TOMVS VII.
TRACTATVVM.

UNIVERSITARIA SEVILLA BIBLIOTECA

HABEBIS IN PRAESENTI

Tomo, quidquid de Feudis, tum ab antiquis, tum à recentioribus legum doc. memoriæ proditũ est.

ADDAM ET ILLVD, NON

nullos hic esse Tractatus qui in cæteris Tracta. Volu. impressi non fuerunt, quamplurimi uero, qui nunquam antea in lucem prodiere.

Qui omnes ut optime collecti atq; recogniti exirent, nulli neq; curæ, neq; solicitudini, neq; sumptui, multorum legũ peritissimorũ iudicio, & opera, pepercimus.

Et ne quidq̃ desiderare posses, in sequẽti pagina, qui raro, qui uè nunq̃ impressi fuerũt, his mediãtibus signis,

* 6

inuenies.

VENETIIS

TRACTATVS SEPTIMI

Tomi per ordinem ad
folia descripti.

☞ De feudis, Martini silimani. car.ij.
De feudi cognitione, Caccialupi. car.x.
De feudis, Vdalrici Zasij. car.xvi.
De primogenitura, Martini laudeñ. car.xxxvi.
De primogenitura. Ioannis le cirier. car.xxxix.
* De feudi recognitione, Laurentij Syluani. car.xcij.

Tractatus quos addidimus asterico
signo * demonstrantur.

Qui autem nunquám antea fuere impressi
hoc signo ☞ patent.

TOMVS

SEPTIMVS

Tractatus de feudis
Continet.

Tractatus super vsibus feudo-
rum Clarisſ. iureconſul. d. Martini
de ſilimanis, incipit.

Additis in calce. qq. domini
Bal. de perusio in
materia feu-
dorum.

Tractaturi de feu-
dis ſub decem & ſeptē rubricis omnia colligemus per ordinem.
Primo dicemus, quid ſit feudum.
Secundo, vnde dicatur.
Tertio, de forma iuri fidelitatis.
Quarto, quis poſſit dare in feudū.
Quinto, quibus perſonis.
Sexto, que res dari poſſunt.
Septio, qbus mo. ꝙſtituat feudū.
Octauo, qualiter acquiratur feudum.
Nono, quibus modis alienetur.
Decimo, quibus ex cauſis amittitur feudum.
Undecimo, de fructibus feudi, poſt amiſſionem.
Duodecimo, qui ſuccedant in feudum.
Tertiodecimo, qualiter inueſtitura fiat, & p quot teſtes ꝓbet.
Quartodecimo, quo iure feudum petatur.
Quintodecimo, quis ſit iudex feudi.
Sextodecimo, de forma contractus feudi.
Decimoſeptimo, quibus modis vaſſallus a fidelitate domini liberetur.

SVMMARIVM

1 Feudum quid.
Feudum ab homagio differt.
2 Seruus domino, nec filius patri, nec ciuis Rectori ſuo in turpibus obedire tenetur.
3 Seruus vel filius in nō atrocioribus excuſantur ſi domino vel patri obedierunt.
4 Feudum dicitur a fidelitate ſacramenti, & a fide.
Fidelitas que continere debeat.
5 Fides non eſt ſeruanda ei qui contra eam nititur.
6 Vaſſallus mortuo domino an ſucceſſoribus iurare teneatur.
7 Vaſſallus an omnibus ſucceſſoribus iurare teneatur & nu. ſeq.
Vaſſallus pro vno feudo non debet compelli plures habere dominos.
8 Heredes plures vnius vaſſalli an omnes iurent.
9 Feudum Marchie, ducatus, vel comitatus an diuidat.
Vaſſalli omnes preter vnum ſi feudo renuntient quod diuiduū eſt, ille in totum ſuccedit.
10 Feudum dare poteſt omnis qui non prohibetur.
Feudum communiter dare poſſunt papa & imperator.
11 Bona fiſcalia vti patrimonium principis per eum vendi pñt.
Feudum quando dare poſſunt Patriarche, Archiepiſcopi, Abbates, & prepoſiti.
12 Prelatus ſolus hodie de cōſuetudine regni infeudare poteſt.
13 Prelatus que & quando infeudare poſſit, ꝛ.ī. nu. 16.
14 Feudum antiquum decimarū ſi ad eccleſiā reuertatur in feudum concedi non poteſt.
15 Prohibitio vrbani pape de non dando in feudo res eccleſie loquitur de feudo nouo.
17 Papa ob gratiam preteriti obſequij priuilegium concedit.
Prelati feudum agnatis dare non poſſunt.
18 Prelati de nouo infeudantes res que olim feudales fuerunt an capituli conſenſum exquirent.
19 In feudum dare alienationem quandam continet.
Aduerbium libere omnem requiſitionem tollit.
Prelatus ſine capitulo infeudat ea que eo irrequiſito alienat.
20 Prelatus poſſeſſiōes minus inutiles infeudare poteſt ſine capituli conſenſu.
Opera perſonalis loco rei ſuccedit.
21 Feudum dare poſſunt reges, duces, marchiones, comites, capitanei, & valuaſores.
22 Feuduꝫ dare non poſſunt qui non ſunt multum diuites ſi filios habent & quare.
23 Feudum dare poſſunt emphyteote ratione vtilis dominū ſibi competentis.
24 Vaſſallus quando rem feudalem in feudum dare poſſit.
Vaſſallus quando per ſubſtitutum ſeruire poſſit.
25 Differentia eſt inter artifices & ingenij, & nature.
Opere vnius hominis alterius eſſe non poſſunt.
Opere incerte per alium expleri non poſſunt.
26 Vaſſallus ſi infeudet non eque idoneo, & vult ipſe ſeruire domino ac ſi poſſideret an poſſit.
27 Vaſſallo quando conceditur infeudatio, quomodo concedi debeat.
28 Vaſſallo mortuo alienatione feudi p eū facta renocata ad quē feudum ipſum redeat.
Feudum inuitis agnatis etiā dño cōſentiente alienari non pōt.
29 Vaſſallus cum feudum ſuum dat precium recipere nō, dꝫ aliter inuaſor dicitur & ad dominum reuertetur.
Quid ſi ante litis ingreſſum tale feudum recuperetur.
30 Vaſſallus cui feudum in eius vita conceſſum erat ſi alium infeudauit, & mortuus ſit, an ſecundus vaſſallus audiat, ſi offerat ſe domino ſeruire paratum in vita ſua.
31 Vaſſallo viuente an poſſit dominus ſine eius voluntate feudum alij concedere.
32 Prelatus ſi ſine conſenſu vaſſalli feudum alij concedat, an talis conceſſio valeat.
33 Feudum poteſt dare dominus cui vult.
34 Feudum iudeis, hereticis, apoſtatis, & ſimilibus dari non poteſt, ꝛ.ī. nume. 39.
Iudei ab hominum conuerſatione expellendi ſunt.
35 Iudei chriſtiana mancipia poſſidere non poſſunt.
36 Excommunicatorum conuerſatio ſine peccato eſſe non poteſt.
Feudum per alium quam a domino principali impoteuti dari non poteſt.
37 Feudum per alium quam a dño femine dari non poteſt.
Feudum per alium q̄ per dominum monacho vel clerico conuerſo dari non poteſt.
38 Feudum ſeruo alieno dari non poteſt.
39 Feudum per alium q̄ per dñm dari nō pōt ei qui in banno domini ſui eſt, vel regis, vel imperatoris.
40 Feudum per alium q̄ a domino deportato dari non poteſt, nec inimico capitali domini ſui.
41 Feudū per alium q̄ per dominum comiti vel baroni qui domino ſit potentior dari non poteſt.
Nec ille qui eſt de alieno foro ſeu iuriſdictione q̄ ſit dominus principalis.
Nec ei qui ſit per talem conceſſionem dominum vexaturum.
42 Feudū per alium q̄ per dominum ciuitati, caſtro, vel vniuerſitati an concedi poſſit.
43 Feudum an filio familias dari poſſit.
44 Filiatio quando feudum dari non impediat.
45 Feudum an poſſit militibus in feudum dari.
46 Feudum ſi cōcedat perſonis prohibitis ſine domini voluntate, talis conceſſio non valet.
47 In feudum dari poſſunt res propie immobiles, que in noſtro ſunt patrimonio.
48 Decime ad tempus in feudum dari poſſunt.
49 Decime ad tempus in ſtipendiū dari poſſunt, non vt titulus.
50 Decime in feudum in perpetuum concedi non poſſunt.
51 Primitie in feudum dari poſſunt.
52 Feudum de canena ſiue de camera quando detur.
53 Legatū. x. qui in archa ſunt ſi nil in ea ſit, an debeatur.
54 In feudum an res mobiles dari poſſint.
Infeudari non pñt res quarū alienatio p leges eſt interdicta.
55 Epiſcopus res eccleſie ex cauſa alicui concedere poteſt.
56 Laicus eccleſiam in feudum cum vniuerſitate ꝙcedere poteſt.

57 Infeudari non potest res publica, que in publico vsu habetur.
58 Infeudari an possit res mobilis de per se.
59 Emphyteosis in rebus ecclesia. mobilibus esse non potest.
60 Feudum inter vivos ⁊ vltima voluntate constituitur.
Feudum amore ⁊ non pretio querendum est.
61 Vassallus cui nudo pacto feudum est promissum an possit contra dominum agere vt illud concedat.
62 Voto simplici contrauenies mortaliter peccat. Secus loquētis ordi conuenire debet.
63 Feudum amore ⁊ gratia datur sicut donatio.
64 Feudum stipulatione constituitur.
Vassallus certi conditione agit contra dominum qui certū feudum dare promisit.
65 Feudi concessio an valeat si non exprimatur de certo feudo vel de certa quantitate.
66 Feudum sicut fundus arbitrio pr̄issa. constituitur.
67 Feudum constituitur quando res a domino in feudum legat.
68 Feudum sententia constitui potest quando vassallus dicat feudum esse, ⁊ dominus negat.
Judicatis rebus standum est.
Res judicata pro veritate habetur.
69 Seruitus per sententiā q̄stitui non pōt, sed que est declarari.
Vsufructus traditione pretoria constituitur.
70 Feudum an possit ita constitui si obligarem pro centum que si intra tale tempus non soluant creditor rez in feudū habeat.
71 Feudum si de facto constitutum sit ⁊ id vassallus a quodā tertio vendicat possessore, an iste possessor possit opponere, q̄ in fraudem. l. cōmissarie illud feudum habuit.
Jure suo ⁊ non de alieno quis se tueri debet.
72 Feudum an possit constitui hoc modo si vendidi partem rei p centū, ⁊ certā partez pretij recepi, ⁊ aliam si non soluerit tūc totam rem in feudum teneat.
73 Feudum in vltima voluntate relictum a die hereditatis adite debetur.
74 Feudum si inter vivos constitutum est vassallo dominium vtile non acquiritur.
Investitura feudi qūo fiat.
75 Investituram de nouo feudo pupillus facere potest.
Vassallo quasi investitura sufficit ad dominium vtile acqr̄ēdū.
Possessio per patientiam acquiritur, ⁊ transfertur.
76 Vassallus qñ dicat quasi investituram habere ⁊ possessionem in eum translatam esse ⁊ nu. seq.
79 Feudum prescriptione acquiritur.
80 Vassallus si longo tpe possedit aliquid in feudum, ⁊ dño seruiuit, ⁊ ab eo vt vassallus receptus fuit, an aduersus dominum se tueri possit.
81 Vassallo si noua sit possessio non dat sacramentum, sed domino iuranti investituram non fecisse possessio restituitur.
Feudum se habere dicēs rem dñi esse confiteri videtur, nec auditur, nisi feudum esse probet.
82 Vassallus quando dicatur nouam habere possessionem.
83 Vassallus sine domini voluntate licite feudum alienat, quādo in investitura ei conceditur.
84 Vassallus feudum ob debita alienare potest, dummodo domino denuntietur.
85 Vassallus pro modico debito feudum alienare non potest.
Res magni pretij pro modico debito vendi non potest.
86 Feudum licite agnatis vendit, qui mortuo vassallo in feudo succeſſuri erant.
Agnati in emendo feudo domino preferuntur.
87 Feudum ad linellum datur, quando feudum pretio conceditur vsq; ad certum tempus.
Vassallus ecclesie non potest feudum ad linellum dare.
88 Feudi concessio ad linellū vt valeat sine fraude esse debet.
89 Feudū vassallo sine herede mortuo ad dominum redit, linello non obstante.
90 Feudum mortuo vassallo an p dñm auferri possit si linellarius offerat facere fidelitatem, sicut vassallus mortuus faciebat.
91 Feudum an in dotem dari possit.
92 Feudum in emphiteosim dari potest eo mō quo in feudū dat.
93 Feudum donari per vassallum potest.
94 Feudum an in elemosina pro Christi pauperibus dari possit.
95 Feudum quare per vassallum ecclesie dari non possit.
96 Arma clericorum sunt lachrime.
97 Feudū an possit dari personis ecclesiasticis habilibus ad seruiendum cum armis.
Feudum ecclesie concessum ad vsufructus similitudinem centum annis durat.
98 Ecclesia si negligat seruitium feudi exhibere ab eo cadit.
99 Feudum an per vassallum pignorari possit.
100 Feudum per vassallum deponi ⁊ locari potest.
101 Feudi alienatio si cum domini voluntate fiat, an quolibet casu licita sit.
102 Vassallus an possit feudum legare, vel in eo heredem instituere aliquem qui in feudo successurus non esset.
Dominium alicuius rei in vltima voluntate transfertur, licet illius rei alienatio interdicta sit.
103 Feudi alienatio quando non tenet, an agnatus vassalli eo mortuo id vindicare possit, ⁊ j. nu. seq.
105 Bñs feudi sine voluntate vassalli in eius vita an possit precarium de feudo facere.
106 Dominus feudi an possit sine volūtate vassalli donare vel alienare ius quod ei in feudo competit.
Vendere quis rem potest ratione iuris quod in ea habet.
107 Vassallus an debeat nouo domino fidelitatem iurare, ⁊ seruitium prestare, quando dominus feudum licite alienat.
108 Vassallus recusans fidelitatē nouo dño pstare feudo priuat.
109 Feudum seniorib⁹ aperit alienatione a vassallo licite facta.
110 Feuda in generali alienatione non continentur.
111 Feudum nisi cū rōne ⁊ culpa adiuncta non remittitur.
112 Feudum morte vel capitis diminutiōe maxima, vel media vassalli amittitur.
113 Feudum negligentia admittitur.
114 Feudum quomodo ⁊ quando morte amittatur.
115 Feudum quomodo capitis diminutione maxima amittatur, ⁊ quomodo media amittatur.
116 Feudum ingratitudine amittitur si vassallus dñm assallierit.
117 Feudum an amittatur si vassallus erga dñm manū leuauerit.
Feudum non amittitur si vassallus quadam iactantia cornicez contra dominum erexit.
118 Feudum amittitur si vassallus domino atrocem aut inhonestam iniuriam intulerit.
119 Feudum amittitur, si vassallus domini delator extiterit, ⁊ damnum ob hoc passus fuerit.
Item si pro delatore fideiussit.
Feudum amittitur si vassallus sponte contra dominum testimonium tulerit, secus si coacte.
120 Feudum an amittat vassallus si dominū de crimine famoso vel capitali accusauerit, ⁊ quando excusetur, ⁊ nu. seq. ⁊ seq.
123 Feudum amittitur si vassallus contra dominū aduocatus fuerit, nisi coacte fecerit vt j. nu. seq.
Clericus p̄ ecclesiaz pro extraneo aduocās beneficio priuat.
125 Feudum amittitur si vassallus iudex fuerit, ⁊ contra dominum iniuste pronunciauerit.
126 Feudū an amittat si vassallus in seruitutē dñm redigi petierit.
127 Feudum an amittatur, si vassallus dominum de crimine capitali accusauit, ⁊ iudex penam auxit. ⁊ ecōuerso ⁊ in nu. seq.
129 Feudum amittit̄ si vassallus filijs vel vxori dñi iniuriaz tulerit.
Feudum amittitur, si vassallus feloniam aliquam commiserit ob quam in curia stare non poterit, ⁊ j. nu. 154.
130 Feudum amittitur si vassallus cum dña vel vxore domini aut filia in domo dñi existente vel cum nepte ex filio q̄cubuerit.
131 Feudum amittitur, si vassallus guarnimēta, in quibus dominus confidebat inimicis tradiderit, ⁊ si amicitiā vel parentellam cum inimicis domini copulauerit.
132 Feudum an amittatur si filius vassalli dominum offenderit.
133 Feudum amittitur, si vassallus sub colore investituere feudū callide alienauerit.
134 Feudum amittitur, si vassallus mortuo domino infra annum ⁊ diem investituram non petierit, vel si mortuo vassallo filius investituram j. tempus petere neglexerit.
Feudum quoddam sine fidelitate est.
135 Feudum amittitur, si vassallus sciens aliquod maximū damnū q̄ra dñm moliri, illud non denuntiauerit.
136 Feudum an amittatur si a domino qui aliter scivit predicta nō denuntiauerit.
137 Feudum amittitur, si vassallus dominum in acie periclitantem dimiſit, si opem ferre potuit.
138 Feudum non amittitur, si vassallus mortuum dominum vel letaliter vulneratus reliquit.
139 Vassallus qūo domino opem ferre debeat ⁊ j. nu. seq.
141 Fidelitatis debitū ad illicita ⁊ inhonesta non extenditur.

142 Vassallus

142 Vassallus dominum iuuare debet ⁊ contra quos debeat.
In iuro fidelitatis papa imperator,⁊ rex excipiuntur.
143 Vassallus an vitam suã vite domini preponere debeat.
Feudum amittitur,si domino periculum imminere scit vel obsessum esse sine requisitione se non offerat.
144 Vassallus si culpã ꝙmisit ob quã feudo priuari possit,an mortuo domino qui in vita nil dixit,nec in testamento eũ priuauit,feudum recuperare possit.
145 Vassallus dñm si põt a captiuitate liberare debet.
Captiuitas morti comparatur.
146 Feudum amittitur si vassallus domino existente in necessitate alimenta non prestiterit.
147 Feudum amittitur,si vassallus sciuit dominuꝫ inclusum,⁊ eum liberare noluit.
148 Feudũ amittit̃ , si vassallus si põt debitũ seruitium nõ põstitit.
149 Emphitcota ⁊ colonus si pensionem debitam non soluant expelluntur,⁊ si sit pactum ꝙ expelli non possint.
150 Feudum amittit̃ si publica expeditione indicta vassallus a domino vocatus non eat vel idoneum mittat.
151 Vassallus tempore oportuno seruitium domino offerre ⁊ prebere debet.
Oblatio sera mororum non liberat.
152 Vassallus seruitiũ prestare tenetur cum fuerit requisitus,si tẽpus appositum non est.
153 Vassallus se debet offerre quando dominuꝫ in periculo videt.
Vassallus per dñm a feudo expelli põt,si in feudo male verse tur,⁊ etiam si dominus ad egestatem deductus sit.
155 Feuduꝫ amittit̃,si vassallus factus sit sacerdos vl monachus.
Cõpromissuꝫ ab sacerdotiũ finit̃ sed ỏ nouo i eũ ꝙpromitti põt.
Monachus pro mortuo mundo reputatur.
156 Monasterium ingrediens an linellum retineat.
157 Monasterium an in feudo per substitutum seruire possit.
158 Feudũ amittit̃,si vassallus reꝫ anteꝙ inuestitus sit occupauit.
159 Idẽ si occupat rẽ feudalem quã alius ꝙ dominus tenet.
160 Vassallus quando dicatur rem non innadere.
161 Feudum amittit̃,si vassallus ei renuntiet.
162 Vsufructuarius vsufructu finito onera sustinere nõ debet.
Vassallus an sine voluntate domini feudo renũtiare possit.
163 Vassallo delinquente feudum ad agnatos pertinet.
164 Feudum ob bonorum cessionem amittitur.
165 Feudum amittitur alienatione facta in casu non permisso.
166 Feuduꝫ amittitur,si vassallus alia lege ꝙ bẽat feudũ alienet.
167 Heres vassalli an possit alienationẽ defuncti infringere ⁊ j. numero. 169.
168 Filius ꝙ iudicium patris legitime supplementum petit.
170 Feudum accipi ⁊ hereditas repudiari an possit.
171 Feudum habere possunt agnati alijs bonis repudiatis.
172 Feudũ seculare qñ prescriptione triennali amittatur.
173 Feudũ prescriptione amittitur,si dominus id p. xxx. an. possedit,nec vassallus id petijt.
174 Feudum euictione amittitur,⁊ dominus vassallo ad prestãduꝫ equale tenetur.
Limita vt ibi ⁊ nu. seq.
175 Iniuria vassallo facta dño obesse non debet.
176 Dominus an amittat feudi proprie. si fuit requisitus a vassallo obsesso ab inimicis vt presidium prestaret,⁊ qꝫ opeꝫ non prestitit locus dirutus fuit,⁊ nu. seq. ⁊ nu. 179.
177 Dominus a vassallo id petere non debet cuius contrarium nõ esset postulaturus.
178 Pater vere patrie potestatis priuat̃ si eius filium exposuit.
180 Defensio non debet fieri aduersus eos contra quos ob maiorẽ vim resisti non potest.
Custodia aduersus vim parum prodest.
181 Dominus casus prestare nõ teneť quibus resisti non potest.
182 Feudum amittitur,si res feudalis in hostiũ prãtem deuenit.
183 Feudum perditur,si res feudalis casmate pereat.
184 Feudum an perat rei mutatione.
Feudatarius plus iuris habet in feudo quaꝫ vsufructuarius in vsufructu.
185 Feudum amittitur publicatis bonis vassalli.
186 Feudum amittitur,si vassallus rem esse feuduꝫ negauerit,⁊ dominus probauerit.
187 Feudo finito quomodo fructus diuidantur.
188 Fructus pendentes rem semper sequitur.
189 Vassallus si feudũ melioranit ⁊ eo casu finiatur quo redit ad dominum, an domino acquiratur.
190 In feudo ascendentes non succedunt.
191 Vassallo moriente qui in feudo succedere dẽant,⁊ nu. sequen.
192 Feudi successio an ad feminas pertineat.
193 Feudi successio ad cognatos non pertinet.
194 Frater an fratri in feudo succedat.
195 Feudum ad quos pertineat si sint fratres plures vnus quoruꝫ moriat̃ relictis pluribus filijs,alius sine filijs relicto altero fratre ⁊ nepotibus premortui fratris.
196 Frater in feudo an a filia excludatur.
197 Feudum si sit acceptum vt masculi,⁊ femine descẽdẽtes ex eo succedant,an femina cum masculo admittatur.
198 Masculi ⁊ femine in successionibus parentum ⁊ agnatoruꝫ põterꝫ in feudis pares sunt.
199 Feudum si emptum fuerit per duos fratres simul stãtes de cõmunibus bonis consentiente dño,⁊ vnus sine liberis decedit ad alium,an pertineat.
Quid si gratis eis tale feudum datum sit.
200 Feudi successio vsqꝫ ad quem extendatur gradum.
Feudi successio in collateralibus vltra patrueles non procedit
201 Feudum si femine concessum sit,an masculi ⁊ femine succedãt exclusa sexus differentia.
202 Spurij an succedãt matri vassalle mortue ẽt cum legitimis.
203 Filij adoptiui nec naturales in feudo non succedunt etiã si post datum feudum legitimi fiant.
204 Filij qui ex pacto patri ab intestato non succedũt, in feudo nõ succedunt.
205 Mutus ⁊ cecus vel aliter inhabiles in feudo nõ succedunt.
206 Maritus vxori vassalli defuncte in feudo non succedit̃ nec deportatus,nec hereticus,nec qui in banno dñi est , ⁊ j. nu. seq.
208 Filius in feudo non succedit si pater vassalli deliquerit.
209 Vassallo feloniam ꝙmittente dñs in feudo succedit.
210 Vassallus inuestitus de feudo eo pacto vt ẽt femine succedãt, si moriť,⁊ duas filias relinquat quarum,vna filium,alia filiã habeat ⁊ decedant, an masculus femine preferatur.
211 Vassallo sine prole mortuo agnatus põt hereditate repudiata feudũ retinere,nec p hereditario debito noie feudi tenebit̃.
212 Hrs militis bona paganica repudiare põt,⁊ castrẽsia retinere.
213 Filius an ob patris delictum penam sustineat.
Feudum an amittat filius ob patris delictum.
214 Vassallo mortuo sine herede,an frater ei in feudo succedat,stãte inter eos pacto de non petendo feudum.
215 Feud. in quibus successioni locus non est.
216 Feudum concessum vt ad heredes pertineat , non dinidit̃, sed ad vnum heredem pertinet.
217 Feudum sicut successione acquiritur ita ⁊ inuestitura.
218 Inuestitura quid sit.
Inuestituram faciens vassallo corporalem possessionem tradere tenetur.
219 Inuestiture ordo qualis sit.
220 Dominus an liberetur a prestatione inuestiture volendo interesse prestare.
221 Inuestitura quomodo ⁊ quando fieri dicatur.
222 Quasi inuestitura quomodo fiat.
223 Inuestitura fit a domino vassallo vel eius procuratori.
224 Inuestitura an a dño per procuratorem fieri possit.
225 Inuestitura noua per quos probetur.
226 Inuestitura per quos probetur,qñ dñs est clericus.
227 Inuestitura veteris feudi per quos probetur.
Vassalli iuramento ꝙ sit feudum quando stari debeat ⁊ quando domino stari debeat.
228 Vassallus si in probatione feudi deficiat dominus nullo prestito sacramento absoluetur.
229 Feudum antiquum per quos probetur.
230 Feudi probatio qñ per pares curie fieri debet sufficit eos esse pares tpe inuestiture, licet tpe testimonij pares cẽ desierint.
231 Dominus feudi qñ contra possessorem extraneum agit , quam actionem intentare debet.
232 Dominium qualiter acquiratur.
Vassallus quã actionẽ ꝙ feudi possessorem intentet.
233 Vassallus absente domino agit,defendit,⁊ transigit.
234 Vassallus ⁊ dominus qñ simul concurrunt aduersus extraneũ possessorem qua actione agatur.
235 Feudum cum ꝙcessione inter vinos queritur,si vassallus p solã inuestituram id acquirat.
236 Feudo finito in casu quo ad dñm reddit,id dñs a vassallo sicut a quolibet alio vendicare potest.

237 Feudi index quis sit quãdo de feudo inter duos dominos, vel vassallos est contentio qui dicunt habuisse ab eodem dño.
238 Feudi index quis sit inter duos vassallos de feudo contendentes, quod a diuersis dñis habuisse dicatur.
Feudi index quis sit, quando inter dominum ⁊ vassallum lis est.
239 Feudi index qs sit qñ iter dñm ⁊ vas. lis sit, ꝫ pares curie nõ sint.
240 Feudi questio si sit inter dominum ⁊ agnatos vassalli quis index erit.
241 Vassallus si feudum possidet, domino negante ipsum in feudũ habere, quis erit index.
242 Vassallus si possessorio agat contra dominum dicens ab eo spoliatum esse quis index erit.
243 Vassallus qñ ꝗra dñm agit, an de calumnia iuret.
244 Feudi questio quando est inter vassallum ⁊ extraneum non vassallum quis index sit.
245 Ecclesia in defectum iudicis secularis non administrantis iustitiam succedit.
246 Ecclesia quando est spoliata coram quo agat.
Pretoris factum iure derogare non debet.
247 Judices omnia ꝑm leges ⁊ iura facere debent.
248 Vsurpare querens quod suũ non est id amittere debet, in quo ius sibi competere videtur.
249 Appellatio facilius fit in foro ecclesiastico ꝙ̃ ciuili.
250 Feudi questio si sit inter duos capitaneos vel valuasores quis eorum erit index.
251 Feudi questio si sit inter duos pares quis erit index.
252 Feudi contractus forma qualis sit.
253 Libertas res inextimabilis est.
Memorie melius commendantur que nouissima sunt.
254 Vassallus a sacro fidelitatis liberatur, si dñs excõicatus est.
255 Vassallus liberat, si dñs est hereticus, ⁊ hoc post ꝗfiscationẽ.
256 Vassallus liberatur ob crimen lese maiestatis per dñm commissum, ⁊ per quam feloniã domini liberetur.
257 Vassallus liberatur, si dominus ei aliquid inhonestum vel illicitum iubeat.
258 Vassallus liberatur si dñs aliquid ei immoderate precipiat, vel quid difficile, vel impossibile quia obedire non tenetur.
Fidem rumpenti eam seruare graue est.

¶ Rubrica, quid sit feud.

1 Concessio rei pro homagio feudũ est † .i. sacro fidelitatis, vt dicit gl. fi. in. c. fi. de regu. iu. facta, vt in. c. ex diligenti. extra de simo. ⁊ ab emphiteosi differt, qz non dat homagiũ, sed canon. i. pensio, vt in. c. potuit de loca. ⁊ ancrẽ. qui. reb. C. de sac. san. eccl. ⁊ l. ij. C. de iu. emphy. ⁊ differt feudũ ab homagio, vt no. ꝑ gl. in ver. de homagio. in cle. pastoralis de re iudi. ⁊ c. fi. de reg. iur. vel feudum, est concessio rei facta alicui cũ translatione vtilis dominij ad ha
2 bendũ ⁊ fruendũ, cũ exhibitione alicuius seruitij honesti, † naz nec seruus dño, nec filius patri, nec ciuis rectori suo, tenetur in turpibus obedire, vt. l. seruus. de actio. ⁊ obli. ⁊ l. si cũ dies. ff. in compromisso. de arbi. ⁊ facit. l. si remunerãdi. ff. adulescens ⁊ l. si mãdauero. ff. qui edẽ. ff. manda. ⁊ l. gñaliter. de verb. obli. ⁊ l. hec demum. ⁊ l. eius artificij. de ope. liber. ⁊ in. c. dño guerrã. in titu. hic fi. lex, deinde ꝗsue. reg. incipi. in vsi. feudo. ⁊ l. j. ff. p
3 suadere. de ser. corrup † In factis ãt nõ atrocibus excusatur, si obtemperauerit dño vel patri ꝑm leges seculi, vt. l. liber homo ad leg. aquil. ⁊ l. ad ea que de reg. iur. sed ꝑm canones, ⁊ in his nõ excusat, vt in. c. si culpa. de iniur. modicũ facit, sed probat. xj. q. iij. nõ semper. ⁊ c. si heres. ⁊ ꝑ no. in. c. ad aures. de tẽpo. ordi. vel feudum dicitur, vt in. c. obertus. ff. in primis, in quib. cau. fen. amitt.

¶ Rub. vnde dicatur feudum.

4 Feudum † dicit a fidelitate sacramẽti, ⁊ a fide, vt in titulo ꝑ quos fi. inuesti. c. nulla. ⁊ in. c. vtrũ aũt. ff. fidelitatis. quid debe. prece. inue. an fide. ⁊ est notandum qꝑ quedam sunt copulatiue, que nõ debent ꝗneri in fidelitate quã facit vassallus dño seculari, vt in. c. ego nihil. de iureiuran. ⁊ in. c. veritatis. ⁊ c. qualiter. in titu. quali. de man. vas. ⁊ vide gl. in. c. de forma. xxij. q. ij.

¶ De forma iuramenti fidelitatis Rub.

Vt hec plenius cognoscas, vide. c. de forma. xxij. qõ. v. ⁊ nota qꝑ feudũ dr̃ a fidelitate quã dz vassallus,
5 dño. † Nam graue est ⁊ iniquũ, fidem seruare ei, qui ꝓ fidez nititur. xxvij. q. ij. c. Agatosa. ⁊ l. cum proponas. C. de pact. nam equum est vt ab eo a quo fidem exigis, fidẽ sibi prestes, vt. l. ꝫ si lege. ff. ꝗsuluit. de peti. here. ⁊ c. cum in officijs. de test. ⁊ vij. q. j. illud. ⁊ xvj. q. vij. visis. ⁊ l. j. si a pa. qs fue. manu. ⁊ iurabit
6 seruare que sunt i capitulo. † Sz an dño mortuo debeat iurare vassallus successoribus, dic qꝑ sic, nisi qñ vassallus iurauerit dño recipienti ꝓ se ⁊ successoribus suis, vt capitu. veritatis. de iureiurand. Sed an oibus successoribus. dic qꝑ sic, vt. l. si cuius. ff. sed si plures. ff. de vsur. argu. l. si plures. ff. qui satis. cog. Naz ⁊ onus prestandi fidẽ, ⁊ defensionem faciendi oibus, vassallo, incumbit, ⁊ sic interierit vassalli potius iurare pluribus ꝙ̃ vni, qz ⁊ a pluribus inuabitur ⁊ defendetur, quod ⁊ vtilius erit, vt.
7 l. nã re. de no. ope. nun. † argumẽta tñ sunt ꝓria, qz non dz quis ꝓ vno feudo compelli plures dños habere, vt in. c. imperialẽ. ff. preterea ducatus de prohi. feu. alie. per Fede. ⁊ ne pluribus prestare id ꝗstringat qui cũ vno ꝓxit, vt. l. ne in plures. de exerci. ⁊ l. liã tñ. ff. pe. ff. iudi. sol. † Quid eꝫ, an plures vassalli hr̃des
8 iurabũt. dico qꝑ sic, si omnes succedent equaliter. vt in. c. j. ff. sed cũ hoc iure. qui pos. succe. in feud. ⁊ c. oẽs filij. si de feud. fue. ꝗro. cũ ãt vnus solus succedat, ille solus iurat, ẽt si alij plures
9 essent hr̃des in alijs suis bonis. † feudũ. n. Marchie, ducatus, vl̃ Comitatus, qñ eo pacto acquisitũ est, vt ad hr̃des trãseat cũ alias non transiret, nõ diuidit̃ sed ad vnũ dz peruenire, vt. c. j. de feu. ma. ⁊ c. imperialẽ. ff. preterea. de prohi. feu. alie. ⁊ c. ls vniuersis, de voto ⁊ tunc ille solus iurat. Idẽ est si oẽs repudiãt feudũ qđ diuiduũ est preter vnum, naz ille succedit in toto, ⁊ ptes nõ petẽtiũ ei accrescunt, cũ onere suo, vt in cle. vt bi qui de eta. ⁊ quali. vñ solus iurat ⁊ seruit, arg. l. j. ff. his ita. C. de cadu. toll. ⁊ l. testõ. de impub. ⁊ aliis substi. ⁊ l. si titio. ff. iulianus. ff. ỏ leg. ij. non ob. l. j. in fi. de leg. iij. vbi sine onere venit ad alium. qz in casu presenti, onus est rei feudali annexũ, ⁊ ideo cũ eo trãsit, vt. l. via ꝗstitui. ff. si fundus. de seru. rusti. predio. ⁊ l. cuz in fundo. ⁊ l. hactenus. de vsufr. ⁊ l. neqz. ff. qb. mod. vsufr. amit.

¶ Quis possit dare in feudum. Rub.

10 Potest dare † in feudum, eis, qui nõ ꝓhibeꝫ, ⁊ sic est edictũ ꝓhibitoriũ, vt est edictum de procu. vt. l. mutus. ff. j. de pcu. ⁊ c. i. eo. titu. in. vj. ⁊ edictuz de matrimonio contrahendo, vt in. c. cũ apud de sponsal. communiter dare possunt papa, imperator, qz nulla lex prohibet. cum legibus sint soluti vt. l. princeps. ff. de legib. ⁊ l. digna. vox.
11 C. eo. † Naz ⁊ fiscalia tanquaz patrimoniũ principis, ⁊ patrimonia tanqz ꝓprium pape ad libitũ alienant, vt. l. bene a Zenone. C. de quadrien. prescrip. ⁊ l. ij. ff. boc interdictũ. ff. ne qd in loco pub. Itẽ patriarche, ⁊ Archiepi, ⁊ Abbates ⁊ ꝓpositi si an
12 tiquo tpe ꝓpositus dare ꝗsuenit. † de ꝗsuetudine tñ regni hodie solus ꝓlatus põt infeudare vt in. ff. j. i auc. ỏ alie. ⁊ emphy. ⁊ isti prelati possunt vere res que de nouo ecclesie obuenerunt post suã promotionem cũ consensu tamen capituli vt. c. vt sup. de reb. eccle. alie. ⁊ c. nonit, ⁊ c. quanto. de his que fi. a prela.
13 sine ꝗsen cap. † Nõ tamen dabunt res que fuerãt de mẽsa idest res quas inuenit in possessione libera ecclesia tpe promotionis sue, vt. d. c. vt sup ⁊ c. j. qui feu. da. poss. ⁊ ff. item si epꝰ. quib. mod. feu. amit. ⁊ c. clerico. de cle. qui inue. fa. ⁊ in cle. j. de excess. prela. ⁊ hoc est verũ in possessione decimationũ ꝑm Innoc.
14 ⁊ Hosti. ibi. † Vñ credo dicendũ qꝑ si feudũ antiquũ decimarũ reuertit̃ ad ecclesiã ad quã spectat nõ põt concedi in feudum. c. ꝙ̃uis de deci. ⁊ c. cũ apostolica. de his que fi. a prela. sed in alia re feudali loquit̃. c. ij. de feud. qz illa poterit ꝗcedi dũmodo sit ꝗsuetũ antiquitus infeudari nõ solũ ante concilij̃ laterane vel ante tempus vrbani, vt in vsib. feud. tit. epi. vel Abb.
15 c. j. † qz prohibitio vrbani fuit de feudo nouo ⁊ rei nõ ꝗsuete dari in feudum ad qꝑ vide Hostiẽ. in sum. de feud. in. ff. quis dare possit ⁊ ff. vtrũ prescribi. Itẽ põt dare in feudũ illas res feudales que suo tẽpore in ecclesia reciderunt in tribus casibus, prio
16 cũ ꝑ mortẽ vassalli recideret. † Scõo cũ ꝑ alienationem illicite factã a vassallo recideret. tertio cũ ecclesia per se facile recu-

perare

perare nõ posset vt.c.ex parte de feu. Quarto concedet de nouo,qñ tpe scismatis fuit collatũ episcopo seruitium,tũc scismatis ꝑterita tẽpestate ⁊ sedata,poterit modicũ terre ī feudũ ꝙcedere seruitori,gratia bñficij iam collati,vt.c.per tuas de dona. sed ibi fuit consuetudo hoc faciendi,qõ fieri potuit.c.ij.eo.tit.
17 vel ibi reintegrat feudũ,nõ de nouo ꝙcedit.† Nam papa ꝙcedit ꝓuilegiũ ob gr̃az ꝑteriti obsequij,vt.xxv.q.ij.§.fi.tñ ꝓlati agnatis feudũ dare non ꝑñt,vt auc.qbuscũqꝫ.C.de sac.san.ec-
18 cle.†Sed an prelati infeudantes de nouo res,que olim feudales fuerãt exquirent ꝙsensum capituli,⁊ vr̃ ꝙ nõ,qr̃ in.c.ex parte de feu.non fit mentio de ꝙsensu capituli,vñ soli epõ lz,argu. xxv.dist.qualiter.⁊.lxxxv.dist.illud.⁊.l.cum ita.de ꝙdi.⁊ de-
19 mon.sed dic, ꝙ consensus capituli debet exquiri,† cum dare in feudũ quodãmodo ꝙtineat alienationẽ,qr̃ transit vtile dñiuz vt in emphyteota,vt.l.j.⁊.ij.§.i ager vecti.⁊ hoc tutius est,⁊.c. cũ apostolica de his que fi.a ꝓla.ꝯriũ vr̃ verũ ꝑ no.in.c.que in ecclesiarũ.de ꝙsti.ꝑ gl.Jo.an.⁊ Host.§.i ad epm spectat feudũ vt.c.edoceri.de rescrip.⁊ per.d.c.ex parte.vbi est verbũ libere,qõ tollit requisitionẽ capꝭi,vt ꝑ Jo.an.ī.c.illud.de iure patrona.⁊.c.a multis de eta.⁊ quali.⁊ no.in.c.lz eps.de ꝓbẽ.in. vj.sed tñ in casibus vbi cõcessa est ꝓlato alienatio sine consensu capituli,dico ꝙ eo mõ quo alienare põt,possit etiã in feudum dare.c.cũ terrulas.xij.q.ij.vbi lz modicuz terre alienare citra
20 ꝙsensuz capꝭi† Jtẽ si ecclesia hz possessiões minus vtile eas poterit infeudare,cũ seruitiũ bois sit ecclesie vtilius,qꝫ ipse possessiones,nã ⁊ eas ꝑmutare posset sine ꝙsensu capꝭi,vt no.in.d.c. vt sup.§.fi.nã si succedit loco rei opera ꝑsonalis.l.si non fuerit.
21 §.ita.ff.ꝓ so.† Jtẽ ꝑñt dare in feudũ Reges,Duces,⁊ Marchiones,⁊ Comites,⁊ capitanei,⁊ valuasores,vt.c.q a principe. quis dica.Dux Mar. Jtẽ dare ꝑñt Barones,quorũ census, ⁊ opes multũ abũdãt,⁊ nobiles mulieres ⁊ diuites,qbus velle ianũ non subuenit, sicut nec dominantibus,vt.l.sed si ego.in fi.
22 ad velle.† Qui aũt non sunt multum diuites, si habent vnũ filium vel plures,in feudum dare non ꝑñt,ne filioꝝ diminuatur spes,qnos ex iustis nuptijs procreauerunt,quã vnus quisqꝫ fi-
23 liorũ obsequio parat sibi.ff.de adop.l.nec ei.§ ꝓterea.† Jtẽ emphiteote,rõne vtilis dñij ꝙpetentis sibi ꝑñt ẽt donare sine dñi volũtate,⁊ sic in feudum dare.l.j.C.de fũn.pat.⁊.l.fi.C.de pre-
24 di.cur.lib.xj.† Jtẽ vassallus,rẽ feudalẽ,vt in.c.imperialẽ.§.illud quoqꝫ qui feu.da.pos.dũtamen det tali ꝑsone que totum seruare possit sicut ꝓmus erat miles,⁊ secũdus sit miles,vt.c. j.§.si inter duos.⁊.§.similiter.quot te.sint ne.potest enim quis per substitutum seruire,vt.c.si quis decesserit.⁊.c.imperialẽ.§. firmiter.si de feu.fue.ꝙro.inter do.⁊ agn.⁊ intelligo acceptabile,non minus idoneam ꝑsonam ad seruiendũ vassallus prestet,argu.l.qui aũt.§.sed ⁊ si quis.de ꝙsti.pecu.⁊.l.labeo.§.fin. de arbi.⁊.l.antea.§.penul.C.de agen.in re.libro decimo.⁊.l. si quis.⁊.l.ad simile.C.de episcop.⁊ cleri.⁊.c.j.de cleri.egro. hec vera,si seruitiũ sit tale,qõ ꝑ aliũ possit explicari,si non possit,non licebit,dño recusante,alij vassallo in feudũ dare,argu.l. j.§.si ꝛo tale.C.de cadu.tol.⁊.l.si statuliber.§.si qs de statulib. ⁊.l.fi.C.de ꝑcu.ad quod facit qõ dr̃,ꝙ dñs q certi hominis seruitium elegit, nec inuitus aliũ cogit acceptare.c.si duo patres
25 de duob.frat.de no.bene.inuesti.† ⁊ qr̃ longa dr̃ia est inter artifices ⁊ igenij ⁊ nature,vt.l.iter artifices de solu.⁊ vnius bois opere nõ ꝑñt eẽ alterius.l.si non sortẽ.§.libertus de ꝙdi.inde. sed Azo ⁊ alij dicunt,feudatarium semp posse ꝑ aliuz iplere qõ ipse dz.Non ob.§.stichũ.l.fi.de statu.lib.qr̃ ibi loquit i opis incertis,que sunt eius nature,vt ꝑ aliũ non impleant secus in certis,qr̃ he,vt pecunia,petuntur,⁊ per aliũ fieri ꝑñt.l.a duobus. ⁊ ibi no.de ope.liber.Nec ob.l.eũ a quo.de solu.qr̃ non aliud ꝓ alio,sed idẽ solui vr̃,nisi hoc actũ esset spãliter,vt hmõi vassalli ꝑstent operas,tũc.n.nõ posset ꝑ aliũ ꝑstare.d.l.inter artifi-
26 ces.⁊.l.j.§.ne aũt.de cadu.tol.† Quid si vassallus infeudet nõ eque idoneo,⁊ si vult ipsemet seruire dño perinde ac si possideret nunqd põt,vr̃ ꝙ sic,si eandẽ cãm ⁊ ꝙdõnem ꝑnitij offert,⁊ ꝑ mittat sub certa pena dño pariturũ,argu.l.iij.§.fi.ꝺ alie.iud.⁊
27 c.j.cũ gl.pe.eo.tit.†Ubicunqꝫ ꝙcedit vassallo feudũ infeudare, dz ꝙcedi eadem ꝙdõne ⁊ forma,quã hz vel meliori vel ꝓpriori.c.qualiter.§.ꝙrario.qual.de.iur.vas.vnde si feuduz hoc habiturus sit soluz in vita sua ex pacto,vt.c.si inter duos quot te. sint nec.vel qui desperat de prole,ꝓp infirmitatẽ,vel frigiditatẽ
28 perpetuã,non põt dare in feudum † qr̃ vassallo mortuo alienatione seu ꝙcessione ad irritum aduocata,dñs si feudum nouum erat vel vetus,deficientibus filijs,vel agnatis,illud recipiet,vr̃ si vetus erat,qñ agnati superstites eo defuncto sine herede re-
cipiant,vt.c.qualiter.§.si te totum.qual.de.in.vas.nam nec eis inuitis poterat alienari etiã cõsentiente dño,vt in.c.alienatio.
29 de vas.qui ꝯ ꝙstitu.lo.† Agnatis enim cuz nihil deliquerint nõ est iniuria facienda,vt.l.nec in ptãte.ff.quod vi.aut clam.⁊.l. non debet.de reg.iur.preterea quuz vassallus alij suum feuduz dat,non dz ꝓcium de eo recipere a vassallo sequenti,alias tãqꝫ inuasor est,⁊ ad dñm reuertitur,vt in ꝙsti.Fede.c.imperialem. §.calidis.Ẽm quosdã si ante litis ingressum feudũ recuperauerit ꝓ pecunia datũ euitabunt periculum,vt.l.ex hoc edicto.§. si quis de ali.iudi.mu.cau.fac.sed argno ꝯ.ff.de fur.l.q ea mente.⁊.l.pe.vi bon.rap.⁊.l.j.§.si rem.de polli.⁊ istis credo stan-
30 dum ꝑ no.in.c.qõ sicut in gl.fi.ff.de electio.†Sed pone ꝙ vassallus cui erat concessum feuduz in vita,alij feudum infeudauit ⁊ mortuus ẽ,an vassallus secũdus audietur si offerat se paratũ seruire dño in vita sua sicut ꝓmus faciebat.vr̃ ꝙ sic,vt.c.qualiter.§.si vero in fi.qual.de.in.vas.arguo ꝯ in.l.peto.§.preditz de leg.ij.⁊ hoc credo verum per.c.nuper de donatio.int.vir.⁊
31 vxo.† Sz an dñs poterit viuente vassallo feudũ alij concedere sine voluntate vassalli, argu.ꝙ sic in.c.moribus.si de feu.fue. ꝙro.inter do.⁊ agna.⁊.c.ij.de ꝙcess.ꝑbẽ.⁊.l.iij.ff.ꝓ so.eꝯ vr̃ ꝙ non,vt in ꝙsti.conradi.c.j.§.in superioribus.⁊ in.c.imperiales.§.preterea ducatum in.fi.§.in consti.Federi.⁊.c.si quis secerit de feu.si.cu.am.⁊.l.fi.C.de pac.sed dic ꝙ pure facta concessio non tenet sine voluntate vassalli,vt.l.id qõ nostram de regu.iu.⁊.c.ij.de feu.da.in vi.le.cõ.sub ꝙdõne vz si desierit res esse vassalli,vel vt habeat eo tempore quo nullus alius fuerit investitus,hec concessio valet ⁊ effectuz hz,siue prẽmoriat̃ tenẽs siue scõs inuestitus,siue dñs inuestitor,⁊ heredes inuestitoris tenẽtur inuestito ⁊ heredi eius veniẽte ꝙdõne,vt.c.si quis inuesti.
32 de alie.feu.quid iur.sit.† Verumtñ si ecclesiastica ꝑsona talez inuestituram faciat,non aliter valebit nisi sibi ꝙcedenti non ẽt successori feudũ aperiatur.vt in.c.moribus,⁊.c.si vero Archi episcopus qui feu.da.pos.alias qui succes.teneantur.

¶ Quibus personis feudum dari possit Rubr.

33 **Audiuistis** de personis dantiũ nunc de personis accipiẽtiũ,†⁊ distingue an dominus ꝓncipalis det eis an alius.si dñs tunc cui volet dabit sine libero sine seruo sine clerico sine laico sine ecclesie sine prelato,sine diuiti sine pauperi,sine masculo sine femine, nulla enim distinctio accipientiũ adhibet vt.c.j.§.ꝑsonã ꝑ quos fiat inuesti.⁊.l.sacri legij.C.de diuer.rescrip.⁊.l.ij.C.de sacril.l.vniuersis.C.de preeib.Impe.offeren.nihil enim est tã ꝙueniens naturali equitati ꝗz voluntatẽ dñi volentis rem suã in aliũ trasferri ratã habe-
34 ri vt.§.ꝑ traditionẽ iusti.de rer.diuisio.†Sz iudeis.hereticis, apostatis, ⁊ ceteris similibus ꝑsonis nõ põt feuduz dari maxime in quibus sint mancipia christiana qr̃ nihil cõe ex legibus ⁊ moribus habere debẽt cũ ceteris christianis imo sunt a quersatione hoium penitus expellendi.l.manicheos.C.de here.et.l.
35 pen.de aposta.†Nã nec iudei possunt possidere christiana mãcipia,nedũ alios homines christianos.l.fi.§.fi.C.de epis ⁊ cleri.⁊.c.multoꝝ.⁊.c.iudei.⁊.c.cũ sit nimis.⁊.c.fi.de iud.⁊ si haberẽt ꝓcipiendũ eis esset vt dimitterent eoruz appellatione re-
36 mota vt.c.ꝙsuluit de appel.faciat.liiij.dis.mancipia.† Idẽ de excõicatis qr̃ eorum quersatio nõ põt esse sine peccato siue participet criminoso,siue crimini,vt.c.nup de senten.excom.Sin autem alius ꝗz dñs principalis dat in feudũ,tũc nõ poterit oibus sic largiter dare,prohibet enim dare impotenti ad illud seruitium faciendum magis ꝗz ipse vassallus vt in.c.i.§.similiter.
37 de le.cor.⁊.§.firmiter.de prohib.feu.aliẽ.ꝑ Fede.† Jtẽ femine que ad feudũ rõne sexus nõ aspirant,vt in.c.ꝑ successionẽ.§. ad filias.de grad.suc.i feu.itẽ ecclesie vt.c.si clericus de alie. feu.item clerico cõuerso monacho cũ sint inhabiles ad pugnãdum vt.c.ex multa.§.fi.de voto.Arma enim eorũ sunt lachryme ⁊ nõ tela.xxiij.q.viij.clerici,nã si hẽrent feudũ ⁊ fcm ꝺ ꝑdictis illuꝺ amiterent, Multo ergo fortius de nouo eis dare nõ dz,vt.c.qui clericus si ꝙro.fue.int.dom.⁊ agna.⁊ ca.ex boc.
38 ẽ fin.lex.dein.inci.re.cõs.†Jtẽ suo alieno qr̃ei nõ ẽ liberũ arbitriũ viuendi.argu.l.velle nõ credit.ff.de regu.iu.hoc potest intelligi quando vassallus vellet dño loco sui substituere ad seruiendum nam sic nõ est par eidẽ in seruitio faciendo.†Jtẽ non
39 potest dari heretico iudeo apostate excõicato ea rõne qua .ſ. Jtem nõ potest dari ei qui est in banno dñi sui vel regis vel imperatoris,cui subest eius dñs principalis,est enim ciuitas interdicta,⁊ iõ loco deportati hr̃,vt.l.q cũ maior.§.is demuz ꝺ bon.

40 lib. ꝛ sic inhabilis est ad seruiendum. † Nã nec deportato dari
põt, qz nec heres põt instituꝰ. l. j. C. de hered. insti. itẽ inimico ca-
pitali ꝺñi sui, vt. l. ij. §. cuꝫ pꝛonus, ó offi. pfe. vr. multo fortius
41 pꝛhibet bona ꝺñi ei dare, arg. l. cuiꝰ. de ser. expor. † Itẽ comiti,
vel baroni qui sit potentioꝛ ꝺño, qui nõ eẽt habilis facilitate cõ
uenitẽdi, ꝛ coercẽdi ad seruitia faciẽda, arg. l. ij. ff. qui satisꝺ. cog.
Itẽ nõ pt dari illi, qui ẽ de alieno foꝛo sen iurisꝺõne, qꝑ ꝺñs pn-
cipalis, arg. l. j. C. de alie. in. Itẽ ei, qui sit ꝺñm vaxaturus pp ta
lẽ qcessionẽ, arg. l. aut aliũ. de ali. iud. in superioꝛi. n. casu ꝺñs
pro seruitio non exhibito cogetur sequi foꝛũ eius qui ẽ de alte-
rius iurisꝺõne, ꝛ sic graue eẽt ꝺño vt. d. l. j. ꝛ i pꝛio ꝺurũ ꝛ diffi
cile eẽt ꝺño qz potẽtioꝛi par eẽ ñ posset, vt. l. iij. ff. e. ti. ꝛ i vtro qꝫ
42 casu fieret contra capita sacrũ. s. facile possibileqꝫ. † Sed an cõ-
cedet ciuitati vel castro, vel alicui vniuersitati, vr̃ qꝑ sic, qz vsu-
fructus põt ei qstitui, vt. l. si vsumfructũ. ff. quemo. vsufr. amit. ꝛ
durabit vsqꝫ ad centũ annos, qbus finitis ad ꝺñm reuertit̃, vt. l.
an vsufructus. ó vsuf. facit qꝑ hr̃. xviij. q. fi. si qua mulier. † itẽ
43 an filiosa. dico qꝑ sic. arg. c. successionis. in pn. qui succe. i feu.
nã ex oi ꝯctu obligaꝛ, excepto mutuo ꝛ voto. l. tã ex ꝯctibꝰ. ó iu
di. ꝛ no. i. c. pueri. xxij. q. v. ꝛ. c. mulieres. xxxiij. q. ij. ꝛ Jo. an.
in. c. scripture de voto. ꝛ. l. filiusfa. de actio. ꝛ oblig. † Non. n.
44 filiatio cãm feudi impedit, ꝺũmõ sint alias habiles ad seruien
ꝺũ. l. nã qó. ad treb. Itẽ curiali dari nõ poterit, arb. l. curiales.
. C. depos. † Itẽ an militibus dari poterit. dic qꝑ si pp hãc qces-
45 sionẽ vsus armoꝝ omitteretur, cui instare debẽt ꝛ intendere, ꝛ
nõ pꝛiuatis negotijs occupari, tũc non possent eis dare, argu. l.
milites. C. loca. alias potius militi qꝫ pꝛiuato dabit̃, vt. c. vassal-
lus feudũ. si de feud. fue. qꝛo. inter do. ꝛ agna. ꝛ qz habiliores
sunt milites ad seruiendũ feudo, qꝫ alij, ideo facilius admittẽdi.
46 † Insuper notandum est. qꝑ si personis pꝛohibitis fiat concessio
sine ꝺñi volũtate, nulla erit, ꝛ sicut emphyteota cadit a iure suo
ita ꝛ vassallus. l. fi. C. de iure emphyteo.

¶ Rub. que res dari possunt in feudum.

Uidimus de personis dantiũ, ꝛ accipiẽtiũ, restat vi-
dere de rebus, in qbus feudũ qsistere pos-
47 sit † In feudũ ãt dari põt ꝓpꝛie res imobiles, q̃ in pꝛimonio nr̃o
sũt, vt in. c. obertus. ó feu. cogn. vr̃ eẽ sperantur, vt fundus qui
nũc est in hostiũ ptãte, qz tũc habebit feudũ quũ iure postlimi-
nij in ꝺñi ptãtẽ reuertit̃, ad similitudinẽ emptionis, vt. l. fi. ó ac.
emp. ꝛ tũc demũ tradere cogit̃, sicut rẽ alienã, ꝛ si qcedet̃ i feu-
ꝺũ, coget̃ ratã hr̃e qcessionẽ, quũ ꝺñs factꝰ fuerit eiusꝺẽ rei, ar-
gu. l. si a titio. ff. de rei vẽdi. ꝛ. l. pen. de excep. rei iudi. ꝛ. l. apud
48 celsuꝫ. §. si a titio. de do. excep. † Itẽ res, que inter imobilia cõ-
putantur, vt decie. vt. d. c. obertus ꝺũtñ qcedant̃ ad tps nõ in
ꝓpetuũ, arg. c. fi. x. q. j. ꝛ. c. pꝛhibemus. ꝛ. c. ad hec. ꝛ. c. qꝫis
de deci. ꝛ. c. qñ. xvj. q. j. ꝛ. c. cũ apostolica. in fi. extra de his q̃
49 fi. a ꝓla. hoc addito, † qz ꝛ si ad tps qcedat̃, põt qcedi, nõ vt titu
ius, sed vt stipendiũ decie ꝓceptũ videat̃ a laico arg. xxxij. di. si
quis vero, apud tñ ecclesiam remanẽte iure ꝺñij ꝛ possessionis,
cuꝫ laici decias possidere non possint, vt. c. causam. de ꝓscrip.
50 † Hec debẽt qcedi in ꝓpetuuꝫ qz tũc hr̃et vtile ꝺñium sicut em-
phyteota ꝛ superficiarius, vt. l. ij. i fi. ff. si ager vecti. vr̃ emphy.
ꝛ. l. i. §. qó ait de supfi. ꝛ. l. supficiario. de rei vendi. ꝛ sic eccl̃ia
ꝺñio ꝓuaret̃, qꝑ eẽ nõ ꝺꝫ, verũ ẽ vtili, s̃ nõ directo, qꝑ ꝓcedit in
51 decimis nõ datis antiqtus i feudũ. † Itẽ ꝓmitte cũ iter ũmobi-
lia qputẽt̃. d. c. obertus ꝛ alij annui reddit̃, vt ó camera, ꝛ ó ca
52 nena, cũ iter imobilia qputẽt̃. d. c. obertꝰ. † Feudũ ãt ó canena,
vel de camera, tũc ómũ det̃, vel debet̃ si aliqd sit vnde solui po
test, alias nihil debetur, si vacua sit sine culpa domini, sed ex-
pectaꝛ, donec aliqd erit, vñ solui possit deducto ere alieno, vt in
tit. q deb. suc. in feu. ꝛ facit. l. si debitoꝛ. in fi. de ꝯhẽ. emp. ꝛ. l. i
ter stipulãtẽ. §. sacra. ó ver. obli. ꝛ. l. firmio. quã. ꝺies leg. ꝛ hec
ꝛa, qñ totũ ẽ, totũ ꝺebet̃, qñ minꝰ ẽ, minus debet̃, vt. l. cũ certus
ó vi. triti. lega. ꝛ qꝑ solui deat ere alieno deducto, facit. l. cuꝫ ex
53 cã. ó re iudi. ꝛ bñ ꝺixi quũ nil ẽ, nil ꝺebet̃, † nã si legẽt̃. x. ꝛ q̃ in ar
cha sũt, ꝛ nil sit, nil ꝺebet̃. d. §. s̃ si. x. Sed arguo ꝯ. l. fi. C. de fal.
cau. ad. vbi ꝺistinguit̃ an exꝑmaꝛ qꝫtitas vt corꝑ. Itẽ si nihil sit,
nihil debet̃, quasi videat̃ legatũ corpus ignotũ, qó nõ est in rerũ
natura vt. l. lucius. §. si quis, el. j. ꝛ. el. ij. de leg. ij. si ꝛo exꝑmina
tur qꝫtitas certa in genere, tunc falsa demõstratio nõ nocet, si-
cut nec in coꝛpoꝛe certo, vt. l. legã. de lib. leg. ꝛ. l. j. ꝛ. l. si seruus
54 §. q qnqꝫ. ꝛ. l. si sic. de leg. j. † Itẽ res mobiles põt dari in feu
ꝺũ nõ ꝑ se, sed qũo accedunt rebus imobilibus. vt ascripti gle-
be fundi feudalis, qz sunt pars fundi. l. iij. de diuer. ꝛ tẽpo. pꝛe
scrip. qui sine solo nõ põt alienari. l. quẽadmodũ. de agri. ꝛ cẽ.
Itẽ res quarũ alienatio est interdicta ꝑ leges, non põt infeuda-
ri, vt fundus dotalis, vt. l. ij. de fun. dota. ꝛ res que subiacent re
stitutioni, vt aucten. res que. C. commu. de lega. res ecclesie, vt
auc. multo magis, de sac. san. ec. ꝛ ḃ est vex̃ a laico vel laicis, qz
eax̃ rerũ nõ ẽ qmertiũ, vt. l. si libere. ó ꝯhẽ. em. neqꝫ legari põt
55 vt. l. cetera. de leg. j. † Ab epo tñ eccl̃ie cũ suis clericis cõcedi
põt non in feudũ, sed ex causis, de qbus. xij. q. ij. i summa, vr̃ cũ
qsensu capli. c. pastoralis. de dona. qz ꝛ ea psonis eccl̃iasticis
56 donari l̃z nõ secularibus. c. qsulta. ó dona. † posset tñ laicus ec
clesiã in feudum qcedere cũ vniuersitate vt si ꝺñs castri, in quo
est eccl̃esia infeudet castrũ, nã ꝛ iura pꝛonatus, q̃ in eccl̃ia qpe
tebãt trãsfert. c. ex l̃ris de iure pa. ꝛ. c. cũ bertoldus. de re iudi.
ꝛ. l. q̃dã. de acq. re. do. ꝛ. l. in modicis de ꝯhẽ. emp. idẽ dico in
57 fundo dotali, argu. l. j. de fun. do. † itẽ nec res publica, q̃ in vsu
publico hr̃, infeudari põt, vt cãpus Martius, qz eius nõ ẽ co-
58 mertiũ, vt. l. s̃z celsus, de ꝯhẽ. emp. † Sed an res mobilis pote-
rit infeudari ꝑ se, vr̃ qꝑ sic, qz ꝛ vsufructus quodãmõ pt qstitui,
i his rebus, vt. l. j. ꝛ. ij. ó vsuf. eax̃ re. q̃ vsu qsum. pstita tñ cau-
tiõe, qꝑ fcõ feudo restituaꝛ estimatio. dicte rei, arg. l. ij. ꝛ. l. si vi
nũ. ꝛ. l. qm̃. ff. eo. ti. s̃z q̃uis de rigoꝛe iuris possz fieri, tñ i vsu nõ
59 hr̃, vt i eis feudum qstituaꝛ. † qz nec i rebus mobilibꝰ eccl̃ie em-
phyteosis eẽ pt. l. inbemus. §. fi. C. ó sac. san. ecc. ꝛ auc. si quas
ruinas. ꝛ auc. perpetua. eod. tit. ꝛ. l. fi. C. de iure empbyteo.

¶ Rub. quibus modis feudum constituatur.

60 **Sequitur** † vt sciamus, qbus modis feudũ qstituaꝛ.
ꝛ dico qꝑ qstituit̃ iter vinos pactionibus, ꝛ
stipꝛonibus. Itẽ in vltima volũtate, vt testõ, codicillo, donatio-
ne, cã mortis, ꝛ qualibet alia vltima voluntate, naz ꝛ sic qstituit̃
vsusfructus vt. l. iij. in pꝛinc. ꝛ §. sine testõ de vsufr. pacto qstitui
tur quũ ꝺñs paciscendo ꝓmittit pacto aliqd sedaturũ alicui in
feudũ gratis sine aliqua solẽnitate ꝙboꝫ vt. l. j. de pact. ꝛ. l. j. ff.
61 de transa. ꝛ sic feudũ amoꝛe ꝛ nõ pꝛecio querendũ est vt. c. si qs
obliganit ó feu. in vic. leg. cõmis. dat. † Sz nũqd poterit vassal
lus agere ꝯ ꝺñm vt sibi qcedat l̃z nudo pacto sit ꝓmissum vide
tur qꝑ nõ qz ex nudo pacto nõ daꝛ actio. l. iuris gentiũ. §. s̃z cum
nulla de pact. l. petens. C. eo. l. iij. de inuti. stipu. s̃z de iure cano-
62 nico sic. xxij. q. j. pꝛedicãduꝫ. ꝛ. xij. q. ij. quicunqꝫ suffragio. ꝛ est
ratio qz ꝺũ venit quis ꝯ simplex votũ mortaliter peccat. d. c. pꝛ
dicandũ, coꝛ enim loquentis ꝺꝫ oꝛi qunire vt. xxx. dist. psal. vñ
dic qꝑ sicut donatoꝛ cogit̃ ꝓficere donationem sic ꝛ ꝺñs infeu-
dare. l. si quis. C. de donatio. ꝛ sicut ibi qdictio ex lege cõpetit.
63 sic hic qdictio ex moꝛibus datur argu. l. i. ff. de qdic. ex lege. nã
eadẽ est vtriusqꝫ cã. † nam sicut donatio fit amoꝛe ꝛ gratia vt. l.
donare. C. de donatio. ita feudum datur amoꝛe ꝛ gratia, vt. c.
si quis obliganerit. de feu. in vic. leg. commis. da. cuꝫ ergo eadẽ
sit cã ꝛ rõ idẽ ius esse ꝺꝫ. l. fi. C. ad leg. falci. l. illud ad leg. aquil.
nec ob. qꝑ ꝺñs dat feudũ vt seruitiũ pꝛestet̃ nã ꝛ donatio fit ob
cãz vt aliqd donatoꝛi pꝛestet̃ ꝛ tñ donatio appellaꝛ vt. l. j. C. ó do
64 na. que sub mo. † Stipulatione qstitnitur feudũ qñ dominus
interrogaꝛ a vassallo ꝛ in qtinenti respondet ad interrogata ꝛ
dicit ꝓmitto easdẽ possessiones de quibus me interrogabas da
turũ in feudũ nã sic fit stipꝛo. l. j. ꝛ. l. v. §. stipꝛo. ꝛ. l. cõtinuus de
verbo. obli. ꝛ. l. i. C. de usu. ꝛ tunc quum feudũ certũ ꝑ stipula-
65 tionẽ ꝓmissum est agit vassallus certi qditione ex stipulatu con
tra ꝺñz vt. l. si quis certũ. si cer. peta. † Sed qd si nõ exꝑssit de
certo feudo nec de quantitate magna vel parua an ꝺz. vr̃ quod
nõ sicut in fundo nõ certo demonstrato vt. l. cuꝫ post. §. gener.
de iu. de. ꝛ not. ꝑ glo. pen. in. c. bone. de qfir. vti. vel inuti. mi-
hi videtur qꝑ valeat vt. l. si ꝺominus de lega. j. ꝛ intelligitur dari
minus. l. minus. de leg. iij. ꝛ. l. qui lancẽ. de au. ꝛ argẽ. lega. alij
qꝑ mains vt ꝯ ꝺñz fiat interpꝛetatio. l. veteribus de pac. ꝛ. l. la-
beo. de ꝯben. emptio. mihi vr̃ qsiderãda dignitas ꝛ status vas
salli vt. l. s̃z ꝛ si suscepit. §. sed si ꝓponas. de iudi. ꝛ. l. si seruus plu
riũ. §. fi. de lega. j. ꝛ sic ꝑm hãc qsiderationẽ pꝛestabit̃ magnum
vel parnũ. Si vero feuda determinata nõ habeat tunc vr̃ non
66 valere † qz feudũ sicut fundus arbitrio patris famil. qstituit̃ vt
l. qó in rex̃. §. si qs post de leg. i. ꝛ. l. recte. in fi. ꝛ. l. locus. de ꝛ
bo. signifi. ꝛ sic posset dando vnũ digitũ terre facere feudũ esse
deriſoꝛiũ, vel posset dici qꝑ valeat ꝓmissio ꝛ feudũ qstituaꝛ iſpe
cta qsuetudine patriſſamil. ꝛ seruitio quod ꝺñs ꝺꝫ pꝛestare, ar-
l. si ꝓꝰ pluriũ. §. si numerꝰ. ó leg. j. ꝛ. l. sp. ó reg. iu. ꝛ qsiderata
ẽt facultate ꝛ honoꝝ ꝺñi necessitudie vassalli ar. d. §. si numerꝰ.
67 ꝛ. l. cuꝫ alimẽta. ó ali. leg. † itẽ i vlti. volũ. feudũ qstituit̃, qñ le-
gaꝛ a domino res in feudum, vel quando quis heres constitui-
tur, in bonis, vt teneat iure feudi a rege, vel domino, cui sub
est ꝺominium rerum, vel vt a coherede teneat iure feudi si ꝺo-

minus

minus plures fecit heredes, nam potest vnum grauare, vt partem hereditatis in feudum teneat a coherede, vt.c.sciendum
68 de feud.agn.t.c.j.de gra.suc.in feud.† Sed an sñia, feudum possit constitui, vt si est questio, p vassallus dicat feudũ, t dñs neget, iudex antẽ iudicet, feudũ esse, dico p sic, quo ad partes litigantes, qz rebus iudicatis standũ est.l.j.C.de re iudi.t res iudicata p veritate accipit quo ad partes, ẽt si ꝯ ius litigationis sit data, vt.l.j.§.j.ff.que sent.sine appel.re.t.c.cum inter.de re iudi.naz cum possit qstitui in testõ.ergo ẽt p pretorẽ, vt.l.nõ est
69 miruz.de pigno.actio.† Nõ ob.p seruitus per sñiaz qstitui nõ possit, sed tm̃ que est, declarari, vt.l.si cũ.§.restat.ff.si seruꝰ vẽd. qz vez est p nõ qstituit sñia, sed declarat, que, declaratio facit cõpetere, ius victori in seruitute, vt eũ defendat, ẽt si nõ appareat alias deberi.sic t in feudo dici posset, naz t vsusfructus dr̃
70 qstitui tuitione pretoria.l.j.quib.mo.vsusfr.ami.† Quid si obliget rẽ p centũ, t si illa cẽtũ nõ soluant ad terminũ, tũc rẽ habeat in feudũ creditor, an possit ita qstitui.dico, p nõ, qz in fraudẽ legis cõmissorie fieret.c.si qs obligauerit.de feud.da.in vic.leg. cõmiss.t est rõ, qz feuduz nõ pretextu pecunie, sed honore t amore dñi est querẽdũ, vt.s.dixi.† Sed qd si feudum ita qstitutũ de
71 facto vendicet vassallus a quodaz tertio, forte q iniuste possidet an iste possessor poterit opponere, p in fraudez legis cõmissorie habuit talẽ feudũ cũ dñs hoc nõ opponat.dico, p talis exceptio non põt opponi a tertio lz possideat, qz nõ ei sed dño cõpetit talis exceptio, vt in lombar.de pigno.l.si qs fideiusso.de suo enim iure, nõ de alieno, dz qs se tueri, vt.l.vti frui.si vsufu.pet. t hoc est p not.in.l.j.si ager vecti.in gl.vti frui.t arg.l.loci.§.
72 cõpetit.ff.si seruꝰ vendi.† Quid, si rem vendidi p cẽtũ, t certam partẽ precij recepi, t aliã partẽ, si ad terminũ nõ soluerit, tũc tota rẽ teneat in feudũ, an vz.dico, p nõ vt.d.c.si quis obligauerit.alij dicunt, valere feudũ p parte pretij nõ soluti, vt.d.c.si qs vt eadẽ sit rõ de parte, quo ad partẽ, que est de toto, quo ad totum.l.que de tota.de rei vendi.t.c.pastoralis.de offic.deleg. t p Jo.and.in.c.quesitum.de re.permuta.

¶ Rub.qualiter feuduz acquiratur.

73 **Sequitur** vt attendamus, quomõ feudũ in vltima voluntate qstitutum acqrat̃, † t dic, p eius exactio cõperit adita hr̃ditate, vt in quolibet legato, t dñuz vtile recta via trãsit in eum, sicut in legatariũ, vt.l.si tibi homo.§.cũ seruus.de lega.j.t.l.a Titio.de furt. t sic successione acgri dr̃ adita hr̃ditate, t sic intelligit̃.c.i.§.sciẽdũ.in fin.de feu.cogn.t. c.j.de grad.suc.t hoc qñ vassallus, cui relictũ est velit ad se ptinere, alias nõ acgrit̃ ei, vt eo.c.t.l.pinde.si cer.peta.t.l.legata
74 rius.de lga.j.† Qñ aũt feudũ est qstitutũ inter vinos, dñiũ vtile nõ acgrit̃ vassallo, vt.l.traditionibus.C.de pact.t.l.cum res. de pbatio.t.l.seruꝰ emptor.de rei vendi.fit aũt inuestitura, quũ dñs, tenens aliqd in manu, bacculũ forte, vel anulũ, vel qd mobile, t tradit vassallo, dicẽs, inuestio te de feudo tali, t de hoc dicet̃ infra ó inuestitura.t hr̃ in.c.ex ore.de his que fiũt a maio. par.capi.t.c.cũ olim.de re iudi.t.c.pposuit.de concess.prebẽ.
75 † t hanc inuestiturã de nouo feudo faciet ẽt pupillus, vt.c.inuestitura aũt.qd sit inuest.itẽ ad predictũ vtile dñiũ acquirẽdum, sufficit quasi inuestitura.quũ vassallus dño patiẽte accepit possessionẽ rei feudalis, sine alia inuestitura, nã patientia acgritur possessio, t trãsferr̃, vt.l.q sexum.de dona.t.c.sciẽdũ.q test. sint necess.ad pba.itẽ si dñs iussit vassallo ire in possessionem.c.fin.
76 de feu.cogn.† Jtẽ dr̃ qñ inuestitura, t trãsferr̃ possessio qñ res est in qspectu.t demõstrat̃ vassallo, vt eã sibi habeat de cetero in feudũ, arg.l.qó meo.§.si per vẽditionẽ.ff.de acqui.poss. Jtez si dñs p vassallo se qstituit possidere.d.l.q meo.itẽ si claues castri, ville, vel domus, i feudũ qcesse, tradidit dñs.l.clauibus.de
77 ꝯben.emp.† Jtem si cartas, vel instrumenta prediorum tradidit.l.ij.C.que res pigno.obl.poss.l.si quis argentũ.§.sin autẽ.C. de donatio.t.c.ij.de qsue.itẽ si dñs rẽ feudalẽ certa pẽsione qducit a vassallo.l.quedã mulier.de rei vẽdi.† Jtẽ si vassallus te
78 nebat rẽ feudalẽ, t dñs post qcessionẽ feudi, patiat̃ ipsuz vassallũ rẽ tenere, vt.l.qua rõe.§.interdũ.de acq.re.dom.t.§.interdũ
79 inst.de re.diuisio.† Jtẽ acgrit̃ feudũ ꝓscriptiõe, vt si vassallus p xxx.annos, sine alia inuestitura feudũ possedit vt feudũ, vt.c.si
80 quis per.xxx.annos.si de feu.fue.qiro.int.dom.t vass.† Sed quid si longo tempore possedit vt feudum, et dño seruiuit, t ab eo receptus fuit vt vassallus, an poterit se tueri aduersus dñm, licet non habeat aliam inuestituram.dico, p datur ei defensio, si probet se predicto modo tenuisse, si iuret etiam, se vassallum esse, t a domino inuestitum esse, vt.c.sciendum, quot test.sint
81 ne.† hoc tm̃ scias, quod si noua esset possessio, p sacramentũ nõ dareť vassallo, vt.c.si inter dominuz.eo.tit. Sed dño petenti, t iuranti se inuestituraz non fecisse, restituet̃ possessio, vt.d.c.si inter.in fi.nã q dicit se habere in feudũ, vr̃ qfiteri rez dñi esse, nec auditur, nisi ꝓbet feudũ esse, arg.l.si duo.§.si quis iurauerit.de inrein.t.l.nec creditores.C.de pign.act.qñ aũt stet̃ iurõ possef
82 sozis, vel nõ, dicemus infra de innesti.† Nouã aũt possessiones intelligo, qz vassallus p annũ nõ habuerit, si aũt post annũ posse disset vassallus, tunc eius iurõ staret̃, vt predixi, t.d.c.si quis.§. sin aũt.si controuer.fue.inter.domi.t vassal.

¶ Rub.quibus modis feudum alienetur.

Vidimus s.qualiter feudũ acgrat̃, sed qz multe cause sunt, p quas homines nequeunt q bñt obtinere, vt.l.corruptionẽ.C.de fruct.ideo de alienatione feudi
83 iaz acquisiti, quenit certare.† Licet ergo sine dñi volũtate alienat vassallus, si dñs ei hoc in inuestitura qcessit, sicut emphyteota, argu.l.j.C.de iure emp.itẽ si dictũ sit, p ipse, t sui heredes, t cui illud dederit habeat tũc, vt.c.ex facto.§.si qs.de vas-
84 sal.qui ꝯ qsti.feu.alien.† Jtem si vassallus sit ita debito grauatus, p soluere non possit, poterit vẽdere, t de precio soluere nã ex necessitate pmittit̃ q alias nõ fieret.c.dño.§.ex ꝯrio.qual. de in.vass.vbi dr̃ q ex necessitate pmittit̃ ei vẽdere partez, alia pte retẽta. alij dicũt, p illud ꝓcedit ꝑm antiq̃ tẽpora, hodie aũt sic nõ licebit, vt.c.si vassallus.de vass.q ꝯ cõsti.lo.ali.feu.t.c. impialis.in prin.de qsti.Fed.sed predicte qstitutiones bñt locũ in italicis feudis, ad qõ vide.c.que in ecclesiaꝝ.de qstitu.ꝯriũ tm̃ puto, p dño denũcieť, p vult vendere, t quãtũ reuera põt bẽri, t tũc expectet̃ dñs, t ꝓferat̃, si velit emere, vsq ad duos mẽses post denũciationẽ, alias vendet cui voluerit, exceptis psonis ꝓbibitis.l.fi.C.de in.emph.sed ꝑm consuetudinez huius regni vassallus bz palã notificari facere per tres proxime ciuitatis, p vult feudũ vẽdere p debito, t p plus offerẽti dabitur,
85 nec dñs ꝓferr̃ alij emptori.† Jtẽ p modico debito nõ pmittit̃ de facili venditio feudi, sed potius obligabit̃ creditori, vt ex fructibus sibi soluat, sed si nolit creditor recipere vt sibi sarisfiat ex fructibus, mediocrẽ rez vẽdet qsiderata debiti quantitate et qlitate t bonore, t sic rẽ magni ptij nõ vẽdet p modico debito, ar
86 gu.l.magis.§.in primis.ff.de reb.eo.auct.hoc ius.C.de sac.san. ecc.t.x.q.ij.hoc ius.† Jtez licite alienat̃ agnatis, qui essent, eo mortuo, successuri in feudo.c.alienatio.de vas.qui ꝯ qsti.lo.t.l. voluntas.t.l.ꝙnis.C.de fideicom. qui agnati ẽt dño ꝓferunt̃ in emẽdo, vt.d.c.alienatio.t.c.in ꝓhibẽdo.qual.iur.deb.vas. itẽ licite alienat, dãdo in feudum, p dic, vt dixi.s.qs põt dare in feudũ, ibi, itez dabit in feudũ vas.itez alienabit partẽ feudi licite, ꝯz quosdã, sed nõ totũ.c.qz sup.§.itez si.quib.mod.feu.ami.
87 sed ibi loquit̃, qñ linellario noie qcedit medietatẽ.† fit aũt linellũ qñ feudũ p certo ptio qcedit vsq ad certũ tẽpus, vt.xx.ãnorũ, vt eũ p certa annua pẽsione teneat.t solet adijci, in tali qcessione, vt in capite.d.termini, sub eadẽ qditiõe t pẽsione debeat renouari, non tm̃ põt a vassallo ecclesie talis qcessio fieri.d.c.si
88 clientulus.† dz ẽt talis qcessio linelli fieri sine fraude, alias nõ
89 valeret in.d.c.impialis.§.calidis.de qsti.Fed.† Jtem mortuo vassallo sine herede, redit feudum ad dominum, non obstante tali linello.d.c.si clientulus. Jdem est, si vassallus feudo renun
90 ciet, vt cap.j.§.rursus.quib.mod.feud.amit.† Sed an dominus poterit feudum auferre mortuo vassallo, etiam si ille, qui linellario nomine tenet, offerat se paratum fidelitatem facere, sicut vassallus mortuus faciebat. dico, quod non poterit auferre, vt.c.i.§.si vero in totum.in fin.qual.deb.iur.vassal.† Jtem
91 si mulier, habens feudum, velit in dotem dare, vel pater pro filia, vel maritus in donationem propter nuptias, maxime quã do alias earum patrimonium non sit sufficiens ad predicta. t videtur, quod possit, nam alias prohibita alienatio in predictis casibus conceditur.aucten.res que.C.com.de lega.t fauor publicus dotis hoc fieri suadet, argu.l.j.ff.solu.mat.et quia ẽt vsusfructus potest in dotem dari, t valebit, eo quia dedit viuenti sic, t feudum valebit.§.sed quid est.in aucten.de nup.argu. contra, in capitulo qualiter deb.iur.vassal.nam t filia priuatur a successione feudi.ergo nec inter vinos debet posse habere, argu.c.j.§.filia.de feu.suc.sed dic, p bene lz dari in dotẽ t donationem propter nuptias, fauore matrimonij.nec ob.c.qualiter. qz logtur ꝑm iura vetera, t tempora, t durabit hec datio in vita

vassalli. c. nuper. de donatio. p̃rop. nup. ⁊ finito feudo, libere ad dñm reuertet, ⁊ sibi imputet, qui potuit cogitare se nihil habere
92 ex post facto, arg. l. si quis domũ. ff. loca. † Sed an poterit dare feudum in emphyteosim, arg. q̃ nõ, q̃ talis ꝯctus censetur alienatio, vt in auc. de alien. ⁊ emph. in p̃in. sed dic, q̃ põt eo modo, quo ét in feudũ dari põt, nã vtriq; acqrit dñium vtile, ⁊ alienari dr, ⁊ in similibus idem est iudicium, argu. l. fi. C. ad leg.
93 fal. ⁊ l. fi. de q̃stit. pecu. † An donare poterit, dico, q̃ sic, ad similitudinez emphyteosis, vt. l. fi. C. de iure emph. ⁊ c. potuit. de loca. vbi hoc not. per. l. j. C. de fun. patr. lib. x. l. fi. C. de p̃ed. decur. vbi dr, q̃ emphyteota fisci põt donare, dũmodo pẽsio
94 soluat suis temporibus fisco. † An pauperibus Christi poterit dari in elemosinam vr q̃ nõ, vt in. c. de p̃hibit. feu. alien. p Fede. in p̃in. ⁊ c. si vero. de pace iur. firm. puto tñ q̃ fructus feudi possunt dari, ⁊ duret datio elemosine, donec duret res feudalis, dnz tñ interim dño seruiat, arg. l. j. C. de fun. patrim. Nec ob. q̃ potest donari p̃uato, q̃ ecclesia est tunc deterioris q̃ditionis, sicut est qñq; libertas, vt. l. cum ex pluribus. de ma. te. ⁊
l. si qs q̃si. ff. si qs. de leg. j. rõ huius est duplex, q̃ cuz ecclesia si
95 ne herede nõ decedit, dñs re sua p̃uaret omni tpe. c. si clientulus. de alien. feu. ⁊ l. iij. ff. pen. de vsufr. † Alia est, q̃ ecclesia, ⁊ coꝛ ministri nõ sunt habiles ad seruiendũ feudo, vt. c. multa. ff. de voto. est enim coꝛ officium neminez offendere, sed oibus velle seruire ⁊ prodesse, arg. c. cũ sacerdotis. de postul. ⁊ c. deniq; xiij. q. v. ecclesie quoq; dabit cũ dñi voluntate. c. j. ff. personam. quid sit inuesti. immo etiam sine eius volũtate, vt p Hostien. ⁊ Joan. and. in. c. fi. de reb. eccl. nõ alien. alias nõ lz, nec
96 prodest vassallo alienare q̃ seruiat p̃ ecclesiã subst̃itutã, cũ sit inhabilis ad seruiẽdũ. † et arma ministrorũ sunt lachrime. xxiij. q. viij. clerici, facit. l. ij. ff. qui satisd. cogan. et. l. j. ff. ⁊ quidẽ, quod
97 vniuer. nom. ⁊ l. vt gradatiz. ff. sed si lege. de mun. ⁊ hon. † Sed qd si sint tales p̃sone ecclesiastice, que habiles sint ad seruiendũ cũ armis, vt templarij ⁊ hospitalarij. dico, q̃ eis põt infeudari, cũ cesset rõ inhabilitatis, dũtñ dñs principalis sit maioꝛ ⁊ potẽtioꝛ eis, nã tũc esset durioꝛ cã dñi, vt. l. iij. de alien. indi. ⁊ maxime qñ dñs q̃suenit dare feuda ecclesiasticis p̃sonis, nã tũc non poterit vassallo obijcere q̃ ipse met est vsus facere. l. vniuersaz de pigno. acti. ⁊ l. qui semisses. ff. si. de vsur. Nec ob. q̃ sine herede nõ decedat ecclesia, q̃ durabit centũ annis ad similitudinẽ vsusfructus, arg. l. cũ vsusfructus. de vsufr. par enim est ecclesia
. ⁊ ciuitas quoad ista. l. fi. C. de sac. sac. eccl. itez durabit quousq; seruitiũ p̃stabitur. argu. l. pen. C. de fun. patrim. ⁊ c. j. ff. rur-
98 sus. quib. mod. feud. amit. † Sin autem negligatur seruitium domino exhiberi, ipso iure cadet ecclesia a iure feudi. vt capit. obertus. ff. nec cũ alia. in quib. cau. feu. amit. nam ⁊ alias p̃elatus negligendo vel omittendo, põt conditionem ecclesie deteriorẽ facere. l. inbemus. C. de epis. ⁊ cler. xvj. qõ. iij. c. placuit. ⁊
99 c. fraternitatis. de donatio. † Sed an vassallus poterit pignoꝛi feudũ obligare, arguo q̃ sic, vt. l. lex vectigalis. ⁊ l. grece. ff. sta-
100 tuliber. de pigno. sed ꝯriũ est in. c. impialẽ. in q̃stit. Fede. † an
. potuerit deponere, vel locare, dic q̃ sic, q̃ locare nõ est alienare, nã rei locate possessionẽ ⁊ p̃prietatẽ retinemus. l. nõ solet. ff. loca. ⁊ l. fi. de iureiur. sic ⁊ commodare ⁊ deponere põt nobilia qne sunt in feudo, eadẽ rõne. l. rei cõmodate. ff. cõmod. ⁊ l. licet
ff. rei deposite. ff. depo. ⁊ cap. j. ff. donare. qual. deb. iur. vas. do.
101 † An quolibet casu sit licita alienatio, si fiat cũ dñi volũtate. dico, q̃ sic, in feudo nouo. in antiquo nõ vz, nisi agnatis consentiẽ
102 tibus. c. alienatio. de vass. q̃ ꝯ cõsti. al. † Sed an vassallus legare, vel heredẽ instituer possit in feudo, p̃sonis, q̃ nõ essent sibi in feudo successure, ⁊ vr q̃ sic, nã quũ quis rẽ alienare p̃hibeat, intelligit p̃hibitus inter viuos, nõ in vltima volũtate, argu. l. ex hoc edicto. ff. si heredes. de alien. indi. ⁊ dñium trãsferr, quz ex vltima voluntate trãsmittit, lz eius sit alienatio interdicta. l. pater. ff. fundus. de leg. iij. ⁊ l. si ita qs. ff. eadẽ lege. de ꝛb. obl. e ꝯ vr, nam expresse p̃hibet ét in vltima volũtate, vt. c. impialẽ. i cõsti. Sed. ⁊ q̃ de sua, nõ de aliena pecunia, dz qs testari. l. testãdi. C. de testa. itẽ cũ a. l. sit p̃hibitũ ita alienari, vt. d. c. impialẽ. ⁊ c. i. de vas. q̃ ꝯ cõstit. ali. nõ trãsferr dñiuz. l. cũ pater. ff. si libertis. de lega. ij. ⁊ l. peto. de lega. ij. ⁊ l. pater. ff. filiaz. de lega. iij. sed dico hr̃dẽ legãtis dẽre vel rẽ redimere, ⁊ p̃stare, vel eius iustã estimationẽ soluer legatario. si tñ testatoꝛ scinit, rẽ sic eẽ alienã. l. cũ rẽ alienã. C. ꝺ lega. ⁊ c. filius. de testa. ⁊ ff. rẽ alienã. instit. de leg. ⁊ l. vnũ ex familia. ff. si rẽ. de leg. iij. si aũt ignoꝛauit,
tũc ꝑz eã distinctionẽ illi⁹ legis cũ rẽ, vt p̃xime p̃sone teneat, ex
103 traneo nõ. † an qñ alienatio nõ tz, agnatus vassalli possit rẽ vẽdicare, ét nõ p̃stito p̃tio, vel restituto, si mortuus sit vassallus nullo filio existẽte, vel existẽte eo, q̃ q̃sensit alienatiõi i vita patris, vel q̃ post annũ tacuit, ex quo sciuit, vt. c. titius filiũ. si de feud. fue. q̃tro. int. dom. ⁊ vassal alij aũt filio p̃tiũ restituẽt, vt. d. c. titius. nulla testatoꝛis dispositione agnatis obstãte. c. sequit. de succes.
104 feu. ⁊ c. alienatio. de vassal. q̃ ꝯ constit. lo. ali. † sed si alienatio sit facta ꝯ q̃stitutionẽ locatoꝛis, q̃ dñm q̃tenere vr ad ipsuz p̃tinet, vt. c. i. ff. deniq; in quib. ca. feu. amit. ⁊ c. si vassallus. ꝺ vas. q̃ ꝯ q̃sti. lot. ⁊ dñs a quolibet possidẽte vẽdicabit sine p̃cio. l. fi. de iu. emph. l. mater. ff. mãcipia. de rei vẽdi. ⁊ l. sciẽs. C. ad vellei. nulla testatoꝛis dispositiõe obstãte. c. seqt. de suc. feu. in phibẽdo tñ, ⁊ redimẽdo, potioꝛ ẽ agnati ⁊ p̃imi q̃ditio, q̃z dñe. c. i.
105 ff. in phibẽdo. q̃l. deb. iur. vas. † Sed an dñs sine volũtate vassalli, i vita illius, possit alij p̃ cariũ de feudo facere, de quo dic, vt in q̃cef. Fede. ⁊ dixi. ff. in ff. fi. põt dare i feudũ. lex tñ tales cõcessiões iprobat, sine pure, sine sub cõditiõe fiãt. l. fi. C. de pac. ⁊ c. nulla. de q̃cef. p̃bẽ. vno tñ casu q̃cedit lex valere q̃ qs p̃mittit se q̃cessuz, q̃dq̃d ad eũ ex fũdo puenerit, arg. l. si qs seruũ. de
106 act. emp. ⁊ l. si q̃stãte. ff. mulier. sol. matr. † quero, an dñs possit donare, vẽdere, vel legare ius suũ, q̃ ei q̃petit, ⁊ spẽ iuris futuri, q̃ q̃petere posset in feudo sine volũtate vassalli. vr q̃ sic, arg. l. spẽ. C. de donatio. nã ⁊ p̃prietarius legat rẽ, in q̃ alius hz vsumfructũ, vt. l. si alij fundũ. de vsufr. leg. itẽ vẽdit, qs rẽ rõne iuris q̃ hz in rẽ, vt. C. de ꝯhẽ. emp. l. cũ res. i fi. ⁊ legat, vt. l. si domus ff. si. de lega. i. sue eñ rei moderatoꝛ ⁊c. l. in re mãdata. C. mãd. itẽ nec dñs p̃hibet seruũ suũ alienare sicut vult. l. dudũ. ꝺ ꝯhẽ. emp. l. portionẽ. ꝺ com. re. alie. ⁊ l. nemo. de inde. eꝯ vr, vt i. c. si inter duos. ff. ex eadẽ lege. quot test. sint neces. ⁊ c. impialez. ff. p̃terea. de cõstit. Fed. sed hec nõ valẽt Mediolani, nã ibi põt totũ feudũ sine curia alienare, dũtñ eẽli, vel maioꝛi dño det, non inferioꝛi, nec grauioꝛi, sine volũtate vassalli, ⁊ nos ét maioꝛi fieri alienationem dño p̃mittemus de parte, vt si feudũ sit in plurib⁹ locis ⁊ dñs in vno loco vẽdidit, nã tñ p̃rioꝛi dño, ⁊ nõ emptoꝛi seruire tenetur vassallus. vt. d. c. si inter duos. Si enim emptoꝛi seruire teneret, plures dños p eodẽ fundo haberet, ꝯ. d. c. impialẽ. ff. p̃terea. sed mihi vr optima q̃suetudo mediolani. nec ob. finis. d. ff. p̃terea, q̃ ibi dr, q̃ dñs nõ põt ius feudale, vassallo q̃petẽs ad aliũ trãffere sine volũtate vassalli, q̃ nõ lz ei feudũ
107 auferre, sine culpa. c. sancimus. ꝺ feu. sin. cul. am. † Sz nõ an, qñ dñs licite feudũ alienat, dẽat vassallus nouo dño iurare fidelitatẽ ⁊ seruitiũ p̃stare. ad q̃ dic, q̃ si eẽli, vel meliori dño alienat, tũc dz de nouo obedire. nisi vassallus sit nobilioꝛ, q̃z nouus dñs, eo eñ iure, quo vassallus est, minoꝛ est. l. est receptũ. de iurisd. omn. iud. assumpsit eñ sibi, esse vassallũ, recipiẽdo feudum, nõ ergo ipsum pudeat, vassallũ esse, donec durat feudũ, arg. l. q̃s quis. ff. si. C. de postul. debuit eñ p̃spicere, hoc euenire posse. l.
si qs domũ. ff. j. ff. loc. ⁊ l. q̃ bona. ff. cũ inter. de dam. infec. ⁊ l. lu-
108 cius. ff. pen. ad Treb. † vassallo aũt recusante fidelitatẽ facere, p̃inat feudo. c. obertus. ff. sed nec est alia. qb. mod. feu. amit. ⁊ poterit deijci de feudo. arg. l. qñ. ff. inter. ff. loc. ⁊ l. l. edem. C. eo. ⁊ l. ij. C. de iu. ⁊ emphy. auctẽ. qui rẽ. C. de sa. san. eccl. ⁊ hic est vnus casus in quo vassallus a feudo põt expelli. alios casus vi-
109 de in sequẽti tit. † p̃eter hoc notãdũ est q̃ facta licita alienatione a vassallo, feudũ seniozib⁹ aperit, sine de toto, sine de pte fiat alienatio moriẽte vassallo, vel eius hr̃ditas sine successoꝛe, vt. c. si aliqs ꝺ capitaneis. ꝺ feu. da min. vass. itez q̃ dño i q̃dã curia feuda habẽte, alienãte eãdẽ curiã nõ p̃iudicat i bñficio aliena-
110 tiõis. † qꝛ i gñali alienatiõe, nõ q̃tinent feuda, nisi dicat expresse, vt. c. qdã capitane⁹. q̃ deb. suc. i feu. ⁊ c. j. ff. in gñali. si de feud. fue. ꝯtro. int. dom. ⁊ agna. ⁊ l. obligatiõe gñali. de pignor. ⁊ l. deniq;. ⁊ l. pen. de p̃iui. cred. l. alumnos. C. que res pign. oblig. poss. ⁊ no. in regu. in generali, per By. in. vj.

¶ Rub. quib. modis feudum amittatur.

111 **Vidimus** de feudi acqsitione ⁊ alienatiõe. † Sed cũ ius in quo ꝛsat humanũ genus, q̃sistat in amittẽdo, vt. l. fi. ff. de legi. ⁊ feudũ nõ nisi certa rõe ⁊ culpa q̃ncta amittat, vt. c. scim⁹. ꝺ feu. sin. cul. nõ amit. iõ recte subijcit, q
112 b⁹ modis feudũ amittat. † amittit eñ morte, capitis diminutione maxia, vel media, vt p Jnn. i. c. q̃r. el. ij. ⁊ ibi p Jo. ꝺ accu. ⁊ per Archi. ij. q. vij. ff. quia ergo. item ingratitudine, q̃ verum est in vassallo laico. sed in clerico, p̃inatur ecclesie vinente illo plato, eo mortuo reuertit ad ecclesiam, vt no. in. c. veruz. per
113 Joan. and. de foro compet. ⁊ in. c. peruenit. de fideiuss. † Item negligentia. item clericatione, vt p Jnno. in. c. p̃senti. de pba. ⁊ probatur in. c. Abb. quod met. can. item inuasione. item refu-

tatione

tatione. Itez bonoꝝ cessione. Itē alienatione illicita. itē prescri
ptione ab altero facta de re feudi. itē euictione rei. itez re extin
114 cta. itez negatione facta scienter de re feudali. † morte amittitur
feudum, qñ decedit vassallus si feudum habuerit in vita sua tm̃
vel sine herede decesserit, qñ in se ⁊ suos hr̃des acceperit, naz ⁊
vsusfructus morte vsufructuarij finitur. l. sicut in annos. §. mor-
te. quib. mod. vsusfr. ami. moꝛs enim oia solvit, vt dicit Aposto
lus. j. ad corint. vij. ⁊. cap. pen. ⁊ fi. de secun. nup. ⁊ l. si pater. C.
115 si pend. appe. mors inter. † Capitis diminutione maxima amit
tit, si de liberto factus est seruus, vel dānatus est in perpetuis
vinculis, vel ad opus metalli, quo casu perdit libertatē, ciuitatē
⁊ familiaz. l. pen. de cap. dimin. item media, qñ amittit ciuitas
⁊ familia, libertas tm̃ retinet, vt quī quis est bannitus, qui hr̃ lo
co deportati, vt. l. qui cū maior. §. his demum. de bon. lib. talis
em̃ bonis ⁊ ciuitate amissis, nudꝰ exulat. l. tutelas in fi. de cap.
dimin. his ēt duobus modis amittitur vsusfructus. l. j. ff. quib.
116 mod. vsusfr. ami. † Ingratitudine amittit varijs modis. s. in fa-
ciendo, ⁊ nō faciēdo, vt negligendo qꝺ facere dz in faciēdo amit
tit si vassallus assalierit dñm scienter, vt. c. qꝛ. §. itē fidelis. qb.
mod. feud. amit. vel castrū ⁊ ciuitatē, sciens ibi dñm esse. d. c. qꝛ
§. si mulier. ⁊ c. obertus. §. porro. in quib. ca. feu. amit. vel im-
pias manus in eū iniecerit. §. illud quoqꝫ. in auc. vt cū de appel.
⁊ d. §. porro. vel curauerit, vt dñs pcutereť. l. nō solū. de iniur.
117 † Quid si manus aduersus dñm leuauit, quasi vapulaturus, nō
tm̃ pcussit, qꝛ iniuria est vr̃ teneri ⁊ obnoxius esse arg. l. itē apud
labeonē. §. si quis pulsatus. de iniur. si aūt quadā instātia, vel cō
tumacia, ceruicez p̄ dñm erexit, culpaz lenis offense p̄xit, nec pp
hoc bñficio p̄uaťur, lz ob hoc libertus p̄uaretť libertate. l. si ma
numissus. C. de lib. ⁊ co. lib. qꝛ maiori pena est puniendus, arg. l.
118 presbyteri. C. de epis. ⁊ cleri. † Itē amittit feudū, si atrocem, aut
inhonestam iniuriā dño intulerit, vel si vite eius fuerit veneno
insidiatus, vel gladio, vel aliter, vt. d. c. porro. excusaťur tm̃, si ob
tutelā ini corporis fecerit, arg. l. vt vim. ff. de insti. ⁊ in. ⁊. l. scien-
119 tiā. §. q cū aliter. ad leg. aquil. † Item si delator dñi extiterit, ⁊
dñs pp hoc graue dispendiū sustinuit. d. c. obertus. §. qui dela-
tor. sicut dr̃ de filio ⁊ liberto, vt in. §. causas. in auc. vt cū de ap-
pel. cog. ⁊ c. quint anallis. de iureiur. itez si p delatore dñi fide
iussit, vel testimonio iuuauit vel inuitauit, vt. l. q cū maior. §. j. de
120 bon. liber. ⁊ l. post. §. qui accusauit. de his quib. vt indi. † In te
stimonio dic, si sponte fecit, aliter si coactus, vt. l. post. §. an liber
tus. ⁊ l. ij. §. j. si quis can. Itē si accusauit dñm de crimine famo-
so, vel capitali, nisi fecerit hoc pro principe, vel repub. nam tūc
excusaťur. d. §. causas. itē excusaťur si eius accusauerit non crialiter.
d. l. qui cū maior. §. hic demū. itē excusatur si suam vel suoꝝ inin
121 riam prosequitur. d. l. cum qui. §. si patris morte. † Item excusa
tur, si accusatus vassallus a dño crimē in eū retorsit. d. l. cū qui.
§. idem puto. ⁊. l. dist. si euangelica. item excusaťur, si crimen, qꝺ
intendit, pbauit, arg. ff. eū qui nocentē. de iniur. sed hoc vꝛ pu
to, si vassallus fecerit ex necessitate, vt ratione officij, qꝺ gerebat
arg. l. quesitū. ff. de in ius vo. alias si dñs in eū nō delinqueret nō
dz ipsius nūciare, qꝺ si fecerit, beneficio est indignus. d. c. ober-
122 tus. §. sed ⁊ si quis. † Itē excusaťur, si destitit ante sniaz, vel appel
latione interposita nō fuit probatū crimen, ⁊ sicut iniuria nō ha
123 buit effectū, vt. ff. eo. l. accusasse. ⁊. l. j. in fi. qꝺ quisqꝫ iur. † Item
amittitur, si vassallus fuerit p̄ dñm aduocatus, arg. l. fi. ff. de in-
offi. testam. ⁊ est expressum in. c. fi. de postul. nam ⁊ clericus, q
p̄ suam ecclesiam aduocauit pro extraneis vel procurator fuit,
tanquam ingratus beneficio spoliatur argu. j. q. vij. c. i. ⁊. xcvj.
dist. si imperator. iij. qō. i. nulla. sic ⁊ in vassallo. xxij. q. v. de for-
124 ma. ⁊. c. j. quemadmo. feud. amit. † si tm̃ iussu pretoris coactus
fuit, qꝺ fieri pōt. vt. l. j. §. pretor ait. de postul. ⁊. l. prouidendū. C.
eo. tit. feudū nō amittit, qꝛ iussu iudicis excusaťur. l. quanqꝫ. de aq̃
plu. arc. ⁊. l. si qs id. §. doli. ff. de iurisd. omn. ind. ignoscēdum est
enim ei, q nō spōte fecit, vt. l. q cū maior. §. accusasse. ⁊. §. si pater.
125 Nec ob. ea. l. §. si patroni. qꝛ ibi coactus fecit. † itē si vassallus
iudex fuerit, ⁊ p̄ dñm pronunciauerit male ⁊ dolo, amittit feudū
si velit dñs, qꝛ venit p̄ fidelitatē, qꝫ iurauit. s. iura dñi defensare.
vel agit dñs si malit, ad omne interesse, vt. l. si filius fa. §. iudex.
de iudi. ⁊ Inst. de obli. que ex quasi delic. in prin. si aūt iuste pro
nunciauerit, tunc excusaťur, qꝛ iuris executio non bz iniuriam. l.
126 iniuriarum. §. j. de iniur. † Quid si vassallus petijt dñm in serui-
tutem redigi, ⁊ obtinuit, mox veritate comperta, passus est ipsius
in libertate morari. dōm est, qꝺ pp hoc non amittit feudum, ⁊ ma
xime si habuit iustam causam errandi, vt. l. in seruitute. §. si petie
127 rit. ff. de bon. lib. † Item si vassallus accusauit dñm de eo crimi
ne, de quo pena non est capitalis, iudex tm̃ auxit penā, vr̃ qꝺ im-
peritia seu seueritas iudicantis non obsit vassallo, vt. l. qui cum
maior. §. his demum. ⁊. c. postulasti. extra de homi. ⁊. iij. q. v. de
128 occidendis, † Sic e quersō, si accusauit dñm de crimine capita
li, iudex ex benignitate mitius puniuit, non nocet ipsa accusatio
vt. l. idē est. Sed dic, qꝺ non lz vassallo, dñm accusare, etiam de
minimo crimine, vt. c. sacramentuz. qui test. sint nec. §. similiter
129 vassallus. † Item amittitur si vassallus vxori, vel filijs dñi iniu-
riam fecerit, qꝛ per eos iniuriaťur dominus, vt. l. pretor. §. non solū
de iniur. ⁊ insti. eo. §. patimur. ⁊ facit. l. j. §. cū patronus. de offi.
prefec. vrb. item si fratrē suum occiderit, vel filium fratris, vel
aliam felloniā commiserit, vt in curia stare non possit, tūc feudo
p̄uabitur. c. j. §. item fratrem. quib. mod. feud. amit. ⁊. c. j. §. si
130 quis interfecerit. de cle. qui inuest. fe. † Item si cum dña, vel
vxore dñi, aut filia in domo domini adhuc morante, vel cum ne-
pte ex filio, concubuerit, feudo p̄uabitur. c. obertus. §. itez dñe
in quib. ca. feud. ami. ⁊. c. j. §. itē si fidelis. quib. mod. feud. ami.
131 † Item amittit feudū, si vassallus guarnimenta, in qbus dñs q̃
fidebat, tradiderit inimicis, qꝛ facit p̄ sacramentum, vt. c. i. §. tm̃
tū. de for. iur. item si cū inimicis dñi amicitiā, vel parentelā co-
pulauit in p̄rium dñi, vt. l. j. §. cū patronus. de offic. prefec. vrb.
132 ⁊. l. liberi. in fi. C. de inoffi. testa. † Item si filius vassalli dñm of-
fenderit, p̄uabitur pater, nisi requisitus sup hoc deducat filiuz
ad satisfaciendū dño, vel nisi filiuz a se separet. l. sancimus. C. de
pen. filius aūt si patri non obtemperet, eo mortuo, ei non succe-
dit, nisi dño p̄ius satisfecerit. ⁊ idē dico de alijs domesticis vas-
133 salli, vt. c. i. §. insup si filius. in constit. Fede. † Itē si sub colore
investiture calide feudum alienauit, amittit feudum, ⁊ qꝛ domi-
nū vr̃ q̃nere, ⁊ p̄ eum ingratus extitit ad dñm vt. c. si vassallus.
de vass. qui con. constit. lo. ali. ⁊. c. obertus. §. deniqꝫ quib. cau.
134 feu. amit. ¶ † Non faciendo amittitur feudum, vt si vassallus,
mortuo dño. j. annū ⁊ diem nō petierit investituraꝫ a domino fide
litatē pollicēdo, vel si mortuo vassallo, filius predicta facere ne
glexerit. j. dictū tempus. vel si dñs principalis fidelitatē petierit
investituram pollicēdo, ⁊ vassallus hoc facere supersederit, tri-
bus vicibus admonitus q̃nienti tēpore per curiam, dumtm̃ sit
feudū cū fidelitate, nā q̃dā sunt sine fidelitate. c. obertus. §. post
aūt. ⁊. §. est ⁊ alia. in quib. ca. feu. ami. ⁊. xij. q. ij. c. longinquita-
tez. hoc in maiore annis. xiiij. ⁊ in. c. imperialez. §. pterea si qs.
in q̃stit. Fede. in minore aūt secus, qꝛ nō cogit iurare fidelitatē,
vsqꝫ quo fuerit doli capax, arg. c. si qs decesserit. ⁊. c. si minor. si
135 de feu. fue. cōtro. inter domi. ⁊ agna. vas. † Itē si prescierit vas
sallus p̄ dñm, molientē assaltuz, vel mortē, vel decapitationem,
aut grādē patrimonij iacturā, ⁊ dño, quū potuit, non denūciauit
per se, vel per aliū, vt periculū euitaret, feudū amittit. c. j. §. item
si vassallus. quib. ca. feud. amit. itē si resistere potuit, ⁊ nō fecit,
amittit. si aūt resistere nō potuit, nec denūciare, excusaťur, vt. l. itē
136 queritur. §. exercitu veniente. ff. loca. † Sed quid si non denun-
ciauit quū potuit, ⁊ tm̃ dñs aliter scivit, an excusetur vassallus. di
co, qꝺ sic, qꝛ nō debuit certiorari qui scivit. argu. l. cū quidā. §. ex
quo. de admin. tut. ⁊. l. j. in fi. de act. empt. ⁊. c. cū inter vniver-
137 sos. de election. † Item si dñm suū, cū quo iuit ad prelium in acie,
periclitantē dimisit. c. obertus. §. q dñm. quib. ca. feud. amit. ⁊
intellige dimisit nō mortuū, nec mortifere vulneratū, cuz adhuc
potuerit ei opē ⁊ auxiliū ferre. c. qꝛ in qb. ca. feu. amit. ⁊. c. si qs
miles. ō feu. sine cul nō. ami. ⁊. l. j. §. occisor. ad Sylla. nā si opē
prestare nō potuisset, pp suam valitudinez, vel alia ex cā non im
putatur ei, arg. l. si qs in graui. ad Sylla. ⁊. l. libertus. de ope.
138 liber. † nā si mortuū dñm, vel mortifere vulneratuz reliquisset,
nō imputaťur ei, qꝺ secuz nō stetit, arg. l. si alius. §. est ⁊ alia. ff. quod
139 vi aut alam. ⁊. l. j. in fi. de iure emphyte. † ⁊ dz dño opem ferre,
opponēdo se aduersarijs dñi cū corpore, ⁊ armis, ⁊ si solus non
sufficiat, exclamet, vt alij vicini audiāt, vt. l. j. §. occisor ad Syl-
lan. ⁊. §. potuisse. ⁊. c. si a morte. de vass. qui con. constitu. lotha.
140 † Itez dz dñm adiuuare in prelio, siue iuste, siue iniuste prelieť,
⁊ tam in offedendo, qꝫ defendendo, vt. c. dño guerrā. hic fi. lex,
dein. incip. re. consue. si aūt palam sit, qꝺ irrationabiliter prelia
tur, tunc debet eum adiuuare ad defensionem, ad offensionem
autem non cogitur, sed si vult potest, vt dicto capitulo domi-
no guerram. ⁊ vide capitulū de forma. xxij. questione quinta.
141 ¶ † Nam ⁊ seruus excusatur, si dominū in adulterio deprehen
sum, ⁊ a marito interfectum, non iuuit, vt. l. si quis in graui. ad
Sylla. §. sed in hoc. nec enim ad inhonesta, vel illicita, debitū fi
delitatis extenditur, vt. l. be opere. ⁊. l. si libertus. de ope. liber.
Idem dico de sacramento, vt ad talia non extendatur, vt dixi
142 supra quod sit feudum, ⁊ vnde dicatur. ¶ † Item debet domi-
num iuuare contra omnes, ⁊ contra patrē, ⁊ filiū, ⁊ fratrem, non

tamen contra dominum priorem, hic enim est ceteris preferendus. xxx. q. j. c. omnes. ⁊ argu. est in l. frater a fratre. de condi. indeb. Arguo contra, in l. humanitatis. C. de excu. tu. excipiũt antez a iuramento fidelitatis ℙapa, ⁊ imperator, ⁊ ℝex, vt in c. imperialem. §. preterea in consti. Fede. ⁊ c. venientes. extra
143 de iureiu. ℂ † Sed nunquid dz preponere sue vite vitam dñi, arguo q̃ sic, ad similitudinem serui. l. j. §. eodem autem. ⁊ §. hoc rescriptum. ⁊ §. serui. ⁊ §. si dominus. ad Syllan. sed dico q̃riñ, ad similitudinẽ liberti, vt. l. be opere. ⁊ l. eius artificij. de ope. liber. puto tamen, quod etiam sine requisitione, debeat se offerre, quum sit dño periculum imminens vel mortis, vel ipsum obsessuz esse, quod si non fecerit feudo priuabitur. c. ad hoc, hic fi. lex, dein. incip. conf. ⁊ c. lz vassallus. si de feu. fue. contro. inter
144 dom. ⁊ agna. † Sed si vassallus cõmisit culpam. per q̃z põt feudo priuari, an mortuo dño, poterit filius feudũ recuperare, quuz nihil dixit defunctus in vltima voluntate, nec prius feudum abstulerat. Respondeo, quod filius dñi nõ reuocabit, argu. l. omnino. C. de inoffi. testa. et l. procula. de probat. ⁊ c. fi. de dona. ⁊ l. athletas. §. dat remissionem. de excus. tut. ⁊ l. j. §. j. ad Syllã. ⁊ l. fi. C. de reuo. don. nisi vassallus fuisset ingratus circa ipsam mortem dñi, vt eũ occidendo, vel causam mortis prestando, vt. l. qui occidit. §. fi. ad leg. aquil. nam tunc heres dñi talem necem vendicare poterit ⁊ debebit. l. j. ⁊ ij. de his quib. vt ind. ⁊ l. fin.
145 C. eo. † Sed an tenebitur a captiuitate, sicut a morte, liberare redimendo, si põt. dico, q̃ sic, sicut filius, qui hr̃ditate priuat, si patrez non redimat, auc. si captini. C. de episco. ⁊ cle. comparat enim captiuitas morti, fictione legis Cornelie, que fingit captũ mortuum a die captiuitatis esse, vt. l. j. §. superbis. ff. de capt. hoc tñ est vez si sibi sit copiam pecunie, ⁊ hoc commode fieri possit p eum, ⁊ idem puto si esset in alio graui periculo. non añt cogit eum liberare sua pecunia, ne incidat in periuriũ, q̃ iurauit solnere debitum, vt. c. lz vassallus. si de feu. fue. contro. inter dom.
146 ⁊ agna. vass. † Item si dñs sit deductus ad magnam egestatem ita q̃ fame moriatur, tenetur vassallus ad alimenta, alioquin feudo priuatur, argu. l. alimenta. §. j. de libe. agno. ⁊ §. illud. in auct. vt lib. de cet. au. non indig. an. ⁊ l. duos. §. j. ⁊ l. ingratus. de iure patron. tenetur enim indistincte dominũ a morte liberare, ⁊ ita indistincte dicit. c. si a morte. nam non refert quid ex eq pollentibus fiat, arg. l. Julianus. de condi. ⁊ demon. ⁊ l. fideicõmissa. §. si cui. de lega. iij. ⁊ l. si mater. C. de insti. et substi. arguo
147 q̃, in l. seruum. ad leg. aquil. † Item si scinit dñm incluſuz, et eũ liberare poterit, ⁊ nõ fecit, feudo priuat. c. obertus. §. si cognouerit. quib. mod. feu. amit. item si dño suo insticiam facere nolnit, feudo priuandus erit, vt. d. c. obertus. §. illud tñ. idem est si seruitium debitũ facere recusauit, vt. d. c. obertus. §. sed nec est alia, quod intellige, si potest, alias nõ. l. libertus. de oper. liber.
148 † Insuper scias q̃ non imputatur vassallo, si non obtulit se ad seruitiũ dño prestandũ, quicũq̃z steterit, dum tamen sit paratus seruire dño pronocanti congruo loco ⁊ tempore. l. cũ patronus operas. de oper. libert. si tamen sciat periculum dño imminere tenetur se offerre, ⁊ dñm iuuare, alioqñ feudum amittit. d. c. lz
149 vassallus. ⁊ c. ad hoc, hic fin. lex. † Sic ⁊ colonus, ⁊ emphyteota, expellũtur si non solnant debitam pẽsionẽ. l. ij. C. de in. emph. ⁊ l. eadem. C. loca. ẽt si pactum sit quod non expellantur, ineſt enim tacita conditio, si pensionem solnerit, sic et in feudo condi tio inerit, si seruitium domino prestetur. l. quero. §. item. ff. loca.
150 † Amittitur ẽt feudum, si publica expeditione indicta vassallus a dño suo vocatus, vt in eadem expeditione vadat, spacio compe tenti venire supersederit, vel alium acceptabilem dño mittere, vel dimidiam redditus vnius anni prestare neglexerit, vt in c. imperialez. §. firmiter. in constit. Feder. ⁊ erit competens spacium, viginti miliaria pro singulo die, argu. l. j. ff. si quis cau.
151 C † Debet ẽt vassallus tempore oportuno seruitiuz domino offerre, ⁊ prebere, nec excusatur, si dño offerat postea, quia sera oblatio mozosum nõ liberat. l. si in legem. §. colonus. ff. loca. ⁊ sic intelligit̃ verbuz congruo tempore in. c. ad hoc. hic fi. lex, dein. incip. conf. licet autez computet̃ pro decẽnio. vt. l. si cũ §. aristo. de fideicom. lib. alias pro biennio. l. dñs horreoz. ff. loca. alias pro triennio, auct. qui rem. C. de sac. san. eccle. sed illa tẽpore in solnendo debito seruitio personali q̃ sit inutile, si suo tpe nõ pre
152 stetur, † si tñ dies vel tempus seruitij prestandi non sit appositũ in feudo, tũc tenet̃ prestare quũ fuerit requisitus. aliud est enim, quũ seruitiũ debet̃, ⁊ opa psonalis, ⁊ aliud in ceteris rebus, cum enim opa, ⁊ seruitij exhibitio, nil aliud sit, q̃z officij prestatio absurdũ est credere alio deberi officiũ, q̃z quo is velit, cui prestãdũ
153 sit. l. cũ patronus. de ope. liber. † dz ẽt se offerre vassallus dño, quũ scit, vel videt dñm in piculo, q̃z dz iuuare eũ vt dixi. §. in ℙ. insup scias. puto ẽt q̃ dñs põt expellere vassallũ, si male ℙsetur in re feudali, itẽ si dñs ad egestatẽ deductus sit, vt rebus suis de pditis, expediat ei p vsibus necessarijs, rẽ feudi habere, nã ⁊ locator hoc facere põt conductori de re locata, vt. l. ede. C. loca.
154 † ⁊ sic in summa concludo quod vassallus amittit feudũ p qualibet fellonia, p quã in curia, apud bonos, ⁊ graues viros, nõ posset mozari, vt capit. j. §. mutus. de cle. qui inuest. fe.
155 ℂ † Clericatione, pdit̃ feudum si vassallus sit factus sacerdos, monachus, canonicus regularis, vel in sacris ordinatus, vt. c. q̃ clericus. si controuer. sit inter dom. ⁊ idẽ est in compromisso, q̃ finit̃ sacerdotio, sed de nouo in eum poterit compromitti, vt. l. non distinguemus. §. sacerdotio. de arbit. quod etiam de feudo fieri lz. merito enim monachus perdit feudum cuz sit factus miles Christi, nec negocijs secularibus ⁊c. c. i. ⁊ per totũ. ne cler. vel mon. nam pro mortuis reputantur quo ad mundum. l. Deo
156 nobis. de episc. ⁊ cler. xvi. q. v. placuit. cl. ij. † Sed an ingressor monasterij retineat linellũ, siue precariũ, q̃ habebat añ ingressum, saltẽ in vita sua. Rñdeo sic, vt. l. si quis presbiter. C. de epis, ⁊ cler. ⁊ l. peto. §. ij. de leg. ij. l. lz si mors. de don. int. vir. ⁊ vxor. Quod de vsufructu, q̃ haberet in alienis rebus, dom puto, argu. l. cax. de leg. ⁊ est rõ in talibus, q̃z seruitiũ, nõ personale, sed
157 reale debet̃, q̃ eque p monasteriũ prestari poterit. † Sunt tñ q̃ idem dñt in feudo, q̃ per monasteriũ possit seruiri p substitutuz eque bonũ, ⁊ idoneũ, arg. l. fi. C. de agen. in reb. ⁊ si velis tenere hãc opinionẽ, ꝙsidera que dixi de substituto. §. q̃ possunt dare in feudum. §. itez dabit. Inuasione, perdit̃ feudũ, duobus modis.
158 ℂ † Primo si vassallus rem, de qua inuestitus fuit, ante traditionem occupauit, licet enim habeat q̃cessionẽ, tñ sua auctoritate improbe rem capit, arg. l. nec ex vera. C. de acquir. poss. ⁊ l. si
159 ex stipulatione. ⁊ l. fundi venditor. ff. eo. † Scdo, si rẽ feudalez, q̃z lz alius, q̃z dñs, occupat sua auctoritate, nã pp suam furoris audaciam perdit ius, q̃ habebat, vt. l. si qs in tantã. C. vnde vi. ⁊ isto casu dñs poterit vẽdicare rẽ a quolibet possessore, arg. l. fi. C. ô in. emph. nã nõ delinquẽti factũ alterius nõ nocebit. l. nec in ptãte. q̃ vi aut clã. ⁊ l. alteri ô reg. iu. ⁊ l. sancimus. C. de pe.
160 † Si añt vassallus statiz quũ scit aliñ ingressuz esse, reingressus est possessionẽ, nõ dz tũc rẽ inuadere, sed q̃z prius habebat, reba
161 bere, vt. l. j. §. vi possidere, de vi ⁊ vi arm. ℂ † Refutatione, feudũ amittit̃, si vassallus feudo renũciat, vt. c. si vassallus. de vassal. q̃ qt. q̃stit. lotha. nã inuitus nõ cogit̃ bẽre bñficiuz. l. inuito. de reg. iu. seruire añt post renũciationẽ nemo cogit̃, sed nec eum vnq̃z offendere dz, vt. d. c. si vassallus. rõ, q̃re eũ nõ dz offendere, est, q̃z vr̃ durare de reliquijs prioris fidelitatis ⁊ amicitie, vt
162 ibi no. † nam nec vsufructuarius dz onera vsufructus sustinere eo finito p renũciationẽ vel alio mõ, vt. l. absentis. ⁊ l. cũ vsusfructus. de vsufr. sed vr̃ q̃ renũciare nõ possit sine dñi volũtate, vt. c. q̃ in ecclesia. ⁊ ibi vide no. extra de q̃stit. ⁊ arg. l. sicut de acti. ⁊ obl. C. nã nec ei q̃ se posuit in necessitate subuenit̃. l. si mulier. q̃ met. can. volũtariñ eñ fuit suscipe feudũ cũ onere seruiẽdi, necessitatis est q̃sumare, vt. l. in cõmodato. §. sicut. ff. cõmo.
163 ⁊ l. si mãdauero. §. sicut. ff. mãda. † no. q̃ vassallo deliquẽte, feudũ ad agnatos ptinet, ⁊ pferũtur q̃ essent successuri i feudo, nec vassalli filiꝰ ad illõ aliquo mõ aspirabit. c. vassallꝰ feudũ. qual. vass. feu. pri. ⁊ sic filius inocẽs culpa patris punit̃. l. nullũ. ff. de pen. ⁊ l. sancimus. C. eo. ⁊ tũc ordo successorij edicti puertit̃ hic,
164 q̃z posterior gradus pfert̃ priori, ꝛ. l. j. de suc. edic. ℂ † Cessiõe bonoz amittit̃, ⁊ iõ ab oi honoꝛ seruitij pstãdi liberat̃ bonoz cessione, arg. l. in oi. ⁊ l. si pater. ⁊ l. cum filij. C. qui bon. ced. poss.
165 ℂ † Alienatione pdit̃ feudũ, ea facta in casu nõ pmisso. c. si vassallus. de vass. q̃ cõ. q̃st. lotha. ⁊ tũc ad dñm reuertit̃. c. impialẽ §. calidis. de phib. feu. alien. p Fed. qbus añt casibus sit pmissa dictũ ẽ. §. qbus modis feudũ alienet̃. ita demũ alienatiõe feudũ amittit̃, si sciẽs feudũ cẽ, vassallus alienauit in casu nõ concesso,
166 als secus. c. dño. de vas. q̃ ꝛ q̃sti. lotb. † Itẽ amittit feudũ, si sub colore investiture feudi accepto ptio alienat. d. c. si impialẽ. §. calidi. itẽ amittit feudũ, si alia. l. alienat q̃z ipse bẽat ipso iure, ſm Bof. sed ſm Ubert. tunc dño acquiritur quando masculus nõ extaret. c. j. §. similiter. de lege coz. ⁊ sic secundũ Uber. filius heres vassalli alienãtis vẽdicabit feudũ alia lege alienatum de
167 functo vassallo. † Sed quomodo heres alienationẽ defuncti facta potest infringere, nã etiã si nõ iure fecit, nõ reuocat heres. l. si ab eo. C. de libe. can. ⁊ l. cum a matre. C. de rei vendi. ⁊ l. si vẽditrici. C. de reb. alie. non alien. ⁊ l. ex qua persona de regu. iur. ⁊ ꝛ vr̃ q̃ heres possit reuocare qõ factũ est ꝛ legẽ, nã hoc est ꝛ. c. j. §. sitr. de lege coz. ⁊ l. quẽadmodũ. de agri. ⁊ cens. ⁊ qz istud

non

non beneficio anteceſſoris ſed principali ſucceſſori debitum eſt, argu. l. ſi arrogator. de adopt. Nam ⁊ patronus ſuccedens liberto agit reuocatoria ad partem ſibi debitam iure nature, ſi quartam bonorum defuncti liberti alienauit, vt. l. iij. §. patro-
168 num. ⁊. §. ſi inteſtatus. ff. ſi quid in frau. pa. ℂ † Item ⁊ filius petit ſibi ſuppleri legitimam debitam iure nature contra iudicium patris. l. omnimodo. C. de inoffi. teſt. ⁊ quod ex teſtamento iure debetur, poteſt filius accipere, nō tamen teneť vt heres, vt. C. de colla. l. a patre. ⁊. l. vniuerſi. C. de fun. patri. ⁊. l. ſi fue-
169 rit. ff. de colla. do. † Quidā ſic diſtinguunt, an ſucceſſor velit habere feudū ⁊ hereditatē, ⁊ tūc infringere nō poſſet, arg. ll. prius allegatarū, facit. l. ſi ab eo. C. de nego. geſt. ⁊. l. ſi vxor. C. de bon. auc. iud. poſ. an velit tm̄ feudū repudiata hereditate, ⁊ tūc bene poſſit quaſi habuerit hr̄ditatē defuncti duplici iure. l. j. ⁊ ij. C. de teſta. mili. ⁊. l. ſi tu ex parte. §. fi. ⁊. l. queſitū. de acq. here. ⁊. l. filius. qui patri. de vulg. ſubſti. ⁊ bene facit. §. optimū. in au-
170 cten. de exhi. reis. † ⁊ maxime iure feudoꝝ pōt feudū accipi, ⁊ hereditas repudiari, ⁊ vtrūq; accipi, qñ feudū eſt antiquum ab anteceſſoribus acq̄ſitū ceteꝝ qñ eſſet ab ipſo defuncto vel alienante queſitū, tūc non poſſet filius feudū habere, ⁊ alia bona pa-
171 tris repudiare, vt. c. ſi qs inueſtitus. q in feu. ſuc. debet. † Agnatis tm̄ permittit̄ indiſtincte feudū habere repudiatis alijs bonis vt. d. c. ſi quis ⁊ c. ſi q̄tigerit. de vaſſal. qui ꝫ q̄ſti. herede antez negligēte vēdicare qñ ad eū puenit, tūc dñs vēdicabit, ar. l. fi. C. de in. emphy. vbi dñs vēdicat qñ emphyteota illicite alienauit.
172 ℂ † Preſcriptione triēnali amittit̄ feudū ſeculare, qñ alius q̄ vaſſallus tanto tēpore poſſedit, vaſſallo exiſtente maiore annis. xiiij. nā ois actio tam pſonalis q̄ realis poſt pupillarem etatez ꝫ extraneū poſſeſſorē cōpetēs tollit̄ tpe triēnali, vt. l. ſicut in rē. C. de preſcrip. xxx. vel. xl. an. ſi vero res eccleſiaſtica eſſet feudalis, tunc. xl. annis preſcribit̄. l. fi. C. de ſac. ſan. eccle. ⁊. c. ad
173 aures. de preſcrip. † Jtē preſcriptione amittit̄, ſi dñs poſſedit rē feudalē. xxx. annis, nec vaſſallus eā petijt. d. l. ſicut ſi tm̄ alius extraneus q̄ vaſſallus bona fide vendidit alicui extraneo ementi bona fide preſcribet. x. annis inter preſentes. ⁊. xx. inter abſentes, vt. l. ſi quis emptionis. C. de preſcrip. xxx. anno. vaſſallo. n. vēdente, nulla tpis preſcriptio poterit obſtare. c. imperialez. de
174 probi. feu. alie. per Federi. ℂ † Euictione pdit̄ feudū qñ res petit̄ a vaſſallo, vel ipſe ab alio vendicat, ⁊ iudicatū ſit, rem aduerſarij ipſius vaſſalli eſſe, arg. l. ex diuerſo. de rei vendi. ⁊. l. pōponius. §. j. de procura. ⁊ tenebit̄ dñs vaſſallo ad preſtādū equale beneficiū, vt. c. cū de re. de inueſti. de re. alie. fac. ⁊. c. paſtoralis. de in. pat. ⁊. c. cū ꝑm de prebē. cūſeq. cū ibi not. ⁊. l. ſeruus quē. §. ſciens. de actio. empt. ⁊. l. anthore. C. de euictio. Fallit ſi vaſſallus ſua culpa cauſam amiſit, vt qz fuit ꝗtumax, vel malum aduocatū eligit, vt. l. emptor. C. de euictio. ⁊. l. ſi ideo. ff. eod. ⁊. l. neq; de rei vendi. ⁊. l. qō ſi nolit. §. mancipiū. de edil. edic. ⁊. l. indignū. de his quib. vt indig. Jtē ſi vaſſallus dño nō denūciauit dñs de euictione non tenetur, vt. d. l. emptor. idem ſi per impe-
175 ritiaz iudicantis fuit condemnatus. † Quia iniuria, que fit vaſſallo, nō dz dño obeſſe. l. ſi per imprudentiā. de euic. idē ſi ſciens aliene rei, vel alij obligate inueſtiturā ſuſcepit, qz niſi pacto ſpecialiter ſibi de euictione proſpexit, nō agit ꝫ dñm de euictione vt. d. c. cū de re, ⁊. l. ſi fundū. ff. ō euic. ⁊. l. ſi fratres. C. com. vtri. iudi. ⁊ ſine ſciēs, ſine ignorās dñs inueſtierit de re aliena. de euictione teneť. vt quale feudū preſtet, vt dixi, ⁊ facit. c. inter cetera. de pbē. vbi loquit̄ qñ ſciēs ingnorāti ꝗcedit, vbi donator pbē de teneť de euictione ad aliā ſimilē prouidere, ⁊ ſic nō obſtat q̄ſi donatarius nō deberet teneri, arg. l. ſi mādauero. §. fi. ff. māda. ⁊ l. in cōmodato. §. ſicut. in fin. ff. commo. ⁊. l. ad res donatas. ff. de
176 edil. edic. † Res feudales, vt caſtrū, vel villa, obſidet̄ ab inimicis vaſſalli. denūciat vaſſallus dño q̄ preſtet ſuū preſidiū, ⁊ fauorē, ad ꝙſeruationem rei feudalis. dñs hoc facere recuſat. obſidentes ceperūt rē predictam, ⁊ eam penitus, ⁊ funditus diruerunt. Queritur an dñs amiſerit proprietatē rei, ⁊ vaſſallus ſit liberatus a preſtatione ſeruitioꝝ. ⁊ primo videť quod ſic, qz ſicut vaſſallus dñm ꝫ omnes iuuare dz, vt. c. j. §. ꝫ omnes. hic fin. lex, dein. incip. conſt. ⁊. xxij. q. v. de forma. Jta ⁊ dñs vaſſallum. c. ex pacto. qual. dom. a pro. feu. priue. vaſſallo autem negligente iuuare dñm ꝫ hoſtes, feudum perdit. c. j. in quib. can. feu. amit. ⁊ d. c. ex facto. ⁊. c. dño. ſi de feu. fue. contro. ⁊ veniet ipſa proprietas in vaſſallum, qz illud ius quod equum putauit, ⁊ in ſe equum
177 eſſe dz pati, argu. ff. q̄ quiſq; iu. per totū. † Non enim dz a vaſſallo id petere, cuius ꝫrium poſtulaturus non eſſet, arg. l. fin. C. de ſol. fruſtra enim dñs ius ſe petere pretendit in re, q̄ ipſe neglexit, argu. l. j. §. ſed ⁊ ſcimus. circa fi. C. de iati. liber. tol. ⁊. §. ⁊ multo potius. in auc. de nup. ⁊. l. j. in fi. ff. de iu. patro. ⁊. l. poſſideri. §. ſi quis nunciet. de acq. poſ. preterea, cum de reliquis, rez feudalē, quā ſciebat perituram, nec eam defendit, pro derelicto habuit. l. falſus. §. ſi iactum. de fur. ⁊ ſic penitus amiſit dñium, ⁊ factum eſt occupantis. l. j. ⁊ fi. ff. pro derelic. qui enim rem a ſe abiecit, omnino pro derelicto bz, ⁊ ideo operis ⁊ ſeruitio vaſſalli vti non dz, vaſſallus enim a dño derelictus, non poteſt videri ad vſum dñi pertinere a quo derelictus eſt. ſimiliter nec res feudi, arg. l. j. §. fi. ibi, naz diuus. de legi. tuto. ⁊. l. ſi pluribus. §. j. de
178 tuto. ⁊ curat. dat. ab his. ⁊ facit. l. ſi libertus. de oper. liber. ⁊. l. fi. ſi a paren. quis fue. manum. † Jtem ſicut pater priuatur iure patrie poteſtatis, qui filium expoſuit, vt. c. j. de infan. expo. ita nec dñs pōt dicere rem, q̄ neglexit defendere pereuntem ad ſe pertinere, vt. l. vnuſquiſq; C. de infan. expo. ⁊. l. queſitum. de ap-
179 pel. † econtra vī, q̄ dominus non amittat ius, q̄ bz in re feudali, quāuis rē deſerat, arg. l. ſi finita. §. ſi quis metu. de dā. infec. ⁊. l. q̄ lenande. ff. ad leg. rhod. de iac. ⁊. §. fi. inſti. de re. diui. ⁊. l. qua rōne. §. fi. de acqui. re. domi. ⁊. l. interdum. §. j. de acq. poſ. propter enim iuſtum timorem dimiſit rem, nō animo deſerendi, ſed forſan q̄ eam defendere nō valebat, vnde poſt tempus ius ſuuz ſic dimiſſuz recuperat. l. j. C. de acquir. poſſ. ⁊. l. ſi finita. §. ſi
180 quis metu. de dam. infec. † Nec obligat̄ quis ad faciēdū defenſionē ꝫ eos, ꝫ quos ꝓpter vim maiorē reſiſti nō pōt, arg. l. ſed ſi de dāno. ⁊. l. itē queritur. §. exercitū. ff. loca. cuſtodia enim aduerſus vim parum proficit, arg. l. ſi ea res. de act. empt. nam ⁊ iure poſtliminij deferentib⁹ boſtibus recuperat rem ⁊ ius amiſſum reſtituitur, vt. l. ſi ager boſtibus. ff. quib. mod. vſufr. amit. naz et res habent poſtliminium, nec vī amplius dñs teneri vaſſallo, niſi vt remittat ſeruitiū ei, qz ꝓhibitus fuit vti re, pp vim maiorez,
181 vt. l. ſi fundus. §. fin. ff. loca. cum ſeq. ⁊. l. qui inſulam. † nec enim dñs teneť pſtare caſus, q̄bus reſiſti nō pōt. l. in rebus. ff. cōmo. ⁊. l. j. C. eo. ⁊. l. qui fortuitis. de pigno. act. ⁊. l. dāni. in princi. de dam. infec. Nec dominus propterea reprehendi poteſt, ſi eo caſu non defendit rem feudalem, quia etiam defenſione preſtita res eque peritura eſſet, vt. l. ſi alius. §. ⁊ ſi alia. ff. quod vi aut clā. Solutio, ſi dominus potuiſſet defenſionem ſuam vtiliter facere, tunc punitur, quia deſeruit rem perituram lege ſi pupilli. §. videamus. de nego geſt. ⁊ credendum eſt, eum amiſiſſe rem animo derelinquendi, cum ſciret eam perituram, ⁊ cum poſſet, non defendit, ⁊ ideo dominiuz perdit. d. l. vnuſquiſq;. ⁊ efficitur occupantis. l. falſus. §. ſi iactum de furt. ⁊. l. j. ij. ⁊ fi. ff. pro derelic.
182 ℂ † Captiuitate perditur feudum, ſi res feudalis in boſtiuz poteſtate deuenit, nam tunc efficitur res boſtiū. l. adeo. ff. de acq. re. domi. ⁊ deſinit eſſe feudum ſicut vſusfructus eſſe deſinit lege ſi ager. quib. mod. vſusfr. amit. iure tamen poſtliminij reſtituetur in priſtinam cauſam vaſſallo. d. l. ſi ager. ⁊. l. poſtliminij. de
183 capt. ⁊ poſtlim. reuer. ℂ † Re extincta perditur feudum, ſi caſmate perijt tota res feudalis, vel alio modo, ita quod res eſſe deſinat, vt quod villa vel caſtrum aratur, ⁊ tunc feudum extinguitur ſicut vſusfructus, nam ſi res feudata, flumine vel mari ſit inūdata, etiam ipſa proprietas perditur, vt. l. ſi ager. ff. quib. mod. vſusfru. amit. Si vero pars ſolum ſit extincta, feudum remanet in parte altera. l. j. in fi. C. de iu. emphy. ſi tamen res ꝓpter inundationem, vel alio modo, reſtituatur in ſtatum priſtinum reſtituetur vaſſallus, vt lege cum vſusfructus. de vſuf. ⁊ lege ar-
184 tilicinus. ff. de ſerui. ruſti. predio. † Sed an feudum peru rei mutationē, vt domo exuſta in aream deducta, vel ſilua inciſa, arguo quod ſic ad ſimilitudinem vſusfructus, ⁊ ſic extinguitur. l. repeti. §. rei mutatio. quib. mod. vſusfru. amitt. ſed contrarium puto verum, quia plus iuris habet feudatarius, qui eſt dominus ſaltem vtiliter, ſicut emphyteota, vt. l. ij. §. fi. ff. ſi ager vecti. quam vſusfructuarius, qui in proprietate nil habet, vt. l. j. ff. de vſufr. vnde quamuis domus tua ſit extincta, ⁊ mutata eius ſpecies non perit tamen dominium in area, vt. l. domum. de con-
185 traben. emptio. ℂ † Publicatione omnium bonorum vaſſalli, perditur feudum, nam ſicut ſocietas ſolnitur, quia cum fiſcus in omnibus bonis ſuccedit pro mortuo habetur. l. actione. §. publicatione. ff. pro ſocio. ⁊. §. publicatis. inſtit. pro ſoc. ⁊. l. quotiens.
186 in fi. de donatio. ℂ † Negatione perditur feudum ſi feudum ſcienter vaſſallus eſſe negauerit, ⁊ dominus forte probauerit feudum, vt capit. ſi fuerit. de lege coꝛ. ⁊. c. vaſſallus. ſi de feud. fue. controuer. ſic etiam alias per negationem perdit quis ius ſibi competens. auct. contra quiſpiaz. C. de non nu. pecu. ⁊ auc. Item ſi prior, qui pot. in pig. habe. ⁊. l. fi. de rei vendi. ſapiens igitur vaſſallus dicet potius, dubito, vel neſcio, ⁊ tunc non perdit, vt dicto capitulo fuerit, ⁊ dicto capitulo vaſſallus.

¶ Rub. de fructibus feudi post amissionē.

187 **Feudo** finito, † ō fructibus est sciendū qꝫ i casibus simi
libus ꝑz legē diuersimode diuidunt. maritus. n.
vel eius heres, soluto matrimonio percipit fructus pro rata tē-
poris quo matrimoniū perseuerauit. l. diuortio. ff. so. ma. ⁊. c sa-
lubriter extra de vsufruc. Itē fructuarij heres perceptos fru-
ctus vel separatos a solo, retinet totos illius anni quo mortuus
est fructuarius. l. defuncta. de vsufr. ⁊. l. a nobis. de an. leg. si tñ
fructuarius fructibus maturis nōdū perceptis decessit, heredi
illos nō relinquit. l. in singulos annos. ff. de an. leg. ⁊. l. si vsusfru
ctus. quib. mod. vsusfru. amit. ⁊. l. si vsusfructus. sol. mat. ⁊ vide
simile in. c. in presenti. de offi. ordi. in. vj. ⁊ p̄dicta sunt vera qñ
vsusfructus finit aliter qꝫ delicto fructuarij, sinaūt delicto fru-
ctuarij finiat, tunc p rata temporis ptinēt fructus percepti, vel
solo separati ad fructuariū, vel eius heredē. vt. l. operas. de vsu
188 fru. † De pendentibus distinctio adhibet, qꝛ semp rem sequun
tur cū sint pars rei. l. fructus. de rei vendi. in feudo sic diffinitur
ꝑm ꝙsuetudinē feudalē, qꝛ si vassallus decedat sine filio mascu-
lo, ⁊ feudū reuertat ad dñm, tūc oēs fructus illius anni pertinēt
ad dñm, si vassallus decessit añ calen. Martij, si vero post illas
calen. vsqꝫ ad Augustū, tūc fructus illius anni pertinent ad he
redes vassalli. si vero post Augustū, oēs fructus illius anni per
tinēt ad dñm, vt. c. si vassallus. hic fin. lex vexꝫ tñ distinctio, que
fit ꝑm legeꝫ in vsufructuario, an delicto, an aliter amittat, in feu
do reprobabilis est, ad qō vide. c. si perpetua. cum gl. iiij. de re
189 scrip. † Quid si vassallus meliorauit feudū, ⁊ eo casu finiat, quo
redit ad dñm, an dño acquirat. Dico qꝫ nō, nā vel dñs patietur
edificiū auferri, vel pretiū meliorationis prestabit vt. c. si vassal
lus. hic fin. lex. Arguo tñ ꝙ in auc. qui rem. C. de sac. san. eccle.
vbi dñs nil reddit de eo, qꝫ res meliorata est. Sed ibi fuit, qꝛ illi
cite fuit alienata, ad quod vide. c. hoc ius ver. qui rem. x. q. ij.

¶ Rubrica qui succedant in feudum.

190 **Sequitur** vt videamus de successione feudi, † cuius
natura talis est, qꝫ ascēdētes nō succedūt i
feudū, vt in. c. successio. qui deb. suc. in feud. qꝫ est ꝙ. l. nā ⁊ si pa
rentibus. de inoffi. test. de quo vide. c. cum apostolus. de cēsib.
191 † Moriente igit vassallo, prima cā est descendentiū filioꝫ ⁊ ne
potum ⁊ deinceps per masculinū sexū descēdētiū, ⁊ tunc ceteri
repellunt agnati, ⁊ equaliter succedunt ꝑm quosdā, ēt si sint ex
disparibus partibus instituti, argu. l. iurisiurandi. §. fi. de oper.
192 liber. † Ad alios aūt, vel per femininū sexum descēdentes, nō
pertinet successio, nisi eius ꝙdictionis sit feudū, ⁊ eo pacto quesi
tū, ⁊ tūc pertinet ad filias deficiētibus masculis, vt. c. sequit. §.
filia. de successio. feu. his defunctibus vocant primo fratres cū
filijs premortuorum fratrū deinde agnati vlterius admittuntur
quod est intelligendū, si feudū sit paternū, hoc est a parentibus
cōibus illius agnationis qsitū si aūt fuerit nouū, vt qꝛ fratri cō-
cessus, tunc frater alter alio mortuo non succedet, nisi sit facta ea
193 lege investitura, vt frater fratri succedat. † Ad cognatos vero
idest ad illos, qui sunt ex linea feminea, successio non pertinet, ⁊
hec dicunt in titulo. c. per successionē. de gra. suc. in feud. ⁊. c.
si duo fratres. de frat. de no. benefi. inuesti. ⁊. c. qꝛ de feudis. §.
sinaūt. qui feu. da. pos. Itē vbi frater fratri nō succedit, illud ꝫ
194 locū ēt si in cōi domo habitauerit simul. d. c. si duo. † Itē si duo
fratres simul fuerint de nouo beneficio investiti iure non succe-
dit alteri mortuo sine herede, nisi dictū sit. d. c. si duo. ⁊ ideo do
minus esset potior qꝫ frater. c. si duo. de feud. mar. videbat. n.
qꝫ deberēt succedere adinuicē cū ꝙiuncti sint re ⁊ verbis. l. j. ff.
de vsufruc. accre. Sed quid, si duo fratres simul essent inuesti-
ti de feudo paterno, an succedat vnus alteri decedēti sine he-
rede, dico sic, tanqꝫ in feudo paterno, vel antiquo, inspecta po-
tius cā originali, qꝫ accidentali. c. quidā vassallus. ō vassal. de-
crepi. eta. ⁊ argu. l. filius. C. ad macedo. ⁊. l. tutor de fideinf. ⁊. l.
cū filius. §. heres. de leg. ij. Arguo ꝙ de. l. iij. §. sed ⁊ si filius. ff. ō
195 peti. heredi. † Sed pone tres sunt fratres, qui habebāt feudū
vnus decessit relictis pluribus filijs, alius sine filijs, relicto alte
ro fratre, ⁊ nepotibus premortui fratris, qui pro vno cōputabū
tur sicut stirpes eius, vt in. §. si igitur. in auc. de heredi. que ab
intest. ⁊ auc. cessante. C. de legit. hered. ꝫ si nullus de fratribus
vassalli decedentis supereſt, sed tñ filijsa. diuersi numeri, vt ex
vno fratre, vnus filius, ex alio, duo, vel tres, qꝛ nepotes succe-
dunt patruo per se, nec aliquis patruus vel patrui superstites
sunt, succedunt in capita, ⁊ nō in stirpē, ꝫ Azo. in §. sin aūt de-
196 functo. in auc. de hered. que ab intest. defer. † Sed qd si feudū
nō erat paternū sed nouum, de quo duo fratres simul inuestiti
erant pro seipsis ⁊ filijs suis masculis, ⁊ feminis deficientibus
masculis, an vno mortuo relicta filia vna sola succedat frater
an excludat a filia. Respondeo, qꝫ frater a filia excluditur, vnus
quisqꝫ. n. sibi ⁊ heredibus suis vī ꝓspexisse, vt. c. duo fratres de
duob. frat. a cap. inuest. nec presumendū est, alios preferri suis
voluisse, vt. l. generaliter. §. fi. de insti. ⁊ substi. sub ꝙdi. fact. ⁊. l.
cū acutissimi. C. de fideicō. nec pōt dicere frater, se preferri filie
qꝛ masculus sit, quia ꝑ pactū ꝙcessionis insertus, illud ammittit,
vt. c. sequit ergo. §. si vero. de suc. feu. qñ frater habens filiā eā
fecerit inuestiri, tñ feudū reuertit ad fratrē mortuo fratre sine
herede masculo, si feudū erat paternū. c. seqt. §. hoc quoqꝫ ob-
seruat. de suc. feud. sed ꝙ vī. c. si quis filio. quemadmo. feud. ad
fi. perti. vbi dī, qꝫ feudū datū filie ꝑ ꝑ seruitiū ⁊ amorē patris nō
reuocat ab aliquo ex suis parētibus, sed dic illud verū in feudo
nouo, secus in antiquo, vt. d. c. sequit. Qñ frater ꝙcessit filiā fra
197 tris inuestiri, ꝑindicat sibi ꝫ nō filio suo scilicet nepoti patris fi
lie inuestite, nam ipsi nepoti pertinebit antiquum feudum, nō
iure paterno, sed beneficio predecessoris. † Quid si feudum sit
sic acceptus, vt masculi ⁊ femine descendentes ex eo succedant,
an femina cū masculo admittet. Rñ. nō, nisi demū deficienti-
bus masculis vel nisi fuerit inuestita de feudo paterno. c. j. §. fi-
lia vero. de suc. feud. ⁊. c. j. §. quin etiam episco. vel Abba. ex
quo apparet, feminam in feudis successione querendis esse dete
rioris ꝙdōnis qꝫ masculi, sicut in multis alijs casibus. vt. l. i mul
tis. de statu ho. ⁊. l. ij. de reg. iur. sed eos non repeto, qꝛ ad cām
198 feudi nō spectāt. vt. c. j. §. hoc aūt no. q feu. da. pos. † In alijs
vero successionibus parētū, ⁊ agnatoꝝ equales sunt mares ⁊ fe
mine ꝑm leges, qꝛ differentia sexus hodie sublata est. l. inter fi-
lios. C. fami. hercis. ⁊ auc. cessante. C. de legi. here. cuz auc. post
fratres. qui. n. differētiā inter masculos ⁊ feminas introducunt
quasi accusatores nature existunt, cur nō oēs masculos genera-
uerit. l. maximū vitiū. C. de lib. prete. in feudo aūt nō obseruatur
qꝛ opera virilis principaliter requirit ad seruitiū faciendū dño
⁊ ideo sexus differentia adhuc est in lombarda, de succes. si pa
199 ter. † Itē si duo fratres simul stātes cōi nomine, feudū a vassallo ō
cōibus bonis vel in hostē regis emerint ꝙsentiente dño, ⁊ vnus
sine liberis decedat feudum pertinet ad alium. c. si quis acqui-
sierit in fine de ben. fra. ⁊ qualiter frater fra. succe. sed argu.
contrarium est in. c. si duo fratres de nouo benefi. inuestit. sed
illud quando dominus a principio, ⁊ gratis, ⁊ amore, feudum
duobus concessit, hoc autem non gratis datum est in feudum,
sed pecunia emptū est a vassallo, ⁊ ideo merito succedit, qꝛ sicut
alias in pecunia succedit frater fratri. l. ꝙsanguinitatis iure. C. ō
legi. hered. ⁊ res empta loco pecunie cōputat, argu. l. Impera
tor. in fi. de leg. ij. Ita isto casu opera ⁊ seruitiū cōe in exercitu
dñi quesitū cōi nomine, vt dictū est, ⁊ dñi volūtate, ⁊ sic nō ob. d. §.
200 si tñ quis vbi cōi nomine nō fuit quesitū, nec emptū. † Quero vsqꝫ
ad quem gradū extēdat successio Feudi. dic, si dictū est de gra
du, vsqꝫ ad quē extendat, illud seruabit vt argu. l. j. C. ō iure em
phyteo. ⁊ sic ēt de tēpore, vt in. §. adeo. insti. loca. Si aūt nō est
aliquid actū tūc venientibus ex latere nō ꝓcedit successio vltra
patrueles. i. filios fratris patris, qꝫuis moderno tpe sit vsurpa
tuz vsqꝫ ad septimū gradū. in descendentibus vero dic, qꝫ vsqꝫ
in infinitū gradū extendit nouo iure. c. j. §. hoc quoqꝫ. q feud.
da. pos. nam liberos in infinitū accipimus. l. sed ⁊ si. §. liberos.
201 de in ius no. ⁊. l. liberoꝝ. de verbo. signi. † Quid si feudū sit fe-
mine ꝙcessum, an succedant filij masculi ⁊ femine excluſa dña
sexus. Rñdeo sic, ꝫ quosdā, ꝑbat in. c. si femina. an mar. suc.
vx. in ben. feu. vbi dī qꝫ ptinet ad filios de equitate, nō de rigo
re, qꝛ ꝑm vsum regni feudū paternū vocat nō maternū, ⁊ quuz
dicit filios ꝙtinent ⁊ filie. l. filij. ff. de verbo. signi. ⁊ pōt ratio eē,
qꝛ dñs nō pōt spernere femininū sexū, quod ab initio approba-
uit. l. qsqs. §. pterea. C. de postu. ⁊. l. ab arbitro. §. q ex cā. q satis
da. cog. Alij ꝙ p. d. c. si femina vbi dī, qꝫ feudū paternū voca-
202 tur. † Sed an filij spurij succedent vassalle matri mortue etiaz
cū ltimis. Respondeo sic, si idonei sint, ⁊ ꝑcreati ex libera non
illustri, ⁊ ex licita ꝙsuetudine habita cū homine libero, nā ⁊ de
curiones fieri possunt. l. spurij. ff. de decur. Multo ergo magis
fieri possunt vassalli qꝛ cui qꝫ plus est ꝫ ⁊c. l. nō oz. de regu. iu.
Illustris ideo excipit, qꝛ Illustribus mulieribus qbus castita-
tis obseruatio precipuū debitū est noiari spurios satis iniurio-
suz satisqꝫ acerbū nostris tēporibus iudicat. l. si qua illustris. C.
203 ad orfici. † Quid de adoptiuis vel arrogatis. Respondeo non
succedunt. c. si adoptionis. si de feu. fue. ꝙtr. ⁊. l. fideicōmissa.

de condi.

de qdl. ꝛ demõ. Nec filij nãles tm̃ succedunt, neqꝫ soli, neqꝫ cuꝫ legitimis, ét si fiant legitimi post datum feudũ. c. nãles, si de feu.
204 fue. qtron. † Idẽ de filijs, q nati sunt ex ea. cũ qua ꝑctũ ẽ matrimoniũ. pacto ne filij succedãt patri abitestato. c. filij. si de fen. fu. qtro. lꝫ ꝓriũ videat de iure canonico. c. tãta. q fil. sint legi. qꝛ etiã
205 possunt eligi in epos. c. inotuit ó elect. † Jtẽ mutus, vel alias inhabilis ad seruiẽdũ, nõ succedit, vt cecus, vel mancus. vt. c. Jtez si eps. §. mutus qb. mod. feud. amit. ꝛ est forte rõ in muto, qꝛ interest dñi, ét voce iuuari. argu. l. j. §. potuisse. ad syllã. Jtẽ in surdo naturaliꝛ, nã ñ exaudit, nisi ei fortiter loquaꝛ, vnde iussione dñi nõ posset cõmode exaudire, ꝛ sic nõ obediret ei tẽpore opportuno, argu. l. discretis. C. q testa. face. pos. ꝛ facit. c. mutus. an. mn. vel
206 sur. † Jtẽ ñ succedit maritus vxori vassalle defuncte. c. si femina. an mari. succ. in ben. nec hꝫ locũ. l. j. cũ auc. ꝓterea. C. vnde vir ꝛ vx. vbi maritus inops in quarta succedit vxori, vt. c. cũ de re. §. q̃ uis. de inuest. de alie. re fac. ꝛ facit. c. a Sẽpronio. de inuesti. q̃
207 ti. acce. a sempro. † Jtẽ nõ succedit deportatus, tãq̃ pegrinus. l. j. C. de hered. instit. Nec hereticus. l. cognouimus. C. de heret. ꝛ c. vergẽtis. eꝛ eo. ꝛ. c. j. §. gazaros de stat. ꝯ li. eccle. Nec q sunt in bãno dñi, argu. l. q cũ maior. §. is demũ. de bon. lsbe. Jtez si filius, vel agnatus vassalli dñm offendit, ꝛ vinẽte vassallo, si voluit satisfacere domino in feuduꝫ nõ succedit. c. impialẽ. §. insuper si
208 filius de ꝓhib. feu. aliẽ. † Jtem si pater vassalli deliquerit, in feudũ filius nõ succedit, sed agnatus. c. vassallus feudũ. qua. vassa. feu. ꝓtne. Jtẽ q̃ vassallus illicite feudum alienauit, tũc, qꝛ dñm qtenere vꝛ, dñs succedit, ꝛ nõ filius, nec alij successores. c. si vas-
209 sallus, de vas. qui ꝓtra cõstitu. lot. † Jtẽ si cõmisit felloniã ꝯ dñz vel eũ offendit, tũc dñs est successor, vt habeat sue iniurie vltionẽ. c. obertus. §. deniq̃z in qbus. ca. feud. amit. aliq̃ dixi ꝓriũ, ꝛ opin. oberti, Jtẽ nõ succedit clericus, qꝛ habitũ feudi pdit. idem. ét si votũ religionis assumit. c. q clericus. si de feu. fue. cõtroner. nec dãnatus in metallũ. l. nec in metallũ. ff. de his q ꝓ nõ scrip. Nec apostate. l. hi q. ꝛ. l. fi. C. de aposta. Jtẽ pone ꝓsone prohibite i cõ
210 tractu nõ succedunt in feudum, argu. l. fi. C. de in. emphy. † Sed pone q̃ inuestitus eo pacto, vt ét femine succedant, mortuus est ꝛ duas filias reliqt, quaꝝ vna filiuꝫ, altera filiã reliquerunt, ꝛ decesserunt, an masculus ꝓferꝛ femine. Rñdeo ꝑm Ḃ. masculus succedit. sed obertus ꝯ q femina etiã succedat in locũ matris, qꝛ feudũ fuit quesitũ eo pacto vt femine succederent. c. si qs inuestiturã
211 qui deb. sicc. in feu. † Preterea est sciẽdũ, q vassallo mortuo sine oi ꝓle, agnatus, ad quẽ vniuersa hereditas ptinet põt repudiata hereditate feudũ retinere, nec ꝓ hereditario debito, noie feudi tenebiꝛ, sed de fructibus illius tẽporis, quo vassal. decessit; tenebiꝛ debitũ soluere. filius aũt debet, aut vtrunq̃z retinere, aut vtrũq̃z repudiare, ꝛ eo repudiãte, feuduꝫ, si fuit paternuꝫ, ad agnatos ptinet, poterit tm̃ dñs si voluerit filio vtrunq̃z repudiãte, eũdẽ filium qsentientibus agnatis, quasi de nouo bñficio inuestire, ꝛ tũc licebit filie, repudiata hereditate, feudũ retinere sine vllo honore. c. si qtigerit. an agna. vel fil. defunc. ꝛc. Dixi, licere agnatis, feudũ repudiata hereditate retinere, sed arguo ꝯ. l. cũ aliqs, ꝛ. l. cuꝫ qdã. C. de iu. delib. ꝛ. l. testamẽto. ó impub. ꝛ ali. substi. vbi, aut di
212 mittit totũ aut oia recipit. † Sz nõ mireris qꝛ ꝛ heres militis potest hereditatẽ ꝛ bona, que habebat in paganico repudiare, ꝛ bona castrẽsia retinere, q̃si sit hereditas duplicis iuris. l. ij. de testa. mil. ꝛ. §. optimũ. ibi, ꝓpea sancimus in auc. de exhib. reis. Jtem si culpã cõmisit vassallus ꝓp quã feudũ debet amittere, tunc neqꝫ filij, neqꝫ alij descẽdentes succedent, ſz agnati, qualescũq̃z sint, dñ mõ ad eos ptineat, qꝛ sit antiqũ. c. si vassallus culpam. si de feu. fue. qtro. Sed hoc, si culpa nõ fuit ꝯ ꝓsonã dñi, nã tunc dñs suc-
213 cedet. c. obertus. §. deniq̃z q. ca. feu. amit. † Sed videꝛ, q̃ filius inocens nõ debeat sustinere penã ꝓp delictuꝫ patris. l. nullũ. ff. de pen. ꝛ. l. deportata. de bon. damn. ꝛ. l. sancimus. C. de pen. ꝛ eꝯ q̃ filius ex delicto patris successione ꝓtetur, argu. est in auc. vt om. ob. iudi. §. j. sed ibi loquit de diuina vindicta, ꝑm quosdã, ꝛ ꝓ hoc facit. l. qsqs. C. ad leg. Jul. maiest. ꝛ. c. vergentis de hereti. Sed ꝛ hoc qtingit ꝓpter imanitatẽ criminis, vnde qdã dicunt, filiũ ꝓp delictũ patris, feudũ amittere. sed quasi nepos ex ꝓsona ani. q nõ deliquit, retinet. argu. l. ij. ff. de interd. ꝛ releg. ꝛ. l. diuus. ff. de in. patron. ꝛ. l. emãcipatus. in. fi. de senat. Vñ. d. c. si vassallus culpã, locũ hꝫ, q̃ feudũ fuit q̃situm primo a patre, ꝛ nõ ab auo, vt ibi not. ꝛ põt esse rõ, quare pdat successionẽ patris filius inocens, ad hoc vt vassallus magis seruiat, ꝛ magis timeat culpam, vel offensaꝫ cõmittere, nã ꝛ in diuinis scripturis ẽ, patres comederũt vuas
214 acerbas, ꝛ dentes filioꝝ obtupescunt. ¶ Si duo fratres sunt, ꝛ vnus fecit alteri pactũ, de feudo nõ petendo, an mortuo sine here de frater q feudũ hꝫ, succedat in feudo frater, nõ obstante pacto.

Rñdeo, sic. c. si titius. si de feu. fue. qtroner. secus esset, si oia refutasset. c. tres erãt. de eo. q fi. fecit agna. de feu. pater. Hec oia que dixi in hoc cap. locũ habent in feudis, que sunt talis nature,
215 q̃ in eis succedat. † sunt. n. feuda, in qbus nõ est locus successioni sicut in marchia, ducatu, vel aliqua regali dignitate, de quo, si qs fuerit inuestitus, ipse in vita sua habebit, heres autẽ non succederet nisi ab impatore hoc sit expssuꝫ in acqrendo, vt heres succedat, vt c. de marchia. de feu. march. ꝛ duca. nõ. n. egreditur ꝓsonaꝫ ex natura successionis, vel largitionis ꝓncipis. in talibus. n. videtur electa industria ꝓsone. c. j. §. bis autẽ. de offi. deleg. ꝛ. l. j. ff. de cõ
216 sti. prin. ꝛ. c. ij. de vsu. pal. ꝛ. c. q̃m abbas. de offi. deleg. † Item speciale est, q̃ feudũ qceditur vt ad heredes ptineat, nõ diuidaꝛ sed ad vnuꝫ heredẽ ptineat. c. impialẽ. §. ppea. de ꝓhib. feu. aliẽ. per Feder. idẽ est in regno, q̃ nõ diuidaꝛ, ſz ordine geniture trãsferaꝛ ad maiorẽ, vt. c. ſz. in fi. de voto. sicut est cõsuetudo frãcorũ in regno, ꝛ in quolibet alio feudo. ꝛ ita qsonat lex, que vectigalis agri diuisionẽ ꝓhibet, ne ꝓstatio vectigalis qfũdaꝛ. vt. l. cõi diui. ff. cõ. di. aliud aũt feudũ ꝑm ius italie, ad oẽs heredes trãsit ꝛ diuidit, si successores voluerint. d. §. ꝓterea. ꝛ. l. inter filiũ. C. fa. ber.

¶ Rub. de Innestitura, qualiter fiat, ꝛ per quot testes.

v **Idimus** de feudi successione, de quo successor in diem ꝛ annũ petere dz investiturã, aliqn ꝓdat feudũ, lz perderet, ꝛ si ꝓncipalis vassallus mortuo dño, ab eius herede non peteret, vt dictũ est, vt. c. obertus. q. can. feu. amit. ideo post tractatum de
217 successionibus, subijcit de investitura, vel † qtinuaꝛ sic, sicut. n. feudum acqrit successione, ita ꝛ investitura. vt. c. obertus. §. sciẽdum de feu. cogni. ꝛ. c. j. in ꝓn. de grad. suc. in feu. ideo post tractatuꝫ successionũ, recte subijcit de investitura, circa quã videndũ est, qd sit investitura, qualiꝛ fiat, itẽ qbus ꝓsonis. Jtẽ qualiꝛ ꝓbeꝛ investi-
218 tura. † Investitura est qcessio ficte possessionis facta ꝓ indicium alicuius corporis, bacculi, vel qd simile porrectũ vassallo, vel alij eo animo assumẽti dicta sic ꝓ quãdã siꝯitudinẽ, vt ei q nudus, ꝛ vestimenta nõ hꝫ, si vestimentũ ei qcedit, dicit vestiri, sic vassallus, vel canonicus, ꝓ vestimẽtuꝫ possessionis. bñ dz ficte, qꝛ nõ ꝓprie ꝓ investitu. trãsfert possessionẽ, vt quũ dñs facit investiturã, teneꝛ vassallo tradere possessionẽ corporalẽ, vt in. c. sinautez ꝓmo rñso. de ꝟuer. investit. traditio. n. facti est, ꝛ ideo non signo, vel indicio ꝓprie assumit effectũ, sed ipso facto assumi opz, vt. l. stipulatio, de vsur. l. ex. empto. §. idẽ neratius, ꝛ. l. Jnlianus. §. si possessor. ff. de
219 acti. emp. † Ordo ergo talis seruaꝛ, vt dñs qcedẽs feudũ, faciat investiturã, q̃ facta vassallus ꝓstet fidelitatẽ sacro, vel ꝟbo ꝓmittat q̃ eo pacto q̃situm est feu. vt nõ inureꝛ, deinde dñs mittat vassallũ in vacuã possessionẽ rei feudalis qó faciet pluribꝰ modis, q not. in j. col. in ti. qnaliter acq. feu. q̃ si differat oẽm vtilitatẽ ei ꝓstabit, vt. c. investitura. ó nona forꝛ. fideli. ꝛ. c. nulla per qnos fiat invest.
220 Sz † an liberaꝛ dñs a ꝓstatione investiture. volẽdo ꝓstare intereꝛ argu. est q̃ sic i. l. j. ff. de act. emp. ꝛ. l. si traditio. C. eo. ꝛ. l. q tibi. C. de here. vel act. vẽd. eꝯ vꝛ q̃ dñs teneaꝛ ad rez tradendã, vt in. §. ꝓficiscunt. insti. de dona ꝛ. l. fi. C. de ꝯbẽ. emp. ꝛ facit rña alind ꝓ alio inuito creditore ꝛ. l. ij. §. ij. ff. si cer. pet. nemo. n. retinere põt, qó vendidit, vel qcessit. j. q. j. c. q studet. solu. dic, dñm cõpellẽdũ tradere possessionẽ de qua investiturã fecit, ꝓtermissa qdẽnatione de interesse. c. si facta. si de feu. fue. qtro. tũc. n. ꝓstando interesse liberaꝛ q̃ sine dolo amisit possessionẽ, argu. l. si qs seruũ. de act.
221 emp. † Fit aũt investitura, q̃ dñs tenẽs in manu sua, bacculũ, vel anulũ, ꝓileũ, vel biretũ, vel aliqd corporale, ꝛ illud tradit i manibus vassalli, dicens, Jnuestio te de tali feudo, tibi qcesso a me, vel antecessoribꝰ meis de hac forma habeꝛ in. c. ex ore eꝯ. de bis que
222 fiũt a ꝑla. ꝛ. c. ꝓposuit de qce. ꝓbẽ. ꝛ. c. cũ olim de re iudic. † Fit aũt q̃si investitura q̃ dñs corꝫ ꝑibus curie dixit, vade, vel intra possessionẽ talis feudi, ꝛ habeas res i feudo, qó ꝓinde habeꝛ ac si investitura fieret, si possessionẽ accepit, sine eã intrauerit, vt. c. j. ó qsue. re. feu. idẽ est, si qs rẽ noie feudi ꝓ vnũ diẽ, ꝛ annum tenuit dño sciẽte, ꝛ seruitiũ eius, q̃si a vassallo recipiẽte, nã ꝓsumit investitus. argu. l. minus istructus. C. de acqr. pos. ſz nõ ꝓbet investiturã, vt. c. sciẽdũ est. ó qsn. re. feu. itẽ ꝓt beri ꝓ invest. ois ille modus, ꝓ quẽ dixim̃ pos. trãsferri, vt dixi. §. q̃lr acqraꝛ feu. §. itẽ ꝓ-
223 dicti. vsq̃z i fi. ti. † fit aũt investi. a dño vas. vl eius ꝓcur. vt. c. accedẽs. eꝯ ó ꝓscri. qꝛ ꝓ ꝓcur. bñ q̃rit pos. l. ſz. C. ꝓ qs ꝓso. nob. acq.
224 † Sz an dñs possit facere investituram ꝑ ꝓcu. vꝛ q̃ nõ qꝛ ꝓ se ipm eã facẽ dz, ar. l. fi. C. de in. emphi. vel si nõ poterit, faciat ꝓ depositionẽ coꝝ curia, vel parꝛb curie, vel qbuscũq̃z scripturis, qbus ostẽdat vassallũ investitũ eẽ, ꝛ fendũ suscipere, vel ꝑ attestationẽ vel scripturã cũ testibus qfirmatã, vt ar. illius legis sumit. e qtra vꝛ, q̃ sic, argu. l. absenti. de donatio. cuilibet. n. põt fieri, cui Dñs

vult facere inuestiturã, nec distinguit̃ ꝑsona accipiẽtis sit liber vł
seruus, clericus, vel laicus, masculus vel femina, maior, vel mi-
nor, vt in. c. j. §. ꝑsonã vero. ꝑ quos fiat inuest. excipit̃ tñ hereti-
cus, apostata, ⁊ alie ꝑsone, quas notaui. ꝯ qbus personis dari põt
feu. §. fin aũt. Sup ꝑbatione inuestiture, sic distingue, qꝛ aut agit̃
de inuestitura noua aut de veteri, si de noua, aut Bñs bẽt vassal-
los pares, aut nõ. Item aut ꝑ breue testatũ põt ꝑbare vassallus,
aut nõ. Itẽ aut possidet vassallus, aut Bñs. Itẽ aut est Bñs cle-
ricus, aut laicus. Itẽ aut cõpellit Bñs pares curie dicere veri-
tatẽ, aut nõ cõpellit. Item aut bꝫ vassallus alind feudꝫ a Bño,
225 aut nõ. † Noua aũt inuestitura ꝑbari debet ꝙfessione Bñi, vel ꝑ
testes. ſ. pares curie, si eos bꝫ Bñs, vel per breue testatum, ⁊ ab
ipsis paribus curie. ſ. duobus, vel tribus confirmatum, ⁊ hoc qñ
Bñs possidet rẽ feudalez, ⁊ vassallus petẽdo feudũ se asserit esse
inuestitũ, sed scõꝫ Mediolanen. ẽt si breue sit a testibus aljs ꝙfir
matũ, dummõ sit publicũ, sufficiens est ad ꝑbationẽ, Itẽ hoc ve-
226 rũ, si Bñs sit laicus. † si aũt clericus est Bñs, tunc indistincte ẽt
extranei admittunt̃ ad ꝑbandũ inuestiturã, qꝫ ipsi clerici plerũqꝫ
faciũt in occultis. sed qd si Bñs bꝫ pares, sed absentes sunt. dic,
qꝫ expectandi sunt, vt adsint ad nouaꝫ inuestiturã, alias non posset
ꝑ alios testes ꝑbari, nisi in casu, qñ Bñs nõ cõpellit dicere veri
tatẽ, ⁊ iurare, nã tũc ẽt ꝑ extraneos testes ꝑbat̃ inuestitura. si aũt
dicat̃ facta ab eo, q non bꝫ alios vassallos, tũc ꝑ quoslibꝫ idoneos
testes, aut ꝑ publicũ instrumentũ ꝑbari põt, vel impia ꝑbationũ
227 emergẽte ꝑ iusiurãdũ poterit res decidi. † De veteri aũt feudo, si
quera̅t, tũc admittunt̃ oẽs boni viri ad testificãdũ. hec distinctio
tota colligit̃ in. c. j. §. fin aũt. qd sit inuest. ⁊ c. si fuerit. de cõten.
int. dom. ⁊ vas. de inuesti. ⁊ c. sciendũ. de ꝙsuet. feud. vbi aũt vas
sallus possidet feudũ de quo negat Bñs eũ inuestitũ esse, si vas-
sallus possedit feudũ per vnum annũ Bño sciente, ⁊ nõ ꝯdicente
tũc sine vlla testiũ ꝑbatione põt iurare vassallus, se, vel patrem
suum, vel aliũ ꝑ se inuestitũ fuisse, ⁊ eius stabit̃ inramẽto, alioqn
tãti temporis negligẽtia vel ignorãtia Bño nõ nocebit. si inrave
rit inuestiturã nõ fecisse, qñ nona est possessio, ⁊ Bño iurãti credi
tur, vassallo aliqd nõ probãte. hec oĩa leguntur in. c. j. §. similiter
228 de con. inue. ⁊ c. fi. de ꝙsue. re. feu. † vassallo in ꝑbatione defi-
ciente Bñs q quenit̃ ẽt nullo sacramento ꝓstito absolue̅t, vt eo. c.
§. si inter ⁊ l. qui accusare. C. de eden. nisi aliqua sit presumptio ꝑ
vassallo, vel ꝑ vnum testez, vel qꝛ habebat ab eodẽ Bño alias res
in feudũ, tũc Iudex habita ꝯsideratione ꝑ psonarum qualitate ⁊
quãtitate cause, defert cui volet sacramẽtuꝫ. c. sacramentũ. de cõ
229 sue. re. feu. ⁊ argu. l. admonẽdi. de iureiur. ⁊ c. fi. eo. tit. † Item
est sciendũ, vbi antiquũ feudũ esse ꝓponit̃, vt a patre Bñi, vel ab
auo datum, ẽt inuestiturã factã ab illis, vassallus q tũc petit feudũ
ꝑbare poterit ꝑ duos testes pares de domo illius Bñi, vel per
alios duos idoneos testes, quo nõ ꝑbante, dñs possidens vel in-
rabit cũ. xij. sacramẽtalibus, vel patrẽ suũ inuestitũ fuisse ab ante
cessoribus dñi possessoris, ⁊ tũc ei dñs ꝙdẽnetur, vt. c. si qs se. si de
inest. fue. ꝙtrou. inter dom. ⁊ vas. ⁊ sic est dña in ꝑbatiõe feudi an
230 tiq ⁊ noui, vt ex supiorib⁹ est not. † Itẽ *no*. qꝫ vbi ꝑ pares curie
aliqd est ꝑbãdũ, sufficit si pares erãt tẽpore inuestiture, ꝫ postea
pares esse desierint tẽpore reddẽdi testimoniũ. c. ex testamẽto. an
reci. deb. tes. q pa. esse desi. In summa sciẽdũ est, qꝫ si qs tenuit lõ
go tẽpore rẽ sibi a defũcto obligatã qꝫ ptẽderet sibi esse i feudum
ꝙcessaꝫ, dño penitus hoc negãte, ꝺꝫ iurare possessor cũ. xx. sacra
mẽtalibus, feudum nõ esse quod si non iurauerit, coget̃ inuestire
possessorẽ de feudo. c. cum quidaꝫ ꝺ feud. dat. inui. leg. cõmissio.

¶ Rub. quo iure feudum petatur.

f **Equitur** vt tractemus quo iure feudũ pe-
tatur. circa qꝫ sic distingue, qnia
dñs petit qñqꝫ rem feudalẽ ab extraneo possessore,
qñqꝫ vassallus petit ab eodẽ. qñqꝫ ambo ꝙcurrunt si
mul ꝯ extraneum possessorẽ. qñqꝫ vassallus a dño petit feudũ si-
bi restitui, cuius nactus fuerat possession. qñqꝫ petit a dño rem
cuius possessio nunqꝫ fuit tradita. ⁊ qñqꝫ dñs petit feudũ a vassal
231 lo sibi restitui forte finito vel amisso feudo † quñ aũt dñs agit ꝯ
extraneũ possessorẽ, rei vẽdicatione aget, si erat directo dñs. alioqn
publiciana. l. j. de publi. nec poterit possessor opponere dño qꝫ
alij ꝙcessit rẽ i feudũ olim, qꝛ tñ dñs ẽ adhuc, vt dixi qñ dñs ꝙces
sit emphyteote. l. j. §. fi. si ager vectig. ⁊ ab eo vẽdicabit durãte feu
232 do, vel ẽt fũcto eo. l. fi. C. de iu. emphy. † qualiter aũt acqrat̃ dñiuꝫ
⁊ ꝑbetur, ga longum esset scribere, vide Azo. in. c. i. ꝺ rei vendi.
qñ aũt agit vassallus ꝯ possessorẽ, aget vtili actione in rem, qꝛ ꝑ cõ
cessionẽ feudi, ⁊ inuestiturã, ⁊ traditionẽ possessionis, efficit vti-
liter dñs, ⁊ ideo vtili actione vendicat, vt. c. si inter vassallum. de
ꝙtrou. int. vass. ⁊ ali. de bñf. sicut emphyteota. l. ij. §. qꝫ ait ꝓtor. si
ager vectig. ⁊ ideo dicit̃ tanqꝫ dñs vassallus. c. cum de re. §. rei
233 autẽ. de inuestit. de re alie. fac. † Ipse enim dño absente agit ⁊
defẽdit, vt ꝓpriam ꝑse transigit, ⁊ qꝫ noie transactionis accipit,
sũ facit, nec põt dñs irritare iudiciũ vel trãsactionẽ per vassal-
lũ factam, dũ tñ facta sit sine fraude. c. si vassallus. si ꝺ feu. fue. cõ
234 trou. ⁊ c. si causa inter. de cõtro int. vass. ⁊ ali. de ben. † qñ vero
dominus et vassallus simul concurrunt aduersus extraneum pos-
sessorẽ, dñs directa, vassallus vtili rei vendica. aget, vtilis tñ vas
salli ꝓferẽ directe dñi. Nam ⁊ si ageret vtili aduersus dñuꝫ ꝓfere
tur ei. l. j. §. si ager vectig. ⁊ not. in. c. litere. de dilat. ⁊ qꝫ dicit̃ in.
ij. l. tñ si vectigal soluat, idẽ dico ꝺ vasallo si seruitũ faciat. ⁊ ꝺ
ꝺꝫ verũ si agat vassallus ꝯ dñm vendicãdo ab ipso feudũ vtili ac
tione. si aũt ageret vassallus ⁊ vendicaret ab extraneo possessore
tũc nõ interest seruitiuꝫ dño fecerit, vel nõ fecerit quãtũ enim ad
possidentẽ, vassallus potior erit, nec põt possidẽs ius tertij allega
re, argu. l. loci. §. cõperit. si serui. vẽdi. de suo. n. iure nõ alio qdꝫ
agere. i. excipere oportet, vt. l. vti frui. si vsusfr. pet. ⁊ hanc actio
nẽ vtilẽ intentat vassallus efficaciter, siue ꝙtra extraneos, siue cõ-
tra dñm agat, qñ traditiõe possessionis factus ẽ dñs sicut. n. acq
rit̃ dñiuꝫ vt. l. traditionibus. C. ꝺ pac. ⁊ l. seruũ. C. de act. empt. vł
qñ successione quesiit, qꝛ successit vassallo, cui possessio tradita fu
erat ante, successor ante ẽt qꝫ accipiat possessionẽ corporalez, ef-
ficit̃ dñs. l. si ager. de rei vendi. siue sit successor, vt heres. l. cum
heres. de acquir. poss. siue legatarius, ad quem recta via transit
dominiuꝫ. l. a Titio. de fur. subandi tñ post additionẽ hereditatis
l. si tibi homo. §. cũ seruus. de lega. j. ⁊ illud est qꝫ ꝺ successione
235 acquirit̃. c. sciendũ. ꝺ feu. cogn. † quñ aũt feudũ querit̃ ꝙcessione i
ter vivos, dicunt, qdaꝫ ẽt sine traditione possessionis per solã inu-
estituram vassallum fieri dñm, ⁊ posse feudũ ab oi ꝑsona vẽdica-
re. ⁊ pro eis facit. c. j. §. rei aũt. de inuesti. de re ali. fac. Bñ vas-
sallus agit ꝯ dominum, nulla inuestitura, vel possessione sequuta,
petẽdo a dño vt det, vel tradat sibi feudũ ꝓmissuꝫ, tũc dic quo in
re, ⁊ qualiter sit agendũ, vt dixi. ꝯ qbus mod. feud. constitu. §. sed
236 nunqd poterit vassallus. † Scinito aũt, vel omisso feudo, eo casu,
quo ad dñm redit, põt dñs vendicare a vassallo sicut a quolibet
alio. Si vero ꝑbaret directe se dñm, vel de iure ꝓprio ꝑ publici.
succumbet dñs ꝺꝫ Joã. ⁊ Azo. nec sufficit dño, ad ꝑbationẽ dñij
ꝙcessio ei facta q postea de dñio cõtendit. l. ad ꝑbationẽ. C. loca.
Lutius ergo faciet dñs si sua auctoritate expellet vassallũ de feu
do si nõ seruit ei, vt quenit, argu. l. ij. C. de in. emphy. Hec tenebit̃
ad penam, quam ꝓmisit si expelleret, inest. n. ꝙditio si seruiatur
vel si seruitiũ ꝓstetur, argu. l. qro. §. iter. ff. locat. ⁊ c. quẽadmodũ.
de iure ur. cũ gl. vel si fuit actũ in ꝙcessione feudi, vt eo finito red
dat dño, sicut plerũqꝫ fieri ꝙsuenit, aget ex stipulatu, si stipulatio
interuenit, vel ex pacto vestito coherentia ꝯctus feudi, qñ icõtinẽ
ti fuit factũ pactũ. l. petẽs. C. de pac. vel ꝓscriptis ꝛbis, qñ res
certa. l. vł pacto, vt reddat̃, data fuit. l. res. C. de re. ꝓmu. vel vtili
ꝙditiõe ex lege, argu. l. si qs ꝙductor. C. loc. ꝺm quosdã, vel actio-
ne in factum. l. sancimus. C. de sacrosan. eccle.

¶ Rub. quis sit Iudex feudi, ⁊ vbi agatur causa feudi.

v **Idimus** quo iure feudũ petat̃, sed qꝛ parũ
est ins eẽ i ciuitate nisi sint, q iura
reddere possint, vt. l. ij. §. post originẽ. ff. de origi. iu. ⁊
c. vbi picnlũ. §. ꝓterea de elec. i. vj. Ideo recte subijcit
qs sit Iudex feudi, ⁊ vbi cã feudi agat̃. vñ ad plenioꝛẽ notitiam,
sciẽdũ est, qñqꝫ agit̃ iter duos ꝙtẽdentes i solidũ dños, qñqꝫ iter
duos vassallos, q dicunt se habere feudũ ab eodẽ dño, qñqꝫ a di
uersis dñis, qñqꝫ iter dñm ⁊ vassallũ, qñqꝫ iter extraneũ ⁊ vassal
237 lũ † ⁊ ꝓmo casu Iudex ordinarius possessiõis cognoscet, qꝛ actor
sequitur forũ rei. l. actor. C. vbi in rẽ acto. l. iuris ordinẽ. C. de iurisd.
om. Iudi. xj. q. ij. expientie. ⁊ c. cũ sit de fo. cõpe. scꝺo casu dñs
feudi cognoscet, vt. c. impialẽ. §. ꝓterea. de ꝓ. feu. alie. p Fede. ⁊
c. nouit. ⁊ c. ceterũ. cũ glo. in ver. qꝫdiu. de iud. ⁊ si dñs vel curia
eos vocauerit nemini eoꝝ licebit eius declinare examen. c. vas-
sallus. §. illud. de inest. in ma. fa. ⁊ nolẽte rñdere, dñs ꝙstringet ⁊
puniet legitime recusante. c. ex trãsmissa. ⁊ c. vex. ꝺ fo. compe.
Isto tñ casu, qñ vterqꝫ ab eodem dño se habere fatet̃, sicut qñ
agitur de possessione recuperanda, põt actor quenire violentũ, vel
corã dño, vel corã iudice. loci, vbi est possessio ꝙstituta, vt. l. j. vbi
238 de poss. agi opꝫ ⁊ not. i. d. c. ceterũ. † Tertio casu nõ dñs posses
sionis, sed Iudex ordinarius cognoscet ꝺm regulã qꝫ actor sequit
foꝝ rei. l. actor. C. vbi in rẽ. Quarto casu, ꝑ pares curie a dño sub
debito fidelitatis ꝙiunctos, feudi qstio terminet̃. c. imperialis. §.
si vero inter. de ꝓhib. feu. ali. p Feder. q pares curie dñi cõi cõ-
cordia eligent. si discordauerint, dñs prius eliget quos volet, et
postea vassallus scꝺm numerum a dño cõprobatũ, Non tamen
est eligendus

est elígendus pro pari,q fidelitatē nō iurauit.c.si inter dñz de
239 qtro.feu.apud pa. † Quid si nō sunt partes i curia,qz dñs nō
habet alios vassallos vel longo tēpore sunt absentes tunc ordi-
narius loci cognoscet,nō dñs,qz in sua causa non potest esse iu-
dex.l.j.C.ne quis in sua cau.facit.l.si lōgius.de iudi. alias elí-
240 gentur arbitri,vt not.p Joā.And.in.c.cterū. † Idē si sit que
stio inter dñm dicentē feudū nouū esse,z agnatos vassalli,dicē-
tes antiquū esse,z ideo se in eo succedere,tūc ordinarius erit iu
dex,nō dñs,nec partes curie,nā eo ipso q dñs negat illos suc-
cedere,p cōsequens negat eos habere partes,z isto casu interiz
in possessionem reducunt filij,vel agnati vassalli,z deficiētibus
hinc inde probationibus,stabit iuramēto filiorz,vel agnatorum
241 vassalli.c.j.§.si de feudo.in consti.fe. † si tñ vassallus possidet
feudū dño negante ipsum in feudū habere,tunc cognitio est pa
riū curie,si dñs etiā confiteat eū vassallū de alia re,vt.c.si inter
dñm.de cōtro.feu.apud pa.term.sed si aliā rem non habeat in
feudū,prius cognoscet de iure feudi q̄z inuestiat.c.si inter dñz.
de ali.feu.pat.ceterz quādo prorsus eū negat vassallū dñs,tunc
242 iudex loci ordinarius cognoscet. † Quid si vassallus agat pos-
sessorio ꝯ dñm,dicens se de eo ab eo spoliatū,tunc vassallus po
terit sub quo voluerit iudice litigare,vel corā iudice ordinario
loci,vel corā paribus curie dñi,z si dñs iustitiā facere nolit,corā
paribus curie secūdum iura feudorz vassallus tūc depredari po
terit,vt.c.vassallus.§.si vo.de mil.vass.qui qtu.est.z p Inno.
243 Hostiē.z Joan.And.in.d.c.cterz. † Sed an iurabit de calū
nia,quādo vassallus agit ꝯ dñm. Respōdeo nō,nisi prius a par
te dñi exigat,qz tunc qō ipse ab alio exegerit,z ipse prestabit.c.
sacramentū.§.in qbus.de consue.rec.feu.sic nec filius a patre,
nec libertus a patrono exiget calūnie sacramētū.l.iusiurandū.
244 §.hoc iusiurādū,de iureiuran.z.l.si patronus.C.eo.tit. † Quin
to casu,qñ est questio inter vassallum z extraneū nō vassallū,de
feudo,tunc siue extraneus agat,siue possideat,erit iudex ordina
rius possessionis inter istos,vt.xj.q.j.experiētie,nō dñs feudi,
qz nō potest esse iudex in re sua litigatore extraneo recusante,vt
.C.ne quis in sua cau.z.c.nouit.de iudi.errant enim q forz eccle
sie declinant,eō q sunt vassalli regni Hierusalē,coram quo non
se paratos offerunt respondere,nō enim tenet actor extraneus
rem suam propriam contendendo litigare corā domino,ratio
ne predicta,qz in sua causa ꝛc.verisimile est enim,q potius iudi
caret dominus rem esse suā q̄z actoris.d.l.j.ne quis in sua cau.
z.l.qui iurisdictioni.de iurisd.omni.iudi. Nam z merito vt suspe
ctus poterit dominus recusari,est enim dominus aduersarij.c.
causam que,z.c.insinuante.de offi.delega.immo allegantes se
esse vassallos regis,videntur approbare forum ecclesiasticum,z
se ei submittere,cū dominus non possit esse iudex in propria cau
sa,z in regno Hierusalem nullus sit iudex secularis nisi Rex,z
qui pro eo iudicant,ergo in defectū iudicis secularis cognoscet
iudex ecclesie,argu.c.licet.de fo.compe.z.c.ex tenore,z.c.fi.
cōsultius ergo faciunt,si non allegent dominum esse regem,sed
se tantum possessores,z ideo conueniendus sub iudice seculari,
quo casu quicūq; sit actor,siue clericus,siue laicus debet sub iu
dice rei questio terminari secundum regulam actor sequitur fo
rum rei.l.beres absens,de iudi.z in auct.vt clerici apud prop.
245 epi.in princi. † Item vbi iudex secularis esset negligens in exhi
benda iustitia,vel remissus,tunc in defectum iudicis secularis
succedet ecclesia in iustitia exhibenda.d.c.ex tenore.posset ta
men iudex secularis compelli per censuram ecclesiasticam iusti
246 tiam exhibere.xxiij.q.v.administratores. † Item quādo eccle
sia dicit se spoliatam,potest coram quo iudice malit,ecclesiasti-
co vel ciuili,conuenire malefactores.c.cum sit.de foro compe.
Nec placet quod quidam dicunt,q̄ si summarie constet iudici
ecclesiastico rem esse ecclesie agentis petitorio iudicio,vt instru
mento producto,vel aliqua semiplena probatione,tunc compel
latur laicus in iudicio ecclesiastico respondere,qz iste casus non
reperitur in summarijs computatus,nec in nostro tractatu,quē
fecimus de summarijs posuimus,vnde vltra vel contra legē nō
oportet quem conueniri,vel accusari,vel condemnari,argu.l.j.
§.fi.de loc.pu.ad quod vide Joā.and.in.c.si clericus.de foro
compe.nec pretoris factum iuri derogare oportet.l.j.ff.de fer.
z quantūcunq; sint iudices ecclesiastici,viduis,vel pauperibus
debitores,non tamen iniustitiam alijs ipsi episcopi debent.c.ex
tenore.de foro competen.quānis placeat iudicibus ecclesie ita
247 iudicare,tamen peccant,qui ita iudicant,† cū omnia agere de
beant secundum leges z ius,vt in.c.venientes de iureiurā. z.§.
interim.in aucten.de defen.ciuit.z aucten.presides.de episco.
audi.cum boni iudices,secundum q̄ legum est obseruare debēt
iij.q.vij.c.iudicet,nam z pro hoc rerum trahaz officiū,z debitū
iudicibus secularibus honorē subtrahunt,qō est opprobriū cleri
248 cis talia faciētibus.l.repetita.C.de epis.z cle. † vsurpare autez
qō suum non est,querētes,debēt amittere id,in quo ius sibi cō-
petere videatur.xiij.q.j.§.j.circa finē.xxvj.q.ij.sic debet.c.ea
que de cens.xvj.q.vj.placuit.c.cū qui.de pbē.in.vj. vnusq;q
eniz suis terminis sit qētus,nec supra mēsurā iurisdictionis sue
expectet augeri.vij.q.j.si quis episcopus.c.causam.el.ij.q fil.
sint legi.c.nouit.de iudi.c.j.ō sepul.animo excusari nō possunt
quin teneant ad omne dānū z ūteresse,qō litigator latius sustine
bit pp duriorē cause statū,nā grauabit magis in expēsis litis,q̄
maiores fiunt in curia ecclesie,q̄z seculari,z qz oportebit in cau
sis appellationū seq curiā ecclesie Romane,in qua erit grauissi
mū litigare,z pp sumptus z viaz discrimina,z pp loci distātiā,
hec.n.oia causam cōstituunt duriorē.z ideo leso ad interesse te
249 neī,argu.l.j.de ali.iud.mut.caus.fa. † z facilius appellaz in fo
ro ecclesiastico q̄z ciuili.ij.q.vj.nō ita.z.c.sup eo.el.ij.de app.
z.c.fi.de ali.iudi.profecto iudex occasionē mali dādo,dānum
dedisse vī.l.q occidit.§.j.ff.ad leg.aql.z.c.si egressus.de iniur.
250 z.c.fi.in fine. † In summa scias q̄ qtrouersia inter duos capi-
taneos orta,agitaz corā principe vel rege,si inter valuassores co
rā paribus curie terminaz.c.si capitanei.§.si qtō.de feu.da.
mi.vas.sed talis distinctio seruaz,qz si inter duos,qcūq; sint,de
benefio regali sit qtrouersia,quoz qlibet dicit se inuestitū a re-
ge,z se altero potiorē,cā corā rege decidet.cetere vero cause feu
251 dorz corā paribus curie vētilanz.c.j.de leg.cor. † Si vero iter
duos pares de bñficio sit qtrouersia,quoz vterq; suū propriū
dicit eē feudū,nec eūdē asserunt inuestitorē,sed diuersos,tunc
corā iudice,vel arbitro finiaz,sed quū eūdē inuestitorē produ-
cunt,ille obtinebit,q possidēti dñs sine fraude voluerit nisi qtra
riū aliud demōstret,vt in.c.lex.§.si inter duos.de lege cor. vel
q̄ ille obtinebit,cui primo dominus dedit possessionē.l.quoties
.C.de rei vendi.z ille posterior ōino isto tali bñficio carebit,sed
dominus obligaz ad aliquē ei tradēdū,si ignorauit vassallus feu
dū alienū qcedi sibi,secus si sciuisset,qz tūc dñs ei ad nihilū eēt
obligatus,nisi stipulatione ei p̄sperisset accipiens.c.cuz de re.
de inuesti.de re ali.fac.c.cura pastoralis de iure patro.l.seruus
quē.§.si scies de acti.emp.preter hec si vassallus dicat,pares
curie iniuste hodie iudicasse,miles p sex hebdomadas debet in
possessiōe remanere,z ad p̄sentiā p̄ncipis,vl regis terre,cū illis
paribus,q iudicauerūt ire.c.sancimus.§.sin aūt.de feu.si.cui.

¶ Rub.de forma contractus feudi.

252 **Quia inter** † Dñm z vassallū interdū lis est gnali-
ter fiat forma ꝯctus feudi faciēdi,z ob
hoc iudex adiī vt hoc dirimat,vt.l.iusiurādū z ad pecuniā.§.si
de qualitate.z.§.nō semper.de iureiu.z.l.si tutele.ō tute.z ra.
dist.ideo post tractatum quis sit iudex feudi,cum ad eū pertine
at,z ad eius officiū ordinatio z correctio ꝯctus,recte de eo subij
ciī,fiat ergo sic,nos.P.dei gratia rex Hierusalē ꝛc.concedi-
mus p nos z successores nostros tibi.c.z pro tuis filijs masculis
z feminis,si hoc agaz expresse,z nepotibus recipiēti in feudū,ta
le castrū,situ in tali loco infra tales q̄fines ꝛc.de quo feudo pre
sentibus B.z A.paribus curie nostre,si b̄eat pares,vel aliqb9
alijs sufficiētibus testibus,z notario publico,vel sub sigillo nr̄o,
te p hūc annulū nr̄m,vel bacculū vestimus,z de ipsis rebus ti-
bi possessionē tradimus corporalē liberā z qetā,quas res pro te
nunc possidere q̄stituimus,donec possessionē acceperis corpo-
ralē,q̄z accipiēdi facultatē tibi liberā damus,z qz iurasti nobis
debitā fidelitatē seruare,z tale seruitiū facere,nos tibi vassallo
nostro grata vicissitudine fidē nostrā de ipso ēt feudo tibi z libe
ris tuis qtra omnes legitimam defensionem facientes.in cuius
rei testimonium presens scriptum fecimus sigilli nostri munimi
ne roborari,vel manu talis in frascrip.notarij publicari,quod
est ēt a paribus curie approbatum.Dat.in tali loco,die ꝛc.

¶ In quibus casibus vassallus a fidelita-
te domini liberetur. Rub.

253 **Quia libertas** † est res inestimabilis,argu.l.fi.
si quad.fe.dic.panp.z est facul-
tas eius naturalis qō cuiq; facere libet,vt.l.libertas.de sta.ho.
z ad hanc aspirat qlibet homo,arg.l.ij.de sta.hom.z vt magis
hoc munus gaudij memorie commēderē,in fine tractatus nostri
posui,quēadmodū vassallus a fidelitate domini liberet,qz que

nouissima sunt, melius memorie retinent. l. si arbiter. de probat.
254 & de consecrat. distin. ij. c. liquido. † Jn primis igitur liberatur a sacro fidelitatis si dns est excoicatus. Jte si est in bano regis vel imperij. c. dño guerrā hic fi. lex deinde inci. cōs. re. & xv. q. vj. nos. & hic libertas durat q̄diu dns nō fuerit absolutus. c. an
255 no in fi. eo. tit. & c. fi. extra de penit. † Jte si dns est gazarus, hereticus vl patarenus, qō intellige post cōfiscationē bonoꝝ, qz nō ipso iure sunt cōfiscata, cū dicat lex cōfiscent, vt auc. gazaros. C. ō
256 hereti. & c. vergētis. extra eo. titu. & c. cū ꝑm eo. ti. in. vj. † Jte si dns cōmisit crimē lese maiestatis, qz ipso iure bona sunt fisco addita. l. qsqs. C. ad leg. iul. ma. & l. j. & ij. ff. eo. Jte si dns cōmisit felloniā ꝛ vassallū talē, qualē si vassallus cōmisisset feudū ꝑderet, tūc dns ꝓpietatē rei ꝑdet. c. dño cōmittēte. si ō feu. fuerit. ꝗro. & c. ex facto. qual. dom. a prop. prin. & hoc in dño laico,
257 sz in dño clerico, dic, vt not. quib. mod. feu. amit. in prin. † Jte liberat ab obediētia dñi, vt ei obedire nō cogat, vt si iubeat vassallo aliqō inhonestū. l. he demū. de ope. lib. vel turpe, vel illicitū, vt. l. si cū dies. ff. cōpromisso de arbi. & l. si ꝙo. ff. rei. ff. man. & not. s. qd sit feudū. nec enī ex iure fidelitatis ad illicita obligat, vt not. s. de forma iuramēti, & l. semp. ō reg. iu. & c. quēadmodū
258 de iurein. † Jte si imoderatū est ꝓceptū. c. veniēs. & c. qntaual lis, de iurein. nā nec libertus patrono tenet in talibus, obedire. l. nec audiēdus. ff. de ope. lib. Jte est, si ꝓcipiat ei qd difficile, vl ipossibile. l. fi. q̄ sen. sine appel. re. & c. q̄relā. & c. bꝛeui. de iurein. & l. j. §. q̄ onerādi. qua. re. ac. Jte si dns nō obseruat q̄ ꝓmisit vassallo. c. puenit. de iurein. & l. q̄ro. §. cū inter. ff. loca. & l. cū ꝓponas. C. de pac. nā fidē rūpēti seruare graue est. xxvij. q. ij. ca. agathosa. FINIS.

¶ Sequuntur. qq. feudorum sparse per glo. iuris ciuilis, quas Bal. in vnum collegit.

SVMMARIVM

1 Feudum nouum quod dicatur.
Feudum non transit in feminam nec in masculum ex ea descendentem, nisi a primordio tituli in femina inceperit.
2 Feudū quod ex pacto trāsmitti pōt dicit feudum antiquum.
3 Feudum antiquum a nouo in quo differat & nu. seq.
4 Jnuestitura quotuplex sit.
Feudi natura est, vt nō trāsmittat nisi sit plene quesitum.
5 Feudum sicut pactum rei traditione vestitur.
6 Feudum presumitur vbi census prestatio inuenitur.
Causa inualida in suo causato effectum non prebet.
7 Jn feudo an ius allumionis locum habeat.
8 Feudalis an sit ortus emptus prope fundum feudalē, & nu. seq.
10 Feudale an sit castrum in fundo feudali factum.
11 Feudum an vni ex heredibus in solidum assignari possit.
12 Feudum si vni fratri datum sit in partem, & decedat sine herede an ad fratres reuertatur.
13 Vassallus an feudo inuito domino renunciare possit.
14 Feudi fructus mortuo vassallo an ad eius heredes transeant.
15 Feudum nouum an dicat, si dominus vassallo felonia remittit.
16 Feudum an extinctū sit, si dns ab omni seruitio vassallū liberat.
17 Jnuestitura verborenus habens an sine reali intromissione ꝓpria auctoritate possidere possit.
18 Pupillus an aliquem de feudo inuestire possit.
19 Adultus an vassallos suos a fidelitate liberare possit.
20 Jnfans an de feudo inuestiri possit.
21 Vassallus si obsequium non prestat an dominus propria auctoritate eum expellere possit.
22 Juramētū fidelibus omnibus heredibus dñi prestādū est.
23 Vassallus neminem adiuuare tenetur si duo fratres domini ad inuicem bellum habeant.
Vassallus quid agere debeat, si tertius mouet bellum duobus fratribus domini.
24 Vassallus si promisit dare vnum militem domino in omni guerra, an si inter eum & dominum oriatur bellum an militem dare teneatur.
25 Prelatus an consanguineos de antiquo feudo inuestire possit.
26 Feudum an amittatur, si vassallus vni dominorum fidelitatis iuramentum prestat, & non alij.
27 Feudum ob culpā vnius ex vassallis an ad dñm reuertatur.
28 Patris culpa an filio noceat.
Delictum filij post mortem patris an sibi noceat.
29 Feudum si petij & succubui, an vt allodium petere possim.
30 Jn feudis an ius accrescendi locum habeat.
31 Feudū an ꝓ se & suis successoribus prescribi possit.
32 Feudum qui possedit per. xx. annos sine inuestitura iuste posse disse presumitur.
33 Juramētū fidelitatis pariter cū fama domini finitur.
34 Dominus an suos vassallos inuitos vendere possit.
35 Feudum an trāseat ad filios vel agnatos, qui heredes nō sunt.
36 Feudum an ad heredes extraneos porrigatur si filiorum mentio nō est facta, sed dictum sit ꝓ heredibus quibuscunq̄.
37 Feudi ecclesiastici qui sint iudices.
38 Vassallus duoꝝ dominorum si felloniam cōmisit, si vnus vult remittere alter non quid iuris.
39 Feudum an petitione hereditatis veniat.
40 Jn feudo an pater vni filiorum stipulari possit.
41 Heredes domini an contra vassallum infidelitatem intentare possint.
42 Feudum an ob delictum vassalli confiscetur.
43 Vassallus an proditor presumatur eo tempore quo facit ligam vel parentelam cum inimicis domini.
44 Vassallus an proditor presumatur si inimicos in territoriū domini venire permiserit.
45 Feudum quando amittat ille, qui imperatorem prodit.
46 Dominus si alicui concessit castrum in feudum non poterit esse iudex in causis propriis rusticorum castri.
47 Seruitiū qō ꝓ feudo prestat an dicat pretiū vel merces.
48 Vassallus si delinquat an possit fieri missio in rem feudalem.
49 Feudum ꝓ se & ꝓ quibus concedere voluerit acquirens sine domino illud vendere poterit.
50 Feudū accipiens ꝓ se, & successoribus suis in futurum intelligit de suis. i. de sanguine suo, non de sanguine alieno.
51 Vassallus dicit possessio. naturale feudi habere, dominus vero imaginariam.
52 Vassallus si de facto alienauit si domino seruitium prestat an in solita possessione esse intelligatur.
53 Heres verbum simpliciter prelatū quomodo accipiatur.
54 Filius in re certa inuestitus vel in minori parte an cum fratribus in feudo equis portionibus succedat.
55 Filia q̄ bonis paternis renūtiauit an feudo renūciare itelligat.
56 Feudum ipso iure amittitur ob incestus crimen.
57 Pactum an valeat ꝙ ob felloniam feudū nō perdatur.
Reuerentia que iure contractus & non iure persone debetur remitti non potest.
58 Vassallus si dño successit si postea vt indigno fiscus hereditatē auferat, an feudum recuperet.
59 Jn feudo si ius accrescendi locum habeat si quis suam partem perdat an alij accrescat.
Jura extincta non resuscitantur.
60 Vassallus quod seruitium prestet an promissum vel lōgissimo tēpore prestitum.
61 Juramentum fideli. an per nuntium vel procuratorem prestari possit.
62 Castro vel ciuitate vendita iura feudorum vēdita non cēsent.

Primo quero an ille, q̄ inuenit se i possessione feudi, presumat illud habere de iure. Ad qō sciēdū premitte, ꝙ feu-
1 dorū aliud nouū est, aliud antiquū † nouū est illud, qō nō uenit ex successione, vel linea progenitoꝝ antiquoꝝ, qō a successione ꝓcedit, & derivat in alios successores, sine descendant ex ꝓpria natura feudi siue ex pacto, vt qz ad feminā descēdit, vel natos ꝑ feminā, nam nisi a primordio tituli incepit in feminā non transit in feminam, nec in masculum descendentē ex femina, ex propria natura feudi, vt in. c. j. §. hec autem. hic incipi. consue. feu. † Nam si ex pacto potest tranimitti, tunc dicitur feudum antiquū, nō nouum, quoniam nō acquisitum a parente, vel alijs de sua cognatione, & est antiquum, qz ex antiqua inuestitura idest noua traditione, vt in. c. j. de feu. mar. & c. sciendum. de feu. cogni. † & est hec differētia, qz feudum antiquum,
2 3 queritur sine inuestitura, tamen non conseruatur, nisi in annum petatur inuestitura, qz petere inuestituram est quasi quidam cēsus deuotionis & recognitionis, qui debet prestari dño, & si non prestatur res incidit in cōmissum, qz cēsus reuerētialis, & ꝓ fessio
4 cēsualis est omissa. c. q̄ñ. de prob. feu. alie. † sed feudū nouum nō q̄rit sine inuestitura, nec trāsmitti pōt, nisi qs sit inuestitus, vt in titu. qb. mo. feu. cōst. pos. c. sciēdū. & inuestitura est duplex. s. ꝙ aliqō signō expresso verbo inuestire, & hoc nō facit vex- feuda

tarium

tariuꝫ,nec trãſmittit̃,niſi appꝛebẽſa poſſeſſione nã feudi hec eſt natura,q̃ nõ trãſmittit̃,niſi ſit iure plene q̃ſitũ p̃ inueſtituꝛã,ꝛ inueſtitura in feudo dr̃ ꝓꝓꝛie poſſeſſio,vt in.c j.qd ſit inueſti. ius ergo feudi vt trãſmittaꝛ,plenũ eſſe dz,qõ.n.nõ eſſet plenũ, vaſſallus nõ põt beredẽ ſuũ vaſſallũ facer̃,ergo nec trãſmittere feudũ,ꝛ eſt plene inueſtitura facta ꝛ traditione,q̃ qtinet plenũ ius vaſſallagij,ꝛ ſic vr̃ q̃ infeudare ſit pactũ nudũ, qm̃ traditionem † ſpectat,vt.l.diuiſionis placitũ. de pact.ꝛ ſicut veſtit̃ pactum rei traditione,ſic veſtit̃ feudũ,ergo q̃ nõ põt coꝛpoꝛaliter trade re poſſeſſionẽ nõ põt feudũ q̃cedere,qꝛ nõ intelligit̃ dñs,ꝛ i feudo antiquo,nã eſt ꝓmptioꝛ ad trãſmittẽdũ , q̃ in feudo nouo, argu.l.cũ pr̃.§.qndeci.de lega.iij.ꝛ ad inueſtiẽdũ , qꝛ noua non vr̃ inueſtitura cũ ſeruaꝛ.c.j.p quos fiat inueſt.ꝛ argu.l.ſi vnus. §.pactus.de pact.ꝛ.ij.extra de feu. niſi noua inueſtitura eſſet noue forme,ꝛ noue nature,argu.not.in.c.bi qui. de p̃bẽ.in.vj. ꝛ adde alias differẽtias p Bar.in.l.ſi mihi ꝛ tibi.de verbo.ob.

† Ad q̃ſtionẽ ergo ꝓpoſitã,dico,q̃ vbi inuenit̃ cẽſus p̃ſtatio,p̃ſumit̃ cã.i.feudatio.ꝛ ſi factũ ſit lõgo tpe,aut ꝓextu certe cauſe,quã q̃ſtat inualidã,ꝛ nil opaꝛ.l.ſi certis.C.de pact.aut eſt dubiũ,ꝛ tũc aut lõgo tpe,ꝛ p̃ſumit̃ cã vera,ſi alleget̃.l.cũ de in rem verſo.de vſu.l.litib⁹.de agrico.ꝛ cẽſi.ꝛ hoc ſi detẽtatoꝛ p̃ſtitit, ſecus ſi nõ p̃ſtitit.l.põponius.ff.qb.mod.vſufru.ami.ꝛ in aucte. modico tpe.Sol.ſi ſit facta ſine q̃feſſione cauſe ſpecifice,nõ pꝛe indicat,ꝛ no.q̃ cã inualida in ſuo cauſato nõ p̃bet effectũ.l.tale pactũ.§.pen.de pact. C †Scõo q̃ro an in feudis bz locũ ius alluuionis aluei,vel inſule.dic vt not.p Guil.de cun.in.l.de quibus.ff.de legi. C †Tertio q̃ro iuxta fundũ feudalẽ emi hoꝛtũ, an erit feudalis,ꝛ vr̃ q̃ ſic.l.cũ fundus.de leg.ij.ꝛ.l.p̃dijs.§.qui domũ de lega.iij.ꝯriũ eſt veꝝ,qꝛ eſt acceſſio diſtincta,ꝛ ideo qõ acq̃ſiui vt ꝓꝓꝛiũ erit ꝓꝓꝛiũ,nã ſeparatoꝝ reꝝ ſeparatũ eſt dñiũ, licet q̃ꝫ includaꝛ ẽt alienũ.l.marcellus.de rei vendi.ꝛ.c.j.de poſtu.pꝛe. C †Quarto q̃ro,qd ſi nõ appareãt termini diſtin.

C Reſpõdeo,vt not.in.l.ſi in rem.de rei vẽdi. C †Quinto q̃ro qd ſi aliq̃s in fundo feudali fecit caſtrũ,vr̃ feudale,qꝛ eſt acceſſio q̃creta,argu.l.ij.C.de in.emphy.ꝯriũ eſt veꝝ in feudo,qꝛ dñs ad quẽ ex morte vaſſalli reuertit̃ tenet̃ pati meliorationem tolli,aut expẽſas reddeꝛ,vt dr̃ in.§.ſi vaſſallus.in titu.hic icip. lex,dein.q̃ue.re. C †Sexto q̃ro an feudũ poſſit in ſolidũ aſſignari vni ex heredibus.dic vt not.i.l.ſi familie.C.famil. herci. C Septimo q̃ro,ſi feudo renũciat vnus filioꝝ in vita patris,et alij fratres nolũt,an ipſe idẽ.poſſit redire ad feudũ.dic vt not.i ſimili p Guil.de cu.in.l.auus de pact.ꝛ eſt caſus de eo q̃ non.

C †Octauo q̃ro ſi vni fratrũ datũ eſt feudũ in partẽ,ꝛ ipſe deceſſit ſine herede,an reuertaꝛ ad fratres dic vt not.in.l.ſi familie.ꝛ glo.ibi ſentit q̃ nõ.ſed in ꝯriũ vr̃ caſus in.c.ſatis bene.de ꝓbib.feu.ali.p lotb. C †Nono q̃ro an inuito dño,poſſit renũciari feudo,vr̃ q̃ ſic,qꝛ pſona obligata eſt ꝓꝓ rẽ,nõ ꝓꝓ pſonam, ergo ꝛc.argu.l.cũ fructuario.de vſufru.ꝛ.c.ſi vaſſallus.de his q̃ alie.ꝯ q̃ſti.lotb.dic de hoc vt not.in.c.q̃ in eccleſiaꝝ. de q̃ſti. ꝛ in.l.p̃toꝛ.§.hoc edictũ.de dam.infec.ꝛ in.l.Impatoꝛ.§.ſi cẽtũ de lega.ij.ꝛ ibi By.ꝛ vide ſpecu.in titu.de cẽſi.§.itẽ pone que dã.ꝛ de feud.§.qm̃.Ꝛſi.xviij.ꝛ p Guil.in.l.lucius.de q̃ſti.pec. ꝛ p Arch.xxij.q.v.de forma. C †Decimo q̃ro an fructus feudi mortuo vaſſallo,trãſeant ad heredes eius rñdeo vt not.in.l. defuncta.de vſufr. C Undecimo q̃ro,an q̃ q̃cedit fundũ in feudũ,vr̃ q̃cedere fructus pẽdẽtes rñdeo ſic,vt.l.ſi.§.pen.q̃ i frau. credi. C †Duodecimo q̃ro ſi dñs vaſſallo remittit felloniã,an dicaꝛ nouũ feudũ dic q̃ nõ,niſi p̃ nouã inueſtituꝛã ſic factã,quia erat reuerſa poſſeſſio naturalis ad dñz ſine coꝛpoꝛalis,ꝛ dñs de nouo reueſtiuit vaſſallũ,vt not. in.l.periculũ.§.ſacre. in glo.de pecul.ꝛ.l.ab emptoꝛe.de pact.ꝛ nota q̃ ſi pr̃ de ſuo feudo fecit inueſtiri filios in vita ſua,q̃ illud feudũ nõ dr̃ ꝓꝓea nouũ,ſz antiquũ,vt in titu.de vaſſa.decrep.eta.§.qdã.qõ eſt not. C †Terciodecimo q̃ro,ſi dñs libꝛat vaſſallũ ab oi ſeruitio,an feudũ ſit extinctũ,dic q̃ nõ,qꝛ vaſſallus ꝓmeruiſſe nõ demeruiſſe p̃ſumitur.l.ſi quenerit.de pact.l.quotiens.§.ſi colono.de vſufr. Nec ob.l.ſi.de accep,qꝛ ibi petit̃ vtriuſq̃ p̃tis hoc meritũ,ſeu ſatiſfactio,nã dñs gratus,cũ ſibi ꝓꝓ merita ſatiſfactũ eſſet,tñ remanet feudũ quo ad alia,ꝛ redit ad dñm mortuo vaſſallo ſine herede.

C †Quartodecimo q̃ro an habẽs inueſtituꝛã verbotenus,ſine reali intromiſſione poſſit ꝓpꝛia auctoꝛitate poſſidere dic vt not. Inno.in.c.ex pte.de q̃ue.eꝯ inſficit expꝛſſa licẽtia ſine inueſtitura,vt i.c.j.õ q̃ſu.recti.feu. C †Quintodecimo q̃ro an pupillus poſſit aliq̃ de feudo inueſtire,dic,q̃ ſic,ſi eſt maioꝛ infante,et feudũ eſt antiquũ,ꝛ tutoꝛ aut iudex q̃ſentit,in defectũ tutoꝛis,nã pupillus rẽ nõ nouã facit, ſed eã q̃ eſt ſeruat.vt in.c.inueſtitura. §.ſine.p quos fiat inueſt.l.j.§.pmittit̃.de aqua quot.ꝛ eſti.ca. j.de feu.ſecus i nouo feudo,qꝛ alienare nõ põt imobilia,vel q̃ſi, vt iuriſdictioneꝫ ſine iuſta cã decreto iudicis approbata.l.lex q̃ tutoꝛes,de admi.tut. C †Sextodecimo q̃ro an adultus poſſit ſuos vaſſallos liberare a fidelitate,dic idẽ qõ in ſeruis, vt i.l.ſi minoꝛ.C.de ſer.expoꝛ. C †Decimoſeptimo q̃ro an iſans poſſit de feudo inueſtiri dic q̃ nõ,qꝛ i inueſtitura opus eſt Ꝛbis, arg. l.mulieri.de verb.obli. Adde tñ qõ not.in.l.qdã q̃ſulebant.de re iudi.p Bar. C †Decimooctauo q̃ro,an ſi vaſſallus nõ pꝛeſtat obſeqũ,dñs poſſit eũ ꝓꝓia auctoꝛitate expellere.dic q̃ ſic, vt not.in.l.ſi vſufructus noie vſuf.quã. cap. C †Decimonono q̃ro an heredibus oĩbus dñi ſit p̃ſtãdũ iuramẽtũ fidelitatis, dic q̃ ſic,vt.l.ſi cui.ff.õ vſuf. C †Vigeſimo q̃ro ſi iſti frẽs cõmittũt inter ſe bellũ,an vaſſallus teneaꝛ aliquẽ adiuuare,vel gratificari dic q̃ nõ,qꝛ inuicẽ ſibi obſtant.l.inuicẽ.de here.inſtitu. ſz qd ſi qdã tertius facit eis bellũ.dz gratificari ſi nõ põt inuare oẽs. l.ſi qs in graui.ad Syllan.§.fi.ꝛ facit bñ gratificãdo dignioꝛi ꝛ ſenioꝛi.l.maioꝛẽ.ff.de pact.ꝛ.l.fi.de fi.inſtru.vel ei q̃ magis eſt cõiũctus argu.l.j.de ꝑnile.credi.ꝛ facit qõ not.in.l.ciues.C.de inco. C †Vigeſimoprio q̃ro vaſſallus ꝓmiſit dare dño vnũ militẽ in oi guerra ſua,deinde inter dñm ꝛ vaſſallũ oꝛit̃ guerra, an teneaꝛ dare illũ militẽ,ꝛ vr̃ q̃ ſic,ſicut ſi ꝓmiſiſſet.x.nã cũ bẽat feudũ,ergo ipẽdat ſeruitiũ,argu.l.fr̃ a fre.de q̃d.inde.in ꝯrium vr̃,qꝛ ꝯ ſe ipſum ꝓmiſiſſe nõ vr̃.l.ſi peculij.§.ſicut.de pecul.ꝛ.l. ingſitoꝛ.de ſolu.C.nec ꝯ alios de ſanguine ſuoꝝ,quoꝝ põt iniurias ꝓpulſare.l.lex cornelia.in pr̃in.ff.de iniur.ꝛ.l.humanitatis .C.de excuſ.tut.nec ꝯ patriã q̃ eſt oi pſona maioꝛ ꝑm eos,ꝛ hoc ſi guerra nõ q̃cernat feudũ,ſi aũt naſcit̃ a feudo,tũc iſta q̃ſtio õ terminaꝛ p.l.vẽditoꝛe.de verb ob. C †Vigeſimoſcõo q̃ro an ꝓlatus de antiquo feudo poſſit q̃ſanguineos ſuos inueſtire,Jac. õ belui. dicit q̃ ſic,qꝛ nõ eſt ſuſpicio q̃ ius eccleſie fiat deterius ꝛ idẽ in antiqua emphyteoſi cũ nõ ſit p̃hibitũ, imo fauoꝛabilioꝛ dz eẽ ſuis q̃ extraneis,vt.l.antepe.de pact.ſecus ſi vellet rẽ aliquã de nouo facere feudalẽ,vel emphyteoticã,vt auc.q̃buſcũq̃ modis.C.de ſac.ſan eccle. C †Vigeſimotertio q̃ro ſi vni dñoꝝ vaſſallus p̃ſtat iuramẽtũ,alij nõ,an ꝓdat totũ feudũ.ſic vt colligitur ex notatis in.l.ſi ſeruus.§.ſi pluriũ.ff.ſi qs cau. C †Vigeſimoquarto q̃ro,ſi duo ſunt br̃des vnius vaſſalli,ꝛ vnus iurat, alter non,an totũ feudũ reuertaꝛ ad dñm ꝓꝓ culpã vnius dic vt not.in.l.cõi diuidũdo.ff.com.diuid. C †Vigeſimoqnto q̃ro,an culpa p̃ris noceat filio dic vt not.in.l.emãcipatus.§.ſi de ſenatoꝛe.ꝛ vide glo.in.l.ſi.infi.C.de renu.do.vbi logtur de felloniа p̃ris.tex.i.c.j.ſi vaſſal.feu.p̃ne.dicit q̃ nocet filijs,ſz aljs agnatis nõ,ſed an delictũ filij poſt mortẽ p̃ris ſibi noceat.dic q̃ ſic,ſi deliqt i dñm.c.q̃ſitũ de cap.q̃ cur.ar.ꝯ.ff.man.l.ſi tibi.§.is cui ius.ſz ibi nõ eſt delictũ ꝯ-nãm rei hic ſic. C †Vigeſimoſexto q̃ ro,ſi petij feudũ,ꝛ ſuccubui,an poſtea potero petere vt allodiũ. dic q̃ ſic,vt not.in.l.pen.C.de ingen.ꝛ manu. C †Vigeſimoſeptimo q̃ro,an in feudũ b̃eat locũ ius accreſcẽdi.dic vt p Bar. in.l.ſi mihi ꝛ tibi.de Ꝛb.ob. C †Vigeſimooctauo q̃ro,an poſſit p̃ſcribi feudũ p̃ ſe ꝛ ſuis ſucceſſoꝛibus,ꝛ vr̃ q̃ nõ,ſz p ſe tñ,qꝛ ipſe ſolus poſſidet,argu.l.j.§.inlianus.de itin.actuq̃ pua. Sol. poſſeſſoꝛ p̃ſcribit feudũ ꝑm ꝓꝓriã nãz feudi.ꝛ ideo quatenus eſt trãſmiſſibile indiſtincte q̃ceſſit,eatenus p̃ſcriptione põt opari,ꝛ nõ plus,ꝛ ſic p̃ſcriptio ea opaꝛ pacto appoſito iuxta nãm rei,vt not.ſ.† et nota q̃ ille q̃ poſſidet feudũ.xx.annis ſine inueſtitura,p̃ſumit̃ iuſte poſſediſſe.c.iij.ſi qs p.xxx.ſi de feu. fue. q̃ro.ꝛ p̃ſumit̃ volũtaria inueſtitura.neceſſaria aũt inueſtitura minoꝛi tpe p̃ſcribit̃.l.ſi filius.C.de pet.here.ꝛ.l.pen.C.cõmu.diui.ꝛ. l.vj.de ac. here.† ꝛ no.q̃ iurm fidelitatis pariter cũ fama dñi finit̃.ſ.quũ excõicaꝛ dñs,ꝛ pariter reſtituit̃,vt in titu.hic fi.lex ca.dño guerrã.ꝛ in titu p quos fiat inueſti.in glo.fi. C †Vigeſimonono q̃ro,an dñs poſſit ſuos vaſſallos vẽdere duriori dño, inuitos.dic vt not.in.l.inuitus.de fideicõ.lib.ꝛ in ſpec.de feud. Ꝛſ.xxix. C †Trigeſimo,q̃ro an feudũ trãſeat ad filios vl̃ agnatos,q̃ nõ ſunt br̃des.dic,vt in ſpec.de feu.Ꝛſi.xxvij.ꝛ facit qõ not.i.c.filius.de capi.q̃ cur.ven.ꝛ in auc.de nõ alie.§.emphyteota.ꝛ.l.ſi tibi.§.pactus.ꝛ.l.tale pactũ.§.fi.de pact. diſtingue inter filios ꝛ agnatos,nã ad filiũ nõ trãſit,niſi ſit heres,qꝛ originẽ hz a pr̃e,ſz ad agnatos ſic,tñ eo volẽte filius dz inueſtiri,licet nõ ſit heres,vt i eo.ti.an agna.vl̃ fil.defun.c.ſi q̃rit. C †Trigeſimoprimo q̃ro,ſi nõ eſt facta mẽtio filioꝝ,ſz dictũ eſt p heredibus q̃buſcũq̃,an hec adiectio porrigat feudũ in extraneis heredibus.rõnẽ collige ex not.p Cy.in.l.liberti.C.õ op.lib.ꝛ dic oẽs q̃tineri,vt in.c.j.de feu.nõ hab.ppr.natu. C †Trigeſimo ſcõo q̃ro q̃ ſint indices feudi eccleſiaſtici vl̃ ſecularis,dic,vt i.c.

cēt℞ de iudi. ꝑ Jnno. ⁊ pares curie dicunt alij vassalli eiusdem dñi, q̄ ꝑstiterūt iurm fidelitatis, als nō dicent pares, vt est tex.
38 in. c. si interdū. si de inuest. inter dom. ⁊ vas. lis oꝛ. fue. ¶ †Trigesimotertio q̄ro, duo sunt dñi indiuisibiles feudi, vassallus cō-
misit felloniā, vnus vult remittēꝛ, alter nō, q̄rit̄ qd iuris. Dic vt
39 not. in simili in. l. j. C. de liber. ⁊ eoꝛ libe. ¶ †Trigesimoquarto q̄ro an feudū veniat in petitione hereditatis. dic vt not. in. l. itē
40 veniunt. ℣. fi. ff. de peti. here. ¶ †Trigesimoqnto q̄ro, an in feu-
do pꝛ possit vni filioꝝ stipulari, ita ꝙ alteri filioꝝ nō querat, rñ deo sic, vt not. in. l. pꝛ. C. de collatio. ⁊ sic eqparaꝛ facto, vt. l. cō-
41 tinuus. ℣. fi. de ℞b. ob. ⁊. l. annus. ff. de pact. ¶ †Trigesimosexto q̄ro, an heredes dñi possint intētare infidelitatē ꝯ vassallū, quaꝝ pꝛ eoꝝ nō intētauit. dic vt in. l. fi. C. de reuo. donati. ⁊. l. oino. de
42 inof. testa. ⁊. l. añpe. de decurio. lib. xij. als. x. ¶ † Trigesimo-septimo q̄ro an ꝓp delictū vassalli feudū ꝙfiscēꝛ. dic ꝙ nō, qꝛ cō ditio dñi efficereꝛ deteriꝰ, qꝺ eē nō ꝺz. c. j. de ꝓbi. feu. alie. per lotha. ſz cū ꝓ mortuo penitus habeaꝛ, redit ad suā ꝓpꝛietatem. nā cū fiscus fidelis effici nō possit suoꝝ inferioꝝ, nec eē in seruitio ꝓsonali, ergo nec i feudo sino cedit, vt. l. si finita. ℣. si qua. ⁊ ibi
43 Bart. ff. de dam. infe. ⁊. ℣. j. in auc. de nō ali. ⁊. l. coꝛruptionē de vsufru. ¶ †Trigesimooctauo q̄ro, an vassallus ꝓsumaꝛ ꝓditoꝛ eo tpe quo facit ligā cū inimicis dñi, vel ꝯbit parētelā cū ipsis. Dic vt not. in. l. j. ℣. cū ꝓnous. de offi. ꝓfec. vrb. ⁊. l. libertus. de
44 inoffi. testa. ¶ †Trigesimonono q̄ro, an si ꝓmisisset venire inimicos in dñi territoꝛio, ꝓsumaꝛ ꝓditoꝛ. dic vt not. in. l. si qs barba. C. de re mil. lib. xij. ⁊ q mecū eē teneꝛ, si nō est. mecū, ꝯ me est
45 l. celicolaꝝ. C. de iude. ⁊. l. q nō facit. de reg. in. secus si nō teneꝛ inibi ex debito, vt. l. culpa est, de reg. iu. ¶ †Quadragesimo q̄-
ro an q ꝓdit Jmpatoꝛē, amittat feudū. dic ꝙ nō, nisi ꝓ sniam ec-
cleſie, nā si eccl'ia eū absoluet nō ꝓdit. cle. pastoꝛalis de re iudi.
46 ¶ †Quadragesimoꝓimo q̄ro an dñs q ꝙcessit alicui in feudū castrū, poterit cognoscere de ꝓpꝛijs causis rusticoꝝ castri. dic ꝙ nō, qꝛ ego habeo iura vtilia cū vtilitate ⁊ effectu, ⁊ ideo ego ꝓ
feroꝛ q̄ aūt sunt duo, quoꝝ qlibet bz ius efficax, melioꝛ est ꝙdi
47 tio ꝓuenietis. l. si cū empto. de pac. ¶ †Quadragesimoscꝺo q̄-
ro an seruitiū qꝺ ꝓstaꝛ ꝓ feudo, dicaꝛ ptiū, vel merces. Rñdeo, nō ꝺr̄ ptiū, qꝛ nō coꝛrespōdet fructui, iuxta not. in. l. j. ℣. j. de sup-
fic. ⁊ iō potius seruitiū nūcnpaꝛ, argu. l. si nō sorte. ℣. libertus. de ꝙdi. inde. ⁊ scias ꝙ nil est ita ꝓportionabile rebus sicut ptiū. l. si
ita fideiuſ. de fideiuſ. ⁊ ideo sine ꝓcio nō est ℞a ēptio nec ℞a lo-
48 catio. l. at cū. ff. de ꝓscrip. ver. ¶ †Quadragesimotertio q̄ro, an ꝓp delictū possit fieri missio in rē feudalē, ⁊ ad hoc vide notata
49 in. l. ꝓ herede. ℣. si qd tñ ꝺ acq. here. † ⁊ nota, ꝙ si qs acqrit feu dū ꝓ se ⁊ cui ꝙcedere voluerit, bz potestatē alienādi liberā quo ad hoc vt nō teneaꝛ reqrere dñm, ſz nō liberā ꝯ iura dñi sui, naꝝ nō bz facere ꝙditionē dñi deteriozē primū ꝓbaꝛ in. c. si qs ea. de feu. nō hab. ꝓpr. nat. ſm ꝓbaꝛ i. c. j. de ꝓbi. feu. alie. ꝓ lotha.
50 †Jtē nota, ꝙ si qs accipit feudū ꝓ se ⁊ successoꝛibus suis in futu-
rū, intelligiꝫ de suis de sanguine suo, nō de sanguine alieno. c. ij. ℣. fi. de ꝓbi. feu. alie. nec pōt vēdere irreqsito dño, qꝛ bis ℞bis
51 successoꝛ iuris significaꝛ. l. q̄dā. ℣. j. ff. ꝺ edē. ¶ †Quadragesimo quarto q̄ro q̄ꝫ possessionē bz ꝓprietarius. Rñdeo imaginariā, q̄ cinilis ꝺr̄, ſz coꝛporalis possessio q̄ naturalis ꝺr̄, est penes vassal
lū, vt. l. si vt certo. ℣. si duobus. ff. com. ⁊ no. ꝙ finito feudo illa ci
uilis trahit ad se statī naturalē, ⁊ eꝯ q̄nꝙ naturalis trahiꝫ ad ci
52 uilē. l. qꝺ si nolit de acq. posse. ¶ †Quadragesimognto q̄ro an si vassallus de facto alienauit, tñ dño ꝓstat seruitiū, an dñs intel ligaꝛ eē in solita possessione, vꝺr̄ ꝙ sic. l. arboꝛibus. ℣. fi. de vsufr. ſz ibi loquaꝛ in possessione ꝓsonaꝝ, secus vꝺr̄ in rebus inanima-
53 tis, vt. l. pōponius. qb mod. vsuf. amit. ¶ †Quadragesimosex to q̄ro qnomō nomē heredis simplr̄ platū, sine signo vniuersali ois, vel qlibet, accipiaꝛ. Dico ſm feudi naturā. l. ex facto. ℣. fin.
54 ad treb. ⁊ ibi ꝓ glo. ⁊ Bγ. ¶ †Quadragesimoseptimo q̄ro, an filius institutus in re certa, vel in minoꝛi ꝑte succedat cū frībus in feudo eqs poꝛtionibꝰ. Rñdeo vt not. ꝓ Bar. in. l. vt iuris in-
rādi. ℣. si liberi. de ope. lib. ⁊ vide in spec. de testa. ℣. j. ver. pone.
55 ¶ †Quadragesimooctauo q̄ro, an filia, q̄ renūciauit bonis pr̄-
nis, intelligaꝛ renūciare feudo, qꝺ postea ꝓtēdit ex morte fratrū Dic, vt not. in sih, in. l. tres frēs. ff. de pact. ⁊ i. l. q Rome. ℣. duo frēs. de verb. ob. ⁊ dic ꝙ nō vt. l. paulo. ℣. j. de lega. iij. ⁊. c. j. de
56 eo q fi. fec. ag. ¶ †Quadragesimonono q̄ro an cōmittens incestū ꝓdat ipso iure feudū dic ꝙ sic, vt i auc. de ince. nup. in ꝓin. ⁊ ſz papa postea dispēset quo ad mr̄imonia, nō tñ recuperat feu dū, qꝺ vel alij est acqsitū, vel redijt ad naturā primā, vnde descē derat, argu. c. q̄nis. de rescri. i. vj. ⁊. l. gallus. ℣. qd si tm̄. de lib.
57 ⁊ postu. ¶ †Quinquagesimo q̄ro an valeat pactū, ꝙ ꝓp fellonia nō ꝓdaꝛ feudū, vꝺr̄ ꝙ nō, qꝛ aperit viā delicto. l. si vnus. ℣. illud. ⁊. ℣. seq. de pact. i ꝯrium vꝺr̄. l. ij. C. de in. emphy. Solu. si est felonia in omittēdo, valet pactum, arg. l. diuus. ad Sylla. q̄ nil facit, qꝛ ibi loquit̄ post factum, ⁊ in quodā delicto qꝺ ex ꝓuilegio dñi est delictum nō ex sui natura, hic vero loqmur añ factū. d. ℣. illud. ⁊ ideo aut talis fellonia est crimē, ⁊ nō pōt ante factū indulgerī, aut nō est crimē, sed est forte crimē exhibēde reuerentie, ⁊ tunc vz pactum, qꝛ retierētia q̄ debeꝛ iure ꝯctus, nō iure p-
sone, remitti pōt, argu. notatoꝝ in. l. si qs crediderit, de pact. et fraudibus renūciari nō pōt vno sciēte, ⁊ altero q renūciat ignoꝛāte, vt. l. paciſci. de pact. sed vtroq; ignoꝛāte sic, qꝛ nō pōt frau
58 dare q factum ignoꝛat, vt not. in. l. de his. de trāsa. ¶ †Quinqua gesimoꝓimo q̄ro, vassallus succesſit dño, postea fiscus ei heredi tatē abstulit vt indigno, an recuperet feudum. dic ꝙ nō, argu. l. ꝓp. ℣. si emptoꝛ. ad Sylla. ⁊ adde qꝺ not. ꝓ glo. ⁊ Cγ. in. l. si ma
59 ritus. C. de inoffi. testa. ¶ †Quinquagesimoscꝺo q̄ro, an si in feu do habeat locū ius accrescēdi, ⁊ qs ꝓdat ptē suā, alia ei accre scat. collige respōsione ꝓ. l. si titio. ℣. vsufr. ff. de vsuf. illud est cer tū, ꝙ illā poꝛtionē quā semel amisit, nunq̄ꝫ recuperat iure accre scēdi. l. si cū i annos. ℣. j. ver. plane. qb. mod. vsuf. amit. iura. n. extincta nō resuscitanꝫ, ea ꝑsertī que naturaliter sunt extincta, argu. l. si sub cōditione. ⁊. l. si tibi. ⁊. l. si cū vsufru. ℣. j. eod. titu.
60 ¶ †Quinquagesimotertio q̄ro qꝺ seruitiū ꝺebeat, an ꝓmissuꝫ, an lōgissimo tpe ꝓstituꝫ. Dic vt. l. q vsufructū. qb. mod. vsuf. amit. ⁊ facit. l. cū in plures. ℣. in legum. ff. loca. ⁊. l. ꝓcula. de ꝓb.
61 ¶ †Quinquagesimoquarto quero an iuramentum fidelitatis possit ꝓstari per nuncium vel ꝓ ꝓcuratoꝛem credo ꝙ nō, qꝛ habet annexā reuerētie exhibitionē, q ue in ꝓsentia fieri ꝺebet, sicut si teneꝛ dñm associare, nō poterit mittere ꝓcuratoꝛē, vt in operis ꝺicimus. ꝺ. ℣. libertus, fallit q̄n iurat vniuersitas ciuita-
62 tis vel castri, qꝺ ꝺic vt in spec. de feu. in fi. † ⁊ nota ꝙ ꝺns qui vendit castrum vel ciuitatē suā, nō intelligiꝫ vendere iura feudo rum. c. qdam de capi. qui vend. cur. ⁊. l. q cum alio. ff. de reg. iu.

FINIS

Tractatus per modum repe

titionis. c. j. de feu. cogni. in vsibus feudoꝝ. Editus a clarissimo ac toto terrarum oꝛbe Celeberrimo iurisconsulto domino Joanne Baptista de Caccialupis a sancto Seueri no, feliciter incipit.

¶ Prefatio.

Uia istud capitu'
lum est multum solenne, ⁊ est clauis totius istius libri feudalis, ⁊ quotidie in scholis ⁊ i iudicijs allegatur, ideo super ipsum aliqua satis vtilia que hic per doc. non tāguntur scribere institui, arg. l. legauit. in princ. ibi attingens. quotidiana enim sunt ff. de lib. liga. l. cuꝫ oportet. in prin. ibi, ⁊ semper etiam in iudicijs ℞sat. .C. de bonisq; libe. ⁊ in. l. j. in prin. ff. de app. ⁊. l. iuste. in princi. ff. de vsucap. ⁊ in. l. j. in prin. ff. de diuer. ⁊ tempo. prescrip. cum similibus. Et hūc ordinem seruabo per septem articulos.

¶ Primo enim principalit er ponam quedam euidētialia pro declaratione rub. hic ⁊ tex.

¶ Secundo ponam casum in terminis.

¶ Tertio colligam aliqua notabilia declarando text. inquantum fieri poterit.

¶ Quarto veniam ad expeditionem apparatus glo.

¶ Quinto ab extra oppo. qꝛ maioꝛ vtilitas i regulis ⁊ veris doctrinis q̄ in singularibus ꝙsistunt, ⁊ adducam vobis aliquas regulas notandas in materia feudali. Ex quibus postea finaliter veram cognitionem feudoꝝ habere poteritis.

¶ Sexto ab extra ponam differētias particulares inter ius ciuile ⁊ ius feudale ⁊ concordantias. Et in quibus casibus cōcoꝛdat ius feudale cum iure ciuili, ⁊ in quibus discoꝛdet.

¶ Septimo pro perfectione materie, qꝛ sepissime iura feudalia in allegādo trahunt ad iura emphyteotica, ⁊ ecōtra iura loquē tia de emphyteota trahunt ad feudalia. ¶ Jdeo vtiliter satis

subijciam

subijciam per quasdam regulas verissimas ⁊ infallibiles. An et qñ ⁊ quomodo fit bonus argm̃ de feudo ad emphyteosim, ⁊ eō de emphyteosi ad feudū. postea subijciā particulariter oēs concordantias iuris feudalis ⁊ emphyteotici ⁊ differētias, in qbus concordat ius feudale cū iure emphyteotico, ⁊ in qbus discor. q̃ oia multū vtilia erunt, qz vbi reperies regulā in qbus cōcordat ius feudale cū iure emphyteotico extēdes oia iura loquētia de emphyteosi ad istū librū feudoꝝ. ¶ Et sic vbi nunc habes paucos tex. multos habebis. Et eō omnia iura feudalia que i hoc libro sunt poteris extēdere ad iura emphyteotica. Et vbi habes tex. ⁊ materias loquētes de emphyteosi ampliabuntur per omnes tex. positos in hoc libro feudorum. ¶ Et sic si bene perpendis maximam vtilitatem ex regulis infra dicēdis consequeris.

SVMMARIVM

1 Feudorum liber in quot partes diuisus.
2 Feudorum leges cui imperatori inscripte.
3 Feudorum librum qui composuerunt ⁊ fuerunt autores.
4 Feudorum liber qualiter digestus ⁊ ordinatus.
5 Feudorum liber in quo loco iuris collocandus.

¶ Articulus primus.

v **Enio nunc ad primum.** Et pro intelligētia rub. hic q̃ sic cōiter hꝫ. Explicit liber primus. Incipit scōs de cognitione feudo. † Et premitte q̃ in rub. hic dñt doc. maxime do. Jaco. alua. de Padua q̃ totus iste liber seu tractatus feudoꝝ est diuisus in tres libros principales. Quoꝝ primū. Incipit in principio huius voluminis in prima rub. de his q̃ feudū dare pñt. Et durat ſm And. de iser. Nico. de Neapo. ⁊ et dominū Jaco. de aluaro. ⁊ doct. vsq̃ ad rubr. nr̃am. s. de feudi cognitio. sub qua est positū istud capitulū. Obertus de horto ⁊c. Et hic incipit scōs liber principalis et durat vsq̃ ad tertiū infra in qbus causis feudū amit. Et ibi incipit tertius liber ⁊ durat vsq̃ ad finez operis. Dicit tñ Nico. de Neapo. in plu. feud. s. in scōa questio. Alīq dñt quod totus iste liber feudoꝝ nō diuidit̃ nisi in duas partes tm̃, ⁊ sic in duos libros. Et scōs liber incipit hic in ista rubrica de cogni. feu. Sed tu dic q̃ cōiter diuidit̃ in tres, vt stati dixi ſm And. de iser. Et ita cōiter in libris reperit̃. Et aduerte, qz in primo libro sunt leges iurisperitoꝝ ⁊ et leges multe Imperatoꝝ, que leges Imperatoꝝ sunt intitulate Impatori Loth. † vel ſm aliquos in titu. cōsti. feu. do. Lot. ⁊ durant vsq̃ in fine dicti primi libri ſm Nico. de neapo. in plu. in. d. re. ij. Sed vsq̃ ad titulū quē ad. feud. da. pos. fue. leges tm̃ Ludo. Imperatoris, vt notāt doc. Et maxime do. Jaco. alua. in. d. rub. consti. feu. In hoc aūt secūdo libro nō sunt inserte alique leges Imperatoꝝ sed solū iurisperitorum qui experiētiā ⁊ doctrinā habuerunt in mr̃ia feudali. Unde Obertus de horto de Mediolano q̃ tunc erat maximus advocatus q̃ multa viderat in frequēti disciplina causaꝝ maxime feudalium, ⁊ sibi ipse cōmittebant cause feudales ⁊ alie. vt dicit ipse in hoc capi. fecit multas decisiones sup̃ ista materia, vt patet in. c. j. infra in qb. cau. feu. amit. ⁊ in. c. j. infra si vasal. fue. interpella. cū simili bꝫ. Et idē fecit Girar. de cazapi. q̃ et multas alias protulit, vt in. d. c. si vasal. ab alio fue. interpella. ⁊ in. c. ij. alias. ⁊. iij. p totū. j. de ca. q̃ cur. vēd. cū similibus. Postea do. Ober. ⁊. iij. p totū. j. de ca. q̃ cur. vēd. cū similibus. Postea do. Ober. de horto ad vtilitatē oēs dictas suas decisiones, ⁊ Gerardi cazapi. ⁊ multas alias q̃suetudines ⁊ vsus varios ⁊ dispersos i diuersis locis redegit in totū in hunc librū feudorum. † Et sic ipse Obertus ſm cōmunē opinionē fuit cōpilator huius voluminis seu tractatus feudorum in reducēdo insimul omnes consuetudines sicut fecit Papi. qui prius leges sine ordine latas in vnum cōposuit, licet ipse nihil de suo addiderit, vt in. l. ij. in princi. ff. de origi. iur. Ex quo nota q̃ ante istā cōpilationē factam p̃ Obertū de horto de isto libro dicte consuetudines que et nunc sunt inserte in isto libro erant particulares sparse in diuersis locis, ⁊ in diuersis curijs, vt satis probatur hic in prin. ibi quanq̃ sint varia ⁊ dicā statim. Et sic nō ligabant oēs sed solum illos qui viuebant in loco vbi erant dicte q̃suetudines, argumen. l. omnes populi. ff. de iusti. ⁊ iure. cū similibus. qz consuetudo vnius prouincie nō potest ligare vnum, vt not. in. l. j. C. de eman. liber. Dico etiā quod omnes decisiones que erant facte per istū Obertum de horto. vt est istud capi. ⁊. c. j. J. in qbus cau. feu. amit. cū similibus. Et decisiones facte per Gerardū cazapi. que multe erāt, vt probat̃ in. d. c. ij. ⁊. iij. ⁊ p totum de capi. qui cur. vendi. cum multis alijs similibus que in isto libro reperiunt̃ ante cōpilationē huius voluminis ⁊ ante approbationē nō ligabant aliquē et Mediolanensem, qz nō reperitur quod isti habuerint potestatē legis condende, vt notant docto. in prelu. feu. ergo cuz essent dicte decisiones sue, vt consilia ⁊ sentētia, vt probatur hic in isto capi. in prin. vt dixi, argu. l. nā ibi nō exemplis sed legibus iudicandum est. C. de sentē. ⁊ interlo. om. iud. † Sed post cōpilationem huius voluminis quā fecit iste Ober. de horto. tam ex suis decisionibus quam ex decisionibus Gerardi cazapi. ⁊ et Pbi liberti episcopi, ⁊ ex multis ⁊ varijs cōsuetudinibus, tam regni Italici quā Germanici ⁊ diuersoꝝ populoꝝ que in iudicijs ⁊ curijs ſm vsum curiaꝝ frequentabantur fuit ista compilatio Oberti de horto. Et sic iste liber approbatus est pro legibus generalibus ab Imperatore Federico. ij. nam vt dicit Odof. bono. in auc. cassa. C. de sacrosan. eccle. refert Bald. supra in plu. feud. in. v. col. qui postquam fuit facta autentica cassa ab Imperatore venit Imperator Federicus secundus iunior ⁊ misit constitutiones omnes auctētice ad ciuitatez Bononie doctoribus legū vt adaptarent eas singulis legibus sub congruis regulis, ⁊ sic fecerunt doc. ⁊ cōuenerunt in sancto Petro. Postea dominus Agolinus de pratis glosator antiquus post nouā colla. auctenti. posuit istum librum feudaliū compilatum per Obertum de horto. Et oēs constitutiones Federici antiqui ⁊ iuniorꝭ Imperatorꝭ. Et aliquas leges Conradi Impatorꝭ ⁊ appellatur decima collatio. Et pauci sunt qui ita habeant ordinationē in libris suis ſm Odoffre. † qz liber feudorum ex quo est decima collatio. aucten. debet esse post librum auctenticorum. Deinde debent sequi tres libri. C. licet communiter ita nō habeātur. Et sic vide in effectu in quo tempore iste cōsuetudines que sunt in isto libro fuerunt generales ⁊ habite pro legibus generalibus, quia hoc non fuit nisi post compilationem Oberti. Et etiam aliquo tempore post quod bene nota, quia multa euidentialia predicta facient pro infra dicendis.

SVMMARIVM

1 Diuisio textus memorie conducit.
2 Feudales cause quo iure decidende. 6.
3 Pater iustus filij preces parūpendere non debet.
4 Feudales consuetudines nunquid tollant ius romanorum.
5 Leges romanorum an ⁊ quando vincant vsum ⁊ mores.

¶ Secundus articulus.

v **Enio ad secundum videlicet** ad casus positionē. † Et primo premitto qō iste tex. vsq̃ ad ca. ſm diuidit̃ principaliter in q̃tuor partes. In prima ponit̃ salutatio. In secunda ponitur respōsio ⁊ decisio generalis vel vniuersalis quo iure oēs cause non feudales decidunt̃ ſm vnū intellectū, quē ibi ponā ſm Bal. ⁊ Jac. alua. vel ſm intellectū meū quē infra ponam ponit̃ respōsio, quo iure decidunt̃ oēs cause feudales tm̃. In tertia ponit̃ i specie quo iure debeant oēs cause feudales decidi in partibus Mediolani, qñ casus reperit̃ expressus in q̃suetudine vel vsu feudali. In q̃rta ⁊ vltima ponit̃ quo iure debeant decidi cause feudales, qñ de eis nō reperit̃ aliqua q̃suetudo feudalis in ptibus Mediolani, vel et in alijs ptibus sunt q̃suetudines feudales, in qbus litigabat̃ ſm vtrūq̃ intellectū, que q̃suetudo dictā causam cōprehendat. ¶ Et isto modo dz diuidi ista litera qcquid dicat hic Jac. alua. i prin. scōa ibi, causaꝝ. tertia ibi, vsum. quarta ibi, strenuus aūt. Et hoc dicit in summa ſm primū intellectū, quem infra ponā cause † nō feudales in genere regulariter decidunt̃, aut iure Roma. aut. ll. Lōbardoꝝ, aut cōsuetudine regni, sed causa feudalis in specie terminatur ſm capitula vel leges huius libri si reperiunt̃, alias si nō reperiūtur cōsuetudines, nec leges in quibus causa comprehēdatur determinabitur illa causa scripta vel nō scripta iure Romano. hoc dicit totum capitulū secundū primū intellectum quem intendo tenere quicquid dixerit hic Jac. de alua. vel secundum intellectum meū qui forte erit oibus melioꝝ. hoc dicit. omnes cause feudales tātū in genere, aut decidūtur iure Roma. id est consuetudine feudali Roma. aut. ll. Lōbardoꝝ loquētibus de cōsuetudine feudali, aut cōsuetudine regni. sed in specie in partibus nostris decidūtur ſm nostras consuetudines, licet sint cōtra leges Romano. ⁊ hoc vbi reperitur

cõsuetudo expressa,alias decidunt lege scripta Romanorum. hoc dicit ꝑm intellectũ meũ.Casus in terminis ꝑm intellectũ nostrũ,ita figurat,filius Oberti de horto,q vocabat Angelinus quotidie ⁊ sepissime scribebat ad dñm Obertũ patrẽ suũ,vt ipsum informaret in mria iuris,⁊ maxime feudalis,vt ꝓbat tex.in capi.j.in prin.ff.in qbus cau.feu.ami.Et inter alia semel sibi scripsit,vt vellet in quadã epistola sua cõprehendere,quo iure decidant oẽs cause tã non feudales quam feudales pp qđ dominus
3 Obertus ne videretur † preces filij parui pẽdere ⁊ studiũ discedi sibi imminens negligere,vt dicit ipse in.d.c.j.scribit hãc epistolã ad eum que incipit Obertus.in qua more scribentium epistolas salutat eũ,deinde incipit respõdere quesitis partibus per filiũ.primo dicens generaliter quod regulariter cause que frequẽter nobis cõmittuntur,de quibus petis,quo iure decidãtur ꝙ alique decidunt iure Roma.alie leges Lõbardorum,alie cõsuetudini,q̃ sunt multa varia ⁊ diuersa pp diuersos mores ⁊ consuetudines diuersaꝝ curiarum ⁊ locoꝝ.Et ideo ea dici aut cõprehẽdi in hac epistola facile nõ possent,⁊ hoc vsqꝫ ibi,vsus ibi, scõo respõdet ad quesitũ in specie ꝑ filium dicens ꝙ quantũ ad vsum feudorũ,prout mihi possibile erit tibi exponam,⁊ hoc vsqꝫ ibi,iudicio eni ibi incipiet,maxime exponere quo iure cause feudales debeant decidi,dicens quod illud iudicium quod de feudis,⁊ de causa feudali agitur ⁊ ventilatur potest,⁊ solet q̃qꝫ dici etiam contrarium legibus nostris,scilicet Roma.tu subaudi ⁊ sic per cõsequens dicte cause feudales decidunt secũdũ leges seu cõstitutiones feudales quãdo de eis casus est comprehẽsus in dictis cõstitutionibus feudalibus,licet dicte ꝙstitutiones sint
4 contrarie legibus nostris,scilicet Roma.† verum quia posset filius dubitare quomodo est hoc,qđ iste cõsuetudines feudales debeant tollere ius Roma.per.l.j.C.que sit longa consuetudo. Respondit Obertus tollẽdo hanc dubitationẽ dicens.licet.ll. Roma.non sit vilis auctoritas subaudi,sed magna,tamẽ nõ est tanta,vt vsum vincat ⁊ mores,⁊ sic istas ꝙsuetudines feudales. Et hoc vsqꝫ ibi strenuus autez , vbi Obertus limitat precedens dictum,videlicet quod eo casu quo tantũ reperitur casus feudalis in istis cõstitutionibus feudalibus,tũc strenuus inrisperitus, id est iudex vel cõsultor poterit vti lege scripta,subaudi que est lex Romanorum.Et isto casu quodammodo leges Romanoꝝ debent vincere vsum ⁊ mores.Iste est casus clarus huius capituli qui videtur esse verus,vt ex infra dicendis apparebit.Sed
5 cogita † si põt dare hic alius nouus intellectus ad istum textuz quem dixi supra,videlicet quod totus iste textus loquatur quo iure decidant tantum cause feudales,nõ autem loquat de aliis causis nõ feudalibus.Et sic quod per filium Angelinum fuerit quesitũ generaliter,quo iure decidãtur tantum cause feudales. Et respõdet Obertus quod alie decidunt iure Romanoꝝ ⁊ cõsuetudine Roma.alie legibus Lõbardoꝝ,alie cõsuetudinibus regni que disponunt de materia feudali,vnde cũ sint multa iura varia ⁊ diuersa pp varias consuetudines curiaꝝ ⁊ locoꝝ,vt dixi supra i euidẽtialibus.Ideo dicit qđ hec breui epistola cõprehẽdi nõ possent,sed quomodo decidant in istis partibus bene necessariũ duxit quod sibi hoc exponeret dicens qđ iste ꝙsuetudines feudi,que in istis partibus obseruant solent esse ꝯrie legibus Roma.subaudi tu.Et ideo sic dz obseruari in decisionibus causaꝝ feudalium postpositis legibus Romanoꝝ,qꝛ in his nõ est maior autoritas.ll.Roma.vt eas ꝙsuetudines vicat.Et hoc qñ ꝙsuetudo istis partibus reperit scripta,alias stat legi scripte Romano.vel si vis dicere qđ ℞si.strenuus dñ dicit alicubi,id est in aliquo loco vbi sunt ꝙsuetudines feudales ꝑticulares tm̃ expone lege scripta.s.vel romana,vel Lõbarda , vel alia prout,
6 ⁊ ꝑm quod in loco vbi litigat vinit.Et † hic est casus nouus huius litere,videlicet qđ tota loquat in causis feudalib⁹. Et quod istud possit eẽ veꝝ probat,nã nõ est credendum quod iste filius Angelinus voluerit petere a pr̃e suo,vt supra scriberet,quo iure oẽs cause etiã nõ feudales decidirent,ex quo extãt multa iura ciuilia sup hoc q̃ ipse Angelinus poterat videre,sed ipse petebat aliud,nã ex quo pr̃ suus erat peritissimus in materia feudali ⁊ tã de ꝙsuetudine illa quã etiã de aliis,q̃ in diuersis curijs obseruabant quod patet,qꝛ oẽs istas ꝙsuetudines ipe in hoc volumine recollegit.Et sic de eis habebat optimã notitiam, vnde qñ dictas ꝙsuetudines que in facto potius cõstare dicebãtur,⁊ sic ipse filius facilius ignorabat,vt in.c.j.de cõstitutio.in sexto. propter hoc ipse cupiebat informari,quo iure oẽs cause feudales decidirentur.Ad qđ pr̃ sibi respondet,vt supra dixi ponendo casum scõo modo.Et quod angelinus solũ petierit de causis feudalibus patet ex.c.primo in prin.ff.in quibus causis seu.ami. vbi tantũ de causa feudali petebat informationẽ.Et iste intellect. est verior per supradicta ⁊ per ea q̃ dicam super tex.in versiculo necessariũ duxi.Et ꝑm istum intellectũ exponẽda erit alr litera huius.c.qꝫ exponeret ꝑm primũ intellectum,vt super eo dicet.

❧ SVMMARIVM ❧

1 Obertus de horto libri feudalis autor quis,⁊ vnde fuit.
Causa que ⁊ quando dicatur.
2 Dictio frequenter verificatur etiam in duabus vicibus.
3 Leges longobardoꝝ que ⁊ vnde sint,⁊ quo nomine vocentur.
4 Feudorum leges nunquid allegari possint.
5 Legis appellatione in dubio venit ius commune.
Epistola quid continere debeat.
6 Consultor nisi super omnibus que ex puncto elici possunt q̃silũ reddat non videtur consuluisse.
7 Consuetudo in feudis vincit legem scriptam etiam canonicam. Et rationes ⁊ argumenta respuit.

¶ Articulus tertius.

¶ Enio ad tertiuz principale

le scilicet ad notabilia. Et primo apostillo text.sic.
1 † Obertus de horto,id est ɔ̃ tali familia,nã hoc erat nomẽ agnationis dicti Oberti,⁊ ipse erat de Mediolano,vt ꝓbat in.c.j.in prin.que sit prima causa benefi. amit. iũcto.c.j.ff.si vasal.de feu.ab aliquo fue.iterpel.ꝑm Alua.hic in tex.ibi.A. i.Angelino.q sic vocabat filius Ober.vt ꝓbat in.c.j.ff.in qbus caus.feu.amit. In tex.ibi salutẽ,scilicet dicit in tex. ibi causarũ expositione ꝑm primũ intellectũ,id est non feudaliũ,vt patet ex ℞si.vsus añt vbi postea ponit in specie de mria feudali , vel ꝑm alium intellectũ exponit causaꝝ,scilicet feudalium tantum generaliter.Et q̃ vel quando dicat causa,vide tex.glo.⁊ docto.in l.causas vel lites.C.de transactio.⁊ in.l.j.ff.de testib.⁊ in.c. fortis.extra de verb.sig.in tex.ibi cognitio.dic tã in causa principali qꝫ etiã executionis.argu.l.⁊ si non cognitio.cũ glo.j.C.si q̃ ius vel vtili.publi.Et dic qđ iste cause cõmittebant isti Oberto,vt ipse decideret,vl vt ipse q̃sideret sicut dicimus,⁊ videmus de statutis q̃ volũt quod cause cõmittantur cõsilio sapientis, de quo per Bart.l.in prima.§.si plures.ff.de exerci ⁊ in.l.j.§.fuit quesitũ.ff.de appella.⁊ ibi plura ꝑ Jnno.⁊ ꝑ Lud. de roma.in
2 rub.ff.de arbi. In tex.ibi frequẽter † dic qđ dictio frequẽter verificat ẽt in duabus vicibus.glo.est notabilis in auc.de defen. ciui.§.fi.colla.iij.⁊ not.glo.in.c.monasteria.extra de vita ⁊ hone.cle.Et facit ad hoc tex.in.c.vna tm̃.in fi.xxix.di. In tex.ibi Roma.i.legibus cõmunibus Ro.q̃ sunt gñales.l.leges vt gñales.C.de legibus.Et ita exponit hic dñs Jac.alua.⁊ hoc scõm primũ intellectũ vel potes aliter exponere iura Roma.i. ꝙsuetudines Roma.vt ꝓbat in.l.de qbus.in fine prin.q̃ncta gl. in versi.ius.id est ꝙsuetudo.ff.de legibus. Nã debes scire quod ly ciuitas Roma.habeat leges gñales ⁊ eis vtat,tñ habet etiam leges.i.statuta ⁊ cõsuetudines particulares sicut vna quelibet ciuitas,istud probat in.d.l.de qbus.in prin.⁊ insti.de iure naturali gen.⁊ ciui.in.§.oẽs populi.vñ dñ dicit tex.iure Roma.potest intelligi de gñalibus,⁊ sic de legibus cõmunibus ⁊ particularibus,⁊ sic statutis ⁊ ꝙsuetudinibus.In tex.ibi legibus Lombardoꝝ,scilicet q̃ disponunt in causis nõ feudalibus ꝑm primũ intellectũ,vl ꝑm aliũ dic Lõbardoꝝ,id est q̃ disponebãt de causis feudalibus tm̃,⁊ eodẽ modo expone infra dñ dicitur de con
3 suetudine regni.† Et dic quod iste leges Lombardorum cõsistãt ex iure scripto,vt habet in Lombarda quando omnes diuersarũ legũ suas causas diffiniri debeant in.l.j.⁊ in titu.qñ Roma. ponti.interroget qua lege vti velit.l.j.vnus enim qsqꝫ populus habet suas leges.l.oẽs populi.ff.de iusti.⁊ iure ꝑm Jaco. hic.

Et adde quod iste leges lombardoꝝ appellant ẽt libri Lõbardie,⁊ fuit factus a Carolo rege,vt dicit glo.xxxiij.q.j.in prin.⁊ appellat ipm librũ capitulationes Caroli,⁊ de eo ẽt tãgit glo.xj.q.j.c. qcũqꝫ.i.§. hoc si qs.Et de eo ẽt fecit mẽtionẽ glo.tex.feudoꝝ in.c.j.§.iniuria.tñ in titu.de pace tenẽ.vbi appellat ẽt leges Lõbardoꝝ similes,alias ꝑces,alias feces Lõbardoꝝ.et ponit ẽt qño appellant capitulares,⁊ ponit qs fuerit ille Carolus q eas q̃didit,et an tũc ẽt Jmpator qñ q̃didit,⁊ vide etiã glo.q̃ de eis facit mentionẽ i.c.j.§.hoc añt notãdũ.ver.legib⁹.s.de his q feu.da.pos.
4 ¶ † Nũquid iste leges ligẽt oẽs.⁊ an possint allegari,maxime

eius

eius rõnes,vide p Ja.de Alua.s.in plu.q.iiij.prin.t Bald.in anc.dos data.C.de dona.ante nup.t in.l.si inuita.C.de nup.

¶ In tex.ibi regni ꝙsuetudine.dicit do.Ja.i.loci in quo cause ventilant,t forte habuit respectũ ad Italiã que appellat regnũ t Impiũ,qr impator se appellat regẽ Romanor,vt phat.lxiij. dist.j.c.tibi dño.in quo qdẽ regno sunt diuerse t varie ꝙsuetudines,vt sequit,t ideo de facili nõ pñt scribi.c.j.s.i qbus cau.feu. ami.t qõ dicimus in simili de moza,vt in.l.moza i prin.ff.de vsu. vl forte posset dici qp vocat de quodã libro q vocat ꝙsuetudines regni,in quo sunt descripte certe cõsuetudines,sicut ẽt est liber Lõbardor. ¶ In tex.ibi lege scripta.dic.s. Roma.t sic legi-
5 bus gnalibus,† qr in dubio appellatione legis intelligit de iure cõi,vt est gl.no.in.c.j.in ℞si.de lege.extra de transac.t ibi per Car.t Jo.de ana.Et vltra doc.ego do tibi casum expressum.s. in titu.de bis q feu.dare pos.in.c.j.§.hoc aũt notãdũ.in ver. le gibus cõiũcta glo.q manifeste vult qp appellatione legis nõ ve niunt leges Lõbardor.adde tamẽ quod appellatione legis ve nit ẽt lex municipalis,vt est tex.cũ glo.no.in.l.ij.in prin.in ℞si. lege.ff.ne qd in loco publi.Et vide circa hoc oino Card.in.c. cũ ecclesia vulterana.in.viij.t vltima q̃stione.extra de electio.

¶ Notabilia.

Nota primo ꝑm Jac.qp Obertus fuit vsus in hac sua breui epistola more boni rhetori-ci iterserẽdo salutationẽ ex ordine,narrationẽ t ꝙclusionẽ, put alibi facit in.c.j.in princi.j.quib.cau.feu.amit.Et quid debeat continere epistola.vide per Barto.in proemio digestorum.su
6 per rub.t cano.maxime.Joan.an.in proe.vj.lib.

¶ †Scõo nota ibi cõmittere qõ inter eos q viuũt iure Roma. cã decidit ꝑm ius Roma.t inter eos q viuunt ꝑm ius t ꝙsuetu-dines alterius loci,dr ius decidi ꝑm ius t ꝙsuetudies ei9 loci,õ q̃ p bar.t doc.i.l.cũctos pplos.C.õ sum.tri.t i.l.j.C.õ emã. li. ¶ Tertio not.qp qñ simplr alicui cõmittit causa,ipse dr iudica re ꝑm illa iura,ꝑm q fuisset iudicaturus cõmittẽtes cãm,de quo plene p doc.in.d.l.cũctos populos.t in.c.sup literis.in fi. ex-tra de rescri.vbi dr qp rõ q̃ poterat monere delegãtẽ dr monere delegatũ.Et adde qõ qñ causa cõmittit alicui,seu q̃stio,aut pũ-ctus formal ad ꝙsulẽdũ,t in eo petit simpliciter qd iuris. Ipse cõsultor dr respõdere ad oia que ex pũcto elici possunt,qr q̃stio continet oia capitula.l.eius qui in prouincia.ff.si cer.pet.vñ nisi super oibus que ex puncto elici possent consiliũ reddat,nõ vide tur ꝙsiliũ reddidisse.arg.l.quid tñ.ff.de arbi.ita no.dixit Bal. in.c.j.in prin.ij.col.s.de controuer.inuesti.qõ bene nota quan-do tibi committitur vna causa,vt inspicias an dicatur, queritur quid iuris,an puncta t questiones eliciantur in specie.

7 ¶ Quarto nota ꝑm Jac.† qõ cõsuetudo in feudis vincit legem scriptã t nõ tantum ciuilẽ,vt hic in fi.t in glo.j.huius prin.ve-rũ potest etiã vincere canonicã t de sacramẽtis loquentẽ,vt in. c.j.de agna.spir.Et sic nota qp dubiũ feudor reliquitur inter-pretationi consuetudinis feudorum ꝑm glo.fi.t Jaco.de belui. t Bal.in.c.j.§.j.j.quid sit inuesti.quod est vex,sine sit dubium iuris sine dubiũ facti,iuxta not.in.l.semp in obscuris.ff. de reg. iur.t.l.quod si nolit.§.qui assidua.ff.de edil.edi.scõm Bald.t Alua.in.d.§.fi.quod nota.quia ista est vna bona regula.

¶ Quinto nota quod indicium feudale non semper regulatur scõm regulas iuris communis,imo interdum in multis qtraria tur,vt hic,t in.c.j.infra qui testes sint necel.ad probã.t in mul tis alijs de quibus late dicam.j.in.vi.q.prin.

¶ Sexto nota regulã notabilẽ qp quando est dubiz de iure in materia feudali si non est casus determinatus in feudis relinqui tur t statur dispositioni iuris cõmunis.Et ita etiam dicit Bal. per istũ tex.s.in prelu.feu.in.x.col.in.iiij. diuisione feudorum. quod tamẽ intellige ꝑm ea que dicam not.super glo.ij.

8 ¶ Septimo nota secundum Alua.aliam regulã † quod in ma teria feudali non est argu.legalibus iudicandum neqz ad argu. recurrendũ stante consuetudine expressa aut simili,vel lege scri-pta,aliter secus,t voluit hic glo.ij.de quo dic vt statim dicam super ea. Unde per istum tex.cum glo.dixit Bal.in suis cõs. feudorum in vltima rubrica in fin.Nota vnam regulam in ma-teria feudorum qp vbi consuetudinem expressam haberemus,ra tiones t argu.inquirere non debemus quod not.qr est vna alia regula t vtilis.

¶ Octauo nota ꝑm intellectum meum quod hic videtur casus qp appellatione legis intelligitur de lege Romanorum, de quo dixi.s.apostillando tex.in ver.lege scripta.

℞ SVMMARIVM ℞

1 Consuetudines male que dicantur,t an longissimo tẽpore pos-sint prescribi.
2 Argui in materia feudali per similem consuetudinem an possit.
3 Verbum comprehendo quid significet.
4 Recursus ad similia quando faciendus.9.
5 Argumenta que fiunt in iure qualiter diuisa,t que sint que pos sunt allegari.
6 Argumentum a contrario sensu quomodo sumatur.
7 Argumenta que sint que in causis feudorum allegari possunt.
8 Statuta quomodo intelligenda.
10 Argu.feudalia ipropria qñ ciuilibus ipropriis preferenda.

¶ Articulus quartus.

Enio ad quartum princi-
9 pale.s.ad expositionẽ glo.¶ In glo.j.opponit de. l.ij.C.q̃ sit lon.ꝙsue.Ex qua.l.fuit extractũ istud ca. in parte soluit glo.qp hic loquit de cõsuetudine equa t rõnabili ibi aũt de iniq̃ q̃ glo.bene loqtur ꝑm do.Jaco.Ex q̃ colliguntur
1 tria.Primũ qp † ꝙsuetudo vicit legẽ,de quo dic vt hr p glo. et doc.in.d.l.j.t hic late p do.Jaco.Scõm qp male ꝙsuetudines nõ sunt seruãde,t q̃ dicant male cõsuetudines,vide hic plene p do.Jaco.Tertiũ qp male ꝙsuetudines nõ pñt lõgo tpe prescribi, sed an possint lõgissimo tpe prescribi glo.est quod sic,t in.l.dñi predior.C.de agri.t cẽsi.lib.xj.de quo ibi p doc.t in rubri.C.q̃ sit lõga ꝙsue.t in.l.vnica.eo.titu.t in.l.de qbus.ff.de legi.in.c. fi.de ꝙsue.t in.c.j.de ꝙsti.in.vj. ¶ In glo.ij.in versi. cõprehẽ sus.Nota eã in primis qr colligit vnũ valde notabile qõ collegi in.vj.not.vcz quod in mria feudali vbi reperit ꝙsuetudo expres sa nõ est recurrẽdũ ad arg.qõ itellige ad arg.iu.cin.nõ ad arg. iuris feudalis p istũ tex.sed q̃ hoc opponi.de.l.nõ ois.§.a bar-baris.ff.de re militari.solu.glo.ibi loqtur de legibus cõmunib9 in qbus argu.pñt allegari.hic ℞o loqtur in ꝙsuetudinibus feu-dalibus,in qbus nõ possunt allegari.Sed iterum oppo.in glo. de lege non possunt.ff.de legibus vbi argu.potest adduci a simi li.glo.fatetur contrarium dicens quod licet alia argumenta nõ possunt allegari in materia feudali,tamẽ ista bene poterunt, vn
2 de cõcludo iuxta glo.† quod primo est inspicienda ꝙsuetudo si reperitur expressa.Scõo similis.tertio leges.Ex q̃ glo.nota qp in materia feudali deficiẽte ꝙsuetudine expressa potest argui p similẽ ꝙsuetudinem,quod intellige ꝑm Bal.t Jacobum hic in materia cõsuetudinis feudorum,qr est materia stricti iuris, be-ne tamẽ credo quod argumẽ.feudalia possunt allegari in legi-bus communibus,vbi etiã casus videretur expressus a iure cõ-muni,quia licet iste liber sit stricti iuris,tamen est pars iuris ci utilis,vt per doct.in preludijs feudorum. Et dixi supra in prima parte princi.licet Bald.hic dixerit contrarium,vnde econtra cause feudales non comprehense in cõsuetudinibus possunt de-cidi per argu.iuris ciuilis.arg.eorum que nota.in.l.j.§.cum pa tronus.ff.de offi.iudi.t in.l.j.§.preterea.ff.de aqua quotidia. et estiua.Nec mirum scõm Jaco.quia in iure ciuili causa decidi potest,argu.l.filium.§.sabinus.cum ibi nota.in glo.ff.ad trebe. Sed tu aduerte vltra omnes doct.qõ videtur aliter considerã-dum.Nam tex.hic dicit tunc demum quis potest uti.l.scripta. quando casus non est comprehensus in consuetudine feudi.No
3 ta † qp dicit cõprehensus quod verbum comprehendo,vel com plector qz quod idem importat,vt est tex.in.l.iij.C.ad.l.pomp. de parri.intelligitur ex propria significatione,vt dicit Bart.in.l. j.ff.de verbo.signifi.in illa questione an t quando masculinum comprehendat femininum,t an illud sit ex propria significatio-ne,vt.l.si quis in tantam.C.vnde vi.t probat tex.in.d.l.iij.ad.l. pomp.de parrici.t in.l.si quis id quod.in versi. serui quoqz.ff. de iurisd.omnium iudi.Nec obstat tex.in.l.non potest.ff.de le-gi.vbi probatur quod illud dr comprehẽsum legibus qp est scri ptum,qr respondeo quod verbum sibi sigillatim tollit cõtrariũ, vnde si ibi non est illud verbum sigillatim probaret contrariz, t sic facit potius pro quam contra,vel dic quod.d.l.nõ possunt vult dicere quod omnes articuli t casus non possunt legibus cõ prehendi,scilicet ex verbis,vel etiã ex mente intrinseca,sed vbi sententia t mens eax.ll.manifesta est, tunc ad similia est pro-cedendum.Et sic ibi loquitur de extensione legis,que tunc de-mũ fit qñ nõ reperiunt verba,vel mens,vt no.Bar.in.l.cura-toris.in.ij.col.C.de nego.gest.t Cy.in.l.j.in.ij.q.C.vti possi.

Ex hoc ergo patet qđ dum dicit dicta. l. non possunt, comprehẽdi nõ posse leges oẽs casus, debet intelligi, nec ex ỽbis, nec ex mẽte,
4 † qz si comprehẽderent ỽbis, vel mẽte tm̃, recurremus ad simi-lia hois, vt dixi. Et hoc probat ibi dñs dicit in aliquo casu senten tia eoz manifesta est quasi velit dicere qđ si in vno casu principa liter edictũ de negotijs gestis loqueret in spõte gerẽte, est mens manifesta, quasi dat actio negotioz gestoz, z in alio nõ reperit expressa mens principaliter in necessario gerẽte, vbi mens ptoris nõ fuit de necessario gerẽte tũc bene recurrere debemus ad similia, ibi ẽt de necessario gerẽte, dato qđ istud sit extẽsum p in risco sultũ ſm Bar. in. d. l. curatoris. vñ cũ iste tex. vtat ỽbo cõprehensus vult dicere qđ qñ casus nõ reperit expressus in cõsue tudine feudi. i. in cõstitutionibus feudalibus expresse vel ẽt tacite ex significatione ỽboz ꝙsuetudinis scripte, z ex mẽte intrin-
5 seca ipsius, tunc debemus vti. l. scripta. z nõ alias. † modo dico qđ cũ plura sint z infinita argumẽta q̃ fiunt in iure, de qbus per Bꝯ. de mugel. in quodã suo tracta. de modis arguẽdi, z plene p Bal. in. l. cõuẽticulã. C. de episco. z cleri. z p Alberi. de ro. in suo dictionario in verbo, argumẽta, z plene p Aristote. in topy cis, z aliqua dicũtur esse argumẽta de mẽte intrinseca ipsius le-gis, z de propria significatione verboz legis, z sic p quãdã extẽ-sionẽ passiuã, vt est argumẽtũ aliqñ a similibus. Itẽ argumentũ ab idẽtitate rõnis. Itẽ argumẽtũ a rõne expressa in lege. Itẽ ar gumẽtum a sufficiẽti partiũ enumeratione z aliqua dicunt etiã argumẽta de mẽte extrinseca ipsius legis que sumunt ex impro pria significatione z p quãdã extẽsionẽ actiuã z impropriam. Et oia prima argumẽta poterunt allegari, alia vero argumẽta scõ loco deducta nõ poterunt allegari scõ loco postquam non re-periat casus cõprehensus in verbis, vt est inter alia argumẽta a contrario sensu, nã illud dicit sumi ex ꝙiectura, vt est tex. cũ glo. in verbo, cõiectura. in. l. apud antiquos. C. de fur. sed id qđ fit ex coniectura dr fieri improprie, vt est tex. singul. in. d. l. j. ff. si tab. testa. nul. exta. z facit tex. in. l. si ꝓcurator. §. si ignorantes. ff. mã-
6 da. Item qz † argumentũ a contrario sensu dicit sumi indirecte vt in. c. cũ apostolica. in fi. de his que fiunt a ꝓlato. Itez dicitur sumi ficte, vt probat in. d. l. si procuratorẽ. cũ glo. in verbo, intel ligatur, qz verbũ intelligit importat fictionẽ, vt est glo. in. l. he-res qñqz. ff. de acquirẽ. here. z in. l. q a seruo. ff. de acti. z obli. vñ istud argumentũ nõ habet locum hic, nec posset allegari. Item nec argñ a simili, nec ex identitate rationis, qz ista argumenta nõ dicunt esse de mẽte intrinseca legis nisi rationes sint expresse in. l. vt probat in. d. l. nõ possunt. z hoc vult Bar. in. d. l. curato ris. in prin. in. ij. col. C. de neg. gest. Et sic patet ex his qꝑ hec gl. nõ bene dicit dñs vult qđ scõ loco attẽdant similia, qz imo scõ loco ad similia. s. iuris feudalis est recurrẽdũ, vt patebit ex infra statim dicẽdis, saluando tñ glo. intellige de similibus ipsius le-gis in ipsa lege expressis, qz tunc bene attendunt illa argumẽta. secundario tangꝫ lex ipsa vbi esset eadẽ ratio p tex. in. l. si postu-lauerit. §. hr̃. z. §. iubet. ff. de adul. z p. l. si quis id qđ. in prin. ff. de iurisdi. om. iud. z p. l. vt tantũ. §. fin. ff. de seruo corrup. z p. l. ij. in prin. z p. l. pati. ff. si quadru. pau. fecis. dica. z no. i. l. trãsigere. C.
7 de transac. z in. l. ij. C. de patri. qui fili. distra. Sed argumẽta † si milia q̃ fiunt p hominẽ non sunt in mẽte intrinseca ipsius legis, vt dixi, z hoc videtur esse de mente do. Floriani de sancto Ꝑe-tro in. l. illud. ff. ad. l. aqui. vbi querit an in criminalibus possit ꝓ-cedi de similibus ad similia, vbi omnino vide.

Unde in effectu concludo quod oia illa argumẽ ta q̃ tm̃ important fictionẽ vel improprietatẽ allegari pñt in causis feudoz scõ loco. Alia ve-ro q̃ iportant fictionẽ vel iproprietatẽ allegari non pñt scõ. Et ista est vna alia regula z multũ vtilis z quotidiana, z verissima q̃ p neminẽ tangit. Ex qua in duobus verbis habes q̃ argumẽta pñt allegari in causis feudoz. Et intellige ꝓdicta in argumẽtis sumptis ex isto lib. feudali, nõ aũt loquor de argumẽtis iuris ci-vilis. Et ex ꝓdictis collige, z nota ẽt quartã regulã in hoc mul-tum vtilẽ qđ oia illa argumẽta q̃ possunt in statutis allegari pos sunt etiã allegari in materia feudali, z oino illa que non pñt alle
8 gari in statutis nec poterunt allegari scõ loco in feudis, † qz sta tuta etiã intelligunt proprie z stricte. l. ij. §. hec ỽba. ff. de nego. gesti. z. l. constitutionibus. ff. ad munici. z. l. j. §. is qui nauẽ. ff. de exerci. cũ simi. Ut aũt recte intelligat tex. iste quomodo in feu dis cause decidi debeant cõprehẽdendo oẽs casus q possent oc-currere, dic tu ex predictis sic vltra glo. z omnes doc. plenius z melius. primo qꝑ in materia feudali est attendẽda ꝙsuetudo, seu lex feudalis si reperit in verbis expressis scripta. scõ si nõ repe-rit scripta verbis feudalibus, sed bene mẽte z tacite p argu. que ex eis colligi possunt. ¶ Et subdistingue qđ aut illa tacita mens collata p argu. scõ est recurrendũ quecunqz sint, vt sunt argu-menta que fiunt ab expressa ratione in lege vel a duobus equi-paratis vel de similib⁹ ad similia, vel ad alia argumẽta similia. z quod intelligitur de similibus ipsius legis nõ hominis, vt su-pra statim dixi, aut illa argumenta colligunt improprie z ficte, z tunc nõ existente nec ꝙsuetudine expressa verbis, nec tacita in-trinseca z propria, z tunc tertio loco est recurrendũ ad. l. scriptã
9 verbis si extat, vt dic in fi. quarto † si non extat scripta recurren dũ est ad argumẽta legũ, que valida sunt iure Romano, vt in. l. non omnis. §. a barbaris. ff. de re militari. z. l. j. §. item cornelio. ff. de questionibus. z. l. cõsilium. §. sabinus. ad trebellia. cum simili bus. quod intellige scilicet de illis argumẽtis que veniũt ex pro pria significatione z non important improprietatem vel fictio-nem, quia si illa argu. iuris ciuilis que non important fictionem vel improprietatẽ nõ reperirentur, tunc dico quod hoc loco eẽt prius recurrendum ad argumenta feudorum impropria, z ipro-prietatẽ z fictionẽ importantia, z que non veniunt ex intrinseca mente legis, sed ex intrinseca que etiã si nõ reperiretur, tunc sex to loco esset recurrendũ ad argumenta iuris ciuilis impropria z fictionem importantia. arg. l. de qbus. in prin. ff. de legibus. Mã ex quo lex feudalis expressis verbis prefertur legi ciuili, vt hic, z argumenta feudalia que nõ important fictionẽ preferunt alijs
10 argumẽtis de iure ciuili, vt hic in glo. Ita ẽt † argumenta feu-dalia impropria quando propria non reperiunt, nec de iure ciui li, nec de iure feudali debent pferri argumẽtis ciuilibus impro-prijs, z sic si bene perpendis ex his patet quod dicit hic Jaco. de bel. z Aluaro. qđ vbi in eadem cã ꝓducunt argumẽta ex cõ ſuetudinibus feudalibus z argumẽtis ex legibus quod index ex dictis argumentis, que vero ꝓprima esse comperit sui animi mo-dum informabit. arg. l. ob crimẽ. §. fi. ff. de testi. z. c. licet cãm. ex tra de proba. quod nõ est vez, ex quo ista argumenta feudalia z ciuilia non procedunt a pari, imo quando sunt paria semp z indi stincte ꝓcedũt, z prius admittuntur argumenta feudalia, vt sta-tim dixi. Et hoc modo intelligo istã materiam q̃ omnino not. qz sunt vtilia z quotidiana, nec tangunt p doc. vt supra dixi.

❧ SVMMARIVM ❧

1 Feudum quid sit, z quam habeat naturam 3.
2 Actione qua sit agendum ex contractu feudi. 7.
4 Feudi contractus cuius iuris sit. Et feudum qs ꝙtractus sit. 5.
6 Feudum est de natura contractuum.
8 Simile ad simile procedit in feudis.
9 Cause iuste exheredationis filiorũ z reuocãde donationis z fa-ciendi repudij sunt iuste cause perditionis feudorum.
10 Inuestiture tenor summe inspiciendus.
11 Statutum de lucranda dote non includit feudales res in do-tem date.
12 Iuramentum suppletorium non recipitur contra consuetudinis presumptionem. Et in quibus non deferatur.
13 Heredis vel liberorum appellatione in feudis qui veniant.
14 Ignorantia qualis in feudis excuset.
15 Feudum in dubio trahit ad se predium adiacens.
16 Feudalia alienans excusatur ignorantia.
17 Cõsuetudo in regalibus quantũ ad feudi successionẽ seruanda.
18 Vassallus nunquid possit testari inter filios de feudo.
19 Recõuentio ẽt sup re nõ feudali coram paribus curijs locũ habet.
20 Feudum non venit in petitione hereditatis nec in generali alie-natione. 21.
22 Alluuio quando locum habeat in feudis.
23 Feuda ignorant ius accrescendi.
24 Suorum appellatione in feudis qui veniant. Item de significa tione suus.
25 Feudi dominus quã iurisdictionem habeat in vassallos.
26 Temporum limitatio in feudis rationem non habet z cur.
27 Feudũ seruituti equiparat. Itẽ castrẽsi peculio z aduentitio. 28.
29 Inuestitura prima quãdo excludat secundam.
30 Clausula cõfirmatoria possessionem quomodo intelligenda.
31 Feuda ex gratia sunt, contractus vero emphyteotici non.
32 Argumentum procedit de feudo ad emphyteosim z quãdo. Et quid de feudo ad liuellum. 33.
34 Feudi amissio quomodo intelligẽda ex culpa.
35 Capitula libri feudorum in paucis libris reperta non sunt tenen da nec alleganda.

¶ Articulus. 7.

¶ Articulus.v.

v

Enio ad quintū ab extra

vez ad quasdā regulas feudales.ꝛ primo loco pri-
1 me regule vltra alias predictas scias qꝫ ꝑ feudū etiā hodie dr̄ esse ꝙsuetudo seu mos,lz in scriptis sit reducta, vt est gl.in.l.de qbus.in prin.ff.de legi.ꝛ ibi no.ꝛ ita ēt tz do. Pau. de cast.in.l.i.C.de legi.sicut dicimus de substitutione pupillari que dicit introducta esse nūc ex moribus.i.ex ꝙsuetudine, vt ē tex.ꝛ ibi glo.Bar.ꝛ Bal.ꝛ Ang.ꝛ Jo.de imo.in.l.ij. in pn. ff.de vul.ꝛ pupil.ꝛ insti.de pupil.substi.in fi.prin.ꝛ ibi oino vi de do.Ang.de are.in ver.in gl.in ver.moribus.lz Rapha.cu ma.in.d.l.ij.tenuerit ꝛriū.s.qꝫ imo feudū,ꝛ substitutio pupilla ris sint hodie leges scripte. Sed ꝑ opi.cōi ego do casum ꝛ cu ma.insti.de iure na.§.ꝛ nō inelegāter.ibi in duas species qō i- telligit̄.s.scripte ꝛ nō scripte ꝙuncto.§.precedenti ꝛ sequenti. ꝑ ista opi.vide ēt q̄ scribit Bar.in.l.more maiox.ff.de iurisdi. om.iu.vbi ponit an ꝛ qñ ꝙfirmās videat̄ dare.ꝛ ex eius dictis colligit̄ solutio nostre questionis, ꝛ vide oio late vltra ꝑ Alua. in rub.ē.de his qui feu.da.pos.

2 ¶ ✝Scōa regula est qꝫ ex ꝛctu feudi agēdū est actione ex feu di,ꝛ rō est,qꝛ vbicūqꝫ ꝙsuetudine vel statuto inducit̄ aliqs no- uus ꝛctus,tūc agit̄ actione que orit̄ ex illo ꝛctu ꝓm Bar. in.l. j.ff.de qdi.ex lege.circa fi.ij.col.ꝛ ibi ponitur ꝑ doc. Quidam tñ dicūt qꝫ orit̄ qditio ex moribus. Sed circa hoc esset latius videndū,vez que actio det̄ dño ꝛ vassallum ꝛ que vassallo ꝛ do minū in omni casu,de quo plene ꝑ Nico.de neapo.in prel.feu. in.ix.ꝛ penul.quest.prin.ꝛ plene ꝑ Alua.in.c.j.§.sed nec alie. ℣.querit̄ ab extra.j.que finit prima cā bene.amit.

3 ¶ ✝Tertia regula est qō natura feudi est vt duret in ꝑpetuū, vt est tex.no.in.c.j.§.illud.ibi in perpetuū ptineat.in titu.in q bus causis feu.amit.sicut ēt dicimus de liuello ꝛ emphytheo- si qō in effectu idē est,vt tex.in.c.i.ibi ex natura ꝑpetui liuelli in titu.ē.de alie.feu.ꝛ ibi hoc no.Jac.de bel.ꝛ Alua.ꝛ est tex. in.c.i.§.donare.ibi ꝑpetuo ꝙcedat̄,qualiter oliz feu.pote.alie. ēt de iure nostro est tex.in auc.de nō alie.§.alienationis ibi in ꝑpetuū extēsam emphytheosim.colla.ij.ꝛ ibi gl.ꝛ vide omni- no ꝑ Spe.in titu.de loca.§.nūc aliqua.℣.vij.querit̄.vbi vide an emphytheosis ecclesie vel priuati possit in ꝑpetuū ꝙcedi.

4 ¶ ✝Quarta regula est quod ꝛctus feudi est ꝛctus stricti iuris ꝛ non benefi.ita dixit Bald.in.c.i.§.fin.ē.de ꝙtro.innesti.al leg.§.actionū.insti.de actio.ꝛ idē dicit ipse in hoc.c.in fi.ꝛ ēt Alua.qō oino vide,ꝛ ratio est,qꝛ oēs ꝛctus q non numerantur in.§.actionum.ꝛ in gl.in.c.venerabilis.de excep.ꝛ ibi per do- cto.sunt stricti iuris.Sed ꝛctus feudalis ibi non numeratur,er go est stricti iuris.

5 ¶ ✝Quinta regula est qō feudū est ꝛctus nominatus, qꝛ a con suetudine habet nomen ꝛ formā,bz enim formam iuramenti fi- delitatis ꝛ innestiture,vt in.c.j.j.de foꝛ.fide.ꝛ j.de noua forma fide.ꝛ.xxij.q.v.c.de forma.ita dicit Bar.in.l.iurisgentium.§. quinimmo.in.vj.colum.ff.de pact.versicu.quero.de consuetu- dine iuramento.

6 ¶ ✝Sexta regula qꝫ feudū est de natura ꝛctuū,ꝛ sic potius ꝛ- ctui equiparat̄ quam vltime volūtati,ita notabiliter dixit bal. ꝑ illum tex.in.c.j.in titu.Ad idem facit.c.j.versi.laici.ē.q suc cess.tene.ꝛ ꝑ hoc facit ēt qō dicā.j.in regu.xxiij.facit qō habet in.l.centesi.§.fi.ff.de ver.obli.

7 ¶ ✝Septima regula est qō ex ꝛctu feudi nunqꝫ orit̄ actio dire cta ꝛ ꝛria,nec ēt ex alio ꝛctu,nisi ex casibus expressis i iure,ita notabiliter dicit Bal.in.c.j.§.i.in fi.quid oz prece. innesti. an fideli.ꝛ dicit qō de hoc est doctrina notabilis in.l.omnino.per gl.ꝛ docto.ff.de impen.in reb.dotal.fac.ꝛ qō de ea non fit mē tio alibi. Tu dic qō est gl.iij.circa med.sed ego do aliam glos. que ponit hanc doctrinam.institu.de actioni.§. preiudiciales. in versicu.sed quidam dixerunt ibi quod nulla lex tamen inue- nitur ꝛc.Et circa hoc quando oriatur actio directa ꝛ contraria vide glos.ordinariam,ꝛ quod ibi nota Bald.in.l.consensu.ff.ō actio.ꝛ obligatio.ꝛ plenius in.l.curatoris.C.de nego.gest.ꝛ ex ista regula secundum Bal.colligit̄ vna concordantia iuris ci- nilis ꝛ feudalis.

8 ¶ ✝Octana regula est qō in feudis seu cōsuetudinibus potest procedi de similibus ad similia,vt est tex.ꝛ ibi hoc no.glo.ꝛ do cto.in.c.ij.in fi.de feud.marchi.ꝛ gl.in gl.in hoc.c.ꝛ ibi dixit ad fi.gl.fi. ¶ Et adde qō ēt in penalibus in materia feudoꝝ potest procedi de similibus ad similia etiam maioza, vt est ca- sus valde no.in.c.ij.§.predi.antē.infra que fuerit prima causa benefi.amitten.ꝛ ibi nota Bald.ꝛ dixit illum text.esse me liorē de iure,sed tu adde bonum tex.in.c.super quoddam.in fi.ꝛ ibi glo.de statu mona.

9 ¶ ✝Nona regula est quam perpetuo no.in mā feudoꝝ qō que cunqꝫ cause sunt iuste cause exheredationis filioꝝ,de qbus ha- bet̄ in auc.non licet.C.de libe.preteri.ꝛ per glo.ꝛ doc.in.c. qn tanallis.extra de iureiuran.ꝛ quecunqꝫ cause que sunt iuste re- nocandi donationem,de quibus habetur in.l.fin.C.de renocā. dona. ¶ Adde qō quecunqꝫ cause que sunt iuste ad fa ciendū repudium,de quibus habetur in.l.consensu.C.de repud.ꝛ in to to titu.ff.ꝛ C.eodem.sunt ēt iuste cause pditionis feudoꝝ. ita di cit singu.Bal.in.c.j in vlti.colum.in fi.princi.in titu.qui.can sis feu.amit.alleg.tex.de hoc in titu.que fuerit prima causa be nefi.amit.quod singulariter nota.

10 # Decima regula

✝quod tenoꝛ innestiture semp derogat omni nature feudoꝝ. Et ideo tenoꝛ ipse semper est valde ispiciēdus. iste est casus ad literaz.in.c.j.j.de dno.fra.a cap.innesti.ꝛ ita hic. hoc no.bal. circa prin.per intel.tex.facit.c.porro.extra de priuil.

11 ¶ ✝Undecima regula est quod statutum ciuitatis loquens de lucro dotis non bz locū in feudalibus rebus datis in dotez. ita notabiliter dixit bal.in.c.j.ꝑ illū tex.in ti.an maritus sine vxo. succes.in can.Cui adde.c.j.§.j.de innesti.de reb,alie.fac.ꝛ idē tz Bal.in.c.in.ꝛ.col.in ℣.quero an de ꝙsuetudine.j.de phib. feu.alie.per Fede.ꝛ vide oino que dicā.j.in differētijs iuris ci- nilis ꝛ feudali.in.ij.iij.ꝛ iiij.differentia.

12 ¶ ✝Duodecima regula est quod contra presumptionem ꝙsue tudinis non recipitur iuramētū in supplemētū semiplene ꝑba tionis. ¶ Item ꝛ qñ pacta extranea non presumunt̄ super eis non est deferendum iuramētum.iste est tex.notabilis in.c.j.§. fi.ibi facultatē domino ꝑbandi adempta in titu.que sit innesti. ꝛ ibi Bal.primo no.ꝛ dicit quod hoc non est alibi ꝛ cordi tenē dum.Ideo tu nota diligenter quia limitat.l.admonendi.de iu- reiuran.ꝛ qō habetur in.l.bonefidei.C.eo.titu. ꝛ in.c.fi. extra eo.ꝛ hec regula in effectu videtur continere vnam differentiaz inter ius feudale ꝛ ius ciuile.

13 ¶ ✝Decimatertia regula est quod verbum sine herede in feu do interpretatur sine masculo,casus est melioꝛ ꝓm bal.hic in.c. j.§.ꝛ si clientulus.j.de alie.feu.Sed tu dic qō si innestitura fa- cta de feudo repit̄ verbum liberis intelligit̄ de filio tñ, de hoc ego do casum in.c.j.§.similiter.in titu.de.l.cozra.quem omni no vide,ꝛ de materia vide bonum textum in.l.ex facto.§.fin.ꝛ ibi per Bynum,Bartol.ꝛ docto.ff.ad trebel. ꝛ aduerte, quia dicto.§.ꝛ si clientulus.non videtur probare id ad quod allegat̄ quia ibi dicitur quod in feudis appellatione heredis masculi intelligit̄ de filio,non autem dicit qō appellatione heredis tñ comprehendat̄ solummodo filius masculus,sed bene probatur in.d.§.similiter.

14 ¶ ✝Decimaquarta regula est qō si in materia feudoꝝ seu sta tutoꝝ non fit mentio doli,ꝛ dubitatur vtrū requirat̄ dolus nec ne,distinguit̄ si fuit crassa ꝛ supina ꝛ quis non excusatur,si vero probabilis ꝛ tunc excusatur,ita dicit gl.in.c.i.in prin.ꝛ in titu. qui.mo.feu.amit.ꝛ ibi ēt no.bal.in vlt.col.ꝛ in.c.j.§.ij.in prin ci.in ti.de his qui feudū dare pos.

15 ¶ ✝Decimaquinta regula est si de latitudine predioꝝ dubite tur an tota sint feudalia vl̄ emphytheota an pars tñ, presumit̄ qō totū sit eiusdē qualitatis,ꝛ sic tota feudalia si non apparet nota diuersitatis.ita dicit Bald.no.in.c.j.§.cum autem.in.ij. col.in fi.in titu.de ꝙtro.innesti.

16 ¶ ✝Decimasexta regula est qꝫ in oib⁹ alienationibus feudali- bus illud qō dicit qꝫ alienās cadit a iure suo oz intelligi a scīente secus ab ignorante rei qualitatē.casus est valde sing.ꝓm Bal. ibi in.c.i.in fi.de ꝙtro.innesti.inter dñm ꝛ emp. Tu adde.c.si vassallus.si de feu.suc.ꝙtro.inter dñm.similis distinctio fit in. l.fi.§.fi.de leg.ij.ꝛ vide que dicā in.vij.ꝛ vlti.parte prin.in.iij. ꝙoꝛ.iuris feudalis ꝛ emphytheotici.

17 ¶ ✝Decimaseptima regu.in regalibus qstū ad successionē feu di semper est seruāda consuetudo.Bald.in.c.j.de feu.mar.in prin.ij.col.per tex.in.c.i.§.fi.de alie.feu.ꝛ dicit hoc esse fixum cordi tenēdū,qꝛ frequēs moꝛs dñoꝝm regum.

18 ¶ ✝Decimaoctana regula est qꝫ nulla ordinatio testamēti fa cta ꝑ vassallū vz ēt inter filios ꝓm ꝙsuetud.feudoꝝ. casus est no.in.c.i.in fi.prin.de suc.feu.ꝛ ibi bal.ꝛ doc. i.c.i.§.donare. in.ij.col.i ti.qliter olim feu.alie.pot.ꝛ no.bal.in.l.fi.C.de pa.i ℣.ex̄ gl.ꝑ declaratione,qō tñ intellige,vt infra dicam in sexta

parte prínci. xix. 2cor. vbi oino vide ex quo seq̃ q̃ vassallus nõ põt totũ feudũ assignare vni ex filijs ſuis alijs filijs nõ 2sentien tibus. ꝛ pro hoc. c. i. j. de alie. feu. ꝛ hoc tz And. de iser. Bald. Alua. in. d. c. i. in prin. ad fi. v. col. de probi. alie. feu. p Fede. tz idẽ Bal. tenuerit ꝓmum, ꝛ male. in. c. i. §. ꝛ q̃ videmus. in. ij. col. s. de his qui feu. dare. pos.

19 ℂ †Decimanona regula est q̃ cora̅ paribus curtis seu curijs hz locũ recõuẽtio ẽt sup re nõ feudali. gl. est ord. in. c. i. de 2troner. inuesti. apud pa. termi. ꝛ ibi Bal. ꝛ no. ẽt Bal. in. c. j. §. fina. in. ij. col. de phi. feu. alie. p Fede. facit q̃ hr̃ in. c. ceterum. de iudi. ꝛ sic in hoc 2cordat cum iure ciuili, per no. in. l. cum pupillus. 2iuncta auc. ꝛ q̃n. C. de senten. ꝛ dicam. j. in. vj. pte prin cipal. in sexta concordan.

20 **Vigesima regula** est †q̃ in petitione heredi tatis ñ venit feudũ, q̃ agnatus est heres, tz si filius sit heres hr̃ venit, nõ q̃ sit libex corpus hr̃ditatũ, tz est tãq̃ quoddã ius annexũ q̃ in hr̃ditate repit̃, vt no. p gl. ꝛ doc. in. l. itẽ vidẽdũ. §. fi. ff. de pe. here. ita dixit Bal. in. c. j. an agna. vel filius. in. iij. col. in fi. ꝛ sm predicta intellige bal. in. c. ij. in. ij. col. de succes. feu. q̃ dicit indistincte q̃ feudũ venit i peti. hr̃ditatis. ꝛ adde q̃ dr̃ in seq. regula,

21 ℂ †Vigesimaprima regula est in generali alienatione nõ venit feudũ. Itẽ vẽdita hereditate nõ intelliguñ vẽdita feuda, q̃ intra curiam alijs erant 2cessa, nec ipse ius vassallox, vt est casus in. c. j. de capi. qui cur. ven. ꝛ ibi vide Bal. in princi. ꝛ p totum, ꝛ ibi p doc. ꝛ vide tex. in. c. si de generali. si de feu. fue. cõtro. ꝛ ibi per doc. ꝛ vide dicta in precedenti.

22 ℂ †Vigesimasecunda regu. q̃ si queris an in feudis habeat locum alluuio dicas q̃ si meris terminis demonstratũ est habz locuz, q̃ natura terminox nõ est impedire futuras accessiones, secus in natura taxationis, ita Bald. in. c. j. §. si quis de manso. in verſicu. conclude quod feudum mensura taxatum in titu. de contro. inuestitu.

23 ℂ †Vigesimatertia reg. est q̃ in feudis nõ hz ꝓprie locũ ius accrescẽdi sicut nec in 2cribus, vt hr̃ in. l. si quis titio. ff. de verobli. de quo late p Bal. in. c. j. §. ꝛ q̃ vidimus de his q̃ feu. da. pos. in. iij. col. in fi. ℟. sed quero, vtrum frater vsq̃ ad ℟. querit gl. pone ꝛ ibi ẽt hoc late per Jac. alua. in vlt. col. ꝛ per Bald. in 2clusionibus feudo. in rubrica de feu. marchi. ꝛ sic in hoc cõ cordat cum contractibus potiusq̃ cum vltimis voluntatibus in quibus habet locum ius accrescendi. l. re coniuncti. ff. de leg. iij. ꝛ in effectu hec est vna concordãtia cuz iure cõi ꝛ feudal. vide. s. in sexta regula.

24 ℂ †Vigesimaquarta regu. est q̃ appellatione sui in materia feudali venit ñ solũ dñs directe, tz ẽt dñs vtiliter, vt feudatarius ꝛ emphytheota. gl. est no. cũ tex. in. l. i. in ver. suis. de thesa. li. x. ꝛ instit. de rex dui. §. thesaurus. in ℟. suo loco. ꝛ de feudatario do casum in. c. i. de qtẽ. inter. do. ꝛ vassal. de inuestit. el. ij. ibi q̃ suũ beneficiũ. ꝛ de significatiõe verbi suus vide oino gl. in. l. si femina. C. ad turpil. ꝛ ibi Ang. no. in gl. ij. in ver. ipsi sunt. C. in quib. causis colo. sensi. lib. xj. ꝛ gl. in. c. ꝓ illox. de prebẽ. ꝛ q̃ no. Bar. ꝛ doc. in ru. ff. de no. ope. nun.

25 ℂ †Vigesimaquinta reg. dñs feudi hz iurisdictionẽ ordin. in vassallos respectu feudi. facit. c. i. de foro cõpe. ꝛ est rõ q̃ sibi dat̃ a lege. vt no. Inn. in. c. cũ ab ecclesiax. de offi. ord. Ex quo infert̃ q̃ ẽt eius iurisdictio põt prorogari respectu consimilis cause, si non esset cã feudalis, ꝓ hoc vide que not. Cy. in. l. testamen. C. de testa. ꝛ gl. in. c. hi qui. de preben. in. vj. in. c. speciali. de privile. ꝛ Bal. in. l. i. in pe. col. C. de epis. ꝛ cleri. ꝛ in. d. l. testa. facit q̃ di am in. x. 2cor. iuris ciuilis ꝛ feudalis.

26 ℂ †Vigesimasexta regula est quod de taxatione temporum q̃ dantur in causis feudalibus, vt habeat̃ in. c. j. ꝛ §. scimus. s. quo temp. mil. inuesti. petere debeat. ꝛ in. c. i. post princi. si de inuesti. inter. domi. ꝛ vassal. lis oria. nulla ratio certa reddi potest nisi q̃ sic placuit legislatori. Sed dicit gl. in. d. c. i. de iure inuesti. ꝛ in versi. ad annũ. ꝛ ibi gl. rõnẽ inquit quẽ mundi labor exagitat, id est prophẽta. vt dicit gl. Jo. an. in arbore affini. in pri. ꝛ ista ẽt dicit Bal. in vltimis suis conclu. feudox. Idem de taxatione ipsox iuris ciuilis, q̃ in illis nõ põt reddi vera rõ q̃ lege dicit̃ tũc esse dispositiua institia. ℂ Et sic ita q̃ placuit legislatori, vt dicit gl. in. l. i. §. puerilitã. de postu. ver. ratus. ꝛ sic habes aliam concor. feudi cũ iure ciuili.

27 ℂ †Vigesimaseptima regula feudum equiparatur seruituti. nota. in. l. si aluus. in prin. ff. de vsufruc. ꝛ hoc volnit Baldus in c. primo. j. si de feudo fuerit controuer. ꝛ in. c. si facta. in princi. vltime colum. eodem titulo.

28 ℂ †Vigesimaoctaua regula feudum aliquando equiparatur castrensi peculio, aliqñ aduentitio, de quo per Bal. in. c. secundo. §. de duo. fra. de no. benefi. inue. ℟. sed quero vtrũ feudũ sit castrẽse. ꝛ q̃n dicat̃ castrense peculium vel aduentitiũ, vide gl. ordi. instit. p quas personas nobis acqr. in prin. ꝛ in. l. cum ops. in prin. ꝛ ibi not. C. de bo. que libe.

29 ℂ †Vigesimanona regula est quod si dñs fecit duas inuestituras duobus prima prevalet, vt est casus in. c. j. qui successio. tene. ꝛ hoc ibi not. Bald. in consil. quod est verum quando primus fuit realiter inuestitus, secus si primus fuit inuestitus verbaliter secundus realiter, q̃ tunc secundus est potior. argumẽ. l. quoties. ff. de rei ven. sed primo tenetur dominus ad interesse. Item notabiliter dixit Bal. in conclu. seu in ver. si de feu. fue. controuer. quod no.

Trigesima regula est si impera

30 tor †vel papa dicit confirmamus tibi omnia castella que possides, intelligitur si iuste possides. ℂ Et procedit etiam in generali inuestitura in qua non est verisimile principem voluisse iniustitiam subuertere. ℂ Idem si locum exprimat proprio nomine, nisi exprimat qualitatem possess. ita dicit singulariter Bal. in concluſi. feudorum in titu. per quos fiat inuesti. pro quo facit capi. si grauis. in fi. de rescrip. in. vj. ꝛ no. Cy. in. l. cum ops. in princip. C. de bo. que lib. ꝛ vide Ja. de alua. in. c. j. in prin. in ti. per quos fiat inuesti. ꝛ q̃ no Ang. ꝛ Saly. in. l. ij. C. ne rei domi. vide tu Bar. ꝛ Saly. omnino. in. l. autorez. C. vnde vi. imo dicit plus Bal. in. l. decernimus. in princi. ij. C. de sacrosanctis eccle. quod imperator ẽt expresse non potest etiam salua iustitia in decidentibus Castella vel ciuitates pertinẽtes ad iustos dominos cõcedere, vbi omnino vide, quod nota pro rege Sicilie.

32 ℂ †Trigesimaprima regula que facit ad multa in argumẽ. est q̃ ius consuetudinarium, ꝛ sic feuda non sunt rigorosa sicut contractus emphytheotici, ꝛ alij q̃ feuda nituntur ex gratia ꝛ ex gratia regulariter descendunt ꝛ acquiruntur, casus est in. c. i. j. quib. causis feu. amit. ꝛ in. c. i. in fi. ꝛ de feu. da. in vicez leg. cõmissio. sed contractus emphytheotici, ꝛ alij non sumuntur, ideo non est eadem ratio prohibendi vnum sicut aliud. ꝛ hãc regulã tradit no. Bal. in. c. i. in prin. in. v. col. s. ó his q̃ feu. da. pos. ꝛ ex ea no. singulariter quod non est bonũ arg. in prohibitis. de emphytheosi vel alio cõtractu qui non nititur ex gratia ad feudum, sed bene valeret econtra de feudo ad emphytheosim.

ℂ Item ex no. singulariter quod in permissis nõ est bonũ argumẽ. regulariter de feudo ad emphytheosim ꝛ ad alios 2ctus, tz eꝛ sic, de emphytheosi ad feudum quod singulariter tene menti. ꝛ sic ex his habes vnam differentiam feudi ꝛ iuris ciuilis, ꝛ iuris emphytheotici.

32 ℂ †Trigesimasecũda regula est q̃ vbi lex vl̃ capitulũ loquẽs de feudo continet ius commune extẽdit̃ ad emphytheosim. Et sic tunc potest argui de feudo ad emphytheosim, vt no. Bald. singulariter in. c. i. §. quid ergo in titu. de inuesti. de rebu. alie. fac. idẽ sentit Bart. in. l. iusiurandi. §. si liberi. in prin. ff. de ope. liber. Ex quo ẽt habes vnam aliaz concor. feudi, ꝛ emphytheosis, ꝛ feudi, ꝛ iuris cõis, ꝛ vide j. eo. in. vij. parte prin. ꝛ in. x. differentia feudi ꝛ emphytheosis.

33 ℂ †Trigesimatertia regula est q̃ de feudo ad linellum, ꝛ sic ó feudatario ad emphytheoticũ regulare non est bonũ argumẽ. q̃n non est eadẽ rõ in vtroq̃. gl. est in. c. i. j. de vassal. qui contra consti. lotha. feu. alie. ꝛ est tex. in. c. ij. ꝛ iij. j. si de feu. fuerit contro. vbi hr̃ q̃ in linello succedit filia femina q̃ non est in feudo, vt in. c. i. §. ℞ añt notã. q̃ feu. da. pos. ꝛ i. c. i. §. filie. ó suc. feu. tz gl. in. c. j. an agna. vel fil. in ver. ad vtrãq̃ in fi. dicat ꝓmũ, sed bal. ibi i. vi. col. ℟. tz cane tibi. tz ꝓmũ, ó quo ẽt ibi per Alua.

34 ℂ †Trigesimaquarta regula est vbicũq̃ in feudis fit mẽtio de amissione feudi, intelligit̃ culpa 2iuncto iudiciario ordine, vt in c. qcũq̃. j. de pa. tenẽ. nemo. n. inauditus privãd9, vl̃ spoliãdus est in. l. iij. §. si ad idẽ. de re mili. ij. q. j. in primis. ita singu. dixit bal. in. c. cetex. in. iiij. col. in pri. ex̃ de in. ꝛ in. d. c. qcũq̃. in fi.

35 ℂ †Trigesimaquinta regu. q̃ qñ sunt aliqua capitula in ℞ libro feu. q̃ in paucis libris repiunt̃ ór gl. no. q̃ dubitat an sint tenẽda. ꝛ sic in dubio nõ sunt tenẽda. ita ór no. Bal. in. c. i. §. ꝛ q̃ vidim9. in. ij. col. de his q̃ feu. da. pos. alle. gl. in. c. i. j. q̃ testes sunt neces. ed ꝓbã. vas. in gra. ꝛ est glo. i. c. i. §. si noluerit. de capi. q̃ cur. ven. ℞ro q̃ facit q̃ no. bal. in. c. i. i fi. de vas. ó crepi. eta. ℞ ẽt sentit Lud. pon. in. cxviij. singu. q̃ incipit tu habes feuda. tz istas gl. no. nõ alle. q̃ si tibi ista capitula que raro inueniunt̃ in libris etiam alijs quã feudi, sicut sunt multa extranea an. que

cõiter

communiter non habent allegarent in scholis, & precipue in iudicijs non debes ei adhibere fidē qđ est vtile & valde notabile circa hoc, ñ vide tex. & qđ ibi no. p doc. in. c. pastoralis. de fi. instru. & gl. xxix. di. in sum.

¶ Multe alie reg. possent adduci q̄ breuitatis cā ommittunt.

SVMMARIVM

1 Investitura simpliciter facta filios masculos includit, quānis nulla de eis mentio facta in ea.
2 Mulier in feudis testimonium non fert. Et quando testis esse possit, & quando non.
3 Testes iniurati ēt in feudalibus non admittuntur.
4 Investitura nova per quot testes probanda.
5 Portionis appellatione etiam in feudis dimidiū continet.
6 Reconventio coā eodē iudice ēt in feudis locū habet.
7 Prescriptio. xxx. an. ēt contra ignorantem in causis feudalibus currit. Item & bonor possessio. viij. & xiij.
9 Heredes prohibiti alineare possunt inter se ēt feuda alienare.
10 Regula. §. fi. l. solemnis. ff. de iudi. hz locum ēt in feudis.
11 Feuda non refert cuius precio sint empta.
12 Lex commissoria est ēt in feudis reprobata.
14 Vassallus exauctorandus cum feudo privatur.
15 Vassallum inopem tenetur alere dominus.
16 Bonorum possess. vt duplex est in allodialibus, ita in feudalib⁹.
17 Filij fratrū in feudum qūo succedant.
18 Successionis gradus in materia feudor qualiter intelligēd⁹.
19 Feudi aduentitij vsusfructus patri an queratur, & de eo testari possit.
20 Feudalium bonor viuente patre filius dicitur dominus.
21 Ascendentes non succedūt in feudo descendentis.
22 Maritus in feudis non succedit vxori ēt si ppinq non extēt.
23 Auctentica pterea. C. vñ vir & vxor. nō hz locū in feudo.
24 Statutum qp mortua vxore in matrimonio vir lucretur dotem non se extendit ad feudum.
25 Feudum quo iure deferatur & vocet fratres.
26 Suus heres in feudis quis dicatur.
27 Hereditatem patris feudo annexā filio repudiare nūqd possit.
28 Feudum non rectum ad quos transmittatur.
29 Filia in feudis an & quando succedat.
30 Feudi filij vsusfructus patri non queritur.
31 L. ij. C. de rescin. ven. non habet locum in feudo. Et quid in feudi cognitione.
32 Delictum patris nocet filio in feudo.
33 Citatio vna in feudis peremptorie fieri non potest.
34 Iudex feudalis quam habeat iurisdictionē. 35.
36 Iuramentum calūnie non habet locum in feudis.
37 Solennitas in feudis ratione instrumenti presumitur.
38 Testes de domo aduersarij produci possunt in feudis.
39 Alluuio in feudis cui acquiratur.
40 Possessio in feudis an & qñ inducat pbationē pro vassallo.
41 Investiture titulus q̄sto tpe presumatur a dño factus.
42 Iudicium communi dividundo quod datur feudatario quanto tempore prescribatur.
43 Prescriptio longi tpis in feudis dicit favorabilis.
44 Regula. l. si certis annis. C. de pac. fallit in feudis.
45 Feudatarium expellens an possit dño directo excipere.
46 Vassallus potest meliorare feudum inuito domino.
47 Appellari in possessorio feudi potest.
48 Legatum pro anima in feudis non valet.
49 Feudum non confiscatur pp crimen lese maiestatis.
50 Acquiri potest in feudo paciscendo alteri per alterum.
51 Apostolos mittere non sufficit in feudis.

¶ Articulus. vj.

Venio ad sertū principale

vcz ad qor. & differentias priculares que sunt inter ius feudale, & ius ciuile. primo igit capio qordā.

1 ¶ †Una p prima est qp sicut pactū defuncti factū sibi simpliciter prodest heredibus, hz de eis mentio facta non fit in pacto ó iure ciuili, vt. l. si pactum. ff. de proba. ita ēt investi. facta & recepta simpliciter intelligitur recepta p filijs masculis, hz in eo nō sit facta mentio de filio. tex. est no. in. c. j. de dno. fra. a cap. investi. & hz gl. in. c. i. q. mo. feu. qsti. pōt, & ibi ħ no. Bal. q exte-

dit. d. gl. ad emphyteosim q dicit tenē dū menti ppetuo.

2 ¶ †Scda qordia. Mā mulier siue femina hz regulariter a dmittatur in testē pbatur in. l. j. in fi. ff. de testi. & in. l. qui testa mēta. §. mulier. ff. de testa. ēt qñ pater testatur inter liberos minus soleniter. gl. est no. in auc. qó sine. C. de testa. & gl. in auc. de tes. impfec. in §. j. col. viij. & ēt in codicillis. gl. est in. l. fi. C. de codi. quā sequitur ibi Bar. ñ in soleni titulo mulier testis esse non pōt. d. §. mulier. vbi plene p doc. ita nec ēt in feudis, vt in. c. j. q
3 testes sint neces. ad publi. no. investi. & ibi Bal. in fi.

¶ †Tertia concor. sicut enim de iure ciuili dictū testis nō vz, nisi primo iurauerit. casus est in. l. iusiurādi. C. de testib. & idem de iure canonico, vt in. c. tuis. & in. c. nuper. de testi. & ita ēt in causa feudali testes nō admittunt nisi primo iurauerint. casus
4 est in. c. i. si de investi. int. do. & vas. lis oria. & ibi no. Bal.

¶ †Quarta qor. ad pbandū nouā investiturā duo testes sufficiunt. c. si quis se. & ibi hoc no. gl. & doc. in. d. ti. si de investi. &c. & sic si aliquid pbari dz ó iure ciuili satis est, vt pbet p duos testes. l. vbi numerus. ff. de testi. l. fi. ff. ad treb. & probat in. c. cum
5 omnes. & in. c. relatum. de testi. cum si.

¶ †Quinta qor. nam de iure ciuili in dubio appellatione portionis venit dimidia. l. nomē filia p. §. portionis. de ver. signi. l. etiam partis. de vsufruc. & est gl. lxxviij. distinctio. c. primsq. & in. c. statutum. de deci. in. vj. ita in materia feudali tex. est in.
6 c. j. & ibi Bal. de alie. feu.

¶ †Sexta qor. sicut quis queuit me coā vno iudice possum ipsum recōuenire coā eodē iudice. l. papinianus. & auc. cōiter. C. de sen. & in. c. i. de mutu. peti. ita ēt in feudo hz locū reconuētio, vt est gl. in. c. j. de contro. inue. apud pa. termi. & ibi Bal. in. ij. col. & in. c. i. §. fi. in. iij. col. de probi. alie. per. Federi. dixi supra nona regula.

7 ¶ †Septima qor. Sicut currit prescriptio. xxx. annor etiaz contra ignorantem in ciuilibus. l. singu. C. de prescrip. xxx. ann. ita in causis feudalibus, vt in. c. j. §. porro. ver. prescrip. qualiter olim feu. pos. alie.

8 ¶ †Octaua qor. qz bono. pos. carbo. & bono. pos. que datur ventris nomine habet locū ēt in feudis, vt no. Bald. in. c. i. in fi. v. col. j. an agna. vel fil. per tex. in ratione sui. in fine. l. i. §. lex falci. ff. ad. l. falcidiam.

9 ¶ †Nona qord. qz sicut de iure ciuili qñ plures sunt instituti heredes, & prohibiti alienare possunt inter se & agnatos aliena re. l. voluntas. C. de fideicommissar. l. cum pater. §. filius. ff. ó lega. ij. cum si. ita de iure feuda. tex. est in. c. i. de alie. feu. & ibi Bal. & in. c. j. §. fres. de alie. feu. & i. l. i. vbi casus j. p qs fi. inc.

10 **Decima concor.** †partes citate vel alij indices in causis feudor, de qb⁹ in. i. ū apud quem conic. feu. termi. & in. c. i. §. si inter duos de lege qra. & in. c. i. apud indi. questio feu. termi. & in. c. imperialem. §. fi. de probi. feu. alie. p fede. & ibi gl. & hz in. c. ceterum. ó iudi. si agat coram eis partibus & alijs iudicibus criminaliter occasione feudi cognoscere non possunt de cā ciuili, qz separatum est iudicium criminale a ciuili, per. l. solemnis. §. fi. ff. de iudi. & sic regula illius. §. fi. hz locum ēt in feudis, vt sentit Bal. in dicto. c. j. apud quez vel quos. inue. fiant, quod dixi. ū. in prima regula feudorum.

11 ¶ †Undecima concor. est singulariter non refert cuius pretio sit empta res, qz acquiritur ementi. l. si ex ea. & l. si vt proponis. C. de rei ven. cum si. ita ēt in feudis casus est, & ibi gl. Bart. & doc. in. c. j. apud quem conten. feu. termi.

12 ¶ †Duodecima concor. qp sicut de iure ciui. l. commissaria in pignore est reprobata vt in toto titu. C. de pac. pig. Ita etiam in feudis. c. i. & ibi gl. & Bal. ū. de feu. dat. in vicem. l. commis.

13 ¶ †Decimatertia concordan qp prescriptio. xxx. annorum habet locum etiam in feudo. quod nota pro eo qui nunquam fuit investitus, sed tamen habuit se tanquam feudatarium, vt in. c. si quis per. xxx. annos. & ibi per doc. si de feu. fue. qro. & in. c. fina. & ibi Bal. ū. de feu. da. in vicem. l. cōmus. sicut dicimus. i. l cum de in rem verso. de vsur. & in. l. si certis annis. C. de pact. cum si. de iure ciuili.

14 ¶ †Decimaquarta concor. est qz sicut quando miles pp delictum dz privari militia dz prius exautorari vt. l. ij. §. ignominia. ff. de infa. & in. l. j. C. de mulie. que seruis pcijs se subie. & in. l. si excepta. C. de mathema. & in auc. presbyteri. C. de epis. & cleri. & in. l. ij. C. de spor. & in auc. de sanc. epis. §. si vero. & sic sacerdoti q degradat dtrahunt insignia sacerdotalia. vt in. c. degradatio. ó pen. in. vj. & est rō qz nemo debet in dignitate mori, vt est gl. in. l. omnes. C. de epis. & cle. Ita etiā vassallus quādo feudo pri-

ñatur debet exauctorari, vñ si a nullo sibi facta erat inuestitura deanulabitur. ita Bal. in. c. nulla. per quos fiat inuesti.

15 ¶ †Decimaquinta concor. qr vas. tenet alere dñm pauperem, et eꝫ sicut filius patrē, t eꝫ. l. si quis a liberis. §. si vēl parens, ó libe. agno. ita dicit Bar. in. l. alimenta. eo. ti. t Jo. fab. t Ang. de are. insti. de act. §. fi. ver. ſz t si qs. adde tu t sicut discipulus tenet alere doctorē. l. ij. §. sed prius, dimus ibi plurimū a suis discipulis sustentaret. ff. de orig. iur. t Lud. de ro. in. cxxxvj. sing. t Jmol. in. c. j. de magi. t sicut patronus ecclesie si vergit ad io pias ꝺz ali ab ea. c. nobis. ó iurepatro. Et ēt libertus patronū. l. fi. de lib. agno. t. l. libertus qui. de ope. lib. qr ēt eꝫ. l. si patro nus de oper. liber. ex quo ēt pōt inferri qꝺ dominus tenetur ale re vassallum inopem vt dixi argu. c. j. §. fi. de for. fide. t. c. domi no. si de feudo fue. controuer.

16 ¶ †Decimasexta qcor. qr sicut est duplex bo. pos. in allodialibus de iure ciuili. s. edictalis, t decretalis que sunt eadē in substātia, vt. l. i. §. decretalis. de succes. edic. ſz hodie nō sit necessaria decretalis. p. l. fi. C. qui admit. ita est duplex bo. pos. in feudalibus. s. edictalis, qr filius succedit in feudo. t decretalis scz qua ꝺz dñm. j. certū tps agnoscere t fidelitatē prestare. c. j. sup quo tem. mil. t sicut edictalis mihi opatur sine decretali, ita est statutus annus, t dies vēl mēsis filio ad parēdū. d. c. i. Jta ¸dicit Spe. in ti. de feu. §. q̄ꝫ q̄ꝫ. ver. t. s. sed Bal. in. c. j. in prin. de consue. fec. feu. vī aliter sentire dic vt ibi per eum.

17 ¶ †Decimaseptima qcordan. qr sicut de iure ciuili filij fratrū ad successiones patrui, vel aui succedūt in stirpes, t non in capita ſm cōem opi. de quo p Bar. in. l. post qsanguineos. de suis t leg. t gl. t doc. in auc. cessante. C. de legi. here. ita ēt in feudū. de quo vide late per Bal. in. c. j. circa prin. de successio. feu. t in. c. j. §. j. circa princi. s. de his qui feud. dare pos. t in. c. i. post mediū de gra. succe. in feud.

18 ¶ †Decimaoctaua qcor. qr gradus successiōis in materia feudoꝝ intelligit ſm ius ciuile inducendo excipiente seu primā pſonā in numero graduū. ita dixit elegāter Bal. in. c. i. §. t qr vidimus. in fi. de his qui feu. da. pos. imo ēt dico qꝺ intelliget ſz ius ciuile nō ſm ius canonicū vcz qꝺ quelibet pſona capite descēdēte dēpta vna faciat gradū. pbat i. d. c. i. §. ḃ quoꝫ. ó succes. feu. t p ḃ facit qr iste liber est pars iuris ciuilis ſm doc. i pīncipio feu. ergo ſm ius ciuile ꝺz fieri computatio graduum.

19 ¶ †Decimanona qcor. cōis opi. gl. t doc. qꝺ bonis aduētitijs ēt in quibus patri non queriť vsufructus nō pōt testari. l. pe. in fi. C. qui testa. face. pos. t insti. de testa. mili. §. fi. t insti. qui tes. face. pos. §. pter hos. t auc. vt lice. matri t auie. in prin. col. viij. t est gl. ord. in. l. q in por. de testa. t in. l. i. §. si filij. ad treb. t in l. fi. §. filij. de bo. que lib. t insti. de testa. mili. §. fi. idē erit in feudo filij qñ esset aduētitiū t patri vsusfructus quereret, qr feudū aliqñ ꝺť castrēse peculiū aliqñ ꝺť aduētitiū vt dixi. s. in. xxij. regula t nullo casu acquiriť patri vsusfructus, vt dicā in. x. ďria iuris ciuilis t feudalis. t intellige qñ filius vel filij venientes instituerent eqliter cū vniuersitate bonoꝝ, quo casu bene valeret institutio. vt elegāter vult Bal. in. c. j. in pri. ij. col. in fi. de suc. feu. t ibi Ja. alua. idē ſz ēt i vlt. opp. in fi. alś aūt si institutio de feudo nō fieret cū vniuersitate t ineqliter nō bēret dubiū qꝺ nō valeret, qr nō solū filiusfami. ſz nec pťa. pōt de feudo testari, vt est casus no. in. c. i. in. prin. de succes. feu. t dixi. s. in. xviij. regu.

20 ¶ †Vigesima t vltima qcor. qr sicut filius in bonis allodialibus patris ꝺz dñs ēt viuente patre. l. in suis. ff. de liber. t posth. t insti. de here. quali. t differ. §. sui. Jta ēt in bonis feudalib⁹ vñ post mortē patris dicitur filius in feudis bona ꝓpria venire potuisq̄ aliquid de nouo acquirere ſm gl. no. j. eo. in. c. seq. in fi. q̄ extēdit. l. in suis. Multe alie concor. possent adduci quas ommitto. Sed vnā tm̄ adde que colligiť ex sexta regu. s. posita. t aliā qua colligiť ex. xxv. reg. t aliam. ex. xxxj. regula.

¶ Differentie feudi t iuris ciuilis.

v

Jsis concordantijs iuris

21 ciuilis t feudalis videamus nūc differētias. † t primo differunt, qr ascēdētes non succedūt in feudo descēdētis, vt est casus in. c. i. de na. suc. feu t ibi p Bal. t Ja. alua. de rōe vide p Alua. in. c. i. §. boc quoq. in pe. col. de his q feu. da. pos. ſz secus sit in hēditate de iure ciuili. l. nā t si parētibus. ff. de inoffi. tes. t in auc. de here. ab intes. §. j. col. viij. cū si.

22 ¶ †Sc̄o differūt, qr q̄nis maritus succedat vxori de iure cōi nō extātibus alijs propinquis. l. i. C. vnde vir t vxor. tamen in feudo non succedit. casus est in. c. i. an maritus succedat vxori i feudo, quod bene not.

23 ¶ †Tertio differt qr anc. preterea. C. vñ vir t vxor. que loquitur de tertia, t quarta que ꝺebeť coniugi superstiti, t pauperi siue marito siue vxore, non ḃz locū in feudo vt coniunx supstes paup possit retinere tertiā, vēl quartā de feudo. casus est t ibi glo. t doc. in. c. fi. de inuesti. de rē. alie. fac.

24 ¶ †Quarto differt qr ſz ex forma statuti mortua vxoꝝ i mrīmonio vir lucretur partem dotis vel totā, tñ nō habebit illam ptez in feudis. de quo dixi in. xj. regula vbi oīno vide.

25 ¶ †Quinto differt, qr fratres ex vtroq̄ parēte in successione ab intestato excludūt fratrē ex vno parente tm̄ de iure ciuili. in anc. cessante. t in anc. post fratres. t in corpe. C. de legi. here. i feudis aūt secus, qr in eis non succedit ex eo qr sit cognatus, ſz ex eo qr sit agnatus, qr frater qui est soluꝫ ex parte patris dicitť esse agnatus. l. iurisco. sul. §. inter agnatos. ff. de gra. t. l. i. C. de legi. here. Jtē feudū nō defertur iure hereditario, sed beneficio dñi. l. si quis. C. de proxi. sacro. scri. lib. xij. t in. c. i. an agna. vel filij. t p hoc ēt vī text. qui loqť indistincte in. c. i. §. is vero. de grad. succe. in feu. t ibi Bal. t Ja. de ardi. in sum. ó succes. feudi. t Ja. de alua. t ibi in. v. col. in fi.

26 ¶ †Sexto, qr cognatus de iure ciui. est genus q est suus. t non eꝫ omnis agnatus est suus. l. inter agnatos. alias modestin⁹. ff. vñ libe. insti. de legi. agna. tutel. §. j. t de legi. agna. succes. i pncip. t §. j. Sed de iure feu. suus heres nō ꝺť agnatus. Sz trāsmissales nati ex linea masculina. ita bal. no. in. c. j. in. ij. colū. an agna. vel filij. t est casus in. c. i. §. filius. de capi. q cu. vell.

27 ¶ †Septimo differūt, qr ſz de iure filiꝰ in ptāte patris positus hēditatē patris repudiare nō possit pp suitatē q̄ ē gnexa iuris sanguinis. insti. de here. q̄li. t diffe. §. sui. cū si. qꝺ ius sanguinis repudiari nec absorberi pōt, vt no. gl. in. l. i. C. qñ nō petē. t de reg. iur. l. iura sanguinis, tñ de iure q̄suetudinario feudoꝝ, t sic ēt de iure ciuili, cū iste q̄suetudines sint de iure ciuili insti. de iure naturali. §. ex non scripto. est casus singularis in quo pōt. scz qñ hereditati est annexū feudū t filiꝰ vult repudiare feudū t hereditatē. Nā nō pōt de iure q̄suetudinario feudoꝝ. casus ē singularis ſm Bal. in. d. c. i. j. an agna. vel filij. Sed tu adde aliū casum in mā feudoꝝ in. c. i. §. filius. de capi. q cur. vē. Jtē de iure ciuili. adde alium quo filius pōt repudiare hereditatem patris. casus est in. l. cū antiquioribus. ver. t si quidem. t boc ibi no. Flozi. C. de iure delib.

28 ¶ †Octauo differunt qr regulariter feudū trāsmittit ad filios heredū. c. j. §. j. t §. cū vero corradus. de bis qui feu. dare pos. cū si. t sit ēt hēditas. l. apud hostes. C. ó suis t leg. t. l. i. C. ó bis qui ante aper. tabu. tñ boc fallit in feudo qꝺ nō est rectum. id ē cum debita solennitate acquisitum, tex. est in. c. i. t ibi Bal. in prin. quib. mod. feu. consti. potest.

29 ¶ †Nono differt qr ſz de iure ciuili ita succedat femina sic masculus. l. maximū vitiū. C. de libe. prete. t. l. lex. xij. tab. C. ó suis t legi. tñ secus est in feudis in quibus filia femina non succedit nisi sit dictum. casus est in. c. i. §. boc aūt notādū. s. de his q̄ feu. da. pos. t ďr in. c. j. §. quinetiam. s. episcopum vel abbatem. t in c. j. §. fi. de suc. feu. cum simi.

30 **Decimo qr ſz** pater †habeat vsumfructū in bonis aduētitijs filij. l. cū opz. C. de bo. q̄ libe. t in. l. i. C. de bo. ma. tñ in feudo filij qꝺ aliqñ ꝺť aduentitiū vt dixi. s. in. xxvij. regula pz nō ḃz vsumfructū. qr sibi filio datur vt possit ꝺño seruiť. t p hoc facit. l. iij. §. si quis minoris filio. ff si. sed si. ff. de mino. ita no. dicit Bal. in. c. j. de duo. fra. de no. bene. inuesti. ver. sed quero vtrū feudū sit castrēse peculiū. ſm Ja. de bel. t Nico. de neapo. t ibi And. de iser. in. c. j. post pncipi. de bis q feu. da. pos. ſz Jac. de alua. in. d. c. ij. ver. quero ab extra distinguat t bene de quo dic vt p eū i. c. i. de na. suc. feu. t Bal. in. l. j. C. de bo. q̄ libe. t in. l. si vxorē. in fi. C. de q̄di. iser.

31 ¶ †Undecio qr. l. ij. C. de rescin. vē. ſz regl̄r ḃz locū in omni cōtractu. tñ non ḃz locū in feudo ſm Spe. in ti. de em. t vē. §. sed nūc ꝺoz, ver. ſz nūqd locū ḃz in feudi q̄cessione p qua est casus singularis ſm glo. in ver. enorme. in. c. ad nostrā. de reb. eccl. nō alie. ſm Lu. poma. in. l. si quis cū aliter. de ver. obli. ſz certe illa gl. relata ad tex. potius ꝓbat ꝯriū. t ꝯrium ēt tz Pan. de cast. in. d. l. ij. col. antepe. ver. est dubiū. Quid de cōtractu emphyteosis t vide q̄ dicā in. vij. parte principa. in. vij. concor. feu. t emphy.

32 ¶ †Duodecimo, qr ſz de iure cōi delictū patris nō noceat filio. l. adoptiuum. ff. de in ius vocan. Lemancipata. t. l. filiaz. ff. ó senato. cum simili. de iure tñ consuetudinario t feudoꝝ delictum

ctum ꝛ culpa patris nocet filio in feudo, vnde si pater deliquat priuat ipse ꝛ filius suus indistincte feudo, vt in.c.si vassallus cul pã si de feu.fue.gtr.ꝛ in.c.j.si vassal.feu.pri.ꝛ gl.in.d.l.mãcipia,ꝛ in.d.l.adopti.dixit ꝑrium,de quo tñ vide latius ꝑ Bar. in.l.iij.C.de interdi.ꝛ rele.ꝛ Cy.in.l.ij.C.de lib.ꝛ eo.libe.in.v. col.ꝛ By.in.c.nõdũ.de reg.iur.ꝛ Bal.in.l.fi.de libe.cau.ꝛ i c.j.§.j.si vassal.feu.pri.in Spe.ỏ feu.§.nũc dicamus. ℣.j.ꝛ ꝑ Host.in sum.de feu.ver.qui.mo.feu.amit.in fin.ꝛ ꝑ Pet.de anc.in repeti.c.eũ qui de reg.iur.lib.vj.

33 ¶ †Decimotertio,qꝛ ꝛ de iure ciuili vna citatio possit fieri ꝑ tribus peremptorie.l.ꝛ gsentaneũ.C.qũo ꝛ qñ ind.l.nõnũq̃.ff.de indi.ꝛ no.in cle.j.de dolo.ꝛ gtu.tñ in feudis hoc fieri non põt. gl.est sing.in.c.j.de mili.vassal.qui contu.est ꝛ ibi Bal.ỏ quo dic vt ibi per eum,ꝛ doc.

34 ¶ †Decimoquarto differũt,qꝛ ꝛ coꝛã iudice ordinario citatus nõ sit sub eius iurisdictione tñ de iure ciuili dꝫ cõparere,vt solũ cognoscat an sit snb eius iurisdictione.l.si quis ex aliena.ff.de iudi.l.ij.ff.si qs in ius voc.nõ ierit.tñ ℔ nõ est in iudice feudali, q est iudex inter paucos.gl.est singu.in.c.i.in ver.nõ põt trahere.de inuesti.in mari.fac.de quo ibi vide plene ꝑ bar.ꝛ doc.

35 ¶ †Decimoquinto qꝛ ꝛ in causis ciuilibus ptes possint ꝓgaꝛ iurisdictionẽ i iudicẽ nõ sũ.l.i.ꝛ ij.ff.ỏ iudi.ꝛ in.c.p.ꝛ.g. ỏ offi.dele.tñ in feudis vassal.hoc nõ põt ſm bal.in.c.impialẽ §.fi.de prohi.feu.alie.per Fede.versicu.quero an vassalli.de quo vide ibi latissime.

36 ¶ †Decimosexto,qꝛ in cã ciuili semp est iurãdũ de calũnia ex parte actoris ꝛ rei.l.ij.C.de iura.calũ. Sꝫ in cã feudali nec vassallus teneꝛ iurare de calũnia nec dñs.casus est in.c. sacramentum.§.in quibusdã.ꝛ ibi gl.ꝛ bal.j.de gsue.recti feu.

37 ¶ †Decimoseptimo,qꝛ ꝛ õe instrumẽti de iure ciuili nõ ꝓsumatur solennitas.l.j.ꝛ ibi no.C.de vsu.l.sciẽdũ.de ver.obli.ꝛ in.l.theopõpus.de dot.ꝓleg.cũ simi.tñ in materia feudoꝝ ꝑ sumit sollenitas.s.seruatis seruandis.rõ est, qꝛ auctoritas dñi inuestiẽtis habeꝛ vim decreti ꝓ quo ꝓsumitur gles.est notabilis in.l.j.C.de fide instr.ꝛ iure baste fisca.lib.x.ꝛ.ibi no. ꝛ in l.actoꝛ.rem ratã hab.iste est casus in.c.j.in prin.ibi sollenniter fieri dꝫ.j.quid sit inuesti.ꝛ ibi hoc tꝫ Bal.in prin.vlt.col.

38 ¶ †Decimooctauo qꝛ est speciale in feudis vt testes de domo aduersarij ꝓduci possint,vt pares curtis.i.cuꝫ vassallis ipsius vassalli,q recognoscũt feudũ ab eodem dño, vt in.c.ij.princip. ꝛ ibi Bal.si de inuesti.inter do.ꝛ vassa.lis oriaꝛ.ꝛ in.c.j.post prin.de gsue.recti feu.qỏ nõ est de iure ciuili,vt.l.parẽtes.l.ẽt ꝛ.l.omnibus.C.de testa.cum simi.

39 ¶ †Decimonono qꝛ ꝛ si distingui solet in vẽditione cui acqratur alluuio.l.iul.§.fi titius.ff.de act.emp.tñ in feudis qñ dñs reseruauit sibi aliquid in curte indistincte acqriꝛ dño ꝛ nõ vassallo.ita not.dicit Bal.in.c.j.§.si quis de mãso.de gtrouer. inuesti.in ver.oppo.ꝛ vꝛ distiguendũ. ꝛ ibi allegat istã rõnẽ qꝛ.§.si titius loquiꝛ in contractibus in quibus transfertur totum ius tradentis,ſꝫ non est ita in feudo,qꝛ penes ñm gcedẽtẽ remanet directũ dñium qỏ dꝫ aliquid operari.

Uigesimo, qꝛ possessio in materia feudoꝝ nũq̃ inducit

40 †probationem ꝓ vassallo nisi possedit pacifice ꝑ annũ dño sciẽte,ꝛ nõ ꝯdicente. casus est sin.in.c.ij. in fi.si de inue.inter do.ꝛ vassal.lis oria. Sꝫ ibi Ja.alua. allegat simiłẽ in.c.si titius.in fi.si de feud.fue.gtro. Sed certe ille tex.nõ multũ facit qꝛ logꝛ in alio.s.qñ aliquis vẽdidit,ꝛ sic ibi gcurrebat vẽditio,titulus,ꝛ possessio,ꝛ patiẽtia dñi. Sꝫ in casu c.ecclesia solũ cõcurrebat patiẽtia cũ pos.ego aũt addo tex.melioꝛ in.c.fi.de gsue.rec.feu.cũ expositione Bal.ibi sup ver. longa.vt exponas.s.ꝑ annũ,alias aũt de in.ciuili simplex sola possessio inducit ꝓsumptionẽ.l.is qui destinauit.de rei vendi ca.ꝛ institu.de interdi.§.cõmodũ.cũ si.

41 ¶ †Decimoprimo,qꝛ regulariter ex sola possessione ꝓsumiꝛ titulus nisi ex prestatione longo tpe gsueta.no.in.l.cũ de in rẽ verso.ff.de vsur.ꝛ.l.si certis annis.C.de pac.ꝛ no.gl.institu. de act.§.preiudicialis.in gl.iij.in fi.tñ in feudis istud est speciale, vt ex pos.vnius anni dño sciẽte,ꝛ non contradicente ꝓsumat titu.inuestiture factus a dño.tex.est no.in.d.c.ij.ad fi.si de inuesti.int.do.ꝛ vas.lis oria.ꝛ ibi hoc no.bal.

42 ¶ †Decimosecũdo differũt,qꝛ ỏ iure cõi diuidundo ꝛ fami. her.prescrip.spacio.xxx.anno.no.ꝑ gl.ꝛ doc.in.l.i.ff.fami.herciſ. tamen iudicium cõi diuidundo,quod datur feudatario contra feudatariũ non finiꝛ nisi spatio.xl.anno.ꝛ est speciale in feudis,text.est nota.in.L sciendum in titulo de no.feud.ꝛ ibi hoc not.Pet.de cozne.ꝛ Bald.

43 ¶ †Decimotertio,qꝛ q̃nis prescriptio longi.tpis regulariter dicaꝛ odiosa,qꝛ tñ in odiũ non petentis fuit introducta. no.gl.ꝛ doc.in.l.fi.in fi.C.de edi.diui.ꝛ Bar.ꝛ doc.in.l.fi.ff.ỏ eo per quẽ fac.erit.ꝛ no.in.l.mote lit.C.de rei vẽ.tñ in feudis dicit Bal.ꝙ putat talẽ prescriptionẽ fauorabilioꝛẽ vel saltem nõ odiosam.ita dicit sin.in.c.j.§.si quis de manso.de cõtrouer. inuestiture.ad finem.iij.col.quod est singulare valde si est tutum,sed ego dubito.

44 ¶ †Decimoquarto,qꝛ traditꝛ regula ꝑ doc.in.l.si certis annis.C.de pac.ꝛ in.l.cũ de in rẽ verso.de vsu.qỏ vbi gstat de cã vera nisi allegeꝛ alius titulus ex tpe ẽt largo mõ titulus nõ ꝓsumitur seu ꝓbaꝛ.hec regula fallit in feudis.casus est in.c.fi.ꝛ ibi Bal.omnino.vide de feu.da.in vicẽ.l.cõmis.

45 ¶ †Decimoquinto,qꝛ si feudatarius vel emphytheota seu liuellarius,q habent vtile dñium expellantur de possessione,dominus habẽs ꝓpꝛietatẽ volens ẽt recuperare ab expulsore nõ poterit dñmodo recognoscaꝛ ꝛ dñium directũ ab ipso expulsore.secus est in ipso vsufructuario expulso,qꝛ tũc expellens ỏ iure tertij.s.vsufructuarij excipere non põt dño directo,qꝛ nõ exclusiuum iuris agentis in totum.gl.est sin.in.l.indebiti.§.sed si nummi.in ver cum re mea.ꝛ ibi sing.boc no.Bar.in vlt.col. ꝛ Pau.de ca.ꝛ doc.ff.de condi.indebi.

46 ¶ †Decimosexto,qꝛ q̃nis quis non possit meliorare rẽ alienam inuito dño,vt no.in.l.mulieris.de ver.sig.nec vsufructuarius põt.l.hactenus.§.fin.ꝛ.l.equissimũ.§.i.ꝛ.l.sed ꝛ si quis.§. peti.ff.de vsufru.tñ vassallus põt hoc facere.casus est no.in.c. j.§.a ꝑrio.ꝛ ibi Bal.j.de inuesti.de reb.alie.fac ꝛ est rõ,qꝛ est quasi dñs.tñ ista ratio haberet locũ in vsufructuario.l.iij.ff.de vsufru.ꝛ in.l.directa dicimus.ꝛ ibi gl.ff.de ver.sig.vnde melioꝛ ratio põt esse,qꝛ feudatarius hꝫ ius ꝑpetuum,vt dixi.s.in.iij.regula,sed non vsufructuarius,qꝛ morte eius vsufru.finitur.insti. de vsufruc.ꝛ.l.corruptionem.C.de vsufru.ꝛ pro hoc facit gl.in. d.§.sed si nostrum.

47 ¶ †Decimoseptimo,qa ꝛ in causis ciuilibus regulariter in pos.non possit appellari,vt habeꝛ in.l.i.C.si de momẽ.pos.fue. appel.tñ in feudalibus in possessorio feudi põt appellari,qꝛ isto casu nõ est ꝓprie appellari,sed qda recursus ad officiũ iudicis misericorditer implorꝛatum.ita Bal.in vlt.ca.quo temp.mil. inuesti.petere debeat.

48 ¶ †Decimooctauo,qꝛ ꝛ qnis possit legare maxime pro anima,vt in toto titu.C.ꝛ.ff.de leg.iij.cũ si.ꝛ.l.illud.ꝛ.l.id qỏ pauperibus,ꝛ.l.nulli.C.de epis.ꝛ cle.tñ quis hoc nõ põt facere in feudis in qbus non vꝫ legatũ pro anima,vnde ꝛ vassallus mandet ꝙ omnia sua bona dentur pro anima,non tamen debẽt dari feuda.casus est no.in.c.j.§.donare.ꝛ ibi doct. qualiter olim feu.pos.alie.ꝛ Bal.no.in qclu.suis eodem titu.

49 ¶ †Decimonono differt,qꝛ ꝛ oia bona gmittentis crimen lese maie.gfiscentꝛ.l.qsqs.C.ad.l.iul.maies.tñ feudũ nõ gfiscaꝛ ſm Bal.in.iij.qclu.in titu.de ꝓhi.feu.alie.ꝑ Fede.ꝑ illũ tex. in prin.ꝛ per tex.in.l.i.C.de bo.lib.ꝛ vide Bal.singulariter.ꝛ doc.ꝛ Spe.in ti.de feu.§.qm̃.ver.iiij.ꝛ vide Bart.late in.l.si finita.§.de vectigalibus in.ij.col.ver.querit gl.qd in feudis.ff. de dã.infec.ꝛ ibi ẽt ponit qd de emphytheosi in ℣.ij.ꝛ Pe.ỏ ancha.in repe.c.ea que.de reg.iur.in.vj.ꝛ vide no.in cle.pastora.de re iudi.ꝛ Pau.de ca.in duobus gsiliys in ℣.ꝛ si gfis.

50 **Trigesimo quia licet** †paciscẽdo alteri ꝑ alteꝝ acquiri ñ possit ex natura contractus de iure ciuili.l.stipulatio ista in.§.alteri.ff.de ℣.obl.ꝛ insti.de inuti.stip.§.alteri.tñ hoc fallit in feudo,ꝛ per hoc operatur beneficiũ domini,vt in.c.j.§.cum vero coꝛradus.ver.cum aũt vnus ibi nisi hoc nominatim.s.de bis q feu.da.pos.ita Odof.in sua sum.adijciens ꝙ non expedit apponere i gcessione feudi illa ℣ba iflexa.vcꝫ gcessit tali recipiẽti noie ꝛ vice talis tanq̃ gestorio nomine illius,sed sufficit dicere gcessit tali castrũ,ita ꝙ ipse ꝛ frater suus habeat in feudum. ita dicunt Bal.ꝛ alij.in.l.fi.C.res inter alios acta.

51 ¶ †Trigesimoprimo,qꝛ qñ cã appellationis vertiꝛ coꝛã prince illi,qui tulerũt sniam debent adesse.ꝛ hoc est speciale i feudis magnis.tex.est in.c.fi.quo tpe mil.inuesti.pet.debe.secus est in aljs causis,qꝛ tũc sufficit misisse apostolos. durum enim esset ꝛ factum ꝙ index deberet dimittere proꝓria tribunalia, ꝛ se trãsferre ad lites insequendas,ita Bal.in.d.c.fi.ver.sed q̃ro nũquid istud tempus. facit qỏ no.Inn.in.c.nostra. de procura.ꝛ ibi ꝑ doc.ꝛ in.c.cum speciali.de procura.ꝛ multas alias differẽtias possem adducere quas omitto gra breuitatis. Sed

adde duas, que colliguntur ex. x. & xj. regula. & alia que colligi tur ex. iij. concor. & alias que colliguntur ex differentijs, quas ponam inter ius feudale & emphytheoticum in. vij. p. prin.

SVMMARIVM

1 Argumentum de feudo ad emphytheosim quo procedat.
2 Incrementum quale efficiatur feudatario aut emphytheote.
3 Emphytheosis ecclesiastica non trasit ad extraneos heredes, & quid de feudo.
4 Feudum vtrum consistere possit in pecunia.
5 Emphytheosis sine consensu dni est inalienabilis.
6 Emphytheosis simpliciter pro se recepta includit filios.
7 Filius no succedit in emphytheosi, nisi hereditate pris acceptet.
8 Emphytheosis in quibus differat a feudo vsq; ad fi.
9 Emphytheota ad quid teneat & quanto tpe cadat a iure suo.
10 Procurator nunqd possit interuenire in emphytheosi ppetua.
11 Emphytheota tenes a fisco pot alienare salua pensionis roe. Et quid in feudatario. Emphytheota pot pignorare, vassallus non.
12 Feudi priuatio pp vassalli delictum quo consideretur.
13 Emphytheota alienans quanto tempore possit recuperare. Emphytheota testari potest de iure emphytheotico.
14 Femina in emphytheosi succedit. Feudum in dote dari non potest, sed bene res emphytheotica.
15 Muti & surdi in emphytheosi succedunt, secus in feudo.

¶ Articulus. vij.

v Venio nunc ad septimu & vltimum pri. vcz ad quasda regulas. Ex quibus colligit an & qn sit bonu argumentu de feudo ad emphytheosim, & eo. qcordatias & ad differetias ipsor. & prio ad primu, qr iste regule de argumentatione feudi ad emphytheosim & eo melius cadunt in quibusda qcordatijs & differentijs ideo ibi posui.

1 ¶ † Primo vide vna reg. singulare & infallibile qua posui. s. i. xxx. regula iuris feudalis. Secda i. xxx. Tertia in. xxxij. Quarta ponam in. x. dzia iuris feudalis & emphytheotici. Quinta in. xv. dzia de qua ma an & qn sit bonu ar. d feudo ad emphytheosim & eo, vide Spe. de feu. §. qm. ver. iiij. Jo. de imo. in. c. potuit. de loca. vbi tz qd sic p Alua. in. c. i. qui. mo. feu. qsti. pot. latius in. c. i. an agna. vel filij. p Bart. in. l. vt iurisiurã. §. si liberi. de ope. libe. & in. l. qd dr. ff. de ver. ob. p Bal. in auc. si qs ruinas. C. de sa. san. ec. adde vna regula notabile q dns qcede do feudum vassallo, & nihil sibi retinnedo in curia vz omne incrementu et lates, & no lates qcedere, secus si aliqd sibi reserua uit in curia, qr tuc nullu incrementu vz qcedere. casus est ꝑz istu intellectu. Pe. de cor. & Bal. ibi in. c. i. §. si qs de maso. de cotro. inuesti. qd secus est in vsuf. † qr indistincte solu incremetu tz latens efficit ipsius vsuf. Et nunqz incremetu no lates. l. item si fundus. §. j. de vsufr. & dixi in. xviij. dria. s. & ro est ꝑm Bald. in d. §. si qs de manso. qr plus iuris bz feudatarius, q bz vtile dniu qz vsufructuari q no bz. & io bal. ibi refert q cu ibi emphyteota beat et vtile dniu. l. j. ff. si ager vect. vel emph. pet. & br p gl. in. l. si vt certo in. §. si duobus. ff. como. Et p gl. in. c. cu Bertol dus. de re iud. ide erit in eo q est in feudatario. ex quo nota qr bal. sentit vna regula q in his, q causant & pcedut respectu vtilis dnij q et bz ipse vassallus sit ide dz i ipso emphytheota, qr et ipse bz vtile dominium, & sic in his erit bonu argu. de vassallo ad emphytheotam, qn aliqd statuitur in emphytheota respectu vtilis dnij, que regula est notabilis, & verissima & nullus ta
3 git, qd bene no. † Ide credere oi casu quo feudu, & ephytheosis eqparant, qr id qd statuit in vno casu indiuiduo p que fit eq paratio bz locum in alio. argu. l. si quis seruo, cu gl. fi. C. de fur. coniuncta. l. vt tu. §. i. ff. de ser. corru. Pone vnu casum exempli gratia. emphytheosis ecclesia no trasit ad extraneos heredes in auct. de non alie. §. emphy. & bz in. l. et. ff. sol. mat. & in. c. in p sentia. de pba. ita et feudu regulariter, vt in. c. j. §. cum vero coradus. de his qui feu. da. pos. Modo illud quod statueretur in emphytheosi, vt publicatis bonis emphytheote non publicetur emphytheosis ecclesia. ex eo quia non transit ad extraneos, quia est eandem omnimoda ratio ꝑhibendi, ita Barto. in. §. si de vectigalibus. ff. de dam. infec. & dixi. s. in. xxix. dria q singulariter tenementi. & adde quod dicam infra in decima differentia in fine.

¶ Concordie Feudi & emphytheosis.

4 v Venio ad qcor. feu. & emphytheosis quar prima est qr † feudu regulariter no qsistit i rebus imobilibus. c. fi. j. eo. In pecunia aut regulariter non qsistit. de quo oino vide p gl. in ver. in feudatario in. c. j. si vassal. ab aliquo feu. iterpel. et in emphytheosi, qr no datur nisi in re immobili. l. ij. C. de iure emby. & l. j. cum seq. ff. si ager vecti. vel emphy. pe. & insti. loca. §. adeo.

¶ Secda est qr in feudo fit duplex inuestitura. s. ppria & impropria, ppria est que incipit a traditione posse. & tituli inuestiture ipropria est que fit mediate aliquo signo puta ense, baculo, basta vel annulo posito in manu ipsius vassalli noie inuestiture. & hoc mo vtunt principes. casus est in. c. j. quid sit inuestitu. sicq; omni casu ꝓbat p iura tradentis ad hoc apta sunt necessaria, nec enim nuda traditio ad hoc sufficeret, vt in. c. j. qb. mo. feu. qsi. pot, & arg. l. nuq; nuda. ff. de acq. re. do. immo q plus e quo ad plenu ius acqredi feudu non sufficit nisi sequat realis traditio pos. Ad qua traditione qpellendus est dns precise nec liberat volendo prestare interesse. c. si facta si de feu. fue. qro. & in. c. j. in fi. de no. for. fide. & no. in. c. j. de qrouer. inuesti. & b vide tur qenire cum contractu emphy. vt. l. fi. C. de iur. emphy.

5 ¶ † Tertia concor. est q sicut feudu no pot annullari sine consensu domini, vt in. c. i. de ꝓhi. feu. alie. per Federi. ita nec emphytheosis. l. fi. C. de iu. emphy.

¶ Quarta concor. na iura feudalia, q volunt q id qd dr quod si vassallus alienat feudu cadat a iure suo & vadat ad dnm habent locum in vassallo si alienat scies, secus si ignoranter casus est no. in. c. j. in fi. de qro. int. do. & emphy. feu. & in. c. si vssallus feudu, si de feudo fue. qro. habent predicta iura et locu in emphytheota alienate, vt distinguat an fuerit sciens an ignorans ꝑm bal. in. d. c. i. p illu tex. & in. d. c. vassallus. & ibi hoc tz Ja. de alua. & est casus in. d. c. j. in fi. vbi ide in oibus alienationibus similis distinctio fit in. l. fi. in fi. in. §. fi. de lega. ij. sed aduerte qr qd dixi de ignorantia dz intelligi. s. facti, puta, qr nesciebat rez esse emphytheoticam, secus si errasset in iure, puta qr bene sciebat ea esse emphy. sz nesciebat an sibi esset licitu alienare quo casu alienat bene priuat iure suo ꝑm gl. & doc. in. d. c. j. de contē. inter do. & emp. feu. et si esset miles vel femina que ignoraret isto casu ꝑm bal. hic q bene no. adde qd ide forte esset in rustico. argu. eorum que dicunt in. l. iuris ignorantia. C. q admit. cum similibus.

6 ¶ † Quinto qr feudu simpliciter receptu intelligit p se, & filijs suis masculis lz in inuestitura de nullo herede sit facta mentio. tex. est in. c. i. & duo. fra. pro capi. inuesti. & est gl. no. in. c. i. qb. mo. feu. qsti. pot. & dixi in. j. qcor. iuris ciuilis & feudalis. idem dz est in emphy. ꝑm bal. in. d. c. j. quod tene menti perpetuo. idez est regulariter de iure coi. l. si pactum. C. de proba.

¶ Sexto qr sicut filius regulariter non potest in feudo succedere nisi acceptet hereditate patris. tex. est in. c. i. & ibi Ja. de alua. j. an agna. vel filius. ita et filius emphy. no succedit in emphytheosi nisi acceptet hereditate patris in auc. de non alie. i. §. emphytheosim, ita dicit et bar. in. l. vt iusiurandi. §. si liber. ff. de ope. lib. de quo et p bart. & bal. in auc. si quas ruinas. C. de sac. san. ec. & Alua. in. d. c. i. ver. quero cum gl.

7 ¶ † Septimo ꝑm Spe. in ti. de em. & vendi. §. nuc dom. versi. qd d qcessione, qr nec in feudo nec in emphytheosi habet locu dispositio. l. i. C. de rescin. ven. aliqui tame dicut q in hoc discordat feudum ab emphytheosi. qr. d. l. non habet locu in feudo, & est casus singularis iuncta glo. in. c. nostra. de reb. eccle. no alie nan. ꝑm Lu. ro. in. l. si qs cu aliter. ff. de ver. obl. sed aliter dixi. s. in. xi. differentia iuris ciuilis & feu. dic vt ibi, sed bene bz locum in emphytheosi, vt in. d. c. ad nostra. arg. de feudo ad emphytheosim. ita etiam tz Spe. in ti. de loca. §. nuc aliqua. ver. ix. & sic fuit sibi grius in eo qd dixit in ti. de emp. & ved. & ita et tz Paul. de ca. in. d. l. ij. in antepe. col. vers. est dubiu de ꝯctu emphy. & Roma. in. d. l. si quis cum aliter. viij. col. in prin.

¶ Differentie Feudi & emphytheosis.

n Nunc videamus differentias inter ius feudale & emphytheoticum.

¶ Prima est qr contractus feudalis est de iure cosuetu. vt in titu. de his q feu. da. pos. ꝯctus vero emphy. est de iure ciuili. no. in. l. ex hoc iure. ff. de iusti. & iur.

8 ¶ Secda

8 ¶ †Seda differentia est qz feudum datur cõiter gratis, z libere ob reuerentiam q̃z tũ ad prestationẽ pecunie, vt in.c.j.in fi.ō feu.da.in vicem.l.cõmis.z in.c.j.in prin.qb.mo.feu.amit.z i c.j.de no.foz.fide. Itẽ emphytheosi vero plerũq; certa ꝓstatio z pensio interuenit pecunie vel alterius q̃ritatis ponderalis, vel mẽsuralis, vt in.l.ij.C.de iur.emp.z in.c.potuit.de loca.cũ si.ita tz Spe.in ver.de loca.§.nunc aliqua.ℵ.q̃rit.in fi.

¶ Tertio, qz vassallus iurat z se obligat ad multa que narrantur in.c.j.de forma fidelita.z in.c.j.de no.foz.fi. In emphytheosi vero secus.

¶ Quarto qz vassallus teneť ad homagiũ, z fidelitatẽ, vt in.d.c.j.de no.foz.fi.z in.d.l.j.de no.for.fi. emphytheota ℵo tenet ad solutionẽ mercedis insti.loca.in.§.adeo.z.l.ij.z.l.seq.ff. si ager.vecti.vel emphy.pe.z in.l.ij.C.de in.emphy.

9 ¶ †Quinto emphytheota cadit a iure suo si non soluit p triennium laico.d.l.ij. vel p biennium circa.d.c.ponũt. ſz vassallus nõ solues nõ cadit si ex feudo dz aliqd solui, vt qz est ꝙdõnatz vt solnať aliqd, ita Spe.in ℵ.de loca.§.nũc aliqua.ver.lxxxv. sufficit ét vassallo offerre se qñ est necesse, z vtile, vt in.d.c.j.de foz.fi.immo si staret p decenniũ z vltra nõ offerẽdo seruitia domine nõ p hoc priuareť iure suo.dz enim a dño interpellari.qz si pecunia esset prestãda omni ãno nõ dz expectare qz interpelleť a dño.arg.l.magnã.C.de ꝓbẽ.z cõmit.stip.z.d.l.j.C.de in re emphy. Tñ si nõ solueret nõ ōberet priuari feudo. Nec ob.d.l.ij.qz loquit in emphytheosi, que est rigorosa ergo nõ hz locum in feudo.ex quo non repit expressum p ea que singulariter dixi.s.in.xxx.regula iuris feudalis vbi. Et qō dicam intra in.x.diffinitione. Sed in ꝯrium qō priueť facit.c.j.§.ſz nec alia J.que fuit prima cã bene.amit.vbi dī qz nulla cã est iustior pdẽdi feudũ q̃z si nõ seruatur cã pp quã fuit datũ. Solu.ibi loqtur qñ ex illa cã tm̃ dať sedus si ꝓmittať fidelitas.z vltra hoc pẽsio qz tũc nõ dať pp pẽsionẽ, sed est tãq; cã impulsiua. ita dixit notabiliter Card.zaba.in.d.c.potuit.ō loca.z ita dicit sepe consuluisse.z ego sepe interrogat⁹, ita rñdi, z vidi obseruari in practica, z sic intellige qō no.Bos.in sum.de feu.in.§.qbus in ℵ si. qd si opus.z vide gl.no.in.c.ꝙstituus.de reli.do.cũ ibi no.

10 ¶ †Sexto qz p ꝓcuratorẽ spãlẽ põt fieri innestitura feudalis, z p qñs missio in pos.ipsius rei in feudatũ date not.in.c.j.§.fi. per quos fiat inuesti.qō fieri nõ põt in emphytheosi ꝓpetua. Jn qua dz solus dñs non per ꝓcuratorẽ mittere potest casus ẽ notabilis in.l.fi.C.de iure emphy.

¶ Septimo differũt ſm aliquos, qz si vassallus feudũ antiquũ vel paternũ alienet dño irreqsito vel ꝓhibẽte, tũc feudũ reuertitur ad agnatos dño excluso tã de iure veteri q̃z de nouo vt plene p gl.Ja.de bel.z doc.in.c.j.§.hoc quoq;.de suc.feu. res ãt ẽphytheotica taliter alienata reuertiť ad dñm alijs exclusis.l. fi.C.de in.emphy.ſz q̃stũ ad primũ de feudo multi dicũt ꝯrium z ego cũ istis vez qp feudũ antiquũ alienatũ transeat ad dñm exclusis agnatis, z sic ſz istam opi.qcordat cum emphy.

11 ¶ †Octauo nam feudatarius nõ põt feudum donare indistincte.§.donare.J.qualiter olim feu.alie.põt, sed emphytheota, q tz rẽ in emphytheosim, z a fisco põt rẽ alienare salua rõne pensionis fisco.l.i.C.de reb.pat.lib.x. Ita dicit gl. in.d.§.donare. quam Bal.vī ibi seq.z in.c.j.§.deniq;.que fuerit prima causa bene.amit.ita tz gl.in.l.fi.C.de in.emphy.z ita cõiter seruatur lz ibi Bal.videatur tenẽ ꝯrium.de quo vide bald.Ange. Raph.z Jmo.in.l.si domus.§.fi.ff.de leg.j.z ét Bald.z Saly.in.d.l.fi.C.de iure emphy.

¶ Nono qz emphytheota põt pignorare.l.fi.C.de in.emphy. ĩsti.loca.§.adeo.z.l.tutor.§.fi.cũ.l.se.ff.de pig.ac.z.l.vectigal. ō pig. Sz vassallus nõ põt, vt in.c.i.de phi feu.alie.p fede.

12 ¶ †Decimo qz qñ vassallus delinquit in dñm ipse priuať feudo z descendentes in infinitũ.z collaterales agnati vsq; ad q̃rtum gradũ, z alij vlteriores admittunť. rex.est z ibi Bal.in.c. j.si vasal.feu.pri.cui de.feu.z in.c.si vassal.culpa.si de feu.fuerit ꝙro.z dixi.in.vj.dzia iuris cõis z feudalis, z hec distinctio ꝙfundit ordinẽ successorij cum successio ista incipiat a posteriori, qō est singulare z ꝯ regulas iuris ciuilis. ideo non est trahẽdũ ad emphytheosim.l.qō vero.ff.de legi.ita dicit bal.in.d.c. j.si vassal.feu.pri.ex quo no.regulã argumẽtabilẽ de feudo ad emphytheosiz negatiue qō vbicunq; aliquid disponiť in feudo qō sit ꝯ ius ciuile illud nũq; est trahendum ad emphytheosim r ifi in iure repiať expressum. facit qō dixi.s.v.dzia vbi vide, z facit qō singulariter dixi.s.in.v.parte prin.in.xxxj.regu.

¶ Undecimo, qz ex multis causis vassallus amittit feudũ de qbus in toto ti.quibus mo.feu.amit.z in.c.j, hic põt esse ti.qb⁹ mo.z ẽt in.c.j.per totũ que fuit prima cã benefi.amit.in quib⁹ omnibus emphytheota non amittit.

13 ¶ †Duodecimo, qz si vassallus feudũ alienat z recupat ipsum incontinenti, ipsum pdit, vt in.c.j.quid iuris si vassal.post alie. feu.z ibi gl.in fi. bodie vero secus est cũ statiz post alienationẽ sit dño acquisitũ.c.i.§.hoc de succes.feu.z ibi Ja.de alua.lz teneat ꝯrium z male in.c.i.quid iuris si vassal.z nisi remisisset de consensu dñi, secus in emphytheosi si intra duos menses recuperat.c.potuit.de loca.z ibi doc.z Jo. an. in nouel.z Bal.in conclusionibus feu.in ti.de phi.feu.alie.p fede.

¶ Decimotertio qz emphytheota põt in suo testõ disponere ō iure emphytheotico.l.in cõuentionalibus.ff.de ver.obliga.sed vassal.de suo feudo non, vt in.c.j.de suc.feud.hoc etiam tenet Ja.de alua.in.c.j.in.iij.col.an agna.vel filius.z dixi in.xvij. regula iuris ciuilis.ſ.

14 ¶ †Decimoquarto, qz femina nõ succedit in feudum nisi in investitura dictum sit.c.j.§.hoc añt notandum est de his q feud. da.pos.z in.c.i.l.filia.de succes.feu.vel nisi a dño redemit prestio vel gratia, vt in.c.i.quẽad.feu.ad fil.pti. ſz i emphytheosi, vel linuello succedunt indistincte, vt in.c.ij.z ibi Bal. si de feu. fuer.ꝙro.z in auc.de non alie.in.§.emphy.immo ét heredes extranei succedũt.l.ij.C.de iure emphy.z in.l.viaz naturalis.C. loca.z melius in.l.ét.ff.sol.mat.z in.c.presentia.de proba.

¶ Decimoquinto, qz lz res emphytheotica possit dari in dotẽ tñ feudum dari nõ põt. ita Spe.in titu.de loca. in.§.nunc aliqua.ℵ.ccxcij.z in.c.j.§.donare.qualiter olim feu.

15 ¶ †Decimosexto z vltimo differunt qz mutus, z surdus z aliter imperfectus regulariter nõ succedũt i feudo z maxime nono, qz dño seruire non valet, vt in.c.j.an mutus vel aliter imperfectus, sed in emphytheosi bene succedunt, qz tm̃ teneť ad seruitia domino, de quo p Lud.de ro.in fin.clxxviij.qp incipit hodie femina, sed tenetur ad quendã censum.puta pecuniaz, vel frumentum vel ad vnũ par caponũ vel aliquid simile. ita Bal. in titu.de pa.ꝙstan.in.xxvj.col.versi.z adde qp Spe. vbi in b Bal.dicit ꝯ Spe.qō sit differentia inter feudũ z emphytheosim. lz Spe.dixerit ꝯrium.s.non esse differentiam in effectu, ſz in nomine sic, dic vt ibi qz Bal.vī melius dicere. Ex quo nota vnam regulam argumentabilem de feudo ad emphy.qp vbi cunq; statuitur aliquid in feudo pp seruitia, que ipse vassallus prestat puta quãdo in seruitio esset electa industria persone vel quid simile, tunc illud non habet locum in emphy.in qua illud non prestatur seruitium quod no.z adde dicta.s.in princip.buius.vij.partis, in prima regula de alijs differẽtijs, vide Ja.alua.in prelu.feu.in vlt.q.z Bal.in.l.i.C.de iur.emphy.z p docto.in.c.potuit.de loca.

FINIS

SVMMARIVM

Trac. Marti. lauden.

Tractatus de primogenitura

B. Martini Garrati Lauden. legum splendidissimi doctoris.

¶ Prima questio.

IN Christi nomine & gloriose virginis mē. Incipit opusculuz de Primogenitura. & ls in iure nostro ꝑm vulgi sniaz ois diffinitio periculosa sit, tñ latine eloquētie optimo teste Cicerone vt intelligat quid sit id de quo agit ois de re aliq̄ institutio, dz a diffinitione proficisci. inuestigāduz est igitur quid sit primogenitura. Respō. ꝑm Archidia. vij. q. i. q̄z periculosu. est dignitas siue preeminentia q̄z omnes primogeniti habent in cognationibus alias congregationibus suis vsq̄z ad Aaron.

¶ Questio. ij.

¶ Vt bene explanarē hāc distinctionē quotuplicia sint iura ꝓmogeniture q̄ramus. Rñ. in primis priogenitus in festis ꝓ aliis sacrificiū ferebat. Scdo, sedebat ad dexterā patris. Tertio, duplicatos cibos suscipiebat. hec tria ponit gl. i. d. c. q̄z piculosuz. Quarto, vestē peculiarē alias speciē & insignez trñ in oblationibus habebat. Quinto, in quinijs & celebrationibus iunioribus bñdicebat. Sexto, i fine bñdictionē paternā obtinebat. hec alia tria ponit Arch. in. d. c. q̄z periculosuz. Septimo, duplicatam partē in diuisione obtinebat ꝯz Jo. an. in. c. licet. de vot. vltimo primogenita pecoꝝ suscipiebat, vt no. in. d. c. q̄z periculosuz. hec qdē oliz, sed moderno iure videamus qd iuris. nā in. i. & ij. iure idē iuris puto hodie, qñ dignior dz ꝓponi & ad dexterā sedeř. l. fi. ff. de alb. scrib. & gl. & in teris nr̄is bal. in. l. ō armini. C. de sa. san. ecc. ꝯz maior natu est dignior. l. i. in fi. de iur. imu. cū si. Tertio iure puto nō idē hodie, q̄ eq̄les cibos & eq̄lia alimēta pater prestare dz. l. si qs a liberis. in ver. liberi. ff. de libe. agn. In q̄rto nō puto eē idē iuris hodie, q̄ appōne alimētoꝝ veniūt vestes. l. legatis. ff. de ali. & cib. leg. & Bar. in trac. de alimē. ergo idem put dixi in cibarijs & alimētis. In quinto puto hodie ēt esse idez iuris, qñ dignior dz ꝓponi, vt. s. retuli. Sexto in bñdictiōe actiua filius primogenitus ꝓponēdus est. hinc est q̄ cuz moris sit in Lōbardia, vt in vigilia dñi nr̄i Jesu Christi domus spargat bñdictione passiua, nō puto hodie actuādū esse idē iuris qñ pater equalitatē obseruare dz inter liberos quo ad bñdictionē & bona §. illud. in auc. de trien. & semis. & not. in auc. ex testō. C. de colla. Ex quo infertur q̄ nō est idē iuris moderni. vij. q. viij. qñ inter filios debet fieri equa lance diuisio hereditaria & rerum. l. iter filios. C. fa. hercis. ibi equo iuř. l. si maior. i fi. C. cōmu. diui.

¶ Questio. ij.

¶ Rursus querendū est an illud prouerbiuz vulgare sit vex q̄ primogenitus diuisionē faciat, minor etate optionē habeat. bal. in. l. suis quoq̄z. ff. de here. instit. firmat hoc vetex puerbiū. Joan. an. post Host. in. c. j. de paroch. sunt in ꝯrio q̄ nō maior natu, sed q lōgior tpe bona administrauit diuidat, alter vero electionē suscipiat. Jdē dicunt in scholaribus diuidētibus societatē, vt nō maior natu, sed q lōgior tpe studuit. ego in hoc puto cū reuerētia neq̄z Bal. neq̄z Hosti. & Joā. an. sequor, quīnimo aut licitatione aut sorte res dirimitur. fretus in primis auctoritate Bar. in. l. i. C. de his q se rese. lib. x. & Bal. q fuit sibimet ꝯrius in. l. si maior. C. cōmu. diui. & Ang. q ait ꝙsuetudine ita obseruari in. l. sancimus. C. de don. Scdo moneor ꝓ tex. in. d. l. si maior. in fi. & bñ facit. l. ad officiū. C. eo. ti. nec obst. d. l. j. q̄ rñdetur singulariter ius est in fisco, ergo in ꝯrium est ius cōe. l. ius singulare. ff. de legi. cū vulgaribus. nec obstat. c. j. allegatum, q̄ non loquitur in maiori natu nec in diuisione hereditaria.

¶ Questio. iij.

¶ Rursus queritur an primogenitus habeat preeminentiaz, vt in diuisione hereditaria instrumenta communia remaneant penes eum. Respondeo quod sic. tex. est in. l. fin. de fid. instrumē. Quid in regnis, ducatibus, comitatibus & de patrocinijs, videbuntur in sequenti lectione.

¶ Questio. v.

¶ Sed opere pretiū est q̄rere quo iure inductum sit primo ius primogeniture. Respōdeo iurisgentiū, fretus auctoritate Bar. in. l.

in.l.interdum.ff.de condi.inde.in rub.ff.de acqui.here.nam dicit ibi Bar.q testamēti factio ⁊ hereditas inuētione est iurisgentium.Et qm̄ maiores nostri in veteri testō vtebant testamēti factione actiua ⁊ passiua.sed attēta hac rōne ius primogeniture est iurisgentium,qz repertum testō veteri.⁊ Gene.xxj.c.sed plerīq moderni sequuti fuerāt opi.Jac.de are.q imo testamēti factio ⁊ hereditas sit inuētione ⁊ forma creatura mera iuris ciuilis.mouent in primis,qz non ꝙcurrit iurisgentiū disponere de dño eo tpe quo desijt esse dñs,qz nemo dat qđ nō hz.l.traditio.de acqui.re.do.cum vulg.sed testator disposuit post mortē suam quo tpe desijt esse dñs.⁊ paria sunt nō dñium disponere, vel dñium ꝙferre in tēpus quo desijt esse dñs.l.in tps,⁊ glo.in l.illa institutio.ff.de hered.insti.ergo testm̄ aduersat̄ preceptis iurisgentiū.Scđo moneor,deportatus retinet qōnem iurisgentium,⁊ abdicat questus iuris ciuilis.l.qdam.ff.de peni.cū vulga.sed deportatus non hz testamenti factionē actiuaz neq passiuam.l.eius qui.ff.đ testa.⁊ plene in.l.j.de her.insti.C.Tertio vide casum esse rotundū in.l.j.cum dua.seq.ff.de pet.here.vbi successiones aut veteri,aut nouo iure deferuntur.veterum quidem ius est.xij.tab.Alie vero leges censentur none.tex.est iūcta not.in.l.vnica.ff.de condi.ex leg.Quarto vr̄ esse casus in.l. verbis.lege.xij.tabu.lata.⁊.l.obuenire.de ver.sign.Ad idem bo.tex.in.c.ius quirituz.j.dist.ibi legitimis hereditatibus.postremo vr̄ glo.in.l.ex hoc iure.ff.de insti.⁊ in.Ego sequor sniaz Bar.⁊ Ang.in.l.interdum.⁊ in.d.rub.quam cōem appellat Fulg.in.d.l.ex hoc iure.merito in pmis per tex.in.d.c.ius nature.ibi successio.j.dis.Scđo moneor per tex.qdam in iure.ff. fi.ibi aduersus mores ⁊ iusgentiū.ff.de dona.Item milites vtūtur iurisgentium neq in testamentis solēnitate iuris ciuilis obligant̄.l.j.⁊.l.lucius.ff.de testa mili.⁊ per Bal.plene in.l.milites.C.eo.ti.Preterea miles instituere deportatuz pōt.l.neq. §.deportati.ff.đ test.⁊ mil.ad idē facit.nam ⁊ ante.l.irrita erit testamenti factio actiua ⁊ passiua.probatur nā prudētes romani leges.xij.tab.a grecis susceperunt.⁊ not.in.l.ix.ff.de orig.iuris.ergo ante.l.xij.tab.erat successio ⁊ testamenti factio.⁊ bene facit.l.cum rō.in prin.ff.de bo.dam.l.rescripto.vnde lib.cūsimi.Rursus nōne pm cōem sniam ex testamento etiam minus solēni perdita est naturalis obligatio que progreditur ex fonte iurisgentium.not.in.l.j.ff.de condi.inde.in.l.cū quis.C.de in.⁊ fac.ign.Nec ob.primuz arg.vcz qz non ꝙgruit iurisgentiū ⁊c. qz rñdeo,qz nemo dat q nō habet actualiter vel virtualiter.d. l.traditio.⁊.l.non est nouum.ff.de acqui.re.do.⁊.l.j.⁊ not.C.si aduer.cred.nam creditor non hz dominium pignoris,⁊ tamen transfert dominium alienando,qz virtualiter vt iuribus iam allegatis,sic ⁊ defunctus transfert dominium post mortez,qđ actualiter tunc non habet sed virtualiter.Vel aliter ⁊ scđo iurisgentium heres efficitur dñs per occupationem bonoꝝ,vt not. Bar.in d.rub.de acqui.hered.sed de iure ciuili sola aditione hereditatis sine bonoꝝ apprehensione efficiatur dominus sed non possessor.l.cum heredes.in prin.ff.de acqui.pos.⁊ per Inno.⁊ canonistas in.c.in presentia.de proba.⁊ per Bal.in.l.fi. .C.de edic.di.adri.tol.Non obst.de deportat.qz rñdeo vt dixi in fundamentis per.d.l.neq.§.deportatis.⁊ ita solvit Bar. in.d.l.interdictuz.Non obst.iij.liij.et.v.de legibus allegatis. qz loquuntur approbatiue non inductiue siue originaliter, sed punctus est noster an originaliter testamenti factio inuentione sit iurisgentiū.Non ob.vltimum.d.l.ex hoc iure.qz respondeo vt dicit Fulg.in.d.l.ex hoc iure.nam pm cōem sententiam testamentum quo ad formam est iuris ciuilis,⁊ ita loquitur glos. in.d.l.ex hoc iure.sed inuentione est iurisgentium.

¶ Questio.vj.

¶ Et hec disceptatio est vtilis ad illam questionem an valeat testamentum Romani conditum apud hostes Romani imperij in presentia duoruz testium.In quo articulo Bal.consuluit valere testamentum in quodā mercatore Anconitano, qui cuz duobus testibus in terris soldani Babylonie condiderat testamentum.monet vt ipse Bal.refert in.l.ij. quemad.test.aperi. ⁊ qz testamentum inuentione est iurisgentium,⁊ iuregentiū sufficiunt duo testes.Lucius.ff.de mil.test.l.vbi numerus.ff.de test. Scđo qz magis imitari debemus ius canonicuz q̄ ciuile quod nititur diuino iuri,in ore duorum vel trium stat omne verbū.c. nouit.de iudi.ergo sufficiunt duo testes.c.cum esses.⁊.c.relatio.de testa.Et hanc sententiam Bal.sequitur Fulg.in.d.l.ex hoc iure.mihi videtur qđ Bar.⁊ Ange.in.l.qui a latronib⁹. ff.de test.aduersentur opi.Bal.⁊ Fulg.nam cōcludunt q imo opus sit ciuem Romanum apud hostes condere testamētū ꝑm formā iuris ciuilis,ita vt requirant̄ septē testes.l.si vnus.C. de testa.cum vulg.⁊ quanq̄ opin.Bal.⁊ Fulg.sit equior vt ut stineamus notam testamentariam.§.disponat.in auc.de nupt.tamen instructa ꝙscientia iuris verior censet̄ snia Bar.⁊ Ange.pro quibus videtur esse casus in terminis in.l.non spāli.C.đ testa.Scđo qz vbicunq̄ cessant statuta ⁊ ꝙsuetudines locorum in terris imperij stamus dispositioni iuris cōis ciuilis, vt nota. Jo.and.in.c.ij.de reg.iur.in.vj.⁊ Ang.in repe.l.j.C.de indi. sed omnes concordant in hoc puncto q consuetudines ⁊ statuta rebelliū imperij Romani non valent ꝑm Bar.⁊ Ang.in.d. l.qui a latronibus.⁊ ꝑm Bal.in.d.l.ij.ergo circūscriptis statutis,⁊ ꝙsuetudinibus rebellium stabimus iuri cōi Romano disponēti septē esse rogatos in testamentis.d.l.si vnus. Nec ob. primū arg.fal.in.d.l.ex hoc iure.qz fateor qđ de iuregētiū tale statutū valeret,ꝫ nō iure ciuili oritur ⁊ nālis tm̄ obło nō ciuilis vt plene scribit̄ in.l.j.ff.de ꝙdi.inde.in.l.cū qs.C.de in.⁊ fa.ig. Non ob.scđm ⁊ vltimum arg.Bal.in.d.l.ij.qz rñdeo q.c.relatū.⁊.c.cū esses allegatū.nō hz locū in terris impij nisi in pijs causis ꝑm Jo.andr.in d.c.cū esses.ex q̄ solone seqtur magnus fructus,vt dcm̄ Bal.sit verissimū qñ ꝙditū sit testm̄ in piā cāz ⁊ apđ hostes ro.impij,⁊ ꝑ mō pōt saluari opi.Bal.⁊ Fulgo.

¶ Questio.vij.

¶ Rursus allegani Bal.in rub.ff.de acq.he.⁊ inferebat ex dictis Bar.ibi Bal.q de iure canonico heres nō ꝙficiens inuētariū non tenet̄ vltra vires hereditarias.quaz opi.cōprobauit Ang.in.l.si vniuersis.C.de legi.ꝫ ꝙtinuo improbauit hāc opi. nam etiā de iure canonico nedū ciuil.heres nō ꝙficiens inuētarium tenet̄ vltra vires hereditarias.glo.est cōiter approbata in.c.j.de testa.⁊ Hosti.⁊ Jo.an.in.c.tua nos.đ vsu.⁊ est tex. in.c.raynaldus.in verbo inuētariū.de testa.⁊ facit rō,qz postq̄ non repit̄ iure canonū tactū cessare bñficiū inuētarij,,pculdubio stabimus decisioni imp̄iali.l.fi.C.de iu.delib.arg.c.j.de ope.no.nun.⁊ no.in.c.sup lr̄is.de rescrip.non ob.fundamētuz Bal.de dictis Bar.qz rñdeo Bar.in.d.rubz.ff.de acq.here. non dicere q đ iure canonico cesset bñficiū inuētarij,sed benedicit vnū notabile q in foro ꝙscientie ⁊ pn̄iali heres ēt nō cōficiens inuentariū nō tenet̄ vltra vires hereditarias. Ex predictis surgit per qñs ꝫ in foro pn̄iali heres non ꝙficiens inventarium non teneat̄ vltra vires hereditarias nisi in pijs causis ꝑm Bal.in repet.l.j.C.de sa.san.eccle.

¶ Questio.viij.

¶ Quero an ius primogeniture habeat locū in regnis. Pro cuius articuli altiori indagine in primis inuestigandū est illud an regna deferant̄ successione vel electione,vr̄ q electione.viij.q. j.c.moyses.Arch.q de iure scripto regna deferunt̄ electiōe, ꝫ iure ꝙsuetudinario successione.⁊ hanc opi.Arch.sensit Bomi.de san.Geminia.in.c.grandi.de supplen.neglig.prela.lib. vj.sed and.de Jser.cuius opin.placet in.c.j.de sentē.marchi. Fede.distinctionis cōcordat in.d.§.preterea ducatus.q aduer sat̄.c.i.in fi.đ feu.alie.nā aliqñ marchio,dux, vel comes creat̄ vt habeat solā administrationē in regno,ducatu comitatu ⁊c. ⁊ tunc electione non successione defertur,qz officia non deferūtur successione cū eligat̄ industria.l.cuius bonis.ff.de cura.fur. ⁊ facit.l.pe.⁊ fi.ff.de tute.exēplum qñ papa creat marchionez in marchia vel ducē in ducatu vt administret mer̄ ⁊ mixtuz imperiuz ⁊ omnē iurisdictionez, sicut preses prouincie.l.illicitas. d.§.qui vniuersas.ff.de offi.presid.⁊ isto mō intelligat̄ tex.in.d. c.i.de alie.feu.aliqñ nō creatur dux marchio,vt non soluz administrationē habeat,sed ēt ꝓprietatem in iurisdictione,⁊ tunc successione deferunt̄ regna.⁊ ita intelligat̄ tex.in.d.§.preterea ducatus.Hinc est qđ regnuz Frācie,Hispanie,⁊ similia regna de ꝙsuetudine gñali deferunt̄ successione, ⁊ ꝙnter rñdeo qōni formate q primogenitus de ꝙsuetudine gñali succedit in regno ꝑm Hosti.in.d.c.lz.de voto.⁊ ꝑm Bal.in.d.l.ex hoc iure.qui ait nunq̄ fuit,nunq̄ erit quin primogenitus succedat in regnis nisi in ipatore,⁊ papa qui tenent monarchiā qz deser̄t electione imperium,⁊ papatus.c.venerabilem.de elect.fundamēta. lib.vj.⁊ plene examinat Bal.in extrauag.de pa.constan.

¶ Questio.ix.

¶ Quero an pp inobedientiā filius qui nō exequit̄ voluntatez paternam testamentariam priuet̄ iure primogeniture.Bal.in proe.decret.respondet filium regis vel principis non obseruātem voluntatem paternam priuari regno ⁊ principatu.d.c.lz. de voto.sed Bal.sibimet ꝛrius est in auc.hoc amplius.C.đ fideicom.dixit esse spāle in.d.c.licet pp preceptū voti vltramarini.Propterea infert ibi Bal.q si filius in alio ꝓcepto pa-

terno sit inobediens, puta qz non soluit legata certe non prinabit iure primogenitute, nisi regnū vel ducatus deferant imre hereditario, arg. c. j. an agna. vel fil. sed hec vltima opi. Bal. nō est vera vt sit spāle in voto vltramarino. lz glo. senserit in scōa solutio. in. d. c. lz. qm̄ oēs doc. maxime Hostiē. z Jo. an. in. c. si heredes. de test. intelligūt gn̄aliter in quolibet voto. d. c. licet. Scōo moneor qtra Bar. per rōnem tex. in. d. c. licet. que colligit in verbo ne si onus iniunctuz, que rō est gn̄alis in quolibet voto, nec est bona solutio. ij. glo. ibi per rōnes premissas. Pterea glo. ibi non sequit illam solutionem scōam. Rursus dum Bal. dixit iure hereditario ꝛc. vt dixi. s. est qtra tex. in. d. c. lz. ad fi. vbi pena non adimplētis votū paternum nedum est in hereditate qua prinaī filius, sed et in prinatione regni, vt probat tex. in. d. c. lz. in ver. successione. z in verbo hereditatis, z in verbo regnum. Preterea plz precedens opi. Bal. in proe. decreta. vez vt filius non implens votum paternum prinet principatu, z iure primogenitute, dūmodo addamus vnū granum salis Bald. vez vt filius fuerit admonitus a superiore vt adimpleat votum intra annum. d. auct. hoc amplius. Nec ob. si studiosus dixerit, imo minus tpis anni ponit in. d. c. lz. qz rndeo sm Hosti. z Jo. an. in. d. c. licet. in verbo, ad festum. qō minus tps anno pōt assignari, qn̄ filius promisit patri adimplere voluntatez paternaz sine dilatione vt promisit filius in. d. c. licet. que solutio est notabilis ad limitationem auct. hoc amplius. Et notate vnum verbum, qō lz pater benedicat filium, certe ex hac benedictione non dr̄ filius institutus a patre, z eodez modo si pater maledicat, non dr̄ filius exheredari sm Bal. in proe. decret. z est tex. per Bal. in. d. c. lz. vbi sub interminatione maledictionis paterne, pater precepit filio votum impleri, z tn̄ non dr̄ filius exheredatus, quinimo ad hoc vt prinet filius hr̄ditate vel regno, requit admonitio superioris, ergo sola admonitio paterna nō est sufficiēs ad prinandū filiū. Ex pdictis liqt qd filius nō adimplēs hereditatē paternā monitus a supiore prinaī iure primogenitute, z hereditate ꝯ Bal. in. d. auc. hoc amplius.

¶ Questio. x.

¶ Alius est articulus nunqd filius qui nō fuit obsequutus votum paternū possit dicere in iure primogenitute, ego volo retinere legitimā mihi debitaz iure nature in regno, vel ducatu, vr̄ qd sic per. d. auct. hoc amplius. z §. si quis vero non plures. in auc. de here. z fal. vbi pp inobedientiā filius non prinaī legitima. Jn ꝟrium est veritas, qz regnuz est quid indiuisibile, vt no. Cy. in. l. si viua. C. de bo. mater. z dixi in supioribus, ergo filius inobediens non poterit detrabere legitimam de regno vel ducatu. z ita tenent glo. z doc. in. d. c. lz. in glo. vlti. Ex predictis infert ergo limitatio. d. auct. hoc amplius. qō in regno, z alijs dignitatibus indiuisibilibus filius inobediēs prinaī et legitima quā glo. sane itelligite quo ad regnum, ducatū, z similes dignitates. Sed de alijs bonis patrimonialibus paganicis filius inobediens bene posset detrabere legitimā. auct. hoc amplius. z a cessante rōne, qz bona z hr̄ditates sunt diuisibiles. l. j. C. si cer. pet. l. pro hereditarijs. C. de here. act. cum simi.

¶ Questio. xj.

¶ Quero, nunqd femina primogenita succedat in iure p̄mogenitute. Abb. sic. in. c. dilecti. de arbi. qcludit, aut loqmur in rebus feudalibus, z non succedit. c. j. de suc. feu. c. j. §. cū vero conradus. qui feu. da. pos. z ibi in glo. not. aut loqmur in rebus nō feudalibus, z tunc aut in regno ducatu, z his simílibus dignitatibus, z tūc cessante linea masculina succedit primogenita in iure primogenitute. c. significauit. de rescri. vbi sozor in comitatu succedit fratri. c. dilecti. de arb. Aut, loqmur in alijs rebus, nō aūt in dignitatibus, z tunc equali lance succedunt masculi z femine. l. fi. C. de lib. prete. Ex predictis patet Abb. qcludere, qd in iure primogenitute deficientibus masculis succedit primogenita. sed hec qclusio mihi cū reuerētia non vr̄ vera. moneor auctoritate glo. z Archi. in. c. cū deuotissima. xij. q. ij. vbi glo. dicit qd de iure femina non succedit in regno, si qsuetudo sit in ꝟrium. igit tenēt doc. maxime Vincē. in. d. c. significauit. idem affir. Bomi. de. l. Semi. referēdo Jnno. ita tenere in. d. c. grādi. ō sup. negl. prel. lib. vj. z tāgit Alb. in proe. ffoz. Scōo moneor, qn̄ officia publica sunt interdicta feminis pp honestatez. l. femine. ff. de reg. iur. sed esse reginā, ducissam ꝛc. cū oī iurisdictione regali est hr̄e officiū publicū. l. j. §. ius publicū. ff. de iust. z iu. ergo femina nō succedit in regno neqz ducatu. Non ob. d. c. significauit. qz rndeo, qz ibi sozor succedit fratri i comitatu nō rōne iuris, sed ex qsuetudine Gallicane patrie. sm doc. in. d. c. significauit. Non ob. d. c. dilecti. qz ille tex. pbat ꝟrium, nā dicit ibi ille tex. qō de iure publico officia iurisdictionis sunt interdicta feminis, nisi qsuetudine approbet ꝟriū, vt in patria Gallicana. ecce tex. pbat femina nō succedere de iure in regno, z eodem mō rndet ad text. d. c. cū deuotissimā. vt ibi dicit glo. Ex pdictis ifero qclusione ꝯ Nic. qd siue exūtibus masculis siue nō filia primogenita non succedat in regno, neqz in iure primogenitute, nisi priuilegio vel qsuetudine probet contrarium.

¶ Questio. xij.

¶ Quero, an valeat qsuetudo, qō p̄mogenitus succedat. Rndeo aut loqmur in regno vel principatu, aut patrimonio, vel hereditate. Primo casu oēs concludūt valere consuetudinē maxime Alb. in proe. ffoz. z Bal. in. l. ex hoc iure. ff. de iust. z iu. z est rō, qz humanuz genus appetit pacē z quietē. l. vnica. z ibi not. sup prin. C. de cad. tol. z no. in. c. fundamēta. ō elec. lib. vj. lz pax z qes populi magis procreaī ab vno principante quaz a pluribus, qz multitudo p̄cipantiū nulla, senioz priceps vnus sm Phil. xij. metaphi. z pbaī. vij. q. in apibus. nā reipublice melius qsulit per vnū. l. ij. §. sed qz difficile. ff. de orīgi. iu. z alias rōnes ponit frater Egid. in trac. de regi. princ. Scōo casu principali si in hereditate plerigz dubitarūt an valeat qsuetudo primogenitute, vt Albe. in. d. proe. qz tollit alimenta z legitimam alijs filijs, que oia debent iure nature in. d. c. ius nāle. l. cū rō. ō bo. dā. Sed qtraria sñia est vera, qz imo vz qsuetudo primogenitute tex. est, z ibi Bal. in. c. mulier. si de feu. fue. qtro. z vr̄ si qui Jo. and. in mercur. super regula sine culpa. Non ob. argu. de alimētis, z legitima, qz rndeo, qd loco alimentoz z legitime primogenitus prestabit omnia necessaria confratribus suis sm qualitatem personaz patrimonij quantitatis sm Hosti. z Jo. and. in. d. c. licet. Ex predictis liquet qclusio et in hereditate z patrimonio valere consuetudinem de primogenitura.

¶ Questio. xij.

¶ Quero, an rex possit diuidere regna vel baronias iter filios vel an filij qsentiente patre rege possint dinidere regna vel baronias inter filios, vel an filij cōsentiēte patre rege possint diuidere regna inter se. arguit qd nō p. c. i. §. pe. de phib. feu. alie. p fede. Scōo qz nō vz ꝯctus inter patrē z filiuz in potestate vel inter cōfratres existētes in pria potestate. l. ij. C. de inoffi. do. z not. in. l. frater a fratre. ff. de qdi. inde. Jn ꝟriū est veritas, qz imo vz diuisio. c. i. §. pe. quib. mo. feu. amit. z ita determinat Oldra. qsi. cc. sm ordinē meū, z sequit Bal. in auc. hoc amplius. C. de fideicō. z. c. i. §. itē sacra. de pa. iur. fir. in vsi. feu. Nō ob. primū arg. qz loquit vt vnicū regnū vel vnicus ducatus nō possit diuidi, nos aūt loqmur qn̄ vnū in regnuz assignaī vni filio, z aliud regnuz integrū assignaī alteri filio, vt fuit de facto in rege maiozicarum z rege Arogonum, vt refert Oldr. in. d. consil.

¶ Questio. xiiij.

¶ Deinde quero quo nomine appellet talis diuisio. Respon. sm Oldra. in. d. consi. quod appellatur ordinatio supremi indicij dispositione proueniens. l. parentibus. C. de inoffi. test. propterea infer. Oldra. quod rex pater poterit talem diuisionez revocare. arg. l. iij. ff. de adi. legi. Nec obst. d. l. ij. vbi non valet contractus inter patrem z filium, qz. d. l. ij. non habet locum in regibus z principibus, sed Old. in. d. cōsi. quemadmodum p̄nceps non tenetur obseruare solennitatem insinuationis in donatione. l. donationes. z ibi per Cy. C. de dona. inter vi. z vxo. An autem pater in hac diuisione possit facere substitutionem. respondit Old. in. d. consi. quod sic. z sequitur Bal. in. d. §. itē sacramenta. z in. l. vt heredibus. ff. de leg. ij.

¶ Questio. xv.

¶ Quero, an primogenitus possit subijcere ius primogenitute alteri regno in preindicium aliozum descendētium. Rndeo qd non. c. dilecti. de maioz. z obed. c. intellecto. de iureiur. z Old. in. d. consi. ad fin. apparatus.

¶ Questio. xvj.

¶ Quero, an papa vel impatoz possit sine cā primogenitū priuare iure primogenitute, puta regno vel ducatu. Rnd. qd non per tex. in. c. j. qibi Bal. de nat. feu. naz lz subiecerit leges p̄ncipibus, tn̄ non subiecit contractus z laudabiles cōsuetudines regni, vt not. doc. in. l. digna vox. C. de legi.

¶ Questio. xvij.

¶ Sed pulcherrimū est querere, an papa vel impatoz possit p̄uare primogenitū ex oibus causis ex quibus vasallus priuatur feudo, vt in tit. qui. mo. feu. amitt. per totum, puto dōm qd non per no. in. c. apostolice. de reg. in. in. vj. z per Bal. in. l. fi. C. de legi. vbi p̄ncipes nō debēt priuari principatu ex leui cā, qnimo ex magna z euidenti cā propter pericula eminentia.

¶ Questio. xviij.

¶ Questio.xviij.

¶ Quero,an pater rex vel dux possit sine causa priuare primogenitū iure primogeniture. Respondeo q̄ non,per not.ab Hosti.ꝛ Jo.and.in.d.c.licet.de voto.

¶ Questio.xix.

¶ Sed opere precium est querere an oēs cause iuste exhereda tionis sint iuste cause priuationis iuris primogeniture,ita vt pa ter possit exheredare filiū a iure primogeniture , de q̄bus cau sis in.ff.aliud quoq̄ capitulum.ꝛ.ff.causas.auc.vt cum de ap pel.cog.ꝛ in.c.quintauallis.de iurein.in glo.Rñdeo esse in stas causas priuationis iure primogeniture.moneor,q̄ Hosti. ꝛ Jo.and.in.d.c.ij arguunt in terminis de legitima ad ius pri mogeniture quo ad materiam priuatiuā , sed filius non potest exheredari ex premissis causis,ergo p̄t iure p̄mogeniture pri uari.d.ff.aliud.ꝛ.d.l.quintauallis.

¶ Questio.xx.

¶ Sed nunc incidit in mentē an si pater rex exheredauerit p̄ mogenitum iure primogeniture,an stabit verbo paterno,an ve ro si filius negauerit illam cām esse verā aduersario ꝓbatio in cumbat,puto non esse standū verbo paterno, imo aduersarius primogeniti oꝫ ꝓbare illam cām esse verā,vt plene not.in auc. non licet.ꝛ in auc.ex causa.C.de lib.prete.vel exhe.

¶ Questio.xxj.

¶ Videri opꝫ q̄ remedium habeat filius exheredatus in iure primogeniture.Rñd.hꝫ querelaꝫ,vel agit ad supplemētū si sit in aliqua parte institutus,ꝛ illud supplementū erit totū regnuꝫ tanq̄ indiuisibile ſm Hosti.ꝛ Jo.and.in.d.c.licet.vbi notabi liter inquit Hosti.ꝛ Jo.and.q̄ totum regnum in iure primoge niture est legitima filij,sc̄z si regnū eēt valoris inestimabilis,q̄ regnum est indiuisibile,ꝛ sic non attendimus totam legitimā in regno ſm ius ciuile,de quo in auc.de trien.ꝛ semis.in.j.col.

¶ Questio.xxij.

¶ Nunquid autem ius primogeniture in regno cedat p̄moge nito effecto monacho.Rñdeo q̄ non,ſm Bal.in.c.cū meruꝫ, de elec.quinimo ius primogeniture transit ad sc̄ogenitum,vel fratribus primogeniti non existentibus,magnates regni eligēt regem qui confirmabitur a papa vel imperatore ſm Bal.in. d.c.cum nostrum.ꝛ facit.c.j.de mili.vassal.qui ar.bel.depo.ꝛ c.si clericus.si de feu.fue.contro.

¶ Questio.xxiij.

¶ Quero,an primogenitus possit renūciare iuri primogenitu re ita vt sc̄ogenitus succedat.Respon.posse ſm Bal.in.c.j. §.preterea.qui.mo.feu.amit.ꝛ sentit Hosti.in.d.c.ij.q̄ limi tabilis ex mēte Bal.in.§.preterea.dūmodo primogenitus sit maior.xxx.an.quasi sentiat Bal.q̄ si sit minor non valet renū ciatio,vel habebit beneficiū restī.in integ.tanq̄ lesus q̄ dictuꝫ Bal.limita nisi minor.xxv.an.pubes iurauerit ꝛ affirmauerit renunciationem.auc.sacramenta puberum.C.si aduer.ven.

¶ Questio.xxiiij.

¶ An autem ius primogeniture possit vendi . Respondeo q̄ sic,ex mente Hosti.ꝛ Jo.and.in.d.c.licet. li mira f. 33.

¶ Questio.xxv.

¶ Ulterius quero,an primogenitus teneat assignare aliqua bona ex q̄bus alij fratres sui possint honestam vitā ducere.Re spondeo q̄ sic,inspecta qualitate personarum,ꝛ q̄ntitate regni, ſm Hosti.ꝛ Jo.an.in.d.c.ij.q̄ dictum limito esse verum,nisi dicti alij fratres habeant alunde vnde possint vitam honorabi lem ducere,arg.l.si quis a liberis.in glo.in verbo liberorum.ff. de lib.agn.ꝛ a cessante ratione.Hosti.ꝛ Jo.and.in.d.c.licet. vidimus in superioribus etiam filiam primogenitam non succe dere in viam primogeniture in regnis.

¶ Questio.xxvj.

¶ Sed dubium extat quid de filio nato ex dicta filia an succe dat in iure primogeniture in regnis.Rñdeo q̄ nō, p̄ tex.in.l.si vina.C.de bo.mat.vbi q̄ nō q̄cedatur radici id est matri, non conceditur descendentibus ex ea.ꝛ ita determinat Bal.in.l.j. ff.de sena.que omnia faciunt ad.q.vigentem inter regem Frā cie,ꝛ regem Anglie,vt inquit Bal.in.d.l.j.

¶ Questio.xxvij.

¶ Quero si statuto vel q̄suetudine caueat primogenituꝫ succe dere in bonis feudalibus an extēdat ad bona nō feudalia.Re spōdeo q̄ non,ſm Bal.in.l.oēs populi.in.iiij.fol.de iust.ꝛ in.

¶ Questio.xxviij.

¶ Quero,si statutuꝫ sit in Anglia,q̄ primogenitus succedat, an talis q̄suetudo vel statutum extendat ad bona existentia in Lombardia.Bal.in.l.cūctos populos.C.de sum.tri.ꝛ fi.cat. concludendo dicit,querendum est primo,an valeat talis q̄sue tudo.sc̄o supposita validitate q̄suetudinis quid iuris in causa testati.tertio q̄d iuris in cā intestati.Circa primū dicit Bald. valere q̄suetudinez,dūmodo alimenta prestentur alijs q̄fratri bus,quē articulū plene dixi in supioribus,circa sc̄m artic.de mus exemplum.Anglicus q̄didit testm̄ instituendo primoge nitum in bonis Anglicis,q̄rit an hec institutio trahat ad bona alibi sita puta in Lombardia.rñdet Bald.q̄ trahat ab bona alibi sita sine sit testatus ō iure cōi in presentia septē testiū, sine de iure singulari statutoris puta in p̄tia duoꝝ.l.ex facto ꝓpo nebat.ff.de here.insti.cum si.Circa tertium dictū demus exē plum,sc̄z in causa intestati.Anglicus bns bona in Anglia,ꝛ in Lombardia decessit relictis tribus filijs,queritur,an primoge nitus quo ad omnia bona excludat fratres suos proposita q̄sue tudine in Anglia,q̄ primogenitus succedat exclusis fratrib⁹. in hoc articulo q̄cludūt doc.maxime Cy.Guili.Bar.ꝛ Bal. in.d.l.cunctos populos.q̄ hec q̄suetudo non extendat ad bo na alibi sita per.l.pupillo.ff.de tut.ꝛ cu.da.ab his.ꝛ sic quo ad bona existentia in Anglia solus primogenitus succedit,sed quo ad bona existentia in Lombardia in qua non viget talis q̄sue tudo,succedant oēs filij in successione.C.de suis ꝛ legi.

¶ Questio.xxix.

¶ Sed pulchrius est videre ꝛ querere,ꝓposita q̄suetudine qua loquat in personam hoc modo,q̄ primogenitus tm̄ succedat, an forensis decedēs ab intestato in loco in quo vigeat talis con suetudo,ꝛ habeat bona,an p̄mogenitus succedat insolidū in di ctis bonis.Rñdet Bar.in.d.l.cunctos populos.q̄ talis con suetudo nō habebit locū quin oēs filij succedant pariter.ratio, q̄ vbicunq̄ statutum loquitur in p̄sonam habilitando vel inba bilitando,certe non ligat forensem.l.j.in fi.ff.de tut.ꝛ cu.da.ab his.cum si.ergo cū fuerit ibi decedēs,non ligabit tali q̄suetudi ne,secus si q̄suetudo loqueret in rē,puta si bona deueniant ad primogenitū ligaret eēt forensis quo ad bona,q̄ statutuꝫ potest ligare bona.l.rescripto.§.fi.ff.de mun.ꝛ ho.l.an in totum.C.de edifi.priua.ꝛ not.in.c.fi.de q̄sue.ꝛ in.l.de q̄bus.ff.ō legi.ꝛ ita ō terminat Bar.in.d.l.cūctos populos.Ex q̄bus habetis dili genter ponderanda esse verba statuti vel q̄suetudinis an loquā tur in se an in p̄sonā.simile in.l.aut q̄ aliter.§.fi.ff.q̄ vi aut claꝫ.

¶ Questio.xxx.

¶ Pulchrum dubiū est,an q̄suetudo primogeniture liget cle ricum,ꝛ ne exēplis res egeat.proponamus patrē decedere re licto primogenito laico.ꝛ sc̄ogenito clerico.queritur an primo genitus sc̄ogenitū clericū virtute q̄suetudinis primogeniture excludat.Hosti.in.c.de consue.§.fi.vers.ij pone in summa sua dicit q̄suetudinē non ligare clericos.ꝛ Alb.in.l.cū qs.C.de na tu.libe.sequit Hosti pro Hosti.facit q̄m statutū vel q̄suetudo laicoꝝ non ligat clericum.c.ecclesia sancte Marie.de q̄sti.cū si.In p̄mum determinat Jo.and.in mercur.sine culpa.de reg. iur.lib.vj.quā opi.sequunt Mod.maxime Ant.de but.in.c. q̄ clericis.de fo.cōpe.vbi q̄cludunt q̄ si q̄suetudo iure primo geniture fuerit anteq̄ sc̄ogenitus effectus fuerit clericus, cer te excludit secundogenitus clericus a successione,ꝛ est ratio,q̄ equum est q̄ recipit clericus pro se debeat etiam p̄ se recipe re.c.fi.de vi.ꝛ bo.cle.l.j.ff.q̄ q̄sq̄ iur.sed clericus primogeni tus reciperet pro se dictā q̄suetudinē excludēdo secūdo genitū laicū,ergo oꝫ recipe p̄ se vt equaliter seruet, vez vt primogeni tus laicus virtute dicte q̄suetudinis excludat sc̄ogenitū cleri cum . Item facit q̄ eēt sacrum matrimonij vel baptismi non tol lit ius alterius acquisitum per regulam id q̄ nostrum est.ꝛ no. in.c.quanto.in vlti.glos.de diuoꝛ.ergo nec ordo clericatus oꝫ tollere ius primogeniture iam quesituꝫ primogenito virtute cō suetudinis,sed si secundogenitus anteq̄ consuetudo esset indu cta,tūc clericus nō ligaret tali q̄suetudine a cessante rōne de q̄ supra,ꝛ ita intelligat opi.Hosti.in.d.§.ſm Jo.and.in.d.mer curia.sine culpa.ꝛ ſm Ant.de but.in.d.c.quod clericis.q̄ ait consulnisse cum do.Pet.de anch.cū statutum esset q̄ masculus excludat feminam,certe femina monacha excludetur a suc cessione existente masculo virtute dicti statuti , nisi statutū eēt conditum posteaq̄ illa esset nata, q̄ tunc non obligaretur tali statuto quod fuit conditum post eam natam.

¶ Questio.xxxj.

¶ Rursus quero proponamus,aliqs comes habuit filiū, deīn de est effectus rex postea ipso existēte rege natus est filius,q̄ri tur mō nunquid primus filius qui erat natus anteq̄ pater esset rex dicatur filius regis,an vero succedat in regno. Rñdeo ſm glo.ꝛ Cy.in.l.impialis.C.de nup.sc̄ogenituꝫ succedere,ꝛ ap-

pellabitur rex nō autem primogenitus tempore quo pater erat comes de quo articulo etiam per Alber. in. l. senatoris. ff. de sena. in. l. emancipatum. §. j. ff. eo. tit. ℞ in. l. ij. §. in filijs. per By. ff. de cur. ℞ not. in. l. moris. ff. de pen.

¶ Questio. xxxij.

¶ Quero, proposita ꝙsuetudine primogenite pater rex vel dux bz filium naturalem tm̄ ex ꝙcubina, postea vero ex vxore suscepit filium naturalem ℞ legitimū, deinde legitimauit filium naturalē tantū, postea decessit pater rex relicto filio ex ꝙcubina legitimato post natiuitatē legitimi ℞ nālis relicto dicto legitimo naturali ex vxore, queritur quis preferat in iure primogenite. Plerique tenuerunt ꝙ legitimatus natus ex ꝙcubina. p ꝙbus facit. §. reliqui. auc. qui. mo. na. ef. sui. vbi legitimatus ab initio natiuitatis relicto iure legitimationis sequit. Scdo adducitur. l. filio qm̄. ff. ó lib. ℞ postb. Tertio. l. j. C. de ꝙsu. lib. xij. Quarto, ꝙ naturalis ex ꝙcubina est primogenitus ℞ legitimatus, ergo dz preferri in iure primogenite. vltimo adducit. l. postliminium. ℞ l. retro. ff. de cap. ℞ post. rener. In ꝟrium est veritas ꝙ primogenitus ex vxore legitimus ℞ naturalis dz preferri legitimato post ortum naturalis ℞ legitimi ꝑm cōem sniam scribentium, vcz Bartho. Brixi. in qōni. dominicalibus. q. lv. ℞ Albe. de rosa. in proe. ffoꝛ. Jac. de are. ℞ Bal. ℞ Ja. but. in. l. qōne. C. de rei ven. ℞ Jo. an. in mercur. sine culpa. ℞ Ang. in. l. gallus. §. ℞ quid si tantum. de lib. ℞ posthu. in sua dispu. incipit, nobilis qdā genere. pro qua cōi snia bene facit tex. in auc. qui. modis na. effi. sui. §. illud. in ver. ex hoc cōiuncta glo. que dicit, scz tpe. ℞ facit. c. tanta. qui fi. sint legi. in tex. ibi post ꝟctum matrimonium. ad idem facit tex. in. c. naturales. si de feu. fue. cōtro. facit etiam tex. in. c. si parte. ℞ c. ꝙuis. de rescript. lib. vj. in. c. si apostolice. de preben. lib. vj. Item facit ratio. d. l. quoties. C. de rei ven. allegat quoꝙ id qó nostrum est sine facto nostro tolli non potest. l. si sticbum. §. fi. ff. de noua. ℞ in regula iuris id qó nostrū est, ergo legitimatio non tollet ius primogenite in cuius quasi possessione erat legitimus ℞ naturalis ex vxore anteqū legitimaretur naturalis ex ꝙcubina. Item ℞ potentius facit. nam bz legitimatio trahat retro tm̄ nunq̄ trahit retro in preiudicium tertij. ℞ pbat Bar. ℞ Ang. in. d. l. gallus. §. ℞ quid si tantum. ℞ dixi in disputa. legitimationis, ergo hec legitimatio tm̄ non trahit retro in preiudicium legitimi ℞ naturalis, ꝙ non obstat primum, arg. de. §. reliqui. qꝛ rñdeo ꝙ tex. ibi dicit ꝙ legitimatus succedit quemadmodū legitimus ab initio non tm̄ sequit ergo fingitur legitimatus a principio, similiter subdiaconus potest eligi in epm sicut diaconus ℞ sacerdos. c. a multis. de eta. ℞ qualit. ergo subdiaconus esse sacerdos fingit. ista non est bona ꝙntia. Non ob. secundum de. d. l. filio. qꝛ rñdeo ꝙ ibi a principio filius erat legitimus ℞ naturalis. Non ob. d. l. j. qꝛ rñdeo aut loquimur de fine. d. l. j. ꝑm cōem intellectum, ℞ tunc rñdeo ꝙ ibi non loquitur de successione sed de sede. vel aliter respondeo, qꝛ ideo ibi prefertur primo consul qui scdo fuit adeptus patriciatum qm̄ ex ordine consulatus deferebatur magistratus. l. rescripto. ff. de mu. ℞ bo. Non obstat quartum argu. d. l. proximus. qꝛ respondeo ꝙ est fallatia accidentis exēplo illius sophiste qui dixit. Propono tibi istā, ista asina que bz pullu est tua ℞ est mater, ergo mater tua est asina. ista non est bona ꝙña, quēadmodum in casu nostro non est bona consequentia naturalis tantum est primogenitus, ℞ est legitimatus, ergo est primogenitus legitimus, qꝛ qualitas debet intelligi ꝑm tps verbi ℞ participij cui adijcitur. l. titius. ff. de mili. testa. vbi Bar. decidit hāc questionem pro legitimo contra legitimatum. Non obst. aliud arg. d. l. si qs filio. ℞ l. retro. cum si. qꝛ rñdeo fictionem non trahi retro in preiudicium tertij, vt dixi in fundamētis. Ex quibus ꝙcluditur naturalē legitimū ex vxore in iure primogenite preferri legitimato post natiuitatem legitimi naturalis.

¶ Questio. xxxij.

¶ Sed quid de legitimo per subsequens matrimonium. verbi gratia pater bz filium ex concubina deinde suscepit filium legitimum, ℞ naturalem ex vxore. postea mortua vxore ꝙtraxit matrimonium cum dicta concubina matre filij naturalis tantum, queritur an legitimatus ex matrimonio prefertur filio naturali ℞ legitimo ex vxore vī prima facie dōm ꝙ sic per. c. tanta. q fi. sint legi. per not. Jo. and. ℞ Ant. de but. in. c. latoꝛ. eo. ti. vbi concludunt qó. d. c. naturales. si de feu. su. contro. non habeat locum in legitimato per matrimonium seq. In contrarium est determinatio Jac. de bel. in auc. qui. mo. na. effi. sui. fere per rationes quas dixi in preced. arti. Nec ob. d. c. tanta. qꝛ imo facit ibi contrarium. in tex. ibi, post contractum matrimonium. Nec obstant not. in. d. c. latoꝛ. qꝛ non loquuntur in preiudiciu tertij, vt est in casu nostro quando filius naturalis, ℞ legitimus erat in quasi possessione iure primogenite.

¶ Questio. xxxiij.

¶ Sed bellissimum est videre qd econtra proponamus regez habere filium naturalem, postea accepit vxorem, ℞ ex ea snscepit filium legitimum ℞ naturalē, decessit pater. queritꝛ quis ꝑferatur in iure primogenite, an legitimatus, an vero legitimus ℞ naturalis. Certe ex precedētibus habemus determinare ꝙ legitimatus qm̄ reperitur hic legitimatus in quasi possessione iure primogenite ante natiuitatez legitimati ℞ naturalis a rationibus cessantibus in alio articulo etiam primo. ℞ ita determinat Bal. in. l. eam quam. C. de fideicom. quo ad bona patrimonialia. secus vero quo ad successionem regnorum, qó dictuz Bal. declarabitis ēt verū nisi legitimans habuit potestatem legitimandi ad regalia, ℞ nominatim legitimans dixerit ꝙ legitimat etiam ad regalia ꝑm Bal. in. d. l. eam quā. in ꝓced. q.

¶ Questio. xxxv.

¶ Rursus quero quid si rex Aragonum habeat filium naturalez tm̄, ℞ fecerit eū legitimari a papa vt succedat in regno, ℞ sic in iure primogenite, moritꝛ rex Aragonū relicto fratre suo legitimo ℞ nāli ℞ relicto filio legitimato. queritꝛ qs preferat. Respondeo fratrē legitimuz, ℞ naturalem preferri, qꝛ papa sine cā non pōt legitimare in feudis ℞ dignitatibus in preiudiciū agnatoꝛ ꝑm Jo. an. in. c. ꝙ venerabilē. q fil. sint legi. ℞ Bomi. de. s. Se. in. c. grādi. de sup. neg. prel. Nec ob. not. in. d. l. gallus. §. qd si tm̄. qꝛ loquunt in patrimonialibus non in dignitatibus.

¶ Questio. xxxvj.

¶ Quero, an ius primogenite debeat ꝙferri. Rñdeo ꝙ non, ꝑm Bal. in auc. ex testō. in vlt. col. C. de colla. ꝙ limita esse verum nisi pater pecunia ꝓpria emerit tale feudū in quo est ius primogenite, bz sit idiuisibile, tm̄ debebit preciū ꝑm And. ó iser. in. c. j. §. preterea ducatus. de probi. feu. alie. per Sed. q alleg. l. omnimodo. §. fi. C. de inoffi. test. iuncta. l. illam. C. de colla.

¶ Questio. xxxvij.

¶ Sed ponamus ꝙ non apparet quis sit primogenitus vel respondet qꝛ mortui sunt testes, vel absunt instra publica. qritꝛ an ambo, an alter vel neuter succedat in iure primogenite. Rñ. ꝙ vterq̄ ex mēte bal. i. l. ex hoc iure. ff. ó iust. ℞ iu. ℞ i. d. auct. ex testō. in vlt. col. sīr no. de duob⁹ ipe. in cle. vnica. de iust. ℞ iur.

¶ Questio. xxxviij.

¶ Difficilis arti. est, an in regno ꝑferat in iure primogenite nepos ex primogenito defuncto patruo suo, an ꝛo patruus excludat nepotē. in quo arti. hūc ordinē seruabo, qꝛ in primo ponam auctoritates ꝙ nepote ꝛ patrū, deinde auctoritates ꝙ patruo ꝛ nepotē. tertio ponā iura ℞ rōes ꝙ nepote. qrto iura ℞ rōnes ꝙ patruo. quinto dicā qd sentiā in hoc puncto saluo tm̄ meliori ꝙsi. Itaq̄ ꝙ nepote in primis est auctoritas Oldr. ꝙsil. cc xiij. ꝑm ordinē meū. scdo adest auctoritas Alb. in ꝓemio digestoꝛ. tertio est Jo. and. in addi. Spec. sup rubr. de feu. qrto tz qdā moder. vt Abb. sicu. in. c. tz. de tuto. quinto ita ꝓnūciauit rex Robertus cū ꝙsilio duoꝛ dominoꝝ cardinaliū iure perito rū, vt refert Albe. in. d. proemio digestoꝝ, ℞ ita plerūq̄ est obseruatū in regibus Gallie, Castelle, ℞ Hispanie. ¶ In ꝟriū ꝓ patruo ꝛ nepotē sunt illustres auctoritates. in primis And. de iser. in. c. j. de lege corradi. in successione ꝑm Bar. in auc. post fratres fratrū. C. de legi. here. Richar. malū. quē refert, ℞ sequitur Cy. ℞ Ray. in. l. si vina. C. de bo. mater. ℞ ibi dicit Ray. moder. ita tenuisse. ita quoq̄ tz Bal. in. l. si vina. ꝙuis Bal. in. l. ex hoc iure. ff. de iusti. ℞ iur. ℞ in. l. cū antiquioribus. C. de iur. de lib. nō soluat qnimo dicit soluat apollo. ℞ Bal. ēt in dubio tz ꝓ patruo in. l. vt iteſtato. C. de su. ℞ leg. bz Alc. ó mat. in. l. fi. C. ó iurisd. o. iu. qm̄ refert bal. in. l. liberti. C. ó bo. libe. distinguit aut loqmur in iure feudali. ℞ tūc nepos excludit patrū. l. libertus pretoꝛ. §. j. ff. de bo. lib. sed Bal. ibi tam in primo ꝙ in scdo mēbro reprobat Alco. pp nūciationē quaz fecit rex Robertus, ℞ papa Bonifa. q fuerunt aduersantes, ℞ ibi dicit Bal. ꝙ papa non fuit apostolicus bz partiarius in cle. pastoralis. de re iudi. bz hec reprobatio Bal. nō plz, qꝛ non exēplis sed iure iudicandū est. l. nemo. C. de sen. ℞ interlo. om. in. preterea Bal. reprobat primum membrum per sniam latam a Bonifacio, ℞ secundam

dam hñiam pp sniam latã a rege Roberto, ꝛ sic allegat duo ꝫria exẽpla qꝫ fieri nõ dz. l. j. C. de fu. cum si. sed mihi nõ plz primum membrum Nico. tali rõne, qꝛ vbicunqꝫ agit de successione feudali aui, pariter succedit patruus cũ nepote ex filio ꝓdefuncto quẽadmodũ iure Romano. c. j. ꝛ ibi not. in glo. de gradi. suc. in feu. ꝛ in. c. j. de suc. feu. secus si ageret de successione transuersaliũ. d. c. j. de gra. in suc. feu. Amplectamur nũc iura ꝛ rõnes ꝓ nepote, ꝛ primo facit qꝫ primogenitus pr̃ suus transmiserit ius primogenite in eius filiũ eũdẽqꝫ nepotẽ iure diuino ius primogenite põt vẽdi ꝛ cedi, vt in Esau, ꝛ Jacob ꝓbatur Gene. xxv. ꝓ Jo. and. ꝛ Hosti. in. c. lz. de vo. ꝛ dixi in qõnibus ꝓced. ergo põt ẽt trãsmitti ius ꝑmogenite ad filiũ suũ l. qdam. ff. de acq. re. do. cũ si. Scõo ꝓbat iure nãli. nã q̃ est rõ quare pater magis diligit filiũ quã eꝝ ꝛ certe Philo. viij. phi si. qꝛ pater hz partẽ in filio suo non eꝝ facit. l. istẽ qdem. cp mecau. ꝛ. l. fi. C. de cu. fur. ergo cũ nepos cẽseat pars primogeniti habebit iura ꝑmogenite, arg. l. si is q dncẽta. §. vtrũ. ff. de re. dub. Tertio vr̃ tex. in feu. in. c. j. de suc. feu. ꝛ in. c. j. de gradi. suc. i feu. vbi nepos succedit in feudo. Quarto qꝛ lz possessio nõ trãseat ad heredes. l. cũ heredes. in ꝑn. ff. de acq. pos. tñ possessio in feudis transit ad filiũ. c. j. de feu. cog. ꝛ ibi no. in si. Quinto nã nepos ex filio vtriuscꝫ ꝗuncto excludit patruũ vel auunculũ vterinũ vel ꝗsanguineũ tm̃, auct. itaqꝫ C. cõmu. de suc. ꝛ in auc. de ꝗsang. ꝛ vte. fra. ergo eodẽ mõ in casu nr̃o nepos excludit patruũ. Sexto facit, qm̃ nepos repñtat psonã pr̃is primogeniti. l. vt intestato. C. de su. ꝛ legi. in. §. cũ filius. insti. de here. que ab inte. defe. ergo excludit patruũ ex psona primogeniti. Septimo facit, qm̃ ea que cõpetũt filio vt filio nõ vt hr̃di trãsmittunt̃ ad descendentes ẽt viuo parẽte suo. l. in qbus. ꝛ. l. si qs prioris. C. de sec. nup. ꝛ ibi vide Bal. ꝛz ius primogenite a patre suo primogenito. Decimo facit. l. j. §. si qs duos. ff. de assi. li. vbi nepos excludit patruũ. Undecimo facit. l. si opera x. ff. de ope. lib. ꝛ. l. a duobus. ff. eo. ti. Ultimo bene facit qꝛ rõ nãlis est prio filio eodẽqꝫ nepote maxime, qꝛ ius primogenite venit a genere. l. cũ rõ. de bo. dã. l. scripto. ff. vñ lib. l. iij. ff. de interdic. ꝛ rele. Itez bene facit privilegiũ p Dy. de reg. iu. in. vj. vbi not. qm̃ privilegiũ ꝗcedit nõ psone, sed esse vt est in iure primogenite trãsmittit̃ ad heredes. l. non solũ. ff. de in integ. resti. ꝛ bene facit. c. grãdi. de sup. neg. pla. ꝛ. c. lz. de vo. vbi in subsidiũ admittit̃ patruus non existẽte nepote, ergo existẽte nepote, excludit̃ patruus. ¶ Pro ꝫria vero parte, scz ꝑ patruo allegat cle. pastoralis. de re ind. Scõo adducit̃ talis rõ. nã que debent̃ iure primitatis siue primogenite ꝺferunt̃ patruo exclnso nepote, tex. est in. l. si libertus prętor. §. j. ꝛ in. l. libertus q. ff. de bo. li. Tertio qm̃ illa rla que vult cp nepos repñtat psonam pr̃is habet locũ qm̃ tractat̃ de successione aui, patrui, vel auunculi, alꝫ ꝺferet̃ patruus nepoti. tex. in auc. post fratres fratrũqꝫ. C. de legi. here. sed ius primogenite non solũ debet̃ ex successione, sz ẽt ex puidẽtia dñij. c. j. §. nunc vero coꝛradus. q feu. da. pos. ergo nepos in casu isto non repñtat psonam patris sui. Quarto, qꝛ non dz esse deterioris ꝗditionis filius q̃ nepos. l. si vina. C. ꝺ bo. ma. ergo pater qui est filius respectu aui excludet nepotẽ. Quinto, qꝛ ea que cõpetũt rõne etatis nõ transmittunt̃ ad heredes. l. ea que. C. de tẽp. in integ. resti. petẽde. sed ius primogenite est rõne etatis, ergo non trãsmittit̃ ad nepotẽ. Sexto, qꝛ incerta non trãsmittunt̃. l. vnica. §. sinaũt aliqd sub ꝗditione. C. de cad. tol. sz qs sit primogenitus tpe mortis est incertus, ergo non transmittit̃ ad heredes. Septimo, qꝛ rla est qui prior est i gradu prior est i successiõe. l. post ꝗsanguineos. §. primũ. de su. ꝛ leg. ꝛ. d. auc. post fratres. sed patruus est in priori gradu q̃ nepos. l. furiscõsultus. ff. de gradi. ergo ꝛc. Octauo, qꝛ fundamẽtum iure primogenite est etas maior cui defert̃ honor. l. fi. C. de fi. instr. ꝛ dixi. ẋ. ergo cũ patruus sit maior etate excludet nepotẽ a iure primogenite attenta mẽte ꝗsuetudinis, arg. eorũ que no. By. in. c. fi. de reg. iu. lib. vj. ꝛ Bar. in. l. non dubiũ. C. de legi. Nono facit, qꝛ cessant verba ꝗsuetudinis in nepote, ꝛ vẽdicat sibi locũ in patruo qui est primogenitus tpe mortis, ergo nepos excludet̃ a patruo. l. ille ant ille. §. cũ in ẋbis. ff. de le. iij. l. hos accusare. §. oibus. ff. de accus. Decimo, qꝛ si ꝗsiderem⁹ ẽt ius ciuile, vocat̃ patruus ad successionẽ ex rla cõi, qꝛ prior in gradu, sed nepos ex filio predefuncto venit ad successionẽ cum patruo ex quodã privilegio ꝛ iure singulari, qꝛ repñtat psonam patris, vt in. §. cũ filius. insti. de here. que ab intest. defe. sed firmius ꝛ robustius est ius patrui cp venit ex cõi quã ius nepotis qꝫ venit ex quadam equitate ꝛ privilegio, arg. l. cius militis. §. militia missus. ff. de mili. test. Ex qbus ꝗcludit̃ patruum exclu-

dere nepotẽ a iure primogenite. ¶ Nunc pfiteor ad decisionẽ huius dubij seu distinctiõis, maiores nostros posse tenus cõcordãdo. Igitur aut ꝗstat de ꝗsuetudine cp nepos excludat patruũ vel econtra. ꝛ standum est consuetudini. ff. de legi. minime. in. c. fi. de ꝗsuet. ꝛ ibi not. auc. non ꝗstat de aliqua ꝗsuetudine, ꝛ tunc si ꝗstat de mẽte ꝗcedentis ex verbis vel aliter qꝫ nepos excludat patruum vel eꝝ stamus verbis mẽtis. c. si papa. de ꝓnil. in. vj. ꝛ qualiter colligat mens tradit̃ per Cy. in. l. volũtatis. C. de fideicõ. ꝛ in. l. si seruus plurimum. §. fi. de leg. j. aut non ꝗstat de mẽte, ꝛ tunc verba consuetudinis vel ꝗstõnis loquunt̃ de potiori in gradu, puta qꝫ solus potior in gradu succedat in regno, ꝛ patruus qui est potior in gradu succederet. d. l. iure ꝗuncta. d. auc. post fratres. ꝛ est de mẽte Bal. i. d. l. vt intestato. C. de suis ꝛ legi. aut ẋba ꝗsuetudinis loquunt̃ de iure primogenite, ꝛ tũc si prior fuerit natus patruus q̃ nepos patruus excludit nepotẽ. si vero nepos prius fuerit natus q̃ patruus, tũc nepos excludit patrũ. rõ qꝛ tunc est primogenitus. c. esau. de ẋb. sig. ꝛ est de mẽte Bal. in. d. l. vt intestato. aut nõ ꝗstat qs prior etate sit an patruus vel nepos, ꝛ tunc putarem vtrũq succedere ꝑm not. Bal. in auc. ex testamẽto. in vlti. col. C. de colla.

Joseph

¶ Questio. xxxix.

¶ Sed pulchrũ est videre qd si hoc casu qm̃ nepos ꝛ patruus sunt einsdẽ etatis alter decedat an supueniẽs bẽat ꝑ ius nõ de crescẽdi locũ. Rñ. cp sic, ꝑm Bal. in. l. vnica. in vlt. col. C. qm̃ nõ pet. par. Ex ꝓdictis oia sunt vera, nisi regnũ esset iam deuolutũ ad patrẽ istius neporis, qꝛ tunc nepos excluderet patruum succedendo patri suo regi. tex. est in. d. c. lz. ꝛ in. d. c. grandi.

¶ Questio. xl.

¶ Rursus querendũ est qd si ꝑmogenitus sit a nã demens vel furiosus an sc̃ogenitus excludet eum. Rñdeo cp sic, ꝑm Bal. in. c. j. de suc. feu. qꝛ ꝗsuetudo dz intelligi de habili non aũt de inhabili a natura a principio, secus si efficiatur ex postfacto ꝓdigus vel demens post q̃ regnum fuit in persona sua radicatus qꝛ tũc dabit̃ curator. d. c. grandi. ꝑm Bal. in. d. c. j. de suc. feu. Circa arti. patrui ꝛ nepotis quẽ examinani addi. auc. Joã. de imo. quẽ refert, ꝛ sequit̃ Bomi. de. s. Bemi. in. d. c. grandi. vcz quo ad nepotẽ ꝓ patruum cons. lxiij. vltra aliud consiliũ Did. cxciij. ꝑm vnam quotam vel ꝑm aliam. cclxiij.

¶ Questio. xlj.

¶ Quero nunqd Esau potuit accusare fratrẽ suũ Jacob ꝺ supposita vt ita dixerim parte. glo. ꝛ Angel. tz cp sic in. l. inandi. tum. ff. ad. l. cor. de sicca. licet doc. dicant hoc actum fuisse in stinctu spiritussancti, vt not. in. d. c licet.

¶ Questio. xlij.

¶ Sed nunquid si papa vel imperator priuilegium concedit regi, an tale priuilegium descendat neduz ad primogenitũ, sed ẽt ad alios filios. Rñdet Jo. an. in. c. ne aliquid. de priuil. in. vj. qꝫ descendit ad oẽs quod limitatur esse verum nisi privilegium sit indultum ratione iure primogenite, qꝛ limitata causa limitatum producit effectuz. l. in agris. ff. de acqui. re. domi. l. age cum geminiano. C. de transac.

¶ Questio. xliij.

¶ Quero, nunqd Esau renũciauerit iuri ꝑmogenite an ẋo successioni pr̃ne. Rñdit Imo. in. l. stipło hoc modo ꝗcepta. de ver. ob. qꝫ renũciauerit iuri primogenite nõ aũt successioni.

¶ Questio. xliij.

¶ Rursus querit̃ nunquid si vẽdatur ius primogenite citra dimidiã iusti pretij an habeat locũ bñficiũ. l. j. C. de rescin. vẽ. ꝛ c. cũ dilecti. de emp. ꝛ ven. Rñdit idem Imo. in. d. l. stipulatio hoc mõ concepta. dicta iura habere locuz, ꝛ ibi subdit vnũ verbũ, cp testamẽtũ vetus non dz allegari nisi quatenus sit approbatuz a lege christiana, ꝛ non debent exempla veteris testamẽti in omnibus trahi ad ꝗsequentiã, cũ sepe fiant ministerio spiritussancti. xx. q. j. c. cane xpiane. in glo. vbi de Moyse ꝛ Esau ꝛ Jacob, ꝛ glo. in. l. quotiens. circa prin. ff. de here. insti.

¶ Questio. xlv.

¶ Quero an rex in preiudicium primogeniti possit ẽt imobilia donare regine vel filijs nascituris. rñdit Did. consil. lxiij. ꝛ seq tur Albe. in probe. ffoꝛ. quod possit donare. l. donationes. C. de dona. inter virum ꝛ vxo. bene facit. c. ad apostolice. de reg. iur. in. vj. qꝫ limitabis vez nisi donationes fiãt in magnã lesionem regni. c. intellecto. de iureiurã. hinc est qꝫ dat̃ curator vel coadiutor regi prodigo. c. grandi. de sup. neg. prela. lib. vj.

¶ Questio. xlvj.

¶ An aũt si ferat̃ snia ꝓ regẽ in fauorem regis vel filiorum quibus est donatuz an talis sententia preiudicet primogenito. Di-

dra. in. d. consi. ⁊ Albe. in. d. proe. concludunt qꝫ sic postꝫ primogenitus est heres regis. in auct. de iureiur. a mor. presti. circa prin. ⁊ facit quod no. in. c. j. de solu.

¶ Questio. xlvij.

¶ Quero an primogenitus mortuo rege possit acceptare hereditatem paternam. Old. in. d. qsi. ⁊ Albe. in. d. proe. dñt qꝫ filius primogenitus non põt repudiare hereditatez paternam, ⁊ amplecti regnũ iure primogeniture. mouet per. c. j. an agn. vel fil. vbi filius non põt repudiare hereditatem paternam, ⁊ amplecti regnum. Scõo mouetur, qz lz legitima debeatur filio, tñ filius institutus non potest amplecti legitimã, ⁊ repudiare alia bona paterna. c. raynutius. ⁊ ibi not. in glo. de testa. l. iij. §. sed vtrum. in glo. ff. de mino. ⁊ not. in. l. ex tribus. C. de inoffi. test. ita primogenitus cui regnum debeť iure primogeniture non potest repudiare hereditatez ⁊ amplecti regnum ſm Old. ⁊ Alb. tz Bal. in. l. ij. ff. de acq. her. vbi Bal. qcludit qꝫ filius põt acceptare legitimaz ⁊ repudiare alia bona paterna. l. liberos patrono. ff. de bo. lib. item qra Old. facit. d. c. j. an agna. est odiosum ergo est restringendũ. l. cũ qdam. ff. de lib. ⁊ postb. c. odia. de reg. iu. in. vj. qꝫ autem sit odiosum. d. c. probatur. quoniam agnatus trãsuersalis est melioris qditionis quam sit filius qm põt repudiare hereditatem transuersalis ⁊ amplecti feudum lz filius non possit repudiare hereditatem paternam ⁊ amplecti feudũ, ergo est restringendũ in terminis suis. Sed volens defensare Old. ⁊ Alb. dicit qꝫ imo filius nõ põt acceptare legitimam ⁊ repudiare bona paterna ſm Bar. in. l. gerit. de acq. here. ⁊ est rõ, qz hodie legitima debeť iure instõnis. §. aliꝰ quoꝫ capitulum. in auc. vt cum de appel. cog. ergo non põt p pte acceptari hereditas, scz legitima ⁊ pro alia pte repudiatio fieri. l. j. ij. et. iij. ff. de acq. he. Hec ob. d. l. libertus. qz rñdit illam. l. loqui qñ filius esset granatus ⁊ legatus bret substitutum, quo casu põt saluari opi. Bal. in. d. l. ij. Hec obst. aliud arg. d. c. j. est odiosum. qz respondet lex, ⁊ si dura obseruanda est. l. pspexit. ff. qui ⁊ a qui. maxime qz doc. arguñt a iure feudali ad ius primogeniture, vt not. in. d. c. quinto. de voto, ⁊ vidistis. ſ.

¶ Questio. xlviij.

¶ Quero nunquid ius primogeniture deferatur iure hereditario. rñdit Old. in. d. qsi. lxiij. ⁊ sequit Albe. in. d. proe. qꝫ sic. Sed dixerit studiosus quinimo ius primogeniture defert ex prudentia superioris vel ex consuetudine, vidistis. ſ. ergo non iure hereditario, sed rñdit hanc qñam non esse bonam, qꝫ probat sic. Nam feudũ debeť ex prudentia superioris. c. j. §. cũ vero cor radus. q feu. da. pos. ⁊ tñ feudũ defert iure hereditario. c. j. de gradi. succes. pla. c. j. ꝺ succes. feu. Ex qbus qcludit qñam premissam non esse bonam. Laus Deo clementissimo. Amen.

FINIS

Tractatus singularis de iure

primogeniture, vel maioricatus Joãnis le Cirier Parisiensis, Primi legentis ordinarij consultissime decretorum facultatis in Florentissimo Gymnasio Parisiensi.

SVMMARIVM

1 Bartolus in exordijs vtebať pfationibus. ⁊ de eius laudibus.
2 Primogeniture materia est peregrina.
3 Ordinis commendatio.

PRAEFATIO.

1 Bart. in rub. ff. de acqui. ber. singlr recẽsebat iurecõsultum. in. l. i. ff. de orig. iur. nos admonere sine pfatione nõ incipere. †Ideo ipse Bar. in lectura. ff. veteris assumpsisse illam auctoritatẽ se refert, licet in lecturis suis cõiter non habeamus pulchra sum, ⁊ decora ꝛc. In lectura aũt pdicti titu. de aqui. hered. auctoritatem illaz assumpsit. Nigra sum sed formosa filia hierusalez ꝛc. Sic nos Bart. vmbram sectari desiderantes veluti eximiam iuris virtutem vt de eo recte asserebat Lud. de ro. consil. ccccl xxx. quod incipit. in casu proposite consultationis, hac auctoritate euangelica exordiemur. Et peperit filium suum primogenitum. Matth. j. c. Que auctoritas vt de beata virgine, ⁊ xpo eius filio euangelizata est, sic inclytissime Claudie galliarum regine generosissimoqꝫ Delphino Francisco christianissimi Francisci Francoꝝ regis primogenito equissime qgruit. Et is pfecto primordiale huius lucubrationis nostre irritamentũ ipulsiuãqꝫ bona ex parte rationẽ prestitit. Ast desiderate rei operã vehemẽtius peruasit melliflua, lz indifficilis, vt cũ Scenola loquar, granis materie Lauticies que ⁊ si Cesares priuatosqꝫ penates apprime deceat, frigidiuscule tamen a iuris archiatris elaborata, vt perbelle inquiebat consummatissimus ille pater Alber. in
2 proemio digestoꝝ. §. discipuli. col. ij. in fi. vsqꝫ adeo† vt que ad hãc rem attinẽt, vix nisi frustatim sparsimqꝫ peregrinis admodũ in locis cõperias. Ea igitur potissimũ ratione quanqꝫ altera adminiculatrix extiterit adducti, hos frugalis huius mãe fanos ex varijs doctoꝝ alueis nõ sine sudore qgestos emisimus, quatenus vnũquẽqꝫ in sequenti subcriptarũ qõnũ contigentia nauseatica librorũ voluptatiõe leuaremus. Fructus etenim legendi, vt inquit Patritius lib. ij. de regno, in proe. est modeste admodũ in rem suam cõuertere que ab alijs optime scripta sunt. Idcirco vigilãtissimi lectores officiũ singuloꝝ sit nõ soluz oculos castos seruare, sed ⁊ linguã vt elegãter inqt Greg. in. c. ex merito. vj. q. j. Jam ergo cedat blactero. Enimuero qcqd tenui minusqꝫ forsan solido marte exprõptissimus nõ ptinaci temerariaue frõte, lz sine potioris snie preiudicio asserimus, argu. l. claudius. ff. q po. in pig. ba. vt eadẽ sit nra cũ Bal. ptestatio in exordio pfundissimi illius qsilij, qꝫ pro scisinate laborioſissime exaratit, qꝫ solet hodie cõiter inseri, sub rub. C. si quis ali. test. prohi. Ne aũt videamur satyrice inconstantie imitatores qui passim saltando ⁊ sine serie obloquuntur vt vult tex. not. in pemio ff oꝝ. §. j. ibi, sed passim ⁊ quasi per satyram collectum iuncta glo. in verbo per satyram. Qm̃ ẽt vt inquit Bal. in co. pe.
3 in prin. ſm Ambro. †Scire quid facias ⁊ nescire quo ordine facias non est perfecte cognitionis, ⁊ subiungit ideo bene est prius qꝫ ad sciam perueniatur modum docendi ⁊ ordiné prescribere quo per ordinem intellecte res magis delectẽt animos, mentes magis nutriãt, sensus magis illuminẽt, ⁊ memoriã reddant clariorẽ. Ordo enim est modus entiũ vñ memorialis cellula ex ordine vel ex spiritu colligatio efficacioꝝ reddit ⁊ nexu quodaz fauente difficile solui. alibi dicit Bal. in. d. qsi. de scisma. col. ij. dñ ordo amittit ordinabile vitiať. Nẽpe ordo est figura substãtie cuiusqꝫ rei ⁊ nihil qstat sine ordinis compositione. Idcirco vt in huius pfundissime materie enucleatione pcedamus ordinatissime, hũc trac. in tres partiemur libros. In primo qd sit primogenitura, vñ originẽ sumpserit, quis sit cẽsendus simogenitus diuersis casuũ exẽplis ostẽdemus. In scõo de iuribus primogeniture ⁊ diuina ⁊ vtraqꝫ positiua lege introductis referemus. In tertio de iuris primogeniture trãslatione ꝺducemus. ¶ Da ergo mihi oipotens Christe sapiẽtiaz ⁊ intelligentiã vt igrediar coraã populo tuo ⁊ egrediar. ij. Paralyp. j. c. ipse. n. ẽ dux sapiẽtie ⁊ sapiẽtũ emẽdator, in manu illius ⁊ nos ⁊ sermones nri ⁊ sapiẽtia ois ⁊ operũ sciẽtie disciplina. Sapientie. vij.

¶ Index questionum primi libri.

Quid sit primogenitura. q. j.
Quid sit maioricatus. q. ij.
Quo iure introducta est ⁊ firmata primogenitura. q. iij.
Quis sit ꝑmogenitus ⁊ de diuersa acceptiõe ꝑmogeniti. q. iiij.
Quotuplex sit primogenitus. q. v.
Quis in partu gemino censetur primogenitus. q. vj.
Utrum in partu gemino vtrique debeatur ius primogenitu re. questio. vij.
Utrũ in partu gemino neutri debeať ius ꝑmogeniture. q. viij.
Utrum in geminis pro iure primogeniture sit ad iudicium sortis recurrendum. q. ix.
Utrum partu gemino sit in primogenitura gratificatio. q. x.
Resolutio pro partu gemino circa primogenituram. q. xj.
An natus ante regnum adeptuz vel natus post censeri debeat primogenitus regis. q. xij.
Utrum legitimatus per rescriptuz principis primo natus excludat scõogenitum legitimũ tanqꝫ primogenitus. q. xiij.
Utrũ primogenitus legitimatus per subsequẽs matrimonium excludat

excludat in iure primogeniture scdogenitū legitimū.q.xiij.
Utrum primogenitus legitimatus per oblationē factam curie excludat scdogenitum in iure primogeniture.q.xv.
Utrum indeus primogenitus indei patrisfamilias gaudere debeat iure primogeniture.q.xvj.
Utrum filius primogenitus indei gaudere debeat iure primogeniture si ad fidem christianam conuertatur, patre tamen remanente in iudaismo.q.xvij.
Utrum filius indei primogenitus gaudebit iure primogenitura fratre suo scdogenito ad fidem christianā quaerendo.q.xviij.
Utrum filia primogenita excludat filios natiuitate posteriores in iure primogeniture.q.xix.
Utrum inter filias nullis stantibus masculis ius primogenitura locum habeat.q.xx.
Utrum si femina semel admissa ad ius primogeniture superueniente masculo perdat illud.q.xxj.
Quare filia regis Fracie pmogenita ñ succedat i regno.q.xxij.
Utrum filius ex filia primogenita ius primogeniture consequi debeat.q.xxiij.
Utrū stante consuetudine quod primogenitus certis iuribus vltra alios potiatur clericus in sacris constitutus primogenitus dici debeat,& iura primogeniture consequi.q.xxiiij.
Utrum filius primogeniti filij regis tanq̄ primogenitus preferendus sit patruo suo eiusdem regis secundogenito in iuribus primogeniture;presertim in regno ani sui regis.q.xxv.
Utrum posthumus ex primogenito mortuo preferēdus sit patruo in iure pmogeniture quo ad successionē ani regis.xxvj.

SVMMARIVM

1 Primogenitura quid sit.3.
2 Diffinitio essentiam diffinitiuā claudere debet,& quid sit, & ex quibus constare debeat.4.
Ius secundogeniture an sit dabile.
5 Copulatiua sonat concursum.
Mulier plures filios eodem partu fert.
6 Liberi diuerse conceptionis nascuntur eodem partu.
Primogenitus quid significet.

¶ Questio.j.primi libri.

Bene est vt inquit acutissimus ille imperiali nūcupatione iurisconsultus Ulpi.principio ad verbor interpretationes perueniamus pauca de ipsius tituli significatiōe referre.l.j.in prin.ff.si cer.pet.hinc dicebat Ang.qsi.cx.ad prin. qō reprehensibile est loquenti si vocem propriam ignorat, & prius determinare quam terminos intelligere, arg.l.dominus.ff. de testa.& l.vt rñsum.C.de transa.cum sim. Et principia actus opus est scire, alias & principiata pcessus necesse est ignorare, arg.l.j.ff.de iust.& iu.& l.j.ff.de orig.iu. Quia igitur intitulatur hic tractatus de iure primogeniture vel maioricatus. Ideo sciēdum est quid sit primogenitura. ¶ † Primogenitura est quedam dignitas siue prerogatiua quaz habuerunt primogeniti in gregationibus suis vsq̄ ad Aaron. Istam diffinitionem ponit Bar.de carra.laud.qui vnicum tractatulum seu manis epilogum quendam de primogenitura compendiose nimis pro materie granitate perstrinxit, originarie autem ponit per Archi. & Prepo.post eum in.c.quam periculosum.vij.q.j.per Bal. in.l.cum antiquorib.col.vj.C.de iure delib. ¶ Sed q̄ hec nō sit bona diffinitio probatur. Nam diffinitio dicit oratio substātiam cuiusq̄ rei significans ꝑm Boe.& de hoc est glo.in.l.omnis diffinitio.ff.de reg.iu.& ideo dicebat And.barb.† q̄ diffinitio dz claudere essentiam diffinitiuam, in.c.is qui.col.vij.de solu.extra post Bart.in.l.j.ff.de testa.& euacuare dz mām diffini. Panor.in rub.de prescrip.col.ij.dicens, qō bona diffinitio explicare dz cām finalem ad oēs partes substātiales ipsius iuxta not.in.l.j.ff.de do. Ista aūt diffinitio non claudit oēm essentiam diffinitiuam nec euacuat materiā diffiniti. Sumus etenim extra tpa Aaron cum viueret ante Christi natiuitatez, Anno. M.cxj.& vixit an.cxxij. Et tñ ab illo tpe, & adhuc hodiernis tpibus ius primogeniture seruat, vt per discursum huius tract. videbimus, & ita non est diffinitio, sed potius quedaz descriptio huius iuris respectiue ad cerimoniales illius tpis ritus. ¶ † Soci.consi.cclij.col.vj.ad fi.in.j.volu.vī alio modo diffinire.dicit enim q̄ primogenitura est qualitas naturalis que inest vt esse vtriq̄ iunctus quasi volens q̄ sicut pinguius ius hz frater vtriq̄ iunctus qualitate illa naturali vtriusq̄ iunctionis cū frater ex altero tm latere iunctus.§.reliquus.alias.§.si igit ō functus.in auc.de here.ab intest.venien.& in auc.cessante.C.ō legi.her. Ita primogenitus rōne illius qualitatis naturalis pinguis ius siue maiorem prerogatiuā in succedēdo sibi vēdicat.& iō dicit Prepo.in.c. per venerabilem.q fi.sint leg.extra.§.qō aūt.col.xxij.qō sicut de iure ex gradibus diuersis succedit primior.l.post qsanguineos.§.ij.ff.de iu.& legi. Ita ex cōsuetudine ex personis eiusdez gradus succedit primogenitus, id est prior in genitura. ¶ Sed pfecto ista non est diffinitio, sed potius descriptio q̄dam primo
4 geniture, q vt.§.diximus non euacuat mām diffiniti. † Item q omnis bona diffinitio oium phorum sūia qstare dz ex genere, & differentijs. Bar.in.l.j.ff.de test.& in.l.si is qui pro emptore.ff. de usu. And.barb.in rub.de qsti.col.antepe. Hic aūt non qtinent genus, & dr̄ie, ergo non est bona diffinitio. ¶ Licet autez omnis diffinitio sit in iure periculosa.l.omnis diffinitio.ff.de regu.iu. Tñ satis poterimus cum hac diffinitione trāsire que bona ex parte sumit ex dictis Luc.de pe.in ti.de priui.eoz qui in sac.pal.mi.lib.xij.C.l.j.col.vj.& dicemus q̄ primogenitura est ius prioris etatis honorificuz, & vtile cōpetens filio, q primus est in ordine nascendi. Ecce ius est genus. Deinde subnectunt dr̄ie. Nam dr̄ ius prioris etatis ad dr̄iam iuris vltimogeniture q̄ est dabile, vt dicit Bal.in.l.arethusa.in.ij.lec.in.iiij.no.ff.ō sta.bo.& ad hoc vide bonum tex.in.l.idez erit.ff.de sta.bo.ibi, sed nunqd posterior nascit. Deinde dr̄ honorificū & vtile, q rō ne huius iuris primogenitus filius & honorē & vtilitatem qeqtur vt deducet sub ti.de iurib.primogeniture. In scdo lib.dr̄ et
5 honorificum, † & vtile vt per copulatiuam ostendat concursus vtriusq̄, scz & honoris & vtilitatis, arg.si quis ita stipulatus decem.ff.de ver.ob cum si. Forsan etenim cedi pōt vtilitas iuris pmogeniture, sed nō honor qui pfone inseparabiliter coheret, vt in.iij.lib.deducetur. Deinde dr̄ competens filio q competit hoc ius respectiue ad patrem. Ita q̄ alius a filio hoc ius cōsequi non pōt integraliter qdam pp predicta. ¶ Itē dr̄, q primus est in ordine nascendi ad dr̄iaz primo qcepti, & iō si mulier plures phret filios eodē partu vel.v.vt.l.si pater.ō solu.vel.vij. vt.l.sed & si restituat.§.fi.iuncta glos.in ver.nasci.ff.de iudi.l.j.§. fi.iuncta glo.in verbo incertum.& l.antiqui.ff.si pars here.pe. vbi de hoc est tex.lz tñ alibi dicat tex.in.l.vtrū.ff.ō re.dub.por
6 tentiosum videri vltra tres fere, vtcunq̄ si tñ † certum est q̄ si duo vel tres sint in eodem vtero vnus pōt esse qceptus añ aliū vt vult tex.& glo.in.l.cum qdem.§.finz heredē.ff.de acqui.he. & in.d.l.antiqui.iuncta gl.in verbo quadragesimum que reprehendit quosdā phȳsicos ꝓriuz asserentes. Si ergo vnus fuerit qceptus ante aliū nō primo qceptus, sed pmo natus iura primogeniture qsequet. Et iō dicit Bald.in.d.l.cū antiquorib. col.vj.ad prin.qō primogenitus, idez est dicere sicut primo natus, id est q primo vidit lucē & totus ad orbē pcessit ad nullum declinās mōstrū vel prodigiū, arg.l.quod certati.C.de posthu. heredi.instī. De hoc aūt latius dicet in.q.qs sit pmogenitus.

SVMMARIVM

1 Maioricatus quid sit.
2 Ius primogeniture quomodo vocetur in Hispania.
Testator nolans maiorē filiū an intelligat primogenitum.5.9.
3 Maior de domo quis dicendus.
4 Statutum de maioribus oriundis qualiter intelligendum.
6 Libellus talis presumitur qualis est sententia.
Loquendi consuetudo nonnunq̄ vocabuli significatum ledit.
7 Bestie appellatione que animalia veniant.
8 Negationes due an semper equipolleant affirmationi.
9 Verba maior natu quid important.
10 Maioritas quotuplex sit, & respectiue ad etatem quot modis capiatur.nume.11.

¶ Questio.ij.primi libri.

a
Diecimus in intitulatiōe
1 † nr̄i tracta. vel iure maioricatus. Nā ius pmogeniture ius maioricatus appellat apō aliqs, vt stati de ducet.& dabile ē ius minoricat9 sicut & maiorica. nō tñ accipias

ius minoricatus, vt accipit Bar. in suo trac. minoricatu. q; ibi tractaꝫ de singulari statu fratrum minoꝝ. ⁊ sic ibi minoricatus accepit cognomentum a nuncupatione vulgari fratrum minor. Hic aũt maioricatus ⁊ minoricatus sumit respectiue ad etatẽ ꝑ iure cõpetẽte maioribus vel minoribus etate vel natiuitate. qõ aũt in aliqbus partibus ius primogeniture ius maioricatus dicaꝫ, vide per Soci. q̃si. xlvij. in. j. vol. q̃si. ix. Bal. in. l. cũ anti quioribus. C. de in. delib. vbi dicit q̃ maior, ⁊ primogenitus idẽ sibi volũt, vide And. barb. q̃si. x. ij. vol. col. viij. ad fi. vbi ꝟ dictum Bal. refert, ⁊ sequit dicens ꝓbari in. d. l. cũ antiquioribus.

2 ⁊ ad hoc adducit glo. in. c. lex est. ij. di. † ad hoc vide Ꝑrep. in c. ius nãle. j. di. col. iiij. circa fi. vbi dicit, q̃ ius primogeniture in Hispania vocaꝫ maioritas, ⁊ adducit q̃sil. Old. xcvj. alꝫs est. xciij. ⁊ Ꝑañ. q̃si. iij. in. ij. vol. est in q̃si. iij. adde Ꝑañ. q̃si. lxxv. in. j. vol. ij. col. ver. ij. ꝓbaꝫ vbi dicit, q̃ testm̃ faciens mentionẽ de maiori filio dꝫ intelligi de primogenito, q; primogenitus est maior nã, ⁊ idẽ dicit And. barb. q̃sil. x. prealleg. col. pe. scꝫ q̃ si testor dicat q̃ filius maior habeat certũ qd vltra alios debemus intelligere de maiori etate, ⁊ nõ potentia vel virtute, vel honore. Et ꝑ hoc adducit Ꝑet. de anch. in repet. c. canonum statuta. de q̃sti. extra vbi circa fi. se refert babuisse hãc. q.

3 de facto. † Testor voluit certũ fundũ post mortez hẽdis venire ad maiorẽ de domo, dubitabaꝫ qs dicebaꝫ esse maior, q; in illa domo aliqs erat maior natu, aliqs sciẽtia, aliqs dignitate, aliqs potẽtia vel diuitijs, sepe. n. q̃tingit aliqnẽ in aliquo reliquos precellere, q; diuisiones grãꝫ sunt, vt inqt Apost. ⁊ dicit And. qõ Ꝑet. vbi. s̃. se refert q̃suluisse q̃ venit maior etate, q; vbi ꝟ ba hñt intellectũ nãlem ⁊ ciuilẽ non debẽt intelligi ciuiliter sed nãliter. l. fi. C. de his q ve. eta. ipe. l. fideicõmissum. ff. de q̃di. ⁊ de. l. ex ea parte. ¶. in insulã. ff. de ver. ob. c. susceptũ. ó rescrip. ⁊ ibi glo. not. in. vj. ⁊ dicit Ꝑet. Bal. ita q̃suluisse. pro hoc Barb. vbi. s̃. adducit tex. in. l. j. C. de impo. lucra. descri. lib. x. in ꝟbo, maiores, ⁊ in rub. ff. ex q. cau. maior. ⁊ l. qq̃ litigãdi. ff. de in ius voc. Alb. ó ros. in suo trac. stat. q. lxxxij in. j. par. vbi q̃suluit.

4 † qõ statutũ loquens de maioribus oriundis intelligit̃ per respectum ad etatẽ per tex. in. l. si in emptione. ff. de minor. ibi veluti qõ maior eius fuisset. Sed opponit̃ de. c. lex est. ij. di. vbi tex. volẽs log de maioribus etate adiecit illaꝫ qualitatẽ maioribus natu quasi volens innuere q̃ applone simplici maioris nõ q̃tineret maior etate, ꝑ quo facit tex. in. c. quoties. de testi. vbi intelligit̃ ó eo q maior est potẽtia vel diuitijs. ¶ Confirmaꝫ per tit. de maior. ⁊ obe. extra, ⁊ in cle. vbi maioritas pro supioritate sumit̃, ⁊ non respectiue ad etatẽ. hinc tex. in. c. ⁊ si xps. de iure iur. ¶. qõ aũt maiorẽ nr̃m, ⁊ maiorẽ boium Deum appellat. Itẽ q; in aliqbus ecclesijs est dignitas quedã que maiora appellatur, vt in Vercellẽsi ecclesia, vt dicit glo. no. in. c. volumus. lxxix. di. itẽ in Picardia ⁊ pluribus alijs locis quẽ hic ville prepositũ appellamus, maiorẽ dñt. ¶ Sed tenendo q̃clusionẽ supradictã q̃ imo maioris applone simplr veniat maior eta. Rñdendũ est ad tex. in. c. lex est. s̃. alleg. qõ illa q̃litas adiecta fuit

5 ad maiorẽ expressionẽ. Regula aũt iuris est, † q̃ que dubitationis tollende gr̃tibus inserunt̃ ius cõe nõ ledunt, ⁊ lz ibi text. de gr̃tibus loquaꝫ tm̃ glo. ibi ampliat ad statuta, ⁊ alias disponẽs. Nec ob. c. quoties. q; ibi q̃stabat de mẽte disponẽtis q̃ scꝫ volebat maiorẽ ita accipi quo casu seruãda est mens. l. cũ mulier. ff. sol. mat. Itẽ põt ẽt dici, qõ ita accipit̃ fm mãm subiectã. argu. l. si vno. ff. loc. cuꝫ si. vbi ponit̃ rla verba accipienda esse fm mãm subiectam. Et ita erit rñdenduꝫ ad ti. de ma. ⁊ obe. Naꝫ per adiectionẽ ⁊ obedientiam declarant̃ verba precedentia, vt scꝫ de supioritate intelligant̃, sicut. n. precedẽtia declarãt sequẽtia. l. titia. ¶. j. ff. de ver. ob. Ita ẽt sequẽtia declarãt precedẽtia, q; talia sunt subiecta qualia pmittunt eoꝝ predicata, vt est glo. multum singu. in. c. dudũ. in fi. de deci. dicẽs per hanc auctori

6 tatem ꝓbi † q̃ talis presumit̃ fuisse libellus qualis est snia. Nec ob. q̃ dictum est de dignitate Vercellensi, ⁊ prepositura a Picardie, q; hoc ꝓuenit ex loquẽdi q̃suetudine que proprio significatui vocabuli preiudicat. l. labeo. ff. de sup. leg. l. liboꝝ. ¶. qõ tm̃ cassius. ff. de leg. iij. Et iõ dicit Jo. and. in. c. fundamenta. de elect. in. vj. qõ lz applone nepotis de proprio significatu veniat filius filij vel filie. l. iurisco̅sultus. ff. de gradi. affini. tm̃ ex cõi vsu loquendi ẽt in materia odiosa venit filius fratris vel sororis, accedat ad hoc dictum Bar. in q̃si. incip. querit̃ vtrum gradus, q̃ si in computatione graduum inoleuit in loco certus modus computandi ille prenalet computationi iurisconsultoꝝ, de quo tm̃ vide per Bal. in. l. ij. C. de succe. edi. Ad hec facit quod dicit Bar. in. l. j. ff. de suis ⁊ legi. vbi loquit̃ de intestato. facit qõ

7 dicit Matthe. mathe. in singu. suis. singu. xcvj. † qõ lz applone bestie non veniant animalia mansueta ⁊ domestica, tm̃ secus vbi ex cõi q̃suetudine loquendi vsurparet̃, ⁊ ibi infert ꝯ iudicez qui credidit aduocato dicenti q̃ applone bestie nõ veniret asinus per ti. C. de asinis ⁊ bestijs. pp q̃ irridebaꝫ a scholaribus ille iudex, dicit tm̃ Matthe. q̃ lz allegasset falsum titulum, tm̃ bene credebat iudex, ⁊ verũ dicebat aduocatus per. l. j. ¶. bestias. ff. de postulã. ad hoc facit ẽt quod notabiliter dicit Bal. in. l. j.

8 . C. de ser. fugi. col. vij. vbi dicit q̃ lz † due negationes equipolleant affirmationi, vt not. in. c. nõnulli. de rescrip. extra, tm̃ hoc fallit de cõi consuetudine loquendi. facit quod dicit Panor. in c. sane. in fi. de so. compe. de vidua. contra. l. malum. ¶. vidua. ff. de ver. sig. ⁊ quod de fratre dicit Bal. in. c. licet. de offi. leg. ⁊ Ꝑet. de anch. consi. clxxxiij. incip. apud me. ⁊ Panor. in. c. cãm. j. in. ij. col. de iudi. ad hec vide que diffuse cumulantur in salutatione cõpilationis Grego. per Ant de but. ⁊ per Pan. super glo. ꝓsuppositionali ad compilationez. col. iij. ⁊ seq. Fely. ibidem latissime col. ij. ⁊ tribus seq. Nunc ergo in proposito lz de cõi vsu loquendi in aliquibus partibus aliter sumeret̃ ꝟ dictio maior, tm̃ de iure circunscripta q̃suetudine loquẽdi ꝓcederet quod. s̃. diximus. ¶ Adde ad predicta Fely. in rubr. de maio. ⁊ obe. col. pen. in fi. vbi ẽt q̃cludit q̃ in dubio maioritas sumitur respectiue ad etatem per textũ in. c. is qui. de sepultu. in. vj. cũ alijs q̃cor. positis p euz. inter cetera adducit Alex. de imo. q̃si. cccclxxxviij. qõ incipit, põderatis verbis statuti. vbi

9 diffuse ꝓbat † qõ in vltimis volũtatibus appellatione maioris est intelligẽduz de maiori natura. Aduerte ad quotã, q; habeo q̃si. iij. in. iiij. volu. in ꝓin. Adde ẽt eundẽ Alex. q̃si. xxxij. in. j. ⁊. ij. col. in. i. vol. vbi dicit inter cetera qõ hec verba maior natu, important ꝓrietatẽ ab ipsa origine nascendi. Adde Soci. q̃si. cclij. colũ. iij. in princip. in. ij. volu. vbi idẽ vult qõ. s̃. diximus adducens tex. in. l. si pater. ¶. fin. cũ seq. ff. de adopt. sed me

10 lius in. l. arrogato. ibi, sed cũ arrogator maior esse dꝫ. ¶ † Be multiplici maioritate vide p Albe. in suo dictionario, in verbo maior. ⁊ in verbo, maioritas. vbi ponit maioritatẽ fm Raymũ. in quatuor q̃sistere, ⁊ quintuz addit, ⁊ in verbo, maioritas. ver. vlti. dicit ⁊ declarat q̃ maioritas inter hoies attẽditur diuersis respectibus inferiorũ ad superiores qõ ꝓsequere, vt p eũ, vide Panor. in. c. statuimus. de maio. ⁊ obe. vbi dicit q̃ maioritas multiplex est, quedam ordinis, quedam dignitatis, quedã prelationis, q̃dam q̃secrationis, quedaz etatis sine senectutis. per tex. in. l. semper. ff. ꝯ in. immu. vbi pulcherrime dicit text. Semper in ciuitate nostra senectus fuit venerabilis, ⁊ pene eundem honorẽ senibus ⁊ magr̃atibus maiores nostri impẽderũt. adde ẽt ad ꝓdicta Panor. in. c. sup eo. de testi. Fely. in rub. de mai. ⁊ obe. Ex ꝓdictis ergo q̃stat q̃ in dubio applone maioris intelligimus de maiore etate, ⁊ sic non mirum si ab aliqbus ius prio geniture ius maioricatus appellet̃, ⁊ iõ in intitulatione huius trac. de iure maioricatus adiecimus ne aliq verboꝝ diuersitate

11 fallantur. ¶ † Aduerte tm̃ q̃ maioritas respectiue ad etatez est multiplex. Aliqñ sumitur respectiue ad illum qui excessit. xxv. ann. vt to. tit. ff. ex q. cau. maio. Aliqñ pro apto ad matrimonium ꝯhendum, vt in eo qui hz. xiij. annum, vt probatur in. c. in pñtia. de probat. sed hic sumit̃ maioritas siue maioricatus respectu ordinis geniture, ex quibus dici põt q̃ longe ꝯgruentiori vocabulo primogenitura q̃z maioricatus appellatur.

✠ SVMMARIVM ✠

1 Primogenitura quo iure introducta ⁊ firmata.
2 Testamenti factio quo iure introducta.
3 Ansa est nodus cursilis, ⁊ ad soluendum facilis.
Primogeniture ius quo iure introductum.
4 Nomina an a natura vel intentione imposita sint.
Primogeniture ius triplici lege est roboratum.
5 Legis translatio quando facta.
6 Ius abrogatum allegans crimen falsi incurrit.
7 Diuisio equalis inter fratres an esse debeat.
8 Jura quo tempore constituta.
Argumentum a speciali est validum.
9 Intellectus. c. q̃z periculosum. vij. q. j.
10 Verba narratiua an disponant si sint iurisconsulti, ⁊ habenda pro lege. ⁊ an possint allegari. 15.
11 Primogeniture ius an possit firmari consuetudine. 17.
12 Judicialia veteris testamenti an sint abrogata.
13 Jus ciuile ⁊ canonicum cui parti philosophie supponant.

14 Lex abrogata quando stringat.
15 Consuetudo circa iuris diuini interpretationez an tanti momẽti sit quanti lex.
17 Constitutio qualiter intelligenda.

¶ Questio. iij. primi libri.

Ro decisione huius que,

p stionis Martinus de carrasijs. s. relatus in predicto epilogo suo de primogenitura, dicit qꝺ est itroducta de iuregẽtiũ per auto. Bar. in. l. interdũ. ff. de qꝺi. inde. 1 & in rub. ff. de acqrẽ. here. vbi dicit q testameti factio & hereditas est de iuregẽtiũ inuẽtiõe, qz maiores nostri in veteri testamẽto vtebãtur testamenti factione actiua & passiua. Subiungit q attẽta hac rõe ius primogenite est de iuregentiũ, qz repertuz in veteri testõ. Gene. xxj. Prosequẽ idem Martinus dicés q pleriqz Moder. secuti fuerãt opi. Jac. de are. qꝺ immo testamenti factio & hereditas sit inuẽtione & forma creatura iuris ciuilis mera, & refert quatuor fundamenta tenentium hanc opini. Sed in ꝓriũ partẽ inclinat & monetur quinqz fundamentis que non refero. Extranagatur eniz nimis hic bonus Martinus, qz 2 quesitum nostrũ non est de testamentis, sz de primogenitura. & cum hoc plurimũ se inuoluit, † qz simul de testameti factione & hereditate siue successione tractat, tñ diuersa videt esse rõ & lata differentia, de quo amplissime vide per And. barba. in repe ti. de test. col. iij. iiij. & v. pulchra est materia & subtilis, sz a presenti mã aliena prorsus. & ideo parcat mihi predictus Martinus, multũ allegauit ad balistam, vt vtar verbis Cardi. de zaba. in. c. per tuas. de simo. nisi hoc modo saluet q si hereditas est de iuregentiũ primogenitura que qpetit iure hereditario est & de iuregentiũ. Hoc tñ non est sine dubio, vt in. iij. lib. deducetur in qõne vtruz ius primogenite cõpetat filio iure hereditario. Per mixturam igit predicte questionis de hereditate, vel testamenti factione questionẽ presentẽ magis intricare qz extricare videtur, profecto recte congruit predicto Martino qꝺ 3 dr in. c. cũ olim. de ver. signi. † dum ansam soluere voluit noduz ligauit, vbi gl. no. exponit qꝺ ansa ẽ nodus cursilis & facilis ad soluẽdũ, ita factus qꝺ si recte trahat caput fili oino est solutus, si autem male, ligatus remanet. Ita contingit dicit ibi gl. pp resolutionẽ qõnis obscure & intricate factam quam poterat quis vno verbo dissoluere vt in proposito. Maz clarum est quod ius primogenite habuit ortum de iuregentium, id est de iure veteris testamenti etiam tempore legis nature, vt hr Gene. xxv. c. ibi vende mihi primogenita. & Gene. xliij. c. ibi primogenitus iuxta primogenita sua, & in alijs pene infinitis locis, de quibus videbimus p totũ discursum huius tractatus. Et merito dicit ius primogenite de iuregentiũ, qz ex hoc iure sunt dignitates 4 & prerogatiue. ¶ † Et ideo dicit Bal. singulariter in. c. j. ꝺ mato. & obe. col. j. qꝺ nõ natura, sed humana inuentione nobis imposita sunt nomina, sedes & insignia. ¶ Firmatur autẽ hoc ius primogenite lege diuina, canonica, & consuetudinaria, vt inqt Jo. an. & Pet. de ancha. post eum in. c. lz. col. iij. de voto. extra, do. meus Jas. de mayno. in. l. nemo. ff. de lega. j.

¶ Sed lz cõiter ita asserat quasi id sit sine scrupulo, p aperienda tamen veritate huius notabilis pũcti, Oppono qꝺ imo nec diuina, nec canonica, nec consuetudinaria. l. ius primogenite 5 sit firmatuz. † Prima qz trãslato sacerdotio facta est legis trãslatio, capitulo translato. de constitutio. extra. & lz non fuerit facta omnimoda translatio legis vt videbat asserere Bal. in dicto capitu. translato. tamen saltem in iudicialibus facta fuit, vt ibidem per Andre. barba. col. i. post Jo. de Imo. in. l. stipulatio hoc mõ qcepta. ff. de ver. obli. vbi et voluit formaliter ius primogenite esse inter iudicialia veteris testamenti. Ergo p trãslationez sacerdotij in Christũ facta est legis de primogenitura loquentis translatio. Ita vt amplius non astringat. Facit ad ꝟ tex. & gl. in. c. fi. §. bis itaqz. iuncta gl. vj. dist. vbi doctores etiã de iudicialibus veteris testamenti faciunt mentionem, signãter Prepositus. Fortificatur quia iura abrogata non ligant. c. j. xxvj. dist. gl. in. c. j. de qstitu. extra in verbo, statuta. ad princi. 6 & ibi dicit Fely. q † immo allegans ius abrogatum incurrit crimen falsi. per gl. & Bart. in. l. fi. ff. de falsis. & Pet. de anchar. qsi. ccccl xxxij. itẽ qz in certis locis nullũ est ius primogenite de consuetudine. Ita quod fit equalis prorsus diuisio inter filios, ergo non est de iure diuino, qz iuri per qsuetudinẽ deogari non potest. c. fi. de qsue. extra. vbi doc. ample.

¶ Secundo q non sit firmatum hoc ius primogenite. l. canonica ꝓbatur per. c. cuz oẽs. de qsti. extra, ibi mandamus qtenus antiquos canonicos inniozibus & iuniozes in perceptiõe fructuũ tam prebẽdaz qz vineaz coequetis, & per illum tex. fo- 7 maliter dicit ibi Bal. col. ij. † Quod inter fratres non dz esse ie qualitas quos qtingit paritas equitatis p. l. cum pater. §. enicetis. ff. de lega. iij. ibi quidã Frã. de Marona in addi. ad Bald. se remittit ad no. p quẽdã Fabia. in repetitione auc. nouissima. C. de inoffi. testa. ¶ Item qz istud ius primogenite vr esse õ tex. in. c. j. xvj. q. vij. vbi formaliter dicit tex. non debet aliquid personis honorabilius exhiberi, vnde alij scrupulose corde moueantur, sed sint omnia communia. & ita videt ille text. omnino improbare hoc ius primogenite per quod primogenito aliquid honorabilius exhibetur qz alijs. & ideo forsan iureconsulti voluerunt incessionem paternam equaliter diuidi vt toto titu. ff. fami. herciscun. nullo genitore facto discrimine ne inde iniuriarum nasceretur occasio vnde iura nascuntur vt dicit tex. i. l. meminerint. C. vnde vi. quod multum est ponderandũ. Nã tũc 8 temporis nondũ facta erat legis translatio † cũ iura fuissent cõstituta a iureconsultis antequam Christus descendisset in virginem, vt est gl. notabilis i. l. pridie. ff. de ferijs. & l. titia. §. seia. ff. ꝺ aur. & argen. leg. & ita p illas gl. dicit Jo. campezij in suo tractatu de dote. in fi. ¶ Itẽ qz specialiter istud ius primogenite locum hz in regno. c. lz, extra de voto. vbi de hoc iure fit mẽtio, & ibi specialiter de hrditate regni determinat, ergo secus in alijs heredi. & ita videtur quod debuissent predicti docto. dixisse q ius primogenite est firmatum lege canonica quo ad successionem regni & non generaliter ita asserere. argumentum enim a speciali est in iure validum. c. presenti. §. loca. & ibi no. de preben. in. vi. l. quod vero. & l. ius singulare. ff. de legi. † & q de vno 9 dicit aliud excludit. c. nõne. de presumptio. l. cũ pretor. ff. de indi. & casus ommissus remanet in dispositione iuris communis. l. si cum dotem. ff. so. mat. cum vulga. & ideo dicit Pet. de anc. in. d. c. lz. de voto. quod in hereditatibus prelatorum equalis dz fieri diuisio sm Bernar. in epist. de rei familiaris cura ꝓpter illud. c. specialiter loquens in regno.

¶ Nec ob. tex. in. c. qz periculosum. vij. q. i. in quo est principale fundamentum tenentium ius primogenite esse firmatuz iure canonico. Quia ibi fit mentio de primatu Esau, siue de ire primogenite narratiue tantummodo nõ dispositiue, ita ibi enim disponitur tantum q cedens ius suum ad id amplius admittendus nõ sit, qꝺ exemplificat narratiue in cessione facta ab 10 Esau de primatu suo. † Modo certũ est q verba narratiua nõ disponunt. c. si papa. de priuil. in. vj. clemen. si summus. de sententen. excom. & ideo dicit Ludo. de roma. sing. cxc. quod incipit, spectabilis domine. q verba iurisconsulti narratis factum non possunt allegari pro lege. pro quo adducit gl. quam dicit sing. in. l. j. ibi vel dic. iij. C. qñ non peten. par. & pro hoc dicto tamen vide. iiij. gl. in iure canonico, vna est in. c. auditis. de electio. extra in verbo, facto. in fi. ij. de dolo & qsuma. in. vj. iij. est in. c. j. de rerum permu. in. vi. in verbo, collationem. iij. in cle. ij. de iudi. in verbo, vsu. & ita ergo cum narratiue tex. in. d. c. qz periculosum. de hoc iure primogenite loquatur non potest ꝓp illuz tex. dici ius primogenite. l. canonica esse firmatum.

11 ¶ † Tertio probatur q nec lege qsuetudinaria possit hoc ius primogenite firmari. Nam tunc videt esse potius corruptela qz consuetudo, vt in simili dicit tex. in. c. cum venerabilis. de consuetu. extra. Nam talis consuetudo ex quo facit differentiã inter coequales videtur procedere ex radice ambitionis secundum And. barba. in. d. c. cum omnes. de consti. extra, colum. ix. dicens q videtur nutrire monopolium. argu. l. i. C. de monopo. & ita non valet. Nam ibi est inuidia, & vbi inuidia ibi dolus & corruptio per. l. ij. C. quando & quibus quarta pars debea. li. x. & ite ergo ex predictis videt dicendum contra docto. s. relatos quod ius primogenite nõ sit firmatum. l. diuina canonica nec consuetudinaria, & hec opi. multũ probabiliter teneri põt.

12 ¶ † Sz si vis cũ cõi opi. inclinare rñdere poteris ad mea obiecta modo qui sequitur. & primo non ob. qꝺ iudicialia veteris testamenti sint abrogata, qz non videtur esse distincta a moralib9 ꝓ ꝟ facit tex. in. d. §. bis itaqz. vj. di. vbi fit mẽtio de moralibus cerimonialibus, & sacr̃alib9 de iudicialib9 añt nequaqz, dicit añt Aug. ꝑ Faustũ q in. l. veteri sunt quedã precepta vite significã de vt cerimonialia, quedã vite agẽde vt sunt moralia, & ita cum sub primo membro non veniant iudicialia veniũt sub. ij. & iõ dicit gl. ordina. super illo dicto Psalmi ste, a iudicijs tuis non ꝺclinasti. i. ab his ex quibus qstituisti regulã viuẽdi. Itẽ qz iudi-

cuius est actus iustitie ⁊ ita est species virtutis moralis vt nozũt
23 morales apertius†⁊ ideo dr̃ sciẽtiã ciuilẽ ⁊ canonicam supponi ethice. i. morali phylosophie, vt gl. in prin. cpilationis Gregoriane. ℞. supponit ethice. Hec fundamẽta p bona pte sumpta sunt ex dictis p beatũ Tho. in. j. ij. q. xcix. artic. iiij. ⁊ tñ bis nõ obstãtibus tz ipse Tho. q iudicialia veteris testaméti hodie ñ astringãt, ⁊ q iudicialia distinguñ a moralibus, qz dicit ipse determinatio cõis precepti de cultu diuino fit p precepta cerimonialia, precepti aũt surgẽtis ex dictamine, p moralia. Sed ẽterminatio iustitie obseruãde interdũ fit ex iudicialibus preceptis ⁊ ideo auctoritatẽ illã ad Roma. viij. Lex est sancta ⁊ mãdatum eius iustũ bonũ ⁊ sanctũ, sic declarat q iustũ refert ad iudicialia, bonũ ad cerimonialia, sanctũ ad moralia. ⁊ p hoc adducit text. Benter. vi. c. vbi dr̃ hec sunt precepta cerimonie ⁊ iudicia. ⁊ ita ergo differũt cerimonialia a iudicialibus, ponderando hãc dictionẽ, ⁊ sic ergo hec prima solutio nõ satisfacit oppositioni suprapposite. Scõa aliter põt solui q iudicialia veteris
24 testaméti in pte approbata sunt†⁊ in parte reprobata, ⁊ ita cũ inquãtũ qcernũt primogenituꝝ nõ sunt reprobata, adhuc astringũt. Lex etenim abrogata quo ad partẽ non abrogata z adhuc est in viridi obseruãtia ẽm no. p doc. in. c. j. ℞ qst. extra. presertim p And. bar. col. iiij. p tex. quẽ dicit singu. in. l. i. C. de lati. liber. tol. ⁊ ibi Bal. dicẽtẽ q lex põt p pte teneri, ⁊ p pte nõ ad ℞ vide fely. i. d. c. i. col. v. ℞. ij. casus. ¶ Jtẽ ⁊ tertio qr ista. l. veteris testaméti iudicialis est canonizata, vt. c. qꝫ piculosuz. vij. q. i. mõ sic est qó lz lex abrogata nõ astringat, fallit qñ esset canonizata, gl. singu. in. c. in primis. in verbo. l. cornelia. ij. q. j. cũ qua trãsit Abb. Panor. in. c. i. de prestim. fely. in. d. c. j. ℞ cõsti. extra, col. v. allegans Jo. de imo. in. c. ij. de qsti. extra restrigentẽ dũmodo sit canonizata a papa. ⁊ p hoc lz Jmo. nihil alleget fely. alle. gl. in. c. j. de reb. eccl. nõ alie. in. vi. ¶ Jtẽ non obstat q in aliquibus locis nullũ sit ius primogenite qr istud ius diuinũ de primogenitura loquẽs aliqñ fuit interpretatũ ⁊ limitatũ ẽt p ipsum ius diuinũ, ⁊ ideo adhuc hodie potest fieri interpretatio ⁊ limitatio illius iuris, vt. s. in vno loco astringat in
25 alia nõ pp diuersas qualitates locoꝝ, †qr vnaqueqꝫ pticia suo sensu abundat. c. certificari. de sepul. p hac solutione vide no. p doc. signanter p Panor. ⁊ fely. in. c. que in ecclesiarꝫ. de consti. extra, vbi inter cetera dicunt q tñ valet qsuetudo circa interpretationem iuris diuini qñtũ lex, vt ibidẽ p. fely. colũ. iij. ad princi. ¶ Tenẽdo ẽt q istud ius primogenite sit firmatũ lege canonica nõ obstat q tex. in. d. c. q piculosuz. loquat p verba narratiua, qr nisi ex diffinitione constitutionis verba narratiua improbentur possunt allegari pro text. ad hoc vide fely. in. c. i. de qstitutio. extra, colum. iiij. in fi. post Jo. de imol. in. c. ij. eod. titu. de qstitu. ⁊ ideo dicit fely. videmus plures auctenticos doctores allegare narrationes ⁊ allegationes partiuz tãqꝫ dispositiue qstitutiõis, qó dictuz signa ppetuo. Nõ ob. c. lz põderatum. s. pp specialitatem casus, qr specialitas casus non fa-
26 cit dispositionẽ constitutionis specialẽ. †in dubio etenim dz intelligi qstitutio vt qrineat ius cõe, ⁊ non ius speciale. glos. que reputatur fin. in. c. penul. de tem. ordi. extra. ¶ Jtẽ qr spãliter de regno facta est ibi mẽtio, qr talis erat facti contingentia, vel gratia exempli ibi, illa questio ppposita fuit. exempla aũt nõ debent regulam generalẽ restringere. l. dãni infecti stipulatio pti net. ff. de dã. infec. l. regula. ff. de inr. ⁊ fac. ignoꝛã. ¶ Item non ob. d. c. cum omnes. de qsti. extra. qr ibi erat equalitas illa ex consuetudine non iuris dispositione, ⁊ ideo ibi dicit tex. coequetis antiquis ẽm priorẽ qsuetudinẽ. ¶ Jtẽ nõ ob. c. j. xvj. q. vij. qr dz intelligi qñ alij scrupuloso corde monerentur rationabiliter, ita declarat formaliter And. bar. in. d. c. cũ omnes. col. xi. ad principium. de consti. extra.
27 ¶ †Nouissime qó firmetur lege qsuetudinaria facti est ⁊ occulata fide dignoscitur, vtrũ aũt virtute consuetudinis primogenitus capiens portionem pinguiorem ceteris fratribus sit tutus in foro conscientie. j. ij. libro deducemus, hec satis de hoc articu. Si forsan prolixior fuerim qꝫ par sit, raritas materie nusqꝫ antea ad plenum discusse me tuebitur.

ℭ SVMMARIVM ℭ

1 Primogenitus quis proprie dicendus. xj. xij.
2 Primi aule regis qui dicẽdi.
3 Dictio primus, diuersimode sumitur.
4 Mensis primus apud Hebreos quis dicendus.
5 Creatio mundi in quo mense fuit.
6 Primogenitus non arguit aliquem post se natum.
7 Eluidianoꝝ perfidia conuincitur.
8 Christiani a quo tpe dicti, ⁊ quo nomine olim dicebantur.
9 Brauium quando a primo de duobus currentibus cõsequi dz ⁊ vnus solus currit an obtinere debeat.
10 Primogeniti materia que consideret.

¶ Questio. iiij. primi libri.

1 Obsequenter pro euidentia
2 tialibus huius tractatus querendum est qs sit primogenitus. †Et dom est breuiter q primogenitus dicitur ille qui primo natus est, vt notabiliter voluit Pet. ô ancha. consi. lxxxiiij. col. fi. per. c. Joseph. de ver. signi. extra, subiungens q potest ẽt dici q primogenitus est ille qui primo vulua aperit ⁊ pro hoc est gl. ordi. interlinearis. Gene. xxv. vbi, vẽde mihi primogenita. Alia est gl. Deut. xv. c. in verbo, ô primogenitis. vbi gl. post Aug. dicit q primogenita sunt que primo vuluam aperiunt, ⁊ primo partu exeunt, alia est gl. que idez dicit in. c. j. Matth. ibi, donec peperit filiũ suum primogenituz in verbo, primogenitum. ⁊ ita dictio primus, hic sumit numeraliter respectiue ad generationẽ, aliqñ etenim dictio primus, nõ numeraliter sumitur, sed respectiue ad aliam qualitatem, vt in
3 eo qó habet Hester. xi. c. †ibi inter primos aule Regis, quem passim exponit Albe. de rosa. in proemio digestoꝝ. ℌ. discipuli. col. j. in fi. vbi dicit qó intelligẽdus est sic ille text. inter primos. id est inter principales ⁊ maiores, ⁊ hoc respectu plures possunt esse primi, ⁊ ita sic in ppposito, qr vnus tñ potest esse primogenitus, vt notabiliter dicit Old. qsil. ccccxxxj. col. ij. ô quo
4 tamen latius. j. †primus ẽt sumitur alio respectu, vt notabiliter dicit Nico. de lira, Gene. vij. ver. anno sexcẽtesimo vite nostre mense secundo, vbi dicit qó fz Rabi Helieser ⁊ sequaces Hebreos primus mensis anni dicebatur September, ex quo in mẽse illo sunt perfecte arbores in suis fructibus, sicut ẽt mundum fuisse creatũ in illo mense dicebant, qr in eo principio incepunt anni ⁊ mẽses. Lz Rabi Josue ⁊ sequaces aliter dicerent, vt potes per eũ videre, ⁊ paulo post subiungit. quod in aliquo genere aliquid bene denominatur primum, non quod sit primuz sim pliciter, sed pp notabilem aliquem euentum, sicut primus annꝰ Alexãdri magni dicitur primus ãnus regni Grecoꝝ pp facta notabilia Alexandri, ⁊ tamen ante eum fuerunt plures reges
5 in Grecia. †Sic dicit ipse, primus mensis anni apud Hebreos Martinus dici põt pp exituz coꝝ de terra Egypti. In illo mẽse iuxta illud qó habet Exodi. xij. Dixit quoqꝫ dñs ad Moysen Mensis iste vocabitur principium mẽsium, primus erit in mẽsibus anni, ac si diceret, lz non fuerit de preterito primo nominatus, de cetero tamen nominabitur predicta ex causa. Quis fuerit primus mensis anni apud Hebreos, vide text. in. c. huiꝰ obseruantie vtilitas. lxxvij. dist. In quo autem mense fuerit mũdi creatio, vide Bald. in titu. hic finitur lex. deinde incipiunt qsuetudines regni. ℌ. in vsibus feu. And. barba. in rub. de constitu. extra, col. j. vbi dicit qó de mẽse Martij Deus hominẽ creauit quod dicit se ostendere per text. Gene. i. c. ibi, ⁊ protulit herbam virentem, de quo tex. gloziatur quod Bal. vbi. s. ad ℌ
6 non allegauerit. †Adde ad predicta quod primus etiam aliqñ sumitur respectiue ad originem, vel dignitatem, vt poteris videre per Nicolaum de lira, Matth. xxij. c. versicul. Diliges dominum Deuz tuum sicut teipsum declarando illum passum, ℌ est maximum ⁊ primum mandatum, pro hoc facit titulus de primipilo. lib. xij. C. vbi exponit glo. rubrica. quod primipilarij dicebantur primi administratores, lz tamen dominus Pyrrhus Angleberm̃eus in eadem rub. primipilum dicat esse centurionem decime legionis secundum Liuium in. vij. ab vrbe condita, alias etiam aliorum refert sententias quas vide per eum, ſz ad propositũ redeũdo. Hic numeraliter sumitur hec dictio primus vt. s. diximus respectiue ad generationez sicut alias in iure primicerius ⁊ secundicerius respectiue ad matriculam notariorum, vt toto titu. C. de primicerio ⁊ secun. lib. xij. iuncta gl. ru
6 bi. ¶ †Aduertendum est deinde quod primogenitus etiaz dicitur, lz nullus postea generetur, vt est tex. rotundus in dicto. c. Joseph. de verborum significatio. vbi dicit text. quod lz habeatur Matth. i. c. quod Joseph non cognouit Mariam donec peperit filium suum primogenitum non tamen sequitur qó virgo Maria habuerit alios filios, qr ad esse primogeniti non est necesse vt alij filij subsequantur, ⁊ ita per hoc tollitur erro-

quorundã

quorundam hereticoꝝ manantium ab Elnidio qꝫ ꝑrium sentiebant,scz qꝫ virgo Maria alios peperit filios qꝫ Christum, de quo erroꝛe est tex.in.c.quidē.xxiij.q.iij.monebant autem predicti heretici ex auctoritate premissa donec peperit,ꝛ ponderādo verbum primogenitū,ꝛ verbum donec,qꝫ verbū vꝫ innuere qꝫ Joseph cognouerit virginem Mariam post partum filij sui primogeniti.s.Christi. Pro quibus vꝫ facere illud qꝺ habetur Jo.ij.vbi dicitur qꝫ Christus habuit fratres.

7 ¶ †Sed ad ista frivola fundamenta plane respondet Nico. de lira super dicto passu Matth.j.quod immo Christus fuit primogenitus virginis Marie,non qꝛ alij fuerunt post ipsum, sed qꝛ nullum peperit ante eum,ita enim accipiebat in.l.veteri,vbi precipiebat qꝺ primogenitus Deo offerret,ꝛ ideo si mulier pariebat vnicuꝫ tantum filium offerebat ipsum . ꝛ ad illud de dictione donec,respondet idem de Lira quod ibi dictio donec,accipit ꝑ semper,sicut in illo Psalmo.cix.Sede a dexteris meis,donec ponā inimicos tuos scabellū pedum tuorum . Nam non est ille tex.intelligendus quod qñ inimici Dei erunt positi sub pedibus eius tpe.s.iudicij qꝺ tūc dimittat sedere a dextris Dei Patris, immo eternaliter sedebit . Nec obst.illud quod Christus fratres habuerit,qꝛ fratres Christi ꝑ cognatis germanis accipiebantur,qꝛ de eadē cognatione sicut Abraham ꝛ Loth,dicunt fratres,ꝛ Gene.xiij. Ne sit iurgium inter me ꝛ te
8 fratres enim sumus,ꝛ tamen Loth erat eius nepos. †Vel solue aliter,qꝺ in primitiua ecclesia omnes fideles appellabantur fratres. Ita qꝺ tantūmodo Christiani dicti sunt a tempore quo Apostoli fecerunt concilium Antiochenuꝫ, vt est tex.cum gl. in.c.sacrosancta.xxij.dist.ꝛ.c.ad mensam.xi.q.iij.ad hoc vide Panor.in.c.causam.que de iudicijs vbi alias acceptiones fratrum tangit.de quibus vide remissiones quas posuit.s.q.ij. Item predicta confirmat qꝛ vt dicit Nico.de lira, in loco nup allega. Maria ꝛ Joseph virginitatem vouerunt.ꝛ beata Virgo fuisset ingratissima , si tanto ac tali filio non fuisset grata. Item Joseph qui dicit sanctus,sceleratissimus ac presumptuosissimus fuisset si templum spiritussancti ꝛ speciale Dei habitaculum violare ac polluere presumpsisset. Et ita ergo ex illo text. Matthei primi,recte intelligendo clarissime probat primogenitum dici,siue alius sequatur siue non,vt probat etiam aperte tex.in.d.c.Joseph.ꝑ quem ibi infert Cardina.de zaba. quod in allega.possumus dicere.c.j.vel.l.j.et si in titu.alleg.sit vnū.c.tantum vel vna.l.ꝛ ibidem et refert Panor. ad questionem
9 †de duobus currentibus ad braium,vt primus consequat braium,ꝛ vnus eoꝝ tm venit,vtrum debeat braium obtinere, Nam primus non vꝫ esse cum nullus subsequat. ꝛ ibi determinat per illum tex.quod immo ille qui vnicus venit ad braium ꝙsequat braium quare non est necesse vt primus dicatur quod alius subsequat,de quo dicto Panor.meminit Anto.corsetus in suo tracta.de braio.ꝑ hoc est bonus text.in.l.q deos . ꝛ ibi Barto.notat.ff.de reb.dub.hoc notandū ꝫ dictū Bald.in.l. quisquis.§.talem.versi.modo pone.C.de secund. nup.vbi dicit quod primus dꝫ respective ad ꝑm,qꝛ hoc non semper est verum ꝛ ideo Specula.in titu.in.j.ꝛ.ij.decreto,dicit qꝺ lz regulariter primus dicatur respectu secundi,tamen non semper, qꝛ primuꝫ decretum iudicis dicitur,lz ꝑm non sequatur.

10 ¶ †Ex predictis habes duo esse ꝙsideranda in Primogenito vnum a parte ante siue capite,aliud a tergo siue a pte post. A capite,qꝛ non dꝫ primogenitus si alius precedat ꝛ aperiat vulnam,ꝛ pro hoc facit text.in proemio digestoꝝ.§.in reliqua. vbi dicit text.qꝺ prior pars Greco vocabulo,prota,nuncupat quia scz nihil est anterius. Nam qꝺ primum est aliud ante se habere non potest. Hinc protogenitus primogenitus appellari potest,sicut protomartyꝛ,protocollum.cum si.vt est glo.in.d.§.in reliqua.ad hoc vide Bald.in rub.C.de ser.fugi. ꝛ ꝑ hoc facit bo.tex.in.l.ex duobus.in prin.ff.de vulg.ꝛ pupil.substi.probatur qꝫ primus non solum intelligit qui ante aliquem est,sed etiā is ante quem nemo sit. Hinc dicit Sapientia in persona verbi. i.filij dei.Eccle.xxiij.c.ego ex ore altissimi prodiui primogenita ante omnem creaturam,ꝛ ad idē ad Collossen.i.qui est imago dei invisibilis primogenit⁹ omnis creature.facit quod dicit Exodi.xj.primogenita Egypti ꝛc.ꝛ ibi exponit Nicol.de lira, id est antiquiores in delictis.

11 ¶ †Secundo a tergo ꝙsiderandum est,qꝫ ad hoc vt filius dicat primogenitus non est necessaria subsequentia filij post primum natum,vt supra diximus.Quo fit vt inclytus Delphyn⁹ noster primogenitus Regis vere dicendus sit , etiam si postea alius filius Christianissimo Regi nostro Francisco primo huius nominis non natus esset.

¶ Utilitas ex precedentibus potest maxima resultare. Nam si quis donaret vel relinqueret primogenito Titij aut alterius videmus ex precedentibus qꝫ filius primo natus Titij qñr do natum vel relictum,esto qꝺ nullus postea filius ꝓcreatus fuisset ab ipso Titio.Facit etiam ad statuta ꝛ ꝙsuetudines de primogenito mentionem facientes . ¶ Aduerte tamen qꝺ lz ita accipiatur primogenitus tamen diuersimode etiam alias accipitur pro materiarum diuersitate. Primogenitus enim aliquā
12 do sumitur pro honorabiliori per id quod hꝫ psal.lxxxviij.ibi ꝛ ego primogenitum ponam illum excelsum pre regibus terre, ibi exponit Nico.de lira.,id est honorabilem sicut est primogenitus. ¶ Item dicitur ad Roma.viij.c.†vt sit ipse primogenitus in multis fratribus,ꝛ ibi exponit glo.primus impassibilis, ꝛ immortalis resurgens.facit qꝺ habet ad Collossen. primo. ꝛ ipse est caput corporis ecclesie qui est principium primogenit⁹ ex mortuis.ꝛ Apocalypsis primo,a Jesu Christo qui est testis fidelis primogenitus mortuorum ꝛ princeps regum terre. Alibi dicit. Job.xviij.ꝛ consumat brachia illius primogenita mors ꝛ ibi exponitur id est anticipata. Item habet Genesi.iij. Abel quoꝙ obtulit de primogenitis gregis sui,id est de melioribus. Alibi primogenitus sumitur pro digniori per id quod habetur Exo.iiij.ibi,filius meus primogenitus Israel,qꝛ populus Israel est ceteris dignior.ꝛ eccle.xxxvj.Hanc coequasti primogenito tuo,ꝛ hec obiter relata sufficiant. In reliquis poteris tu ipse discurrere.

SVMMARIVM

1 Primogenitus quotuplex sit.
2 Scōogenitus legitimus ꝛ naturalis an preferendus primogenito naturali tantuꝫ stāte statuto qꝫ primogenitus succedat.
3 Primogenitus regis monach⁹ an iure ꝑmogeniture gaudeat.
4 Primogenitus furiosus an admittendus in successione regni.

¶ Questio.v.primi libri.

Sed qꝛ de primogenitis

1 varie questiones oriuntur de quibus.j.dicetur , iō premittendum est quotuplex sit primogenitus. Et
1 † vt huius questionis breuior sit expeditio,dic secundum Baldum in.l.eam quam.C.de fideicom.col.j.in prin.qꝫ duplex est primogenitus.s.primogenitus natu,ꝛ primogenitus iure siue iuris dispositiōe. Primogenitus natu est qui primo procreatus est ab aliquo naturaliter tantum cui non suffragatur iuris beneficiuꝫ. Primogenitus autem iuris est qui primo cognitus a iu
2 re est,†ꝛ ex hoc infert Bal.vbi.s.qꝺ si statuto vel consuetudine primogenitus succedat,ꝛ aliquis habeat duos filios,vnū naturalem primo natum,alterum naturalem ꝛ legitimum secundo natum,qꝫ naturalis ꝛ legitimus secundo natus censebitur ꝑ mogenitus,qꝛ , lz naturalis tantum sit primogenitus natu,non tamen primo a iure recognitus,qꝛ ex legitimo matrimonio ꝓcreatus non est. Tamen si huic naturali tantum superueniret legitimatio,res non esset sine dubio,de quo.j.latius hoc eodem
3 primo libro discutietur. ¶ †Ad predictam autem distinctionē possumus aliud exemplum ponere in filio primogenito regis qꝫ efficit monachus. Talis enim gaudebit iure primogeniture,vt notabi.dicit Bal.in.l.si quis.§.talem.C.de secun. nup. qꝛ non
4 est primogenitus iuris. ¶ †Item pone aliud exemplum,si primogenitus sit demens vel mentecaptus inter liberos regis,tūc huic primogenito regis non debetur regnum,sed secundogenito sane mentis vt notabili.dicit Bald.in auct.hoc amplius,C. de fideicō.col.ij.ꝛ sic iste secundogenitus pro primogenito habetur ex eo,qꝛ iure primogeniture cosequendo tanquam primo genitus recognoscitur,hoc tamen non est sine dubio,vt.j.suo loco videbim⁹.potest etiam ad predicta figurari exemplū ex tex. formali.in.c.queritur.§.item opponitur.xxij.q.ij.ibi.Sz Jacob dicendo se esse Esau primogenituꝫ non est mentitus.nō.n. dixit se esse primogenitum nascendo,sed ius primogeniture illo vendente rite ad eum spectare. Sic ꝛ Christus Joan.dixit esse Heliam non persona,sed imitatione virtutis,erat ergo Jacob Esau non nascendo,vt diximus,sed emptione primogeniture ꝺ non primogenito ad primogenituꝫ trāsecundo,sicut ꝛ ipse Esau primogenita vendendo de primogenito non primogenitus fieri meruit. Hec sunt verba in forma illius aurei tex.in proposi-

to, ꝛ credo singularis, ꝛ ideo literali ꝛ formali expressiõe digna visa sunt. Ex quibus probaꝫ optime ꝛ luculentissime duplicẽ assignandã primogeniti speciem. Jacob etenim primogenitus natu nõ erat, ꝫ iuris. Alia dari possent in exẽplũ, ꝫ hec sufficiãt. De reliquis patebit in discursu huius tractatus.

SVMMARIVM

1 Primogenitus in gemino partu quis cẽsendus. ꝛ an vtriq; ius primogeniti queratur. ij. an vtri. iij. ꝛ an ad sortes sit recurrendum. iiij.
4 Sortes an habeant locũ in primogenitura ad tollẽdũ dubium.
5 Gratificatio vtrum in partu gemino sit in primogenitura.
6 Gratificatio an ꝛ quando necessitatis sit.

¶ Questio. vj. primi libri.

n

Nunc ingrediẽdo materiã

1 his pro euidẽtia tractatus ꝓmissis. † Queritur, aliqua mulier eodẽ partu duos peperit successiue, certum est etenim ꝙ natura non permittit simul vno impetu duos infantes de vtero matris procedere, vt dicit tex. formalis in. l. arethusa. ff. de sta. bo. Nescit autẽ qs istoꝝ infantũ prior egressus fuerit, puta vt exẽplificat Albe. de ro. in. l. idem erit super gl. ad prin. ff. de sta. bo. qz mater tpe partus erat sola ꝛ ceca vel pepit in loco obscuro. Ita ꝙ obstetrices non potuerunt cognoscere illũ qui primo natus fuit, vel non curauerunt hoc notare. Nunc dubium est cui istoꝝ infantũ vel an neutri ius primogeniture adiudicandum sit. ¶ Hanc questionem premisimus insequendo doctrinã gl. in. clemen. dudum. in verbo, instantius. de sepul. que singulariter instruit vt habens ad multa intẽdere ad id quod est grauius prius manum apponat sicut iuris presumptione qui vult se liberare soluendo se liberat ab eo qõ grauius est. l. j. ff. ꝛ C. de solu. Hec etenim profecto questio mare Anglicanum, id est materiam profundã ꝙtinet, vt vtar verbis Albe. de rosa. in. l. precibus. col. iij. C. de impuber. ꝛ aliꝫs substitu.

¶ Circa hanc questionem quam nusquam antea lucide explanatam reperimus abunde satis immorari decreuimus pro gravitate ꝛ arduitate materie que dubio ꝓcul effecit, vt plurimi ex doctoribus nostris, presertim ⁊ Martinus Laudẽsis de quo. ꝫ. meminimus, sicut mussipula trãsierit. ꝫ. prunas, quasi detractãtes huius subtilis ꝛ pulcherrime difficultatis extricationem q̃ tamen admodum delectabilis est, ꝛ non modicum leuamen allatura casu occurrente.

¶ Pro clara igitur huius nodosi enigmatis extricatione hũc seruabimus ordinẽ, in primis varias doctorum sententias peregrinis in locis dispersas referemus. Secundo principales opiniones particulari examine discutiemus. Tertio quid tutius ꝛ naturali rationi congruentius resoluemus.

2 ¶ † In hac questione, vt diximus, fuit maximus opinionũ conflictus. Aliqui voluerũt dicere qõ vtriq; istoꝝ geminoꝝ debeatur ius primogeniture. ꝛ ita in indiuiduo tenuit Bald. in. l. ex duobus. ad principium. ff. de vul. ꝛ pupil. substi. dr̃ enim ibi ꝙ substitutio facta vltimo morienti vr̃ facta omnibus morientibus, ꝛ ibi dicit Bal. ꝙ hoc facit ad ꝙsuetudinẽ qua cauet vt primo genitus succedat si gemini nati sunt simul, nec apparet qs prior vel posterior qõ vterq; voceꝫ quasi vterq; sit primogenitus, ꝛ se remittit Bal. ad no. in. l. arethusa. ff. de sta. bo. ꝛ ita simpliciter transit. Hanc opinionem tenuit idẽ Bal. in statutis suis, per Sigismundum pronepotem snũ recollectis, in verbo. brauium. ad prin. ꝛ idẽ ẽt tenuit in auc. ex testamẽto. C. de colla. col. fi. ℣ si. xviij. c. subiungens nõ esse nouũ. Nã ꝛ duc legunt simul impiũ administrasse, vt no. in. c. nõ antẽ. vij. q. j. Facit ẽt gl. i cle. romani. in verbo, reges. de iureiur. Adde ẽt eundẽ Bald. in. l. ex hoc iure. ff. de iusti. ꝛ iur. col. ij. ℣. v. queritur. vbi querit, si regi duo filij, na scunt nec apparet ordo nascẽdi, vtruz neuter vr̃ vterq; rex esse debeat. arguit ꝙ neuter iure suo, ꝛ tanq; primogenitus, sed ꝙ alter eorum debeat eligi per Regnicolas ꝛ magnates ꝛ populos regni. ar. l. si duos. ff. de excu. tut. ꝛ. l. si qs in graui. ꝫ. vtruz. ff. ad sill. cum aliꝫs alleg. per euz. Sed concludit pro parte ꝓria ꝙ immo vterq; erit rex p. l. diui fratres. ff. de iure patro. Idẽ Bal. hãc qõnem tangit in. j. ꝙsti. ff. vete. ꝫ. itaq;. col. ij. vbi querit stante ꝙsuetudine, qõ primogenitus succedat in dominatione vtrũ posito qõ nati sint duo ꝛ de ordine nõ appareat vterq; vel neuter succedere ꝺbeat virtute ꝙsuetudinis, ꝛ primo arguit, qõ vterq; vt sicut Gemini sunt in celo, ita ꝛ i terra sint. Item qz ꝓp incertitudinum cessat ꝙsuetudo, ergo sumus in iure cõi. ꝛ ita erunt pares in iure qui sunt pares in equitate nascendi. In ꝓriũ arguit, qz forma data est vt p vnum regnum regaꝫ, aut dominatio, vt no. in. l. i. C. de metropoli berito. li. xj. ꝛ. l. ij. ꝫ. nouissime. ff. de ori. iu. Tãdẽ tñ ꝙcludit Bal. qõ immo vterq; dominationem habebit tanq; primogenitus. ꝛ ita duo erunt in eadẽ sede ꝛ ꝙiunctaz iurisdictionẽ habebũt nisi vnus illoꝝ esset formosior, ꝛ robustior altero, qz presumeret robustior celerius exijsse de carcere materni uteri. arg. l. si fuerit. ꝫ. fi. ff. ꝺ reb. dub. ¶ Cum hac opinione Bal. tenuit Angel. in. d. l. ex duobus. ad prin. ff. de vul. ꝛ pupil. subst. dicens illũ text. facere ad qõnem ꝙstitutionis regni inuitantis primo natum ad successionem regni. Nã si eodẽ utero plures sint nati ꝛ nescit quis primo, regnũ vtriusq; erit pariter. ¶ Et ita ibi tz Alex. de imo. dicens veritatem esse qõ vterq; admittaꝫ p. l. ij. ꝫ. hereditas. ff. de suis ꝛ legi. ꝛ. l. cum inter. C. de fideicõ. lib. qz si diceremus neminẽ admitti resultaret iniquitas. s. ꝙ secundogenitus esset melioris ꝙdõnis q̃ illi duo primogeniti. Nec ob. qõ regnũ nõ capit duos, qz rñdet non esse inconueniẽs qõ administreꝫ p duos, dũ modo non diuidaꝫ ꝑm gl. in. d. cle. roma. de iureiur. ꝛ in. c. non autem, ꝛ idẽ prorsus tenuit idẽ Alex. in. l. qui filiabus. ꝫ. si quis ita. col. ij. circa fi. ver. qd si statutũ disponat ꝙ primogenitus. ff. de leg. j. ¶ Cum hac ẽt opinione tz Fely. in. c. capitulum sancte crucis. col. antepe. de rescri. extra, vbi simpliciter refert alexand. in. d. l. ex duobus. ꝛ cum eo trãsit. Idem ẽt tenuit dominus meus do. Jas. in. d. l. si extraneus. ff. de ꝙd. cã data. colum. iij. vbi dicit qõ stante cõsuetudine ꝙ primogenitus succedat i regno sꝙtingat reginã vno partu duos parere ambo equaliter admittunt, ꝫ dicit ipse Bal. aliter senserit in. l. in quibus. C. ꝺ se
3 cun. nup. vr̃. j. dicemus. ¶ † Scda fuit opinio, qõ neuter sit dicendus primogenitus. ꝛ huius opinionis fuit Jo. de imo. in. d. l. ex duobus. ff. de vul. ꝛ pupil. substi. ad prin. ꝑ Bal. ꝛ Ang. ꝫ. relatos. ꝛ hoc qz regnũ est indiuisibile iuxta no. in. c. ꝫ de voto extra. ꝛ. l. fi. ff. de re. dini. ꝛ ita mutuo se impediunt p. l. si fuerit. ff. de reb. dub. Idem vr̃ voluisse p Jo. de imo. in. c. iudicante. ꝺ testa. extra, in questione de duobus currentibus ad brauium q eodẽ tpe ad brauium puenerunt, dicens qõ nullus admittitur istoꝝ qz ꝙcursu se impediunt ꝑm Ja. de arena, in prima ꝙstitutio. digestoꝝ nisi aliud haberet cõsuetudo, qz seruãda esset. l. mimine. ff. de legi. ꝛ ita tenuit Albe. de ros. in qõnibus statutarijs questio. cvj. ꝛ seq. vbi ad plenum tangit ꝛ tãdẽ se resoluit, quod nullus habeat brauium, credens hanc opinionem de stricto iure veriorem, ꝫ cõiter ꝓrium videaꝫ seruari de consuetudine. ꝛ ita videꝫ in proposito cum brauiũ primogeniti sit ius primogeniture quod vr̃ consequi qz primo mũduz ingressus, sicut miles qui primo castrũ ingrediꝫ, de quo tñ. j. latius dicetur. De materia autem brauij vide Alex. ꝛ cõiter doc. in. d. l. qui filiabus. ꝫ. j. ff. de leg. j. ꝛ amplissime p Ant. corsetum in suo tracta. de brauio. ¶ † Tertia fuit opi. ꝙ sit ad iudicium sortis recurrendum
4 de hac opinione vide Jo. an. in rub. de feudis. in additio. spe. col. v. dicens se audiuisse in aliquibus locis seruari ꝙ hi duo ꝙ de primogenitura ꝙtẽdunt in rebus indiuisibilibus debent qõnem iudicio sortis dirimere, que opinio ꝛ obseruantia an sit iuri consona. j. discutiemus. ¶ † Quarta opinio fuit, qõ sit locus
5 gratificationi inter istos contendentes. ꝛ ita tenuit Joã. an. in dicta rub. de feudis. ꝙ. l. si quis seruum. ꝫ. si inter duos. ff. de lega. ij. cum aliꝫs iuribus p eum alleg. ꝛ hoc ꝑm eum qñ agitur ꝺ re indiuisibili feudali. Hanc ẽt opi. tenuit Bal. sibi contrarius in. l. in quibus. C. de secũ. nup. ℣. materia huius legis facit in ꝑma lectura illius tituli. dicit ibi Bal. ꝙ in illa lege probatur ꝙ genitoꝝ possit eligere quis eoꝝ possit esse rex. ꝛ ita simpliciter transit Alex. sibi ẽt ꝓrius in. l. si fuerit. ff. de rebu. dub. in addi. ad bart. in verbo, ꝛ ponuntur hic. ¶ Franciscus de are. in. d. l. ex duobus. ff. de vul. ꝛ pupil. subst. col. ij. in fine, reiecta ista differentia, An regnum sit feudale vel non, dicit ꝙ superior debz preferre illum in regno qui est magis idoneus ꝛ magis sufficiẽs argumen. l. si plures. ff. de accusa. c. si duo. ꝫ. fi. de ꝑcura. in. vj. Si aũt non possit apparere quis sit sufficiẽtior qõ facile potest ꝙtingere si filij essent infantes, ꝛ tunc superior debebit gratificare ꝛ erit in eius potestate eligere quẽ voluerit, arg. c. duob⁹. ꝫ. fi. de rescrip. in. vj. ꝛ. d. l. si quis seruum. ꝫ. si inter duos. ff. de leg. ij. subiungens ꝙ gratificatio debet pertinere ad electionẽ regis, ꝛ dicit ꝙ ista gratificatio est de necessitate ꝛ ꝺz fieri vni ex illis primogenitis simul contendentibus, ꝑm no. ꝑ Bartol. in. l. i. ꝫ. permittitur. ff. de aqua quot. ꝛ esti. se remittẽs ad ea que

plene

plene scripsit in.l.si mihi ꝛ titio.ff.de verbo.vbli. Nec ob.text. in.d.l.si quis seruum.§.si inter duos. qui videt velle ꝙ illa gratificatio non sit de necessitate. quia nñdet Franciscus in.d.l.ex
6 duob⁹.col.iij. †Faciens hanc no. ꝙsiderationē, qđ aliqñ incertitudo causatur in gratia ꝙñda seu in lucro respectu ꝓsonaꝝ, ꝛ gratificatio ptinet ad eum qui repꝛesentat ꝓsonā ipsius sicut est heres qui repꝛesentat ꝓsonam testatoꝛis, ꝛ tūc ille talis nō tenetur gratificare si nō vult, ꝙ sic pꝛocedit tex. in.d.l.si inter duos cum si aliqñ ille qui hꝫ gratificare nō est cā immediata beneficij ꝙsequendi, sed immediate beneficium hr̄ ab alio, vel ille q hꝫ gratificare non concedit beneficium, sed pꝛocedit per viam institie, ꝛ tunc debet de necessitate gratificare. l. si quis in gratui. §. si cum omnes. ff. ad silla. In casu autem nostro succedentes in regno aut alia donatione ratione iuris primogenite habere videntur istud beneficium a patre per medium successionis. ꝛ ita videtur ꝙ iste pater gratificare possit de quo ff. latius dicetur vbi ponetur resolutio huius qōnis que in pꝛesenti agitatur.
¶ Ex pꝛecedētibus videbimus ergo quatuoꝛ esse principales opiniones circa hanc materiam. descendamus igitur ad particularem examinationem cuiuslibet.

SVMMARIVM

1 Primogenite ius nunquid vtriqꝫ geminoꝝ debitum. 5.
2 Conferenda an sint que iure primogenite ad filios veniūt.
3 Diuisio regni desolationem inducit.
4 Numerus singularis in odiosis non resoluit̄ in pluralem.
6 Commune facile negligitur.
7 Regnum an sit indiuisibile.
8 Fratres duo eodem tempoꝛe an possint esse senatoꝛes.
9 Imperatoꝛ Constantinopolitanus an sit verus imperatoꝛ.
10 Imperio consoꝛs an dari possit.
11 Rex est quilibet in domo sua.
12 Doctoꝛ erga discipulos est quidam regulus.
13 Substātialia legis que sint.
14 Ius quesitum fauoꝛabilius est querendo.
15 Priuatio habitum pꝛesupponit.
16 Duobus electis in imperatoꝛem quis administrare debeat.
17 Priuilegiū an dari stante imperij scismate possit.
18 Consuetudo francie ꝙ de maioꝛi feudo in minus fiat transactio an valeat.
19 Consuetudo iuri pꝛopꝛio ꝛ singulari potest pꝛeiudicare. Jurisdictiones ex consuetudine vendi an possint.
20 Imperatoꝛes duo ex pape permissione esse an possint.
21 Papa an possit statum imperij decoloꝛare.
22 Papatus ꝛ imperium fraternizant.
23 Papa in facto scandalizante an tolerandus. Primo nominatus an videatur esse maioꝛ.
24 Oꝛdo scripture qñ curandus.
25 Mediolanensis archiepꝰ an digniοꝛ Rauennatensi.

¶ Questio. vij. primi libri.

Rima est opinio pricipa;

p
1 lis † ꝙ vtrqꝫ istoꝝ ꝙtēdētiū de primogenitura ꝙtēdētiū admittēdus sit. ꝛ mouent̄ principaliter tenentes hāc opi. p tex. in.l.q filiabus. §. i. ff. de leg. j. ꝛ p tex. in. §. discipuli. in pe. ffoꝝ. ꝛ l. ex duobus. ff. ó vul. ꝛ pup. cū aliis. §. alle.
¶ Pꝛo ꝙfirmatione huius opi. adduco tex. in.l.iij. ff. de adi. legā. vbi hꝫ ꝙ si aliqs legauerit duobus titijs certū qd, ꝛ deinde vni sub incerto ademerit pp incertitudinē adēptio cassat̄ quod vtrqꝫ legatū p rata accipit. Sic in ꝓposito lꝫ p natiuitatē duorum vni, lꝫ sub incerto. In ħ casu videat̄ facta adēptio iuris primogenitur̄, qꝛ tūc est incertū cui vr̄ ꝙ vtrqꝫ eqliter succedē dꝫ.
2 ¶ † In ꝓriū tū ꝙ ꝓ ꝙfutatiōe huius opi. adduco no. dcm̄ bal. in auc. ex testō. C. de colla. col. fi. ℣. xviij. c. vbi formaliter dicit ꝙ ea q̄ veniūt ad filios iure primogenite ꝙsequēda nō sunt qꝛ ea forma deferunt̄ vt nō diuidant̄. Nā talia iura nō recipiūt separationē. ꝛ iō ea ꝙferri impossibile est; ꝓ ħ adducit tex. in ar. l. q̄dā mulier. ff. famī. her. ꝛ l. carmelia ꝓia. ff. de iurepa. c. lꝫ. ex de voto. c. qó ꝓiculosum. vij. q. j. ꝛ ita vr̄ ꝙ ius primogenite ad plures deferri nō possint. ꝛ lꝫ Bal. ibidē dicat, ꝙ i casu nō q̄ scꝫ sunt duo ó primogenitura ꝙtēdētes ꝙ pp istū dubiū apó ambos simul residere debeat administratio dñij vel ipij, iuxta r.o. p eū i.l. arethusa. ff. de sta. bo. Nec est vt ipse refert, nouum
3 duos sr̄ipiū administrar̄. c. nō ăt. vij. q. i. † Tū ħ vltimū nō vr̄ eē vex, salua sp dignitate viri, qꝛ est ꝯ illud Euāgeliū. Dē regnū iter se diuisuꝫ desolabit̄, ꝛ oīs ciuitas vel domus diuisa ꝯ se non obstabit. Matthei. xij. ꝓ quo facit illō Senece, Tragedia octauia. nec regna sociū ferre, nec tede sciūt. Jdē i Tātalo, Tragedia ħa vbi ór, nō capit regnū duos. ꝛ ꝓ ħ vide Soci. i ꝙsilijs nouis, in. j. vol. ꝙs. lxxxvij. vbi tꝫ ꝙ si feudū ꝓtineat ad duos fratres ꝛ in inuestitura illius feudi dicat̄ ꝙ minoꝛ natu alterutrius succedat in feudo si isti fratres duos filios primogenitos habeant non ꝓtinebit feudū tale ad vtrosqꝫ primogenitos, sꝫ ad vnū tantum illoꝝum. ꝛ hoc pꝛecipua illa ratione, qꝛ regnum non capit duos ꝛ diuisione ipsius feudi contingeret ipsum diminui ꝛ destitui. Aliam ét rōnē notabilem ponit, qꝛ verbū primogenitus. erat positū in singulari, ꝛ ita non primogeniti, sed vnus primogenitus succedere dꝫ, quā rationē nota ꝓ ꝙsuetudinibus hodie cōiter fit mētio de primogenito in singulari numero, vt ff. di-
4 cere poterimus. lib. ij. † Hec autem ratio in pꝛoposito optime facit, maxime qꝛ in materia odiosa numerus singularis non resoluitur in pluralem. Bar. in.l.i. §. sed si incertū. ff. de ventre in posses. mitten. facit tex. in.l.ij. ff. de lib. ꝛ posthu. materia aūt diuisionis est odiosa signanter in pꝛoposito, vt. §. deduximus, ergo ꝛc. Et lꝫ Bal. vbi. §. scꝫ in dicta auc. ex testō. dicat esse spāle in papatu siue Apostolatu, vt scꝫ administratio non diuidatur in plures pp articulū fidei quo cauetur vnā sanctā ꝛc. de quo i extrauag. vnā sanctā. de maio. ꝛ obe. Tamen idē vr̄ ét in alijs principatibus tpalibus. pꝛo quo sine mendicatis suffragijs, vide tex. formalē in. c. in apibus. vij. q. j. vbi ad literā dicit tex. in apibus pꝛinceps vnus, ꝛ grues vnā sequuntur. oꝛdine literato imperatoꝛ vnus, iudex vnus pꝛouincie. Subiungit etia multꝫ notabiliter, quod Roma ꝙdita duos fratres simul habere reges non potuit ꝛ parricidio dedicat̄. In Rebecce vtero Esau, ꝛ Jacob bella gesserunt. Ecce vides ꝓ illuꝫ tex. aureū quod qc quid dicat tex. in.l. fi. ff. de re. diui. si regnū dare t̄ administrādū duob⁹ fratrib⁹ fratricidij crimē ꝛ maxima reipublice desolatio
5 dominādi ambitu exoꝝiri facile posset. † Legimus etenim varijs annalium monumētis fratres fratribus ét partu distinctos cruentas mutuo audacius manus iniecisse regnandi singulari affectione. Qó vberrime testat̄ Herodianus ille grecus, mira Angeli Politiani industria purgatissime traductus, vbi lib. iiij. de Antonino, ꝛ Geta fratribus sic inquit, Jta ꝙsecrato parente reuersi domum inuenes discordias quotidie ꝛ simultates exercere, insidiari inter se, moliri, parare oībus modis atqꝫ eo modo vterqꝫ in animo habere, quibus alter dolo caperet̄. Postremo quacunqꝫ via grassari ad singulare imperium ac nihil inicē pꝛetermittere dū ꝙsortē potestatis expūgerēt, ꝛ paulopost subiūgit qó irrupto fratris. s. Gete, cubiculo nihil eū tale expectantem. §. matris pectus multo vndantē sanguine senus Antoninus obtruncat. Si a Romana historia ad nostratiū annalia penetrare vis pernicioſissima Gallici regni in Clodonei filios partitio horrendaqꝫ Clotarij in nepotes inhumanitas grauem huiusmodi diuisionis iacturam locupletissime testabunt̄. quod innumeris pene ét veterē scriptoꝝ historijs, nisi a munere nostro alienum videret̄, discurrere liceret. ¶ Quantū aūt ad nos spectare dignoscit̄ iuridice hec administrationis dualitas alijs
6 ét rōibus improbatur. † Nā cōio parit discordiā. l. cū pater. §. dulcissimis. ff. de le. ij. cū si. ¶ Jtē repugnat appellationi imperatoris. Nā imperatoꝛ dicitur Augustus ab augendo, dicunt doctoꝛes institutarij in principio institutionū. Sed vbi esset ꝑncipum aut imperatoꝛum pluralitas, imperatoꝛes non vere aut effectualiter Aug. nomen haberent, qó enim cōe est negligit̄. tex. in.l.ij. C. qñ ꝛ quibus quarta pars debetur. libꝛ. x. vbi dicit tex. Naturale quippe vitiū est negligi qó cōiter possidet̄, vt se habere nihil qui nō totū habeat, arbitret̄. Beniqꝫ suam quoqꝫ partem coꝛrūpi patitur, dum inuidet aliene. ꝛ ita dictū Bald. §. relatum quod scꝫ spāle in Apostolatu pꝛocedere non pōt. Nec satisfacit Alexan. in.d.l. ex duobus. in fi. pꝛinci. ff. de vulga. ꝛ pupil. subst. vbi ad illud quod regnum est indiuisibile ꝛ ꝙ
7 regnum non capit duos. † Respondet hoc verum esse quando in duo diuideretur, secus autem si per duos administraretur. Quia vt patet ex supradictis minus sufficiens est talis responsio salua reuerentia tanti patris, quia equaliter si attēdatur exoriri potest iactura ex diuisione administrationis, quod ex supꝛa relata Antonini ꝛ Gethe historia cōstare potest. Nam lꝫ mortuo patre eoꝝ Seuero imperij administratio diuideretur, sic vt Antoninus Europam, Getha Asiam consequeretur, nō tamen inter hos fratres mutuo extinctum fuit odium donec An

tonínus fratris Gethe parrícidio singulare prorsus imperium vendicaret. Idétidem de Clotario suprádictocuz fratribus ꝛ nepotibus accidit. Et ideo gl. in. d. c. apibus. referens de duobus imperatoribus superaddidit ó facto innuens id iuri dispositioni ꝯrium. hanc declarationem ponit Alb. de rosa. in. l. bene a zenone. C. de quadrien. prescrip. col. ij. vbi formaliter que
8 rit † vtrum possint esse duo imperatores eodem tempore. ꝛ primo arguit qó sic. p. l. fratres. ff. de pe. ꝛ l. diui fratres. ff. de iure pa. Sed tñ in ꝯrium residet, qz ad imperium ideo deuentũ est vt reipublice p vnum ꝙsulat. l. ij. §. nouissime. ff. de ori. iur. ꝛ ad iura. §. allega. rñdet ꝙ fuerunt imperatores successiue, ꝛ ita dicebam cuidam alleganti. l. antiqui. ff. si pars hered. peta. ad probandum de iure plures fratres senatores esse posse, vt de Gratijs in illa. l. dicitur qui tres fuerunt, immo sex vt ibi dicit gl. ꝙz aliquos ꝙ illi Gratij potuerunt, senatores esse successiue vel ex
9 dispensatione principis, vt hodie videmus in curia parlamenta seruari pp regiam ordinationem obsistentem. ¶ † Adde ad predicta Prepositum in. d. c. nunc añt. vbi de Alb. nuper relato mentionem facit dicens non obstare ꝙ hodie duos habeamus imperatores scz Theutonicum ꝛ Constantinopolitanuz. c. solite. de ma. ꝛ obe. qz talis Constantinopolitanus non est imperator, sed hereticus, ꝛ scismaticus, cum ecclesiam Romanã non recognoscat ꝑm Hugo. ꝛ adducit. c. venerabilem. iuncta gl. de elec. extra q̃ dicit qó talis dicitur impator sic̃ Rex scacorum est rex. ꝛ paulopost fortius subiungit Prepositus. ꝙ imperator nõ põt aliquid facere per qó monarchia imperij enerueꝛ vt in prin. digestoꝝ ꝛ institutionum, recedendo autem ab vnitate imperij monarchia destruitur, qz nõ admittit monarchia ꝙsortem in regimine vt lata per eundem Prepositus. xv. di. colũ. ij. ibi, tertio premitto, † ꝛ ita ꝛt ipse imperator nõ posset sibi eli
10 gere consortẽ imperij, imo multo fortius nec electores. ꝛ de exẽplis gentilium quoꝝ imperatores sibi consortes imperij assumpserunt, dicit non esse curandum, qz tunc non agnoscebant veram Christi fidem nec papam suum vicarium, immo aliqui eorum seuissime sunt persecuti pontifices ꝛ Christianos. Ita notabiliter voluit Prepositus. vbi. §. ¶ Et lz precedentia de dignitate imperiali ꝛ regia dicta sunt, tamẽ vr dicẽdũ in quolibet alio habente dignitatẽ, vel administrationem in aliquos subditos si ex diuisione illius dignitatis aut administrationis subditi paterentur discrimen aut iacturam. ꝛ p hoc adduco bonum tex. in. c. ista nomina. xxiij. q. iij. vbi dicit ꝙ eadẽ est ꝓportio de diuite erga familiam suã quam regit, paupere ad domũ suam, patre ad prolem suam, iudice ad prouinciam, sicut de rege ad gẽtem suã, ꝛ per illum tex. Host. in lecturis suis. in. c. venerabilẽ.
11 de elec. extra in verbo, germanos. dicit † ꝙ quilibet rex dicit erga res suas ꝛ in domo sua, qó dicit ipse, quidem Anglicanus rusticus habitans in foresta ostendit Regi Angloꝝ Richardo, qó gratialiter dictum explanat ibi Joã. an. ꝛ Panor. post eum dicens ꝙ cum quidem ruralis receptasset in domum suaz regem Anglie Richarduz incognitum qui venationi aut aucupatione intentus instante temporis discrimine exercitiũ suũ pdiderat. ꝛ cum nollet obedire rustico in lotione manuum vel ꝑm aliquos cum rex vellet se preferre illi in mẽsa, rusticus regi alapam dedit dicens ꝙ quilibet rex est in domo sua. Rex añt postea inuitato rustico ad palatiũ talionem reddere cupiebat,
12 sed rusticus in omnibus regi parẽs regẽ fefellit. ¶ † Accedat ad predicta qó dicit Bal. super salutatione decretaliũ. colum. ij. qó doctor inter suos discipulos est quidã regulus. ¶ Nunc rñdendum est ad allegata pro hac. j. opi. ꝛ primo non ob. text. in. d. l. qui filiabus. §. j. ff. de leg. j. qz si consideretur ille tex. potius facere videt ꝯ hãc opi. dicit enim ibi tex. in fi. ꝙ ita accipiendum est nisi sit euidens ꝯria sententia testatoris. Similiter dicendum est in proposito p illum tex. in fi. ꝙ si diceremus duos obtinere ius primogenite esset contra mentem statuti aut ꝙsuetudinis, q̃ intellexit de vno primogenito tm̃modo, alꝝ non esset vera lex pp absurditatem resultantez ex diuisione, vt
13 .§. declarauimus. ¶ † Lex enim dz esse honesta, iusta, possibilis ꝑm naturã, ꝛ ꝑm ꝙsuetu. patrie loco temporiqꝫ queniẽs necessaria, ꝛ vtilis nõ pro priuato cõmodo, sed pro cõi omniuz vtilitate conscripta, vt dicit tex. no. ꝛ formalis in. c. erit autez lex. iij. di. ꝛ ideo dicũt doc. in. d. l. qui filiabus. §. j. ꝙ tex. ille procedit in rebus diuisibilibus, secus in idiuisibilibus vt in proposito, puta in iure primogeniture. ad. l. ex duobus. ff. de vulga. ꝛ pupil. dic ꝑm Jo. de imo. ibidem. ¶ Sed fortius obstare videtur tex. quẽ. §. allegabamus. de. l. ij. §. si duobus titijs. ff. de adi. lega. qui profecto videt multũ vrgere. Nam ibi ꝓbat ꝙ ademptio incerta facit vt v triqꝫ legatum debeat̃ non obstante ademptione, sic videt in duobus ꝙrendẽtibus de primogenitura pp incertitudinẽ quis eoꝝ sit primogenitus. Pro solutione alij dicunt vt refert ibi gl. qó corrupte hr̃ in illo tex. vtrisqꝫ ne obstet ille tex. l. si fuerit. ff. de reb. dub. Tamen gl. ibi non se resolut cum illa solutione ꝛ declaratione, tenendo literam prout iacet cõiter. s. vt ibi sit vtrisqꝫ. respondet Bar. in. d. l. si fuerit. ꝙ ibi fuit vna res legata tantummodo in. d. antẽ. l. si fuerit. plu-
14 res legate fuerunt. ¶ † Considera lz doc. ibi non aduertãt ꝙ vera solutio esse vr̃, qó aliud est in. d. l. ij. §. si duobus titijs. qz in. l. si fuerit. agitur de iure querendo, ꝛ in. d. l. ij. §. si duobus. agitur de iure quesito ꝙseruando que conseruatio longe fauorabilioꝛ est. pro quo adduco bonum tex. in. c. qó sup his. de accusa. extra, vbi habeꝛ qó crimen probatũ p modum exceptionis impedit promouendũ, ꝛz non iam promotũ. Facilius enim qs excluditur a iure querendo q̃ꝫ iure quesito vt ibi no. Jo. de ania. p. c. pe. ꝛ fi. de preb. in. vj. ꝛ totum titu. de clerico egrotante. ¶ Adde que late cumulatur per Sely. in. c. que in ecclesiarum, de consti. extra col. xvj. ver. i. qz in multis casibus. Quod autem in. d. §. si duobus titijs agatur de iure quesito conseruando probatur qz ademptio legati presupponit iam factum legatum. † priuatio enim presupponit habitum. c. ad dissoluendum extra de spon. impu. l. decem. ff. de ver. obli. cum si. ꝛ ꝙ illã differentiã voluerit ille tex. in. d. §. si duobus titijs clarum est vnicuiqꝫ intuenti, dicit enim ibi tex. Si duobus titijs separatiz legauerit ꝛ vni ademerit nec appareat cui ademptũ sit vtrisqꝫ legatum debeꝛ quemadmodum ꝛ in dãdo, id est in querendo si
15 non appareat cui datum sit dicimus neutri legatũ, sunt verba tex. ꝛ sic dictio quẽadmodũ, ibi posita significat similitudinem per contrariũ sicut in simili dicitur in sacra scriptura, vt refert glo. que vt plurimũ est corrupta ꝑm Albe. de rosa. ibidem. dz enim esse illud Euãgelicũ. fili recordare qó accepisti bona in vita tua ꝛ Lazarus similiter mala. ꝛ de ista similitudine p ꝯrium, vide remissiones p eum. ꝛ ita in ꝓposito nostro probatur ꝙ non debeatur vtrisqꝫ ius primogeniture cũ agatur de iure q̃rendo, cogit tamen, qz in. d. §. si duobus. tempore ademptionis nondum videt ius quesitum actualiter sed tantũ habitualiter.
16 ¶ † Nec ob. quod voluit gl. in. d. cle. romani. de iureiur. que dicit ꝙ duobus electis in discordia in imperatorẽ vterqꝫ administrat, de qua gl. meminit Albe. de rosa. in. l. bene a zenone. C. ó qua. prescrip. qz dicendum est ꝙ illa consuetudo non multum probat̃ apud bonos ꝛ graues cũ possit esse seminariũ quoddaz infinitoꝝ belloꝝ, ꝛ nõ qó fit inspiciendum est, sed quod fieri debet. c. officij. de elec. extra. l. sed lz. ff. de offi. presi. vbi dicit tex. non tam spectandũ est qó Rome factũ est sed qó fieri debuit. ꝛ ideo dicit Bal. in proe. decre. in verbo, rex pacificus. col. ij.
17 post Old. ꝙsi. xxj. ꝙ † si sit scisma in impio neuter interim põt efficaciter administrare ꝛ dare priuilegium aliquod, hoc tamẽ latius prosequitur, vt videre potes per eum. Adde Alb. de rosa. in. d. l. bene a zenone. col. ij. ver. quid si duo forte electi in discordia. vbi arguit in partes. ꝛ ibi tandem ꝙcludit cum Oldr. ꝙ effectus concessionis depẽdet ex euentu, scz illius qui succũbit vel obtinet. arg. l. iur. nostro. ff. de test. intel. cum alijs pluribus alleg. vel per eum signanter, qz non est eadem principis ꝛ pro principe se gerẽtis administratio. l. ij. ff. de eo qui pro tuto. nec in hoc multum administratio facit que constat ius non habere. l. actuarios. C. de mune. lib. xij. ꝛ cum liqueat ex euentu veritas tandem constat a non principe, sed non a tyranno concessum, ideo nullum per. l. decernimus. C. de sa. san. eccle. ꝛ ita
18 non multum laudat predicta consuetudo qz † indulgentia ꝛ concessione principis inuari debemus non decipi. c. vno de cõmoda. extra. c. fi. de priui. extra. Tamen pro predicta gl. in. d. clemen. roma. de iureiur. facit qó dicit Bal. in. c. imperialem. §. preterea ducatus. de probi. feu. alie, per Sede. ꝙ lz prohibeat̃ diuisio ducatus vel dignitatis inter plures heredes, tñ vz ꝙsuetudo in oppositũ subijciẽs ꝙ nulla est positiua lex que nõ possit ꝯria ꝙsuetudine tolli. ꝛ de hoc dicto Bald. meminit Panoz. in. ij. p. ꝙs. iij. col. xvij. vbi dicit ꝙ lz nõ dz fieri trãslatio a principe de maiori feudo in minus, tñ valeret in Frãcia, attento ꝙ Reges francie omni die ꝙsueuerũt vassallos suos q̃ꝫ inuitos transferre in pes vel in minores Baronias, ꝛ ita dicit in francia seruari, ꝛ pro predicta ꝙsuetudine adducit text. in. l.
19 vẽditor fundi. §. i. C. cõia predio. vbi ꝓbat̃ qó † ꝙsuetudo potest preiudicare iuri proprio ꝛ singulari. Adducit ẽt Panoz. vbi .§. Bal. in. c. vnico. §. in eadẽ. de lege corradi. in ver. feudo. vbi dicit Bal. qó lz de iure cõi iurisdictiones nõ pñt vẽdi, qz pu-

blici

blici iuris sunt ꝛ estimationē nō capiūt, maxime mex impium qđ exercet in psonas quax nulla est estimatio. l. liber homo. ff. ad. l. aql. tñ p ꝙsuetudinē ꝛriū est vsurpatū ꝛ ita quotidie videmus castra ꝛ villas vendi ꝛ emi cū mero ꝛ mixto impio ꝛ oimoda iurisdictione, q̄ ꝙsuetudo, dicit ipse vincit legē p. c. vnicū. in prin. de feu. cogni. in vsi. feu. vbi ꝑbat qđ cause feudales sunt ō cidēde ꝑm locox ꝙsuetudines. Sz Panor. in prędi. ꝙsi. tādez dicit ꝙsuetudines istas limitādas ꝑz. c. fi. de ꝙsue. ex̄ innuēs ergo qđ ꝙsuetudo irrationabilis nō est tolerāda, ꝛ ita cum hec ꝙsuetudo. d. gl. in cle. roma. vī esse irrōabilis, ergo ꝛc. ꝛ ita vī dōm q̄ virtute ꝙsuetudinis ħ sectio iuris primogenite nō sit
20 toleranda. ¶ † Adde ad predicta vbi de singularitate ꝛ vnitate imperij verba faciebamus qđ Prepo. in. c. nūc aūt. xxj. di. ponit nota. limitationē dicēs q̄ lz regulariter nō possint eē duo imptores, tñ ex pmissione Roma. pontifi. pñt esse ꝛ notā. dicit Roma. ponti. q̄ secus de ꝙsensu electox q̄ electores ius eligēdi hñt ex pīlegio apostolico. c. venerabilē. ō ele. extra. ꝛ ita ipsi nō pñt talē sectionē in impio facere. ar. c. sicut vnire. ō exce. ꝑla. ex̄. ꝛ. c. maioribus. de preb. ex̄. solus ḡ dicit ipe Romanus pōti. hoc pōt, q̄ ad ipsum approbatio, vnctio, ꝛ coronatio ptinēt. c. ad apostolice. de re indi. in. vi. Sed fonēdo qđ. s. dixi mus, credo qđ nō possit ipse Roma. ponti. hāc sectionē in impio facere, qđ ꝑbo ēt p id qđ ipsemet Prepositus quasi sibi ꝛ rius paulopost subiūgit. Dicit. n. qđ recedēdo ab vnitate prīcipatus monarchia impij destruit, mō habeo p regula idubita
21 ta qđ † nō pōt Ro. pontifex aliqd facere p qđ discoleret status impij, si etenim id nō pōt in rebus ecclesiasticis, vt est gl. no. in capi. literas. de resti. spo. c. ꝓposuit. de ꝙcef. prebē. c. p principalē. ix. q. iij. cū alijs ample alle. p Lud. de Ro. ꝙsil. cccl xxx. qđ ꝙsiliū editū est ad ꝙfirmationē ꝙsilij Basilien. ergo nō poterit in tpalibus cū in spūalibus habeat plenitudinē potestatis c. ij. de prebē. in. vj. nō in tpalibus, vt est gl. nota. in. c. j. de cōsti. extra. vbi ita se resolvit And. barba. circa qōnē, an Papa
22 sit supior impatore. ¶ † Itē papatus ꝛ impiū fraternizāt. glo. in. §. sancimus. in auc. qño opz epis. Ale. in. j. ꝙsti. ff. vete. Fel. in. c. cū nō liceat. col. vlti. de prescrip. facit qđ dicit Panor. i. c. lz ex suscepto. de fo. ꝙpe. extra in. j. nota. q̄ dignitas nō pōt supprimi a summo pōtifice, igit nō pōt facere hāc sectionē impio q̄ possit causare monarchie suppressionē ꝛ destructionē. argu. l. oratio. ff. de sponsali. fortius pōt dici qđ si vellet id facere posset sibi resisti sicut Pan. restitit in facie Pet. c. paulus se
23 cūdus. ij. q. vij. † nō enim est papa tolerādus in facto scādalizāte. Inn. in. c. ꝗsto. ō ꝙsue. Fely. in. c. ad audientiā. de prescrip. in princi. Sed redeūdo ad ꝓpositū principale. Aduerte quod si virtute ꝙsuetudinis, vt. §. dictū est toleraret ħ diuisio ius primogenite inter duos geminos ve qbus in ꝓposito eox sigillū vocādū esset sigillū geminox sic qđ neuter erit prius vel posterius nominādus, vt notabiliter dicit Bal. in. d. proc. ffox. §. itaq̄. in fi. rōnē assignans, q̄ q primo nominaī maior esse vī. l. quoties. ff. de vsufruc. c. fi. de offi. deleg. in. vj. vbi not. Semi. ad hoc vide Bal. in. l. pe. in versi. iij. oppo. C. de ver. significa.
24 ¶ † Accedat qđ pulcre dicit fely. in. c. cū dilecta. de rescrip. extra col. iij. ℣. ordo scripture. vbi late cumulat de materia ordinis. inter cetera dicit qđ curādū est de ordine vbicūq̄ in tēporis prerogatiua ꝙsistit dispositio iuris p. l. claudius felix. ff. q po. in pig. habean. p hoc ēt adducit tex. nota. in. l. generaliter §. si quidē. ff. de fideicō. liberta. p quē tex. refert post ange. ibi qđ cū papa Urbanus dixisset fratrib⁹ minoribꝰ vt darēt i scriptis noia triū religiosox sui cōnēt⁹ ꝛ q̄ vnū ꝓmouēret ad cardinalatū, dederūt tria nomina, sz i forma sperica ne ex ordine argueret vnus dignior altero. Quo viso Urbanus pontifex dixit ordinē peruertistis ꝛ ego ordinē pueritā, vnde omissis illis tribus sic sperice nominatis ꝓmouit generalē eox, ad ħ vīd tres glo. no. j. in. c. quorundā. de elec. in. vj. in verbo predicatorum vbi vult gl. qđ fratres illi mēdicātes ꝓponi debēt q̄ sunt prio
25 res institutione, alia est glo. in. c. bene qdem. xcvj. distin. in ℣. bo, Mediolanensem. per quam dicit Archidia. in. c. j. in prīcip. de deci. in. vi. qđ † Mediolanēsis archiepiscopus dignior est Rauennatensi ex quo ante Rauennatensem nominatur vt ēt formaliter dicebat predicta gl. in ver. Mediolanensem. Et sic per eam videtur sopita contentio inter illos archiepiscopos de qua meminit glos. in. l. decernimus. C. de sacrosanct. eccle. in verbo, presidendi. Alia est gloss. ꝛ. iij. in capitu. inter verba. in verbo, premisit. xi. q. iij. Plura alia de ordinis efficacia colligi posset, in reliqs si vis ad saturitatē vide p Fely. in. d. c. cū dilecta de rescri. extra.

SVMMARIVM

1 Primogenitura in partu gemino cui deferenda.
2 Hereditas duobus institutis vnius esse an possit si alter heres esse non possit.
3 Regna an sint de consuetudine successoria.
4 Brauium duo pariter attingētes, qs eox habere debeat.
5 Constitutio aut lex vbi est diuersitas opinionum pro iure allegari an possit.
6 Canoni in terris imperij quando stetur.
Ignorātia ꝙstitutionis ambigue est probabilis.
7 Primitias nō soluens an excusēt pp diuersitatē opinionum.
8 Exheredans filios vt ecclesiā instituat reprobaī a beato Au.

¶ Questio. viij. primi libri.

Ecūda est opinio in casu

1 † supraposito qñ. s. inter geminos de priozitate vel posteriozitate eggressus gtēdit pro iure primogenite q̄ neutri hoc casu debeaī ius primogenite, ꝛ vltra superius adducta in relatione huius opinionis. † Adducto tex.
2 in. l. q solūēdo. iuncta. l. seq. ff. de here. insti. vbi hī q̄ si instituāt duo heredes vbi vnus tm̄ esse pōt neuter erit, ꝛ mutuo sibi obstant, ꝛ p ħ facit bo. tex. in. l. cū ex pluribus. ff. de manu. test. ꝛ. l. duo sunt titij. ff. de testa. tut. cū si. vbi ꝑbat q̄ incertitudo affert q̄ alias quis ꝙsequeret, ergo in ꝓposito incertitudo resultans ex natiuitate geminox ius primogenite vtriq̄ auferre debet. Ad hoc facit qđ no. dicit Bal. in. l. i. col. ij. versi. quero quid si duo. C. qñ ꝓuo. nō est necē. de duabus electionibus ea dem die factis loquens, vbi ꝙcludit neutrā valere stāte ꝙflictu ꝛ ꝛietate ꝑbationū, ꝛ idē dicit in duabus sentētijs, ꝛ p ħ adducit tex. in. l. edicto. C. de edic. diui adria. tollen. vbi de duobus testamētis incōpassibilibus fit mētio, vide ēt eundē bald. in. l. de rebus. C. de do. ante nup. vbi facit mētionē de duobus instrumētis eadē die factis q̄ si sunt ꝛria neutrū vz. adde eundem Bal. in. l. i. C. de fur. vbi dicit q̄ duo mādata eadē die impetrata sunt nulla si sint ꝛria. Sic ergo inter istos geminos vī dicendum neutrū admittēdū esse ad ius primogenite pp vo
3 lūtates ꝛrias in succedendo. ¶ Sz his nō ostātibus hec tamē opinio nō vī esse vera, q̄ sequeret alterx ex duobus incōuenientibus, vel, qđ ad vlteriores trāsfertur ius primogenite, ꝛ priores in gradu excluderentur a posterioribus qđ esset iniqssimū, vt. l. post consanguineos. §. heredits. ff. de suis ꝛ legi. cū simili. † vel q̄ saltem in dignitate regia, regna efficerent electiua que
4 de consuetudine immemoriali sunt successoria. vt no. doct. in. c. lz de voto. extra. ꝛ Alberi. in. l. penul. C. de dona. in. vi. ꝛ vxo. gl. in. l. deniq̄. vij. q. j. pp quā ꝙsuetudinem multū singulariter dicebat Bel. ꝛ Jac. alua. in. c. j. de feu. marchie. in vsi. feudo. q̄ regnum trāsit p successionē in infantū ꝛ nō p fictionem, ꝛ sic ad quēcūq̄ de domo regis ēt in ceteriorem gradu seruata tamē gradus prerogatiua, ꝛ ita cū sit necesse vt venēdo hāc partē alterum, immo aliquando vtrūq̄ ex predictis incōueniētibus sequeret opi. ista nō vī multū secura. ¶ † Nec obstat qđ Joan.
4 de imo. ꝛriū tenuerit vt. §. retulimus, q̄ si bene videaī non simpliciter ita transit, sed cū rpamento philosophico huius dictionis forte. Nec obstat. l. si fuerit. alleg. per Jo. de imo. §. nā ipse met rīdet sup gl. j. q̄ illud ꝙtingit ex presumpta mente testatoris p rōnē, qui duos. §. alle. ꝛ ita cū in ꝓposito nō militet ħ presumptio immo potius ꝛria vt statim dicemus non est rationis identitas nec illius text. casus nostro adaptari potest. Nec obstat ēt quod. §. de duobus currentibus alleg. q̄ materia est problematica, ꝛ lz aliq̄ tenuerint neutrū hoc casu admittēdum esse ad brauium pp concursum mutuū, tñ multi ꝛriā partē sequuntur vt videre est per Ant. corse. in suo tracta. de brauio, ꝛ inter ceteros docto. vide Joan. de pla. insti. de legi. agnat. succes. §. si plures. in. iij. no. vbi per illum tex. expresse dicit q̄ si duo pariter attingant castrū de iure faciunt sibi partem per concursum. per. l. si finita. §. cum aūt plures. ff. de dā. infec. ꝛ. l. si fund⁹ §. si duo pariter. ff. de pigno. ꝛ idem ibi tenet Ang. are. fortius
5 dicens per illum tex. q̄ communis est hec opinio quod scilicet vterq̄ consequatur brauium. Nam ibi dicitur q̄ licet plures sint agnati, tamen proximior in gradu vocatur, ꝛ si in proximiori gradu plures sint omnes vocentur. Et ad. l. si fuerit. §. alleg. Respondet quod loquitur in dispositione testantis quando testator sensit de certa psona, vel saltem certificāda ex certo enē

tu, secus autem qñ princeps vel respublica ponit brauium primo ingredienti castruz, qz tunc si duo ingrediant vterqz sequetur, z idem ibi tz Jo. fab. inducens ad materiã qstitutionis loquentis de retractu, z se remittit Ang. ad not. per Jo. de imo. in. l. qui filiabus. §. i. ff. de leg. j. vbi Jo. de imo. banc solutionem ad. d. l. si fuerit. ponit lz ipse Jo. de imo. ibidem p plura fundamenta banc opinionez q̃ nemo admittatur ad brauium tenuit ꝯ Bar. in. l. hoc arti. ff. de bere. insti. qui distinguebat vtrũ ponatur premium p verbum, qsqs, vel si quis, vel quicunqz circa quod non insisto. vide tamen Fran. ó are. in. d. l. filiabus. §. j. vbi predictam di. Bar. videt firmare contra Jo. de imo. z se
5 quaces. ¶ †Ex precedẽtibus habes opinionem banc non cõcludere cum communis opinio doctorum videatur esse in ꝓtrũ ſm Ang. s. relatum, saltem illa conclusio est dubitabilis, z ideo ad confirmationem huius secunde opinionis allegari non põt cum in fortioribus terminis nec constitutio aut lex circa quam est opinionum z intellectuum conflictus z diuersitas pro iure allegari non possit ſm no. per Bar. in. l. in ambiguo. ff. de reb. dub. Fel. in. c. j. col. pe. ver. iij. no. de qsti. extra adducẽs bal. in. d. l. in ambiguo. quem ibi non reperio. z credo q Barto. voluerit allegare, z hec est doctoris incuria. pro hoc Fel. vbi s. adducit gl. fi. in prin. qsti. in. vj. adde eundem Fely. in. c. ec
6 clesia. col. xv. de qsti. extra. ver. declaratur, vbi dicit q in terris †imperij statur canoni in materia in qua non est expressa decisio iuris ciuilis pp diuersas opiniones inter legistas, z hoc secundum Ant. de but. in. c. p venerabilem. qui fi. si. legi. colũ. xxxvij. ver. no. ij. casum generalẽ cum alijs allegationibus ibidem citatis per Fely. Adde ét qó dicit Panor. in. c. fi. eod. titu. de constitu. vbi per illum tex. dicentez q qstitutio nihil dz continere obscurum aut ambiguum, infert q constitutio obscura z ambigua non hz naturaz iuris cõis, qz ignorantia iuris nõ est probabilis, z tamen ignorantia qstitutionis ambigue est probabilis. l. regula. ff. de iur. z fac. igno. gl. multum signanda in. c. j. de postu. prela. in. vj. in verbo, de cetero. quam ibi multuz extollũt doct. Ad hoc faciunt no. per Panor. in. c. j. de deci.
7 extra vbi loquit de primitijs. quod †excusatur non soluens primitias pp diuersitatẽ opinionũ in materia primitiaz, alia possent cumulari de quibus aliqñ occurrẽte occasione j. dicemus. ¶ Sed rñdendum est ad alleg. s. pro qfirmatione huius secunde opinionis signãter. l. ad. l. qui soluendo. cum. l. seq. ff. de heredi. insti. que satis vz vrgere. Naz quẽadmodũ. l. elicscentia. de qua ibi phibet ne plures sint heredes. Ita vz i proposito, q hic pp qcursum nullus admitti debeat. Sz pro solutione dicere possumus q in proposito agitur de hereditate in linea directa, z de eis ad quos de iure natu. hereditas defertur. s. suis heredibus quibus etiam si ex testõ nõ venirent tñ ab intestato hereditas deberetur, vt toto titu. de here. ab intesta. deferuntur. signanter in. §. sui. in. d. auc. l. qui soluendo †agitur de extraneo
8 herede instituendo, q̃ materia, vt certum est, non est ita fauorabilis, liberos enim nature simul, z parentum commune votũ ad successionem admittit vt est tex. aureus in. l. scripto. §. fin. ff. vnde libe. z ideo dicit beatus Aug. qui voluerit filios exhere dare z ecclesiam instituere alium querat ꝯ Aug. c. qcũqz. xv. q. iiij. z ita in extraneis heredibus institutis forsan posset procedere hec secunda opi. vt nullus admittatur non in suis heredibus vt cõiter contingit. z ad dicta Bald. de duabus electionibus duobus mãdatis vel duobus instrumentis, dic vt p ipsum met Bal. in. d. l. i. C. qñ pronocare non est necess. col. ij. versic. quid si due.

SVMMARIVM

1 Sortis iudicium in iure primogeniture an locũ habeat. z in qbus casi. locum habeat. 2. 11. 16. 17. 23.
3 Difficultas aliquid permittere facit q alias nõ pmitteretur.
4 Plaustris duobus sibi obuiantibus quod eorum debet alteri cedere.
5 Cõtrouersia inter qtendẽtes de papatu quibus modis finiat.
6 Sorti locus an sit in beneficialibus.
7 Tituli beneficiales sunt de iure positiuo.
8 Curia apostolica pre ceteris a simonia debet abstinere.
9 Prelati plus peccant exemplo ꝯ culpa.
10 Pecuniam dans pro papatu an incurrat penam legis iulie de ambitu.
12 Res vbi questio est in facto sorte non est dirimenda, z quibus casibus. 13.
13 Regula prohibitiua potius attendenda ꝯ pmissiua.
14 Sortis z fortune indicium equiparantur.
15 Fortuna est rõni z qstantie ꝓria. z de eius descriptione.
18 Judex compellit ad sortem ad alterius petitionem.
19 Sors quotuplex sit.
20 Admitti ex persona alterius quis potest quamuis ex sua non admitteretur.
21 Uniuersitas scholarium continens clericos coram ecclesiasti co conuenitur.
22 Electio nunquid itez facienda duobus in discordia electis.
24 Coniecturis in quibus sit locus.

¶ Questio. ix. primi libri.

Tertia principalis opinio

1 †in hac ardua qõne est q recurrat a iudiciũ sortis de qua tetigit Jo. an. in rub. de feu. in addi. ad specu. col. v. se remittẽs ad no. p se in. c. j. de sortilegijs, ſz latius lo qt in. c. fi. p hac opi. vide Bal. in pe. ffoz. §. itaqz. de quo me
2 minit Jo. de ana. in rub. de sortilegijs. col. fi. †Pro hac opi. facit tex. in. l. ſz cũ ambo. ff. de iudi. vbi optime ꝓbat q qñ dubiũ est qs sit cẽsend⁹ actor vel reus, iudicio sortis illud é decidẽ dũ, p ꝑ ét est tex. no. in. l. ij. C. qñ z qbus. iiij. pars ꝺbet li. x. ibi vt rebus totis in sortiũ casũ deductis, p ꝑ est tex. in. l. fi. §. sancimus. C. cõia de leg. ibi rei iudicẽ fortunã esse z sortẽ inter altercãtes adhibẽdã, vt qué sors pretulerit. vbi gl. affert plures concordantes, ad hoc vide ét gl. no. in. d. c. fi. de sortilegijs z institu. de satisd. tuto. §. pe. in ver. suas gl. in. c. clericos. in ꝟ. j. xxj.
3 di. ¶ †Accedat regula in iure vulgata in. l. vsufructuariũ. ff. ó vsuf. vbi dr qó pp difficilẽ rez discussionẽ aliqd pmittit qó alꝭ phibet, qz talis difficultas inducit quãdã impossibilitatẽ secundum Inn. in. c. nõ est de deci. cũ alijs. s. alleg. p eũ, de hoc vide Jo. de ana. in rub. de clerico venatore. Sic in ꝓposito, lz alias nõ esset ad iudiciũ sortis recurrẽdũ, tñ pp impossibilitatẽ hanc aut saltem difficilimã dignotionẽ inter primogenitũ z scõogenitũ inter istos geminos tolerabile videret iudiciũ sortis. † Ad
4 hec facit qó notabiliter dicit Pe. Ja. in sua prati. in ti. de arbore successionis regni Frã. col. iij. vbi querit de duobus plaustris sibi obuiãtibus qó eoz dz alteri cedere, z dicit q lz videtur hec põ insolubilis põt tñ dici qó retrocedere debeat qó cũ minori dãno põt, vel ille cuius ductor potuit prouidere, vel si i vno plaustro essent res fiscales, vel dotales, vel pupillares, illis daret fauor. Sed si omnia essent paria, tunc sorte esset dirimendũ ſm no. in. l. ij. §. i. ff. ne quid in lo. publi. z ibidẽ panloãte loquitur de duobus regibus qó sorte sit dirimendũ qs regnabit qñ ẽ inter eos dubietas z altercatio argu. d. l. sed cum ambo de quo latius infra dicetur.

5 ¶ †Accedat ét p qfirmatione huius opinionis qó nota. dicit Car. qs. clij. vbi ponit sex modos finiẽdi qtrouersiã inter duos qtendentes de Papatu data paritate ꝓbationum inter quos vnus est p iudicium sortis de quo qs. meminit Fely. in. c. capitulũ. sancte crucis col. pe. de rescrip. adducens Pet. de mon.
6 in tract. de potesta. impatoris z qsilij in. xxxj. col. ¶ †Sed in ꝓtriũ alleg. fely. eundẽ. Card. in. c. lz cãm de ꝓba. vbi ponit de cisionẽ quã appellat solitariã quod in beneficialibus non est locus sorti per tex. in. l. eũ q. de eo q mitti. in pos. lib. vj. vbi gl. in verbo possessore dat rõnem hãc ne. s. dẽt vitiosus ingressus ad bñficiũ, qz pp sortẽ qtingeret pficí bñficio eũ q non haberet titulũ canonicũ ꝯ regulã. c. j. de reg. in. in. vj. Sed nõ est profecto solitaria hec diuisio. vide enim eundẽ Card. in. c. fi. de sorti legijs, in fi. ver. quero nunqd. Nititr tamen fely. vbi. s. saluare
7 ꝓtrietatem. s. dictã Cardi. a nullo alio qsideratam, †qz tituli beneficiales sunt de iure positiuo quo Papa nõ ligat. c. pposuit de qcess. preb. cum si. Sed qsidera qó hec ratio fely. non videt sufficienter qclndere. Nã tunc tpis qñ agit de summo pontifice creando nondum est summus põtifex, z ita illa ratio militare nõ videt. Item illuz indubie abbominãdũ esset qsiderata dignitate z reuerẽtia ipsius sanctitatis apostolice. Si. n. non lz i alijs inferioribus beneficijs mittere sortes. c. fin. de sortilegijs,
8 multo minus in Papatu †qñ vbi maius piculum intendit ibi proculdubio est plenius qsulendum, vt est tex. in. c. vbi piculuz de ele. in. vj. q tex. ét de dignitate Papali loquit. Adꝺ facit qó dicit Jo. de ana. in. c. in ordinãdo extra. de si. quod pp exẽplum deberet curia apostolica pre ceteris abstinere a simonia. c. magna de voto eẋ. c. in causis ó re in. z ideo dicit tex. i. c. pcí

pue.

pue.xj.q.iij.scire debēt prelati qđ si vnquā puersa ppetrant tot
mortibus digni sunt quot ad subditos suos pditionis exēpla trās
mittunt,vñ necesse est vt tāto se cautius a culpa custodiant quā-
9 to p prana q̄ faciūt nō soli moriunt. † Ad idē est aureus tex.in.
c.ij.xxv.q.v.vbi dicit Romanus pōtifex,ad nr̄m reatū tēdit si
paternarū regule sanctionū nobis q̄sentiētibus,vel negligētib⁹
violent. Ideo frequens est dictū Patricij.in suo tractatu de in
sti.reipublice qđ plati plus peccant exēplo quam culpa. Et ita
ergo qcqd dicant pdicti doctores in Papatu nō liceret mitte-
10 re sortes. † Hec induci pñt ad questionē,an oans pecuniam pro
Papatu,vel impio simoniā cōmittat,vel incidat in.l.iulia.am
bitus.qđ nō est pñtis speculationis,q̄ tñ aliqñ poteris inter-
rogari vltra dicta p Joan.de ana.in.d.c.in q̄sequēdo vide om-
nino Geminianū post Jo.an.i.c.j.de homici.in.vj.vbi pulchre
resoluit hāc qōez. Ultra allegata aūt p hac opi.ē. Adde bo
nū tex.Nu.xxxiij.c.in fi.ibi.Ego.n.dedi vobis illā in possessio
nē q̄ diuidetis vobis sorte,t deinde subiūgit,singulis vt sors ce
ciderit ita tribuat hereditas.ad idē est tex.nu.xxxiij.c.t ita bo
die videmus seruari sepissime in diuisione rex hereditariarum.

Sed redeundo ad propositum

11 † principale in cōtrarium q̄ presens questio nō sit sorte dirimē-
da arguit. Primo p totū titu.de sortilegijs,vbi sortes prohiben
tur. Sed respōdebit aliqs q̄ sortes nō sunt prohibite qñ nō fiūt
p magicas icātationes. Et ita i casu nr̄o suadēte hac necessitate
que oritur ex dubietate primogeniture cū vterq̄ videat habere
paritatē iuris vī pmittēda,ad hoc facit glo. notabilis.xxxv.q.
ij.in summa in ꝟbo sortes,in fi.dicēs qđ Augu.scripsit q̄busdā
ciuibus cū ciuitas eēt obsessa t dubitaret clerus q̄ deberent fu-
12 gere t q̄ remanēr,qđ sorte illud eēt dirimēdū. † Scđo igitur
fortius arguit ꝫ istā opi.qđ iudiciū sortis isto casu q̄grue nō pos
fit p theoricā notabilē Joan.an.in.c.licet de probatio.vbi dicit
qđ qñ est questio in facto res nō dirimit sorte.t idē dicit Bart.
in.l.si duo.colū.iij.ff.vti possideris.per.l.duo sunt Titij.ff.de testa.
tute.p hac theorica est glo.apud legistas reputata singu.in.l.j.
in verbo ꝓhibebit ad fi.C.vti possideris. Sed sic est qđ in ꝓposi
to nr̄o est qđ facit p tex.in.l.idē erit.ff.de sta.homi.vbi dicit qđ
13 quādo agitur de priorītate,vel posteriorītate natiuitatis questio
potius est facti quā iuris. † Tertio arguit q̄tra hāc opi. per
Bal. in.l.meminimus.C.quādo t quib⁹.iij.pars debe.dicētē
qđ nūquā res est sorte dirimēda,nisi in casibus a iure permissis,
q̄ in alijs peccatū cōtinet. Sed glo.in.c.fi.de sortilegijs extra
dicit qđ permissum est iudicium sortis,nisi ex cā reperient pro-
hibite sortes,modo sic est q̄ vbi sunt due regule quaꝫ vna ꝓhi-
bitiua alia pmissiua,tūc ꝓhibitiua est potius attendēda quā per
14 missiua tanquā potētior.c.tutor.t ibi Bar.ff.de suspe.tuto. † vi
de Bal.in proe.decre.col.iij.vbi dicit q̄ potētius est qđ ꝓhi-
bet quā qđ pmittit p.l.sabinus.ff.cōmuni diuidūdo,de hoc am-
ple p dñm Jaso.post doc.in.l.si Ruffinus.C.de testa.milit.col.
j.t.ij.qué oino videas. Quarto arguit q̄ iudiciū sortis t for-
tune eq̄parant. Bal.in.l.ij.si duobus.C.cōmu.de le.in.j.nota-
bi.fortuna aūt est amica varietati t respuit q̄stātiā,vt dicit Tul
lius lib.ij.de natura deoꝝ,t idem lib.iij.dicit fortunā nemo ab
15 incōstātia t temeritate seiūget,t idē lib.ij.de diuinatione. † Ni
hil est tā ꝟrīū rationi t cōstantie quā fortuna.modo sic est q̄ ius
varietatē prorsus dānat t cōstantiā mirifice amplectit.insti. de
iusti.t iur.i prin. Justitia est q̄stans t ꝑpetua volūtas,facit cle.
j.de renun. Itē ius rōnē p aia habet.l.cū pater.§. dulcissimus.
ff.de leg.ij. Bal.in.l.si q̄s seruo.C.de pactis.col.ij.ad fi. Et iō
dicebat Abbas Pan.in.c.fin.de sortilegijs,q̄ ꝫ in aliquibus
locis p sortem eligant suos officiales,tñ dicit q̄ melius putat eē
q̄ nō,q̄ pōt assumi indignus iuxta illud si fortuna volet t̄c. Itē
16 q̄ p sortem tentat Deus ꝫ illud Euangelicū. Nō tentabis do-
minū Deū tuū. † Itē pro hac parte ꝫ hanc opi. facit q̄ ipsemet
Bal. dicit in.d.§. Itaq̄ in.j.q̄sti.ff.vete.quod vbi ageret de iu-
re presenti siue q̄sito nō est locus sorti,q̄ iudiciū fortune est re-
motū a ratione,ideo dicit ipse,ratio t intellectus nō debet se cō
mittere fortune t existētibus sine ratione. Fortuna enī sepissime
prefert iniquum equo,t sic nō iudicat recte,vt habet in.l.sed an
vltro.§.fi.ff.de nego.gest.t ita vī Bal.velle q̄ hec questio non
sit cōmittēda sorti maxime in istis partibus vbi mortuus desinat
17 viuum,t sic nō videtur ius pendere,imo illico mortuo patre ac-
quiritur filijs sine intervallo. † Et ad hec de fortuna,vide Bal.
in.d.l.si duobus.i prin.C.cōia de lega.vbi dicit q̄ fortuna est in
exorabilis,q̄ muta t surda t est quedā lex occulte nobis nature
que est ipetrabilis.argu.l.tēperent.C.de vesti.olobe.lib.xj.ali-
bi dicit Bal.in.d.§. Itaq̄ est rex enētus ex incerto motore pro
cedens. Ex pdictis vides bonū esse abstinere ab hoc iudicio
sortis.vt supra cōsulit Abbas Pan. Si tamen velis ample
cti hāc opi.debes eā dupliciter limitare. Primo dūmō vtraq̄
pars,de cuius preiudicio agit tantum,q̄cordet dubietatē sic fi-
18 niri.vt no.doc.i.d.c.fi.de sortile.vel saltē altera. † Nā vt dicit
ibi Abbas Pan.in fi.ad petitionē alterius iudex cōpellit ad
sortē p.d.l.sed cū ambo. Secus aūt si ageret etiaz de preiudicio
tertij,q̄ eo nō vocato nō est decidenda res sorte cum eius inter-
sit,t sic vocādus est argu.tex.notabi.in.l. Nam ita diuus.ff.de
adop. Sed si iste tertius requireret iudiciū sortis,tūc poterit iu
dex facere fieri sortē argu.l.huiusmodi.§.fi.ff.de leg.j.ad hoc vi
de Bal.in.d.l.si duobus.col.ij.ad princi. Ex hoc inferēdū est
q̄ si reipublice interesset,vt vnus potius cōsequeretur principa
tū t dominationē q̄ alius nō deberet sors pro principatu mitti,
19 nisi euocatis reipublice officialibus. † Scđo limita hāc opi.
procedere qñ sors licite fieret,t ideo Ange.in.d.l.sed cum am-
bo sup glo.q̄ exēplificat sortē p taxillos q̄ opp.ibi glo.de tit.de
sorti.extra t nō soluit.ponit ibi Ange.concordiā hoc modo qđ
quedā est sors reprobata t illa nulla est q̄stio dirimēda,quedam
est nō reprobata,t illa pñt questiones dirimi t terminari, t ita
refert t sequit Jo.de ana.in.c.fi.de sorti.extra i glo.fi.ad prin.
de multiplici aūt sorte,vide Joā.an.in proe.cle.vide Feder.de
senis cōsi.cclxxxiij. Archi.xxvij.q.ij.in prin.beatū Tho.ij.ij.
q.xciiij.arti.vlti. Bal.in tit.q fen.da.pos.in vsibus feudo.§.pe
nul.col.pen.ad fi. Sed querit stāte hac opi.vtrū si sint alij fi
lij ab his q̄ de primogenitura q̄dunt,oēs mittant sortē,vel tm̄
illi de q̄bus est dubiū. Et videt quod oēs filij debeant sortē mit-
20 tere ex quo nullus est primogenitus verificatus. † Be his.n.q̄
nō sunt,t nō apparent idē est iudiciū.l.in lege.ff.de ꝫben. emp.
cū simi. Be q̄bus ibi in glo.in verbo qđ nō sit.cū ergo nō q̄stet,
nec appareat de primogenito,ergo debet hī ac si nō eēt aliqs
primogenitus,si nō est aliqs primogenitus oiuz filiozū eēt equa
lis conditio.ergo sic est dicēdū in ꝓposito. Item q̄ ex psona
alterius admittit q̄ ex sua nō admitteret.ff.de libe.t postbu.l.fi.
ff.vñ liberi.l.j.§.fi.ff.de q̄tratab.l.filiū.t.ff.q̄ēadmodum serui.
amittat. Hinc dicit Bar.in.l.ꝑcipimus.§.pen.C.de appel.
21 qđ rōne clerici laicus gaudet illius priuilegio in re cōi. † Et iō
dicit Joā.de Ligna.in.c.ex literis.de q̄stitu.quod si agitur de
cōueniēda vniuersitate scholariū q̄ueniť cozā iudice ecclesiasti
co ex quo ibi sunt alij cleri.t Pan.in.c.ad audiētiā.de pscri.
extra quod laicus rōne cōionis in re cū ecclesia Romana gau-
det prescriptione cētena de quo ibi p Fely.t in rub.de offi. de
lega. Pro hoc facit quod dī in simili de plurib⁹ intrātibus
castrū proposito brauio primo intrāti,si aliq̄ itrauerint, t aliqui
nō debent iterato currere,nedū hi de q̄bus dubitat q̄s eoꝝ pri-
mo intrauerit,imo ēt oēs,vt tenet Cy.in pe.ffoꝝ.qué refert ibi
Bal.col.ij.versi.sed nunqd currant bi duo tm̄,t mouebat per
22 tex.in.c.cū vintoniēsis.de elec.extra vbi ꝓbat † qđ si duo eligā
tur in discordia,iteruz debet fieri electio a toto capi.t de oībus
canonicis ac si nihil esset actū tex.in.c.si electio.eo.ti.in.vj. Hu
ius opinionis fuit etiā Ang. de Perusio in.l.eū q̄ nouissimus.
ff.ad trebel.quia ex quo nullus est victor,nullus alioꝝ potest di
ci victus,ad hoc facit tex.in.l.nec vtile.ff.ex q̄bus causis maio.
t dicit Ant.Corse.in suo tracta.de brauio quod ista est commu
nis opi. Sic ergo in proposito videtur,quod omnes filij mittere
sortē debeant ex quo nullus censet primogenitus. Et sic nullius
ratione iuris ꝓmogeniture exclusus. Sed bis nō obstātibus
contrarium est verius. Nā quicquid dicat Anto.Corse.vbi si
pra tamē cōmunior videtur eē opi.docto.in cōtrarium,qđ scili-
cet in casu suprādicto oēs ad cursum iteratū admitti nō debeāt.
Sed tm̄ illi qui castrū intrauerunt,prout tenuit Bal.in.d.pe.
ffoꝝ.§.itaq̄ dicens,qđ alij negligētiores omnino sunt exclusi,q̄
preuenti,vñ istis precurrentibus dabitur iteratus cursus, alijs
reiectis. Et ad.c.cū vintoniēsis. Respōdet q̄ loquitur ille tex.
in iure capituli in quo oēs participant q̄ tanq̄ capitulū eligūt.
23 q̄ ius electionis hoc casu penes capitulū remānsit. † Sed in hac
questione nostra loquimur in iure singulozū ad qđ nō admittun
tur excluſi,t pro hoc adducit qđ not.in.l.in executione.§.fi.ff.de
verbo.ob.t in.l.claudius.ff.q̄ potiores in pig.habe.imo fortius
dicit Bal.in statutis suis in ꝟbo brauiū,qđ ista opi.de q̄suetu
dine seruat. Nā preuenientes videntur preoccupasse sicut in re
que habet p derelicto,vt.l.qđ securus.ff.de stipu.seruo. Cōsue
tudo aūt est optima iuris interpres.c.cū dilectus,de consue. ex
tra. Et ita validior est hec opinio que q̄suetudinaria interpreta-
tione fulcitur qđ.s.alij filij,de q̄bus certū est nō esse primogeni-

tos, nullatenus admittant ad sortē mittendā pro iure primogenitu re q̄sequendo, q̄ consors iterato mittit pp incertitudinem primogeniture, que ratio in istis duobus geminis tātum militat nō
24 in alijs. † In incertis enim nō in certis locus est cōiecturis. l. cōtinuus. §. stipulatus. in fi. iūcta glo. in ꝟbo nullus. ff. de ver. ob. certū est aūt istos posteriores nō esse primogenitos, ergo ꝛc.
¶ Itē q̄ frustra expectatur id cuius euētus nihil operat, ꝛ frustra admittit quis ad id faciēdū q̄ factū nō relevat. c. ad id q̄ de sponsa. extra. c. cū cōtingat. de offi. delega. cū simi. si isti posteriores in genitura admitterent ad sortē hoc nihil eis operare tur, q̄ certū est q̄ ius primogeniture debet ratione q̄litatis huius. s. priorit atis in genitura. ergo ꝛc. Posset, ꝛ hoc pluribus alijs fundamētis firmari, sed nō curo, q̄ satis videt mihi clarū.

SVMMARIVM

1 Gratificatio vtrum veniat in primogenitura si sint gemini simul enixi.
2 Gratificatio locum habet quādo schisma est in imperio.
3 Equalitas inter impetrantes, an impediatur per concursum.
4 Gratificationi, an sit locus vbi pro brauio ponit virgo vxorāda, ꝛ duo simul tangunt.
5 Regnū quis assequi debeat vbi sunt duo in eodem gradu.
6 Fauor vnius alterius iniustitiam operari non debet.
7 Rigor quando conuertendus in equitatem.
8 Equitas quando pondus habere dicatur.

¶ Questio decima primi libri.

1 q **Uarta principalis** opinio ē † q̄ sit locus gratificationi. Ita vt vnus ex his de primogenitura cōtendentibus pro primogenito eligat altero excluso. Hanc opi. posuit Jo. and. in rub. de feud. in addi. ad Spe. hāc etiā opi. refert Albe. de rosa. in statutis. q̄. cvj. p qua adducit tex. in. l. q̄aliter. §. q̄d ergo. ff. de fideicō. libe. ꝛ l. fi. ff. de religio. ꝛ sumpti. fune. cū alys allega. p eū, hanc ēt opi. tenuit Bal. sibi cōtrarius. C. de secū. nup. l. in q̄bus. vt latius diximus. s. in relatione opinio. ¶ Adde p q̄firmatione huius opi. Anto. Corse. in tracta. de potesta. ꝛ excellen. regia. versi. quero. vij. vbi post Bal. formaliter, ita tenet. ¶ Adde ēt Bald. in. c. j. §. pen. qui feu. da. pos. in vsi. feu. vbi monet questionē hanc, si deficiētibus masculis feudū ire debeat ad vnā feminā si extent plures femine, an succedet primogenita, vel an dñs poterit gratificari ꝛ refert plures opiniones, tādē residet q̄ equius esset q̄ dñs possit gratificari p illū tex. ibi quē dñs vellet. p quo alia iura adducit
2 q̄ videas p eū. ¶ † Pro hac opi. facit q̄ notabiliter voluit idē Bal. in proe. decre. col. ij. vbi dicit, q̄ si est schisma in iperio locus est gratificatiōi. p quo est glo. multū signāda. in cle. j. de iu reiu. in ꝟbo reges in fi. vbi dicit glo. cle. s. Joan. and. q̄ vidit ꝛ habebat formas quarūdā literaꝝ que ō registris Jnno. tertij dicebant extracte que emanauerant sup negotio discordie electionis, de qua in. c. venerabilē. de ele. extra que dirigebant, vt ibi refert. Et in his cōtinebatur, quod inconcussa consuetudo imperij rationi consona ꝛ iure subnixa p patientiam sedis apostolice tolerata, ꝛ p tolerantiam approbata erat quod duobus electis in discordia vterq̄ administrat vt rex, ꝛ omnem imperij iurisdictionē exercet, quod tamen ibi declarat Papa locū habere do nec per papaz alterius electio fuerit approbata vel reprobata,
3 ꝛ ita donec alteri gratificanerit. ¶ † Ad hoc facit quod dicit Ang. in. l. sed cū ambo. ff. de re indi. vbi dicit, q̄ si duo vel plures ipetrant sibi proniderī de p̄ben. in ecclesia cathedrali, ꝛ inter ipetrantes est oīmoda equalitas ipediunt se cōcursu cū tractaret de p̄iudicio epi, nō est potiorit as iuris sorte dirimēda, sed potest episcopus alteri gratificari, ꝛ de hoc est tex. formalis in. c. duobus. de rescri. in. vj. p quem tex. dicit Ant. de but. Pan. ꝛ And. barba. in. c. cū. m. de cōsti. col. xxiij. q̄ si plures fuerūt recepti ad vnā prebendam vacantem, ꝛ nō constat de priorit ate vel posteriorit ate locus est gratificationi ne fiat sectio p̄bēde cōtra cōsilium Turonēse. de quo in. c. maioribus. de prebē. extra. sic in proposito, ne fiat diuisio huius iuris primogeniture ꝯ naturā primogeniture. Ideo vī q̄ hoc casu sit locus gratificationi.
4 ¶ † Ad hec accedat q̄ dicit Joan. de Jmo. in. d. l. q̄ filiabus. §. j. ff. de lega. j. vbi dicit, quod si p brauio currentiū proponitur puella vxoranda, ex quo brauiū est indiuiduū erit locus gratificationi, si duo brauiū meruerint. argu. dicta. l. generaliter. §. q̄d ergo. ff. de fideicō. liber. vide ēt in indiuiduo Prepo. in. c. per venerabilem. §. quod aūt. col. xxxiij. vbi formaliter determinat, quod in casu nostro pater possit gratificari alteri geminoꝝ secū dū Bal. in. d. l. in quibus. ¶ Adde etiam Pe. Jac. in sua practica sub titulo de arbore successiōis regni Frācie. col. iij. vbi tāgit de questione quādo duo sunt in eodē gradu quo ad adēptionē regni, quis eorum habere debeat cū sit regnum indiuisibile, ꝛ prima fronte dicit hanc questionē insolubilē, tamen nihil esse ita insolubile quod solui nō possit, ideo ponit plures sententias
5 circa decisionem huius questionis. ¶ † Primo dicit, quod ille q̄ est in possessione sit potior. argu. §. cōmodū institu. de interdi. ¶ Secūdo quod sorte dirimēdum sit argu. l. sed cū ambo. ff. de iudi. ¶ Tertio q̄ vtātur alternis annis. arg. l. si cuius. §. si inter. ff. de vsufru. ¶ Quarto quod eligat idoneior. argu. l. ij. ff. de po. ¶ Quinto ꝛ vlti. q̄ sit gratificatio populi. vt is rex sit quez volnerint regē recipere. arg. ff. de lega. j. l. si qs a filio. §. j. ꝛ. ff. de offi. preto. l. Barbarius. Et sic nihil p̄cise resolvit. Tamē in dubio videt hanc vltimam opi. approbare secūdū doctrinam glo. cōmuniter approbatam. in. l. qui filiuz. §. sabinus. in glo. fi. ff. ad trebel. Possent p confirmatione huius opinionis plura cumulari, sed timeo nimia plixitate nauseā inducer, inter ceteros tex. qui allegari p̄nt multum mihi placet tex. in. l. iij. §. si cū omnes. ff. ad silla. vbi habetur quod si seruus habeat duos dōs ꝛ aliqui aggrediantur illos diuisim, ꝛ in diuersis locis sic quod vni tantum auxilio esse possit, seruus liberatur nec tenet senatusc̄ōsulto sillaniano gratificādo vni ex quo vtriq̄ auxiliationis cōmoditatem impartiri non potest, sic videtur in proposito, cū ius primogeniture sit indiuisibile, vt. s. diximus. Ad hec vide glo. in. c. venerabilē. de elec. extra Archidi. in. c. nos q̄suetudinē. xij. disti. Panor. ꝛ docto. in. cū autē. de iurepatro. Bertachinū in suo tractatu, de episcopo lib. iij. titu. de confirmatione episcopali.
6 ¶ † Sed cōtra hanc opi. opponet aliquis, q̄ sic alicui fauendū nō est quod alteri fiat iniustitia ꝛ grauetur. c. ex tenore. de foro compe. extra. Et nō debet vnius per alterum deterior fieri q̄dition, vt est vulgata regula iuris, ꝛ ita videt q̄ hec gratificatio nō valeat. Nā sic q̄ngere posset q̄ gratificatio veniret in fauorez eius qui nō esset primogenitus verus, alio vere primogenito excluso, siue facto suo, quod quodāmodo alienū est a iusto ꝛ equo, maxime q̄ grauis est casus e regno in seruitium, vt inquit Salustius in Jugurtha. ¶ Respōde quod lex suadente publica vtilitate etiā contra naturalem equitatem est valida. † Et ideo dicit
7 glo. notabilis. in. c. ius naturale. j. distin. quod pro bono pacis, vel publico quādoq̄ rigor introducit in naturalem equitatē, de quo ibi latius vide p Fely. post Bomini. Adde etiā eundē Fely. latissime in cap. ecclesia. de cōstitu. extra. col. viij. ꝛ seq. vbi multa signāda cumulat. Et p hoc adduco tex. forsan de iure melioꝛ in. l. j. ff. de incen. rui. ꝛ naufra. vbi pulcherrime dicit iureconsultus Ulpianus. Euidens ꝛ sanctissima cēset seueritas p q̄s vtilitati publice q̄sulitur. Et ideo dicit glo. not. in auc. vt sine p bibi. ma. ꝛc. in verbo estimamus, q̄ iniquū est nō fallere regulā vbi iustitia suadet, de qua glo. meminit Panor. in. c. intellexi mus. col. ij. de iudi. extra. Tñ aliquem difficultatis scrupulū relinquere vī Bal. in. §. penul. col. antepe. in titu. de his q̄ feud. da. possunt in vsi. feu. vbi post Odofre. dicit singulariter q̄ † eq
8 tates nō habent in se pondus, nisi legibus, vel consuetudine prescripta sint roborate. etiam in materia feudo. ¶ Sed fouendo hanc opi. hoc dictum Bal. non obstaret, q̄ hec gratificatio videtur esse legalis ꝛ iuridica, vt patet ex. s. allegatis.

¶ Questio vndecima primi libri.

e **Xaminatis his quatuor** principalibus opinionibus potuisset hec grauis q̄ō distinctionis federe terminari. Sed q̄n distinctio ꝛ subdistinctio sepius iterata, vt plurimū cōfusionē parit, vt ipsis rez experimētis cognouimus, vt cū dino Marco Imperatore loquar in. l. ij. C. vt in pos. legato. Resolvendi modus a copiosissimo iuris interprete Fel. in arduis presertim materijs vsitatus plurimū mihi placuit p cōclusiones, scilicet procedēdo, quibus dilucide, vt credo, huius enigmatis veritas innotesceret.

SVMMARIVM

1 Masculus robustior, an preferendus robusto.
2 Vulnerātiū sese neuter minime tenet si de insultu nō appareat.
3 Masculus

3 ℳ sculus presumitur viuacior femina.
4 Tempus quando necessario probandum.
5 Probatio vera que sit & eius appellatione quid veniat. 6.
6 Presumptiones quotuplices sint. 7.
7 Probationes p psumptiones a iure inducte dicunt liqdissime. Probationes iuris, an sufficiant ad conuincendum.
8 Actus presumptus a iure quomodo probetur.
9 Judex comparatur medico.
10 Lex quando indicijs contenta sit.
11 Presumptio iuris bimembris est.
12 Lex an possit extendi ex coniecturata ratione.
13 Probationes in contrarium contra presumptiones iuris, an et quando admittantur.

¶ Prima conclusio. q. xj.

v **Si in geminis** est qualitatū naturaliū disparitatis, is in iure primogenite preferendus est, cui vberius natura prouidit, vel qui est pregnantiori qualitate natura dotatus. ¶ †Huius conclusionis iustificatio duobus exēplis patebit. ¶ Primum, Si alter ex geminis masculis est fortior & robustior altero, tunc ille pp illam pregnantiorem qualitatē naturalem fortitudinis preferendus est, qz presumit citius exiisse de carcere materni vteri, vt dicit Bal. in §. itaqz in. j. qsti. ff. vete. col. ij. argu. l. si fuerit. §. j. in fi. ff. de rebus dubijs, de quo supra fecimus mētionē. Et ideo dicit Florianus de. s. Petro in l. j. §. cū arietes. ff. si qdru. paupe. fecisse dica. qó si in casu illius tex. nō apparet, quod animal aggressuz fuerit aliud si vnū est robustius altero psumit ab hoc robustiori inchoatū fuisse ggressuz & sic forte Bal. in l. j. xij. qōe. C. vnde vi. & l. vt vim ad finē. ff. de iusti. & iu. & Joan. de ana. in capi. significasti. colum. xiij. in fine.
2 de homici. extra dū dicunt, quod si † duo pariter se vulnerauerūt neuter teneť, nisi appareat de insultu p dictum §. cū arietes. Poterit limitari ex precedētibus nisi sit presumptio prouocationis cōtra vnum ex eis, quia robustior est altero, vel animosior. ¶ Secūdum exemplum erit quando vnus geminorum est masculus & alter feminini sexus, qz tunc propter illam pregnantiorem qualitatem & conditionē sexus masculini, masculus presumitur citius exijsse de claustro materni vteri, & sic Primogenitus
3 qz † maior est in eo vis quā in femina. Et de hoc est tex. rotundus in. d. l. si fuerit. in fine. ff. de rebus dubijs, vbi ita not. Bar. & ita expressa & in indiuiduo tenet glo. in. d. l. Idē erit in verbo. quo ad prin. ad hoc vide etiā bonum tex. in l. qui duos. §. si maritus. ff. de rebus dubijs vbi habeť, quod si maritus & vxor mutuo fecerunt pactū quod superstes dotē lucraretur si simul moriuntur, stipulatio de dote heredibus mariti cōpetit nisi probeť illam superstitem viro suo fuisse, qz presumitur maritus superuixisse propter maiorē vim & fortitudinē sexus masculini, & de hoc vide Fely. in cap. capitulum sancte Crucis, colum. xv. versicu. de duobus natis de rescrip. extra.
¶ Sed obijciet aliquis & vť quod per has presumptiones non debeat sic alter geminoz priuari & excludi a iure primogenitu-
4 re. †Nā regula est iuris quod quando tēpus est fundamentum alicuius intentionis, illud debet precise probari alias ꝓbatio est inualida. tex. est iuncta glo. & ibi nota. Bar. & docto. in l. nō solū. §. sed vt ꝓbari. ff. de no. oper. nūcia. tex. & ibi not. Bal. & Salice. in l. fi. C. ne seruus ex facto suo. glo. not. i. c. venerabilibus, de sentē. excom. in sexto. Vide Soci. in cōsi. xlij. col. iij. ibi tūc succedit regu. & consi. cclxxxiij. col. iij. versi. preterea ad hoc &c. ¶ Modo sic est quod iste geminoz qui pretendit se primogenitū nititur tēporis prerogatiua, qz prioritas in hoc qsistit. ergo &c.
5 †Sed ꝓbando ex qualitatibus presumptiuis de qbus supra qó nō precise de temporis prioritate ostendat. Probatur quoniam illa dicitur vera & propria probatio p quā nō argumētis, nō presumptionibus, sed clare intentio agentis deducitur. Fely. banc regulaz ponit in rub. de ꝓbationi. extra ad prin. p cap. fozus. §. causa. infra de verborum signi. & adducit inter cetera Ludo. de ro. in l. j. C. de testamē. mili. vbi dicit. quod probatio per presumptionem, seu coniecturas nō dicitur vera & propria probatio p. l. j. in versi. propie. ff. si tabu. testam. extabunt. Sed dicit Fely. quod melius facit tex. in l. Lucius. ff. de qditio. & demonstra. vbi Bar. & Jnno. & ita not. p confirmatione adducētes diuersitatē esse inter titulum de presump. vt videmus. Item & per illū text. vt dicit Bal. in. c. j. in princi. si de investitu. inter domi. & vasal.
6 lis ozia. in vsi. feud. vbi probatur quod † appellatione probatio nis plena ꝓbatio continetur. Et ita ergo videtur quod ratione huius presumptionis surgētis ex illis qualitatibus naturalibus etiam pregnantibus non sit sic ius primogenite alteri geminorum adiudicādum. ¶ Sed licet hec obiectio videatur prozsus destruere banc conclusionem primam, tamē credo quod facilīter responderi poterit incozrupta & illesa cōclusione nra. ¶ Ad uertendum est. n. quod presumptiones sunt in duplici differētia principaliter, quedam hominis, quedam iuris. Bald. in rubri. de probatio. C. And. barba. in rub. de ꝓba. extra col. xj. Jn presumptione hominis trāseant allegata in hac obiectione, licet tamen in presumptione hominis nō sit sine dubio, maxime quādo presumptio est violēta, vt. c. afferte de presump. vbi doc. de quo vide Panoz. in. c. is qui de spon. ad finem. & ibidem in addi. ad
7 ipsum in verbo, sentētiā. †Sed in presumptionibus iuris nō est dubium quod inducitur p tales presumptiones probatio ēt plena, vt est glo. reputa. singu. in l. si tutoz. C. de pericu. tuto. & curato. in verbo, ostenderis, vbi dicit in fin. quod probationes leguz liquidissime sunt. Et ideo dicit Bal. quod qñ ad victoziam reportandam requiruntur liquidissime ꝓbationes sufficit probare per presumptiones a iure introductas, quia dicuntur liquidissime, vt in criminalibus. l. fi. C. de proba. l. absentē. in princip. ff. de pen. qbus iure cauetur crimina liquidissime probanda esse, & tamen ad conuincendum aliquem sufficiunt presumptiones iuris. l. si quis adulter. C. de adulter. & idē in simi. Adde Barb. in rubri. de probatio. extra col. xj. vbi p hac ꝑdicta glo. in l. si tutoz. adducit tex. in l. j. in verbo, liquidis. C. de testamē. mili. subinn-
8 gens generaliter quod † actus presumptus a iure probať eoipso quod nō probať contrariū p glo. in l. si creditoz. C. de pignoz. act. & glo. in l. ij. C. de erro. calcu. & in l. ij. de peti. heredi. l. sine possidetis. C. de proba. l. in testamēto. C. de testa. mili. & in l. j. C. de fide instru. & iu. baste fisca. lib. x. Et ideo dicit ipse hoc casu nō est frustrādus, aut onerādus qs superfluis ꝓbationibus per tex. in. c. sicut de ꝓba. extra. & glo. in l. sup seruis. C. q milit. non possunt. lib. xij. Adducit postea alias glo. in iure canoni. & inuebit in legistas & canonistas qbus incognite fuerunt. Adde eun-
9 dē Barba. in. d. c. significātibus. eo. titu. de ꝓba. extra. † hinc dicit Bald. in rub. de ꝓba. C. col. ij. qó index est cōparādus medico q ex tactu, vita precedenti & vrina iudicat de infirmitate. & ita nō semp habet liqidā causam infirmitatis, sed aliqñ presumptiuā. ¶ Et ideo Fely. in dicta rubri. de proba. colum. ij. versi. secūda qclusio dicit quod probās intētionē suā p psumptiones, vel cōiecturas a iure approbatas pinde iuuať ac si vere & ꝓprie intētionē suā deduxisset, & p hoc adducit tex. in l. si qs locuplex in fi. ff. de manu. vindicta. & l. dolū. C. de dolo. & c ij. de renun. in vj. & c. j. & ibi Panoz. de cleri. nō residē. & extra cū pluribus al
10 legatis p eum. † Dicit tñ hoc presertim procedere qñ sumus in materia que certitudinaliter probari nō potest, qz tunc lex contentať indicijs. Et qz Fely. nihil ad hoc allega. vide duo notanda consilia Alex. vnū. clxvj. col. ij. in fi. in. ij. volu. Alterum est cxxj. in. iij. vol. qó est vltimū cōsiliū illius vol. col. penul. in fin. ibi benefacit. vbi post Bald. in l. de pupillo. §. si qs ipsi ptori. ff. de noui ope. nun. in. viij. q. & l. si qs ex argentarijs. §. penul. ff. de eden. dicit qó in his in qbus est difficilis ꝓbatio lex cōtenta est probatione p indicia & cōiecturas p. l. nō ois. §. a barbaris. ff. de re mili. cū alijs allega. p eum. Et subiungit Fely. loco supra allegato, quod hoc ēt procedit in statutis, in qbus ꝓbatio ēt p presumptiones eqpollet ꝓbationi vere ꝑm Fulgo. in l. j. C. de testa. mili. ¶ Sed suborit difficultas, an admittet ꝓbatio in qtrariū, & videť dicendum, quod nō ex quo est presumptio iuris per di-
11 ctū. c. is q de sponsa. extra. ¶ †Respōdendum est, quod psumptio iuris duplex est, quedā simplex, quedā duplex. Prima iuris tātum. Altera iuris. & de iure secūdum Panoz. in dicto. c. is qui ad finē, dicentem vocabula ista esse magistralia & iure nō cauta. Presumptio iuris simplex est cū ius in aliquo facto dubio presumit, sed nō fingit intantum quod pedes statuat sup facto presumpto sicut sup vero, & qtra talem presumptionē admittit probatio in contrarium, vt. c. cōtinebatur de spōsa. impube. extra. c. proposuisti de ꝓbatio. extra. Presumptio autem duplex, idest iuris & iure est quando ius vltra presumptionē procedit ad statuendū ac si ex facto presumpto vere cōstaret, & contra illā presumptionem nō admittitur probatio in cōtrarium, vt est tex. in dicto. c. ius qui. & cle. literis. de probatio. & illud est quod vult glo. in capi. ferrū. l. dist. dicens, quod contra omnē presumptionem iuris admittit probatio in contrarium, nisi ius statuat super illa presumptiōe. Nūc sic est quod in proposito nostro ius fuit er presumptione illa qó masculus prius egressus fuerit quā

femina expresse statuit, vt est tex. ad literã in. d. l. si fuerit. ff. de re
bus dubijs in fine. Et ita quantũ ad casum illum vbi inter gemi
nos esset diuersus sexus nõ videretur admittẽda probatio in cõ
trarium. Vbi aũt gemini sunt eiusdẽ sexus ⁊ vnus est robustior
altero, presumptio illa qõ vnus prior egressus fuerit iure nõ ca-
uet expresso. Et ideo in hoc casu videt admittẽda probatio in
cõtrariũ, imo qõ sit potius psumptio hominis quã iuris, nisi di-
cat quod satis exprimit ex q̃iectura ratione illius. l. si fuerit inu
cta glo. in. l. q duos. §. si maritus. ff. de rebus dub. in verbo, locũ
que dat rationẽ quare masculus psumit citius exijsse q̃ femina,
q; masculus est robustior, ⁊ femina debilior nec alia ponitur.
12 † Modo theorica est in iure vulgata, qõ vbi vna solũ rõ reddi
põt ex illa q̃iecturata possumus legẽ perinde extẽdere, ac si eẽt
in. L. expressa. Fely. banc theoricã ponit in cap. trãslato. de q̃sti-
tutio. extra. col. fi. in fi. post Bal. in. l. maximũ vitiũ. in. vj. col.
. C. de libe. preteri. cũ alijs allega. p eum, ⁊ vltra eũ vide que late
cumulant p domi. Jaso. in. §. omniũ insti. de actio. colũ. ix. circa
mediũ, adducens pro hoc glo. reputatã singu. in. l. quãuis. C. de
fideicõ. liberta. vbi ẽt Bal. nota. Plura ẽt alia allegat que nõ
curo trãsplãtare. inter cetera dicit qõ glo. illa in. d. l. quãuis nõ
vt sibi illud probare, adducens aliã glo. expressiorẽ in clem. j. in
verbo, eligat cũ nota. ibi p Pau. de leaza. de electio. in clemẽ.
Modo in proposito, licet ergo textus ille de psumptione inter
masculos nõ loquat, tamẽ ex ratione cõiecturali potest ita intel
ligi, q; vt dicit Bal. in. d. l. quamuis. tunc non dicitur interpre-
tatio extẽsiua, sed intellectiua, tamẽ securius credo quod ex quo
iure expresso de hac presumptione nihil est statutũ estimare de-
bemus hoc casu presumptionẽ esse iuris simpliciter ⁊ nõ iuris ⁊
de iure. Ita qõ admittat probatio in contrariũ p predi. C Imo
inquantum supradictum est quod vbi est presumptio iuris, ⁊ de
iure nõ debet admitti probatio in q̃trarium limitandum est, nisi
pars cui fauet cõtrarium fateretur, puta masculus feminã prius
genitam, vt voluit Cy. ⁊ communiter docto. sequuntur in auct.
sed iã necesse. C. de dona. ante nup. ⁊ ita tenet Panor. in. d. c. is
qui. col. j. versi. ij. queritur adducens glo. in auctẽ. de equalita.
do. §. j. vnde sumi. d. auc. sed iam necesse. Adducit etiam Inno.
13 in. c. quia plerique de immuni. eccle. extra. † Vbi singulariter di
cit, quod licet sententia transiuerit in rem iudica. tamen si pars
pro qua lata sententia fatetur eã ininstam debet illa sententia re
tractari, quod plurimũ signat ibi Panor. ⁊ ad extensionẽ illius
dicti, vide in addi. ad Panor. in verbo, retractari ⁊ vltra ibi al
lega. Adde Alex. in consi. ccxcix. col. ij. in fi. Ibi si ergo. in. ij.
volu. ⁊ eundem Alex. cõsi. ccxix. col. fi. ibi bene facit vbi ponit
aliam limitationem ad propositum nostrum quod cõtra presum
ptionem iuris, ⁊ de iure nõ admittitur probatio in contrarium,
nisi parte nõ resistente facte fuerint probationes in contrarium,
secundũ Inno. in. c. fraternitatis. de frigidi. ⁊ maleficis. extra.
Nota hos casus quia non parum est excludere partem a facul-
tate probãdi. Sed aduerte q; iste limitationes passim nõ ꝓcede
rent, vbi enim ageret de rebus priuator̃, satis possent habere lo
cum quãdo ex eorum facto respublica nõ lederet, secus aũt vbi
esset questio de regno ⁊ principatu, quia etiam ex q̃fessione par
tis cui fauet duplex iuris presumptio nõ admitteretur probatio
in contrarium, vt not. voluit Panor. in. d. c. is qui fidẽ. de spõ.
extra. col. j. vbi dicit, quod q̃ presumptionẽ illius. c. pars in cu-
ius fauorẽ ius presumit nõ tollit presumptionẽ p suã q̃fessionẽ,
vt matrimonio. ergo a fortiori in istis principatibus in q̃bus ma
gis est occultare reipubli. detrimentum, ⁊ hec de. j. conclu.

SVMMARIVM

1 Primogenitus vterq; geminorum quando habendus.
2 Res indiuisibiles que sint.
3 Feuda indiuidua que sint. Et quando dicenda diuisibilia. 4.
5 Socior̃ vni in diuisione bonor̃, an ⁊ qñ sufficiat prouocasse.
6 Feudum regulariter est diuisibile.
7 Primogeniture ius, an seruetur in feudis diuisibilibus.
8 Instantiam respondenti, an sufficiat dare.
Jus patronatus, an sit diuisibile.
9 Incorporalia quando sint diuisibilia.
Canonia an possit diuidi.
10 Feudis per filios cui concessa fuerunt diuisis, an censeatur iu-
risdictio diuisa.
11 Judex materiam diuisibilem qualiter diuidere debeat.

C Secunda conclusio. q. xj.

v Si in † geminis est qualitatũ naturaliũ paritas vterq; in diuisibilibus rebus rõne primogeniture cõpetentibus primogenitus est censendus. Notãter dico vbi est qualitatũ naturaliũ paritas, q; vbi est iparitas satis supior cõclusione diximus. Scõdo notãter dico, in diuisibilibus rebus, q; secus in indiuisibilibus, vt sequen
1 ti q̃clusione. C † Sed querit que dicunt res diuisibiles. Respõ de quod ois substãtia patrisfamilias censet esse diuisibilis inter filios ẽt si sit feudalis regulariter. Spe. in tit. de feu. §. si. xxxiij. querit vbi ponit generaliter hãc resolutionẽ, qõ feuda q̃ iure hereditario ꝓueniũt diuisibilia sunt. Ad idẽ vide Bal. in. l. si plu
2 res. C. de q̃di. inser. col. ij. versi. Jtẽ nota. vbi dicit formaliter q; feuda oia regulariter sunt diuidua inter heredes q; sunt de san-
guine, ⁊ oẽs debẽt facere fidelitatẽ q; feudũ tenent, subiungit qõ fallit in feudo franco ⁊ feudo regali. De quo sequẽti cõclusione
3 dicemus. C † Sed aduerte qõ q̃ hoc vr̃ eẽ tex. formalis in titu. de prohibita feud. aliena. p Fede. §. preterea. vbi dicitur, quod ducatus, marchionatus, comitatus, ⁊ cetera feuda principatuũ non diuidũtur, ⁊ ita generalitas Spe. ⁊ Bal. videt restringen-
da p. d. §. preterea. Et ideo Bar. in. l. ⁊ ideo. ff. de q̃di. furti. di-
cebat quod feuda diuidi nõ põt, nisi in casibus. d. §. preterea. Et ita sensit ipsemet Spe. q. xxxiij. eo. ti. de feu. Adde Gasparem filiũ Jo. calde. in tit. de feu. consi. xij. vel melius consi. iij. q; aliq̃ cõsilia posita in illo titu. sunt aliorum doctorũ. dicit ibi Gaspar, qõ, feuda de sui natura sunt diuisibilia, dũmodo nõ sint ea. l. data vt non diuidãtur, q; tunc contractus cõuentione partium legem accipiunt capi. q̃tractus, de regulis iuris. in. vj. vel si sit tale feu
duz, quod de sui natura nõ sit diuisibile, idest cõmode diuidi nõ possit. arg. §. quod si cõmode de officio indi. insti. vt est regnum, ducatus, vel marchionatus, ⁊ reliqua alia feuda q̃ p constitutio
nẽ Fede. prohiben. diuidi. vt. d. §. preterea. Adde Alexã. cõsi.
xxx. in. j. volu. colu. vj. Quod q̃siliũ ẽt ponit in. v. volu. consi. ij.
4 vbi dicit Alex. qõ † feuda oia diuisibilia sunt nisi sit annexa di-
gnitas. Adde Panor. q̃si. lxxxij. col. pe. in. j. vol. q̃si. vbi ẽt cõ
cludit, qõ feudũ regulariter diuidi põt p. d. §. preterea. Hoc tñ
dũmodo oẽs vassalli cõcordent, alias nõ p tex. quẽ dicit ad hoc
singula. in. d. §. preterea. ibi si q̃sores voluerint. Et p hoc addu
5 cit tex. iũcta glo. in cle. sepe. de verbo. sig. in fi. † Et ita dicit qõ licet alias in diuisione bonor̃ sufficiat vnũ ex socijs ꝓuo. vt toto titu. C. cõmuni diuidun. tñ hoc fallit in feu. qõ dictũ est multum singula. Sed vide Alex. in q̃si. vij. in. v. vol. vbi formaliter q̃riũ cõcludit. s. quod sufficit vnius ꝓuoca. qõ nota. Adde ẽt ad pre
dicta Panor. in. ij. vol. q̃si. iij. col. iij. vbi de diuisibilitate, vel in
diuisibilitate feudi loquit. Adde ẽt Soci. i. j. vol. q̃si. lxvij. col.
vij. vbi ẽt ponit hãc regulã quod feudũ regulariter est diuisibile
p tex. in. c. Oẽs filij. si de feu. fue. q̃tro. in vsi. feudo. Ita qõ solũ
fallit in feudis expressis in. d. §. preterea. quẽ tñ. §. decẽ pulcher
rimis declarationibus modificat, vt videre poteris p eũ ad quẽ
omnino in hac materia recurre, q; copiosissime loquit vide do.
Jaso. in prelu. feu. colu. antepe. versi. vltra diuisiones Bald. ⁊
nouissime dominũ Franciscum de curte in suo tractatu de feud.
in quarta parte. q. xxx. col. v. versi. ij. principalis regula vbi idẽ
6 concludit vt supra. C Ecce ex pcedẽtibus † ergo colligere debe
mus quod feudũ omne regulariter est diuisibile ⁊ ita inferẽdum
est quod in casu nr̃o in feudis vterq; geminor̃ habebit partem.
In feudo debet primogenito rõne iuris primogeniture, ⁊ ita di-
ctante cõsuetudine Parisiensi qõ primogenitus habeat certaz
prerogatiuã in feudis vltra alios filios illa progatiua diuidẽda
7 erit in casu nostro inter istos geminos. C † Ex quo inferendum est quod nõ semper est vera regula quã ponit Soci. q̃si. cclij. in
ij. volu. col. xvij. quod in feudis diuisibilibus nõ seruat̃ ius pri-
mogeniture, ⁊ eandẽ regulã ponit etiam consi. cclxxviij. ⁊ cõsil.
lxvij. col. vij. in primo volumi. ⁊ ante eũ Oldra. consi. ccxxxvij.
colum. j. Alex. consi. lx. in. j. col. in. iij. volu. ⁊ idẽ Alex. consi.
vij. in. v. volumi. colum. j. Nã videmus ex precedentibus qõ est
dubilis casus in quo feuda sunt diuisibilia, ⁊ tñ seruatur ius pri-
mogeniture puta inter istos duos geminos de quibus in propo-
sito, q; prerogatiuã iure primogeniture competẽtem propter du
biũ prioritatis, vel posteriozitatis in nascẽdo inter se partiri dẽ-
bent. Et si dicatur quomodo poterit fieri hec diuisio eius quod
prouenit ex proregatiua primogeniture. Nã ius primogenitu re
est indiuisibile vt certum est, ergo ⁊ res que cõpetit rõne iuris
8 primogeniture est indiuisibilis, † q; accessoriũm sequitur natu-
ram principalis. l. cum principalis. ff. de regu. in. c. accessoriũ. de
regu. in. in. vj. C Respondẽdum est quod regula illa est brocar

dica.

dica. Itē quod sufficit respondenti dare instantiā glo. reputata singula in c. sicut vrgeri. j. q. j. Bo istātiā. Nā ius patronatus est indiuisibile in substantia, ⁊ tñ in fructu est diuisibile, puta in potestate presentādi. c. j. de iure pīona. in clem. plures. eo. tit. col. iij. p illū tex. adducens simile in iurisdictione q̄ pōt eē apud plures insolidū, sed exercitiū siue fructus iurisdictionis p parte in quālibet est dinidēdus. de hoc vide Rochū de curte i suo tractatu de iure pīona. §. ius. col. vij. versi. vj. q̄ro. ⁊ ita in ꝓposito qñ res cōpetens rōne iuris primogenite est diuisibilis erit ius primogenitnre penes ambos insolidū, sed prerogatiua iuris primogeniture apud quēlibet eox pro parte. Nā prerogatiua diuisibilis est argu. l. Nā satis. §. si ergo. ff. quē admo. serui. amitta. l. q aliena. §. fi. ff. de nego. gest. l. lucio. ff. de aqua quotidi. ⁊ estima.

9 †Incorporalia eni licet nō diuidantur p se, tñ in q̄sequētiam rei corporalis bene diuidunt. l. arbor. §. aquarum iter. ff. cōmuni diuidundo. ⁊ ita volnit Bal. in. d. §. preterea. col. ij. ad prin. ⁊ in eadē col. circa finē. dicit q̄ ꝑm canonistas canonia non potest diuidi, nec intē sine nec extē sine, q̄ nō habet partē de post partē si vno canonico mortuo duo eligant vice illius nō fit diuisio, sed dualitas in p̄bēda de quo p doct. in. c. maioribus. ⁊ c. dilectus.

10 de p̄ben. extra. ¶ †Ad predicta faciunt not. p Bar. in. l. inter tuto. ff. de administra. tutox. vbi vult quod si cōcessum sit a principe comiti feudū pluriū castrox ⁊ filijs eius, postea diuiserunt castra nō dr propterea diuisa iurisdictio rōne feu. cōpetens, sed solū intelligit diuisa administra. Accedat ēt quod dicit Alber. de rosa. in suo dictionario in verbo, feudū. col. iij. versi. bis p̄missis quod lz feuda dignitatū sint indiuisibilia, tñ bona temporalia eox possunt diuidi. subiungens quod in quadā questione quam ibi refert Ray. de forolinio ⁊ plures alij docto. ita cōsuluerunt, de quo dicto Albe. vide Fran. de curte in suo tractatu. de feu. in quarta parte. q. xxx. col. iiij. versi. x. p limitatione vbi ita simpliciter transit. de hoc vide Alex. de imo. q̄si. lx. col. j. ⁊ consi. vij. in. v. vol. col. ij. versi. iiij. probatur. vide ēt Socy. lxvij. in. j. vol. col. viij. versi. ij. principaliter. vbi plura adducit que videre

11 poteris p eum. ¶ †Ex predictis ergo habemus quod isti gemini diuidunt inter se prerogatiuā competētē ratione iuris primogenitnre. Et p confirmatione huius cōclusionis accedat maturū illud q̄siliū Petr de anch. ccvj. vbi dicit q̄ qñ in aliqua materia sunt opiniones hincinde probabiles, laudat iudex q p mediū diuidit materiā diuisibilē. quod dictum Pet. extollit Feli. in. c. j. de q̄stitu. extra colum. penul. ⁊ ita ergo vbi prerogatiua est diuisibilis vterq; geminox semissem progatiue consequetur.

SVMMARIVM

1 Primogenitus in rebus indiuisibilibus qualiter preferendus.
2 Glose opinio in cumulo multarū que prenalere debeat.
3 Opinio legis aut statuti quando sunt plures que approbanda.
4 Augmenta in fine validiora fiunt.
5 Glose opinio in dubijs iudicium ad se trabere debet.
6 Presumptio quando pro possessore sit.
7 Possessor in iudicio diuisionis presumitur dominus.
Possessio ab onere probandi relenat.
8 Feudum indiuisibile duobus concessum vno sine herede decedente ad quem deuolnatur.
9 Feuda indiuisibilia quando possint diuidi. 10. 18.
11 Cōsuetudo nunqd habeat vires sup̄ quesibilibus p priuilegiuz.
12 Contra inuerecunde dicta aliorum sibi arrogantes.
13 Jus diuinum consuetudine non potest abrogari.
14 Dignitates defluunt a principe tanq̄ a fonte.
15 Corona regia quid designet.
16 Regimen breue non parcit subditis.
17 Gallie regnum aliquando diuisum.
18 Sequestratio quando prohibita.
19 Regnum qualiter dicatur diuisum.
20 Diuisio dignitatis regie consuetudine introduci, an possit.
Feuda in regno Francie sunt redacta ad instar reliquorum patrimoniorum.
21 Viris de consuetudine attestantibus quomodo credēdum.

¶ Tertia conclusio. q. xj.

1 i **A geminis circa † res** indiuisibiles p ferēdus est in iure primogēniture is cui suffragatur possessio. Pro hac cōclusione habes glo. nota. in. l. idē erit. ff. de statu homi. in verbo, q̄stio in fi. vbi ita residet glo. similē faciens q̄oem, hoc modo tñ declarando, q̄ glo. ibi plures ponit solutiones, hanc aūt vltimā ponit, ⁊ sic approbare eā voluit ꝑm q̄ ipsemet Accursius asserit in. l. q filium. §. sabinus. ff.

2 ad treb. in gl. fi. †vbi vult quod quādo plures opi. referunt sine specifica approbatione vnius cēseatur vltima approbata, q̄ dictum etiā docto. cōmuniter sequuntur. de quo vide Joan. and. in. c. j. de sen. excō. in. vj. ⁊ c. j. de penis. in. vj. in nouel. Cy. in. l. j. C. de sacrosan. eccle. Bar. in. l. bona fides. per illū tex. ff. de posiri. Bal. in anc. ex testa. col. ij. C. de colla. Joā. de imol. in. c. fi. col. pen. de prescri. Lud. de ro. consi. lxxxiij. ⁊ ad hoc ēt infinite doc. decisiones cumulari possent. Sed qñ innebit glo. singu. in. l. sed licet. ff. de offi. presi. ꝫ eos q defectu legum, vel ignorātia probationē glo. inducunt. Ideo pro predicta glo. in. d. §. sabinus adduco tres tex. vnus est i. l. si idē cū eodē. §. si vna actio. ff. de iurī. o. in. vbi ex illo tex. colligit Bal. Ange. ⁊ do. Jaso.

3 quod † vbi in. l. vel statuta referunt plures opi. in dubio vlti. cēsetur approbata, quod dicit do. Jaso. notandum qñ vel glo. vel Inno. vel Spe. referunt pluralitatē opi. ⁊ nullā firmant. alius est tex. in. c. capellanus. de ferijs in verbo, posteriori sententia, vbi ita not. doct. cōmuniter alius ⁊ tertius satis peregrinus allegari pōt in. c. liquido de cōsecra. distin. ij. vbi dr quod Christus quo firmius cōmendaret mysteriū altitudinē sacramenti eucharistie vltimū hoc volnit infigere cordibus ⁊ memorie discipulorū a quibus erat ad passionē digressurus, ⁊ p illum text. glo. ibi

4 infert quod † pacta nouissima validiora sunt per. l. pacta. C. de pactis. sicut alias inqt Tulli. in Rheto. argumēta validiora in fine fiunt, ⁊ q̄ nouissime fit inspicit. l. si qs ante. ff. de acqui. pos. ¶ Ex p̄dictis habes firmatū q̄ Accursius volnit in hac opin. residere q̄ sit inspicienda cōmoditas possessionis. quod nota. q̄ nō parum est habere opinionē glosatoris pro se, quia presumitur ceteris melius intellexisse, vt inquit Bar. in consi. incipien.

5 andriolus, † ideo dicit Jaco. but. in. l. j. C. q pro sua iurisdictione quod in dubio iudicandū secūdū opinionem glo. hinc etiā dicit And. barb. in rub. de testa. extra i repe. col. xlj. q̄ sicut agnus coram tondente autoritati glo. acquiescit, ⁊ idem Barba. in. c. cū M. ferra. de cōsti. extra col. xiij. innebit ꝫ eos qui detrahunt opi. glo. p illud q̄ dr Cāticox. v. c. pcusserunt me vulnerauerunt me, tulerūt palliū meū custodes murox. Nā iurisperiti debent, dicit ipse, seruare honorē ⁊ auctoritatē glo. Be auctoritate aūt glo. si vis cumulationē, vide dñm meū do. Jaso. in. l. vt vim. ff. de iusti. ⁊ iure. Matheū mathesilanū in suo trac. de eligen. imper. Anto. corse. in fine repertorij ad Panor. §. de auctorita

6 te glo. ¶ †Sz pro ampliori corroboratione huius cōclusionis vltra auctoritatē glo. ordinarie adde Bal. in. c. capitulum sancte crucis. de rescrip. extra. vbi dicit q̄ si duo ipetrauerunt potestariā Bononie, si vnus est in possessione alter nō, p̄sumit p possessore, q̄ ex eo q̄ possidet plus iuris hz eo q nō possidet. argu. l. fi. vti posside. ff. ⁊ possessoris cā melior est dicit Spe in titu. de lega. versi. qd si actor. ⁊ idē in titu. de loca. §. vj. versic. lxvj. q̄rit vbi dicit q̄ possessor hz plus iuris in retinēdo quā actor in agēdo. †Hinc dicit Ang. in. l. ⁊ ideo. ff. de q̄di. furti. q̄ possessor p

7 sumit dñs in iudicio diuisionis, adde ēt Soci. q̄si. cclxxviij. col. penulti. versicu. preterea licet, vbi dicit quod qñ nō apparet de prioritate preferr q est in possessione secundum Bar. in. l. j. §. j. ff. de bono. possessio. Illa enim est natura possessionis quod relenat ab onere probandi. Soci. consi. clxxxj. col. ij. versi. his tñ nō obstantibus, ⁊ consi. ccxvij. colū. j. in secundo volu. ⁊ sic satis ergo erit firmata hec conclusio nostra. ¶ Sed q̄ hec conclusio ponitur in rebus indiuisibilibus. Quero que sint res indiuisibiles. Solu. huius questionis pēdet ex his que diximus in questione precedenti quod feuda dignitatum dicuntur res indiuisi-

8 biles p ea que ibi diximus † qbus adde q̄ tanta est indiuisibilitas in illis feudis q̄ si tale feudum duobus esset concessum vno decedēte sine herede, licet regulariter nō haberet locum ius accrescendi, tamen alteri, scilicet superstiti, accresceret propter naturalē individuitatem ipsius feudi. Alex. de imol. cōsi. ij. in. v. volumine secūdū Jaco. de belui. And. de iser. ⁊ Bald. in. c. de duobus fratribus de nouo beneficio innesti. idem Alex. consi. vj. in eodē volumi. vbi dicit quod quamuis alias in facti contingentia requisitus cōsulnerit feudum simplex posse diuidi, etiā si vnus ex vassallis habētibus feudum cōmune cōtradicat, tamen in feudo comitatus, ducatus, vel marchionatus, dicit nunquā se consuluisse q̄ inuitus vasallus possit ad diuisionē faciendā a socio compelli pp tex. apertū in. d. §. preterea. ⁊ glo. fi. in. c. licet de voto extra. ⁊ glo. in. l. cōmuni diuidū. in prin. ff. cōmuni diui-

dum. adde etiã eundẽ Alex. in. v. vol. cõsi. vij. vbi post And. de iser. in. c. j. §. itẽ si duo in titu. qbus modis feud. amitti. dicit qd feudũ inter heredes est diuisibile sicut alia hereditas patrissa-milias diuisione nedũ voluntaria, sed ꝛ necessaria ꝑ pnocationẽ; scilicet vt toto titu. ff. ꝛ C. famil. herci. nisi in feudo marchie, comitatus, ꝛ aliꝭ de qbus in. d. §. preterea. quod latius declarat, vt
9 videre poteris p euꝫ. ¶ † Sed aduerte quod lꝫ de iure hec oia feuda dignitatũ videant eẽ indiuisibilia; tñ de ꝙsuetudine secus scõm Joan. an. in addi. ad Spe. sub rub. de feu. col. pen. ver. nõ omittã, vbi dicit qd cõmuniter in Italia ꝛ certis partibus Alemanie dignitates ꝓter regales diuidunt. s. ducatus, marchionatus, comitatus, ꝛ similes p pdictã cõstit. Fride. ꝛ subiũgit quod defendit hec ꝙsuetudo, qꝛ imperatoribus sciẽtibus est introducta quod necessariũ est ad introducẽdã ꝙsuetudinẽ legi ꝺriam, argu. l. de quibus. ff. de lega. ꝛ ꝑ hac ꝙsuetudine que facit feuda ista dignitatũ diuisibilia inducunt leges iste. ff. de ꝙtrahẽ. empt. l. si in emptione. §. omniũ. ꝛ ff. de mune. ꝛ hono. ꝛ l. munerum. §. iuxta versi. sed ea que. ꝛ ff. communia prẽdio. l. vẽditor. §. si constat ei. de aqua pluuia. arcẽd. l. j. in feu. ꝛ de aqua quoti. ꝛ esti. l. hoc iure. §. ductus aque. ¶ De hac cõsuetudine meminit Oldra. cõsi. ccxxvij. colum. j. in fine. meminit Alex. consi. lx. in. j. col. in. iij. volumi. consi. dicens quod hec cõsuetudo presertim ferua tur in Lõbardia ꝛm And. de iser. in. c. omnes filꝫ. in titu. si de feudo fuerit contro. inter dõ. ꝛ agna. ꝛ in. d. §. preterea. de hac
10 etiã cõsuetudine meminit Alex. in consi. vj. v. volu. † vbi dicit quod ad istã cõsuetudinẽ introducẽdã nõ sufficeret probare qd seruatũ fuerit de cõsuetudine quod talia feuda a sponte volentibus aut cõsentientibus fuerint diuisa, qꝛ talis consuetudo nõ derogaret iuri cõmuni quantum ad hoc vt vno vasallo cõtradicente possit procedi inter eos ad diuisionẽ necessariã, ꝛ pro hoc adducit Oldra. consilio supra allega. De hac consuetudine quod scilicet diuidant feuda dignitatũ. vide Soci. cõsi. lxvij. col. vij. vbi ꝑ corroborãda validitate huius ꝙsuetudinis facit hoc fun-
11 damẽtũ † Nam ea q̃ sunt quesibilia ꝑ priuilegiũ pñt induci ꝑ cõsuetudinẽ. Inno. in. c. nouit extra. de iudi. Oldra. consi. xlvj. et si solus princeps possit concedere. l. j. C. nouã vectiga. ꝛ. l. nõ quidem. ꝛ ibi Cy. C. eo. ti. c. sup quibusdã de verbo. sig. extra. Sed talis diuisio feudoꝝ dignitatũ põt pmitti a principe ꝛm And. de iser. ꝛ Jac. aluaro. in. d. §. preterea. ergo potest ꝙsuetudo in-
12 duci. de hac ꝙsuetudine vide Frã. de cur. in sto trac. fen. in. iij. parte. q. xxx. col. ij. ℞si. ij. limitat, ꝛ post Fran. vide † quendam neotericũ Bartholomeũ de chasseneũ in cõmento ad ꝙsuetudines Burgundie, in rub. de feu. §. vj. vbi inuerecũde nimis dicta ipsius Fran. transplãtat nõ citato autore, ꝛ sic tanquã informis cornicula alienis floribus se adornat, vt inqt Hiero. in pfatione translationis didimi, ꝛ post ipsum refert Joan. an. in nouel. sup decre. ad prin. col. ij. ¶ Et licet aliqd doct. excipiant ab hac cõsuetudine dignitatẽ regalẽ, tamen Bald. in. d. §. preterea generaliter loquit de quibuslibet dignitatibus, ꝛ idem apertius dicit in. c. j. de feudo marchie quod in regalibus quãtũ ad successionẽ feudi seruanda est cõsuetudo per. c. j. de aliena. feu. in fin. qd dicit corde tenẽdũ, qꝛ frequens est mos regũ ꝛ dominorũ, ꝛ ita nullum discrimen facit inter regna ꝛ dominia inferiora.
13 ¶ † Sed quo ad regnũ istud nunquam mihi placuit, quoniam hoc est ꝙ ius diuinum regni sectionem expresse prohibens p illud, omne regnum in se diuisum desolabitur, ꝛ ita consuetudo ad abrogationẽ illius iuris diuini induci non potest p nota. in. c. fi. de ꝙsuetu. extra. ¶ Secundo improbo supradictã generalitatẽ Bal. p id quod ipsemet Bal. dicit in. l. si plures. C. de cõditio. inser. col. ij. vbi ponit regulã quod omnia feuda regulariter diuisibilia sunt ꝛ subiũgit, fallit in feudo regali dignitatis p dictaꝫ auctoritatẽ euangelicã, omne regnum ꝛc. dicẽs quod illa est natura feudi illius quã assumit ab origine omni extranea coniunctione cõscripta. sunt verba Bal. ꝛ ita sonat specialitatẽ inesse debere in regno. est eteni non dignitas tãtummodo, sed potius
14 dignitatum culmen, † qꝛ omnes dignitates a principe tanquam a fonte defluunt, vt inquit Bal. in. c. j. ad prin. qs dica. dux vel co. in vsib. feu. ꝛ ideo dignũ est regnũ speciali nota, ꝛ signaculo, vt in simili dicit glo. in. c. ij. de prebẽ. in. vj. in verbo, dignitatum p. l. itẽ apud labeonẽ. §. hoc dictũ. ff. de iniu. c. qꝛ periculosum de sentẽ. excõ. in. vj. cum si. ¶ Tertio ad designandã inseparabilitatẽ regie dignitatis adduco quod ipsemet Bal. dicit in auct. hoc amplius. C. de fideicõ. colum. ij. versi. oppo. vbi dicit quod corona datur regi que nõ diuiditur, ꝛ rex significat ꝑ corpus illud sphericũ corone, cuius figura destrueret si diuideretur in partes. ꝛ ideo dicit Boe. lib. iiij. de philosophica cõsolatione.

Nosti ne igit oẽ qd est tã diu manere quã diu vnũ sit, ꝫ interire atq; dissolui pariter atq; vnum esse desierit, ꝛ ita ergo nõ valeret talis consuetudo que induceret diuisionẽ tanquã ꝙ substãtiã
15 rei, vt est glo. nota. in. c. nõ putamus de cõsue. in. vj. † Alie rationes possent cumulari p indiuidnitatẽ huius dignitatis regie, de qbus latius dicet lib. ij. in. q. an filius ꝓmogenitus succedat in regno ꝛ quare. Et ad ꝙfirmationẽ precedentiũ aduerte quod Joan. and. Old. ꝛ alij q̃ de ꝙsuetudine predicta locuti sunt, semper cũ mysterio excepẽrunt dignitatẽ regiã. ¶ Nec mihi placet quod aliq volunt, vt fiat diuisio intellectualis tãtũmodo, vel inter pretatiua, ita quod alternis annis potiant sic diuidat administratio ꝛ nõ regnũ, qꝛ indubie maxime inde sequi posset reipublice pnicies. Nã pro eo tpe quo vnus administraret adeo populi sanguinẽ exhauriet, vt vix precariũ relinqueret spiritum, vt elegãter inquit And. barba. in repeti. rub. de testa. col. vj. cir-
16 ca mediũ. ꝛ. c. j. col. xj. de cõsti. extra. † Et ideo alibi dꝛ nõ parcit populus regimẽ breue. de quo vide glo. nota. ꝛ expressam in ca. hinc est. xvj. q. j. in verbo, detrimẽti. vbi ꝑ illud dicit qd solet abbates in episcopos electi dispergere res ecclesie sue cũ se recessuros sperant. Et hoc vt aiunt, adamussim practicant gubernatores principũ. quãdiu eteni grati sunt incredibilẽ numoꝝ cõgeriẽ cumulant rẽ; instabilitati prouidetes ne forsan, vel principis morte, vel aulica suggestione extrusi inopes habeant, nouit deus nozũt ꝛ boies, sed angeronã effingere satius. Verendũ est eteni ne dũ celum custodit terra amittat, vt bellissime inquiebat Bemades ille Philosophus. Veritas. n. odium parit, inquit Teren. quẽ refert Fely. in. c. si quãdo de rescrip. extra. subiungens opozere eũ ambulare inter Laudem ꝛ Placentiam non versus Veronã qui vult placere principibus secundum Pium summũ pontificẽ in epistola ad Bersiũ. Ecce ergo nullo modo mihi placet hec diuisibilitas in regno vt satis patet ex pdictis.
17 ¶ † Sed fortissime obijciet aliqs, legitur in gallica hystoria regnũ Frãcie in quatuor filios Clodonei regis diuisum. Theodoricus eteni mediomatricos, sine Metenses habuit. Clodomirus Genabũ, siue Aurelianẽses. Clotarius Suessonẽses. Chilebertus Parisios. Et ne dicas qd vna hirũdo non facit ver, legit etiam filios Clotarij apud quẽ reliquorum fratrum portiones hereditario iure obtinerant iterato regnum Francie quadrifariã diuisisse. Tribertus. n. qꝛ ꝓmogenitus Parisiẽsibus. Gontranus Aurelianẽsibus. Sigibertus Metẽsibus, Chilpericus Suessionensibus dominatus est, qd ꝛ in alijs accidit vt aptius nozunt hystoriographi, ꝛ ita vꝫ qd regnum sit diuisibile.
18 ¶ † Cogita si dici põt quod inter tales fratres fuerit facta diuisio ꝓp suspitionem rixe, vel scãdali inter fratres iuxta ea q̃ pulcherrime dicit Alex. de imol. in consi. vij. v. volu. colũ. ij. in fin. versi. vj. probat vbi expresse quasi in his terminis dicit qd feuda que de sui natura nõ possunt scindi, vel diuidi propter subsistentiam cause possunt diuidi argumẽ. c. vacãte iuncto. c. maiozibus de prebẽ. extra iuncta glo. fi. in. c. si heredes de testa. extra que feuda dignitatũ ꝛ beneficia equiparat, ꝛ pro confirmatione adducit Alex. vbi supra dictũ Bal. in. l. ordinarij. C. de rei vendi. iiij. col. ꝛ. l. j. C. de prohi. sequestr. vbi tenet quod licet regula sit quod sequestratio sit prohibita, fallit vbi partes contendentes de possessione essent in procinctu armo. qꝛ tunc deberet index procedere ad sequestrationẽ per. l. fi. ff. de offi. procu. cesa. ꝛ. l. si cuius. §. si inter duos cũ. l. equissimũ in prin. ff. de vsufr. not. Inno. in. c. presentia de ꝓba. ꝛ Specu. in titu. de sequestra. pos. ꝛ fru. §. j. versi. j. ¶ Pro hac prima respõsione. vide Soci. consi. lxviij. in. j. vol. col. x. vbi idẽ sentit quod Alex. vbi supra, licet euꝫ nõ referat, vide etiã Fran. de curte i quarta parte tracta. super feudis. q. xxx. col. iij. versi. vij. Fallit principaliter, ꝛ hec prima responsio satis cõgruit dispositioni illius temporis. Facile etenim tunc erat in seditiones prorumpere facinorosas contempta iustitia vt plane tempestatis illius gesta demonstrant.
19 ¶ † Secũdo dici potest quod vnus tantum erat rex alijs antez erant terre assignate dependẽtes a regia dignitate p victu, quod videtur eẽ permissuz a iure secũdũ Socy. in consi. lxij. in prima parte. col. viij. versi. iiij. respõdetur quod prosequi possumus vt per eum, alias. n. nõ poterat regnũ diuidi inter eos quãtuncũq; ex voluntate eorum fieret, vt per Fran. de curte vbi supra. qꝛ. xxx. colum. j. ad princip. in ampliatione prime regule secunduz istam solutionem videmus adhuc hodie seruari quod filijs regum alijs a primogenito datur certi ducatus, ꝛ comitatus in appanagio. Burũ eni esset qd primogenito in dignitate regia ti iũphante reliqui mendicarent. de quo latius dicetur. j. ij. lib.
¶ Tertio põt dici quod illa regna tunc erant diuersa, ꝛ ideo is

qui

qui dominabaꝫ apud Sueſſionẽſes Rex Sueſſionẽſiũ dicebatur, ⁊ ceteri reſpective ad ſuos principatus, qꝫ erant regna diſcreta ⁊ partitione inter filios nõ ſequebaꝫ regni ſectio. Hec ſint obiter dicta ⁊ in trãſcurſu, cogites tuipſe. Quicqd ſit nõ poſſum mihi ꝑſuadeꝛ quod diuiſio dignitatis regie ꝙſuetudine introduci poſſit, vt ſupra diximus, in reliqs aũt dignitatibus inferioꝛibꝰ ſatis aſſentio. Hinc eſt quod in regno Frãcie feuda ſunt redacta ad inſtar primonioꝝ de ꝙſuetudine. de quo vide tres viros eruditiſſimos practicos ita aſſerẽtes. Joã. fab. in proe. inſti. ⁊ in ti. de reꝝ diui. ad prin. ⁊ in tit. de legi. agna. tutela ad fi. ⁊ in titu. de emp. ⁊ vẽdi. ad prin. ⁊. §. itẽ ſeruiana de actio. inſti. ⁊ in auct. ingreſſi. C. de ſacroſan. eccle. ¶ Scõo vide Petr. Jaco. in ſua practica. in mate. feu. ¶ Tertio vide Guido Pape in ſuis ſingu. ſingulari. ccccl xxxiij. in fi. Itẽ in cõſilijs ſuis in prima parte cõſi. xviij. col. iij. ℞ ſi. ſed cũ bodie de ꝙſuetudine, ⁊ in tertia parte ꝙſi. clxxvj. col. iiij. vbi dicit hãc ꝙſuetudinẽ ꝓcedere, ⁊ in ſucceſſio. ⁊ in alienationibus, vide ẽt eundẽ Gui. in ſuis deci. deci. lix. ⁊. ccxcvij. † Quibus viris de ꝙſue. atteſtãtibus credẽdũ eſt, vt notabiliter dicit qdã Joan. lupi. de palatijs rubeis in repe. rub. de dona. inter vir. ⁊ vxo. col. xxxiij. ꝛ adducens glo. in auct. equalitas. C. de pact. inter emp. vbi Accurſius teſtificaꝫ de conſuetudine, ⁊ maxime qꝫ iſti boni viri de ꝙſuetudine ſue prouincie atteſtantur, noſtrates etenim fuerunt, de hoc vide per dictũ Jo. lupi. late vbi. §. poſt Bar. in. l. de quibus. ff. de legibus. col. xj.

❦ SVMMARIVM ❦

1 Gratificationi nunquid locus ſit ſi neuter geminoꝝ eſt in poſſeſſione rerum indiuiſibilium, vbi de primogenitura agitur.
2 Fortuna ex ſententia Chilonis quid ſit.
3 Sortes nõnunqꝫ fraudi adminiculanꝛ.
4 Gratificatio quas conſideret qualitates. 5. 8.
6 Auctoritas eſt de maioribus imperij.
7 Fortitudo in militia potius attendenda quam origo.
9 Gratificatio ad quem ſpectet.
10 Populus eſt docendus non autem ſequendus.
11 Alia que potior eligenda.

¶ Quarta concluſio. q. xj.

1 ¶ J in geminis neuter eſt in poſſeſſione reꝝ indiuiſibiliũ, locus eſt gratificatiõi. Alioꝛ etenim iſto caſu de duobus eſt neceſſarium, vel qõ ſequamur iudiciũ ſortis, vel recurramus ad gratificationẽ. Hoc aũt ſortis iudiciũ nũquã placuit viris probis, ſignanter vbi de ſalute, vel iactura reipublice agiꝛ. Nã vt inqt Tul. lib. j. de diuina. Sic. n. ꝓfecto res hꝫ, vt nũquã ꝓfecte ℞itatẽ caſus imiteꝛ. Nõ ſolũ eteni vt idẽ in Amicitia inqt ipſa fortuna ceca eſt, ſed ẽt eos plerunqꝫ cecos efficit quos cõplexa eſt. † Idcirco interrogatus Chilo quid eſſet fortuna, rñdit Ignarus medicus multos excecans. hinc Seneca tragedia. viij. Ceca eſt ait temeritas q̃ petit caſum ducẽ. Salu. de fortuna loquẽs, ea res inquit cũctas ex libidine magis qꝫ ex ℞o celebrat obſcuratqꝫ. Tul. in para. Cui ſpes ois ⁊ rõ ⁊ cogitatio pendet ex fortuna, huic nihil certi eſſe põt. hinc dicebat Pallades grecus. Nõ rõnẽ, non leꝫ nouit fortuna. Ecce vides quã periculoſa ſit principis a ſorte creatio † ⁊ maxime qꝫ in ſortis iudicio ſepiſſime fraus adminiculaꝛ, vt de Bario legiꝛ apud Juſti. in lib. j. q fraudulo ſo primarij eq binnitus auſpicio, Perſaꝫ regnũ ſibi vẽdicauit. Eligibiliꝰ eſt ergo iudiciũ quod a gratificatione pẽdet geminoꝝ. Nã vt inquit Tul. lib. ij. de diuina. formas eẽ ſimiles vitã plerũqꝫ diſpare videmus. Ideo vt ꝙgruentius deligi poſſit reipublice aptior idoneioꝝꝫ, ad gratificationis iudiciũ tutius recurreꝛ quã fortune. vbi. n. teſte Ariſto. plurimus intellectus ⁊ rõ ibi minima fortuna. Plura qppe ſcrutãda in eligẽdo principe aut alteri gratificãdo. In primis dignioꝛibus ppẽdenda eſt † quoniã dignioꝛibus dignioꝛ locus debeꝛ. viij. q. j. cap. iſtud. lxiij. diſt. ca. metropolitano. c. dilecti. de elec. extra in verbo, digniores. c. cũ olim de ꝙſue. l. atq origi. §. ſi preſes. ff. de mune. ⁊ bono. in auc. de conſue. §. ſi. i ℞bo, dignos cũ ſi. ⁊ ideo dicit Philoſo. ij. Rhetoꝛ. qõ dignũ eſt dignos principari. ¶ Itẽ ꝙſiderãdus peritioꝛ in arte militari, ideo Joã. de platea. l. j. C. de ꝙdi. in horreo publico. notabiliter ꝓ illã. l. inferebat quod in electione officialiũ ꝙſideranda eſt artis peritia. Hinc Tul. in oratione ꝓ Põpeio inqt. In primis in Imperatore deligẽdo ſcientia rei militaris requiriꝛ, qõ

2 3 4 5 6 7 8 9 10 11

ẽt teſtaꝫ Vegeti. in proemio de re milli. dicens, qõ nullus quem oporteat, vel plura, vel meliora ſcire quã principẽ cuius doctrina debet oibus ꝓdeſſe ſubiectis, ſi. n. vt inqt idẽ Vegeꝛ. lib. iij. doctrina ceſſet armorum, nihil paganus diſtat a milite.

5 ¶ † Itẽ ꝙſiderãdum eſt qs virtuoſioꝛ. preferẽdi. n. ſunt quos cõmẽdat ingentioꝛ excellẽtia meritoꝝ. cle. vno in prin. de reliquijs ⁊ veneratio. ſancto. l. vnũqꝫ ad prin. C. de proxi. ſacro. ſcrini. lib. xij. cap. vulterane. xij. q. ij. virtutũ ⁊ premia tribui merẽtibus cõuenit. l. ⁊ virtutũ. C. de ſtatutis ⁊ imagini. hic dicit Piero. in. c. oẽs. §. ex his. xxviij. diſt. qõ virtutibus Romani promeruerunt imperiũ, ꝑ quo facit elegãtiſſimũ dictũ Cice. i oratione ꝓ Murena ſic iquiẽtis. Reipublice virtus ꝑſtat ceteris oibus, hec nos mẽ popu. Roma. hec huic vrbi eternã gloriã peperit, hec orbẽ terraꝝ huic imperio coegit, oẽs vrbane res, hec nr̃a ꝓclara ſtudia, hec forẽſis laus ⁊ induſtria latent in tutela ac ꝓſidio bellice

6 virtutis. ¶ † Itẽ perpendẽda eſt vtriuſqꝫ auctoritas, ideo dicit Franciſ. petrar. in epiſtola ad Luchinũ qõ inter alia q̃ reqruntꝛ in Imꝑatore dꝫ eẽ auctoritas, vbi. n. eſt auctoritas ibi nec timoꝛ hoſtiũ, nec ſubditoꝝ, ⁊ intellige auctoritatẽ ꝑ quadã reputatione, ſine eſtimatiõe argu. l. cognitionũ. §. j. in ℞bo, eſtimatio. ff. de variis ⁊ extraordi. cog. ¶ Itẽ ꝙſiderãda eſt felicitas, ⁊ ideo dicit veget. lib. iij. de re mili. Rẽ militarẽ virtute ſola vel certa felicitate creditꝛ gtineri. Hinc dicit Titus Linius lib. j. qõ Marcus Furius camillus ob gtinuã felicitatẽ ꝙ Veientes dictatoꝛ erectus, de quo ẽt ꝑ Tul. i oratione ꝓ Põpeio, ⁊ in alijs locis ſi diſcurrere liceret. ¶ Itẽ fortitudo dimetiẽda eſt. hinc referente Plutar. dicere ſolebat Chabrias qõ formidabilius eſt cer-

7 noꝝ agmẽ ductu leonis quã leonũ ceruo duce. † Hic dicit Ange. in. l. ſi duobus. ff. de teſta. milli. qõ in militia potius eſt attendẽda fortitudo quã origo. Intelligo tñ de fortitudine iuſte qualificata ſm rex. in auc. vt oẽs obediant ind. prouincie circa prin. ¶ Itẽ ꝙſiderãda eſt pulchritudo iuxta illud Porphyrij. Species Priami digna eſt Impio. hinc Virg. Gratioꝛ ⁊ pulchro veniẽs i corpoꝛe virtus. Accedat aureũ dcm̃ Frã. barbari in libello quẽ de re vxoria edidit. vbi inqt. Formoſos cũcti diligunt, dignos credunt impio, eis facilius obſequunꝛ. ⁊ ideo dicit Buridanus. j. Politi. q. ix. qõ ille inter ceteros eligẽdus eſt cuius aſpectus argumẽtare põt amoꝛẽ in ſubditos, ⁊ timoꝛẽ hoſtibus

8 inducere. ¶ † Plures ẽt alie qualitates exactiſſime ingrendẽ ſunt in eligẽdo ſibi principe, de qbus cumulatius qꝫ alibi videre poteris ꝑ Bartholomeũ cepolã in ſuo tractatu de imperatoꝛe eligẽdo. Que oia ſi adamuſim electoꝛes imperij perpendiſſent, Chriſtianiſſimum ⁊ reliquoꝝ principum conſummatiſſimum Frãciſcũ Frãcoꝝ regẽ meritiſſimũ in nouiſſima imperij vacatione dubio ꝓcul elegiſſent, ſed caro ⁊ ſanguis auriqꝫ ſacra fames germanica, vt inqt Herodianus Angelo politiano interꝑte neglecta publica primatã vt aiũt vtilitatẽ ꝑſuaſit. ¶ Ecce ergo ex predictis luculẽtiſſime cõſtat quod ſatius ſit gratificationis iudiciũ ſeq quo facile eſt optimũ principẽ imperare, quã ſortis aut fortuitũ, quo vix euenire põt, vt ꝓbus ⁊ reipublice accõmodus

9 perficiaꝫ. ¶ † Ad quẽ aũt ſpectet gratificatio aliquid diximus ſupra qñ opinionẽ Franci. de are. retulimus, qui volebat gratificationẽ ad patrẽ ſpectare, vt videbis ꝑ eum in. l. ex duobus. ff. de vulga. ⁊ pupil. ⁊ idẽ tenuit Prepoſi. in. c. ꝑ venerabilẽ. §. quod aũt. col. xxxiij. q filij ſint leg. extra. ¶ Sed certe plus mihi placet opinio Bal. in. l. ex hoc iure. ff. de iuſti. ⁊ iure vbi tenet in. ij. col. qõ hoc caſu electio aut gratificatio debeat fieri ꝑ regnicolas. ſ. per magnates ⁊ populos regni. ⁊ ita etiã tenuit Bet. Jaco. in ſua practica in titu. de arboꝛe ſucceſſionis regni Frãcie, de quo ſupra meminimus, ⁊ hec ꝓfecto via eſt lõge tutioꝛ qꝫ gratificatio ſolius patris. Integrum eteni eſt iudicium quod plurimorum ſentẽtijs confirmatur. c. prudentiam. §. j. de officio ⁊ poteſta. iudi. deleg. extra, ⁊ ꝑ ampliores homines perfectiſſima veritas reuelaꝫ lib. vlti. C. de fideicõ. cuꝫ ſi. ¶ Aduertendum eſt tamẽ qõ nollem ſic preciſe intelligere qꝺ oẽs ⁊ ſinguli de populo euocenꝛ, qꝛ ſcio quod tanta vniuerſitas nõ facile cõgregatur,

10 vt eſt tex. in. l. ij. §. deinde qõ difficile. ff. de orig. iud. † Item quia populus eſt docẽdus nõ ſequendus. c. docendus. lxj. diſt. c. miramur. l. decurionũ. C. de pe. hinc qõ nõ põt habere ius eligẽdi. c. oſius de ele. ꝛc. vbi glo. rõnẽ adducit in verbo, populi qꝛ ſepe aut gratia hoc faciunt aut pretiũ inde recipiunt ca. ſi ergo. viij. q. j. Et ideo dic quod debent principaliores ex omnibus ciuitatibus ſimul cõparere, vt hic in Francia quando fit congregatio quatuoꝛ ſtatuũ regni. Minus etenim preſumitur ꝑ toto populo quã pro aliqbus prudẽtibus de populo dicit formaliter Panormi. d. c. oſius. col. ij. rationẽ aſſignãs, qꝛ i toto populo repe-

riuntur multi viles nō habentes rectum iudicium rationis, sed corruptibiles, ita ad verbū dicit Panor. quod not. perpetuo. ¶ Ex predictis habes igit ordinatissime determinationem huius subtilis. q. nondū vsq ad hec secula plane extricate, ex qua
11 fit cōcordia inter diuersas doctor opi. supra relatas. † Media etenim quandā viam eligimus iuxta cōsiliū imperatoris in auc. de consue. §. post dictam. & in auc. de trien. & remis. §. hoc a nobis, vbi glo. adducit illud. rebus enī medijs gratia maior inest. & ideo dicebat Maso. in meta. inter vtrumq vola, medio tutissimus ibis. ad quod vide Spec. in tit. de aduo. §. v. versi. cū aūt. Hanc igitur viam tanquam reliquis tutiorem delegimus.

¶ SVMMARIVM ¶

1 Primogenitus regis nunqd dicēdus natus aī regnū adeptū.
2 Regnum auitum quid sit, quid & paternum.
3 Legitimatus per subsequens matrimonium, an excludat secundogenitum legitimum.
4 Accidentia quid operentur.
5 Filius sacerdotis an dicendus natus ante sacerdotium pr̄num. Item de alijs. Et quid de patre nobili postea facto. 6.
7 Inimicitia quando & inter quos presumenda.
8 Chronice an probent in allegationibus.
9 Imperator electus ante coronationē, an dicendus imperator.
10 Natus ante coronationē patris, an dicendus filius regis.
11 Copulatiua, & sua natura copulat diuersa.
12 Factum patris in fauorabilibus prodest omnibus filijs.
13 Primogenitus cur potius succedat.
14 Ratio dictū facit intelligi, q̄ est vt natura, verbū aūt vt corpus.
15 Argumentum ab absurdo, an validum.
16 Ars nature est simia.
17 Ratio naturalis est clipeus legis.
18 Industria nihil operatur reluctante natura.
19 Exemplis non est indicandum. Xerxes cur e regno fratrem exclusit.
20 Rationes multiplicate plus afficiunt.

¶ Questio duodecima primi libri.

Trum natus ante regnū

v adeptū vel natus post censeri debeat primogenitus
1 regis. ¶ Hec q̄stio est ardua & multū notabilis † q̄ sepissime occurrere pōt, plenius attingēda vt inqt Paulus in recōsultus in. l. legaui. ff. de libe. leg. ibi, & plenius rogo q̄ ad hec spectant attingas, quotidiana. n. sunt. Et ibi glo. in xbo, quotidiana dicit. Et ideo tractāda & fauorabilius admittenda p. l. iusto. in prin. ff. de vsu. & nedū publicaq̄, sed & priuataq̄ disceptatio nū rectificatrix esse poterit. ¶ Sup hac. q. scribētiū diuersitas obnubilationē quandā causat. q̄to eteniz precedens questio rara & abscondita videbat, tanto hec trita & vulgaris. Sed ad id examinationē nostrā profuturā spero, quod hactenus nō tā clare, nō tam lucide explanata fuerit, vt patebit ex discursu. ¶ In
2 hac ergo. q. dic quatuor fuisse principales opi. ¶ † Prima est opin. vt distinguat inter regnū auitū, & regnū pr̄num siue aduenticium. Auitum appello quod auor prouenit successione. Paternū autem quod a patre cepit bor filior inter quos de successione agit, vt si regnū patri donatū fuerit, vel ad id electione assumptus fuerit aut alia ex causa de nouo aduenerit. Hā scōm huius opi. assertores si sit regnū auitū natus ante regnū adeptū dr primogenitus. Si vero sit pr̄nū natus tm̄modo post regnū adeptū, dr filius primogenitus regis. Huius opi. fuit Cy. in. l. imperialis. C. de nup. in fi. p. l. moris. §. sed iste. ff. de pe. & ponit Cy. Casum de rege Carolo q dū erat comes prouincie procurauit filiū, postea debellato & connicto Manfredo factus est Rex Sicilie p ecclesiā hoc acto, vt primogenitus eius esset Rex ipso defuncto & ab humanis sublato. Post regnū sic adeptū in premiū victorie sue, qm̄ ecclesiā a dicta dicti Manfredi tyrannide Carolus iste liberauerat vltra filios quos aī regnū habuerat alios suscepit. Hī orta fuit questio qs filior ipso Carolo decedente deberet succedere in ipso regno Sicilie, vtrū primogenitus natus aī regnū adeptū, vel pmogenitus natus post adeptionē regni, & dicit q vr rex. in eadem. l. imperialis, pbat quod natus post regnū adeptum debeat obtinere, q̄ dignitas annexa regno nō trāsit ad filios quesitos ante regni adeptionē, q̄ nō potest dici filius regis q natus est anteq̄ pater esset rex, vt ibi etiā p gl. & hoc in hoc casu, q̄ secus si dignitas regia ipsi Carolo cōpetebat ex auito genere, & nō ex cā aduētitia, quā tūc natus etiā anteq̄ pr̄ esset rex preferri deberet & dicere verus primogenitus regis ex quo patri regnū ex genere obuenisset. ¶ Hāc etiā opi. tenuit Pet. de bella ptica aī Cy. in eadē. l. imperia. in fi. & quasi in eisdē verbis. Et ideo cū Petrū tacuerit in hoc nō videt fuisse fidelis relator Petri. Hāc distictionē Petri & Cy. tenuit Jaco. rebuffus de ipsis tacens in. l. si senator, in fine. C. de digni. lib. xij. vbi fortius vult, quod † supposito q primogenitus
3 succedat in regno si alias habuit filiū ex concubina cū q̄ postea cōtrahat mr̄imoniū, & q̄tracto matrimonio sibi successione regnū obueniat, etiā si postea alios suscipiat liberos natus tamen ante matrimoniū per matrimoniū legitimatus esto q̄ sit ante regnū adeptū erit & censebit primogenitus regis & monetur duplici ratione. Prima q̄ cū suscepit filiū ex concubina erat sibi spes succendi in regno, & solū deficiebat administratio. arg. l. in suis. ff. de libe. & postb. de quo latius dicebat. Jeo. lib. Secūda ratio, quia que in dubio sunt si existāt trahunt retro ac si ab initio fuissent. argu. l. potior. ff. qui potiores in pigno. habe. cū simi. allega. per eū. Huius opi. & sentētie fuit Anto. corse. in suo tract. de potestate & excellētia regia. q. xxvj. vbi satis āple tractat de hac. q. Et tandē dicit, q̄ sibi placet hec opi. quā dicit cōmunē q̄. s. natus post regnū adeptū debeat dici pmogenitus regis nisi regnū sit auitū. † Et pro hac opi. facit hoc fundamētum notabile quod
4 appellat rationē incōnincibilē, accidentia magnā partē conferunt ad cognoscēdū qd q̄ est, teste Philosopho, & qualitas aduenies enti q̄lificat & diuersificat illō ens. c. 13 canō. iūcto. c. statutū. de elec. in. vj. de quo vide Bar. in. c. si q̄. de relcri. extra col. ij. ibi no. ibi qualitatē. Cū ergo q̄litas regalis aduenīat enti puta patri post eē cōpletū ipsius filij, ergo nō debet denominari primogenitus regis. ¶ Scda opi. est q̄ oīno excludat natus ante adeptū regnū & p hac opi. solent allegari due glo. j. in. d. l. imperialis. §. illud. C. de nup. vbi expresse p illū tex. innuit. gl.
5 in verbo illud q̄ † nō est dicēdus sacerdotis filius vel regis qui anteq̄ esset pr̄ sacerdos vel rex natus est, sicut in illō. §. pbatur, q̄ filius scientie nō est q natus est postquā mr̄ desinit esse scientia. Altera est glo. in. c. iā itaq̄. j. q. iij. in verbo, rerū. q̄ dicit q̄ si quis habet filiū & postea creat decurio, iste nō dr filius decurionis, sed illi tm̄ qui postea geniti sunt per. l. vlti. C. de decu. vbi dicit bonus tex. sed primogeniti filij anteq̄ ad fisci patronatum pervenerint, in q̄ditione pristina remaneant. Adducit ēt tex. in l. ij. §. in filijs. ff. eo. titu. Et lz illa glo. in individuo nō loquat de. q. nr̄a. Preposit̄us ibidē sup illa glo. ifert expresse, q̄ natus antequā pr̄ sit rex nō dr filius regis, nec regis primogenitus, sed q natus est postq̄ pr̄ est rex effectus, & p hoc adducit Bar. in. d.
6 l. ij. §. in filijs. vbi dicit Bar. q̄ † filius plebei nō dr nobilis esto, q̄ pr̄ eius post natiuitatē suā efficiat miles & nobilis. Sz adde q̄ Bal. formal r, & individuo tenuit hāc scōam opin. in. l. cū satis. C. de agri. & cēsi. lib. xj. & eūdē Bar. in. d. l. imperialis. vbi ita trāsit cū glo. & dicit q̄ facit ad q̄em q̄ tūc de primo occurrerat de succedēdo in regno Frācie q̄ ibi erat vnus filius Philippi natus anteq̄ pr̄ esset rex, alter natus fuit postea, & ideo cōtēdebat q̄s succederet. nescio de quo Philippo regis Francie sentiat, nisi de Philippo valesio q̄ obijt Anno dñi. M. cccl. Bar. n. florebat. M. ccclxxiiij. vt br̄ in fasciculo tēpor neoteri co. Dic eteni Philippus duos filios habuit. s. Joānē & Philippū, & vnā filiā. s. Mariā. Joānes adeptus fuerat regnum, q̄ primogenitus, vtrū Joānes iste natus fuerit aī regnū adeptū vel nō, & vtrū fuerit q̄tētio necne inter fratres non reperio historijs gallicis cautū. Sine ēt intelligas de Philippo pulchro, q tres habuit filios. s. Ludouicū Hutinū primogenitū, Philippum & Carolū, verisimilius tm̄ de Philippo Valesio, maxie q̄ de eo prime acciderat refert Bar. & iter Philippū pulchrū & Valesiū fuerunt tres reges p̄dicti filij pulchri filij successiue. Tū ēt q̄ Bar. nō fuit multū lōgeuus. vixit eteni tm̄ duobus & quinquaginta annis, vt refert And. Barb. in. c. p tuas de pba. col. iij. de quocūq̄ ergo istor regū huius nois intelligas nō reperio de hac q̄tētione, & credo ēt nec tunc tpis fuerit, & iō q̄ pōt dici, q̄ fama tpis illius Bar. fefellit. ita q̄ pōt dici Bar. q̄ alias dicebat Oui. in Metamor. lib. ix. Fama loquax penit ad aures Beianira tuas, Que veris addere falsa gaudet, & e minimo sua p vestigia crescit. Alibi dicit Car. Zaba. in cle. j. de prīile. Fama repleta malis velocibus euolat alis. Fama boni lēte volat inuidia retinēte, & ibi ꝫ detractores pulcherrime loquit. ¶ Alb̄icus de rosa. in q̄nibus statutarijs hāc q̄em tāgit in individuo in. j. parte. q. clvij. & primo arguit, q̄ natus aī regnū adeptum

ptum tanꝫ primogenitus succedere debeat per tex. in l. senatoris filiũ. ff. de senato. Tñ dicit, qꝫ ꝫriam opinionẽ tenuit By. in l. ij. §. filijs. ff. de decu. per. l. senator. C. de digni. & ꝑ opi. By. adducit tex. in l. fi. §. j. C. de decu. li. x. & in l. neminẽ cum alijs. eo. ti. dicit ẽt ibidẽ Albe. qꝫ hãc opi. tenuit Jac. de ravẽ. in d. l. senatoris filiũ, & And. pisa. q rñdit ad. l. senatoris filiũ qó loquit quo ad dignitatẽ, sed ꝓallegata iura loquunt quo ad successionem ꝓuilegiatã querendã, & se remittit ad dicta per eũ in. d. l. imperialis. Hanc qõnẽ ẽt reassumit idẽ Albe. in. d. l. senatoris filiũ & simpliciter se remittit ad. d. l. imperialis. Jn dicta aũt. l. imperialis ꝙcludit ꝑ hac opi. qꝫ natus añ adeptũ regnuz nõ dr̃ primogenitus regis quo ad illustrẽ dignitatez, sed bene quo ad clarissimã puta euitationẽ pene. vt. l. senator. C. de digni. lib. xij. & ꝑm nota. in l. quicũqꝫ. C. de prin. agen. in rebus. & l. diuo. C. de qõnibus. Et ita dicit debere modificari. l. moris. ff. de pe. q̃ per aliquos ꝫ hanc partẽ allegaꝫ. de quo videbimus infra. ¶ Hãc opi. secundã tenuit Joan. de ana. in. c. ij. de iudeis. col. ij. ad fi. Fely. in. c. inter ceteras. de rescri. in prin. & in. c. prudentiã. de offi. deleg. col. iij. in prin. vbi ad. c. ad extirpãdam de filijs presby. extra, vbi dr̃, qó genitus ante sacerdotiũ dr̃ filius sacerdotis, rñdet quod bene fatetur, qꝫ filius natus ante regnũ adeptuz dr̃ filius regis, sed nõ primogenitus regis, qꝫ ab eo nõ fuit genitus tanꝫ a rege, sed tanꝫ a priuato. Franciscus cremẽsis in singularibus suis singulari. l. banc ẽt opi. tenuit, vbi dicit hanc cõclusionẽ disputatã fuisse semel in mensa ducis Mediolanẽ. ꝑ ducatu Mediolanensi vbi viget ꝙsuetudo fauens primogenito filio, & refert se tũc dixisse, qó secũdogenitus ꝓgenitus post adeptum regnum deberet succedere, nõ primo natus ante ductum adeptum. Vltimo pro hac parte vide Lucaz de penna. in d. l. fi senator. C. de digna. li. xij. in fi. vbi refert historiã Justini, in. ij. lib. vbi cauẽ, quod Xerxes lz quintus filius Darij regis Persaruz qꝫ tñ susceptus fuerat postꝫ Darius rex fuit regnũ adeptus exclusit Artbemenem filiũ Darij primogenitũ eo qó natus fuerat eo tẽpore quo rex nõ erat pater ipsius. ¶ De hac ꝙtrouersia qꝫ plurimum facit ad rhombum huius difficultatis inuabit verba Justini hoc loco ad literã transcribere. Interea Darius cum libellũ restitueret, in ipso apparatu decidit relictis multis filijs & regno & ante regnum susceptis. Ex his Artbemenes maximus natu etatis ꝑuilegio regnũ sibi vẽdicabat, quod ius & ordo nascendi & natura ipsa gẽtibus dedit. Pro ro Xerxes ꝙtrouersiam nõ de ordine sed de nascendi felicitate referebat. Hã qꝫ Artbemenem primum quidẽ Dario sed priuato prouenisse se regi primum natum. Fratres itaqꝫ suos q ante geniti eẽnt priuato ꝑuatũ patrimoniũ qꝫ eo tpe Darius habuisset, nõ regnum sibi vendicare posse se esse primum quẽ in regnũ rex pater sustulerit. Et paulo post subiungit. Hoc certamen cõ cordi animo ad patruuz suum Anaphernem veluti ad domesticuz iudicẽ deferũt qui domi cognita cã Xerxẽ prepositt, adeoqꝫ fraterna ꝙtẽtio fuit vt nec victor insultauerit nec victus indolnerit. ipsoqꝫ litis tpe munera miserunt, & iucunda quoqꝫ inter se nõ solũ credula ꝙmia habuerint iudiciũ quoqꝫ ipsum sine arbitris sine ꝙtio fuerit. Tanto moderatius tũ fratres inter se regna maxima diuidebãt, quãto nũc exigua patrimonia partiunt. Hec verba aureis literis dignissima sunt, & ad apertã ꝙfirmationẽ huius opi. qꝫ si iniquum existimasset iudiciũ illud Artbe-
7 mes nõ ꝙtinuisset, qꝫ †nemo presumitur iactare suuz. l. cũ de indebito, de probat. extra. maxime, qꝫ grauis est casus e regno in seruitiũ, vt supra precedenti. q. diximus. Et ió dicit Senec. qsquã ne regno gaudet. Tum ẽt ad designandã tẽpestatis huius infelicitatem qꝫ vbi bodie est de statu, vel de bonis ꝙtẽtio est inter boies presumuntur esse inimici graui & capitali inimicitia, vt est gl. in. c. cũ oporteat in verbo, inimicos. de accusa. extra. & ibi Joan. de ana. col. fi. ver. qualis debeat &c. imo videmus boies boibus nedũ lite mota, sed & vbi est de monẽda spes, ita mutuo accendi vt aduersarij noie censeanꝫ, vt inquit Barba. in. c. ceterum. col. ij. de rescri. extra. ver. no. ibi aduersarius. ꝑ quo adducit tex. in. c. fi. de iur. calũ. in. vi. in. c. bi q. vt lite pẽdẽ. in. vi. in
8 §. oẽz in auc. de litigio. cũ alijs. Ecce ergo ex hystoria illa auc. euidens sequit huius opi. ꝙfirmatio, †maxime, qꝫ chronice aut hystoriographoꝝ scripta probãt, vt est text. & ibi no. Bal. ff. de offõ ꝙsto. gl. i. c. i noie dñi, i ℵ. trapezitas. xxiij. di. i. c. inter dilectos. in verbo, magis. de fide instr. & in. c. venerabilẽ, in verbo, trãstulit. de ele. extra. bar. in l. j. ff. si cer. pet. & ibi. d. Jaso. Archi. in. proe. sexti. Lud. de Ro. ꝙsi. dxxiij. Egidium. deci. lxx. ¶ Tertia est opi. principalis, qꝫ ille q natus est post coronationem & vnctionẽ regis censeri debeat primogenitus regis, nõ natus ante. Et ita voluit Bal. in l. iperialis. §. bis illud. C. de impe. Et sic ergo innit, qꝫ nõ dr̃ rex ante coronationẽ ꝑ quo dicto solet allegari tex. in l. bene a zenone. C. de quadri. prescrip. in fine. ibi añ insulas. & ibi ita per illũ tex. tenẽt Barto. & Sali. &c. Itẽ qꝫ tpe coronationis regis vel iperatoris dr̃ tũc esse ortus imperij aut regie dignitatis de hoc est tex. iuncta gl. in l. oẽs. ff. de ferijs. ibi, vel ortus imperij ꝓtulerũt. Ad hoc possent plura cumulari, de quibus statim cumulatissimã remissionem dabimus.

9 **Sed in contrariũm** adduco †tex. in. c. venerabilẽ. de electi. vbi imperator sola electione dicit rex Romanorum, imo administrat pinde ac si esset coronatus, vt est gl. in cle. j. de iureiurã. & gl. in c. legimus. xciij. dis. gl. in. c. auaritie. de rescri. in. vj. gl. in. c. in dẽnitatibus. de elec. in. vj. gl. in data sexti. & ita tenẽt cõiter legiste in. d. l. bñ a zenone. Jac. de are. Fy. Albe. & alij. inter ceteros ibi Alberi. refert vnã ꝙstitu. iperialẽ q̃ declarat electum hr̃e administrationẽ plenã. Ita ẽt cõiter tenent canoniste. in d. c. venerabilẽ. signãter Jo. an. ad hoc vide extranagãtẽ iperialis. de pace ꝙstã. & ibi Bal. in tit. de prinile. ꝙsi. vij. Ita videmus in rege Frãcie seruari. de hoc possent hic plura cumulari, ne ãt a principali ꝓposito euagemur, recurre oĩno sup ℞ puncto ad Prep. in. c. ꝑ venerabilẽ. §. qꝫ ãt. q filij sint legit. ver. q̃ro quarto principali, vbi iter cetera. in quarta pte illius qõnis, dicit qꝫ volẽti ꝫriã ptẽ tenere dici põt, qꝫ erubescat, qꝫ sine. l. loqret. arg. § ꝙsiderãdũ. in auc. de trien. & semis. & ad allega. ꝑ ꝑte opposita ample rñdet eius dicta longũ eẽt transcribere. Jõ videas tuipse. vide ẽt Fely. i. c. eã te. col. iiij. & sequẽ. de rescri. ¶ Ex predictis vides. qꝫ Bal. dũ ansaz soluere voluit nodum ligauit, vt dicit tex. in. c. cũ olim. de verbo. significa. volẽs etenim euitare charibdim huius qõnis nostre ingreditur in illud scylle precipitiũ an quis dicaꝫ rex ante regnũ adeptũ, & sic legitime administret ante coronationẽ, hec ergo opi. Bal. plus intricat q̃ extricet, plus inuolnit q̃ sublenet, iõ de hac nõ curo. ¶ Quarta & vltima est opin. qó dicaꝫ filius primogenitus regis ẽt natus regi anteq̃ pater esset rex. Huius opi. videt fuisse Albe. de rosa. in prima parte qõnũ statu. q. clvij. in fi. Et ita eum citat And. Barb. in addi. ad Panor. i. c. inter ceteras. in ℵbo, qꝫ sit filius, & Fely. ẽt in. d. c. inter ceteras. col. j. de rescrip. extra, tñ vt. s. dixi. nõ vr̃ precise se resoluere ibi, sed potius
10 se remittit ad. l. imperalis. C. de nup. †Hãc autẽ opi. tenuit Saly. expresse in. d. l. imperialis nõ facta distinctione inter regnũ auitũ, vel paternum, vel aduentitium, & mouetur per text. in. l. senatoris filium. ff. de senato. & l. l. ij. §. in filijs. ff. de decu. & rationez assignat de filiationis substãtia, & eius ꝓprietas habetur a patris substãtia, non a qualitate patri coherẽti, qꝫ qualitas patris non generat, sed tantũ generatum & natum ab ea cognominatur, quod ample exemplificat & tandez inducit in indiuiduo ad conclusionẽ nostrã concludendo, quod primogenitus regis dicatur, etiam natus antequã pater esset rex, non facta distinctione an regnuz sit auitum vel aduentitiuz. Alias enim sequeretur absurditas dicit ipse quod si iste rex non habuisset filium post regnum adeptum, quod ille natus ante nõ fuisset successurus in regno qꝫ nõ est dõz, arg. l. in ambigua. & l. benignius. ff. ó legi. Nec ob. tex. in. d. l. imperialis. qꝫ respondet qꝫ hec macula ꝓpria filiarũ obsistebat priuilegio. Jn casu autẽ nostro nihil inerat persone primi nati qꝫ ei obstaret. Item ibi de priuilegio, hic de beneficio. & l. regni interpretãda & declaranda. ¶ Hãc opinionẽ tenuit Jo. fab. in. d. l. imperialis. p. l. si ancille. ff. de cõditio. & demonstratio. Ita ẽt tenuit Pet. Jacob. in sua practica. in tit. de arbo. successio. feu. col. iij. in fi. vbi in idiuiduo hãc qõnem formal & se resolnit pro hac parte. & ad l. senator. & alia iura. §. alleg. in cõtrariũ, respondet qꝫ talia iura ꝓcedunt in dignitate senatoria, que iure hereditario nõ transfertur, secus in ꝓposito. & ibi facit eadem fundamenta que Saly. vbi supra, tñ ipsum nõ citat. ¶ Ecce vides opi. ꝙflictũ. circa hanc qõnẽ que quotidie occurrere põt. Certe credo hãc vltimã opinionem &
11 iuri & rationi magis consonã. †& pro hac opin. adduco text. in. c. inter ceteras. de rescrip. extra ibi, qꝫ si talis sit filius sacerdotis & in sacerdotio genitus ponderãdo dictionẽ, Et, que sua natura copulat diuersa. gl. in rub. ff. de in. & fac. igno. & sic ibi probaꝫ, qꝫ aliqs dicit filius sacerdotis, lz nõ fuerit in sacerdotio genitus. & ita ibi no. doc. signãter Panor. exẽplificãs in eo q est natus anteq̃ pater ꝓmoueret ad sacerdotiũ, vt ꝙngit in ꝙsonã Jo. an. Hã pater suus erat magister grãmatice & genuit eũ qñ erat laicus, postmodũ fuit promotus in sacerdotez, vt refert ipsemet Jo. an. ample in addi. ad spe. in tit. de filijs ꝓsbitero. &

hoc ad excusationē suam, qz impingebant sibi aliqui quod erat spurius filius sacerdotis; Hec ergo ibi retulit ꝛ tales iniquissimos ꝛ diabolicos impostores, vt dicit And. barba. in d. c. inter ceteras. col. ij. Ecce probaꝫ optime per illū text. q dr filius sacerdotis et natus anteqꝫ pater promoneret ad sacerdotium. ergo in simili vr dom. q dos sit filius regis natus anteqꝫ pater sit rex. in. c. ad extirpandas. de filijs presbyterorū, ibi sine genīti sunt in sacerdotio sine nō. Nec satisfacere vr Hely. in. c. prudentiā. col. iiij. de off. deleg. qñ dicit, q talis sit filius regis, sed nō primogenitus, qz ab eo nō fuit genitus tanqꝫ a rege, ſz tanqꝫ a priuato, qz hoc nihil facit, vt supra dicebat Sali. in. d. l. impia lis, nā ē psona ipsa patris q̄ gnat nō aūt qualitas vel regis vel
12 priuati. ¶ †Scdo confirmatur hec ꝯclusio, qz factum patris in fauorabilibus indistincte prodest tā filijs natis qꝫ nascituris, vt not. dicit bal. in. l. ij. in fi. C. de liber. ꝛ eorū liber. ver. Itē no. vbi dicit, q dispositio illius legis que distinguit inter natos ꝛ nascituros procedit in odiosis, qz delicta parentum nō nocēt filijs iam natis, sed nascituris, qz ꝛbunt rubiginē a linea iam infecta, vt dicit idem Bald. in eadem. l. col. i. ad prin. sed in fauorabilibus, secus ſm Cy. in. d. l. imperialis. ex quo infert, qd̄ recepto patre ad ciuilitatem vel estimum ciuium oēs filij gaudent ciuilitate vel estimo, ꝛ nati ante ꝛ nascituri postea per. l. ij. C. q eta. lib. x. quod dicit menti tenendū. cum ergo in proposito de fauore agatur, ergo qualitas ista que patri et iure aduentitio obue-
13 niret deberet extendi ad filium natum ante. ¶ †Tertio pro cō firmatiōe ꝯsideranda est ratio quare primogenitus succedat in maiori prerogatiua que est ſm Bld. ꝯsi. xciiij. col. iiij. qz natura dedit huic vt senior sit, alij aūt iuniores, ꝛ honestū est iunioribus ministrare, ꝛ seniorib⁹ obedire scōm Philosophum. vij. lib. Politicorum. de quo latius infra sequēti libro dicetur. hec rō ergo militat pro nato ante regnū adeptuz, qz est antiquior. Cōstitutio aūt ꝛ statutū regulādum est ad milites rationis. l. cū pater. §. dnlcissimis. ff. ó leg. ij. l. adigeꝛ. §. qꝫuis. ff. de inre spatro. d. Jas. in. l. qui quadraginta. ff. ad trebe. Et iō dicit Bal. in. l. sunū. in fi C. de iure delibe. q ratio facit intelligi dictū, ꝛ ratio potius est ꝯsideranda qꝫ verba. Bar. in. l. ꝯ. ff. de legi. Bal. in. l. si qs seruo. C. de ser. fugiti. col. ij. in fi. vbi dicit. qd̄ ratio est sicut na-
14 tura, verbū sicut corpus. †Et ideo magis attendi dz ratio quā vocabulū. Idem dicit domi. Jaso. in. d. l. quadraginta. ¶ Fortificatur hoc fundamentū a definitione primogeniti, de quo supra diximus, qz iste natus ante regnum adeptū primus aperuit vulnam, ꝛ primo egressus. ergo ꝛc. ¶ Item si aliter diceremus sequeretur quedā iniquitas ꝛ inhumanitas. Nam patris felicitas deberet venire in vtilitatem ꝛ emolumentum filij nati, si aūt id verū esset veniret in odium ꝛ iacturam maximā ipsius primogeniti, cui iaz naturali dote ius primogenīture quesitū fuerat q non est dom. maior. n. dignitas nulli dz circa priorīs dignitatis seu militie priuilegia preiuditium facere, vt dicit formalis text. in l. maior. C. de digni. li. xij. Intellectus aūt ex quo resultare pōt inhumanitas, est prorsus explodēdus. l. furti. §. pactuz. ff. de bis
15 qui notan. infa ¶ †Item id damnādum est quod absurditatez parere posset. c. cum satis absurdum. de offō archi. c. solite. de maio. ꝛ obe. ꝛ ibi Pan. in. iiij. not. ꝛ idē in. c. in genesi. de elec. col. ij. ꝛ. c. iniustū. ad prin. de rerū permuta. vbi dicit Panor. qd̄ vz arg. ab absurdo, lz et auctoritas non alleget. in proposito si ab hac vlti opi. recederemus esset ocularis absurditas. Nam eadem ratione sequeretur, q si aliquis paterfamilias acquisiniſſet aliquod predium post natiuitatem primi filij, genitus post acquisitionē illam diceretur primogenitus quo ad eam, ꝛ in ea ius primogenīture ꝯsequeretur cum idem sit iudicium de parte quo ad partem sicut de toto quo ad totuz. l. que de tota. ff. de rei vendica. c. pastoralis. §. qd̄ si in totum. de officio delega. extra.
16 ¶ †Item vna eademqꝫ res nō dz diuerso iure censeri. c. cum in tua. de deci. extra. c. cognouimus. xij. q. ij. cum si. ꝛ sic ridiculuz videretur quod iste post genitus esset primogenitus, ꝛ nō primo genitus respectiue ad eundem genitorem. ¶ Item ꝛ nouissime qz ars imitatur naturā quantū pōt. Aristo. in. ij. Phisi. l. bos accusare. §. omnibus. ff. de accusa. hinc est qd̄ legislator non pōt venire ꝯ dispositionem naturalem, imo ipse eam sequit Barb. in Rub. de probatio. col. ij. ad fi. per. l. adoptio. non iure facta ff. de adop. adducēs illud Dantis poete, che larte nr̄a sequi q̄l la quantuz pote. ꝛ illud Tul. lib. de Senec. in hoc sumus sapiētes quod naturam tanqꝫ deū ducemqꝫ sequimur. ꝛ de hoc vide eundem Barba. in. c. nonnulli. §. sunt ꝛ alij. col. xij. de rescrip. extra. ꝛ adde pro hoc esse bonum text. in §. mino. natu. instit. de adop. Et ideo dicit Tul. li. ij. de legibus. Natura norma legis est. ꝛ Aristo. lib. xvi. de animali. Natura est sicut rectificator ꝛ
17 rector. †Et iō dicit Bal. in. l. i. §. j. in. ij. nota. C. de cadu. tollen. q ratio naturalis est optimus clypeus legis. Modo certuz est quod nature repugnat, vt qui postea genitus est dicatur primogenitus prius nati, sicut in simili dr. in. d. §. minorem. pro monstro est, q maior sit filius qꝫ pater. Ideo sicut nō minor pōt maiorem adoptare, sic non dz minor etate maiorē suum secūdogenitum appellare aut dicere. Idcirco bellissime inquiebat Senec. ad Lucillum. Tenenda est via quā natura prescripsit, nec ab illa declinandum. illā sequētibus omnia facilia ꝛ expedita sunt, ꝯ illam vinentibus nō alia vita est qꝫ ꝯtra aquā nauigantibus. Omne. n. q facit natura est ſm ordinē, dicit Aristo. li. xvij. de animalibus. Et idē li. viij. Natura dat vnicuiqꝫ q ꝯueniēs est. Hinc Tul. lib. j. Tuscul. q. teneamus, nihil cēseamus esse malum quod sit a natura datum boibus. Natura enim nihil irrationabiliter vel frustra facit. Aristo. lib. ij. de celo ꝛ mundo. li.
18 j. ꝛ li. iij. de anima. Et li. de separatione ꝛ expiratione. ¶ †Itē iura naturalia sunt immutabilia. §. sed ꝛ naturalia. insti. de iure natu. gen. ꝛ ciui. §. fi. vi. dist. cum si. Ideo dicit Cassiod. q repugnante natura quelibet cedit industria, sed esse primum vel ſm in genitura, est de iure naturali. Et ideo dicit Boe. lib. iij. psa. xi. de philo. ꝯsola. Jam vero quanta est nature diligētia, vt cūcta semine multiplicato propagentur. que oia nō mō ad tps manendi. verū generatū quoqꝫ quasi in perpetuum permanēdi velut quasdam machinas esse qs nesciat. Et ideo Zeno refert, vt Tul. lib. ij. de natura deorum dicebat naturā ignē esse artificiosum ad gingendum progrediente via. ¶ Sed superest respondere ad historiam illam Justini supra relatā vbi Xerxes q post regum trāslatum in patrem suum natus, regnum est adeptus ex
19 clusso Artbemene nato ante. ¶ †Dic primo, q exemplis indicandum nō est. l. nemo. C. de senten. ꝛ interlo. om. iudi. per quē tex. dicit gl. iiij. in. c. si qñ. de rescrip. extra q qñ per ꝯsultationem rescribit imperator. nō vult suam rñsionē sequēdam esse si quis nō recte respōsum putauerit. ¶ Secundo respōde q pro Xerxe plures faciebant rationes qꝫ pro Artbemene, ꝛ ideo dicebat Justinus loco supra citato, huc accedere quod Artbemenes non patre tantum, sed ꝛ matre priuate adhuc fortune auo quoqꝫ materno priuato creatus sit, se vero Xerxem. s. ꝛ matre regina natum, ꝛ patrem nō nisi regē vidisse auum quoqꝫ maternum Cyrum regē habuisse nō heredē, sed ꝯditorē regni. Itaqꝫ ꝛ si equo iure virunqꝫ fratrem pater reliquisset, materno se tñ ꝛ auito vincere. hec Justinus. Ecce videmus ergo q Xerxes fuit duplici aut triplici rōne prelatus Artbemeni. Primo, qz natus post regnū adeptum. ꝛ qz hec ratio fragilis, ꝛ dubia videbatur duabus alijs intentionē suam firmabat, qz auum maternuz Cyrum regē habuerat, ꝛ matrem reginam predicti Cyri filiā. ꝛ ideo dicit idē Justinus in fine primi libri, q cuz Cyro defuncto Darius assumptus fuisset in regē principio regni Cyri regis filiam regalibus nuptijs regnum firmaturus in matrimoniū recipit. vt nō tam in extraneū trāslatū qꝫ in familiā Cyri reuersum videret. hec Justinus. Pro Artbemene aūt tm faciebat q primo natus esset. ꝛ ita cū qō illa dubia videret an nato aū vel nato post deberet tutius inclinabat in patrem Xerxis. qz sublata illa ratione ꝛ cā, qz natus post regnū adeptū adhuc alie militabant. ꝛ lz nō excluſisset Artbemenem hac de cā, alios tñ excludebat, argu. ca. tuarum. de vsu ꝛ aucto. palij. §. affinitatis. insti.
20 de nup. Panor. in. c. ad aures. col. iij. de rescri. extra. ¶ †Itē due vel plures rationes vincunt vnam. Spe. in tit. de feu. §. ij. ver. xvi. Bal. in. l. j. versi. sed ꝯ. C. de legi. here. Panor. in. c. suggestū, in fi. de iurepat. d. Jas. in. l. re coniūcti. ff. de leg. iij. Et per hec satis mihi vr firmata hec quarta, opinio quā et ꝯsueto amplectitur q̄ est optima iuris interpres vulgatis iuribus.

SVMMARIVM

1 Legitimatus per rescriptum an dicendus primogenitus.
2 Disputatio veritatem elicit.
3 Clausula haberi pro tali an importet fictionem.
4 Illegitimatio est nubecula que spurietas dicitur ꝛ tollitur per legitimationem.
Spurium esse quid sit.
5 Adoptio an faciat vere legitimum.
Legitimatio an potentior ꝛ fauorabilior adoptione.
6 Argumentum a fortiori militat.
Dictio nihil, est vniuersalis negatiua.
7 Legitimatis quid competat vt legitimis,

s Statutum

8 Statutuz de legitimis loquens an comprehendat legitimatos. Agnatio etiam per legitimatos conseruatur.
9 Legitimatus excludit substitutum.
10 Causa naturalis preponderat accidentali.
11 Emphyteosis accepta pro se ꝛ filijs an includat legitimatos. Legitimatio fictioni initur.
12 Adoptiuus legitimato equiparatur. Legitimatio est similis Alcumie.
13 Legitimati quibus equiparentur. 14.
14 Legitimati sunt infames infamia facti.
15 Donatio facta propter defectum filiorum an reuocetur per legitimationem spurij.
16 Legitimatus dꝛ quasi legitimus. Et de materia legitimatorum. Dictio quasi, est nota improprietatis.
17 Legitimi qui dicendi.
18 Consuetudo regni preferens primogenitū in successione an habeat locum in legitimato. 19.
20 Legitimatio an retrotrahatur.
21 Presumptio non potest mutari per principem nisi in fictione.
22 Deus quid facere nequeat.
23 Spurij an possint legitimari ꝛ qualiter. Legitimatus dicitur filius abusiuus.
24 Bonorum successio diuiditur in bona allodialia ꝛ feudalia.
25 Mulier pretextu statuti preferētis masculos feminis an excludatur per legitimatos. 26.
27 Legitimatus an ꝛ qualiter cum legitimis succedat ꝛ an efficiatur nobilis.
28 Legitimati debent legitimis honorem deferre.
29 Princeps an possit naturalem quo ad successionem legitimare extantibus legitimis.
30 Legitimatio an possit infringi ex superuenientia legitimorum.
31 Princeps legitimās nālem extātibus legitimis cui compareť. Unprie immortalitatem humano generi prestant.

¶ Questio decimatertia primi libri.

1 n **Hunc succedit** † ardua qō ꝛ notabilis. Aliquis pater dꝛ filium primo natum naturalē ꝛ illegitimū, alios ēt naturales ꝛ legitimos. ipetrat iste pr̄ legitimationē primo nati a principe, vtrū censeť iste sic legitimatus verus primogenitus, ita ꝙ in illa qualitate excludat secūdogenitū legitime natū in iure primogeniture. ¶ Hec qō in facti ꝙtingētia sepe occurrere pōt, ꝛ audiuimus a paucis annis ꝙ agitāda erat in regno Aragonie pro successione regni, sed falsus fuit rumor vt exitus docuit, tñ facile ꝙtingere pōt. ¶ Et vt clarius hec qō determineť, arguemus in ptes. potētes. n. ad vtranꝫ partē dubitare, in singulis speculabimur verum ꝛ falsum, vt inquit Philoso. in. j. Topico. ꝛ idē. iij. Meta. dicēs, qō veritatē inquirētes sine du-
2 bitatione silēs sunt nescientibus quo ire debeāt, † disputādo. n. veritas eruiť. Lij. §. his legibus. ff. de origi. in. l. cū qdē. ff. de lib. ꝛ posthu. vbi no. do. Jas. Primo ergo vr̄ dom ꝙ iste ligitimatus cōsequi debeat ius primogeniture, ac si ab initio legitimus fuisset, siue ex legitimo matrimonio procreatus. ¶ Primo qꝛ regula est ꝯ nota. voluit Bar. ꝙ. l. disponens super his que sunt iuris ēt per verba importantia fictionē dicať vere facere, ꝛ non per fictionē. Hanc regulā ponit Bar. in. l. si is qui pro emptore. ff. de vsuc. ex hoc inferens ꝙ si. l. vult legitimum facere, qꝛ illud est iuris. Nam esse legitimū vel illegitimū nō est ab ipsa natura introductū, vt est tex. in. §. natura. §. si quis igiť. ꝛ §. liceat. in auc. qui. mo. na. effi. sui. Et ita. l. facit illud nō ꝑm fictionē, sꝫ ꝫ purā veritatē, ita ꝙ extimabiť vere legitimus. Ad hoc ēt vide Bar. in. l. si maritus. la. ij. §. legis iulie. ff. ad. l. iuliā de adul.
3 vbi dicit ꝙ † in his q̄ sunt iuris idē est esse talē vel haberi ꝑ tali dꝫ alias ista verba haberi ꝑ tali importēt fictionē. Iudicis appellatione. iūcta gl. ff. de ver. sig. Hāc theoricā Bar. tꝫ Bal. in l. nuper. C. de natu. li. Pau. de cast. in qsi. ccxxiij. ꝙ incipit sup eo ꝙ primo. Anto. de but. qsi. xx. ꝙ incipit equitas valde suggerit. vbi dicit ꝙ. l. fingendo vel per verba fictionis loquēdo in actu pēdēte a ptāte legis, vere facit ꝛ nō ficte. vide ad hec do. Jas. in. d. l. si is q ꝑ emptore. col. mihi. lx. vbi plurimū extollit hāc theoricā bar. ꝛ eā ppetuo tenēdā cordi dicit in eo ꝙ singlr ꝓbat, ꝛ vult ꝙ legitimatio est veritas ꝛ nō fictio ꝙ dicit eē vtilissimū ꝫbū ad statuta loquētia de filijs legitimis ꝙ veniēt legitimati. ꝛ frequēter allegať in practica, vt ipse asserit. Dō sic ē ꝙ si lex inaiata disponēs circa ea q̄ sunt iuris veritatē inducit, ꝛ nō fictionē. vt ē tex. in. l. si vnus. §. pactus ne petere. ff. de pactis facit tex. in. l. in predijs. ꝛ. l. eo iure. ibi pignora esse credunť. ff. in qui. can. pignus tacite ꝯbať, iuncta. l. ij. ff. eo. q̄ iura alleg. do.
4 Jas. vbi. s. ergo † lex animata puta princeps. §. fi. in auc. de cōsulibus. gl. in. l. ꝛ qꝛ. ff. de iurisdictione oium iudi. in legitimatione alicuius idē faciet, ita arguit ꝛ segtur Jo. de imo. in. j. volu. qsi lioꝛ qsi. ij. col. mihi. v. ver. cū ꝓbať. Et ita ergo clare ꝓbať qō legitimatus a principe vere sit cēsendus legitimus, ꝛ ex ꝙsequēti qñ cōpetat ei ius primogeniture, ac si vere legitimus esset cuz primo natus fuerit. ꝛ sic nihil obstet. ¶ Et iō dicebat Bal. ꝙ imperator legitimādo remouet nubecnlā que dicebať spurieras. ita not. dicit. l. manumissiones. in. ij. oppositione. ff. de iusti. ꝛ iur. hinc dicit ēt idē Bal. in. l. si te parēs. C. de suis ꝛ legitimis. ꝙ eē spuriū est quoddā velamē quo qs ipediť succedeř vt filius, ꝛ illud velamē legitimatione submouet ꝑ tex. in. l. iperialis. C. de nuptijs. ibi oi macula. ꝑ quē tex. dicit ibi Bal. ꝙ ꝑ legitimationē tolliť ois ifamia spurietatis ita ꝙ amplius spurius dici ñ dꝫ aut nūcupari. ō q̄ videbis duo qsi. bal. qſ. cxlvj. j. vol. ꝙ incipit, titulus principis Achaie, vlti. col. ꝛ qsi. ccvij. v. volu. ꝙ incipit rñdendo ad dubia.
5 ¶ † Scōo ꝑ hac pte facit qꝛ ēt per adoptionē filius efficiť vere legitimus. insti. de adop. in prin. ꝛ ibi gl. cū si. Si ergo ꝑ adoptionē quis censeať vere legitimus, a fortiori ergo ꝑ legitimationē qꝛ legitimatio est potentior ꝛ efficacior ꝯ adopt. §. tribus. ibi si vestri. n. patris. in auc. qui. mo. na effi. sui. ¶ Itē legitimatio est fauorabilior ꝯ adoptio. Bal. in. l. neq; absens ad fi. de adopt. ff. ¶ Itē qꝛ legitimatus dꝫ naturalia primordia q̄ non dꝫ adoptatus. bal. in. l. si te parens. C. de suis ꝛ legi. Ad hec vide qsil. Soci. ccxxvj. colū. pe. ver. preterea, vbi expresse dicit legitimationē fortiorem esse adoptione per tex. in. §. adoptionis. in auc. q. mo. natu. effi. sui.
6 † Cū ergo adoptatus cēseať ve legitimus, ergo a fortiori legitimatus. auc. multomagis. C. de sa. san. eccle. c. sup eo. de vsu. extra. ¶ Tertio ꝑ hac parte faciunt tex. qui videnť hāc. q. prosus determinare. tex. in. §. liceat. i auc. qui. mo. na. effi. leg. vbi formaliter bꝫ ꝙ legitimati nihil a legitimis differunt. Pōderanda est dictio nihil, que est vniuersalis negatiua. l. is q. §. vex ff. de reb dub. cū si. ꝛ ita tex. ille vult ꝙ nulla penitus sit facienda dr̄ia inter legitimos ꝛ legitimatos. ad idē est text. in. §. si qs igitur filios legitimos. ꝛ in. §. qm̄ varie. in auc. qui. mo. na effi. sui. hinc tex. in. §. j. insti. de here. que ab intesta. deferunť legiti-
7 matos suos hr̄des appellat quēadmodū ꝛ ve legitimos. † hinc dicit Bald. in. d. l. si te parens ꝙ legitimati succedunt ab intestato, sicut legitimi. ¶ Itē legitima eis debeť sicut vere legitimis vt late videre potes ꝑ do. Jas. in rub. ff. de lib. ꝛ posthu. itē legitimatus pōt mouere querelā inof. testa. si sit iniuste exheredatus quēadmodū ꝛ legitimus. Bal. i. l. cū in adoptinis. iij. col. C. de adopt. Hinc est ēt qō legitimati indistincte succedunt agnatis ꝛ cognatis. tex. in. §. quapp. i auc. qui. mo. na. effi. sui. ꝛ in. §. filiū. eodē. vbi Ang. expresse ita no. ꝛ ēt eundē Ang. cō si. lxxj. ꝙ incipit arbiter ꝛ arbitrator. vbi tꝫ ꝙ † statutū loquēs
8 de legitimis habeat locū in legitimatis. Ad hec vide Jac. de bel. in disputatione ꝯ ponit in auc. qui. mo. na. effi. sui ꝛ Pano. qsil. lxxxvij. incipiente, i. q. que vertiť. ꝛ ꝑ hoc vide Bal. in. l. cū acutissimi. C. de fideicō. vbi tꝫ ꝙ statutū dicēs ꝙ extantibus maiculis filia non succedat bꝫ locū nedum in legitimis filijs, ꝫ ēt in legitimatis. ꝛ rō est ex his que dicit Alex. in. d. qsi. ij. j. volu. col. v. ad fi. vbi dicit ꝙ ꝑ legitimatos conseruať agnatio quēadmodū ꝑ legitimos, ꝛ in eodē consi. ꝙcludit ꝛ determi-
9 nat post longam discussionē ꝙ † legitimatus filius excludit substitutū, qñ substitutio est facta sub cōditione si decesserit sine filijs legitimis, qꝛ idē est in legitimatis, ꝛ pro hoc ibidē refert plures doct. ꝛ in magno numero tenentes hanc conclusionē. ita vt cōmunem esse opi. asserat. pondera tamen vnum tex. nunꝯ fortasan antea ad hoc inductū in. c. statuimus. extra de maio. ꝛ obe. vbi formaliter dꝛ tex. in fi. qꝛ maior est ordine ēt si postea sit receptus, ꝛ in portione percipienda potiorē esse volumus ac minores facere seruitia cōsueta. modo sic est ꝙ primogenitus maior est ordine geniture, ergo sequiť ꝙ tꝫ postea sit receptus per legitimationez scz tñ potior esse debet in portione hereditaria ꝛ alijs prerogatiuis maioratus Et hec sufficiant pro comprobatione hu ius opi. ex qbus clarissime probatum esse videtur legitimatum succedere debere in iure primogeniture.

Sed pro contraria parte scz quod legitimatus
10 in iure primogeniture succedere non debeat. ¶ † Primo. naz magis attēdenda est causa naturalis ꝛ origo quam causa acci-

dentalis superueniens. l. tutor. ff. de fideiuss. l. iij. C. ad macedo. l. quicquid. §. j. ff. de dona. ergo preferri debent filij legitimi legitimatis. Pro quo facit bonus tex. in. l. fi. C. de his q veniã etatis impetra. vbi dicitur q verba debent intelligi potius in sensu näli q̃ in ficto. vbi per illũ tex. Bal. not. † q si quis recipit
11 emphyteosim p se ꝛ suis filijs legitimis nõ intelligit pro legitimatis, qz nõ sunt näliter legitimati, ꝛ ex priuilegio ꝛ fictiõe. idẽ dicit Bal. in addi. ad Spe. in tit. de succes. ab intesta. ad fi. vbi dicit q legitimatio innitit fictiõi. idẽ bal. in. l. gallus. §. si eius. ff. de libe. ꝛ posth. vbi dicit q legitimatus fictione iuris dicit legitime natus. Ad hec accedat tex. in. l. fideicõ. ff. ó q̃dit. ꝛ de mon. tex. in. l. si ita quis. §. is cui. ff. de leg. ij. vbi ꝓbatur quod si Titius granatus fuerit fideicõmisso sub q̃ditione, si decesserit sine liberis q̃s reliquerit filiũ adoptiuũ vel alio iure artifi-
12 cioso ꝓcreatũ, nõ euanescit fideicõmissum, † ꝛ filius adoptiuus ꝛ legitimatus equiparant. l. cũ adoptiuus filius. ad fin. C. de adoptio. ꝛ ibi doc. l. filios. C. de municipa. ꝛ ozigi. lib. x. de B est gl. in. l. j. ff. ad municipa. in glo. magna. ergo optime ꝓbat ibi ex eq pollentibus q filius legitimatus nõ eqparat filio legitime nato. ꝛ ita Bal. ꝛ formaliter in. d. l. si ita quis. §. is cui. Et sic ꝓ q legitimatus p fictionẽ legitimus dicat, ꝛ iõ elegãter dicit bal. in. c. j. de q̃stit. q legitimatio est filis alchimie que facit apparere illud q nõ est tñ transmutare vnã speciẽ in alteram nõ potest, sed legitimatus figuram legitimi gerit, non habet tamẽ eãdem substantiaz, ꝛ ideo in simili dicebat Saly. in. l. ẽt. C. de ap-
13 pel. p illum tex. quod † imago representata, prout est in legitimatione non est essentialiter ipsa res, ꝛ ideo dicit ibidem Bal. quod legitimatus est similis ei qui accipit vsum toge, arg. text. in. l. ꝛ si accepto. ff. de iure fis. Et ad hoc assignare potes hãc rõnem. Nã per fictionẽ vie veritatis non delent. l. in rebus. C. de in. do. ꝛ veritas naturalis non põt aũcte legis mutari. l. ij. ff. de vsufru. earũ rerũ que vsu cõsumunt. facta. n. pro infectis haberi nequeunt. l. in bello. §. facti. ff. de capti. ꝛ postli. reuer. §. j. ver.
14 que igitur. in auc. de equalit. do. ¶ † Et ideo singulariter dicebat Bal. in. c. fi. col. ij. de trasla. prela. q legitimatus assimilatur boi medicato morbo, remanente tñ aliqua cicatrice. Et ita ergo cũ legitimatus ficte sit legitimus, non debet eqparari veris legitimis, arg. tex. in. l. ex ea. §. insulam. ff. de ver. obl. titius. §. cornelio. ff. de iure fisci. c. susceptum. de rescrip. cum si.

Secundo arguitur pro hac parte, qz lata est dria inter legitimũ ꝛ legitimatũ pluribꝰ medijs. Nã legitimati sunt infames infamia facti, vt not. dicit Azo in sum. ti. ex quibus cau. infa. irro. C. ꝛ hoc sequunt cõiter doc. vt not. dicit Alex. de imo. q̃sil. xxv. iij. col. in. j. volu. hec autez in
15 famia non est in legitimis. ¶ † Itẽ de iure donatio bonoꝝ vel maioris partis facta p patrẽ carentẽ filijs natiuitate legitimoꝝ filioꝝ reuocatur. C. de reuo. dona. l. si vnq̃. ꝛ tñ non reuocat pter spuriũ postea legitimatũ, vt no. dicit Bal. in. c. innotuit col. iiij. de elec. extra. idẽ Bal. in. l. ij. in fi. C. si quid in fraudez patro. Saly. in. l. si totas. C. de reuo. dona. Ex ijs ꝛ similibus q̃ cumulari possent aperta est dria inter legitimũ ꝛ legitimatum, ꝛ hoc ẽt satis q̃stat ex diuersa nuncupatione. frustra. n. fierent nomina nisi ꝛ diuersitas esset in effectibus harũ nuncupationũ.
16 l. si idẽ. C. de codici. no. Pan. in. c. ad audientiam. de deci. † ꝛ iõ dici t gl. in. d. c. innotuit. de elec. q legitimatus nõ dr legitimus, ꝛ q uasi legitimus. Certũ est q dictio quasi est nota ipsa prietatis. l. neminimus. C. de legi. here. cum si. vide ẽt gl. in. l. cũ legitime. ff. de sta. ho. Et ita cum sit dria inter legitimum ꝛ legitimatũ clarũ est priuilegiũ q̃cessuz legitimis trãsire. Ex diuersis n. nõ fit bona illatio. l. fi. ff. de calũ. l. näliter. ff. de acq. pos. cũ si.
17 **Tertio ꝛ vltimo** pro hac parte moueoꝛ, † qz legitimi dicuntur ex iustis nuptijs procreati. §. legitimi. in auc. qui. mo. na. effi. sui. l. filium. ff. de his quib. vt indig. Legitimatus nõ est hinõi, ergo ꝛc. Et iõ dicit tex. in. §. filiũ. in auc. qui. mo. na. effi. sui. quod legitimatus est quadã machinatione cognatus. Et ita clare innuit ille text. quod nõ sit talis censendus legitimus tanq̃ nõ naturali artifi-
cio, sed quadã machinatione accidentali ꝛ fictitia inter legitimos cõputetur, hinc dicit tex. in. c. naturales. tit. si de feu. fue. ꝓtro. inter do. ꝛ agna. quod filij naturales ꝛz postea sint legitimati, tñ nõ admittũtur ad successionẽ feudi. ꝛ spãlius in indini
18 duo quod † q̃suetudo regni preferens in successione filiũ primogenitum nõ habeat locum in legitimato tenuit Jaco. de bel. in §. tribus. in auc. quib. mo. natu. effi. legitimi sui. Ang. ꝛ Jmo. in. l. bis verbis. §. interdũ. ff. de here. insti. Jmol. in. l. si alienũ. §. extraneis. ff. eod. Bal. ꝛ Saly. Paul. de cast. ꝛ nouissime do. Jas. ita determinat in. l. quoties. col. xi. C. de re. vendi. vbi dicit post Ja. de but. quod ille tex. facit ad qõnem q̃ in presenti monemus, ꝛ determinat q̃ secũdogenitus succedere ꝛz ex quo est ex legitimo matrimonio procreatus, ꝛ ita in eo q̃currit vtrunq̃ vinculũ, naturale. s. ꝛ ciuile, ꝛ ex quibus duobus ius succedendi querit. Adde Albericũ in. l. cũ qs. C. de natur. libe. Flo. de. s. Pet. in disputatione incipiẽte. Baro quidã de nobili stirpe p genitus. Ang. in disputatione sua q̃ incipit, nobilis quidã gñe. ¶ Ecce ex predictis satis erit pro nunc disputata hec questio.

Nunc videamus in quam partẽ inclinare debeamus. Alex. in quadã disputatione que incipit, Sigismundus rex romanoꝝ. hãc qõnẽ tangit, sed nihil determinat. decidit Bal. in. l. eam quam. C. de
19 fideicõ. dicens † q̃ q̃ naturalis filius esset legitimatus post natiuitatem näls ꝛ legitimi filij, tũc secõdogenitus legitimus est preferendus, secus aũt si ante natiuitatẽ secundogeniti iam legitimatus erat, qz tunc legitimatus ad q̃sequendum ius primogeniture preferetur. idẽ vult Bald. in tract. statutoꝝ. in ver. primogenitus. idẽ Bald. in. d. l. quoties. ij. col. ꝛ post Bald. ꝛ Saly. ibidem. d. Jas. col. x. vbi dicit q̃ legitimus secõdogenitus excludit nälem legitimatum nisi naturalis fuisset iam legitimatus ante natiuitatem secõdogeniti. Et dicit q ista decisio est cõis, ꝛ pro ea corroborãda adducit. Nam nõ possumus dicere q legitimatus debeat preferri secõdogenito nisi legitimatio retrotra-
20 beretur. † Sed legitimatio nõ retrotrahitur q̃n fieret preiudicium legitimo. §. ꝛ ꝛz. in auc. qui. mo. na. effi. legi. Bart. ꝛ alij in l. gallus. §. ꝛ quid si tñ. ff. de lib. ꝛ posth. cum alijs alleg. ibidez per. d. Jas. Feli. absolute ꝛz in legitimato per rescri. q nõ excludit secũdogenitus legitime natũ in. c. prudentiã. col. iij. de offi. delega. extra. Benedi. de plumbi. in disputatione, que incip. Statuto pisano. distiguit. Aut querimus an legitimatus sit vere legitimus originaria legitimitate inspecta q̃ ex mrimonio efficaci procedit, ꝛ tũc dom est q nõ, ꝛ sic procedat tex. in. d. l. filium. ꝛ in. l. qua in prouincia. §. diuus. ff. de ritu nupt. cũ si. Aut q̃rimus de alia legitimitate in gñe sumpta ꝛ tũc aut obstaculum in legitimatione ꝓcedit a iure ciuili, vt qz erat impedimentũ de quo loquit tit. C. de interd. mrimo. ꝛ. l. j C. si rector prouincie. cuz si. ꝛ tũc princeps legitimãdo confert verã legitimationẽ, ꝛ tunc princeps legitimãdo dr vere legitimũ facere. Aut obstaculum illegitimitatis ẽ introductũ de iure canonico, ꝛ tũc per legitimationẽ principis tpalis nõ efficeretur vere legitimus, sed requirit legitimatio apostolica. Et ita ex his innuere vr q̃ legitimatus a principe quo ad successionẽ efficiat vere legitimus, ita q statutum taxans legitimã filiozuz habeat locũ in vere legitimatis. ¶ Ludouicus de sardis in trac. ó legitimatione. §. vij. videndũ est. versi. iij. queritur. circa hanc q̃nem dicit cõsideranda esse duo tempoza ante legitimationẽ, ꝛ habito respectu ad illud tps reputat ficte legitimus cuz illa dictio disponat super preterito,
21 qz fingit illũ fuisse legitimũ qui fuit vere illegitimus. † Non. n. põt princeps mutare presumptionẽ nisi in fictione. ff. de capt. ꝛ postli. reuer. l. in bello. §. facte. ꝛ hoc solo dicit ipse priuat deus, qz nõ põt facere preterita nõ fuisse. allegat. l. ij. ff. de ꝓba. Credo q voluerit allegare gl. in. l. vnica. C. de raptu virginũ. vbi refert dictũ beati Aug. ita sentiẽtis, sed abutitur gl. vbi dicit nota. do. Jas. in. l. j. §. si vir ꝛ vxoꝛi. ff. de acqr. pos. col. j. vbi dicit quod de predicta glo. est tex. diui Hieron. in. c. si paulus. xxxij. q. v. Et ibidẽ dicit q fuit dictũ Agathonis philosophi, ꝛ ad hoc allegat in. l. fi. vlt. col. C. de legi. vbi dicit q deus hoc solo priuat facere q̃ produxit allegãdo Arist. in. vi. Ethicoꝝ. ꝛ ad idẽ allegat Bar. in. l. nõ dubiũ. iiij. col. C. de legi. vbi dicit q illud q vere factũ est neduz. l. nõ põt facere qn sit factum, sed nec ẽt deus põt, ꝛ idem voluit Bald. in. l. ex his verbis ad finẽ. C. de testa.
22 mili. rõnem assignans notabilem ꝑm Theologos, † qz deus nõ põt facere ea que implicant q̃dictionem. Bal. in. l. eam quam. versi. circa aũt quintum genus. C. de fideicom. ergo nõ poterit facta infecta reddere, qz illud implicaret q̃dictionez, factum. f. ꝛ non factum. ¶ Adde q̃ eandẽ rõnẽ ponit Cardi. de Zaba. ꝛ Jo. de imo. in. c. i. de sum. tri. ꝛ fi. catho. ad princi. col. vi. vbi ẽt aliam ponit ꝑm beatum Hieron. qz deus nõ potest facere iniusta, qz ipse est summa iustitia, ꝛ nõ posse mentiri, magna est dei potentia. Aduerte tñ ne fallaris, q̃n supra alle. Card. ꝛ Jo. de imol. q̃ eadem est prorsus lectura in his duobus doctoribus, nec deficit vnum iota a princip. decreta. vsq̃ ad tit. de constitu. in quo est multum culpandus. vel quidã Joan. Thierry. vel quidã de gradibus qui predictoꝝ doctoꝝ recognitoꝛes fuerunt. Ad ꝓpositũ redeũdo. Cũ ergo id deus ipse nõ possit,

a fortiori

a fortiori nec poterit princeps per rescriptum sum. Et ita in in
diuiduo tenuit Jac. but. in proe. C. & in qsi. incipi. thema tale p
23 ponit vbi dicit q† nec coes Palatinus, nec ēt priceps pñt spu
rios facere legitimos, sed bene pñt exequare legitimis & facere
eos loco legitimorum haberi. Et iō dicit Bal. in l. Pau. ff. de
sta. homi. q filius legitimatus dr filius abusiuus. Et idē Bal.
in. c. i. de qstitu. q lz gerat naturaz legitimi, nō tamē idē erit in
substantia. & idem Bal. in l. manumissiones. ff. de iusti. & iur. cō
parat legitimatū baptizato, qz per baptismum nō sumus in illa
primeua paritate in qua creatus fuit Adam. ¶ Scōm tps est
post legitimationē, & tunc distinguitur. Aut confert oia iura le
gitimorū, qz restituit personam antiquis natalibus, & tūc ex hoc
tpe incipit esse vere legitimus. Aut confert princeps quedam
solum iura, puta quod succedat patri vel matri, & tunc nō dr ve
re legitimus. Et ita statuto de legitimis loquēte nō comprehen
deret, & hec distinctio satis qsonat distinctioni Bal. supra re
late. Hanc qōnem tangit Ant. de ros. in suo tract. legitimatio
num. lib. ij. tit. vlti. col. antepe. ibi vlterius quero, sed nihil de
terminat & simpliciter se remittit ad notata per eum. lib. i. pdi.
trac. vbi tangit de primogenito legitimato per subsequēs ma
24 trimoniū. de quo dicere poterimus in sequēti qōne. ¶ †Signo
rellus de homodeis banc. q. equipollenter tractat in qsi. ccxx.
vbi qcludit q bonorum successio diuiditur in bona allodialia &
feudalia. Jn allodialibus succedet legitimatus in iure primoge
niture tanq̄ legitimus, sed in feudis secus est, qz successio feu
dorum est singularis & separata a successione aliorū bonorz de
iure cōi, vt. c. vnico. de natura. succes. feud. & qui feud. da. pos.
Et ita discreta & spālis dz esse cōcessio. qz in gñali qcessione nō
continetur illud q requirit spālem. l. ij. ff. de testa. mili. l. apud la
beonē. §. hoc qō dictum. ff. de iniurijs. cuz si. quod ipse latius de
ducit, vt potes ad eum recurrere. De dria inter feudalia & allo
dialia, vide per Soci. qsi. iij. in nouis. per Pet. de ancha. qsi.
ccxviij. per Oldr. qsil. ccxlvij. vbi dicit quod lz de iure cōi Ro
mano legitimatio valida esset, ēt quo ad feuda, de consuetudine
tñ redacta in scriptis in feudū nō succedit legitimatus, vt. c. na
turales. si de feu. fue. qtro. in vsibus feudorū. vide de hoc Ale
xan. qsi. lx. col. i. & per totum illud qsi. & eundem qsi. ij. & xciij.
25 **Nouissime reperio** quendā †Albertum bru
num astensem banc qō
nem tractātē a simili in suo tracta. de statutis feminas & cogna
torum lineam a successionibus excludentibus arti. xij. principa
li. col. vi. ver. iiij. Quero vbi querit an mulier pretextu statuti p
ferētis masculos feminis excludat p legitimatos. Et late doct.
in vtranq̄ ptē refert in opinionibus diuersificantes, tandē con
cludit. Et qō statutū illud habeat locū in masculis legitimatis
indistincte, ēt in legitimatis per rescriptū principis seu per co
mitez Palatinū, puta si dicat extantibus filijs vel agnatis vel
masculis, prout dicebat Fulgo. in l. fi. ff. de iusti. & iur. Et p hoc
adducit Ant. de ros. in trac. legitimationū. i. lib. ver. vlti. est vi
denduz de ipsa cā fi. col. viij. & Prepositū in. c. per venerabilē.
extra q filij sint legitimi. col. xxxvi. in qbus locis tenēt isti doc.
fm eum q si statutū vel qsuetudo simpliciter vocet primogeni
tum ad successionē naturalis primogenitus postea legitimatus
excludet sequentes legitime natos, nō obstāte inhabilitate me
dij temporis per. l. nō oporteret. ff. de leg. ij. Jta dicens in qōne
ibi per euz assumpta. & hanc qclusionē sex modis limitat, & duo
26 bus principaliter. † Primo si statutū diceret q legitimi filij ac
legitime nati feminas excludent, qz tunc nō comprehenderen
tur legitimati fz Lud. de ro. col. xiij. in l. si is qui pro emptore
ff. de vsuca. cū alijs pluribus allega. per eam. Scdo limitat nisi
resisteret, vel mens statuti vel cōis vsus loquēdi pro quo plura
adducit que breuitatis causa omitto.

¶ Sed meo iudicio sine sit legitimatus ante secundogenitū na
tum sine post bonis debitis rōne iuris primogeniture sine allo
dialia sunt sine feudalia, credo q extātibus legitimis legitima
tus nullatenus gaudere debeat iure primogeniture. Et p hac
qclusione sine mēdicatis suffragijs adduco tex. rotundū in anc.
qui. mo. na. effi. sui. §. Et quoniā ibi, ita tñ vt nō amplius hēat
vno horum qui ab initio legitimi sunt & inter oēs minus. baben
te. Et ita optime probat ille tex. & clarissime q non pōt rōne le
gitimationis legitimatus quamuis primogenitus pretendere iu
ra primogeniture, ex quibus reliquis maiorē habeat preroga
27 tiuam quā minor ex filijs. Pro hoc vide Alex. de imo. in l. ne
cessarijs. ff. de acquiren. heredit. vbi dicit q† filius legitimatus
succedat patri vna cum alijs filijs sui patris naturalibus & legi
timis & filia nō dotata que ex statuto potest succedere non po
terit plus consequi q̄z habuerit talis filia dotata. Vide ēt bal.
in. c. per tuas. ver. Quero in honoribus quis debeat anteferri, an legitime natus an legitimatus. Et dicit q legitimati non
sunt de stirpe, nec toti stirpi attinēt, vt no. i. §. filiū vo. in anc. q.
mo. nat. effi. sui. Et ita dicit ipe nō sunt nobiles neq̄z eis pt relin
qui nisi quātū vni legitimoq̄ p tex. in. d. §. Et qm. quē ad hoc dī
cit esse vnicū in iure. Et ex hoc ifert quod priuilegium impera
toris quo caneē q succedāt legitimati vna cū legitimis sic dz in
telligi. Et idez si statuto caneē q filia nō succedat nisi in vncia,
tūc femina limitat istū masculū legitimatū. q dicit esse notādū
q̄ legitimatū si legitimatus pducit priuilegiū vel legitimatio
18 nez. & † in fine infert q oēs legitimati debent reuerentiā legiti
me natis & nō debēt sedere ad vnā mensam. & sic lz nō expresse
determineē p Bal. hec questio de iure primogeniture, tñ satis
eā tacite innuit attentis prerogatiuis primogeniture de quibus
§. dicet. Nunq̄z ergo obliuiscaris illius tex. qz nūq̄z repperi ad
hoc ponderatū, & sic per illum tex. satis aperte sunt sublata fū
damenta que in partē q̄riaz fiunt. Immo dicebat An. de iser.
in. c. nāles. tit. si de feudo fuerit controuer. inter domi. & agna.
q aliqui asserunt & nō male scōm euz, q princeps nō pōt natu
ralē legitimare quātū ad successionē vbi extant filij legitimi, qz
auferret ius legitimis debitū, & daret illegitimis quibus nō de
29 beret, & qz legitimi habēt a iure diuino, nō aūt illegitimi, † quo
niam filius legitimus est ex matrimonio instituto in paradiso a
Deo, dñ dixit. Quos deus cōiunxit hō nō separet. Jtē dicit nō
erit hēs filius ancille cū filio libere, de quo hr. xxxij. q. iiij. c.
dicat aliqs & q. ij. c. ñ ois. & xxxv. q. vij. c. qd ē. Sz sic est q̄ prin
ceps nō pōt tollere ius diuinū. c. cū inferior. de maio. & obe. c.
sunt quidē. xxv. q. j. not. i. c. que i ecclesiaq̄. de qsti. cū si. Et de
hoc dicto And. de Aser. meminit Alex. cōsi. clxxxvij. col. ij. in
v. volu. vbi fortius dicit q si tpe legitimationis nō extabāt filij
legitimi & naturales, ſz ex postfacto supernenerūt, debet in frin
30 gi legitimatio, † qz quando res deuenit ad eū casum a quo inci
pere non potest vitiatur actus. l. vranius. §. sed cum deo. ff. de fi.
deiusso. l. pluribus. §. & si placet. ff. de verb. obli. iō dicebat By.
in l. ex facto. in princip. ff. de vulga. & pup. substi. per illū text.
q si habens filios naturales tantū fecit eos legitimari vt pos
sint succedere, deinde habuit filios legitimos & naturales vitia
tur legitimatio. de quo ibi latius vide per doc. Aduerte tamen
q lz princeps naturalē filium legitimare nō possit extantibus
legitimis & naturalibus, tñ hoc intelligitur de potestate ordina
ria, secus si faceret de potētia absoluta & ex certa scientia, qz tūc
posset pp supremam potestatē, vt no. voluit glo. in. d. c. natura
les, & ibi Aluaro. ij. col. Subiungens tñ quod licet possit prin
ceps facere de plenitudine potestatis, tñ nō cōsuevit in preindi
cium alioq̄, nisi perraro & ex causa. l. nec anus. C. de emancipa.
liberorū. l. ij. in fi. ff. de nata. resti. Bal. in l. nam ita dimus. ff. de
adoptio. adde eundē Bal. in. c. filij nati. tit. si de feudo fuerit
31 cōtroner. inter domi. & agna. † vbi dicit q lz īperator possit le
gitimare filios spurios existente filio legitimo & naturali, ita q
succedant pro virili cū legitimo, tamen imperator qui hoc facit
vr esse vnū pecus, & non habere pre oculis iustitiā publice ho
nestatis. Nā considerare dz q p solas nuptias qseruatur ele
gans genus humanum, vt in anc. de nuptijs in principio, vbi di
citur quod nuptie prestant immortalitatez humano generi. ad
hoc facit tex. in. l. j. ff. solu. matrimonio, & ita not. Bal. de pre
dicto Bal. meminit domi. Jason in l. gallus. §. quid si tantuz.
col. xviij. ff. de libe. & posthu. vbi dicit. Caue q non negat Bal.
quin īperator hoc possit, sed inconsiderate facit. Et certe bal.
saris inhoneste de principe loquitur, vt in simili dicit Panor.
in. c. fi. extra ne clerici vel monachi. col. pennl. Hec aūt que
stio vtruz possit, altiorem requireret indaginē, ista pro nunc suf
ficiant, recurre ad do. Jaso. in. d. §. Et quid si tantum. vbi quā
plurima aurea in propositio cumulat que per ocium videre po
teris occurrente materia.

SVMMARIVM

1 Legitimatus per subsequens matrimonium an excludat secun
dogenitum. 3. 13. 19. 20.
2 Legitimatio per matrimonium est quanis alia pinguior.
4 Nati ex concubina postea vxore an possint promoueri.
5 Successoris qualitas quando consideranda.
6 Matrimonium precedentia impedimenta purgat.
Restitutus non recuperat ius alteri quesitum. 11.
7 Successionis spes non curanda.

2 Testatore viuente nullus habet in successione ius formatum.
9 Restitutio gcessa per viã institie pinguis succurrit q̃ gratiosa.
10 Donatio propter defectum legitimoꝝ an reuocetur per legitimationem ex matrimonio.
12 Legitimatus an debeat in feudum succedere.
14 Electio illegitimi an teneat per legitimationẽ subsequentis matrimonij. 15.
16 Lex quando inducat fictionem.
17 Interpretationem consuetudinariam sequi debemus.
18 Princeps debet esse castitatis amator.
21 Filius viuente patre non dicitur habere ius considerabile. Et an possit legitimam petere. 22.
23 Filius post patris mortem feudi ius in vita quesitum capit.
24 Filiusfamilias cur sic appelletur.
25 Filius regis viuo patre rex dicitur.
26 Estimum patris estimum filij dicitur.
27 Primogeniture ius inter legitimatos matrimonio an & quando debeatur.
28 Legitimatus an plus possit hãre de bonis patris q̃ legitimus.

¶ Questio decimaquarta primi libri.

Dannes Andree in regu

la sine culpa, in mercu. q. ij. de reg. iu. in. vj. expresse monet hãc qõnem. Et gcludit indubitanter qp legi-
1 timatus per rescriptum nõ scõgenitum legitimũ. † Et idem in legitimato per subsequẽs matrimoniuꝝ, de quo tñ dicit se tremulenter loqui. ¶ Fely. post Jo. an. hanc qõnem monet in. c. prudentiam. col. iij. ver. Primogenitus legitimatus. de offi. dele. extra. Et dicit qp de hac qõne est solẽnis disputatio. do. Floria. de sanc. Per. que incipit, Baro quidã de nobili stirpe primogenitus. in. iiij. car. vbi gcludit qõ imo talis legitimatus p subsequẽs matrimoniũ excludit scõgenitũ legitime natũ. Et hãc opi. ꝫ Jo. an. credit Fely. verioꝛẽ per. c. tanta. q fil. sint legi. p
2 quẽ tex. dicit ibi Bo. ti. in fi. qp nãles ex post facto legitimi cuꝝ suis naturalibus & legitimis omnimodo gcurrunt. ¶ † Ad hoc facit qp ẽt dicit Bal. in. c. per tuas. de maio. & obe. extra vbi dicit, qp legitimatio per matrimoniũ pinguioꝛ est q̃ quelis alia legitimatio. Ad hoc vide ẽt Alex. qsi. ccxlvj. col. fi. vbi dicit, qõ multa gceduntur legitimatis per subsequens matrimoniuꝝ que nõ gceduntur legitimatis per rescrip. principis ſm no. in. c. tãta. & c. per venerabilẽ. qui fil. sint legi. Et eundẽ Alexã. in. v. volu. qsi. clxxxvij. col. ij. vbi dicit, qp qñ tpe legitimationis extarent filij legitimi & naturales nõ vr̃ qp possit per rescriptuꝝ principis fieri legitimatio ad exclusionẽ vel preiudiciũ legitimoꝝ, ꝝ aliud sit in legitimatione que fieret per oblationẽ curie vel p subsequens matrimoniũ per tex. in auc. quib. mo. nat. effi. sui. §. illud. cum. §. seq. & in auc. qui. mo. nat. effi. legi. §. si vero solummodo. not. Bar. in auc. Jtẽ si quis. C. de natu. lib. Ant. de rosi. in trac. suo legitimationũ. lib. j. §. vlt. est videndus de ipsa cã fi. seu effectina. col. iij. ver. Restat mõ finaliter vnã notabilẽ & singularẽ qõnem examinare. Expresse & in terminis banc qõnem mouet arguendo in partes dicens qp oibus alijs qõnibus mãc
3 legitimationis † hec qõ difficilioꝛ est, & qp pp diuersitatem diputatiũ vult omnibus alijs prolixius scribere. Et certe multuꝝ prolixe scribit amplificando banc qõnem per. xj. col. Nostrum aũt erit qp diffusissime & ab ipso & a doctoribus circa banc qõnẽ cumulatur, breuioꝛibus perstringere. ¶ Sciendum est ergo, qp circa banc qõnem fuerunt doc. in opinionũ gflictu & collectatione. Aliqui tenuerũt qp talis primogenitus succedere debeat in iure primogeniture. Et huius opinionis fuit vltra supra relatos Guil. de cu. Ricar. malñ. quos refert predictus Anto. de rosel. loco. ſ. alleg. col. vi. Et mouentur predicti doc. & sequaces pluribus rationibus & fundamentis, quoꝝ aliqua de principalibus referemus, vt possimus deliberare arduitatem materie.
4 ¶ † Primo ergo pro hac pte facit, qz nati ex cõcubina postea vxoꝛe possunt ad sacros ordines promoueri, iuxta not. in. c. cuꝝ in cunctis. in. c. innotuit, de ele. extra. in. c. tanta. qui fil. sint legi. cum si. Et tñ ante matrimoniũ isti nõ poterant promoueri, vt in toto tit. de filijs presby. Si ergo per matrimoniũ subsecutum efficiuntur habiles tanq̃ vere legitimi ad actus & officia ecclesiastica, a foꝛtioꝛi per matrimoniũ subsecutũ efficientur habiles ad res tpales, arg. c. per venerabilẽ. qui fil. sint legi. maxime. cum vbi est maius periculuꝝ cautius sit agendum, vt est text. in c. vbi periculũ. de elec. in. vj. cum gcordã. alleg. in gl. ¶ Scõo qz sicut in iure primogeniture gsideratur ordo primogeniti, ita in successionibus abintestato inspicitur ordo proximoꝝ. l. ij. §. j. ff. de suis & legi. Sed hoc scõo casu hec proximitas gsiderãda est qñ agitur de delatione successionis. l. j. §. j. ff. vñ cogna. l. non doꝛ. ff. de legi. vbi hr̃ quod tunc de successoris qualitate tractandum est † cum defertur hereditas. & ad idẽ est tex. in. l. nõ intelligitur. §. qñ. ff. de iure fisci. Et ita lꝫ a principio legitimus nõ sit sufficit quod tpe mortis patris quo defertur hereditas sit legitimus. Nã qualitas adiecta verbo, qualificatur scõm tempus verbi. l. titius. ff. de mili. test. bar. in. l. ex facto. ff. de vulg. & pup. Si ergo dr̃ primogenitus legitimus succedere doꝛ, hec dictio, primogenitus, & dictio, legitimus referuntur ad verbum, succedere, & ita determinari debent ſm tps quo locum hꝫ successio. ¶ Tertio & vltimo probatur hec pars. Naꝫ legitimati excludunt agnatos qui alias sine legitimatione successuri erant, vbi secus si legitimatus nõ esset. §. si quis aũt defunctus. in auc. quimo. na. effi. sui. Notat Bar. in. l. gallus. §. & quid si tm̃. ff. ò lib. & posthu. Si ergo legitimatus iste excludat agnatos, vt predixit, ergo primogenitus legitimatus excludet secundogenitũ qui alias successurus esset, maxime qz tanta est vis matrimonij, vt qui antea sunt geniti post gctum matrimoniũ legitimi habeãtur, vt formaliter dicit tex. in. c. tanta. qui filij sint legiti. † Et ibi glo. dicit in versi. legitimi. quod matrimoniũ omnia precedẽtia impedimenta purgat. Si ergo iste est primogenitus non est dubiuꝝ est illegitimus ẽt indubitanter. Et ita sublata cã illegitimatis vr̃ sublatus effectus, scilicet obstaculũ in succedendo. Si ergo in parte succedere põt ita & in toto iure sibi competenti ratione primogeniture, qz idem est iuris de toto quo ad totũ, sicut de parte quo ad partem. l. que de tota. ff. de rei vendica. cum fi. quod principaliter adducunt fouentes partem ꝓriam quod sic preiudicaretur alteri iuri quesito. s. secundogenito quod nõ est dõm, qz restitutus non recuperat ius alteri quesitum, vt not. gl. in. d. l. gallus. §. & quid si tantum. Sed hanc opinionem tenendo respondere potes.

Primo quod ius competens,

7 † secundogenito legitimo est tantuꝝ in spe que spes nõ curat, vt est tex. in. l. post emancipatũ. ff. de lib. leg. Et ibi Bar. bo. text. in. l. j. §. q mortis. ff. ad tert. vbi seruus pene successionẽ sibi delatã perdit quã nõ recuperat nisi restituat a principe, & tñ in spe erat alteri ius quesitũ cum sequenti proximioꝛi esset hr̃ditas deuoluta, p hoc facit qp no. dicũt Ang. & Jmo. i. l. si alienũ. §. i. extraneis. ff. de here. instit. qp si pr̃ instituit simpliciter filiũ spuriũ & postea facit eũ legitimari viuẽte ipso patre, qp institutio reconalescat & legitimatio trahitur retro. Rõnẽ assignãt, qz † viuẽte testatoꝛe nullus hꝫ ius formatũ in hereditate. l. j. §. q superstitis. ff.
8 ò acq. her. l. j. §. si impubere. ff. de colla. bo. Jdẽ tꝫ Bal. in. l. certũ. C. vñ legi. Et ita ergo ad hoc qp legitimatio nõ noceret scõgenito filio legitimo opus esset ius esse incõmutabiliter formatum in persona ipsius scõgeniti. ar. l. fi. ff. de natali. resti. nõ sic in proposito, ergo nõ est mirũ si legitimatus primogenitus preferatur scõgenito legitimo. ¶ Jtem scõo foꝛtius rñde quod per legitimationẽ vel restitutionẽ nõ preiudicatur iuri q̃sito. procedit & limitat ſm. d. Jas. post Rapha. comẽsem. in. d. §. & qd si tm̃ qñ esset restitutio vel legitimatio facta per viã gratie, secus
9 aũt si per viã institie fiat. arg. l. j. §. fi. ff. de qõ. † Nã restitutio cõcessa per viã institie pinguis succurrit q̃ gratiosa. l. qp si minoꝛ. §. fcenola. ff. de minoꝛi. l. j. §. itẽ ex diuerso. ff. eo. tit. Jdem tenuit Bellus de. ſ. Semi. in trac. bannitoꝛũ. in. j. pte. q. xi. in fi. ergo in proposito cũ legitimatio q̃ fit per matrimoniũ sit per viã institie sine alio rescripto aut gratia principis dato qp esset scõgenito ius q̃situm non tñ gcesso adhuc legitimatio preiudicare posset ipsi scõgenito in fauoꝛẽ primogeniti legitimati. Ad hoc facit qp not. & singulariter dicit Bald. in. c. innotuit. iiij. col. de
10 elect. extra qõ † donatio facta alicui per carentẽ liberis legitimis & naturalibus nõ reuocatur per legitimationẽ factã de spurio ex quo iam est acquisitũ ius donatario, nisi esset legitimatus per subsequens matrimoniũ, qz tunc reuocaꝛ donatio quantumcunq̃ esset ius quesitũ alteri sicut reuocaretur per natiuitatẽ filiozum legitimoꝝ. l. si vnq̃. C. de reuocan. dona. cum si. de quo dic. meminit. d. Jas. in. d. §. & qd si tm̃. col. xxij. dicẽs se alibi nõ
11 legisse. ¶ † Jtem tertio rñderi põt, qz vbi aliquid deperdit iuris dispositione & nõ facto hominis restitutus vigoꝛe restitutionis ad illud restituit̃ esto quod esset iam alteri quesitũ. l. sine patronus in prin. ff. de iurepatro. vbi hr̃ qp patronus qui ipso iure ius patronatus amiserat p restitutionẽ illud recuperat, esto qp

iam

iam fuisset alteri quesitū. Ita tenēt doc. signāter Alex. & Are. in d. §. Et quid si tm̄. facit tex. in l. fi. in prin. ff. de sniam passis. tex. in l. j. §. filius. & ibi Bar. ff. ad tertul. Paul. de ca. in l. inter cidit. ff. de condi. & demon. Pet. de anch. in c. q̄uis. col. ij. de rescri. in. vj. Panor. in q̄si. cxij. incip. i qōne heredū. v. col. Et ita per hec vr̄ firmata opinio hec prima q. s. legitimatus p̄ subsequens matrimoniū preiudicet secundogenito legitimo, & in re primogenite preferat. Adde quod ita voluit Host. in. c. lator. qui fil. sint legi. Ant. de but. in. c. per venerabilē. eo. tit. q. vlt. et corrigit dicta sua, in. c. tanta. eo. ti. vbi ꝓmium tenuerat, & ita pp auctoritatē Ant. tenuit Paul. de ca. in suis q̄si. antiqs ccxxiij. alias. clxxiij. q. incipit sup eo q. prio loco, & idē Paul. in l. fi. C. de his qui veniā etatis impetrauerunt. Panor. ita voluit in. d. c. tāta. col. i. in. iij. nota. vbi reprehendit Ant. de but. ꝓmium tenentē & rōnem assignat Panor. q̄ sunt auctoritate iuris legitimi. Nec obstat tex. volēs q. habeant̄ pro legitimis, q̄ idē iportat ac si dictū fuit sint legitimi, argu. c. ex parte. de spō.

11 extra. † sicut paria sunt esse ciues siue haberi pro ciuibus, no. in l. si is q pro emptore. ff. de vsuca. & idē Panor. vbi. §. super glo. que singulariter vult, quod legitimatus per subsequens matrimonium quoad oia habeat̄ pro legitimo, infert ad qōnem. An debeat legitimatus in feudū succedere, & dicit lz videatur velle tex. in. c. naturales. in tit. si de feudo fue. q̄tro. in vsibus feudo. Sed ꝓmium ipse tz post Jac. de bel. & Hosti. dicēs, q. illē tex. in d. c. naturales. dz intelligi in legitimato per rescriptū principis

13 q̄ talis legitimatio est stricti iuris, arg. c. qō dilectio. de q̄sanguini. & affini. Sed matrimonium tanq̄ fauorabile purgat omnia precedentia. Itē q̄ gl. in. d. c. naturales. vult qō per rescriptum principis succedere possit in feudum, ergo a fortiori est in ferendum in legitimato per matrimoniū. Et ideo lz Bal. in. d. c. naturales distinguat vtrum in q̄cessiōe feudi sit dictū vt transferatur ad posteros ex se legitime descendentes vel nō, tamen Panor. ibi dicit qō indistincte isti legitimati p̄ subsequēs matrimonium succedere debent ēt in feudo. ¶ Altera est opinio ꝓmia, q. s. filius primogenitus legitimatus p̄ subsequens matrimonium non preiudicet sōcogenito legitimo, & p̄ hac opi. facit.

14 ¶ † Primo q̄ quando verba legis concludunt aliquid debere fieri certo tempore nō sufficit illud posteriori tēpore celebrare, tex. in l. si quis mihi bona. §. iussum. ff. de acquir. hered. vbi hr̄, quod q̄n lex requirit mandatum vel iussum non sufficit consensus post factuz adhibitus, ad idē est tex. in l. obligari. §. tutor. ff. de aucto. tuto. sed sic est qō lex vel q̄suetudo requirit ad q̄sequēda iura primogeniture aliquē esse primogenitū legitimum, que verba respiciūt tempus generationis. Et ita nō sufficit & postea primogenitus accidentaliter efficiatur legitimus.

¶ Secundo, Nam si illegitimus elligatur non vz electio eius ēt si statim post electionem matrimonio subsecuto legitimetur. c. innotuit. de elec. & ibi no. doc. Si ergo ita est in electione, er-

15 go idem erit in consequendo iure primogenite. † q̄ sicut per electionem quis consequitur dignitatem, ita & per ius primogenite. vij. q. j. c. q̄ piculosuz. de quo j. ij. lib. latius videbimus.

¶ Tertio q̄ non dr̄ legitimatus per matrimonium legitimus, nisi q̄ lex ita fingit. Modo sic est quod lex nunq̄ intendit fingere vt noceat pariter priuilegiato. l. j. §. accedit. C. de rei vxo. actio. iūcta. l. fi. C. qui potio. in pigno. habeātur, vbi hr̄ q. fictio stipulationis de dote nō verificatur in detrimentū prime dotis

16 ne noceat rei pariter priuilegiate. † Et nunq̄ inducit lex fictionez nisi vbi suadet equitas. l. post liminij. ff. de captiuis & postli. reuer. Modo sic est, q. pro illo qui nascitur legitimus est maior equitas & maior cā priuilegij, ex quo in instanti sue natiuitatis legitimitatē secū trahit arg. l. quoties. C. de rei vendi. & l. potior. ff. qui potio. in pign. habeantur. cum si. ergo &c. Ant. de rosel. loco. §. all'. dicit, q. multi tenuerunt hanc opi. vt And. de iser. in d. c. naturales. si de feu. fue. q̄tr. in vsibus feudo. Jac. de bel. in auc. quib. mo. nat. effi. sui. §. tribus. Joan. an. in dicta regula sine culpa. in mercuria. Et pro hac parte dicit multos doctores q̄sulsisse, tandem post longaz discussionē huius materie se resol

17 uit per hanc distin. † Aut statutum siue q̄suetudo hz interpretationem ab ipsa cōsuetudine, & tunc illam interpretationez sequi debemus. l. de quibus. l. de interpretatione. ff. de legibus. Aut q̄suetudo vel statutum nullam hz interpretationem a loci q̄suetudine, & tunc dicit inspicienda esse verba statuti aut consuetudinis. Nam si dicūt, primogenitus succedat, & tūc q̄cunq̄ erit iste primogenitus legitimatus est ante mortē eius de cuius successione agitur succedet. Aut verba q̄suetudinis dicunt, primogenitus legitimus &c. Tūc secūdogenitus legitimus succedit & preferr̄ primogenito lz demum legitimatio, q. statutum dicēdo primogenitus legitimus requirit cōcursum ambaz qualitatuz. Adde quod ita prosus determinat & cōcludit Prepo. in. c. p venerabilē. extra qui filij sint legi. §. q. antē. col. xxxij. post longaz discussionē huius materie, & vide eūdē ibidē. col. xxvij. circa finez, vbi tres dat rationes, quare primogenitus succedat in regno. Scō quare potius primogenitus q̄z secundogenitus & de his rationibus suo loco dicemus. j. Tertio in ꝓposito quare legitimus & naturalis legitimatus, vt scz reprimant̄ & euitentur

18 principis q̄cupiscentie, † q. dz esse princeps amator castitatis. Ad hoc vide tex. in auc. de lenonibus. Itē q. princeps dz se cō formare iuri diuino quo caueт, nō erit heres filius ancille cū filio libere. Gene. xxj. c. & c. occurrit. xxxij. q. is. & in auc. q. mo. natu. effi. legi. §. illud. Sed forsan apertius hāc materiaz dua-

19 bus q̄clusionibus aut tribus dissoluemus. ¶ † Prima cōclusio. primogenitus legitimatus p̄ subsequens matrimoniū prefertur sōcogenito legitime nato post matrimoniū, vñ secuta est legitimatio. ꝓbat̄ hec q̄clusio, q. tpe natiuitatis sōcogeniti iā habebat ille primogenitus vtrāq̄ qualitatē & primogenite & legitimitatis, vt ꝓbat̄ p. c. tanta. qui fi. sint legiti. extra. vbi dicit tex. qui satis non pōt repeti. in hac questione. Tanta est vis matrimonij, vt qui antea sint geniti post contractū matrimoniū legitimi habeant̄. Et sic non obstabunt fundamenta in contrarium allegata cum iste priori tempore quaz quiuis alius vtrāq̄ qualitatem adeptus sit & tempore legitimationis nulli fit p̄iudiciuz cum tunc temporis nullus esset legitimus.

20 ¶ † Secunda conclusio. primogenitus legitimatus per subsequens matrimoniū iā extantibus legitimis ante hanc legitimationem nō preiudicat in iure primogenite ipsi legitimo prius nato. Naz sic legitimatio esset in preiudicium iuris alteri questi, & ita cū retrotrahi nō pōt secundū no. in. d. l. gallus. §. & quid si tantū. pro hoc est bonus tex. in. §. liceat. in auc. quib. mo. na. effi. legiti. ibi, & suos decetero, & ibi, & hoc facto exinde filios p quē tex. ita ponderat ibi Ang. Ad hoc est etiā text. in. d. §. illud. in fin. in auc. qui mo. natu. effi. sui. ibi quo facto ex hoc filios frui. & gl. exponit ex hoc scz tpe. & per hec iura vide dn̄m Jas. ita formaliter tenentē in. d. §. & quid si tantū. col. xvj. ad pn̄cipium adducens etiā tex. in. d. c. tanta per quem tex. dicit probari, quod legitimatio que fit per subsequens matrimoniū non trahatur retro. Naz dicit ibi tex. tanta est vis matrimonij, vt qui antea sunt geniti, post contractū matrimoniuz legitimi habeantur, pondera dictionē post, ergo nō ante matrimoniū legitimi habentur, & sic non preiudicant legitime natis ante ipsum matrimoniū. Et ita clare per illum text. determinatur presens questio sine mendicatis suffragijs. Et si dicatur, imo videtur q. retrotrahi debeat, ne p̄ hoc fiat preiudicū filijs legitimis ante legitimationē natis cū iam nullum haberent ius in hereditate

21 paterna. † Et ideo dicebat do. Jas. in l. in suis. ff. de libe. & post hu. col. iiij. circa princip. qō licet filius dicatur habere spē succedendi post mortem patris. l. nec ei. §. preterea. ff. de adoptio. tamen filius in vita patris nō dicitur habere ius cōsiderabile. etiam spe legitime nec habere ius causatuz in hereditate vel bonis patris per tex. not. in. l. j. §. si impubere. ff. de carboniano edicto. l. ꝓteria rerū. in princip. ad legē falcidiam. ff. ita tz Bart. in l. post emancipationē. §. j. ff. de liberatione legata. & in. l. fi. ff. de libe. agno. Hinc dicit Bar. in. d. §. si impubere, q. filius vinēte patre nō potest petere legitimā. Et ideo respondet do. Jas. ad illud euangelicū. Luce. xv. vbi dicebat filius ꝓdigus patri. Da mihi portionē substantie vel bonoz que me cōtingit, & pa-

22 ter sibi dedit. Dicit q. id factuz est volēte patre, alias † eniz de bonis viuente patre nihil debetur filio preter alimenta. l. cum oportet. §. cū autem. C. de bonis que liberis. auc. si qua mulier. C. de sac. san. eccle. Respondet secunduz Prepositū in. d. ca. per venerabilem. §. quod autem. col. xxx. in fina. quod nedum in spe habet, imo in effectu ius primogenite, ita quod non potest pater sibi circa illud preiudicare, de quo videbimus infra latissime. ¶ Dicendum est ergo, quod imo filij in vita patris dicuntur habere spem multum pregnantem in bonis paternis plurimum considerabilem. Nam in eos dicitur continuari do-

23 minium alias continuatio esse non potest. † Et ideo dicebat gl. notabilis post text. in. capitul. fi. in fine. de feudi cognitione quod filij post mortem patris non acquirunt feudum patri succedendo, sed in vita iam acquisitū capiunt cum liberiori administratione. q̄ gl. multum extollit Bal. dicens menti tenendū illum pulchrum & sapidum modum loquendi. Hinc dicit ibidē Bal. in. c. j. in vlti. col. iij. tit. An mutus surdus vel aliter im-

perfectus, q̃ suus heres vivente patre dř feudatarius. argu. l. si is qui duos. ff. de libe. lega. Et ideo post mortem patris non dř succedere in feudo, sed illud retinere potius, ad hoc facit bo. tex. in. l. l3. §. paternos libertos nřos libertos dicere possumus,
24 hinc dicit ipsemet do. Jas. in. d. l. in suis in. j. col. † q̃ sicut pater appellatur paterfamilias, id est dñs substantie vel bonoꝝ, ita appellatur filiusfamilias, q̃ similiter est dominus substantie ꝛ facultatis paterne. Et ponitur differẽtia in nomine, vt vnus pater alter filius appelletur, vt discernatur genitus a genito, ꝛ sic causa a causato.

¶ Ad hec accedat glo. no. ꝛ singu. in. c. fina. xxiiij. q. j. que dicit, quod filij comitꝝ vivente patre debent vocari comites, iam enim domini sunt ꝛ eis sola administratio deest. per quam glo. dicebat not. Abba. ℙanor. q̃ ex consuetudine a. l. inducta filij Comitum appellantur Comites ẽt in vita parentum. Ita dicit Abb. in. c. tanta. iij. col. qui filij sint leg. Ad idẽ vide Bal.
25 in. d. l. in suis. circa fi. vbi dicit per hanc gl. q̃ † filius Regis dicatur rex vivo patre ꝛ habere dignitatẽ Ragiam l3 tñ sine administratione pp Aristo. dicentem in. v. ℙoliticorum. Non principantur alicui pater ꝛ filius simul, nec maior ꝛ minor. Ad hec accedat ẽt glo. ij. in. c. Adrianus per illum tex. lxiij. di. vbi vult, q̃ filij Imperatoris dicũtur Augusti ꝛ Cesares eis vivis.
26 † Accedat ẽt glo. in. l. ij. C. qui etate. lib. x. C. vbi vult q̃ estimꝝ patris dř estimum filij, de qua glo. meminit Fely. in. j. col. ij. de magistris. extra vbi dat rationem ad illam glo. q̃ ẽt vivente patre vř filius habere in habitu dñiꝝ patrimonij, ꝛ pro hac plura adducit signanter. d. l. in suis. ꝛ in fine dicit, q̃ l3 pater ꝛ filius censeantur eadẽ persona, ficte tñ patrimonium patris dř patrimonium filij sine fictione. ℙer hec ergo aperte satis probatur quod fieret preiudicium, retrotrahendo effectꝝ legitimationis filijs legitimis ante legitimationem natis. Jo. de imo. ꝛ Semi. in. c. grandi. de supplen. negligen. prela. Ad hec ẽt vide consi. Soci. q̃sil. cclj. col. x. in fi. vbi vř approbare in legitimatione p matrimoniũ facta q̃ tenuit Jo. an. in. d. regu. sine culpa, vt sc3 legitimatio illa nõ habeat auferre spem successionis. Et eundẽ Soci. vide in q̃si. ccxlvi. col. v. in prin. ℕec ob. ẽt si dicatur q̃ l3 sit ius quesitum alijs filijs, tñ per legitimationem sine restitutionem preindicetur ex quo ista est restitutio iustitie ꝛ nõ gratie, q̃ satis illud posset procedere in eo qui restituitur ad ius q̃ aliquando habuerat, sed nõ sic in proposito. Et ratio dřie est. ℳã vnaquęq̃ res de facili revertitur ad naturã suaꝝ. l. si vnus ex argentarijs. §. pactus ne peteret. ff. de pac. c. ab exordio. xxxv. di. ꝛ pro hoc vide dicta Fely. in. c. cum oẽs. de cõsti. col. iij. extra. de qua regula cõi vide extensionẽ ꝛ cumulationẽ positã per. d. Jas. in. d. §. pactus ne peteret. ℳõ ob. tertio q̃ supradictꝝ est, q̃ vbi aliquid est deperditum ipso iure sine facto hominis ad illud restituitur quis esto q̃ alteri sit ius quesitum, q̃ l3 aliqui tenuerint hanc conclusionem, tñ a pluribus reprehenditur. ideo domi. Jas. in. d. §. ꝛ quid si tantum. col. xv. dicit hanc decisionẽ esse duram. Et ideo ꝛ̃ium tenuit Bal. in illo. §. Et quid si tantum. col. pe. Referens ẽt contrarium fuisse determinatum per legatum Bononie, q̃ ius quesitum tertio non põt ab eo auferri, pro quo adducit do. Jas. dno q̃si. Alex. que dicit sibi cõtrariari, consilium trecentesimuꝝ tricesimum, quinquagesimum septimum, incipiens nec arguendi. in. vj. col. ad fi. Et ita remane
27 bit defensata vtraq̃ conclusio supradicta. ¶ † Tertiam cõclusionem ẽt facere possumus, q̃ inter naturales matrimonio legitimatos nullis alijs legitimis extantibus etate maiori ius primogenitꝰ debetur per. d. c. tanta. q̃ censendi sunt legitimi. Et iõ l3 Anto. de rosel. in suo trac. de legitimatione ꝛ̃ium tenuerit in §. vlti. est videndum de causa fi. col. penul. in fi. dicens q̃ statutum quo cauetur, q̃ primogenitus legitimus succedat isto casu locum non habet, q̃ omnes concurrere debent tanquam non comprehensa. l. statuto. ꝛ sic remanet in dispositione iuris cõmunis. l. si cum dotem. ff. solu. mat. c. suceptum. de reg. in. vi. cum si. Tamen ℙreposit⁹ in. d. c. per venerabilem. §. q̃ añt. col. xxxij. versi. Sed dubium posset ꝛc. dicit hoc ratione carere, alias enim nõ haberentur ac si legitimi essent ꝛ sic esset ꝛ̃. d. c. tanta. pro hoc est text. in. §. ꝛ qm̃. in auc. qui. mo. nat. effi. sui.
28 vbi dicit tex. † q̃ legitimatus nõ amplius habeat vno bonoꝝ q̃ ab initio legitimi sunt, ergo tantum debent habere quantum bi q̃ ab initio sunt legitimi. Sed si inter eos qui ab initio sunt legitimi fuisset hec prerogatiua primogenituꝝ, ergo ꝛ in istis legitimatis esse debet, maxime quia hic agitur de legitimatis per subsequens matrimonium qui sunt longe fauorabiliores quã legitimati per rescriptum principis, vt patet ex supradictis.

SVMMARIVM

1 Legitimatio per curie oblationem a quo introducta fuit.
2 Oblatio ad legitimandum naturalem cui curie fieri debeat.
3 Decuriones qui sint, ꝛ an legitiment.
4 Legitimatio per oblationem curie an hodie servetur.
5 Dictio nihil est signum vniuersale negatiuum.
6 Legitimati per oblationem curie an differant a legitimis.

¶ Questio. xv. primi libri.

a **Lia** ꝙsequenter monetur qõ de primogenito q̃ legitimatus fuit per oblationẽ factam curie, an talis habeat excludere secundogenitũ legitimum quoad ius primogeniture consequendum.

1 ¶ † Circa quam questionẽ sciendum est, q̃ huiusmodi species legitimationis introducta fuit a Theodosio principe, vt in auc. qui. mo. na. effi. sui. §. q̃ vero ver. ℙrimus itaq̃ modus, ꝛ in. §. seq. si quis igitur. vbi hř, quod si pater filium naturalem curie obtulerit per talẽ oblationẽ filius naturalis efficitur legitimus, siue habeat naturales legitimos siue nõ. Alias. n. vbi filius se ipsum offerret per legitimationẽ talez nõ fieret preindiciũ alijs
2 legitimis. † Cui añt curie debeat fieri oblatio ibidẽ determinat tex. in. §. si quis igitur. vbi hř quod oblatio dz fieri curie civitatis illius ex qua vel cuius vico pater oriundus est. argu. l. communem. C. de natu. libe. vel alio modo, vt amplius ꝙtinet in. d. §. si quis igiť. ij. ꝛ per hanc spẽm legitimationis dicebat Ludo. de sardis in suo trac. de legitimatione. §. supereſt huius legitimationis modũ. ver. ℙrimo queritur, q̃ semel cuidã dicebat
3 ex q̃siliarijs civitatis Florentie, q̃ oẽs de q̃silio civitatis † q̃ ad regimẽ civitatis assumuntur vocanť decuriones sive curiales, vt. l. pup. ff. de ver. sig. ꝛ l. curiales C. de decurio. li. i. innecta gl. in rub. C. de tir. ℙer hoc subiungebat predictus Lud. de sar. q̃ si in eorũ matriculam acceptarent aliquem naturalem efficeretur legitimus ꝛ in eius persona locũ habebunt ea que iura de oblatione facta curie dicunt. Et idem in simili de decurionibus civitatis ℙarisiensis aut alterius dicendum esset.
4 ¶ † Hanc qõnem breuissime expediam cum hodiernis temporibus hec forma legitimationis nõ teneatur, vt not. dicit Ant. de rosel. in suo trac. legitimationuꝝ. lib. iij. in princip. Et breuiter ergo arguitur sic, vř dom̃, q̃ illud ius primogenituꝛe competat huic primogenito sic legitimato per tex. no. in auc. qui. mo. na. effic. sui §. q̃ vero. in fi. vbi dicit tex. q̃ isti sic legitimati per oblationẽ factam curie accedunt ad ius legitimoꝝ, ꝛ q̃ idem sunt cum legitimis. Et ideo dicit ibidẽ tex. in. §. ꝛ quoniam formaliter. Si quis igiť naturalis ꝑm hec scena, id est oblationis fiat curialis erit patri ꝛ abintestato successoꝛ, ꝛ ex volũtate nihil dissimilis legitimis. ℙondera dictionẽ nihil, q̃ est signum vni
5 nersale negatiuuꝝ, † vt est tex. in. l. si is qui. §. vtrũ. ff. de reb. dub. Et ita dicẽdo nihil dissimilis vř velle eandem prerogatiuaꝝ esse, ꝛ idez ius in istis legitimatis per oblationẽ curie sicut vere legitimis. ¶ Sed in contrarium breuiter tene quod talis legitimatus dř ficte legitimus. Et ideo statutis aut consuetudinibus de legitimis loquentibus non comprehenderetur, vt nota. vult Ludo. de sardis. in. d. §. supereſt. ver. v. queritur.
6 ¶ † Secundo sine mendicatis suffragijs tex. est rotũdus in. d. §. Et quoniã. vbi postq̃ dicit text. q̃ tales legitimati per oblationem curie nihil a legitimis differunt. Subiungit ita tñ vt nõ amplius habeat vno bonũ qui ab initio legitimi sunt, ꝛ inter oẽs minus habẽte. Et ita clare probatur esto q̃ esset primogenitus non põt consequi ius primogenituꝛe cum sic ratione talis iuris hereditaria sua pars esset pinguior. De istis legitimis per oblationem factam curie, vide ℙaul. de cast. consil. ccxxv. incip. in Christi nomine. iiij. col. vide Alexan. consi. cxxxix. in. i. vol. col. in fi. Soci. consi. lxxv. col. ij. versi. Confirmatur. Signoꝛellum de homodeis. consi. ccxliij.

SVMMARIVM

1 Statutum quod stantibus masculis femine non succedant an babeat locum in iudeis. 10.
2 Judei sunt de coꝛpoꝛe civitatis.
3 Judei in quibus cum civibus christianis communicent. 6.
4 Judei sunt infames ꝛ odiosi ꝛ de alio grege.
5 ℙrimogenitura est dignitas.
Bannitus civilitatem perdere quo ad quid dicatur.

7 Medicina

7 Medicina a iudeo medico nunquid recipienda.
Judei ad successionem quo iure vocentur.
8 Successio inter liberos an equalis.
9 Judei post aduentum Christi an perdiderint priuilegia sua.
11 Limitatio ad.l.iudei.C.de iudeis.
12 Jura nostra omnibus ante aduentuz Christi erant communia.
13 Lege Mosayca deficiente ad quod ius recurrendum.
14 Consuetudini hebreorum in testamentis an standum.
15 Juramentum in supplementū probationis iudeo an deferēdū.
16 Judei sub protectione quorum sint.
17 Judei inter iudeos honorem gerere possunt.

¶ Questio.xvj.primi libri.

Queritur stante consuetudine q primogenitus succedat in regno vel aliam
q prerogatiuā in hereditate patris habeat statuto municipali,aut ꝙsuetudine, an extēdeť talis ꝙsuetudo aut statutū ad iudeos ibi cōmorantes, de hac qōne aliquid tetigit Alex.in ꝙsi.ccciij.in.ij.volu.in fi.sed nihil resol
1 uere vī z credo q sit diminutum. ¶ †Jo.de ana.in.c.iudei.ij. de iudeis.in antiq.vī quasi a simili decidere banc.q. Dicit enī q statuta que cōiter sunt per Italiā q extantibus masculis femine non succedant bñt locuz in iudeis habitantibus in loco in quo talia sunt statuta, maxime qz per hoc reponuntur iudei in dispositione legis Mosayce, qua idem canetur vt hī nn.xxvij. c.vbi hī,Homo cum moztuus fuerit absq filio ad filiam eius transibit hīditas.omnis.n.redditus ad legem antiquam est cō mēdabilis,vt.l.lege.C.de legi.here.Ad quod facit regula in.l. vnus ex argentarijs.§.pactus ne peteret. de pactis.ff. vbi dī q
2 vnaqueq res de facili reuertitur ad propriam naturam.† Secundo moneť,qz iudei dicuntur esse de eodez populo z corpore ciuitatis q̄uis non sint de corpore spirituali, vt.l.christianis.C. de pagañ. Tertio sunt de massa ciuitatis,z ipsam reddūt popu losiozē,iuxta illud qō hī in auc.de q̄store.circa princ. colla.vj. ibi,ciuitas nostra populosa turbis diuersoū hoium.facit quod dicit Bal.in tit.de forma fideli.§.dñs vero. vbi dicit q ventu ris ad patriā alienam bene pōt interdici ingressus,arg.ff.de ser ui.rusti.predio.l.heres.ff.de vsufruct.legat. z.l.sicuti.§.arist.ff. si serui.vindic. Postq̄ añt venerunt z ingressi sunt, sicut reli quus populus.z lz Jo.de ana.ibi.ꝫ. loquatur de statuto prouidente ꝙformiter ad legem Mosaycam, sic pōt dici in proposito,ꝙsiderata origine iuris, imo fortius ibidem Fely. tz idez esse generaliter in quibuscūq statutis municipalibus in materia iu dei ꝓportionabili per ea que dicunť per Bald.in.l.spadonē.§.
3 iam añt.ff.de excusa.tuto.vbi per illum text.tz qō † immunitas concessa habitatoribus alicuius loci extēdiť ad iudeos, ad hoc facit qō dicit Ange.in.l.vtimur.ff.de sepulchro viola. vbi tz q securitas concessa socijs mercatoribus prosit iudeo socio dicēs ita fuisse iudicatū Perusij,z ita tz Fely. in.c.sedes. de rescri. extra.col.fi.lz Bar.in.l.j.ff.ad legem iul.maiesta. banc qōez moueat z non decidat,de hoc vide Soci. in ꝙsi.lxx. colū.i.vbi dicit q dispositio gñaliter loquens comprehendit ēt iudeos qñ iudei simul cum christianis legibus subijciuntur, z statutis loci habitant per tex.in.c.fi.xij.distinc. cū alijs plurimis allegatis per eum ad quem recurre breuitatis causa,ita tenuit Ludo.roma.consi.cliij.do.Jas.in.l.qui se patris.col.vi. ad principiuz.
4 ¶ †Sed hec conclusio non est sine dubio, qz iudei sunt de alio grege,z nihil ad nos de his que foris sunt.c.gaudemus. de diuer.extra,cum simi.Ergo vī q statuentes non cogitauerint de ipsis ex quo non sunt de grege nostro. ¶ Secundo arguitur,qz in beneficijs generaliter ꝙcessis non videntur comprehēdi per sone odiose.l.lucius.§.lucius titius.ff.de leg.ij.vbi ita no.Bar. post Jac.de arena. Sed sic est q iudeus est persona odiosa z in famis.c.cū nimis.extra,de iudeis.c.nulla.liij. distinc.c.consti tuit.xvij.q.iij.Soci.in predicto consi.lxx.col.i. z in consi.lxij. col.v.ad finem.vbi simile facit fundamentum ad probanduz q iudei non gaudeant priuilegio statuti, z col.seq. concludit hoc esse verum,nisi caueatur q iudei debent tractari vt ciues,z gau dere omnibus statutis z priuilegijs aliorum ciuium.
5 ¶ †Tertio probatur,qz primogenitura est dignitas,vt no.do. Jas.in.l.is pōt.ff.de acquiren.beredi.de quo.j. sequenti libro la tius videbimus. Sed sic est quod iudei a dignitatibus z bonoribus excludunť.l.fi.C.de iudeis z celicolis.maximevbi esset dignitas vtilis z honorabilis,vt notan.dicit Bar. in.l.omnes.C. de decurio.lib.i.vbi dicit q iudeus pōt habere decurionatuz, inquantū est onus,sed inquantū est honor,non. sicut alias in simili dicit gl.in.l.ij.§.nemo.ff.de capitis diminu. Quod bānitus desinit esse ciuis verū est,quo ad vtilitatem,secus quo ad onus, de hoc vide dñm Jaso.ample,in rubrica,de iusti. z iure.col.ij. ad finem.cū sequenti,vbi hoc multis modis confirmat,quod.s.
6 † iudei in odiosis pro ciuibus habeanť, z non in fauorabilibus, z ibidem.col.j.dicit post Bart.in.l.fi.C.de postulando.qō iudeus non pōt esse ptās vel rector,rex vel imperator,pro quo ad ducit tex.in.c.venerabilem.de elect.extra, in versi.hereticum vel paganum.z cle.Romana.in prin.vbi no.Card.de iureiu. dicit ēt ibidem quod non pōt in aliqua scientia iudeus fieri doctor ꝑm Barto.in.d.l.omnes.C.de decurio.lib.xij. vbi dicit se ita consuluisse de duobus iudeis qui erant sufficientes in medicina,z in ea volebant doctorari. Ad quod plura alia similia ad
7 ducit,ideo ad eum recurre. † z adde quod frustra id fieret cum ab eis non debemus medicinas recipere.xxviij.q.j.c.nullus. ¶ Pro resolutione huius q̄stionis dic qō pendet ab illa.vtruz iudei succedant parentibus suis ꝑm legē Mosaycā,vel ꝑm ius cōe. ¶ Pulchra est qō,qz in aliquibus aduersari vī ius cōe legi Mosayce,presertim in iure succedendi. Vidimus enīz q in dispositione legis ciuilis femine cū masculis qualiter succedūt, vt est tex.in.l.maximum vitium.C.de liber.prete. vel exhered. Et tñ per legem Mosaycaz masculi excludunt feminas, vt ha
8 betur nu.xxvj.c.† Et reducendo ad propositum principale dispositione iuris cōis equalis est successio inter liberos, nec aliqua de iure prerogatiua primogeniture, sed lege diuina z Mosayca secus est. Et ideo hec questio est multum necessaria ꝓ clarificatione questionis preassumpte. Calde.in cōsi.xxx. sub tit. de testamen.tz quod succedant ꝑm legem Mosaycam, z non ꝑm ius cōe. Et monetur qz z papa z imperator tolerant eos in lege sua,z ita inter eos ꝑm eorum legem iudicanduz esse. ad qō adducit tex.in.l.indeos.C.de iudeis.in fi.ibi, admissuri hactenus permissa si ab illicitis non abstineant. Et ita datur intelligi per illum tex.quod lex sua inter eos dz seruari,nisi in his q̄ sunt prohibita. Item monetur,qz lex Mosayca est specialis iudeorum,lex cōis generalis omnium.† Generi añt per speciem derogatur.c.generi. de regu.iur. in.vi. Et ad hoc adducit illud Euangelicum,Nos legem habemus,z ꝑm legez dz mori. Sed Jo.de ana.in.d.c.iudei.l.ij.de iudeis. ꝫ hanc opinionem videtur tenere duobus fundamentis. Primo qz que scripta sunt in veteri testamento non ligant in nouo,nec aliter seruanda,nisi in nouo sint repetita,vt no.in.§.his ita respondetur.vj.dist. Secundo monetur,qz iudei post aduentū Christi perdiderunt omnia priuilegia,z omnes immunitates.l.Jussio C.de iudeis.

Sed his non obstantibus tenet

ꝙclusionem Calde.in predicto ꝙsi.xiij.Fely.ibi,dicens qō veri
10 tas † est q dz seruare legem suam, qz per illum derogatur legi cōi,sicut statutum ciuium.l.omnes populi.ff.de iusti.z in.l.de quibus.ff.de legibus. Et dicit q Bomi.Floria.in.d.l.maximū vitium.refert se ita consuluisse in facti contingentia cuz Pet.de ancha.Rapha.Fulgo.z Baspa. de Calde. in quadam cā triginta milium ducatorum. Subiungit quod rōnes de Ana.non sunt vrgentes,sed ad ipsas nō respōdet. Ad hec ēt vide Alex. de imo.in.l.j.ff.si cer. pet.viij.col.vbi refert Calde.in predicto ꝙsi.z simpliciter transit cum eo. Adde ēt Fely.in.c.j.de constitu.extra,col.ij.vbi ēt dicit q in successionibus iudei vtunť veteri testō,z pro hoc plura adducit,vt vide per eum.tandem ad.l.
11 iudei.C.de iudeis. dicit † q limitatur nisi lex eoruz repugnet legi ciuili,qz tunc potius seruanda erit lex eorum,z vide per euz. Sed ad fundamenta Jo.de ana.nullibi respondet. sed.j.respō debimus. Pro hac opi.vide Ludo.roma.ꝙsi.ccliij.incipiente,permissum laudum do.Jas.in.d.l.qui se patris.in col.vj.ad prin.Jo.de cāpe.in suo trac.de dote.q.vltima totius tract.vbi ꝓ hac opi.adducit,qz lex imperatoris nō est vltra legē diuinā. x.dist.c.lex est imperatorum. Item qz dī nume.xvij. q lex iudeoū dz esse perpetua quo ad ipsos. Item ius permittit eos in
12 suis sinagogis.c.consuenit.c.iudei.de iudeis. † Itē qz ante aduentum Christi iura nostra erant omnibus cōia, lz nondum cōpilata ꝑm glo.in.l.titia.§.seia.ff.de auro z argen.leg.z.l.pridie. ff.de ferijs.z tñ in passione Christi dicebatur a Pilato, Accipite eum vos,z ꝑm legem vestram iudicate eum. Et ita satis innuit q lex specialis iudeorum erat inter eos seruanda, ergo z Mosayca z non cōis aliorum,sive positiua, sive municipalis,z ita dicit seruatū fuisse Mātue in ardua qō. anno. M.ccclxj. banc opi.tenendo. vide tñ eundem in vltima parte dicti tract.

q.lvj. ¶ Ad primum fundamentum Joã. de ana. responde q̃ hoc procederet in christianis qui amplectunt nouũ testm̃, non aũt inter indeos qui respuunt, vt ét satis ipsemet Jo. de ana. fatetur. Et ad.l.iussio. responde quod procedit ille tex. de immunitatibus concessis in preiudicium ipsius principis, non aũt in prerogatiuis quarum principis nullum est interesse. Et ideo dícit ibi tex. curialiuz munerũ dabatur immunitas, vbi aũt fit mẽtio de muneribus satis constat qó de oneribus publicis loquit̃, vt.l.munerũ.ff.de mune. ⁊ bono. cum si. de quibus muneribus vide ad saturitaté per Panor. in.c.cũ nimis. de immuni. eccl. immo per illum text. ꝛium potius probaret̃. Nam ex quo immunitatem curialium munerum tm̃modo reuocat, vt̃ indeos in
13 ceteris prerogatiuis legis Mosayce relinquere, † qz q de vno negat de alijs affirmat ⁊ concedit. l. pretor. ff. de iudic. c. nonne. de presumpt. Nec ob. ét quod iudei cõi iure Romanorũ vti debent, vt.s. diximus, vt.l. nemo. l. iudei. l. nullus. C. de iudeis. qz vt dicit Calde. in predicto ꝙsi. xxx. Illa iura procedũt in his in quibus nihil est per legẽ Mosaycã statutũ, qz lege Mosayca deficiente recurrendũ est ad ius cõe, ⁊ ita debent intelligi predicta iura ꝑm Cald. vbi.s. vel dic ꝑm Jo. campezij, vbi.s. qó text. illc procedit in iudicialibus siue in ordinarijs iudicioꝝ, qz tunc seruandus est ordo qui ibi est. argu. l. j. C. de emancipa. libero. alias. n. resultaret absurditas. Et de hac mã vide duo notabilia ꝙsi. Calde. vltra predicta ꝙsilium. x. sub tit. de constitutio. ⁊
14 ꝙsi. ij. de ꝙsue. vbi dicit q̃ † ꝙsuetudo que hz q̃ inter Hebreos periti legis Abrahe vel alij habeãt ptãtem scribendi testamenta, ⁊ taliter scriptis adhibeat̃ fides vz, ⁊ tali cõsuetudini est stãdũ. arg. l. q̃ si nolit. §. qui assidua. ff. de edi. edic. cũ alijs allegatis per eũ in fine, dicens hoc maxime procedere, qz ecclesia tolerat iudeos, ⁊ cerimonias eorum, ⁊ obseruantias eis permittit. ¶ Cogita ergo si põt dici q̃ iure primogeniture cõpetẽte lege veteri gaudere debeat, sed ius primogeniture cõpetens. l. ciuili aut municipali vel ꝙsuetudine hr̃e nõ debeat per ea q̃. §. Soci. dicebat. Pro hac cõclusione vide Albert. bru. in suo trac. de statutis feminas ⁊ cognato. lineam a successionibus excludenti bus. arti. vi. iij. q. in ver. Veruntamẽ in terminis nostris, qz indeis rigor ⁊ nõ equitas est seruanda per gl. fi. in. c. ij. de iudeis.
15 † Et ideo infert cum iur̃m suppletiuum deferatur de equitate ꝑz Bald. in rub. de ꝙtrouer. inuesti. in vsi. feudo. nõ dz indeo deferri. Et ita tenuisse refert Bap. de. s. Blasio, in repetitio. l. in bonefidei. C. de rebus credi. ⁊ in tracta. correlatiuoꝝ. v. parte. xxviij. falen. post Roma. ⁊ Ange. de Ubal. in repeti. l. admonendi. ff. de iureiuran. vbi ét tz do. Jason, col. lxj. Alia adducit de quibus ad eum recurre. Be qua tñ ꝙclusione dubito, ⁊ forsan melius esset tenere quod quocunq; iure primogeniture siue veteris, siue noui vel legis cõis, aut particularis gaudere debeat. Nec ob. q̃ sint de alio grege iudei, qz dici põt hoc verũ quo ad spũalia, sed quo ad res subijciunt̃ legibus cõibus. l. iudei. C. de iude. ꝑm moderationé. s. positaz. Non obstat secundo q̃ nõ cõtinentur persone odiose in priuilegijs cõcessis, qz dõm est q̃ nõ
16 sunt persone odiose cũm sint sub † protectione Romani pontificis, vt videbimus. j. seq. q. ⁊ ét imperatoris. l. nullis. C. de iude. Nec ob. ét. l. fi. C. eo. tit. vbi habetur q̃ iudeus ad prouinciam honorẽ ⁊ dignitatẽ promoueri non dz, qz hoc verum est in honore vel dignitate publica, secus aũt in honoribus ꝑuatis, vt sunt honores, dignitates, ⁊ primogeniture, ita vr̃ voluisse do. Jas. in rub. ff. de iusti. ⁊ iur. col. ij. Item q̃ nõ possunt habere dignitates vel officia, hoc verũ est inter christianos, secus inter ipsos iudeos, vt no. dicit Abb. Panor. in. c. cum sit. de iude. extra. dicens q̃ ꝑm hunc intellectũ posset procedere tex. in. l. gñaliter. §. fi. ff. de decu. lz tñ aliqui dicant illũ tex. esse correctuz per. l. fi. C.
17 de iude. vt ét ibi dicit gl. † Et pro isto dicto. s. q̃ iudei inter iudeos dignitatẽ habere p̃nt Jo. de ana. in. d. cũ sit. adducit tex. no. in. l. si qua. C. de iude. vbi determinatur q̃ si inter iudeos est ꝙtentio dirimenda est a senioribus iudeoꝝ, ⁊ ita optime probat̃ q̃ iudei inter iudeos dignitatez hr̃e possunt, ⁊ dicit Jo. de ana. q̃ per illaz legẽ ita ꝙsulnit preceptor suus de san. Pet. Cui tñ ꝙsil. dicit se nõ fuisse ausum subscribere in eo q̃ dicit q̃ ab alijs iudicari nõ possunt, qz est contra. l. iudei. C. de iud. Et sic in reliquis approbat predictum consiliuz signanter in proposito nr̃o.

SVMMARIVM

1 Filius iudei ad fidem conuersus an primogenitura gaudeat. 4.
2 Dictio ex integro, quid significet.
3 Judei vtuntur iure communi romano.
5 Dictio hereditas quid importet.
6 Alimenta debentur per iudeum filio christiano.
7 Argumentum de heretico ad iudeum an valeat.
8 Hereticorum collegium est reprobatum.
9 Judaismus an per ecclesiam reprobatus.
10 Judei possunt dici deuoti ⁊ fideles Romane ecclesie.

¶ Questio. xvij. primi libri.

Uid autem si pater sit iu

1 q deus † ⁊ filius conuertatur ad fidem Christianaz vtrum filius consequetur ius primogeniture, ac si perstitisset in secta paterna. Breuiter dicendũ est, q̃ sic, qz propter conuersionem non debet esse deterioris cõditionis, immo melioris, vt dicit text. in. c. iudei. l. ij. de iude. ⁊ apertius in proposito circa finem, vbi formaliter dicit text. q̃ lz reliquerit sectam paternam, tñ ex integro debent percipere portionem hereditatis paterne ⁊ oia bona sua retinere. Verbũ aũt ex integro, rem perfectam significat. Specu. in titu. de hereti.
2 in fi. ⁊ ideo dr̃ † res ex integro statu esse qñ est cum omnibus iuribus, pertinentijs, ⁊ fructibus. l. ij. ⁊ ibi doc. presertim Bart. ⁊ Ang. C. de bo. vac. lib. xij. Et ita ergo satis probatur ille tex. sic in illis duobus locis põderatis q̃ iura primogeniture retineat, vt prius, imo fortius tenebat Jo. de ana. col. ij. per illum tex. sic gñaliter loquentem q̃ ét in vita patris filius quersus ad fidem possit a patre indeo vel heretico durante vita sua petere sibi assignari legitimam, qz dicit ipse, lz aliqui contrarium voluerint, tñ illa pars est tutior ⁊ equior fauore Christiane religionis, qó
3 tñ non credo, qz † iudei vtuntur iure cõi Romano, ⁊ ꝑm leges ⁊ iura ciuilia eorum cause terminari debent, vt. l. iudei. C. de iudeis. ibi cõmuni iure, pro hoc est glo. in. c. ius quiritum. j. dist. ⁊ glo. in. c. fi. ⁊ ibi Archidia. viij. distinct. Sed sic est quod filius de iure cõi non potest petere legitimam in vita patris. tex. forma. in. l. j. §. si impuberi. ff. de collatio. bonorum. legiste cõiter ita tenent in. l. is potest. ff. de acquiren, heredi. Canoniste tamen. in. c. raynutius. de testamen. extra. ⁊ ibi presertim Joan. de imol. xi. col. Secundo moneor qz omnis recessus a iure com
4 muni est odiosus, † expedit enim iura inribus concordare. c. cum expediat. de elect. in. vi. l. vnica. C. de inoffic. dotib. cum si. ⁊ per subauditos intellectus nõ est inducenda iuriuz correctio, dicit glo. singu. in. c. cupientes. §. quod si. lx. in versi. petere. de electio. in. vj. ⁊ ita nõ est tenendus iste intellectus per quem inri cõi derogaretur. ¶ Tertio sublatis omnibus mẽdicatis suffragijs dico quod tex. in. d. c. iudei. vbi Joan. de ana. predictã opinionem fundat retorquendus est contra euz ponderãdo verbum, portionem hereditatis ⁊c. qz per illum text. probatur q̃
5 abintestato ⁊ nõ in vita comitis patris habere nõ debeat. † Nã verbum hereditas, presupponit mortem. l. hereditas. ff. de reg. iur. vbi dicit tex. q̃ hereditas nihil aliud est quam successio in vniuersum ius quod defunctus habuerit tẽpore mortis. Et iõ dicit Põponius iurisc̃onsultus in. l. j. ff. de heredi. vel actio. vẽdita. si hereditas venierit eius qui viuit, aut nullus fit, nihil est actum, qz nõ sit in rerũ natura q̃ venierit. Et iõ per illũ tex. ibi dicit glo. q̃ hereditas non dr̃ viuentis, imo est ius succedendi, ⁊ ideo pro herede quis se gerere non põt in hereditate viuẽtis, vt. ff. de acqui. heredi. l. neminẽ. Nec de ea re quis dz esse sollicitus. l. j. ff. de vulg. substitu. §. interdum. ita formaliter dicit gl. predicta, ⁊ sic optime probatur in predicto. c. iudei. ꝛ Joan. de ana. q̃ potius fuit ꝛia intentio ipsius Romani pontificis vt clare sic ostenditur. Bene tñ fateor † q̃ põt petere alimenta a pa-
6 tre, ⁊ tenebitur pater sibi ministrare, lz iudeus vel hereticus per tex. in. l. cognouimus. C. de hereti. vbi expresse Saly. no. illum tex. ꝛ iudeum qui nõ vult prestare alimẽta filio Christiano sicut ét dicit gl. in simili in. l. mater pro filia. C. de iur. dotium. q̃ mater heretica tenetur dotẽ dare filie Orthodoxe, ⁊ ibi Bal. extendit ad matrem iudeã que tenetur filiam quersam ad fidez
7 dotare ⁊ alimentare. † Et sic arguit de heretica ad iudeã, tñ argumentum nõ semper est validum, qz lz christianus in testamento aliquid legare nõ possit heretico siue collegialiter siue singulariter per tex. ⁊ glo. in. c. sane. xxiij. q. ij. tñ secus est in iudeo, qz lz iudeus collegialiter legare nõ possit. s. legando collegio iudeorũ, tñ singulariter persone iudei legari põt. arg. l. cum senatus. ff. de rebus dubijs. ita voluit glo. in. l. j. C. de iudeis. ⁊ lz ibi Ange. equiparet ꝛ illam glo. hereticos ⁊ iudeos, tñ ibi Butri. ⁊ Bar. cõtrarium tenent sequentes gl. Et idem tz Cy. Bald. ⁊ Saly.

8 ꝛ Saly. dicentes † ꝙ collegium hereticorum est reprobatuꝫ sed toleraꝝ aliud, ꝛ ita tꝫ Bal. in. d. l. cū senatus. allegans tex. in. l. spadonem. §. iam aūt. ff. de excusa. tuto. vbi ꝓbaꝝ ꝙ iudeus pōt esse tutor christiani. Sed vt dicit ipsemet Bart. in rubr. ff. de iu sti. ꝛ iure. hoc ꝓcedit ꝑm antiqua iura, ꝑm aūt nouissima secus, qꝛ hodierni tutores iurare debent tactis Euangelijs, vt in auc. vt hi qui obligatas. §. pe. col. vj. ꝛ ita tꝫ Joā. de ana. in rubrica. de iudeis. extra col. ij. vide late do. Jas. in rub. ff. de iusti. ꝛ iure.

9 † sed ꝙ non sit reprobata secta iudeorum apertius probaꝝ in. c. qō super his. extra, de voto. vbi ecclesia ipsos in suis ritibus ꝛ cerimonijs tolerat. ꝛ in. c. qō super his. de ꝙsangui. ꝛ aff. vbi ec clesia matrimonium contractum ꝑm ritum iudaismi ꝙfirmat, ꝛ in. c. sicut iudei. de iude. vbi ecclesia inhibet eis inferre ꝙtume liā, ꝛ eos tuetur, imo mirabiliter dicit Pet. de ancha. ꝙsi. cclx.

10 qō † stante statuto quod nullus erigatur ad officia, nisi sit deno tus ꝛ fidelis sancte Romane ecclesie, Judei virtute talis statu ti non dicunt excluſi illis officijs, qꝛ pōt dici fideles ꝛ deuoti san cte Romane ecclesie si nobis pacifice conuersantur ꝛ viuunt.

SVMMARIVM

1 Primogenitus iudeus an gaudeat hoc iure secundogenito fa cto christiano.
2 Mulier hērtica an bēat ꝓuilegia dotis, ꝛ eā dotaꝝ pr̄ teneaꝝ. 5.
3 Christianismi fauore recedimus a regulis iuris.
4 Dotare filiam non est officium maternum.
6 Judeorum filij an gaudeant suitate.
7 Saluus cōductus ꝓ se ꝛ socio an extendaꝝ ad sociū iudeum.
8 Questio inter christianum ꝛ iudeum quo iure terminanda.
9 Jus canonicum an sit commune cum iudeis.
10 Judeus in spiritualibus cur non ligetur.
11 Primogenitura habet superioritatem sibi annexam.
12 Judei cur non tenentur a diabolo.

Questio. xvij. primi libri.

1 **Ed rursus** subortt dubiū † quid si pr̄ ha beat duos filios vnum iudeū
s ꝛ primogenitꝫ, alterū christianū ꝛ secundogenitū. Utrum in iure primogeniture succedet primogeni tus ꝙ lege Mosayca vel alia primogenitis ꝙcedi tur. Et vr̄ dom ꝙ non. ¶ Primo per id qō dicit Bal. in rub.
2 de priuile. C. quod mulier hereticа non hꝫ priuilegia dotis. ꝛ † lꝫ Bal. videaꝝ facere dr̄iam inter iudeum ꝛ hereticꝫ, in auc. res que. vlti. col. C. cōmu. de lega. tñ dicit do. Jas. in. §. fuerat. inſti. de actio. col. xxix. quod idē est dom in Judea, vt tenuit Cyn. ꝛ Nico. in. l. ij. ff. solu. ma. quod dicit do. Jas. esse notandū ꝓ li mitatione. d. §. fuerat. ¶ Item secundo arguitur ꝑ tex. in. c. iu dei. l. ij. de iude. extra. vbi dr̄ ꝙ cōuersi debent esse meliozis cō ditionis qꝫ essent antea, ergo vr̄ ꝙ excludere debeat ēt fratrem primogenitum qui remāsit in infidelitate tanqꝫ sit inhabilis fra ter suus primogenitus ꝓp prerogatiuam conuersionis ad fidē.
3 ¶ † Tertio facit tex. in. l. si qua. C. de iudeis. vbi deciditur ꝙ si aliqua sit ꝙtrouersia inter iudeuꝫ ꝛ christianū, lꝫ iudeus sit reus ꝛ sit actor christianus seq debeat forum ipsius iudei regulari in ris dispositione. c. cum sit gñale. de foro cōpet. extra, cū vulga. Tñ fauore christianitatis recedimus a regulis cōibus. ita vr̄ in proposito ꝙ lꝫ lege Mosayca cōi, aut ꝙsuetudinaria debere tur primogenito ius primogenture, tñ fauore christianitatis ex cluditur ab hoc iure, ꝛ potius transferr̄ in secundogenitum.
¶ Item qꝛ iudeis rigor non equitas est seruanda. c. ij. de inde. extra. Ex quo inferunt Ange. ꝛ Ludo. de Ro. ꝛ do. Jas. in. l.
4 admonendi. ff. de iureiu. † qꝛ vbicunqꝫ de iure lꝫ purgare moꝛā. vt in. l. ꝛ si post tres. ff. si quis cau. ꝛ. l. si insulā. ff. de verbo. signi. cum si. non pōt iudeus moꝛam purgare cū moꝛe purgatio sit de equitate. l. si seruum. §. sequit. ff. de verb. oblig. Alex. in. d. l. ꝛ si post tres. Ad hec faciat quod do. Jas. dicit in. d. §. fuerat. col. xxix. ꝙ mater non cogit dotare filiam qꝛ non est officiū mater num. l. mater. C. de iur. dot. tñ dicit gl. in. d. l. mater. ꝙ filiā be reticam dotare teneꝫ, ꝛ idem in iudea ꝑm Bald. Ibidē de quo se remittit ad notata ꝑ Cy. ibi, ꝛ in auctē. gazaros. de bereti. ꝛ
5 Spec. in tit. qui fil. sint legi. §. j. ver. quid si pater. ¶ † Item qꝛ pater non tenetur dotare filiā hereticam vel iudeam, text. in. l. cognouimus. C. de bereti. gl. sing. in. l. si vero. ff. de in rem verso. Ludo. ro. in. l. i. ff. solu. ma. Bal. in. d. auc. res que. ¶ Itē sta tutum christianoꝝ inducens commodum in dubio de illis non censetur sentire. Albe. Brunus in suo trac. de statu. feminas ꝛ cogna. lineā a succesſio. excludē. arti. vi. in. iij. q. in fi. ¶ In ꝯ rium oppo. Nā filij iudeoꝝ sunt successibiles promiscue, ꝛ indi stincte ꝑm Bal. in. l. Item in ptāte. cū. l. seq. ff. de his qui sunt sui
6 vel alie. iur. ¶ † Itē qꝛ filij iudeorum sunt sui parentibus sicut ꝛ christiani. Alex. in ꝙsi. lxxi. incip. pondera. verbis. in. ij. vol. ¶ Itē qꝛ iudei in actibus humanis nobiscū participant. l. spa donem. §. iā aūt. ff. de excu. tuto. vbi id notat Bal. inducens ad qōnē quā dicit se eo anno babuisse. vtrū immunitas certi loci in colis concessa extendaꝝ ad iudeos, ꝛ ꝙsuluit ꝙ sic, sicut ꝛ grauа men, ita tenuit Ang. in. l. vtimur. ff. de sepulchro violato. ꝛ alex.
7 ꝙsi. lxxv. i. ꝛ ij. col. in. j. volu. vbi tꝫ qō saluus † ꝙductus cōces sus ꝓ se ꝛ socijs extendaꝝ ad iudeū sociū. ¶ Item qꝛ ius primo geniture est ius nāle quod vr̄ immutabile. §. sed ꝛ nālia. inſti. de iure na. gen. ꝛ ciuili. ꝛ ꝓ ampliori corroboratione huius partis, vide Jo. Lupi de palatijs rubeis. in repeti. rub. de dona. inter virum ꝛ vxo. ver. amplia secundo. vbi de priuilegijs iudeorum
8 differit. ¶ † Cōclude breuiter ꝙ nec iudeus primogenitus, nec secūdogenitus christianus gaudebit iure primogenture, qꝛ vbi est questio inter iudeos ꝛ christianos ꝛ lex ciuilis expresse non derogat legi Mosayce, seruandū est ius cōe ꝛ ciuile. ſ. vt dicit Calde. in ꝙsi. xxx. sub tit. de testa. qnē sequit Jo. de ana. in. d. c. iudei. l. ij. col. iiij. in fi. de iude. Modo sic est ꝙ de iure cōi sal tem ciuili non hꝫ locum ius primogenture, sed equaliter succe ditur. Et ideo hoc casu dom est ꝙ iudeus lꝫ primogenitus ꝓp coheredem suum christianum iure primogenture non vtetur. Notanter dixi saltem de iure ciuili, qꝛ de iure canonico ius pri mogenture locum habere vr̄, vt in. c. lꝫ. de voto. extra. c. q̄ pi
9 culosum. vij. q. j. † Et sic nos intraremus questionē. Utrū ius canonicum sit cōe iudeis quēadmodum ius ciuile, de qua mate ria vide Jo. an. in. c. quod super his. de voto. ꝛ ibidez Anto. ꝛ cōiter doc. Bomi. de san. Gemi. in. c. nulla. liij. distinc. ꝛ in. c. multi. ij. q. j. Archi. in. c. si qs suadente diabolo. xvij. q. iiij. Fe ly. in. c. cū sit generale. de fo. ꝙpe. ꝛ eundē Fely. in. d. c. iudei vbi no. dicit ꝙ iudeus in spiritualibus non ligaꝝ lege canonica
10 ꝑm Imo. post gl. ꝛ alios in. c. j. de ꝙsti. † qꝛ de eoꝝ anima non curaꝝ. c. gaudemus. de diuoꝛ. extra, cum si. In alijs aūt ligant lege canonica. Et ita per hanc conclusionez vr̄ ꝙ inspecto iure canonico iudeus primogenitus succedat in iure primogenture exclusiue ad secundogenitū christianum, lꝫ secus de iure ciuili. ꝛ idē de iure primogenture qō ꝙsuetudine cōpetit primogeni tis. Quod non est sine scrupulo dubietatis ꝛ forsan securius eēt tenere ꝯriū, qꝛ ipsemet Bal. in. d. l. spadonē. §. iam aūt. dicit ꝙ participant nobiscum in humanis actibus saluo iure superioꝛi
11 tatis. † ꝛ ita vr̄ ꝙ ius primogenture non possit iudeus habere vbi reliqui filij christiani essent, qꝛ sic haberent superioꝛitatē cū ius primogenture eam sibi annexam habeat, vt ꝯ. latius. ij. lib. deducetur qñ de iuribus primogenture tractabimus. Ad hec accedat quod dicit Archi. in. c. vsqꝫ adeo. xxxiij. dist. vbi inue bit ꝯ iudeos dicentes se esse meliozis conditiōis qꝫ christianos,
12 qꝛ non recipiunt tentationes respondens non esse mirū, † qꝛ dia boli diabolos non vexant, qō dictum ibidem repetit Prepo. ꝛ ita dicere ꝙ iudei isti ꝙ diaboli appellanꝝ haberēt supioꝛitatez in christianos videreꝝ esse multū durum. Et hec notanter dixi mus de iudeis, qꝛ in hereticis secus esset cum successibiles non sint. d. l. cognouimus. C. de bereti. Et ad hoc vide Bal. in. l. nā ciuium. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. vide Jo. lupi, vbi. ſ.

SVMMARIVM

1 Primogenitura an competat etiam feminis.
2 Succedendi differētia inter masculos ꝛ feminas an sit dabilis.
3 Officia que sint que mulieribus interdicuntur.
4 Regni in feudum concessi femina an ꝛ quando sit capax. 5.
6 Uerba narratiua in decretalibus inserta ꝓ iure pōt allegari.
7 Femina quando possit iudicare.
8 Jus commune cum consuetudine concurrit.
9 Masculinum non semper comprehendit femininum, ꝛ qñ. 10.
Liberoꝝ appellatione mulieres quando non veniant.

Questio. xix. primi libri.

s **Ed queritur vtrum ius**
1 primogenture † cōpetat femine primogenite ad exclusionē masculi secundogeniti vel ecōtra ma-

senius secundogenitus ius primogenite habere debeat exclu
sive ad filiam primogenitã tangz illius iuris incapacem, z sic in
effectu an filia succedat in iure primogenite. ¶ Martinus
de carrasijs in suo epitomate de primogenitura hanc qõnẽ mo
uet, z dicit q Abb. Panor. in. c. dilecti. de arbi. col. iij. vr di-
stinguere hoc modo. ¶ Aut res est feudalis de qua agitur, z
tunc non succedit filia ẽt masculis non extantibus nisi in cõces-
sione feudi fuerit dictũ quod ẽt femina succedere posset. Hoc
tñ adhibito moderamine qõ extantibus masculis femina non
admittat, per. c. vnicum. de successio. feudi. Qõ tñ sublimitan-
dum esset nisi feudũ femineũ foret, tunc etenim suo ordine femi
na admitteret nullo acto sexus discrimine, vt si primogenita fi-
lia sit prior ius primogenite hre debeat. Si aũt res nõ est fen
dalis, z tunc aut est dignitas puta regnum, ducatus, comitatus
vel quid simile, z tunc ex qsuetudine iure approbata succedit so
lus primogenitus masculus z eo decedente sine masculis venit
ad secundogenitũ, vt no. in. c. lz. z ibi gl. extra de voto. Sed fe-
mina quãtũcunqz primogenita postremo admittit nullis existẽ-
stentibus masculis z sic intelligit dictũ Innoc. in. d. c. dilecti. z
c. significauit. de rescript. extra, vbi soror succedit fratri si non
extat alius frater. Aut non est dignitas, z tunc dicit qõ cessan-
2 te qsuetudine masculus z femina pariter succedunt † cũ de iure
non sit dria inter masculũ z feminã in succedendo p. l. maximus
vitiũ. C. de lib. prete. Sed predictus Martinus loco. s. allega-
to reprehendit Panor. inquantũ tacite vult qõ in iure primo-
genite aliqñ deficiẽtibus masculis. s. succedat primogenita.
Et mouet duobus fundamẽtis. ¶ Primo p gl. z Archi. in. c.
cũ deuotissima. xij. q. ij. vbi hr qõ de iure nõ succedit femina in
regno, sed tm virtute qsuetudinis. Et p hoc adducit Vinc. ita
3 tenentẽ in. d. c. significauit. Semi. in. c. grandi. de supplen. ne-
gli. prela. lib. vj. Albe. de rosa. in proemio digestorũ. ¶ † Se-
cundo monet qm officia publica sunt interdicta feminis pp ho
nestatẽ. l. femine. ff. de reg. iur. Sed esse reginã vel ducissam est
hre offm publicũ. l. j. §. ius publicũ. ff. de iusti. z iure. ergo femi
na non succedit in regno. Et ad dictuz. c. significauit. rñdet fm
doc. in eo. c. q ibi femina succedit rõne qsuetudinis gallicane,
z ad. c. dilecti. rñdet q imo ibi ẽtiũ potius pbaret. s. qõ officia
iurisdictionis sunt interdicta feminis. Et ita qcludit qõ femina
in iure primogenite non succedit. ¶ Ex predictis vides in ef
fectu q Abbas Panor. tria facit mẽbra. Primũ vtrum femi
na succedat in regno. Scõm vtrũ in dignitatibus secularibus.
Tertiũ vtruz in rebus feudo z dignitate carẽtibus quas apud
nos Roturerias dicimus. ¶ Quantũ ad primũ qcludit q non
succedit in regno. Et iõ dicebat Jo. de imo. Semi. z Philip.
4 francus post eũ in. c. grandi. de supplen. negli. prelat. q vbi † re
gnum in feudum qcedit non erit capax femina. Abb. Panor.
vbi. s. limitat hanc qclusionẽ nisi feudũ sit femineũ, simpliciter
trãsiens cũ illa limitatione. Sed certe grauis est questio q plu
res alias recipit limitationes z moderationes, de qbus oino vi
deas Fran. de curte, in trac. feu. in. iij. parte tract. in princi. vbi
p. xxx. declarationes multũ magnifice cumulatas psequit, vbi
inter ceteras vnã dixit multũ vtilem z hodiernis tpibus saltem
apud nostrates practicatã, qõ vbi qsuetudo disponeret q femi
na succederet, tunc rõne qsuetudinis esto q feudũ non esset fe
mineũ, ista femina qsequeret ius primogenite in feudo. Hãc
limitationẽ ponit Fran. ibi. s. col. v. versi. viij. fallit vbi dicit ita
seruari in regno Sicilie non existẽte masculo fm And. de iser.
in. c. j. §. z qz vidimus. q feu. da. pos. Adde do. Jas. in. l. de qui-
bus. x. col. ff. de legi. Semi. in. c. grandi. col. ij. vbi dicit hãc esse
5 qsuetudinẽ Apulie, † z in individuo in primogenita, vide predi
ctũ Fran. loco. s. allegato. col. viij. ver. xv. vbi dicit q tex. in. c.
j. de eo q sibi z here. suis. in vsi. feu. non pcederet qñ esset tale
feudũ in quo de qsuetudine vel facto femine succederent, z pa-
ctuz vel qsuetudo disponeret q primogenitus vel primogenita
succederet, qz tunc filia magis ppinqua excluderet ẽt masculuz
magis remotũ dicens q ita singulariter tenuit bal. in qsi. cxliij.
incip. Hoc p regula in. j. parte. in. iij. col. ¶ Quãtũ ad fm vbi
agit de dignitate non feudali. Concludit Panor. q ius primo
genite in hoc non qpeteret filie primogenite, sed masculo in-
ter ceteros masculos primogenito. Fatet tñ q nullis existenti-
bus masculis succederet filia primogenita in iure primogenitu-
re. Qõ vltimũ dictũ reprehendit Marti. de carra. vt nos. s. re
tulimus. Tñ satis pbabiliter põt teneri cũ Panor. in istis di-
gnitatibus non feudalibus, vt ipse colligit in. d. c. significauit.
Nã qcqd dicat Vinc. si alluisset summus pontifex ibi qsuetu-
dinem particulare de illa qsuetudine mentionem fecisset, maxi
6 me qz verba † narratiua que in decretalibus inseruñt p iure al-
legant, vt late p Fely. in. c. j. de qstit. extra. col. iiij. ver. an añt
verba iurisco. z ita vr q non debeamus decisionẽ illam ad ca
sum particulare referre, per gl. in. c. pen. de tẽpo. ordi. q lz re-
puteť singularis ad hoc, tñ vide gl. similez in. c. exhibita. de ho
micidio. extra, in ver. misericorditer. Et p hoc facit text. in. d.
c. cũ deuotissimã. xij. q. ij. Et quicquid dicat Marti. de carra.
vbi. s. Archi. ibi, in fi. lz fm Innoc. q de iure femina põt indi-
care qñ hz regnum vel comitatum. Et ita tenuit Innoc. in. d. c.
dilecti. z Hosti. expresse ponens exẽplum in feminis que succe
dunt parentibus in aliqua magna terra de quo ibi vide per Jo.
7 de imo. super gl. iij. que † notabile ponit exemplũ in ppbetissa
Belbora, que indicabat populũ. adde ẽt Philip. Becium in
suo cõmen. tit. de regu. iur. sup reg. femine. col. j. vbi dicit qõ lz
feminis regulariter indicandi dignitas non qpetat, fallit vbi iu
re hrditario eis hoc qpeteret, qz tunc iudicare z iurisdictionez
exercere põt, vt inquit Ang. in eadẽ regula, z in. l. cuz pretor. §.
fi. ff. de iudicijs. vbi refert vidisse reginam Joannã sedentẽ in so
lio regali z sniam pferentem ꝛ illos de Balsso. Alia adducit
de quibus ad eũ recurras. Et lz femine p se apte nõ sint ad exer
citium publici officij, tñ per alios pñt exercere, sicut in simili vi-
demus, q lz clerici z ecclesie non habeant sniam sanguinis, pñt
tñ alteri demandare saltẽ in gñe, iuxta not. per doc. in. c. sniam
sanguinis. ne clerici vel monachi. extra, signanter per Panor.
in. ij. col. ver. v. quero. Item pro hoc facit dictum Bal. in. l. j.
ff. de senato. vbi dicit q ex rationabili qsuetudine Francie filia
regis Francie non succedit in regno, ergo vr velle aliud esse iu-
ris cõis dispositione. Tamen tutior vr altera opi. cum qua sen-
tiunt cõiter doct. qz predicta lz videantur colorata in contrariũ,
nihil tamen ob. Nam q iudicare possit mulier hoc est propter
dignitatem quaz hz, ratione cuius competit sibi iurisdictio, quã
8 dignitatem habere põt ẽt iuris communis dispositione. † Nec
obstat dictum Bal. in. d. l. j. de senato. ff. qz non est absurduz, vt
cum consuetudine occurrat cõis iuris dispositio, vt est glo. z ibi
doct. in. c. j. de consue. in. vj. no. in. c. cum esses. de testa. in anti
quis. ¶ Quantum ad tertiuz de alijs rebus que nec habẽt feu
dũ nec nomen dignitatis. Utrum femine gaudere debeant iure
primogenite. Abb. Panor. ibi. §. sentire vr q sic. nam dicit
q hoc casu non fit dria inter masculum z feminam, modo certũ
est q si masculus esset primogenitus gauderet iure primogeni-
ture ergo z femina, z p hoc adde Bal. in. d. l. j. ff. de sta. bo. vbi
expresse determinat q si statutuz vult q primogenitus habeat
certã prerogatiuã in successione primogenita ẽt illud ius habe-
bit. adde ad hoc Ludo. ro. ita ẽt tenentẽ, consi. xvij. dicens. id
9 esse de iure cõi. arg. l. maximum vitium. C. de lib. prete. ¶ † Sz
de predictis multũ dubito saltem si gñaliter z indistincte intelli
gat. Nã iura divina z positiua de iure primogenite loquẽtia
referunt ad masculos primogenitos. Et lz masculinũ videat re
gulariter femininũ qprehẽdere, vt no. in. l. si qs id qõ. ff. de iurisd.
om. iudi. Tñ hoc procedit z limitat vbi mã esset indifferens
ad masculũ z feminam, vt not. dicit Bar. in. l. j. in fi. ff. de pecu.
Pau. de ca. in. l. sed z si hac. §. liberos. ff. de in ius voc. vbi di-
cit q lz appellatione liberorũ qprehẽdant tam masculi qz femi
ne, tñ hoc verum est qñ materia vtriqz sexui qgruit, secus si ma-
sculis tm, vt in feudis z simi. Et ad hec vide ample cumulata p
do. Jas. in. l. si qs id qõ, col. ij. in fi. ff. de iur. om. iu. Per hãc de
claratione vr inferẽdũ q ius primogenite nõ cadat in mulie-
10 rẽ, † qz ius primogenite est dignitas. Bal. in. l. ex hoc iure. ff.
de iusti. z iur. q refert z sequit And. bar. in. c. cuz olim. col. vj.
de qsue. extra. Sed femine a dignitatibus repellunt. l. femine.
ff. de reg. iu. ergo ius primogenite nõ qgruit sexui femineo,
z ita non mirũ est si masculinũ femininũ non qprehẽdat. Itẽ qz
hre ius primogenite est quedam species officij p id quod dr
Gene. xxvij. c. ibi, Esto dñs fratrum tuorum z incuruent ante te
filij matris tue. Qõ sic est q in officijs masculinum non qcipit
femininũ, vt multũ singulariter dicit Bal. in. c. ad audientiam
circa fi. de rescrip. extra. Ideo p resolutione cogita si dici põt
distinguendũ esse inter q mulieribus qpetere pñt ratione iuris
primogenite z ipsi mulieribus quenire pñt, z inter ea q quenire
nõ pñt sexui femineo, vt in prio casu cõpetẽt feminis, scõo nõ.
iuxta no. per Bal. in. l. sernus. C. cõmu. de succes. per. d. Jas. in
d. l. si qs id qõ. col. iij. Phil. deci. in reg. femine. ff. de reg. iur.
Rara tñ sunt hmõi iura que possunt feminis cõgruere, vt pate
bit ex his que. j. ij. lib. dicent in enumeratione iurium primoge-
nite, vel dic q feminis non competat ius primogenite, vt. j.
dicetur in sequentibus.

Summarium

SVMMARIVM

1 Ius primogenite in filia an habeat locũ inter reliqnas filias.
2 Legatũ p filia maritãda factũ an intelligẽdũ pro primogenita.
3 Primogenitura nungd competat filiabus deficientibus filijs.
4 Sententia libello non conformis quando per iudicẽ inferri pos sit ⁊ etiam per alios ⁊ per quos. 5.
6 Masculus in quibus preferatur femine ⁊ cur. 12.
7 Mulier in quibus sit sagacior masculo.
8 Lex solonis circa adulteriũ viri ⁊ vxoris iniq̃, Itẽ egiptior. 9.
10 Mulieres a quibus rebus gerendis arceantur.
11 Prophetie donum sepe in muliere cadit.
12 Mulierum septem proprietates.
13 Vxor mala diabolo comparatur.
Dictum falsum aduersus mulieres.
14 Mulieres bone pbis nostrorum temporum pñt comparari.
15 Mulieres cur ab administrationibus excludantur.
16 Consuetudines locorum in filiabus sunt diuerse.

¶ Questio. xx. primi libri.

Apposito qõ femina in iu

re primogeniti qñq; succederet. Queritur qd si sint plures filie. † An prerogatiuã iuris primogeniture primogenita inter reliquas filias gsequeat. Bal. in tit. j. de feudis. c. vnico. §. ⁊ qz vidimus. col. vij. ver. extra quero. mouet qõnem que presentem decidere vr. Querit ibi, si feudum gcedatur p filijs masculis ⁊ filiabus ⁊ gtingat nullos esse masculos, plures añt filias. Utrum filia inter istas primogenita alijs preferri debeat ad adeptionem istius feudi. ⁊ ibi ponit plures opiniones, tandẽ dicit qd si primogenita succedat in alia hrditate, ⁊ tunc succedet ⁊ in isto iure, alias dirimendũ erit sorte, arg. l. ij. C. qñ ⁊ quib. iiij. pars debe. lib. x. Tñ in fine residet equius esse qd non habeat locũ ius primogeniture. Et si res de qua agitur sit feudalis possit dñs gratificari cui velit istarũ filiarũ p tex. in illo. §. ⁊ qz vidimus. cũ alijs ibidẽ allegatis per eum. Cũ hac decisione tenuit Barti. de carra. tenuit ⁊ Alua. in. c. vnico. de eo qui sibi ⁊ hrdi. suis masculis ⁊ feminis. Sed Frãc. de curte in. ij. parte trac. feudorũ. §. xviij. quero ꝑtã partem tz.
2 s. qõ imo succedet primogenita. Et mouet duplici rõne. † Primo per theoricam in iure vulgatã qd vbicunq; fit mentio simpliciter de aliquo actu semp intelligitur de primo. l. bones. §. hoc sermone. ff. de verb. signi. c. non põt. §. j. de prebẽ. lib. vj. cum si. Et ita vr qd primogenita debeat succedere in iure primogenitu re. Scdo arguit per no. decisio. Lud. roma. gsi. cccclviij. vbi determinat qd si testator leget centũ alicui pro filia primo maritanda, qõ intelliget legatũ factum pro filia primogenita nõ vero p filia que primo maritabit si non esset primogenita. Et ita gcludit qd ea stante per feudũ possit ad filias pertinere, ptinebit ad primogenitam pluribus extantibus filiabus, ⁊ sic qd inter filias ius primogeniture locũ hz. Pro hac parte facit qõ dicit Alb. de rosa. in. l. in multis. ff. de legi. rñdendo ad. l. maximũ virtũ. C. de liber. prete. vbi dicit qd quo ad iura naturalia ⁊ iura sanguinis parificantur vir ⁊ mulier, ⁊ iõ in successionibus equales esse debent, secus in bis que ꝓueniunt in dispositione iuris ciuilis, ⁊ ibidẽ Bal. per illum tex. dicit, qd stante gsuetudine, qõ primogenitus tc. non extantibus masculis femina ius primogeniture
3 gsequet. ¶ Certe † credo qd Bald. s. recte dixerit nec debeat ius primogeniture feminis et deficientibus masculis. Nã cõsidera tex. iuris diuini, sepe. n. de primogenito fit mentio, de primogenita nuscz, ⁊ qñ de primogenitis sanctificandis fit mentio, expresse dr de primogenitis masculini sexus vt Exo. xiij. ibi idcirco, immo oẽ qõ aperit vuluã masculini sexus. ⁊ Exo. xxxiiij. oẽ qõ aperit vulnam gñis masculini meũ erit. Et tñ gñaliter dr Exod. xiij. sanctifica mihi oẽ primogenitu. Et sic gsideratis ⁊ ponderatis illis textibus satis innuit, qõ in femineo sexu nõ curabat primogenitura. ¶ Itez probat per id quod hr nu. xviij. vbi fit mentio de filiabus Saphar que venerũt ad Moysen ⁊ Eleasarũ, sacerdotes ⁊ oẽs principes populi ad ostiu tabernaculi federis ⁊ dixerunt, Pater noster mortuus est in deserto, hic non habuit mares filios cur tolletur nomen eius de familia sua, qz non hz filiu date nobis possess. inter cognatos patris nostri. retulit Moyses cãm istaz ad iudiciu Dei qui dixit ad eũ, instam rẽ postulant filie Saphar, da eis possess. inter cognatos patris sui ⁊ ei succedent in hrditatẽ. Homo cuz mortuus fuerit absq; filijs ad filiam eius transibit hereditas tc. Ecce qualiter proposuerunt iste filie actionem petitionis hereditatis ⁊ equaliter petebant absq; eo qd primogenita rõne iuris primogenite aliquã prerogatiuã vendicaret ⁊ gñaliter eis adiudicata fuit patris hereditas sine discrimine. Si debitum aliquid fuisset pri-
4 ogenite non dubiũ est quin petijsset, qz † nemo presumitur iactare suum. l. cũ de indebito. ff. de probatio. cũ vulga. Itẽ qz nedum agebatur actione peti. hered. immo familie herciscun. ibi, inter cognatos tc. modo esto qõ non petijsset primogenita prerogatiuam si debita fuisset adiudicata fuisset ipsi primogenite filie cuz in iudicijs diuisorijs põt iudex ferre sniam non conformẽ libello pp cõmoditatem partium, puta põt iudex assignare vni oia bona ⁊ illum gdẽnare ad estimationẽ partis socio. §. fin. instit. de offi. iudi. Põt vni proprietatẽ rerum oium alij vsumfructuz assignare, esto qd non petierint. l. v. ⁊ ibi Flo. ff. de vsufruc. dom. Jas. in. l. vinum. ff. si cer. pet. col. xiij. Item qz ipse Moyses ita
5 iudicauit qui tunc erat summus pontifex. † Modo certũ est, qd papa ⁊ imperator põt ferre sniam non conformẽ libello ⁊ vltra petita si instuz videat. Spec. in tit. de actio. ⁊ petitio. §. superest versi. sed nunquid. cum ver. seq. Jo. an. in. c. mandatum. de rescript. extra, ⁊ brenitatis cã recurre ad do. Jaso. in. d. l. vinum col. xiij. cuz seq. vbi late declarat mãm banc. An semper sit necessaria ferenda snia conformis libello. Item pro hac parte facit, qz casus omissus remanet in cõis iuris dispositione. l. si cum dotem. ff. sol. mat. cum si. Ergo cuz iste casus sit omissus nec aliquo iure caueat de iure primogenite femine, ergo tc. Et certe non est miruz si hec gcedat viris prerogatiua que non datur
6 mulieribus. † qz sexus masculinus in multis prenalet ⁊ preferr sexui feminino. l. in multis. ff. de legibus. vbi dicit tex. qd in multis iuris articulis deterior est gditio feminarum cz masculoruz. ⁊ ibi gl. plures casus cumulat, ⁊ vltra gl. Albe. ibi aliquos addit ⁊ signanter vnũ tangit ⁊ declarat quẽ glo. ibi refert. s. qd masculus preferatur in tabularũ siue instrorum depositione per. l.
7 si de tabul. ff. de fide instru. qõ † procederet ꝑm Albe. post Jaso. de are. qñ essent paris gditionis vir ⁊ mulier, secus si masculus esset vnus ribaldus qui statim fugeret cũ tabulis cõibus ⁊ mulier esset honesta matrona, tunc deponerent penes mulierẽ. Et de alijs casibus se remittit Albe. ad Bagarotum in libello, de fugi. ⁊ Spec. in tit. de ꝓcura. §. j. cũ alijs de quibus vide p euz. Subiungit tñ paulo post qd mulieres sunt sagaciores in malum cz masculi. ⁊ iõ dr qd in eis malitia supplet etatem. c. de illis. extra de despon. impube. Et cito crescit mulier sicut mala herba. gl. in. l. ij. C. de his qui veniã etatis impetra. Et ita vr velle Alber. cz ea que. s. dicta sunt. ¶ Sed cz, qz vr institia claudicans q̃
8 sic sexus discrimen facit. † Et iõ Frãcis. patricius. lib. iiij. de instit. reipub. tit. de offi. mariti. dicit iniquã omni ex parte esse legẽ illam vetustissimã que a Solone originẽ habuit, qua canebatur si vir vxorẽ in adulterio deprehendat, occidito. At si ea virũ, ne digito quidem tangito. Et ideo cũ ea lex aliqñ in cetu matronarũ recitaretur, magna comitate quedã ex earũ numero arridens dixit, Plane ẽt video id temporis feminas e consilio virorum extrusas. Nã si qua extitisset, banc legem in nostro sexu
9 claudicantem haud permisisset. † Refert ẽt post Diodorũ ibidem iniquã fuisse legẽ apud Egyptios, qua cautuz fuit marẽ in adulterio repertum verberibus cedi oportere, feminã vero naso mutilari, vt ea parte plecteret qua magis facies honestatur. Et iõ vt liberius statuerent leges suas in preiudicium ⁊ grauamen mulierũ captata occasiõe, mira astutia, a Calpburnia eas orandi patrocinandiq; dignitate excluserunt, vt. l. j. §. sexũ. ff. de postulando. ne. s. vbi aliquid femineo sexu ꝓiuum constituendũ fuisset disertissimis in dicendo leporibus legum latores auertisse sent. Nas ẽt publicis honoribus indignas censuerunt. l. femine
10 ff. de regu. iur. ⁊ † omnino legis condende ptãte priuant. l. j. ff. de legi. vbi dicit tex. lex est cõe preceptum virorum prudentum consulto tc. ⁊ ideo in consilijs vocẽ non habent, vt ibi Barto. Alex. in. l. quod maior. ff. ad municip. Jo. de imol. in. l. ij. in fi. ff. de verbo. obliga. Item nec eis predicatio publica permittit. vt c. noua. de peniten. ⁊ remissio. Et ideo dicit tex. in. c. mulieres. xxxiij. q. v. Mulierem cõstat subiectam dñio viri esse ⁊ nullam auctoritatem hre nec docere põt nec testis esse nec fidem dare nec indicare. Et ita omni via a publicis actibus separate sunt. ⁊ profecto mirandum vr cum nec eis desinit nature adminicula quibus in rebus gerendis consulere possint. maxime cũ mulie-
11 res alique possint repiri meliores multis viris, † imo sepe in eis donum prophetie cadit, vt dicit beatus Thomas in. iij. sen. di. xxv. q. ij. articu. ij. ⁊ in. iiij. sententia. distin. vi. articu. i. vbi dicit

ꝙ in beata Virgine fuit amplior sanctificatio q̃ꝫ in qbuscunq; alijs sanctis, hinc videmus ꝙ impator Justi. in qdē da. l. publica. de qua in auc. vt iudices sine quoquo suffrag. ingenue fatet vxorē suā sui qsilij participē ⁊ rē prius sibi cōicasse q̃ꝫ legē edidisse, vt hr̄ in predicta auc. §. bec añt oia. Sed his nō obstantibus certe instissima rōne masculi in pluribus ipsis feminis pferendi sunt, ēt in bis q̄ veniūt a iure nāli, ꝯ id qō dicit Alberi. in d. l. in multis. ⁊ nō sine rōne antiquis legūlatoribus ita placuit
12 agna. succes. §. certū. † Unā rōnē posuit Bal. in. l. tria. §. lucius titius. ij. in fi. ff. de leg. ij. fundatā in experiētiā q̄ est rerū magis. c. q̃ꝫ sit. de elec. in. vi. cū vulga. dicit. n. Bal. qō maiora onera supportant masculi q̃ꝫ femine. Et iō non est mirū si ēt in succes sione maius sentiant emolumētū. Pro quo adducit bonū tex. in. l. seio. in princi. ff. de annu. vbi dr̄ qō labor ⁊ premiū diuisionē relinquunt. Aliam rōnem assignat quidam Jo. neuizani in sua silua nuptiali. col. xvj. ad principiuꝫ dicēs ꝙ quidam enumerāt septem mulierum proprietates, sanctas. n. dicuntur in ecclesia, angelos in accessu, demones in domo, bubones in fenestra, picas in porta, capras in horto, fetorē in lecto. Et propterea dicit in multis sunt deteriotis qditionis q̃ꝫ viri, ⁊ de hoc facit notab. remissiōes quas tu ipse videre poteris. Et inquātū dicit ꝙ sint demones in domo, vnū satis facetū refert prius vt aliqui asserunt. ꝙ cuꝫ delectus fuit Lucifer aliqui Angeli fuerūt naturales ⁊ propterea cū Lucifero nō fuerūt demersi, sed remanserūt nō in aere, vt quidā putant, sed in corporibus mulierū vt viros
13 crucient. † Et ideo dicit glo. sin. in. c. Jesus. l. di. ibi, diabolus a dextris. i. vxor. Pro ꝺ optime facit tex. Eccl. xxv. vbi de muliere loquit. Nō est caput nequs sup caput colubri, ⁊ nō est ira sup irā mulieris, ⁊ bic hac ocasione dictū inuabit referre Chrysso. in sermone de decolla. Jo. baptiste. vbi inquit, Ego qdē existimo nullā esse in hoc mundo bestiā cōparabilē mulieri male, nibil quidē inter quadrupedia animātia leone senius, sed nibil hac ferocius, qd in serpētibus draconе acrius nec bic qdē cuꝫ muliere mala qferri pōt. Nam leo ⁊ draco in malo inferiores sunt. Danielē in lacu leones veriti sunt, iustum vero illud Naboth Jezabel interfecit. Cetus Jonā in vētre custodit. Balida Sansonē circūuentū illecebris, raso ēt capite deformatū alieni genis tradidit. Joā. bap. vinētē in deserto dracones ⁊ aspides comute subdita feritate tremuerūt. Herodias vero eidē caput abscidit ⁊ tāti viri mortē in pretiū saltationis accepit: o malum summū ⁊ accutissimuꝫ telū diaboli ⁊c. Aduerte tñ ne fallaris, nō de bonis mulieribus loquit, sed de malis, mulieris. n. bone beatus vir. numerus. n. illorū annorū duplex, vt hr̄ Eccl. xxvi.
14 † Rare tñ bone sunt dicit gl. in. l. ex his. ff. de legibus. ita ꝙ pro bonis lex fieri nō dr̄. ⁊ ideo bonas mulieres Philosophis bis tpibus qpare legitime possumus q rari sunt, vt. l. sed ⁊ reproba ri. ff. de excusatio. tut. Alia rō assignari pōt qr reipublice interest vt agnationes qseruent ⁊ familie. l. pnūtiatio. §. familie. ff. ō ver. sig. l. iurisc̄onsultus. post prin. ff. de gradi. Nā femine in alienas familias trāseunt. l. cuꝫ legitime. ff. de statu homi. §. fi. Hac rōne dicit Jac. de are. in quadā disputatione de qua meminit Jo. an. in additio. ad Spec. sub ti. de succes. ab intesta. interest reipublice masculos pferri. Alber. in auc. itaq; C. cōia de succes. Bal. in. l. maximū vitiū. i. col. C. de libe. pte. ⁊ certe illa est rō in qua fundamētū accipit statutū illud in Italia plurimū vsitatū ꝙ extātibus masculis femine nō succedāt vt late videre poteris per Albe. brō. in suo trac. de statu femi. ⁊ cog. lineā a succes. excludentibus. in. ij. pte princi. C †
15 Alia rō assignari pōt quare ⁊ in alijs administrationibus siue prerogatiuis deferatur sexus masculino per id ꝙ hr̄ in. c. bec imago. ⁊ c. Adaꝫ. xxxiij. q. v. vbi dicit tex. Adā per Euā deceptus est, nō Eua p Adaꝫ quē vocant ad culpā mulier. iustū est vt eam gubernationē assumat ne iterū femnea facilitate labat̄. Et dicit Arist. Polytico. i. qsiliū mulieris est inualidū. facit tex. in. c. fozns. de ver. sig. ⁊ a mulieribus nō regit̄ bene ciuitas. Bal. in rub. de rerū permu. ⁊ de bis vide Neuizanū in dicto trac. col. ij. ad fi. Et ita nō est ergo mirū si in pluribus ⁊ maxime in iure primogenitute, de quo in presenti agitur, viri mulieribus preferant. Et bec procedant circūscripta qsuetudine ꝯria, qr alique sunt qsuetudines
16 inter filias progatiuā dātes vt est qsuetudo † Andegauēsis, vt ti. de succes. ar. i. ⁊ vij. ⁊ qsuetudo Cenomanēsis, ti. de succes. ar. ij. ⁊ seq. qsuetudo Pōtrolij. ti. de succes. ab intest. ar. i. ⁊. iiij. ⁊ alijs locis, vt ipse bodie videre poteris, quoniam omnes bec consuetudines bodie impresse sunt. de consuetudine añt Parisienſi, Meldenſi, Senonenſi, Trecen. ⁊ pluribus alijs secus. Et bec certe consuetudo, ꝙ. s. inter filias non sit istud ius videtur esse legalior per predicta.

SVMMARIVM

1 Femina p masculi supuenientiā an excludat̄ a primogenitura.
2 Remedium ordinarium tollit extraordinarium.
3 Incertitudo an ⁊ quando pro conditione habenda.
4 Clausula ꝙ stantibus masculis femine nō succedant in statuto posita quid importet.
5 Permissum ad tempus post tempus prohibitum videtur.
Matrimonium per furoris superuenientiam an dirimi possit.
6 Femina vocatur beres anomala.
7 Ablatiuus absolutus resolnitur in conditionem.
8 Statutū ꝙ femine excludant̄ stantibus masculis an babeat locum post patris mortem deficientibus masculis.
9 Monachus monasterij seruus efficitur, ⁊ cur. 10.

Questio. xxj. primi libri.

Pone casum ꝙ post q̃ꝫ femina accepit possessionē eorū que iure primogeniture debebant̄ apparuit postbumus. Et pro declaratione pñtis qōnis arguemus in ptes. Primo
1 qꝺ † per superuenientiā masculi excludat̄ femina a iure priogenitute, probat̄, qr cessante cā cessare dꝫ ⁊ effectus. c. cuꝫ cessante. de ap. cū si. sed sic est, ꝙ existēte masculo cessat cā quare femina succedere possit, ergo excludi dꝫ femina ab hac successione, maxime cum vnaqueq; res facile reuertat̄ ad propriā nām. l. si
2 vnus. §. pactus ne peteret. ff. de pac. † Et remediū ordinariū tollit extraordinariū. l. in cāe. la ij. ff. de mino. cuꝫ si. Modo sic est ꝙ si masculus succedat in iure primogenitute est propria nā talis successionis cum mulier extraordinarie ⁊ subsidiarie deficientibus masculis capax sit talis successionis, ⁊ pro bac pte vr̄ esse tex. quasi in individuo bāc qōnē determinās in. c. vnico. de eo qui sibi ⁊ bered. suis masculo ⁊ feminis. vbi gl. post tex. vult ꝙ masculus supueniens excludat feminā in possessione existentem. Et ita tꝫ ibi And. de iser. post gl. assignans rōnem qr femina erat qditionaliter beres si masculus nasceretur. † Et iō ista incertitudo an masculus nasceret vel nō haberetur loco qditionis, argu. l. dies incertus. ff. de qdi. ⁊ demonstra. Et ideo qditione existente vr̄ feudum nunq; fuisse penes feminā qditionaliter succedentē. arg. l. proinde. ff. si cert. peta. ⁊. l. ꝙ si pendēte. ff. de pericu. ⁊ cōmo. rei. vend. Et ita tꝫ ibi Marti. de carra. dicēs, ꝙ in secreto qscie credit banc opinionem de iure veriorē. banc opinionem ēt tenuit Cardi. Medio. in. d. c. vnico. de bis qui sibi ⁊ heredi. suis. Et ita in proposito vr̄ dōm cum sit femina re-
4 gulariter a feudis exclusa ⁊ tārūmō subsidiarie succedat. † Et ꝙ hoc facit qr illa verba ꝙ extātibus masculis femina nō succedat important, ꝙ quandiu erant ⁊ donec erunt masculo femine nō succedant. Ang. ⁊ Jmo. in. l. qui solūdo. ff. de bere. instī. dicentes ibi esse dicere superuenīēte masculo, vel donec superuixerit masculus, ad ꝙ facit tex. in. l. stichū qui meus erit. ff. de le. i. ⁊. l. querebat̄. §. virū añt. ff. de testa. mili. l. postbumus. §. si paganus. ff. de iniu. rupt. Et certū est ꝙ qñ supernenit masculus illa cla deinde ⁊ q̃diu ⁊c. locū haberet, ergo sic in ꝓposito, ⁊ maxime qr sic mulieres vñr admisse ad tps. Et ita exclusio nō dꝫ cē
5 seri perpetua, † qr permissum ad tps intelligitur post tps prohibitum. l. imperator. ff. de postu. l. statu liber a ceteris. ff. de statu. C Sed in ꝯrium arguitur. Nam res acquisita semel perpetuo durat acquisita. l. sine possidetis. C. de ꝓba. esto ꝙ deueniat ad eum casuꝫ a quo incipere nō potuisset. arg. tex. in. l. pluribus. ff. de verb. obli. §. ⁊ si placeat. binc est ꝙ matrimoniū ꝯctum cum eo qui adbuc furiosus nō erat per superuenīētiam furie, vel demētie nō dissoluit̄. l. pr̄e furioso. ff de bis q sunt sui vel alie. iur.
6 not. in. l. cū pretor. ff. de ind. cū si. † Itē qr in succcessione quasi ꝯ bitur. gl. singu. in. l. bis qñr. §. sed cum monumentum. in versi. prescriptis verbis. Sed sic est ꝙ in ꝯctibus nos inspicimus tps contractus. l. rutilia. ff. de contraben. empt. c. ad aures. de reb. eccle. non alie. cum si. ergo. C Itē pro hac parte facit qō nor. dicit Bal. in. c. i. §. quinetiā. in tit. epm vel Abbatē. in vsi. feu. ꝙ stante statuto ꝙ donec masculus supereſt femina non succedat, deficiēte masculo admitti dꝫ femina. arg. l. ij. ff. si pars beredi. peta. Ita ꝙ ſm Bal. vocabit̄ femina beres anomala. in simili no. gl. inst. de eo cui lib. cau. bona adjciun. vide eūdē bal. in. l. fi. ff. ad tertul. Itē qr vbicūq; loquimur de prelatione alicuius

ius alteri facienda inspicimus tēpus quo successio acquiritur. Ita qđ ille q̄ heres efficit ꝑpetuus est heres ⁊ trāsmittit ⁊ semper aliū excludit. insti. de leg. agna. succes. §. prime. ⁊ l. fi. ff. de succes. edi. Ita q̄ sufficit semel feminā hr̄dez extitisse. arg. l. pe.
7 ff. de testa. tut. † semel. n. admissus semp ⁊ ꝑpetuo censet excluſus. l. in quibus. C. de secun. nup. faciūt late no. p̄ do. Jas. in. l. si quis. C. de q̄di. insti. vbi late declarat q̄ sufficit cōditionē semel extitisse ⁊ fuisse adimpletā lz non duret implementū, ꝑ quo plura adducit vt p̄ eū videre poteris. Ita in ꝑposito, q̄ ablatiuus iste absolutus extantibus masculis resolui in q̄ditionem. l. eui-
8 ctis. ff. de vsufruc. l. a testatore. ff. de q̄di. ⁊ demon. † Itē q̄ vt dicit Bar. in. d. l. fi. ff. ad tertul. Stante statuto q̄ femina nō succedat masculis extantibus si tēpore mortis patris supersunt masculi femina erit excluſa nec postea deficientibus masculis poterit admitti. Ita tenuit Alex. q̄. xxix. ad fi. in. j. vol. Fran. de aret. q̄si. cxliij. ⁊ q̄si. clvij. Soci. q̄si. ccxcvj. in. ij. parte q̄silioꝝ. Et ita tenuit ipsemet And. de iser. in. c. j. §. quinēt. in titu. eꝑm vel abbatē. in vsi. feu. Albe. Brunus latissime in suo trac. de statu. feminas ⁊ cogna. lineā a succes. excluden. arti. j. q. v. Cum ergo per masculi existētiaz femina perpetuo maneat excluſa ēt deficientibus masculis, ergo a q̄rio in ꝓposito femina que semel successit in iure primogenite deficientibus masculis ꝑpetuo ⁊ irreuocabiliter ius primogenite obtinebit, ad quod facit vulgata regula que formaliter vī probare hāc conclusionem
9 in. c. ad apostolicā. de reg. extra, vbi formalr dicit tex. † Multa fieri ꝓhibent̄ que si facta fuerint obtinent firmitatē. Et pondera q̄ tex. ille loquit̄ in fortioribus terminis, puta in ꝓfessione vbi agitur de libertate vel de seruitute hois. Nam per monachationē monachus efficit̄ seruus monasterij. l. deo nobis. C. de episco. ⁊ cle. Nam monachus facit tria vota inter que est votū obedientie. c. cum ad monasterium. de statu mona. ⁊ ita non hz
10 velle neq̄ nolle. c. si religiosus. de elec. in. vj. † Et ideo dī monachus recluſisse velle suū in arca sui abbatis, vt dicit quedam gl. extraordina. in cle. religio. de procu. Cum ergo illud habeat locum in tanto p̄iudicio seruitutis. ſ. ergo a fortiori in ꝓposito nostro in q̄sequēdo iure primogenite, in quo nulla est ꝓportio cū libertate vt certum est. Et ista est pars de iure verior iudicio meo. Nec ob. tex. in. d. c. vnico. de bis qui sibi vel hered. suis. ꝑ quem q̄riā partem vī tenere And. de iser. Marti. de carra. ⁊ Card. Medio. q̄ quicquid dicant predicti docto. cōis est reſolutio doctorum ibi in contrariū, contrariam etenim partez tenuit ibi Jacob. de belui. Nico. de neapo. Bald. ⁊ Aluaro. Et fatetur ipsemet Cardina. Medio. ibidem hanc esse cōem opi. Quam cōem opi. sustinendo ipsemet respondet ad illum text. quod ibi enim dī queri ius femine per supernenientiam masculi suspensiue, ⁊ quesitum reuocari per supernenientiaz masculi, sed non sic est in ꝓposito q̄ pure ⁊ simpliciter sine vlla condi-
tione vocat̄ femina ad tale ius. De hac questione vide in simili Fran. de curt. in. ij. parte tracta. feudo. qō. xxviij. principali. Alber. Brunum in. d. trac. q. v. vbi tangit. An si succedat masculus mortuo masculo sine liberis poterit femina petere succeſsionem. Et an si succedat masculus possit petere femina cautionem de non dissipandis bonis per masculum, vt ibidem. q. vij. ad eum recurre causa breuitatis.

SVMMARIVM

1 Primogenita nunquid in regno Francie succedat.
2 Regni esse consistit in dignitate.
3 Lex Salica quo fuit promulgata.
4 Legis Salice tenor.
5 Leges Longobarde capitulare Caroli nuncupantur.
Longobardi vnde dicti.
6 Familia vna vtrum possit facere constitutionem.
7 Lex Salica vnde deriuata.
8 Consuetudo immemorialis cuius potentie.
9 Consuetudo in feudis plus inspicitur q̄ argumēta ⁊ rationes.

Questio. xxij. primi libri.

1 # Emina an † primogenita

f in regno Francie succedat, frustra in dubiū reuocaretur cum triplici profecto ratione irrefragabili rite excludatur. In primis iure cōi. Secūdo iure speciali regni. Tertio iure consuetudinario. Quod iure cōi recte excludatur satis probat tex. in. d. §. hoc aūt notandum. de bis q feu. dare pos. ⁊ in. l. femine. cum concor. ibi cōiter vulgatis. de
2 regu. iur. ff. † Certum est etenim q̄ esse regni consistit in dignitate. A dignitatibus aūt cōi iuris dispositione excluduntur femine vt ibi ꝛc. Nec obstat. l. maximum vitiū. C. de liber. prete. vbi dī q̄ non debent in successionibus femine esse deteriozis conditionis q̄ masculi, q̄ hoc verum est in bis que ad feminas iure non resistente transmitterent̄, alias viderent̄ inter se aduersari ille due leges. ſ. l. femine. ⁊ l. maximum vitium. Expedit tñ potius iura iuribus concordare. cum expediat. de elect. in. vj. cuz
3 si. C † Altera est ratio ex lege speciali regni Francie que Salica appellat̄. Hec lex a Pharamondo rege Francie euocatis regni proceribus edita fuit vt cōiter dicunt bistoriographi, tñ Aluaro. in. c. vnico. §. mulier. si de feu. fue. qtro. in vsi. feud. in fi. dicit q̄ fuit condita a rege Pipinio in die sancti Joā. baptiste celebrata missa. Utcunq̄ sit hac lege sic cauetur. † Nulla
4 portio hr̄ditatis de terra Salica ad mulierē pertineat, de qua lege Salica facit mentionē tex. in. c. j. de filijs natis ex ma. ad morganicā q̄cto. ⁊ vide Alb. de rosa. in suo dictionario, in ver. Salica lex. q de hac lege Salica se remittit ad Lōbardz, vult dicere ad leges Lōgobardoꝝ vt videre est in ipsis legibus Lōbardoꝝ, sub tit. de capi. legi. Salice additis, vbi dicit tex. gñaliter oēs admonemus vt capitula que preterito anno legi Salice cum omni consensu addenda esse censuimus, iā non vlterius capitula, sed tm̄ leges dicantur, immo p̄o legibus Salicis teneant̄, ⁊ ita pondera q̄ illi Longobardi qui fuerunt maximi iustitie zelatores, vt ex eoꝝ legibus q̄stat banc legem Salicā tanquā in summa equitate fulsitā libentissime amplexi sunt. Adde
5 † ēt q̄ leges iste Longobarde capitulare Caroli appellant̄, eo qđ a Carolo constitute fuerunt, vide gl. in. c. scriptum. xxxiij. q. j. tñ Bal. in. l. dos data. C. de dona. ante nup. refert Odoffr. dicentē q̄ illū librum fecerunt quidam reges qui venerūt de Roma, Sardinia, ⁊ Apulia, sic vocati pp barbas longas, hoc sit obiter dictum, que aūt vis ⁊ que aucto. detur illis legibus Longobardoꝝ, vide Fely. in. c. ij. de rescrip. extra col. xx. circa medium. Ad ꝓpositū ergo redeūdo videmus lege Salica feminas a regni successione excludi. C Nec est in dubiū reuocandz vt nonnulli pertinaces an potuerit rex Francie hāc legē facere in p̄iudiciū filioꝝ, ⁊ ex q̄sequenti in p̄iudiciū eorum qui nubūt cum filiabus, q̄ certe hoc nullā dubietatē cōtinet cū certum sit regem Francie plenariam hr̄e iurisdictionem in regno, nec aliquem in tēporalibus recognoscere, vt testatur Innoc. iij. in. c. p venerabilem, qui filij sint legitimi. ⁊ sic nō sumus in illa difficul-
6 tate † vtrū vna familia possit facere q̄stitutionē, vel pactum vel consuetudine introducere q̄ femine non succedant, de qua questione q̄ est notabilis ⁊ ardua, vide Frā. de cur. satis ample tra-
7 ctantē in tracta. de feu. in. iij. parte. q. j. col. v. ver. viij. fallit. de hac lege Salica, vide pulcherrimā disputationem eruditissimi doct. dñi Pyrrhi Anglebermei Aurelianē. academie ꝓfessoris, vbi de hac materia in vtrāq̄ partem fundamenta ponit. Et solet hec disputatio hr̄i post interpretationē consuetudinū Aurelianeñ. ab eodē eleganti stilo compositarū, ⁊ ibi in p̄in. illius disputationis videre poteris, † vnde dicat̄ lex Salica, cuius dicta q̄ habes in promptu frinolum fuisset transplantare. Nota tñ illam expositionem inter ceteras quod Salica lex ista sit qđ cū maximo sale. i. sapientia digesta sit, p̄o quo facit tex. in. c. sit rector. xliij. distin. circa medium. Hinc prelati ⁊ sacerdotes dicunt̄ sal terre. c. sacerdotes. xciij. distin. Ad qđ non incongrue accedit dictū Bal. in. l. hac lege. C. de sent. ex peri. recitandis. de quo meminit Fely. in. c. ꝑ tuas. de simonia. quod in mēte indicis, vel aduocati, aut doctoris q̄silentis debēt esse duo sales, sal. ſ. scie. alias esset insipida, ⁊ sal q̄scie, q̄ alias eēt diabolica.
8 C † Tertia rō, quare a regno excludant̄ femine est iure cōsuetudinario. Hā q̄suetudine immemoriali ita obtentum est vt in indiuiduo refert Bald. in. l. i. ff. de senato. Hec aūt consuetudo immemorialis vim hz constitutionis ⁊ priuilegij. l. j. §. deniq̄. ⁊ ibi Bar. ff. de aqua plu. arcē. l. ij. §. ductus aque. ff. de aqua quoti. ⁊ esti. c. super quibusdā. de verb. signi. cū infinitis similibus, que cumulari possent. Et hec vltima rō est multum no. q̄ in successione dignitatū seruanda est q̄suetudo, vt dicit Bal. in. c. j. in. ij. col. de feudo marchie. immo fortius dicit idē Bal. in tit.
9 de feu. cognitione. q̄ † q̄suetudo in feudis inspicit̄ magis q̄ rōnes ⁊ argumenta, ergo a fortiori idez in ꝓposito, nec est nouū cum in iure cōi concurrat consuetudo, vt. §. deduximus. Verbas, ergo rationes breuiter est concludendum filias in regno Francie legitime a regni successione excluſas esse.

SVMMARIVM

1 Primogeniture ius nunqd a filio filie priogenite qseq dẽat. 4.
Furiosi filius in iure primogeniture succedit.
2 Interpretatio tacita ꝫ illum cui successio defertur nunqꝫ fit.
3 Filius cuius mater repellitur an admittendus. 5.
6 Filius matrem representat, ꝛ eius loco succedit.
7 Exclusus fauore alterius an faciat in gradu sequẽtes exclusos.

¶ Questio. xxiij. primi libri.

Ed queritur eo stante qđ

1 5 † filia primogenita nõ succedat in iure priogeniture an ne saltẽ filius ex ea succedere possit? ꝛ vr dom ꝙ sic, qr in tali filio cessat cã que matrẽ impediebat cũ masculus sit. Et sic vr qđ ius primogeniture ad ipsum transire debeat, sicut. ℈. vidimus ꝙ filius furiosi succedit in iure primogeniture ꝫnis pr eius furiosus exclusus esset, vt tenuit Ange. in l. de qbus. in vlti. col. ff. de legi. dicens sic seruari Pernsij ꝫ
2 By. in l. q duos. ff. de lega. iij. vbi dicit ꝙ † tacita interpretatio nunqꝫ fit ꝫ illũ cui successio deferr. C. de impn. ꝛ alijs substitu. l. precibus. ꝛ pro hac opi. ꝙsuluit Jac. bu. vt refert Pan. de ca. ꝙsi. xlviij. ita ẽt ꝙsuluit And. bar. ꝙsi. xl. alias. xxxviij. qđ inci. in dubitatione. col. iij. in. ij. vol. lz tñ in ꝫriũ tenuerit in quadam qstõne, de quo j. dicemus. Sed his non obstantibus ꝫria pars est verissima, ꝙ. s. filius ex primogenita a iure priogeniture excludar, ꝛ ꝙ hoc sine mẽdicatis suffragijs vide in indiuiduo bal.
3 ita determinantẽ in l. j. ff. de senato. vbi dicit qđ † non est admittendus filius cuius mater repellit, put voluit Joã. an. in c. ad apostolice. de re indi. in nouella. rõnẽ assignat Bal. vbi. ℈. Mã omne qđ ex radice est sequit naturã sui primogenitoris. Aliam rõnẽ assignat naturalẽ ꝛ pbicaz qr in causato non põt esse plus virtutis qꝫ procedat ab influenti potentia cãe, ꝛ pro hoc adducit tex. qđ dicit expressum in. c. j. ℈. hoc añt notandum. qui feu. da. pos. in vsi. feud. Et ex hoc infert ꝙ si filia regis Francorum non succedit in regno ex rõnabili ꝙsuetudine Frãcorũ, filius. s. dns Rex Anglie in regno Francoz nullum ius pretendere potuit, hec sunt verba formalia Bal. Et subiungit ꝙ si male successit regibus Francorũ, forte fuit pp aliam cãm que erat in mẽte diuina non pp illam que est clara pro rege Francorum. Hoc dictũ perpetuo memorie ꝫmenda, qr est singularissime notandum, per hoc enim elegãtissime determinat ꝛ indubitabilẽ reddit qõnẽ tot moribus hoium, tot periculis, tot erumnis ad hec vsqz tẽpora agitatã, lz Anglici alijs se iactitent varijs suffragijs in eoz ridiculosam vt plurimũ iacturaz qđ referre presentis est
4 speculationis. Et † ꝙ decisione presentis qõnis vide Mar. de carra. in suo trac. de primogenitura, qui ẽt determinat per. l. si vna. C. de bo. mat. vide Franc. de cur. in tract. de feu. in. iij. parte. in prin. ꝛ adde tex. no. in. c. lz. i. de testi. extra. vbi formaliter vult tex. satis videret absurdum illos admitti quoz repelleren tur auctores. facit tex. in. c. fraternitatis. de hereti. tex. in. l. qđ si nolit. ℈. qui mancipia. iũcta gl. ff. de edil. edic. ¶ Et ꝙ ampliori coroboratione huius opi. adde Cy. ita volentẽ post Ricar. malũ. in. l. i. in fi. C. que sit lon. ꝙsuet. ꝛ in. l. de quibus. ff. de legi. Alb. de rosa. post Jac. de are. in auc. itaqꝫ. C. cõmu. de succes. vlti. col. Ita tenuit Bar. in. l. liberoꝝ. col. vi. versi. quero quid
5 si filia dotata. ff. de verb. signi. vbi dicit ꝙ † sicut mater excludit ita filius a mre descendẽs. argu. l. illã. C. de colla. ꝛ. l. põponius ℈. cũ quis. ff. de acq. pos. Et idẽ voluit Bar. ibidẽ. q. seq. addu cens tex. in. l. a diuo Marco. de qõ. ꝛ hoc maxime qr exclusio matris non est pp delictũ suuz, sed tñmõ pp fauorem filiorum. Alias etenim nõ noceat delictũ matris filio suo ꝙ. l. si quis filiũ. C. de inoffi. testa. Et. l. ij. ℈. i. ff. de succes. edi. ꝛ. l. qui se patris C. vñ liberi. auc. cessante. C. de legi. here. cũ si. facit bonus text. in ij. ℈. fi. ff. ad tertul. vbi ẽt Bar. hanc opi. firmat. Pro hac opi. vide Jo. an. in addi. ad Specu. sub tit. de succes. ab intesta. ita tenuit Bal. in pluribus locis signanter in sex locis in suis lectu
6 ris in l. sed si bac. in. iij. lect. col. ij. ibi in text. in ℈. liberos. vbi adducit ad hoc Spec. in tit. de loca. ℈. Nunc aliqua. ver. cxlvi. idẽ Bal. in l. qđ vero. ff. de legi. in. i. lect. col. ij. versi. Sed quo ad statutũ. vbi dicit ꝙ si matertera non succedat, nec succedet filius ex ea, ꝙ tex. in. c. vnico. ℈. hoc añt. qui feu. da. pos. col. x. ꝛ rõnẽ ponit, qr † filius matrem representat, ꝛ eius loco succedit, idẽ tenuit Bal. in. l. illã. C. de colla. vbi hãc rõnẽ ponit, qr quod statuit in cã ꝓxima, statui dz in cã remota, ꝛ cã ꝓxima ꝫsiderã-
da est potius qꝫ remota. l. sed ꝛ si sit. ℈. fi. ff. de leg. iij. idẽ tenuit Bal. in. l. scimus. in prin. in vlti. q. C. de inoffi. test. ꝛ in. l. venia. C. de in ius vocan. in fi. vbi dicit se ita ꝙsuluisse, ꝛ aliqua ex consilijs suis statim referemus. vide ẽt eundem Bald. diffusius qꝫ alibi, in. l. maximũ vitium. C. de liber. prete. col. j. ꝛ ij. Mã dicit ipse mutato sexu non mutar tñ rõ exclusiua cũ non possit venire nisi tanqꝫ matris imago. arg. l. illam. ℈. pe. C. de colla. Sed mater inuenitur exclusa, ergo tota linea que ex ipsa descẽdit, qr nisi in capite principiũ sumat vlterius produci non põt. argu. l. que cunqꝫ gerimus. ff. de actio. ꝛ obliga. ꝛ ita simpliciter transit ibidem Saly. col. ij. ver. quero igit primo. lz videat ꝙ gñaliter ibi dixit aliqualiter moderari. seq. col. versi. sed tunc quero tertio. Pro hac ẽt opi. videbis aliqua ꝙsilia bal. in primis ꝙsi. xxxiij. qđ incipit, inter illustrẽ. in. j. volu. ꝙsi. lxxxviij. qđ incipit, circa
7 scõm quesitũ. in. iij. volu. vbi ponit hanc regulaz, ꝙ † vbicunqꝫ aliquis excludit fauore alterius, tunc sequentes in gradu intelligunt excluſi p. l. j. ff. si quis in aliquẽ testa. probi. ꝛ. l. mulieri ꝛ titio. ff. de ꝙdi. ꝛ demon. cũ si. vide ẽt eundẽ ꝙsi. clviij. qđ incipit, casus inter illustrem. in. iiij. volu. ꝛ ꝙsi. ccxcij. qđ incipit, verba pactoꝝ. in. ij. volu. Adde ẽt ꝙ hanc opi. tenuit Pau. de cast. in. l. si defunctus. C. de suis ꝛ legi. ꝛ ꝙsi. cccxlj. qđ incipit, presupposito ꝙ dictũ statutũ ꝛc. in antiq. ꝙsi. ꝛ ꝙsil. ccccxviij. qđ incipit, qđ ista mater. ꝛ ꝙsi. ccxvij. qđ incipit, primo videndus. vide eundẽ Paul. in. l. qui superstitis. in fi. ff. de acqui. here. ꝛ in. l. si vero. ff. solu. matri. ℈. de viro. vide Panor. ꝙsi. lxxv. qđ incipit, primo est videndũ. in. j. volu. Pet. de ancha. in repe. c. canonũ statuta. in. xij. arti. prin. versi. vlti. circa predicta col. lxxviij. de ꝙsti. eundẽ Pet. in cle. j. vlti. col. de bap. Anto. de but. in ꝙsi. j. suoꝝ ꝙsi. Preposi. in arbore ꝙsanguí. ꝛ affi. col. xv. quaz ponit in fi. tit. de ꝙsang. ꝛ affi. And. de iser. in. c. j. in princ. col. vj. ver. itẽ sic repellit. de natu. succes. feud. And. barb. sibi ꝫriũ ꝙsi. xvi. incip. circa consultationem. iiij. col. in. j. volu. Et ita satis erit coroborata hec opinio, lz multi antiqui contrarium tenuerint vt asserit Bal. in predicto consi. xxxiij.

SVMMARIVM

1 Clerici nunquid includantur sub consuetudine primogenitos priuilegians. 43.
2 Clerici an ꝛ quando laicoꝝ statutis vti possint. 26.
3 Clerici nunqd veniant pronincialium appellatione in materia priuilegioꝝ.
4 Constitutio laici imperatoꝛe minoꝛis in fauoꝛem ecclesie an ꝛ quando valeat.
Clericus an possit gaudere iure primogeniture a statuto vel cõsuetudine introducto.
5 Statutum in persona non subdita an possit veram inhabilitatem inducere.
6 Habilitatio est duplex.
7 Prescribens iurisdictionem statuendi potestatem prescribit.
Laici in clericos iurisdictionem non habent.
8 Statutũ de nõ testãdo sine parrochi ꝓsentia clericos an liget.
9 Statutũ laicoꝝ an liget clericos in minoꝛibus in regno Francie. 19.
10 Clerici plebeioꝝ appellatione non veniunt.
Actus humani duplici principio originantur.
11 Rescripta gratiosa de volũtate scribentiũ sortiuntur effectum.
Clericis sunt naturaliter infesti laici.
12 Verba generalia operantur velle ꝝm possibilitatem.
13 Regule cancellarie an ligent cardinales. 32.
Clerici exempti, etiam canonici exempti intelliguntur.
14 Clerici ad quid in ecclesia sint deputati.
Clericoꝝ dignitas ꝛ preeminentia.
15 Andreas barba. verbis fastuosis ꝛ minacibus loqui solet.
16 Statutũ municipale an extẽdat ad clericos si fauoꝛẽ ꝓ se ferat.
Instrumentum guarentigie laicoꝝ statuto paratam executionem habens an inuet clericum.
17 Clericos onera spiritualia ferre sufficit.
18 Statuta ad non subditos quando non extendantur.
Priuilegium a consuetudine largitum an capiat clericos.
19 Consuetudo laicoꝝ, vel populi an clericos liget. 33.
20 Opinio communis que sit.
Statutum quod masculi excludant feminas an comprehendat clericos. 28.
21 Sacerdotes ꝛ cleri sunt pars ciuitatis ꝛ reipublice.
22 Hominum appellatione qui veniant.

23 Statutum

23 Statutum laicorum contra arma portantes an liget clericos.
Clerici ad que munera teneantur, & quid de collectis.
24 Statutum publice utilitatis contra ecclesie libertatem non dicitur esse.
Respublica ecclesie equiparatur.
25 Statutum quando dicatur contra ecclesie libertatem.
27 Judex laicus an & qñ possit de iure patronatus cognoscere.
Citatio gñalis omnium creditorum an vocet etiam clericos.
29 Clerici an acrius puniendi q̄ laici.
30 Sacerdotes sunt dei legati.
Civis an per monachationem quis esset desinat.
31 Civitas an per dignitatem superuenientē tollatur.
Religionis ingressus patriam potestatem solvit.
32 Cardinales sub generali dispositione an comprehendantur.
Prelatus quando veniat capituli appellatione.
33 Ecclesia in rebus temporalibus quo iure vtatur.
34 Prefatio legis finalem contentis intentionem demonstrat.
35 Statutum de non alienandis imobilibus a subdito in nō subditum sine gabella an capiat clericos.
36 Lex positiua qualiter liget principem.
37 Argumenta validiora in fine sunt ponenda.
38 Leuite vnde dicti. Et qui in locum eorum successerunt.
39 Regula subrogatum debet sapere &c. qualiter intelligenda.
40 Clerici virum in feudo succedant, & possint domino seruire per substitutum.
41 Conuersus reputatur persona laica.
Negatiua denotans impotentiā significat necessitatem p̄cisaz.
42 Clerici non debent esse conditionis deterioris q̄ laici.

¶ Questio. xxiiij. primi libri.

Hanc subozitur alia que,

1 stio vtrum † consuetudo primogenitos in certis prerogatiuis priuilegians hēat locū in clericis primogenitis in sacris constitutis. Et p clariozi elucidatione huius questionis qm̄ ferro viā aperit qui p ꝛ̄ria transit, vt inquit Bal. in l. precibus. col. v. C. de impub. & alijs substi. & in l. si pecuniā. de condi. ob can. arguemus in partes.

¶ Primo quod non per id q̄ dicit Matth. mathesi. singula. cxj. vbi dicit se notare vnā lucrosam & vtilē doctrinā. s. q̄ † clerici non possunt vti statutis editis p laicos, ēt si ipsis sint multū fauorabilia, nisi sint specialiter approbata per papam per. c. ecclesia. s. Marie. de cōsti. & c. bñ quidē. xcvj. dist. p doc. in. c. fi. de soln. Ex quo infert Matheſilanus q̄ statutum q̄ est hodie Bononie q̄ agnati vsq; ad quartū gradū excludant filios a successione patris, hoc statuto non poterūt cōprehendi agnati qui sunt clerici. Et ibidē Jo. bapti. de castillio. no. ī addi. ad Matheū dicit q̄ idē tenuit Lud. ro. sing. cccxlij. Rectius. cccxliij. Sed certe ibi Lud. ro. si bñ attendat ꝛ̄rium tenuit q̄
3 † sc̄z in materia priuilegiorum appellatione prouincialiuz & districtualium q̄ nent clerici p. c. dilecti. ō fo. cōpe. & Jo. an. in. c. fi. de off. deleg. in. vj. q̄ etiā apertius patet ex seq. suo singu. cccxliij. potuissent allegare tex. forsan de iure expressiorez in. ca. principes. xxiij. q. v. & respondet Ludo. nota. ad. c. ecclesia sancte Marie. vbi habetur quod constitutio laici inferioris imperatore etiam in fauorem ecclesie non valet, quod illud verum
4 est vbi † constitutio est preceptiua seu inhibitiua, sed vbi est simplex permissiua, & tunc valet & comprehendit clerū in fauorem eius p tex. q̄nē ōt non esse alibi in iure in. c. q̄stitutus. de integ. resti. bñ facit. c. cuz venissent. de eo qui mit. in pos. & c. ecclesia vt lit. pen. Et hanc declarationē ōt se habuisse a Lappo. allegatione. c. & cj. de qua vide Panor. in. d. c. ecclesia. qui ita tz & inducit exp̄sse ad ppositum nostrū. ¶ Sc̄dō pro parte negatiua. s. q̄ clericus non possit gaudere iure primogeniture statu
5 to, vel consuetudine introducto arguit. † Nā statutū in psona nō subdita non potest inducere veram inhabilitatē Bal. in l. j. C. de sum. trī. col. xj. ibi circa istam inhabilitatem post Specula. in titu. de sen. §. qualiter. ver. item pone. ergo vī idē in Prepositio in hoc statuto vel consuetudine introducente habilitatem ad iura primogeniture, q̄ ꝛ̄rioꝛ eadē est disciplina, vt in indiuiduo, ita arguit Bal. in predi. l. j. col. ix. & ad hoc vide eundem. col. x. vbi loquit̄ de statuto permissiuo, vbi ōt q̄ habilitatio duplex
6 est. † Quedam procedit a consensu primato, & quedam a cōsensu publico. Illa que prouenit ex cōsensu primato pōt esse in nō subdito. Illa aūt que procedit ex cōsensu publico non potest fieri in
7 personam nō subditā vt q̄ quis habilitetur ad testādū ad succedendum, & similia per tex. in. l. j. ff. de tut. & cur. da. ab his. & in l. j. in fi. & l. etiam. ff. de tute. si ergo non pōt expresse dare hanc habilitatē ergo nec tacite. ¶ Tertio, q̄ cōdere statutū est iurisdictionis gl. in. l. j. ff. de iurisd. om. iudi. Bart. late in. l. oēs. ff. ō iusti. & iur. Jnn. in. c. cum accessissent. de cōsti. & † ideo prescribēs iurisdōnem p̄scribit statuendi ptātem. Pet. de anch. in. c. canonū statuta. de cōsti. & ōt no. Alex post Bar. in. d. l. oēs ppli. q̄ cōdens statutū sine iurisdōne incurrit crimen lese maie. modo sic est q̄ laici nullā habent iurisdōnem, quia diuisum imperium &c. Et iō dicit text. in. c. a nobis, el. j. de sen. excom. extra q̄ verba gñalia statuti restringunt̄ ad ptātē statuētis. Et p. h. d. ibi Pan. q̄ statutū laicoꝛ quo cauet̄ q̄ declinās iurisdōnē ptātis puniat̄ tali pena, nō cōphēdit clericos q̄n eos non bīt iurisdōnē. Eta ita voluit Lap. alle. xxx. ad b̄ faciat cōsi. Petr. de anch. facit. d. Sali. in auc. cassa. de sac. san. eccle. vbi ōt q̄
8 † si sit statutū q̄ quis non possit testari absq; presentia presbyteri parrochialis non ligabit clericū per. c. ecclesia. vt lit. pen. vbi est bonus tex. q̄ statutū gñale laicoꝛ ēt bona rōne introductū monasterium non ligat. Aliud & materie cōgruentis ōt ibidē. Saly. q̄ si statuto caueat̄ q̄ extātibus agnatis vsq; ad talem gradū cognati non succedant, non comprehendit statutum illud clericum in sacris cōstitutum, vbi dicit se vidisse in facto occurrenti terminari per valentissimos doc. in persona dñi Lappi de alienſis epi Jmoleñ. Accedat ēt dictū Bal. in. c. cū venissent. de eo qui mit. in pos. vbi ōt q̄
9 † statutum laicoꝛ siue actinuz siue passiuū non ligat clericos in minoribus ordinibus cōstitutos, tñ dicit ipse q̄ aliter seruatur in regno Francie, q̄ in realibus cum res sit de territorio regis indicatur p̄m q̄stōnem regiam dicens Bull. de eu. dicere id esse ius cōe, & ita dicit esse seruandam cōsuetudinē terre laudabilē & sic in clericis in minoribus ordinibus cōstitutis loquitur de hoc tñ vide Panor. in. c. ecclesia. co. viij. in fi. Quid plura? vide fortius no. p Jo. an. i. c. eos de imu. eccl. in. vj. vbi dicit q̄ iudex ecclesiasticus p̄t petere q̄
10 laici declarent eoꝛ statutum non ligare nec cōprehendere clericos post Bal. in auc. statuimus. C. de epis. & cleri. maxime † cū non veniant appellatione plebeioꝛ, vt est tex. de iure melioꝛ in l. ne quis. C. vt nemo pri. titu. predijs inis &c. ibi si plebeius vltimo supplicio subdat̄, si clarissimus, vel curialis, vel miles, vel clericus libertate priuabit̄. ¶ And. barba. in. d. c. dilecti. col. iij. expresse tenet hanc opi. q̄ statutum laicoꝛ q̄tūcunq; fauorabile & priuilegiatū emanās a laico nullo modo comprehendit clericos, & pro ꝫ facit aliqua fundamenta. ¶ Prio q̄ oēs actus humani originātur duplici principio. s. volitiuo, & potestatiuo. c. cum super abbatia. de offi. dele. extra. & ita dicit voluisse Boe. quē ibidem referunt scribentes, & ad hoc adducit tex. in.
11 l. j. C. cōmu. de le. vbi ōt Bal. † q̄ rescripta gratiosa bñficia & similia sortiunt̄ effectum de voluntate scribentium iuxta not. per Jnno. in. c. cū ecclesiastice. de excep. & c. cum dilecta. & c. cum adeo de rescrip. extra. Similiter ad hoc vt statuta laicoꝛ ligēt clericos, requiritur ptās cōprehēdēdi & volūtas, sed nulli dubiū q̄ laici sunt naturaliter infesti clericis & clerici onera municipij non supportant, ergo nec ex. l. municipali emolumentū sumere debent, q̄ vbi inest periculum ibi collocetur lucrum. l. manifestissimi. §. vbi periculum. ff. de fur. vnde voluntas laicorum nec ratio naturalis hoc dictare videt̄. Adde pro ista volitione dictū Joā. mona. in. c. vt aiarum. de cōsti. in. vj. vbi ōt q̄ statuta laicoꝛ gñaliter loquentia non cōprehendunt clericos etiam de
12 mēte statuentiū. facit † q̄ p verba gñalia videmur velle q̄ iuste possumus. l. si p̄. ff. q̄ in frau. credi. ¶ Sc̄dō monet̄, q̄ accidēs adueniēs enti qualificat illud, & reponit in diuersam spēm sui p gl. in. c. statutū. de ele. in. vj. facit. c. duo sunt gña. xij. q. j. Potuit allegare bonū tex. i. l. fi. ff. de vi. tri. & oleo leg. vbi h̄ q̄ res vnius nature non cōprehendit̄ sub genere alterius nature. Potuit ēt allegare bonum tex. in. l. omnes. C. sine censi. vel reli. vbi sub gñali locatione Italici non comprehenduntur pp aliquod accidens priuilegiatū. Et sic qualitas clericatus ꝺ̄z mente statuti diuersificare. † Et ad hoc adducit Pet. de anch. in cōsi. incip. Regula cancellarie loquēs de bñficio conferendo clericis sub certa solennitate non b̄z locū in cardinalibus, dicēs q̄ illa
13 questio fuit in quodam cardinali de domo de brāchatis de quo tamen dicto §. dicetur, ad hoc adducit tex. elegantissimum contra antiquā, vt dicit & modernam iuris prudentiam in. l. ligni. §. filius. ff. de leg. iij. vbi legatis lignis in genere nō veniunt ligna que sub speciali noie nuncupant̄, & maxime si sunt ad aliquem vsum notabilē destinata vt ad fumigationes medicinales, vt. l.

14 carbonũ. ff. de verb. signi. † sed clerici habent prop̃ium nomẽ, ⁊ sunt deputati ad fumigationes altaris. L. non distinguemus. §, sacerdotio. ff. de arbi. immo sunt genus regale vt in veteri testõ potuit allegare. c. vnicum. de sac. vnc. iõ nõ mirũ est si sub ꝙstitutione laicali nõ ꝙprehẽdant. ℂ Jté ⁊ tertio, qz se habent clerici ⁊ laici vt inferius, ⁊ superius. d. c. ecclesia. ⁊ d. c. bene quidẽ. ⁊ iõ nõ mirũ si veniunt laici sub illa ꝙstõne ⁊ nõ clerici. Add de tex. in. c. ij. q. vij. vbi clerici dñr caput, laici ones, imo dij appellanť in. c. cũ ex iniuncto. de here. ⁊ iõ vbi dicit Ant. de bu. facit ꝓ laicos q volunt p̃ferri clericis. Adde gl. in. c. deniqz. iiij. dist. que vult clericos esse in dignitate. Adde etiaz q̃ dñr p
15 Barb. in. c. Jo. de testa. vbi subiungit Barba. † vt assolet verbis fastuosis ⁊ minacibus loqui qõ p ꝓria opi. addentes oim̃ docentiũ non põt allegari tex. vrgentior quã in. c. p exẽptiones. de p̃uile. in. vj. vbi exẽptis clericis sunt exẽpti canonici, lz habeant qualitatẽ supemínentẽ, ⁊ ad illũ tex. rñdet dupliciter. ℂ Primo hoc est pp euitãdã absurditatẽ. Scõo qz illud p̃uilegiũ emanauit ab ecclesiastico, secꝰ si a laico. Sed qcqd dicat vrgẽtiora allegari poterũt, vt j. dicẽť. ⁊ ad. c. dilecti. rñdet q̃ sana est rñsio vt dicat q̃ loquit i p̃uilegio qcesso a papa quo casu vr̃ potius p̃uilegiare clericos quã laicos iuxta illud Cicer. de ami. Pauciores sunt inqt nobis cines q̃ pegrini, ⁊ sic requit subtilis forsan nimiũ, vt j. patebit ains huius pfundissimi viri, ⁊ cũ hac opi. tenuit Hosti. i. c. fi. de solu. vbi ỏt q̃ statutũ municipale q̃tũcũqz fauorabile clericos nõ ligat, ꝛ. l. iperialis bñ, qz cẽsẽť approbata p summũ põt. ⁊ Bal. in. c. cuz cã. de re iudi.
16 **Sed in contrarium** qõ † statutũ illud extẽ datur ad clericos tenuit Abb. Pañ. formaliter in. c. ecclesia. de ꝙsti. ad fi. ⁊ c. q̃ clericis. de fo. ꝙpe. Semi. in. c. fi. de offi. dele. in. vj. post Joã. an. ad p̃inc. col. j. in fi. Alexã. in. l. j. §. qõ si bẽbat. in addi. ad Bar. ff. de bo. pos. ꝓtab. in ver. quero qd vbi adducit Bal. in. l. cũctos pp̃los. C. de sum. tri. col. vij. ad fi. vbi p. b. d. Bal. qõ instr̃m guarẽtigie qõ bz executionẽ paratã statuto laicoꝝ inuabit ẽt clericũ cũ alter sub tali instr̃o ẽ obligatus, qz sicut habet actionẽ q̃ est de iure ciuili, ita ẽt officiuz iudicis, lz p̃cedat de. l. munici. qõ est notã, qz bodie instr̃a sub sigillo ꝓpositure Pari sien. habẽt executionẽ paratã sicut ẽ guarẽtigiata. Utrũ autez eꝛ̃ j. poterimus dicere, ⁊ ad istud dictũ Bal. vide Panor. in. c. fi. in. j. no. de vi. ⁊ ho. cle. Semi. in. c. fi. col. ij. Adde Pau. de cast. qsi. ccc. vbi ỏt q̃ nõ est absurdũ q̃ clerici gaudeant bñ-
17 ficijs statutoꝝ pp̃li, lz nõ supportẽt onera, qz † sufficit q̃ subeãt onera spũalia, ⁊ sic non sunt similes oino forẽsibus a qbus nullũ habẽt subsidiũ. Ad hec vide Cardi. zaba. in repe. c. ppendi mns. de sen. excõ. col. xvj. ℞. qd si ꝙstitutio laicoꝝ. vbi dicit q̃ ista qõ fuit de facto in psonã dñi Lap. Abb. q̃ scripsit sup. vj. ⁊ cle. ⁊ qõ qsultũ fuit p Jo. de lig. Fr̃ã. de alber. ⁊ Lap. ỏ castel. qõ statuto laicoꝝ qprehenderent clerici ex quo statutũ p ℞ba gñalia pmulgatũ est ⁊ sup actu indifferenti cadente in clericos, ⁊ laicos p dictũ. c. dilecti de fo. ꝙpe. ⁊ lz posset dici ꝓrium, qz. c. dilecti loqť in p̃uilegio, tñ ỏt ipse se idẽ tenere cũ p̃dictis, qz
18 qlibet põt dare ecclesie p̃uilegiũ sup ptinentibus ad se, ⁊ † statuta ⁊ leges extendunť ad nõ subditos, qnatenus qtinẽt fauorẽ eoꝝ vt. l. j. ⁊ ibi glos. C. de emancipatione liberoꝝ. Adde etiam Joan. de imo. in. d. c. dilecti. in fi. vbi dicit quod hec conclusio non probatur in. d. c. dilecti, quia ibi loquit̃ text. de p̃uilegio ꝙcesso a persona ecclesiastica. Subiungens qõ. c. ecclesia sancte Marie ꝓdicit, nisi rñdeat qõ in illo. c. spãliter disponebať sup rebus ecclesie, vel pionis earũ, sed hic in gñe, q̃ tñ rñsio nõ est multũ tuta p̃m eũ. Et dicit q̃ forte de iure non p̃cederet ista ꝙclusio, tñ pp auctoritatẽ doctoꝝ forte seruaret̃ i practica. Ad de etiã Cardi. zab. in. d. c. dilecti. in fi. vbi ex illo tex. infert q̃ etiã p̃uilegiũ largitũ a ꝙsuetudine ꝙprehẽdit clericos per. c.
19 ad nr̃am de ꝙne. vide ẽt ibidem Ant. de but. vbi dicit qõ † statuta laicoꝝ simplicia extendunť ad clericos, inquantũ p̃uilegiant. c. lz. ⁊ c. ex tenore de fo. ꝙpe. ⁊ b. d. ipse facit ad qõnem Bonis pessulani p̃m Abba. antiquũ. Nã illi loco fuit ꝙcessum p̃uilegiũ duraturũ per trienniũ de non extrahẽdis rebus ẽpatus, sub quo p̃uilegio ꝙprehenduntur clerici. Adde eundem Ant. in. c. fi. de vita ⁊ hone. cle. Pet. de anch. d. c. dilecti. vbi dicit qõ p̃uilegium concessum Siculis ꝙprehendit Siculos clericos. Adde bar. i repe. l. de qbus. ff. de legi. col. fi. vbi q̃rit vtrũ ꝙsuetudo laicoꝝ vel pñ liget clericos. Et ibi ỏt i ꝓmis q̃ i hoc puncto libenter audiret doc. Moder. iuris canonici, si bi tñ videri dõm qõ in bis que ꝙpetunt clericis non vt p̃uilegiũ, sed vt cuilibet statuta ⁊ ꝙsuetudines laicorum ligant clericos si sunt honesta per. c. cũ venissent extra de eo qui mittitur in possessio. cau. rei seruãde. ⁊ gl. in. l. ex ea. ff. de postu. vide eũ dẽ bar. i. d. l. cũctos pp̃los. v. q. vbi idẽ determinat. ⁊ monet̃ p c. ꝙstitutus extra de in integ. resti. ⁊ c. cũ causa de re in. extra.
20 **Possent ⁊ plures** cumulari † sed nauseã legẽtis timeo. Et ita per hec vides ꝓm hanc opi. esse cõiorẽ qz cõis opi. dr̃ quã plures grauioresqz persone excipiunt vt dicit Fely. in. c. j. de ꝙsti. extra col. j. ad p̃in. p tex. in. c. in canonicis. ix. dist. ⁊ in §. verum. de peni. dist. iij. Et qõ sit cõis resolutio ista expresse dicit Jo. bap. de castel. in addi. ad Matthe. math. ⁊ Lud. ro. in singularibus. ℣. relatis vbi de materia facit plures remissiones, singnanter ad Fely. in. c. ecclesia. de ꝙsti. col. xxvij. versi. vij. quero vbi dicit qõ stante statuto quod masculi excludant feminas clericus gaudebit p̃uilegio huius statuti contra feminas. Et vide in addi. ad Fely. aliqua ꝙsilia citata. Alex. consi. ccxj. col. i. in. ij. pte consilioꝝ. Soci. cõsi. ccxxx. in. ij. par. ꝙsi. ⁊ de materia ibi latius p Fely. in. viij. q. Adde ẽt Fran. de albe. de are. in. c. qõ clericis. de so. ꝙpe. col. pe. Et pro hac cõi resolutione potest adduci. ℂ Primo qz clerici reputanť cines ciuitati vt no. in. c. fi. de offi. deleg. in. vj. Card. in. d. c. dilecti. Bal. in. l. j. §. huius studij.
21 ff. de iusti. ⁊ iure. vbi dicit † qõ sacerdotes ⁊ clerici sunt pars ciuitatis ⁊ reipubli. vide Oldr. ꝙsi. xxxij. ⁊ Pau. de cast. consi. ccxcvj. vbi dicit qõ in fauorabilibus veniũt clerici sub gñali statuto ciuitatis, qz censenť pars ciuitatis, secus in odiosis, ⁊ sic p cedat. c. si snia. de sen. excõ. in. vj. Ita voluit no. Abb. Pañ. in. c. j. de vi. ⁊ bone. cleri. vbi distinguit inter materiam fauorabilẽ ⁊ odiosam, ⁊ ita limitat. §. plebs. insti. de iur. natu. gen. ⁊ ciui. sed barb. in rub. ỏ reb. eccle. non alie. col. xix. bñ fateť dictũ Panor. sed nõ pp rõnẽ, qz. s. sunt diuerse pfessionis laici, ⁊ clerici, iõ non veniũt appellatione ciuiũ pp̃li, dat instantiam, qz in dei sunt diuerse secte, ⁊ tñ veniunt appellatione pp̃li p tex. iuncta gl. in. c. ius quiritũ. j. dist. cũ alijs allegatis per eũ, ⁊ subiungit qõ nõ ẽt ponere os in celũ dicere q̃ pbeť istud q̃ appellatione pp̃li veniant clerici per tex. in auc. de quest. Ubi ciuitas nr̃a populosa est turbis diuersoꝝ hominum. ⁊ hoc iun. c. sacra
22 de ꝙsec. eccle. vel alta. † vbi appꝛone boiuz veniũt clerici ⁊ laici. Hec obst. glo. in. c. fi. de tẽpo. ordi. in. vj. que vult q̃ appellatione populi veniant laici ⁊ nõ clerici, qz p̃cedit in mã ꝙgruẽte solis laicis, dicit Barb. Subiungit qõ possumus dicere qõ de ꝓprio significato nõ veniunt clerici, lz de interpretatiuo sic. Certe nõ ita temere debuit Barb. reprehendere tm̃ viz, quia data instãtia p Barb. nõ est similis, nã esto q̃ venirẽt iudei nõ clerici, qz iudei pp̃ iudaismũ non desinunt esse pfessionis laice, debuit. n. Barb. ꝙsiderare Panor. allegantẽ. c. duo sunt genera. vbi nõ fit distinctio sectarũ, lz pfessionuz. Per hec male reprehẽdit Cardi. zab. Zenze. in cle. in plerisqz. de elec. qz falsa est ꝙclusio sua q̃ appellatiõe populi nullo mõ veniãt clerici. ℂ Scõo ꝙfirmari põt cõclusio. ℣. dicta, qz istud statutũ respicit cõem vtilitatẽ, scz ad ꝙseruationẽ domuũ. Et ita ligari debent clerici ꝛ̃ not. p Jo. de pla. §. itẽ. l. iulia. insti. de publi. iudi. col.
23 iij. vbi querit. † Utrũ statuta laicoꝝ ꝓ arma portãtes ligẽt clericos. Et p̃io arguit q̃ nõ, qz nõ sunt subditi statutẽtibus. l. j. C. de sum. trini. cũ simi. Tñ contrariũ cõcludit, qz in his que concernunt publicã vtilitatẽ cõprehendunť clerici per. l. addictos. C. de episco. audi. Adde bonũ tex. in. l. ad institutionem. C. de sac. san. eccle. vbi not. Jac. but. ⁊ Bal. ⁊ Albe. ibi tenẽt quod clerici tenenť cõtribuere p̃o vijs publicis reficiendis, cloacis curandis ⁊ similibus. Adduco bonum tex. in auc. de heredi. ⁊ falci. §. fi. vbi comprehendunť ecclesie pp fauorẽ publicũ. vide glo. in. c. j. de testa. Adde Barba. in. l. nullus. C. de cursu publi. vbi dicit q̃ si societas armatorum depredeť territorium p̃nt clerici grauari ad collectas p̃o tutanda ⁊ conseruanda ciuitate ab ipsis. Adde quod dicit Saly. in auc. cassa. C. de sac. san. eccle. in vlt. col. vbi dicit quod si statuto caueretur quod in alienatione rei immobilis fienda per minorem debeat interuenire ꝙsensus agnatoꝝ, si clericus minor donauit sine hac solẽnitate nõ vz talis donatio, cũ. n. tale statutũ ꝙcernat bonũ publicũ cõ
24 prehẽdunť clerici. † Adde Bal. in. c. clerici. de iudi. vbi dicit qõ statutũ est iuridicũ nec censendum contra libertatẽ ecclesiasticã qõ ꝙditus est fauore publici ⁊ cõis boni. Subiungens qõ respublica equiparatur ecclesie p. c. fi. de sac. san. ecc. ℂ Tertio p̃incipaliter vt ꝙsonant argumenta vtriusqz partis in numero, qz si consideres iura pbibentia laicis statuta in clericos sp loquunť qñ vergunt contra libertatẽ ecclesiasticã, vt in. c. j. de iureiur. in. vj. vbi Bñicus a contrario sensu arguit ibi expꝛesse

quod

quod vbi non est q̃tra libertatẽ ecclesie vz. Subiungens bonũ tex. esse ibi p̃ confirmatione opi. Bar. in. d. l. cunctos pp̃los, vbi tenuit qó statutũ laicoꝝ simplr loquens q̃hibẽdit clericos, ad idẽ vide tex. in. c. j. de q̃sue. vbi dicit tex. qó q̃suetudines laicorũ graues ecclesijs non ligãt ecclesias. Exponit ibi Bal. puta qz sunt p̃ libertatẽ ecclesie. Ad idem pondera. c. fi. de reb. eccle. non alie. extra. ⁊ d. c. ecclesia de q̃sti. † Hõ sic est qó istud statutum nõ est p̃ libertatẽ ecclesie, qz vel dr̃ cõtra libertatez ecclesie qñ q̃tra ius cõe, vt. c. fi. de immu. eccle. in. vj. vel qñ q̃tra priuilegia q̃cessa clericis ⁊ ecclesiasticis psonis a papa vel prin cipe p̃m Inno. in. c. nouerit. de sen. excõ. ⁊ Bar. in. d. l. cũctos populos. Ly. in. d. auc. cassa. vel qz redderentur clerici magis timidi, vt determinat in simili bar. in. d. auc. cassa. p. l. j. §. q̃ one rande. ff. qua. re. ac. non dar̃. Hócunqꝫ horũ volueris nõ potes videre quod istud statutũ sit q̃tra libertatẽ ecclesie ergo ꝛc.

Sed hanc opi. tenendo opus esset rñde re ad fundamẽ

26 ta aduerse partis. ¶ † Et primo ad decisionẽ Matthe. math. singula. suo. cxj. Dic p̃m Jo. bapti. de castel. in addi. ad eũ qó decisio sua falsa ẽ. Et ad. d. c. ecclesia, quo mouet Matthe. rñ de, vt. §. vt etiam rñdet Fely. in. d. c. ecclesia. col. xxvij. in fi. qó sz procederet ille tex. qñ laici specifice de clericis disponerent secus aũt si nullam de clericis facerent specificationem, qz tunc nullã sibi vñr arrogare iurisdictionẽ in clericos. Et per hoc satis erit rñsum ad p̃m fundamentum. §. relatũ, qz non dar̃ habilitas specifice a statuto clericis, sed sub illa gñalitate statuti com prehendunt̃ tantũmodo ex quo agit̃ de clericoꝝ fauore, secus aũt si ageret̃ de odio ⁊ statuerent expresse in clericos laici, vel q̃suetudinẽ introducerent. Item quia in specie nõ p̃nt statuere tñ in genere secus arg. c. ex literis. de iure patro. ⁊ l. q̃daz. ff. de

27 acqui. rer. do cũ simi. † Et ideo dicit gl. singula. in. c. filijs. xvj. q. vij. qó sz iudex laicus non possit spãliter de iure pa. cognosce re. arg. c. decernimus. de iudi. secus in genere ⁊ cum vniuersita te. Et ita in facti contingentia q̃suluit Cardi. zaba. vt refert in. d. c. decernimus. Facit ẽt dictum Ang. in trac. de inuentario, qui solet poni sub titu. si cui plusq̃ per legẽ falci. vbi ór qó citatione gñali oium creditorum veniunt ẽt clerici. Itẽ plura tacite p̃mittunt̃ que expresse non, vt. l. ij. §. sed qz. C. de iura. calum. nota. in. c. si anni. de iudi. in. vj. in cle. dispendiosam de iudi. Sed adhuc an in specie dubiũ est vt j. dicet̃, ideo forsan rectius pote ris rñdere qó in odiũ clericoꝝ statuere non põt in fauorem secus. Et ideo dicit Pau. de cast. singu. q̃si. clxxi. col. fi. in anti qua impressione qp nõ vz q̃suetudo qp clerici non succedant in maioribus domibus, hoc tñ cũ moderamine posito p̃ Pañ. in c. de ope. no. nun. extra, sz in statutis aut q̃stitu. inferioꝝ a p̃n cipe qñ nõ superiore disponunt quãq̃ bñtes iurisdõnem, sed me

28 rum fauorẽ afferũt, † ex quo infert qp stante statuto qó masculis existentibus femine non succedant clericus sub hoc statuto cõprehendet̃ ⁊ excludet feminam. de quo diffuse videas p̃ Al ber. brunũ in suo trac. de statutis feminas ⁊ cognatoꝝ linea ꝛc. arti. vi. q. vij. principali. ¶ Ad fundamenta aũt And. barba. responde. Primo dum dicit quod nec fuit voluntas nec pote stas statuentium nec inducentium consuetudinem, negandum est de potestate, diximus de voluntate, patet quia presumitur animus statuentium aut consuetudinem inducentium ratione fulcitus. Ratio aũt dicat qó pp clericatũ quis non fit deterio ris q̃dõis. Et ita ergo nõ est mirandũ maxie cũ respu. in sacris sacerdotibus ⁊ magistratibus q̃sistat vt ẽ tex. in. l. j. §. huius stu tex. in. c. sunt plurimi. vj. dij. ff. de iusti. ⁊ iur. Accedat aureus tex. in. c. sunt plurimi. vj. q. j. in fi. vbi dicit tex. Deus malũ fore non existimo q̃ chri stianos suis iudere sacerdotibus, iõ nõ obstabit illud qó hr̃ in. c. clericis. de immu. eccle. in. vj. qz q̃stitutio illa reuocat̃ p̃ cle. vnicã de immu. eccle. qz p̃cesserat ex indignatione quã habebat

29 Bonifa. viij. in Philippũ regẽ Francie. † Et ideo dicit gl. in cle. vnica de immu. qp rex Francie fuit causa passiua illius. c. cleri. ⁊ fuit ipse idẽ cã actiua reuocationis. Tñ verba in illa in prin. d. decre. clericis non fuerunt cã principalis reuocationis, qz ẽt alijs iuribus cauet̃ vt refert gl. in. d. c. clericis in ver. anti quitas. Sz auctoritas illa dz intelligi de malis clericis in quos iura ciuilia ⁊ etiã canonica inuehere voluerũt ẽt penaz augmẽ tãdo potius q̃ in alijs. Et ideo dicit tex. in. l. p̃byter. C. ó epis. ⁊ cle. multo magis etenim pena digni sunt q̃bus cũ plurimum bonoris per nr̃am iussionem delatũ est si in occulto inueniant̃ crimine bonos aũt clericos status laicalis q̃bus potuit p̃mile gijs ⁊ progatiuis donauit vt diffuse videre potes in tit. de sacr. san. eccle. i tit. ó epis. ⁊ cle. ⁊ alijs infinitis locis iuris ciuilis. pz ó

priuilegijs q̃cessis ab Imperatore p̃ quos nisi adfuisset volũtas

30 ⁊ potestas nentiquã data eis fuisset. ¶ † De ipsis malis clericis. Adde Spe. in tit. de instiõ. editio. §. xiij. ver. item pone. ⁊ in ti. de leg. §. fi. vbi hr̃ qp sacerdotes sunt dei legati ⁊ eoꝝ iniuria ad Jesum xp̃m spectat. Sed proh dolor iprobor̃ sacerdo tũ multitudine boni ẽt longe deterius q̃ diaboli in omnibus lu dibrio sunt neq̃ de ipsorum sanguine vindicta sumit̃. Unde pos sumus citharizare planctũ Hieremie prophete patres nr̃i pec cauerunt ⁊ non sunt, ⁊ nos eorum iniquitates portamus.

Ad secundum fundamentum ⁊

tertium dic qó hec duo fundamenta fuerũt Ly. in. l. ij. ad fi. C. que sit long. q̃sue. vbi primã opi. §. relatã tenuit his duobus fun dameris. Prio qñ dr̃ qó q̃litas clericatus reddit clericos di uerse speciei a laicis. Rñde qó hoc verũ est, sed non immutat extensionez priuilegij in fauorabilibus statuti clericali, facit qó no. dicit Pe. de anch. in. c. fi. de offi. deleg. in. vj. vbi dicit qó per monachationẽ non desinit esse quis ciuis sue ciuitatis per.

31 l. ordine. §. fi. ff. ad muni. † Et per dignitatẽ superuenientem pri ma ciuilitas non tollit̃. l. fi. ff. de sena. Et iõ dicit Bal. in. l. deo nobis. C. de epis. ⁊ cle. ⁊ Pau. de ca. in. l. sub q̃dõne. ff. de libe. ⁊ posthu. qó per ingressum religionis qs liberat a patria ptãte quatenus ei esset incõmodũ, sed non quatenus prodesset ei vel monasterio ex psona ipsius puta quo ad successionem. Ad hec vide Fely. in. c. dilectus. ij. col. iiij. de rescrip. Et inquantuz de cardinalibus loquit̃. §. barba. alleg. q̃si. Pet. de anch. dic qp p cedit in odiosis sicut in simili ór Ludo. de ro. q̃si. cxcvij. vbi ór qó in materia odiosa cla ⁊ oẽs alios non comprehendit cardi nales in materia odiosa quasi voluerit innuere secus i fauorabi li. de hoc meminit Fely. in. c. cũ in iure de offi. deleg. vbi tãgit an credat̃ cardinali sine literis. Adde eundẽ Fely. in. c. ad an res de rescrip. col. vij. vbi ór qp rões allegate q̃ sub gñalibus verbis nõ q̃prehendant̃ cardinales sunt demonstratiue, ⁊ non

32 psuasiue, imo refert plures tenentes qp ẽt in materia odiosa ve niant signanter Jo. monachũ sibi p̃riũ in extrauagã. Excõica mus in ver. clericos. † vbi retractat qó dixerat. in. c. j. de schis maticis. i. vj. qz cũ ipsemet cardinalis eẽt merito suspectus erat ⁊ p̃ predictũ q̃si. Pet. adducit ibi Fely. fran. paninũ. auditorẽ rote in q̃metarijs extrana. ad onus, vbi ór qó sepe indicatũ fuit i rota qp r̃le cãcellarie ⁊ alie dispões ligẽt cardinales quicqd dicat Pet. ⁊ Ludo. de roma. Et ita pax faceret qp p se alleg. And. barb. ⁊ ad illũ tex. quẽ ór se allegare p̃ anticq̃ ⁊ modernã iuris prudẽtiaz in. l. ligni. §. filius. ff. de lega. iij. rñdere potes vt ipsemet respondet in. d. rub. de reb. ecclesie nõ alie. col. xxxix. qp p̃cedit hoc ex stricta significatiõe, sz in larga ⁊ ampla secus.

Ultimo non obstat qp clerici sunt maiores ⁊ capita laicoꝝ, quia eo

stante ⁊ q̃cesso appellatione capituli lz regl̃r non veniat prela tus glo. in cle. ij in ver. eis de etate ⁊ qualitate. tñ recipit illud dictũ plures limitationes. vna quãdo materia esset cõis capiti ⁊ suis mẽbris per. c. ea noscit̃ de his que fiunt a prelato. Itẽ qñ materia esset fauorabilis p̃m Fely. vbi latius tangit in proe. de re. col. iij. ⁊ iiij. Et ad hoc vide Barb. in rub. de reb. nõ alie. col. xxxix. vbi hoc mõ soluit istud obiectũ. Et secũdo dicit qp in rebus tẽporalibus q̃ sunt ipsoꝝ laicoꝝ clerici nõ sunt caput lai

33 coꝝ, † quinimo ecclesia in rebus tpalibus vtit̃ legibus iperia libus vt est tex. eleg. c. cũ ad vex. xcvj. dist. Et ita satisfactum erit oppositionibus aduerse partis ⁊ q̃clusio nostra indubitata manebit. Et ita q̃sulit And. barb. ex nimia subtilitate sibi p̃rius in psona cuiusdã fris Bñici vt ipsemet fatet̃ in. d. rub. de re. ec. nõ alie. col. xxviij. ⁊ col. xvij. ¶ His adde nouissime Ro chũ de cur. in suo trac. de q̃sue. q. xj. col. v. vbi ór qp lz q̃suetu do laicoꝝ regl̃r nõ q̃prehendat tñ fallit nisi q̃suetudo eẽt fauo rabilis ⁊ priuilegiatiua p̃ tex. in. d. c. dilecti de fo. q̃pe. ⁊ tex. in l. oia priuilegia. C. de episco. ⁊ cle. Et subinngit in col. seq. qó i mo poterit allegari statutũ tale p̃ clericũ qñ in eo casu canõ nõ disponit arg. c. j. de no. ope. nun. ẽt supposito qp aliqua pars sta tuti faciat p̃ ipsũ, imo fortius multũ singulariter voluit Pañ. in. d. c. j. ⁊ in. d. c. eccle. qp nedũ si statutũ sit gñale q̃prehẽdat clericos, imo ẽt si spãle de clericis disponat i eoꝝ fauorez vz. Et iõ ibi in individuo determinat qp si statuto ciuitatis cauet̃ qó priogenitus clericus excludat ceteros fratres ab hr̃ditate pr̃ na tale statutũ vz. sed And. barb. in. c. rub. col. xxviij. p̃riuz tz. Nã ór ipse priuilegiũ qó emanauit per mediũ q̃stitutionis sor tit̃ nam constitutionis. glo. singu. in proe. cle. Modo sic est qp laici i clericos q̃stituere specifice nõ p̃nt p. c. ecc. de q̃stõnibus

34 quod inducit. † Nã prefatio legis demonstrat finalẽ intentionẽ
q̃dẽtis. l. regulas. §. lz ibi mutũ q̃stõnis demõstrat de iur. ⁊ fac.
igno. ⁊ ad hoc est tex. similis in. l. fi. ff. de here. instit. cũ alijs alle
gatis p eũ ed p̃fatio. in. d. c. eccle. est q̃ laicos obsequendi ma
ner necessitas non auctoritas iperãdi. Et ita vr̃ satis ꝓbare ille
tex. q̃ statuere spãliter de clericis non p̃t, ⁊ certe sine calũnia
credo qõ ꝓbet ille text. qõ ẽt in fauorẽ statuere nõ p̃t spãliter
de clericis qd. n. expressius dici posset q̃z cantat ille tex. forma
liter ibi. A quibus si qd motu ꝓprio statutũ fuerit q̃ eccleſiaꝝ
ẽt respiciat q̃modũ ⁊ fauorẽ, nullius firmitatis existit nisi ab ec
clesia fuerit approbatũ ⁊ hoc qñ iperiose fieret statũtũ vt. §. de-
duximus, vel nisi faciamus dr̃iam inter ecclesias ⁊ clericos qõ
adhuc vix bñ sustineri posset nisi adhuc dicamus q̃ clerici p̃t
in duplici qualitate cẽseri iure laicali inq̃ztũ laicalia possidẽt, ⁊
iure spũali inquantũ spũalia. Nec est nouũ vt vna eademq̃z res
diuersis respectibus diuerso iure cẽseat vt no. in. c. Raynal. de
testa. ⁊ melior est tex. de iure in. c. a collatione de appel. in. vj.
Circa qõ tñ cogita q̃ nõ firmo, sed vbi in gñe q̃siderantur cleri
ci non est dubiũ ꝑm predictam q̃clusionem, imo apertius lz du-
bitabilius longe determinat Barb. in. d. rub. per. xxv. col. qõ
35 † statutũ qõ subditus nõ possit alienare rẽ imobilem in nõ sub
ditũ sine solutione gabelle ligat clericos, qõ firmat. xxv. funda
mentis, vt ibi vide p eũ. Aduerte tñ qõ And. barb. in. c. qõ cle
ricis de fo. q̃pe. col. xvj. facit mẽtionẽ de isto apparatu. sed ibi
dicit qõ rps ꝑm dictũ Teren. alios mores aliã vitã postulabat
Et iuxta ꝓphetã. Junior fui ⁊ senui. ⁊ Paulũ dicentẽ. Cũ eraz
parulus loquebar vt parulus, sed postq̃z vir factus sum eua
cuani ea q̃ erãt paruli. Et illud Hieronimi. Scribimus indo
ctis doctiq̃z poemata passim. postea col. xxj. lz q̃ id qõ tenuit in.
d. rub. Subiungens qõ lz alias q̃sueuerit p̃riuz non est mirãdũ
qz pp diuersa phantasmata quotidie generant in nobis diuerse
intellectiones ꝑm Ph̃m. iij. de anima. gl. in. l. de tutel. C. de in
integ. resti. mino. ⁊ ibi Bal. sed q̃quid dicat adhereo cõi opi.
vt. §. vide ẽt eũdẽ Barb. in. c. eccle. de q̃sti. extra. ij. co. ver. nũc
vero aliter est dõm cũ sex col. seq. vbi q̃cludit q̃ lz statutũ laico
36 rum non liget clericos vt statutũ, † ligat tñ ex mente ⁊ sic vt ho
nestũ ꝓ quo adducit beatũ Thomã dicẽtẽ in simili qõ lex po
sitiua non ligat principẽ, sed verũ est quo ad vim coactiuã, ⁊ nõ
quo ad directiuã, ita dõm de statutis laicoꝝ ergo clericos. Et
ꝑfecto miror qõ tantus vir tacuerit. l. digna vox. C. de leg. vñ di
cũ istud beati Thome sumpsit originem. Adde ad hoc etiam
Bal. in. l. nemo. C. de sententijs ⁊ interlocu. vbi de legibus im-
perialibus erga francigenas ita videtur loqui.

Et ꝓ confirmatione conclusionis cõis attende q̃ q̃suetu
do ista nõ hz q̃dictionẽ canonũ, ⁊ sic q̃prehendit ẽt clericos, si
n. lex secularis ligat clericos vbi nullũ q̃siderat ius canoni. vt
c. j. de no. ope. nun. Ergo ⁊ q̃suetudo cum sit lex inter eos inter
quos est introducta. c. cũ venissent. §. de eo q̃ mittit in possionez
cã rei seruãde. Et ideo Roch. de cur. in trac. qõ q̃sue. q. xj. col.
x. ibi octauo regulũ cõem q̃ statuta ⁊ consuetudines laicoꝝ
non ligant clericos limitat qñ q̃dicunt canonibus alias secus.
Itẽ qñ q̃suetudo est indifferens, ita qõ nõ est simpliciter fauo-
rabilis clericis, clericus põt vti in suũ fauorẽ. Ita dicit Roch.
de cur. in trac. de q̃sue. ver. xj. q̃ro. col. ibi qñ mo. p tex. in. c. si
in aduersariũ. x. dist. ⁊ alleg. Bald. in repe. l. de quibus de legi.
col. xvj. ⁊ do. Jas. quẽ appellat cõez ꝓceptorẽ in ea. l. col. iij. qõ
tñ ẽ verũ ꝑm ea q̃ dicent in seq. q. C Nouissime qm̃ vt vult tex.
in. c. liquido. de q̃sec. di. ij. ibi vltimũ ẽ volunt figere cordibus
37 ⁊ ibi gl. in ver. infigere ór post Tullũ in Rheto. qõ † validiora
arg. in fi. ponenda sunt. Jdeo ꝓ corroboratione eoꝝ que in pre
cedentibus diximus inter cetera hoc vnum q̃sidera q̃ qõ incide
probat clericos ius primogenite consequi debere ẽt dispositione
iuris diuini. Nã in veteri testõ legimus qõ ꝓiogeniti sa-
cerdotes erãt, ⁊ in sacris ministrabant. iuxta illud qõ habemr
Exo. xiij. sanctifica mihi oẽm primogenitũ qõ aperit vulnã in fi
lijs Jsrael. ⁊ Exo. xxij. ad fi. vbi dr̃ Primogenitũ filioꝝ tuoruz
dabis mihi. ⁊ Exo. xxxiij. Omne qõ aperit vulnã generis ma
sculini, meũ erit, ⁊ ẽ i lege nãe vsq̃z ad Aaron. Quo tpe desie-
runt primogeniti esse sacerdotes, ⁊ successerunt loco eoꝝ Leui
te. vt hr̃ Nume. iij. Ego tuli leuitas a filijs Jsrael p cunctis p̃-
mogenitis filioñ Jsrael, tradidiq̃z eos dono Aaron, ⁊ filij eius
de medio ppli vt seruiãt mihi p Jsrael in tabernaculo federis,
⁊ orẽt. Et hodie p Leuitis successerunt nobis illi quos p̃sbyte-
ros appellamus. vt est tex. in. c. cleros. xxj. dist. §. presbyter vñ
38 declarat vñ dicti sunt presbiteri. † Et deinde subiungit q̃ p̃sbi-
teri leuite ex noie autoris sunt vocati. Hec leui enim leuite exor
ti sunt, a qbus in templo dei mystici sacri mysteria explebant.
Subiungens q̃ ad diacones recte istud referri põt vtcunq̃z sit
siue per leuitas presbyteros siue diacones intelligamus, hoc
tñ est indubitatũ quod p̃sone ecclesiastice successerunt in locum
leuitaꝝ ita qõ decime q̃ tpe veteris testaméti leuitis soluebant,
viri ecclesiastici hodie accipiunt, vt hr̃ in. c. j. de deci. vbi dicit
Abb. Pañ. in. iij. not. qõ hoc interest iter veterẽ illã. l. ⁊ l. gr̃e
qz illo tpe soli illi admittebant ad misteriũ ecclesiasticũ siue cle
ricarũ qui erant de tribu. leui. Sed hodie vnusquisq̃z admittit
ẽt si ꝓprio fuerit iudeus. vt. c. eã te. de rescriptis extra. C Nunc
subsumamus, sed sic est qõ primogeniti tpe veteris testaméti ẽt
sub. l. nature habebant iura primogenite ⁊ eis gaudebant iu-
xta illud qõ hr̃ Geñ. xxv. Vẽde mihi primogenita. vbi exponũt
doc. de iuribus primogenite. Ad idẽ est tex. Geñ. xlij. ibi. lz
erũt coꝝã eo primogenitus iuxta primogenita sua ⁊c. cũ si. ergo
clerici iuribus primogenite vti debent sicut ⁊ illi primogeni-
39 ti qui sacerdotes erãt vtebant, † qz subrogatum dz sapere nãm
eius cuius loco subrogat. l. si eũ. §. iniuriarũ. ff. si quis cautio. c.
ecclesia, ex vt lit. pendẽ. c. statutũ. §. i nullo de rescrip. i. vj. cle.
vnica. de supplẽ. negli. pla. maxime qz illa est natura primordia
lis ⁊ accidentalis. quo casu non est dubiũ subrogarũ sapere na-
turam eius cuius loco subrogat, vt not. dicit Anto. de but. in.
d. c. ecclesia, vt lit. penden. Fely. in. c. si pro debilitate. col. ij. ó
offi. deleg. extra. Cogita an ne hec rõ sola persuadeat ius pri-
mogenite clericis ꝓiogenitis adiudicãdũ maxie si teneam⁹
q̃ iura primogenite q̃ hodie in vsu sunt originẽ habeant ⁊ pri
mordiale initiũ a iure diuino illo veteris testaméti. de quo. §. di
ximus. Ex abundanti q̃siderandũ est ẽt qõ no. dicit Roch. de
cur. in trac. de q̃sue. xj. q. co. ix. ver. Undecimo limita vbi dicit
qõ q̃clusio cõis. s. q̃suetudines laicoꝝ non ligare clericos, limi
tat in feudis ꝑm Host. Anto. de but. ⁊ Panor. in. c. qõ cleri-
ci. de fo. q̃pe. pro quo adducit text. in. c. ceterũ. c. verũ. ⁊ c. ex
transmissa. de iudi. extra. Sed ius ꝓiogenite, vt plurimum
consistit in rebus feudalibus. vt. j. videbimus. Et ita non est mi
rum si tales consuetudines etiam ligent clericos.

40 **Hinc ad** euidentiaz precedentium ⁊ subsequentium
oportune occurrit questio. C † Utruz cle-
ricus succedere possit in feudo. Questio est profecto ardua, ⁊
no. Circa quaz doc. quamplurimi insudarunt. inter ceteros au
tem videas Fran. in libr. feu. in tertia parte versiculo. x. princi
paliter. vbi p. viij. colũ. banc. q. psequitur dicens in princip. q̃
hec qõ alias fuit in facto in persona reuerẽdi dñi Belphini de
Lapargola tũc epi parmeñ. ⁊ ibidẽ refert doc. qui hanc. q. la-
tissime determinauerũt. Quos ego non referã ea de cã. Et vt
ad rẽ deueniat. Cõsidera q̃ ipse ordinatissime ꝓcedit duas p̃n
cipales opi. ponẽdo circa hanc. q. vnã affirmatiuã alterã nega
tiuã, ⁊ sequaces vtriusq̃z opi. laboriosissime cumulat fundamen
ta superadijciẽs ad vtrãq̃z opi. Tandẽ se resoluit dicens, q̃ dif
ficultas ab alia depẽdet. s. an clericus vassallus possit dño ser-
uire p substitutũ. q̃z. q. negatiue determinat ⁊ mouet tribus fun
damentis. Primo, qz q̃primum aliquis est effectus clericus,
ipso iure ⁊ incontinenti feudũ amittit p tex. in. c. qui clericus si
de feudo fuerit q̃trouersia in vsibus feudoꝝ. q̃ fundamẽ. simili
ter facit And. barb. in rub. de feu. col. j. inducens ẽ mõ. si vas-
sallus ꝓ clericatũ p̃nat feudo per illũ tex. a fortiori impedietur
41 per clericatũ feudũ acquirere, † qz turpius ejicit q̃z nõ admittit
hospes. c. quẽadmodũ de iureiur. cũ si. C Scõo mouet p. c. j.
de milite vassallo q̃ arma bellica deposuit, vbi hr̃ q̃ conuersus
amittit feudũ, ergo multofortius clericus qz quersus non est in
aliquo ordine sacro ⁊ de iure reputat psona laica. c. ex eo in fi.
de ele. in. vj. C Tertio mouet p. c. j. de bñficio femine. vbi ha
bet q̃ clericus in bñficio feudi paterni nullo mõ succedere po
test. Sz negatiua denotãs impotentiã significat impossibilita-
tẽ ⁊ necessitatẽ precisam. l. nõ põt. ff. de furtis. l. nemo. ff. de leg.
j. Bar. ⁊ oẽs in. l. gallus in prin. ff. de lib. ⁊ posthu. Ad hoc vi-
de glo. in. c. j. de reg. iur. in. vj. in ver. nõ põt. Et ita q̃cludit q̃
nõ põt clericus p se vel per substitutũ seruire ⁊ p cõsequẽs feu
dũ habere. Quã tñ q̃clusionẽ nouem modis limitat. Sed q̃riã
ptẽ fouentes mouentur aliqbus fundamentis ⁊ his inter cete-
ra p̃cipuis. C Primo, qz clerici succedere debẽt vt laici. l. deo
nobis, ⁊ auc. p̃sbyteros. C. de epi. ⁊ cle. iuncta. §. ⁊ qz vidimus. c.
vnico q̃ feu. da. pos. vbi hr̃ q̃ oẽs masculi descẽdẽtes vsq̃z in i-
42 finitũ succedere debẽt in feudo. † ergo ⁊ clerici cuz non dẽant
eẽ deteriozis q̃dõnis. vt. §. declarauimus. Alias qs retraheret
a inicipiẽdo clericatu, qõ ẽ q̃ tex. i. §. ꝛz ẽ p̃nti i auc. ó san. epis.

C Secundo

¶ Secundo principaliter, qz non sint audiendi quozuz non interest. L.j.ff.de appel.recipiē. Sed dñi feudalis non interest, dñ modo ipse clericus p substitutū seruiat, qz vassallus per substitutū seruire pōt. tex.in.c.si ignoti, si de feu.fue.contro. z in.c. j.§.firmiter. z ibi And.de iser.de probi.feu.alie. imo hoc vtilius erit ipsi dño feudi cuz clericus sit expers exercitij bellici si substituat aliquē qui aptior sit ad rē bellicā. arg.l.semel.C.ō re mili.lib.xij. Plus eteniz vz in armis paucitas docta q̄z multitudo indocta, vt inquit Uege. de re mili. Et per hec duo fundamenta qtinent sex que solent fieri pro sustentatione huius partis affirmatiue. de qbus videas per ipsum Fran. loco superius alleg. col.ij. vbi dicit opi. negatiuā cōiozem esse z pro ea qclusdit, z ad hec fundamēta opi. aduerse rñde vt p eū ibidē. col.v. Nouissime pro expeditione huius. q. reperi quēdam neotericū Bartholomeū ō Chasseneū, q amplo stilo qsuetudines Burgundie interpretatus est sub titu. de feu. §.v.ver. incipien. Excepte les religieux. vbi hanc. q. pulchre examinat z quasi de ꝓbo ad verbū dicta predicti do. Fran. refert tacito tñ autore, qō in tanto viro plurimū vituperandum est, qz aucupari voluit indutus plumis alienis vt viar ꝓbis Fely. in.c.ex parte col.iij.
43 circa mediū de rescri. ex̄ Benignū eteniz ē † z plenū igenui pudoris ē fateri p quos pfeceris, z obnoxij pfecto ai z ifelicis ingenij deprehendi in furto male q̄z mutuū reddere vt pulcherrime ingt Jo. an. in prin. nouelle ad sex. post Plinij ꝑm ad Uespesianz. Et visis scriptis suis qperies nihil suū esse nisi in vltima limitatione, qz Fran. nouem tantūmodo limitationes ponit ipse autem decē. Et vltima limitatio est multū no. s. non habeat locū hec conclusio cōis vbi esset qsuetudo in ꝯriū in aliquo loco, qz illa qsuetudo spālis derogaret gñali qsuetudini feudoz̄ qz generi per speciem derogat. c. Albertus de feudi amissione pront est dicit ipse in regno Francie qz de qsuetudine regni clerici succedunt in feudis, vt refert Jo. fab. insti. de leg agna. tutel. in prin. Sed limitatio de se satis colligi poterat ex dictis ipsius Fran. loco. s. alleg. col.vj. vbi formaliter dicit, qō stante qsuetudine qz clericus succederet in feudo tunc pp qsuetudinē succederet clericus put i terminis determinat And. de iser. i. c.j. in ꝑn. de cle. qui investitura fecit. de reliqs limitatiōibus vi de per. d. Frā. loco supra allegatato. Et de hac. q. hec sufficiāt.

SVMMARIVM

1 Nepos ex primogenito an preferendus patruo in iure primogeniture. 3. 8. 15. 28.
2 Baldus subtilissimus iuris interpres.
4 Priuilegium personale ad heredes an possit transmitti. 22.
Omnia esse principis qualiter dicantur.
5 Differentia etatis in successionibus feudoz olim non erat.
6 Preiudicium qui sentit vocandus est.
7 Nepos quando succedat in locum patris sui.
Regnū Sicilie qñ z a quo donatū fuit. Et an sit ecclie feudum.
Sacius. vj. Decretale edidit in quo nullus error inuētus.
10 Princeps facto proprio potest iudicare.
11 Nomina maiorum facere est reprehensionis nota.
Quasi caduca non transmittuntur.
12 Rex Robertus fuit secundus Salomon.
13 Primogenitura in filio regis est dignior prima post regem.
14 Filios ex ordine charitatis prius admittendus.
16 Nepos qñ filioz appellatione non veniat. 17. 19.
Etatum qualitas est intransmissibilis ad heredes.
18 Subiectorum commodum in successione dignitatum potius attendedum q̄z vtilitas successorum.
20 Patris vox an censenda filij.
21 Primogeniture ius equiparatur iuri accrescendi.
22 Primogenita viuente patre an possint cedi vendi z donari.
23 Pater cur plus filiū diligat q̄z econtra. Et an z in quo a filio distinguatur. 24.
25 Affectio hominum gemina.
26 Constitutio alicui prouidens videtur z suis prouidere.
27 Filius eadem caro cum patre censetur.
29 Intellectus. l. vnice. §. sui aūt. C. de cadu. tollen.
30 Opinio vltimo relata videtur approbata.
31 Pater in filij procreatione prebet formam z mr̄ materiaz. 32.
33 Primogenitum esse que qualitas sit.
34 Feudum filius vassalli an dicatur acquirere.
35 Statutū vel testatoz loquens de filio an bēat locuz in nepote.
36 Priuilegium alicui concessum an possit extendi ad eius filios.
37 Cōsuetudo vt improbabilia z incerta duello decidaī an valeat.
38 Duellum qualiter z in quibus assimiletur iudicio z habeat illius formam. 40.
39 Duellum an z quo iure prohibitum.
Duellum non exercetur in francia.
41 Interpretatio prescripta dicitur esse legis textus.

¶ Questio. xxv. primi libri.

1 **Ietus fuit questio, vt** ingt Alpia. iurisconsultus in. l. vetus. ff. de vsufru. Et dubio procul indifficilis, vt viar ꝓbo iurisconsulti Scenole in. l. gallus. §. fin. ff de libe. z postbu. An in regno preferat iure primogeniture nepos ex primogenito patruo, vel eō patruus filio primogeniti. ¶ † Circa quā qōnē doct. pro plena extricatione totis, vt aiunt pedibus manibusq̄z insudarūt, vsq̄adeo tñ indigesta est, vt z hodiernis tpibus adhuc refricāda veniat ꝓ qō ni si vbi qsuetudine spālī pmissum ē, z ꝓ pp doctoz̄ auctes vtrinq̄z qtēdētiuz, qō ēt ex veteribus annalibus liquido qstare poterit. ¶ Otho iperator inter patrū z filiū primogeniti litē hāc casu gladiatorio dirimendam esse indicauit, qō actū est z nepos sine filius primogeniti victoriā reportauit refert do. Jas. in. l. maximū virū. C. de libe. prete. vel exheredatis. col.ij. idem do. Jas. post Bertachinū aduocatū consistorialē in repe. in. l. is pōt. ff. de acqui. here. col.v. de hoc est gl. pragmatica. in titulo de numero z qualitate Cardinaliū in versi. fratres. ¶ Grauitatem etiā. q. huius testaī q̄ de rege Roberto Sicilie narraī, qui ꝯ regē Ungarie obtinuit, q̄uis ipse Robertus rex scōgenitus, esset, z rex Ungarie filius primogeniti. Et tñ ipsemet rex Robertus in casus cōtingentia vbi hec ventilaret qō, de comitatu sancti Seuerini sup iure priogeniture sententiauit z pnuntiauit Auenioni pūtibus Cardinalibus sancte Marie in aquino z. s. Theodozij pro nepote filio priogeniti ꝯ patrū scōgenitū, vt refert latissime Joā. de lauduno in allegatione. s. hac discordia quā recollegit. Cuius recollectionē cozrexit z ꝟcognouit Old.
2 de laude. z hodie inserit inter Oldr. consi. ccxiiij. ¶ † Tanta est ēt huius materie arduitas, vt Bal. qui vt satis qpertuz est, subtilissimus iuris interpres fuit in hac. q. oculos se nictizoracis gerere asserat in. l. ex hoc iure. ff. de insti. z iur. col.ij. versi. vj. q̄ rit. Tñ in pluribus locis hāc. q. attigit. vt j. deducemus.
¶ Hāc. q. tetigit Alex. ō imo. ēt i filio Judei. qsi. ccciiij. in. ij. vol. i fi. sz nihil resoluit, z credo q̄ qsiliū illō sit diminutū. Hāc ēt tangit Parti. de laude. in suo epitomate ō priogenitura sed nō satis ample iudicio meo p grauitate z magnitudine māe, z tō pfundius rē acu tāgēdo in discussiōe huius. q. tā ardue oēs doc. q de hac. q vsq̄ ad hec secula scripserūt, saltē q mihi occurrerūt scribēdo hoc ordine solatij gratia referemus captato exēplari a schola Socraticoz̄ in qua vt ingt Hier. ꝯ Pelagia nos solitū erat in dubijs oia q̄ dici possent virinq̄z adducere vt perspicacius ꝟitas eliceret. In primis ergo eos q ptes filij secundogeniti ꝯ nepotē ex filio primogeniti turati sunt. Scōo eō referemus doct. qui ptes filij nati ex primogenito ꝯ secundogenitum defenderunt. Tertio z vltimo quid pro resolutione huius. q. sit dicendum concludemus.

3 **Primo ergo** sciendū est plures † profundissimos doc. vtriusq̄z iuris tenuisse scōgenitū preferēdū esse filio primogeniti. In primis hāc prē tenuit quidā Guil. de sancto Gemi. vtriusq̄z iuris doct. z in ro. curia aduocatus vt referī in prealleg. ꝯ filio Oldra. Et moneī, qz filij in capita ex filio nepotes in stirpē succedunt vt est text. in. §. in auc. de here. q̄ ab inte. deferunt. colla. ix. z de iure anti. C. soroz in scōo gradu fratrū filijs preferebaī illa rōne pretēsa quod soroz fratri defuncto attinebat in scōo gradu z defuncti filij fratris defuncti de cuius hereditate agit, sunt in gradu tertio qsituti. C. de legi. here. l. qsanguinitatis. Et ita nō mirū est si p rōnem illius. l. scōgenitus q est in gradu priori preferaī filio priogeniti cū tpe mortis aui patruus nepotis etate maiōr, z sic priogenitus z gradu primior reperiaī, maxie qz ius primogeniture est priuilegiū psonale q̄ nō pt ad hēdes trasmitti p. l. l3. ff. ō reg. iur. Et ꝓ sic est vez dicebat ēt si a principe in ꝯriū fuisset priuilegiuz obtētū qz presumēdū est q̄ p obreptionē obtētū fuerit, † qz nō est presumēdū q̄ princeps p rescriptū velit alicui ius suum auferre. l.ij. §. si qs a principe. ff. ne qd in loco publico. adde bo. tex. in. c. q̄uis. z. c. si pp tua debita de rescriptis in vj. z in. c. si post q̄. de pbē. in. vj. z l3 oia cēseanī principis esse ꝓ est quo ad

4

pro patruo nepos

ptectionē, nō aūt qp in mei codicis aut alterius rei vendi. mihi
fit rōnabiliter preferēdus ſm gl. in. l. bñ a zenone. C. de quadrie
nij ꝓſcriptione. de quo J. latius dicet vlt. li. Scōo qdē. R. plan
terij. ll. doc. ⁊ in Ro. curia aduocatus hāc ptē patrui ſuſtinuit
bis rōnibus. Prio qz filiꝰ priogeniti in iure priogenīture pſez
repzeſentare nō pōt. Mā ſi qs habēs filiū, ⁊ ex eo nepotē filiuz
exheredet, ⁊ extraneuz ſub qdōne inſtituat ſi pendente qdōne
poſt mortē eius de cuius hr̄ditate agit moriat nepos volēs rū-
pere teſtm̄, quaſi pteritus nō audit, qō eet ſi patrui ſui pſonam
repzeſentaret, aut locū p tex. in. l. ſi qs filio exheredato. ff. de in-
mſto rupto ⁊ irrito teſtō. Scōo qz vbi liberi filius mort ſupſti
te patroni filio i illo iure patro. nepotē excludit. l. ſi libertus. ℌ.
j. ff. de bo. liber. ſic in ꝓpoſito vbi de iure primogenīture tractat
filiꝰ tpe mortis eiꝰ ō cuiꝰ hr̄ditate agit priogenitꝰ nepotē exclu
5 det. ¶ †Itē qz vbicūqz ceſſat rō legis, ceſſat ⁊ lex ipſa. Modo
ſic ē qp antiqtus non erat dr̄ia etatis in feudoꝝ ſucceſſionibus,
ſz ſexus tantūmodo. vt in. c. j. de natu. ſucceſſio. feu. Cōſuetu-
do aūt aut ordinatie pferre voluit priogenitū. Hec cā ceſſat in p
poſito, qz iſte nepos tpe mortis huius aui priogenitus nō eſt i-
mo potius iſte ſecundogenitus, ceſſante ergo hac ratione le-
gis ceſſare dz lex. ¶ Tertius huiꝰ opi. ⁊ ſnie aſſertoz fuit. R.
roſſulus ⁊ monet, qz iura coꝛrigētia ⁊ odioſa ſunt reſtringenda,
⁊ nō ampliāda niſi i caſu quo loquunt expſſe. l. cū quidē. ff. de li.
⁊ poſthu. Sz ſic ē qp qſtitutio ō progatiua priogeniti loquēs na
ture dr̄iā itroducit, ⁊ ſic odioſa ē p. l. maximū vitiū. C. ō lib. pte.
⁊ exheredatis, ergo de ſolo priogenito itelligēda erit, ⁊ nō extē
denda ad filiū primogeniti. Itē qz ius qō nō qpetit nō tranſmit
tit ad liberos. l. vnica. ℌ. pro ſerno. C. de cadu. tollē. Sed dicta
ſucceſſio rōne iuris priogenīture nōdū erat acqſita pr̄i priogē-
nito huius filij tpe mortis ſue, ergo ſucceſſionē illam cū illo iure
6 ad filiū tranſmittere nō potuit, qō eſt verū, ét ſi princeps in con
trariū priuilegiū pbuiſſet, † qz is cuius factū tangit ſiue cui piu
dicatur vocatus non fuit, nec conſenſit. Et ideo non vz in eius
iacturā ⁊ pīndiciū arg. l. fi. C. de pac. adde melioꝛē tex. in. l. naz
ita di. ff. de adop. Iſti tres boni pres vnanimiter pro patruo cō-
cluſerunt ⁊ allegauerunt. vt. ſ. in dicta cā comitatus. ſ. Seue.

Quartus huius opi. aſtipulatoꝛ Richa. malum. qui i ſtudio
Padue legebat p. l. ſi vina. C. de bo. mater. vbi hr̄ qp deterio-
res eſſe nepotibus filij non ſinant. i. nō debēt eſſe deteriozis cō
ditionis, dicēs recte p hoc iudicatū fuiſſe p dño rege Roberto
q fuit ſcōs filius regis Caroli ꝑ regē Ungarie q fuit filius re-
gis Caroli martelli priogeniti eiuſdē regis Caroli, qz adhuc vi
uente rege Carolo, Carolus martellus ab hac vita deceſſit re-
licto filio ſuo Rege Ungarie. ¶ Cū hac opi. gnto tenuit Cy.
in. d. l. ſi vina. expſſe illū tex. inducēs ad deciſionē huius qōnis
quēadmodū ipſe Rich. palle. ō quo ét ibidē meminit Cy. ⁊ ad
auc. poſt fratres. ſ. ad ozfici. vbi pbat qō nepos repſentat pſo-
nā pr̄is, ſz rñdet dicēs qō illud bz locū in hr̄ditate diuiſibili, ſe
cus aūt in indiuiſibili vt ē regnū, qz tūc filius nepoti preferr̄ ne
ſit deteriozis qdōnis quā nepos ꝑ. d. l. ſi vina. ¶ Sexto cū hac
opi. tenuit Bar. in auc. poſt fratres. C. de legi. heredi. vbi ét p
7 eodē rege Roberto patruo determinauit ꝑ nepotē. † Et mone
tur, qz nepos ſuccedit in locū pr̄is ſui, ſolūmodo qñ tractat de
ſucceſſione patrui vel aui, ſecus qñ tractat de ſucceſſione alioꝝ
vt eſt tex. in. d. auc. Sed regnū Sicilie eſt feudū eccleſie. c. ad
apoſtolice. de re iudi. in. vj. ⁊ ſic nō hr̄ in iure ſucceſſionis, ſed
ex qceſſione potius dñica ⁊ iure feudi. Et iō cū non tractat de
ſucceſſione aui vel patrui iō nepos nō aſſumit locū pr̄is, ſubiun
gens qō iſta eſt ſua rō, quā alij doc. nō faciūt, ſed qſidera duo.
Primo qō ipſemet Bar. ſibi vr̄ ꝓriari in. l. is pōt. col. iij. in fi.
ff. de acqui. here. qō examinat ibi p doc. ſignanter per do. Jaſ.
Scōo qſidera qō Bar. tacite ergo tz qō in bis q̄ ſunt iure ſuc-
ceſſionis venīt nepos ex primogenito patruo pferendus veni
ret. Et ſic regna cū ſint ſucceſſibilia gñali qſuetudine nepos ex
cluderet patruū. Et expreſſius ꝓriam opi. tenere vr̄ Bar. in. l.
liberoꝝ. ff. de ver. ſigni. quā iō p ꝓria opi. allegauit Soci. cōſi.
cclij. col. v. ⁊ col. x. circa prin. vbi ōt qp ꝓria pars ꝑualet pp au
ctozitatē Jo. an. ⁊ Bar. ſed ex oppoſito vide Fran. de are. ꝓſi.
clxiiij. col. v. vbi pōderat verba Bar. in auc. ceſſante. C. de ſuis
⁊ legi. ⁊ ex ponderatione elicit Barto. ibi velle qō filius prio
geniti excludat patrum, ⁊ ideo ad hec aduerte, qz cōmuniter
8 Bar. allegat p hac opi. j. pro patruo ꝑ nepotē. ¶ † Septimo
cū hac opi. tenuit Oldr. qſi. ſno. xciij. colū. v. in fi. vbi dicit qō
hec opi. pſtantioz eſt de veritate iuris, arg. l. cū ita. ℌ. in fideicō-
miſſo. ff. de lega. ij. ⁊ C. qñ dies lega. ced. l. agrū. ⁊ ō bo. mater.
l. iij. ℌ. in nepotibus. cū ſi. ſed ipſe Old. in alio qſilio ꝓriuz tenuit
vt j. deducemus. ¶ Octauo hanc partē tenuit Bal. dz ipſe in
varijs locis vario mō ſenſit in. l. liberti. colū. v. circa prin. C. de
ope. lib. vbi refert Nico. de matheſi. qui hāc. q. fedare diſtin-
ctionis determinabat hoc modo. Aut qſtat de qſuetudine re-
gionis, aut qſtitutione principis pferētis filiū priogeniti patruo
⁊ tūc ſeruāda erit. Aut nō qſtat de qſuetudine aut qſtōne pnci
pis, ⁊ tūc aut res de qua agit eſt feudalis ⁊ iure feudi qceſſa, ⁊
tūc talis res ad nepotē ptinere dz, qz ſic eſt in quolibet feudo vt
nepos ſuccedat auo i locū ſui pr̄is, vti vſi. feu. c. j. i pn. ō gradi.
ſucc. i feu. Aut res nō ē feudalis, ⁊ tūc magis ad patruū q̄ ad
nepotē ptinere dz arg. eius qō dr̄ de iure pa. in. l. ſi libertus. ℌ.
j. ff. de bo. mater. ⁊ l. duobus. de ope. liber. ⁊ l. tutela. ℌ. ſi duo.
ff. de legiti. here. qz talia non iure ſucceſſionis ſiue hereditatis
veniūt, ſed ex pximitate liberoꝝ. ſed Bal. hanc diſtin. Nico.
de matheſi. repzehēdit duobus exēplis. Primū de regno Si
cilie adiudicato patruo ꝑ filiū priogeniti vt eſt determinatū in
cle. paſtoralis. ō re iudi. Scōm p id qō determinatū fuit de re
gno Anglie. Mā ex pſona filij debet tantus honoꝝ nepoti. naz
priogenitus viuo rege erat quodāmō rex, ⁊ ſedere dz ad dexte-
9 rā pr̄is, vt no. vij. q. j. c. quā periculoſum. † Subiūgit qō iſta rō
bz ét locū in feudo, ⁊ neſcit an papa Bonifacius determinaue
rit veritatē i. d. cle. paſtoralis. qz ibi ſunt quēdā dicta q̄ ſapiūt
veritatē iuris ⁊ q̄dā nō. Et papa ibi fuit magis ptialis quā apo
ſtolicus, ſunt ꝛba ipſa. Bal. ⁊ ita vr̄ ibi ꝓcludere Bal. p ne
pote. Sed ipſemet Bal. in. l. cū antiquioribus. C. de iur. delib.
col. v. vj. vij. ⁊ viij. latius reaſſumit hanc. q. declarās in princ.
qualiter regnū Sicilie datū fuit a Clemente papa primo anno
ſui pontificatus Anno dñi. M. cc. lxv. Carolo comiti Ande-
gauenſi filio felicis memorie dñi Ludouici octaui regis Frāco
rū fratris ſancti Ludoui. p ipſo ⁊ hr̄dibus ſuis. Et iō cū Caro
lus iſte Andegauē. comes maſculos habuiſſet iter filiū prioge
niti pmortui ⁊ ſcōgenitū Caroli patruū illius filij orta ē qr̄tio
qs eoꝝ in regno ſuccedere dēret. Et hāc ōt qōnē videri prima
facie nullā qtinere difficultatē pp deciſio. Romani ponti. Bo
nifacij octaui in cle. paſtoralis. de re iudi. vbi p patruo deter-
minat ꝑ filiū pmogeniti, maxie cū Bonifacius ille ediderit au
reā qpilationē. vj. lib. decretaliū in qua nullus error inuētus
10 eſt cū ét †princeps pōt de facto proprio iudicare. l. pxime. ff. de
bis q̄ in teſta. Cū hoc poſſit facere ex ſumma prāte in qua fun-
git vice Dei. ſi ergo ita determinauit ſedes apoſtolica ridiculū
eſt, ⁊ quaſi hereticum diſputare, quia iniuriam facit iudicio
reuerendiſſime ſinodi ⁊c. vt. l. nemo. C. de ſum. trinita. facit bo-
nus tex. in. l. ſacrilegij. C. ō crimi. ſacrile. Cū ipſe Bal. p deci
ſione huius qōnis arguit in vtrāqz ptē ⁊ decē facit fundamēta
multū vrgētia p qualibet ptē, tādē dicit qp pp opinio. doctoꝝ
p ⁊ ꝑ circa hāc qōnē ad neceſſariā ⁊ pbabilē interpretationem
principis recurrēdum eſt, vt. l. j. C. de legi. Jō dicit ipſe, ſoluat
Apollo, vt in ſimili dicit gl. in. l. ij. ff. ad legē aql. Et ita ſalua re
uerētia Panoz. male allegabat in. c. lz. de voto. ex bal. in. d. l
cū antiquioribus. tenēte p nepote ꝑ patruū, qz ibi neutr[illegible] lz
vt diximus. Fundamēta Bal. nō refero, ſz vbi [illegible] ex refe
rēdis. j. aſſumēt eius fundamēta. eo tacito [illegible] taciturnitatem
ſupplebimus reddēdo ingenio tāti v[illegible] honorē debitū in maxi-
mū plumis alienis aucupātiꝰ [illegible] vt vtar elegāti ꝛba. Fely.
in. c. ij. de reſcrip. ex col. iij. p quo adduco bonū tex. ⁊ formalē
in. l. ij. ff. q̄ oia. C. ō vete. iur. enucleā. vbi ōt tex. tāta aūt a nobis
antiqtati eſt habita reuerētia vt noīa prudētū taciturnitati tra
11 dere nō patiamur. ¶ † Et iō dicit formaliter And. barb. i. c.
eccl̄ia. de qſtitu. ex col. v. in fi. Repzehēſione dignū eſt maioꝝ
tacere noīa ⁊ eoꝝ ſibi appropriare ingenia. dicāt noua ſi ſciant
aliꝰ referāt antiquos q nobis pōdere numero ⁊ mēſura lōge ſu
piores fuerūt. ¶ Sz ipſemet bal. in. l. vt iteſtato. C. de ſuis ⁊ le
gi. hāc eādē qōnē reaſſumit dicēs qp plene tractauit in. d. l. cuz
antiquoꝝ, ⁊ ibi determinat qōnē hāc ꝓcludēs qp patruus de
beat nepoti preferri ⁊ nepos filius priogeniti poſt patruū geni
tus ſuccūbere debeat, qz lz filius priogeniti ſit imago patris nō
tñ eſt priogenitus, qz aliō eſt imago, aliō ꝛbas. l. ij. C. de iur. an
nu. aur. tñ dicit qp maximū ē diſcrimē qb[illegible] ꝛbis vtaf qſuetudo.
Mā ſi p hec ꝛba filius priogenitus ⁊c. ⁊ tūc patruus pferēdus
eſt. Si ꝛbo vtaf̄ bis verbis priogenitus ⁊c. nō odo filius, ⁊ tūc
pferr̄ nepos iure priogenīture nō iure alicuius trāſmiſſiōis, qz
filius q deceſſit viuo patre nihil trāſmiſit ad filiū ſuū, qz quaſi
caduca ⁊ icerta nō trāſmittunt. l. vnica. ℌ. p ſcōo. C. de cad. tol.
Et p hac diſtinctione adducit tex. in. l. ij. ℌ. b aūt cū qſtitutioni
bus. ff. de excuſa. tuto. Cū ſubiūgit qp in dubio ſi nō apparet ō

verbis

verbis ꝙsuetudinis p̄ferēdus est patruus nepoti, qz nā plus influit in filio q̄z i nepote p.l.fz z si.§.nepotes.ff.de here.instī.l. si dina.C.de bo.mater.cū simi.z ita dicit seruatū fuisse in rege Roberto qui p̄elatus fuit filio fratris p̄mogeniti in succes̄sione regni.sed alia ēt fuit rō, ōt ipse qz talis erat publica vtilitas
12 regni † pp imēsaz sapientiā regis roberti q fuit scōs Salomō. Itē qz sufficiebat regi Ungarie regnū Ungarie, z idecēs erat qō in eccl̄esia Dei duplex eēt. vide ēt ēndē Bal.p patruo for maliter determinantem in.l.tutella.§.si dño.ff.de legi.tuto.p il lum tex.z.l.si vina.C.de bo.mater.qz regnū deferēt naturali or dine nō aūt ꝑm interp̄tatiuū ordinē iuris ciuilis. Nā qō nepos rep̄esentet p̄em suū illa est quedā fictio nō hūs in se naturalē veritatē. vide ēndē Bal.ꝙsi.cclxxv.tū ipsemet Bal.i.c.vno in fi.p illū tex.de fil.na.ex matri.ad morga.ꝛc. ponit vnū casuz in quo non succedet in regno scōgenitus mortuo p̄mogenito puta in regno Sicilie, qz ex pacto inuestiture deferēt p̄mogeni to quo casu scōgenitus non succederet, ēt p̄mogenito mortuo sine here de, qz de p̄mogenito loquit̄ pactum, z non de scōge nito, z sic ad papaz hoc casu libere redit dispositio regni qō est multū signādū. sed in alijs regnis nō de pacto inuestitis adhuc ꝛriū vī tenere qū dicit sine here de. Et qz Bald. ita in opi. sua varius ē, lō ōt Soci. in ꝙsi.cclij. col.xiiij.qꝑ ñ ꝑt eius opi.p ali qua parte allegari. Tū ꝙsidera qꝑ Bal.vī se resoluere in.d.l. ex hoc iure. col.ij.ff.de instī. z iur. vbi ōt se tentasse sepius deci dere p multas rōnes z leges, fz tandē sibi vī qō in regno qō nō
13 disposuit semp est ꝑ nepote indicandū, qz † p̄mogenitura in fi lio regis est p̄ia dignitas post regē iure inseparabili ipsius san guinis p̄oueniens. Et ideo eo mortuo ille qui succedit in sangui ne naturaliter succedit in regno cum naturam imitet z ab ea se parari non potest. arg.l.in qbus.C.de secun.nup.z.l.si qs p̄io ris.eo.titu. secus aūt qū per pactū, vt in regno Apulie debeāt, qz tūc ꝛba ꝙsideranda essēt ipsius pacti aut ꝛctus, vt.l.ad ꝑba tionē.C.de ꝑbatio. ibi.n. dicit tex. quippe cum hoꝛū lectio nō re citantem, sed quem tenoꝛ scripture designat z adiuuat.

Nono hanc opi. tenuit Saly.in.d.l.si vina.C. de bo.mī.ꝑ illū tex.ne.ſ.filiꝰ reperiaāt deteriozis ꝙdōnis quā nepos, z ad auc.post fratres. .C.de legi.here. rñdet, vt ꝑ Bar. quē.s.retulimus, z ita simplr transit. ¶ Decimo hāc partē ꝑ patruo ꝛ nepotē tenuit And. de iser. q in materia feudali p̄ncipatū obtinuisse dī in.c.j.colū. vij.ad fi.in ti.de natu.succes.feu.z in.c.j.de succes.feu.z in.c. j.de eo q sibi vel here.suis.z in.c.j.§.p̄terea.in.ij.col.de ꝑbi. feu.alie.ꝑ Fede. ¶ Undecimo hāc opi.tenere vī Archi.i.c. fi.xxiij.q.j.vbi ōt qꝑ filij regū vocant reges spe, fz nō re.arg.a silī.xv.q.v.c.fi.z.c.qz.v.q.v.z.§.ex bis.xvij.q.j. ¶ Duode cimo hanc opi.tz Pet.de anch.consi.lxxxij.vbi ꝑ ꝙfirmatiōe
14 huius opi.aliqbus medijs moueāt. Prio † qz ordo charitatis ē vt p̄ius filius quā nepos admittat, vt no.in.l.gallus.ff.de libe. z posthu.z in.l.cū p̄.ff.de leg.ij.z i.l.hīdes mei.§.fi.ff.ad treb. Scōo moueāt qō qs succedat in iure p̄mogenitute hac ratio ne etatis, z non filiationis tm̄ p̄cedit. z ita cū patruꝰ sit etate maioꝛ qō ipsi patruo debeāt rōne etatis alteri ꝙcedi dz ꝑ.l.si fi lius.§.cū filius.ff.de bo.libe. ℞. z sine dubio. Tertio qz qō nō est cessibile nō ē trāsmissibile. l.ex pluribus.ff.de admi.tut. sed etas veluti res ꝑsonalissima extinguit̄ cū ꝑsona sicut alia q̄ ibe etas veluti res ꝑsonalissima extinguit̄ cū ꝑsona sicut alia q̄ ibe rēt ossibus vt instī. de vsufru.§.fi.z.c. p̄uilegiū. ō reg. in. lib. vj. Nemo .n. sane mētis dixerit etatē filij etatē esse p̄ris .l.si p̄. §.fi.ff.de adop. Quarto verba sunt itelligēda ꝑm ordinē debitū z naturaliter z nō ꝑm iuris fictionē. l.filio quē p̄.ff.de ininst.te sta. ibi ne imagine nature veritas obūbret, fz qō etas p̄ris rep̄ sentet in filio illud est ꝑm iuris fictionē ꝑ p̄cedētem rationez. Quinto qz nō p̄t qs venire ꝑ aliū qū ille alio medio tpe ē ex tinctus vel inhabilitatus. l.diuo Marco.C.de qō. Et p̄moge nitus interp̄tari dz de illo q supuixerit tpe mortis eius de cuius bonis agit̄. l.cū ita legat̄.§.fi.ff.de leg.ij.l.in substitutione filij.ff. de vulg.z pupil.substi. Sexto nā in tutela ltima vel fiduciaria p̄ius deferēt filio quā filio filij.ff.de legi.tuto.l.iij.§.si duo.ff.de ope.liber.l.si duobus.cū si. Septio qz illustres legū p̄es ita te nuerūt, vt Cy.post Richar.z Bar. ¶ Hec fundamenta retu li, tū qz multū vrgēt ꝑ hac opi.tū ēt vt ꝑpēdat studiosus qō ista sint ꝑp̄ria fundamenta bal.in.d.l.cū antiqozibus.col.vij.z mi rū est qō tantus vir hec sibi accommodet non citato Bal.

15 ¶ † Decimotertio hāc opi.tz Jo.de imo.in.c.grandi.de sup. neg.ꝑla.i.vj.vbi ōt, qō de iuris rigoꝛe p̄feāt p̄ioꝛ in gradu, vt ē tex.instī.de legi.agna.succes.in ꝑn. sed de equitate statutū ē ꝛriū in succes̄sione ascendentiū z collateraliū in filijs fratrū, vt ē tex.instī.de here.q̄ ab intest.defe.§.cū filijs.z auc.post fres.C. de legi.here. ¶ Cū āt equitas illa solū sit scripta qñ agit̄ vt equa liter succedaāt cū patruo, nō vt ei ꝑferaāt, secus erit dōz vbi alter ꝑdictoꝝ alteri ꝑferendus eēt, vt est in hīditatibus indiuisibili bus, qz tūc nō viget eadē eqtas, imo potius vī qō si opz alteruz ꝑferri, z alterū excludi, potius nepos excludi dz ꝑ rōnē.d.l.iij. .C.de bo.que lib. Credo qō voluerit allegare.l.iij.C.de bo.ma ter. ¶ Decimoquarto hāc opi.tenuit ēt in.c.grādi.de suppl. neg.ꝑla.do.de.s. Demi.i fi.vbi ōt qō aut nepos vult venire ꝛ tute ꝙsuetudinis regni, z non ꝑt, qz illa disponit de p̄iogenito, fz
3 p̄iogenitus ē patruus, arg.c.nā z ego.eꝝ de ver.sig. Aut vult venire de iure cōi, z tūc nō ꝑt ēt in successione regni aut hīdita tis indiuisibilis, qz solū cū patruo venire ꝑt adhuc ex eqtate iu ris qū equalis sit hīditatis diuisio vt iuribus ꝑime alleg. per Jo.de imo. ¶ Decimoquinto, ita tz Philip.fran.in.d.c.grā di.col.j.qz ōt qꝑ si filius p̄mogenitus mortuꝰ nō acqsierat iā regnū tpe mortis sue, tūc si mouit rex superstite nepote ex filio ꝑ mogenito ꝑmortuo z supstite filio scōgenito, ꝑferendus est fi lius scōgenitus nepoti vt vī sentire bal in.l.liberti.C.de ope. liber. Alias si filius p̄iogenitus fuit adeptus regnū, z postea decedat, z tūc eius filiꝰ, z sic nepos sine dubio ꝑferaāt patruo ꝑ tex.i illo.c.grādi.z i.c.lz.de voto.z ita clare assentit huic opi.

Decimosexto hanc opi.tz Alex.de imo.in.iiij. vol.consilioꝝ suoꝝ ꝙsil.iiij. Et mo
16 uetur inter cetera † qz lz appellatione filij nō veniāt nepotes.l.fi lij.z.l.iusta.ff.de verb.sig.z.l.filiū habe.ff.ad maced.tū qū filij vocant̄ cū quadā qualitate q̄ nō ē in nepote, nūq̄z appellatione filij nepos ꝙtinet̄ per.l.fi.C.de natu.lib.not. Bart.in.l.libero rus.col.iiij.z.v.de verb.sig. Scōo mouet̄ qz qualitas etatū nō est trāsmissibilis ad heredes.l.petēde.C.ō tēpo.in integ.resti. z.l.emilius largianus.ff.de mino. subiungēs ꝑ hoc esse decisio nē in indiuiduo ꝑ Bal.in.l.iij.C.de suis z legi. Plura alia ad ducit de quibus ꝑ eū. z subiungit qꝑ hanc opi.sp secutus fuit tā q̄z melioꝛibus rōnibus cōꝓbatā. Ad idē vide ēndē Alex.cō sil.cxxix.in.v.volu.in mā emphyteosis ꝙcludit qꝑ si data ē res i emphyteosiz alicui z ꝑ se z filijs, z nepotibus, qꝑ emphyteosis p̄imo erit ꝑ se, secundo ꝑ filijs post mortem ipsius, tertio ꝑ ne potibus deficientibus filijs, vt sic ꝓximioꝛ in gradu, z ordine, ví deaāt p̄imo vocatus ꝑ ea q̄ hūr in.l.gallus.§.qdē recte. vbi no. Bar.z alij.ff.de lib.z posthu. Plura alia alleg.ad eaz recur res. Idē tenuit Alex.in cōsi.suo.cxxiij.in.j.volu.colū.ij. Sed ipse Alex.in.l.is pōt.ff.de acquir.here.col.ij.ꝙcludit ꝑm bal. in.l.ij.C.de suis z legi. distinguēdo hoc mō. Aut nepos, z sic fi lius p̄mogeniti natus est post patruū, z tūc excludi dz nepos a successione in regno, qz nō pōt dici nepotē esse p̄mogenitus, nec in eū translatū ius p̄mogeniture cū natus sit post patruuz. Aut nepos est natus ante patruū suū. Et tūc aduerte aut ꝛba statuti vel ꝙsuetudinis dicūt qꝑ filius p̄iogenitus in regno suc cedat, tūc ēt excludit̄ nepos a successione regni z admittit̄ pa
17 truus, † qz appellatiōe filij ꝑp̄rie nō venit nepos. l.filij appella tione.ff.de verbo.signi. Aut statutū dicit qꝑ p̄mogenitus suc cedat in regno, z tūc si nepos sit natus ante patruū admitteretur ad successionē exclusō patruo. z dicit tūc qꝑ illa vī sibi vera con clusio. Credo qꝑ ꝙsilia que.s.retulimus postea edita fuerunt. ¶ Lucas de penna, in.l.j.C.de p̄mile. eoꝝ qui sac.pala.mili. lib.xij.C.hāc.q.diffuse examinat arguens in vtrāq̄ ꝑt, tādem ꝑ patruo ꝙcludit ꝛ nepotē. Nā cū inuitant̄ aliqui de genere vī de familia vident̄ nisi obstet aliud inuitari p gradū vt p̄imo fi lij, z q inter filios est p̄mogenitus, scōo nepotes z qui inter ne potes est p̄mogenitus, z sic de singulis. l.peto.§.fratre.ff.ō le ga.ij.z.l.cū ita.§.in fidecōmisso.de leg.iij.l.pater.§.j.ff.ad tre bel.l.heredes.§.vlti. Et subiungit hec vera in feudis z Baro nijs modicis, sec⁹ vbi eēt regnū, p̄ncipatus, ducatus, Marchio
18 natus comitat⁹ z hmōi. † i quoꝝ successione magis attēdit̄ ꝙmo modū subiectoꝝ quā gradus z vtilitas successoꝝ, qz tūc ōt nō at tēdi p̄ogatiuā etatis, fz meritoꝝ pariter z virtutū, se remittens ad ea q̄ scripsit plane in.l.vlti.C.de tyro. vbi ēt latissime ō hac q̄ tangit plura p̄o dignitate regia signāda cumulando.

Martinus laudeū. in suo trac. de p̄iogenitura satis ample, vt diximus arguēdo in partes banc.q., pequit̄, tandez hoc mō se resoluit dicēs se velle federe distinctionis maioꝛes nostros con cordare. Cuius distinctio talis est. Aut constat de consuetudi ne quod nepos excludat patruum vel econtra, z tunc standum est ꝙsuetudini. l. minime. ff. de leg. Aut non constat de aliqua ꝙsuetudine, z tūc si constat de mente cōcedentis ex verbis vel aliter quod nepos excludat patruū, vel econtra, stamus verbis

vel menti. c. si papa. de priuile. in. vj. Aut non ꝙstat de mẽte, ꝛ tunc aut ꝛba ꝙsuetudinis vel ꝙstitutiõis loquunt̃ de potiori in gradu, ꝛ tũc potior in gradu solus succedet i regno sc̃z patruus q̃ ẽ i gradu potior. auc. post frẽs. C. de legi. here. Aut ꝛba cõsuetudinis loquũt̃ ꝺ iure priogeniture puta qꝺ priogenitus succedat in regno, ꝛ tũc si prio natus fuerit patruus quã nepos patruus excludet nepotẽ, si ex̃ nepos fuerit prius natus quaz patruus, tũc nepos excludet patrũ. rõ qz tũc ẽ primogenitus p. c. Joseph. de verb. sign. ꝛ. h. d. eẽ de mẽte Bal. in. l. vt intestato. C. de suis ꝛ legi. Aut nõ ꝙstat qs prior etate sit, vel patruus vel nepos, ꝛ tũc putat vtrunqꝫ succedere ꝑm no. p Bal. i auct. ex testõ in vlti. col. C. de colla. Si tñ vnus decederet altero supuiuente, tũc ad supuiuentẽ prorsus spectaret totũ regnum ꝑm Bal. in. l. vnica. col. vlti. C. qñ non pet. par. accres. Et subiũgit qꝺ ꝓdicta oia sunt vera nisi regnũ iã esset devolutuz ad patrem istius nepotis, qz tunc nepos excluderet patruum succedendo patri suo regi per tex. in. d. c. lz ꝛ. c. grandi. ¶ Bñs Jas. in. d. l. is põt. col. iij. ad fi. plurima ꝙfuse de hac materia cumulat, ꝛ

19 ꝑ hac opi. sc̃z ꝑ patruo facit tria fundamenta. † Primo qz de nepote nunqꝫ iudicat̃ ꝑnt ꝺ filio qñ filius vocat̃ cũ alĩq qualitate que nõ erat in nepote. l. fi. de natu. lib. cũ alijs allegat. per eũ sed pater nepotis vocaret̃ ad succession̄e regni cũ illa qualitate sc̃z primogeniture que non est in nepote igit̃ ꝛc. sed ista ratio nõ militaret qñ nepos esset natus añ patruũ vt ipsemet fatet̃. Secundo monet̃, qz lz nepos succedat in locũ pris, vt ibidem vult Bar. tñ succedit ex psona propria, ꝛ non ex persona patris defuncti, ꝛ sic qualitas que coherebat psone pris nõ est ad nepotẽ transmissibilis iuxta no. per Bar. in. l. j. §. si sit nepos. p illuz tex. ff. ꝺ colla. dot. cũ alijs alleg. p eũ. Tertio monet̃ quia qꝺ nepos censeat̃ primogenitus ex psona patris defuncti est p fictionẽ ꝑm Bal. in auc. cessante. vlti. col. C. de suis ꝛ legi. cũ sit ꝛ naturales terminos veritatis, sed ista ꝙsuetudo vel statutũ non ꝺz habere locũ in casu ficto. l. iij. §. hec verba. ff. de neg. gest. Bal. in specie. in. l. quoties. C. de rei ven. Tãdẽ ꝑ decisiõe huius qõnis nihil determinat, sz tãtũmõ refert distinctionẽ bal. i. l. iij. C. de suis. ꝛ legi. sed ꝓp arduitatẽ mãe ꝛ dubietatẽ nihil resolvit.

Hi sunt qui hanc opi. pro patruo cõtra nepotẽ tutati sunt.

Nunc in contrariam partem referam doct. partes nepoti, idest filij ex primogenito fouentes.

¶ In primis repio Jo. de laud. iuris ciuilis pfessorẽ hanc partẽ sustinuisse, ẽt si nepos minor sit etate q̃ patruus, qz sufficit qꝺ pr̃ suus priogenitus eẽt cũ pr̃ ꝛ filius cẽseant̃ esse eadẽ psona, ꝛ vbi vnus stat vel est alter stare, vel esse vr̃. l. cũ satis. C. de agri. ꝛ

20 cẽsi. lib. xj. † ꝛ vox vnius cẽset̃ vox esse alterius. §. hi qui instit. de inuti. stipu. ꝛ ideo nepotem a sua etate ꝙsiderare non dẽmus sed ab etate pr̃is primogeniti, ꝛ pro hoc adducit tex. in. l. j. §. pactiones. ff. de colla. bo. ꝛ. l. j. §. si filius. ff. de conting. cum emancip. libe. vbi ꝓbat̃ qꝺ emancipatus nepos representat psonam pr̃is sui ꝙstituti iptãte, cuius gr̃a aliqd sibi ꝙfert̃. Sc̃ꝺo monet̃, qz vbi ad successionẽ defuncti fr̃is ꝙcurrunt frẽs vterini ꝛ ꝙsanguinei ex vna pte, vl̃ ꝙsanguinei tm̃ vl̃ vterini tm̃ ex alia. Cõsanguinei ꝛ vterini ꝙsanguineis tm̃ ꝛ vterinis tm̃ ꝓferãt̃. l. itaqꝫ. C. cõmu. ꝺ succes. auc. post frẽs. C. ꝺ legi. here. Donamus. n. qꝺ. quidã habens fratrem ꝙsanguineũ tantũ ꝛ vterinũ tantum ꝛ nepotes ex defuncto fratre ꝙsanguineo ꝛ vterino ab intest. sine liberis ẽ defunctus, mõ q̃rit̃ qs admittet̃ ad successionẽ defuncti. Si ꝙsideremus defuncti fr̃is ꝙsanguinei ꝛ vterini liberos ꝛ seipsos, cũ nec ꝙsanguinei nec vterini defuncti ꝺ cuius successiõe agitur nõ excluderent ꝙsanguineum tantũ vel vterinũ tm̃ ei de cuius hereditate agit̃, sed ꝓp omnimodã representationẽ persone patris paternũ ius obtinet iste natus ex ꝙsanguineo ꝛ vterino, ꝛ patruũ ꝙsanguineũ tantũ vel vterinum tantũ excludit rõnabiliter ꝛ de iure. vt in auc. de here. q̃ ab intesta. defe. §. si igit̃ defunctus. colla. ix. Et ita tollunt̃ ꝛria per que alij dicebãt filiũ primogeniti nõ admittendũ, qz in eo sit etatis maior minoritas quã i patruo, cũ nõ ex psona sua, sed ex psona patris veniat. ad hoc facit bonus tex. in. l. si donate. §. si sponsus. ff. de dona. inter vir. ꝛ vxo. vbi donatio que alias non valeret ꝓp representationem est valida. Tertio quia ille q in loco alterius ponitur eum in cuius loco ponit̃ per oia representat. l. item eorum. §. si decuriones. ff. qꝺ cuiusq; vniuer. nomi. l. apertissime. C. de iudi. cum

21 si. † Quarto qz ius priogeniture equipaꝛ iuri accrescendi, sz ius accrescendi nondũ acquisitũ aut ꝙpetẽs ad hẽdes suos trãsmittitur. l. si pluribus. ff. de suis ꝛ legi. sicut in sñ ꝺr̃ de iur. delib. vt in. l. cũ antiquioribus. C. de in. delib. Nec obstat si dicat̃ qꝺ ius non delatũ nec quesitũ non transmittitur, vt. l. vnica. §. pro secundo. C. de cadu. toll. quia rñdendum est quod tex. ille loquit̃ in his q̃ nõ erãt ꝺbita vel q̃si, ꝛ poterãt simplici volũtate eius ꝺ cuius hr̃ditate agebat̃ tolli cũ ambulatoria sit voluntas vltima vsqꝫ ad extremũ vite exitũ. l. cum hic status. §. ait Horat. ff. ꝺ donat. inter vir. ꝛ vxo. l. si qs in principio testamenti. ff. de leg. iij. cũ si. hoc autem ius primogeniture sic est primogenito debitum ex beneficio vel constitutionis vel cõsuetudinis qꝺ ꝛ si patris heres non sit, habet nihilominus feudũ iure primogeniture, arg. l. si operarũ actũ. ff. de ope. liber. ꝛ. l. qꝺcunqꝫ. §. si qs ita. ff. de ꝛb. oblig. Quod tamen an sit verum. j. poterimus latius discutere. Nec obst. qꝺ ius primogeniture est ius personale, ꝛ quod propterea non transmittitur. respondendum est quod † priuilegia 22 personalia transeunt etiam in filios heredes, vt. ff. solu. ma. l. ẽt. ꝛ. C. de do. promis. l. j. imo fortius. Priuilegiũ quantumcunqꝫ mere personale transit ad filiuz. l. sordidoꝝ. C. de excusa. mune. lib. x. Adde tex. in. l. sciendum. §. legati. ff. de leg. vbi habet̃ qꝺ potest filius exercere legationem commissam patri. ꝛ per illum tex. not. dicebat Ludo. de ro. in. l. j. ff. de in ius vocã. qꝺ vbi est electa industria persone potest quis expedire per filium, quia censetur esse eadem persona cum patre. Ad quod vide text. in l. nullus. C. de decur. lib. x. Et quod filius censeatur eadem persona cum patre vide Soci. consi. xxxj. in. j. parte consi. versic. circa. iij. q. Licet tamen Fely. in. c. fi. §. bis autez. colum. iij. de offi. dele. contrarium tenear quem videre poteris. Ad alia plura que obstare videntur respondet idem Jo. de laud. cuius dicta non refero ne nimis immorer.

Secundus huius opi. fautor fuit Oldra. de laude, lz. s. p̃riũ visus sit tenere in prealleg. consil. xciij.

Primo ꝙsiderãs circa ius primogeniture. l. diuinã ꝛ ius nature. Sc̃ꝺo iura ciuilia. Tertio cõstitutiones de hac materia tractãtes. In primis dicebat primogenitũ in indiuisibilibus vt comitatibus ꝛ regnis sc̃ꝺogenito iure mistico preferri. Nam in Gene. legit̃ qꝺ Jacob abstulit ius primogeniture Esau Isaac cõi eoꝝ patre adhuc viuente. vnde, dicit Esau de Jacob. Primogenita mea ante tulit. Item qz viuente patre possunt primogenita cedi, vendi ꝛ donari. vt habetur in. c. quam periculosuz. vij. q. j. Si põt vendere ius primogeniture viuẽte pr̃e, ergo fortius ad heredez trãsmittere, maxime ad filiũ. arg. l. quidẽ. ff. de

23 acqui. re. domi. † Itẽ ꝙsiderabat ius nature. nã rõ quare plus diligit pater filiũ q̃ filius patrẽ est ꝑm naturales, qz pater in filio partẽ sui retinet seu hz. Mñc sic nõ ꝓprie, ergo nec oino dicitur mortuus pater primogenitus huius nepotis, qz ex modico falsitatis tota oratio falsa reddit̃. l. si is qui ducẽta. §. veruz. ff. de reb. dub. sz sic est qꝺ cũ filius viuat qui est pars patris, nõ ꝺz dici pater omnino mortuus. arg. tex. in. l. si cũ vsufru. insule. ff. de vsufruc. ꝛ. l. domũ. §. si vero quantacũqꝫ. ff. de ꝛben. emp. ꝛ vendi. Tertio ꝓ iura cõia hoc modo ꝓbabat, nã iure cõi idẽ iudiciũ est de toto quo ad totũ sicut de pte quo ad partẽ. l. q̃ de tota. ff. de rei vend. cũ simi. sed vbi agit̃ de admittendo ad partez in successione cũ patruo filius primogeniti repsentat psonã patris auc. cessante. ꝛ auc. post fratres prealleg. §. vbi ergo agitur de re diuisibili representat psonã patris in accipienda pte aut pactiõe q̃ habuisset pater, ergo in re indiuisibili totũ ius prelationis habebit in eo toto psonã patris representãdo, cũ pr̃ si viueret indubie patruũ hunc sc̃ꝺogenitũ excluderet. ꝛ ꝓ hoc adducit bonũ tex. in. l. dedit dotẽ auus. ꝛ in. l. si nepotes. ff. de col. bo. ꝛ in. l. sed ꝛ si in ꝙditione. §. nepotes. ff. de here. insti. in qbus ꝺr̃ qꝺ auus ꝓp filij personam debet nepoti dare dotem sicut ꝛ filio. Nam tanta est filij ꝛ patris identitas quod a patre in filiuz videtur esse quedã continoatio dominij, vt etiam viuo patre filij quodãmodo domini rerum ꝛ iurium paternorum esse cẽseantur, † imo nec distinguit̃ pater a filio nisi nota per q̃ distinguitur 24 genitor ab eo q est genitus, vt. l. in suis. ff. de lib. ꝛ posthu. Quarto ꝓ hoc facit, qz beneficiuz constitutionis vel consuetudinis, qꝺ sic debet intelligi vt filius primogeniti preferat̃, naz viuente eo de cuius primogenitura agit̃, primogenitus moriẽs ad posteros trasmittit quasi ius suum ꝛ respectu testatoris alienuz, vt. ff. de inoffi. testa. l. papinianus. §. si qui impuberes. l. j. §. si impuberi. ff. de colla. bo. ꝛ inquantũ aliqui contrarium arguunt qꝺ priuilegia psonalia debent cũ psona finiri, dicebat Oldra. qꝺ alias audinerat a magistro suo domino Bγ. illud ꝓcedere quãdo ꝓ sona est causa imediata beneficij personalis, secus autẽ si psona non est. cã proxima ꝛ immediata, sed mediata tantũmodo, vt in proposito nostro, nã causa huius priuilegij personalis non

est

est psona patris, ſz est etas seu priogenitura que erat in patre. Et ita nō mirū est si hoc casu priuilegiū istud cū psona nō extinguaṫ, arg.l.nō solū.ff.de mino.⁊.l.heredes.ff.ad munici.probat
25 exēplo isto.† Pōt.n.quis pietatis gratia affectionē hr̄e vnaz cōem q̄z hō homini dz ſm generalē cognationē que inter homines est.l.vt viz.ff.de inſt.⁊ iur. Aliā que vocaṫ pietas que iter patrē ⁊ filiū est. Et sic est hic, diligit etenim filius patrez, q⁊ hō est, scdo q⁊ pater.l.iij.§.ſz cū quis retineat.ff.de libe.homi.cum aliis alleg.p eū. Nūc sic. Cā priuilegij nō est in filio primogenito, q⁊ est filius talis, ⁊ sic talis psona.nā ⁊ hec rō in scdogenito milītat, ſz vera rō, q⁊ filius ⁊ primogenitus ⁊ ista qualitas primogeniture est transmiſſibilis ad heredē hoc ſensū q⁊ ius cōpetēs rōne illius primogeniture trāſmiſſibile est cū psona nō sit cā imediata, vt ſuperius dictū est. Ad alia obiecta latius respondet Oldr.ad quem recurres causa brevitatis.

Tertio hanc opi. amplexus est dñs Armandus de Marcezio auditor ſacri palatij alias vt dicunt rote. Et moneṫ q⁊ q⁊ pñt ꝯhētes potest lex.ff.de pac.l.nō impoſſibile. Sz certū est q⁊ ꝯhentis quē tione pōt introduci vt filius primogeniti ſuccedat in locū patris in iure primogeniture, arg.§.ex q̄ditionali.inſti.de verbo.obli. ergo ⁊ q̄ſtitutione ſiue ſtatuto, ſiue q̄ſuetudine illud introduci pōt. Itē q⁊ cū idē operet proniſio legis quod hominis, vt.ſ.dictū est ſicut vbi ab homine ſibi pronidetur, videtur ⁊ ſuis proni
26 dere.l.ſi.ff.de pba.† Ita vbi conſtitutio vult alicui pnidere vel q̄ſuetudo videtur velle etiaz ⁊ ſuis pnidere, ⁊ pro hoc adducit tex.quē dicit esse quaſi caſum in.l.operarū actuz.ff.de ope.lib. vbi ſi patronus rōne iuris patronatus contra libertū egit licet patrnus deceſſerit, tñ transmittit ⁊ ius patronatus ⁊ iudiciū ad filios ⁊ ſi heredes non ſint. Itez quando duo manumiſerūt ⁊ in manumiſſione promittunt opere, ſi alter iſtorū manumittentiū decedat relicto filio poterit petere operas filius ſicut pater poterat.l.a duobus.ff.de ope. liber, Itē quarto, q⁊ qñ alicuius rei deficientis ſupſunt reliquie non ſuccedit ex ordine qui alias foret ſucceſſurus, nā deficiente tutela teſtamentaria ſuccedit legitima, ⁊ in defectū legitime ſuccedit datiua, ſz vbi teſtaméto datus remoneṫ vel a tutela ſe excuſat vel ſupſunt reliquie nō ſuccedit tutela legitima, ſz locus est datiue.l.qui ſub q̄ditione.§.ſi ſemel.ff.de teſta.tute.iuncta.l.j.C.eo.ti. ſic in ꝓpoſito ex quo filij priogeniti relige remanēt, q⁊ est nepos ex primogenito talis nepos excludet patrnū, q⁊ p ipſuz cōſeruanṫ reliquie patris primogeniti. Inſti tres nunc relati ita in facti q̄tingentia de comitatu.ſ.Senerī ſuper iure primogeniture, alleganerūt ⁊ tenuerūt ⁊ ſm eoz opi. per regē Robertū in ciuitate Auenionē.indica-
27 tū fuit p nepote ꝯ patrnū.† Quartus huiꝰ ſnie ſectator vr̄ fuiſſe. Albe.de roſa.i pce.ffoz.§.diſcipuli igiṫ ibi circa deciſ.huius.q.⁊ ſimpliciter refert opi. Old.de ⁊bo ad verbū. ⁊ opi.p̄dicti Armādi de narcezio nō dempto vno iota. Et ſimpliciter cū opi.eozuz in hac.q.trāſit ſe remittēs ad Old.in predi.conſi. xcuij. Quinto hāc opi.poſt arg.in partes tenet Jo.and.i add.ad Spe.ſub rub.de feu.col.v. Et moneṫ q⁊ ius primogeniture pōt vēdi.c.q̄ piculoſuz.vij.q.j.⁊ sic trāſferri ad extraneaz ergo a fortiori in ſuū heredē maxime filiū cū eadē sit fere perſona filius cū patre.l.ſi.C.de impu.⁊ al.ſub. Et cenſeṫ filius vna caro cū patre.xxxv.q.iiij.§.hac auctoritate in prin. Et ita filius primogeniti cenſeṫ primogenitus cū ét nomē liberoz cōe est filijs ⁊ nepotibus. Alia plura facit fundaméta que habuit ab Oldra.⁊ alijs.ſ.relatis lz taceat, vt clariſſimū erit ituēti, expreſſaz tñ q̄clu.pro hac parte nō facit niſi q̄iecturaliter q⁊ hāc opi.ponit vltimā. Et rñdit ad fundamē.opi.aduerſe, tñ in fin.dicit q̄ nō audiuit ⁊ poſtea vidit in q̄buſdā ſcriptis priuatis q⁊ rex Robertus indicauit pro nepote, tñ dicit nō putes regē Robertū ꝯ caſum pronunciaſſe. Nam in facto illo inducebantur quedā ordinationes facte per ipſum ſuper comitatu de quo agebaṫ, vt ꝑns p Carolū ſm ipſius patrē. Ex quibus potuit ſic cā diffiniri per ipſuz, ⁊ vult loqui Jo.and.de illo comitatu.ſ. Senerini ſuper quo ipſe rex Robertus in ciuita. Auenionē.indicū tulit, vt.ſ. quo ipſe rex Robertus in ciuita. Auenionē.indicū tulit, vt.ſ. retulimus.ſed de hac ſtatiz aliter dicere poterimus ſz Barb

28 **Sexto hanc opinio.** † tenuit Abb. Pan. in.c.licet extra ō voto col.j.⁊ ſeq.vbi ad hoc alleg. Old.ita q̄iuriſſe in q̄ſi.§.alleg. q⁊ ex toto Oldra.nō est, vt.ſ.retulimus.ibi Abba. Panor.refert fundaméta Oldra.que nō repeto.de hac.q.vide eūdē Pañ. in q̄ſi.iij.ſcdo par.q̄ſilioz.col.iiij.vbi ét dicta Oldra.refert, ⁊ in fi.ſubiūgit q⁊ q̄nis Bar.in.d auc.poſt fratres ꝯrīū tenuerit q⁊.ſ.in feudalibus nō habeat locū.d.auc.tñ dicit ipſe ꝯnz est ver̄ vt ꝓba.in.c.j.de ſucceſ.fe.⁊ i.c.j.⁊.ij.de feu. marchie. ⁊ i.c.j.ō nat.ſuc.fe.col.x.vbi nepos cū patruo i feu.diuiſibili tenēdo locū ſui patris vt ibi ꝓbat, ⁊ de B dicit ſe alias plenius cō ſoluiſſe, ⁊ lz nō referat est tñ q̄ſiliū ſuū.lxxxv.in.j.par.q̄ſi.ſuoz vbi q̄ſuluit per plura fundaméta p nepote ꝯ patruū ſignāter, q⁊ pater primogenitus trāſmittit ſpem iuris primogeniture irreuocabiliter in filiū ſicut ex ꝯctu q̄ditionali ſpē patri cōpetētē ipſe pater in filiū trāſmittit.§.ex q̄dōnali.inſti.de ver.obli.q⁊ nō cōtingit ex alia cā niſi q⁊ illa ſpes firma, ⁊ irreuocabilis cū potētia de facili reducibilis ad actū habeaṫ p actu, vt in.c.piſanis. de reſti.ſpo.⁊ ibi not. Ita ⁊ hec ſpes firma ⁊ inuariabilis tanq̄z cōpetēs ex priuilegio regis vel q̄ſuetudinis dz poſſe tranſmitti
29 in filiū.† Nec obſt.tex.in.l.vnica.§.ſui aūt.C.de cadu.tol.vbi hr̄ q⁊ legatū q̄ditionale ad heredē nō trāſmittitur ante q̄ditionis euentū, q⁊ ad illū tex.dupliciter rñdet. Primo qō in ꝯctu q̄ditionali interuenit factū ipſius ꝯhentis volētis proſpicere ſibi ⁊ ſuis heredibus, ſed in legato nō interuenit factū legatarij ⁊ ꝓncipaliter intēdit teſtator proſpicere perſone legatarij. de ſuis aūt heredibus nō cogitat, ⁊ hāc rationē ponit gl.in.d.§.ex q̄ditionali. Scda rō diuerſitatis aſſignaṫ q⁊ i ꝯctibus voluntas ſeu ſpes est firma ⁊ recta, q⁊ ꝯctus ab initio ſunt volūtarij poſtea neceſſarij.l.ſicut.C.de obli.⁊ actio.ſecus in vltima volūtate, q⁊ relictū nō est ita firmū cū dependeat a volūtate teſtatoris.c.cum marte.de cele.miſ. Et nemo pōt in teſtaméto eam.l.ſibi dicere a qua recedere non poſſit, vt.l.ſi quis in prin.ff.de lega.iij.⁊ ita nō mirū est ſi ſpes iuris primogeniture irreuocabiliter tranſeat ad filium primogeniti. Plura alia fundamenta facit que in effectu a predictis doc.ſcripta ſunt.

Septimo hanc opi. tenet Pau.de caſt. in diuerſis locis. Primo legi in auc.poſt fratres.C.de legi.here. vbi refert Bart. ꝯrīum tenuiſſe cū ſuo tēpore iſte caſus accidiſſet in perſonā regis Roberti qui erat ſecūdogenitus, ⁊ regis Ungarie qui primogenitus erat. Et refert in ꝯrīū tenuiſſe Jo.and.in rub.de feu.in addi.ad Spe.⁊ Bal.in.d.l.cū antiquioribus ſe remittēs ad ea q̄ tetigerat in.l.iij.C.de ſuis ⁊ legi. Tñ cōſidera qō in vtroq̄ iſto
30 rum locoz nihil determinat niſi q̄iecturaliter. †qz tenētes hāc opi.pro nepote vltimo loco retulit, ⁊ sic eā vr̄ approbare ſm gl. vulgatā in.l.q filiū.§.ſabinus.ff.ad treb.in gl.ſi.pro quo accedat tex.no.⁊ ibi glo.in.c.liquido.de q̄ſe.diſt.ij.ad b vide tex. glo.⁊ Bar.in.l.bona fides.ff.depoſiti. Idē Pau. de caſt. hāc qō.tangit.in.l.maximū vitium.C.de lib.prete.tñ adhuc nullam approbare vr̄ niſi preſumptiue, vt.ſ.reperio eundez Pau. in.l. is poteſt.ff.de acq.he. vbi refert diuerſitatez opi. ō hac.q.⁊ ibi opi. firmat p nepote ꝯ patruū dicens qō in Hiſpania alias ita q̄ſueuerat, ⁊ licet non ponat cottā q̄ſi.ſui, ſi videre volueris recurre ad ipſum in.iij.vol.q̄ſi.ſuoz q̄ſi.clxv.vbi multū late hāc q.examinat. Et pro hac parte omiſſis pluribus rōnibus q̄ plus videntur terrere, q̄z edificare, ⁊ maioris ſunt apparentie q̄z eriſtetie facit vnā rōnē q̄z ſentit Oldra.ſed dicit eā nō plene explicaſſe ad qō non reperit fore rñſum, nec in p̄ſenti bonā videbat reſponſionē in fauorem neporis ex primogenito vt patrnum excludat, hec est ratio. Nam ipſe nepos poteſt ſe primogenitum dicere ſicut pater eius ſi viueret q⁊ portio paterni corporis trāſuſa fuit in procuratione filij.C.de agrico.⁊ cenſi.l.cum ſcimus. ante ſi.vbi est tex.expreſſus quod filius est portio paterni corporis q̄ portio licet conuerſa ſit in nouū hominē pp nouā ⁊ diuerſam animā, negari tñ nō pōt quin remāſerit vera caro, ⁊ corpus
31 patris † q⁊ vt dicunt naturales probet formā in creatione filij, ⁊ materiā, ⁊ forma est que dat eſſe ⁊ ſubſtātiā rei.ff.de acquir. re. domi.l.adeo.§.inſulam ante ſi.l.inſtitutianus.§.ſi quis rem.ff.ad exhibendum.⁊ ad.l.falci.ff.l.ſi is qui.§.quidaz dicens tamen qō non capit formā pro anima quam ſolus Deus infundit. Licet ergo reſiduū corporis quod apud patrē tanq̄z radicem remanſerit extinctum ſit, hec tamen portiuncula que in procreatione filij fuit trāſſuſa nō est extincta, ſed aucta, ⁊ augmētata est, ⁊ noua anima ⁊ nouo ſpiritu infuſis adhuc viuit, ideo per reſpectuz ad ſolum corpus, ⁊ caro filij lz propter animam ⁊ nouū ſpiritum dicatur nouus homo vere, ⁊ ſicut ſi de radice viris aliquis ramus propagaretur deinde ſiccaretur vetus radix, non propterea ſiccaretur ramus propagatus, quia nouam emiſit radicem que loco anime haberet.l.adeo.§.fina.⁊.l.qua ratione in prin. ff.de acqui.re.do.⁊ diceretur eadē vitis cuz illa vnde proceſſit, lz renouata, ⁊ noua radice, ad qō facit gl.in.l.obligationum fere.§.noua.ff.de actio.⁊ oblig.l.dāni.§.is qui vicinas.ff.de dāno infe. licet alio reſpectu ꝓpter nouā animam.i.nouam radicem

seu alimẽtũ dicaẽ nona arbor. ff. de acqui. re. do. l. fz si ex meis. § arbor. Nũc in ꝓposito inducit sic. nepos isto respectu dicit nouus homo lz non sit respectu substãtie corporalis. Ultra istõ exẽplũ naturali ratione fulcitũ probat exẽplo legali. videmus enim dicit ꝙ si vna actio puta ex testamento transfundatur in alterã puta ex stipula. animo nouandi lz prima extinguatur nõ tamen censeẽ extincta ex quo supereſt aliqua loco eius subroga ta in qꝫ fuit transfusa substantia prime, nec est falsum dicere ꝙ illud sit debitũ ex testamento lz nõ debeatur actione ex testõ. l. cũ filius. ff. de lega. ij. §. heres meus. qr nõ titulus actionis, sed originalis cã inspicienda est. ff. õ fideiusso. l. tutor. de donatio. l.
32 quid quare. † Maxime cũ aliquid extare dz sufficit ꝙ quantũ cunqꝫ modicũ de illo extet. l. domũ. ff. de ẽbẽ. emp. l. si cui vsus fructus. ff. de vsufruc. ꝛ talis nepos vere primo genitus appellari potest. qr ad hoc vt aliquid dicatur vex sufficit ꝙ habeat aliquid veritatis mixtũ. ff. de ẽben. emp. l. quid tñ. Et ita ꝙclu dit ꝙ hec cum aliis rationibus alleg. ꝙ eũ ꝙ nepos ex primoge nito excludat scõogenitum. Et ad fundamenta que in ẽriuz ad duci possunt respondet vt latius videre poteris per eum.

Octauo hanc opi. tenuit Fran. de are. in consi. clxiij. vbi in ptes fortiter arguit, tñ in hac opi. resident dicens ꝙ ea esse casuz singularẽ suo indi cio in auc. de here. q̃ abinteſt. §. reliquũ. quẽ tex. lz Jo. an. in ad di. ad Spe. sub rub. de feud. adducat tñ subtilius de nono ꝛfor tius dicit se põderare hoc modo, qr dicit ibi tex. ꝙ in successio ne defuncti sine liberis ꝛ ascendentibus succedũt fratres ꝛ so rores vtrinqꝫ ꝙiunctis ex altero parẽte tantum. inde subiungit tex. ꝙ vna cũ fratribus ꝛ sororibus vtrinqꝫ cõiunctis succedũt filij fratris premortui loco patris sui. postea in ver. vñ ꝙsequẽs infert ex premissis ꝙ ex iaz dictis sequit talis ꝙsequẽtia ꝙ filij fratris premortui excludunt in totũ fratres supstites ex altero parente. Tñ deinde in fi. dicit hoc est qr in locũ patrũ suorum succedũt. Ex quo tex. ponderat Fran. de are. ꝙ ista ꝙsequẽtia ẽt in materia correctoria est iuridica, nepos de iure nouissimo correctino in locũ patris sui ponit vt succedat cũ patruo, ergo debet poni in locũ patris sui vt totaliter excludat filium illum quẽ pater suus totaliter excluderet. Secundo ponderat quod clare probat ille tex. quod qualitas propter quã pater excludit
33 aliũ infinit in nepotẽ qui eius loco ponitur, quia † esse primoge nitũ est quedam qualitas q̃ ita ex actu nature sibi ineſt sicut esse vtrinqꝫ ꝙiunctũ, ꝛ maxime qr subrogatuz sapere dz naturam sui subrogati. l. j. §. hec actio. ff. si quis testõ liber esse iussus fuerit, ꝛ ꝓsona subrogata vtitur eisdẽ priuilegijs quibus ille in cuius lo co subrogaẽ. l. decernimus. ꝛ ibi Bar. C. de aqueduc. li. xj. ꝛ ꝓ hoc dicit esse casum optimũ q. ꝓprie loquit de priuilegio priori tatis tpis. quẽ ẽt ad hoc ibi not. Bar. in l. cõperimus. de põ positis sacroꝝ scrinioꝝ. C. lib. xij. Per has rõnes ꝛ plures alias pro hac opi. ꝙcludit vt potes ꝓ ociũ diffusius ipsum videre.

Nono hanc opi. amplexus est And. barb. in. ij. vol. ꝙsilio. ꝙsi. x. vbi in indi uiduo casu ꝙ Alex. vbi. §. ꝙsuluit pro nepote ꝙ scõo genitũ. ꝛ lz longo verboꝝ inuolucro ꝙclusionẽ istã ꝓsequatur, tñ in effectu vnam rõnẽ facit, qr eadẽ censeẽ ꝓsona pater ꝛ filius. l. fi. C. de i pub. ꝛ al. sub. ꝛ ad hoc adducit glo. quã dicit in iure esse solita riã. in l. ij. C. qui etate se excusant. li. x. vbi hẽ qõ estimuz patris dẽ estimũ filij ẽt vinẽte patre. Aliã gl. adducit singularẽ i. c. fi. xxiij. q. j. q̃ dicit qõ filius regis appellatur rex vinente patre re ge, ad qõ adducit illud Vir. de Ascanio filio Enee. Sic ocu los, sic ille manus, sic ore ferebat. Adducit ẽt illõ qõ scribit sũ mus hystoriaꝝ pater Lin. in li. xij. de bello puni. de Annibale filio Hamilcharis qõ cũ exercit⁹ vidisset Annibalẽ arbitraba tur ipsum videre Amilcharẽ, ꝛ pro hoc facit gl. fi. in. c. j. §. fi. õ
34 feu. cogni. vbi dẽ † qõ mortuo vassallo eius filius nõ dẽ feudu acquirere, sed acquisitũ capere. ꝛ ibi bal. dicit modũ illũ loquẽ di esse sapidũ ꝛ pulchrũ. Et ita filius primogeniti põt dici ꝑmo genitus nõ ex toto ficte, sed ex parte vere, cũ eadẽ sit substãtia ꝛ caro cum ipso patre. c. hac auctoritate. xxxv. q. Per hanc rõ nem aliis pluribus allegationibus fulcitam quas omitto, dicit Barba. qõ apponit gladius ad radicez huius hesitationis, vt per eũ ponunt multa motiua q̃ fiunt ꝓ docẽtes in l. cũ antiquio ribus. C. de iure deli. cũ aliis pluribus locis. Cũ ergo pater ꝛ fi lius cẽseant eadẽ ꝓsona succedit regula, qõ vbi duo quoꝝ vnuz venit appellatione alterius largo sumpto vocabulo, ꝛ eadẽ est rõ in vtroqꝫ, ꝛ exponunt in iure tũc dispositio loquẽs in vno ve rificeẽ in reliquo. pro hoc est gl. in cle. j. de rescrip. iunc. glo. in cle. auditor eo. tit. in cle. i. de elec. cũ si. ꝛ ad hoc vide duo ꝙsil. Lud. de ro. ꝙsi. cxxvj. ꝛ ꝙsi. cxl. vbi ꝙsuluit ꝙ prouisio testato ris circa filiũ cõprehẽdit nepoteẽ, ꝛ ita determinat ꝛ ꝙsuluit ab ba. Panor. cõsi. lxxvj. Et pro hoc sine mẽdicatis suffragijs vr esse tex. in l. filij iuncta l. liberoꝝ. ff. de ver signi. ꝛ dicit And. barb. in ꝓdcõ ꝙsi. qõ vidit quãdã apostillã manu celebris doc. Joã. de ana. sup. l. j. C. õ ꝙdi. inserris ad recollectas. d. Flo. do
35 cto. Bono. vbi refert qõ tũc tpis fuit qõ in fcõ † si statutuz vel testator loquẽs de filio habeat locũ in nepote. Et refert ipsum do. Flo. ꝛ doc. Bonon. cõsuluisse qõ sic, refert ẽt Raph. ꝛ do cto. Paduanos ꝙsuluisse ẽriũ, sed ꝙsi. doc. Bonon. obtinuis se. Et dicit ibi Jo. de ana. hãc partẽ fore veriorẽ. ꝛ ita dicit bar ba. vbi. §. qõ tota pene iurisprudẽtia antiqua ꝛ moderna sequit hãc partẽ vt veniat nepos. Et ita i hac. q. ꝙcludit And. barb. dicẽs qõ non est admirandum qõ rex Robertus, ita decideꝛit apud auenionẽ, vt. §. diximus, ꝛ tñ ipse ẽriũ obtinnerat ꝓ se tãqꝫ secũdogenitus ad exclusionẽ filij ex ꝑmogenito, qr ipse rex Ro bertus obtimuit, vt pars, sed postea decidit vt iudex. Primo casu caro ꝛ sanguis sibi reuelauit. Secũdo casu vt iudex proces sit. Et ideo dicit Bal. in. d. l. si vina. qõ rex Robertus ꝙscientia motus procurauit, qõ illustris regina Joãna dareẽ in matrimo niũ filio regis Ungarie ex dispẽsatione summi ponti. vt sic re gnũ Sicilie de quo agebaẽ, ad filiũ regis Ungarie reuertereẽ adest qua iuris dispositione pertinere debebat. Concludit er go Barb. pro nepote ꝙ patruũ dicẽs qõ doc. maiores pondere numero ꝛ mensura hanc opin. tenuerunt.

Decimo hanc sententiam tennit So ci. ꝙs. cclij. vbi per plures rõnes arguit ꝓ secũdogenito. i. patruo ꝙ nepo tẽ. Sed pluribus alijs rõnibus, ꝛ fortioribus pro nepote ꝙ pa truũ ꝙclusit maxime ex doctri. Bar. in l. liberoꝝ. ff. õ ver. sig. vbi vult ꝙ si ex persona statuti filius masculus excludit feminã ista dispositio extẽdit ad nepoteẽ masculũ, ꝛ lz Bal. quez sequit
36 imol. in l. si vero. §. de viro. ff. solu. mat. ẽriũ dicat, qñ ratio non est in l. scripta, † qr priuilegiũ alicui concessum extẽdi non dz ad eius filios ex quo agit de preiudicio alterius. Et ita dz stricte interpretari, vt est tex. quẽ ibi ad hoc not. Bal. in l. ij. C. de bo nisꝫ lib. ꝛ in. c. j. §. cũ vero qui feu. da. pos. in vsib. feu. doc. ca no. in. c. dilecti. de dona. extra. Tamẽ dicit Soci. qõ Bart. mouet alia ratione efficacissima, ad quã Bal. nõ rñdit, vult. n. ibi Bar. ꝙ nepos ex filio excludat feminã, qr nepos subrogaẽ loco filij, ꝛ subrogatũ dz sapere naturã eius cuius loco subroga tur, vt superius est expressum. Alias plures rationes adducit, quas nõ refero, qr pro bona parte sunt Fran. de areti. in predi. cõsi. ꝛ alioꝝ doc. ita qõ nihil aut parũ suo marte ad ꝙfirmatio nẽ huius opi. dixit, vt poteris ex scriptis suis ꝑpendere. ¶ Un decimo hãc opi. tenuit Jo. fab. in §. cũ filius. insti. de here. q̃ ab inteſt. deferun. col. j. per tex. in illo §. ¶ Duodecimo hanc ptẽ tenuit Sely. in. c. prudẽtiã. de offi. deleg. col. ij. in fi. sed simpli citer refert de hac materia Old. ꝛ Panor. in ꝙsi. §. alleg. Pos sent ꝛ plures recentiores referri, sed his erimus ꝙtẽti, ne nimia copia fastidiat

Nunc venio ad tertiam partem

prin. huius. q. s. qd i hac. q. sit tenẽdũ. Ex precedẽtibus. n. tres vidimus princ. opinio. ꝛ snias. Prima fuit Othonis imperato ris q estimabat arduitatẽ ꝛ nodositatẽ huius. q. nõ cõmode iu ridicis sanctionibus terminari posse, sed solo gladiatorio indi cio, vt. §. deduximus ad ꝑn. bui⁹. q. ꝛ ꝓ hac snia Othonis facit ꝙ solẽt alle. fouẽtes institiã duelli, q dñt ꝙ i duello Dei indi tiũ versaẽ, ꝛ sp ille q fouet institiã obtinet miraculose ꝓ illõ psal miste. Justus vt palma florebit ꝛc. õ quo videre poteris Pari dẽ de puteo i trac. de re mili. c. vj. ꝛ c. viij. Licet tñ illõ nõ asse rat, vt. §. dicemus. itẽ ꝓ hoc indicio Othonis hoc facit ꝙ late cõ suluit Signo. de ho. ꝙsi. xcvj. vbi lz valere ꝙsuetudinẽ, vt q̃ icer ta sunt, ꝛ q̃ ꝓbari nõ ꝑñt duello decidanẽ. Itẽ tertio vltra alleg. per Signo. facit, qr vtilius est scãdalũ nasci qꝫ veritatẽ relinq. c. quis scãdalizauerit. de reg. iur. c. nemo. xj. q. iij. Quarto con firmaẽ. qr duellũ maxime ꝙformaẽ iudiciali liti, vt no. dicit Pa ris de put. in predic. trac. c. ix. vbi inquit qõ sicut i iudicio tres sunt ꝓsone. s. index actor ꝛ reus. c. foros. de ver. sig. extra, ita in duello est persona iudicis. s. principis auctorizantis duellũ, per sona prouocãtis ꝛ persona prouocati. Et quemadmodũ in iudi cijs allegatur suspitio iudicis, ꝛ loci. c. insinuãte. ꝛ. c. causamqꝫ. de officio deleg. clemen. pastoza. §. pisana. de re iudica. c. vene rabilem. de electio. §. cum simili. Ita ẽt in duello vt potes late videre per predictũ Pari. de puteo in predic. trac. li. ij. c. x. ꝛ

ca. seq.

ca.seq. Ité sicut in iudicijs precedit citatio ita in duellis ꝓcedit diffidẽtia siue datio pignoris, ꝙ sanguinolẽtũ appellaꝫ vt ꝑ paridẽ in ꝓdicto trac.li.j.c.iij. ⁊ sicut in iudicijs iuraꝫ de calũnia ita in duellis ꝑ ꝓdictũ Paridẽ lib.j.tit.de iuꝝ prestãdo a pugnatore. Ité sicut in iudicijs actor primus dat libellũ, vt auc.offeratur de litis ꝙtesta. ita pronocator primus pugnã intre dꝫ ⁊ presentare ensem pro libello.l.fi.C.de iure delib.vbi hẽ qđ mili
38 tes arma scire potius ꝯ iura debẽt. † Ité sicut i iudicijs fertur sntia,⁊ aliqñ appellaꝫ,ita ⁊ in duellis vt ꝑ ꝓdictũ Paridẽ in ꝓdic.trac.lib.x.⁊.xj. Et ita per hec fundamẽta vẽ ꝙ rõnabiliter sit iudicio gladiatorio hec qõ terminãda. Sed qcquid senserit Otho imperator,⁊ nõ obstãtibus fundamẽtis ꝓdictis gladiatoriã illã determinationẽ a rõnis dictamine alienã esse dico pluribus rõnibus. Primo qꝛ sic tẽtaꝫ Deus ꝛ illud euãgelicũ. Nõ tẽtabis dñm Deum tuum,⁊ hanc rõnẽ tetigit gl.in.c.ij.de cleri.pugnã.in duello,extra bo.est tex.in.c.fi.⁊ fere per totũ tit. de vulg.purga. extra.text.in.c.monomachiã.ij.q.v. Scõo qꝛ aliqñ ⁊ sepe contingit ꝙ ille qui vexꝫ ius hꝫ supereꝫ,iuxta illõ ꝙ hẽ in.l.lombarda. ¶ Multos vidimus sub clypeo iusto perijsse.fortuna.n.belli vt inquit Senec.vlt.trage.semp i ancipiti loco est. Et ita iudiciũ illud iuridicũ dici nõ potest,cũ sepius contingat vt ledaꝫ,⁊ iniuriã patiaꝫ pars iustitiam fouens. Et inde nõ dꝫ iniuriaꝝ nasci occasio,vnde iura nascunt.l.meminerit cuꝫ cõcor.alle.in gl.in ver.nascunt.C.vñ vi.ideo dicebat Tul. cedant arma toge. Pro quo vide glo.in auc.vt oẽs obediant iudicibus prouincijꝝ,vbi ẽt dicit tex.in prin.fortitudinẽ q̃ nõ est cũ iustitia,nõ laudabimus. Tertio qꝛ adinuẽta sunt duella diabolica inspiratione ad mortes hominũ ⁊ pericula animarũ,vt in fi.dicit tex.in.c.j.de torneamẽtis extra. Et pro quo vide Panor.⁊ Jo.de ana.in.d.c.ij.de cleri.pugnãti.in duello. Old.ꝙs.
39 cxcj. † Et ideo dicebat Jo.de ligna. in suo trac.de duello.§.circa tertiũ.⁊.§.circa.iiij.membꝝ,qđ duellũ prohibitũ est ⁊ iure diui.⁊ in.cinꝰ.⁊ cano.qđ latissime deducit,iõ ad eũ poteris recurrere. Quarto confirmo ex vulgata illa rõne, qđ quelibet offensio personalis maior est omni reali.l.in seruoꝝ.ff.đ pe. Hinc dicit tex.multũ not.in.l.sancimus.C.de sac.san.eccle.in fi. non esse absurdũ animas hominũ.⁊ ibi glo.exponit.i.animata corpora qbuscũqꝫ causis vel vasis,vel vestimẽtis ꝓferri. Et ita a ꝛ rio sensu ibi probaꝫ absurdũ esse pro rebus temporalibus, corporis periculũ inire,facit ad hoc bo.tex.in.l.in pecudũ.ff.đ vsu. cũ fi. Et ita iudiciũ istud gladiatoriũ a iuridico tramite prorsus alienũ est. Nõ ob.qđ Otho iperator ita fecerit qꝛ nõ ꝙ fit,sꝫ ꝙ fieri dꝫ insipientẽ est. Ideo elegãtissime dicebat Proculus in rit.dꝫ.in.l.sed lꝫ.ff.de offi.presi. Nõ tã spectãdũ est qđ rome factũ est ꝯ qđ fieri debeat. Nõ ob.scõo ꝙ Signoro.tenuit ꝙsuetudinẽ.s.duelli valere,qꝛ hoc falsum est vt tenẽt doc. in.d.c.ij. de cle.pugnan.in duello,maxime qꝛ ꝙsuetudo talis esset peccati nutritiua,⁊ sic improbanda.c.penul.de consue.extra. ⁊ ideo dicit Spec.in tit.de accu.§.sequit.ver.sed quid. qđ abolita est ꝙsuetudo regni Frãcie permittẽs duella. Tñ Paris de puteo in ꝓdic.trac.de re mili.c.ix.dicit qđ inter armigeros ꝙsuetudo talis non esset ex toto illicita,saluo tñ dicit ipse iudicio ecclesie. Et profecto longe securius est ꝛiũ indistincte tenere rationibꝰ.§.scriptis. Nõ ob.tertio qđ melius est scandalũ nasci ꝯ veritatem relinq,qꝛ hoc stante nõ probanꝫ duella permissa cũ ꝓbatio ꝑ duellũ vt plurimũ sit defectiua,vt.§.declaranimus. Et ita scãdalũ nasceretꝫ, ⁊ veritas nõ eruereꝫ certitudinaliter. Nõ obst. quarto qđ duellũ hꝫ ꝙformitatẽ cũ ordine iudiciali, qꝛ vt dicit
40 Jo.de ana.in.d.c.ij.de cle.pugnan.in duello. † Licet videatur duellũ habere formã iudicij,tñ nõ est einsdẽ nature, qꝛ in iudicijs seruari dꝫ equalitas que hic seruari nõ põt.c.cũ inter de exceptio.cũ si. Alie sunt ẽt differẽtie rõnes,quas tu ipse ex predictis cõijcere poteris.de materia duelli vide Bar.in tit. de alie.na.feu.in vsib.feu.vbi,xl.mouet.q. Bal.in tit.de pa. tenen.§. si qs boiez Jo. đ lig.in trac. đ duello,⁊ diffusius ceteris ꝑ Paridẽ de pu.in suo copiosissimo trac.đ re mili. ¶ Alie sunt dne opi.inter se mutuo aduersantes,vt.§.latissime deduximus. Alig etenim fouẽt partes patrui reliqui partes neporis. dicã ergo cũ Soci.elegãtissime cõsi.cl.col.xxvj. Visis tandem difficultatibus multiplicibus q̃ trãsiuerunt in Pthisim ⁊ incalluerũt vtriqꝫ incurabiliter,qꝛ prefati excellẽtis.doc.induruerunt qui libet in suis opi.idõ consuimus nolẽtes de nobis magis ꝙfidere ꝯ deceat,turius fuisse banc fabã alij q iudicaturus esset, cuidã relinquere ꝯ inter tantos iuris patres nostruꝫ tenue ꝓferre iudiciũ,maxime cũ dicat Bal.in ꝙsi.cclxxv.scõe partis incip. Quod ꝑ regula.qđ ista qõ ꝙsistit potius in ingenij qualitate ꝯ possit pro vel contra,ꝑ veritate determinari,ita qđ asserere certitudinaliter est superstitiosuꝫ potius ꝯ discretũ,sunt ꝟba bal. super hac.q.in individuo. Ideo vt dicit gl.in cle.j.de sepul.in ꝟ.sepelire.ad prin. Hoc dubiũ,⁊ similia principis declarationem potiusꝫ scribentis opi.exposcunt. Idcirco recte inter nostrates Parisiẽ.ꝙsuetudine scriptis mãdata expresse ad ambiguitates istas ꝓfligãdas ꝓuisum extitit ꝑ nepote ꝛ secũdogenitũ,vt habes tit.succes.§.fi.⁊ hoc maxie † qꝛ interpretatio ꝑscripta dꝫ esse tex.legis,vt pulcherrime inquit Bal.in.l.ex hoc iure.ff.de iusti.⁊ iur.col.iij.ad prin.⁊ que ꝙsuetudines cum Parisiensi concordent seq.lib.deducetur.
41

SVMMARIVM

1 Postbumus ex filio primogenito an in successione aui preferẽdus patruo quo ad primogenituram.
2 Homo ante generationẽ,⁊ natiuitatem dici non potest.
3 Natus an ⁊ quando dicendus qui adhuc in vtero est.

¶ Questio.xxvj.primi lib.

1 Edpõt dubiũ exoriri. † Vtrũ postbumus ex filio primogenito mortuo i successione aui sit ꝓferẽdus quo ad ius primogeniture ꝙndũ. Et ꝓmo vẽ dicendũ qđ nõ,per tex.in.l.quid ergo.§.penul.ff. de vsufruc. vbi queritꝫ an vsufructuarius dẽat sũmittere in locũ capitũ mortuoꝝ đ iã natis an dẽat expectare nascitura.⁊ ibi determinaꝫ ꝙ dꝫ sũmittere đ natis.ita i ꝓposito vẽ qđ dꝫ fieri subrogatio quo ad ius primogeniture ꝙndũ potius de persona patrui iã nati ꝯ de persona neporis nascituri. Secũdo ꝓbaꝫ hec pars ex bis que determinanꝫ per Old.in quadã disputatione q̃ alias fuit in ciuitate Padue quã refert Albe.de rosa.in tit.de sta.bo.ff.l.qui in vtero.col.pe.vbi post Old.determinat qđ stãte statuto ciui.qđ in locũ ꝙsiliarij mortui dẽat ꝓximior de parentela subrogari,si moriaꝫ ꝙsiliarius postbumo relicto ex filio,⁊ fratre patruo postbumi preferẽdus erit patruus postbumo, ita qđ ꝓp spẽ postbumi nõ dꝫ retardari subrogatio,imo statiꝫ fieri dꝫ ꝑ tex.i.l.ergo ꝯ diu.ff.de fideicõ.liberta.tex.in.l.petitionez. §.fi.C.de aduo.diuerso.iudi.tex.in.l.j.C.de agen.in rebus li.xij.⁊.l.si quis ex corpore.C.de murileg.⁊ꝑ đ dicit esse casuꝫ expressiꝫ in.l.nullus.la.ij.de decurio. lib.x.C. Tertio ꝑ hac pte facit, qꝛ ꝓgenituꝛe ius ꝙseqꝫ qui ꝓgenitus est. Sed postbumus iste nõ põt ꝓgenitus dici cũ nõdũ genitus sit. † Ñn.gnationẽ ⁊ natiuitatẽ hõ non dẽ ꝑ illud ꝙ dẽ in simbolo ⁊ in missa cantaꝫ. Et homo factus est,quasi velit qđ añ natiuitatem nõ dicaꝫ hõ. Et ita ponderat Albe.de ros.in.d.l.qui in vtero. col.iij.adducẽs tex.in.l.sed addes.§.si quis mulierez.l.locati. ¶ Sꝫ in ꝛiã partez potius est inclinandũ ꝙ imo postbumus sit preferendus patruo ad ius primogenituꝛe ꝙsequendũ respectu aui. Primo qꝛ videmus ꝙ lꝫ libertas sit qđ fauorabile ꝑ spez tñ postbumi retardaꝫ.l.neratius.ff.de manumis.testa.l.intelligendũ.ff.de verb.signi.l.cũ quasi.§.elegãter.ff.de fideic.liber. Scõo qꝛ ẽt bonũ publicũ retardaꝫ ꝑ obstaculum postbumi qui speraꝫ.l.imperator Adrianus.ff.de sta.bo.l.si ventis.ff. de vẽtre in pos.mittẽdo.l.nõ ambigendũ.ff.de bo.pos.l.fi.C.de bonis proscriptoꝝ,imo ẽt si vertereꝫ priuata vtilitas.l.j.§.fi.ff. de ven.inspi.l.j.§.si quis ꝓximi or.ff.vñ cogna.l.pe.§.vñ legi.ff. l.antiqui.ff.si pars hẽreditatis petaꝫ.l.j.§.si vẽter.ff.quis ordo in bo.pos.seruet.l.cũ qdẽ.§.ꝙ dẽ.ff.de acqui.here.cuꝫ si. Tertio
3 ꝑ hac parte vẽ esse casus in.l.qui in vtero.ff.de sta.bo. † vbi formaliter determinaꝫ ꝙ qui in vtero est hẽ ꝑ nato quo ad sũ cõmodũ. Ad idẽ est tex.in.l.ij.ff.de excusa.tuto.in.l.cuꝫ pater.⁊ ibi Bar.ff.de nego.gest.glo.in.l.cũ autem.in ver.in pluribus. de tutel.ff.ita ꝙ iuris fictione ijsdẽ cõmodis vtiꝫ ac si iaꝫ natus esset excludere patruũ stãte ꝙsuetudine.§.d.ergo ⁊ ipso existẽte adhuc in vtero patruũ excludet. Ad alleg.§.signãter ad disputationẽ Old.dic ẽt ex bis que hñr ꝑ Albe.in.d.l.qui in vtero in fi.ꝙ ibi nõ agiꝫ principaliter de cõmodo eius qui in vtero est,sꝫ de bono publico vel rei pub.in occurrẽtibus salubriter ꝙsulatur,vt.l.pupillus.§.decuriones.ff.de verb.⁊ rerũ significa.⁊.C.de ratione militaris annone.l.pen. Ité qꝛ lꝫ postbumus habeat esse naturale nõ tñ hꝫ esse ciuile quo ad illud officiũ ꝙsiliarij,vt.l.ad rempublicã.C.de mune.⁊ bono.cũ simi. Per predicta ẽt clara est solutio ad id ꝙ dictuꝫ est ꝙ primogenitus ius primogenituꝛe cõsequitꝫ,iste primogenitus nõ est,ergo ꝛc.quia vt dictum est in precedentibus pro genito habetur.

Liber secundus de Primogenitura domi. Joannis le Cirier.

Index questionum libri secundi.

De excellentia iuris primogenite, & diuersa nuncupatione eius. q. j.
Quotuplex sit ius primogenite. q. ij.
Utrum omnes primogenite prerogatiue hodie locum habeant & quid in his de iure sit censendum. q. iij.
De consuetudine Parisiensi circa ius primogenite, & de cõcordia vel discordia plurium aliarum consuetudinum. q. iiij.
Utrum primogenitus maiorem partez in hereditate patris habens teneatur etiam maiorem partem debitorum patris soluere. q. v.
Utrum circunscripta consuetudine primogenitus iura primogenite ꝙsequi debeat in hereditate patris & matris. q. vj.
Utrum prerogatiue iuris primogenite consuetudinarij extẽ dantur ad bona extra territorium consuetudinis sita in bonis immobilibus. q. vij.
Utrum consuetudo iuris primogenite vnius territorij extendat̃ ad aliud territoriũ in bonis mobilibus. q. viij.
Utrum consuetudo iuris primogenite vnius territorij extendatur ad iura, & actiões in alio territorio existentes. q. ix.
Utrum consuetudo vnius territorij liget forenses ibi existentes. q. x.
Utrum virtute consuetudinis circa ius primogenite secundo genito clerico fiat preiudicium. q. xj.
Utrum ius primogenite in dignitate imperiali locum aliquãdo habuerit, & an hodie locum habeat, vbi pulchre de translatione imperij. q. xij.
Utrum ius primogenite habeat locum in regnis & principatibus. q. xiij.
Utrum filius primogenitus succedat in regno, & quare. q. xiiij.
Utrum expedientius sit principem aut regem per electionem assumere vel per successionem. q. xv.
Utrum primogenitus virtute cõsuetudinis possit succedere sine scrupulo cõsciẽtie in tota hereditate paterna. q. xvj.
Utrum si succedat primogenitus in totum reliqui filij mẽdicabunt, vel tenebitur eis primogenitus quicquam pro alimentis secundum qualitatem persone distribuere. q. xvij.

SVMMARIVM

1 Homo cur post bruta creatus.
2 Primogeniti in veteri testõ pro sacro misterio assumebantur.
3 Primogenite ius multifarias habet appellationes.
4 Primatus quid sit & denotet.
5 Primates qui dicantur, & in quo foro olim erant. 6.

Questio. j. secundi. libri.

1 Excellentiam iuris primogenite testat̃ Augustinus dicens. Jus primogenite magne dignitatis & excellẽtie esse † Et ea rõne Deus hominem post bruta creasse, ne homo sumeret causam superbie ex ordine geniture. Creatus. n. fuit ad imaginem Dei quãtum ad naturalia. Et iõ dicit tex. no. in. l. si quis in metallũ C. de penis. ꝙ facies hominis ad instar celestis pulchritudinis fedari non dz, & ad sillitudinem quãtũ ad gratuita. i. virtutes ex quibus ingeri poterat supbiendi occasio, & hac de causa primus homo i agro Damasceno formatus ex limo terre in Paradisum ẽ trãslatus, vt sciret ꝙ esse Paradisi nõ est nature, sed gratie. Ita no. refert Card. Zabarella. col. v. in. c. i. de sum. trini. & ibi Pañ. colũ. v. ver. ij. queritur. Alie tñ ibi per doct. assignãtur rões de posteriori hõis creatione, vt ibi per Car. & Jo. An. quas nõ
2 refero cũ non ꝓposito cõgruant. † Excellentiam etiã huius iuris demonstrat ꝙ habetur in testamento veteri pluribus locis, vbi Deus sibi ꝓ ministerio sacro solos ꝓmogenitos destinauit. Et ita hoc iure primoge. qualificatos sibi reseruauit. vt Exo. xiij. Sanctifica mihi omne primogenitũ qđ aperit vuluã in filijs Jsrael. & Exo. xxij. Primogenitũ filioꝝ tuoꝝ dabis mihi, cũ si. Aliunde ẽt colligere potes dignitatẽ primogenite ex eo qđ dr̃ Psal. lxxxviij. vbi dr̃. Ego primogenitũ ponã excelsum pre regib9 terre. Et ibi Hie. & lyra exponit. i. honorabilẽ sicut ẽ primogenitus. Quia rõne huius iuris & qualitatis primogenite ceteris est honorabilior, vt j. apparebit latius ex enarratione
3 iuriũ primogenite. C † Hoc aũt ius ꝓmogenite multipharias bz nuncupationes. Aliqñ primogenita in plurali pro hoc iure primogenite sumunt̃ vt hr̃ Gen. xxv. ibi. Primogenita mea ante tulit. & xl. ibi. Et primogenitus iuxta ꝑmogenita sua cũ si. Aliqñ appellat̃ primatus, vt est tex. in. c. qꝫ periculosus. vij. q. j. Et merito appellat̃ primatus istud ius primogenite, pro quo vide duos tex. not. satis illud inuẽtes. Vnus est in epistola Pauli ad Colossenses. c. i. ibi. Et ipse est caput corporis ecclesie qui est prin. primogenitus ex mortuis, vt sit ipse oibus ꝑmatum tenens. Et ad idẽ tex. Eccle. xxiij. c. vbi sapientia in persona verbi. i. filij Dei loquitur hoc modo. Ego ex ore altissimi ꝓdini primogenita ante omnem creaturã. Et deinde paulo post subiungit. Gyrum celi circuiui sola, & profundũ abyssi pene traui, & in fluctibus maris ambulaui, & in omni terra steti, & in populo, & in omni gente primatũ habui &c. Et ita optime proba
4 tur in his duabus auctoritatibus, † qđ primatus dr̃ respectiue ad primogenituram. Jtez ẽt recte alio respectu primatus sumit̃ pro iure primogenite. Naz primatus denotat superioritatez, ꝙ optime ꝓbat̃ ex eo ꝙ hr̃ eccle. xxv. c. vbi dr̃ quod si mulier primatũ habeat ꝝria est viro suo. Primatum quidem. i. superioritatem. Hinc dr̃ in. c. multi. xi. di. in fi. Quicunqꝫ desiderauerit primatũ in terra, inueniet ꝓfusionẽ in celo, nec inter seruos Christi computabitur qui de primatu tractauerit. Et paulopost subiungit ꝙ nõ qui maior fuerit in honore inter homines, ille est iustior. & ita optime probat ille tex. clare qđ primatũ dz habere qui superior est in honore, quez tex. poterat allegare Lucas de
5 penna. C. de Alexandrie primatibus. † vbi dicit qđ primates ꝑ prie sunt qui iter reliquos maioris sunt auctoritatis, potestatis, vel dignitatis, pro quo nihil alle. sed predi. tex. satis est ad hoc rotundus. Hinc primas appellatur qui in aliqua patria superior est reliqs prelatis tã metropolitanis qꝫ epis, vt est tex. in. c. cleros. versi. ordo vero epoꝝ, xxi. dist. de hoc vide Panor. in c. exposuit. in. ij. no. & dilatio. extra. vide gl. in. c. de psona & c.
6 epus. lxvj. dist. & ibi Archidiaconũ. † Hinc ẽt primates in foro seculari antiquitus erant, qui in prouincijs superioritatez habebãt, ad quos qui per reliquas ciuitates cõmorabantur, vbi ad aulam imperatoꝝ vel regum confugere non poterant ꝓ oppressionibus eoꝝ vel iniustitijs confugiebant, in quoꝝ locum hodie primates ecclesiastici sine patriarche ꝙ idem est, successerunt. de quo vide text. notabilez in. c. prouincie. xcix. dis. Vbi quo facit bonus tex. in. l. primates. C. de inde. hinc ẽt primates dicebant̃ qui superiores erãt in aliqua domo. bo. tex. in. l. ij. C. & his qui latro. Et ita nõ est mirum si primogeniti ius primatus appelletur cum in domo inter reliquos fratres superioritatem habeat vt apertius patebit ex dicendis in proxima. q. Aliqñ etiã vocatur ius maioratus, vt in pluribus locis, vt diximus superiori lib. titul. j. Apud nostrates secũdũ vulgarem elocutionem ius annositatis appellatur, vel ius anegij.

SVMMARIVM

1 Primogenitura habet vigintitria priuilegia, & prerogatiuas quas vide vsqꝫ ad. q. finem.
2 Primogenita que primogenitus habebat que erant.
3 Primogeniti domino sanctificabantur.
4 Primogenitus an dicendus maior natu.
5 Tituli materia ad rubricam referenda.
6 Senior in. c. ceteros conuocare potest.
Claues rei cõis inter heredes penes quem relinquende.
Dignitas superueniẽs in iam ordinatis an quicqꝫ operetur.
7 Argumentũ de rebus ad personas valet.
8 Antiquior est presumptiue sapientior.
Opinioni cõmuni aut glose quando standum.
9 Seniozis vmbra plus valet qꝫ iuniozis eloquentia.
10 Fidelitatem in feudo quis filiorum post patris obitum prestare debeat.
Questio cur a reo iuniori incipienda.
11 Primogenite magnificentia & reuerentia.
12 Dominos plures habens cui seruire teneatur.
13 Correptio & castigatio iter fratres est impunibilis, & quatenus.
Correptio nimia est offensio.
14 Fratrũ maior an possit alios ad diuisionez prouocare, & ecõtra.
15 Consuetudo scripta an desinat esse consuetudo.

C Questio. ij.

¶ Questio secunda secundi libri.

1 ¶ Am de iuribus primogenitur est discutiendū. ¶ Circa que est aduertēdū qđ gl.in.c q̄ periculosum.vij.q.j.tres ponit prerogatiuas iuris primogeniture.

2 ¶ †Primo qz primogeniti pre alijs in festis z primi sacrificia offerebāt. ¶ Secūda,qz sedebāt ad dexterā patris. ¶ Tertia qz cibos duplicatos recipiebāt. Abb. Pan.i.c.l3.de voto,extra duas superaddit prerogatiuas, vnā ꝑm Jo.an.z sic quartā. ¶ Quarta ergo est qđ ꝓmogenitus habebat bñdictionē pater nā. ¶ Quinta duplicē partē in hereditate patris habebat. Sz ista quinta prerogatiua satis cōsonat illi q̄ ponit gl.in.d.c.quā periculosum. Quia ꝑ hoc qđ haberet duplicatos cibos satis importat illud qđ de hereditate dr̄. Et iō dicit Lucas de penna.i.l.j.C.de primi.eoz̄ q in sacro palatio militāt.lib.xij.colū.viij.qđ male dicit gl.in.d.c.q̄ periculosuz. Quia oia duplicia habebat primogenitus in hereditate patris,per id qđ hr̄ Deute.xxj. ibi filiū odiose agnoscet primogenitum dabitq̄ ei cuncta duplicia. ¶ Sexta prerogatiua est,qz primogenitus benedicebat suis frībus,de his prerogatiuis,vide Demi.in.d.c.q̄ periculosuz,vbi

3 z vltra istas addit septimā. ¶ †Septima ergo est ꝑm aliquos qđ primogenitus habeat primogenita pecoz̄. Sed aliqui dicūt qđ primogenita erāt quedā vestimēta preciosa quibus vti solis primogenitis licebat ꝑm Hug. vide ibidē Prepo.ad princi.de his prerogatiuis vide ēt Bal.in.l.cū antiquioribus.C.de in.de lib.vbi distinguit priuilegia in vita patris a priuilegijs post mortē patris. Qm̄ primogeniti in vita patris habebāt priuilegia,de quibus.s. Sed post mortē ipsius patris habebāt aliud priuilegiū,puta ius succedēdi ipsi patri,de quo in.d.c.licet.extra ỏ voto. ¶ Marti.de carra.in predcō epitomate de primogenitura meminit,octo tn̄ ponēs,qz duas facit de septima super iuis relata. Et tractat an predicte prerogatiue obseruentur hodie,ỏ quo amplę sequēti qōne disseremus. ¶ Octauā prerogationē vz̄ ponere Marti.vbi.s.qn̄ refert de prouerbio illo vulgari,quo cauetur qđ primogenitus hereditatis diuisionez facere potest,z minoz eligere qđ nūc nō tāgemus,sed in sequenti.q.suo loco luculentissime explicabimus. ¶ Ultra istas octo prerogatiuas ha-

3 bemus alias quāplures nuq̄ hactenus recollectas. ¶ †Nona ergo erit primogeniture prerogatiua, qz soli primogeniti sacerdotes erāt,z sanctificati dño per id qđ hr̄.Exo.xiij.Sanctifica mihi omne primogenitū qđ aperit vuluā in filijs Jsrael,taz de hominibus.Et Exo.xxij. Primogenitū tuoz̄ filiorū dabis mihi.Et expressius forsan q̄ alibi hr̄ Numeri.iij.vbi dr̄. Ego tuli leuitas a filijs Jsrael pro omni primogenito qui aperit vuluam,erūtq̄ leuite mei,meū est primogenitum.Et numeri.viij. Hec sunt oia primogenita filioz̄ Jsrael,tam ex hominibus q̄ ex iumentis ex die quo percussi omne primogenitū in terra Egipti,sanctificaui vos mihi z tuli leuitas pro cunctis primogenitis filiorū Jsrael, tradidiq̄ eos dono Aaron z filijs eius de medio populi,vt seruiant mihi pro Jsrael in tabernaculo federis. ¶ Pro decima prerogatiua occurrit in mentē tex.Gen.xlviij. c.vbi ꝓbat qđ si cōtingeret pluribus filijs simul benedici, debebat poni manus dextera super primogenitū seu maiorē natu. Et sinistra super secūdogenitū siue iuniorē,dicit.n.ibi tex.loquens de Jsaac qui extēdēs manū suā dexterā posuit super caput Effraim fratris iuniozis,sinistrā autē super caput Manasse q maioz natu erat cōmutās manus. Et paulopost subiungit. Videns aūt Joseph qđ posuisset pater suus dexterā manuz super caput Effraim graniter accepit,z apprehensaz manū patris leuare conatus est de capite Effraim,z trāsferre.s.caput Manasse, dixitq̄ ad patrē,nō ita quenit pater,qz hic est primogenitus pone dexterā tuā sup caput eius zc. Hec ergo erat decima prerogatiua,nisi velis eā referre ad scdaz.s. Cū certe satis bene con-

4 gruit,qz esse ex q̄ntia illius vr̄. ¶ †Undecima ꝓrogatiua iuris primogeniture vr̄ posse colligi ex his que hr̄ Gen.xxxviij.ca. Ibi ingredere ad vxorē fratris tui z sociare illi vt suscites semē fratri tuo. Ille sciēs nō sibi nasci filios introiens ad vxorē fratris sui semē fundebat in terrā ne liberi fratris nomine nascerētur zc. Ecce ille cui imperabatur erat Onam secundogenitus ad suscitādū semē Her primogeniti per illud qđ ante dixerat Bedit aūt Judas vxorē primoge.suo Her.z ibi ēt. Fuit quoq̄ Her primogenitus. Certe ista erat mirabilis seruitus z mirabilis operaz̄ prestatio. Sed hoc nō est sic trāseundū,vt dicem9 in seq.qō. ¶ Undecima prerogatiua primogeniti potest sumi ex eo qđ hz̄ Eccle.xxij.ibi ad prin. Loquere maioz natu decet enim te.s.qđ primogenitus seu maioz natu super agēdis in familia inter ceteros prius loq dz. Et lz Bal.in.c.j.de maio.z ob.z Fely.post euz intelligant id dictū de prelato ecclesie,tn̄ q̄sideratis his terminis maioz natu forsan melius q̄sonaret etati,nisi dicamus qđ ex quo sub ecclesiastico q̄tinent hec verba ad ec-

5 clesiasticas referri debeāt sicut in simili vr̄ † qđ q̄tēta in titu.de bent ꝑm denominationē Rub.intelligi.tex. ad hoc reputatus singularis in.l.imperatoz.ff.de in diē edic.gl.not.in.c.tibi qui. de rescrip.in.vj.in versi.certo.gl.in.c.j.de officio deleg.in.vj. ¶ Decimatertia prerogatiua primogeniti est ex dispositione iuris positiui,de quo.l.fi.ff.de fide instru.vbi hr̄ qđ in diuisione hereditatis instr̄a cōia iter filios debēt remanere penes primogenitū natu. Et per illū tex.inferebat ibi Bal.qđ senioz in.c.ceteros quocare pōt z ad eū ptinet vbi nō est alius deputatus per.c.j.de maio.z ob. Sed aduerte qz tex.ille logr̄ de senioi,z maioi respectu etatis,z.c.j.dz itelligi de senioi receptione i monasterio,z nō respectu etatis Panoz.in.c.auditis.ij. de electio. in.c.cū olim.vj.col.de re ind.z in.c.quesiuit.in ꝑn.de his que fiunt a ma.par.ca.glo.in.c.fi.de q̄sti.in.vi.z ibi Demi. Fely. in.c.j.de ma.z ob.col.ij.z vlt.vbi dicit qđ dictū in.l.ij.C.de decurio.li.x.qđ senioz q̄gregat.c.dz sic intelligi. Sed pro hac prerogatiua vide in terminis Bal.in.l.procura.C.de eden.vbi foz maliter monet hāc qōnē. Pone qđ duo fratres erant habētes instr̄a cōia quoz̄ vnus maioz natu,z ibi dicit qđ penes illuz qui est maioz natu debēt esse ꝑ illā.l.fi.ff.de fide instru.z ēt adducit

6 tex.not. in.l.cū pater.§.pater pluribus.ff.de leg.ij.vbi dr̄ † qđ claues rei cōis inter heredes debēt esse penes seniozem.de hoc vide Lu.ỏ ro.i repe.legis si ꝛo.§.ỏ viro.ff.so.ma.col.l.imo fortius dicit Bal.in.d.l.,pcuratoz qđ ēt si in locū secūdogeniti sui iunioris fratris succederet fiscus,tn̄ adhuc instr̄a cōia manebūt penes ipsum fratrē primogenitū. Quia in his que iam ordinata erant superueniens nihil operat̄.C.de nuptijs.l.fi.cū alijs allegationibus per Guil.de cun.ibidē,z Bal.post eū. Sed Saly.in q̄riū tz,qz talis dispositio instr̄oz̄ nō vr̄ habere actum momentaneū sed successiuū. Et sic priuilegiū successoris ꝑm veritatē tpis z persone dz attēdi.l.cū qdē.§.si debitozes.ff.de vsu.z p-nileginz prioris cessante cā finiri dz.ff.de tutel.z ratio. distra.l. si titia seio.§.vsuras.ff.de leg.ij.Et cū eo transit simpliciter Flo. Alex.distignit, aut ex q̄ctu debent remanere penes antiquioē z digniozem z tunc non inspicitur persona successoris,aut nō ex q̄ctu sed solum rōne maioris etatis,z tunc fatetur qđ optime ꝑcederet opi.Saly.z sequatium,qđ no.qz multū limitat.d.l.fi.ff. de fi.instru.nisi succedens fratri minoi esset dignioz,vt per euz videre poteris. Adde do.Jas.in.d.l.procu.vbi dicit qđ cōiter

7 Moderni tenēt cū hac opi.Saly.z Flo.† Et pro confirmatione facit hoc fundamentum qz vz argum. de rebus ad personas iuxta legem miles ita hr̄dē in prin.ff.de testa. milita. Sz qñ res priuilegiati peruenit ad priuilegiatos assumit priuilegium in.c. vnico.de iure patro.in.vj.z ibi Jo.an.in nouella.c.dilectus.ỏ preben.extra. Panoz.in consi.ix.qđ incipit, hic cadunt quatuoz dubia in.i.volu.ergo idem in personis. ¶ Decimaquarta prerogatiua est quā ponit Bar.in trac.de tyranno.col.ij.qđ q antiqoz est de domo bz quasi prerogatiuaz cnādā iter alios fratres de domo,z vr̄ eos habere in potestate sua, qđ tn̄ dicit esse vez̄ in fratribus minoribus.xxv.annis.z de hoc dicit Barto. vide Fely.in.c.i.de maio.z ob. ¶ Decimaquinta prerogatiua ēt pōt assignari ꝙ vbi aliqd eēt determinādū in vna familia dñt inferiozes frēs q̄tū pñt mozē gerere opi.fris antiquoris.ar.tex. in.c.dño scō.l.dist.ad fi.vbi ỏt tex.formalr qđ quotiescūq̄ i gestis q̄si.discoz̄s sntia inuenīt illius q̄silij magis sntia teneat cuius antiqoz z potioz auto.extat,ad idē fa.tex.in.c.hoc ipsum. in fi.

8 xxxiij.q.ij. †antiqoz.n. ꝑsumptiue sapiētioz ē.c. pozro.lxxxiij. dist.qz plus sapere presumit q in vita diuturnioz fuit,z hac occasione ỏt tex.i.c.sciēdū.xxvj.q.iij.qđ ñ est mirū si demones plurimū sint sapiētes a tpe creationis,qz multas rez̄ experientias didicerunt, hoc tn̄ vez̄ nisi ipse iunioz melioribus rōnibus niteret̄,sicut in simili dicit Panoz.in.c.capellanus.de ferijs q̄ stādū est decisioni glo. nisi alius melioribus,z fortioribus rōnibus moueret̄ ꝑ illū text. ibi subtiliori rōne. Et ad idē dicit. Fely.in. c.i.ỏ q̄sti.col.pe.q̄ stādū est cōi opi.nisi recētioz cuiusdā sit melioriby rōnibus fundata,ꝑ quo ē bo.tex.i.l.j.§.oib9.C.ỏ vete.iur. enu.z ad p̄dcā vides duos bo.tex.vnū.i.l.ij.§.si qs q̄si statu li. ꝛo.sz si seruus.ff.ỏ q̄di.ob cau.vbi opi.Celsi iurisco. verioz existimata fuit q̄ opi.pris sui. Qm̄ celsus rōe bona nāli monebat Scdo vide tex.in.l.potioris.C.de offi.recto.p̄in.vbi dr̄ quod licet optioris gradus iudicibus ab iferioribus cōpetēs reuerē-

tia sit tribuenda. Tñ nõ fit iniuria maioribus si ipsis iunioribus amplius veritas sit renellata. Et ita illũ tex. iducit Lu. ro. i re. l. si vera. ff. de viro. ff. sol. ma. col. l. ꝛ p ꝟ vide Host. i sum. sua. in ꝓnc. col. ij. ℣. nec dedigneť. vbi ad hoc inducit tex. in. c. esto sn biect⁹. xcv. di. c. null⁹. xxix. subiungẽs qõ nõ oẽs ꝓ oia, ſz certi ꝓ certa vel meliores vel deteriores inueniunť. xxxvi. di. c. ꝗnis errare. Et iõ dicebat bea. Augu. Ego eẽs tot annoꝝ a collega, nedũ anniculo paratus sum edoceri. c. si habes. xxiij. qõ. ij. facit illud Euãgelicũ, nolite iudicare ſm faciẽ, sed ſm rectuz iudiciuz iudicate, ad qõ bo. tex. in. c. ego solus. ix. dist. in. c. sicut. xxiij. q. j. † Sed bene vez est qõ vt plurimũ plus vz vmbra senioris ꝗz gladius, sine eloquẽtia iunioris, ſm Bal. in. c. j. extra de renũ. ad qõ satis accedere vř qõ de Marco castricio refert Valerius lib. vj. tit. de lib. dic. aut fac. q Carbone ꝙsule sibi dicẽte multos se habere gladios, rñdit, ꝛ ego annos. ¶ Decimasexta prerogatiua assignari põt ex his q̃ dñr ꝓ Bal. in. ℱ. ꝓterea ducatus. in tit. de phi. feu. ali. p Fede. in vsibus feu. vbi bř qõ ꝓ vno feudo nõ cogiť qs bře plures dños. Si ergo dñs decesserit relictis pluribus filijs qõnis est cui ipsoꝝ debeat fieri fidelitas. ꝛ ibi Bal. plures ponit opi. ꝑut plures sunt õ hac qõne sñie doc. aliqui voluerunt qõ filij inter se pñt ordinare cui eorũ fiat fidelitas, vt. c. oẽs filij. ff de feu. fue. ꝙro. in vsib, feu. Alij vt Jac. õ bel. tenẽt qõ vassall⁹ põt eligere cui velit fidelitatẽ facere ar. l. si quis filio. ℱ. si qs plures. ff. de leg. j. Et ad ꝟ melius facit ſm Bal. tex. l. si qs in grani. ℱ. si cũ oẽs. ff. ad sille. ꝛ ita z gl. in. d. ℱ. ꝓterea ducatus. Alij volunt ꝙ vni filioꝝ vice oiuz quasi corpori vna sit faciẽda fidelitas. arg. l. cui fundus. ℱ. fi. ff. õ
10 ꝙdi. ꝛ demon. sed tãdẽ Bal. cũ hac opi. refidere vř † qõ fiat fidelitas antiquiori filio siue ꝑmoge. ar. l. fi. ff. de fi. instr. ꝛ eoꝝ q̃ not. ꝑ Inn. i. c. i. extra de ma. ꝛ ob. Cũ quo dcõ vř ibi simpliciter trãsire ℱely. in. d. c. i. in fi. ¶ Decimaseptima prerogatiua colligi põt ex his q̃ bñr in. l. j. ℱ. i. ff. de qõ. ꝛ l. vnius. ℱ. i. ff. eo. tit. vbi ꝓbať ꝙ vbi sunt aliqui torquẽdi a iunioribus ꝛ nõ antiquioribus, seu primogenitis incipiẽdũ est, ꝛ ita illos tex. iducit Lu. ro. in. d. repe. ℱ. de viro. col. l. ad ꝓnci. Sed quicquid dicat hoc nõ vř esse scriptũ, vt maioribus deferať. Sed vt apte sentit tex. in. d. l. vnius in prin. Rõ est, qz iunior timidior esse vř, ꝛ ideo ab ipso incipiẽda est tortura, tãq̃ ab eo a quo facilime possit veritas erui, ſm doctri. dini adri. in. d. l. i. ff. de questio. ℣. idẽ dicus Adrianus. ¶ Decimaoctaua prerogatiua colligi põt ex his q̃ bñr Gen. xxvij. ℣. esto dñs, vbi bř. Esto dñs fratrũ tuoꝝ, ꝛ incurvenť ante te filij matris tue, ex quo colligi põt, qz tex. de primoge. loquiť qõ fratres primogeniti tenenť iure reuerẽtiali cõ fratri primogeni. ꝛ sibi assurgere. Ad qõ facit bo. tex. in. l. semp ff. de iure imu. ꝛ in. l. gñalr. ff. de i ius vocã. ꝛ in. c. anteriorꝝ. ℱ. illud. ij. q. vj. ꝛ c. ꝗto. extra de trãsac. ꝛ ita ꝑ hec iura, dicit Lu. ro. l. col. d. repe. ℱ. de viro. ℣. viij. deferť qõ antiqtati aut ma-
11 ioritati in reuerẽtie exhibitioni deferť † subiũgens qõ vsq̃ adeo debeť antiquiori reuerẽtia qõ puniri dz iuniorbic seniorẽ fratrẽ ausus est appellaŕ. C. õ offi. diner. iudi. ꝛ singulariter ad ꝟ optime facit qõ Xenofon in equiuocis refert ad princ. qõ antiqtus Saturni dicebanť q vbes ꝙdiderãt, ꝛ primogeniti eoꝝ Joues ꝛ Junones, sic ergo primogeniti ꝓp excellẽtiã iuris primogenite Joues appellabanť, vt donareť magnificẽtia iuris primogenite ꝛ reuerẽtia que eis a minoribus natu debebať, de quo videre potes ẽt ꝑ quendã hystoriographũ virũ ꝑfecto lz vulgari idiomate scripserit eruditissimũ. i. lib. operis sui qõ mare bistoriarũ Francie appellat. c. j. ℱ. iij. ꝛ eo. li. c. xij. vbi multũ singulariter refert qõ tãta debebať antiquitus primogenito reuerentia qõ nemini ꝙstruẽde ꝟ ciuitatũ auctoritas concedebať nisi ꝑ mogenito, vt latius videre potes per eum. ¶ Decimanona prerogatiua vř colligi posse ex his que habenť in tit. hic finitur lex dñi Fede. in vsib. feu. ℱ. fi. vbi bř qõ si vassallus dz plures dños antiquiorẽ ceteris anteferre dz, ꝛ ei potius seruitiũ exhibere si adinuicẽ dñi ꝙtẽdãt, de quo meminit Bal. in. l. vnica. C. õ cad. tol. ℱ. ne añt. col. iiij. vbi dicit qõ vř vt vtriq̃ seruire debeat. in xta redditus feudi pecuniã ei ministrãdo pro stipẽdio ꝛ mittẽdo sibi gentes, sicut qõ debeť seruitus duobus predijs diuersoꝝ
12 vt. l. in ꝙcdẽdo. ff. de aqua plu. arcẽ. † Sed tñ refert in hoc qõ imo de ꝙsilio deberet seruire antiquiori, sed ꝙsidera verba text. in. d. ℱ. fi. que sunt hec, ꝙ oẽs dz vassallus dñm adiuuare, ꝛ ꝙ fratrẽ ꝛ filiũ ꝛ patrẽ, nisi ꝙ aliũ dñm antiquiorẽ. Dic. n. ceteris est preferẽdus, licet tex. de antiquiori loquať generaliter. Et sic vř referri ad antiquiorẽ etate, ꝛ tpe. Tñ cõiter intelligiť in antiqo ri tpe. i. in eo a quo ꝑ antiquius tps feudũ tenet, ꝑut intellexit ibi gl. i ℣. antiqorẽ adducẽs illõ vulgatũ, qõ q prior ẽ tpe, potior dz esse iure. l. potior. ff. qui po. in pig. habe. ꝛ ita intellexit Lu. õ Ro. in repe. l. si vero. ff. sol. mat. col. lx. ver. iiij. prin. vbi cõiter est error in allega. sed itellige qõ voluerit allegare. d. ℱ. fi. Sed cogita si potest adaptari ille tex. ad antiqorẽ etatẽ, cũ generaľ loquať vt prediximus, ꝛ forsan nõ esset incongruz. sicut. ℟. de inuestitura diximus, maxime cũ primogenitus ex ꝓpietate natiuitatis dicatur prius quasi dñs bonoꝝ paternoꝝ, qz reliquis fratribus prior, ꝛ ita prius nactus est spem illã ꝙsiderabilẽ successionis, de qua j. dicemus. ¶ Vigesima prerogatiua est in correctione per text. in. l. vnica. C. de emenda. ꝓpin. vbi bř qõ parẽtibus ꝛ ꝙsanguineis antiquioribus licitũ est corrigere iuuenes
13 errantes, ꝛ per illũ tex. indiuiduo vbi dicebat Bal. † qõ si senior iunior sibi coniũctum male agẽtẽ inueniens eum percutit ꝛ castigat nõ põt accusari, nec puniri, ꝛ formalius subiũgit. Idez dicas in fratre minore, qz eadem est ratio, nã si probať ꝙ hoc faciebat cã correctionis nõ dz pena ponи nisi excedat modũ i corrigendo fratrẽ, ꝛ adde rationẽ, qz nimia correctio est offensio. c. cũ bea. xliij. dist. l. ꝓceptoris. ff. ad. l. aquil. Sz no. qõ i dubio senior verberãs iuniorẽ ꝑsumiť cã correctionis facere. glo. in. c. nullus vř. õ reg. iu. Et cũ dicit Bal. ℟. relato de correctione maioris fratris erga minorẽ, ita simpliciter transit Jo. de ana. in. c. j. de cle. percus. col. v. ad fi. vbi subiungiť post Saly. in. d. l. vni ca. qõ hodie mundus sic in maligno positus est qõ nullus correctionẽ nec i se nec i filijs pueris exandit, ſz ad corripiẽtis inimicitiã tẽdit, ꝛ male. sũt ꝟba sali. ¶ Vigesimaprima ꝓrogatiua colligi potest ex his que habenť in. c. ꝙsanguinita. xxxv. qõ. vj. ibi ab antiquioribus vt veratioribus vbi probatur qõ antiquiores preferunť iunioribus in depositiõe super consangui. ꝛ affin. ¶ Vigesimasecũda prerogatiua potest assignari qõ maior põt ꝓuocare minorẽ ad diuisionẽ, minor añt nõ. l. pe. C. de predijs ꝛ
14 alij rebus minoꝝ ibi. Nã ad diuisionis cãm ꝓuocãte tm̃mõ maiore gl. est not. i. l. fi. C. cõi diui. † Qõ tñ limitať nisi maior rixosus esset ſm Bar. in. l. si quenerit. ff. ꝓ socio. Scõo limitať nisi semel fuisset pronocatus minor a maiore, qz tunc demo poterit minor maiorem pronocare secundum glo. not. in. l. inter pupillos. ff. de aucto. tut. Tertio limitatur nisi in fructibus vel redditibus. Quia licet immobilia diuidi non possint ad ꝓuocationem minoris tamen fructus ꝛ reddit⁹ immobilium diuidi possunt, ita Bal. in. d. l. penul. C. de predijs ꝛ alijs rebus minorum expresse ex illo tex. colligens quod non potest diuidere imobilia notanter nisi pronocetur a maiore. Et de his limitationibus vide in addi. ad Panor. in. d. c. j. de parrochijs, in addit. que incipit, vide Bal. ꝛ vltra illas adde quartam quam voluit Sali. in. d. l. penul. scilicet quotiescunq̃ iusta causa suaderet diui-
ꝛ sionem se remittens ad ea que dicuntur in. l. iubemus. C. de sacrosanctis eccle. in princi. Aduerte tamen quod licet istud priuileginm a primogenitura aliqualiter procedat, tamen in hoc proposito potentius operatur minoritas. Nam si vterq̃ maior etate esset alter alterum sine dubio pronocare ad diuisionez posset per totum titu. cõi diuidendo. C. ꝛ. ff. ¶ Ultima prerogatiua primogenitorũ est cõsuetudinaria, que aliter specificari nõ
15 potest. † Nam vnaquaeq̃ prouincia suo sensu abundat ꝛ consuetudine speciali. c. certificari. de sepultu. extra. c. vtinam. lxxvj. distin. Has consuetudines diuersas circa primogenitos non refero cuz hodiernis temporibus omnes fere totius Francie consuetudines in vnũ codicẽ digestas extractasq̃ habeas. ita vt iã quid facti ꝛ probationi subiectũ non videať, vt no. volnit Phi lip. fran. in. c. j. de ꝙsti. in. vj. colũ. vj. secũdũ Bal. in. l. j. C. vt q̃ desunt aduocatis, quod signa perpetuo, aliquid attamẽ. j. pro cõ cordia vel discordia ceteraꝝ ꝙsuetudinũ cũ Parisiensi referre poterimus. Utrũ autez consuetudo in scriptis redacta desinat esse consuetudo ꝛ debeat dici ius cõmune, vide do. Jas. in. l. moribus col. ij. ff. de vulg. ꝛ pup. Rochum de curte in trac. de consuetu. super rub. de consue. extra. col. ij.

❦ SVMMARIVM ❦

1 Primogenitorum prerogatiue nunquid hodie locum habent, ꝛ quid super his censendum de iure.
2 Bigniores altiori loco sedere debent.
Honoris causa ꝛ vite equiparãtur ita vt aggressus honoris causa possit occidere in defensione.
3 Ordo in deferendis honoribus ẽt inter religiosos seruandus.
Predicatores cur reliquos mendicantes precedant.
4 Deambulationis ordo denotat preeminentiam.
Monachi canonicis regularibus preferendi.

5 Dignior ad dexteram sedere debet.
Maioritatis signa.
6 Consuetudo in honoribus deferendis est inspicienda.
Cardinales diaconi presbyteris de consuetudine preferuntur.
7 Alimenta equalia nunquid pater filijs ministrare teneatur.
8 Frater vnus reliquos non debet defraudare.
Equitas & qualitas ad paria iudicantur, & quid sit equitas.
9 Alimentorum modus, & qualiter prestanda alimenta.
Eleemosina qualiter pauperibus prestanda.
10 Scholaribus in collegijs expense quomodo partiende.
11 Legatum vini cuiꝫ relictum qualiter veniat considerandum.
Summa modica que dicenda.
Patronus quomodo & qualiter ab ecclesia sustentandus.
12 Familia rustica quibus cibis vti debeat.
Pauperibus escas delicatas ministrare an sit peccatum.
13 Benedictionem an equaliter pater debeat filijs.——
Error in corpore an vitiet institutionem & legatum.
14 Pater an habeat necesse inter liberos titulo institutionis relinquere.
Opinio cõmunis que ratione potest conuinci non est tenenda.
15 Benedictio patris in filium an trabenda ad institutionẽ, & maledictio ad exheredationem. 16.
17 Dictio, & diuersificat genus a specie, & inter diuersa ponitur.
18 Hereditatis diuidende arbitrium inter filios parentibus non est adimendum.
19 Primogenitus nunquid possit alijs benedicere, vt olim fiebat.
20 Eps celebrãs de metropolitani licentia an possit benedicere.——
21 Uestes quomodo deferende & distinguende. 24. ibi de benedictio
22 Uestium luxus taxatur, & qua lege apud Roma. prohibitus. nc
23 Milites nostri temporis taxantur. in fine latine
25 Equalitas in diuisione an seruanda inter fratres si etate vel sexu sint dispares.
26 Hereditatis diuisio per quem facienda, & qualiter. 27.
28 Papa an habeat dispositionem in patrimonialibus alicuius etiam clerici.
Sanctorum dicta debent seruari vsqꝫ ad vnum iota. Et an habeant auctoritatem legis.
29 Greci corrumpunt libros suos in christianorum inuidia.
30 Sacerdotij ordo benegenitos indistincte recipit.
31 Manus dextera in benedictione porrigenda, & vnde dicta. Itẽ & lena.
Juramentum manu dextera prestandum.
32 Seminis suscitatio de primogenito qualiter in antiquo testamẽto consideranda.
33 Regula qui per alium facit, qualiter intelligenda & extẽdẽda.
34 Minores etate in dandis consilijs an primo loqui debeant.
35 Filios habens non habenti preferendus.
36 Rector scolarium precedit in studio episcopum.
37 Intellectus. l. fi. ff. de fide instrumen.
38 Senioribus magis credendum est.
39 Doctorum precedentia quomodo consideranda.
40 Primogenitus negligentia fidelitatem nõ faciẽs an teneatur ad interesse minorum.
41 Seniores appellandi patres.
42 Diuisio prouocata a minore etiam quo ad fructus an teneat.
43 Consuetudinis transgressor puniendus vt transgressor legis.
Consuetudo facit arbitrarium necessarium.
44 Ignorantia consuetudinis est improbabilis.

¶ Questio. iij. secundi libri.

n **Hanc est examinandum** vtrum be primogeniture prerogatiue hodie locũ habeãt, & quid in his de iure sit cẽsendũ, qõ vt dilucidius examinari possit, precedentes omnes progatiuas suo ordine reassumaꝫ.

1 ¶ † Primo prerogatiua ergo est, qꝫ primogeniti pre alijs offerebant. Hec prerogatiua hodiernis tẽporibus seruaꝫ secũdum Marti. de carra. in predicto epitomate. Et ideo quidam Joã. Sanxon in cõmento ꝙsuetudinũ Turonẽ. sub tit. de succes. feu. arti. iij. ad pin. dicebat qõ secũdogenitus in oblationibus, & processionibus cedere dꝫ primogenito. Et ita dicit se semel rñdisse cuidã nobili Pictauiensi. Quia lꝫ ẽt se ꝙsuetudine illius patrie secundogenitus possideat partem suaꝫ hereditariã, ita notabiliter sicut primogenitus, tamen primogenito deferre dꝫ, & nihil prorsus allegari nisi glo. illã positam in. d. c. eꝫ periculosuꝫ. Sed ad hoc adde tu Jo. fab. pulcherrime in. §. aliã institu. de bono. possessio. vbi formaliter propter glo. ibi querit de notabili qõne. Est ꝙrtio inter vxores duorum nobilium, quaꝝ vna tãquaꝫ nobilior vult precedere in ecclesia, & prius offerre. Altera se cõ
2 tẽdit preferẽdã, nobilior dat libellũ, † nunquid potest agere qꝫ inhibeat alteri nobili ne prima sedeat, vel ne prima offerat & Et arguit primo qõ sic, per illã glo. in ꝯriũ qõ nõ, sed debeat intentari officium iudicis per. l. j. & ij. C. vt dig. ordo serue. & l. fin. ff. de albo scri. & c. j. extra de ma. & ob. ꝙcludit qꝫ imo agi poterit inter priuatos dũmodo nõ actione iniuriaꝝ, vt. l. iniuriaruꝫ actio. ff. de iniur. de bono. Et ita ibi trãsit Ange. de are. Sed aduerte qõ Bal. in. l. obseruare. §. anteꝫ vero. in fi. ꝯrium tenet, imo qõ põt resisti manu armata, qꝫ nemo tenet iniuriã pati vel paruipensionẽ proprij honoris. arg. ff. de posth. in prin. Hinc dr qõ causa vite & honoris equiparãtur. l. iusta. ff. de manumis. vindic. ita qõ põt qs pp honoris sui defensionẽ occidere innasorẽ, vt p doc. in. l. j. C. vnde vi. & per do. Jaso. in. l. vt vim. ff. de iusti. & iur.
3 ¶ † Adde ad predicta qõ no. dicit Abb. Panor. in. c. nimis. l. ij. de excess. prel. in. j. not. qõ ẽt inter religiosos seruãdus est ordo in honoribus deferendis vt illi magis honorentur quoꝫ regula primitus fuit obseruata qõ probat ex illo tex. ꝙsiderato ordine litere. Itẽ hr in. c. quorũdã. de elect. in. l. vbi ita glo. in ℵ. predicatoꝫ formaliter dicit qõ semper predicatores ceteris mẽdicãtibus premitti debent, qꝫ antiquior fuit ipsoꝫ institutio. Et ibi dicit Semi. & Phil. fran. qõ qñ eunt processionaliter ceteris mendicantibus pp antiquitatem & illã quãdã quasi primogenitura sunt prehonorandi. de hoc vide Prepo. in. c. episcopos xvij. dist. vbi singulariter nedũ de mendicãtibus, sed de quibuslibet, alijs cle. secu. & religiosis tãgit quo ordine dẽat processionaliter incedere qõ no. ppetuo, ibi in pn. glo. dicit qõ iste honoratie precedẽdi sapiũt priuilegiũ quoddã ꝛz illũ tex. & subiungit paulopost qꝫ illi qui precedũt nõ sunt in loco honorabiliori, sed qui sequunt vt ciniores epõ, arg. c. perlectis. xxv. dist. vt initet naturã, sicut videmus sensus magis nobiles esse repositos circa caput a natu-
4 ra & membra minus necessaria magis a capite remota. † Adde iterum ad predicta quod ordo deambulationis denotat preeminentiam, vt not. Joan. de imol. post Ange. in. l. qui soluendo. & ff. de here. insti. meminit Fely. in rub. de maio. & ob. col. vj. ad b fa. d. not. Bñici de. s. Semi. in. d. c. epos. col. iij. & xvij. di. vbi dicit qõ monachi debẽt pferri cano. regularib⁹, qꝫ Bñ dict⁹ cõposuit regꝫ monachoꝫ q̃ ẽ approbata, vt in. c. sup eo. de regula. fuit approbatus añ regꝫ bea. Augu. q fecit regꝫ cano. regulariũ, & de hoc meminit Fely. in. d. rub. & ma. & ob. col. iij. vbi declarat qꝫ ẽt in actu vitij, tñ magis digni pferunt, vt in. c. i. de deci. in. vi. qõ est ꝯ cõez doctri. doc. in. c. anaritie. de pb. eꝝ de quo p Fely. in. d. c. dilecta. Adde tñ ad pdcã qõ vt seruetur ordo pdictus in processionibus & oblationibus duo debẽt adesse. Primo qõ eat is qui vult precedere cũ indumẽtis gradui suo conuenientibus ꝛz. d. Ant. in. c. j. de auto. & vsupal. Prep. vbi ℞. p. c. si index. de sen. excõ. in. vj. & l. itẽ apud labeonem. §. si qs virgines. ff. de iniur. Scõo qõ nõ aduerset ꝙsuetudo, de quo se
5 quenti progatiua deducemus. ¶ † Scõa progatiua est qõ sedebãt a dextris patris. Ista prerogatiua seruaꝫ ór Marti. & carra. qꝫ dignior ponit & ad dexterã sedere dꝫ. ar. l. fi. ff. & alb. scri. Primogenitus aũt est dignior. l. i. in fi. ff. & iu. imu. Et ad b citat Bal. Cane qꝫ cõiter est error, voluit dicere i. l. decernimus. C. & sac. san. vbi ór qõ honor ꝙsistit i sedẽdo, & qõ dignior dꝫ a dextris sedere & inferior a sinistris. Et ideo filius pmoge. regis dꝫ sp sedere a dexteris p gl. decreti, sed illã nõ refert, Credo qꝫ voluerit alle. gl. in. c. eꝫ piculosuꝫ. vij. q. j. vt voluit Fel. ẽt de b dcõ Bal. mẽtionẽ facies in rub. de ma. & ob. & Prepo. in. d. c. epos. xvij. dist. Et adde p hac progatiua tex. multũ singulareꝫ Gen. xlij. ca. i fi. Sederũt corã eo pmogenit⁹ inxta pmogenita sua, & minimus iuꝝ etatẽ suã, ille. n. q sedet in altiori loco dr maior, & q stat primior post dñm per glo. no. in. §. aliã. in ℵ. altiore insti. & bo. po. & ibi p Christofo. por. & Ang. ita ꝛz Jo. & imo. i. d. l. q soluẽdo. la. ij. ff. & heredi. insti. Fely. i rub. & ma. & ob. dicẽs esse plura signa maioritatis, quoꝫ hec sunt inter cetera. Sedere i loco eminẽti post epm, subscribere. j. loco cũ plurib⁹ alijs relatis p eũ de qbus videas Car. ꝙsi. xxxiij. icip. In hac dubia. q. car. ij. & paulopost Fel. vbi. §. adducit illd qꝫ dr i simbolo. Sedet ad dexterã pris, q̃si ex sessione maioritas arguenda sit. ad b vide eũdẽ Fel. i. c. cũ dilecta. eꝝ & resc. col. iij. ℵ. ordo scipture. adde ẽt qõ refert Biony. in sum. de gestis Roma. vbi dicit qõ cũ Cesar Plautũ nobilẽ virũ q multa egregia gesserat in Britannia triumphantem prosequeretur, ei ascẽdenti in capitolium

6 leuus incedebat. ¶ † Aduerte tñ pro ꝓdictis qꝺ Bal. in l. ob
seruare. §. ante qꝫ. ff. de offi. procon. in. j. lec. dicebat qꝫ in honori
bus deferendis inspicienda est ꝙsuetudo. Et iō in ꝓcessionibus
in Thuscia minores vadūt añ ꝓdicatores, qr ita est ꝙsuetū, sub
iungēs. Vadat ergo primo qui prius ire ꝙsuevit, ꝛ in fine dicit
qꝫ vbi non apparet ꝙsuetudo debēt assignari loca superiora ꝑm
qualitatem ꝓsonaꝝ, ꝙsidera qꝫ inqꝫtum de minoribus loquitur
Bal. hoc non a ꝙsuetudine tm̃, sed ꝛ a iure cōi ortum est. Ma3
honorabilius est subsequi in hmōi actibus, vt diximus in prece-
dēti prerogatiua. Adde tñ ꝓ isto qꝫ dicit Bal. de ꝙsuetudine
bonā glo. in. c. legimus. xciij. dist. in ver. nec altera. vbi dicit qꝫ
de ꝙsuetudine Roma. eccle. Diaconi Card. preferunt presby-
teris, lz secus sit de iure. c. cuz redēptor. xij. q. ij. c. oportebat. ꝛ
c. si quis ex eꝑis. ꝛ ibi glo. lxxix. dist. Et de predicta glo. memi
nit Prepo. in §. eꝑos. xvij. di. Sed Hosti. in d. c. j. de maio. ꝛ
obe. tz qꝫ non valet ꝙsuetudo, vt minor maiorem precedat, ꝛ iō
dicit Prepo. vbi. §. quod ꝙsuetudo de qua fit mentio per glo. ꝛ
alleg. nō seruaꝝ. ¶ Adde ēt si limitanda erit hec prerogatiua,
vt ꝓcedat in primogenito hñte liberos, nam vbi nullos habe-
ret ꝛ scōgenitus aliquos procreasset videreꝫ scōgenitus an-
teferendus per tex. multum singularem in. l. in albo. C. de decu.
lib. x. de quo j. ample dicemus in examinatione vndecime pre-
rogatiue. Tene tñ hoc dictū mēti qꝫ refert Fely. in rub. de ma
io. ꝛ obe. qꝺ nō dz pati ꝓiudiciū in redditib⁹ ille cui alius ꝓferꝫ
in sessionibus p. c. cū olim. eꝝ ō ꝙsue. qꝺ nota ꝓ dicēdis j.

7 ¶ † Tertia prerogatiua primogenīture assignabaꝝ. §. qr primo
genitus cibos duplicatos recipiebat. Hanc prerogatiuā simul
cū qnta expedit Martinus in predi. epithomate, qr satis inter
se sunt consone. Per quintam etenim cauebatur qꝺ primogeni
tus dz hre duplicē portionē in hrditate patris. Et dicit Mar-
tinus qꝫ hec prerogatiua non ꝙgruit iuris dispōi. Nam pater
filijs equalia alimenta ministrare dz. l. si qs a liberis. ff. de liber.
agno. l. inter filios. C. fa. hercī. l. si maior. in fi. C. cōi diui. Ad-
de pro hoc bonū tex. in. c. oēs. de ꝙstit. extra. ibi. Mandamus
quatenus ꝛc. per quē tex. dicebat Bal. ibidez formaliter quod
inter fratres non dz esse inequalitas quos ꝙngit equalitas eq
tatis per. l. cū pater. §. enictis. ff. de leg. ij. Et ita post Bal. dicit
ibidem Barb. col. v. ꝛ. x. per. l. cū oportet. C. de bonisqꝫ lib. Et
ideo pulcherrime dicebat Soci. in. j. pte ꝙsilioꝝ antiquoꝝ ꝙsi.
iiij. col. ij. qꝫ eqlitas est seruāda iter frat. q̄ equalitas, dicit ipse,
est inductiua, nutritiua, ꝙfirmatiua, ꝛ ꝙsolidatiua ꝙcordie, ꝛ fra
terne charitatis, siue affectionis, ꝛ p ꝯriū inequalitas est nutri-
tiua discordie, per tex. in. d. l. cū opz. C. de bonisqꝫ lib. post prin.
ꝛ §. sinaūt. Ita formaliꝫ dicit Soci. vbi. §. alia ēt adducēs que tu
ipse videas. Adde ēt eūdē Soci. in. ij. pte ꝙsil. antiquoꝝ ꝙsil.
8 cix. col. iij. ad prin. vbi dicit † qꝺ vnus frater nō dz alteꝝ defrau
dare aut spoliare, ſz equanimiter, ꝛ misericorditer sibi dare por
tionē cōperētē. argu. l. vtrū. ff. pro socio. Et profecto hec est opti
ma iuris prudētia, equalitatis. n. ꝛ iustitie amatores esse debe-
mus exēplo imperatoris, de quo in auc. de nō eligē. ſo nubē. in
fi. Equitas etenim ꝛ equalitas ad paria iudicant, vt nota. dicit
Bal. in. l. oium. C. de vectig. ꝛ cōmis. p. l. fi. C. de fruc. ꝛ lit. exp.
vbi subiungit qꝺ dr equalitas seruari ex tribus. s. ex causis, ex
personis, ꝛ natura. Hoc dicit idē Bal. in. c. ad hec. vij. col. de
pa. iur. fir. qꝺ equitas est reꝫ quietūdia, q̄ in paribus causis pa
ria iura desiderat. Facit ēt pro hac equalitate naturalis illa do
ctrina, de qua in. l. nā hoc natura. ff. de ꝙdi. inde. vbi dicit text.
Nā hoc natura equū est neminē locupletari cū iactura aliena.
Hinc dicit tex. i. l. ij. ff. de bis qꝫ sunt sui vel alie. iur. ius suū cuili
bet est seruādū nec cuiqꝫ boiuz detrahi dz. Et certe hoc est vnuz
de tribus magistralibus preceptis totius discipline iuridice vt
hr̄, insti. de iusti. ꝛ iur. §. iuris ꝑcepta. ꝛ. l. j. ff. eo. tit. facit bonus
tex. in. l. maximum vitium. C. de lib. prete. cum simi.
¶ Sed aduerte qꝺ non est ita seueriter cū primogenitis agēdū
qnin ēt ꝙsiderata iuris dispositione aliquid pro qualitate ꝓsone
primogeniti sit impartiendū, dūmodo nō sit notabiliter in dānū
9 reliquoꝝ liberoꝝ. † Quia alimēta augenda sunt cū etate siue in
cremento etatis. l. alimenta. §. basilice. iuxta glo. in ℣. amplia-
uerit. ff. de ali. ꝛ ciba. le. Vide ēt aliū tex. not. eo. tit. i. l. cū vniꝰ.
§. fi. ibi ꝓ icremētis etatis, ꝛ ibi gl. in ℣. etatis. dt qꝺ qꝫto plus
crescit puella tanto plus est in ea impendēdū, itē rōne dignita-
tis primogenīture. Quia alimēta debentur ꝑm qualitatē perso-
narū gl. in ℣. victu. x. q. ij. ca. eps. Et ideo dicit Flor. ꝺ. s. Pe
tro. in. l. sed, ꝛ si quid. §. mancipioꝝ. ff. ꝺ vsufruc. qꝫ alimēta sunt
prestanda ꝑm ordinē dignitatū. Maiora. n. debent domicellis
qꝫ ragatio vel famulis. Maiora officialibus qꝫ domicellis, ma
ioza monacis qꝫ quersis. Et sic maiora ꝓmogenitis qꝫ ꝓgeni.
¶ Tamē Cepola in suo tracta. de serui. rusti. predio. titul. iiij.
de seruitute aqueductus. col. iij. ℣. iij. princi. quero. in. ij. col. il
lius qōnis dicit qꝺ nō debemus inspicere qualitatē ꝓsonaꝝ qñ
aliquis teneꝫ dare alimēta pluribus p tex. i. l. si partē fundi. ff. ꝺ
serui. rusti. ꝑdio. quē tex. ita inducit ibi Ang. pro grauatis in te
stamēto ad dandam elemosinā panperibus in victu qꝺ verisi-
militer tenereꝫ ꝑm qꝫtitatē ꝓsonaꝝ, ita qꝫ non plus vni qꝫ alteri
dare tenetur. Esto qꝫ sibi pastus magis necessarius esset sicut
alias dr de distributionibus quotidianis, qꝺ fieri nō debēt ꝑm
corpora plus vel minus indigentia pro suo victu, vt no. in. c. cū
accessissent, vt not. Inn. in. c. cū. Ab. Ferrarien. de cōstitutio.
10 † Et istud infert Cepola ad scholasticos q stant in collegijs ex
pensis collegij quos hic bursarios appellamus qꝺ dande sunt
illis expense viriliter, ita qꝺ vnus nō plus habeat qꝫ alius. Esto
qꝺ vnus plus cōmederet qꝫ alius. Et dicit Cepola se vidisse ꝺ
facto Bononie in collegio Hispanorum, in quo erat vnus scho
laris Polenus nomine qui solus tm̃ comedebat qꝫtū quatuor
alij. Adde Anto. de but. in. c. cū oēs. de ꝙsti. vbi dicit qꝫ in vi-
ctu dz esse paritas. Sed respectu eoꝝ que dantur pro vestimē-
tis ꝛ alijs necessarijs dz fieri distributio ꝑm merita ꝓsonaꝝ ꝛ cō
ditiones eaꝝ. Hinc plus debeꝫ vni doctori aut sacerdoti quam
simplici clerico. Et ideo ibi dicebat Barba. in colū. ix. qꝫ non
miraꝫ si Abb. Panor. tenuit qꝫ idē sit in victu. Quia cum esset
Abbas voluit Monachis preferri in cibarijs. Certe credo qꝺ
Floria. ꝛ Bal. vbi. §. dixerint merā veritatē. Et ideo cuz de hoc
dicto Cepole meminit Bertachi. in suo copiosissimo reperto-
rio ponit concordiā inter dictum Florianū. §. relatū, ꝛ istud di-
ctum Cepole ꝛ oibus viriliter sunt danda alimenta. verū est si
sunt pares ꝯditione ꝛ dignitate, sed non si sunt dispares, que
ꝙcordia optime quadrat Prepo. Quia inter primogenitū ꝛ ce
teros filios est discrimē etatis, ꝛ dignitatis, vt. §. deduximus. ꝛ
certe ista est mera veritas ꝛ probant optime iura, que. §. retuli-
mus. Et vltra ea adduco tex. not. ꝛ multum rotundū in. l. sed ꝛ
si susceperit. §. si libertis. ff. de iudi. ibi testatorem id sensisse ex
genere comparationis. Et ibi inde enim verisimile est testatorē
qui honorē habitū voluit ꝛc. Et ibi gl. in verbo, reliquit. expres-
se dicit dignitas legatarij facit ad augendū legatū per. l. si seruꝰ
plurium in fi. ff. de leg. j. Et post gl. ibidē not. Alb. de ro. ꝛ bal.
11 † dicēs qꝫ si testator reliquerit tria modia vini dz ꝙsiderari qua
litas ꝓsone cui legaꝝ, an paup, an diues, an amicus, an ꝙsangui-
neus. Magna etenim qꝫtitas pp dignitatē ꝓsone modica repu
taꝝ. Hinc dicit ibidē gl. in verbo, modica, qꝺ modica summa dñr
duo pondera auri respectu ꝓsone cui donaꝝ. Et ideo cū comitis
sa Matilda trigita milia terre donaret alicui dixit hoc modicū
tibi do. Ad hec accedat qꝺ no. dicit Jo. de ana. i. c. ꝛ si qōnes.
de simo. col. iij. qꝺ in eleemosinis faciēdis dz haberi respectus
ꝛ ad dantē ꝛ ad recipiētē. Et ideo refert Senecā dicētē, qꝺ cuz
Alex. daret ciuitaꝝ cuidā pauperi asserenti nō quenire humi-
li fortune sue rūdisse, nō quero quid te oporteat accipere, ſz qd
me dare. Et ideo Seneca ibidē ipsum Alex. tumidissimū ani-
mal appellat ex eo qꝺ superbia ꝛ elatione id dixerit. Ad predi
cta ēt videaꝝ ad literā. l. si longius. ff. de iudi. vbi formaliter dicit
tex. in fi. Augeꝫ vtilitas p dignitatē. Hinc dicit Panor. in. c.
nobis. de iure patrona. qꝺ patronus sustētari dz ab ecclesia ꝑm
qualitatē generis sui tam in vestibus qꝫ in cibis, ꝛ pro hoc etiaz
bonus tex. in. l. habitatio. ff. de ventre in posses. mittē. ibi ꝑm di-
gnitatē cibaria prestāda, ꝛ ibi p illū tex. dicebat Mic. ꝺ nea. qꝺ
meliores expense debent familiaribus Cardinalū quam alijs.
Et ideo dicit tex. in. l. seruis vrbanis. ff. de leg. iij. qꝺ ex libellis ꝛ
cibarijs iudicamus seruū esse rusticū, vel vrbanum, ꝛ ibi glo. in
12 versicu. libellis exponit, † id est panibus albis, quo pane non
vtuntur rustici, sed grosso, ꝛ sequens glo. dicit quod non vtitur
familia rustica pullis vel alijs delicatis cibarijs, sed caseo, ce-
pis, ꝛ fabis, ꝛ ideo dicit glo. in. l. illicitas. §. ne tenuis. ff. de offi.
presi. qꝺ rusticus porcellū tanqꝫ oculū seruat. Ad hec facit bo-
nus tex. in. c. statuimus. de maio. ꝛ obed. vbi habetur secundus
primum intellectum quem ibi refert Panor. qꝺ maiores in or-
dine debent pinguiorem portionem habere qꝫ minores, ꝛ ita se-
quitur ibi Panor. dicens qꝺ in qualitate cibariorum est facie-
da differentia inter personas, ꝛ pro hoc adducit tex. in. c. nō co
gant. xlj. distin. vbi optime probatur qꝺ pascēdi delicatius sunt
ꝙstituti i dignitate qꝫ alij, imo peccatū est administrare pauperi
bus delicata cibaria. §. criminis. xxv. di. ꝛ ideo refert Barb. in
d. c. cū omnes col. ix. qꝺ sepenumero faciebat Bald. conuiuia
pauperibus de brodio ꝛ carnib⁹ bouinis, ꝛ cū dixisset sibi socius
si centuplum

si centuplum accipias Bal. qđ facies ꝺ tanto brodio? cessauit Bal. a quinijs, ꝛ ita in cibarijs est faciendū discrimē ex qualitate ꝑsonaꝝ. Per ꝓdicta ergo satis est tutata opi. Flor. ꝯ Cepo. ꝛ sic inferendū ꝙ certe legitime pōt ꝑmogenito aliqua portiūcula nō notabilr ceteros filios dānificans ꝙcedi in cibarijs.

¶ Quarta ꝓrogatiua est de benedictiōe paterna, hec nō seruaꝛ ꝺ iure dicit Barti. qꝛ pater teneꝛ seruare equalitatē inter filios, ꝛ quo ad benedictionē, ꝛ quo ad bona. ℌ. illud. in auc. de
23 trien. ꝛ semis. ꝛ auc. ex testō. C. de colla. †Sed latius illud atīgere volo. Et ꝓsupponamus ꝙ canetur. l. diuina de ista benedictione, ꝺr enim Gene. xxvij. Statimq; vt sensit vestimētoꝝ eius fragrantiam benedicens illi ait. Ecce odoꝛ filij mei sicut odoꝛ agri pleni cui benedixit dñs. Det tibi Deus de roꝛe celi, ꝛ pinguedine terre abundantiā frumēti, vini, ꝛ olei, ꝛ seruiant tibi populi, ꝛ adorent te tribus. Esto dñs fratrum tuoꝝ ꝛ incurrent ante te filij matris tue. Ecce bis verbis vr̄ per hanc benedictionem Jsaac filiū Jacob heredē instituisse, vt aperte sentit glo. j. in. l. quoties. de he. insti. ff. vbi dicit, qꝛ in tex. illo determinaꝛ ꝙ erroꝛ in coꝛpoꝛe vitiat instōnez ꝛ legatū, infert ergo glo. j. qꝺ non ergo Jacob fuit heres de iure Jsaac neq; Esau, qꝛ de altero erranit in coꝛpoꝛe ꝺ alio nolnit. Et ita expresse ēt voluit glo. in. l. heredes palā. ℌ. j. ff. de testa. in ver. posse. sed Bal. in. d. l. quoties. dicit ꝙ imo pōt dici, qꝺ institutio facta de Jacob de iure tenuit, qꝛ Jsaac non oino errans sed dubitans, ꝛ in illa dubitatione elegit, vt sic instituerꝛet. Jtez qꝛ postea certificatus approbauit qꝺ fecerat, vtcūq; sit ſcz an valuerit istitutio vl̄ nō. Tñ predicte glo. sentiunt ꝙ per illā benedictionē instituerit. ꝛ iō adhuc hodie in patria iuris scripti aliqui rustici instituere filios suos volētes dñt. Reliquo. x. filio vel filie iure benedictionis. Et plures impiti notarij ita scribūt, vt ita no. refert Alex. de imo. in. l. namq; ℌ. nō aūt. iij. colū. ff. ad treb. ad idē vide do. Jaſ. in auc. nouissima. col. ix. vbi dicit ꝙ Jsaac cui reliquit Jacob suam benedictioē intelligitur reliquisse institutionem.

¶ Modo videamus si rō Martini de Carra. cōcludat quaꝝ ponit. ℌ. quod pater ꝺz equalitatē seruare inter filios etiam quo ad benedictionē. i. institutionē. Et sic incidamus in illam que-
24 stionē que aliena non est ab apicibus iuris. ¶ †Utrū pr̄ habeat necesse inter liberos cuilibet relinquere titulo institutionis, de qua vide do. Jaſo. in. ꝺ. auct. nouissima. col. v. ꝺ inoffi. testa. vbi ponit hanc cōclusionē, ꝙ in testō cōdito a patre inter liberos non est necesse relinq̄re cuilibet filio titu. institutionis ꝓut vult glo. in. ꝺ. auct. nouissima. Et dicit Azo in sum. tit. de inoffi. testa. ita tenuisse glo. in. c. si pater. in ver. instituit. de testa. in. vj. Anto. de butr. in. c. Raynu. de test. extra. col. x. Matheū sing. cvi. alias. ciiij. Tñ dicit cōtrariū tenere vtrāq; scholam. s. legistarū ꝛ canonistaꝝ. Contra quā cōem opi. ipse tenet ꝛ mouetur quatuoꝛ fundamētis ꝙ quaꝝ primam opi. firmat dicens, lz cōmunis opi. sit tenēda. Tamē secus vbi rōne cōuinci potest ſm Jo. an. in. c. j. de ꝙsti. extra. Et ita vr̄ ꝙ rō Bart. ℌ. relata non militat, qꝛ institutio inter oēs filios non est necessaria. Et ita primogenitus bene dicebat, qꝛ ti. instōnis honoꝛabatur, vt est tex. ꝛ glo. in. l. filium. ℌ. lz ꝛ si portio. in ver. leniorē. de leg. prestan. Hac ꝙsideratione videreꝛ foueri illa prerogatiua benedictionis in primogenito. Et lz hec videanꝛ hr̄e coloꝛez, nescio tamen si ꝓcederent de iure, qꝛ lz benedictio videaꝛ in se habere instōnez, tamen Bal. in proe. decre. col. pe. tz ꝙ pater benedicendo, nec vr̄ instituere, nec maledicēdo exheredare, qꝛ cū maledictione quis pōt heres institui. l. his verbis. ℌ. i. ff. de her. insti. qꝺ dicit verum ēt si malediceret ex causa sufficienti ad exheredationē, qꝛ verba dignationis vel indignationis non dispo-
nunt ꝙ sonant, dicit tamen ꝙ in veteri testō. seruabaꝛ ꝯriuz, qꝛ maledictio patris eradicat domum filioꝝm, not. Archi. in. c. cum ergo. xxiiij. q. iij. ad idē vide Alex. ꝺ imo. in. ꝺ. ℌ. non ois.
25 ff. ad treb. col. iij. †Dicit tñ ꝙ putaret verius ꝙ verbum benedictio ad instōnem non traheretur. vide do. Jaſ. in auc. non licet. C. de lib. prete. vel exher. in. j. col. ver. j. Nota vbi de dicto Bal. ℌ. relato meminit ꝛ singularē appellat. vide do. Jaſ. in. ꝺ. auc. nouissima. col. viij. ver. quid aūt si pater reliquerit, vide ēt Alex. consi. ccxij. in. ij. vol. col. iiij. ver. nō obstat ēt dū dñs cōsultoꝛ. vbi refert ꝙ qdam ꝙsultoꝛ tenuit ꝙ qñ pater dicit relinquo filie dotē pro sua benedictione debebat intelligi iure instōnis, quod ipse reprehendit dicens qdem hoc nullo iure caueri. Sed forsan dici pōt ꝙ ꝓp formā datā a iure ciuili bñdictio nō eqpolleret instōni. Tñ ꝙsiderato iure veteris testamenti equipollebat. Et ita ꝙ de iure in instōne ꝺz in bñdictione illius tēporis satis pōt proportionari. Tñ ꝙ pater teneaꝛ oēs filios instituere iure non caueꝛ de hac prerogatiua, ꝛ de iure non fit ista benedictio. Qꝛ a iure ciuili ꝛ canonico est incognita. Et sic receſſit ab aula ꝙsiderata dispōne iuris, ꝙ hāc rōnē potuit dicere Barti. hodie hāc ꝓrogatiuā locū nō hr̄e, nō aūt ꝙ illā rōnē, qꝛ equaliter instō fieri ꝺeat, qꝛ nō cogit̄ pr̄ seruare equalitatē in instituēdo. Sed astringit̄ ad legitimā tm̄ relinquendā filijs, qꝺ ꝛ vr̄ seruasse Jsaac. Nam cū videret Esau se frustratū bñdictione interroganit patrē Jsaac, nun vnā inqt bñdictionē tm̄ habes pater, mihi quoq; obsecro vt bñdicas. cūq; eiulatu magno fle-
16 ret motus Jsaac dixit ad eum. †In pinguedine terre ꝛ roꝛe celi desup erit bñdictio tua, vives in gladio ꝛ frī tuo seruies, ꝛ ita institutus fuit Esau, lz nō portione equali cū bñdictio sine institutio de Jacob amplioꝛ longe fuerit ꝛ frugalioꝛ. Cogitabis tñ qꝛ id nō repio bñ explanatū. Cōsiderabis ēt si bñdictio illa possit hoc mō fundari. Qꝛ ois Christi actio nr̄a est instructio. c. significasti. de elec. Solebat Deus creaturis bñdicere, iuxta illud qꝺ hr̄ Gene. xxiij. Et dñs bñdixit dño meo valde ꝛ magnificatus est, ꝛ dedit ei boues ꝛ oues argētū ꝛ aurū, seruos ꝛ ācillas, camelos, ꝛ asinos ꝛc. Jdē ēt in infinitis locis hr̄ vt ex teipso videre poteris. Sic ad instar pr̄is spūalis carnalis pr̄ solebat benedicere filijs suis existimās quasi spiritu ꝓphetico in bñdictionibus desiderata filijs suis ꝙtingere. In bñdictionibus tñ solebat fieri etatis discretio ꝓp ꝓrogatinā ꝑmogenitute. Et ideo dicebat Jsaac Esau. Ueīt germanus tuus fraudulēter ꝛ accepit bñdictionē tuā. i. tibi debitā. Sz aduerte qꝛ ibi subiūgit tex. iuste vocatū ē nomē ei⁹ Jacob, supplātauit. n. me ne altera vice ꝑmogenita mea ante tulit, ꝛ tūc ꝺo surripeit bꝺictionē meam. Bictio, ꝛ, sua natura inter diuersa ponit. glo. no. in rub. ff. ꝺ in. ꝛ fa. ign. imo ampliatiue ponit ꝛ nō ꝙsecutiue. l. ea tñ. ff. de leg. iij. Jo. de ana. in. c. ꝙtinētia. col. iij. de cler. pcus. ex̄. ꝛ ita vr̄ vel le tex. ꝙ iura primogenitute nihil cōe habeant cū bñdictione, nisi dicas ꝙ primo loquaꝛ de iuribus ꝑmogenitute in genere.
17 Scꝺo de vno spāli iure primogenitute. †ꝛ sic dictio, ꝛ, diuersificat genus a specie, nō est. n. incōueniēs, vt post expressum genus de speciebus specialiter subiungaꝛ, vt no. dicit Jo. de ana. in rub. de colluſio. detegē. ex̄ circa ꝑn. sicut eꝛio. dicit tex. no. in. l. si seruus seruū. ℌ. inqt lex. ℵ. cū eo plane ꝙ vnū spurcauit. ff. ad. l. aqui. vbi ad lr̄am dicit tex. Sed nō est nouū vt lex specialiter quibusdam enumeratis generale subijciat verbū post specialiter comprehensa que sententia vera est. ꝛc. Pro hoc vide rub. de seruī. ꝛ aqua. C. que allegat illud Euangelicū. Dicite ꝺi scipulis eius ꝛ Petro. Tunc. n. dictio, ꝛ, nō diuersificat. ſz potius ponit quādā singularitatē in specie de per se relata, ſz bal. in. ꝺ. rub. vide Fely. in. c. ex parte. j. de rescri. extra. col. xi. vbi allegat Imo. in. l. si cū dotem. ℌ. sinautē. in prin. ff. sol. matri. vbi dicit ꝙ lz ibi copula, ꝛ, ponaꝛ inter alimēta ꝛ medicinas, non tñ sunt diuersa, imo appellatiōe alimētoꝝ veniunt medecine. alia adducit que videre poteris p eū. Be bis tamē audirē libenter dños theologos ad quos principaliter spectat de bis disserere.

¶ Circa quintā prerogatiuā in qua caueꝛ ꝙ primogenitus duplicē ptē in hereditate patris habeat. Adde expressionē text. ꝛ credo de iure diuino meliorē. Deuter. xxj. c. ibi. si hō habuerit duas vxoꝛes, vnā dilectā, ꝛ alterā odiosaz, genueritq; ex eis liberos ꝛ fuerit filius odiose primogenitus voluerit̄q; substātiā suā inter filios diuidere, nō poterit filiū dilecte facere primogenitū, ꝛ preferre filio odiose, sed filiū agnoscet odiose primogenitū, ꝺabitq; ꝺe bis que habuerit cūcta duplicia, iste. n. est principiū liberoꝝ eius ꝛ huic debent primogenita. ¶ Barti. ꝺ Carra. simpliciter dicit hāc prerogatiuā dispositione iuris seruari
18 nō posse, qꝛ equalitas est inter filios seruāda. †Sz parcat mihi qꝛ imo si patrifamilias placuerit seruari poterit, qꝛ arbitriū diuidende hereditatis inter filios parētibus nō est adimēdū. l. parentibus. C. famī. hercis. ꝛ iō pōt paterfamilias ēt de iure primogenito, vel alteri dare duplicē portionē in hereditate sua, de falcata tñ legitima ex asse q̄ alteri filio debeꝛ, ꝛ hoc ꝑterquā in feudis qꝛ de iure nō pōt vni plus assignari q̄ alteri ſm Bald. in tit. de ꝓhibi. feu. aliena. p Fede. c. imperialē, ꝛ iō Bar. vbi ℌ. cautius locutus fuisset si dixisset ꝙ non teneꝛ paterfamilias seruare de iure hanc prerogatiuam, qꝛ bene potest si vult.

¶ Hec aūt prerogatiua iure ꝙsuetudinario in aliqbus ꝑtibus seruaꝛ, vt. j. videbimus in rela. ꝙsuetudinis Parisiensis circa ius primogenitute.

¶ Et si opponaꝛ ꝙ imo ēt dispositione iuris positiui sit seruanda hec prerogatiua cū sit introducta de iure diuino, ergo terreni principes nō potuerūt abrogare, qꝛ inferioꝛ nō pōt tollere legē sui superioris. Ulle a quo. ℌ. tēpestiuū. ff. ad treb. c. cum infe-

rior. de maio. ꝛ obe. Nec pōt seruus tollere legē dñi sui, arg. l. si seruus. C. de pact. gl. in auc. ad hec in verbo, cadat. de vsu. C.

¶ Pro solutione dic breuiter ꝙ ea q̄ sunt iuris diuini motalis nō pñt imutari, ꝛ iō adhuc hodie seruanda sunt, sed ea que sunt iuris diuini iudicialis, vel cerimonialis nō sunt tenenda, nisi in nouo testō expſſe fuerint repetita. tex. ꝛ ibi glo. not. in. c. fin. §. his itaq̄. xj. di. gl. ꝛ doc. cōiter i. c. fi. de q̄sue. ex̄. Imo. in. l. sti pulatio hoc mō q̄cepta. iij. col. ff. de verb. ob. ꝛ. l. iij. ff. de testa. Jo. de ana. in. c. indei. ij. ō iude. ex̄, post beatū Tho. ij. sc̄de. q. xcviij. arti. iij. aliass. q. ciij. arti. iij. de hoc. s. diffuse diximus.

19 lib. j. q. ij. ¶ †Sexta est p̄rogatiua qō p̄mogenitus bñdicebat suis fratribus, que p̄rogatiua hodie, vt putat Barti. ō carra. seruāda est, vt fit in Lōbardia. de hac p̄rerogatiua meminit Policraticus. lib. vij. ō nugis curialiū. c. x. ad p̄in. vbi plura notāda dicit. ¶ Sed q̄sidera ꝙ hodie lōge mains est discrimē qnā esset tpe quo bñdictio p̄mogenitis cōmittebat, nā p̄mogeniti fungebant sacerdotio, ꝛ ad sacrificandū dño tūc tpis electi erāt, in quoꝝ locū succesſerūt leuite, iuxta illud qō hr̄ Nume. viij. Ex die quo percussi oē p̄mogenitū in terra Egypti, sanctificani eos mihi ꝛ tuli leuitas p cūctis p̄mogenitis filioꝝ Jsrael, tradidiq̄ eos dono Aaron, ꝛ filijs eius de medio populi, vt seruiāt mihi p Jsrael in tabernaculo federis ꝛ orēt, ꝛ hac cōsideratiōe hec p̄rogatiua locū hr̄et, ꝛ fundamētū dispōne iuris canonici. Sacerdotibus. n. bñdictio cōpetit. c. missas. de q̄sec. dist. j. vide Card. de zaba. in cle. ij. §. statutū. de sta. mona. vbi de pluribus benedictionibus disserit. ¶ Considera ēt qō alio respectu ꝛ iuridice pōt hr̄e locū hec p̄rogatiua p illud qō hr̄ in c. deniq̄. xxj. di. vbi dicit tex. deniq̄ si in epistola ad hebreos. vij. sc̄z, legimus qō minor a maiore bñdicit ꝛc. ꝛ ibi glo. dicit ꝙ Melchisedech bñdixit Abrahe, ꝛ sic p hoc Apostolus Melchisedech fuisse maiorē p̄bat, innuens ergo qō maiori cōpetit bñdictio erga minorē. ꝛ iō dicebat ibi Prepo. ꝙ pñte maiore, ꝛ illi nō annuente non audebat bñdicere p. c. presby. xcv. di. ex

20 quo infert ibidē post Archi. †ꝙ eps inuitatus ab archiepo, vt in ecclesia metrapolitana celebret diuina, vr̄ hr̄e tacitaz Iniam bñdicēdi, arg. l. qdā q̄sulebat. ff. de re iud. cū si. alle. p eū. Hinc dicit tex. in. c. deniq̄ ꝙ in ecclesia est mos ꝛ q̄suetudo vt volēs legere lectionē petat bñdictionem a maiori dōo, vt ibi exponit glo. Jube dñe bñdicere. Et hoc est qr maiori cōpetit bñdictio erga minorē, ꝛ ita in p̄posito, non ergo mirū est si p̄mogenito bñdictio cōpetat erga ceteros fratres cū eis oibus maior sit ꝛ etate ꝛ dignitate, vt p3 ex. s. scriptis. Et qr de bñdictione inter sacerdotes nup est facta mētio vnū obiter inmabit referre ꝙ p̄petuo teneas mēti. Quare dr̄ in p̄ncipio lectionū i ecclesia. Jube domne bñdicer̄, ꝛ i fine. Tu aūt dñe. ꝛ Prep. i. d. c. ōniq̄. hāc rōnē assignat, qr in p̄ncipio petit̄ bñdictio ab hoie, ꝛ iō vtimur verbo sincopato ꝛ diminuto, sz in fine misericordia a Deo petit̄, ꝛ iō vtimur verbo integro ꝑm Hugo. ꝛ Archi. qō nota. ¶ Quātū ad septimā p̄rerogatiuā in qua de p̄mogenitis pecoꝝ, vel vt aliq̄ volūt ꝛ forsan rectius de vestibus p̄ciosis p̄mogenitis debitis, dicit Barti. hoc repugnare iuris dispōni pp equalitatē inter filios seruādā. Sed certe non repugnat q̄siderata qualitate p̄mogenitoꝝ illius tpis. Nā ex quo gerebāt dignitatē sacerdotalē nō mirū si aliqō in vestibus discrimen erat p id qō hr̄ in. c. vestimēta. de q̄sec. di. j. vbi dr̄ vestimēta ecclesie q̄bus dño ministrat̄, ꝛ sacrata debēt eē, ꝛ honesta q̄bus alijs vsibus nō debēt frui quā ecclesiasticis, ꝛ Deo dignis officijs q̄ ab alijs nō debēt q̄tingi nec offerri nisi a sacratis hoibus, ne vltio que Barthasar regē p̄cussit sup hoc trāsgredientes veniat, ꝛ cornere eos ad ima faciat. Ad hec expressiorez tex. vide. xl. di. in p̄in. Sacerdotes eius induant̄ salutari, vñ in veteri testō varijs vestibus ex p̄cepto dñi sacerdotes ornati leguntur ꝛc.

21 ¶ †Immo dicit ꝙ ēt hodiernis tpibus nō repugnaret forsan ꝙ p̄mogenitus preciosiorē vestē hr̄et attēta qualitate dignitatis p̄mogeniture. Vestes eniz debēt deferri ꝑm ordinē dignitatū, vt not. dicit Flo. in. l. sed ꝛ si qd. §. mācipioꝝ. ff. de vsuf. ad hec vide Spec. in ti. de aduo. §. segtur videre de vestibus. col. ij. vbi dicit ꝙ aduocati dñr̄ sacerdotes. l. j. ff. de iust. ꝛ iu. ꝛ sicut sacerdotes debent hr̄e vestes suo officio q̄gruentes, vt. l. sanc̄imus. C. de sa. san. eccle. in p̄n. Ita ēt aduocati indui debēt p̄rogranitate ꝛ maiestate officij sui, ꝛ iō dicit glo. in. l. j. C. nulli licere in frenis ꝛ equestribus sellis, qō chlamis militē, purpura regē, stola sacerdotē, toga aduocatū, cuculla monachuz demonstrat, de quo dicto meminit Bal. in. c. cām. de pbat. col. j. ex̄. cū si. alleg. p eū. ad hec facit dictū Senece ad vxorē Neronis. Indue te charissima vxor delicate, nō pp te, sed pp bonorē im-

perij. de quo dicto meminit Spec. vbi. s. col. j. p hoc adducēs tex. in. c. j. xxj. q. iij. ꝛ in. c. ij. de custo. euchar. subiūgens quod vestis dz esse q̄ueniēs statui, ordini, ꝛ officio. Et ita ergo nō mirū est si fiat dr̄ia iter vestimēta p̄mogeniti ꝛ reliquoꝝ suoruz. ¶ Sed p̄rob dolor hodiernis tpibus nullū est fere discrimē in vestibus, ita vt vix regē aut imperatorē vestiū apparatu discernas. Qō longe ab antiqua roma. magnificētia alienū est, vt apte hr̄ p totū ti. C. ō vesti. olobericis ꝛ deaura. vbi ēt trāsgressori

22 bus capitalis pena iponebat̄, vt. l. iij. in fi. eo. tit. lib. xij. C. † hic etiā apud Romanos lex fanina. dicta sine sumptuaria scripta erat ad effrenatos cohibēdos sumptus, qm̄ inde tandez maxima, vt plurimū subsequit̄ pnities, hinc dicebat Portunianus. Libarie leges gulā ingulār. sumptuarie altimodā luxuriā p̄hibent. Jō Policraticus de curialiū nugis. lib. vj. c. iij. ꝙ nostri tpis thrasones sine glorioſos milites pulcherrime sic inuehit. In eo militarē q̄stare gloriā opinant̄ si nitidiori splēdeāt habitu, vt lineas suas vestes ve sericas sic p̄stringant ꝛ torqueant vt q̄si cutē cerusatā alijsve succis obnoxiā carni faciāt coherere si gradarijs eqs isideāt mollius, si calamistrati, curative Acteo non cedāt Apollini, ꝛ delicijs sint magis q̄z virtute p̄esignes eoꝝ si forte q̄struxeris aciē castrū Thaidis q̄z Hannibalis tutius expugnabis. ¶ Et de his militibus p̄prie voluit loq Cy. in. l. j. C. de in. ꝛ fa. ign. col. iij. vbi formaliter dicit ꝙ p̄uilegia q̄cessa militibus iuris dispōne non debēt locū hr̄e in militibus

23 nr̄i tpis q vacāt mercaturis ꝛ negocijs p̄uatoꝝ. †Multi eniz reperient̄ qui nescirēt se armare ꝛ qui vilissimas artes exercuerunt ꝛ demū cingunt̄ ense, balneant̄ aqua ꝛ antecedunt in potu ꝛ in honore pellibus varijs, ꝛ deauratoꝝ calcarium cū q̄dā p̄rogatiua reuerētie salutantur, ꝛ satis in hoc p̄uilegio gaudent alijs p̄uilegijs militaribus non sunt digni, hec sunt verba forma. Cy. loco s. alleg. Et de istis militibus, vide ibidē late doc. post Cy. vide Alex. de imo. vbi late. col. iiij. in fi. cū seq. ꝛ do. Jas. post Raph. cu. in. l. milites. ij. col. ff. de re iudi. vbi dic̄ post eū qō p̄uilegiū legis illius non hz locū in milibus nostri tpis auratis q non sunt bellatores, nec vacāt armis sed tota die stāt in plateis. Hec inmabit obiter retulisse, qm̄ de vestimētoꝝ decētia incidit dicere. Et p̄fecto tātus est tāq̄ effrenatus fastuosorum militū nostroꝝ luxus vt ab his calamū sistere nequineriz. ¶ Attēde tñ ꝙ excusabiliores sunt qui stant coram p̄rincipe, ꝛ sibi assistunt, qr a q̄spectu huius humili veste induti repellunt̄. si qua. C. de specta. lib. xj. Jtē culpabiliores sunt q huic excessui cām dederūt. Hodierni aūt excusabiliores sunt p gl. sing. in. c. si qs virorū. xxx. distin. p q̄s gl. dicebat Benedic. cap. in. c. pe. de vita ꝛ honesta. cleri. extra ꝙ pōt q̄suetudine induci, vt inter laicos ꝛ clericos nō sit in habitu dr̄ia. Jtē ēt q̄sidera ꝙ cōpetentia vel incōpetētia rerū q̄siderāda est ex qualitatibus p̄sonaruz, puta an sit nobilis scientificus, an sit in dignitate q̄stitutus ꝑm gl. in. c. cū adeo de rescri. extra. ꝛ. c. postulasti. eo. tit. c. cō-

24 querente. de preb. extra. † et ꝙ ꝑm diuersitates p̄sonarū distinguende sunt vestes, dicit Luc. de pe. in. l. fortissimis. C. de milit. vest. lib. xij. cano. p. c. ꝙ deo. xxxiij. q. ij. ꝛ. c. fi. xlj. di. ꝛ. l. sed si accepto. ff. ō in. fi. Hinc habemus vestē que Scenica dr̄ vel citharedica vestis. ff. de ver. sig. vestē meretriciā ꝛ matronalem, vt. l. itē apud §. si qs virgines. Jtē vestē p̄textā, de qua in. l. iij. §. pen. ff. de lib. exhi. ꝛ glo. insti. de iniur. §. j. De alijs diuersis vestibus, vide Luc. de pen. in ti. nulli licet. in frenis. l. vna. in fi. vbi ēt colligit ꝙ vestis ꝛ victualia eqpollent, de hoc. s. in tertia p̄rerogatiua, hinc dicit singu. tex. in. l. humilioribus. C. de suscepto. ꝛ Archi. lib. x. qō susceptio vestiū p̄tinet ad officiū p̄sidis, subiūxit tex. Nāq̄ interest hmōi explorare rōnē ꝛ querere qualitatem eoꝝ quoꝝ ad q̄stitutēdū cōmodioꝝ cura est. ¶ Circa octauā p̄rogatiuā dic ꝙ non ꝑprie est p̄rogatiua, qr oīno vr̄ esse p̄rerogatiua minoris etate, q etenim hz p̄tātē eligēdi dr̄ habere p̄uilegiū ꝛ p̄rogatiuā, vt est tex. in. l. j. C. ō his q se defen. lib. x. p quē tex. ibi ita colligit Bal. ꝛ Luc. ō pe. adducēs tex. in. l. j. §. sz si euenerit. ff. si qd in frau. cū pluri. alijs iurib. Et de hr̄ vide bonā glo. in. c. j. de parroc. in verbo minor. Tñ qr qō est pulcherrima, iō qd sit in ea dōm nō icōgrue mihi disserēdū vr̄. Sciēdū ꝙ puerbiū istud originē hz ex eo qō dr̄ Gen. xiij. c. vbi dixit Abrahā Loth nepoti suo, ne q̄so sit iurgiū inter te ꝛ me, ꝛ inter pastores tuos ꝛ meos. Fratres. n. sumus, ecce vniuersa terra coram te est recede a me obsecro, si ad sinistrā ieris, ego ad dexterā pergā. Et sic tradidit electionē Loth nepoti suo. Jta Barb. dicit in rub. de reb. ec. nō alie. ex̄. col. xlix. Luc. de pe. in. d. l. j. C. de his q se defe. li. x. col. iij. in p̄n. adducēs ad hr̄ August. de ciui. dei. c. xx. in fi. de quo meminit ēt in genere Bal.

in. l.

25 in.l.si maior.C.cõi dini.vbi per illũ tex.not.†equalitatẽ in dini
sione seruãdã inter fres lz sint sexu vel etate dispares. Et subiũ
git lz sit qsuetudo,vt refert Angu de cini.qõ maior faciat por-
tiones ꝛ minor optet,tñ de iure nulla dz esse inter eos platio di-
nidẽdi vel optãdi,sed in oĩbus dz equalitas seruari p illũ tex.ꝛ
sic dz optio breuiũ vel sortis felicitate qtingere nõ progatiua p-
sone per tex.in.l.ij.C.qñ ꝛ q.quar.pars debe.lib.x.ita qcludit
Bal.ꝛ vide eũdẽ Bal.in.d.l.j.vbi idẽ tz p illũ tex.volẽtẽ qõ
hr̃e electionẽ est ius singulaꝛ,ergo in ꝯriũ est ius,qꝛ forte dz fie
ri diuisio,bñ tñ dicit si honestati alterius nõ qgruit sic dinide-
re,qꝛ sit clericus,vel si nõ expedit,qꝛ infans iudicis aucto.fieri
debebit.l.inter castellianũ.ff.de arbi.ꝛ.l.si corruptio.§.ad offi-
ciuz.ff.si.reg.Ang.in.l.sancimus.C.de do.§.ne aũt.id tz dicẽs
ita de qsuetudine seruari Lud.de ro.qsi.ccccl.xx.ad fin.monet
hãc qõnẽ,ꝛ tractat de diuersitate iuriũ circa diuisionẽ. Tñ tã-
dem qcludit qõ veritas est qõ nullus electionẽ aut optionẽ hz
sibi deputatã a iure,sed capitẽdo portiones qcordare debẽt iu-
dice iubẽte.ff.de leg.ij.l.hmõi.§.fi.ꝛ instit.de offi.iud.§.si fami-
lie.ꝛ seq.cũ alijs alleg.p eũ,aut dz cõmittere sortis iudicio ele
ctionẽ p.l.§ cũ ambo.ff.de iud.ꝛ subiungit multũ notabiliter qꝛ
si ex ipsis fratribus sortis iudicio dinidẽtibus ex ipsius sortis in
felicitate intolerabilis qtingat deceptio dz tunc ipsa diuisio in
melius reformari,ſm Bald.in.l.maioribus.C.cõia vtri.iudi.ꝛ
hoc nisi ipsa diuisio facta foret p iudicẽ ꝛ trãsiuisset in rẽ iudica
tã,debuit.n.restitui q ledebaꝛ si sibi sniã displicebat.C.si sepi.
in integ.restit.pet.dicit tñ Lud.de ro.in fi.qꝛ statẽ qsuetudine
ſm dictũ pnerbiũ seruãda eẽt. ¶ Canoniste cõiter tenẽt in.c.
j.de parro.eẽ qõ maior dz dinidere,ꝛ minor eligere p illũ text.
vt videre poteris p Ant.de but.in vlti.not.ꝛ Pet.de anch.
in.iij.not.§ dñt predi.doc.post Hosti.ibidẽ qõ quo ad cãm il-
lius ca.senectus ꝛ inuẽtus non qsideraꝛ ex etate,sed ex admini
stratione,vt ille antiquior cẽseaꝛ qui diu administrauit,ẽt si tpe
foret iunior,ꝛ iõ assignaꝛ,qꝛ ille q plus rexit pſumiꝛ pleniorẽ ha
26 bere notitiã rerꝫ quã q in minori tpe.†ex quo formaliꝛ inferunt
qõ diuisionẽ hereditatis facere dz,nõ maior natu, §q diutius
tractauit ꝛ administrauit res hẽdit arias,sicut inter socios stu-
dij q diutius fuit in studio. Ad hec vide Fely.in rub.de maio.
ꝛ obed.col.fi.vbi formaliter dicit qꝛ in diuisione patrimonij il-
le dr̃ fr̃ maior q diutius administrauit non q primo natus est.§
Jo.de ana.in.c.qualiter.ij.col.ij.tz simpliꝛ qꝛ maior dz dinide-
re,ꝛ minor eligere,ꝛ adducit duas rõnes pp quas i casu occur
renti post visa oia qsi.doc.sue ciuitatis ita decreuerat qsulere.
Prima p.c.j.de parro.iuncto.c.j.de no.ope.nũ. Scda p rõ-
nẽ glo.sing.in.c.de libellis.xx.di.que vult qꝛ dictum alicuius
sancti fulcitũ auctoritate antiq vel noui testamẽti preferẽdus est
qstõni iuris canonici seu pape,sed qõ debeat maior dinidere ꝛ
minor eligere est dictũ beati August.qꝛ est fundatũ in veteri te
stamẽto,vt.§.diximus,ergo ꝛc. ¶ And.barb.in.d.rub.de re.
ecclc.non alie.col.xlix.pro solone huius materie distinguit hoc
modo. Aut est qsuetudo in loco talis,ꝛ tũc seruãda est.l.de q-
bus.ff.de legi.aut nõ est qsuetudo,ꝛ tunc si maior ex qcordia,ꝛ
voluntate minoris dinidat,tũc equum est qõ minor eligat,per
d.l.j.C.de his q se defen.ꝛ.d.c.j.de parro.dicẽs ita vidisse ser
nari in facto.aut tertius dinidit ꝛ tũc aut ptes sunt qcordes qs
primo eligat,ꝛ tũc seruaꝛ pactũ.c.j.ꝺ pa.eẽ.aut sunt discordes
ꝛ tũc expedieꝛ officio iudicis q assignabit ptẽ suã vnicuiqꝫ vel
breuiũ,vel sortis felicitate per.d.l.ij.C.qñ ꝛ q.quar.pars debe.
Reperio tñ eũdẽ Barb.in addi.ad Bal.in.d.l.si maior.C.cõi
dini.in verbo diuisio.vbi limitare vr̃ dicta sua.ꝛ tex.illius.c.in
ter fratres.secus dicit ipse inter patruum ꝛ neporẽ dicẽs se ita
27 qsuluisse,qõ tñ qsiliũ nõ vidi. ¶ †Pro resolone huius qõnis
videmus scripta doctoꝛ sup hoc passu.Credo qõ sit mera veri
tas qꝛ subijciã saluo tñ meliori iudicio sic distinguẽdo. Aut est
qsuetudo qõ maior etate dinidat ꝛ minor eligat, ꝛ tũc seruãda,
vt voluit And.barb.§.Lud.ro.in.d.qsi.Luc.de pe.in.d.l.ij.
C.de bis q se defen.col.iij.dicẽs hoc esse indicialiter obseruan
dũ. Aut nõ est qsuetudo,ꝛ tũc aut agiꝫ de bonis patrimoniali
bus,aut de bonis ecclesiasticis. Si ꝺ patrimonialibus, dic vel
iudicio sortis,vel officio iudicis hereditatẽ dinidendã, vt dicit
Bal.in.d.l.j.C.de bis q se defen. Et hoc nedũ inter laicos,sed
ẽt inter laicos ꝛ clericos,ꝛ ita seruabiꝫ dispõ iuris ciuilis, de q̃
in.l.si maior.C.cõi dini.qꝛ Ro.ponti.in patrimonialibus alicu
ius nullã hz dispõnẽ ſm Inno.in.c.inqsitioni.de sen.excõ.eẽ.
Et ita cessabit obiectio de.d.c.j.de parro.qõ alle.Jo.de ana.
vbi.§.ꝛ hoc in terris sibi tpaliter nõ subiectis,in alijs.n.sibi tẽ-
poraliter subiectis hz illã ptãtẽ quaz hz impator in terris suis.

no.doc.in.c.p venerabilẽ.q fi.sint leg.p.c.lz.de so.cõpe.ꝛ.c.
si duobus.de appel.eẽ. Aut q̃riꝫ de bonis ecclesiasticis, ꝛ tũc
habebit locũ.diſpõ.d.c.j.de parro. Ro.n.põtifex vicarius est
Christi,ꝛ nõ plus dz sibi arrogare ptãtis quã ipe Christus qui
renuit de diuisione hereditatis tpalis discernere,vt hr̃ Lu.xij.
Ibi,ait aũt ei qdã de turba,magister dic fratri meo, vt dinidat
mecũ hereditatem. At ille dixit ei. Homo qs me qstituit iudi
cem aut diuisorẽ.§.vos ꝛc. Et p hac dria adduco singulare di-
28 ctũ Ant.de but.in.c.qstitutus.eẽ de reli.do.vbi dicit†qõ ple
nitudo ptãtis pape in clericos respectu ecclesiarꝫ nõ pcedit re-
spectu bonorꝫ patrimonialiũ de qbus papa non põt ad libitum
disponere,ꝛ ibidẽ dicit Panor.in.iij.colũ.qõ non recordaꝛ se
alibi legisse illud dictũ qõ venit ad ampliationẽ dictorꝫ Inno.
in.d.c.inqsitioni.de sent.excõ.eẽ.de hoc dicto meminit Fely.
in.c.que in ecclesiarꝫ.de qsti.eẽ.col.x.adducẽs tex.ꝛ Pano.
in.c.cũ dilectus.de iure pat.eẽ,vbi dicit Panor.in.iij.not.qꝛ
in patrimonialibus clericus censeꝛ laicus.Et ita ergo in patri
monialibus seruanda sunt iura ciuilia,maxime ex quo in ipsis
nõ est ꝯria dispõ canonica.c.fi.de prescrip.Et pro hoc addu-
co glo.formalẽ in.c.cũ dilectus.in ver.etate.in fi.de elect.eẽ.
Nec ob.glo.in.d.c.de libellis.alleg.p Jo.de ana.§.p qua fa-
cit bonus tex.in.c.ne innitaris.de qsti.ꝛ ibi no.Fely.col.j.di-
cens qꝛ debẽt seruari dicta sanctorꝫ vsqꝫ ad vnũ iota per glo.in
c.noli meis.ix.dist.ꝛ plura adducit ad qfirma.q̃ videas p eũ.
Et vltra adducta adde magistrale dictũ Archi.in.c.de qbus.
ꝛ Prepo.post eũ.xxj.di.vbi dicit qꝛ in solutione qõnis est ser
nãdus iste ordo. Primo recurrẽdũ est ad scripta veteris ꝛ no
ni testamẽti.Scõo ad canones apostolorꝫ vel qciliorꝫ. Tertio
ad decreta ꝛ decretales Ro.ponti.Quarto ad scripta grecorꝫ
29 antiqus recurrebaꝫ,qõ tñ hodie nõ lz dicit Prepo.†qꝛ corrũ
punt libros suos pp inuidiã Christianorꝫ,ꝛ sunt Acephali per
c.vt veterũ.ix.di.vltimo ad exẽpla sanctorꝫ.Et si veritas non
inueniꝫ qgregandi sunt sapiẽtes,ꝛ qd tũc agẽdũ sit dñs reuela
bit. ¶ Sed lz ista obiectio videaꝫ hẽ colorẽ,dic qꝛ nõ militat,
qꝛ dictũ sancti non est allegabile in dcisionibus causarꝫ si hz de
cisionẽ textualẽ in ꝯriũ. Et pro hoc adduco duas glo.vna est i
summa.xx.di.in ver.decretales.altera in.c.fi.xxxvj.q.ij.ꝛ ad
hoc vide ample Fely.in.d.c.ne innitaris. Et lz loquaꝫ in deci-
sionibus pontificũ,idẽ tñ credo in decisionibus iurecõsultorũ,
vel impatorꝫ signanter in patrimonialibus istis,qꝛ eadẽ rõ mi-
litat. Ipsi etenim sancti non habuerũt ptãtẽ iuris qdẽdi aut le
gis qdẽde sicut iurisconsulti aut impatores,ꝛ hoc est vexꝫ ẽt in
foro qsciẽtie.iuxta illud Prouer.viij. Per me reges regnãt,
ꝛ legũ qditores iusta decernũt, de quo Panor.c.j.col.iiij.de
qsti.eẽ. Et iõ dicit tex.in.l.j.sed neqꝫ.C.de vete.in.enuc.qꝛ le-
ges sunt per ora principũ diuinitus pmulgate.hinc dicit tex.in
l.fi.C.de prescri.lon.rẽp.maiores nr̃i subtilissimo aio ꝛ diuino
quodã motu ad actiones,ꝛ eorꝫ iura pruenerũt.Et ita ergo mi-
hi resoluẽda vr̃ hec qõ not.qꝛ credo nũqꝫ hactenus qõnẽ hãc
ita ad viuũ examinatã. ¶ Circa nonã progatiuã dic qꝛ hodie
30 non seruaꝫ nec de iure,nec de qsuetudine,†de iure qdem vnus-
qsqꝫ ad sacerdotij ordinẽ assumiꝫ nullo ordinis geniture facto
discrimine dũmodo etas non resistat,ad hoc vide Panor.in.
c.j.de deci.eẽ.iij.not.iũctis his q̃ hr̃ in ti.de eta.ꝛ quali.eẽ.
in.vj.ꝛ cle.de qsuet. ¶ Sed prob dolor adhuc deterius, qꝛ p-
postero ordine,arg.c.ois christianus.in fi.de qse.di.j. Primo
genitus humanis,ꝛ tpalibus bonis adeousqꝫ turgescit,vt quaz
olim dñi sortẽ vehemẽter amplectebanꝫ hodie despectui ludi-
briosqꝫ hr̃e videanꝫ. Sicqꝫ ad id igratitudinis deuẽtũ est, vt in
familia selectis corpore debita mẽbrorꝫ cõpage formaqꝫ dede-
coris, reliq quos,vel gibbositas vel claudicatio,aut aliud ꝺfor
mitatis argm̃ deboneſtat,Deo ꝛ plerũqꝫ pter eorꝫ arbitriũ de
nonent̃. Et vbi primogeniti q in sortẽ dñi electi nullã portionez
in paterna hereditate sine inter tribus qsequi deberent,vt vult
tex.aureus ꝛ nobilis in.c.cui portio.ꝛ.c clericus,ꝛ ibi glosa,ꝛ
post glo. Prepo.xij.q.j.hodie quasi vt sit eis maius a diuina
sorte diuerticulũ amplius ceteris fratribus patrimonio illustrã
tur. Uereor ne tãdẽ ppbericũ illud in varijs calamitatũ discri
minibus id nos edoceat,de quo in.c.reuertimini.ad prin.xvj.
q.j.ibi. Qꝛ nõ reddidistis decias ꝛ primitias,idcirco i penuria
ꝛ fame maledicti estis,ꝛ vos me supplãtastis sine ꝺfraudastis.
Timẽdũ est ẽt ne belli pestis interimat quos delinquentes ad
rectitudinis viã Dei pcepta nõ reuocãt.c.si qs.xxij.q.iij.i fi.
31 ¶ †Circa decimã progatiuã de impositione manus sup filios
in bñdicẽdo qõ scz forsan in primogenitum sit dirigẽda dextra
dic qꝛ ꝛ hodiernis tpibus seruãda esset,lz nõ in bñdictionibus,

tñ in occursu, vt solet in signuz iucūdi aduentus porrigi manus dextra. Dextra eteniz manus honorabilior est siniſtra. hinc dicit Luc. de pe. in l. j. C. de aquedu. lib. xj. col. j. in versi. dextra. qō dextra manus dr quasi dādo, vel quasi dans ex ipsa pignus pacis dat, z ipsa fidei testis z salutis adhibet ſm Papi. Jurm etenim manu dextra prestādū est, iuxta illud qō hr Esai. lxij. c. Juranit dns in dextra sua. Et Malac. ij. scō lib. ibi. porrectis dextris z iureiurādo. Hinc manus siniſtra leua appellat, z est tex. in. d. l. j. ibi. Dextra leuaqz, qz aptior sit ad lenādū aliqd. ipsa enim gerit clypeū z ensem, vt dextra sit magis expedita. Ad hec vide Archi. lz ipse nō alleget in. c. fundamēta. in ver. dexteras. de elec. vbi dicit formaliter qō per dexterā pignus pacis, z testis fidei solet dari. Et qō illa manu solēt porrigi dona. Et ad hec est bonus tex. primi Machabeo. x. vbi pluries ō dexteras fit mētio, signāter ibi. Dexteras dederūt mihi, z Barnabe societatis. Et glo. ibi ordi. dicit q ginngere dexteras solet esse signū gcordie, qua se inuicez gferebāt antiq. Et miror qō Luc.
32 de pe. q fuit cumulator verrimus hec tacuerit. ¶ †Circa vndecimā prerogatiuā de suscitatiōe seminis fratris dic q ex tex. .ſ. alleg. vr ꝓbari hāc esse progatiuā primogeniti, tñ id nō erat spāliter in primogenito gcessum. Sed vnusqsqz frater indistincte ad id obsequiū fratri tenebat, ꝓ id qō hr Deuteron. xxv. c. ibi. qñ habitauerūt fratres simul z vnus ex eis nō dr primogenitus absqz liberis mortuus fuerit vxor defuncti nō nubet alteri. Sed accipiet eā frater eius z suscitabit semē fratris sui. z primogenitū ex ea filiū noie eius appellabit, vt non deleat nomen eius ex Jsrael. Si aūt noluerit accipere vxorem fratris sui q ei lege debet perget mulier ad portā ciuitatis z interpellet maiores natu, dicetqz non vult frater viri mei suscitare semē frī sui in Jsreal, nec me in gingiū sumere statimqz accersiri eā faciāt z interrogabunt. Si rnderit nolo eā accpe accedet ad eū mulier corā senioribus, z tollet calceamētū de pede eius z spuet in faciem eius z dicet, sic fiet homini q non edificat domū frīs sui, z vocabit nomē eius in Jsrael domus discalciati. Et pro hoc vide quatuor tex. vnū in. c. fi. de diuor. ex. scōm in. c. olim. viij. q. j. tertiū in. c. nuptiaz. xxvij. q. j. z nouissime. quartū i. c. j. xxxv. q. j. Jsta erat mirabilis dispō qō frater cognoscens relictā defuncti gñabat filios q defuncto attribuebant. Et ita rla illa q ꝓ aliū facit extēdebat ēt ad hanc mām, de quo tñ vide in diuiduo glo. ꝓriaz in. c. sciāt cūcti. de elec. in. vj. in ver. alios. vbi formaliter dicit q †illa rla q per alium, non bz locū in cognitione car
33 nali q est actus qui per aliū explicari non pōt. Hodiernis aūt tpibus certū est q id non seruaret ꝓ tex. in. c. fi. ō diuor. extra. vbi determinat q non lz relictū fratris in vxorē accipere. hinc dicit Abb. pan. in. j. not. qō ſm legē Mosaycā licebat ducere vxorē fratris defuncti, duobus tñ interueniētibus. Primo qō frater decessisset sine prole. Scō vt duceret eā cā suscitādi semen defuncti. Nam soboles inde suscepta attribuebat fri defuncto. Unde iste supstes erat pr carnalis, ō functus vero erat legalis, qz ei filij attribuebant. Et illud olim fuit institutū in figura que hodie cessat cū veritas illuxerit, sunt verba Panor. Et pro hoc se remittit ad tex. in. c. oliz. viij. q. j. Hinc dicit tex. not. in. c. nuptiaz. xxvij. q. j. in prin. qō nuptiaz bonū semp quidem bonū est q bonū semp in populo Dei fuit. Sed aliqñ fuit legis obsequiū, nūc est infirmitatis remediū, in qbusdā vero humanitatis solatiū. z glo. exponit legis obsequiū, qz lex volebat antiqua qō frater supstes dēbat ducere vxorē relictā fratris defuncti vt suscitaret semen fratris defuncti. Nā maledictus erat qui non reliquerat semē sup terrā. xxxij. q. iiij. ſ. bis itaqz. z. q. ij. c. pudor. ¶ Circa duodecimā progatiuā qua dicebat qō inter fratres primogenito primus sermo debet, ꝓ hoc vltra. ſ. allega. vide Prepo. in. ſ. epos. xvij. dist. col. ij. vbi dicit q qui dignior est primo votū dare dz. Cū ꝑmogenitus sit dignior, g̃ ꝛc. z pro hoc adducit Bal. in. c. j. de gtro. feu. aut pares termin.
34 †adde Lud. de ro. in suis singu. sing. lxxxj. vbi dicit qō lz ō in re in gsilijs dandis senior primo loq debeat ꝓ text. in. d. c. j. de gtro. feu. apud pares termi. z Bal. ibidē. col. j. in vers. prius. vbi expresse ex illo tex. colligit qō ille dz prius votū suum deponere q dignior est, per illud in ecclesiastico legit. Loquere maior natu, decet enim te. Tñ est iste vsus apud dnos de Ro. qō etate minores in gsilijs dādis primo loquunt. Et ita hic obseruamus z in deliberatiōibus, aut gsultationibus, vt vulgo aiūt, pro clientulis. Et ió dicit no. Spec. in tit. de aduo. ſ. iiij. incip. Jam nunc videndū est ad fi. qō iuniores aduocati primo ꝓponere debēt z maiores vltimo, vt eor speciosas, ac efficaces allegationes melius index memorie cōmendet. Nam que vltimo audiunt melius memorie cōmendant, de qsec. dis. ij. c. liquido. Nec ob. q antiqor decet primū locū per illud qō hr Eccles. xxxij. c. ibi. loquere maior natu decet enim te. Pro quo adducit tex. in. l. fi. C. de tyro. lib. xij. z in. l. ij. C. de primice. z. l. ij. C. de prefe. preto. eo. lib. vbi elegāter dicit tex. sit igit sedes prior ante ꝓuectis locus gspectior decernēdi loquēdiqz facultas antiquior cui est splēdor adepti magr̃atus vetustior cū alijs allegationibus per eū. Ar ad hoc rndet notabiliter qō qñ antiqor vltimo loco loqtur maior est sibi honor, tūc. n. dicit ipse. Primum id est potior locū habēt antiq, z prudētiores cuz vltimi subsequunt vt fortiores z discretiores, sicut pz in castroz acie ordinata, vbi maiores z fortiores ad custodiā exercitus subsequunt, id etiam pz in ordine ecclesiastice processionis, vt ſ. deduximus. ¶ Demon aduerte q hec progatiua singulariter limitari pōt p tex. solitariū in iure. in. l. in albo. C. ō decu. lib. x. vbi ad literā dicit tex. in albo decurionū prescriptis patrē nō habenti filios
35 anteferri gstitit. †Et ita ibi optime ꝓbat q qui bz filios nō habenti prefert, z ibi gl. in versi. anteferri dicit, vt scz in ordine antescribat, z eius vox in sententijs z consilijs sit prima. rō est. Fanor ille publicus vt repleat ciuitas liberis hoīnibus. l. j. ff. solu. matri. z de hoc vide eleganter eruditissimū iurīū interpretem dnm Pyrr̃ Anglebermeū in. d. l. in in albo. per quē tex. in. l. fi. refert se audiuisse doctos viros legētes illū locū ex eo elicere doctorē hñtem liberos preferēdū non hñti, z de fauore liberoz habemus in pluribus locis iuris signāter in. l. fi. C. de his qui nume. lib. vbi hr q numerus qnqz liberoz excusat a muneribus psonalibus, z crescēte maiore nūero liberoz vsqz ad. xij. auget immunitas, qz tūc excusat qs a muneribus realibus. l. si qs decurio. C. de decur. lib. x. vbi pulcherrime dicit tex. si qs decurio pater sit. xx. liberoz honoratissime numez quiete donet. in reliqs discurre tu ipse. Cogita tñ si dici pōt pro sustētatione huius prerogatiue qō referēda sunt singula singulis. Et ita ex quo illa rescriptio in albo vr ee actus publicus ille sit preferēdus q
36 bz liberos tanqz magis bene meritus, z tanqz vtilior ciuitati, secus in actibus priuatibus vt in familia, qz dēmus simpliciter se qui ordine nature, ex quo non de publicis, sed ō priuatis rebus agitat. Facit qō in simili dicit Panor. in. c. auditis. iij. col. de elec. †q rector scholariū precedit epm scholarē in studio, secus in alio loco. Fely. in rub. de maio. z obe. col. ij. in fi. idez Fely. in rub. de app. col. vj. Pro hoc vide notabile decisionē Bosti. in. c. indecoz. de eta. z qual. col. j. vbi dicit de filio epo qō alius est in domo, alius in ecclesia, nā in domo tenet filius etiā eps ad honorē reuerētiale patri, in ecclesia aūt tenet pater ad reuerētiā exhibēdā filio, z sic debēt suo respectu oīa ꝓportionari, ex quo qs bñ pōt ex diuersis qualitatibus in diuersa gsideratione, facit tex. in. c. cū olim. de re iud. extra. z. c. a collatione. de appel. in. vj. ¶ Circa decimātertiā prerogatiuā dic breuiter q legalissima est, z iō hodie in facti gtigētia seruat, vt audiui a viris eruditissimis quos aliqñ expressim ad hoc interrogaui. Sed aduerte q ista prerogatiua recipit limitationez per tex. in. l. si, que sunt cautiones. ff. fa. ber. vbi dicit tex. si que sunt cautiones bñditarie eas index curare dz, vt apud eū maneāt q maiore ex parte heres sit, ceteris descriptuz z recognitū faciat cautione interposita, vt cū res exegerit ipse exhibeant. Si aūt oēs hisdem ex partibus bñdes sunt, nec iter eos gueniat apud quē potius esse debeāt, sortiri opz eos, aut ex gsensu, vel suffragio eligēdus est amicus apud quē deponat vel in edē sacrā deponi debēt. Ecce ille est tex. ad literā qui in effectu vult q qui maiori ex pte heres est is debeat bñe instrorum cōiunctionē, z ita nō gsiderat ille tex. maiozitatē etatis, lz potius substātie hereditarie. Et ió tex. in. d. l. fi. ff. ō fi. instru. pcederet ad declarationē scde partis predi. l. si que sunt cautiones, ibi si aūt oēs hisdē partibus bñdes sint put ēt sentit glo. in ea. l. in versi. gsensu. que vult q illa scda pars. l. si q̃ sunt cautiones declarāda sit per. d. l. fi. ad qō facit tex. in. l. nō est nouū cum. l. seq. ff. de legi. z senatus. vbi dicit tex. q non est nouū, vt priores leges ad
37 posteriores trahant. †Et certe ille est verus intellectus in. d. l. fi. ff. ō fi. instru. Nā loquit ille tex. qñ dubitat apud quē sint deponēda instra. Et sic in casu. d. l. si que sunt cautiones. in. ij. pt. z nō in. j. Ar tūc nō esset dubiū ex quo est ab vna parte maiozitas portionis hereditarie, vt ꝓdiximus. Qualiter aūt ꝛ primogenitū vel aliū apud quē sunt deposita instra cōia agēdū sit, vide per Spec. ti. de instru. edi. ſ. videdū restat q̃liter instra exhibeant. col. iiij. z amplius. in col. vj. et. vij. vbi multa notanda reperies. ¶ Circa decimāquartā prerogatiuā q scz habeat fr primogenitus ptātē aliquaz in reliquos frēs in domo facit ele-

gans

gans dictum Patritij in opere suo de institõne reipublice.ti.ij. in prin. Rei,ingt,familiaris ⁊ publice rõ in pluribus cõuenit. Nam sicut ciuilẽ societatẽ paucos qui imperent, multos añt q obsequẽtur bñe op3,sic re3 domesticã vnũ qui presit,⁊ eũ qdem etate maiores,reliquos añt oẽs qui pareant bẽe d3. Credo q nõ seruaret signanter in istis ptibus,vbi nec ẽt patres dñr bñe filios suos in ptãte,vt sing. dicit glo.insti.de pa.pot. Alex.in. l.pl3.ff.de acq.here.idẽ Alex.in aposti.ad Bar.in.l.q in ptã te.ff.de testa.do. Jas.in.l.frater a fratre.ff.de qdi.ind.col.xj.⁊ in.l.fi.C.qui testa.fac.pos. Audini tñ q̃ztũ ad patrẽ secus fuisse iudicatũ in parlameto. ¶ Circa decimãquintã prerogatiuam aduerte q Bal.⁊ Barb.post eũ in.c.cũ oẽs.de qsti.ex̃.col. x.ꝑrium vz velle.dñt.n.p illũ text.q tñ valet vox iuuenis q̃ztũ vox senis,ẽt inter Card.sed rñde q dictũ Bal.pcedit inter eos qui paria iuria bñt.⁊ ita Bal.loquit.secus inter eos q ha
38 bent iura disparia,vt in ꝓposito,†q3 seniorib⁹ magis credendum est. Pro quo est glo.in.l.cũ qd.ff.si cer.pet.⁊ ibi not.do. Jas.col.iij.ver.dic q pcederet,scõm ea que ibi diximus. Ad que adde not.per Spec.in ti.de aduo.§.iaz nunc videdũ.col. seq.vbi dicit q vbi scia minoris etate in euidẽti maior est,ita q nulla possit de hoc hesitatio subori esset potius deferendũ minori quã maiori etate. Pro quo plura iura adducit,de quibus recurre ad eũ. Hinc dicebat bea. Augu. se paratũ ab anniculo edoceri. Plus etenim sapiẽtie maturitas quaz corporis canicies qsideranda est. pro quo facit tex.in.c.qsqs.⁊ in.c.seq.lxx xiij.dist.⁊ in.c.vilissimus.ad pin.j.q.j.ad hec videas Bar. cepo.in suo trac.de impera.mili.elig.§.pro imperatore vero gen ti.col.j.ver.sed singlr oibus ẽt rñderi põt,vbi dicit q qñ qstat de qualitate pone non d3 attendi senectus,vel iuuentus per.l. fi.ff.de fi.instru.cũ alijs alleg.per eũ. Et subiũgit post Albe.in l.ij.C.de offi.magi.offi.⁊ sola antiqtas non est cã prelatio.s3 in dubio bene presumit pro antiqoribus qõ sint magis idonei.tñ si ꝓrium apparet iuniore magis idoneũ non ꝓhibet antiqori ꝓferri minorem,ꝑm glo.in.c.vlti.xviij.dist.⁊ in.c.si offi.lix.dist. addo do. Jas.in.d.l.cũ qd.col.iij.vbi dicit q qñ doc.iuniores sunt excellen.⁊ dignio.preferendi sunt senioribus per glo.in.§. ordi.⁊ ibi Ang.in ver.tps.in auc.de mona. Immo adducit gl. fortius dicẽtẽ in.l.j.C.de anno.ciui.lib.xj.qõ schola.si sit excel
39 len.doctri.d3 precedere doc.†⁊ doctor qui actu legit d3 precedere doc.ẽt seniorẽ qui non legit per tex.in.l.ij.⁊ ibi Andr.de bar.⁊ Jo.de pla.C.vt digni.ordo.ser lib.xij.cũ alijs alleg.per eũ. Ita in ꝓposito iunior qui bñet rex peritiã preferendus esset seniori rudi ⁊ ignoranti. Ad hoc vide glo.not.in.c. Jsidor.xvj. dist.que vult q non attendat priozitas tpis,sed maiozitas auc. ⁊ ita voluit glo.in.c.sexta.⁊ Archid.in.c.qñ.ea.dist.hinc di cit Bomi.in.c.eps.j.col.xvij.di.q si vnus cano.est maior al tero nobilitate vite,vel scia precedit aliũ prius receptũ. Et inni or excellens virtute,⁊ pbitate preferr̃ antiqori. Fely.in rub.de maio.⁊ obe.col.ij.vbi ad hec cumulata aliqua que videas per eum. Ad hoc añt vt iunior dicat seniorẽ virtute superare requi rit pbatio.per.xv.testes,ꝑm Lud.de ro.in repe.l.si vera.§.de viro.ff.sol.mat.xliij.fallen.per tex.quẽ dicit sing.in.l.vnicuiq3. .C.de pri.sac.scri.lib.xij. ¶ Circa decimãsextã prerogatiuã, dic q de qsuetudine regni Frãcie in pluribus locis seruat hec prerogatiua,vt qsuetudine Aurel.arti.xxv.qsuetudine Turo neñ.arti.viij.in ti.de succes.feudi.⁊ in absentia primoge.subse
40 quens minor natu.arti.ix.†Immo si primoge.sua negligentia non faciat fidelitatem tenetur ad interesse minor⁹ qõ inde pati possent,arti.xv.⁊ in tit.de succes.ignobilium.arti.ij.in fi. Jdez qsuetudine Cenomanẽsi.arti.ccxlix.cũ aiquali tñ dña inter fi lias primogenitas ⁊ filios primogenitos. idem Andagauensi qsuetudine.arti.ccxxx.et.ccxxxiij.et.cclxij.idez Pictauensi. arti.xcvj.et.cvj.vbi primogenitus Chemier appellat. Jdẽ cõ suetudine Aluernie,in ti.de feu.arti.xxviij.cũ duobus sequẽ. idẽ Carnotẽsi.arti.cxv.Beluacensi.in ti.de feu.arti.ij.imo i ter filias primogenita facit idẽ pro reliquis filiabus sicut qsue tudine Turonensi.in tit.de succes.feu.arti.xiiij. Jdem qsuetu dine Meldunẽsi.arti.ccxvj.idẽ qsuetudine Treceñ.art.xiij. Hec qsuetudines expresse hanc prerogatiuã dant primogenito si prerogatiua dicẽda est. Qz certe hoc vñ potius ad onus spe ctare quã ad honorẽ ⁊ prerogatiuã,⁊ sic non multum desiderat istud a primogenitis,honor enim aspirat,⁊ iõ cũ aspiratiõe scri bit. Onus sine aspiratiõe,qz pauci onera subire vltronee volũt animo potius detractãt. ¶ Circa decimamseptimã prerogati uam dic vt .§.relatũ est,⁊ ad hoc vide Albe.in.l.isti qdẽ.§.hec que diximus.ff.de eo qõ met.cau.vide Cepo.in.d.trac.de im
41 pera.mili.elig.§.j.col.vj.ver.xliij.in qstantia ⁊c. ¶ †Quantũ ad decimamoctauam prerogatiuã dic q est seruãda. Et pro ea vide Cepo.vbi.§.col.vj.ver.xlvj.vbi hanc prerogatiuaz ponit adducẽs illud Leui.ix.coram cano capite qsurge ⁊ honora perso nam senis,⁊ ad hoc adducit tex.in.c.anterior.§.illud.ij.q.vj. ⁊ in.l.gñaliter.in glo.ff.de in ius voc. Et ideo dicit q seniores patres appellare debemus per text.in.l.ex diui.in versic.pa trẽ.⁊ ibi gl.C.lo.facit bonus tex.c.a subdiacono.xciij.di.p quẽ tex.colligit ibi Prepo.q minores in ordine debẽt maioribus assurgere ⁊ reuerẽtiã exhibere. Et not. dicit assurgere,qz ẽ sig nuz honoris ⁊ reuerẽtie ꝑm Ang.in.l.cũ salutatus.C.de sent. pas.vbi dicit q ille cui rex assurgit dr̃ ab eo honorari,⁊ refert Carolũ.iiij.impatorez huius nominis Card.eũ visitãti solituz assurgere,de quo p Fely.in rub.de maio.⁊ obe.col.iiij.⁊ pro hoc adduco tex.⁊ glo.in.c.solite.de mai.⁊ obe.in ver.assurgã vbi dr̃ q reges ⁊ principes debẽt assurgere,⁊ dicit ibi glo.⁊ in clinare se añ archiepos ⁊ epos,q tñ male seruatur. ¶ Circa decimãnonã progatiuam,credo q seruaretur. Et ad hoc vide predictum Cepo.ibidẽ.ver.xlv.vbi hanc prerogatiuaz ponit, adducẽs vltra supius alle.duos tex.vnũ in.c.statuimus.in fi. cũ glo.fi.ex̃ de maio.⁊ obe. Aliũ in.c.a subdiacono.xciij.dist. ¶ Circa vigesimã dic q nõ seruat̃ ⁊ male,vt.§.retulimus, asi nus etenim intumescit cũ se videt p comparẽ apprehẽdi,vt est glo.sing.in.l.i.ff.de acqui.pos.§.veteres.in verbo,p vnum,⁊ de hac glo.meminit And.barb.in.c. Jo.x.de testa.dicens eã es se rõnem,qz nec Deus,nec natura qstituit vnũ alterius precep torẽ.vide Cepo.vbi.§.col.iij.ver.xx.vbi vltra superius ad ducit Bal.in.l.si filius.C.de pat.pot.vbi tñ Bal.de patre er ga filiũ tm̃ loqtur. ¶ Circa vigesimamprimam dic q seruaret̃ ⁊ magis est ipsis credẽdũ ꝑm Lud.de ro.in repe.l.si vero.§.de viro.ff.sol.mat.col.xlix.⁊ in his admittit testimonium de audi
42 tu.vide tex.in.c.lz ex quadã.de test.extra. ¶ †Circa vigesimã scõam adde Barb.in rub.de reb.ec.non alie.col.xlviij.vbi al leg.Bal.in.l.j.ff.de reb.eo.qui sunt sub tutela, vel cura.⁊ pro more suo mirat̃ qõ Flor.de.s.Pet.in.l.lutius.ff.fa.bercis.non fecerit mentionẽ de Bal.in.d.l.fin.C.cõi diui.vbi dicit q.d.l. lutius.non loquit in diuisione iudiciali,sed in volũtaria, nec re perit,dicit aliqua lex que velit q dẽat fieri diuisio p iudicẽ in sola fructuũ pceptione,nisi inter vsufructuarios.ff.cõi diui.§.in ter fructuarios.⁊ mirat̃ Barb.vbi.s.q Bal.non allegauerit Lãber.de rãpo.Disputantẽ ꝓriũ per.d.l.lucius.itẽ q Bal. nõ viderit Odof.in.d.l.lucius.nec ipse Flo.de.s.Petro,vbi d3 Odof.q ẽt quo ad fructus non d3 diuisio ꝓuocata a minore, nec quo ad vsumfructuz. Quia qui negat genus vr̃ negare q̃z libet eius speciem.l.si causam.C.de transa. Plura alia cumu lat Barb.in ꝓposito de quibus ad eum recurre. Sed certe qc qd dicat credo q sit mera veritas,vt in fructibus possit maior ꝓuocari a minore,vt.l.iubemus nulli.C.de sac.san.ecc.vbi cõi ter ita transeunt doc. Rõnem assignare possumus hãc, qz fru ctus sunt res tpe periture.l.procurator.ff.de procur. Ita quod sine solẽnitate ẽt per minorẽ alienari pñt,vt videt potes p ale xan.cõsil.xxxvj.in iiij.pte.glo.est in.l.j.C.si aduersus vsuca.⁊ l.diuortiũ.§.interdũ.⁊ ibi Jo.de imol.ff.solu.matri. Ang.in.l.
43 pomponius.ff.de pcu. ¶ †Circa vigesimãtertiã ⁊ vltimaz dic q seruat̃ indubie diuersimode tñ scõm locoz diuersitatẽ.qsue dinis.n.nõ est lenis auctas,imo magna.c.cũ cõsuetudines,⁊. c.fi.de qsuetu.ex̃.⁊ originaliter in.l.j.C.q̃ sit longa qsuetudo,⁊ hoc ita q transgressor qsuetudinis puniendus est,vt transgres sor legis.c.in his.c.qsuetudinis.xj.dist. Immo tanta est qsue tudinis auctoritas q inualidũ,de iure cõi efficit validũ qs.cv. ⁊ q qsuetudine est introductũ nõ est arbitrariũ,sed necessariũ. Bal.l.quicũqz.in.iiij.col.ver.Scias añt.C.de seruis fugi.p.l. saccularij.ff.de extraor.mu.Et maioris vr̃ esse vis q̃z ius cõmu ne p id q determinat Barb.i.l.viros.C.de diuer.officijs. vbi dicit q si p statutũ derogat̃ iurisdictioni aliquoz iudicũ simpli citer nõ vr̃ tñ auferre iurisdictionẽ que qsuetudine cõpetit, de hoc vide dñm Jaso.in.l.moribus.ij.col.ff.de vulga.⁊ pup.Et de auctoritate qsuetudinis, vide Bal.in rub.extra tit.de con suetudine,⁊ adde Phil.Fran.in.c.j.de qsuetudi.in.vj.colũ.
44 v.vbi†dicit q subditi nõ pñt allegare ignorantiã qsuetudinis vigẽtis in loco habitationis,qz quo ad eos ẽ ius cõe p.c.cũ ve nissent.extra de eo qui mitti.in pos.de quo tñ ibi vide per eũ. ¶ Ultra prerogatiuas istas pt superaddi vna notabilis ⁊ sin gularis que infertur ex precedentibus,qõ primogenitus prefer tur in licitatione rei hereditarie,que cõpetit pluribus fratrib⁹ quando omnes equaliter offerunt,qz primogenitus maiorem

portionem hꝫ, ꝛ sic plus iuris. Ita vꝝ velle do. Jas. in §. quedã. col. xij. insti. de acti. post Bal. in l. sancimus. C. de do. saltẽ de mente Bal. Tamen dicit do. Jas. q̃ imo ibi est bon. tex. ponderando ibi verbum ampliorem summã. Et pro hoc dicit bñfacere. l. fi. in verbo fortuna. C. cõia dele. Certe hec prerogatiua est notabilis, ſꝫ nescio an seruareť, de ea tñ vide in idiuiduo quẽ dam Jo. sainxon ꝙsuetudinis Turonen. interpretẽ. in ti. ó succ. feu. arti. iiij. pagina. iiij. ver. qd si appreciatores.

SVMMARIVM

1 Suum importat dominium.
2 Primogeniture ius, an possit per partem filio auferri.
3 Mansio varie sumit, ꝛ quid sit mansio principalis. 5.
Mansilia loca que sint.
4 Mansio mala tormentorum appellatione venit.
6 Bomus steriles que dicende.
Victio, cum, copulat ꝛ auget.
7 Hortus ameniorem ꝛ salubriorem domum efficit.
Bomus appellatione quid veniat.
8 Hortus nunquid vendita domo videatur venditus.
9 Refugium quod quis habet in domo, an extendatur ad hortuꝫ ꝛ stabulum.
10 Victio, secundum, quid importet.
11 Determinatio sequẽs qualiter habeat determinare pcedẽtia.
12 Feudum qd proprie sit, ꝛ in qbus consistat, ꝛ que requirat.
13 Feuda in regno francie sunt patrimonialia.
14 Redditus annui inter immobilia continentur.
Molendinum an sit de immobilibus.
15 Feudum dici non potest sine fidelitate.
Feudum debet esse gratuitum.
16 Feudum pro annuo censu concessum facit potius contractum emphiteoticum quam feudalem.
17 Volatus caponis que mensura terre sit. 19.
18 Electio in alternatiuis cuius sit.
20 Principis mali varie appellationes.

¶ Questio quarta secundi libri.

¶ De ꝙsuetudine Parisiensi circa primogenituꝝ, ꝛ ꝙcordia, vel discordia aliaꝫ huius regni Francie, cum tex. per articulos, ꝛ glosis super eisdem.

Quoniã vt inquit Tulli. in primo officioꝫ, non solũ nobis nati sumus ortusq̃ nostri partem patria vendicat, de quo tex. formalis in. l. j. ff. de ven. in pos. mit. §. ꝛ gñaliter. ibi. Et si non tñ parenti cuius esse dz, vel ꝫ ét reipublice nascit, quem tex. ad hoc reputat singularem Bald. in. l. matres. C. ad tertul. Et pro hoc facit. l. veluti. ff. de iusti. ꝛ iu. per quã ibi glo. post Catonem moralem dicit pugnandum esse pro patria. Idcirco ego Jo. le cirier inter soli huius Parisien. indigenas minimus literaria dimicatione ꝙsuetudinis nre enigmata, si qua sunt calcatis calũniantiũ vaframẽtis prorsus extirpare, ꝓpulsare, exterminare decreui. In his attamẽ que materie nostre primogeniture. ſ. ꝙstruũt, ne sorte varia rex ꝙtextura stellionis varietatẽ mihijpsi impingere videar. ¶ Articulos igit seu. §. §. q ad rem spectant assumentes primus sese offert ꝙsuetudinis nostre cõi nu. viij. cuius tenorẽ ꝛ reliquoꝫ vulgari traducã in latinũ idioma, quo tñ ꝓmius potero ad vernaculũ postposito dicẽdi lepore, ne existimer potiꝰ ad fastũ quã ad frugalitatẽ ꝛba facere ꝛ tex. in. §. vlti. xlij. dis. ꝛ gl. i salu. vj. in ꝛbo doctoribꝰ.

¶ Arti. viij. ꝙsuetudinis Parisien. ꝛ primus in hac re.

§. Filius primogenitus accipit

pro iure suo primogenituꝛe principalem mansionem cum horto ſm clausuram suam possesso feudaliter. Et si nullus sit hortus iugerum terre, aut volatum caponis feudalem contigue ad dictam mansionem.

¶ Prinsq̃ ceteros articulos literaliter referaꝫ hunc expedie mus, vt sic diuisione res lucidior reddatur, argumen. l. gaius. ff. de lega. ij. Partitio namq̃ animum legentis incitat, mentem intelligentis preparat, memoriam artificiose reformat, vt est glosa illa proemialis institutionum.

¶ In verbo.

Filius. queritur quid de filia, hoc deducemus infra in. §. inter filias.

Primogenitus. Innuit ergo quod primogenitus solus gaudeat iure ꝓmogenituꝝ secus in balliuiatu Vitriaco vbi si sit pluralitas castrorum scõogenitus ſm castruꝫ hꝫ cum ea prerogatiua cũ qua primogenitus, ꝛ tertiogenitus tertium vsq̃ ad postremuꝫ filioꝫ si cuilibet filio castrũ assignari põt. Et si castroꝫ numerus liberorũ numerũ excedat fit de reliqs equalis inter liberos partitio. Hoc vide dicte ꝙsuetudinis Vitriace, arti. lvj. ꝛ sic nõnulla cõ petere ibi vꝝ ꝓmogenito ꝓrogatiua, nisi qñ vnicuꝫ est castrũ q̃ not. quia forsan non videbis consuetudinem illi conformem.

¶ Item pondera q̃ ꝙsuetudo nra dicit primogenitus, ꝛ in singulari, ꝛ ita vꝝ q̃ si duo eodẽ ptu nascunť, ita q̃ ignoreť qs eoꝫ primus egressus, neuter eoꝫ debeat hre ius primogeniture, ita in idiuiduo casu põderat Jo. de imo. in l. q filiabꝰ. §. j. i fi. ff. de le. j. de ꝟ diffusissime diximus in lib. pcedẽ. ꝛ iõ non insisto.

1 **Pro iure suo.** †Pondera hãc dictionẽ suo que importat dñium. Et ita ꝓbať q̃ ip sius iuris primogeniture sit dominus per. l. non solum. §. meuꝫ. ff. de rei vend. glo. in. §. cum in suo. insti. de re. diui. Bart. in. l. cum res. C. si res alie. pigno. ꝛ l. j. C. de thesau. lib. x. Cardin. in cle. fi. de procu. Ex quo ergo duo inferenda sunt.

¶ Primo q̃ libere quis cedere aut vendere possit ius suũ primogeniture, q̃ in re sua quilibet est moderatoꝛ ꝛ arbiter. l. in re mandata. C. manda. cum simili. Et ita videtur expresse cautum consuetudine Turonen. in tit. de succes. artic. xvj.

2 ¶ †Secundo est inferendum q̃ pater non potest auferre ius primogeniture filio primogenito, alias etenim suuꝫ non esset, q̃ suum non potest dici q̃ auferri potest. ff. de reg. in. l. omnes actiones. §. j. Sed iste due illationes amplissime ꝛ. lib. iij. explicabuntur, quia altioꝛem requirunt indaginem.

Principalem mansionem. Nõ accipias

3 mansionẽ †pro ꝓuincia, vt sumiť in auct. vt oẽs obe. indi. ꝓuin. §. si igiť. Nec pro vico vbi est populi ꝙgregatio, vt est tex. in. l. ij. C. de qdi. in hoꝛe. publi. vbi ét ita exponit Luc. de pe. adducens tex. in. l. qsqs. C. de epis. ꝛ cle. ꝛ. l. tribuni. C. de re mili. lib. xij. Sed gñaliter pro loco habitationis, iuxta illud Euãgelicũ Jo. xiiij. In domo pris mei multe mãsiones sunt. de quo dicto est tex. in. c. nouit Deus. ꝛ. c. seq. de pen. di. iiij. hinc mãsilia loca ad recipiẽdos seruos. Quia ibi pro misericordia ꝙfugiebant ſm Luc. de pe. in. d. l. ij. C. de qdi. in hoꝛe. publi. Adde ét pro hoc bo. tex. in. l. iteꝝ apud. §. qõnis. ff. de iniu. vbi dicit iuncta gl. q̃ mala mãsio carcer appellať, ꝛ iõ dicit glo. in cle. j. de here. i

4 verbo tormẽtis, †qó applone tormẽtoꝛũ venit mala mansio. de qua glo. meminit Demi. c. vbi pciculũ. in. xij. not. de elec. in. vj. Intellige tñ ꝙsuetudinẽ de mãsione sua, habitare eniꝫ dꝛ qs ét ꝙductã domũ, vt est tex. in. l. i. ad fi. ver. habitare. ff. de his q de ie. vel effu. Illud enim non ꝙgrueret q̃ in re alterius qs libertatẽ exerceret, imo species esset furti ó alieno elargiri ꝛ beneficij sibi debitoꝛẽ acqrere. l. si pignoꝛe. ff. de fur. ¶ Cũ hac ꝙsuetudine plurime regni ꝙsuetudines, ꝙcordãt. In ꝓmis Melden. arti. clx. iteꝝ Meldunen. arti. clvj. Creceñ. arti. xiiij. Calni mõtis. arti. viij. Senen. cxc. arti. Vitriaca. lvj. arti. Carnoten. arti. iij. Aurelian. arti. xxv. Turon. arti. iij. in ti. de suc. feu. Cenomañ. arti. ccxxxviij. Andegauen. arti. cxxij. Victauen. arti. ccxxj. Borboneñ. arti. xij. Preterq̃ in castelania de Vochi in qua primogeniti nullã hñt prerogatiuã. Idem ꝙsuetudine Aluernie, ſꝫ cum hoc q̃ tenet primogenitus recõpẽsare reliquos fratres suos pro parte ꝛ portione que eis cõpetere posset in dicto Manerio, arti. lj. relique ꝙsuetudines quas hodie impressas habemus i hoc sunt differẽtes, vt j. patebit ex discursu.

5 ¶ †Sed queriť que dicať ꝓncipalis mãsio. Aduerte q̃ ꝙsuetudo Senonensis illud interpretari vꝝ. arti. cxcij. vbi dꝛ Mansio principalis in materia feudali itelligi dz q̃ est locus aut domus que per dinumerationẽ antiquã vocať principalis reputata caput feudi, ꝛ q̃ a dicta mãsione census, aut alia iura depẽdent. sed Jo. sainxon in cõmento ó ꝙsuetu. Turon. in ti. de suc cef. feu. arti. iij. dicit q̃ si paterfamilias hꝫ mãsiones debemus intelligere de illa vbi realiter cõmorať, sed si in vtraq̃ mãsione cõmorať, nunc in vna nunc in alia exẽplificari põt, puta in hyeme in vno loco, in estate in alio. Am̃ vt dicit tex. in. l. dimus. §. licet. ff. de vsu ꝛ hab. interdum dñi edictũ prout tpis ꝙditio exigit

quibusdam

quibꝰdam vtunt, quibusdaz non. Unde cum Lucullus a Pō peio argueret qꝺ villaz in Tusculano miro sumptu edificasset, villam inquam ob ventos ꝛ frigiditatem estate tm̃modo cōmodam, non ét hyeme. Rñdit Lucullus se imitatuz aues quasdã, vt birundines, grues, ciconias, q̃ pro anni tpe loca de industria mutãt. Ita refert Platina in dialogo de vera nobilitate. Redeundo ad ꝓpositum dicebat predic. Sainxon q hoc casu est in electione primogeniti que sit principalis mãsio, iuxta not. in. c. cuz nullus. de temp. or. in. vj. ¶ Pro solone huius qōnis adhuc tenet̃dū est aliquas ꝙsuetudines ꝓuidisse, vt hac nr̃a ꝙsuetudine. §. aut arti. seq. vbi ad tolleda dubia reponit designatio principalis mãsionis in electione ipsius primogeniti cui ꝙsuetudini plures alie ꝙcordãt, vt ibi deducemus. Sed circūscripta ꝙsuetudine, puta qz nulla fit declaratio mansionis principalis, vt p dictam ꝙsuetudinem Turoñ. tunc est dubiū. Et certe qcqd dicat predictus Sainxon, credo q principalis mãsio sit in arbitrio ꝛ electione ipsius primogeniti, maxime cū verba dirigunt̃ in psonam ipsius primogeniti. Et hoc siue habitet, siue non habitet, qz quotiescunq verba dirigunt̃ in psonam alicuius, tūc ipsius est electio, ꝑm not. per Bar. in. l. j. ff. de effracto. ꝛ Pañ. in. c. a crapula. de vi. ꝛ ho. cle. ꝛ Et not. dico siue habitet, siue non, qz plerunq ꝙtingit nobiles inhabitare loca grata ꝛ amena, ꝫ frugalitatis modice. si ergo adiudicaret̃ locus habitationis, esset ꝯ mentem ꝙsuetudinis, que pinguius voluit prouidere
6 primogenito. † Domus etenim quaꝫ redditus non correspondent precio, ꝛ pulchritudini steriles existimantur ꝑm Bal. in. l. fi. §. finautem. C. de bonisq libe.

Cum horto. Dictio cum hic posita copulat ꝛ auget sicut i simili no. Bar. in. l. si cui. ff. de leg. j. Bal. in. l. cum qdez. pen. col. C. de ver. sig. ¶ Meldensis aũt ꝙsuetudo dicit cum fossatis bassa curia ꝛ accinctio. Meldunen. aũt simplr ita loquit̃, ꝛ Parisiensis. Treceneñ. vero dicit cum bassa curia muris fossatis aut alia clausura. Senonen. dicit cum fossatis in circuitu mansionis. Relique ꝙsuetudines ꝙcedentes primogenito principalem mensionem parũ aut nihil ab his differunt in effectu. Et certe bona est rō, qz cōcesso vno vñr ea ꝙcedi sine qbus cōmode esse nequit. l. anibus. ff. de leg. iij. l. ij. ff. de iurisd. om. iud. cum ꝙcor. ibi ample allegatis in glo. mansio aũt principalis non põt cōmode esse sine his vt certũ, ergo ꝛc. Et iō non sine ministerio ét extra mansionem principalem ꝙcessit primogenito hortum ad subueniẽdū horta litijs domus, que vsq adeo necessario vñr, vt his qbus cetere possessiones abnegant̃ hec ꝙcedunt̃, vt fratribus mendicanti-
7 bus. cle. exiui. §. licet. de verb. sig. † Jtẽ qz amenior ꝛ salubrior domus efficit̃ ꝓp hortum vicinum. l. predijs. §. qui domum. ff. de leg. iij. ¶ Utrum in districtu Parisien. ꝙsuetudinis appellatione mansionis vltra hortum veniret bassa curia, vtrum venirent fossata ꝛ alia que expressius scribunt̃ in alijs ꝙsuetudinib. Et primo vr̃ dom q non, qz applone domus nō venit porticus, nec area existens iuxta domum. text. in. c. j. de censi. extra. per quem tex. ita colligit ibi Panor. in. iij. no. ꝛ ad hoc facit bon. tex. in. c. j. de deci. extra. Immo vr̃ q nisi de horto esset expressum hortus non veniret applone domus aut mãsionis. c. fi. xij. q. ij. olympico. de seru. vrb. predi. ¶ Sed in ctrarium credo de iure. Quia applone domus veniunt sue ptinentie. l. predijs. §. qui dolum. ff. de leg. iij. vbi videas Bar. in individuo ita determinantem per illũ tex. q si ꝙsuetudine maior natu, aut primogenitus debeat hr̃e domum principalem debebit ét hr̃e appenditia domus, ꝛ adducit quendam Jac. ra. in. l. fi. ff. de ser. vr
ba. pred. De hac qōne vide Barb. late in. c. ray. de testa. col. vj. vbi refert quendam Bartolucium de capua in. d. l. predijs.
8 §. pen. dicentem q † vendita domo vr̃ hortus venditus. Et qꝺ si duo fratres diuiserũt bona ꝛ domos, ꝛ in medio erat hortus qꝺ ille hortus cedit domui ad quem testor vtebat̃, alias cedit illi domui per quam habetur extrinsecus aditus ad illũ hortum, subiungit ét q intelligunt̃ precedentia qñ hortus est cã domus paratus vt domus efficiat̃ amenior, per illum tex. ibi hortũ domus cã parauit vt ameniorem domũ, ꝛ salubriorem possideret, ad hoc vide Bar. cep. in trac. suo de ser. ti. de horto. ¶ Pro solutione aũt eoꝝ que allegant̃ in ctrium dic ꝑm Barba. vbi. §. ꝛ j. ad. c. fi. xij. q. ij. qꝺ ibi de horto fit expressio ad maiorez cautelam, ꝛ superabundanti. Vel scdo põt dici q ibi hortus non erat vicinus domui vel pedissequus, vt dicit Bal. in quodã cō si. incip. qd si quis leganit, de quo meminit Cepo. ꝛ Barb. vbi §. vbi ét dicit q leges ille olympico, ꝛ l. predijs, ꝛ reliqne. §. allegate que vñr ꝯdicere mutuo non aduersantur sic ꝙcordando.

Ad hoc vide Lud. de ro. ꝙsil. v. Bar. in. l. qꝺ ꝙclame. ff. de dã
9 infec. do. Jas. in. l. plerisq. ff. ꝺ in ius voc. col. ij. vbi dicit † q lex illa volens q domus sit vnicuiq tutissimum refugium. Habet ét locum in horto vicino domui ad quez esset aditus ex domo, ꝛ idem si dicit esse in stabulo domus sit iunctũ domui. Secus aũt si separatum per. l. hoc iure. §. stabula. cũ glo. ff. in qb. caus. pig. tacite ꝙtraba. Et ita ergo ex precedẽtibus ꝑz decisio huius qōnis. Et qꝺ sic in diuersis ꝙsuetudinibus diuersimode dr̃, nūc de horto, nunc de bassa curia, ꝛ alijs ponit̃ tm̃modo ad maiorẽ cautelam, vt tollat̃ omnis prorsus dubitatio, ꝛ per hoc non fit preiudicium dispoñi iuris cōis per. l. que dubitationis. ff. de re. iur. Et qz de horto hic tactum fuit adde vnum notabile verbuz qꝺ dicit Cep. vbi supra q non põt quis diruere domum, vt ibi faciat hortum aut viridarium, per. l. an in totum. C. de edi. priua. ꝛ l. senatus. ff. de ꝫben. empt. ꝛ l. cetera. §. j. ff. de leg. j. q inducit ꝯ multos qui secus faciunt. Certe credo q dictum sunm sit vez in vrbe aut ciuitate ne integris edificijs depositis publicus deformet̃ aspectus, vt formaliter dicit text. in. l. ij. C. de edi. priua. Secus aũt extra vrbem in pagis aut villis rusticis. ꝓ quo vide tex. i. d. l. cetera. §. ℔ senatusc. ꝛ l. senatus. §. marcell⁹. ff. de le. j. alia de horto, vide p Cepo. vbi. ꝯ. in tex. ibi cū horto.
10 **Secundum clausuram.** † Ponit̃ hec dictio secundũ assertiue ita q ꝛ si nulla esset clausura tm̃ deberet̃ hortus, ꝓ ℔ est notabilis decisio Bar. in. l. cuz q. §. iulianus. ff. de ꝙsti. pec. vbi dr̃ q si qs ꝙdenet̃ ad solvẽdū par caponū ꝑm q predecessores sui solverũt tenebit̃ ꝙdenatus ét si de predecessoribus nō cōstet qꝺ solverint, ad hec vide Bal. in. l. edita. vlti. car. C. ꝺ edẽ. ꝛ Bar. in. l. si testamentum. ij. not. C. de insti. ꝛ substi.

Possesso feudaliter. Notãter dico possesso, ad hortũ tm̃ referẽdo hãc determinationẽ nō ad mãsionẽ, qz de mãsione est indubitatũ attenta nã tituli, alias. n. potuisset aptius ꝙsuetudo dicere possessis feudaliter vt sic ꝺterminaret ꝛ mãsionẽ ꝛ hortũ. re-
11 gula est. n. iuris q † determinatio sequẽs duo ꝺtermiuabilia ꝺz ea equaliter determinare. l. si legatarius. ff. ꝺ leg. iij. l. si in testõ. C. de test. mili. l. ex hoc iure. ff. de vulg. ꝛ pup. ꝛ maxime cū non resultet absonus intellectus ꝑm glo. in. c. j. ꝺ pscri. in. vj. c. statutum. §. j. de rescrip. eodem lib. c. j. de post. prela. in. vj. Barbat. in. c. reqsisti. de testa. extra. col. viij. Immo ex ꝯrio potius inducer̃et absurditas ꝛ ꝯdictio per id qꝺ cauet̃ eadẽ ꝙsuetudine Parisien. orti. cxxij. vbi dr̃ q in rebus nō feudalibus succedunt equaliter filij sine prerogatiua. Et ita ergo vbi nulla esset mansio ꝛ nullus hortus feudalis nō hr̃et locũ hec prerogatiua ꝫ essent plures alie mansiones pulcherrime non feudales. ꝛ ne videat̃ hec sola ꝙsuetudo ad feudalia restringere, adde idẽ cõsuetudine Melden. arti. xlj. ꝛ clx. idẽ Meldun. arti. clvj. idẽ Treceñ. ar. xiiij. ꝛ arti. seq. Jdẽ ꝙsuetudine Calnimõtis, arti. viij. ꝙcordat Carnoteñ. ar. iij. ꝙderata. Ru. iũcto art. xcvj. idẽ Aurelian. arti. xxv. iuncto arti. ccxlvj. idem Turoñ. artic. vij. ti. de succes. feu. iũcto arti. ij. in ti. de suc. ignobi. ꝛ hoc inter nobiles, secus inter ignobiles, vt ibi videre potes. idem Victauensi quantũ ad hoc. arti. ccxxj. idem ꝙsuetudine Ambienen. ꝛ Mõstrolij quantum ad hoc ꝫ in q̃titate prerogatiue differant iste ꝙsuetudines. Ambieneñ. art. xxxix. ꝛ Monstrolij. arti. iij. Alie aũt sunt ꝙsuetudines que vñr discordantes, qz nullũ faciunt discrimen inter feudalia, ꝛ nō feudalia. Sed simplr de mansione loquunt̃, vt Uitriaca. art. lv. scz Riquerij. arti. j. Cenoman. arti. ccxxxviij. iuncto arti. cclxxvij. distingnẽdo tm̃ nobiles ab ignobilibus. Andegauen. autem ꝙsuetudo ꝙcordat prius Cenomaneñ. arti. cxxij. idem ꝛ quo ad hoc Borboñ. ꝙsuetudine. arti. xij. in ti. de succes. ꝛ idem ꝙsuetudine Aluernie. arti. j. in ti. de succes. ꝛ hoc q̃tum ad hoc, secus in alijs, vt videbimus in. §. aut arti. seq. ¶ Ecce vide ex p̃cedẽtibus ꝑm aliquas ꝙsuetudines istam prerogatiuam esse tm̃ in feudalibus, ꝑm vero alias vr̃ etiam esse in non feudalibus, ꝛ sine discrimine feudalium a non feudalibus, qꝺ apertius nouunt consuetudinũ praxi
12 insistentes. ¶ Sed queri põt qñ dñr mansiones tales esse feudales, aut teneri in feudum. † Et breuiter dic q hec questio pẽdet ab illa quid sit proprie feudum de qua tangit ample Fran. de cur. in trac. feu. in. j. par. q. vj. princip. vbi postpositas definitiones feudi cõiter approbatas dicit septẽ esse req̃sita ad feudum proprie sumptum. ¶ Primo q sit sponte datum ꝛ nō coacte, quod tamen verbũ dicit asse generale in omni actu, qz vox pretoris dicentis quod metus causa gestum est ratum non habeo, est vox Bei quam posuit in ore pretoris, ꝑm Bal. in tit. de

qro. inuesti. in vlti. col. ¶ Scdo requirit qp dñium directū re maneat penes qcedentē, qp tñ intellige in vniuerso non in parti culari, ſm Bal. post glo. in l. j. C. vnde leg. Et iō est qp non pōt vassallus alienare feudum non requisito qsensu dñi, imo q si alie net lōgissimoqꝫ tpe steterit, talis alienatio ꝓscriptibilis nō est, ita qp pdit vassallus feudū per. c. impialem. de phi. feu. alie. p Fede. q hoc ō iure, de qsuetudine aūt secus, saltē in hoc regno,
23 ¶ qz feuda patrimonialia sunt, vt nos late oñdimus in li. j. q. xj. qlu. iij. in fi. vbi retulimus tres viros inrecōsul. nostrates eruditissimos ita attestātes, q vltra gñalem qsuetudinez per viros illos allegataz, adde qsuetudines particulares regni, ita spāliter determinantes. Jn primis vide qsuetudinē Weldensez. arti. xxxiij. vbi dz qp feuda sic sunt patrimonialia qp alienari pñt si ne qsensu dñi. idem qsuetudine Treceñ. arti. xlviij. idē Aluernie. artic. xxxiij. alijs aūt qsuetudinibus bodie redactis in scriptis nō vidi ita expresse cautū. ¶ Tertio requirit qp vtile dñium transeat in accipientem, q iō dicit Old. qsi. clxix. q Albe. in rubri. C. de dona. qp si fit pactū qp directū dñium transeat in accipientē dr alterata nā feudi, q facta est alia quentio, ita qp potiꝰ donatio quā feudū dici dz. Et ita ēt voluit Bal. in prelu. feud. col. vj. de quo tractat in. c. j. §. j de inue. de re alie. fa. ¶ Quarto requirit qp feudum qsistat in rebus imobilibus, vel que imobilium nomine qtinent, vt sunt annui redditus ſm Bal. in prelu.
24 feu. vj. col. per tex. in. c. j. de qsto. inter vass. q epīco. ¶ Annui enim redditus inter imobilia qtinent §. cūqꝫ annui redditus in cle. exiui. de ver. sig. l. inbemus nulli: in prin. C. de sa. san. eccle. item in molēdinis qsistit feudum, qz iter imobilia cōputant ſm Ang. in l. non solū. ff. de peti. here. Bal. in l. certi iuris. C. loc. vbi appellat molēdinum prediū rusticuz, q ō assignat ex eo qp dicit Ang. in §. j. in auc. de non alie. vbi dicit qp mobile cohe rens imobili censet imobile. ¶ Quinto requirit qp ppetuo trā seat ad heredes masculos. Jstam perpetuitatē intelligit Fran. respectiue ad ipsum vassallū, qz si non velit non erit ppetuū feudum. c. j. de vas. qui ꝫ qsti. Sed inquantū de masculis fit mētio de qsuetudine secus seruat, nec fit discrimē rōne. s. dicta, qz sunt patrimonialia, tñ fit dria in alijs inter masculos q feminas, vt §. videbimus. ¶ Sexto qp fidelitas prestet q seruitium psonale. q iō dicit Cy. in auc. ingressi. vlti. col. C. de sa. san. eccle. qō vbi prestat seruitium reale non est proprie feudū, q ideo dicit Bal. in auc. si quas rninas. C. de sa. san. eccle. col. antepe. quod feudum magis coberet persone qꝫ patrimonio, qz natura feudi in seruitio personali est radicata. Et de hoc meminit Fran. vbi. s.
25 ¶ Et aduerte qp fidelitas sic coberet feudo qō non dr esse feudū sine ea sumpto argumēto ab analogia vocabuli, per tex. in. c. j. §. nulla. per quōs fi. inuest. qp ample explanat Frā. in suo trac. feu. in. vij. q. prin. j. partis, vbi inter cetera dicit qp lz possit pacto remitti iuramentum de fidelitate seruanda, non tñ potest remitti ipsa fidelitas, qz sic posset dari materia delinquendi contra. l. conuenire. ff. de pac. do. ſm Bal. in. c. j. in prin. de feudo guard. q Barti. laud. in. c. j. in prin. in. v. col. qui feu. da. pos. Jsta sex requisita Jac. alua. ponit in. c. j. col. iiij. in q. can. feu. amit. ¶ Et vltra addit septimuz requisitum Fran. vbi. s. qp feudum debet gratis q libere concedi sine interuentu pecunie, vel mercedis, q pro hoc adducit Spec. in ti. de loc. §. nunc aliqua. ver. iij. in fi. q ibi Bal. in addi. ad ipsum. q ideo dicit Bal. in. l. qui se patris. col. x. ver. hoc scias. C. vnde liber. qp qñ feudum datur pro pecunia potius est venditio qꝫ feudum, vt dicit idem Bal. in. l. si quam. C. de ope. lib. qp si quis emat a principe mansum in feudum non erit proprie mansum tanqꝫ sit mercēnarium
26 q gratuitum. ¶ Jdeo referebat ēt idem Bald. in eo. ti. l. liberti. vlti. col. quod si feudum concedatur pro annuo censu potius dicitur contractus emphiteoticus quaz feudalis. q in. c. si cautio. in vlti. col. extra de fi. instru. vbi determinat qp si qcedatur feudum pro centum libris annuatim soluendis erit magis locatio quam feudum. De his meminit Franc. vbi. s. col. iij. vj. q. pnci pa. q per tres sequentes prosequitur, an si detur aliquid contra hec. vij. requisita debeat dici contractus feudalis aut transformatus in aliam speciem. vbi post argumenta in partes tandem concludit qp licet pactum apponatur ꝫ aliquod ex. vij. requisitis, firmus tamen remanet contractus feudi, licet improprie, q pro hoc dicit esse tex. in. c. j. de feu. non hab. pro. nat. feu. ibi licet proprian naturam feudi non habeat, iure tamen feudi censetur, q pro hoc dicit esse consilium in individuo apud Pau. de cast. consi. clxij. in p. in. q Lud. de ro. qsi. lxx. in. j. col. cum alijs ample allega. Wondera tamen quod ipsemet fatetur, quod improprie dicitur feudum quando fit contra aliquod ex istis regis tis. Et ita ergo si statutuz aut consuetudo de rebus feudalibus loquatur non veniret huiusmodi feudum, vt in proposito, quia statuta debent proprie intelligi, vt not. in. c. in nostra. de iureiran. extra. in. l. iij. §. hec verba. ff. de neg. gest.

Jugeruz terre aut volatum ca'

17 ponis. ¶ Equiparat ergo hec q estimat volatū caponis ingero. idē Welden. qsuetudine, arti. lxj. idē Treceñ. art. xiiij. Senoneñ. arti. cxc. Caluimoñ. art. vij. Aurelian. art. xxv. ſz alie sunt qsuetudines qꝫtum ad hoc discordātes. Jn primis Carnoteñ. qz volatū caponis estimat ingero cū dimidio. art. iij. iūcto arti. cxvij. qsuetudo aūt Turoñ. eqparat ingerū terre nō volatui caponis, ſz reddit annuo. vj. solidoꝫ, ſz vltra adhuc duo ingera primogenito qcedit, vt in ti. de succes seu. arti. iij. Et similis est estimatio qsuetudine Cenoman. cum Turonen. art. cxxxviij. q similis Andegauē. art. ccxxij. qsuetudo autē Pictaneñ. dat tres sextarios pro horto. art. ccxxj. Bozboñ. ät qsuetudo dat. xl. sextipedalia in ambitu māsionis, vt tit. de suc. art. xij. q idez qsuetudine Aluernie dat, que sic estimat volatū caponis. arti. ij. Relique qsuetudines nihil attinere pposito vñr. ¶ Sed qrit cui competit electio de volatu caponis aut ingero terre, an an ipsi primogenito, vel reliquis heredibus. Et dz qp heredum
18 sit electio aut optio, ¶ qz in alternatiuis electio est debitoris. c. in alternatiuis. de re. iur. in. vj. l. in eo qp. ff. eo. ti. de reg. iu. Cū ergo heredes habeāt pati, vt primogenitus hāc sumat progati nā, q sic quasi in debitores sint, ergo &c. ¶ Jn ꝓmiſſione facit bonus tex. in. l. plane. §. pe. ff. de leg. j. q. l. Lucio. ff. de leg. ij. vbi decidit qp si alicui legatus est fundus aut seruus aut vsusfructus rei est in optione eius cui legat. Jta ergo vr in pposito. ¶ Dic br qp ista pars scda est verior in pposito cū verba qsuetudinis in primogenituz dirigant, vt. s. diximus in verbo māsionē. Jtem hoc est formaliter determinatū in duobus articulis seq. Sed certe hec qō est parue vtilitatis, nisi p ptinacibus qui ex optione libera existimēt se lucrari si res eoꝝ arbitrio fiat vtcūqꝫ accidat, ſm not. glo. fi. in. l. cum seruus. ff. de condi. cau. da. cā nō sequuta. Stultissimus enim est qui omissa via qua sibi certo prouidetur se ad difficultatem perducit, vt tex. in. §. ceterum. instru. qp cū eo. q ibi glo no. adducēs illa carmina Trinialia. Qui videt
19 vtilius q sumit &c. ¶ Jncertus est. n. caponis volatus, q ita sumeret incertū, arg. l. subsignatū. §. fi. ff. de ver. sig. Teneat ergo certum q relinquat incertum. c. si scirem. de pe. di. vij. Pro incertis enim non est recedendum a certis. §. vlti. xxx. q. vj. cogi. §. si pater. ff. ad treb. l. adoptimus. §. fi. ff. de ri. nup.

Volatum caponis.

¶ Fuit cōis antiquoꝝ locutio, de qua non potest dari certa cā, qz est de dependentibus a sola volūtate. arg. l. nō omnium. ff. de legi. pro quo vide glo. in cle. nolētes. de here. in verbo. xl. not. doc. in. c. si qñ. de rescrip. extra. nisi forsan dicas qp distingnit volatuz caponis a volatu galli cū sit virtus fortior in gallo, q ideo capo gallus gallinaceus appellat, vt potes videre per Luc. de pe. in. l. iudices. C. de dignit. lib. xij. col. v. vbi
20 ponit varias applones mali principis aut regis. ¶ Jnter ceteras dicit qp princeps malus gallus gallinaceus. i. capo est appellādus, qz galline moduz hz. Sicut. n. gallina nō cārat, nec horas annūciat, sic malus ꝓnceps, nec iustitiā ꝓdicat, nec pacē annūciat. Jtē sicut capo non generat, sic malus princeps, q iudex vtiles fructus tranqlitatis nō educūt iustitie obseruationes subiectis, q sicut gallus gallinaceus non pugnat pro gallinis, ita nec princeps luxuriosus aut iudex ignauus p subditis pugnat. xl. dis. c. sit rector. Jtē sicut capo se solum impinguat, sic princeps vel iudex cupidi nullo iustitie zelo aut charitatis ardore feruētes solū ꝓprijs delectatiōibus studēt, q sic seipsos ponūt in igne inferni. c. ecclesie. xxxvj. dist. Hec Luc. de pen.

SVMMARIVM

1 Victio prediū quid importet.
2 Nobilitas etiam in beneficialibus in qsideratione habēda.
3 Nobilitas quibus casibus regulas iuris cōis cessare facit.
4 Nobili potius credendum.
5 Custos castri qui illud nobili proditori cōmisit, an absoluēdus.
6 Nobilis accusatus, an incarcerandus.
7 Nobilitati in penis defertur.
8 Nobiles ciuitates regere debent.
9 Nobiles nostri temporis taxantur.
10 Nobilitas absqꝫ virtute esse nequit.

11 Mores boni plusq̃ diuitie operantur.
12 Nobilitas ꝛ scientia equiparantur. 13.
14 Nobilitas vt sit perfecta tria requirit.
15 Nobilitas est triplex.
16 Renunciare hereditati paterne quo iure introductum.
17 Legitimatus an possit esse heres matris ꝛ non patris.
18 Primogenitus qui elegit, an variare possit.
19 Patronus ecclesiasticus, an variare possit. itẽ laicus, ꝛ quãtũ. Panormitanus ꝛ Ludouicus Romanus consilij Basilien. fuerunt fautores.
20 Arbitrandi potestas, an tm̃ de prima vice intelligatur. Et quid de prorogatione. 22.
21 Hereditas varijs modis potest diuidi.
23 Procurator datus ad appellandum, an ꝛ quando possit secundo appellare.
24 Primogenitus an habeat ius eligẽdi mãsionẽ, vbi est eq̃litas. Legatum optionis in rebus conformibus, an valeat.
25 Lucrari dicitur qui sue voluntati satisfacit.
26 Dictio Alter, quid importet. Et quid de dictione alius.

¶ Articulus. ij. de primogenitura loquens suo nn. ix.

§. Cum pater ꝛ mater habentes feuda ꝛ pdia nobiliter possessa e viuis decedũt relictis duobus liberis venientibus ad eor̃ successionẽ dñtaxat. filio primogenito ꝑ suo iure primogeniture competit iure precipui in qualibet dictar̃ successionũ tam patris q̃ matris domus vna feudalis qualẽ vult deligere pro mãsione principali, cũ duobus trientibus dictor̃ feudor̃ ꝛ predior̃ nobiliuz. Alteri predictor̃ liberor̃ cõpetit alius triens ꝛ reliquus dictor̃ feudor̃ ꝛ predioꝝ nobilium predictarum successionum.

Pater ꝛ mater. Et sic prouidet taz de successione patris q̃ matris, vt latius postea ꝛ apertius tangit.

Habentes feuda. Hoc dicit ad denotãdũ q̃ de alijs predijs nõ feudalibus nõ curat in assignãda progatiua primogenito, de quo. ſ. artic. precedenti diximus in verbo possessio feudaliter.

2 **Predia.** †Predia dixi, idẽ enim importat q̃ verbum barbar̃ heritagia. verbũ etenim pdiũ est gñale, ita q̃ cõprehẽdit fundũ, agrũ ꝛ possessiones. l. q. ff. de verb. signi. Itẽ q̃ pdi nomẽ imobilia tm̃ ꝗtinet. Bartho. cepo. in tractatu de seruitutibus. c. ij. col. x. ꝑ iura per eũ allegata. ꝛ de predijs tã vrbanis q̃ rusticis vide ample eundẽ Lepollam. ꝛ certe hoc verbum res predictas bene comprehendit, q̃ feudum põt tantum in immobilibus consistere, vt. ſ. declarauimus in art. precedenti in verbo, possesso feudaliter.

Possessa nobiliter. Aduertẽdũ est an referat̃ hec q̃lificatio nobiliter ad ꝑsonas vel ad feuda ꝛ vr̃ q̃ ad ꝑsonas, ꝛ ꝑ hoc adduco q̃ pulchre ꝛ indiuiduo dicit Jo. fab. ꝗsuetudinũ Gallicar̃ fidelis vt asserit̃ relator in §. preiudiciales in fi. instit. de act. vbi formaliter sic inqt. de ꝗsuetudine regni Frãcie succedũt alio mõ nobiles q̃ ignobiles, subiungẽs q̃ ꝑ ꝗsuetudinẽ Frãcie nõ debetur
3 anagiũ seu ius primogeniture nisi nobili. †Et ꝑfecto istud discrimẽ inter nobiles ꝛ ignobiles iuridicũ põt habere fundamẽtum, q̃ de iure nobilitas haberi dz in ꝗsideratiõe ẽt in bñficialibus, ita q̃ bñficiũ dr̃ incõpetens nobili q̃ esset ignobili cõpetẽs. gl. in. c. cũ adeo. de rescr. extra: gl. in. c. ꝗquerẽte. de cler. nõ resid. extra. bonus tex. in. c. de multa. de preb. extra. ꝑ quẽ text. dicit Inno. in. c. dudũ. ij. in fi. de elec. extra. q̃ sola nobilitas absq̃ litera tura est iusta cã dispẽsandi, q̃ dictũ multũ extollit Fely. in d. c. cũ adeo. col. pe. in ☞bo nobilitas, dicẽs q̃ venit ad magnã declarationẽ. d. c. de multa. de pręb. extra. vbi dicit tex. sublimes ꝛ literatas, ꝛ ita dictio ꝛ, est resoluenda in dictione, vel, ꝑ istud dictũ Inno. ꝛ ꝑ hoc est bona gl. in. c. cõstitutis in ☞bo potentia de appella. Sed adhuc in tẽporalibus nobilitas magis est in ꝗsideratione, q̃ ꝓbat̃ ꝑ glo. singu. in. c. q̃m̃ vetus. xxiiij. q. j. vbi dr̃ q̃ cũ qdã electores pape reprehensi fuissent ex eo q̃ elegissent ignobilẽ. Rñderunt, Petro successorem quesiuimus nõ Augusto, quasi inueretur quod in temporalibus consideranda sit nobilitas, ꝛ nõ in spiritualibus. ꝛ ideo cum ageret̃ apud Romanos de eligendo magistratu solebãt acclamare. date hoc parenti, date hoc generi bene de republica merito. vt refert Polatina in suo dialogo de ☞a nobilitate. in alijs ẽt pluribus casibus nobilitas est in cõsideratione, ꝛ distingnũtur nobiles ab ignobilibus ꝛ plebeis. ita vt dicat Fely. post moder. in. c. pasto. i pri.
5 de off. deleg. extra. †q̃ rũpunt̃ regule iuris cõis fauore nobilitatis, q̃ videre est in pluribus, signãter in his q̃ mihi in trãscursu occurrerũt. ¶ In primis, q̃ nobilibus magis ẽ dãdũ q̃ ignobilibus. c. nõ satis. lxxxvj. distin. ꝛ ibi Cardi. de turre cremata. ¶ Secõdo q̃ nobilis aliter admittit̃ ad ꝑstãdũ fidelitatẽ seu manus homagiũ q̃ ignobilis ẽt habẽs feudũ nobile. Mã nobilis recipit̃ ad osculũ, ignobilis nõ. spec. in tit. de homagijs ꝛ fidelitatibus. col. xxxij. ver. Porro in regno Francie. ¶ Tertio nobilis succedit homini suo morienti sine legitimo hr̃de. Bal. in. l. j. C. de heredibus decurio. vbi rõnem assignat, vt cuius ipsi sunt eius oia sua esse cognoscãt. arg. C. in qbus cau. colo. cẽsi. domi. accusa. possunt. l. fi. lib. xij. strictius enim sunt obligati dño quaz collegiati collegio ꝛ libertus patro. de qbus idẽ dispon̄it in illa. l. j. Hoc tm̃ restringit Bal. ibidẽ nisi ignobilis vellet de propijs bonis testari nisi aliter se haberet ꝗsuetudo iuxta no. in. d. l. fi. ¶ Quarto immunitas ꝗcedit̃ nobilibus que nõ ignobilibus l. nõ tm̃. §. illiensibus. ff. de excusa. tuto. Cũ restrictione tm̃. l. no-
4 biliores. C. de cõmer. ꝛ merca. ¶ †Quinto nobili magis credit̃ §. itez testium. iiij. q. iij. spec. in tit. de nũtio. §. j. ¶ Sexto lz qualitas extrinseca nõ presumat̃ gl. magistralis in. c. si forte. de ele. in. vj. no. in. c. fi. de presump extra. tm̃ secus in nobili, q̃ ꝑ eo ꝑsumit̃ ẽt in extrinsecis in his q̃ ꝗcernũt nobilitatẽ. gl. reputata singu. in. c. illud. xl. dist. pro quo vide Ludo. de rǫ. sing. ccccccxlvj. ad hoc vide Barb. c. sedes. de rescrip. extra. col. ij. vbi dr̃ q̃ in dubio presumit̃ nobilis donare, q̃ donare ꝓcedit a nobilitate. c. j. de dona. extra. Nobilis ꝓsumit̃ liberalis. Auaritia em̃ odiosos, claros largitas facit ſm Boe. lib. ij. de phĩlo. cõsola. ꝛ nihil vt inquit Tul. in. j. officior̃ tã angusti tanq̃ parui animi q̃ amare diuitias. Et ideo dicit Barb. se sustinuisse quãdã donationẽ factã a quodã principe cuidã que impugnabat̃ ex eo q̃ merita donatarij nõ correspõdebãt, ſz gl. sing. in. c. si quos. xij. q. ij. Mã respõdebat ipse Barb. q̃ merita satis erãt respectiue ad principis liberalitatẽ, ꝛ plura ibi effundit inuehens in principes auaros ꝛ miseros. de ẽlitate aũt intrinseca puta ingennitate animi nõ est dubiũ q̃ ꝓsumit̃. hinc dicit Joan. an. in addi.
5 Spe. in ti. de locato circa pr̃in. †fuisse agitatũ de turre Roma. de quodã custode fortalitij qui ex causa imp̄situs accommodauit illud cuidam nobili viro qui tradidit hostibus, tm̃ absolutus fuit custos, q̃ nõ erat ꝓsumẽdum q̃ nobilis ille habuisset animũ ita degenerem. de quo meminit And. barb. in. c. accedens. ij. vt lite nõ contest. extra. col. ij. multũ extollẽs dictũ illud ꝑ excellentia nobilium. Septimo nobilis ꝛz priuilegium. l. ad egregias. ff. de iure. q̃n sine verecundia exire non põt. Ita volnit Ludo. de ro. singu. clxxij. dicens q̃ domini sui, credo q̃ sentiat de dñis Rote ita determinauerũt ꝑ gl. in. c. si qs testiũ. de testi. extra. Sed do. Jaso. in. d. l. ad egregias dicit q̃ istud dictum sibi nõ placet, q̃ priuilegiũ. l. ad egregias datur ꝓp dignitatẽ ob excellentiã personarum ꝛ non propter paupertatẽ aut verecũdiã. Item q̃ illud est generale in quocunq̃ qui ita allegatur vt sine dedecore in publico apparere nõ possit vt excusetur a iudiciali cõparitione. tex. in. l. in eadez causa in fi. ff. ex quibus cau. maio. ¶ Octauo nobilibus in penis compatimur, mitius enim puniũtur q̃ ignobiles. l. quoties. C. de digni. lib. xij. ꝑ quem tex. dicit
6 ibi Lucas de penna aliquos tenere q̃ †nobilis accusatus non est incarcerandus. col. ij. Licet tm̃ Arch. teneat cõtrariũ. ij. q. viij. c. q̃sq̃s. Sed dicit ibi predictus Luc. de pen. q̃ hoc durum vr̃, q̃. ſ. nobilis saltem genere nõ carceretur pretextu. d. l. quoties. Loquitur enim in illustribus. hodie aũt nobiles abiecto nobilitatis debito vtplurimũ sunt magis scelerati q̃ inferiores. videmus sepius seruari q̃ nobiles accusati nõ tradunt̃ in carcerẽ cõem, sed in domum cuiusdam bostiarij parlamenti qui eos ibidem ꝺſſeruat diligenter, ſm doctri. Ang. in. l. qui in carcerez. ff. quod metus causa, ꝛ sic non tollitur carceratio, sed mitigatur, ꝛ modificatur. ꝛ ideo dicit gl. in. l. desertorem. ff. de re mili. q̃d nobiles nõ suspendunt̃, sed decapitant̃, quasi honestius ꝛ leuius sit tormenti genus, quam gl. ibi Bar. multũ no. dicens eũ seruari in Italia, sed in Francia secus, q̃ non ita vr̃ dura mors per suspensionem apud Francos sicut apud Italos. sed certe quicquid dicat Bar. q̃ ex auditu vt credo retulit, communiter seruatur ꝗtrarium apud nos Francos, imo etiam apud plebeios diuites ſz q̃ ipe Bar. dicit in. l. capitaliũ. §. seruj. ff. de penis. audiui tm̃ quod in Parisien. furcis patibularibus distincte sunt furcꝛ superiores ab inferioribus ex personis nobilibus ꝛ ignobilibus ad id supplicij genus damnatis, obseruari tamen nusq̃ nr̃a

etate vidimus. at potius ꝛrium in plebeio quodam qui aliqñ se armis addixerat, cui non crucis sed decapitationis pena imposita fuit, qz miles erat ꝙformiter ad. d. l. desertoꝛ. §. nemo militus ꝛ. l. j. §. si quis rusticus de pace tenen. ꝛ ibi Bald. nescio tñ si de
7 illinsmodi militibus iura predicta intelligebañ. †Ecce hoc certũ est de iure ꝙ in penis deferẽ dignitati ꝛ nobilitati, ꝑ hoc vide gl. in. c. fi. de penis. extra. in ℞bo nobilitatem. ꝛ cle. multoꝛ de penis in ℞bo inferiorũ. ꝛ. c. cũ beatus. xlv. dist. ꝛ. c. q ꝛ pacem. xxiij. q. j. de ꝙbus gl. meminit Fely. in. c. pasto. de offic. deleg. extra. in prin. vbi rñdet ad duo obiecta q̃ fieri possent in ꝛriũ. ꝛ primo qz nõ babẽda est acceptio ꝓsonaꝛ in iudicijs. c. nouit de iudic. Scõo qz sic pena nõ correspõderet delicto ꝛ. c. nõ affera mus. xxiij. q. j. oẽ. n. animi vitiũ tãto cõspectius in se crimẽ hz, quãto maioꝛ is q peccat hr. ꝑ quo est gl. in. c. cũ qdã de iureiuran. extra. ad primus rñdet ꝙ acceptio ꝓsonaꝛ est ꝓhibita quo ad administrandã iustitiã, secus in cobercionibus ꝛ penis, qz nõ tollit iustitia ꝑm Jo. an. in. c. ij. de offi. deleg. in. vj. ad ꝑm rñdet qõ pena q̃ esset parua in minore est multo maioꝛ in maiore gl. in c. j. de cle. venato. gl. i. d. c. ij. de off. deleg. in. vj. hoc tñ ꝙ detrahaꝛ pene ꝓp nobilitatẽ Fely. i. d. c. pasto. col. ij. nouẽ modis notabilibus. ad eũ recurre breuitatis cã. ¶ Nono nobilis nubẽs plebeio põt accipere dotẽ in cõpẽsationẽ nobilitatis. gl. ꝛ doct. in. l. si volũtate. C. de dotis ꝓmissione. Panoꝛ. in. c. gemma. de spõsa. extra. col. vj. ꝛ vxorẽ. ꝛ. c. j. ad fi. de adulte. extra. legiste signãt. Alex. ff. de verb. signi. ¶ Decimo nobiles ad obsequia dignitatũ admitti debent seclusis ignobilibus nisi sit nobiliũ penuria, ꝑm Bar. in. l. j. ff. de excusa. tuto. ¶ †Undecimo qz in ci
8 uitate nobiles debẽt habere regimina ꝛ gubernatiões. de hoc ẽ tex. in auc. de defenso. ciuitatũ. §. j. ibi ciuitatũ habitatoꝛes. ꝛ ibi Ang. ꝙ illũ tex. arguit ꝛ statuta Florentie excludẽtia nobiles a regimine ꝛ includẽtia plebeios. de hoc meminit Barb. in. c. accedẽs. ij. col. x. de lite nõ cõtest. extra. qõ dictũ est summe notãdũ ꝙ Jtalis, vbi oẽs nobiles in vrbibus ꝛ ciuitatibus cõmorantur. Jn istis aũt partibus rari admodũ vrbes incolũt, rusticantur etenim cõiter omnes ꝛ vrbes incolere ludibrio habent. ¶ Videmus ergo ex precedentibus q̃liter in pluribus sit discrimẽ inter nobiles ꝛ ignobiles. Nouissime post has prerogatiuas nobilitatis recollectas repperi Luc. de penna in. l. mulieres. col. v. vj. ꝛ. vij. amplissime cumulantẽ. xxxvj. prerogatiuas nobilitatis. ꝛ. vij. casus in ꝙbus sunt deterioris ꝙditiõis nobiles. ad quẽ recurre cã breuitatis. Et ita ergo videreꝛ multũ rõnabile ꝙ ℞bũ nobiliter positũ in hoc artic. determinaret ꝓsonas. ꝛ ita etiaz pluribus ꝙsuetudinibus gallicanis expresse cauet ꝙ aliter succedũt nobiles q̃ ignobiles, vt ꝙsuetudine Trecẽ. art. xiij. ꝛ. xvj. Jtẽ ꝙsuetudine Caluimõtis artic. viij. ꝛ. x. imo ẽt cauet. vtraq̃ ꝙsuetudine supradicta qõ nobilis põt acqrere ꝛ tenere feuda nobilia esto ꝙ nobiliter viuat, sed ꝓsona ignobilis non. Jtez ꝙsuetudine Vitriaca distinguunt nobiles ab ignobilibus arti. lv. ꝛ. xlvj. vbi declaraꝛ q̃liter ignobiles possint feuda tenere. Jdez vr ꝙsuetudine Turonensi in tit. de suc. feudoꝛ inter nobiles, iũcto arti. de succes. ignobiliũ. Jdẽ Cenomanẽsi arti. cclij. ꝛ. cclxxvij. Jdẽ Andegauẽsi arti. cclix. ꝛ seq. Jdẽ Pictauen. art. xxi. Jdẽ Borbonen. art. xij. in titu. de succes. Jdẽ ꝙsuetudine Aluernie art. lj. alie aũt sunt ꝙsuetudines q̃ nõ distinguũt nobiles ab ignobilibus, ꝛ baꝛ alique expresse disponũt ꝙ primogenitus inter ẽt ignobiles gaudet iure primogeniture. vt Belden. artic. clxix. ꝛ Beldunẽ. clvj. alie aũt ꝙsuetudines nõ distinguẽdo nobiles ab ignobilibus, vt Senonen. arti. cxc. ꝛ Ambianen. art. xxxix. Bonstrolij. arti. iij. Carnoten. arti. iij. Aurelianen. arti. xxvj.
9 ¶ †Sed forsan ita est ex industria introductũ ꝙsuetudine Parisiensi ꝛ alijs. §. dictis, qz vt dicit Bald. in. l. ꝑ adoptionez. ff. de adop. in. j. lectu. nobiles ꝑ maiori parte hodie supbi ꝛ inimici populariũ gulosi ꝛ luxuriosi plusq̃ populares, ꝛ nihil aliud sciũt nisi comedere bibere ꝛ supbire. sunt ℞ba Bal. ꝛ iõ dicit Soci. cõsil. ccxlvj. incip. elegãter versi. Prima rõ in. ij. par. ꝙsilioꝛ hodie ꝓut astra disponũt, rustici oẽs ob diuitias nobilitant, ꝛ vt nobiles regnãt in vicis. nobiles vero pueniũt ad paupertatẽ ꝛ viles artes exercent. Hinc dicebat Quintus Cice. scribens ad Marcũ fratrẽ de petitione ꝙsulatus cũ de Antonio ꝛ Catilina verba faceret. Nequaq̃ ingt bi sunt tã genere insignes q̃ vitijs nobiles. quare in nobiles nostri tẽporis inuehens Policraticus sic aiebat lib. j. c. v. ad fi. Nunc vero nobiliũ in eo sapientia declaraꝛ si venaticam nouerint, si in alea fuerint dãnabilius instituti, si nature robur effeminate vocis articulis fregerint, si modis ꝛ musicis instrumentis virtutis immemores obliniscant qõ nati sint. ꝛ idcirco Diogenes Cynicus huius tẽporis nobilitatẽ malitie ꝛ ignauie velamen esse dicebat, ꝛ Host. nobilitatẽ nobile stercus appellabat in. c. venerabilis. de preb. extra. dicens ꝙ vere sanguinis nobilitas non est alia q̃ stercoris ꝛ fetoris. ꝛ idem Host. in. c. tua. de consan. ꝛ affi. col. ij. ꝙ q supbit de nobilitate aut nobiliori sanguine, de nobiliori stercore intumescit. nõ etenim dicit ipse est vis in genere cũ de inferioribus fiant reges ascẽdẽdo, ꝛ de regibus fiunt comites descendendo, sic fiunt de rusticis milites ꝛ ex militibus rustici, ꝛ ita nihil aliud est mũdana nobilitas nisi Rota. Jõ dicit. l. ꝙ euenientes fortune ꝛrios euentus sepius operañ in auc. de nup. §. qz vero hactenus. colla. iiij. ꝛ omnis status noster sub ꝑpetuo motu cõsistit in auc. de nõ alie. rebus eccl. §. vt añt. col. ij. ꝛ ex potentibus ꝓcesserũt inanes ꝛ ex diuitibus pauperes, ꝛ ecõuerso in auct. vt oẽs obediãt
10 indi. prouin. §. j. colla. vj. hec Host. ¶ †Et certe verũ dicit Hosti. qõ nobilitas stercus est nisi habeat virtutis ꝙcomitantiam. Et ꝑ hoc vr male dixisse Lnd. roma. singu. xxxvij. qõ nobilitas est ius sanguinis ꝙ est incõmutabile. ꝛ iõ dicebat Socra. nullã esse drĩã inter Baiulũ ꝛ Alcibiadẽ summo loco natũ, si virtus abesset. Hinc Ouid. Naso ingt. Nã genus ꝛ panos ꝛ que nõ fecimus ipsi Vix ea nostra voco. ꝛ Satyricus. Stemmata qd faciũt, qd ꝓdest põtice lõgo Sanguine censeri, pictosq̃ ostẽ deꝛ vultus Maioꝛ, ꝛ stãtes in curribus Emilianos. ꝛ subiũgit paulopost. Tota lz veteres exornẽt vndiq̃ cere Atria, Nobilitas sola est atq̃ vnica virtus. Idcirco Platina in suo dialogo de vera nobilitate inquiebat Frustra nituntur qui omissa nobilitate hereditariũ munus a maioribus expetunt. ꝛ postea paulo inferius subnectit. Gloriari quidez possumus nos a claris maioribus sanguinem artus viscera accepisse nobilitatem vero neq̃quaz, que tota ex animis nostris pendet, ꝛ non aliũde venit, ne ignarum vulgus sequamur q persepe in maximos errores delabitur, cuius opi. raro cũ sapientia conuenit. ꝛ tandem in fi. predicti dialogi ꝙcludit hoc modo. Solos illos nobiles existimo q aliqua singulari virtute prediti sunt, non autem illos qui bene loti ꝛ pexi ꝛ sericati coxinati ve accipitrem circũferũt in ipsa ignauia nõ in solertia vt par esset nobilitatez collocantes. hactenus Platina. non ergo de maioꝛ virtute aut diuitijs nobiles denominandi sunt. vt volebat Arist. in li. de repu. diuitie etenim non nobilitant. ꝛ ideo Socra. hominem ignaꝛ diuitijs affluentem
11 oui inaurati velleris comparat. †Facit illud, boni mozes plusq̃ diuitie operañ. l. scire. §. i. ff. de tuto. ꝛ cur. da. ab his. gl. in pe. insti. in ℞bo ostẽdite. facit bonus tex. in. c. gloria epi. §. crates. xij. q. ij. Similiter ꝙ nec genus ipsuz nobilitat. vt. ꝛ. deduximus ꝓbaꝛ, qz nõ curabat Christus vñ nascereꝛ. c. dñs. lvj. disti. vbi dicit tex. dñs noster ieſus Christus voluit nõ solũ de alienigenis cõmixtionibus sed ẽt de adulterinis nasci, nobis magnã fiduciã prestãs vt qualicũq̃ mõ nascimur ꝛc. Et ad idez est text. eadẽ disti. c. nasci. c. vndecunq̃. c. sponsus. c. ismael cũ si. ꝛ pro hoc est bonus tex. in. l. si qd bello captũ est. ff. de captiuis ꝛ postlimi. iuncta gl. in ℞bo erat, q̃ dicit ꝙ magis est meuz ꝙ virtute mihi querit q̃ ꝙ ꝑ antecessores meos. ꝑ quo est text. in. l. iiij. ff. de iter. ꝛ releg. Jdeo dicit Ouid. de põto. l. i. xvij. elegia. ix. Si mõ nõ cẽsus nec claꝛ nomẽ anoꝛ. Sz ꝓbitas magnos igeniũq̃
12 facit. †Hinc Barb. in. c. postulasti. de rescri. extra. col. ij. dicit ꝙ nobilitas ꝛ scientia equiparañ quo ad ꝓmouendos. ꝛ Idem Barb. in. c. accedẽs. ij. vt lite nõ cõtest. extra. col. ij. ꝛ ẽt ꝑ hoc facit bonus tex. in. l. societas. ff. ꝑ socio. iuncta gl. in verbo societas. ij. que dicit arg. ꝑ bene literatis, ita vt nobiles recipiañ in canonicos, ꝙ optime facit ꝑ statuto Lugdunensis ecclesie quo cauet vt soli nobiles admittañ in canonicos, ꝙ tñ statutũ nõ vr esse validũ ꝑ id ꝙ determinat Panoꝛ. in. c. venerabilis. de ꝓb. extra. in. iij. nota. lz secus velit Lndo. roma. singu. ccccl xxxvij. vbi q̃rit an posset epus ꝛ tale statutũ dispẽsare. vide ẽt eũdẽ Lndo. in singu. ccccccxlvj. vbi dicit ꝙ nobilis scientia preferẽ nobili genere, qz primum est a natura, ꝑm ab accidenti ꝑm Cy. in. l. q̃s quis. C. de postulan. sed certe vbi nobilis genere esset ita virtuosus sicut nobilis scientia preferendus esset secundum Bal. in. l. nemini. C. de aduo. diuerso. iud. ꝛ doct. in. c. venerabilis. hoc tñ intellige secundum Barb. in. c. ad aures. colum. iij. de rescrip. extra. vbi dicit quod istud dictum Bald. debet intelligi de nobili nobilitate politica ꝛ ciuili dicens debere sic intelligi dictuz
13 †illud vulgare, ꝙ scientia nobilitat nobilitate. s. naturali nõ ciuili ꝛ politica, ꝛ non mirum si iste nobilis vtraq̃ nobilitate sit preferendus nobili nobilitate altera tm̃ propter concurrentiã duorum vinculorum. ꝛ ad hoc vide eundem Barba. in. c. prudentis. col. ij. de don. ad hoc vide Bal. in. l. sed ꝛ milites. ff. de excusa. tuto. vbi per illũ text. dicit Bal. quod Marchio ꝛ Comes

preferendus

preferendus est ei q est Marchio duntaxat, qđ dicit Barba. vbi.ſ.esse multũ notandũ p eo q est miles ꝛ doctor in vtroq; iure doctus tñ, ꝛ ita ergo applone nobiliuz veniunt literati ꝛ virtuoſi, ꝛ p hoc facit text.in.l.ij.ff.de excuſa. tuto.§.iiij. vbi Vlpianus appellat nobilis, ꝛ tñ genere nobilis nõ fuit de quo vide Barb.in.d.c.pudẽtis.col.ij.in fi. vbi dicit q; dz intelligi in famozabilibus. ꝛ iõ ſi ex forma ſtatuti imponit collecta nobilibus nobilis ſciẽtia aut moribus nõ tenebit ad collectã, q; illã nobilitatẽ acq̃rit quo ad fauores arg.l.q; fauore.C.de leg.cũ vulgaribus. ꝛ dicit Barb.ibidẽ paulo ante q; ad perfectã nobilitatẽ
24 tria req̃rũt q; qs ſit nobilis genere virtuoſus ꝛ diues p tex. quez mirabilẽ ad hoc appellat.l.nobiliores.C.de commer. ꝛ merca. Idẽ Barb.in.c.accedẽs.ij.col.j.extra. vt lit.nõ ꝓteſta. vbi taxat Bar. q; nõ citauerit illũ tex.in.l.j.C.de digni.li.xij. vbi.ponit tractatũ de nobilitate. Cũ ergo ſit hodierna nobilitas mutila ꝛ mãca ꝛ virtute deſtituta inter nobiles ꝛ ignobiles ſublatum eſt diſcrimẽ vt videm⁹, ꝛ ita ꝙſuetudo vr̃ ẽt opari quo ad acqſitionem feudoz p ignobiles. vt.ſ.efficiant ignobiles capaces, ꝛ hoc ex tolerãtia principis q; bãc ꝙſuetudinẽ ſcit ꝛ tolerat. Hoc tñ verus eſt q; in hoc regno qlibet rex in initio ſui regni accipit aliquã pecunie ſummã ab ignobilibus feuda tenẽtibus q̃ſi illius pecunie interẽtu tollat illa incapacitas. ꝛ ꝺ hoc habes ordinatiões regias q̃ feudoz Frãcoz ꝛ nouoz acq̃ſtuũ denominant.
25 C †Adde ẽt q; nobilitas eſt triplex ſm Bar.in.l.j.C.de digni. ꝛ Bar.in.c.pudẽtis.col.ij.de dona.extra. ſupnaturalis.de q̃ hr̃.j.Regũ.c.ij. qcũq; honorificabit me ego honorificabo eũ. q aũt ꝙtẽpſerint me erunt ignobiles. ſcda nobilitas naturalis. tertia politica q̃ diſtinguit nobilis a plebeio, iſto mõ cõiter accipit ſm Bar. vbi.ſ.ꝛ Soci.q̃ſi.ccxlvj.in.ij.vo. ꝛ ibi inter cetera adducit Pau.de caſt.q̃ſi.ccxxviij.alias.xxix. vbi dicit q; ſi quis habeat a principe poteſtatẽ legitimãdi filios nobiliũ intelligit de nobilitate vt vulgariter accipit arg.c.ex literis de ſponſa.de quo.d.Pau.meminit Barb.in.d.c.accedẽs.ij.col.ij.in prin. ꝛ ipſuz reprehẽdit dicẽs q; cũ repeteret ſacrã ꝙſtitutionẽ editã a ꝟede.iij.incip. volentes in regno opulẽtiſſimo Sicilie, dabat hãc regulã q; ꝟba plata a iurecõſul.ſunt intelligẽda ſm cõem modũ loquẽdi ipſoz iuriſcõſultoz p gl. q̃ dicit ſingu.in.l.qđ ſi nepotes.ff.de teſta.tutel.facit gl.in.l.j.C.de vſu. cum ergo dicit ipſe princeps ſit monarcha iuriſcõſultoz, ꝟba ergo debẽt capi ſm q; principẽ decet. Et ita q; dz intelligi poteſtas iſta ꝙceſſa in ea acceptione nobiliũ, de q̃ in.d.l.nobiliores. Hec rõ in hoc regno nõ ꝙcluderet p id qđ nota dicit Bal.in.l.nemo.C.de ſen tẽ. ꝛ interloc. oĩz iudi. Itẽ ꝙſidera in propoſito puta vbi agit de interpretatione ꝙſuetudinis Pariſien. q; hec verba nobiliter debent intelligi ſm vulgarez acceptionẽ, maxime q; a vulgaribus conſuetudo introducitur. de quo vide que dicuntur p Fely. in ſaluta.decre. in.iij.iiij. ꝛ col.v.

E viuis decedunt.

Fatali die functi ſunt. l. fin.C.ſi reus vel accuſa. mor. fue. fati munus implẽt. l.ea demũ.C.de coll. vitẽ ſortẽ dere linquũt.C.de teſta. mili.l.milites in fata collapſi ſunt.l.ex morte .C.de pac. quen. cũ ſi. ꝛ vide.xxvj. ꝙcordãtias quas ponit Albe. in.l.pactum quod dotali.C.de pac.

Relictis duobus liberis.

Hoc dr̃ ad dr̃iã q̃ſ ſunt plures, vt videbimus in artic. ſeq. vbi deducemus que ꝙſuetudines in hoc ꝙcordant vel diſcordant cum Pariſien.

Venientibus ad eoruz ſucceſſio

26 nẽ. †Hoc dr̃ ad excluſionẽ eoz q; nõ veniũt vel renũtiatiõe, q; libez renũtiare eſt hr̃dibus iure ſuo toto tit.ff.de acq. vel amitten. hr̃di. C Vtrũ hoc renũtiare a iure ſit introductũ ciuili vel ꝓtorio tractat in.l.lz.C.de iur. delib. vbi eſt cõis ꝙclusio qđ eſt introductũ de iure ꝓtorio. Nã ius ciuile reddebat filios neceſſarios hr̃des.§.ſui in fi.de here. q̃lita. ꝛ differẽ. ꝛ hoc q; dabat poteſtatẽ patribus in filios vite ꝛ necis.l.in ſuis in fin.ff.de libe. ꝛ poſthu. ius aũt ꝓtoriuz fuit mitius. vt eo.§.ſui verſi. ſicut his prez dr̃ pmittit volẽtibus abſtinere, ꝛ ius ciuile q̃ poſtea ſubſecutuz eſt, iſtud ius ꝓtoriuz approbauit tã q̃ equs ꝛ iuſtius. vt.l.ſi filius ff.de vulga. ꝛ l.ſi.C.de iure delibe. Be hoc vide do. Jaſ.in.d. l.lz.C.de iure deliber. ꝛ de hoc ẽt eſt expreſſa ꝙſuetudo Pariſienſis art.cxxx. ꝛ lz iura excipiãt vnũ caſum puta in legitimato p oblationẽ curie. vt.§. ꝛ quez in tit.qbus mo.na.effic.ſui.tñ credo indiſtincte renũtiationẽ cuilibet pmiſſaz, iſta quippe ſpecies legitimationis receſſit ab aula. vt.ſ.diximus lib.j. Itẽ p hac cõſuetudine põt poni exẽplũ in religioſis q; parẽtibus ſuis nõ ſuccedũt, ꝛ ſic nõ veniũt ad eoz ſucceſſionẽ nec monaſteriũ p eis, vt hr̃ eadez ꝙſuetudine Pariſienſi arti.cliij. ꝛ ita in hoc vr̃ aduerſari ꝙſuetudo noſtra iuri. vt auc. ingreſſi. C. de ſac. ſan. eccl. ꝛ l.deo nobis.§.hoc ẽt cognituz. C. de epiſc. ꝛ cle. ꝛ c. in pñtia. de pba. ꝛ ita ergo vbi duo eſſent liberi, quoz vnus vel renũtiaſſet vel eſſet religioſus pfeſſus, idẽ eſſet ac ſi vnus tñ eſſet ꝟz Bal. in.l.ſi quis pꝛioris.§.talem.C.de ſecun.nup.

Jure precipui.

Vtrũ aũt hoc ius precipuuz eq polleat plegato dicemus.ſ.q̃ñ tractabimus vtrũ ex eo q; filius hz maiorẽ partez hr̃ditatis teneat ad maiora debita ꝛ ad maius es alienũ pſolvẽ dñ, vbi ẽt videbimus vtruz hec verba iure precipui referant ad principalez manſionez tñ vel etiã ad duos trientes feudoz, ꝛ an alie ꝙſuetudines concordent vel diſcordent.

In qualibet dictaruz ſucceſſio

nuz tam patris q̃ matris. Dictio q̃libet diſtribuit, ois aũt colligit. † gl.in.l.ſi pluribus.ff.de leg.ij. ꝛ ita Bar.col.j.l.nõ diſtinguemus.§.cũ in plures.ff.de arbi. cũ ſi. Idẽ quo ad hoc ꝙſuetudine Meldenſi art.cc. vbi declarat apte q; accipit vnã manſionez in q̃libet ſucceſſione patris ꝛ matris, ꝛ rõ iſtaz ꝙſuetudinuz potuit eſſe ne filius ad imparia iudicet ex pte patris ꝛ matris, ex qbus eſt eadez cã ſuccedẽdi.l.ſcripto.§.fi.ff.vñ liberi. ꝛ p hoc facit gl.ſingu.in.c.cũ inhibitio.de clandeſti.deſpon.in princ.in ꝟbo ſi ambo parentes. vbi dr̃ qđ mõſtrũ eſſet q; qs eſſet legitimus ex parte matris ꝛ nõ ex parte patris ꝛ eꝛ. ſed hec rõ nõ vr̃ ꝙcludens, q; imo põt qs legitimatus fieri heres matris, ꝛ nõ patris volũtate patris reqrentis legitimationẽ ꝛ eguerſo. Ita voluit Ant.de but.in.c.p venerabilez q filij ſint legi.col.xxx.verſi. ſed dubiuz an pater. ꝛ ibi Car. Alex. ampliſſime. ſpe. in titu. de ſucceſ.ab inte.§.fi. Pau.de ca.in.l.ſoler.ff.de iuriſ.oĩz iud. Alex.q̃ſi.xxv.in.j.vol. ꝛ q̃ſi.xxx.in.iij.vo. ꝛ idẽ Alexan. ample.in.l.pactuz.C.de colla. ꝛ ibi do. Jaſ.col.ij. ꝛ ideo alique ſint ꝙſuetudines que ꝓriuz innuere vident gñali eaz locutione, puta aliq dicũt habeat talez progatiuã taz in hr̃ditate patris q̃ matris, ſed nõ dr̃ diſtributiue in q̃libet. alie dicũt habeat talẽ prerogatiuã in linea directa nõ exprimẽdo an vnã p vtraq; ſucceſſione vel duas p duabus ſucceſſionibus. inter has ꝙſuetudines ſunt Senonen.cxc.art. Trecen.xliij. Caluimõtis art.viij. Vitriaca.iv. Mõſtroly.art.iij. Ambianen.xxxix. Carnoten.art. ij. Aurelianen.xxv. Turonen.arti.iij. de ſucceſ.nobiliũ. Cenomanen.ccxxxviij. ꝛ xxxix. Andeganẽ.cxxij. Pictauen.ccxxj. Bozbonẽſis in ti. de ſucceſ.art.xij. Aluernie art.li. hoc aũt caſu q̃ſ ſic loquit ꝙſuetudo generaliter vtrum poterit primogenitus in qualibet ſucceſſione petere prerogatiuam, dicemus.ſ.latius in.q.ſ.ſingulariter diſcutienda. ſpecialem enim ꝛ peculiarem requirit indaginem vt videbimus ex diſcurſu.

Qualez deligere voluerit.

Nota q; venit ad declarationẽ precedẽtis art. ꝛ tollit q; erat aliq̃liter dubium ex gñaliter predicti art. Cõcor. huic ꝙſuetudini in hoc Meldunẽ. art.clvj. Trecen.xliij. Vitriaca art.lv. Cenomanẽſis arti.ccxxxviij. Andeganẽſis.cxxij. Pictauẽſis.ccxxi. Bozbonẽ.xij. in ti.de ſuc. reliq̃ ꝙſuetudines iã i ſcriptis redacte niſi fallor gñaliter ꝛ ſine expreſſione electionis loquunt. C †Sed bona põt
18 eſſe qõ an ne primogenito q; vnã maſionẽ eligit p principali variare lz. Et hec qõ eſt notabilis, ꝛ ſepiſſime occurrere põt, ꝛ vt clarius alterius partis veritas eliciat arguo in partes. C Primo q; poſſunt variare, pbatur. q; patronus laicus variare põt. c.cũ aũt de iure patro. ꝛ ibi dicit Panor. ẽt idẽ eſſe in patrono eccleſiaſtico dũmodo iure patrimonij ſibi cõpetat ius patronatus, ꝛ ita ergo vult q; in patrimonialibus licita eſt variatio q̃ alicui cõpetit electio q; preſentatio vim hz electionis, vt ibidez dicit Panor. itẽ cui cõpetit optio ſi optauit acetum poteſt itez optare vinuz.l.ij.ff.de optione lega. Itez pro hoc facit regula q̃ ponit Ab. Panor.in.c.bone.ij.de poſtula. prela.extra.colũ. iij. vbi dicit quod q̃ alicui competit electio poteſt variare ſepe antequam ius ſit alteri queſitum, ꝛ ita vult glo.in.c.mutare. de reg.iur.in.vj. immo vr̃ quod poſſit variare toties quoties ſibi placuerit.per gl.ſingu.in cle.plures.de iure patro. in verbo plures. vbi vult quod patronus laicus põt variare ꝛ quotquot ſibi placuerit preſentare. C Sed in ꝓtrarium quod variare nõ
19 poſſit probatur per regulam in iure vulgatã. †Quod ſemel placuit amplius diſplicere nõ põt.c.qđ ſemel.de reg.iur.in.vj.c. in iſtis.iij.diſti.c.per tuas.de pba.extra.l.pomponius.ij.ff.de neg.guz ſi. ꝛ ſpecialiter in electoribus.probatur in.c.publicato.

de elect. extra. c. nulli. eo. tit. de elec. in. vj. l. pe. ff. de decu. cũ si. item q̃ simplex sermo verificaꝫ in prima vice. l. bones. §. hoc ser mone. ff. de verb. sign. vbi hoc sermone dũ nupta erit prie nuptie intelligunt. ⁊ ideo dicit Bald. in. c. presentata. iiij. col. de testi. q̃ facultas data patribus cõsilij gñalis de eligendo locuꝫ ꝙsilio intelligiꝫ de prima electi. ita q̃ variare non possunt. ⁊ ita tenuit Abb. Panor. q fuit vnus ex fautoribus ꝙsilij Basilien sis cum Ludo. de roma. vt singulariter refert Fely. in. c. nõnulli. de re scri. extra. col. iiij. in sermone habito Basilee in ꝙsilio, ⁊ incipit ille sermo Maximũ. ⁊ col. xxiij. facit qđ dicit Bal. in. l. si vt p
20 ponis. i. ad fi. C. qũo ⁊ qñ iudex. q̃ † si est data potestas arbitrã di intelligiꝫ p prima vice ⁊ semel tm̃. Itẽ securitas data banni to veniẽdi intelligiꝫ p prima vice. Bar. ⁊ cõiter doc. in. l. j. ff. ad l. iuliaꝫ maiesta. Ang. in. l. vtimur. ff. de sepulchro violato. Pa nor. in. c. ij. de treuga ⁊ pace, vbi ample. ad hec vide Fely. vide ẽt Roch. de cur. in suo trac. de iurepatr. in verbo honorificũ in x. q. principali, vbi cõcludit q̃ lz patronus laicus variare possit ĩxta dispositionẽ iuris, tñ tm̃ semel variaꝫ põt, adducẽs Bal. ita volẽtẽ in auc. habita. C. ne filius p patre. col. vj dicẽtẽ quod vbi licita est variatio intelligiꝫ tm̃ semel põderare vbi licita, in nuit ergo q̃ nõ est licita nisi iure caueaꝫ. ⁊ p hoc dictũ Bald. ⁊ plura in simili adducta reprendit Roc. de curt. predictã glos. in cle. ij. de iurepat. Itẽ ⁊ vltimo q̃ variatio est specialiter a iure ꝓhibita nedũ in ꝓsonis ecclesiasticis, sed ẽt in laicis. vt est text. iuncta gl. cle. j. de renun. iuncta gl. in verbo, maxime.

21 ¶ Pro resolutione cogitate si hoc modo dici possit. † Aliquando diuiditur hereditas tm̃ auctoritate tm̃ prinata inter filios, ⁊ aliq̃n auctoritate iudicis. Primo casu. s. quando auctoritate prinata, ⁊ tunc aut electio fuit acceptata ab alijs fratribus puta q̃ dixerit primogenitus se elegisse tale vel tale castruꝫ p mansione principali ⁊ alij fratres acceptauerint, ⁊ tũc non licebit primogenito resilire. aut nõ fuit acceptata, ⁊ tũc secus est. p hoc adduco pulcherrimã doctrinã dñoꝝ de rota de preb. in antiquis vbi dicũt q̃ si epus aut alius prelatus habeat ius nominãdi vnũ in prima sui creatione q recipiaꝫ in canonicum si nomina tio acceptata fuerit sortita est effectũ, ita q̃ nõ põt aliũ nominare ẽt si renũciet ille nominatus postea. Aut diuisio hereditatis fit auctoritate iudicis. ⁊ tũc fuit electio facta p primogenitũ presentata superiori aut nõ primo casu nõ põt de nouo eligere arg. c. bone. ij. de postula. prela. extra, versi. nec nocebat, vbi determinatur quod postulantes post presentatam postulationem Roma. pontifici, imo ẽt cuilibet alij superiori ex identitate rationis ꝑm Panor. ibi col. iiij. nõ lz postulantibus resilire ne viderent illudere superiori ex arbitrio eorum, ⁊ ideo dicit Bal. in rub. de postu. prela. extra, quod postquaꝫ postulatio intrauit secretum principis facta est sua, ⁊ hoc nisi ipsi iudici placeret sicut ⁊ varie postulãtes q̃n superiori pz vt colligit Paul. in. d. c. bone. in. xj. no. nihil enim alijs deperit cũ p illã solã electionẽ nõ videaꝫ eis aliq̃d ius quesitũ ⁊ sic sumus in casu theorice. s. allegate. hec añt duo mẽbra distinctionis ꝓcederent nisi electio de mansione fuisset inutilis, puta si mãsio illa fuisset enicta ab hereditate, lz enim accepta vel iudici presentata tm̃ põt resilire ⁊ de nouo eligere, ⁊
22 † pro hoc facit notabile dictum Bald. in. c. olim. colum. ij. de rescrip. extra. vbi dicit quod si datur potestas arbitro prorogandi neq̃ aliud adjẽcitur intelligitur de prima prorogatione, ⁊ hoc si prima prorogatio valuit, sed si non valuit ⁊ fuit inutilis intelligiꝫ de prima que valebit p. l. hec ꝙditio. j. ff. de cõd. ⁊ demõ. ⁊ l. q per salutẽ. ff. de iureiur. pro hoc facit q̃ dicit idẽ Bald. in l. fideicõ. §. si quis decem. ff. de le. iij. q̃ statutũ loquẽs de cõpromissis propinquoꝝ sic dz intelligi, q̃ si nõ sit satisfactiunũ statuto p primũ cõpromissum dz iterato cõpromitti cũ adhuc vendicet locũ rõ statuti que est vt lites finiant, ⁊ ita rñdet ad. d. §. hoc sermone. ad idẽ vide eundẽ Bal. in. l. innitus. in fi. C. de ꝓcur. vbi dicit q̃ verbũ qđ põt ferri ad plures actus tũc dz referri ad primũ actũ qñ primus actus ꝙsumit effectũ ꝑm intentionẽ loquentis. sed qñ nõ est ita tũc ipsa verba intelligũtur de actu vlteriori
23 p. d. l. hec ꝙditio. ex quo infert q̃ † ꝓcurator datus ad appellãdũ põt ⁊ scdo appellare si p primã appellationẽ satis ꝓfuit nõ est. pro hoc vide ẽt Ludo. ro. in. l. pretor. §. hoc añt interdictũ. ff. de dam. infec. ⁊ ꝙs. ccccciij. Soci. ꝙsil. cxcj. in. ij. part. cons. vbi distinguit, an quis teneaꝫ facere cõpromissum ex dispositione iuris vel ex dispositione hominis. primo casu teneꝫ iterare cõpromissuꝫ si primũ nõ est sortitũ effectum, aut secundo casu nõ teneꝫ iterare. Pro his vide Fely. in. c. innouamus. de treug. ⁊ pa. extra. col. ij. ⁊ iij. versi. Fallit. v. ⁊ adde ad hoc tex. formalẽ in. c. si elec. de ele. in. vj. vbi materia electionis ꝓmittiꝫ noua ẽt in spũa libus ex quo prima reperiꝫ innalida. ⁊ p hoc facit text. in. c. cõsiderauimus. de elec. extra. ⁊ ibi Panor. in. iij. nota. facit. c. nulli licere. de elec. in. vj. vbi põt eligẽs variare vbi aliqd latẽtis vitij vel defectus ꝙuenit ad notitiã de electo. q̃ verisimiliter tẽpore electionis ignorabaꝫ, ita in proposito vbi in re electa aliquid erat q̃ verisimiliter ignorabaꝫ, ⁊ bona est rõ, q̃ ex quo errabat nõ videbaꝫ ꝙsensuꝫ prestare nec vere eligere arg. l. si p errorez. ff. de iurisdom. iud. hec mihi videnꝫ dicẽda circa hãc. q. quã nusq̃ antea vidi motaꝫ aut examinatam, põt tm̃ sepissime occurrere.
24 ¶ † Sed queriꝫ. ponamus q̃ inter mansiones sit qualitas reditus ⁊ frugalitatis, an ne primogenitus haberet ius eligendi. Ista questio est ẽt satis in iure abscondita, ⁊ vr̃ dom̃ qđ electio aut optio sibi nõ cõpetat. ⁊ p hoc adduco tex. no. iuncta glo. in l. cũ aurũ. versi. sed si argenti. ff. de auro ⁊ arg. leg. cũ gl. in verbo optio. in fi. que dicit q̃ tũc nõ est optioni locus q̃n paruꝫ expedit eligere. q̃ ẽt ibi colligit Bart. ⁊ p hoc vide Lud. ro. singu. ccccl xxxix. vbi dicit legat testatoꝝ optionẽ ex tribus rebus omnino ꝙsormibus ⁊ in nihilũ differẽtibus, an tale legatũ optionis valeat. Rñdet q̃ nõ, ⁊ pro hoc dicit esse casum singularẽ in. d. l. cũ auruꝫ. §. si argenti. ⁊ p hoc dicit se decidisse cõnẽ vnius canonicatus ecclesie Brachino. vbi est statutũ q̃ antiqoꝝ põt optare ecclesiã vacaturã arg. c. fi. de consue. in. vj. decesserũt duo canonici habentes prebẽdas omnino ꝙsormes vnus optauit vnaꝫ alius q̃ habebat potius ius optãdi volebat eandẽ optare. dicit Lud. se decidisse q̃ nõ poterat p predictũ tex. ⁊ q̃ hoc casu non habebat locũ dispositio statuti illius, ex quo dicit ẽt se lucratum plusq̃ xl. ducatos. certe decisio est multũ singu. sed nescio si seruareꝫ, q̃ illud nõ probat, sed gl. id tm̃ dicit p põe tex. ⁊ nihil alleg. nec ẽt Bar. ⁊ ita nõ est credẽdũ ĩxta no. in. l. illã. C. de col.
25 cũ si. ⁊ p parte altera q̃ † optare possit facit gñalitas disponẽs. ex quo eniꝫ gñaliter loquiꝫ gñaliter est intelligẽda ⁊ indistincte l. de pretio. ⁊ ibi ampla gl. ff. de publ. in rẽ actio. c. ad audientiaꝫ de deci. extra. item q̃ ꝙcessuꝫ mihi a iure bñficiũ nullus tollere põt. c. indultũ. de reg. iur. in. vi. vbi bona gl. declarãs de duplici iuris bñficio, ⁊ hoc intelligens ab homine ⁊ sine cã. vt latius ibi p eã. Itẽ q̃ nõ est dabilis casus in quo sit oĩmõ paritas, q̃ sola affectio primogeniti ad vnã mãsionẽ disparitatẽ causat. lucrari enim dr̃ qui sue satisfacit voluntati. gl. sing. in. l. cũ seruus. in ver bo, facti. ff. de cõdi. causa da. causa non secu. Cogita tm̃ quoniam nusq̃ reperi istud dubium tactum.

Cum duobus trientibus.

Et sic vult qđ ex quo sunt tm̃ duo filij ꝑmogenitus ꝙsequaꝫ p iure prioge nituꝝ duos triẽtes totius assis feudalis, ⁊ sic besseꝫ sine octo vncias de istis teris. vide tex. in. §. hr̃ditas. insti. de here. insti. Crescẽte añt numero crescit ⁊ portio alioꝝ filioꝝ ⁊ decrescit portio ꝑmogenito cõpetẽs ꝑz q̃ videbimus in art. seq. vbi ẽt de rõe dicemus. huic ꝙsuetudini oĩno ꝙcordat Carnotẽ. art. iij. Aurelianẽ. art. xxvj. Reliq̃ añt ꝙsuetudines discordãt diuersimode tm̃. Meldẽsi eñ exĩ mãsionẽ principalẽ reliq̃ feuda diuidunt eq̃liter, excepto qđ tm̃ accipit vnus masculus quãtũ due filie, ⁊ exceptis ẽt Baronijs q̃ nõ diuidunt, sed primogenito ꝙpetũt recõpẽsando fratres ⁊ sorores. hec art. clx. discordat ẽt eodez mõ ꝙsuetndo Trecen. art. xliij. discordat Meldunẽ. art. clvj. vbi hr̃ q̃ primogenitus hz mediã partẽ oiuz feudoꝝ, ⁊ reliq̃ filij alterã dimidiã nõ distinguẽdo, an sint duo tm̃ vel tres vel plures, q̃ ppea nõ augeꝫ nec diminuiꝫ pars primogenito cõpetẽs. Itẽ discordat nostre ꝙsuetudini Senonen. ar. cxc. q̃ extra mãsionẽ principalẽ partiũt eq̃liter. Itẽ discordat ꝙsuetudo Caluimõtis, q̃ sit eq̃lis partitio extra mãsionẽ distinguẽdo tm̃ masculos a feminis. vt. §. art. viij. de alijs ꝙsuetudinibus dicetur in arti. vel. §. seq.

Alteri scilicet secundogenito.

26 Alter † enim de duobus dr̃. l. qui duas. ff. de re. dub. ⁊ l. non nunq̃. ff. de iudi. l. si duobus. ⁊ ibi gl. ff. de bo. pos. contratab. aliquando vero de tribus dicitur. l. quicunq̃, ⁊ ibi gl. ff. de bered. instit. l. ancille. C. de fur. ⁊ ibi not. signanter per Bart. vbi declarat, an sit signum distributiuum vel non.

Alius triens.

Et hoc satis erat dicere sine adictiõe illa dictoꝝ feudoꝝ, ⁊ q̃ dictio alius denotat similitudinẽ facit ⁊ positionẽ einsdẽ qualitatis. de hoc est gl. ⁊ ibi Panor. no. in fi. in. c. sedes. de rescri. extra. gl. in. l. si fugitini. C. de ser. fugi. de hoc vide copiosius remissiones p Fely. in. d. c. sedes. col. fi. ⁊ per And. barb. ꝙs. vij. ⁊ xxiij. ij. vo n. Alexã. consi. xxxiij. j. volu. ⁊ consil. cvij. in secundo volu. Ludo. roma. consil. ccclxxxv.

Summarium

SVMMARIVM

1 Termini antiqui quando mutati presumãtur.
2 Fines terrarum, an sint imprescriptibiles.
3 As feudalis quid sit.

¶ Articulus tertius suo numero. iij.

§. Cuz pater ⁊ mater habentes

feuda ⁊ predia possessa nobiliter decedũt relictis pluribus liberis duoꝝ numerũ excedẽtibus vsqꝫ ad tres aut maiorez numerũ venientibus ad eoꝝ successionẽ filio primogenito iure precipui pro suo iure primogeniture cõpetit in qualibet dictarũ successionũ tã patris quã matris domus vna possessa feudaliter qualẽ diligere voluerit pro mansione principali ꝑm terminos antiquos cum semisse oiuz aliox predioꝝ possessoꝝ feudaliter ⁊ omnibus alijs liberis simul altera dimidia siue semis dictorum feudoꝝ ⁊ predioꝝ possessorum notabiliter.

Nihil differt aut parum articulus iste a precedenti nisi in numero liberoꝝ, ex cuius augmẽto sequitur iuris primogeniture ipsius primogeniti excrementum, ⁊ ideo ego breuiter expediam.

Duoꝝ numeruz excedentibus.

Quia in precedenti artic. dispositum erat qñ tm̃ duo sunt venientes ad successionem, ergo disponitur qñ plures duobus, qz hoc casu alia rõ militat ne primogenitus tãta prerogatiua gaudeat. vt ꝑ. deducemus, ⁊ de hac ꝙsuetudine q̃ discriminat duos a pluribus vide Jo. fab. in indiuiduo. §. ex nõ scripto. insti. de iur. nat. gẽ. ⁊ ci. col. iij. ⁊ §. preiudiciales. in fi. inst. de actio. que aũt ꝙsuetudines regni ꝙcordant vel discordant in hoc dicemus inferius.

Aut maiorem numerum. Et ita si. iiij. si. x. si. xx. si. xl. liberi gaudebit semp primogenitus prerogatiua de q̃ in hoc arti. nec aliquid prorsus sibi diminuet de iuribus ⁊ semisse hẽditatis feudalis. ⁊ sic nõ semp augetur portio liberoꝝ minoꝝ primogenito ad excrescentiã numeri liberoꝝ, alias enim opus esset pro quolibet excremento diuersimode statuere, ⁊ tandem redderetur inutilis prerogatiua primogeniti.

Secundũ terminos antiquos.

Hoc dicit qz standum est terminis antiquis nisi noui euidẽter ꝓbent̃, † q̃to enim termini sunt antiquiores tãto sunt efficaciores. l. ij. ⁊ ibi ita no. C. finiũ regun. mutati em̃ termini antiq nõ ꝑsumũtur nisi ꝓbet̃. l. fi. ff. fi. regun. aut saltẽ ꝛctu aut priuilegio alij ꝙtineant̃, ꝛz Bal. in. l. j. C. eo. ti. inferẽs q si papa ꝙcedat alicui castrũ ⁊ designet terminos alios q̃s sint antiqui tenẽdi erũt isti termini, qz licuit in re sua ita terminos immutare. † ⁊ hoc nota qz alias termini dicunt̃ imꝑscriptibiles. c. sup eo. de parochijs ex̃. ⁊ lz ibi determinet̃ de terminis parochiaꝝ, tm̃ Host ibi id in terminis dignitatũ secularium, puta Bucatuũ, Comitatuuz, Marchionatuũ, Baroniaꝝ, ꝑ. l. agros. C. ỏ fundis limitrophis. li. xi. ⁊ l. in noie dñi. circa mediũ. C. de offi. ꝑfec. ꝓto. affri. l. impialis. §. ꝓterea. de ꝓhibi. feu. alic. in vsi. feu. q tm̃ dicit ipse Host. male obseruãt dñi ⁊ principes seculares, qz quotidie occupãt aliox territoria cũ graui preiudicio animaꝝ suaꝝ dicẽtes. Celi celoꝝ terrã aũt dedit filijs hoiũ. de quo ẽt vide Panor. in eo. c. sup eo. vbi simpliciter refert ⁊ sequitur Hosti.

Cum semisse. Id est dimidia parte assis † feudalis. §. hr̃ditas. insti. de here. insti. ⁊ sic ergo qñ sunt plures filij duobus, puta tres aut q̃tuor aut plures ꝛz primogenitus tm̃ semissez assis feudalis ⁊ altera dimidia ꝑetit reliqs filijs. bona est ꝓfecto rõ ⁊ iuri ꝙsona ꝑ tex. in auc. de triẽte ⁊ semisse. circa prin. ver. ℔ nos mouerunt. vbi dicit tex. q si sint tres aut q̃tuor liberi legitima erit triens, si plures semis vt clarius hr̃ in auc. nouissima. C. ỏ inoff. test. ⁊ excrescẽte numero excrescit ⁊ portio legitime, ita in ꝓposito. itẽ ꝑ hoc adduco bonũ tex. in. c. cũ. M. Ferrarien. de ꝙsti. ex̃ ꝑ quẽ tex. ibi collegebat Ant. de bu. in repe. illius. c. col. v. ad prin. ibi in ℞o, pauciox q ad augmẽtationẽ ꝙcurrẽtiũ ad ꝑtes partiũ seq ꝛz augmẽtatio sicut ad diminutionẽ doctoꝝ ꝙcurrẽtiũ sequit̃ augmẽtatio numeri scholariũ, ⁊ ad diminutionẽ comestoꝝ sequit̃ augmẽtatio epulaꝝ ⁊ ad diminutionẽ virtuosoꝝ sequitur augmẽtatio honoris. c. j. de prin. extra. ita formaliter Ant. de bu. vbi. ℌ. ⁊ ita iustius fuit crescẽte numero liberoꝝ vltra duos ꝓuidere eis de maiori portiõe. Tñ aduerte q̃ aliq̃ ꝙsuetudines regni sunt ꝙcordates alique discordates. Cõcordat tm̃ vt diximus in art. ꝓcedẽti ꝙsuetudo Carnotẽsis art. iij. ⁊ Aurelianẽ. ar. xxv. ⁊ seq. discordat aũt reliq̃ ꝙsuetudines, de Meldẽsi, Trecensi, Meldunẽsi, Senonẽsi, ⁊ Caluimontẽsi diximus. ℌ. supest de alijs exponere, discordat ergo Vitriaca ar. lv. ⁊ lvj. qz qlibet filioꝝ accipit castruz si tot sunt castra, ⁊ q reliquuz est diuidit̃ inter filios ⁊ filias eq̃liter excepto q tm̃ accipit filius vnus quãtũ due filie. Discordat ẽt Ambianensis ꝙsuetudo arti. xxxix. vbi prerogatiua primogeniti lõge amplior est sine distinctione numeri liberoꝝ. Nã primogenitus ꝙsequit̃ in feudis qdẽ q̃tuor partes oiuz feudoꝝ, ⁊ alij filij oẽs quintã partez adhuc sub noie vsufructus. ita q̃ quolibet eoꝝ decedẽte ꝙsolidat̃ eius portio cũ partibus ꝓmogeniti. dura ꝑfecto est ꝙsuetudo. Huic ꝙsuetudini Ambianẽsi ꝙcordat ꝙsuetudo Mõstrolij quãtũ ad hoc q̃ reliq̃ filij habeant tm̃ quintã partez feudoꝝ, sed discordãt inquãtũ mitigauit duriciem ꝙsuetudinis Ambianen. qz vult hec ꝙsuetudo Monstrolij q̃ illa quinta pars sit hr̃ditaria reliqs filijs, ita q̃ trãsit ꝑ ꝓprietas in istos filios nec tenẽt noie vsufructus siue ad vitã eoꝝ dũtaxat vbi videas artic. iij. discordat ẽt ꝙsuetudini nr̃e ꝙsuetudo Turonensis in tit. de succes. feu. art. iij. vbi dr̃ sine discrimine numeri liberoꝝ q̃ inter nobiles primogenitus hz oia mobilia ⁊ duas ꝑtes oiuz rerꝝ successionis directe cuz mãsione principali vt. ℌ. diximus. discordat etiam ꝙsuetudo Cenomanen. nam primogenito vltra mãsionez principalez assignat duos trientes successionis paterne ⁊ materne, reliqui filij sine distinctione numeri alterꝝ trientez hñt cuz mirabili discrimine inter filios ⁊ filias, qz filie habẽt portiones suas in ꝓprietate, filij aũt in vsufructu. de hoc tm̃ discrimine nihil adhuc est decisuz. Interiz tm̃ vult ꝙsuetudo ita seruari arti. ccxxxviij. Itez eadẽ est discordia ꝙsuetudine Andegauensi ar. cxxiij. discordat etiã ꝙsuetudo Victauensis art. ccxxi. qz per illã primogenitus vltra mãsionez principalem hz duos trientes oiuz terraꝝ nobilium, reliqui filij ⁊ filie sine discrimine numeri habent reliquũ trientem. ꝙsuetudo autez Borbonensis ⁊ Aluernie vltra mansionem principalez cuz ptinentijs aliquibus nullam vr̃ prerogatiuã dare primogenito, vt Borbo. arti. xij. in tit. de succes. ⁊ Aluernie art. lj.

SVMMARIVM

1 Verba ad subiectam materiam adaptanda.
2 Constitutio interpretans in terminis iuris interpretati intelligenda.
3 Predium vrbanum quid sit, item ⁊ rusticum.
4 Liberalitas pape erga impetrantes.
5 Jugerum q datur loco mansionis, an debeat esse feudale.

¶ Articulus quartus suo numero. xj.

Quando in feudo competente

duobus aut pluribus liberis ex successiõe patris aut matris de est mansio principalis, nec aliquid est vltra predia rustica siue arabilia primogenitus põt accipere iugeꝝ terre in eo loco quez diligere voluerit iure precipui vice dicte mansionis.

Nũc prouidet qñ nulla ẽ principalis mãsio in feudis successionis paterne aut materne, ita q̃ ꝓrogatiua. ℌ. scripta seruari nõ põt in forma specifica.

Duobus aut pluribus liberis.

hoc dicit qz q̃tũ ad hoc nõ interest an duo, vel plures sint liberi, qz vtroq̃ casu dat̃ simplr primogenito mãsio principalis.

Patris aut matris. Hoc dicit qz in q̃libet successione ⁊ patris ⁊ matris competit primogenito vna mansio principalis hac ꝙsuetudine vt. ℌ. vidimus.

Nec aliquid est. Hoc ẽ nulla est mãsio feudalis qz ⁊ si esset aliq̃ mãsio nõ feudalis, nõ tm̃ eã ꝙsequret̃. † Verba em̃ dñt intelligi ꝛz materiã subiectã. l. si cui. ff. loca. cuz si. primogenitus aũt nõ hz ꝓrogatiuã nisi in feudalibus ⁊ ꝑdijs possessis nobiliter. v. ℌ. vidimus, ℊ ⁊c. ¶ Itẽ qz q̃ in ꝓcedẽtibus. d. sunt in sequẽtibus repetita intelligunt̃. l. titia. §. j. ff. de ℞b. ob. ⁊ talia sunt subiecta q̃lia ꝑmittũt eoꝝ ꝑdicta ⁊c. bona ẽ gl. in. c. dudũ. in fi. de deci. extra. vbi ꝓbat̃ q talis ꝑsumit̃ libellus q̃lis est lnia ⁊c. ꝓ quo facit tex. in. l. si preses. ff. de pc. ¶ † Itez quia constitutio interpretans debet intelligi in

terminis iuris interpretati. ange. de are. in §. iij. col. ij. inst. de. l. agl. p. l. nihil. ff. de q̃iungẽ. cũ emãcipa. liberis, sed adde meliorẽ tex. de iure in §. fi. in auc. de filijs natis añ de talia instr̃a colla. iij. vbi formaliter dicit text. Tertia vo q̃stitutiõe nõ adiecimus aliqd de tẽporibus cũ oibus manifestũ sit oportere ea q̃ adiecta sunt p interpretationẽ in illis valere in qbus ꝛ in interpretatis le gibus sit locus. p hoc facit gl. in. c. is q. ꝛ. c. si post q̃. de elec. in vj. vi le Gem. i. c. anaritie. col. iij. ꝛ. c. vt circa. §. edi. ó ele. i. vj.

Ultra prędia rustica seu arabi,

3 lia. † Quia vbi est edificium appellamus in iure prędium vrba nũ, vbi simplex area prędiũ rusticũ. vt. l. j. ff. cõmu. prędio. ꝛ. l. j. ff. de seruit. vrba. prędio. in gl. i. ꝛ vlti.

Jugerum terre.

Mirabilis cõmutatio ꝛ lõge pfecto dissimilis illa Biome dis cũ Glauco, de quo meminit gl. in proemio ffor. in verbo, p mutantes. ꝛ certe q̃suetudo ista vr̃ fuisse liberalis ea liberalitate qua est Papa impetrantibus quibus dat plumbum pro auro,
4 † de q̃ liberalitate meminit Jo. an. in. c. sedes. de rescr. ꝛ cõiter ibi doc. signanter añt Barba. col. ij. vbi dicit q̃ istud est iocose dict̃ũ, qr nõ debemus inspiceꝛ plũbũ seu literas plũbeas, sz illud q̃ q̃tineꝛ in literis. arg. l. q chyrographũ. ff. de lega. iij. Sic in p posito nõ debemus inspicere tm̃ ipsum iugerũ terre, qr certũ est q̃ nullã bz ꝓportionẽ cũ mãsione q̃ tutissimũ est refugiũ ꝛ recep taculũ. l. pleriq̃. ff. de in ius voc. sed hoc voluit q̃suetudo vt sem p aliqd retineret ipse primogenitus significatiuũ maioritatis, ꝛ credo adhuc q̃ nullam reperies consuetudinem in hoc cõcordã
5 tẽ. ¶ † Sed queriꝛ, an debeat esse istud iugerum qó datur loco mansionis feudale. dic breuiter quod sic, qr subrogatum bz sape re naturam eius cui subrogatur. c. ecclesia. vt lite pendente. cle. j. de supplen. negli. prela. l. si eum. §. qui iniuriarum. ff. si quis cau tio. cum alijs concor. positis. per Ely. in. c. si pro debilitate. de officio delega. extra. Item qr in non feudalibus omnino bz esse equalis diuisio vt. §. deduximus.

☙ SVMMARIVM ❧

1 Primogenitura, an habeat locum inter filias masculis non ex tantibus.
2 Presumptum silet adueniente expresso.
3 Masculinũ, an q̃cipiat femininũ in sacre scripturꝫ interptatiõe. Et quid in penalibus. 4. Et differentibus ratione. 5.
Priuilegium filijs, an competat filiabus.
4 Statutum puniens euntem de nocte absq̃ lumine, an cõprehẽ dat feminam.
6 Priuilegium legitimandi filios, an filias etiam intelligat.

¶ Articulus quintus suo numero. xij.

§. Inter filias quãdo nullus est

masculus veniens ad successionẽ patris aut matris iuri primoge niture nõ est locus. ꝛ veniũt oẽs ꝛ diuidũt equaliter bona dicta rum successionum dicti patris ꝛ matris tam in feudis ꝛ prędijs possessis nobiliter quam in alijs.

1 **Nunc tangit,** † an ius primogeniture habeat locũ inter filias, nullis existẽtibus mascu lis, ꝛ determinat q̃ nõ, ꝛ idẽ vult eadẽ q̃suetudo. artic. xxvj. imo cũ ampliatione siue in linea directa siue collaterali. Jdẽ ẽt arti. cxxvj. ꝛ certe bona est rõ, vt. §. lib. j. ample ostẽdimus. ꝛ p hoc in indiuiduo vide Bald. in. l. in multis. ad princ. ff. de statu. homi. vbi expresse dicit qó q̃suetudo regni qó primogenitus succedat nõ intelligiꝛ in feminis. ꝛ de hoc. d. Bal. meminit Phil. deci. in regula femine. ff. de reg. iur. col. pe. vsi. iij. queriꝛ. vbi ample plura cumulat de materia ista, an masculinũ q̃zhẽdat feminiꝫ nũ. vide ẽt diffuse p dom. Jas. in. l. si qs id qó. ff. de iurisd. om. iud. Sed vnũ est in ꝓposito nr̃o notãdũ q̃ specialiter hic de filiabus tractaꝛ, ꝛ ita discretiue ꝛ separatiz fit mẽtio de masculis ꝛ femi nis, ꝛ sic masculinũ indubie nõ cõprehẽdit femininũ fm Bald.
2 in. d. l. in multis. in. j. lectu. ad finem rõnẽ assignãdo, qr † expres sum facit cessare presumptũ. l. si ita. ff. de lib. ꝛ postu. l. clemens. ff. de heredi. instit. spec. in tit. de ꝓcu. §. j. post princ. Soci. in suo tracta. de regu. iur. in regula, masculinũ. p. l. fin. in prin. C. ad ter tul. cũ hac q̃suetudine q̃cordat Melden. artic. xlv. ꝛ arti. clxiij. Item Meldunen. artic. cxlj. Jdem Trecen. arti. xiij. Jdẽ Se nonen. arti. cxcv. Jdẽ Carnoten. artic. v. Jdẽ Aurelianẽ. arti. xxv. Jdẽ q̃suetudine Aluernie. arti. lij. in tit. de successio. Alie añt sunt q̃suetudines discordãtes, ꝛ hec diuersimode. nã alique dant prerogatiuã femine primogenite inter filias qualẽ hẽret p mogenitus inter filios vt q̃suetudine Ambianen. art. xxxix. mõ strolij. arti. iij. s. Riquerij artic. j. Jdẽ q̃suetudine Cenomanen. arti. ccxxxvij. ccxliij. ꝛ. cclij. ꝛ huic oino q̃cordat Andegauen. arti. cxxij. q̃suetudine añt Turonẽ. bz principalẽ mãsionẽ ꝛ oia mobilia solnẽdo debita psonalia in arti. xiij. ꝛ arti. xx. q̃suetudi ne Pictauen. bz mãsionẽ principalẽ cũ ptinẽtijs ꝛ nihil alind. ccxxvij. arti. q̃suetudine añt Caluimõtis bz solũ nomẽ ꝛ arma ꝛ aliã prerogatiuã nõ q̃sequiꝛ. atri. viij. alie sunt q̃suetudines que tacere videnꝛ, ꝛ nihil circa hoc expresse disponũt. vt Vitriaca, ꝛ Borbonen. si bene memini, ꝛ hoc stante. ¶ Quero qd dom, vr̃ qó primogenita gaudere debeat sicut primogenitus gaudet, qr
3 † masculinũ q̃cipit femininũ ẽt in sacre scripture interpretatiõe c. maiores. in prin. ꝛ ibi Panor. in. ij. col. extra de baptismo. ꝛ maxime in fauorabilibus. vt est tex. in. l. si ita scriptum. ff. de lega. iij. Lud. ro. q̃s. xcviij. imo ẽt in priuilegijs fm Bal. in. c. ad au dientiã. i. col. versi. quero nũquid. de rescr. Gem. in. c. generali. col. iij. versi. iij. casu. de elec. in. vj. vbi dicit q̃ priuilegiũ immuni tatis cõcessum filijs cõpetit ẽt filiabus, p quo facit text. in. l. j. §. fi. ff. de iure immuni. ad hoc facit q̃ voluit Alex. q̃s. cx. in. ij. vo lu. incip. circa dubitationẽ in. iiij. colũ. vbi dicit q̃ si statuto ca ueaꝛ q̃ coniuncti ex linea paterna preferantur alijs vsq̃ ad q̃rtũ gradum sub hoc verbo, coniuncti ẽt femine cõprehendunꝫ de p
4 prio significatu. quid plura, videmus enim qr † etiam in penali bus masculinũ femininũ cõprehendit. l. si quis id q̃. ff. de iurisd. om. iudi. Et ideo dicit Bar. in. l. inra. ff. de legi. q̃ si statutũ p̃ hibeat aliquẽ ire de nocte sine lumine sub pena cõprehẽdit ẽt fe minã. possent ꝛ hic plura cumulari de qbus p doct. in. d. l. si qs id q̃. si ergo ẽt in odiosis masculinũ cõprehẽdat femininuz ergo a fortiori in hac materia q̃ est fauorabilis, iuxta illud q̃ pulchre dicit Hosti. in. c. fi. ne cleri. vel mona. in fin. vbi dicit. Rogo te ne odiosum, sed fauorabilẽ inueniant te fauores. ¶ Sed p̃fecto bis non obstantibus crederem partem contrariam esse veriorẽ,
5 qr † casus omissus bz remanere in dispositione iuris cõis. l. si cuz dotem. ff. so. ma. ꝛ p subauditos intellectus non est inducẽda iu rium correctio, sed potius concordia procuranda. gl. sing. in. c. cupientes. §. quod si per. xx. in verbo, petere. in fi. de elec. in. vj. cum ergo inter filias de hoc iure primogeniture non caueatur, ergo ꝛc. itẽ in his que differũt rõe, vel cã finali masculinũ nõ cõ cipit femininũ. Soci. in predicta regula, masculinũ fallentia. vj. do. Jas. in. d. l. si qs id qó. col. ij. ff. de iurisdi. om. iud. vbi ad hoc
6 plura adducit. † ideo dicebat Signorelus de homodeis consil. clxxx. q̃ priuilegiũ legitimãdi filios nõ cõprehendit filias, qó põt esse verꝫ ex diuersa rõne q̃quid dicat Phil. deci. in. d. re gula, femine. col. pe. ff. de reg. iur. de diuersa rõe inter masculos ꝛ feminas diximus superiori libro abunde, ibi recurre. q. xx.

¶ Articulus sextus suo ordine. xx.

§. Eadem consuetudine in linea

collaterali non est ius primogeniture.

¶ In precedentibus de iure primogeniture in linea directa vi dimus. Nunc tractatur quid in linea collaterali. ¶ In text. ibi eadem consuetudine Parisiensi scilicet.

In linea collaterali.

Est añt linea collectio personarũ ab eodez sti pite descendẽtiũ gradus q̃tinens ꝛ numeros distinguẽs. de hoc vide pulchre p Jo. an. in declaratione arboris consanguinitatis col. i. vbi ẽt dicit lineam esse in triplici dr̃ia. Quedã ascẽdentiũ, quedã descendentium, ꝛ quedam collateralium.

¶ Sic ergo mortuo Roberto sine liberis Joãnes ꝛ Theodori cus fratres eq̃liter succederẽt ipsi Roberto sine ꝓgatiua pri mogeniture qr collateraliter se attingũt, ꝛ cogita lz de rõe tace tur si rõ quare inter istos collaterales non bz ius primogenitu re locuz potest hec assignari, qr primogenitura dr̃ respectiue ad genitorem, frater añt fratrem nõ generat, ꝛ ideo frater respecti ue ad fratrẽ ius primogeniture q̃sequi nõ potest. cum hac cõsue tudine q̃cordat Melden. art. clxiij. Meldu. arti. cxl. Trecẽ. art. xv. Senonen. art. cxciij. Caluimõtis art. ix. Vitriaca. lix. Carnotẽ. xciij. Aurelianẽ. arti. xlvj. aluernie art. lij. discordat añt q̃suetudo Ambianen. arti. xl. Mõstrolij. arti. vi. Turonẽ. artic. xi. in tit. de succes. feu. Cenomanen. ccxxiij. Andegauen. ccxxiij. arti. Pictauen. artic. ccxxj.

Summarium

SVMMARIVM

1 Nepotum appellatione qui veniant.
2 Nepos ex fratre, an veniat in emphyteosis pro se & nepotibus. Item in statuto excludente sororez nepote existente.
3 Filius fratris, an veniat nepotis appellatione.
4 Loquendi usus communis significationi proprie preiudicat.
5 Intellectus vulgi auribus dissonus, an extraneus.
6 Representatio quare tantum in linea directa locuz habeat.
7 Nepotes cum patruis succedentes qualiter vocentur. Item & inter se. 14. 16.
8 Regula proximioz in gradu &c. limitatur.
9 Nepos succedens auo, an ex suo vel patris veniat capite.
10 Succedendi varij modi.
11 Consuetudo de representatione tractans qño intelligenda.
12 Heres, an possit in infinituz onerari soluere fideicõmissuz. Infinitas est canonibus inimica, & nihil habet honesti.
13 Numerus binarius quibus casibus resoluat in se indeterminatum numerum.
15 Correctio iurium a contrario sensu non inducenda.
17 Pars equioz in dubijs amplectenda.
18 Successiones sunt potius ampliande quam restringende.

¶ Articulus septimus suo numero. cxxxiij.

§. Eadem consuetudine quando est filius ex filio primogenito superstes patri suo, succedẽdo auo vel auie, representat dictũ patrẽ primogenitũ in iure primogeniture. si vero sint filie dũtaxat representãt dictũ patrẽ oẽs simul pro vno capite & partiuntur cum patruis & auunculis nullo iure primogeniture filiabus competente.

Nunc agitur de representatione in iure primogeniture, & duas hz partes. In prima tractat de filijs primogenitoz. In secũda de filiabus ipsoz primogenitorum, & vtrunq; respectu successionis aui aut auie, vel aliorum ascendentium, secunda ibi, si vero.

1 **Filius ex filio.** † Et iste filius ex filio de iure appellaꝫ nepos. l. iurisco sultus. §. nepos gradi. ff. de gradi. affi. & hoc ostẽdit Etimologia vocabuli ꝑz Saly. in l. si auie. C. de succes. edi. vbi dicit q; nepos dr q; natus post patrez. ¶ Hoc facit ad qõnẽ notabilẽ & a pluribus agitatã, an applone nepotis veniat filius ex filio vel filius fratris, & vz q; nõ veniat filius fratris sed tm filius filij p predicta. imo dicit Bar. in l. si instituta. §. de inofficioso. ff. de inoffi. testa. q; nusquam in iure reperit q; filius fratris dicaꝫ nepos. & ita dicit Rapha. Fulg. in d. l. si auie. q; nõ meminit se legisse in iure, & iõ dicit Bal. in l. si dotali. ff. sol. matri. q; si aliqs acquisiit emphyteosim pro se & nepotibus non veniũt nepotes ex fratre, & dicit
2 By. ita quisuisse. est quisitũ. xviij. † Itẽ quisuisse Fed. qui. xxxix. vbi decidit & determinat q; si statutũ excludat sororẽ existẽte nepote nõ dz intelligi de nepote ex fratre. ¶ In contrariuz q; immo veniat filius fratris ꝓbatur p tex. in c. tua. de quisanguini. & affini. extra. vbi p illũ tex. ita colligit Panor. in. j. nota. dicens q; nõ recordaꝫ se vidisse tex. de iure canonico ita clare ꝓbantẽ cũ tex. ipse ita exponat. sed vltra adducta ibi p eum vide tex. in c. qõ sup eo. tit. de quisanguini. & affini. c. nõ sine. de arb. extra. c. dilecto. de preb c. p tuas. in fi. de ꝓbatio. c. duo pueri. de spon sal. c. felicis. §. ceterũ. de penis. in. vj. c. j. de schismati. eo. libr. & hec p iure canonico. de iure ciuili tex. est in. c. j. §. similiter. in v bo, nepos. q fendũ dare possunt. quẽ tex. dicit ibi Bal. se nõ reperisse alibi in iure ciuili. & ibi Jaco. de belui. inducit p priuilegio quesso alicui & nepotibus. vide gl. in iure ciuili in primis gl. in. d. l. si auie. gl. in. l. post emãcipationẽ. & gl. j. in. l. cũ quis decedens. §. codicillis. ff. de leg. iij. gl. in. l. auunculo. ff. de don. causa mor. vide Jo. and. & ibi post eũ Semin. & Phili. franc. in. c.
3 fundumenta. de elec. in. vj. ¶ † Pro solutione huius. qõ. varij dixerunt, ita vt do. Jas. in. d. l. si auie. post Alex. & cõiter doct. de materia tractantes ibi referat quisq; opi. Sed tãdẽ quisludit q; ꝓprie applone nepotis non venit filius fratris, & ponit tres falcidias, quaꝝ vltima est nobilioz ceteris, nisi cõis usus loquendi esset q; nepos sumeret ꝓ filio fratris, q; dicit ipse post Bal. & cõiter oẽs ibidem filij filioz apud oẽs ablatici appellantur, filij aũt fratruz nepotes. & sumpta occasione plura inserit de cõi usu loquẽdi & quãta sit eius vis. & vltra eũ adde que amplissime cumulant ꝓ Fely. in salutatione Gregoriane cõpilationis, vbi copiosissime de hac materia cõis usus loquẽdi disserit, & inter cetera in indiuiduo col. ij. dicit de nepote q; ex ꝓpria significatione significat filiũ filij. sed secus est de cõi usu loquẽdi ꝑm quẽ accipit pro filio fratris. Ita ẽt concludit Panor. post Anton. de butr. ibidẽ. & hoc ẽt si materia sit odiosa qtra Fede. de se. consi. xxxviij. Et ꝓ hoc vide endẽ Panor. in. c. tua. de consanguini. & affini. vbi inducit ad questionem pro statutis & concludit q; sic deberent intelligi statuta de nepotibus facientia mentionem.
4 † q; dicit ipse cõis usus loquendi preiudicat ꝓprie significationi, vt per Bar. in l. omnes populi. ff. de iust. & iur. & Jnno. in. c. olim. de verbo. signific. & glo. in. c. nonnulli. extra. de rescript. Adde duo signanda dicta. Unum Jaco. but. in auc. sacra puberum. C. si adver. vendi. vbi dicit qõ cõis usus loquendi dat vobis proprium significatum. Alterum Bal. in tit. de pace constantie. §. sententie. vbi dicit q; omnis intellectus q; non cõsonat auribus vulgi est extraneus argu. c. ex literis. de spon. & de his dictis vide Andr. barba. in. d. c. nõnulli. de rescrip. extra. col. vij. vbi plura etiam in hac materia effundit, & inter cetera qõ refert Franc. de rampo. in quodam cõsi. incip. statuto cauetur q; ponitur inter consi. Jo. calde. dicens. q; verba etiam prolata a iurisperito licet communiter intelligantur ꝑm iuris dispositionẽ. vt est tex. in l. si dictũ. ibi nõ ita vt vulgus opinaꝫ. ff. de euict. gl. in l. quoties. ff. fami. bercis. & l. quid si nepotes. ff. de testa. tu
5 tel. † tñ hoc fallit si aliter se haberet cõis usus loquẽdi. de quo vide Fely. in salutatione decretalium. col. iiij. Redeundo ad ꝓpositũ dõm est ergo q; vbi quisuetudo aut ordinatio regia in hoc regno faceret mẽtionẽ de nepotibus, deberemus intelligere de filijs fratrũ, q; ita est cõis usus loquẽdi ẽt apud sensatos & graues filios, etiã filioz nõ nepotes sed parvos filios applamus.

Succedendo auo vel auie. Hoc dicit notanter respective ad ascendentes & nõ ad collaterales, & rõ assignãda est hec q; in linea directa tm hz locum representatioz & sic in successione ascendentium. secus in linea collaterali vt ẽt eadem consuetudine Parisiensi cauetur. artic. cxlix. Et rõnem rõnis assignare potes ꝑz Aico. de neapo. in. §. i. inst. de leg. agna. succes. & Jo. fab. in §. ceterum. eo. tit. q; ius quod hz succedẽdi trãsuersalibus nõ est ita potens sicut ius succedendi ascẽdentibus,
6 † q; non ita debetur successio transuersalium sive collateralium sicut ascendentium. & hanc rationem refert, & sequitur do. Jaso. in. §. cum filius. insti. de heredi. que ab intesta. defe. in addi. ad Christo. porcum, & idem do. Jas. in. l. si auie. col. ij. C. de succes. edic. cũ hac quisuetudine Parisiensi, qcordat Aurelianẽ. artic. ccxlviij. cũ hac modificatione nisi de quisensu partiuz qua interest ita permittatur. discordat autem Trecen. nam etiam in linea collaterali admittit representationem usq; ad filios fratruz inclusive arti. xcij. & huic quisuetudini Trecen. sunt similes Calnimõtis arti. lxxix. & Vitriaca arti. lxvj. Itẽ discorda Parisiẽ si Turonen. arti. xxiiij. in ti. de succes. feudo. Quatuor alie sunt quisuetudines aptius q; cetere Parisiensi ꝓriantes, q; dant representationem in omnibus successionibus & ascendentium & collateraliuz donec aliquis de genere reperiaꝫ. Cenomanen. ccxli. arti. Andegauen. arti. ccxxv. Pictauẽ. ccxij. Lugdunẽ. art. x. in tit. de succes. Nonissime discordat ẽt Carnoten. q; representationem concedit ẽt in linea collaterali ꝑm iuris dispositionez artic. xcj. q; vt intelligas aduerte q; nouissima iuris communis dispositione in linea collaterali hz locum representatio qñ tractatur de hereditate patrui, vel auunculi seu auuncule, vel materterae, q; tunc filius, vel nepos succedit loco patris, & simul & semel cũ aliis patruis. text. in auc. cessante. & in corpore vnde sumitur. C. de legi. heredi. in aliis aũt trãsuersalibus secus, q; filius, vel nepos tũc nõ succedũt in locũ patris premortui. imo excludunt per patruos qui viuunt. tex. in auc. post fratres. C. de legi. heredi. & ibi Bart. banc declarationem ponit Cy. in. d. auct. cessante. Bal. in l. iij. C. eo. tit. Jo. fab. in. d. §. cũ filius. & ibi Ang. adducẽs tex. in l. auunculo. C. cõia de succes. & ita quisuetudo nostra secuta est antiquam iuris prudentiam que omnino collateralibus negabat representationez vt dicit do. Jas. in addi. ad Por cum, in. d. §. cũ filius. per. §. si plures. insti. de legi. agna. succes. sed quisuetudo Carnoten. est secuta nouissimã iuris prudentiã de
7 qua. ¶ aduerte etiam quod † qñ succedunt nepotes cũ patruis succedunt tantum in stirpes & non in capita. vt est tex. in. d. §. cũ filius. vbi Jo. de pla. hoc modo declarans in stirpes. i. in locuz sive stirpis. i. sui patris. omnes enim habent tantã partem qũtã habuissent si vixeret.

Representat. Filius ergo primogeniti repsentat patrem suum in iure primogenite Ratio assignari põt, qz succedens alicui censetur eiusdẽ qualitatis cuius est ille cui succedit. l. qui quadraginta. vel naz heres. ff. ad treb. l. in bis. §. nõ dz. ff. de regu. iur. Et sic quãtũ ad nos est sopita illa questio de qua supioze libzo amplissime disserui. an nepos pefertur patruo in successione aui. z p ista representatione est tex. in. §. cũ filius. insti. de here. que ab intesta. deferunt. † p quẽ tex. dicit Jo. de pla. ibi esse limitationẽ regule dicentis qõ primioz in gradu primioz est in successione. vt instit. de seruitu. cogn. §. toties. z §. si plures. de legi. agnato. successio. qz regula illa pcedit nisi vlterioz in gradu succedat in locũ alicuius ppinquioz, qz tũc nõ venit ex persona sua, sed ex psona eius in cuius locũ succedit. ita formaliter dicit predictus Jo. de pla. z sic sentit q succedit vt pater z nõ vt filius q representẽdit domi. Jas. in d. l. si anie. C. de succes. edi. dicẽs q tex. ille in. §. cũ filius. q vult q nepos succedat in locũ patris dz intelligi. i. in gradũ ac si eẽt in eo. gradu in quo erat pater, sed nõ ex psona patris, z ita succedit vt nepos z nõ vt pater. z hec declaratio prius fuit Bart. in l. i. §. si sit nepos. in. j. col. ff. de colla. do. z. l. j. §. si filius. ff. de coningen. cum emancip. liber. z. l. ij. ff. de libe. z postu. z. l. si auus. in fin. C. de liber. prete. Bal. in. l. fi. C. de pact. ita Alex. voluit cõsi. xx. j. vol. z cõsil. iiij. quarti vol. z sic vult q nepos succedens auo nõ succedit ex representatione patris sui, sed ex capite proprio. Certe questio ista est subtilis. z p hac parte facit qz † nepos preteritus in testõ aui rũpat testm̃. l. si auus. C. de libe. pte. si aũt veniret ex capite patris nõ rũperet qz pater fuit institutus Bar. in. l. gallus. §. z qd si tm̃. ff. de libe. z postbu. col. pen. tz qõ ex psona patris filius succedat z nõ ex psona sua nisi representando patrẽ, vt dicebat. s. Jo. de pla. z Jo. fab. in. d. §. cũ filius. Et ita vult nostra ꝙsuetudo, z hoc est certe rõnabile, qz tz ex capite suo ꝙcurreret in successione cũ patruis, tũ nõ in iure primogeniture cũ ipse primogenitus non sit, z est verisimile qõ patrui sunt primogeniti, necesse est ergo q illã q̃litatẽ successionis in primogenitura hẽat representatiue z ex capite patris. z ita p resolutione potes dicere ꝑz Bal. in. d. l. si auus. z Salice. z doc. post eũ aliqñ qs succedit alteri remotiue siue priuatiue, id est remoto eo q erat prioz in gradu, z tũc ille qui succedit nõ succedit ex psona primi. sed ex psona sua. z sic pcedat text. in. d. l. si auus. z p hoc adducit Bal. simile p id q bz in. c. fi. ne pla. vices suas. extra. vbi dz q remoto vno canonico, vel morte, vel depositiõe aut aliter succedit alius, ille alius nõ ibi ex psona primi, z iõ nõ tenetur
10 ad debita primi. † Aliqñ qs succedit loco alterius p trãsmissionẽ qz primus trãsmittit in ꝑm successorẽ suũ, z tũc necesse est q ex p sona primi. l. q in alterius. de reg. iur. l. gaius. ff. de manu. Et sic ergo cũ istud ius primogeniture cõpetat huic filio primogeniti sola trãsmissione ipsius primogeniti cũ ex hoc capite suo nõ habeat. vt dictũ est. §. z ideo nõ mirũ si representatiue dicat tm̃ obtinere ius primogeniture. ¶ Sed aduerte qõ huic ꝙsuetudini alique ꝙcordãt in totũ alique discordãt in totum, alique in parte cõcordãt z in parte discordãt. Cõcordãt in primis Trecen. consuetudo artic. xcij. Calui montis arti. lxxix. Vitria. arti. lxvj. Carnoten. arti. xcij. Aurelianẽ. arti. ccxliij. z. ccxlix. Turonẽ. artic. iij. de successio. feudo. Borbonen. artic. xij. in ti. de successio. discordat aũt ꝙsuetudo Beldẽ. artic. xcj. Ambianẽ. artic. xxxvij. nisi fuerit literis aut facto specialiter ꝙcessa. Itẽ ꝙsuetudo Belliquercus articu. xvj. alie aũt ꝙsuetudines mixte videntur respectiue ad predictas. Belden. artic. xli. qua cauetur qõ qñ sunt patrui aut auunculi succedit filius primogeniti sine iure primogeniture. Cenomanensis aũt ꝙsuetudo ẽt ius primogeniture ꝙcedit, sed nõ totaliter, qz nõ dat sibi mãsionẽ principalẽ cũ ptinẽtijs, sed tm̃mõ bz duos triẽtes feudoz quos hẽret ẽt suus pater cũ mãsione principali, vt hr̃ arti. ccxl. z huic Cenomanẽ. ꝙsuetudini ꝙcordat Andegauẽ. vt ẽt cõiter in alijs in primogenitura statutis articu. ccxxiij.

11 ¶ † Sed querit̃, an ꝙsuetudo nostra de representatione tractãs sit intelligẽda tm̃ in hoc filio nepote z suo filio primogeniti, an vero eque intelligenda sit in pnepote abnepote z alijs inferioribus. z vr̃ primo dõm q extẽdat̃ ad quoslibet descẽdẽtes, qz qñ nõ põt ꝙiecturari nisi vna rõ dz fieri extensio ꝑm rõnem coniecturatam. Cy. in. l. nõ dubium. C. de legi. Bal. in. l. maximũ vitiũ. C. de liber. prete. Panor. in. c. cum inter. ij. col. de elec. extra. Fely. ample in. c. translato. in fi. de consti. extra. sed tm̃ hec vnica rõ ꝙiectari põt de qua. s. diximus, qz succedens alicui censeri dz eiusdẽ q̃litatis cuius est is cui succedit, ergo ex identitate rõnis ad oẽs descẽdẽtes extendi dz. item p hoc adduco gl. insti tu. de successio. liberto. in. §. nullum. in verbo, ad quintũ gradũ vbi dicit gl. q oẽs descendentes sui patris loco succedũt p text. in. d. §. cuz filius. z in auc. eo. ti. §. j. ¶ Sed in ꝙtrarium facit bonus tex. in. §. huiusmodi. in auc. de heredi. ab intesta. veniẽtibus vbi dr̃ q representatio nõ extenditur extra personas nepotum. z p illũ tex. dixit Jo. fab. in. d. §. cũ filius. quod ille. §. loquitur in filijs filioz, vel filiarũ, sed nõ in pnepotibus. z pro hoc adducit Spec. ita tenentem in tit. de succes. ab intesta. versi. qd si aliqd. ¶ Pro resolutione dic quod sequendo iuris cõis dispositionẽ vsq; ad pronepotẽ dz habere locuz representatio z non vlterius p tex. in. §. fi. insti. de here. que ab intesta. per quẽ tex. ita tz Jo. fab. Ita ẽt tz Ang. de are. in. d. §. cũ filius. in. iij. notabili. per illum tex. ibi pronepotes in locum patris succedere. ex quo colligit qõ ergo vsq; ad pronepotem quis succedit in locum patris z sic vlterius non vr̃ permitti p. l. auunculo. C. cõia de successio. z Bar. in. l. j. §. si qs non. ff. de iuris z legi. Ita ẽt ibi tz do. Jas. in addi. ad Christo. porcum. Nec obstant. s. adducta, qz nõ est idẽtitas rõnis in alijs, qz sic esset processus in infinituz. infinitas aũt
12 est vitanda. † pro hoc facit bonus tex. in. c. ij. de rescrip. in. vj. iũcta gl. ibi in verbo, nullis. ad hoc colligit ꝙcordantes, quaz alique bene proposito congruunt. singnanter inquãtũ dicit qõ heres nõ oneratur in infinitũ fideicõmissum soluere. ff. de lega. iij. l. fideicõmissa. §. si quis decez. imo ẽt in materia fauorabilissima puta in relictis p redemptione captiuoz. l. vt inter diuinũ. C. de sac. san. eccl. z rõ ibi assignat̃ in fi. predicte glo. qz hec infinitas nihil bz honesti in auct. de referenda. ad fi. coll. ij. z est canonibus inimica. c. qm̃ intm̃. de preben. extra. z de infinitate vitanda. vide Bar. in. l. qui bona. §. fi. ff. de dam. infec. Bald. z communiter docto. in. l. j. in prin. C. de senten. pro eo quod interest. ¶ Pro ꝙfirmatione huius conclusionis, q sez vsq; ad pronepotes tm̃ z sic vsq; ad duos gradus fiat representatio. adde in simili Ang. in. l. si finita. in prin. ff. de dam. infec. vbi dicit, quod si quis tenetur aliquem iudici representare toties quoties voluerit nõ tenet̃ vltra bis. item dicit idem Ang. in. l. ij. §. qõ dicimus ff. si quis cautio. q volẽs pbare impedimentum per iurm̃ non põt nisi bis per text. singu. in. l. fi. ff. de bonis auctoritate iudic.
13 possiden. † Itẽ clausula q toties quoties aliquid cõtrafactum fuerit committatur pena intelligit̃ vsq; ad bis z nõ vltra. Bar. in. l. si duo. §. semel. ff. de arbi. item iudex renocare põt interlocutoriã sed nõ nisi bis. Bar. in. l. quod iussit. ff. de re iudica. Item legatum per annos intelligitur per duos. l. libertis. §. fi. ff. de manu. testa. item testes non reprobantur nisi bis cap. licet. de testi. Item probatio per testes post publicatum processum potest tantum fieri bis. Bal. in. c. iuranit. de probatio. Exceptio excommunicationis non opponitur nisi bis. c. pia. de exceptio. in. vj. Sic ergo in proposito hec representatio concedi dz tm̃ bis id est vsq; ad ꝑm gradum descendentium. z ideo dicit Ange. in. d. §. cum filius. quod glo. insti. de succes. liberto. s. allegata est sic moderanda vsq; ad pronepotes. Nec obstat tex. in. d. §. hmõi. qz Joan. fab. in. d. §. fi. insti. de heredi. que ab intesta. defe. rñdet q dispositio illius. §. corrigitur. p text. illũ insti. vel secundo q procedit qñ pronepotes vellent venire ad successionẽ patruorum cum ascendentibus. Secus vbi agitur de successione ascendentis vt in proposito. Et ita etiam dicit Ang. in. d. §. cũ filius. post doc. in auc. cessante. C. de legi. heredi.

Si vero sint filie. In hac secũda parte huius articuli disponit de filiabus vtrũ in his representatio locum habeat.

Representant dictum patrem. Et sic vult consuetudo quod quicquid habent nepotes ex successione aui habeant representando patrem suum, nõ autem ex persona sua. de quo supra diximus.

Omnes simul pro vno capite.

14 Et partiuntur cũ patruis. † z hoc est ꝙforme dispositioni iuris, quo cauet̃ q nepotes succedunt cũ patruis in stirpes z nõ in capita. de quo est tex. in. d. §. cũ filius. inst. de here. que ab intesta. defer. rõ ibi duplex assignatur p Christo. porcum. Prima naz cũ admittant̃ vna cũ patruis eo qz succedunt in locuz patris nõ plus sunt habituri quam eoruz pater si vineret. arg. l. si vina mater. C. de bonis mater. Secunda ratio, qz cum admittantur ex equitate contra puncta iuris debet intelligi z moderari hec eqtas ne ledat ius tertij. l. ij. §. merito. z. §. si quis a principe. ff. ne quid in loco publico. Terciaz rõnem assignare possumus z naturalẽ. naz in causato non põt esse plus virtutis quam procedat

cit bo.

ab instnenti potẽtia cause vt inquit Philosophus. pro quo facit bo.tex.in.c.j.§.hoc aũt notãdũ.qui feu.da.pos.in vsi. feud. Bal.in.l.j.ff.de senato.ꝛ ita ergo nõ possunt filij ex primogenito plus habere quã eoꝝ pater,adhuc filie minus vt dicetur, ꝛ sic ergo succedunt in stirpes cũ patruis. ¶ Sed quid si sint tm̃ nepotes ex patruis,an succedant in stirpes vel in capita ipsi nepotes inter se.in capita appello ꝓut iura volunt ꝛ exponunt.i. scõm nepotũ numerꝝ.vt est tex.formalis in auc.de here.ab intesta.§.si vero neqꝫ fratres.ꝛ de hoc maxima est cõcertatio inter doct.qui hanc.q.examinant communiter in auct.cessante.C.de legi.here.Et vt de hac.q.aliquid obiter delibemus.

¶ Aduerte quod due fuerunt opi.prin.in hac materia. Una fuit azo.q tenuit qꝫ veniunt capita in auc.de here.ab intesta. venien.§.si aũt defuncto.Hãc opi.vr̃ seq glo.in.d.auc. cessante.ꝛ glo.insti.de legi.agna.succes.§.hoc ẽt.Hãc opi.tenuit Jac.bu. in.d.auc.cessante.p tex.i.l.lege.xij.tab.C.de legi.here.ꝛ.l.ij.§. hereditas.de suis ꝛ legi.ff.in qbus est casus qõ de iure ciui.C.ꝛ. ff.debent venire in capita.Hãc ẽt opi.Azo.tz Sali.in.d.auc. cessante.col.j.in fi.vbi dicit qõ opi.Azo.vr̃ sibi fortiorib⁹ arg. fundata qꝫ de iure ffoꝝ.ꝛ.C.succedunt inter se p capita,nec reperiẽs ius corrigens expresse ergo nec corrigere debemus, ꝛ idẽ tz in auc.post ffes eo.ti.Et ita ẽt tz Ang.de are.i.d.§.cũ filius. col.iij.vbi dicit qõ credit hãc opi.de iure veriorẽ,ꝛ monet vt sa
15 li.§.adducens illud,qõ † ex tacito intellectu ꝛ subaudito nunqꝫ a ꝙrio sensu dñt leges corrigi p glo.singu.in.c cupientes.§.quod si p.xx.de ele.in.vj.ꝓ qua glo.dicit se solitũ alleg.tex. in.l.fi.§. filius aũt.C.de bo.q̃ libe.iuncta.l.pen.ꝛ fi.C.qui testa.face.pos.ꝛ monet oẽs tenẽtes hãc opi.principaliter,qꝫ hoc specialiter determinat qñ succedunt cũ patruis vt succedant in stirpes. in.§. cũ filius.ergo secus si sint inter se filij fratrũ sine patruis ꝛ bona est rõ differẽtie,qꝫ qñ sunt patrui q sunt ꝓximiores in gradu nepotibus deberent nepotes excludere,ſz ius eis ex priuilegio cõcedit qõ succedant in stirpes loco parẽtũ,hec rõ cessat qñ nulli sunt patrui,qꝫ tũc ipsi succedunt ꝛ nõ in locũ pr̃is,ꝛ ita vr̃ numero successio diuidẽda.Hãc rõnẽ refert Bart.in loco allegãdo infra.ꝛ Bal.in titu.de succes.feu.col.ij.ꝛ certe optime ꝓbatur in.d.§.cũ filius. ¶ Scõa fuit opi.qõ nõ in capita,ſz in stirpes, ꝛ hãc opi.tenuit glo.Accur.in.§.si aũt defuncto.in auc.de here.ab intesta.veniẽ.p tex.in.§.si xo.eo.titu.ꝛ idẽ in.l.j.in fi.si pars here.petat.ff.in xbo,hereditatis,vbi tm̃ nihil allegat.ſz in verbo,vẽdicationẽ allegat innuens iura antiqua.C.ꝛ.ff.correcta p illud auc.vt põderat ex illa glo.Bar.in.l.post qsanguineos. §.hereditas.ff.de suis ꝛ legi.Jac.de bel.in.d.§.si xo.idẽ tenet p illũ tex.iũcto illo.§.illud.eo.ti.vbi dr̃ qõ filij fratrũ succedentes sunt loco parẽtũ suoꝝ,ꝛ ita ergo dñt succedere in stirpes ꝑm diuersos parẽtes.Jtẽ qꝫ tex.in auc.post ffes.C.de legi.here.dicit post ffes fratrũqꝫ filios ceteri vocant in capita,ergo fratrum filij i stirpes sunt vocãdi.Jta tenuit By.ꝛ Cy.i.d.auc. cessan.
16 ¶ † Hanc opi.tenuit Bar.in.d.l.post qsanguineos.§.hereditas.ff.de suis ꝛ legi.vbi dicit qõ cũ de facto ꝑ qõ occurrisset non discessit ab opi.glo.imo dicit eã tenuisse tanquã verã,ꝛ ita qsuluisse in ciuitate Assisij,ꝛ eius qsilium vt dicit Alex.in addi.ad Bar.incipit sup hereditate dñi Nico.ꝛc.monet primo p tex. in.d.§.si vero neqꝫ ffes.Scõo p tex.in.d.§.illud inductũ. vt.§. p Jac.de belu.Tertio qꝫ alias sequeret hoc incõueniens quod scz ẽt si sit vnus patruus cũ eo habeant nepotes succedere i stirpes,ꝛ tm̃ inter nepotes fieret diuisio in capita.qõ falsum est, qa qlibet est euocãdus ꝓ ea parte quã pater haberet si viueret.

¶ Cũ hac opi.tenuit Bal.in titu.de successio.feudo.col.ij.dicens qõ nepotes succedunt loco patrũ suoꝝ,nec distinguitur, an soli,an cũ patruis,ergo nec nos distinguere debemus.l.fi.§. si aũt.C.de cadu.tollẽ.ꝓ hoc est tex.in.l.de ptio.ff.de pub.in rẽ acti.ꝛ extra.c.ad audiẽtiã.de decimis.Hãc ẽt opinionẽ tenuit idẽ Bald.in.c.j.de natu.successio.feudo.ꝛ.c.j §.pñt.ꝛ.c.j.de gradi.successio.in feu.ꝛ.l.ij.C.de suis ꝛ legiti.Hãc opin.tenuit ẽt Fran.de rãpo.in.d.auc.cessante.ꝛ Matthe.mathesi.in tracta.de successio.ab intesta.in versi.ij.dubitat.vbi appellat hãc opi.cõem.ꝛ hos refert Ange.de are.in.d.§.cũ filius.in fi. ¶ Cũ hac opi.residere vr̃ Jo.fab.in.§.ceterũ.insti.de legi.agna. succes.dicẽs eã esse cõem. ¶ Quid dicendũ.certe credo qõ prima pars sit de iure verior.Tũ primo qꝫ vitanda est iuriũ correctio.
17 argu.c.cũ expediat.de elec.in.vj.ꝛ † prõptum est iura iuribus concordare.l.j.C.de inoffi.dotibus.Jtẽ scõo,qꝫ in dubijs pars equior est amplectẽda.l.qõ si Ephesi.in fi.de eo qõ certo loco ꝓ hoc adduco tex.elegãtẽ Pauli.in.l.ꝛ Attilicinus.ff.de serui.rusti.predio.vbi dicit.quoꝝ mihi postulatio cũ nõ iniqua visa est succurrẽdũ disputani,qõ hec pars sit eqor adduco Sali formaliter dicentem in.d.auc.cessante.col.ij.vbi licet in probabilitate opi.teneri possit pro scõa opi.tm̃ ad finem subiungit qõ prima si bene ponderet est eqor,pone.n.dicit ipse quod ex vno fratre sit vnicus filius,ex alio quinqꝫ non.n.est equum illum vnũ tantum habere quãtum alios quinqꝫ,cum omnes sint defuncto pariter qiuncti ꝛ in pari gradu.ꝛ ideo singulariter ꝛ nõ sine ratione dicit Sali.in.l.ij.C.de sen.que sine certa quãtitate proferunt,quod q nescit equitare teneat se super arzonẽ. ¶ Jtem facit optime tex.in.d.§.cum filius.vbi tex.dicit.ꝛ qꝫ placuit nepotes neptes ve.Jtem pronepotes proneptes ve in patris sui locũ succedere cũ patruis.s.vt.§.erat determinatum,subiungit text. cõueniens visum est nõ in capita sed in stirpes hereditatẽ diuidi.s.q in vno grauat in alio releuet,sic qñ nullus est in gradu cessat hec ratio,ergo cessare dz dispositio.c.cũ cessante.de appel.
18 l.quod dictũ.ff.de pact. ¶ † Jtẽ qꝫ successiones sunt ampliande potius quã cõstringẽde.glo.multũ singularis in auc. de here. ab intest.venien.§.isti vero neqꝫ.in verbo,si vero.in fi.ꝛ sine mẽdicatis suffragijs dico esse tex.apartissimũ.ꝛ in grossis literis in eo.auc.§.si aũt plurimi.vbi dicit tex.si aũt plurimi eiusdẽ gradus inueniant ꝑm personaꝝ numerꝝ inter eos diuidat hereditas qõ in capita nr̃e leges appellant.Jta formal̃r dicit ille tex.q calũniari nõ põt,ꝛ si quis velit rẽ obscurare ex eis q̃ habent paulo aũ illũ.§.si aũt.Rñde vt Jac.but.ꝛ Sali.post eũ in.d.auc.cessante.ꝛ Ang.ꝛ Are.i.d.§.cũ filius.col.ij. Tñ audini secus seruari de qsuetudine in his ptibus,miror tm̃ qꝫ nõ capite patrũ ſz ex suo proprio venit hoc casu qlibet nepotũ ꝛ in eqtate gradus.

Sine iure primogenite.

Et sic hac consuetudine filia primogeniti nõ succedit auo patrẽ representando in iure primogenite.Et ꝓ hac qsuetudine vide in indiuiduo Joã. fab.in.§.cetex.insti.de legi.agna.succes.i fi.vbi dicit ita cõmuniter seruari in hoc regno,ꝛ hoc dicit iuri consonũ. Concordat huic Parisi.Melden.arti.xlj.Caluimontis arti.lxxix.Trecensis arti.xcij.vult tamẽ illa consuetudo qꝫ hoc habeat tãtum quãtum quilibet patruoꝝ licet alias eadem consuetudine due filie nõ accipiant nisi tãtum quãtum vnus filius,ꝛ idẽ prosus ḥz qsuetudo Vitriaca arti.lxvj.Sed huic consuetudini discordare vident Aurelianen.arti.ccxlix.Cenomanẽsis.ccxl.art.An degauensis arti.ccxxij.ꝛ.ccxxiij. Turonẽsis arti.cccxv.ꝛ.xvj. in titu.de succes.feu. Pictauensis arti.cxxvij.Et ita ꝑm consuetudinem Parisiensem multũ faueꝫ sexui masculino ꝛ feminino detrabitur.rationem elicere potes ex dictis in.j.lib.q.xx.

¶ Hi sunt articuli qui nr̃a Parisiensi consuetudine de primogenitura verba faciunt.Cetex rogo ꝛ supplex obsecro lectores vt si in consuetudinũ diuersaꝝ relatione quicquid forsan minus versum elaboratũqꝫ extiterit benigna frõte recognoscãr,hoc qꝫ pe cõmune est oibus humane fragilitatis malum nonnunqꝫ cecutire.l.tãta.§.quid aũt.C.de vete.iure enucle.glo.in.c.nisi cuz pridem.de renun.extra in xbo,pauci.pspicacioꝝ tutioꝝqꝫ est vt aiunt pluriũ censura ꝛ acies quã scribentis solius ꝛ singularis.

SVMMARIVM

1 Primogenitus,an teneatur ad solutionem debitorum pro rata portionis.
2 Constitutio ad compendium inducens ad dispendium non protrabenda.
3 Indiuisibile per contractum est etiam per delictum.
4 Intellectus.l.j.C.de reb.cred.
5 Prelegata differunt ab hereditate.Et an debita filio paternã hereditatem repudianti.
6 Verbum potest,negatiue positum quid importet.
7 Executio iuris iniuriam non habet.

¶ Questio.v.secundi libri.

Trum filius primogenitus

v habens maiorẽ portionẽ in hereditate pr̃is aut mr̃is rõne primogenite teneat eoꝝ creditoribus maiorẽ partẽ debitoꝝ exoluere. ¶ Hec qõ pulchra est, quotidie occurrere põt ꝓut nonissime eã in facti cõtingẽtia vidimus, ꝛ quoniã eã nusquã antea tractatã reperimus breuib⁹ expediemus arguẽdo in partes vt altioribus postbac ingenijs altius pscrutãdi detur occasio. ¶ † In primis ergo vr̃ dõm qõ nõ teneat
1

primogenitus ad maiorẽ partẽ debitor exoluẽdã p.l.j.C.si cer. peta. q̃ vr̃ quasi in hac qõe securi ad radicẽ ponere, ibi.n. pbat tex. qõ si qs heredũ vltra portiones hereditariã habet aliquod prelegatũ, nõ tñ tenet ad maiorẽ partẽ debitor, hec.n. sunt verba tex. neq; equã neq; vsitatã rẽ desideras vt es alienũ prĩs tui nõ p portionibus hereditarijs exoluatis tu ⁊ frater tuus coheres sed p estimatione rer̃ plegatar̃, cũ sit explorati iuris hereditaria onera ad scriptos heredes p portionib⁹ hereditarijs nõ p modo emoluméti ptinere ⁊c. ⁊ ita ergo ly vnus ex filijs aut donatiõe testatoris aut ꝙsuetudine maius habeat emolumẽtũ, nõ tñ est inferendũ quod ad maiorẽ portionẽ eris alieni teneat, qa
2 nõ pro modo emoluméti ⁊ vt̃ in textu. supra. ¶ †Itẽ scõo quia quod ad cõpendiũ ꝙstitutio introduxit nõ debet ad dispendium pertrahi. c. qõ nõnullis. de priuileg. extra ⁊. c. fi. eod. titu. c. qõ ob gratiã. de regu. iu. in. vj. ⁊ ideo dicit tex. in. l. qõ fauore. C. de legi. qõ fauore quorũdã ꝙstitutũ est qbus in casibus ad lesionez eor̃ nolumus inuẽtũ videri ⁊ maxime qñ fauor. l. fine ꝙsuetudine nõ decipi. c. vno. de cõmoda. extra. ¶ Jn ꝟriũ arguit p.l.si merces. §. vis maior. ff. loca. vbi dicit tex. in versi. alioquin. aliogn modicũ dãnũ equo aio ferre debet cui modicũ locũ nõ auferẽ. Cũ ergo pp debita patris nõ diminuat primogenito progatiua sibi ꝙsuetudine cõpetens nõ debet igit modicũ dãnũ respuere, nec.n. ferendũ est is q̃ lucrũ amplectit ⁊ onus ei annexũ subire recusat. l.j. §. pro scõo. C. de cadu. tollẽ. ¶ Itẽ qr duplicato emolumẽto dupli
7 cãdũ est onus. arg. l.j. §. si coheredes. ff. ad. l. falcidiã. p quẽ tex. dicit And. barba. in addi. ad Bal. in titu. de phi. feu. alie. per Fede. in vsi. feu. §. preterea ducatus. in ꝟbo, in nouella. quod si sint duo filij simul ⁊ insolidũ comites i vno comitatu, ⁊ vnus eor̃
3 efficiat proditor regis, alteri totus comitatus accedet, † qa qõ nõ potest diuidi p ꝙtractum nõ potest diuidi p delictũ. argu. ff. de iudi. Lomnẽ. sed feudũ istud comitatus nõ debet emi presertim a principe, qr nõ debet esse auarus aut venalis, ⁊ ita hoc tm̃ erit quod alter cui altera pars accrescit tenebit ad maius seruitiũ p. d. §. si coheredes. vt ex duplicato emolumẽto sequat oneris duplicatio, sic vr̃ in proposito nr̃o. Itẽ qr p portionibus hereditarijs debẽt debita exolui. l. p hereditarijs. C. de heredi. vel actio. vẽdi. sed sic est qõ illud qõ habet filius primogenitus vltra alios habet iure hereditario, qõ satis pbat ꝙsuetudo inquantũ. š. exprimendo prerogatiuã primogeniti loquit de venientibus ad successionẽ ⁊ sic in qualitate heredis id habent primogeniti cũ si heredes nõ essent eã nõ cõsequerent prerogatiuã. ¶ Pro resolutione. Credo quod pars hec scõa sit verior saluo tñ meliori iudicio, ⁊ p hac parte adduco tex. quasi formalem in. l.j. C. de anno. ⁊ tribu. lib. x. vbi ad literã dicit tex. es qdẽ alienũ p portionib⁹, ex qua qsq; defuncto heres extiterit pstare oportet, ⁊ p illud tex. dicit ibi Bar. qõ onus eris alieni est psonale, ⁊ ita iter
4 heredes p portionibus hereditarijs diuidi debet. ¶ †Itẽ etiã si nullus esset tex. iuris satis pbat hec parte cõcluderet rõ naturalis qõ q in vno grauat in alio releuari debet. p qua est tex. ⁊ ibi glo. in. l. eũ q. in verbo. pbãd. ff. de iureiu. cũ alleg. ibi in glo. ex quo eteni filij natiuitate posteriores grauant progatiua cõcessa primogenito, humanissimũ est ⁊ iustissimũ vt in alio releuentur, puta in solutione eris alieni. ¶ Nec obstãt supra in partẽ ꝙtrariã adducta. Primo nõ obstat. l.j. C. de rebus credi. p quã audiui quoidã antiquos supreme curie patronos casu in ꝙsultationẽ relato cõtrariã partẽ tenuisse, qr si bene ꝙsideret ille tex. nihil facit, imo potius firmaret secũdã partẽ. textus.n. ille loquitur qñ aliquis ex heredibus vltra hereditariã portionẽ haberet aliqõ prelegatũ prout de iure habere potest, qr tunc dicit ille tex. rõne prelegati in plus teneri non oz pro persoluendo ere alieno, hic
1 aũt non similis casus, qr qõ hz primogenitus non iure prelegati, sed iure hereditario consequitur, vt. š. diximus. † Multũ aũt interest aliquid habere iure hereditario, vel iure prelegati, naz prelegata accipiuntur ẽt hereditate non adita. Bart. in. l. si patroni. §. sed nec illud. ff. ad trebellia. per. l. qui filiabus. §. filio. ff. de lega. primo. Jtem prelegatũ si euincatur non tenetur heres l. cũ pater. §. euictis. ff. de legatis secundo. Itẽ vbi heres est indignus ⁊ tenetur fisco restituere hereditatẽ, tñ nõ tenet prelegata restituere. tex. ad hoc reputatus singu. in. l. eũ q. §. pro parte. ff. de his qbus vt indi. Jta formaliter Bal. in. l. cũ viz. ij. colum. versi. quero nunquid plegata. C. de fideiusso. Itẽ repudianti filio hereditatẽ paternã, tñ prelegata debent. l. filio pater. ff. de legatis primo. etiã si sit emãcipatus filius. l. nã nec emãcipatus. ff. ec. tit. ⁊ ita ergo videmus plurimũ differre aliqd hr̃e iure prelegati aut hereditario. ⁊ ita ille tex. l.j. nihil prorsus faceret in proposito. Jtem qr cõsuetudo volens nihil posse relinqui iure prelegati, sed tantum iure hereditario specialem fecit articulũ, in ti. de successio. arti. ij. vbi expresse dicit quod nõ potest quis eẽ heres ⁊ plegatarius, ⁊ ita ergo qõ habet primogenitus, ex quo foz maliter resistit cõsuetudo nõ potest consequi iure prelegati, non
6 potest quidẽ ⁊ sic impossibile est, † qr dictio potest negatiue posita necessitatẽ importat. glo. in regu. j. de regu. iur. in. vj. in verbo, nõ põt. Jtem ⁊ quod id quod habet filius primogenitus iure hereditario sibi competat tenuit Old. cõsi. xciij. ⁊ Albe. post eũ in proe. ff. oz. vbi expresse vult qp nõ potest filius primogenitus regis repudiare hereditatẽ paternã, ⁊ amplecti regnum qõ sibi debet iure pmogenite. ad hoc vide Marti. de carrazijs in suo Epithomate de primogenitura ad fi. vbi idẽ dicit ⁊ respõdet obiecto aliquor dicentium qp istud ius primogenite competit ex prouidentia superioris, vel ex consuetudine, ergo nõ defertur iure hereditario. Respõdet dando instantiã, nã feudũ de iure debetur ex puidẽtia superioris. c.j. §. cũ vero. qui feud. da. pos. ⁊ tamen deferẽ iure hereditario. c.j. de succes. feu. ⁊ de hoc dicemus. j. lib. iij. q. ij. ⁊ sic igitur cũ prerogatiua iuris primogenite cõpetat iure hereditario sequit infallibiliter, ergo filius primogenitus tenet ad maiorẽ partẽ eris alieni, alias non fieret diuisio pro portionibus hereditarijs. Nec ob. quod id quod est introductũ ad fauorẽ nõ dz in lesionẽ retorqueri. Respondeq; p hoc nulla sequit lesio, ⁊ nulla iniuria ipsi pmogenito fit, q eteni iure publico vtit nõ vr̃ iniurie faciẽde causa hoc facere. † iuris. n. executio nõ habet iniurĩã. l. iniuriarũ. in princ. ff. de iniur. nec mirãdum est si quis querat quod suũ est. c. nosse. lxiij. disti. cũ ergo de iure ita sit quod scilicet pro hereditarijs portionibus debeat es alienũ psolui ideo conqueri nõ potest primogenitus.
7

SVMMARIVM

1 Primogenitura, an se extendat ad vtrosq; parentes.
2 Facultas simpliciter cõcessa quibus vicibus videatur cõcessa.
3 Fructus agri dare promittens, an liberet semel prestans etiam si bis fructificet.
4 Priuilegium preiudicãs posteriozibus quomodo intelligẽdũ.
5 Rescripta ⁊ principum priuilegia que duo specialia cõtineant, non valent.
6 Priuilegium equipollet nature, nec absurda interpretandum.
7 Priuilegium singulariter concessum, an ⁊ quando ad alium extendatur.
Regula correlatiuorum est regula parium.
8 Verba generalia medium habile debent habere vt generaliter operentur.

¶ Questio. vj. secundi libri.

Trum circũscripta cõsue,

tudine primogenitus consequi debeat ius primogenite in hereditate patris ⁊ matris. ¶ Circa ius primogenite diuerse sunt cõsuetudines, vt supra diximus. Alique hoc ius dant in hereditate patris ⁊ matris, alique in hereditate tm̃ patris, alique nihil prorsus determinant, sed tm̃ dicũt primogenito ius primogenite cõpetere, ⁊ tũc hoc casu qñ sic gñalis est ꝙsuetudo circa ius primogenite, an debeat cõpetere in successione tm̃ prĩs, vel in successione prĩs ⁊ mr̃is. bona est questio. ¶ Hãc questionẽ nõ vidi p aliquẽ motã, ⁊ ideo p elucidatione eius opponã solito de more meo in ptes. ¶ †Jn primis videt quod in successione alterius tm̃ cõsequi debeat, pbat qr simplex sermo puta qõ primogenitus habeat talẽ prerogatiuã dz intelligi p prima vice ⁊ p vna successione ⁊ nõ p duabus, p hoc vr̃ eẽ bonus tex. i. l. bones. §. hoc sermone. ff. de verb. sig. vbi hr̃ qõ si alicui mulieri legent cẽtũ dũ nupta erit intelligitur de primis nuptijs ⁊ nõ de duabus, si cõtingeret hãc mulierẽ secũdo nubere. hinc dicit Bal. in. c. psentata. col. iiij. de testi. qõ facultas data pr̃ibus ꝙsilij gñalis de eligendo locũ ꝙsilio intelli
2 git de prima electione. † Itẽ facultas alicui ꝙcessa intrãdi religionẽ monialiũ expirat p vnũ actũ siue p primũ ingressum. Alb. in. ij. parte statu. q. clxxxj. Itẽ potestas arbitrãdi cõcessa intelligit p prima vice. Bal. i. l. si vt pponis. j. ad fi. C. quomo. ⁊ quã. iudi. vbi alleg. Jnno. in. c. veniens. de iureiu. ⁊ idẽ de potestate data arbitris de prorogãdo terminũ. Spe. in tit. de arbi. §. excipit. versi. sed qd si fuerit actũ. Bal. in. c. fi. x. col. de cõsue. ⁊. c. olim. de rescrip. Itẽ si fuerit potestas alicui subdiacono data ꝛ

bendi

hendi mrimoniũ ꝙtẽplatione certe mulieris,ꝛ tunc ille nõ pote
rit ꝫbere nisi cũ illa ꝛ nõ cũ alia ſm Phili. Franc. in.c.j. de fi-
3 lijs pſbi. in.vj. adducens tex. in.l. mrimonij. ff. de ritu nup. † Jtẽ
promittens dare fructus alicuius fundi liberaꝛ ſoluendo primũ
fructũ ẽt ſi fundus bis fructificet. Bal. in.l. dinortio. §. qõ in an
no. ff. ſol. ma. vbi dicit ita fuiſſe diſputatũ circa mõtes,ꝛ ita ibi ſe
quit Imo. p dictũ §. hoc ſermone. imo dicit Bomi. poſt Arch.
in.c. ſi pp. viij. col. de reſcri. qõ ſi primi fructus ſint fere inutiles
tñ primos fructus ſolnẽdo liberabit. ꝛ ita vr in poſito qõ pri
mogenitus accipiẽdo ius primogeniture in altera ſucceſſiõe de
beat eſſe ꝙtẽtus, eſto qõ prima ſucceſſio ſit minus pregnans q̃ſ
ſcda p pdicta. ꝛ de his ꝙſimilibus vide Fely. late in.c. innouā-
mus. de treug. ꝛ pa. extra. ꝛ Rochũ de curte, i ſuo tracta. de in
re patro. in verbo, honorificũ. q. x. vbi tractat, an patronus lai-
cus pluries variare poſſit,ꝛ ibi tandem concludit quod tantum
ſemel variare poteſt, contra glo. in clemẽ. ſi pluries. de iure pa-
tro. ſic ergo in poſito videtur dicendum.

4 C † Jtẽ ſcdo, qr primogenitus hanc prerogatiuã ꝙſequit tantũ
ex priuilegio ſpecialiter ꝙceſſo primogenitis,ꝛ ita dz ſtricte in-
telligi iſtud priuilegiũ, imo ſtrictiſſime ex quo venit in piudiciũ
poſterior filior p glo. in.c. fi. de trãſla. plato. ꝛ.c. oudũ. de pri
uileg. extra. de hoc vide Socy. cõſi. ccxlvj. colũ. vj. Rſi. qm ad
hoc reſpõdeꝛ,ꝛ vide eundẽ Soci. ꝙſi. cclxviij. col. fi. ad princi.
vbi dicit qõ priuilegiũ interpretari ꝛ reſtringi dz inquantũ fieri
põt vt minus ledat ius tertij. p.c. ex tuar. de vſu ꝛ auto. pallij.
not. Arch. in.c. lz. viij. q. ij. Dan. in.c. certificari. de ſepultu.
Semi. in.c. eos. §. j. de tẽpo. or. lib. vj. Pet. de anc. in ꝙſi. clxj.
inci. viſo diligẽter. Old. ꝙſi. cclxviij. imo aliqñ impropriant ver
ba ne piudiceꝛ tertio. c. ſup eo. de offi. delega. extra. Car. cõſi.
lxv. imo dicit idẽ Car. in cle. j. de teſta. poſt glo. q. vj. qõ priuile
5 giũ ẽt ex idẽtitate rõnis extẽdendũ nõ eſt. C † Jtẽ tertio, quia
duo ſpecialia circa idẽ cõcurrere nõ debẽt. l. j. in fi. cũ glo. C. de
dotis pmiſſione. glo. i. l. cũ poſt §. gener. ff. de iure do. glo. i cle.
j. in §. ſane. in Rbo, aſſertionibus, de fo. cõp. facit tex. in. l. ſi qs
rem. ꝛ ibi Bar. ff. de pollicita. iũcta. l. fi. C. de ſac. ſan. eccle. mõ
ſi priuilegiũ iſtud primogeniture extẽdereꝛ ad ſucceſſionẽ prĩs
ꝛ mris ꝙcurrerent duo ſpiritualia ergo ꝛc. ꝛ ideo dicit Bal. in
l. j. ad fi. C. qñ liceat ab emptione diſcedere, qõ reſcripta ꝛ priui
legia principũ nõ valent ſi ꝙtineãt duo ſpecialia p.c. ij. de filijs
preſbi. in. vj. ꝛ.c. nõ põt. §. fi. de pbẽ. in. vj. ꝛ p hoc dicit ſepe al
legari. d. l. j. C. de dotis pmiſſiõe in curia regum. vbi poſt Bal.
do. Jaſ. ita referentẽ in. l. ſi is q p emptore. ff. de vſuca. col. pen.
in fi. vbi ẽt ad hoc adducit Bal. in. l. fi. in. ij. col. ff. de ꝙſti. prin.
dicentẽ qõ bñficia principũ ſic debẽt intelligi ꝛ interpretari qõ
nõ ꝙtineant duo ſpecialia, qr lz vna diſpẽſatio ſit fauorabilis ali
qñ, plures tñ ſunt odioſe. l. ſi qñ. C. de inoffic. teſta. ſic in ppoſito
licet forſan videreꝛ fauorabile qõ primogenitus prerogatiuã ha
beat in vna ſucceſſione eẽt tñ odioſum quod in duabus ſucceſſio
6 nibus. C † Sed in ꝛriũ quod imo debeat habere in vtraq; ſuc-
ceſſione primo ſic pbaꝛ, nã priuilegiũ eqpollet nature. Bal. in.
l. ſine poſſidetis. col. ij. Rſi. ij. quero. C. de pba. poſt Joã. and.
in.c. fi. de ꝙſue. in. vj. in nouella. mõ ſic eſt qõ naturaliter ſucce-
dit primogenitus pri ꝛ mri equaliter vt. l. ſcripto. in fi. ff. vñ libe
ri. vbi dicit tex. nõ ſic parẽtibus liberor vt liberis parẽtũ debe
tur hereditas cum parẽtes ad bona liberor rõ miſerationis ad
mittit, liberos nature ſimul ꝛ parẽtũ cõe votũ, cũ ergo naturali
ter voceꝛ primogenitus ad ſucceſſionẽ parẽtũ,ꝛ ſic prĩs ꝛ mris
cõformiter, ita qñ ex priuilegio venit ad pinguiorẽ ſucceſſionem
debet ſimiliter venire ꝙformiter in vtraq; ſucceſſione, vt ars imi
teꝛ naturã. C Jtẽ ſcdo, licet priuilegiũ nõ ſit ampliãdũ regulari
ter tñ nõ eſt ẽt abſurde interpretãdũ. l. ij. ꝛ ibi Bald. C. de legi.
Alex. in.l. bñficiũ. ff. de ꝙſtitu. principũ. ſed ſi nos potius intelli
geremus in vna ſucceſſione quã in alia reſultaret abſurditas, qr
prĩ ꝛ mr correlatiua ſunt, vt certũ eſt, ꝛ ita qõ de vno dr de reli-
quo ẽt diſponi dz, maxime cũ ſit vtriuſq; parẽtis idẽ reſpectus
7 correlationis in filios. † ꝛ p hoc vide do. Jaſo. in.l. nõ tm. ff. de
re indi. circa prin. vbi dicit poſt Rapha. cuma. qõ priuilegium
cõceſſum extendit ad aliũ rõne correlationis p. l. fi. ff. de accepti
lationibus. ꝛ. l. fi. ff. de indi. vidui. tollẽ. ꝛ ſubiũgit do. Jaſo. vbi
ſupra quod nedũ in mria priuilegiatiua rõne correlationis fit ex
tẽſio, imo ẽt in mria correctoria ꝛ penali in q̃ odioſa eſt extenſio,
qõ late pſequit vt videre potes ibi p eũ,ꝛ p eundẽ in. d. l. fin. C.
de indi. vidui. tollen. ꝛ Fely. in ſalu. decreta. col. j. ij. ꝛ. iij. ꝛ bis
adde dictũ Bal. in. l. cũ te. C. ſi cer. peta. vbi dicit quod regula
correlatiuor eſt regula pariũ p. l. iulianus. §. ſi p curator in fi. ff.
de actio. emp. Adde ẽt duas glo. vnã quaſi formalẽ in poſi-
to in.c. cũ i inhib. de clãde. deſpõſa. ad prin. vbi fortius vult eẽ
monſtrũ diuerſimode ſtatuere in patre ꝛ matre. vide ẽt glo. in
8 cle. j. in verbo, eternaliter. de ſum. trini. C † Jtẽ tertio ꝛ vlti. qr
conſuetudo gñaliter loquit, ſed ſic eſt quod Rba gñalia genera
liter operari debent qñ mediũ eſt habile. l. emptor. §. lucius. iũ-
cta glo. ff. de pac. ꝛ vbi lex nõ diſtinguit nec nos diſtinguere de-
bemus. l. de ptio. ff. de pub. in rẽ actione. ꝛ facit. l. fi. in fine. C. de
votis pmiſ. ꝛ. l. j. §. gñaliter. ff. de lega. preſtã. maxime qr ꝙſuetu-
do, vel ſtatutũ intelligi debet ſm ius cõe. l. ij. C. de noxa. actio. ꝛ
ita ergo cũ ius cõe patrem ꝛ matrẽ reſpectiue ad filiũ ad iparia
nõ iudicet, nec nos iudicare debemus,ꝛ certe ꝫ pars vr magis
amica Rritati, ꝓbabiliter tñ vnaqueq; ps diſputãdo teneri põt.

SVMMARIVM

1 Primogeniture ius per conſuetudinem, an extendaꝛ extra ter
ritorium conſuetudinis.
2 Locus contractus conſideratur ad contractus validitatem.
Statutum territorij an trahatur ad bona extra territorium.
3 Collecta, an poſſit iponi ciui p rebus q̃s in alio ſolo poſſidet. 9.
4 Interdictio facta a iudice, an trahaꝛ ad quencunq; locum.
5 Voluntas tacita morientis ab inteſtato, an idẽ operari debeat
vt expreſſa.
6 Conſuetudo laicorum, an liget clericos.
7 Conſuetudo pro vxoribus ſuperſtitibus vt bonorum dimidium
lucrentur, an trahatur extra territorium. 8.
8 Statutum, an protrahatur extra fines ſue ditionis.
10 Scholares ad que munera teneantur.
11 Statutum excludens filiam exiſtente filio, an compreẽdat nu
pram in alia terra quo ad bona ibi ſita. 16.
12 Mulier nupta ſit de viri domicilio.
13 Statuta localia qualiter auctoritate iuris firmentur.
14 Priuilegium de eſu carnium ciuibus conceſſum, an porrigatur
extra ciuitatem.
15 Dictio hereditas dupliciter capitur.

C Queſtio ſeptima ſecundi libri.

Truz prerogatiua iuris

v primogeniture ꝙſuetudinarij extẽdaꝛ ad bona extra
territoriũ conſuetudinis ſita in bonis immobilibus.

C Vidimus in ꝓcedentibus diuerſas eſſe cõſuetudines in iure
primogeniture ſm prouinciar diuerſitatẽ, ideo aliq̃ exoriunt du
bia in ꝑſenti decidenda q̃ ſunt plurime vtilitatis. C † Queritur
1 ergo. Ponamus quod ꝙſuetudine Frãcie in aliq̃ puincia ma-
gna deꝛ primogenito progatiua,ꝛ ex ꝙſuetudine alterius puin-
cie, puta Anglie aut Lõbardie, nulla aut ſaltẽ modica deꝛ. hoc
ſuppoſito, ſi pfamilias moriaꝛ in Frãcia vbi ptẽ bonor habe-
bat, alterã in Anglia, aut Lõbardia, vtrũ primogenitus iſtius
pfiſſamilias eq̃le ius primogeniture hẽat in oibus bonis iſtius
pfis cõmorãtis in Frãcia ẽt in bonis Anglie aut Lõbardie, vel
diuerſam primogeniture progatiuã ſm diuerſitatẽ ꝙſuetudinũ
locor aut puinciar vbi bona ſunt ſita. C Doctores multifarie
de hac. q. locuti ſunt. Multi intricate ſatis, pauci ſtylo apto ꝛ
claro totalẽ huius. q. difficultatez decidunt. Idcirco vt diluci-
dius expediaꝛ hec difficultas hoc ordine ꝓcedemus. Primo ó
bonis imobilibus, Scdo de mobilibus. Tertio de mixta bono
rũ ſpecie, puta de noibus ꝛ actionibus diniſim ꝛ ſingulariter dif
feremus. In primis quãtũ ad bona imobilia fuit diuerſitas opi.
C Bet. de bella ptica, in repeti. l. cunctos populos. C. de ſum.
tri. ꝛ fid. catho. hãc. q. mouet,ꝛ ibi refert qõ doc. cõiter dñt di-
uidẽda bona diuerſimode ſm locor diuerſitatẽ ꝛ ꝙſuetudinũ,
ita qõ in bonis ſitis in loco vbi ꝙſuetudo dat progatiuã primo-
genitis ea vteꝛ primogenitus, in aliis vbi nõ, fiet equalis diniſio
inter fres,ꝛ ad hoc adducitur tex. in. l. pupil. ff. de tuto. ꝛ cu. da.
ab his. ſed Bet. dicit hãc reſolutionẽ eſſe veram vbi ꝙſuetudo
eſt realis, qr talis ligat res nõ inſpecta ꝑſona, ſecus ſi ꝑſonalis,
argu. l. j. C. de mulie. ꝛ in quo loco. lib. x. ꝛ nihil aliud dicit. Al-
be. de roſa. in qõnibus ſtatutor. q. xlvij. dicebat eẽ attẽdendam
originẽ eius de cuius ſucceſſione agit, inducens ad qõez. Si cõ
ſuetudo eſt citra mõtes qõ primogenitus cũ prerogatiua ſucce-
dat, vltramontes aũt equaliter, nunquid primogenitus equali-
ter ſuccedet ꝛ in bonis citramontanis ꝛ vltramõtanis? Et licet
referat opi. quod inſpicienda ſit conſuetudo loci in quo bona ſi-
tuantur, tamen dicit ſe credere opi. Cy. eſſe veriorem quod non

debeat attendi ad bona sed ad psonã, an decedens sit origine ⁊ domicilio citramõtanus, tunc in oibus qsideret̃ qsuetudo citra montana, si vltramõtanus vltramõtana, ⁊ sic dicit nõ qsideranda esse bona sed psonas. Idé tenuit Alb. de rosa. in. d. l. cũctos populos. col. vj. p. l. nulli. C. de epis. ⁊ cle. ⁊ sequit̃ Lud. de Roma. qsi. cccix. † Idé p hac parte põt hoc fieri fundamẽtũ, qz in eo loco vr̃ quasi p̃ctus factus inter defunctũ ⁊ heredẽ. l. iulianũ ff. ex qbus can. in pos. ea. de acti. ⁊ ob. l. ex maleficijs. §. heres. ⁊ instituto. de obli. que ex quasi p̃. §. si heres. Vide bonã glo. in. l. bis qsequẽter. §. sed cũ monumẽtũ. ff. fa. herci. in versi. pscriptis verbis, sed si est qd̃ ad validitatẽ p̃ctus qsideraf̃ locus p̃ctus. l. si fundus. ff. de eui. Ita ad trãslationem successionis bonoz vbicũqz sint sita. ¶ Jac. but. in. d. l. cũctos populos. col. iij. ibi. Itẽ quero, hãc qõem mouet in terminis eqpollentibus, ibi q̃rit, qui dã decessit intestatus, ⁊ statutũ huius ciuitatis vocat quosdam agnatos ad successionẽ, ⁊ statutum loci originis defuncti vocat alios, ⁊ vbiqz bona hz imobilia, q̃ qsuetudo aut statutũ in appze hẽsione istoz bonoz sit cõsiderãdũ? Et se resolvit post argumenta in vtrãqz partẽ, quod qsiderãdus est locus vbi mortuus est ille de cuius successiõe agit̃, qz sicut testatoz moriẽs faciẽdo testñ exp. esse qfert heredibus bona, ita decedẽs intestatus tacite cõfert in successoz̃ ab intesta. l. conficiunt̃. ff. de iure codi. l. j. §. fi. ff. de leg. iij. Modo sic est qd̃ si fecissem testamentum cõsideraremus locum testamẽti. l. ij. ff. quemad. testa. ape. ergo idem qñ ab intestato decessit considerabimus locum vbi discessit, ⁊ ibi videtur bona conferre ⁊ de bonis suis disponere, ita qd̃ apprehensio bonorum regulabitur secundum consuetudines illius loci.

Alij vt Jaco. de rauen.

Gnil. ⁊ Cy. tenuerũt qd̃ sit inspiciẽda qsuetudo singularis cuiuslibet loci, ⁊ pm diuersitatẽ cõsuetudinis bona in diuersis locis existẽtia diuidẽda eẽ, arg. l. pupil. ff. de tuto. ⁊ cura. da. ab his. Idé tz Bal. in ea. l. col. x. inferens post pdictos quod si pr̃ defunctus hz bona i Frãcia ⁊ Italia, primogenitus in regno succedet pm legẽ ⁊ qsuetudinẽ Francoz, sed in Italie bonis filij equaliter succedẽt. Hec ob. dicit ipse qd̃ nõ in testãdo vr̃ testari, nã ista est q̃dã fictio q̃ nõ infert titulũ testati, vt not. in simi. i. l. lucius. ff. de here. insti. sz Sali. hãc opi. repzet. ẽdit dicẽs qd̃ nõ est tuta, qz qsuetudo non ligaret ibi domiciliũ nõ habẽtẽ, q̃ rõ fuit Bal. ¶ Jõ Bar. erat i alia opi. vt. s. distinguemus. Aut verba statuti disponunt circa rẽ, vt p hec verba bona decedentiũ veniant in primogenitũ, ⁊ tũc de oibus bonis iudicat pm qsuetudinẽ ⁊ statutũ vbi res sunt situate, qz cũ statutũ sit in rẽ scriptũ afficit rẽ sui territorij siue possideantur a ciue siue a foraneo, ⁊ nõ res posita extra territoriũ statuẽtis, arg. Lan in totũ. C. de edificijs priuatis. ff. de mune. ⁊ bono. l. rescripto. in fi. Et ita seruãda est in diuisionẽ bonoz qsuetudo cuiuslibet singularis loci. Aut verba statuti seu qsuetudinis disponũt circa psonã, vcz quod primogenitus defuncti succedat in bonis, ⁊ tũc tale statutũ nõ ligat habẽtẽ ibi bona si nõ ibi, sed alibi domiciliũ hz, argu. l. j. ff. de tuto. ⁊ cur. da. ab his. Ita tz Calde. cõsi. xxxiij. sub titu. de testa. subiũgens qd̃ si defunctus hr̃et domiciliũ ⁊ bona alibi, tũc succederet in bonis alibi sitis, ⁊ vbi sunt bona distribuerent̃ aut diuiderent̃ pm statutũ illius ciuitatis, sz potius pm statutũ ⁊ qsuetudinẽ ciuitatis, vbi hz domiciliũ, qz ciuitas sua põt afficere subditũ suũ respectu rerũ in alieno territorio existẽtiũ. † vt pz in collecta, q̃ põt imponi ciui etiam pro bonis q̃ possidet in alieno territorio, licet imponat̃ pro rebus. d. l. rescripto. §. fi. iun. gl. ff. de mune. ⁊ bono. ⁊ l. mulierũ. §. patrimonium. eo. ti. no. sup rub. de mune. pri. Et p hoc qsuluit qp stante statuto Ferra. quo caueb̃ quod extrãtibus masculis femine non succedãt si pr̃familias habebat bona Padue, Ferrarie, ⁊ Venetijs, qd̃ filie istius excludant̃, nedũ a bonis Ferrarie, sed ẽt ab alijs alibi sitis, qz hereditas non qcernit locũ, sed est successio in vniuersum ius. l. hereditas. ff. de reg. iur. Cũ ergo p dictũ statutũ femine excludant̃ a successione vniuersali ergo hec exclusio intelligẽda est in quocũqz loco bona qsistãt. † sicut alis interdictio facta a iudice extẽdit̃ ad quẽcũqz locũ. l. is cui. ff. de testa. ⁊ l. is cui. ff. de verb. ob. Circa quã qõem latius loquit̃ Frã. de rãpo. cuius qsiliũ inserit̃ post illud Calde. qd̃ videas. ¶ Sz Sali. in d. l. cũctos populos. col. vj. dicit qd̃ hz aliqñ fuerit secutus opin. Bar. tñ ibi placuisset tunc aliter dicere hoc mõ distinguendo. Aut Pariẽsis origine decessit in Anglia aut in ciuitate originaria, si in Anglia, aut vt peregrinus, ⁊ aduena, ⁊ tũc statutum aut qsuetudo originis a qua nõ recessit, sz pm illã voluit viuer̃ ⁊ ⁊ mori dz attẽdi. ad hoc facit bo. text. in. l. oẽs peregrini. C. cõia de succes. tut. aut decessit in Anglia vt ciuis ⁊ incola ibi domiciliũ habẽs, ⁊ in isto casu dicit qd̃ qsuetudo cuiuslibet loci dz cõsiderari. s. Anglicana in Anglicis bonis. Pariẽsis in bonis sitis in territorio Parisi. argu. l. incola. ff. de muneri. ⁊ bono. ⁊ l. rescripto. §. fi. ff. eo. ti. Ratio, qz qsuetudo ligat forensem ibi domiciliũ habẽtẽ. Itẽ qz tũc defunctus fingit̃ duplex homo. s. Pariziẽsis rõne originis q̃ sibi mutare nõ potuit. Et Anglicus rõne ciuitatis adepte. p. l. ciuis. C. de incol. lib. x. Jõ ex eius tacita volũtate qsuetudo Pariziẽsis est seruãda in bonis Pariziẽsibus, ⁊ Anglicana i Anglicanis pp domiciliũ acqsitũ ibi, vt. ⁊ dictũ est. ⁊ ponit exẽplũ de. l. si arrogatoz. ff. de adopti. vbi dr̃ de pupillo arrogato, cui a pr̃e neturali datus est vnus substitutus, ⁊ ab arrogatore datus est alius fingitur duplex hõ hic pupillus vt hz duos pr̃es, ⁊ ideo in bonis p̃ntis ab vno succedit substitutus ab alio, in alijs succedit substitutus ab alio. Aut Parisiensis iste decessit in sua ciuitate originaria, nec in alia ciuitate domiciliũ habebat, lz alibi bona hr̃et, q̃ris dicit ipse dubiũ sit arduũ, tñ tz quod in oibus bonis istius defuncti sit seruãdũ statutũ siue seruãda qsuetudo loci originis in quo moriẽs, ⁊ pm illã iudicari ⁊ nõ pm cõsuetudinẽ vbi sunt sita, ⁊ p hoc adducit aliquas rõnes. Primo qz ex quo defunctus domiciliũ nõ mutauit scõm legẽ ⁊ qsuetudinẽ eius vr̃ voluisse mori iuris p̃sumptiõe, vt ad illũ ab intestato ita bona pueniret ad quẽ lex siue originis disponit, vt si qd operat̃ † volũtas expzessa testati pm statutũ ⁊ p̃uilegiũ siue pr̃ie, vt. l. si nõ speciali. ⁊ l. fi. C. de testa. idẽ operet̃ volũtas tacita moriẽtis ab intest. argu. l. si qs cũ nullũ. ⁊ l. confician̄t. ff. de iure codi. Et ita voluit Jaco. but. Et qd̃ eius voluntas tacita pm legẽ pr̃ie ⁊ nõ pm aliã sit intelligẽda p̃bat ex eo quod cines oẽs ẽt si in qdẽdo banc legẽ nõ interfuerunt fingunt̃ huic legi consensisse. ex quo ergo de contraria voluntate defuncti nõ apparet videtur in illa perseueraſſe vsqz ad mortẽ, vide tex. melioẽ de iure in. c. maiores. ad fi. de bapt. extra. Et hanc rõnem dicit ipse esse incõuincibilem. Item monetur qz statutum potest afficere psonam sibi subditam respectu rerũ in alieno territorio existentiũ, vt in collecta, qd̃ fundamentũ fuit Bar. ⁊ Cal. vbi ⁊ Et si hoc in collecta fortius in successionis prelatione cũ inuitus collectet̃ qs ⁊ successoz voluntarius spontaneo det̃. Tertio arguit, qz si tutoz datus a iudice efficit̃ nedũ in loco iudicis sed etiã in oibus bonis alibi sitis. l. pp litẽ. §. lz. ff. de excu. tuto. cum simi. ergo multo fortius successoz vniuersalis datus a statuto succedit in prerogatiua illius statuti in oibus bonis alibi sitis, qz potentius agit lex q̃ iudex. Quarto monet̃, qz interdictum iudicis habet locum ẽt extra territorium iudicis, qd̃ fundamentum. ſ. retulit Cald. vt diximus. Quinto monet̃, qz statutum originis est validũ tã auto. in. cini. v. l. oẽs populi. ff. de insti. ⁊ in. quã iuris can. c. cũ olim. extra de cle. qiu. c. ex parte. iij. de ver. sig. ca. j. de cõsti. in. vj. bo. rex. in. c. cum venissent. de eo q mit. in pos. cau. rei ser. Cũ ergo statutũ vel qsuetudo dat vniuersalẽ succe. scõm aliquas qsuetudines sequit̃ qd̃ cadẽ auto. dat̃ oibus bonis alibi sitis p. l. heredẽ. ⁊ l. nil aliud. ff. de reg. iur. Et ita concludit p hec qd̃ statutũ originis ⁊ domicilij quo disponit̃ vt filius masculus vel fr̃ defuncti ab inte. succedat filia exclusa que debet dotari debet seruari ẽt in bonis imobilibus extra territoriũ situatis. Et ita p̃cedunt hec, dicit ipse, siue verba in rẽ scripta siue in persona, vt Bar. distinguebat, ⁊ ita dicit se in facti qtingentia qsuluisse ⁊ obtinuisse, ⁊ qd̃ cum opi. ista qcurrunt plures valẽtissimi doc. tã in Bono. q̃ in Flo. Et ad ar. q̃ fieri possunt respondet, vide p eum qz nimis imorarer si oia dicta referre vellẽ. ¶ Maria. Soci. in suo qsi. xxxvj. ad prin. refert diuersitates opin. de hac materia, ⁊ tandem vr̃ se resoluere cũ opi. Sali. qz eam vltimo loco refert, ⁊ p ea adducit hoc fundamentum. Nã qd̃ statutum vnum vel qsuetudo vna extendat̃ ad bona alibi sita hoc nõ repugnat, qz bona veniũt accessorie ad psonã. l. iij. §. fi. ff. de legi. tuto. de hoc est bonus tex. in. l. in pecudũ. ff. de vsu. Itẽ qz multa trãseunt cum vniuersitate q̃ alis nõ transirent. l. quedã. ff. de acq. re. do. ⁊ ad hoc adducit Jo. and. in reg. sine culpa. de reg. in. in mercuria. vbi † tz qd̃ qsuetudo laicoz regulariter non ligat clericos. c. ij. de qsue. l. j. C. de epis. ⁊ cle. tñ ex quadã qsequẽtia clericus scõgenitus excludit̃ vigore qsuetudinis volentis primogenitũ excludere scõgenitum, sicut ergo psonã exẽptã a iurisdictione statuẽtis in qsequentiã cõprehendit constitutio, ita ⁊ fortius capiet bona p̃dicta. facit. l. in modicis. ff. de ẽben. empti. c. ex literis. de iurepatro. cum alijs allegatis p eum. Subiungit quod licet qdã moderniores videant̃ opi. banc Sali. tenere tñ ipse nihil resoluit, dicens tñ bene quod si esset qsuetudo in omnibus locis in qbus testatoz diuersa bona habeat conformis res est sine dubio, ⁊ ibi ad nostrum propositum nihil aliud dicit.

Tene

Tene pro resolutione huius qõis qõ sit seruãda con
suetudo locoꝝ singularis ſm situationem
bonoꝝ, & p ꝙfirmatione huius cõclusionis vide Soci. in. consi.
cclxxxviij. col. ij. vbi post relatas opin. in hac mꝛia dicit qõ imo
cõis est hec opi. & vior, qõ sint inspiciẽda loca vbi res sunt site,
qcqd dicãt Alb. & Lud. ro. quoꝝ tex. nõ pbãt, & ita dicit Pet.
de anch. tenuisse in repe. c. canonũ de ꝙsti. extra. in. xij. q. prin.
versi. qro itex, vbi ẽt tenuit qõ ista sit cõis opi. vide tñ eũdẽ So
ci ꝙsi. ccxcij. col. ij. vbi ẽt de hac mꝛia tangit, & dicit qõ Albe.
tenuit qõ inspiciendus sit locus originis, & qõ ita Pet. de anc.
in ꝙsi. xxxvij. vꝛ tenere qꝛ cã originis est pferenda. l. q id qõ. ff. de
dona. sed ipse Soci. ibi dicit qõ illud nõ firmat pp alias opi. ibi
relatas, tene ergo qõ. ſ. firmauit. Adde quod ipsemet Pet. de
anch. vbi. ſ. qrit de qõe notabili & multũ vtili p ꝙsuetudine nꝛa.
7 †Quidã Jaco. noie habebat vxorẽ Bianoꝛã & cõmorabant in
vrbe Parisi. vbi est ꝙsuetudo introducta qõ mortuo viro vxor
supuiuens lucrat̃ mediã partẽ bonoꝝ qdẽ mobiliũ, & ꝙquestuũ
imobiliũ arti. ciiij. Jste Jac. habebat bona in ciuitate Parisi.
& in partibus vltramõtanis apud Florentiã. Querebat̃ vtrum
mortuo viro vxor habebit mediã partẽ bonoꝝ nedũ Parisi. ſz
ẽt vltramõtanoꝝ. Et refert opi. tãdẽ dicit qõ de ista ꝙsuetudine
facit mentionẽ Jo. an. in tit. de instru. edicto. §. compendiose. &
Old. ꝙsi. ccxlix. vbi vterqꝫ ꝙcludit qõ non extendat̃ talis ꝙsue-
tudo ad bona q̃ nõ sunt sita intra locũ vbi viget talis ꝙsuetudo.
Et ita ibi tz Pet. de anc. dicens formaliter qõ vigore Parisi.
cõsuetudinis nõ põt ista dña Bianoza vendicare bona sita Flo
rentie vel alibi extra locum ꝙsuetudinis. Adde ẽt qõ ita tenuit
Alex. cõsi. cxxviij. vbi de hac mꝛia satis late tãgit, & inter cete-
ra. col. iij. refert Lappũ in suis allegatio. ita tenuisse alleg. xci.
8 pluribus rõnibus. † Primo qꝛ statutũ vel ꝙsuetudo nõ extẽdit
effectũ vltra territoriũ vbi lex statutũ vel ꝙsuetudo est introdu-
cta. l. fi. ff. de iurisdictione oim iudi. & c. fi. de cõsti. in. vj. Jtẽ qꝛ
virtus & potentia cause efficientis inspiciẽda est, vt possit opari
in passum & suscipiẽtẽ hanc mꝛiam. Nec põt cã finita ꝓducere
effectũ infinitũ, sed sicut limitat̃ potẽtia cause sic ẽt effectus dz li
mitari. l. si arrogator. ff. de adoptio. Liuriſpitos. §. cũ oriundus. ff.
de excusa. tuto. Sz auto. & potẽtia ꝙsuetudinis nõ se extendit vl
tra ꝓprios terminos vult dicere vltra locũ vbi est introducta.
l. duñ vix. C. de decu. lib. x. ergo nec eius effectus vltra ꝓtrahi
põt. & multũ no. loquit̃ ibidẽ Ale. rñdẽdo ad fundamẽta Sali.
Ad primũ fatet̃ qõ defunctus decedens tacite velit seruare cõ
suetudinẽ loci vbi hz domiciliũ, sed hoc est vex rõne bonoꝝ que
sunt in illo loco, nõ. n. ẽt est ꝑsumẽdum qõ voluerit imutare na-
9 turã bonoꝝ existentiũ extra locũ illius ꝙsuetudinis. † Ad scõm
rñdet qõ possit iponi collecta ꝓ bonis sitis in alieno territorio,
nõ est ita expeditũ imo ꝛrium multi tenent, vt refert Bar. in. l.
j. C. de mulie. & in quo loco. v. col. ver. itẽ q̃ro. De ipositione col
lecte. vide Soci. cõsi. cclxxxviij. col. ij. vbi refert Nellũ de san.
Gemi. in quodã ꝙsi. qõ aliter nõ citat, vbi tenuit qõ ciuis Pi-
sanus q trãstulit domiciliũ in ciuitate Florẽtie nõ posset Pisis
collectari ẽt ꝓ bonis ibi relictis in ciuitate Pisana, qꝛ necesse
est psonã eẽ subiectã iponẽti. l. ex rescripto. §. fi. ff. de mune. & bo
no. Et subiungit ibi Soci. qõ lz Nellus loquat̃ in mꝛia onex tñ
rões sue cõcludunt in successio. ab intesta. qõ ꝓsequere vt per
eũ. Sz vide Alex. ꝙsi. lij. vbi tz qõ imo põt iponi collecta foren
10 sibus ꝓ terris illius loci i quo collecta iponit̃. † Et hoc infert ꝛ
scholares, q lz nõ teneant̃ ad munera psonalia. l. j. C. de ꝓfess. &
medi. lib. x. tñ ad realia q̃ ex ꝙsuetudine exigunt̃ tenent̃. argu. l.
j. C. de auro coronario. lib. x. latius ibi vide p eũ. ¶ Scõo rñdit
Ale. vbi. ſ. qõ posito qõ ciuitas possit afficere subditũ suum etiã
quo ad bona alibi posita, tñ illud possit ꝓcedere qñ expresse sta
tuentes hoc dicerent, arg. l. fi. C. de decre. ab ordi. faciẽ. & l. mer
catores. & l. nõ solũ. C. de cõmerciis & mercato. & ita loquunt̃ al-
leg. p Sali. Sed vbi statutũ simpliciter loqueret̃, tunc nõ ꝙcer-
nit id quod extra territorium. c. vt alarum. de ꝙstitu. in. vj. & ad
hoc adducit Bar. Bal. & Sali. ita volentes in. d. l. cũctos po-
pulos. Jo. an. in addi. ad Spe. in tit. de cõpe. iudi. §. j. in addi.
magna. Bal. in repe. l. negãda. v. vij. & viij. col. C. q accu. & eũ-
dẽ in. l. fi. in. ij. q. prin. ff. de iurisd. om. iu. Pet. de anc. in. c. postu
11 lasti. in. v. q. de so. cõpe. ¶ † Adde ꝑdictis Cardi. de zaba. in.
c. fi. de ꝙsue. extra. vbi dicit qõ statutũ Ferrariense quod extãti
bus masculis femine nõ succedant, tale statutum nõ cõprehẽdit
filiã nuptã extra territoriũ quo ad bona alibi sita etiã si expresse
prohibeat ne filia succedat in bonis vbicũqꝫ sitis, qꝛ ex quo nu-
12 pta est desinit esse de primo domicilio † & fit de domicilio viri. l.
imperatores. §. idẽ rescriptum. ff. ad munici. l. cuz quedã puella
ff. de iurisd. om. in. cum simi. & sic sentit ibi demum Cardi. quod
vbi psona eẽt subiecta statutũ vel ꝙsuetudo illã ligare posset re-
rũ sitarũ ẽt in alieno territorio vel loco qñ id disponeret in spe-
cie. De quo vide Pan. de cast. ꝙsi. lxxxvj. ſm antiquã ipressio
nẽ. ¶ Jtẽ possumus & tertio rñdere ex dictis p Soci. ꝙsi. cccij.
incip. videbat̃ primo aspectu, vbi dicit qõ p rebus sitis in alieno
territorio nõ põt qs collectari qñ i illo erat collecta iposita. Si
militer ex quo est in illo loco vna ꝙsuetudo, in alio est alia ꝙsue-
tudo nõ dz extendi ꝙsuetudo illius loci ad aliũ locũ. ¶ Ad ſm
de tuto. dato rñdet Alex. vbi. ſ. tripliciter. Primo qꝛ loquit̃ in
actu fauorabili, sed illud statutũ qõ primogenitus vel excludat
ſres vel maiorẽ partẽ habeat ꝓgatiuã est odiosuz ſm Bald.
in. l. oẽs populi. ff. de iusti. & iur. in. xj. & xij. col. & si. iij. q̃ro. Est
de mente Bar. in. d. l. cunctos populos. in fin. q. vij. Scõo rñ-
det qõ ibi nõ tractat̃ de habilitãdo aliquẽ q nõ sit habilis de iu-
re cõi, sed hic habilitaret̃ iste ad ꝓgatiuã quã nõ hz de iure cõ
muni, ergo &c. Tertio rñdet quod hoc est vex qñ de alio admi-
nistratore ꝓuisum nõ erat de rebus alibi sitis, qꝛ tunc extẽderet̃
datio tutoris ad res alibi existẽtes, vt. d. l. pupillo. facit lex si tñ
ff. de testa. tutel. Modo cũ i aliis locis vbi bona sunt sita aliter
sit ꝓuisum de dimisione bonoꝝ defuncti, ergo nõ erit ista ꝙsuetu
do ad illa bona extẽdẽda. ¶ Ad quartũ de interdicto facto rñ
det dupliciter. Primo qõ illud interdictũ sit de iure cõi. Et iõ
sicut ius cõe extendit suum vigorẽ vbiqꝫ, vt dicit Bal. in. l. cun-
ctos populos. circa antepe. col. versi. viso an forẽsis, nos loqui-
mur in dispositione statuti vel ꝙsuetudinis localis q̃ nõ dz exten
di extra territoriũ. Vel icõo ſm Bar. in. d. l. cunctos populos
q. vj. vbi dicit qõ illa interdictio bonoꝝ est fauorabilis ne bona
eius pereant, & ideo extẽdit effectũ suum vbicunqꝫ sint bona,
arg. Liulianus. ff. de cura. furio. Sz hoc statutũ vel hec ꝙsuetu-
tudo sic fauens primogenitis in dãnum reliquoꝝ fratrũ est odio
sa, & sic nõ extẽdẽda, argu. l. ex ea. iũcta glo. ff. de postu. & de hoc
dictũ est. §. & hoc maxime, qꝛ ois recessus a iure cõi est odiosus.
13 ¶ † Ad qntum & vltimũ qñ dꝛ statutum vel ꝙsuetudo loci ori-
ginis firmat̃ autoritate iuris ciuilis, rñde vex quãtum ad locũ,
extra aũt locum nõ qꝛ aliqd firmari autoritate iuris ciuilis nihil
aliud est q̃z qõ possit fieri ſm ius ciuile, sed nõ ſm ius ciuile vna
ciuitas põt ꝙdere statutum vel ꝙsuetudinẽ introducere in alie-
no territorio, & ad hoc dico optime ꝓbari i. c. illa. xij. dist. p quẽ
tex. Cardi. Alex. & Car. de zaba. in cle. dignũ. de celebra. miss.
dñt, qõ Cathellani licet suis in partib⁹ legitie possint carnes co
medere certis diebus, existentes tñ Tholose & alibi, nõ. Jta ẽt
not. p Pan. in. c. ꝙsiliũ. extra de obser. ieiu. in fine. Fely. in. c.
14 qõ cleri. de so. cõpe. & † hoc accedat qõ dicit Christo. porc. de
priuilegio Ambrosiano ꝙcesso Medio. quod possint comedeꝛ
carnes vsqꝫ ad primã dñicã quadragesime, nõ dec̃ Medio. exi
stẽtibus in studio Papiẽsi aut alijs locis, qꝛ in dubio priuilegiũ
illud est locale, & extra locum nõ extẽdit. Hãc determinationez
notabilẽ Christo. porcus, vide insti. de iur. natu. gen. & ciui. §. fz
qõ principi placuit als est. §. respõsa prudẽtuz quẽ citat Roch.
de Curte, in repe. c. fi. de ꝙsue. q. xv. col. ij. lz tñ ipse Roch. vi-
deat̃ potius velle eẽ priuilegiũ psonale & qõ vbiqꝫ possint Me-
diola. vti, quem vide. Et p hoc adduco Phili. Fran. in. c. j. de
cõsti. in. vj. col. v. ad fi. vbi dicit post Bal. qõ ꝙsuetudines loca
les quo ad ipsum locũ dicunt̃ ius cõe, qꝛ iure cõi confirmantur.
Põdera quo ad ipsum locum, q̃si innuat quod secus est in alijs
quo ad alia cõfirmanda. ¶ Nec obst. quod hereditas nõ con-
cernit locum sed est successio in vniuersum ius. l. hereditas. ff. de
reg. iu. Et ita vꝛ quod quantum ad ipsam psonã dicant̃ affecte
res ẽt in quolibet alio loco particulari respõde ſm Alex. quod
vex est quod hereditas ipsa tanqꝫ quid incorporale. l. j. ff. de re-
rũ diui. nõ concernit locum, sed p hoc nõ sequit̃ quin pp diuer-
sitatem patrimoniorum diuersimode inter heredes ſm consue-
tudinum diuersitatem fieri debeat diuisio, argu. l. si arrogator.
15 & ibi glo. ff. de adoptio. † vult dicer̃ quod hereditas aliquãdo su
mitur p quodam iure intellectuali qõ appellat̃ successio in uni
uersum ius, & representat defunctum. l. hereditas. ff. de acqui. re
rum domi. l. mortuo. ff. de fideiu. & illud ius loco nõ claudit̃, & sic
procedat tex. in. l. nihil aliud. ff. de verb. sig. Aliqñ sumitur here
ditas p bonis ipsius defuncti, prout tenet glo. in. l. j. §. j. ff. de rex
diui. & l. iij. §. hereditas. ff. de bono. pos. De hac differentia vide
Franc. de Rampo. in quodam consi. quod ponitur inter consi.
Calde. & est. xxxiij. sub tit. de testa. ¶ Jtez dici põt qõ esto qõ
hereditate adita in vniuerso bene afficiant̃ omnes res defuncti
vbicunqꝫ sint site, hoc tñ ſm naturam loci vbi situantur intelligi
debet. Et per hec clara est cõis resolutio sublatis fundamentis

partis ꝓrie. Et ita ergo adbereas resolutioni cõi. Pro qua vide Joã. de imo. in. c. cũ olim. de cleri. ciuga. vbi dicit qõ filius sacerdotis lz apud grecos cẽseret legitimus ⁊ succederet pri, tñ si talis filius veniret ad Italiã nõ legitimus lz illegitimus cẽsere tur. Et ideo si eẽt primogenitus i Grecia cuiusdã sacerdotis ha bẽtis bona in Italia rõne illius primogeniture nõ succederet in bonis Italicis, qz ꝙsuetudo illius ꝓuincie nõ trabit ad aliã pro
16 uinciã siue ad bona in Italica ꝓuincia sita. † Adde et do. Jaso. in repeti. l. re ꝙuncti. ff. de lega. iij. col. xlix. vbi dicit ꝑ hec quod qñ esset statutũ in vna ciuitate quod existẽtibus masculis filie fe mine nõ succedant ⁊ testator hret bona in alijs territorijs in qui bus eẽt ius diuersuz bona existẽtia in alieno territorio nõ accre scerent filijs masculis, imo filie ꝓterite in testamẽto pris ꝑ eaz rata succederẽt ab intestato vt nõ extẽdat ꝙsuetudo de loco ad locũ ſm Bar. ⁊ Bal. ibi. ſ. ⁊. Sali. in. l. ij. vlti. col. C. q̃ sit longa consuetu. ⁊ ꝙsi. cxxxj. in. ij. volu. Pau. de cast. consi. ccxxiij. ⁊ Alex. ꝙsi. xvj. in. j. vol. de hac qõe vide latius q̃ alibi ꝑ Albe. bonũ tex. in tracta. de statu femi. ⁊ cogna. lineã a succesſione ex cludẽ. viij. arti. principa. q. xxiij. Adde et nouissime Rochũ de Curte in repe. c. fi. de ꝙsue. in. xv. q. principali. in. ij. col. vbi cõ clusionẽ illã quod statutuz vel ꝙsuetudo nõ ligat subditos extra territoriũ, ampliat ꝓcedere et respectu bonoꝝ alibi existẽtium quam in loco ꝙsuetudinis, qz licet sint bona subditoruz, ad ea tñ non extenditur consuetudo. argu. l. pupil. ff. de tuto. ⁊ cura. da. ab bis, ⁊ certe ibi satis ⁊ nimis iudicio meo exiliter transit super hoc arduo puncto ⁊ notabili vt videas, ⁊ per hec erit satis am ple expedita hec questio notabilis ⁊ magni ponderis.

SVMMARIVM

1 Primogenitura an se extendat ad bona mobilia in alia terra.
2 Bona mobilia concernunt personam, immobilia territorium.
3 Notorius non dicitur in loco morari.
4 Legatum vestimentorum an capiat vestes extra domum sitas.
5 Scholaris legans bona que in vniuersitate habet an videatur legasse libros.
6 Legatũ omnium q̃ in villa sunt q̃ bona videat comprehendere.

¶ Questio octaua secundi libri.

1 n **Hunc queritur** † quid de mobilibus, puta Parisien. habet bona mobilia hic ⁊ in territorio Turonẽ. Dona mus qõ primogenitus, vt ẽt est, ſm ꝙsuetudinẽ Pa risiẽsem nõ habeat aliquã prerogatiuã in bonis mobilibns. Se cundũ aũt Turonensem habeat, puta duas partes vt ẽt illa cõ suetudine cauet, vt. ſ. deduximus. ¶ Querit vtz primogenitus patrisfamilias habitãtis in hac vrbe habebit equale ius primo geniture in bonis existẽtibus in territorio Turonẽ ⁊ hic Bal. in. c. j. de pace iuramẽto firmã. col. iij. in versi. publicẽtur. Nota. itẽ not. dicit qõ bona mobilia cẽsent eẽ de territorio vbi reperiũ tur, qz populo seu fisco illius loci ꝙfiscant ꝑ illũ tex. quẽ ad hoc reputat singulare. Sed ꝯriũ vr velle Bald. in. l. mercatores. C. de cõmercijs ⁊ mercatoribus, vbi ꝑ illũ tex. colligit quod Impe rator ꝙfiscat bona mobilia subditoꝝ existẽtiũ extra territorium,
2 rõnẽ assignans, † qz mobilia ꝙcernunt ꝑsonã, immobilia aũt terri toriũ vbi sunt sita. De hac qõe vide Sali. i. l. j. col. vj. C. de sum. trini. vbi distinguit. Aut bona illa mobilia nõ sunt ꝑpetuo desti nata ad illũ locũ, sed tãtummodo causa mercantiarum ⁊ tunc in illis diuidendis seruabimus statutum Parisiense, qz einsdẽ cẽ sentur nature cuius sunt bona existentia in hac vrbe Parisien. l. ex facto. ff. de heredi. institu. §. rez autẽ. ⁊ de lega. iij. l. vxorẽ. §. legauerat. ⁊. l. si fundus. cũ si. Aut erãt ibi ꝑpetuo destinata seu mãsura, tunc censent de bonis illius territorij Turonen. ⁊ di uidant ſm statuta illius loci. Et certe credo qõ sit mera veritas in paucis verbis. Adde ad hec tex. no. in. l. si titius. ff. de seruis
3 exportã. † vbi dr qõ nõ dicitur morari in loco qui in motu est, ꝑ quo etiã facit tex. in. l. si chorus. ff. de lega. j. ꝑ que iura ⁊ similia Albe. in. d. l. si titius. dicit sepe se allegasse ad defensionẽ com munitatum stãte statuto qõ non deberent pati bannitos morari in suis ciuitatibus sub magna pena. Si bãniti trãsitum facerent per ciuitates illas nõ inciderẽt ꝓdicte ciuitates in penã statuti, ideo dicit idẽ Albe. in. d. l. si fundus. ff. de leg. iij. qõ appellatio ne eoꝝ q̃ sunt in fundo nõ ꝙtinent q̃ ibi posita sunt ad tps, nec pe cunia ibi posita gratia fenerãdi, ⁊ hoc qz nõ sunt ibi gratia ꝑpe
4 tui vsus. ¶ † Hic Bal. in. d. l. ex facto. circa fi. ff. de here. insti. querit qõ si qs legat vestes suas quas hz in domo vtrũ veniant he q̃ sunt extra domũ site si tñ erant destinate ad vsuz vxoris cui legabant. Et hãc dicit questionẽ disputatã fuisse ⁊ tandẽ deter minatũ qõ licet tales vestes fuissent extra domũ, tñ vidẽt eẽ in domo ꝓpter destinationẽ testatoris ⁊ finale eius ꝓpositum. Similiter in proposito si esset ꝙsuetudo, vt ſ. diximus. si pr̃fami lias cõmorans in ciuitate Parisien. haberet mobilia in ciuita te Turonen. nõ vt ibi ꝑpetuo essent ex quo sunt destinata talia mobilia vt redeant ad domũ ipsius patrisfamilias regulabũtur illa bona ſm ꝙsuetudinẽ Parisien. ⁊ nõ ſm ꝙsuetudinẽ Turo
5 nẽ. si ageret de succesſione in illis bonis. ¶ † Hec ẽt faciunt ad questionẽ motã ꝑ Bal. in. d. l. ex facto. ad finẽ. de scholari infir mo in aliqua vniuersitate ⁊ legante bona sua q̃ ibi hz vtrũ videa tur legasse libros suos. ⁊ dicit Bal. qõ vr dicẽdum qõ nõ, qz nõ ibi libros habet, vt ibi ꝑpetuo remaneant sed aio deportãdi ad domum. Et subiungit qõ doct. tenent qõ res qbus qs vtitur in vno loco ⁊ ꝓp eum vsum eas habet, nõ cẽsent eiusdẽ loci. ꝑ. l. de bitor. de pigno. ff. vbi dicit ꝑ illũ tex. ipsemet Bal. qõ si Papa
6 excõicaret oẽs cõmorãtes Perusij nõ intelligeret de aduenis recessuris. ¶ † Vide et Alberi. de rosa. in. d. l. ex facto. col. ij. ver. expeditis ꝯrijs, vbi dicit qõ si testator legat alicui oia q̃ ha bet in tali villa vident ea sola eẽ legata q̃ sunt ibi perpetuo, ⁊ ad perpetuum vsum nõ ad tẽpus, vide Alex. de imo. consi. vij. in. ij. lib. Adde nouissime Albe. Brunũ in suo tract. de statutis, ⁊ feminas ⁊ cognatoꝝ lineã a succesſiõe excludẽtibus, arti. viij. q. xxiij. in fine versi. vbi dicit predicta ꝙclusio illa de qua in pre cedẽti questione diximus, qõ bona existẽtia extra territoriũ cer te ꝙsuetudinis non ligãtur illa cõsuetudine, limitatur nisi illa bo na essent extra territoriũ ad tempus tantummodo mansura, qa censentur esse einsdẽ qualitatis cuius sunt bona extra territoriũ cõsuetudinis illius existẽtia ꝓpterea qz licet sint extra illud ter ritoriũ, sunt tñ ad illud destinata, per tex. in. d. l. ex facto. ⁊. l. j. ⁊ ij. C. de verb. sig. cũ aliqbus allegatis ꝑ eum. Et ꝑ hoc satis erit firmata resolutio supradicta Sali. ¶ Et ꝑ hanc conclusionẽ de bemus dictũ Pet. de anch. restringer de quo in ꝙsi. xxxvij. qõ citauimus in ꝓcedenti questione, vbi dicit qõ cõsuetudo Pari sien. qõ vxor lucret partẽ mediã mobiliũ si sit superstes viro, nõ debet intelligi in bonis existentibus extra territoriũ Parisien. hoc dictũ ergo erit sane intelligẽdum ſm hanc dist. Sali. vt di stinguamus inter bona destinata ad territoriũ Parisiẽ. vel an extra territoriũ ꝓpetuo sint ibi mãsura. ⁊ hec ẽt faciũt ad decla rationẽ cõsuetudinis Parisiẽ. que vult vt inter nobiles supstes consequat oia mobilia si nulli sint liberi, si aũt sint liberi mediaz partẽ habeat, vt arti. cxxxj. ipsius consuetudinis Parisiensis.

SVMMARIVM

1 Primogenitura ex consuetudine territorij an trahatur extra territorium.
Jura ⁊ actiões an distinguant a bonis mobilibus ⁊ imobilibus.
2 Nomina debitorum an veniant legato castro.
Thesaurus in pecunia consistit.
3 Statutum de bonorum immobilium ⁊ mobilium confiscatione an capiat nomina debitorum.
4 Obligans omnia bona an videatur iura ⁊ actiones obligasse.
Jura ⁊ actiones an veniant rerum appellatione, item bonorum tertij generis.
5 Nomina debitorum nunqnid veniant in legato omnium bono rum, item vsufructu eorum.
Dictio bonorum, quid significet.
6 Nomina debitorum an regulentur secundum cõsuetudinem lo ci vbi pater est mortuus ⁊ habitabat. 11.
7 Jura incorporalia vbiqz videntur esse.
8 Fiscus deficiente herede habetur loco heredis.
9 Camera imperialis sola habet ius regale.
10 Actio quando censenda mobilis ⁊ quando immobilis.
12 Princeps habet voluntatem pro ratione.
13 Nomina debitorum an veniant appellatione pecunie.
Redditus annui an inter immobilia numerandi.

¶ Questio nona secundi libri.

1 o **Finde queritur** † quid de iuribus ⁊ actionibus, quia actio seu nomẽ debitoris spes est media inter mobi lia ⁊ imobilia. l. q̃ tuberonis. §. pen. ff. de pecu. l. q di uo pio.

no pio.§.in ven.ff.de re in.Et ideo dicit Lap.qsi.cccvj. de quo stati dicet in fine,qđ si qsuetudo de bonis mobilibus ⁊ imobilibus disponat,de istis actionibus,iuribus,⁊ noibus disponeꝛ nō vꝛ,⁊ maxime in istis qsuetudinibus q̄ exoꝛbitant a iure cōi, ⁊ iō in suis terminis sunt tenēde,⁊ nō extēdēde ad noia ⁊ actiones. Et sic dicit nō ob.qđ no.C.si aduersus transactionē.l.j.⁊ in anc. de rebus alie.§.vlti.⁊.l.monētiū.ff.de verb.sig. Adde Bal.in. l.j.ff.de sta.ho.in.ij.lectu. Adde duo cōsi. Oldr.vnū.clxiij.vbi
2 contuluit qđ † legato castro nō veniunt noia debitoꝝ p.l.vxorē. §.legauerat.ff.de leg.iij.⁊ expꝛessius in.l.gaius.in pꝛin.ff.de lega.ij.⁊ expꝛessissime in.l.si mihi menia.ff.de leg.iij. Nec dicit ip se in instrumētis pꝛopꝛie cadit distinctio ppetuitatis ad modum thesauri,q̄ fit in.l.si chorus.ff.de leg.iij.qꝛ thesaurus in pecunia cōsistit nō in instrumētis.l.nōnunq̄.§.thesaurus.ff.de acq. rerū do. Aliud est qsi.ccxix.vbi qsuluit Oldra.qđ si dñs Rex Frā cie dimisit pauperibus oia mobilia sua nō veniunt emēde aut pe ne incurse,sed trāseunt in successoꝛē in regno,⁊ qcludit ibi,quod nec sunt qd imobile sed vnū scōm genus qđ neutri extremoꝝ ce dit ſm.l.si ita qs.ff.de verb.sig.⁊ illud qsiliū est multū notādum
3 pꝛo noibus debitoꝝ.† Vide Car.de zaba.in cle.j.de reb.eccl. nō alie.col.iij.vsi.x.q̄ro.vbi dicit qđ si statuto caueat quod ho micide bona mobilia ⁊ imobilia qfiscant nō tenebunt noia. Ad de qđ vult Bal.Ang.⁊ Jmol.in.l.si qstāte.§.fi.in fi.ff.sol. ma. vbi dñt qđ publicatis bonis simpliciter sunt publicate actiones p illū tex.⁊ in.l.si maritus.eo.ti.secus si fuit pꝛolatū cū additio nibus mobiliū ⁊ imobiliū,vt.l.vxorē.§.si qcubine.ff.de leg.iii.cū alijs allega.p eū.⁊ ita dicit tenere Guil.de Suza.⁊ not.in Spe cu.sub tit.de fruc.⁊ interesse.ad qđ vide Ludo.ro.qsi.lxxiij.⁊. xciij.Et ita ergo lz appellatione bonoꝝ mobiliū vel imobilium nō veniant noia debitoꝝ siue actiones,tñ appellatione simplici
4 ter bonoꝝ veniunt noia ⁊ actiōes. C † Adde Bar.in.l.v.§.ar gēto.ff.de auro ⁊ argen.vbi q̄rit vtrū obligans bona oia videat obligare iura ⁊ actiones,⁊ refert glo.dicētē qđ nō,ſm quosdaz in.l.heredē.ff.de here.actio.⁊ Spe.in ti.de fru.⁊ interesse.§.j. versi.scōo q̄ro. C Sed dicit Bar.qđ in q̄riū est veritas,qꝛ cuz dico oia bona mea intelligit ēt de actio.vt.l.nā qđ.§.fi.cū.l.seq. ff.ad trebel.⁊.l.legata.§.j.eo.ti.⁊.l.monētiū.ff.de vbo.sig. Et ita firmat glo.in.d.l.heredē.⁊ p eadē iura tenet qđ donās oēs res suas vꝛ actiones dare q̄ By.in.l.nois.ff.de verbo.signifi.⁊ Guil.in.l.j.ff.de sta.homi.⁊ dicit qđ predicti doct.tenent q̄ ca sum.d.nā qđ.§.fi. Vide ēt Bal.in vtraq̄ lectura in ea.l.j.bar.
5 in.l.vxoꝛi mee.vbi expꝛesse no.p illū tex.qđ † qñ quis legat oia bona sua veniunt noia debitoꝝ. Vide Bal.qsi.ccij.in.j.volu. Adde ēt Bal.i.l.j.C.de vsufru.ad pꝛin.vbi dicit qđ legato vsu fructu bonoꝝ veniunt noia debitoꝝ,⁊ hoc siue dicat lego vsum fructū bonoꝝ meoꝝ,siue dicat lego vsumfructū bonoꝝ sine vlla adiectiōe,siue dicat,lego vsumfructū reꝝ ad me ptinētiū.Et ita tenet ibi Sali.Sed And.barba.i addi.ad Bal.ibidē dicit se alꝛ qsuluisse p tex.quē dicit singularem in.l.fi.ff.quoꝝ bono.vbi pꝛobat qđ verbū bonoꝝ significat possessoꝛē,sed noia debitoꝛuz nō possidēt,ergo ⁊c. Sed miroꝛ de Barba.qꝛ tex.ille vꝛ vel le potius q̄riū qꝛ distinguit bona coꝛpoꝛalia ab incoꝛpoꝛalibus. Item etiā hoc est de directo contra tex.in.l.pꝛinceps.⁊.l.bono rum.ff.de verbo.signi.Et ideo tene cū Bar.vbi.s.quod appel latione bonoꝛum simpliciter continentur nomine ⁊ actiones.

6 **His pro** euidentia huius questionis ꝓsuppositis† q̄rit vtrū noia debitoꝝ patrisfamilias decedentis regulabunt ſm qsuetudinē vbi defunctus est moꝛtuus ⁊ habita bat,vel ſm qsuetudinem vbi moꝛātur debitoꝛes pꝛesuppoſito di scrimine inter qsuetudines circa ius pꝛimogenituꝛe in istis no minibus ⁊ actionibus. C Sali.in.d.l.j.col.viij.dicit qđ siue cō petat actio ad mobilia siue ad imobilia, i dubio statutū oꝛiginis seruandū est,qꝛ actiones ⁊ noia cū extero q̄cta nō sunt bona ex tra territoꝛiū sita cū nō occupent locū sed sunt iura pſone cohe rentia eius ossibus affixa.l.ij.ff.pꝛo socio.⁊ in qcernentibus pſo nā poꝛioꝛ est locus oꝛiginis.l.libertis.§.pscripto.ff.ad municipa les. Tū qꝛ censent extra territoꝛiū vbi est pſona, licet nō sint in loco.l.gaius.in pꝛin.cū cōcoꝛdātijs ibi positis.ff.de lega.ij.licet quātū ad onus administrationis ⁊ curā ⁊ sollicitudinem q̄cūq̄ cēseant ex patrimonio loci celebꝛati q̄ctus vel vbi est fienda exa ctio.ff.de admini.tut.l.titiū ⁊ meuiū.§.tutoꝛis.⁊.l.quero.ff.de so lutio. Ecce qđ dicit Sali.in hoc pūcto. Ly.in.l.cū qstet.C.que res pigno.obliga.pñt.l.illā inducit ad questionē bāc satis con gruā pꝛoposito. Pone dicit qđ epꝰ Bononiensis habet de cō suetudine qđ ipse debeat habere oia bona clericoꝝ intestatoꝛuz que habent Bononie tēpoꝛe moꝛtis. Modo quidam clericus scholaris decedit ibi intestatus q habet instrumentū Bononie in quo est obligatus sibi quidam Flozentinus vel alius qui est in alijs partibus,nunquid epꝰ habebit istud instrumentū? Et ar guit qđ sic,p illū tex.qꝛ q obligat instrumētū vꝛ ⁊ obligare res i instrumēto cōtētas,vt ibi determinat in q̄cordātijs ibi allegatis p eū. Jn q̄riuꝫ qđ epꝰ virtute talis qsuetudinis nō possit istud debitū qsequi,arguit p tex.in.l.gaius seius.in pꝛin.ff.de lega.ij. ⁊ p ea q̄ notant in.l.seruum filij.§.eū qui.in glo.in versi.aliqñ.ff. de lega.j.subiūgit qđ hāc partē negatiuā tenuit Petrus,arg. d.l.gaius.⁊ nihil aliud certitudinaliter resoluit. C Reperio ēt Lap.in consi.xxxvj.qđ interserit cū allega.lxxx.col.ij.in fi.di cit quod vꝛ q̄ noia debitoꝝ nō debeant dici localia,sed sunt vbi
7 cunq̄ locoꝝ.l.si fideiussoꝛ.§.q̄ctu.ff.de iudi.† Jura enim q̄ sunt incoꝛpoꝛalia vbiq̄ vident esse.l.fi.C.de pꝛescrip.lōgi tēpo. Tñ contrarium qcludit,qꝛ imo noia debitoꝝ ad eū locū ptinent vbi exactio de iure ⁊ facto fieri pōt,vt si ibi est collata solutio ⁊ ibi reperiat debitoꝛ.l.ex facto.§.reꝝ.ff.de heredi.institu.⁊.d.l.que ro.ff.de solutio. Nō obstat quod noia nō sunt in loco veꝝ est cir cunscriptiue, sed p effectum exactionis sunt in loco,ergo debitū mercatoꝛum Flozentinoꝝ in Jtalia contractum soluendū in Jta lia annumeratur bonis Jtalicis,contractum vero ⁊ soluendum in Anglia cōnumeratur patrimonio Anglicano.sunt verba foꝛ ma.Lappi vbi supꝛa. C Reperio deinde Alex.consi.xxxj.in. j.volu.vbi facit questionē satis conforмem nostre. Questio est. Quedaz mulier q̄ habitauit in aliquo loco certo p spaciuм.xij. annoꝝ ⁊ vltra,ibi decessit ab intestato sine heredibus,ideo do minus dicti loci habens ibi regalia iura vendicabat omnē suc cessionē mobiliū ⁊ immobiliuм ibi existētium. Et cum hoc erat ibi quidā debitoꝛ defuncte qui habitabat in alio loco,vbi etiam erat alius dominus habens regalia,querebatur vtrum istud de bitū esse dandum illi dño in cuius territoꝛio habitabat iste debi toꝛ vel alteri.Et pꝛimo arguit qđ nō dño loci in quo mulier diu habitauit p decisio. Petri ⁊ Bal.in.l.ex facto ꝓponebat.ff.de heredi.instituen.vbi qcludunt quod si aliqs habeat bona in di uersis territoꝛijs,quoꝝ quodlibet habet diuersam bursam fiscā lē ⁊ distictam ⁊ delictum cōmiserit taliter pp quod oia bona sua
8 vbicunq̄ sita publicent † vnusquisq̄ fiscus occupat bona sui ter ritoꝛij,qꝛ tunc habet loco heredis.l.tutoꝛis.C.ad.l.iuliam de vi publi.⁊.l.j.C.de bonis q̄ libe.l.nō intelligitur.§.cum ex causa.ff. de iure fisci.l.recusare.§.si fisco.ff.ad trebel. Et sic qlibet fiscus aget q̄ debitoꝛes sui territoꝛij sicut de duobus tutoꝛibus dꝛ, quo rum est administratio diuersa p certa territoꝛia,qꝛ vnus non se ipediet de eo quod qcernit territoꝛiū alterius.l.inter tutoꝛes.ff. de admi.tuto.l.q̄ro.ff.de solutio.Et ita fisci isti habebunt tanq̄ diuersi heredes.l.si certaꝝ.§.j.ff.de testa.cū alijs allegatis p eū. Tñ nō sunt coheredes nec inter eos hz locū ius accresc̄di p.l. quoties.⁊ ibi Bar.ff.de noua.cū allegatis p eū,faciunt q̄ dixi mus.s. C Scōo monet,qꝛ de nominibus debitoꝝ existentiū in aliquo territoꝛio iudicādum est,vt de bonis alibi situatis,p tex. in.l.tuto.§.heredes.ff.de admi.tut. C Tertio monet,fiscus ter ritoꝛij in quo habitauit nō habet hoc ius regale nisi ex pꝛiuile
9 gio,† qꝛ de iure sola camera imperialis habet istud ius.l.j.C.de bonis vacāti.lib.j.cū pluribus allegatis p eū,ergo cum ex pꝛi uilegio habeat nō extendet ad ea que sunt extra territoꝛiū suū, iuxta ea que notata sunt.s.argu.l.j.C.de summa trinitate.

Sed contrarium tenet ibi Alex.dicens esse pꝛobabiliozem sententiam. Pꝛimo p auto.Bal.in.l.mercatoꝛes.C.de commercijs ⁊ mer catoꝛibus,vbi dicit p illum tex.quod impatoꝛ cōfiscat bona mo bilia subditoꝛum existētia extra territoꝛiū suum,⁊ non imobilia. Ratio assignat,qꝛ mobilia cōcernunt personā illius cuius sunt, immobilia vero concernunt territoꝛiū.Et ita aliud in bonis mo bilibus ⁊ aliud in bonis immobilibus.Sed actio siue nomē cō petens ad rem immobilem equiparatur rei mobili ⁊ non immo bili.glo.in auc.de non alie.§.j.in ver.connumeranda.vbi dicit Ang.quod licet actio siue nomen debitoꝛis sit species distincta inter mobilia ⁊ immobilia,vt.l.quam tuberonis.§.pen.s.alleg.
10 † Tamē si queritur de effectu ipsius actionis,tūc illa iudicatur mobilis si datur ad mobile,alias si ad immobile reputaret res immobilis glo.in.l.j.⁊ ibi Bar.C.si aduersus trāsactio.cū alijs allegatis per ipsuz Alex.Et ita ergo dominus habitationis de bet succedere in nominibus debitoꝛum existentium extra terri toꝛium cum de rebus territoꝛij censeantur,⁊ maxime quādo ibi fuit contractus celebꝛatus, qꝛ si actio coberet territoꝛio,multo foꝛtius coberet illi in quo fuit contractus celebꝛatus per tex.in. l.titium ⁊ meuium.§.tuto.de admi.tuto.ff. C Secundo monet,

qz actio nõ circũscribit loco. l. gaius. ff. de leg. ij. cũ simi. Et ideo dicit Bal. i. l. j. ff. de sta. homi. qõ si dono tibi oia q̃ habeo Pe rusij actiones psonales nõ veniunt. Si ergo nomẽ debitoris nõ coberet territorio loci debitoris nihil obstat dño loci defuncti q̃ succedit i vniuersalẽ hereditatẽ defuncti quo minus habeat, cũ ẽt in iuribus incorporalibus succedat. l. heres oẽ. ff. de acq. cum
11 alijs ibi allegatis. ¶ † Tertio & vltimo moueẽ, qz actiones ita adherent ossibus creditoris qõ ab eius persona euelli nõ pñt. l. qs ergo casus. ff. p socio. Et ita cõcludit Alex. quod ad ipsum fiscũ loci habitationis spectat exactio huius noĩs ẽt debitoris exi stẽtis in alio territorio. Et ad allegata vnã tm̃ facit responsionẽ qõ hec pcederent qñ iste defunctus habebat diuersa patrimonia in diuersis locis & ita in alio loco habebat nedũ nomẽ debitoris, sed ẽt imobilia, quo casu censeẽ vterq; fiscus heres. l. tutoris. C. ad. l. iuli de vi publi. & ideo hoc casu ad diuersos trãseunt actiones actiue & passiue, qz dividi debent sicut fit iter heredes. l. p hereditarijs. C. de heredi. vel actio. vẽdita. cũ vulg. Et dicit quod Guil. de Cuneo, ita nõdet ad hanc. l. q̃rit. §. põt. ff. de penis. & d. l. si certaq;. Et ita ergo vr̃ velle Ale. quod ista noia debitoq; alterius loci censeri debeant eiusdẽ nature cuius sunt alieres q̃ sunt in loco in quo defunctus obijt. Et sic primogenitus in diuisione noia etiã existẽtia extra territoriũ vbi defunctus habitabat habebit prerogatiuã ẽt p̃m consuetudinẽ illius loci non loci vbi debitor. Ex pdictis vide Sali. & Alex. in opi. q̃ fortis, Lappũ aũt dissentientẽ. Amplectere quã partẽ volueris. Credo p nũc qõ opi. Sali. & Alex. sit verior, & quod seruareẽ in practica. Et ad q̃rmationẽ accedat qõ dicit Bal. in. c. j. de cõsti. extra col. pen. vbi q̃rit vtrũ princeps mundi possit dotare filias spurias, & arguit qõ nõ qz legibus viuere debet. l. princeps. ff. de
12 lega. Jn q̃rium facit † qz sufficit p ratione voluntas in principe. l. j. ff. de q̃sti. princi. & ideo vt refert dixit impatori quedã mulier cuius amplexus impator dicebat illicitos date si lubet lz, ex quo infert quod si dñs Barnabas habuisset in Mediolano plenitudinẽ potestatis potuisset donare amasijs suis bona existentia in territorio Mediolanen. vel noia debitoq; Mediola. qz iura ibi videntur possideri vbi est domicilium vel vbi reus sortit fortunã, quapropter ẽt seipsum obligare potuit. l. fideicõ. §. tractatũ. l. q̃ro. ff. de solu. l. j. C. vbi fideicom. peti põt, sunt verba Bal. facit quod not. dicit Panor. in. c. ex insinuatione. de iurepa. qõ si primogenitus succedat in hereditate, prout est de q̃suetudine Anglie succedet ipse primogenitus in iurepatro. indistincte. Et adde qõ idẽ tenuit Soci. consi. xxxvj. in. j. volu. colũ. iij. in fi. & seq. post Sali. vbi. §. vbi q̃cludit qõ dos instrumẽtarie debita cẽseẽ nomẽ & actio. ita quod reputaẽ de bonis existẽtibus in loco vbi morabaẽ illa cui debebaẽ. facit qõ voluit Flo. in. l. peculus. versi. Jtez
13 vr̃ hec lex fame. ff. de vsufru. † vbi dicit quod appellatione pecunie veniũt noia debitoq;. Vel dicamus p̃m supradictũ in pdicto suo tractatu qõ noia debitoq; dñt cẽseri p̃m ea p quibus danẽ, qa si ad mobilia sortianẽ naturã mobiliũ, si ad imobilia naturã imobiliũ, p hoc sequit in annuis redditibus qd dicẽdũ sit, colligitur p̃m Bal. in. l. inbemus. la grãde i prin. p illũ tex. C. de sac. sanc. eccle. cũ alijs allegatis p eũ, qz annui redditus inter imobilia cõputanẽ, cle. exiui. §. cunq; annui redditus. de ẽb. signi. in clem.

SVMMARIVM

1 Consuetudo iuris primogeniture an trahatur ad forenses. 5.
Doctor inter scholares forenses quomodo habeat iudicare.
2 Consuetudo cohabitantes vnanimiter ligare an debeat.
3 Statutum habilitans personam an liget forensem. 4.
6 Consuetudo est tantum localis, & subditos solum ligat.
7 Forenses an ligentur statutis.
8 Statuti vis extrema habilia considerat.
9 Statutum de instrumẽtis garẽtigiatis an trahatur ad forẽses.
10 Ciuis nouellus equiparatur forensi.
Reconciliatus nouiter non differt ab inimico.
11 Effectus limitatus insurgit ex causa limitata.
12 Ciuis adoptiuus quis dicatur.
Priuilegium equipollet nature.
13 Ciuitas & patria idem important.

¶ Questio decima secundi libri.

1 **Trum consuetudo** iuris primogeniture vnius territorij extẽdaẽ ad forenses. ¶ Querit vlterius
2 † supposita cõsuetudine qõ primogenitus in totum vel in bonã partẽ hereditatis paterne succedat, an filius primogenitus forensis ibi decedẽtis gaudebit hac prerogatiua. ¶ Et primo vr̃ dicendum quod non, quia preceptum imperatoris non ligat nisi subditos. l. j. C. de summa trini. ergo nec statutum. Et pro hoc facit glo. no. in. c. que cõtra. viij. distin. vbi habeẽ quod forenses & peregrini nõ ligantur q̃suetudinibus loci vbi viuunt, sed soli perpetuo habitãtes. Et ideo dicit ibi Arch. post Alb. Papiensem & Joan. Baldui. quod doctor iter scholares forenses nõ iudicabit p̃m consuetudinem ciuitatis, sed secundum iura communia. facit quod in simi. dicit glo. in. l. j. C. de summa trini. quod si Bononien. conueniatur Mantue nõ debet iudicari secundum statuta Mantue quibus non subest, & ibi idem dicit in scholaribus bonus pater Odoffredus, & ad hoc vide Fel. in. c.
2 quod clericis. de foro compe. ¶ † Jn contrarium facit, quia qui libet tenetur viuere secundum cõsuetudinem illorum inter quos conuersatur. c. illa. xij. distin. ibi Cardi. Alex. adducit illud vulgatum. Cum fueris Rome Romano viuito more. fa. tex. in cle. dignum. de celebra. missa. & ibi not. Cardi. de zaba. & Joan. de Jmo. quod vnusquisq; debet se coaptare moribus eorum cũ quibus conuersatur. Et hoc inducunt ad eos qui vadunt Catbaloniam, nam nõ peccant ibi comedendo carnes. Et idem de Papiensibus & alijs qui comedunt carnes Mediolani vsq; ad primam dominicam quadragesime, de quo per Christofozum porcum. insti. de iure natura. gen. & ciui. in. §. responsa prudentum, alias in. §. sed quod principi placuit, de hoc aliquid supra vidimus. ¶ Hanc questionem tangit Pet. de bellapertica gallorum iurisconsultoq; princeps. in. d. l. j. C. de sum. trini. & eũ suo more fideliter ibidem refert Cy. col. iij. q arguit in partes, & deinde distinguit post Pet. ponens amplã distinctionẽ comprehendentẽ materiam delictorum & cõtractuum quem per te videas. ¶ Albe. de rosa. ibidẽ tãgit. col. vij. in fi. Et refert aliquos sim pliciter dicentes quod sic. Sed dicit ipse, in q̃trarium facit illa. l. j. C. de sum. trini. & l. debitor. in fine. de pigno. ff. & nihil aliud dicit. Sed vide latius eundem Albe. in. j. parte statutoq;. q. xlvj.
3 & ij. parte. q. ix. ¶ † Hanc etiã questionem tangit Bar. in. l. cũctos populos, vbi distinguit dicens quod si verba cõsuetudinis diriguntur in plonã nõ habebit locum cõsuetudo in bonis istius forensis, sed succedunt filij equaliter. Ratio, qz vbi statutum loquitur personam habilitando vel inhabilitãdo non ligat forensem. l. j. in fine. ff. de tuto. & cura. da. ab his. Secus autem si loquatur consuetudo per verba que in rem diriguntur, tunc ligaretur forensis quo ad bona, qz statutum potest bona ligare. l. rescriptum. §. fi. ff. de muneri. & honori. l. an in totum. C. de edificijs priuatis. no. in. c. fin. de consuetudine. Et ita in simili distinguit in. l. aut qui aliter. §. fin. ff. quod vi aut clam. ¶ Baldus autem, licet sublatioribus & diffusioribus verbis, idem videtur tenere in d. l. cunctos populos. col. viij. ix. & x. presertim ibi, vlterius quero vbi concludit † quod statutum nõ potest habilitare personas
4 non sibi subditas, nec circa personam aliquid disponere, dicens quod. l. j. C. de emanci. libe. non ob. quia ibi potius statutum disponet circa modum forme quam circa ius persone, vel aliter dicit qõ quedam est habilitatio in qua cooperatur cõsensus, vt est prorogatio iurisdictionis & tũc potest, & sic procedat illa. l. j. quedam est habilitatio que non potest procedere per cõsensum hominis, & tunc secus, & de hac habilitatione loquitur in proposito. ¶ Sali. in ea. l. j. col. iij. & v. tangit de hac questione signanter ibi, quia proxime dicta loquuntur, vbi distinguit post relatã opi. Bar. Aut statutũ est permissiuũ aut prohibitiuũ. Si permissiuum. Aut eius quod iure communi conceditur, & tunc non est dubium, quia si non valet iure speciali valebit saltem iure cõmuni. Aut est permissiuũ prohibiti a iure communi, vt quod filiusfamilias testetur vel incapax institui possit, & tunc talis forensis agens virtute statuti nihil agit propter rationes ibi per eum assignatas. Aut est prohibitiuum eius quod est permissiuum in re communi, & tunc aut respicit rem aut personam, vt distinguit Bar. & Bal. Quando respicit personam, aut statutum continet rem odiosam aut fauorabilem, puta ne vir possit legare vxori sue vltra certam quantitatem, quod inductum fuit ne mutuo amore se spolient. ff. de do. inter virum & vxo. in princi. & tunc forenses astringuntur. Aut statutum continet rem odiosam, & non porrigitur extra territorium. l. ex ea. ff. de postu. Ex quo infert si statuto caueatur quod femine nõ succedunt cum masculis, tale statutum forenses non ligaret, & hec distinctio fuit Barthol. & Bald. prius ibidem sub longe ampliozibus & diffusioribus ver
5 bis. ¶ † Vide de hac questione in indiuiduo Joan. de Jmol. in capi. cum olim. de cle. coniugat. in fine. vbi dicit. Est consue

tudo

tudo in aliqbus partibus qđ primogenitus succedat in totū, an trahaī ad forensem existētē in loco. ⁊ qcludit qđ si qsuetudo vel statutū habeat qđ res moriētis deveniāt ad primogenitū, tunc si ibi forēsis moriaī relictis rebus aliqbus ⁊ filijs habebit locū in talibus rebus, qz statutū dirigiī ad res que sunt subiecte statuenti, secus si diceret primogenitus succedat, qz tūc nō qđben dit forensis, qz nō est subiectus statuenti. ⁊ ita reddit ad di. barto. ⁊ Bal. s. relatā. ¶ Bñs Jas. de Mayno in lec. d. l. j. colū. ix. ⁊ in repe. eiusdē. l. col. xxj. ℣. ij. dubiū est. Refert in ħ pūcto diversitatē opi. ⁊ dicit qđ Ja. de are. in quadā sua disputatio tenuit qđ forenses nō qđprehendunt statutis ⁊ qsuetudinibus locorū, ⁊ idē tz Old. qsi. ccxlviij. vbi facit mētionē de qsuetudie civitatis Parisiēn qua hz qđ marito premoriēte dimidia pars lucri p maritū acqsiti durāte matrimonio applicaī vxori supstiti. ⁊ ibi qcludit qđ forēsis existēs in vrbe Paris iē. nō ligareī illa qsuetudine, qz qsuetudo est localis ⁊ nō ligat nisi subditos C. q̄ sit lō. qsue. l. ij. ff. cōmu. predio. l. vēditor. §. si qstat. ⁊ exp̄sse di. xij. c. illud. Sed do. Jas. ibidē dicit qđ Barb. Ful. ⁊ Saly. ꝯrīū tenēt, ⁊ pseq̄t de validitate testamenti illius loci an sit
6 validū, de q̄ qōne vide dicta p eū, †qz nihil ad ppositū. ⁊ ad. l. j. de emā. libe. dicit qđ lz nullus aduertat tū nō ꝓbat q̄ꝫnis per Bar. ⁊ cōiter doc. ad hoc inducaī qđ forenses ligant qsuetudine alterius civitatis, qz ibi tex. exp̄ssam facit mētionē de forēsibus, nos aūt loqmur qū nulla fit mētio. Sed sustinēdo Bar. dicit qđ rīndendū est sic, ⁊ fateī se aliter rīndere nō posse, qđ licet tex. faciat mētionem de forensibus, hoc nihil est, qz nō pōt i forenses aliena qsuetudo statuere, sed ibi determinaī qđ in his q̄ sunt vol taric iurisdictionis ligant forenses vt est emācipatio, secus in his que sunt inrisdictiōis qtētiose, puta q̄ in inuitū recdunt, vt. l. ij. ⁊ ibi gl. ff. de offi. pcō. ⁊ lega. vt sumus in ppositō. ⁊ ad alia fundamēta Bar. rīndet. vide p eū. ¶ Repio Pan. in. c. qđ clericis. in. vj. col. de so. qpe. vbi tz cū Bar. vbi. s. ex q̄ formaliter infert qđ si statuto aut qsuetudine caveaī qđ primogenitus succedat in certa pte nō ligabiī forensis, secus si dicat bona defuncti ad primogenitū p tali pte deferant, ⁊ ibidē qsil. lxxv. ¶ Alex. de imo. hāc. q. tangit in. v. col. qsi. xliij. vbi cōcludit in facti qtingentia, de qua ibi qđ statutū ferra. nec ligat nec ligare pōt forensem inducens expresse ad questionem hāc de primogenito, ⁊ ad qfirmationē adducit Cal. qsi. xxxij. ō testa. ⁊ eius dicta refert tanq̄ Cald. tū vere illud fuit qsil. frā. de Rampo. vt pz ex prin. ⁊ subscriptione illius qsi. vltra istud qsi. Alex. vbi. s. plura scripta doctoꝝ adducit signāter Cy. i. l.
7 j. vlt. q. C. que sit lon. qsue. †vbi tz qđ si statutū sit Imo. vt nullꝰ possit blada extrabere qđ Bonoñ. nō tenebūtur stare illi statuto. Nec ob. l. si pēdentes. §. si quid cloacariij. ff. de vsufru. qz ibi non dicit qđ esset forensis. Itē p hoc adducit Guid. de Suza. in. q. statutoꝝ, q̄ incipit, sed pone questionē, ⁊ alia qōne incipiē te, qō talis est Bonoñ. quentus. vbi in vtraq̄ dicit qđ forēses non ligant statutis qz cū nō qprehēdant quo ad hoc vt nocere eis possint, nec qprehēdāt quo ad ħ vt ꝓdesse possint ar. l. fi. C. de fruc. ⁊ litiū expē. ⁊. l. j. C. cōia divi. ⁊. l. in sacris. C. de proxi. scri. ⁊ iniquū esz vt haberet emolumētū ex statuto ex quo lesionem habere nō qpellit. arg. l. i. §. pro. ij. in fi. C. de cadu. tol. pro quo vide Albe. in. ij. p. statu. q. ix. ¶ Adde et qsil. Soci. cc. liiij. vbi p hāc eādē rōnem, ita voluit, ⁊ ibi in fi. adducit Bar. in trac. repesaliarum in. v. q. princi. col. j. vbi dicit qđ forenses q nō ligant statutis nō gaudēt beneficijs statutoꝝ, vt et voluit Pau. de ca. in. l. oēs populi. ad fin. ff. de iusti. ⁊ iur. vbi dicit se semel respondisse Bononie, vbi erat statutū qđ villa teneaī ō dā. dato si ignoraī a quo datū fuit qđ forensis cui datū erat dānum non gauderet beneficio illius statuti. Adde etiam ad predicta qsi. ccxlj. col. v. in fi. vbi idē dicit vt. s. ⁊ alleg. Ang. con.
8 lxxiij. inci. in statuto Florentino, ⁊ Ro. qsi. ccccxxxiij. ⁊ Pau. de cast. qsi. cccxliij. †Hec igiī bene faciant ad qfirmationē eorum que dicunt p Alex. vbi. s. ⁊ ideo pfecto Alb. ibidem col. v. ver. ex hac ratiōe recte dicebat qđ Bar. nō somniauit ponē do dīam vbi verba statuti dirigunt in psonā vel in rem, immo fortius dicit Alex. vbi. s. qđ q̄ꝫnis is de cuius successione agitur nō sit forēsis, tū hoc satis est, vt pson que succedūt sint forēses, qm̄ ad hoc vt sequaī ligamē statuti aut qsuetudinis opus ē vt vtrūq̄ extremū sit habile. ¶ Nouissime p ampliori explanatione huius qōnis repio Rochū de curt. in repe. c. fi. de qsue. q. xij. princi. monētē qōnem. vbi et qcludit qđ qsuetudo nō ligat forenses rationē assignans, vt vnaquaq̄ prouincia suo sensu abūdat. c. certificari. de sepul. ⁊ hoc satis late examinat, ⁊ rādem col. v. limitat qm̄ qsuetudo disponit circa psonas, secus au
9 tem si disponeret circa res ꝓm Bar. s. alle. per quam limitationem expresse infert qđ si statutū disponat qđ bona decedentis deferant ad primogenitū, tūc tale statutū qprehenderet forensem decedentem qui ibi haberet bona, ⁊ pro hac resolutione cō muni adducit multos doc. hanc opi. firmātes, ⁊ signanter Soci. in qs. ccxxxi. vbi qsuluit qđ si statuto aut qsuetudine caveaī qđ instrumentū habeat executionē parātā non habebit locū in
9 forensi, qz nō vteī privilegio illius statuti. †Nec ob. si dicatur qđ modus exequēdi qcernit processū ⁊ ordinē ꝓcedendi, ⁊ ita qđ sint seruanda statuta loci, iuxta no. per Bald. et in materia executionis in. d. l. i. C. de sum. tri. ver. viso de iure psone, ⁊ eum dē Bal. in. l. i. C. de qfes. ⁊ Bal. et in pluribus aliis qsilijs citat. ⁊ p hoc alleg. tex. in. l. missi opinatores. C. de exac. tri. lib. x. qz rñdet Soci. vbi. s. qđ in qcernētibus ꝓcessū vbi datur aliquod beneficiū voluntariū nō extenditur ad forenses nec forensis potest vti eo ꝓm Pau. de ca. qsi. ccxliij. vbi formaliter dicit qđ si statutū inducit certū modū ex privilegio seruādū in iudicijs, forensis nō dz eo vti sicut nec subit onera cōitatis. arg. l. si vnus. §. si vnus. ff. p so. ⁊ ad hoc adducit Lud. Ro. qs. ccxxij. alias. ccxxiij. ⁊ Ange. qsil. lxviij. alias. lxxij. vbi inter cetera duobus iuribus monet. s. p. l. i. in fi. ff. ō tu. ⁊ cura. da. ab his. ⁊ c. ecclesia. s. Ma. de qsti. extra. Aduerte qđ qsi. Soc.. de quo. s. fecimus mētionem nouissime repetitur. qsi. cxx. nec discrimis reperies vnum iota. ⁊ adde aliud consil. ccxcij. ad princ. de quo tū statim faciemus mentionē. ¶ Sed redeamus ad dicta Rochi de curt. quem. s. retulimus. dicebat ergo Rochus vbi. s. qđ primogenitus forēsis gauderet prerogatiua statuti aut cōsuetudinis quando statutum aut qsuetudo est scripta in rem, secus si in psonam. ex quo inferebat Bet. de anch. male dixisse in. c. canonū. xij. ver. iuxta predicta. de qsti. extra qđ cōis est resolutio ꝫ Bar. ⁊ Bal. qz vt ex precedentibus videmus aliter est, ⁊ ideo qclusio est cōis cū Bar. ⁊ Bal. qcqd dicat Bet. ⁊ hāc qclu. cōem dicit esse verā. Rochus et in cive novello, qz
10 †qđ dicitur de forensi hz locū in cive novello. l. q cū vno. §. ff. de re mil. q̄ꝫ ad hoc facit singularem Lud. ro. sin. lxxiij. vbi adducit Bal. in. l. data opera. C. de accu. p hoc et adducit Roch. Barb. in. d. c. canonū. col. xiij. ⁊ do. Ja. in. d. l. i. C. de sum. trini. col. xvj. Aduerte tū qđ qcqd dicat Roch. s. Lud. d. l. q cum vno. §. fi. non facit sing. immo reprehēdit eos q singulare illam faciūt, qz p hoc dicit esse tex. in si. in. l. qui cōmeatus ad fi. ff. e. ti. de re mil. ⁊ vltra eū adde bonū tex. in. c. accusatores. iij. q. v. ibi nudiustertius ei inimici fuerūt, vbi ꝓbaī qđ paria sunt, esse inimicū ⁊ nouiter reconciliatū. ⁊ hunc tex. multū extollit Joan. de ana. ⁊ Fely. in. c. cū oporteat. de accu. sic intelligens ⁊ restringens. §. item qđ inimicitias. insti. de excu. tut. ⁊ l. athlete. §. remissionū. ff. de exc. tu. sic ergo in simili paria sunt, esse forensem vel civem novellū. ¶ Ex predictis igitur vides resolutionē esse cōem quod regulariter statuta ⁊ qsuetudines locoꝝ non ligant forenses qñ sunt scripta in rem, secus si in personaꝫ. Amplia hanc conclusio. vt procedat sive in favorabilibus sive in odiosis. Alberi. in. ij. parte stat. q. ix. Alexā. consi. xliij. de hoc ample. s. diximus.

¶ Limita tripliciter. Primo qñ qsuetudo eēt limitata exp̄sse ad cives ⁊ psonas civitatis in qua est qsuetudo, qz esto qđ prohba statuti aut qsuetudinis essent scripta in rē, tñ dīt intelligi ⁊ modificari ex limitatione subsequēte. ar. l. fi. C. de testa. ⁊. l. in
11 agris. ff. de acq. re. do. †limitata. n. cā limitatū oz ꝓducere effectū, vt no. in. l. age cū Semi. C. de transl. ij. ff. de ser. expor. ⁊ ibi Bal. l. cū seruo. ff. de ꝯbē. emp. Scdo limita nisi qsuetudo aut statutū respiceret vtilitatē cōem, qz tūc esto qđ esset scripta in psonā ligaret forenses, vt qđ nullus vendat pisces mortuos. ar. l. j. §. cura carnis. ff. de offi. prefec. vt ita notabiliter dicit Cy. i. l. j. C. ō sum. tri. col. iiij. post Jac. de Ra. Cōsidera p hāc limi. si statutū de primogenito posset extēdi ad forēses quasi versetur vtilitas publica in defensione iuris primogenite. aliq voluerūt dicere qđ sic, ħ certe nō video publicā vtilitatē resultātē, immo potius dijudicarē incētiuū iacture ⁊ seminariū discordiaꝝ, vt j. ōducem⁹. Tertio limi. nisi forēsis i loco statuti aut qsuetudinis bīet domiciliū, tc. n. rōe domicilij vti possz būficio statuti aut qsuetudinis, ad ħ vide Soci. qs. cccxxxj. co. vj. p. l. i. ff. ad mn. ⁊ qs. ccxlj. col. v. in fi. exp̄ssius ⁊ in indiniduo eūdē Soci. qs. ccxcij. vbi in ptes arguit, ħ tādē hāc ptē firmat ⁊ multis corroborat vt videbis p eū, intelligēs tñ ⁊ ōclarās ħ vex q̄ꝫtū ad bona sita in territorio illius statuti aut qsuetudinis, qz q̄ꝫtum ad bona alibi sita fuerāde erūt qsuetudies aliox locoꝝ, vt. s. et ample deduxim⁹. Pro hac limita. videaī Roch. de cur. vbi

supra col. vj. ℣. iiij. limita. vbi inter cetera adducit Pet. de an cha. in. c. canonū. ℟. alle. de ẏsti. extra . vbi dicit q̄ ista est cōis sentētia. alleg. ēt Pau. de ca. ẏsi. ccclxxvij. adducit ēt Ja. bu. Alb. Bal. Saly. in. l. i. C. de sum. tri. Jo. ō ana. ẏs. iij. ¶ Certe in hoc nō video magnā difficultatē, q̄ istud vī mihi textualiter decisum p. l. i. in. l. i. in fi. ff. de excu. tut. ⁊ cur. da. ab his. vbi dicit tex. eis tm̄ p̄mittit q̄ sunt eius p̄incie vel domiciliū habent ⁊ ita tex. equiparat eos qui sunt alicuius p̄incie ⁊ eos q̄ ibi do
12 micilium habent. ¶ †Sed adde fortius q̄ idē sit in eo qui est in cinem receptus quī appellat cinis adoptiuus. C. de appel. ⁊ Rapha. comē. ⁊ Bar. in. l. si is q̄ p̄ emptore. ff. de vsucap. Cy. expresse in. l. i. C. de his qui veniā eta. impet. vbi dicit q̄ si statu tū vult q̄ō oēs ciues habeant tale p̄iuilegiū forensis receptus in cinem habebit vt originarius p̄ text. in. l. sed si hac. §. sed ⁊ si ius annullor. ff. de in ius voc. Bal. in. l. iij. §. hec verba. ff. de ne go. ge. vbi dicit q̄ō si statutū punit offendentez ciuē certa pena punit ēt offendētē receptū in ciuē, q̄ p̄iuilegiū eqpollet natu re ꝑm Jo. an. in. c. fi. de ẏsue. in. vj. in nouel. ⁊ hoc in fauorabi libus ꝑm Bal. in. l. cines. C. de incolis. li. x. l3 ipsemet Bal. ēt in odiosis, ita tenuerit. De hoc vide ample p̄ do. Jas. in. d. l. si is qui p̄o emptore. col. lxviij. vbi inter cetera refert Ang. in. l. adoptiuū. §. patronū. ff. de in ius vocan. vbi dicit p̄ illum tex. q̄
13 † bñficia q̄cessa ciuibus q̄tinētia honestatē extendunt ad illos q̄ sunt recepti in cines, ⁊ dictis Jas. adde. Bar. ⁊ Bal. in. l. iij. C. de natu. libe. vbi colligūt q̄ ciuilitas ⁊ patria idē significāt ⁊ importāt, adde ēt tex. in. l. si in patria. ⁊ ibi no. Bar. C. de in co. lib. x. ⁊ p̄ hec erit ad saturitatem examinata hec. q.

℟ SVMMARIVM ℟

1 Primogenitus laicus vtrū ẏsuetudinaria p̄rogatiua in p̄e iudicium secundogeniti clerici gaudeat aut religiosi. 9. 12.
2 Statuta generaliter loquentia qualiter admittant clericos.
3 Vassallus p̄opter clericatum an debeat admittere feudum.
4 Lex subditos tantummodo ligat.
5 Consuetudo grauosa ecclesijs an liget clericos ⁊ ecclesias ⁊ mi nores. 14.
6 Statutū per p̄teritum perfectus quid significet.
7 Inclusus excludit excludendum.
8 Clericatus supueniētia an ⁊ qñ causam p̄ius inchoatam coraz seculari impediat.
10 Statutū q̄ō agnati excludāt feminas an p̄eindicet monarche tempore statuti facte.
11 Statutū de masculis feminas excludentib⁹ an vocet clericos.
13 Ecclesia quid ⁊ quando p̄o se acceptare potest ⁊ contra se nō tenetur.

¶ Questio. xj. secundi libri.

Sed queritur quid si scō'

1 genitus † sit clericus ⁊ primogenitus laicus vtrū p̄i mogenitus ẏsequet̄ iura p̄imogeniture ẏsuetudi naria in p̄eindiciū secundogeniti. ⁊ ꝑfecto hec questio clarissi mū hz discrimē a qōne illa de qua supiore libro diximus. Utrū clericus iure p̄imogeniture gaudere debeat. Nā ibi agit ō fa uoz clericoz ⁊ lucro captādo hic de ꝑiudicio ipsoz. Idcirco lō ge maioz vī esse ratio vt ibi ẏsprehēdant̄ in fauoribus quā hic in odiosis. Odia enim conuenit restringi ⁊ fauores ampliari vul gatis iuribus. ⁊ ideo no. dicit Host. in. c. fi. ne cle. vel mo. in fi
2 ne. Queso nō odiosū, sed fauorabilē inuenient te fauorē. † Hic dicit Bal. in. l. cūctos populos. C. de sum. tri. ⁊ fi. cath. xj. col. q̄ statuta generaliter loquētia includūt clericos inclusione fa uorabili, sed nō odiosa. ⁊ ideo parcāt mihi qdā q̄ in suis interp tationibus alleg. Jo. an. in regu. sine culpa in mercu. p̄miscue ad vtrāq̄ qōnem, q̄ inaduertenter ꝑfecto alle. Nā vt oculari fide ẏstare pōt in predicta reg. col. pe. ver. q̄ in preceden. art. nō illam monet qōnem, sed hāc de qua in presenti agit, qī. s. se condogenitus est clericus. Utrū ẏsuetudo iuris p̄imogenitu re sibi p̄eindicet, longe. n. diuersa est ratio. ⁊ ibi Jo. an. arguit in partes ex cuius dictis aliqua hic inseremus ꝑ ampliori elucī datione huius qōnis. ¶ Et primo q̄ p̄eindicet ẏsuetudo de p̄
3 mogenitura loquēs ō clerico scōgenito arguit, † q̄ pp clerica tū vassallus feudū ꝑdit, vt est tex. iūcta gl. in. c. vnico. ō vassal. mil. q̄ ar. belli. depo. c. vnico, an mut⁹, vel alias imp. cū alijs si. tex. ¶ Idē scō. ex quo clerici ẏsuetudines ꝑ se recipiūt ergo ēt debēt recipe ꝑ se. c. fi. de vi. ⁊ hone. cleri. Et p̄cipue dicit Jo an. an. q̄ ẏsuetudo talis est sup eqtate fundata. s. ne patrimo nia annihilen̄ se remittēs ad ea que scripsit in. c. lz de voto. ex tra. ⁊ plura ēt ad corroborationem refert de qbus vide p̄ eum. ¶ Tertio q̄ quoz est eadē origo eadē est rō. c. j. de cle. pere grī. c. ex pte. de deci. cū si. lo. sed oēs nascimur nudi ⁊ laici. c. si cut. xliij. dist. nec quis nāliter clericus est, imo nec infanti ẏfer tur ordo. c. fi. de tēp. or. in. vj. ergo eque ligabit ipsos clericos, q̄ clericatus nihil addit vel aufert quo ad ius alterius siē nec
4 baptismus. ¶ † In ōriū arguit, q̄ fit eqparatio legis ad ẏsue tudinem. l. de quibus. ff. de leg. cū si. Sed lex non ligat nisi sub ditos. l. fi. ff. de iurisd. om. iudi. c. fin. de ẏsti. in. vj. ergo ⁊c. quod clerici nō sunt subditi ꝑbat̄ in. c. si diligēti. de fo. ẏpe. cū si. nā diuisum impiū cū Joue Cesar hz. c. nonit. de iudi. cū si. ¶ Se cūdo statuta minoz nō ligant maiores. c. cū inferior. de maio. ⁊ obe. sed clerici maiores sunt laicis. l. iij. C. de sum. tri. ⁊ iō antiq tus plebiscita nō ligabāt nobiles. l. ij. §. demū. ff. de ori. iur. §. ple biscitū. inst. de iu. nā. gē. ⁊ ciui. ⁊ hec duo fundamēta in effectu p̄ius fuerunt Cy. in. l. ij. ad fi. C. q̄ sit lon. ẏsue. ¶ Tertio q̄ cō suetudo est grauosa ecclesijs, ⁊ ita nec ecclesias nec clericos li gat. c. ecclesia. s. Marie de ẏsti. cassa. de sac. san. eccle. cū si. c.
5 j. de ẏsue. extra. † Jtē q̄ ista ẏsuetudo est irrationabilis, q̄ au fert ius alterius. ⁊ ideo reprobāda. c. pe. de ẏsue. ¶ Sz post h argumēta ẏcludit Jo. an. q̄ certe hec ẏsuetudo ligat clericos ēt in p̄eiudiciū eoz ꝑ alle. in. j. parte, alias sepius posset fieri fraus p̄imogenito, q̄ alius ꝑmouere⁹ ad ordines vt affectam notabilē fratris p̄imogeniti quotā hereditatis impediret, q̄s fraudes iura abhorrent. c. q̄sto. de diuortijs. l. in fundo. ff. de rei vē. Subiūgit q̄ō opi. Host. ⁊ sequaciū q̄ ōriā p̄tē fouēt ꝑcede ret q̄ī iam ante statutū, vel ẏsuetudinē erat clericus, ⁊ ita vult q̄ō si tpe ẏsuetudinis introducte qs iam fuisset clericus nō liga ret̄. ¶ Adde Prepo. in. c. ꝑ venerabilē q̄ fi. si. legi. eī. §. q̄ ātē
6 col. xxxij. ℣. vlterius ex ẏpa ꝑdictoz, vbi simpliciter trāsit cū hac resolu. Jo. an. ⁊ se remittit ad ea que refert se magistraliter dixisse in. c. q̄ō clericis. ō fo. ẏpe. ¶ Hāc. q. tāgit Frā. ō are. in. d. c. q̄ clericis. vbi dicit q̄ō ꝑdictā di. Host. ponit Bar. in. l. fi. ff. de pac. ⁊ Bal. in. l. deo nobis. C. de epis. ⁊ cle. vbi voluit q̄ si statutū excludit filiū religiosum a successione, ⁊ querit vtz
6 valebat distinguendū est. † Aut statutū logit ꝑ ℣bū p̄teriti p fecti, ⁊ sic significat actū ẏsumatū. l. i. ⁊ ij. ff. q̄ qsq̄ iu. nō vz sta tutū, q̄ disponit in eū q̄ est iam ecclesiasticus, q̄ō facere nō po test. xcvj. di. c. bene qdē. Aut excludit ingredientē ꝑ ℣bū imp fectū, ⁊ tūc vz statutū, q̄ iniecit viculū exclusiuū ante religionē. Nam ingrediens nō est adhuc ingressus. l. arboz ib. §. i. in gl. ⁊ l. qui duo. ff. de manu. test. ¶ Sed dicit Frā. q̄ō ista distinctio est multū dubia. Primo si qualitas legis vel statuti aut ẏsuetu dinis que debeat excludere attendit̄ inspiciēdū est tps quo de fert̄ succes̄. l. si cognatis. ff. de reb. dub. ſz eo tpe est clericus, er go ⁊c. ⁊ iō frustra distinctio fit. Aut statutū iniecit vinculū, an te clericatū, q̄ exclusio nō vī fieri, nisi quod tpe defert̄ hereditas sicut nec repudiatio. l. q̄ supstiti. ff. de acq. here. † Rō q̄ ꝑ
7 inclusum excludit̄ excludendū. Bar. in. l. ij. §. videdū. ff. ad ter. Sed primogenitus non pōt dici inclusus anteq̄ deferret̄ sibi successio nisi spe ⁊ ōstinatione q̄ spes ⁊ destinatio nō babēt cāz de preterito ꝑm Bar. in. l. bis pōt. ff. de acq. here. ⁊ sic dicit q̄ō de subtilitate nō vī ꝑcedere hec opnio, tñ in fi. dicit tenēdā eē opi. Joan. and. q̄ cōioz est. vide Jo. de imo. ẏsil. xxxv. colū. i. vbi ꝑ Jo. an. in. d. regu. dicit q̄ ciuis originarius Ferra. lz po stea factus sit ciuis Venetus nō gaudebit p̄iuilegio Venetoz in debitis ōctis tpe ciuilitatis Ferrarie. Per illā deci. Joan. an. vide ēt Fely. in. c. ecclesia. de ẏsti. col. xxxvij. Ibi. xv. que ro. dicēs q̄ō ibidē Ant. Imo. ⁊ Panor. hāc decisio. Jo. an. se quunt̄. ⁊ subiūgit ꝑm Panor. in. d. c. q̄ clericis. col. xij. q̄ vbi ius agēdi causaret̄ ex facto clerici vel quasi, vt q̄ cū eo fuit ō ctū vel ante cleri catū, tūc ex quo ius agendi est ortū ante cleri catū iudicabit̄ i vtroq̄ foro, ꝑm ius ciuile ꝑ tex. in. c. ẏstitut⁹. ō in integ. resti. ⁊ ad h̄ adducit ēt Jo. an. ⁊ do. Ant. in. c. j. ō obl. ad rōcinia Bar. in. l. i. ff. de pe. Bal. in. l. officialis. C. ō epis. ⁊
8 cle. vbi volūt ꝑdicti doc. q̄ † supueniētia clericatus nō impedit cām p̄ius inchoatā coraz seculari. Sed dictā decisio. Jo. an. li mitat ꝑm Cal. in dispu. inci. statute ciuitatis, vbi dicit q̄ō dicta decisio ꝑcedit in his que sortiunt̄ virtutē suā ante clericatū, vt est in p̄imogenitura, q̄ vt dicit ipse, ius p̄imogeniture ē icboa tū imo integraliter acqsitū ēt ante mortē patris ꝑm. d. Joā. an. vbi. §. secus in his q̄ habuerūt initiū ante clericatū ⁊ ẏsumātur postea, vt si statutum prohibet probari solutionem debiti ꝑ te

stes, ⁊

stes,ꝛ laicus post solutionem factus clericus velit ꝓbare ꝑ testes poterit,qꝛ nō ligaꝫ tali statuto,ꝛ actus ꝓbationis immínet tpe clericatus.ꝛ ita tꝫ Pet.de ancha.in regula,ea que.de regu.iur.in.vj.ꝛ dicit Fely.ꝙ ista declaratio est multꝫ necessaria,alias multa absurda sequerent,ꝛ de modo cognoscēdi effectum vinculi iniecti ante clericatū se remittit ad dispu. Ant. que incipit,stāte statuto municipali. ¶ Adde ēt Soci.consil. ccxlj.ij.col.in indiuiduo post Jo.an.in.d.regu.sine culpa. vbi dicit ꝙ stāte ꝙsuetudine qđ primogenitus succedat in regno, si tpe quo inducīt talis ꝙsuetudo,vel statutū secūdogenitus est ꝑsona religiosa nō afficīt talis secundogenitus, pro quo adducit
9 Lap.in alle.sua cēresima. † Plures ēt alios citat ita tenētes de quibus ad ipsum recurre signāter.in.vj.col.vbi iterato illō dictū Jo.an.de primogenito repetit rōem assignās, qꝛ statutuꝫ ligauerat secūdogenitū ad nō succedēdū,ꝛ detulerat ius primogenite primogenito quo iure primogenite sibi debebantur bona ēt a patre inuito,vnde subsequente clericatu nō potuit auferre ius quesitū primogenito.ꝛ ꝑ hoc adducit Pau.de ca.q hanc rōnem latius explanat ꝙsi.cccxxv.ꝛ subiungit qđ lꝫ talis spes succedēdi viuente patre nō videaꝫ esse ꝙsiderabilis, tñ immo est. Nā vt dicit Pau.de cast.in ꝑdi.ꝙsil.Filij habēt ēt viuentibus patribus ꝓbabilē spem succedendi,vt no. Bar.in.l. j.§.pater.ff.de acq.here.ergo nō pōt talis potentia ēt viuentibus parētibus auferri ꝛ sub aliqua ꝙditione alteri ꝙcedi.ar.l. statius florus.§.cornelio felici.ff.de iure fis.ꝛ.l.peto.§.prediū.ff.
10 de leg.ij. ¶ † Ad predicta vide ēt Jo.de imo.in.c. qđ cler.de fo.ꝙpe.extra nu.ix.vbi dicit qđ statutū disponēs qđ agnati excludāt feminas nō ꝓiudicat femine q̄ tpe statuti erat facta monacha,ꝛ ita tꝫ Sali.in.d.auc.cassa.col.pe.ꝛ vlt.vbi dicit ꝙ in facti ꝙtingētia determinatū fuit in ꝑsona epi Imo. ꝙ si statuto cauet ꝙ extātibus agnatis vsq̄ ad certū gradū cognati nō succedāt,clericus in sacris ꝙstitutus cognatus nō sit exclusus si ex tūc clericus erat ante statutū ꝙditū,vide do. Jas.in.l.plꝫ.C.de sac.san.eccle.vbi late de hoc.ꝛ latius qnā alibi,vide in indiuiduo Alb.brunꝫ in suo trac.de statutis feminas ꝛ cognatoꝝ li
11 neā ꝛc.arti.vj.ij.q.signanter.col.iiij.ad fi.vbi tꝫ quod † statutū quo cauet qđ extantibus masculis femine non succedāt compręhēdit clericos,ꝛ subiūgit maxie ħ ꝓcedere in eo qđ dicitur de primogenito,qñ ex statuto,vel ꝙsuetudine in successiōe pfertur vt excludat secūdogenitū ēt clericum ꝑm magis cōem opi. ꝛ hoc generaliter ꝓcedit ꝑm eū nō facta differētia. An statutū sit scriptū in rem vel in ꝑsonā vt distinguebat Bal. ꝛ post bal. Bapti.de.l.Seueri.in.d.l.cunctos populos.circa fi.ꝛ diffusissime ꝓsequī vt videre poteris ꝑ eū. ¶ Sꝫ vide Be. ꝛ Prep. in.c.j.x.di.vbi dicūt qđ si statutū,vel ꝙsuetudo est indifferens, qꝛ pōt se habere ad dānū ꝛ ꝙmodū,tunc ligat clericos ꝛ ecclesias ꝑm Bar.in.l.cūctos populos.C.de sum.trī.ꝛ fi.catb. tūc enim nō dī penalis. Pau.in.c.j.de ope.no.nun.in.iiij.no.sic est in ꝓposito,qꝛ si clericus sit primogenitus gaudebit iuribus primogenite , si scōgenitus,primogenitus in eius preiudiciū iuribus primogenite gaudebit.Lꝫ Bal.ꝫ hāc doctri. tenere videaꝫ in auc.cassa ꝛ irrita.C.de sac.san.eccle . Anto.de
12 but.in.c.fi.de vi.ꝛ bo.cleri.†ꝛ subiūgit ibidē Prepo.qđ Jo. an.distinguit in dicta regu.sine culpa,qđ an ꝙsuetudo vel statutū iniecerit vinculū ante clericatū vel nō,qđ tñ dicit esse verum ꝑm Host.in si.in titu.de ꝙsue.§.que cui.ver.sed pone.nisi ꝙsuetudo cōiter esset obseruata tam inter clericos quam inter laicos,qꝛ tūc ēt ad clericos talis consuetudo extenderet ꝑ.c. cum venissent.de eo q mit.in pos.ꝛ.c.cum causa de re iudi.

Ex predictis ergo vides resolutionez esse cōem qđ statuta laicoꝝ clericū secūdogenitū ligāt.ꝛ lꝫ videant velle cōiter doc.vt ꝓcedat hec ꝙclusio in his q tpe ꝙsuetudinis introducte clerici nōdum erant,tñ credo ꝙ vbi clerici ꝙsuetudine laicoꝝ ēt introducta post clericatū vti vellēt pro se qđ tenent ēt ꝫ se recipere, ꝑ quo vide gl.multū singularē.in.c. placuit.xvj.qō. iij.que vult qđ ecclesia nō pōt acceptare ꝑ se.l.bene a zenone, qꝛ nō acceptauit ꝫ se.de hoc vide Rochū de cur.in suo trac.de ꝙsuetudine.q.xj.col.v.ad fi.vbi dicit qđ lꝫ qñ ꝙsuetudo est fauorabilis clericis ꝙprehendat clericos,hoc verꝝ est dūmō cle-
13 ricus volēs vti statuto ꝑ se ēt acceptet ꝫ se,vide ēt Rochū eadem.q.col.ix.vbi ad hoc plura cumulat. ¶ † Tñ obstare videtur gl.in.c.nouit.de iudi.in ver.qcūq̄.vbi ecclesia pōt pro se legē acceptare,ꝛ ꝫ se acceptare nō teneꝫ,vt ibi ꝑ illā gl.etiaꝫ no. Panor.ꝛ ita ibi cōiter doc. Item qđ nō est ad sui postulationem ꝙcessum pōt quis ꝑ se acceptare,sed ꝫ se nō teneꝫ .gl.fi.ꝛ ibi Panor.in.c.ij.de mutuis petitio.gl.in anc. quas actio.C. de sac.san.eccle.in ℵ.excludunt. ¶ Sed rñdere potes ꝙ predicta ꝓcederēt in his que simpliciter sunt ꝙcessa ecclesijs in priuilegiū,qꝛ nō tenent ꝫ se acceptare,vt.ś.sed nos hic loqmur qñ nō in priuilegiū simplex,sed cōi consuetudine aliqd statuit,quo casu vel omnino repudiare, vel omnino amplecti status clericalis debet.argumen.eorum que habentur in rubro,ꝛ nigro. ff.qđ ꝙsq̄ iur.ꝛ pro hoc vide in indiuiduo quendā in reptorio Fely.in.c.iiij.ℵ.statutū qđ disponit.ꝛ ratio ibi assignaꝫ,qꝛ statutū istud se hꝫ ad cōmodū ꝛ incōmodū clericoꝝ.ꝛ ad hoc adducīt Panor.q ita tenet.in.c.constitutus.de in integ. restit.ꝛ d.c.j.de no.ope.nun.ꝛ vltra ibi alleg.vide Soc.ꝙsi.xlv.colū. ij.in nouis.vbi Soci.adducit Panor.cōsi.lxxij.ꝛ in his terminis procedit qđ dicit Jo. de imo.in.c.ceterum.de dona.colū.
14 j.†qđ ꝙsuetudo terre seu loci ligat ecclesiaꝫ sicut ēt ꝛ minores. Hodie aūt apud nostrates vꝫ esse sublata hec q̄stio,cū ꝙsuetudines nostre in eaꝝ publicatione ab ecclesiastico statu recepte sint. Ita qđ ꝑmiscue se habent ad clericos ꝛ laicos,ꝛ sic dubiū nō est clericos ligari,iuxta ea que dicit Prepo. i canone.j.in fi.x.di.post Host.in sum.de ꝙsue.ff.que cui.ver.sed pone.ad ħ vide Rochum de cur.in predicta.q.xi.col.iij.ver.j.igitur. vbi aliqua cumulat que ex te ipso videre poteris.

❧ SVMMARIVM ❧

1 Primogeniture ius an cōpetat filio impatoris primogenito.
2 Dignitates an debeant ꝑ electionē pluribus de eadem stirpe.
3 Imperium olim successione querebaꝫ.ꝛ quid hodie.34.
4 Filij imperatorum dicuntur Augusti.
5 Imperij ozigo,ꝛ de multiplicitate eius.6.7.
Veneti habent bullam exemptionis ab imperio.
8 Rex primus qui fuerit,ꝛ a quo electus.
9 Imperium quomodo ꝛ qñ electiuum factum est,ꝛ de eius trāslatione.10.11.
12 Italia quot annis fuit sine imperio.13.
14 Actus a principio est denominandus non a fine.
15 Impiū an sit trāslatū a Grecis in Gallos.16.17.20.22.25.
18 Imperij transferendi in Gallos causa.
19 Donatio facta prelato ecclesie ab extraneo intuitu cuius facta videatur.
Presūmptio habetur pro carta liquida.
21 Galli ab imperio sunt exempti.
Rex francie an dicendus imperator.
23 Possessionem ꝙtinuā probare volens quid probare teneatur.
Imperium quanto tempore fuerit apud Gallos.
24 Instantiam dare sufficit respondenti.
26 Electores imperij qui sint.ꝛ an electionis potestas in Germanos sit translata.27.33.
28 Generis appellatione an veniant nati ex feminis.
29 Nobilitas ex genere materno non procedit.
30 Mulier est familie sue caput ꝛ finis.
31 Imperij translatio in Germanos an valida fuerit.
32 Donatio remuneratoria ꝑ ingratitudinē reuocari an possit.
33 Imperij prima natura qualis.
34 Episcopi ante consecrationem an dicendi episcopi.
Doctor ante birretum an dicendus doctor.
35 Imperator proprie vngitur,improprie consecratur.
36 Impator ante coronationem administrat.
37 Electoribus imperij an sit prefixum tempus eligendi.ꝛ an possint vnum ex se eligere.
38 Electus an computandus in eligentium numero.

¶ Questio.xij.secundi libri.

Sed queritur vtrum ius

1 † primogeniture competat filio primonenito imperatoris,ita ꝙ imperialis dignitas eo iure sibi debeatur patre imperatore defuncto.ꝛ breuiter hodie dicendum est quod non,quia imperium electione ꝛ non successione queritur, vt est tex.apertus ꝛ famosus in.c.venerabilem.§.eos. de elec. extra. Ubi ita no.docto.signanter.Cardi.zaba.in.iij.nota.ad hoc adducens dictum Valerij.lib.iiij.c.j.vbi refert de Fabio Maximo quod cū ipse ꝙquies ꝛ pater annus ꝛ preannus ꝛ maiores consulatum gessissent,impedinit ne filius ꝙsularē gereret dignitatē non diffidens de ipsius viribus,qꝛ illustris erat,ꝫ ne

tandiu in vna familia ꝙtinuaret imperium. Pet. de anch. in ꝑ dicto. c. venerabilē. in. ij. no. fortius dicit multū singulariter ꝙ nedū imperiū nō debet ꝑ sucessionē, immo fortius nec ꝑ electio
2 nem pluribus de eadem stirpe, †qđ dicit vex generaliter in di gnitatibus ne videant dignitates hereditarie ꝯ. c. pe. eẋ de ꝑben. hmōi etenim electio videret esse quedā hereditaria succes sio qđ no. ꝯ catholicū regē Hispanie nuper i regē Romanoꝝ electum, ꝛ nepos esset nouissimi regis Rom. ¶ Ad hoc vide Panor. in. c. venerabilē. col. v. vbi dicit ꝙ dignitas que ōferꝛ ꝑ electionē nō dꝫ succesſiōe deferri pluribus de eadē domo, ne potius videaꝛ dignitas delata ex successione quā ex electione, ꝛ subiungit qđ ad hoc non aduertūt nonnulli imperiti, ꝛ laici, ꝙ sepenumero instāt, vt beneficiū aliqđ nō exeat familiā eoꝝ, allegantes antiqtatē ꝑ cā, dicentes qđ iandiu bñficiū illū semp fuit collatū alicui ō domo eoꝝ. Nā dicit ipse, hec sola allegatio potius dꝫ esse sufficiens ad impediendū collationem alicui de domo fiendam, nam si istud dꝫ seruari in dignitatibus secularibus, fortius in ecclesiasticis. arg. c. ad extirpandas. extra de fi. presſ. Hec sunt verba formalia Panor. aureis literis digna.
3 ¶ †Notāter. ſ. diximus hodie electione tranferri impiū ꝛ sic nō deberi iure primogenite ipsi primogenito. Nā antiqtus successione querebaꝛ ſm Azo. in sum. sua. C. ad leg. iul. de adul te. pro hoc est tex. in Canone. Adria. j. lxiij. dist. ibi ꝛ ad filios eius Cōstātinū Leonem Augustos Constātinopolim direxit,
4 iuncta gl. in verbo, Augustos, que dicit qđ †ēt filij Impatoꝝ dicūtur Augu. qꝛ sperabaꝛ qđ essent futuri impatores, ꝛ qđ sic impator dꝫ Augustus, qꝛ illius ꝓpositi dꝫ esse vt augeat, sic ꝛ si lius impatoris pōt dici Augustus, qꝛ ꝛ hoc ꝓpositū dꝫ habere cū habebit impiū, ꝛ ita ibi post gl. expresse no. Prepo. dicens ꝙ filius impatoris anteq̄ ꝑ electionē assumeret succedebat. c. in apibus. vij. q. j. ¶ Pro hoc vide Albe. de ro. in. l. si mortis. C. ad. l. falci. vbi expresse dicit ꝙ impiū antiqtus ꝓcedebat ꝑ successionē adducēs aliqua iura id ꝓbantia ꝛ signanter ꝙ Justiniano impatore q successit Justino adducit tex. in §. est ꝛ alibi insti. de dona. de Eneade q successit patri suo Enee, alle. tex. in auc. vt preponaꝛ nomē impatoris ad principiū. Idē ēt ostēdit de Pipino rege Fran. ꝛ filio suo Carolo, ꝛ Lud. filio Caro. ꝛ alij q oēs fuerūt successiue impatores Ro. vt bī in Lōbarda ti tu. de epis. ꝛ cler. l. de iniustis Tholemeis. ꝛ l. in ecclesijs. ꝛ ca no. ij. canonica. xxiij. q. vlt. ꝛ ꝑ hoc vī male dixisse Old. in ru. de officio comitis reꝝ priuataꝝ. C. vt volebat qđ impiū, nec sit, nec fuerit vnq̄ ꝑ successionē adeptū, de quo dicto meminit albe. in. l. bene a zenone. C. de quadri. prescri. colū. j. Sed ꝑ ampliori examinatione huius materie, vt luculenter dignoscamus qualiter impiū originē habuit ꝛ qūo ꝛ qñ de hereditario factuꝫ
5 est electiuū. ¶ †Sciēdū est prio qđ ardua fuit inter antiquos disceptatio ō imperij origine ꝛ initio monarchie terrestis, vt refert Car. de zaba. in. c. venerabilē. §. rex. de ele. extra. col. ij. ꝛ seq. vbi pulchra admodū disserit de mā ipij, ꝛ inter cetera q̄ ad ꝓpositū dicit qđ nulla pōt esse disputatio minus vtilis, qm̄ imperiū ꝓtim acqsitū fuit Roma. armoꝝ vi. ꝛ idē dicit de Monarchia Assyrioꝝ siue Babylonica, idē ō Macedonica, que floruit sub Alex. idē de Cartaginēsi sub Hānibale se remittēs ad Titū Liuiū. ij. de bello punico. ꝛ subiungit ꝙ ꝯ appellant Monarchie tñ nulla baꝝ dominationū fuit vniuersalis, qꝛ dicit ipse se nunq̄ legisse qđ Ro. totū orbē habuerit. ¶ Alb. de rosa. in. l. i. C. de sum. tri. ꝛ fi. catho. colū. v. idē ēt de origine imperij sentire vī, dicēs qđ Romu. impiū habuit a violētia ꝛ non a iustitia initiū, inbiungit tñ paulopost ꝑ longissimū ꝙsensum ꝑ uinciaꝝ ꝛ populoꝝ q volūtarie subfuerūt impio vitiū violentie purgatū fuisse in ꝙsensum. argu. l. ij. ꝛ iiij. C. de his q̄ vi metus ve rc. ꝛ hoc ꝙsiderato, dicit ipse, impiū iustū censeri pōt, ita qđ oēs nationes debent impatori obedire nisi exemptionē habeāt vt Frācigene, ꝑ qbus tex. in. c. ꝑ venerabilē. q fi. si. legi. extra. ꝛ idē dicit de Venetis, de qbus attestaꝛ Albe. vbi. ſ. se vidisse bullā aureā priuilegiū exēptionis ꝙcessum Buci ꝛ ciuitati Venetiaꝝ continentem de alijs exemptis vide eñdē Alb. ibidem.
6 ¶ †Pet. Bertrandi Card. Eduensis in suo trac. de origi. iurisdictionū. q. i. ample de hac materia tangit, ꝛ ibi dicit pagi. ij. ꝛ si aduertimus ꝓcessum sacre scripture inueniemus ꝛ clare qđ potestas iurisdictionis tpalis seu secularis tāq̄ ad quatuor Impia vcz Assyrioꝝ ꝛ Caldeoꝝ q̄tū ad primū. Medorum ꝛ Persaꝝ q̄tū ad. ij. Grecoꝝ q̄tū ad tertiū Roma. q̄tum ad quartum nō fuerūt a principio legitime introducta, ſz ꝑ violentiam vsurpata. Be primo imperio ꝓbat per illud quod bī Genesis. x. Be secundo ꝓbat per id quod bī Danieli. v. Be tertio per id quod habetur in prin. j. lib. Macha. de quarto puta roma imperio dico hoc patere ex Chronicis impij a violētia, hec quatuor imperia ostensa sunt Danieli in visione sub similitudine nō boium, sed bestiaꝝ, qꝛ nō insurrexerūt ꝑ viā rationis sed impetu sensualitatis quantum ad primam, sui originem. Si autē processu tpis hec regna aut impia reducta sunt ad statum legitimū opꝫ qđ hoc fuerit accedente ꝙsensu populi expresſo, vel interpretatiuo. ꝛ ita reincidit cum opi. Alb. ¶ Jac. de alua. in sua lectura sup feudis in titu. qui dicaꝫ Dux, Comes, vel Marchio. col. iij. ꝛ seq. plura elegantissime scripsit disserens ō
7 multiplici imperio, vt. ſ. diximus. †Sed vbi agit ō initio imperij tacuit dicens tm̄ qđ a solo deo dependet per tex. in. l. i. C. de vete. iure enuc. in prin. ꝛ. c. quesitū. xxiij. q. iij. cū alijs alleg. ꝑ eum, subiungens hoc esse verum secundum determinationem matris ecclesie ante aduentum Christi, qꝛ post aduentum eius imperium fuit apud Christum ꝛ eius vicarium. ſ. papaz. ita ꝙ non dependet immediate ab ipso deo cum transferaꝫ per papā in principem secularē. d. c. venerabilē. extra de elec. ¶ Sz ad uerte quod inquantū vult imperiū habuisse initiuz a Deo hoc est indubitatum, qꝛ certū est qđ non est potestas nisi a Deo ad Ro. xiij. c. cano. quū culpaꝫ. xxiij. q. vij. sed dicendū est ſm predictū Pet. Bertran. loco. ſ. alle. pagi. j. quod potestas ꝛ dominium regendi populum est a deo quantum ad initium, non aūt ſp quantum ad acquisitionem vel vsum, vcz quādo male ac qsitū, vel post acquisitionem homo male vtitur quod amplius prosequitur vt videre poteris per eum dicens, sic intelligi illud Osee. viij. c. ipsi regnauerūt ꝛ nō ex me. Principes extiterunt
8 ꝛ non cognoui. †Dicit etiam aliud verbū notabile quod q̄ꝫ a prin. quo deus hominem creauit dederit ei vt preesset piscib⁹ maris ꝛ volatilibus mūdi, ꝛ bestijs terre, vt dicit Gene. j. tamē nulli hominum cummisit specialiter dominium super alios homines, nec de hoc fecit speciale preceptum, nec spāliter ordinauit, ꝛ ita infert ꝙ non aliter auctoritas iurisdictionis secularis inter homines est a deo, nisi in aliquibus de quibus deus specialiter ordinauit ꝛ mādauit ꝙ preessent gēti, vt ō regno Israelitico, ꝛ ideo dicit habuisse legitimū initiuz eo qđ Saul primus rex fuit electus aucto. domini ꝛ ex ꝙsensu populi, ꝛ eo reprobato ꝓp inobedientiam Danid electus fuit a deo ꝛ vnctus ꝑ Samuelem, vt habetur. i. Reg. xvj. c. Filij ēt Danidis ei in regnū successerunt ex ordinatione Dei. ꝛ dicit Bertrādus vbi. ſ. qđ sicut priuilegia paucoꝝ nō faciunt legez communem, ita nec illud initium legitimum in regno Israelitico. facit vt ꝛ cetera regna ꝛ imperia dicantur habere exordiū legitimū. ꝛ ita ergo cōcludendum est quod auctoritas imperādi ab exordio vsurpata est, ſz populi consensu vt volunt predicti doc. facta est legitima ꝛ pro hoc vide Panor. in. c. venerabilem. col. vj. de ele. extra. vbi dicit quod illud ꝙ habetur. xxiij. q. i. §. i. Romani virtutibus quesierūt imperium, est intelligendum de virtutibus politicis non theologicis. ¶ †Inquantū autem Jac. de alua. ſ. dicit
9 quod post aduentum Christi imperium non dependit immediate ab ipso deo, vetus est problema ꝛ antiqua, vt aiunt, Rota sine contentio inter eos qui partes Ro. pontifi. ꝛ eos qui imperatorie celsitudinis fautores fuerunt, ꝛ maxime tpe Joā. pape. xxij. ꝛ successoris sui Benedi. xij. inter eos. ꝛ domi. Lud. ō bana. electum in imperatorem qui dicebat ꝛ constanter asserebat dignitatē imperialē non subesse pontificie, ita vt ille videns roma. ponti. plures edidisse constitutiones arrogantes sibijpsis superioritatez in imperatores, ecōtra predictus Lud. de bana. elegantem constitutionem edidit papalibus cōstitutionibus cōtrariam per quam statuit de consensu suorum procerum, ꝛ imperialis dignitas ꝛ potestas est immediate a solo deo ita quod nec pape nec sedis apostolice, aut alicuius alterius approbatione, confirmatione, auct. indiget vel consensu, ita quod contra presumptores aut presumptiue asserentes contrarium omnibus feudis que ab imperio detinent ꝛ omnibus gratijs, iurisdictionibus, priuilegijs, ꝛ imunitatibus ab ipso ꝛ predecessoribus suis ipso iure ꝛ facto decreuit esse priuatos ꝛ crimen lese maiestatis incurrisse penisque illius criminis subiacere. de qua constitutione Ludoui. vide Alberi. de rosa. in. d. l. bene a zenone. colum. vij. in fi. vbi predictam constitutionem de verbo ad verbuz refert, ꝛ de predicta constitutione Ludo. meminit post Albe. Pbi. de. in. c. nouit. col. v. in fi. de ind. extra. non est ꝑ sentis speculationis nunc in illū nodose difficultatis labyrinthuz incidere, sed brenitatis gratia recurrere ad Alber. ꝛ Legistas doc. in. d. l. bene a zenone. ꝛ ad cano. in. d. c. nonit. vbi cumulatissime comperies.

¶ Viso

10 **Uiso de initio** ⁊ origine imperij, † qz. ſ. dictū eſt aliqñ hereditariū fuiſſe, nūc oſtēdendum eſt qualiter de hereditario factū eſt electiuū. Circa qō in primis de tranſlatione impij diſcutiēdū eſt quū ex ea tandē factū eſt electiuū vt inferius dedu ceř. Aduertēdū eſt igiť qō dicit gl. in. d. c. venerabilē. qō cum eccleſia Ro. opprimereť ab Ayſtulpho rege Longobardoz̄ petijt auxiliū a Cōſtantino ⁊ eius filio imperatoribus, ⁊ cū nollēt eccleſie patrocinari, Stephanus papa ſcōs natione Ro. tranſtulit impiū in Caro. magnū filium Pipini quem Zacharias papa predeceſſor eius ſubſtituerat Hylderico regi Frācoz̄ ꝺpoſito, vt hz̄. xv. q. vi. c. alius. ⁊ trāſlatio illa impij ad Caro. magnū fuit anno dñi. dcclxxv. ⁊ ſubinꝺ git gl. q hoc Caro. coronatus eſt a Leone Papa. iij. elapſis poſt hoc decē ⁊ qnqz̄ an. ita expreſſe vult predicta gl. in ꝟbo, trāſtulit. Quā oino ibi ſequitur Hoſt. col. j. in fi. ſed Jo. an. dicit factā trāſlationē anno dñi. lxx iij. Alua. in titu. qs dicať, Dux, Comes, vel Marchio. in vſibus feu. dicit predictā trāſlationē factā fuiſſe anno dñi. dcclvj. ⁊ coronationē a Leone. iiij. anno dñi. dccc ij. dicēs hanc eſſe veritatem, vt pz ex annalibus Ro. pontificū. de hac opi. meminit Jo. de imo. in. d. c. venerabilē. in verbo, tranſtuli. in gl. lz Al-
11 na. non citet. † Ob hāc diuerſitatē Platinā inſperimus q pō tificū hiſtoriā elegāter ſingulariterqz̄ diſſerit, ⁊ ꝟ pfecto nullo tpis facto diſcrimine inter trāſlationem ⁊ coronationē ſic inqt. in vita Leonis. iij. pontifex Carolo optime de eccleſia dei merito aliquā gratiā relaturus, cū videret impatores Conſtātino politanos egre id nomē tueri, ⁊ ob eā rem vrbē ⁊ Italiā ipſam magnas calamitates paſſam, in baſilica Petri poſt ſolenni ſacra populi Ro. ſcito ac precibus ipſum Carolū magna voce imperatorem decernit, ac diademate donat ter acclamāte populo Ro. Caro. Auguſto a Deo coronato magno ⁊ pacifico imperatori vita ⁊ victoria. ⁊ paulopoſt ſubiungit. Pōtifex itē hominem inunxit ꝛc. ⁊ ita vult Platina tranſlationem factā fuiſſe ſub Leone. iij. ⁊ eodē tpe inunctionē ⁊ ꝙſecrationē.

¶ Cui plane aſtipulať Sabel. Eneadis oct. li. viij. cuius ꝟba tū p legētium ſubleuatiōe, tū qz̄ grauis ſunt ponderis ad literā referre non pigebit. Sic inqt. Leo pontifex inter ſacroz̄ ſolennia ſcito rogatuqz̄ Ro. popu. qui officij cā circūſtabat in Vaticano tēplo Heronie Ro. Jpa. ꝙſecrauit ⁊ inunxit. Cōſecratio illa facta eſt ad altare Baſilice, vbi loci accipit Carolus imperij inſignia. Mox illis inſtructus ad arā maximā tēpli eſt iūctus anno quā Carolus in Gallijs regnare cepat tertio ⁊ tri-
12 geſimo † cū Italia iam annos. ccc. ⁊. xxx. ſine impij nomine fuiſſet. Mansit mos idē in ceteris vt qui Auguſti nomē legitime recipēt a Ro. ponti. inūgereť, acclamatū ter ab vniuerſa multitudine, Carolo Auguſto ⁊ pacifico vita ⁊ victoria. ⁊ deinde ſubiungit creditū iam inde impij arbitriū apoſto. ſedis eſſe, qm̄ antea e celo dari credereť. hec Sabel. Sic igiť apte vides factā tm̄modo tranſlationē ſub Leone. iij. qcqd velit glo. ſ. alleg. cū ſequacibus. ſed cogita ſi dici pōt p ꝙcordia qō ſub Stephano ſcō huius nominis papa prima trāſſerendi Imperij in carolū cā extiterit. Mā Cōſtantinus imperator Ayſtulpho Longobardoz̄ rege Roma. eccle. pontificēqz̄ Stephanū. ij. vexante tanqz̄ iniuria ad ſe non ptineret auxiliari neglexit, id circo pipinus Caroli pater ad eccleſie patrocinium euocatus de Ayſtulpho victorioſiſſime triūphauit, quo defuncto Ayſtulpho ei ſucceſſit Deſiderius, nonas in dies eccleſie Roma. oppreſſiones infligens. Quare Adria. papa primus huius nominis approbante ꝙſilio decreuit ⁊ ſtatuit vt rex Pipini filius optime de eccleſia ⁊ Italia meritus Ro. patriciatus dignitate funge-
13 reť, creandiqz̄ Ro. ponti. qō magnū eſt, tūc tpis poteſtas ei cōceſſa eſt, † de quo eſt tex. in indiuidno in cano. adria. lxiij. diſ. ⁊ de hoc vide Sabel. Eneadis. viij. li. viij. pagi. ad fin. Mortuo Cōſtan. impera. elephātica ſpurcitie ſeu manis lepra adhuc ſedente Adriano, qui quatuor ⁊. xx. annis minus duobus menſi. Pontificatū geſſerat, ita vt tandiu qꝺiu Pet. in pontificia cathedra ſediſſe diceret, ſucceſſit ei filius Leo. hic, qz̄ ſacrilega rapina caput exornauerat carbunculi apoſtemate iuſtas ſui ſceleris penas luens interijt relicto Cōſtan. filio adhuc puero, cui mater Hirene impij gubernacula prudentiſſime moderata eſt donec pubes factus eſſz̄, quo pubere matre adminiſtratione ꝺfecta viqz̄ adeo impie inhumaniterqz̄ in eam populūqz̄ ſeuiebat vt ſub matris manu redactus luminibus priuatus ꝙiuēte populo in carcerē detruſus ſit. decedente Adria. ſucceſſit Leo. iij. ⁊ vbi hec de imperatore Cōſtantinop. ei nuntiata fuiſſent videns ſe Caroli ſtrenuitate in ſedē apoſto. trangille reſtitutū im-

perijz̄ quaſi imperatore deſtitutū, in Carolū acclamante populo tranſtulit, vt. ſ. retulimus, ⁊ ita vera ⁊ realis impij tranſlatio ſub Leone. iij. extitit. Sed ſaluari pōt gl. ſupius allega. ꝙſiderata origine qñ cepit Carol. bene de eccleſia mereri vt deduxim⁹. ⁊ pro hoc pōt adduci bo. tex. in. c. literis. de reſcrip. extra. vbi
14 pbatur, ⁊ p illum tex. colligit Pano. q † actus dz̄ denominari a pīn. ⁊ non a fine, lz̄ principium nō ſit neceſſitatiuū, ſed exhortatiuū ſolūmō, ⁊ ita male dixit Aug. de ancho. in ſuo tracta. ꝺ eccleſiaſtica poteſta. q. xxxvij. art. iij. vbi dicebat quod tempore Adriani tranſlatū fuit impium in Carolum per. d. c. adria. qz̄ aliud eſt patriciatus, de quo ibi, ⁊ aliud imperium, ⁊ eo tēpore adhuc erat imperium apud Grecos, vt. ſ. deduximus.

Super hac tranſlatione duo ſunt ꝙſiderāda. primo qō hmōi tranſlatio fortiſſimū eſt ar. pro op. Alua. ſ. alleg. qm̄ volebat imperiū poſt aduētū Chriſti nō a deo immediate, ſz̄ a Ro. ponti. dependere, alias vana hmōi tranſlatio fuiſſet, ⁊ caro. magnus in quem primo eſt trāſlatū imperium ⁊ reliqui ſucceſſores eius, ⁊ hi qui hodie impiū moderarenť, v ſurpatores eſſent, qm̄ oēs a Ro. pōtificibus impādi rōez̄ acceperūt. ⁊ ꝟ fundamētū facit Prepo. in. c. cū ad vex. xcvj. col. iij. vbi ample ꝺ illa ardua mā ſupioritatis diſſerit, ⁊ hāc ponderationē facit pa nor. in. d. c. venerabilē. col. iij. Scōo ꝙſiderādū eſt. An ꝟ trāſlatio fuerit facta in pſonā Caro. magni, ita q penes Gallos ex
15 pſona ipſius tranſlatū fuerit, vel penes Germanos. † Cū vt aſſerit caro. origine Germa. fuerit. Circa q repio doct. cano. de hac mā tractantes in opi. diuerſos. qdā in. d. c. venerabilē. de elec. pp illū tex. in verbo. in germa. dñt q ipiū in pſonā Caroli fuit tranſlatū in Germa. vt ſic poſt ipſius mortē ad ſolos Germa. deueniret, vt ſonat ille tex. ⁊ hāc opi. firmās Bal. ibidem infert colū. ij. q ſic impiū fuit trāſlatū in Ger. i. Theutonicos q de alijs nationibus nō pñt reges Ro. eligi, niſi reges Francie, qz̄ Caro. tante familie princeps fuit ꝺ Alemania, ⁊ ſic eius poſteri ſunt Alemani, ſunt verba bal. ¶ Sz̄ cū reuerētia bal. dixerim vr̄ aberraſſe, qz̄ lz̄ Caro. natione Germa. fuiſſet, nō tñ ſeqť regū Frā. poſteritatē vſqz̄ ad ſua tpa Germ. fuiſſe, qm̄ Caro. magni poſteritas in Lud. filio Lotharij defecit. Mā eo ſine liberis defuncto regnādi auctoritas ab Hug. Capeto vſurpata fuit, ⁊ ideo Hoſt. in. c. nouit. de iudi. col. v. in fi. in ꝟbo. noſcitur deſcēdiſſe repbēdit papā ex eo, qz̄ ibi dicebat q Philip. rex Frā. de quo ibi agebať deſcēdebat de ſtirpe Caro. magni, qz̄ id alienū eſſe a veritate pbat referēdo genealogiā. Haz̄ dicit ipſe Caro. magni genus in Lud. vt ꝓdixim⁹ ꝺfecit. poſtea factus eſt rex Hugo capeti q genuit Robertū, Rober. Henrī cū, Henricus, Philippū Phili. Ludouicū Lu. Phil. famoſiſſimū, ⁊ ita Phil. de quo ibi fuit. vj. rex de genere dicti Hu-
16 go. ⁊ nō de gñe Caro. † Tñ dicit q vt referť Hugo duxit i vxorē quādā de genere caroli mag. ⁊ ſic poſſet ſaluari tex. d. c. nouit. ⁊ dictū Bal. ſ. relatū. Mā xps eadē rōne de ſtirpe Dauid dř deſcēdiſſe, vt bz̄ Matt. j. c. ¶ Repio quendā hiſtoriographū, q mare hiſtoriaz̄ opus ſuū appellat, opus qdē exactiſſime elaboratū, lz̄ vulgari idiomate deſcriptū. hic in hiſtoria regis francie Phil. Beodati refert q p hūc Phil. vſqz̄ ad hodiernā tpa caro. magni proſapia in regibus francie ꝙtinuať, qz̄ hic Phili. duxit in vxorē quādā Jſabellā q̄ longa origine ex emergente filia caroli ſimplicis deſcēderat, ita vt hac rōne hodiernos reges francoz̄ a Germano genere denominat. ⁊ ſic eadem rōne nitiť, vt Hoſt. ſ. Sed an be ſaluationes ſint legitie. j. ne res intricēť, deducemus. ¶ Sed in ꝟrīū q. ſ. nō ſit a Grecis trāſlatum immediate impium in Germanos, ſed potius in frācos, aut Gallos tenuit cardi. de zaba. in. d. c. venerabilem. ſ. verū. in. v. no. dicens qō inquātū tex. dixit Ger. melius dixit frācos qz̄ carolus fuit rex frācie, ⁊ fuit imperator, ipſe ⁊ ſucceſſores reges francoz̄ p annos centū. ⁊ tres ⁊ ad tex. ibidē in verbo, germanos. dicit qō habuit reſpectū ad principium trāſlationis. ⁊ ita ibi vř tenere Jo. de imo. certe credo q card. vex dixerit qd aſtruere voluerit qdam Hiero. Bebuli erius, ſuo volēs eblā diri principi, in tractatulo q libertas germanie nuncupať, vbi Germanos gallis, neminē vero Gallū a chriſtiano natali Germanis imperaſſe certiſſimis claſſicoz̄ ſcriptoz̄ teſtimonij ꝓbare tentauit. Tentauit qde ſed vanis inutilibuſqz̄ ſuadelis, vt ſtatim luculentiſſime oſtendemus. Uerendūqz̄ ſibi erit, ne dum Germanos in libertatē proclamare voluit aſcribēde ipſis poſt bac ſeruitutis telam texuerit.

17 **Ut ad rem deſcendamus** † probo in primis cō-

clusionē nostrā. s. positā qđ a grecis in Gallos fuerit trāslatum imperium nō añt in Germanos. p tex. formalē. in. c. ego Lud. lxiij. di. in fi. ibi vel ad nostros successores reges Frācoꝝ, ꝛ ibi p illū tex. formaliter infert gl. qđ impiū prius Frācoꝝ fuit, sed postea Theutonici virtutibus ꝓmeruerunt impium, vt. xxvij. q. j. §. ex his in quos, dicit, hodie est trāslatū impium. extra de electio. c. venerabilē. ꝛ pondera qđ gl. Germanus fuit, ꝛ ideo Card. de ẓaba. in. d. c. venerabilē. §. vex. in. v. not. in fi. refert genealogiā Germanoꝝ quare Germani dicañ ꝛ dicit ꝙ Jo. gl. in. c. j. xxxij. di. exponit, qđ dicuñ Germani q̄si vexꝝ germē, qꝛ sunt veri nobiles. Sed dicit Car. Jo. gl. suscептū in hac lau de, qꝛ Germanus erat. hoc et elici pōt ex. d. gl. in. d. c. ego Lu. que dicit Germani virtutibus ꝓmeruerūt imperium per. d. §. ex his. vbi tñ text. de Romanis, ꝛ nō de Germanis loqꝫ, ꝛ sic ergo gl. ẓ amica patria fuit, vt naturale est. l. fi. ꝛ ibi Bal. C. si seruus expoꝛ. venerit. Bar. in. l. i. in. §. fi. ff. de iusti. ꝛ iur. ꝛ om nium charitates vna patria. s. cōplexa est, vt dicit Tullius in officijs, tñ magis ipsi hec amica fuit veritas, ꝛ ita habes Ger manū hāc ꝙclu. nostrā firmātē, cuius auctoritas sine ꝙparatio
18 ne maioꝛ est, quā istius grāmatici aut poete. ¶ † Jtē ꝓ ꝙside rāda est cā translationis que fuit, vt oēs historiographi fatenť ingenue ꝛ nemo ét inficiabiť qꝛ erat Galli de ecclesia beneme riti ob frequentia Ro. ecclesie subsidia imptita, vt vīs ecclesia huic populo ꝙgratulari desiderās. §. scripta suadente rōe i eo rum principem ꝛ regē imperiū transtulerit, ꝛ ita non taz in Ca rolū, quā i gētē gallicā facta est trāslatio. qđ eniz potuisset Ca rolus q̄ẓtūcūq̄ magnanimus, nisi gallicis copijs adiutus? nihil pfecto. ꝛ ideo dicit Aug. ꝯ Faustū. c. xxij. auctoritas belli est penes principem, ministeriū exequēdi est penes milites. Hinc dicit Vegetius de re mil. q desiderat pacē ꝓparet bellū, qui victoriam cupit milites imbuat diligēter. ꝛ sic ista donatio fcā censeť principaliter patrie. s. ꝛ gentis Gallice intuitu. ꝛ ꝓ hoc est tex. in. l. q ꝓpio. §. ꝓcurator. ff. de ꝓcu. vbi inducit gl. ꝯ am basia. Mediola. qui volebāt ꝙseq ipsis donatū ab imperato re Cōstātinopo. tanq̄ ꝓsonis suis, ad idē tex. ꝛ glos. in. l. sed si plures. §. in arrogato. in verbo, beneficio. ff. de vul. ꝛ pup. facit qđ dicit Jac. de ra. quem refert Cy. in. l. manifestissimi. in fi. C. de fur. ꝙ donatū ꝓesumit intuitu donatū ciuitatis, vt in epła liquet. in fi. C. de sum. trini. Jtē qꝛ ꝓesumēdū est qđ de militibꝫ ꝛ populo Gallico fecerit mentionē Imperatoꝛ in trāslatiōe, qꝛ ꝓesumit factū qđ prius erat faciēdū. l. ꝛ q duas. ꝛ ibi Flo. ff. de ver. vba. predio. quo casu qñ fit ꝙmemoratio ciuitatis, vel po puli nō acqrit solū ei cui dōatur, ẓ ét ipsi toti ciuitati ẓ Aug.
19 in. d. §. in arrogato. argu. l. cum aliquis. C. de iure delī. † Jtē qꝛ donatio facta ꝓlato ecclesie ab extraneo ꝓesumitur facta in tuitu ecclesie, ꝛ non ꝓlati tm̄. tex. in. c. reqsisti. de testa. extra ꝛ ibi Barb. col. x. vbi dicit qđ ex quo nō ꝓbať ꝯriū standum est hmōi ꝓesumptioni ꝑm gl. in. l. j. ꝛ. l. in testō. C. de testa. mil. cum alijs alle. p eū. Adde qđ ꝓesumptio hr̄ pro carta liqda. l. qcūq̄. C. de apo. pub. lib. x. l. i. C. de pe. Bal. in. l. i. §. i. in fi. C. ō rei vxo. ac. immo dicitur plene ꝓbare in his que sunt ꝙsona ve ritati. idem Bal. in. l. ij. col. ij. ff. de exc. tu. ¶ Tertia qꝛ esto ꝙ Caro. fuerit Germanus non seqť tñ qđ successores sui fuerint Germani. Nam filius Caroli magni qui ei in imperio succeſ sit, puta Lu. pius natus fuit i Gallia aqtanica, ꝛ ideo cū puer adhuc essẓ Aqtanie principatū iussu patris obtinuit vt in eius historia videre est. natus ergo fuit in Gallia, ergo Gallus, ꝛ nō Germa. p tex. formalē in. l. q ex vico. ff. ad muni. vbi dicit text. q ex vico oriundus est eam patriā intelligiť habere, cui reipublice vicus ille rñdet, facit ho. tex. in. l. i. ff. eo. ti. l. ciues. C. de incolis. lib. x. ꝛ idē de alijs regibus Francie imperatoribus pōt ostendi. ꝛ ideo dicam cū tex. in. l. assumptio. ff. ad muni. Assumptio originis que non est veritatē nāe non ꝓmittit, errore. n. veritas originis nō amittiť, nec mendatio dicentis esse, vnde non sic ō ponit, neq̄ recusando patriā ex qua oriūdus est. i. ortus, vt ibi exponit gl. neq̄ mētiēdo de ea quam nō habeat, veritatē mu tare pōt. sunt verba formalia tex. in. d. l. adoptio. que ꝯ istū bel
20 lum tuasoreꝫ optime ꝙgruūt, † ꝛ certe ita est ergo mera veritas qđ Gallicus fuit, alias eniz si sequeremur patriā generis auiti, sequereť qđ oēs essemus Damasceni, qꝛ Adā pater primus na tus fuit in cāpo Damasceno. ħ incōueniens infert gl. in. d. l. as sumptio. §. filius. i gl. magna. vbi gl. ꝓpea vult qđ ẓ aliq̄ñ filiꝰ sequať originē patris, non tñ aui, ꝛ ita inutile est prorsus argu. predicti Hier. quo nō sine magno labore ostēdere voluit, illos reges Frācie ꝙ imparunt, descendisse de sanguine Germa. qđ, ꝛ si vexꝝ esset, nō tñ seqť ipsos Germa. esse, ꝛ nō Gallos, alias si ꝓmordialis illa origo inspiceret nos nō Galli, ꝫ Troiani ex cōi Galloꝝ origine appellandi essemus, ꝛ ipsi ét Germani, nec Germanicū forsan nomē obtineret, ideo maxia fuit dicto Hie. tpis iactura cū oleō operamq̄, vt añt, ꝓdiderit, qđ ét inferius clarius ostēdemus in rñsione ad argumēta in ptē ꝯriā. ¶ Jtez quarto qđ Jmpium fuerit penes Gallos retoꝛqueo in predictū Hie. dictū Enee filiū in Europa sua ab eo citati cū inqt. Caro lus, q̄ẓuis Gallie potiret impio Germa. tñ fuit, erat ergo impe rium Gallicū, sicut prius Cōstātinopolitanū fuerat. ꝛ si dicať saluando allegationē suā quod Eneas loqť de impio Gallico, nō qđ impiū esset penes Gallos, sed est sensus potiebať impio
21 Gallico, qꝛ † galli sunt exempti ab Jmpio, ꝛ nullū recognoscūt c. p venerabilē. extra q filij si. legi. Sic qđ hec salutatio nō vz p dictū aureū Bal. in titu. de ꝓbi. seu. alie. p Fede. §. fi. col. pe. in fi. vbi dicit qđ ẓ dñs rex francie sit sup oēs reges ꝛ quo ad suos subditos sit in regno suo, tāq̄ coꝛporalis Deus nō tñ dicit ipse, est alter imperatoꝛ, qꝛ vnū est impiū, vt. ff. de oꝛi. iur. l. ij. §. pinde cū esset ibi dū dicit ꝛ necesse reipublice ꝓ vnū ꝙsuli. po nit exēplū in simili, si deus vnū Ang. eximeret a sua ptāte, sup posito qđ hoc posset, nō tñ Ang. ille esset deus. ꝛ de hoc dicto Bal. meminit fely. in. c. nouit. de iud. ex̄. col. iij. in princi. ꝛ ita ergo necesse est ne coꝛrūpamus verba ar. c. intelligētia. de ver bo. sig. l. nō aliter. ff. de le. iij. intellige put iacēt verba Enee sil uij, ꝛ apte ꝓbāt de directo ꝯ predictū Hie. qđ Jmpiū fuit apd Gallos. Sic ergo succedit illud Sapiē. xj. ꝓ que qs peccat, ꝓ h ꝛ toꝛqueť ꝛ noxie par pena est, vt in suo vitio qsq̄ plectať. vt inquit Tullius lib. ij. de legi. Biciq̄ pōt ei, ꝙ Comicus iquie bat, quas fecit ꝙpedes ipse gestauit. ¶ Jtē qnto, ꝛ vltimo, qꝛ qñ pacto ꝓsuaderi pōt, vt in Germa. tūc Jmpiū trāslatū fuis
22 set, † cum plures Germanice nationis in fide Christiana vacil larent, ꝛ tūc bona Germanie pars in Caro. ipsum rebellasset, vt illius tpis historia abūde testatur, ꝛ ita illa fidei ꝓsecutio ab ipsis Germanis, aut eoꝝ ꝓgenitoribus, potius disuasisset Jm pij translatione per. d. c. venerabilē. ibi quā ꝓgenitores eius ꝙ quē tex. dicit ibi qđ vna cā pp quā repellebať Philol. coelectꝰ Othonis, de quo ibi erat, qꝛ progenitores sui aduersati fuerant ecclesie, ꝛ fidei Christiane, ꝛ ita ꝓ hec fundamenta satis aper te probatur supra dicta conclusio quod scilicet fuerit facta a Grecis translatio in francos, ꝛ non in Germanos, ꝛ quod gal li imperarunt.

Nec obstant que supra in ꝯriū addu cta fuerūt, ꝛ ꝑ mo nō ob. tex. i. d. c. venerabilē. vbi est fundamētū prime opi. qđ fundamentū longe magis vꝛgere vr̄, quā illud prefati Hie. Quia ad hoc primo posset dici, qđ papa male retulit historiam vt in simili dicebat Host. in. c. nouit. in verbo, descendisse. de in di. extra. de quo. s. fecimus mētionē. Sed certe nellē ita inho neste, ꝛ inuerecūde de Roma. ponti. loq, qꝛ est ꝓsumēdū qđ ea q̄ emanant ab eo sint bene digesta ꝛ magna maturitate de cocta, vt dicit gl. in. c. ad audiētiā. circa med. de rescrip. extra nec ꝓsumēdū est qđ ignoꝛauerit historiā hāc in tā arduis. Jō secūdo solue aliter qđ hic tm̄ volebat Roma. ponti. ostendere qualiter deuenerat impium ad germanos, ꝛ ponit prin. ꝛ fi. trā slationis, ac si dixisset de grecis translatum fuit in ꝙsonam Ca roli magni, ꝛ successores suos Gallos, ꝛ ab eis in Germanos,
23 ꝛ sic tantum ad probandam continuationem translationis. † ꝛ pro hac expositione adduco gl. signandam. in. c. volumus. in ver bo, in inconcussam. xvj. q. iiij. que dicit quod ad probandā pos sessionem continuatam sufficit probare extrema, ꝛ sequiť An to. in. c. accedentibus. in col. pe. extra de priui. Panoꝛ. in. c. cum ecclesia. in. v. col. de cā pos. ꝛ propie. Jo. de imo. in pe. ō cre. col. iiij. fely. in. c. ẓ. de ꝓba. col. v. in fi. ꝛ ibi rōnē assignat, qꝛ ꝑ extrema infertur ꝓsumptio medij per gl. iij. in. c. qꝛ sunt xxvj. distinctio. ꝛ gl. fi. in. c. in die. de ꝙsec. dist. v. ꝛ glo. ij. in. c. accedens. de conuer. coniu. Adducit ét de teste dicente quod Titius possedit post Gaium non tamen per hoc sequiť qđ im mediate post secundum Bo. in. c. j. circa prin. de consti. in. vj. per gl. in. c. cum vintonien sis. de elec. in verbo, sed tertie. Si militer in proposito, ẓ dicatur quod a Carolo fuerit translatū in germanos, non tamen sequitur immediate, qꝛ multi galli me dij fuerūt Jmpatoꝛes, ꝛ diutius fuit impium apud Gallos, pu ta centum ꝛ tres, vel vt alij volūt, centum ꝛ decem annos. Cō probatur iste intellectus, vt vitetur iurium coꝛrectio. argu. l. i. C. de inoffi. do. aliter etenim esset contra. d. c. ego Ludo. s. al leg. Nec ob quod doc. aliqui interpretati fuerunt quod post mortē Caro. impiū venit ad Germanos, vt. s. diximus, qꝛ hoc est falsum,

est falsum, vt ꝯ deduximus, qꝫ filius Caroli Gallus fuit. ꝛ ideo forsan Panor. in. d. c. venerabilē. non stat in hac opi. sed tm̄ dicit qꝺ certissimū est, Impiū datū fuisse Germanis p illū tex. ꝛ tex. in. c. in die. de qse. di. v. qꝺ nō negamus. Et ita dñt intelligi alij doc. sed nō dicūt qꝺ prinsqꝫ ad Germanos deuenisset nō fuit possessum a Frācis aut Gallis. ¶ Nec ob. ar. Piero. qꝺ oīno tractatū suū totū qplectit, sic arguere voluit Caro. ꝛ sui successores q Impiū moderati fuerūt descēdūt de sanguine Germano ergo nemo vnqꝫ Gallus impauit. Certe iste Pier. fuit malus logicus nescio q̄nā pacto ita fuit obcecatus, vt existi
24 maret hāc qclu. validā. † Ecce sufficit rn̄denti dare instantiam gl. sin. in. c. sicut vgeri. j. q. j. do tibi nō vnā tm̄, sꝫ plures instātias. Primo actio est ciuilis, ꝛ tm̄ descēdit de ꝯctu q est de iure regentiū. l. ex hoc iure. ff. de iusti. ꝛ iur. Itē ꝯctus est facti. ff. de cura. furio. l. qsilio. in fi. ꝛ tm̄ ex eo descēdit obligatio q̄ est iuris insti. de obli. in prin. Itē vsucapio est iuris ciuilis, ꝛ tm̄ p eā acquirit dñium qꝺ est de iuregētiū, ergo in simili nō seqt̄ isti descēdūt de sanguine Germano, ergo Germani sunt. Bene tm̄ ē fatēdū, qꝺ ꝛ istud arg. nō valeat quo ad ea que respiciūt originē alicuius, tm̄ bene vꝫ arg. istud qꝺ ea que respiciūt effectū, puta iste descēdit ꝺ sanguine Germano, ergo capax est progatiue q̄ Germanis qpetere pōt. ꝛ pro hoc vide oīno Bar. in. l. qstitutionibus. ff. ad muni. vbi ita distīgnit in simili, vt poteris videre p eū. Itē alias sequeret absurdū, qꝺ nos oēs Damascēni dici deberemus, vt nos. ꝯ deduximus. Sꝫ ad pauca respiciētes, vt īngt Philosophus, de facili paralogizāt, debuit iste bonus poeta poetici illius reminisci, Sumite mām vestris q scribitis equā Līribus ꝛ versate diu, qd ferre recusant. Quid valeant humeri. ꝛ sic prius vires suas cū eo qꝺ subiturus erat onere metiri, p tex. in. c. nō est putāda. j. q. j. iūcta gl. in verbo, prius que poeticū illud refert. Melius ergo fuisset ei si loquutus nō fuisset hō ille, lupus etenim, vt adagialiter vsurpat, circū puteum
25 chorea egit. ¶ † Ecce ex predictis vides qꝺ pria trāslatio fuit de Grecis in Frācos. Scꝺa aūt fuit ꝺ Frācis in Germanos ꝛ ℔ trāslationis cā fuit, vt refert Car. ꝯ alleg. qꝛ cū ecclesia oppugnaret a Berēgario tyranno, ꝛ impetraret auxiliū ab Arnulpho Rege Frācie. Arnulpho nolēte succurrere vocauit ecclesia in subsidiū Othonē, Ducē Saxonie, vel ꝑm alios Germanie Regē. ꝛ hac rōne trāslatū fuit imp̄iū in Germanos a Leone. viij. vel ꝑm alios a Jo. xij. ꝛ ita sentire vꝫ Platina in vita Jo. xij. dicit tm̄ qꝺ illa tpa vsqꝫ adeo qfusa fuerunt, ꝛ pturbata scriptoꝝ negligētia, ꝛ icuria, vt vix possit a litera pars certa ꝺ ligi. ¶ Sed Aug. de ancho. in suo trac. de pote. ecc. q. xxxv. arti. iiij. dicit hāc trāslationē factā fuisse deficiēte genere Caroli, ꝛ sic tpe Lud. vel Lotharij eius patris, in qbus defecit gen⁹ Caroli magni in corona Frācie. Alij dicūt tpe Lu. iij. filij Arnulphi diuisum fuisse Impiū, ꝛ deinde qfusum impātibus Conrado ꝛ Berēgario, ecce vtcūqꝫ sit, trāslatū fuit Impiū in Germanos in psonā Othonis[3] anno. dcccc xxxv. ꝛ tūc tpis adhuc erat Impiū hereditariū vsqꝫ ad tpa Greg. v. q sanctionē edidit de Impatore eligēdo. ꝛ qꝺ Germa. huiusmodi electio spe-
26 ctaret, vt legere potes apud Platinā in vita Gre. v. † ꝛ tūc dati primo fuere sex electores, tres ecclesiastici. s. archiepūs Maguntinus, archiepūs Trenerēsis, archiepūs Coloniēsis, ꝛ deinde tres seculares principes, Marchio Brādeburgēsis electi camerarius, Comes Palatinus dapifer, ꝛ Dux Saxonie q ensem ferret. Alīq dicūt qꝺ hac eadē institutiōe fuit supadditus septimus. s. Rex Bohemie q pincerne officio fungeret, ꝛ bis additus ad tollēdā discordiā, vbi relīq in electione discordarēt ideo dicit gl. in. c. ad apostolice. de re iud. in. vj. in ꝟbo, illi autē. qꝺ alīq asserūt regē Bohemie nō esse de necessitate vocandū, sꝫ tm̄ cū alij inter se discordant, nec istud ius electionis habuit ab antiquo, ꝛ qꝺ de facto tm̄ tꝫ, de quo p Platinaꝫ in. d. vita Greg. v. p Host. in. d. c. venerabilē. col. j. Certe siue primordiali institutione, siue prescripta qsuetudo id habeat Rex Bohemus, hoc laudo. arg. in. l. item si vnus. §. principaliter. ff. de arbi. vbi iurisc̄onsultus improbat qpromissa, que fiūt inter aliquos in numero pari, alias res fere sine exitu futura est pp nālē hominum ad dissentiendū facilitatem. Habes igitur qualiter imperium factum est electiuum.

Sꝫ hic bona suboritur difficultas, vtrū potestas electionis sit trāslata in Germanos nedū actiue, vt. s. eligere possint, sed ēt passiue. Ita qꝺ nullus possit eligi nisi sit de sanguine Germano. circa qꝫ difficultatē reperio diuersas sentētias doc. bal. in. d. c. venerabilem. tꝫ qꝺ passiue. Ita qꝺ, dicit ipse, ꝺ alijs nationibus nullus Rex potest eligi in regē Roma. nisi Rex frācie, qꝛ omnes reges francie cēsendi sunt Alemani ex quo Caro
27 lus eoꝝ predecessor Alemanus fuit. † Cum hac opi. tenuit panor. in eo. c. venerabilē. sup verbū transtulit, hoc mō inducēdo illū tex. Mā ipse Caro. pmotus fuit in Impatorē, nō autē fuit sibi data potestas eligēdi, ergo tm̄ passiue fuit trāslatū impiuz in germanos, alias tex. nō bene diceret. Nam dixisset qꝺ in psonas illoꝝ principū fuit impiū trāslatū in Germa. ꝛ hāc dicit qsiderationē multū notādam, nec est, dicit ipse, indecēs, vt de certa gente, seu genere psonaꝝ debeat eligi presidēs, qꝛ hoc seruatur in dignitatibus ecclesiasticis, tam ex priuilegio, quā ex qsuetudine, vt pbat̄ in. c. cū dilectus. de qsuetudine. ꝛ. c. abbate. de ꝛ. sig. ꝛ subiūgit qꝺ Papa hoc potuit facere ex magna cā cū possit facere qcq Deus potest, alias Christus nō fuisset diligēs paterfamilias si nō dimisisset in terra aliquē loco sui q expedientibus causis possit omnia facere que ipse Christus. ꝛ hanc rōnem prius fuisse dicit Inno. in. c. ad apostolice, vel in. c. super his de voto, ꝛ vlterius pro seqt̄ de potestate Pape. Car. de zaba. quem refert Panor. ibidē tꝫ qꝺ est translata potestas actiue, sꝫ nō passiue. ꝛ ita alij de alijs nationib⁹ eligi pōt tꝫ ab olim nullus fuerit de alia natione. ¶ Certe ista mā est problematica, tm̄ credo qꝺ melius esset cū hac opi. Cardi. tenere, qꝛ ex quo agit̄ de preficiendo Impatore non debemus qsiderare nationem, ꝛ ideo dicit tex. in. c. cū deputati. de iudi. ex dū quis laudabiliter exequat̄ officium sui ordinis ex supabundanti requirit̄ sue notio nationis, ꝛ concor. bonus tex. in. c. ad decorem. de insti. extra. ꝛ ideo refert Justi. lib. xij. quod cum Alexandri parentes, ꝛ amici viderent eum ad mortez declinare petierūt ab eo quem vellet Imperij relinquere heredem, ꝛ rn̄dit Alexander dignissimū, ꝛ sic non filiali amore, nō patria charitate obcecatus, eū tm̄ prefici voluit q hnic moderamini aptior foret.

¶ Sed adhuc stante opi. aliorꝝ qui dicūt quod in Germanos passiue est trāslatum Imperium dico, quod Rex Fran. capax
28 esset, quia descendit de sanguine Caroli, † vt formaliter tenuit Bald. in. d. c. venerabilem. quem ꝯ retulimus, sed nos ꝯ ostēdimus quod dictum Bald. non potest saluari nisi dicamus qꝺ descendant reges Francie ex latere femineo, quo stāte res nō est sine dubio. ꝛ vꝫ quod hec saluatio non valeat, qꝛ appellatione generis, ꝛ posteritatis nō comprehenduntur nati ex feminis. Li. in fi. ff. de in. immu. vbi hz qꝺ priuilegium datum generi ꝛ posteriorꝝ alicuius non comprehendit natos ex feminis, ꝛ ita ibi no. Bar. ꝛ ad idē est tex. in. c. vbicūqꝫ. in fi. de penis. i. vj. Ita tꝫ Bar. in. l. qꝛ tale. ff. solu. mat. ꝛ ita tenuit And. barb. in. d. c. nouit. col. viij. rōnem assignans, qꝛ filij denominant̄ ex agnatione patris. l. exemplo. C. de decurio. lib. x. se remittens ad no. per eum in. c. rainutius. de testi. vbi ipse. in. col. iij. dicit quod ille raynutius de clera ex aliqua speciali ratione denominabatur a matre, qꝛ contrarium est de iure. Maꝫ dꝫ filius a patre, ꝛ non a matre denominari. c. raynaldus. eo. ti. de testa. ꝛ ℔ ideo qꝛ filius sequitur familiam, ꝛ agnationē patris, ꝛ non matris. c. ij. de conuer. in fi. insti. de legi. agna. tute. §. i. Pro hoc facit tex. in. l. cum legitime. ff. de sta. ho. ꝛ. l. filia. ꝛ. l. liberos. ff.
29 de senato. per quem tex. dicit ibi Bald. qꝺ † nobilitas ex genere materno nō ꝓcedit, sed ex paterno, ꝛ idē voluit Bald. in. l. fi. C. de ser. fu. Pet. de anc. in qsi. cccix. immo voluit Bar. in. d. l. exēplo, qꝺ qsuetudo, vel statutum non potest ꝯrium operari, tꝫ ꝯrium tenuerit Bald. in repe. d. c. rainutius. de quo meminit Barba. in. eo. c. iiij. ad prin. vbi refert alios casus sing. ꝛ speciales in quibus filius sequit̄ originē matris, de hoc vide Fely. in. c. nouit. col. j. vbi etiam de hac mā tangit. inter cetera referens quendam Nic. de vbal. in tra. de succes. ab intest. fo. xv. vbi rn̄det ad. d. c. nouit. qꝺ ibi ille Rex dicebat̄ ꝺ descēdentibus ab ipso Carolo, sed nō de genere. Fely. ibi multa ponit in vtrāqꝫ partem, ꝛ nihil precise resolvit, videtur tamen magis inclinare in hanc partem, vt per ipsum videre poteris. de hoc vide Pbili. dec. in. d. c. nouit vbi etiam oppositionē istaz contra saluationem Host. ꝯ dictam facit adducens pro corroboratione quod generatio solū consideranda est ex persona viri agentis ꝑm fede. de senis. consil. ccci. incip. magister, quem refert Abb. Pano. in. c. fraternitati. de eo qui cogno. qsang. vxo. sue. per hoc facit qꝺ scribit Diodo. de more egyptioꝝ q etiam ex serua empta genitum ingenuum dicebant, ꝛ non spurium, dūmodo pater ingenuus esset, qꝛ patrem solum generis autorem existimabant, matrem autem ꝛ nutrimentum, ꝛ lac filio tm̄ prebere. ꝛ pro ampliori corroboratione huius opi. facit
30 ēt, qꝛ † mulier est familie sue caput ꝛ finis. l. pnunciatio. ꝛ. l. fa-

mille.ff.de ꝟb.sig. vbi ét hꝫ qꝺ q nascunt patris, ⁊ nõ matris familiã sequunt, ⁊ p hec vꝫ ergo qꝺ nullatenus possint hodierni reges francie dici descẽdere a genet Germano, seu Alemano.

Sed in ꝯtrariũ cum saluatione

predicta Host. tenuit Ant. ꝺ bu. i. d. c. nouit. vbi p illũ tex. colligit quod descendẽtes p lineã femininã dicũtur esse de genere illius a quo originẽ ducit ipsa mulier, ⁊ ita ét colligit Joan. de imo. col. ij. qꝺ idem est dicere de genere quod de descendentibus ex psona matris, ⁊ sic ꝯ predictum. Nico. de Ubal. relatũ .s. post Fely. ⁊ idem tꝫ idem Jo. de imo. in consi. lxij. Panor. i predicto. c. nouit. francis. de are. ibidem col. ij. ibi. x. noto. vbi colligit quod p matrez ille rex Francie de quo ibi agebat erat de genere Caroli magni, ⁊ quod ille dicitur esse de genere alicuius qui descendit ab eo, ét per lineam maternam adducens no. in. l. i. ff. de proba. vbi est bona gl. ⁊ c. vbicunqꝫ. de penis. i. vj. ⁊ l. i. C. de qꝺi. inser. nonissime reperio Philip. deci. in. d. c. nouit. col. iij. ita tenentem ⁊ adducit Pau. de cast. in. d. l. j. C. de condi. inser. col. i. dicentem se pro ista parte consulnisse, ⁊ qꝺ est ipsa veritas, ⁊ de hoc est qsiliũ Pau. cccxij. qꝫ incip. s. dictus dñs qsultor, ⁊ alios refert hãc opi. tenẽtes, vt videre poteris p eũ, ⁊ ad adducta pro parte ꝯria respondet primo ad. l. j. ff. de iu. imm. quod ibi loquit tex. de prinile. immu. qꝺ rempublicam offendit, quã solutionẽ prius dederat Paul. in. d. l. qꝫ tale. ff. sol. mat. c. vbicũqꝫ. Rñdet qꝺ procedit in materia penali. ad. l. i. C. de qꝺi. inser. rñde ꝫ Pau. in eadẽ. l. ad. l. pronuntiatio. rñde. vt ibi p gl. ⁊ ita ergo rex francie in regem Romanoꝝ

31 eligi põt. ¶ † Immo forsan qcqd. s. dixit Panor. de hac translatiõe in Germanos dubitari posset, ⁊ vꝫ qꝺ nõ valeat qꝫ vt dicũt aliqui. Greg. v. hoc fecit qꝫ erat Saxo, ⁊ Germanis principibus affinis quibus procurãtibus ad dignitatẽ pontificiã assumptus fuerat, vt p Platinã in vita Greg. v. in prin. ⁊ põt dici sicut dicit Jo. mo. in. c. fundamẽta. q fauebat Romanis qꝺ caro ⁊ sanguis reuelauerat huic Greg. vt sic trãsferret hãc potestatẽ eligẽdi in germanos. ¶ Itẽ qꝫ impator ⁊ alij principes non pñt deponi nisi ex maximis causis ꝟm Inno. in. c. ad apostolice. de re iudi. in. vj. quẽ refert Panor. in. d. c. venerabilẽ. col. iij. ver. no. ibi sacrilegũ. ⁊ rõnẽ adducit, qꝫ iste depositiões non possunt fieri nisi magnis piculis argu. c. latores. de cle. ex cõ. minist. ⁊ sic militat gl. in. c. si papa. xl. di. vbi vult gl. quod p quocũqꝫ delicto possit impator remoneri si sit incorrigibilis. Dz videre si id fuerit cã cũ qñ interpellabat rex Francie de prestando subsidio sedi aposto. pprijs negotijs ꝯ aduersarios suos detinebat. vꝫ quod recte preferebat res suas cum charitas bene ordinata a seipso incipiat. l. preses. C. de ser. ⁊ aqua cum si.

32 ¶ † Itẽ qꝫ trãslatio, seu donatio Impij facta Carolo magno, ⁊ Frã. fuit ob benemerita Frãcoꝝ, vt. s. dixim⁹, ⁊ nemo negabit modo est regula iuris. qꝺ ét ob ingratitudinẽ nõ reuocaret donatio remuneratoria. l. donat. iunc. l. si pater. l. i. ff. de donatio. Alex. qsil. xlij. in. iij. p. nec ét donatio ob cãm. l. metũ. ¶. sed lz. ff. qꝫ me. cau. ergo lz ét rex Francie illius tpis ingratus fuisset quod nõ rõne. s. dicta. tamen ab eo abdicari impium ⁊ in alium transferri nõ potuit. Ecce ergo quid pro fuit Germanie. s. scriptus Hieronymus qꝫ nedũ in re, de qua scripsit pperam locutus est, sed cãm prestat, vt de Germanica potestate possit difficultas oboriri, ⁊ ita vt lupus circa puteũ choreã egisse vꝫ vt. s. diximus. nisi dicas qꝺ nedũ ius electionis de iure habent Germani, ꝫ qsuetudine prescripta. vt est tex. formalis in. d. c. venerabilem. Quicquid sit ego multũ laudo. vt via electionis ad huiusmodi dignitatẽ procedat, sanctior enim iustiorqꝫ via est. vt in questione speciali. j. deducemus. Itẽ qꝫ vnaqueqꝫ res de facili reuertit ad suã primã naturã. l. si quis ex ergẽtarijs. ¶. pactum

33 ne peteret. ff. de pac. cũ si. ¶ † Prima aũt natura fuit impij. vt assumeret imperator via electionis, ⁊ pro hoc vide Pet. bertãdi cardinalẽ Eduẽsem in suo tra. de orig. iuri. c. j. vbi sic dicit, modus pueniẽdi p hereditariã successionẽ nõ potest esse primꝰ qui eiz succedit alij non est primus, qꝫ ille alius precedit igitur primus modus pueniẽdi debite ad auctoritatẽ regiminis, est p electionẽ dei, vel hominũ. ita formaliter dicit. ⁊ pro hoc vide ét Sabellicũ Eneadis prime lib. j. vbi dicit siue igit natura, sine quod magis credo necessitate, id monstrante regẽ sibi constituerũt illi q in vnũ conuenerũt. Jd eniz fuit ab initio imperij nomine huic moderatio, ⁊ innocentia non ambitus, ⁊ dimitie a principio suffragari quo maior erat virtus pluribusqꝫ notior eo maiore qsensu ad id fastigiũ promouebat. ⁊ pro hoc facit tex. in. c. legimus. xciij. di. vide Prepo. in. c. in synodo. distin. lxiij. vbi dicit qꝺ olim Impator p exercitũ eligebat, ⁊ populus obediẽdo admittebat. sed Pano. in. c. venerabilẽ. col. iij. in prin. ꝙrium innuere vꝫ in illa qõne. vtrũ electores Impij eligãt, vt singuli, an vt collegiũ. vbi tz qꝺ vt collegiũ tribus fundamẽtis, quoruz primũ qꝫ subzogatio sapere dz naturã eius cuius loco subzogat, sed isti electores successerũt in loco populi Roma. q vt vniuersitas eligebat sibi Imperatorẽ. ⁊ hoc argñ prius fuerat Leopaldi qui scripsit de iuribus regni ⁊ impij Romanoꝝ. c. vj. quẽ refert Card. in. d. c. venerabilẽ. ¶. vez. colũ. iiij. vtcunqꝫ sit fuit prius electiuũ. ex predctis habes qualiter Impialis dignitas amplius nõ est hereditaria, ⁊ sic ius primogeniture in ea locus

34 non hz, ſz via electionis ad eã pcedit. † Aduerte tñ qꝺ etiam dignitas impialis, nec electione pprie vꝫ queri. Nam post electionem factã ab electoribus, priusquam electus dici debeat iparator requirit triplex coronatio, ferrea, argentea, ⁊ aurea. vt no. referet gl. in. d. cle. vnica. de iureiurã. in versi. vestigijs que pulchre ostendit quid designant iste tres corone. Anteqꝫ autẽ vltimam receperit tñmodo rex Romanoꝝ appellat. text. in. d. c. venerabilem. ibi electũ in regẽ, ⁊ ita ex illo text. colligunt doc. signãter Panor. col. iij. in eo. verbo, vbi pro hoc adducit ét tex. in. d. cle. Romani ꝺ iureiu. ⁊ simile adducit ꝺ archiepo, ⁊ epo q ante qsecrationẽ non dñr epi, aut archiepi. c. nisi ꝺ vsu ⁊ auto. pallij. gl. in. c. j. de relig. do. gl. in cle. ij. de cele. mis. ⁊ p hoc vide Fely. in. c. eam te. col. j. de rescrip extra. vbi adducit Ange. in. l. bene a zenone. C. de quadri. prescrip. per illũ text. ibi ex quo insulas Impiales suscepimus. ⁊ i simili adducit bal. post Old. in. l. atlete. in prin. ff. de exc. tut. vbi dicit qꝺ ante birretũ doctorale qs nõ dicit doctor, lz sit licẽtiatus p illũ text. ibi sacris certaminibus coronati, ⁊ vide que cumulant. ibi p Fel. ⁊ ita ergo cõiter appellat rex Romanoꝝ ante coronationẽ. vide tñ albe. in. d. l. bene a zenone. vbi refert qstitutionẽ Ludo. de

35 bauaria. de qua. s. mentionẽ fecimus. † in qua stetit qꝺ nõ expectata vnctione aliqua ⁊ coronatione dicẽdus est impator, statim post electionem. no. dixi vnctione. qꝫ nõ pprie qsecrat, vt dicit Panor. ⁊ cõiter doc. in. d. c. venerabilẽ. ⁊ ideo reprehẽdit gl. in. c. valentinianus. lxiij. di. aliquos dicentes Impatorẽ habere ordinẽ subdiaconatus ⁊ male. Sed aduertẽdum est qꝺ ante coronationẽ potest administrare, sicut post coronationem. vnde dicit Panor. in. d. c. venerabilem. in fin. quod lz fuerint opiniões diuerse, receptũ est tñ qsuetudine vt administret. ⁊ ita dicit Bal. in titu. de pace qstã. ¶. hec quod nos vbi refert Hostien. in. c. sup qbusdã. de ver. signi. dicentẽ se vidisse in Alemania p principes indicari, ⁊ teneri quod rex Romanoꝝ post electionẽ qcordẽ habeat omnem potestatem quam Impator nec vnctio aliquid addat. Ipse tñ Host. dicebat ꝙriũ verius, sed dicit ibi Bald. qꝺ qcqd dicat ibi Host. j. opi. seruat ⁊ est ipsa veritas, ⁊ qꝺ opi. Host. possit habere locũ qñ sunt electi in discordia. Sed gl. est multũ no. ⁊ magistra. in. d. cle. vnica. de iureiuran. in verbo, Reges, vbi dicit gl. se vidisse ex registris Innocẽtij tertij qꝺ inconcussa qsuetudo Impij est p patiẽtiã sedis aposto. tolerata, ⁊ per tolerantiã approbata, qꝺ duobus electis in discordia vterqꝫ administrat vt Rex, ⁊ omnem Imperij iurisdictionez exercet, donec alterius electio p Papã fuerit approba-

36 ta, vel reprobata. † ⁊ hoc no. vt dicit Abb. Panor. in. d. c. venerabilem. col. vij. sup ver. fauere. vbi electores Impij discordẽt in numero, nec fit accessus. Ita qꝺ possit maior pars haberi, potest papa vnum ex illis eligere, prout sibi libuerit, sicut cõtingit in patronis discordantibus in. c. qꝺ autem. extra de iure patro. ⁊ ita ergo ex predictis patet quod non sola electione qritur dignitas Imperialis, nec p electionem simplicem dicitur Impetrator, sed tantummodo Rex Romanorum, vt est text. rotundus. in. d. c. venerabilem.

De ista electione Imperatoris possent plura cumulari que ommitto, quia sunt extra principale ppositũ. Sed qñ hec materia est grauis ⁊ sepe occurrere potest, ideo faciemus aliquas remissiões que plurimũ animos volẽtium plenius in hac materia instrui subleuabũt. in primis videas ergo Cardi. de Zaba. in. d. c. venerabilem. ¶. vez. col. iij. vbi quinqꝫ. q. mouet circa Impatoris electionẽ. de qbus dicit se fuisse interrogatũ ⁊ rñdisse, vt ibi inserit. Prima est. q. Quo iure principes Alemanie habeãt eligere. de qua. s. diximus. Scda de forma electionis. Tertia si discordẽt in electione, vel si nõ intersunt oẽs quot sufficiũt ad electionẽ. Quarta qꝫ ptãt hz electus ante corone susceptionez a papa, de qua ét. s. tetigimus. Quinta vtrũ ipatore vinente possit deponi ab electoribus, ⁊ an qui qsensit in vnũ possit mutare

sententiam

sententiam,ꝛ postea alium eligere vbi ꝯcludit ꝙ sic,ꝙ tales electores equiparantur patronis laicis. ¶ † Alia qō ēt sing. pōt moueri. vtrum sit electoribus tps prefixum ad eligendum, ita quod ipsis negligentibus Roma. pontifex plenarie prouidere possit. de qua .q. vide glo. no.ꝛ expressaz in .d.c. ad apostolice. de re iud. in .vi. in glo. fi. vbi formaliter dicit glo. quod nō statuitur a iure certum tps principibus ad Imperatorem eligendus. Hinc est ꝙ Papa non pōt eligere, nisi illos prius admoneat. d.c. venerabilē. ꝙ nō est in ecclesijs. vt prosequitur gl. Ad idē vide Panor. in .d.c. venerabilē. col. iiij. ver. noto. ibi si principes admoniti. ¶ Item alia qō moueri pōt. vtruz electores possint vnum ex se eligere. de qua breuiter dic quod sic,ꝛ ad hoc vide in individuo Bal. i.l. plane. in .j. lec. ff. qō cuiusꝙ vniuer. in fi. vbi dicit quod electionarij Imperatoris possint eligere vnuz ex seipsis in Imperatorem. Subiungens quod ita fecerunt in Imperatore qui erat suo tpe,ꝛ in ano ipsius. de quo dicto bal. meminit Jo. de ana. in .c. ecclesia vestra. qō est .c. fi. de sortile. extra. col. iij. ad prin. ¶ Sed an persona electa computabitur in numero eligentium. ita quod dicatur habere maiorē numerū
38 electorum † vide Panor. pulchre. in .c. cum in iure. de electione extra. col. ij. de hac dignitate Imperiali. vide Albe. de ros. amplissime in .l. bene a Zenone. de quadri. prescriptio. vbi multa notāda cumulat. ꝛ in .l. cūctos pplos. C. de sum. trini. Vide pulchre,ꝛ elegenter Alua. in titu. quis dicatur Dux, Comes, vel Marchio. col. iij. ꝛ seq. vbi pulcherrime de hac mā disserit. Nec vidi apertius quā per Card. vbi. ꝛ Aluar. hoc loco. vide tñ Aug. de anco. in suo tract. de pote. ec. q. xxxv. vbi monet circa hanc dignitatē imperialem octo. q. no. Prima. vtruz Papa per seipsum possit Imperatorē eligere. Secunda. vtrū electores debeāt esse de Alemania. Tertia. vtrum Papa possit predictos electores mutare. Quarta an Papa possit electores de alia natiōe qz Germana ordinare. Quinta an possit alteri parti fauere Papa duobus electis in discordia. Sexta an possit Imperium facere hereditarium. Septima vtruz melius esset si Imperium esset hereditariuz. Octaua vtrum melius esset plures esse Imperatores qz vnum. plures alias qō. ꝓsequit vsqz ad. xxxv. vsqz ad. xlvj. prin. in quibus. xl. alias qōnes not. prosequitur, quas videas per teipsum. Hec pro nunc in trāsitu sufficiant ad ostendendum dignitatem imperialem non esse hereditariam, sed eligibilem tantum,ꝛ sic in ea ius primogenite locum non habere.

SVMMARIVM

1 Primogenite ius an possit in regnis aut principatibus cadere.
2 Dignitates sunt publici iuris.
3 Reges Christiani quot sint.

¶ Questio. xiij. secundi libri.

1 **Hunc succedit** alia † qō, an ius primogenite cadere possit in principatibus aut regnis. Hanc q. monet Marti. de carra. in suo epitomate de primoge. pagi. iiij. in fi. dicens, quod pendet hec questio ab illa. An regna deferātur successione, vel electione. Et quod electione deferantur adducit. viij. q. j. c. Moyses. vbi dicit ꝓbari ꝙ de iure scripto regna deferuntur electione,ꝛ nō successione,qz principatus in populo vt dicit ibi tex. nō sanguini deferēdū est sz vite. Ad idē facit bo. tex. in .c. legimus. xij. di. Fateꝛ tñ ꝙ iure ꝙsuetudinario successione queriꝛ. Sed qz duo iura videntur inter se aduersari. s. in .c. vnico. in fi. de alie. feu. ꝛ in .c. vnico. de ꝓbi. feu. alie. per Fed. §. preterea ducatus. iō pro ꝙordia distinguebat post And. de iser. in .c. j. de feu. marchie. Aliqñ principatus creaꝛ vt habeat solā administrationē,ꝛ tūc electione ꝛ nō successione deferꝛ, qz officia nō deferunt successione cum eligaꝛ industria p sone. l. cuius bonis. ff. de cura. fur. l. pe. ꝛ fi. ff. ō tutel. exēplificat qñ papa creat Marchionē in Marchia, Ducē in Ducatu ecclie. Exēplū ēt pōt poni in Duce Venetorū,ꝛ pluribus silib⁹. Et ita pōt itelligi tex. in .c. vnico. de alie. feu. Aliqñ creaꝛ dux, vel Marchio, vel Rex, nōsolū vt habeat administrationē sed ēt ꝓprietatē in iurisdictione. ꝛ tūc tales principatus successione deferunt, sic ꝓcedat tex. in .d. §. ꝓterea ducatus. Hinc fit vt regnū Frācie, Hispanie, ꝛ ꝙsimilia successiōe trāsieraꝛ. Et ita trāsit Marti. vbi. ꝑ. adde gl. no. post tex. i .c. deniqz. vij. q. j. i ꝟ. rege suo. q exp̄sse infert ꝙ filij regū de iure debent esse Reges Et ita vult ꝙ nō ꝙsuetudine tantū, sed ēt iuris dispositione regna transferaꝛ. Et ꝓ hoc facit bon. tex. in .c. lz. de voto extra. Sz Aluaro. in tit. de feudo marchie. col. ij. expresse dicit. Nota ꝙ scōm rectā iustitiā,ꝛ iuris dispositionē dignitates regales nō sunt ꝓpetue ꝛ successibiles, sz tēporales ꝛ ad vitā possidentis. Et rō ꝙ eis assignaꝛ, qz acquirunt electione, ꝛ nō successiōe ꝙ illū tex. ꝛ l. j. ff. ad. l. iul. de ambi. ratio rationis assignatur, qz
2 † iste dignitates sunt iuris publici. §. obtinet. in auct. de exhib. reis. ꝛ ita vī ꝙ nō possint ꝓpetuo abdicari, ꝛ separari ab ipso iure publico ꝙ tex. in. §. cogitaꝛ. in auc. vt iud. sine quoquo sufra. adducit no. per Inno. in .c. cum venerabilis. extra de reli. domi. ꝛ l. sancimus. C. de sac. san. eccle. per gl. ꝛ Cy. Et subiungit ꝙ hodie supernacuū est de hoc disputare, cū in predictis dignitatibus habeat locū successio ex hodierna ꝯria ꝙsuetudine approbata ꝑut ipsemet ēt dicit in titu. de alie. feu. §. fi. ꝛ in tit. de his qui feu. da. pos. Sed Anto. corsetus in suo trac. de pote. ꝛ excel. regia. q. ix. dicit consuetudinem istā iure cōprobari ꝙ .d.c. lz. Et ita nō esset contra iuris apices. vt sentit Aluaro. ¶ Cogita si dici pōt cōsideranda esse tria tempora post vsurpatā regnādi ptātem a casu. vt dicit beatus Augu. in lib. de ci ui. Dei. lib. xv. Quid autē si omnes de domo regali sunt mortui,ꝛ ita deficit successio, hoc casu quid agēdū? Panor. i .d.c. venerabilē. de electio. ex̄. vbi se remittit ad no. ꝙ Pet. in .c. lz ex suscepto. de fo. cō. extra. ꝛ ꝟ ꝙ parentesim a ver. quid aūt. ¶ Primo. n. regna successiue trāsferebaꝛ ꝛ iō dicit tex. in .d.c. Moyses. Moyses amicus Dei cui facie ad faciez locutus est Deus, potuit vtiqz successores principatus filios suos facere ꝛ posteris ꝓpriā relinquere dignitatē. Ad ꝟ facit quod dicit Ant. corse. in predic. suo trac. de pot. ꝛ excel. regia. q. j. vbi ꝺt, ꝙ Hoc prius Rex hominū fuit. Arche gubernationē habuit durāte diluuio. Et post diluuiū successerūt ei in principatu filij vt potes videre in lib. Gene. ¶ Scōz tps fuit quo erāt regna electiua ꝛ nō successibilia. Et iō dicit. gl. in .d.c. moyses. in ver. potuit. ꝙ qñ Moyses successores ꝓncipatus sui filios fecit nō adhuc erat ꝓhibitū. ꝛ ita sentit illa gl. ꝙ postea ꝓhibitū fuit. ꝙ ꝟ vide Panor. i .d.c. venera. in pe. no. ibi dicit ꝙ iperiū nō deferꝛ ex successione sz electione,ꝛ oli idē obseruabaꝛ in regnis ꝑticularibus ꝙ .d.c. Moyses. ¶ Tertiū tps quo regna effecta sunt successibilia ēt iuris dispositione vt .d.c. lz. ꝛ certe hec dispositio vltima traxit fundamē. ex ꝙsuetudine prescripta ꝯ ea ꝙ erāt ꝙstituta in scōo tpe † qñ vnaqueqz res de facili reuertiꝛ ad ꝓpriā nām vt. no. in .l. si vnus ex argētarijs. § pactus ne peteret. ff. de pac. Et ita hodiernis tēporibus seruaꝛ. Sic potest fieri ꝙordia inter ea que superius relata sunt que videntur inter se aduersari. Ad hec adde Alua. in ti. quis dicaꝛ Dux, Comes. col. vij. vbi refert oēs reges xp̄ianos qui sunt in numero. xxvij. sz Rex Hierosolymitanus, rex Frācoꝝ, rex Sicilie, Rex Castelle, siue Hispanie, rex Legionis, rex Portugalie, Rex Aragonū, rex Nauarre, rex Bacie, rex Boemie, rex Ungarie, rex Armenie, rex Cordube, rex Cypri, rex Sardie, rex Cōmarchie, rex Numiamie, rex Ulconie, rex Catholicꝰ, rex Nauarchie, rex Colloñ. rex Namye rex Horaganie, rex Maiorice ꝝ rex minorice ꝝ, rex Scotie, rex Polonie. Et iter istos reges duo eē ꝺt. vnū i quo sunt ꝙsules. Aliꝺ i quo sunt dissimiles. In coronatiōe. n. ꝛ vnctiōe rex Hierosolymitanꝰ, rex Frācoꝝ, ꝛ rex Sicilie ab alijs distinguunt, qz reliq dicit ipe reges nec coronanꝛ nec vngunt. In alio sunt ꝙsimiles qz oēs isti Reges sortiunt eoꝝ regna ex successione vt dicit Rome eē declaratū ꝛ descriptū, ꝛ de alijs pluribus regibus mētionez facit quos distinguit scōm tres mundi partes in partibus Asie, regnū Catbor. regnū Tarsie, regnum Turquesce. regnum Coristine. regnū Comanie, regnum Indie, regnum Persaruz, regnū Mede, regnum Parthie, regnū Georgie. regnum Caldeoꝝ, regnum Mesopotamie, regnum Torquie, regnum Syrie, regnum Capadocie, regnum Bithynie. In partibus vero Affrice diuersa sunt regna ex diuersis regionibus ꝙ sunt. Ethiopia, Libia, Egyptus. Arabia, Judea, Cilicia. In partibus Europe. Thessalia, Macedonia, Tracia, Scithia, Mauritania, Numidia,ꝛ ꝺt Aluarotus hec recollegisse ex Solino ō mirabilibus mundi ꝛ lib. descriptionis imperij Tartaroꝝ que retulisse iuuabit. quoniam horum lect. aliquando oblectat.

SVMMARIVM

1 Primogenitus Regis an succedat in regno.
2 Dignitates intranſmissibiles sunt indiuisibiles.

3 Rex an ex crimínoso fieri possit.
4 Respublica an rectius per vnum quam per plures regatur. 5.
6 Primogenitus cur in regno preferendus.
7 Primogenito nihil carius in heredibus est.
8 Legislatores etiam que bis accidunt contemnunt.
9 Nominati primo preferendi.
10 Ordo naturalis an preferendus acccidentali.
11 Dignitatis priuilegia quot.

¶ Questio. xiiij. secundi libri.

1 D **E generali** † qsuetudine primogenitus regis succedit in regno vt no
ta. vult Hosti. & cõiter doct. in. c. lz. de voto extra.
Qualiter añt ista qsuetudo itroducta sit, vide Alb.
de rosa. in. l. j. C. que sit longa qsuetudo. col. x. & seq. Ratio añt
quare sic ad primogenitũ deferat assignatur duplex per Dañ.
in. d. c. licet super glo. fi. ¶ Prima pp bonum publicum ne di
minueret dignitas. ¶ Secunda qz si plures succederent insoli
dum, respublica lederetur, qz ẽm Philosophum multitudo
principatuũ noxia est. Hinc est qõ ordine nãe vnus dz esse prin
ceps. vij. q. i. c. in apibus. Adde Bal. in ti. de probi. feu. alie.
per Fede. ℣. preterea ducatus. in. j. not. vbi dicit q feuda prin
cipatuum non debent diuidi. ratio assignatur per eum per illud
Enang. Omne regnuz in se diuisum desolabitur. & per Aristo.
xij. Metaph. in fi. vbi vult pluralitatẽ principatuũ malaz esse.
dignitas. n. nõ dz minui, sed ingenio augeri. l. obseruanduz. ff. de
offi. presi. Item qz dicit tex. quod nihil est tam magnũ quod per
sectionem nõ fiat paruum, in auc. de trien. & semis. ad princip.
colla. iij. Ad hoc facit tex. in. c. maioribus. de prebend. extra.
2 ¶ † Item qz iste dignitates de rigore iuris nõ transmittuntur
ergo nec diuidũtur. Sed de hoc tñ se remittit ad no. in. c. vene
rabilem. de ele. & in. d. c. lz. Aliam rationẽ sentit Bal. in auct.
hec amplius. C. de fideicõ. col. ij. ver. Oppono. & vr vbi dicit q
corona non põt diuidi. Et rex significatur per corpus spericũ
ipsius corone, cuius figura destrueretur, si diuideretur in ptes.
¶ Item qz regnum est qd perfectum, sed perfectũ nõ põt esse
nisi vnum, & ita est indiuisibile. Alias rõnes ponit de qbus. ℣. dic
tum est. idẽ Bal. in. l. fi. in. j. lectu. ff. de rerũ diuisio. Aliã rõ
nem assignat, qz dñatio nõ dz hre tot capita. Esset. n. monstruz
q in vno corpe essent duo capita. ꝑ quo adducit. l. j. ff. de offic.
prefec. preto. & pro hoc inferebat Bal. ẽm Guil. q Romulus
& Remus nõ erant ambo Reges, sed solus Romulus rex erat
qz forte maior na. Et si dicat q Romulus fuerit fratricida qõ
ergo potuerit esse Rex. Rñ. q nõ priuato gladio, sed publico
eum interemit pp vitandã seditionẽ, imo iustitia interemit ip
sum nõ frater per. l. palã. ℣. fi. ff. de ritu nup. hinc dicit gl. not. in
3 l. cum probatio. ff. de proba. Delictũ tuũ punit te nõ ego. † Itez
qz criminosus põt esse Rex tam ex successione. ff. fami. herc. l.
bis qsequenter. ℣. j. qz populi electione. l. barbarius Philip. ff.
de offi. preto. Et hanc rõnem vltimã Bal. ponit Alua. in titu.
de alie. feud. ℣. fi. col. j. adducens tex. in. c. qm̃. de offi. ordi. ex
tra. & not. in. l. j. ff. de offi. metro. beri. lib. xj. Itẽ qz duo insolidũ
eandem rem hre non possunt. l. si vt certo. ℣. si duobus. ff. cõmo
dati. Et de alijs rõnibus vide eundẽ Alua. in. d. ℣. preterea du
catus. & hoc dicit limitandũ nisi ex spãli priuilegio principis di
gnitates aut principatus facti essent diuisibiles, vel ex qsuetu
dine inducta scientibus & videntibus Imperatoribus, ita q ex
certa scia eorum diuidantur ẽm And. de iser. & Bald. per. l. in
quibus. in fi. ff. de legi. ad hoc facit q not. dicit Marti. de car
ra. in tit. de feu. marchie in prin. ẽm Alber. in. l. fi. ff. de iurisdi.
om. iud. q in istis partibus citramontanis regulariter iurisd. &
feu. possunt alienari & diuidi ex qsuetudine de quo. ℣. diximus.
in li. j. ¶ Adde ad precedẽtia Pet. de anch. in qsi. cccxxxix.
q incipit. Pro maiori intelligentia. vbi elegãter de exordio re
gnorum differit in prin. Plures subijciens rõnes quare ad vnũ
& nõ ad plures filios regnũ deferatur inter ceteras istas addu
4 cit, qz † per vnum rectius qz per plures reipub. qsulitur. l. ij. ℣.
deinde. ff. de orig. iur. Item qz iura imitantur naturam. instit. de
adop. ℣. minorẽ. Sed sic est q regulariter in membrorũ plurali
tate est vnũ caput, ita q si plura in vno corpe capita reperien
tur monstruosum esset. l. nõ sunt liberi. ff. de statu homi. Sic ec
clesia vna que est in multitudine latius incremento fecũditatis
extenditur qõ multi radij solis sunt, sed vnũ lumẽ lz atomi mul
ti sunt, & robur vnuz a tenaci radice fundatũ & de fonte vno plu
rimi riuuli defluunt. Unitas tñ seruatur in origine. sunt verba
tex. in. c. loquitur. xxiij. q. j. hinc dicit dñs per Ezech. Seruus
meus Dauid rex super eos erit, & pastor vnus erit oium illorum. 5
& segnius expediunt cõmissa negotia plures, vt hr in. l. si plures
ff. de admi. tu. & qõ cõe est negligitur. l. j. qñ & quibus quarta
pars debetur. li. x. C. Subiungit quod in qsiderationibus boni
publici & cõis visum est omnibus fere vtilius & sanctius regnuz
per successionẽ in plures nõ diuidi, sed ad pacem nutriendam,
inducendam & qseruandã per vnum reipub. consuli per quem
ipsa multitudo dirigat, iuxta illud Prouer. xi. Ubi nõ est gu
bernator corruit populus. Unde legitur in Salust. catilina. qõ
Ro. binos imperatores fecerũt hoc mõ arbitrantes melius qz
per vnum reipub. consuli. Sed oppositũ euenit dum eorũ qsq
magis se extollere & amicitias querere cogitabat. Ideo in breui
reuocauerũt prout hr post prin. d. lib. Ad hec vide Soci. in. ij.
parte qsiliorũ qsi. clxv. vbi de hac mã late differit signãter col.
vij. ver. Sczo hec qclusio probat, & ne nimis innozemur, vide ẽt
Fely. in. c. que in ecclesiarũ col. xxix. ad fi. ibi hanc declaratio
nem limitat, vbi inter cetera adducit bo. tex. in. c. q añt. xxiij.
5 q. vij. vbi dicit tex. † q omnis ptãs impatiens qsortis est, iuxta
illud Senece trage. ij. Non capit regnum duos. & elegantius
Trage. viij. vbi dicit. nec regna sociũ ferre nec tede sciũt. Ad
de ẽt Egi. in trac. de Regi. principũ in. ij. pte. iij. lib. vbi pluri
bus rõnibus ostendit melius esse ciuitatẽ & regnum regi vno qz
pluribus. & hoc in. c. iij. ꝑdi. ij. partis. & in. c. iiij. vbi refert arg.
que in partem ꝓxiam fieri possunt & ea soluit, & hec est cõis reso
lutio. Licet Franc. patricius in suo trac. de insti. reipub. c. j. pri
mi libri videatur Aristocratiam monarchie preferre q forsan
patrij moris Senensis, scilicet dulcedine allectus dixit, iuxta il
lud Cato. Pugna pro patria. de quo est gl. post tex. in. l. veluti
ff. de iusti. & iu. Ex precedentibus ample satis visum est quare
in regno vnus filiorum succedat alijs exclusis. Sed hoc non sa
tis est qz de consuetudine generali, de qua. ℣. facta est mentio.

Ulterius dicitur qõ ille vnus qui succedit est
primogenitus ideo discutien
dum est. Quare sit primogenitus reliquis preferendus. Repe
rio Old. qsil. xciij. col. iij. in fi. & seq. pulcherime declarantem
quod vni filiorũ est assignandum regnum exclusiue ad ceteros
pluribus rõnibus que satis in predictis cõprehenduntur. Sed
quare ad primogenitũ potiusquam ad reliquos duplicẽ rõnem
6 assignant. ¶ † Primo qz rex viuens presentiens alterũ ex filijs
suis regnaturũ dz plus curare de ampliatione & vtilitate regni
sui. Que ratio parum vget nisi dicamus quod etate prouectior
presumatur sapiẽtior, vt pz ex bis q. ℣. diximus. & ita q sapien
tius & tutius regnuz gubernaretur. ¶ Secunda ratio per eum
assignatur qz pluribus existentibus filijs rõnabile fuit statuere
q primogenitus in regẽ succedat. Nam natura dedit eidẽ ge
neri aliquos. s. subijci, aliquos principari. nec indignari dz inue
nis si seniori ẽm etatem subiectus sit, honestum est. n. iuuenibus
ministrare & senioribus obedire, vt ait Philosophus. vij. Po
liti. ad q facit. l. fi. ff. de fi. instr. Subiungit Oldr. q aliud ẽt iti
dem suadere vr. s. dilectio quam pater cõiter hz ad filiuz primo
genitum. Et istas rationes refert & sequit Alb. de rosa. in proe.
ffor. ℣. discipuli igitur. col. iiij. circa princ. Has rõnes credo
habuit Oldr. lz taceat ab Egi. Ro. in trac. de regi. princ. in. ij.
parte. iij. lib. c. v. col. pe. vbi dicit. Opz ante talem dignitatem
magis träsferre ad masculos qz ad feminas, qz masculus est fe
mina ratione prestantior, corde animosior, passionum minus in
secutor. Inter añt masculos opz talem dignitatẽ tribuere ma
gis primogenito qz alijs subiũgens rõnes. ℣. scriptas. ¶ Adde
ad hanc vltimã rõnem quod hr Esa. xij. Dolebunt super eũ vt
doleri solet in morte primogeniti, quasi innuat ille tex. q maior
7 est luctus in morte primogeniti, & sic maior dilectio. † Ideo bea
tus Aug. in sermone de. x. preceptis dicit q nihil est in heredi
bus charius primogenito. Ita refert Luc. de pena in ti. de tyro
nibus. C. l. iij. li. xij. col. j. Hinc ẽt inter ceteras plagas quibus
fuerunt afflicti egyptij in terra egypti hec nouissima tanqz aspe
rior ceteris fuit ẽm Aug. vbi. ℣. q omnia primogenita percussa
fuerunt & mortua per illud q habetur Exo. xi. morietur omne
primogenitum in terra Egyptiorum. & xij. c. percutiamqz omne
primogenitũ in terra Egypti. & sequitur in text. Factum est añt
in noctis medio. percussit dominus omne primogenitum in ter
ra Egypti, propter quam plagaz concessit Pharao vt egrede
rẽt populus Israel. & de hac plaga tanqz mirabili facta est mẽ
tio in plib. locis. Psal. lxxvij. Psal. ciiij. Psal. xxx. Psal.
xxv. & pluribus alijs locis de quibus in euolnẽdo sacro volumi
ne Biblie videre poteris. Ex bis facile perpenditur quanta

sit

sit in primogenitis predilectio. Hec ob. ſm Egidiuz Roma. in d.c.v.ſ.alleg.q̄ contingit aliquando magis diligere minores filios quam primogenitū, q̄ nūdet q̄ facta humana ꝛ gesta particularia omnino sub recta regula ꝛ sub certa ratione nō cadūt. Ad hoc facit tex.in.l.omnis diffinitio.ff.de reg.iu. Sufficit ergo dicit Egiđ.in talibus transire probabiliter ꝛ.ll.statuere q̄ vt
8 in pluribus q̄tinent veritatem † que etenim semel aut bis vt ait Theophrastus accidunt, cōtemnunt legislatores.l.nā ad ea.ff. de legi.cum duabus legibus precedentibus vbi dicit Pomponius iurisco.q̄ iura constitui opz vt ait Theophra. in his que entonima.i.frequenter accidunt. ꝛ deinde Celsus q̄firmans inquit. Ex his que forte vno aliquo casu accidere possunt iura nō q̄stituuntur. Dicit tñ Egiđ. Roma.in.c.v.in fi.q̄ ex hoc quod solus primogenitus regnare dz nō de eo solo cura diligens habeatur. Ignoratur.n.quid diuina prouidentia statuit ꝛ nescitur cui filiorum succedat regnū. Ideo ne periclitetur bonuz cōe de omnibus liberis cura diligens est habenda q̄ not. ¶ Et ad predictas rationes adde Pet.de anch.in predicto q̄sil.cxlix.col. j.in fi.ꝛ in princ.seq.vbi vnam tñmō rationem assignat dicens q̄ rationabile visum fuit ad primogenitum potius hoc ius deriuari q̄ ad alios pp etatem, q̄ primogenito iuniores reuerentiā exhibere debent.c.statuimus.de maio.ꝛ obe.extra. ¶ Ultra aūt precedētes rōnes corroborare possumus precedētia triplici rōne. ¶ Primo q̄ iure diuino ita cauetur vt hr̄ Paralipo.ij.c.xxj.ad princ.vbi dr̄. Dormiuit aūt Josaphat cuz patribus suis,ꝛ sepultus ē cū eis i ciuitate Dauid,regnauitq̄ Joraz filius eius pro eo.ꝛ paulo post subiungit. Regnum tradidit Jo
9 ram eo q̄ esset primogenitus. ¶ †Itē sc̄do rōne iuridica p̄batur,q̄ q̄ prior est tpe potior est iure vt est vulgata regula, maxime q̄n res est indiuisibilis vt est in proposito.ꝛ ad hoc facit bo. tex.in.l.quoties.de vsuf. vbi determinaī q̄ si lego vsumfructuz Titio ꝛ Denio ꝛ nō possit p̄stari ambobus preferr̄ Titius q̄ primo noiatus.ad idem est bo.tex.in.l.gñaliter.ſ.si quidē.ff.de fideicō.li. vbi determinaī q̄ si testator noiauit aliquos seruos manumittendos ex pretio heredi relicto ꝛ pretiū non sufficit ad oēs,tunc preferendus est primo noiatus. Ad hoc facit text. in c.pe.de elect.in.vi.ꝛ in.c.mandato.de preben. ꝛ digni.in.v.j. ¶ Ad hec vide Bal.in auct.hoc amplius de fideicō. col.pe. ver.not.dicit glo.vbi dicit q̄ in dubio nō dz pretermitti ordo. ꝛ de progatiua ordi.aliqua subiūgit de q̄bus p ipsum.vide Hely. late in.c.cū dilecta.col.iij.ver.Ordo scripture de rescri.extra. ꝛ in rubr.de maio.ꝛ obe. Si ergo illud in ordine noiationis dr̄ ergo a fortiori in ordie nāli prioritatis vel posterioritatis nascēdi,cū ars imitetur nām.ſ.minorē.insti.de adop.imo nālia preualēt accidētalibus.l.iij.ſ.j.ff.de tut.ꝛ ibi Bart.l.j.ſ.bestias.ff. de postulando.gl.insti.de re.diui ſ.pauonum.Bart. in.l.fi.ff. de offi.procō.Bar.ꝛ Alex.in.l.si qs posthumus.ff.de lib.ꝛ po
10 sthu.cū si. †Ergo nālis iste ordo nascendi preponēdus est ordini ex noiatione causato cū accidētalis sit, cū ergo in ordine accidētali id statuaī a fortiori,ergo in ordine nāli id statuendū erit. Ad q̄ facit bo.tex.in.l.j.ſ.l3 q̄uis ibi vt ordinuz dignitas.ff.de vētre inspi.vbi pulcherrime dicit tex. Publice.n.interest partus nō subijci vt ordinū dignitas familiarūq̄ salua sit. Et iō hr̄ Exo.xxviij. q̄ noia filiorū Israel precepit Deus scribi in veste Aron iuxta ordinē natiuitatis. ¶ Itē tertio q̄ in dādis officijs secularibus ponderatur dignitas not.Bomi.de.ſ.Demi.in.c. grandi.in prin.de supplen.negli.prela. in.vi.ꝛ fauorē prestare dz auctoritas dignitatis in auct. de monachis.ſ.ordinationē. ꝛ ibi gl.in.c.miramur.in ver.in ordinatū.vbi dicit q̄ preferēdus est is q̄ est in maiori ordine q̄stitutus.c.vult.lxxv.di.gl.ꝛ tex.in c.q̄ tua.l.di. Hinc dicit gl.no.in.l.j.ſ.si vicinus.ff.de aqua pluarcē.in ver.seruitutē.q̄ homo inferioris dignitatis maiori p̄sone dz reuerētiā exhibere. Ad q̄ facit tex.in.l.potioris.C.ō off. rec.p̄in.ꝛ in.l.iij.ff.de alie.iud.mutā.cā facta.c.statuimus.de maio.ꝛ obe.extra.ꝛ ibi gl.cū infinitis si.de q̄bus vide amplissimam cumulationē per Bartho.cep.in suo trac.de impera.mi
11 litum eligendo in.ſ.rōne dignitatis † vbi.xxx.dignitatis priuilegia cumulat.inter cetera q̄ dignior digniorem locū hr̄e dz,dignior in electione preferri debet. Dignior in reuerentie exhibitione,in vtilitate, in administratione preferēdus est vt iuribus alleg.per eum ad quem recurre. modo sic est q̄ primogenitus dignior est ceteris fratribus vt ample satis.ſ.declaratuz est. Jō nō est mirum vbi agitur de regno ꝛ sic de re indiuisibili si preferatur p̄iogenitus. Et forsan iste rōnes vrgentiores ceteris sunt. ¶ Ultimo auctoritate vltra has rationes assumptuz p̄bo.ꝛ p̄ boc vide elegāter Patriciū li.ix.ō regno.ti.xxij. vbi dicit ius nature exigit ꝛ gentiū q̄suetudo q̄firmat, vt maximus natu ex filijs mortuo regi succedat. Dionisio.n.inter plures vt in p̄inatis patrimonijs solet regnū infirmius reddi, ꝛ sepe parricidij cāz prebet.q.n.q̄ēti nō sunt portionibus suis alienas sp̄ inuadere conant. Hoc Alexādri exēplo docet vt videre poteris p eū.ꝛ idē eo.tit.pagi.sequēti sic inqt. Atqui si rex decedens filios iperio dignos habebit,maiorē natu regē instituat nature ius ac gētiū imitatus hic nāe q̄suetudinisq̄ ordo ne vtriq̄ preiudicādū est nisi monstrū aliq̄ alereī.ꝛ paulopost exēplo docet Philippi regis macedonū qui ad Persei filij suggestionē Demetriū natu maiorē capite damnauit,sicq̄ Perseus natu minor in regno successit qui tādē a Romanis cōprehēsus macedonici regni finē p̄scripsit.ꝛ subiungit q̄ si nature ius non violasset Philippus ꝛ Demetriū heredē instituisset,diuturnū reddidisset imperiū. Ex his ergo clarissime q̄stat quare potius ad primogeniū filium q̄ ad alium regnum transferatur.

☙ SVMMARIVM ❧

1 Principem assumere per electionem an melius sit an per successionem. ii.
2 Veritas per multos homines fit splendidior.
3 Electio est sedatiua rixarum.
4 Filius sacerdotis cur non debeat promoueri.
5 Amicus filio nullus maior quam pater.
6 Pater cur sit de filio plus sollicitus quam de seipso.
Subueniendum in pari necessitate cui potius patri an filio.
7 Pater tyrannus quis dicendus.
8 Monitas discordias generat.
9 Ambitiosi taxantur.
10 Consuetudo q̄ mortuus sayssinat viuum est ciuilissima.
Beneficij diuturna vacatio est periculosa.
12 Filij regum cur olim in regno non succedebant.
13 Pauperes effecti diuites de facili tyrannizant.
Regimina ex consuetudine fiunt quasi naturalia.
14 Periculosiora magis timenda.
Rex insipiens est denarius ereus.
15 Papa an melius faciat ordinādo imperiuz per electionē q̄ p̄ successionem.
16 Causa naturalis potentior est accidentali.
17 Bellum est reipublice pernicies. Et de belli incommodis.
Dionisio in ciuitate est vermis in caseo.
18 Consuetudo interpretatur dubia.
19 Puer vnde deriuetur.
20 Electionis requisita,ꝛ de viribus eius.
21 Dignitates quibus conferenda.
22 Inferiores a summis regulandi.
23 Arguendum exemplis an sit.
Consuetudo habet vim iustitie.
24 Papatus cur non transferatur successione.
Cupiditas est charitatis toxicum.
25 Filij clericorum ad sacra officia non erigendi.

Quia supra vidimus principes, reges,ꝛ Imperatores, aliq̄n p̄ successionē, aliq̄n p̄ electionē assumi, occurrit hec qō pulcherrima ꝛ mihi aliq̄n ꝓposita. ¶ Circa q̄s aliqualiter isistere decreui,q̄ a iurisperitis cōiter omissa,ꝛ pauci eā tāgūt quos referemus. Et mirū est de iurisperitis q̄ sciētia nostra iuridica moralī Pōbie supponaī q̄ diuidit in Ethicā,Economicā,ꝛ Politicā vt no.dicit Xpō.por.in lectu.insti.ciuiliū in p̄in.col.ij.ꝛ ad idē vide Panor.in p̄e.decre.col.v.ℵ.iiij.glo.in p̄in.querit. ꝛ lz a iurisperitis rarissime tacta sit,ab illis tñ de q̄ politia scripserunt amplissime est agitata quoz dicta iuribus illustrata referemus. ¶ Circa hāc ergo.q.Jo.buridanus post Aristo.in li. iij.politi.q.xxij.hāc dubietatem examinat in partes arguens.

1 Primo q̄ melius sit assumere principē per electionem mouetur quadrupli fundamento. In primis. Nā melius est per illaz viam principem assumi per q̄s contingit meliorem accipi,Sed per electionē id contingit,quia electio fit cū consilio ratione ꝛ deliberatione,ita q̄ in electione maius bonū preferr̄ minori bono.ꝛ p̄o hoc bo.tex.in.c.lz.viij.q.i.ꝛ in.c.metropolitano.xxiij.di.ꝛ ſ.ordinatione.in auc.de monachis.col.j.lxj.di.c.cum miramur.cū simi.vbi p̄baī q̄ melior ꝛ iustior sit eligēdus. Be hoc vide tex.ꝛ ibi gl.no.in.c.ij.de offi.cust.in versi.sanctiores. ꝛ in.c.cum dilectis.in ver.digniores.de elec.extra.

¶ Secundo monetur qz periculosuz est maxima bona fortune vni soli cõmittere, maxime qz nõ est necessariũ imo ꝙtingens ꝙ ex bono patre nascaꝫ bonus filius. ¶ Pro primo dicto adde elegantẽ comparationẽ Arist. in poli. li. iij. c. xj. vbi dicit ꝙ vt quininum ad quos plures ꝙferunt melius est ꝙꝫ vna atqꝫ simplex mensa. Sic iudicia multorũ sepe meliora sunt ꝙꝫ vniuscuiusqꝫ. z subiũgit ꝙ multitudo minus subiacet corruptioni quẽadmodũ aque magna cõgeries, sic ẽt plures ꝙꝫ pauci incorruptibiliores sunt. Ar cũ vnus iudicat si ira vel alia hmõi pturbatio vincat necessariũ est iudiciũ corrumpi, sed in multitudine difficile foret oẽs irasci atqꝫ deuiare. verba Arist. vbi. s. Et per hoc facit bo.
2 tex. in l. vlt. C. de fideicõ. vbi dicit tex. † ꝙ per ampliores boies perfectissima veritas renelaꝫ. Hinc dicit tex. in. c. de ꝙbus. xx. di. ꝙ facilius inuenit ꝙ a pluribus exquiritꝫ. z tex. in. c. pruden tiã. de offi. dele. extra ꝙ iudiciũ est integrum ꝙ plurimorũ sententijs ꝙfirmatur. ¶ Pro scõdo dicto adde ꝙ dicit Patricius li. ix. de regno ti. xxij. Cernimus nõnunꝫ ex optimis parentibus deterrimos filios nasci qualis fuit Cõmodus q cũ patrem Antoninũ haberet Romanorũ pricipũ sanctissimum, ipse in se oium dedecorũ ac scelerũ collunionẽ ẽxit. ¶ Tertio moueꝫ qz melius est principẽ eligi per illã viã que nunꝫ deficit a nostra ptãte. Electio aũt nunꝫ deficit, successio aliqñ, qz non semper ꝙtingit Regem filiuz habere, z ita hec via successionis incerta est, electionis aũt certa, z per ꝙns stultum vr, imo stultissimum vt vtar verbis tex. in. §. ceterum. insti. ꝙ cum eo qui in alie. põt. viã banc successionis deligere z preferre vie electionis. Et ideo dicit aureus tex. in auc. qui. mod. nat. effi. sui. ad principiũ inue niendum est vndiqꝫ ꝙ melius est. ¶ Quarto monetur, qz me lius est regem assumere per illã viã per ꝙꝫ cedunt rixe z dissen
3 siones in ciuitate, sed per viã electionis id sit. † Nam si pater ty rannice se habuit, sequeꝫ filius mores paternos. Si aũt p electionẽ aliquis assumetur habebit diuersos mores ab eo q tyran nice viuebat, regebat, aut impabat. ¶ Pro primo dicto adde bo. tex. in. l. equissimum. ff. de vsuf. vbi dr ꝙ duobus ꝙtendentibus de possessione equissimum est vt pretor illã viã adhibeat p ꝙꝫ partes ad arma z rixas nõ procedant. ad hoc faciunt cõcordantes ibi allegate in gl. in ver. iurisdictione sua. ¶ Pro scõdo adde bo. tex. in. l. ꝙ si nolit. §. qui mãcipia. ff. de edil. edic. vbi dixit tex. Presumptũ ẽ eteni quosdã seruos bonos esse qz nationis sunt nõ infamate, quosdã malos videri, qz ea natione sunt q magis infamis est. z per illũ tex. gl. ibi in ver. nõ infamate alle. illud vulgatum. Sepe solet filius similis esse patri. z illud. Nõ põt mala arbor fructũ bonũ facere. ad hoc facit bo. tex. in. l. ꝙs qs. C. ad. l. iul. ma. §. filij vero. vbi dr ꝙ paterno debent filij peri re supplicio in ꝙbus paterni hoc est hereditarij criminis exempla metuuntur, iuncta glo. in ver. in quibus. Et ita ibi probatur ꝙ pp fortem presumptionẽ ꝙ filius imitator sit scelerũ z ꝙditionis paterne punit ex delicto patris. ad hoc est text. z glo. in. c. venerabilẽ. de elec. extra ibi ꝙꝫ progenitores eius vbi per illum tex. adducit Panor. d. l. quisqs canonizatã. §. verum ver. si qs cum militibus. vj. q. j. z glo. in. c. ij. de filijs presby. in. vi. que di
4 cit illã esse rationẽ † quare prohibetur ne filius presbyteri ꝑmoueatur ad ordines, qz presumptio est ꝙ sequetur patris incontinentiã. ¶ Sed pro parte altera. s. ꝙ melius est regem, vel principem assumere per successionem ꝙꝫ per electionẽ, arguit quadruplici fundamẽto. ¶ Primo qz pater prenidens filiuz post se successurum in regno diligentius instruit filium z vehementius regnum ꝙseruat ꝙꝫ si alius sub incerta electione sibi successurus sit. Pro hoc adde bo. text. in. l. isti quidẽ. ff. de eo ꝙ me. can. per quẽ tex. dicit Bald. in. j. lec. §. hec q̃ diximus ꝙ pater est solicitus de salute filij z honore eius. pro quo adducit tex. in l. cum pater. §. mando. ff. de leg. ij. Hinc dicit Spec. in ti. de tuto. §. fi. ver. Itẽ excipitur ꝑ tutorez ꝙ pater tenetur benefacere filio z lex multũ ꝙfidit de eo. Ex voto. n. suo omnia que hz parat filijs. l. scripto. ff. vnde liberi. l. patrem. z. l. debitorẽ. ff. de his que in frau. credi. Spec. in tit. de loca. §. vi. qui incipit nunc aliqua de iure empbyteotico. q. clvi. Et presumitur pater velle p uidere filio sicut sibi per. l. si pactum. ff. de proba. Spec. in ti. de feu. §. ij. ver. v. querit. Hinc dicit Bal. in. c. per tuas. de ꝓba.
5 ꝙ † pater est melior amicus ꝙꝫ habeat filius, imo tanta est dilectio patris erga filiũ ꝙ magis terretur in filio ꝙꝫ in seipso vt est tex. in. d. l. isti quidã. in fi. z ibi gl. not. per illũ tex. inferens qd̃ pr plus diligit filiũ ꝙ seipsuz. Immo dicit tex. in. l. q ret. §. videri. z ibi no. ff. de bonis eorũ q sibi morte ꝙsciuerunt. ꝙ pater presumitur se odisse pro filio, tñ dicebat Jac. de aret. in. d. l. isti quidem in fi. id nõ esse verum qz charitas bene ordinata incipit a se metipso sz bene dicit esse ꝙcedenduz ꝙ magis timeat pater ꝑiculum filij ꝙꝫ in seipso, qz forte tanꝫ sagacior z prudentior melius sciret vitare pericula. Ita refert Alber. de rosa. in. d. l. isti ꝙdẽ dicẽs se audiuisse de facto ꝙtigisse ꝙ cũ pr z filius inculparent de quodã delicto z precedẽtibus indicijs torquendi essent, Tortus primo pr nihil dixit, deinde torquebaꝫ filius pñte patre z nõ valẽs pr ferre filij torturã ꝙfessus est crimẽ. Ex quo infert Alb. ꝙ vbi torquẽdi essent pr z filius nõ esset ineptũ a filio inchoare rõne ꝓdicta. z ad hoc adducit tex. insti. de noxa. §. fi. Et miror ꝙ tacuerit tex. ad ꝫ formalẽ i. l. vnius facinoris. i ꝑn. ff. ꝺ. q. de q̃. s. mẽtione fecimus vbi ꝺ ꝑnilegijs priogeniti agebaꝫ.
6 **Quare** aũt plus timeat ꝑiculũ filij ꝙꝫ suijpsius, † z qua re pr plus diligit filiũ ꝙꝫ filius patrẽ, vide glo. in. l. isti quidẽ. in fi. z post gl. Alb. de rosa. adducentẽ duas rõnes, vnam ꝑm Pbm. viij. Eth. dicentẽ ꝙ patres plus diligunt filios ꝙꝫ ecõuerso, qz pater hz de suo in filio z non eꝫ. Sanguis etenim patris sanguis est filij. l. iij. ff. de inoffi. testa. Aliã rõnez adducit ex Chrysosto. hoc modo comparatiue loquente ꝙ sicut humor arborum transit in ramos z folia z fructus ex radice z nõ econuerso. Sic amor ascendentiũ in descendẽtes, qz filius magis respicit filiũ suũ ꝙꝫ patrẽ, ꝙ facit ad. q. ¶ Vtrũ in pari necessitate pater patri suo potius ꝙꝫ filio subuenire debeat: de qua. q. vide per doc. in. d. l. isti quidẽ per Alb. in. l. ij. C. de patribus q filios distraxerunt. vide Prepositũ in. c. cũ haberet. de eo qui duxit in matrimoniũ ꝙꝫ pollnit per adulterium. z per eũ dem in arbore ꝙsang. z affi. col. vi. z ita per hec resultat fundamentum. s. pro hac pte amplissime formatũ ꝙ. s. vbi pater prẽni dens filiũ successorẽ in regno sedulius z vehemẽtius curabit de ꝙseruatione regni. Pater etenim nõ presumit velle decipere filios. l. si superstite. in fi. C. de dolo. Paul. de ca. ꝙsil. cccvij. qz potius ex paterna pietate ꝙsiliũ ꝑ filio caperet ar. tex. in. l. nec in ea. §. fi. ff. ad leg. iul. ꝺ adult. alias pater filios negligẽs sibijp
7 si studens † sibijpsiqꝫ viuens tm̃ in liberos familiãqꝫ suã tyrãnus est. Ita pulchre inquit Patricius li. j. de regno ti. iij. in fi. Sic eꝫ qñ preuideret pater regnũ nõ esse sibi propriũ, sed reipublice segniter ageret in ꝙseruatiõe z augmẽtatione ipsius regni. Naturale quippe vitiũ est negligi ꝙ cõiter possidet, vt ꝙ se hr̃e nihil qui nõ totum habeat arbitretur vt dicit aureus text. in. l. ij. post prin. C. qñ z quibus quarta pars debeꝫ lib. x. non. n. parcit populis regimẽ breue. vt est gl. sing. in. c. hz ẽt. xvi. q. i. ¶ Secundo monetur pro hac parte Burida. Nam vbi regnũ succes sione trãsfertur, tunc sequit pronior subiectorũ obedientia. Naz subiecti ꝙsueti obedire alicui facilius diriguntur ad obedientiã prestandã filijs illius z parentibus q succederẽt in regno. Diuturna. n. ꝙsuetudo ꝑm Pbm facit obedientiã. ꝑ quo adde bo. tex. in. c. cum nõ liceat. de prescri. extra. Consuetudinis. n. non parua est auctoritas vt est tex. in. l. ij. C. q̃ sit ꝙsuet. longa. c. cum ꝙsuetudinis. extra cum si. Hinc dicit Arist. in. i. li. rhe. ꝙ ꝙsuetum est velut innatum est, qz ꝙsuetudo similis est nature z ꝙsueta oẽs seruant. Hinc dicit Sene. Trag. vi. dediscit animus sero ꝙ didicit diu. z Tuli. li. iiij. Rhe. nouorũ. optima vinẽdi rõ est eligenda ꝙꝫ iocundam ꝙsuetudo reddet. Hinc Catul. ele. j: Difficile est longum subito deponere amorẽ. Difficile est verus ꝙ lubet efficies. z iõ dicit no. in. l. ij. de ꝙsti. prin. ff. in rebus nouis ꝙstituẽdis euidens esse vtilitas ꝺz vt recedaꝫ ab eo iure qꝺ diu equz visum est. † nam nouitas vt plurimũ discordias gñat. d. c. cuz ꝙsuetudinis. extra de ꝙsuetudine. z iõ dicit Spe. in tit. de feu. §. ij. nouitates inducendas nõ esse, mutationes. n. pericu
8 lose sunt vt dicit Gof. z post eũ Card. in. d. c. ꝙsuetudinis. in. ij. not. ¶ Tertio monetur Burida. qz ex electione sequuntur dissensiones, qz pendet ex voluntate pluriũ inter quos naturalis in est ad dissentiendum facilitas z eligentiũ iudiciũ fauore z odio peruerti põt, ita vt eque cito malũ principẽ sicut bonũ eligerẽt. pro quo adde bo. tex. in. c. quatuor modis humanum peruertit iudiciuz. xi. q. iij. z tex. in. c. i. de senten. z re iudi. in. vi. ad pric. cũ ꝙcordantijs vtrobiqꝫ alle. hinc sepe videmus eligentiũ vota plus offerentibus venalia exponi, iuxta illud Iasonis. Bat cẽ sus honores. ꝙ certe reipublice pernicioſissimũ est. Vale. n. res se hz vt inquit Tul. in offi. cũ ꝙ virtute effici ꝺz id tentatur pecunia. Hinc Vale. li. iiij. inquit. Nihil eorũ que virtuti debẽ tur emere pecunia lz. pro quo facit bo. tex. in. l. si ꝙꝫ. C. de epi. z in auc. vt iudices sine quoquo suffragio. ad princi. facit tit. ff. z C. ad leg. iul. de ambitu. Hinc dicit aureus tex. in. l. ꝑ publicaz C. de re mili. lib. xij. ꝙ nõ ambitione, sed labore ad honorẽ con uenit peruenire. de quo dicto meminit gl. in. c. fi. in glo. fi. de si mo. extra. dicens † ꝙ talibus ambitiosis honor potius est anfe
9 rendus

rendus.c.in scripturis.viij.q.i.¶.i.q.i.c. sicut bis. Hinc dicit Aug.li.v.de ciui. Dei. Rerũ gentium nationũq; Imperiũ pe nes reges erat,quos ad fastigiũ honoris nõ ambitio popularis, sed spectata inter bonos moderatio prouehebat. Et iõ Euripi des ambitionez execrabat vt pessimũ in ciuitate numẽ vt refert Patricius de regno li.iij.ti.xx. vbi idẽ ipse Patricius in fo lio illius tituli dicit. Tollit ambitio virtutis pmiũ ¶ deteriores melioribus prefert, ꝫ iste practice ꝫ sint improbate a iure tñ de facto seruant̃,vt inquit Jo.de imol.in.c.per inquisitionẽ.in.v. not.de elec.extra,quo fit vt inquit Salu. in Catilinario. Glo riam ¶ honorẽ ¶ Imperiũ bonus ¶ ignauus eque sibi exoptãt. Si bonus vera via nitit̃ si ignauus q; bone artes desunt, dolis atq; falacijs q̃rẽdit. Quare hodie prob dolor maxima sequitur rerũ publicarũ pernicies ¶ durior iactura. Idcirco dicebat idez Salu.in Catili. Vbi diuitie honori sunt ¶ eas gloria Imperiũ potentia sequit̃,bebescere virtus,paupertas probro haberi,in nocentia pro maleuolentia duci incipit. Hinc Plautus in Am phy. virtute dixit victores viuere Jupiter nõ ambitu neq; perfi dia,qui minus eadez sit lex bystrioni q̃ summo viro ¶ boc inter cetera summe precauendũ in muneribus iudicialibus. si secus actitatũ fuerit audiant principes quid elegãtissime scribit Va le.vbi de censoria nota disserit. Expugnentur ꝫ vrbes corripiã tur gentes,regnis manus injiciãtur nisi foro ¶ curie offiñ sua ve recundia q̃stuerit,partarũ rerũ cumulus celo equatus sedẽ sta
10 bilẽ non habebit.hoc sit obiter dictum. ¶ †Quarto mouetur Burida.q; qñ per successionẽ gñis transferrtur regnum imme diate filius post obitũ patris efficitur rex. Añ vero per electio nem q̃ingit sepe regnũ longo tpe vacare in detrimentũ reipu blice. ¶ Pro primo adde q̃suetudinem vulgatã in his ptibus q; cauetur q; mortuus sesinat viuũ.de qua q̃suetudine vide Jo. fab.in.§.j.insti.de interdi.¶ in.§.fin eodẽ. de here. qualitate ¶ diffe.¶ in.§.alteri.insti.de inuti. stipul. In pluribus ẽt alijs lo cis de hac q̃suetudine mẽtionem facit. vide Guid. pape decis. dlij.¶ est q; dicit Bald.in.l.fi.C.cõia de manumissionibus, vbi dicit q; ille rex.facit ad prouerbiũ quo cauetur q; mortuus apit oculos viuentis, ¶ banc possessionez sic q̃tinuatam de patre in filiũ appellat ciuilissimã. Idẽ Bal.in.l.fi.C.de sac.san.ecc.pro quo facit bo.rex.in.l.siue possidetis.C.de pba.¶ in.l.in suis.ff.ỗ lib.¶ posth.cum si. ¶ Pro scõo facit q; diuturna vacatio bñfi cij periculosa est vt rex.in.c.ne pro defectu.de ele.extra.vbi di cit Jo.de imo.q; ex defectu plati aut pastoris sepe occurrũt pi cula animarũ subditis instigatione demonis. Sepe ẽt ecclia pa titur detrimẽtum in facultatibus, vt in simili est rex. in.c.q; se pe.de ele.in.vi.ita in republica carẽte principe dõm est. Et iõ Ozee propheta,inter miserias quas iudeis futuras pgnosticat banc interseruit. Dies multos sedebunt filij Jsrael sine rege ¶ sine principe,vt habetur Ozee.c.iij.

11 **Ex predictis** argumentis †in vtranq; partẽ dedu ctis ¶ iuridicis alijs allegationibus nostris fortificatis Burida. vbi.§.infert duas q̃ciones,quaruz prima est. Melius est regẽ,vel principẽ assumi p electionẽ quã per generis successionẽ. Secunda q̃clusio. Melius est pp acci dens ¶ aliquas circunstantias principẽ assumi per successionez gñis q̃ per electionẽ,¶ ita in effectu q̃cludit q; regulariter me lius est electuz q̃ hereditariũ regẽ habere. Quod existimat li mitandum qñ accidens aliqd ẽrium suaderet, puta qñ esset cõ suetudo in ẽriz legitime prescripta.de qua.j.latius. ¶ Sed re perio Egidium Ro.in suo trac.de regi.prin.li.iij.c.v.vbi indi cio meo vł loqui sine stabilitate. Naz primo dicit q; absolute lo quendo melius esset principẽ q̃stituendũ esse per electionẽ q̃ p hereditatẽ. Nam qñ per hereditatẽ tunc exponitur regnũ ca sui ¶ fortune,ex quo inceptũ est qualis debeat esse filius ad quẽ spectabat regnũ. Sed q̃sideratis gestis ¶ q̃ditionibus hominũ quas experimentaliter videmus vł esse cẽsendum dicit magis expedire regno vel ciuitati vt dñs preficiatur per hereditatem quã per electionem, q; triplici rõne nititur ostendere. Prima ex parte ipsius regis regentis populum. Secunda ex parte fi lij qui dz in hereditatez succedere. Tertia ex parte populi qui dz per tale regimen gubernari. ¶ Primam viã sic deducit, q; inenarrabile est quantam dilectionem habeat pater erga filiũ,¶ q̃tũ differat putare aliqd proprijũ ẽm Phm.ij.politi. Ex quo infert q; omni cura qua poterit mouebitur pater ad procuran dum bonum statum regni si cogiter ipsuz peruenire ad dominiũ filiorum. Jstud fundamentũ satis.§.declarauimus q¹.§.similem facit Burida.¶ ad dictum Philosophuz.in.iij.politi.dicen
12 tis esse difficile † vt patres possint tradere regimẽ regni ꝑprijs filijs quasi innuens illud virtutis esse diuine ¶ excedere huma num modũ. Sed rñdet quod boc ideo dicebat Philosophus q; antiquitus vt plurimũ reges quertebant̃ in tyrannos ¶ non diu durabãt. Et ita nõ admittebant̃ filij ad successionẽ regni. ¶ Ad ẽ nõ incõgrue adduci põt illa satyrici snia. Ad generuz Cereris sine cede ¶ vulnere pauci Descẽdũt reges ¶ sicca mor te tyrani. Jõ cũ Tales Milesius sapiẽtũ primarius interroga ret a quodã familiari suo q̃dã in oi vita difficilime vidisset,ty rãnũ inquit senẽ. Ad hec vide Fran. Patri. in suo trac.de in sti.reipu.li.j.tit.j. ¶ Scõa via qua nitebat Egidius Ro.est. Nã sicut mores nup dictatoq; vtplurimum priores sunt minori bus eoq; qui fuerũt diuites ab antiquo. Sic mores nup potẽtũ ¶ de nup elevatoq; p adeptionẽ ciuilis potẽtie peiores sunt mo ribus alioq;,p quo adduco aureũ tex.in.c.negotiatorẽ clericũ lxxxviij.dist.vbi dicit tex. Negotiatorẽ clericũ ¶ ex inope diui tẽ,¶ ex ignobili glorioſuz quasi quãdã pestẽ fuge.¶ ista est vna de.xij.abusionibus seculi quas refert gl. post Cipriañ in cle. ne in agro.§.qn vero in ꝟbo,curias principũ de statu regn. Et subinngit Egidius nesciũt.n.tales fortunas ferre, nup.n. esse exaltatũ in regez est quasi quedam inerudicia regie dignitatis.
13 †Tales qdẽ vt plurimũ tyrani sunt ¶ inflati corde inerudito,re gnãt,q; nõ q̃ingit in filijs succedẽtibus in regno tãq; in hr̃di tate patrimoniali. Et iõ dicebat Patricius loco nup allegato raro admodũ accidere principẽ eo aio regnare quo iperiũ ac cipit. Ex tãta.n.ac pene infinita Cesarũ serie qui oẽs imperio deteriores facti sunt. Vespasianus solus omniũ añ se principiũ in melius mutauit vt iquit Cornelius Tacitus. Et ait Flauius Siracusanũ Diocletianũ dicere solitũ nihil difficilius esse q̃ bñ imperare, initia.n.principatus facilioza sunt quoad populi fauorẽ sibi q̃ciliãt. Sz post q̃ potiti rerũ sunt segnitia ac libidi ne oia pessundãt,nullus dei metus,nulla religio eos arcet ¶ taz diu insaniũt,donec a populis opprimunt̃. ¶ Tertia via nititur q̃clusionẽ sinã verificare Egidius ex parte populi,q; q̃suetudo est altera nã,pp q; regimina ex q̃suetudine efficiunt̃ quasi natu ralia. Populus.n. si p diuturnã q̃suetudinem obedinit patri bus filijs ¶ filioq; filijs q̃si nãliter ĩclinant̃ vt volũtarie obediãt ¶ ita cũ oẽ volũtariũ sit min⁹ onerosuz ¶ difficile regẽ assumere hr̃ditarie melius est q̃ electiue cũ in electione absit hec q̃suetudo obediẽdi.imo p electionẽ potius dissentiones oirentur. Circa istud fundamẽtũ nõ insisto, qõ.§.facit Burida.circa q; institimus. Nõ obstat dicit Egidius qõ sic p successionem re gnũ forte deferret̃ cũ ignoret̃ qualis sit filius futurus, q; rñdet
14 qõ †vix aliqua sunt gesta humana q̃ aliqua ex pte nõ exponant̃ periculis,ita tñ magis caueda sunt q̃ pluribus periculis expo nunt̃.p quo facit bo.tex.xiij.di.in.c.duo mala ꝫ oino cautissi me sint precauẽda,tñ si periculi necessitas vnũ ex his ppetrare cõpulerit id debemus resolnere q; minori nexu nosciť obligari. Ex p̃dictis ifert Egidius Ro.qõ expedit regno filiũ succede re in regimie patris,¶ si aliqs defectus eẽt in filio regio ad quẽ deberet regia cura puenire suppleri poterit p sapiẽtes ¶ bonos quos tãq; manus ¶ oculos dz sibi rex i societatẽ q̃ũgere.sapiẽ tibus.n.gubernatiões cõpetere debẽt.lxxx.di.c.porro.rex.n. sine sapiẽtia est sicut denarius eneus in cõputo mercatorum vt no.ỗt Alb.in suo Dictionario post Egiỗ.Ro.in suo trac.li. ij.c.vij. Jõ dł q; ꝓnceps oia iura hz in scrinio pectoris p sapiẽ tes.scz regni sui. ¶ Hec ps cũ qua residet egiỗ.ro.vł merã cõ tinere veritatẽ q̃ aliqbus iuridicis regulis corroborari p̃t.prio p hac opi.egiỗ.vide Prepo.in.c.Moyses.viij.q.j.vbi post quẽdã Guidonẽ epz Eluẽsẽ ponit duas q̃clusiões,¶ illas duas q̃clusiones posuerat añ car.de turre cremata ibidẽ,q; ita trãsit vbi rñt ad.c.moyses.vbi vł p̃bari regna cẽ deferẽda successi one q; ꝫ illỗ.c.ẽ q̃suetudine ẽria p̃scriptũ patiẽtibus ¶ scienti bus bis quoq; interest ¶ hos duos solos doc.cano.scz Cardi.de turre crema.¶ Prep.repio hãc.q.tetigisse, ¶ pro corroboratione opi.egiỗ.adde Aug.de ancona i trac.de po.ecc.q.xxx
15 v.art.vij.vbi querit.†Utrũ papa melius faciat ordinãdo iperiũ p electionẽ q̃ p hereditariã successionẽ ¶ arguit in partes, tñ concludit quod consideratis gestis ¶ conditionibus hominũ quas experimentabiliter videmus, inde putat qõ ecclesia me lius faceret ordinãdo imperiũ p successionẽ q̃ per electionem binc ad Epbe.iiij. Solliciti seruare vnitatẽ spiritus in vinculo pacis,sed magis seruarent̃ in pace fideles si imperiũ ordinaret̃ per ecclesiaz hereditarie q̃ p successionez sicut quotidie vide mus in regnis que hereditario ¶ ꝑpetuo dominio regunt̃, er go ¶ sunt verba Aug.de anco.¶ p boc adducit tres rationes politicas quas refert egiỗ.¶ predicti doc. Nullus tamen citat.

ꝛ ad adducta in illam partē contrarium respondet, ꝛ maxime ad illud dīi Aug. dicētis oia mala ꝓcedere ex amore male inflāmante ꝛ ex timore male humiliante. Nā ex amore ꝑuati boni, vel ex timore perdēdi hmōi ꝑuatū bonū imperator dñm nō recognosceret ab ecclesia, ex quo ex hereditaria successione ꝛ ex antiqua ꝙsuetudine esset sibi quasi in nāz quersuz. ℂ Rndet ꝙ sermones morales sicut affirmatiue ligant sic negatiue solui tur. ex amore nāq; inflāmāte, ꝛ ex timore bñ humiliāte ꝓcedūt oia bona, magis aūt ꝑm rectā rōnē arbitrandū est ꝙ imperator bñ deberet inflāmari ex bono suo. ex quo videret ipsum ꝓpetua ri in filijs q̄ male ꝛ magis deberet bñ humiliari ꝛ timere ne ꝑi uaret in filijs suis tali bono q̄ si ꝑuarent in se tm̄. Et ꝓ hac opi. Egid. facit ꝙ dicit Patri. li. ix. de regno tit. xxi. q talis ē. rex q cū virtute vixit demū de successore cogitare dz. ꝛ ibidē ℣. j. dicit. Optabit igit̄ rex sobolē ex se genitā similē sibi eē nō effi gie verū virtute ac moribus vt rex, nō decessisse ꝫ iunior factus
16 videat. ℂ †Scdo ꝓbo ꝙcl̄onē. ꝫ. dictā rōnibus. Primo q̄ cā naturalis potētior est q̄ cā accidentalis. l. iij. §. j. ff. de testa. tut. bar. in. l. ꝓcō. q̄ est fi. l. ff. de offi. ꝓcō. ꝛ leg. Per electionē aūt nāli iō vr melior regni trāslatio successione q̄ electione. ℂ Scdo q̄ frustra fit per plura ꝙ pōt fieri ꝑ pauciora. insti. ꝙ cū eo q in alie. po. ad ꝑin. Per pauciora. n. procedit̄ ad assecutionē regni suc cessione, ergo frustra procederet̄ ad electionē cū in ea lōge plu ra requirerent̄ vt certū est. ℂ Tertio q̄ in dubijs est eligendū ꝙ certius est. c. inuenis de spon. extra cum concordātijs ibi al legatis in gl. Per successionē aūt certior est via q̄ per electio nem, q̄ nescimus quo aio ꝛ qua volūtate duncāt electores. Nā etenim pendet a voluntate hois incertitudinem ꝙinet. Varie etenim sunt hominū voluntates. l. q̄ poterat. ff. ad treb. c. q̄ di uersitatē. de ꝙes. ꝓeb. gl. no. in. l. pe. ff. de off. ꝓeto. in ver. mul to magis. q̄ adducit illud vulgatū. Mille hominū spēs ꝛ rerum discolor vsus Velle suum cuiq; est nec voto vivit̄ vno. ℂ Item quarto q̄ inspiciendū est ꝙ euenire pōt. l. si idez cum eodē. ff. de iurisd. om. iud. ad fi. l. in q̄stitate. §. magna. ff. ad. l. falc. l. si quis domū. ff. loc. Sed vbi successione ad regnū peruenit, inde nul la dissentio exoriť, sed secus vbi per electionē ꝑ nālē hominuz ad dissentiēdum facilitatē vt. l. item si vnus. §. principaliter. ff. de
17 arbi. Vota. n. sepe in plures distribui pñt, †ꝛ sic quilibet electo rū volet administrare ꝑm gl. q̄ de duobus imperatoribus loqui tur in cle. vnica. in ver. reges in fi. de iurein. ꝛ ita sequunt̄ bella ꝛ ex ꝙsequēti reipu. pernices, vt no. dicit Bald. in. l. j. C. de ser. fug. col. ij. ver. opponit̄ vbi dicit ꝙ prie hoim calamitates cepe runt a bellis. Pro hoc ēt est tex. no. in. l. vnica. C. de cadu. tol. ad ꝑin. vbi singulr dicit gl. j. ꝙ bella calamitatē inducūt, maxi me intestina, puta ciuiū ꝫ ciues ꝙ vbi diuisio simile est vt in ar bore si scinderet̄ in mediū, vel ꝑscinderent̄ eius rami, q̄ cito de siccātur, in tali. n. morbo ascinduntur nerui ciuitatis. i. magni ciues. Vñ ciuitati aduenit spasmus ꝛ plerūq; inducit̄ ad neces sitatē tyrānidis sicut experiētia docet, q̄ impium ꝛ ignobile vul gus nō diu sustinet pressuras. ꝛ iō refert quēdā sapientē Jannē sem solitū dicere ꝙ diuisio in ciuitate est vermis ingressus in ca seo. Magna vt inqt Julius Celsus de gestis Alex. li. vij. ex dis sentionibus incōmoda oriri solēt. Concordia etenim parue res crescūt, discordia aūt maxime dilabunt̄. vt inqt Salu. in iugur. Et oē regnū diuisum ꝫ se desolabitur, ꝛ ois ciuitas, vel domus diuisa ꝫ se nō stabit. Matt. v. ℂ Quarto ꝛ vltimo q̄ cōis ꝙsue tudo hunc modū trāsmittendi regni approbat vt nos. §. deduxi
18 mus. Ergo vī hec pars longe qualicūq; tutior† cum sit ꝙsuetu do optima dubiorum interpres. c. cum dilectus de ꝙsuetudine. extra. cum si. maxime q̄ iure cōprobatur. c. licet. de voto extra.

Sed ꝓ ꝓte ꝫria cū qua residet Burida. nūc arguo ꝙ. s. melius sit regnū electiōe q̄ su ccessiōe trāsferri. Pri mo exēplis. Scdo rōnibus iuridicis. Primo exēplo Alexan. mag. ꝓbat̄, q ꝫ bret filiū Herculē indolis peregregie ac Jdeuz fratrē imenē ingenij cogitate eximiū ꝛ Roxanē ꝙiugem grauī daz, nullū aliū nuncupauit heredē nisi dignissimū oblitus poste ritatis sue ꝛ oium necessitudinū atq; aliarū affinitatū suarum vt inquit Patricius li. ix. de regno ti. xxij. vbi subiungit, ꝙ cū iaz precluſa voce fari nequiret incerto sermone altercatio inter ꝑn cipes oriret̄ exēpto digito annulū Perdice ōdit, vt quē voce hr dem ac successorē nō nuncupauerat tacito iudicio elegisse cerne retur. Refert ēt idē Patri. co. ti. in fi. ꝙ Masinissa rex cū cē tesimū annū ageret iāq; longo senio deficeret testō super regno suo facto oia senatui Ro. ꝓmisit ꝛ Aemiliū scipionē, auctorem, tutorē, curatorēq; filiorum nepotūq; suorū esse voluit. ℂ Scdo

rōnibus ꝓbo hāc opi. Primo q̄ si secus sequeret̄ regni perni cies. ꝙ probat̄ sic. Cōtingere etenim pōt sic regnū ad puerū ꝛ infantē deferri, q̄ certuz est talē capacē successionis pñe. Br aūt Ecc. j. Ve terre cuius princeps puer est. Indecoꝫ. n. est hūc aliorū regimē assumere q seipsum regere nequit. c. indecorū. de
19 eta. ꝛ qualita. extra. † Sed forsan dici poterit ꝙ ibi puer dr a morū prauitate vt in simili sumitur ad Corin. xiiij. Nolite fieri pueri sensu. de quo vide Jo. de ana. in rub. de delictis pueroꝫ. col. ij. Pro quo accedat ꝙ refert Patri. loco nuper allegato vbi dicit ꝙ Phrahates rex Persarū cū decederet plures fi lios habebat, oēs tm̄ preterijt q̄ illos per etatē minus vtiles re gno futuros duceret, ꝛ Mitridatē fratrē virū fortē etate inte gra ꝛ rerū susceptus dignissimū instituit, vt ostēderet regē lōge pluris imperij dignitatē q̄ paternā indulgētiā facere. ℂ Itē ꝛ scdo q̄ vbi per electionē ꝓcedit̄ necesse est plura efficere, ex q bus quasi necessario sequit̄ igenui viri ꝛ strenui assumptio. Ad hoc etenim vt electio valeat quinq; requrunt̄ vt inqt Bart. post gl. in. l. seruı̄ electione. ff. de leg. i. Pro cā valida, habilitas eli gentis aut eligentiū, deliberatio, habilitas electi, ꝛ actus eligen di. ex qbus obseruatis resultat strenuissimū virū assumi ꝛ capa cē siue habilē tāti administrādi regiminis. Electio. n. de inhabi li nō pōt fieri per habētē arbitriū eligēdi Bart. in. l. q̄q̄. ff. de
20 ritu nup. ℂ †Itē tertio q̄ in electiōe officialiū ꝙsiderāda est ar tis pitia. Jo. de plat. in. l. j. C. de ꝙditis in hozreis publicis li. x. ꝛ ita voluit Tul. in ora. pro Pōpeio. ꝛ Vege. de re mil. in ꝑn. vbi dicit. Nullus est quē oporteat vel plura vel melioza scire q̄ principē, cuius doctrina dz oibus ꝓdesse subiectis. Jō dicit idē ipse Vege. li. iiij. de re mil. Si doctrina cesset armoꝫ nihil paga nus distat a milite. In electione ēt officialiū ꝙsiderāda est eligē tiū experiētia, vt not. vult Joā. de pla. vbi. §. ꝛ ad summū pluri ma sunt perpēdēda in eligendo impatore principe vel rege vt la te videre potes Bar. cep. in suo copioso trac. de impatore eli gendo q̄ rarissime cōperies in eo ad quē successione regnū de ferret̄. ℂ Itē quarto q̄ esset virtuosis viā ꝓcludere ꝫ oēz inris dispositionē. Post. n. palmā laboris emeriti principatus bono re remunerādi sunt. l. j. C. de ꝑn. agē. in rebus li. xij. inbemus ibi longi tpis sudore q̄sit. C. de ꝑimis sacro. scrinio. eo. li. l. j. C. de castrēsia. ꝛ ministra. vbi dicit tex. Prioribus discedētibus ise quētes ad locū ꝓ merito laborū stipēdiorū succedāt, ꝛ ad idē est tex. i. l. fi. C. de tyronib. eo. li. vbi dicit tex. Quē q̄ altiorē gradū obtinere rite nō patimur nisi cui ꝛ laborū assiduitas ꝛ stipendio rū ꝓlixitas suffragēt. Hinc dicit impator in. l. in noie dñi. C. de off. ꝑfecti affrice. Semp ꝓuidemus vnūquēq; ꝑm labores suos ēt maiores gradus ꝛ meliores dignitates ꝓducere. Ad hec fa cit bo. tex. in auc. de monachis. §. ordinatione. vbi dr ꝙ q optī mus inter ceteros apparuerit tanq; ꝑsulatu dignus eligēdus ē.
21 Scdm† . n. mains meritū dignitates ꝙferēde sunt. c. vlterane. xij. q. ij. c. vnico. in ꝑin. de reliquijs ꝛ vene. sanctorū. in princi. Virtutū etenim ꝑmia tribui merētibus ꝙuenit. l. vt ℣tutū. C. de sta. ꝛ imag. cle. cupiētes. de pe. ꝛ remiſ. ad ꝑi. c. nō loca. xl. di. alias etenim nisi sequat̄ virtutis remuneratio rarissimos ℣tutis palestritas esse ꝙtingeret, iuxta illud Juuenalis. Quis enīz vir tutē amplectit̄ ipsam, ꝑmia si tollas? Et ita ꝑ lōge melius est ꝑn cipē per electionē assumi per q̄ sequit̄ virtuosos remunerari q̄ per successionē ex qua vt plurimū ꝫriū euenit. ℂ Quinto ꝙfir mat̄ hec ꝑs, q̄ vbi via electionis ꝓcedit̄ post electionē sequi dz ꝙfirmatio aut saltē q̄dā approbatio. a supiore. c. venerabilē. de elec. extra. Et ita iterū nouū est examē electis, ita ꝙ is cui cōpe tit ꝙfirmatio, vel approbatio pōt reprobare ꝛ annulare electio nez factā ꝛ de alio ꝓuidere. vt in. d. c. venerabilē. ℂ Sexto cō firmari pōt ex his q̄ in superioribus dignitatibus videmus, pu ta in dignitate papali ꝛ impatoria ad quas per viā electionis ꝑ
22 cedit̄. †Cū ergo ita sit in supioribus dignitatibus, ergo idē erit dm̄ in alijs inferioribus principatibus ꝛ regnis ꝑm qd̄ voluit pulcherrime Pau. de ca. in ꝙsi. nouis ꝙsil. clxv. vbi dicit ꝙ cō suetudo disponēs de successione regni dz seruari ēt in alijs suc cessionibus aliarū dignitatū vbi aliud nō statuit̄. ꝛ hoc q̄ nō de cet a capite mēbra discedē. c. cū nō deceat. d ꝑscr. facit bo. tex. in. c. nouit cū ꝙor. alle. in gl. in ℣. nō decet. de his q̄ fiūt a ꝑla. si. ꝙse. c. Et subiūgit Pau. ꝙ ea q̄ ōcidunt̄ a iure scripto vel nō scripto, puta ꝙsuetudine, extrēdi debēt a siki ꝑz gl. i. l. nō pñt. ff. d legi. ꝛ tex. in. l. j. C. q̄ sit lō. ꝙsue. bo. ē text. in. l. aliud. ff. ad. l. aql. Sed rō q̄ militat in eligēdo impatore militat ꝛ in alijs dignitati bus, ergo ꝛc. ℂ Cū ergo papatus ꝛ impatoria dignitas dispoſi tione iuris cōis electione trāsferat̄, ergo idē erit dm̄ in istis in
23 feriorib̄ dignitatibus, †ꝛ lz exēplis arguēdū nō sit. l. nemo. C.

de sen.

de sen. & interlo. om. in. Tñ a rõne nãli q̃ é exẽpli cãtiua argue re lz sic̃ de frãcigenis erga leges Impiales ỏi bal. in. d. l. nemo.

Ecce vides rem vtrinq; agitatã auctoritatibus & rõnibus ita vt problematica merito censeat. delige ergo q̃ parte volueris. sed q̃ magis expediat succssione trãsferri prin cipatus q̃ electione plures doctorũ auctoritates rõnesq; suade re videnť. Et ita amplectenda vr̃ hec opi. per ea q̃ ample dicũ tur per Fely. in. c. j. col. antep. de q̃sti. extra. maxime q; q̃suetu dine fulcit cuius non est lenis auctoritas. vt. s. diximus. & iõ di cit Bal. q̃ hz vim iustitie. Bal. in. c. i. in prin. ij. col. q feu. da. pos. its q̃ ex quo aliqd est q̃suetũ iã nõ est arbitrariũ sed neces sariũ. Bal. in. l. quicũq; col. iiij. ver. scias aũt. C. de ser. fug. per l. saccularij. ff. de extraor. crimi. no. in. l. qd ergo. §. pena grauior ff. de his q not. infa. alias qs videret rõné excedere. gl. in. l. ho die. ff. de pe. & iõ dicit Bal. q̃si. clxxxv. in. j. vol. q̃ id q̃ est q̃suetum, & ita vr̃ innatũ q̃ illi sicut matri adhibẽda est reuerẽtia, q; eq̃parat iuri naturali q̃ est immutabile vt latius ibi per eum.

¶ Sed queritur eo stante q̃ principatus congruentius trans
24 feratur succssione q̃ electione. † Quare ergo dignitas Pa palis non transfertur succssione cum rationes prescripte eque militare videantur, potissime q; est introducta ad vitanda bel la & q̃tentiones. Materia aũt litis & discordie maxime inter vi ros ecclesiasticos est vitanda, q; seruos dei non opz litigare sed mansuetos esse ad omnes. vt habetur. ij. ad Timo. ij. facit tex. in. c. i. & ij. de postulando extra. & arma clericorum sunt lachry me. c. vlt. xxxvi. di. c. cõior. xxiij. q. viij. Jtẽ q; vbi electionis via procedit ibi vt plurimuz cupiditas & ambitio vt. s. deduximus. Sed regimẽ ecclesiasticum potissime dz esse remotũ a tyranni de & cupiditate, q; venenũ charitatis est cupiditas ꝑz Aug. Et ideo dicit Ambr. lib. officiorum q̃n augere opes, aggregare pe cuniam, occupare terras, possessionibus cupimus, prestare di uitijs, iustitie formã exuimus, beneficientiã cõez amittimus, im mo fortis cupiditas oium malorũ radix est. j. ad Timoth. c. vi.

¶ Hec duo fundamẽta facit Aug. de anco. in suo trac. ỏ pot. eccle. q. ij. art. iij. vbi monet q̃. An sit magis q̃ueniens assume re papaz per electionẽ, & vltra ipsa fundamẽta alia facit arguẽ do in partes, sed tandẽ q̃cludit q̃ melius est per electionẽ assu
25 mere, † q; clericorũ filij ad sacra officia admittendi nõ sunt. lvi. di. & toto ti. de filijs presby. ¶ Jtem q; officiuz ecclesiasticũ nõ debeť carni & sanguini sed vite meritis. c. moyses. viij. q. i. & ex quatuor ẽt alijs probat signanter pp Christi sacerdotij vniuer sitatem. Nam sacerdotiũ Leuiticum institutuz fuit per rectam lineaz. Nan solũ Aaron & filij eius ab eo succssiue descendẽtes ad sacerdotium assumebantur & nõ nisi de tribu Leui. q̃uis. n. summus sacerdos sorte eligeretur, nõ tñ nisi de certa & determi nata tribu, sed sacerdotiũ Christi est vniuersale, q; in eo non ac ceptus, neq; grecus, neq; latinus, oẽs enim vnum sunt in Chri sto vt scribitur ad Galat. iij. ¶ Unde hac de cã saluator noster nõ de tribu Leui ꝑz de tribu Juda ortus ẽ in qua tribu nihil de sacerdotibus Moyses locutus est vt dicit Apost. ad Hebre. vij. Si ergo Papa fieret per succssionẽ fieret de certa & deter minata parẽtela & ex determinato gñe. & sic nõ posset indifferen ter eligi Grecus, vel Latinus, vel pauper ex quo nõ haberet vti litatẽ ita formaliter dicit Augu. vbi. s. pro q̃bus vide Pañ. in c. j. de deci. extra. & certe hoc vr̃ verissimum cum omnis Christi actio nra debeat esse instructio. c. significasti. de elec. extra cum si. Alias rõnes adducit Aug. ỏ anco. ỏ q̃bus ad ipsuz recurre.

¶ Ex predictis habes q̃ ỏz expedientius sit principatus tpa libus, vel electione, vel succssione deferri non id expedit in spũa libus & ecclesiasticis, sed potius electiõe, vel collatione superio ris. & sic nõ habeant ius a predecessore. tex. in. c. i. de prebẽ. ex tra. & ibi no. doc. signanter Panor.

SVMMARIVM

1 Primogenitus an possit succedere in tota hereditate.
Prescriptor male fidei an teneatur de restitutione.
2 Occidens adulterum aut bannitum auctoritate iuris aut statuti an sit tutus in foro anime.
Decipere se an permissum contrabentibus.
3 Prelatus an debeat rem vltra valorem suum vendere.
Presumptio in foro anime cedit veritati.
4 Forus cõscientie est tribunal veritatis.
5 Debitor liberatus tempore an tutus quo ad animum.
6 Jus potest ex causa rem vnius alteri concedere.
7 Legitima an possit filius consuetudine priuari.
8 Statuta in foro conscientie an seruanda. 9.
10 Consuetudinis vires & effectus.
11 Equalitas inter fratres & socios seruanda.
12 Consuetudo iniqua est lex mortis.
13 Gabellam illicitam fraudans an teneatur saltem quo ad deuz. Conscientia non ligat quos natura non obligat.
14 Papa iniquam consuetudinem secularium abrogat.

¶ Questio. xv. secundi libri.

v Trum primogenitus pretextu cõsuetudinis possit succedere sine scrupulo q̃scie tie in tota hr̃ditate paterna. ¶ Pulcherrima est
1 qõ. ¶ † Reperio q̃ỏ hãc. q. tãgit Alb. de rosa. in loco satis peregrino, scz in. l. Barb. Philippus. ff. de offi. pre to. col. vij. ad fi. vbi refert Ja. de rauen. dicentẽ dñm suũ quesi nisse a multis religiosis de hac. q. s. q̃suetudo est vltra mõtes q̃ primogenitus succedat in totũ. Aliquis primogenitus erat ma gnus iurisperitus & sciebat q̃ talis q̃suetudo erat q̃ ius scriptũ. & de hoc habebat q̃sciẽtiã lesaz an eũ excusset q̃suetudo vt pos sit oia bona paterna retinere, vel teneat dare fratribus ptẽ eo rũ. Quidã dicebãt q̃ sic, qdã q̃ỏ nõ. Tñ plures in hoc q̃corda bãt q̃ ex quo sciebat q̃suetudinẽ iniq̃, & habebat q̃sciẽtiã lesaz tenebat dare fratribus ptẽ eoz, & magis seq̃ q̃sciẽtiã q̃ q̃suetu dinẽ. Ad hoc adducebãt q̃ỏ no. Jo. an. in nouella in regu. pos sessor. ver. v. erat vbi tz q̃ prescribẽs mala fide teneť ad restitu tionẽ. vt est tex. in eo. c. & c. fi. de prescrip. extra. & tñ prescrip tio est inducta de iure. vt. C. de prescri. xxx. an. Adducit ẽt Al
2 be. no. p se in. l. gracchus. C. de adul. vbi dicit † q̃ occidẽs adul tez vel bãnitũ virtute statuti aut iuris, nõ est tutus in foro q̃scie tie. p quo vide gl. no. in. c. iter. xxx. q. ij. ¶ Cy. hãc opi. tenuit in. l. rescripta. C. de preci. ipe. off. col. iij. in fi. vbi expresse dicit ꝑm Pe. q̃ lz iudex ꝑm q̃suetudinẽ ita iudicãs nõ peccet, tñ ip se priogenitus capiens peccat, q; facit q̃ illỏ Aplꝰ. Filius ergo hr̃s. p quo tex. in auc. de iudicibus. §. oẽs. col. vj. ¶ Ad ẖ pro q̃firmatione predictoz potes adducere q̃ lz q̃bentibus licitus sit scienter decipe citra dimidiũ iusti pretij. l. idẽ si pretio. §. quẽ admodũ. ff. loc. & l. in cãe. ij. §. pe. ff. de mino. c. pe. extra ỏ emp. & vẽ. Tñ in foro q̃sciẽtie secus est ꝑm do. Ant. de but. in. d. c. pe. ita q̃ apỏ q̃fessorẽ dz fieri q̃sciẽtia put tenuit beatus Tho. de aq. ij. ij. q. lxxvij. art. j. Idẽ tenuit Bal. in anc. ad hec colũ. viij. vbi. s. inup querit de vsuris. & idẽ bal. c. cũ cãm. extra de te sti. vbi dicit q̃ỏ q̃sciẽtia idẽ est q̃ỏ bonus vir p gl. sing. in. l. sem per in q̃iunctionibus. ff. de re. iur. mõ sic est q̃ bono viro nõ con uenit aliũ decipe, ergo &c. Subiũgit, quo ergo ibit aia mercato
3 ris. ad hec vide do. Jas. in. §. lz iste col. xxvij. insti. de actio. vbi ꝑ ẖ adducit gl. i. c. hoc ius porrectũ. x. q. ij. q̃ † vult q̃ prelatus ecclesie sciẽs iustũ pretiũ rei nõ dz maiori pretio vẽdere q̃ va leat res pp q̃sciẽtiã. ¶ Adde ẽt ad hoc q̃ dicit Abb. Pañ. i c. q; pleriq; de imu. ecc. extra col. viij. post Jnn. q̃ si aliqs ha buerit sniaz ꝑ se in foro q̃tẽtioso, q̃ tñ scit iiustã, nõ dz in foro cõ sciẽtie facere exeq, q; teneret ad restitutionẽ. Peccatũ. n. non dimittit nisi restituat alienũ, lz alias res iudicata ꝑ veritate ha beat iuris presumptione. vbi. n. de veritate cõstat, lex positiua sup presumptione se fundans nõ bz locũ de iure ciuili, q; in foro aie presumptio cedit veritati. c. veritate. viij. dist. Joã. an. in. c. ij. de vsu. in. vj. no. in. c. tua. & in. c. is q fidẽ. de sponsa. extra.

¶ Ad hoc vide dictũ elegãs Bal. in. l. vnica. in. iij. colũ. C. de
4 q̃fes. vbi dicit † q̃ forus q̃scientie est forus boni & eq, & tribunal veritatis & nõ fictionis, nec in eo apices excusant. & dicit Pa nor. vbi. s. post Jnno. q̃ ille q est obligatus sub spe future nume rationis, tñ in veritate nihil accepit lz de iure lapso biennio ef fectualiter teneat. l. in q̃ctibus. C. de non nume. pecu. Secus in foro q̃scientie. ¶ Adde ẽt q̃ỏ dicit Pe. Jac. in sua practi. au rea sub titu. de succssione regni Frãcie vbi facit mẽtionẽ de ac quisitis ab ecclesia. & dicit q̃ lz rex Frãcie ꝑ nouiter acquisitis ab ecclesijs exigat fincãciã sine summã pecunie ꝑ amortizatiõe vt dicũt, tñ in foro q̃sciẽtie & q̃fessionis teneť illã restituere & dã na resarcire. ꝑ quo ẽt in foro exteriori & q̃tentioso vr̃ eẽ tex. ad literã & in individuo in. c. j. de imu. eccl. in. vj. nisi dicamus q̃ỏ abrogata sit illa decreta. per. cle. quoniã de imuni. eccle. ꝑ quã ẽt sublata est decre. iij. de immuni. eccle. in. vj. ex eo q; condi tor illius decre. iij. plurimũ fuit infestus regi Francie & potius ex fomite odij q̃ ex zelo iustitie procedat. Tñ de hac materia si vis ad plenũ videre recurre ad dictũ Petrũ Jacob. in loco. s. leg. vbi de hac materia multa nota. recolligit.

¶ Adde ēt q̄ dicit Bal. in ti. si de feu. fue. q̄tro. §. si quis per
5 xxx. col. iij. vbi dicit † q̄ si statuto aut ordinatione caueret q̄ si
creditor nō peta sibi debitū intra certum tp̄s p̄out quadā ordi
natione regia cauetur. Lz ille debitor sit tutus in foro q̄tentioso
post lapsum tp̄s indictuz statuto aut ordinatione tñ in foro q̄scie
secus ex quo scit se debere, imo ēt in foro q̄tentioso ecclesiastico
nō liberaretur z pōt per viam denuntiationis contra eum p̄o
cedi, de quo tamen infra latius dicemus.

Nunc redeo ad dicta Albe. de rosa. vbi. s. Albe. post q̄ per ea q̄ superius dicta sunt firmauit opinio. p̄e
dictam, q̄ si in foro q̄scie primogenitus nō pōt retinere ēt virtu
te q̄suetudinis totam hereditatē paternā in oppositū dicit ipse
facit, q̄ dz informare q̄sciam suam ſm q̄suetudinem, z nō dz esse
l. clemētior vt ē tex. in auc. de ind. §. opz. collatio. vi. ¶ Pro quo
adducit q̄ dicunt doc. in. c. fi. de p̄script. q̄ qui p̄scripsit pōt
cum bona q̄scia retinere p̄scriptum ēt lz post p̄scriptionem
cognoscat rem esse suam, vt no. determinat Bal. in auc. ad hec
C. de vsu. col. v. post Inno. in. c. cura. extra de iure patro. Idē
Bal. in. c. cunsis. vj. col. de offi. deleg. extra. Lz Ant. de butr.
in. d. c. q̄ plerisq̄ p̄riuz tenuerit. cuius opi. ibi reprehendit Ab
ba. Pañ. col. viij. vbi q̄cludit q̄ imo tutus est in foro q̄scie pp
6 † iuris dispositionē que pōt ex cā rem vnius dare alteri. vt. l. itē
si verberatū. ff. de rei vē. z l. Anti. ff. de p̄mi. cred. cū si. ¶ Sed
ipsemet Albe. de rosa. in p̄oc. ff. veteris. §. discipuli. col. iij. dicit
q̄ multi tenent p̄dictā q̄suetudinē de p̄mogenito nō valere, q̄
fit q̄ ius nāe z sanguinis q̄ est imutabile. vt. §. sed z nāle. inst. de
iu. nat. gē. z ciui. z de hoc dicit se notasse in. l. quoties. C. de p̄ci.
impe. off. z in rub. C. q̄ sit lōga q̄sue. Sed dicit tandē distinguen
dum esse inter successiones regni, Comitatus, Ducatus, ¶ Mar
chionatus, z aliarū dignitatū, z successionē aliorū patrimonia
liū bonorū, q̄ in primo casu q̄n per vnū melior fit administratio
q̄ per plures. l. ij. §. sed q̄ difficile. ff. de ori. iur. tolerari pōt q̄sue
tudo. Sed in scōo casu dicit nō videre q̄ possit talis q̄suetu
do defendi. ¶ Martinus laudensis in suo epitomate de primoge
nitura. hanc q̄nē mouet z refert Albe. solum in p̄oemio ffor̄. vbi nūc retulimus dicit tñ q̄ q̄cq̄d dicat Albericus ēt in hōdi
tatibus nō regalibus, nec dignitatē in se habentibus vz q̄suetu
do. Pro hoc alle. tex. z ibi Bald. c. mulier. si fue. de feu. q̄tr.
in vsibus feudo. Alleg. ēt Jo. an. in regula sine culpa in mercu
rialibus. Et ad argumētum de alimentis rñdet q̄ loco alimēto
rum z legitime primogenitus p̄stabit oia necessaria cōfratri
bus suis ſm qualitatem personarum z patrimonij quantitatem
ſm Hosti. z Joan. and. in. c. lz. de voto. ita resident Martinus.
¶ Reperio Guid. pape in suis q̄si. par. iij. q̄siliorū. q̄sil. cxxxi.
col. v. vbi quasi ad verbū z ad literā refert hāc opinionē Mar
tini laudē. dicens q̄ hanc opinionem tenuit quidam do. Ray
mun. de sabanaco in. l. q̄suetudinis. C. que sit lon. cōsue. in qōne
7 que incipit. † Quorum q̄sensus. z quod per consuetudinem pōt
pater filium legitima p̄inare, vt idem de sabanaco lz in repe. l.
quoniam in p̄oribus. C. de inoffi. testa. ad p̄inc. Similiter pōt
per statuta dici legitima tolli, q̄ illa debetur iure ciuili nō rōne
naturali z iure gentium q̄ est immutabile. l. ius agnationis. ff. de
pac. ita lz By. in. c. indultū. de reg. iur. in. vi. Jo. an. in ea. reg.
in mercuriali. Cy. in. l. sancimus. C. de nup. Bal. i. l. j. ff. de iust.
z iu. dicens esse casum in. c. raynu. de testa. de quo sequenti. q.
latius. ¶ Ad hec vide eundē Guid. pape. in. i. par. q̄siliorum
q̄si. lxv. z q̄si. cxl. col. v. vide do. Jas. in. l. quoties. de rei vē. col.
xij. vbi expresse colligit valere istaz q̄suetudinē de iure. Ex quo
infert q̄ lz Ja. de are. Cy. z Alb. in. l. barbarius. ff. de off. p̄to.
dubitant an valeat in foro q̄scie, tñ indubitanter dōm est q̄ imo
talis q̄suetudo in foro q̄scie sit licita. ¶ Pro hac opi. Adde ēt q̄
dicit Bal. in. c. in oi. de test. q̄ qui a. l. humana excusat nō pec
cat nisi sit p̄ria legi diuine. z iō in foro q̄scie seruande sunt leges.
Alias sequeretur q̄ ois legū forma z subtilitas duceret nos ad
inferos, z scia leguz magis esset damnata q̄ maleficiorū. de quo
dicto Bal. meminit Sely. in. c. j. col. xiij. de q̄sti. plura alia ex
boc dicto inferens de q̄bus per euz videre poteris. Adde ēt q̄
8 no. in. l. vnica. in. iij. col. C. de q̄fes. vbi † vult q̄ statuta ēt in foro
q̄scie seruanda sunt. p̄o quo dicto est gl. no. in. c. que in eccle
siarum. de q̄sti. extra. z ibi Bal. in. j. col. ita no. dicens alibi nō
reperiri. Pro hoc vide do. Jas. in. l. si post diuisionem. de iu. z
fac. igno. C. col. iij. vbi plura notā. in mā q̄scie. cumulat z eundē
d. Jas. in. l. nemo pōt. ff. de leg. i. in. ij. lec. co. xviij. ℞. Similiter
statuta laicorū vbi dicit se ſm p̄dictā gl. q̄sulusse. ¶ Ad hec
vide And. de iser. in. c. j. §. j. añ fi. de pace iur. fir. in vsib. feu. z
Bal. q̄si. cclxxxv. iij. vol. vbi lz q̄ qñ. l. ciuilis aliq̄d statuit tale
statutum ēt in foro penitētiali z anime seruandū est. alioquin si
secus diceremus esset dōm q̄ leges ciuiles essent vitiose z mul
torū anime essent illaqueate z dānate, q̄ nullatenus est dōm cū
leges ciuiles excusant potius q̄sciam a peccato vt ibi per eum.
de hoc dicto Bal. z pluribus alijs ad saturitatē cumulatis, vi
de per. d. Jas. in. ij. lect. d. l. nemo. col. xvij. z xviij. Ad hec fa
ciat gl. reputata sing. in. l. adigere. §. q̄uis. ff. de iu. pa. q̄ dicit q̄
statutū quod ad subditos illius loci viget lz vz apostolici quasi
velit q̄ statutū illud eximat q̄s q̄s subditū a peccato in foro ēt cō
scientie. z p̄o declaratione p̄dicte gl. vide oīno. d. Jas. in auc.
sacra puberū. C. si aduer. vend. col. pe. Et lz q̄suetudo aut statu
tū videat esse durum, tñ seruandū est. vt no. dicit. d. Jas. in. l. fi
lio pater. col. ij. ff. de le. j. post bal. in. l. acceptū. C. de vsur. alias
9 etenim statuta essent inutilia † que tñ de vento seruire nō debēt
vt no. dicit do. Jas. in. l. si q̄stante. ff. sol. matri. post Angel. q̄sil.
lxij. quod incipit, Titius de florentia. z per hec videtur satis es
se firmata p̄dicta consuetudo.

Sed considera quod opinio Alb. in pe. ffozum. est multum equa, iuxta illud q̄ refert Panor. in. d. c. lz de voto. col. iij. in fi. vbi dicit q̄ beatus Bernardus q̄sultus su
per diuisione hereditatis paterne bellissime ita rñdit. si sunt no
biles quandoq̄ est melior filiorum dispersio quam hereditatis
diuisio, si añt sint laboratores, faciant vt velint. Si mercatores,
tutior est diuisio quam cōio. Et ita per hoc dictuz Bernardi in
ter nobiles satis toleranda est q̄suetudo p̄dicta p̄out ēt sentit
Alber. loco. s. alle. Nobiles intellige. s. existentes in dignitate
pp feudum dignitatis. alias añt talis consuetudo videretur po
tius corruptela. ¶ Primo q̄ ex quo filij vident fratrem suum
primogenitum diuitem, z ipsos quasi mendicantes suo respectu
per hoc appetunt mortē fratris primogeniti vt plurimū. Et ita
pp propinquitatem ad peccandū hec q̄suetudo tolerari nō dz.
vt not. dicit Abb. Panor. in. c. i. iij. col. de fer. extra. Ad hec
10 facit tex. in. l. iij. ad fi. C. de indi. vidui. tol. vbi per illū tex. colli
git ibi Bal. in. vi. not. † q̄ lex vel statutum nō dz aperire viam
malitijs hominum q̄ facit q̄ statutum terrarum que frequenter
imitant, vt ipse dicit. ¶ Item q̄ consuetudo iniqua nō excusat
in peccatis. gl. no. c. deniq̄ iij. di. tex. in. c. quanto. de q̄suetudi
ne extra q̄s p̄o predicta gl. ibi reputat sing. And. barb. col. vi.
z in. c. cum venerabilibus. de q̄sue. col. iiij. vbi ēt no. dicit q̄ cō
suetudo que non habet vestimentum rationis dī frigida z nuda
per. c. secundum de proba. vbi ēt not. Bald. z subiungit q̄ si sit
frigida z nuda qūo poterit excusare delinquentem scōm illam.
¶ Item q̄ nō dz aliquid personis honorabilius exhiberi, vnde
alij scrupuloso corde mouerentur, sed sint omnia cōia. c. i. xvi.
q. vij. ¶ Per hoc vide Soci. q̄si. iij. vbi dicit in. i. par. q̄sil. pul
cherrime q̄ equalitas est seruanda inter fratres que est indu
ctiua, nutritiua, q̄firmatiua, z cōsolidatiua concordie z fraterne
charitatis, z affectionis. z per p̄riū inequalitas est nutritiua dis
cordie per. l. cuz opz. C. de bo. que lib. in p̄in. z in. §. finautē. Ita
formaliter inquit Soci. in q̄si. de quo meminimus. s. in. ij. q. iij.
11 p̄rogatiua, sed in hoc q̄ super de rhombo huius māe † decies
repetita placebunt. Adde ēt Soci. q̄si. clx. col. iij. ad p̄in. vbi
dicit q̄ tunc ad extremū malorū peruenitur cuz inde damna p
ueniunt, vñ auxilium sperat arg. l. meminit. C. vñ vi. sed a fratre
nō damna sed lucra z auxilia p̄ouenire debent. l. ancelinus. §. ti
tius testō. ff. de au. z ar. leg. ergo nō dz ex primogenitura vnius
fratris alteri fieri p̄iudiciū. z subinngit ibi Soci. q̄ nō dz vnus
fratrū alterum defraudare siue spoliare, sed equanimiter z mi
sericorditer sibi dare. ar. l. vtrū. in p̄in. ff. p̄o soc. q̄ equalitas in
ter fratres seruāda est. ar. l. fi. C. de fruc. z litiū expen. ¶ Item
adde eundē Soci. q̄si. ccxci. col. vj. versi. preterea. vbi dicit q̄
equalis dz esse determinatio in fratre z socio p. l. iaz hoc iure. ff.
de vulg. z pup. l. si legitime. §. j. cū ibi no. per doc. ff. de le. iij. sed
inter socios partes debēt esse equales. l. si nō fuerit. ff. p̄o socio.
alias. n. nō fraterna sed leonina esset societas. z ibi dicit tex. for
maliter. iniquissimuz añt genus est societatis ex qua q̄s dānum
nō ēt lucrū spectet. q̄ esset si hec q̄suetudo seruaret, z maxime
cū sint fratres socij oīum bonorū dz diuidi hereditas inter eos.
vt est tex. in. l. iij. ff. p̄o socio. §. j. imo nō valeret pactum in p̄riuz
ſm Soci. d. consi. ccxcj. col. iiij. ver. ij. not.

12 **Nec obstat si dicatur † quod cō**
suetudo est vetusta, q̄ tāto grauiora sunt peccata quāto diutius
infelicē detinēt animam, imo dicit ipse prana z iniqua consuetu
do est. l. mortis. q̄ est inductiua peccati. q̄ prosequere vt p euz.

¶ Et

¶ Et si dicatur sic statutum vel consuetudo frivola erit. Rñde qđ statutñ dz potius intelligi vt sit superfluñ ꝛ nihil operet quã qs ex eo indebite dãnũ patiat. gl. reputata fin. in l. fi. §. in qputatione. C. de iu. delib. de qua ibi multũ exclamat Bar. ꝛ ibidẽ vide do. Jo. satis se extendẽtẽ. ꝛ enndẽ do. Jas. in l. non dubiuz C. de legi. viij. col. ꝛ p ꝟ vr inferẽdũ qp cũ talis qsuetudo sit ini qua licitũ sit eã fraudare cum bona qscia ſm Pet. de ancha. ꝛ And. barb. in c. j. de qsue. extra. col. pe. post Jnn. in c. qr plerigz. de immu. ec. accedat ad hoc dictũ Bar. in l. vectigalia. ff. de publ. vbi dicit qp fraudans illicitã gabellã, nec tenetur deo, nec mundo. Jdẽ volut Bal. in l. ij. C. de iu. aureo. annul. ꝛ ad
13 hec facit bo. tex. in l. cũ pr. §. titio fratri. ff. de lega. ij. † vbi hr qp non dr fraudẽ facere qui fraudẽ excludit, p quo est gl. no. in c. cupientes ad prin. in verbo malignantiũ. de elec. in. vi. accedat ad hec qp pulcherrime vult Bald. in l. ij. C. de vect. ꝛ qmis. vbi dicit in fi. qđ qscia non ligat quos nã non obligat p gl. in c. fraternitas. xij. q. ij. iure aũt nãli certuz est qđ non solũ primogenitus, sed oẽs filij in oibus patri succedunt cum nã oẽs sexus vel etatis discretione non habita parentum faciat successores, vt. l. scripto. ff. vñ liberi. ꝛ l. cũ rõ. ff. de bonis dãna. cũ si. Sunt enim equaliter filij ꝛ pars parentis, ꝛ iõ nãli iure pariter succedere debent. qđ necesse est fateri dicit Alb. in proemio ffozũ. §. discu
14 puli. col. iij. Immo tenẽdo banc opi. Albe. † si princeps secularis non vellet talẽ qsuetudinẽ abrogare. ex quo tale statutñ est iniquũ recurri põt ad subsidiũ ecclesie vel pape ꝟz no. doc. quã ponit Bal. in l. fi. §. in qputatione. col. iiij. in fi. C. de iur. delib. de qua doctri. meminit Abb. Panor. in d. l. nemo. in. ij. lect. col. xj. circa mediñ. nec existimes aliqd nouum esse vt qsuetudines approbant vel reprobantur rõne iuridica aut dictamine iuris prudẽtie vt late videre potes p Jo. an. in rubr. de qsuet. vbi infinita fere iura citat in qbus qsuetudines aliqñ approbãtur, aliqñ reprobant. ꝛ eadẽ ibi refert Barb. ij. col. circa q nõ curo insistere qm vt ibi ipsemet fatet id potius laboriosuz est quã subtile. Teneas tñ vtrã harũ partiũ volueris sed bonaꝝ mentium est timere culpã vbi culpa non est. c. ij. de obser. ieiu. ꝛ in foro qscie securioz via tenẽda est. gl. no. in c. vnico. de scru. exꝰ cũ si.

SVMMARIVM

1 Priogenitus in totũ succedẽs an teneat fribus suis subuenire.
2 Statutum tollens legitimam in totum an valeat. 7.
3 Apanagium post genitorum quid sit. 10.
4 Legitima de bonis regni an detrahenda.
5 Alimenta post patris mortem an filijs debeantur.
Alimenta spurij debentur.
6 Statutum ad impossibile non trahendum.
8 Alimentorum petitio legitima p statutũ sublata an fieri possit.
9 Leges que dicantur crudeles super legitima.
11 Apanagiũ in q differat a legitia. Et qñ ius apanagij locũ hẽat.

¶ Questio. xvj. secundi libri.

Absequitur hec qđ ad precedentẽ, supposito. n. qp valeret cõsue-
8 tudo que excluderet reliquos filios a primogenito successione patris ꝛ matris an ne reliqui filij mendicabunt? Et vt breuius absoluamus vr dõm qp sic, qr ex quo est filius primogenitus virtute qsuetudinis fundatus in tota successione, nihil ergo reliq filij vendicare pñt in ea cũ ni-
1 hil eis debeat. † ꝛ lex qñis dura seruanda est. ff. q ꝛ a q. manu. lib. non fiant. nec dr primogenitus eis iniuriã facere apprehendendo totã hrditatẽ ex quo suo iure vtitur. l. iniuriarũ. ff. de in. vbi formaliter sic dicit tex. is q iure publico vtit non vr iniurie faciende cã hoc facere, iuris. n. executio non bz iniuriã. ꝛ iõ dicit tex. in cano. nosse. lxiij. dis. querẽtibus singulis ea que sunt mirandũ non est immo lz mihi cum incõmodo alterius qsulere rebus meis ꝛ vtilitati mee. l. j. §. deniqz. ff. de aqua plu. arcen. ex quo principalr non facio vt noceã, sed vt vtar iure meo. vt not. dicit Panor. in c. nisi. in fi. de aucto. ꝛ vsupal. tex. glo. ꝛ doc. in c. cũ ecclesia vulterana. de elec. extra, ꝛ iõ si aliquid defalcaret p filijs etate minoribus videret fieri iniuria ipsi primogeni-
2 to, qr indultũ a iure beneficiũ nemini est auferendũ. ¶ † Confirmat hec pars per ea que late dicunt p Fran. de curte qsil. x. post trac. de feu. col. iiij. vbi tz qđ vz statutum in totũ tollens legitimam subsistente cã per ea que no. per Bald. in l. cũ lege. C. de epis. ꝛ cle. ꝛ Panor. in c. raynu. de testa. ꝛ eundẽ Panor. in consi. cl. Pan. de ca. in l. titia centũ. §. titio. ver. circa tertiũ. ff. de qdi. ꝛ demon. ꝛ vide enndẽ Pan. in auc. nouissima. C. de inoffi. testa. ꝛ qsi. lxxvj. ꝛ consil. cxviij. ꝛ ita plures ẽt tenuerunt quos brenitatis cã non refero. Si ergo qsuetudo aut statutum põt in totũ legitimã tollere, ergo eadem rõne si qsuetudo faciat primogenitũ hrdem vlem bonoꝝ patris non poterunt cõqueri filij etate minozes nec aliqd petere in predicta hrditate. ¶ Sz bis non obstã. ꝛñ est de iure verius, ꝛ ita in indiuiduo dicunt Hosti. Jo. an. ꝛ Panor. in c. lz. de vot. extra vbi formaliter tenent qp lz regnum ad primogenitũ debeat pertinere, tñ alij filij mendicare non debent, sed dz certa portio eis assignari pro alimentis ꝛ honesta sustentatiõe, salua tñ integritate principatus. alias dicit ibi Panor. col. ij. ad fi. qsuetudo esset irrationabi-
3 lis. † Hinc videmus in hoc regno qp vbi aliqs rex plures hz filios primogenitus regnũ obtinet. ꝛ reliqs filijs etate minoribus dant alique terre pro honesta eoꝝ sustentatione in apanagiuz. Ad hec vide Jo. an. in regula, sine culpa. de reg. iu. in mercuria. ꝛ Prepo. in c. p venerabilẽ. qui fi. sint legit. §. qđ aũt. col. xxxiij. ad prin. Sely. in c. prudentiã. de offi. deleg. col. ij. in fin. adducentẽ qsi. Cardi. cxxxvij. incip. ad quẽdã q est in carcere. ꝛ Pet. de anch. qsi. cccxxxix. incip. pro maiori intelligentia. ꝛ
4 Oldr. qsi. xciiij. ꝛ ccxxiiij. ꝛ subiungit Sely. vbi. s. † qđ tñ de bonis regni non dz detrahi legitima ne regnuz diuidatur ꝟz Panor. qsi. xij. incip. magnificus dominus, in. j. volu. col. vj. Pro quo vide do. Jas. in prelud. feud. col. xxxvi. vbi ad hoc adducit gl. ꝛ doct. in c. lz. de vot. extra. Sed lz legitima detrahi nõ debeat, tñ aliquid pro alimentis detrahendum est, alias qsuetudo talis iniqua esset ſm Bald. ita in indiuiduo determinantẽ in l. cunctos populos. C. de sum. trini. ꝛ fi. catho. col. x. ver. deinde quero. vbi dicit valere statutum ꝛ qsuetudinẽ vt primogenitus succedat alijs exclusis dũtamen postea geniti habeant alimenta, qr alimenta proprie veniunt de iure nature. ꝛ ita dicit seruandam qsuetudinẽ predictã, maxime in iurisdictionalibus in quibus diuisio diminueret dignitatem ptãtis. ¶ Sed Martinus de carra. in suo epitomate de primogenitura idẽ ẽt decidit in q bnscunqz patrimonijs priuatorum in qõne incipiente an valeat qsuetudo ꝛc. Ad hoc vide ẽt And. barb. in d. c. raynu. de testa. extra. col. xxxvij. ¶ Nec obstant allegata in partem ꝛñã, qr immo primogenitus qui non relinqueret aliqd fratribus pro alimentis ꝛ sustentatione eoꝝ faceret ipsis iniuriã. sicut. n. alimentatio filiozum dz iure nature fieri a patre ipso viuente, vt. l.
5 j. §. binc descendit. ff. de insti. ꝛ iur. † Ita ẽt post mortem patris alimentatio dz procedere ex bonis ipsius patris. §. j. ꝛ §. probibemus. in auc. de trien. ꝛ semis. ꝛ ita cũ debeant alimenta filijs iure nature. Sequit ergo qđ hoc consuetudine mutari non potest, iura etenim naturalia sunt immutabilia. §. sed naturalia. in sti. de iur. natu. gen. ꝛ ciui. l. ius sanguinis. ff. de reg. iu. ¶ Item qr iura naturalia sunt fortiora accidẽtalibus. l. iij. ff. de testa. tu. cum si. Cũ ergo ius filioꝝ etate minoꝝ in qsequendis alimẽtis sit naturale, ꝛ ius primogeniti ad exclusionẽ omnimodã alioruz accidentale prout ex qsuetudine vel statuto introducit, ergo fortius erit ius filioꝝ etate minorum qñ ius primogeniti hoc respectu. ꝛ maxime qr filij etate minores agunt de dãno vitando, primogenitus aũt de lucro captando. ꝛ ita ẽt hac de cã fauorabiliores essent filij etate minores qñ ipse primogenitus. ¶ Itẽ cõfirmari istud põt equitate canonica qua introductum est quod filijs ẽt spurijs debent alimenta. c. cum haberet. extra de eo q duxit in matri. si ergo ita statuat in filijs illegitimis a fortiori id erit statuendum in filijs legitimis.

6 **Nec obstat quod consuetudo** † exclusiua filiozum etate minoꝝ generaliter loquatur, qr regula est in ris menti tenenda qp verba statuti aut qsuetudinis non adaptãtur ad impossibilia ipsi statuenti. Bal. in l. fi. §. in computatione. in fi. C. de iur. delib. idẽ Bal. in l. fi. in. v. col. C. de sacrosa. eccl. ꝛ l. sacrosancte. C. de epis. ꝛ cle. ꝛ c. cũ non ab boie. c. clerici. de iudi. extra, ꝛ in l. oẽs populi. ff. de iusti. ꝛ in. post Bart. in l. si qs sub qditione. ff. de qdi. insti. Qđ dictum fuit originaliter Jo. mona. in c. vt alarũ. de qsti. in. vj. Et pro hoc dicto est bo. tex. in c. a nobis. de sent. excõi. extra. ꝛ ibi Panor. ꝛ in c. qđ clericis. extra de so. qpe. ꝛ ibi Panor. ꝛ i. c. tua. de deci. extra vbi itidẽ p illũ tex. colligit Anto. de but. Qđ sic qđ impossibile erat statuẽti, aut introducẽtibus qsuetudinem tollere ius alimentorum filijs, ergo verba statuti vel qsuetudinis quãcunqz gñalia in fauendo primogenitis ꝛ excludẽdo postea genito
7 debẽt ad ius alimẽtoꝝ referri. ¶ † Nec ob. quod de legitima

.s. dictum est, qz lz doct. s. allegati fuerint opinionis vt in totum possit tolli legitima ꝙsuetudine vel statuto, tñ resolutio est cõis ꝙ in totũ nõ possit tolli legitima, sz in ꝑte tm̃ minui ꝑ text. in c. Ray. de testa. extra, ita dicit Albe. de rosa. in. l. qm̃ in priorib⁹. C. de inoffi. testa. col. iiij. Bal. in l. fi. §. ipsum aũt. C. de bo. que lib. vbi determinat ꝙ statutũ vel ꝙsuetudo non põt intm̃ legitimã filioz diminuere vt non habeãt alimenta. z iõ ipse idem Bal. in l. cũ lege. C. de epis. z cleri. circa sublationẽ legitime sic distinguit, aut subest cã z tunc põt auferri z tolli legitima, aut non subest cã. z tunc subdistinguit, aut est q̃dã rõ positiua q̃ illõ suadet, puta qõ excludent femine existẽtibus masculis ꝓp conseruationẽ domus, z tũc non põt legitima auferri, sed tm̃ limitari. Dicit tñ ꝙ ꝙsuetudo seruat ꝫiũ ꝑ totã Italiã z dicit eã valere sicut valebat lex. xij. tabu. q̃ excludebat matrem z deferebat agnatis, z sicut valebat media iuris prudentia q̃ filias ad certã
8 quãtitatẽ coarctabat. l. maximũ vitiũ. C. de lib. prete. † Ita tñ lz tollat legitima, non tñ tollit petitio alimẽtorum, vt auct. lz. C. de natu. libe. aut tale statutũ hz in se rõnẽ prelationis, sed est oino irrationabile vt si diceret ꝙ succedat primogenitus z non secũdogenitus, tunc dicit Bal. tale statutũ prorsus tollẽs legitimã non valere, sed si in totũ non tolleret sed limitaret, tũc putat valere nisi limitaret in fraudẽ alimentoz. z rõnẽ assignat, qz meta que imponit portioni est de iure ciuili, sed meta que imponit legitime z alimentis est de iure nat. Uñ non põt in totũ tolli sed distingui iuxta no. in simili. C. si ꝫ ius vel vti. publi. l. j. ita no. volnit Bal. z ꝑ hac opi. qõ. s. legitima in totũ tolli non possit, vide Pau. de ca. quasi seipsum corrigentez in locis alleg. consi. cxxxj. z Lud. de ro. in rub. C. q admit. col. pe. Saly. in auc. novissima. C. de inoffi. testa. col. v. z seq. Soci. ample ꝙsil. iij. in. j. par. ꝙsi. vbi refert ꝙ circa hãc mãm legitime tres fuerunt opi. principales. Uã aliq tenuerũt ꝙ tolli non possit, alij ꝫiũ, tertij mediã viã eligẽtes tenuerũt ꝙ non in totũ, sed ꝑ parte tolli possit. z dicit ꝙ hec vltima opin. humanioz est z benignioz z latius deducit vt potes videre ꝑ eũ. Et eandez qõnẽ reassumit Soci. ꝙsi. cl. vbi dicit ꝙ in aula principũ a ducẽtis annis citra ꝑ maiores nr̃os de hac qõne pugnatũ est, sed dicit cõem esse opinio. ꝙ lz minui possit, non tñ in totũ tolli põt. Et ꝑ hoc facit hãc notabilẽ suasionẽ ꝑ text. in auct. de trien. z semis. in prin. vbi dicit impator ꝙ frequenter miratus est qũo benivolis z legitimis filijs ꝑ qbus gratias Deo parẽtes agũt z qbus qõ relinquit iam erat debitũ, solũ quarta pars seu triens deberet. vñ ꝫtingebat sepe filios q patre vivente erãt idonei z opulenti mortuo patre remanere pauper cũ necessario dicta quarta deberẽt esse ꝫtenti † z iõ tales leges veteres statuẽtes quartã partẽ tm̃ ꝑ legitima crudeles appellat imperator, vt in tit. de trien. semis. §. ꝓhibemus. z §. hec nos. z iõ imperator volẽs filijs z nãe ꝙpetenter ꝓuidere auxit legitimã ꝑm numez liberoz, vt in. d. auct. de trien. z semis. z in auc. inde sumpta, q̃ incipit novissima. C. ỏ inof. testa. Nunc dicebat Soci. ꝙ si iura statuẽtia quartã ꝑ legitima iudicant crudelia z inhumana, multo fortius statuta municipalia siue ꝙsuetudines ꝓrsus auferẽtes legitimã filijs, quã ponderationẽ Soci. no. ꝑpetuo. z ꝑ hac parte adde ẽt And. barba. in d. c. Ray. col. xxxvj. z seq. Alex. de imo. ꝙsi. lv. incip. viso tit. qõnis in. ij. vol. vbi dicit cano. ita residere. z novissime vide. d. Jas. in. d. auc. novissima. col. pe. vbi hãc dicit cõem esse opin. Sed fortius qñ ẽt ꝑ statutũ aut ꝙsuetudinẽ tolli posset in totum legitima, non tñ sequeret qõ alimẽta tolli possent, nec ea que ꝑ ꝙgrua sustẽtatione destinãda sunt. z ꝑ hoc vide Cy. in. l. sancimus. C. de nup. vbi dicit ꝙ si legitima accipiat ꝑ alimẽtis sicut alimenta tolli nõ pñt ꝙsuetudine aut statuto, sic nec ẽt legitima tolli posset. declarat tñ in fine dr̃iam esse apertã inter legitimaz z alimenta. z ita formaliter voluit ẽt Bal. in. d. l. cum lege.

10 **Ex predictis** habes inferre † ꝙ si rex plures habeat filios si primogenitus succedat in regno reliqs filijs aliqd dandũ est in apanagiũ vt ẽt cõiter videmus obseruari. z hoc bona rõne, qz vt dicit qdã Guil. de mõtefer, in quodã trac. de successione regũ Francie in quarto dubio, apanagiũ succedit loco alimentoz. qõ oñdit sic, qz ꝙsuetudo regni de Apanagio filij regis ꝓuidẽdo loquit dũtaxat per modũ ꝓuisionis, z non ꝑ modũ diuisionis vel alienationis cum diuisio sit alienatio. l. inter oẽs. C. de pred. mi. z. l. si pupillorum. ff. de reb. eo. q sunt sub tut. vel cura. z ita dicit qõ Apanagium ꝙ dat filijs regũ ẽ indiuisibile z inalienabile. Ex quo infert ibidẽ. iij. col. qõ est dr̃ia inter legitimã z Apanagiũ, qz ius Apanagij est inalienabile z imprescriptibile, ita ius agendi ad supplementũ apanagij. Secus aũt in iure agendi ad supplementũ legitime, qõ ipse latius ꝓsequit vt videre est per ipsum. Sz miror de tanto viro ꝙ circa hanc dr̃iam apanagij z legitime institerit, cũ vbi agit de regno † indubitanter habeat locũ ius apa-
11 nagij z ius legitime nentiquã. vt est gl. no. in. c. lz. de vot. extra, z de hoc. s. diximus. ¶ Jtẽ ẽt ex precedentibus videmus inter filios primatorum hoium stante predicta ꝙsuetudine sic fauente primogenito exclusiue ad postea genitos qualiter postea genitis prouidendum sit quod no. qz pluries audiuimus hmõi consuetudines vigere z in Normannia z Britannia.

Liber tertius de Primogenitura Dom. Joannis le Cirier Parisien.

¶ Index questionum libri. iij.

1. q. Utrum ius primogeniture sit transmissibile in alium.
2. q. An regnuz ad ꝑgenitũ iure sanguinis vel hr̃ditario trãsferat.
3. q. Utrũ posset pr̃ ius priogeniture trãsferre in scõgenitũ filiũ.
4. q. Utrum ius primogeniture ad secundogenitum propter furorẽ primogeniti transferatur.
5. q. Utrum primogenito furioso filius eius sane mentis excludat secundogenitum primogeniti fratrem.
6. q. Utrum possit pater filium suum primogenitum priuare iure primogeniture propter inobedientiam.
7. q. Utrum possit Papa vel Imperator primogenitum priuare iure primogeniture.
8. q. Utrum ius primogeniture vendi possit.
9. q. Utrum ius primogeniture possit prescribi.

SUMMARIUM

1 Primogenitus vtrum ius suum alij possit cedere. 11.
2 Priuilegium personale non transit ad heredem.
Priuilegium patris aut matris an prosit filio aut filie.
3 Priuilegium in dubio quale censendum.
4 Priuilegiũ iuri diuino derogans est strictissime interpretãdũ.
Cessibile non est quod persone coheret.
5 Bebellini tenent donationem Constantini Siluestro pape factam non valere.
6 Causa primatorum an eque favorabilis vt fisci.
Priuilegia z beneficia que personalia sint.
Judicis officium cedi potest.
7 Pactum personale emptori prodest.
Transmissibile ad heredes cedi potest.
8 Jura extraiudicialia cedi possunt.
9 Priuilegium est duplex.
10 Prebenda theologalis theologum non excedit.
Priuilegium personalissimum quod sit.

¶ Questio. j. tertij libri.

Via hoc libro de translatione iuris primogeniture dicturi sumus.

¶ Prima hec questio equissime in primis discutienda venit. † Utruz ius primogeniture cedi possit in aliũ
1 per ipsum primogenitum. Et primo videt dicendum qõ non cũ istud ius primogeniture sit priuilegium personale. z ita videtur adherere persone inseparabiliter sicut lepra leproso per regu. priuilegium. de regu. iur. in. vj. cum vulga. concordantijs, maxime qz vt dicit ibi By. vbi persona est proxima z immediata causa beneficij personalis extinguitur cum persona, vt. l. maritum. z seq. ff. solu. mat. cum alijs alleg. per eum. Hinc dicit Bart. in
2 . l. cũ patronus. ff. de leg. ij. † quod priuilegiũ personale non trãsit ad heredẽ. Idẽ Bar. in. l. j. ff. de ꝙstit. prin. z. l. vnica. in. j. q. ff. de priuil. dot. vbi fortius dicit Cy. qõ priuilegia ꝑsonalia nõ transeũt in cessionariũ ẽt si expresse id agatur per tex. in auc. vt exact. instan. dot. in prin. Hinc dicit Bar. in. l. fi. z. l. ex plurib. ff. de admi. tu. qõ priuilegiũ datũ pupillo non põt pupillus alteri cedere, imo priuilegiũ ꝙcessum patri non extendit ad filium. glo. in. l. ij. §. fi. ff. solu. mat. z priuilegium matris non prodest fi-
3 lie. l. imperialis. §. illud. C. de nup. † z lz in dubio priuilegiũ censeat reale, vt est gl. in. l. forma. §. q̃q̃. ff. de censi. glo. in summa. xxv. q. ij. Tñ Bal. in addi. ad Spec. sub tit. de instru. edi. ℣. priuilegium dicit ꝙ hoc est verũ si priuilegium est datum loco,

secus

secus si persone. ꝛ idē voluit Bal. in l. vectigalia. C. de vectig. ꝛ q̄nisi. ita declarans gl. in. c. cū veniſſent. in ver. donec. de inſti. extra. Mō sic est qō ius primogenite est radicatū in psona primogeniti. ꝛ ita vī q̄ a psona euelli non possit, maxime cū illud esset p̄iū disponi diuine ꝛ cuicunq; introductiue huius in
4 ris. Et iō succedet theorica doc. in. c. l3. in prin. de regula. † vbi dicunt q̄ priuilegiū p qō iuri diuino seu dispositioni diuine piu dicaret̄ est strictissime interpretandū, vñ non debemus intelligere ēt vt aliqd operet̄ si operari non pōt sine derogatiōe iuris diuini. ¶ Itē priuilegiū q̄cessum certo gñi personarū non d3 p sonas illas excedere. l. i. ꝛ l. immunitatis. ff. de iur. immu. ꝛ qō coberet psone non est cessibile. l. qui hr̄dem. in prin. ff. de cōdi. ꝛ demō. l. stichū. §. vsumfruc. de solu. cū simi. Et ita vī qō ille in qué esset translatū vti non possit. l. vna. C. q. mu. excu. li. x. Ad hec accedat qō dicit elegāter Bal. in rubr. C. de no. cod. q̄po.
5 col. fi. in fi. † vbi p gebellinis q tenent donationez Constantini Siluestro pape factā non valuisse, facit duo fundamenta p eoz opi. quoz fm est, qz illud qō alicui q̄cedit̄ in priuilegium vigore alicuius preeminentie non pōt in aliū trāsferri seu alienari. l. ex pluribus. ff. de admi. tuto. Imperium aūt fuit per populū Romanū translatum in principē p priuilegium, ꝛ ita terras imperij non poterat impator transferre. ꝛ de hoc vide mirabilē ꝛ elegā tē tractatū Laurentij valle vbi intrepide non valuisse donatiōnē t3, immo dicit qō eque cito Christum negaret quā p̄iū q̄cederet. Ad hec facit bonus text. in. l. sordidoz. C. de excus. mu. lib. x. vbi eleganter dicit tex. Sordidoz munerū excusatio delata psonis ad hr̄dē successionem transire non pōt. ꝛ subiungit. Neq; n. pōt esse perpetuū qō non rebus, sed personis q̄tēplatione dignitatis atq; militie indulsisse nos q̄stat, ꝛ ibi est gl. no. ¶ In p̄iū qō immo cedi possit, p̄bat̄, qz ēt priuilegiū pōt cedi ꝛ cessum transit in cessionariū, vt est text. in. l. fi. C. de priuil. fis.
6 facit. l. semp. §. q̄ductorē. ff. de iur. immu. † Mō sic est q̄ cā priuatoz vī eque aut plus fauorabilis q̄z fisci, vt est text. in. l. non puto. ff. de iur. fis. vbi dicit tex. Non puto delinquere eū q in dubijs qōnibus p̄ fiscū facile rñdet. ¶ Itē qz bñficium restōnis in integ. est psonale, vt deducit By. in. d. c. priuilegiū. de reg. iu. in. vj. ꝛ tñ non extinguit̄ cū psona, sed transit ad successores. l. in integ. ff. de in integ. resti. cū si. Similiter priuilegiū sine bñficiuz senatusconsulti velleiani ad hr̄des trāsit. l. hr̄des. C. ad velleia. ¶ Itē officiū iudicis pōt cedi. l. si minoz. ff. de admi. tut. ¶ Itē interdicta q̄petunt rōne psone. l. ij. ff. de interdi. ꝛ tñ cedi pñt. l.
7 ij. §. idē nerua. iuncta gl. ff. ne quid in loco publi. ¶ † Itē qz pactuz psonale prodest emptori. l. si tibi. §. pactū C. de pact. ¶ Itē qō est trāsmissibile ad hr̄des pōt cedi. l. iij. ff. de iur. fisci. Ang. in. l. si eius pupilli. ff. ad trebel. l. ex pluribus. ff. de admi. tut. l. si mulier. §. ex asse. ꝛ ibi Bar. ff. de iur. do. Sed ius primogenitu re est transmissibile vt vidimus. s̄. de filio primogeniti ergo.
¶ Itē ius capiendi aliū auctoritate ppria est ius personale qō cedi pōt. l. j. C. si manci. ita fue. alie. vbi ptās injiciendi manus in libertā venditā cū hoc mō ne pstituat̄ pōt cedi ꝛ de captura est gl. in. l. i. in ver. ab his. C. vbi qs decur. vel cohar. ꝛ l. cū fun dū. ff. de vi ꝛ vi arma. facit bonus tex. in. c. j. §. si qs vero. de pa.
8 iura. fir. in vsi. feud. ¶ † Itē p hac parte facit bonus text. in. l. j. §. vsufructuarius. ff. de no. ope. nun. per quem tex. ibi dicit no. Bar. qō iura extraiudicialia cedi pñt. pro quo dicit se nescire meliorē tex. in mundo. ꝛ p illū ēt tex. ꝛ dictū Bart. ibi Lud. de ro. col. pe. improbat dictū Ang. post Pe. in. l. ad offm̄. C. cōi. diu. vbi volebat Ang. qō ius redimēdi qō ius trac. dicimus cō petens primo intra annum non pōt cedi. de quo tñ j. dicetur.

No decisione huius qōnis, vide Alex. de imo. in. l. post dotē. col. pe. ff sol. mat. vbi monet qōnē. Utrū priuilegia personalia q̄petentia cedenti transeunt in cessionariuz, ꝛ sic an actio de dote que q̄petit patri sit ita priuilegiata sicut illa que exercet̄ per filiū, quā qōnē satis dicit esse difficilē ꝛ veneno sam. Circa quā qōnē distinguebat Bar. vtrū cessionarius vult vti priuilegio viuente psona priuilegiata cedente, ꝛ tūc pōt aut mortua secus. Uel distinguendū est. Utrū cessio fiat ex cā necessaria vel non. Alij distinguunt. Utrū cessionarius agat dire cta actione noie cedentis vel vtili noie suo. Et de his oibus vi-
9 de que late p Alex. in dicto loco. ꝛ Francis. de cur. in addi. ad ipsum. ¶ † Sed ne extra ppositu nimis euagemur possumus dicere ex doctrina Bar. in. l. p diuersas. C. manda. col. fi. ver. xvij. quero qō aliqō est priuilegiū qō coberet iuri cesso vt quod iste cessionarius habeat maiorē portionē hr̄ditatis vltra alios rōne primogenite, ꝛ tunc hoc cedi pōt saltē quesito illo iure. Aliud est priuilegiū psonale qō debet̄ rōne qualitatis a perso-
na inseparabilis. ꝛ hoc casu ꝛ respectu non pōt cedi ius primo geniture, puta qō primus offerat, primus sedeat, ꝛ sic de similibus psonalibus progatiuis. Et p hoc vide in indiuiduo Pau. de ca. q̄si. clxv. in. iij. lib. q̄si. col. ix. vbi formaliter dicit qō que dam sunt preeminētie psonales in primogenitis, ꝛ tales nō trāsmittunt̄ p. l. qz personale. ff. solu. mat. alie aūt que non ita coherent persone tales transmissibiles ꝛ cessibiles sunt. ad hoc facit qō in simili dicit Jo. fab. in. §. fuerat. insti. de act. colū. ij. ꝛ seq. qō si statuto municipali q̄cedat̄ aut q̄suetudine q̄ proximioz de gñe habeat ptātē retrahendi rē vēditā per vnū de gñe, primioz ius illud alteri cedere non poterit, qz priuilegiū tale personale est. Et ad idē vide eundē Jo. fab. in. §. cetera. in fi. de acq. per arrog. insti. qō dictū prius fuit Pet. Cy. Bal. ꝛ Pau. in. d. l. ad offm̄. C. cōi. diui. ita tenent Moder. in. l. i. §. fi. ff. de oper. no. nun. Tñ ea sola rōne mouent̄ ne sic res iret extra familiā, ꝛ
10 ita non ponderāt psonalitatē beneficij sicut Jo. fab. vbi. s. † Accedat qō in simili dr̄ de prebenda theologali que sic est affecta theologo qō alius non eo mō qualificatus eam hr̄e non pōt, de quo vide late q̄si. Basilien. in tit. de colla. §. ꝛ quoties. in ver. alie. Et notanter appellauimus aliqua ex priuilegijs primogeni ture personalia, qz nulla psonalissima sunt vt vtar theorica bal. in. l. vnica. C. de priuileg. do. col. iij. ꝛ seq. vbi dicit qō priuilegiū personalissimū est illud qō non pōt transferri a patre in filiū, vt .l. non solū. §. si puella. ff. de rit. nup. Pōt ēt exēplificari in priuilegio q̄cesso patri de interficiēdo adultero per. l. gracchus. C. ad leg. iul. de adul. qō non transit in filiū nec transmittit̄, vt no.
11 t3 Bal. ꝛ Ludo. de ro. in. l. si qs in graui. §. j. ff. ad silla. † Hoc aūt priuilegiū aut bñficiū priogeniture non est hmōi, qz trāsmissibile est de patre in filiū vt est videre in filio primogeniti q̄ferr̄ patruo in successiōe aui, vt. s. latissime deduximus. ¶ Quā tum aūt ad fundamentū Bal. s. relatum p gebellinis dic q̄ regula assumpta ab eo intelligi d3 qñ illa qualitas preeminentie non est cessibilis, qz in illis terminis loquit̄ Bal. vel dic ꝑ3 Albe. de rosa. in proemio digestoz. §. discipuli. col. iiij. qō persona lia beneficia extinguunt̄ cū persona qñ psona est cā immediata priuilegij, sed qñ non est immediata, sed alia puta etas vt primo genitura, secus. ꝛ vide ibi eum in indiuiduo.

ℒ SVMMARIVM ℒ

1 Primogenitus an succedat in regno iure sanguinis an heredi tario. 5.
2 Obligationis noue introductio antiq̄ actionis an sit extinctio.
3 Dispositio exclusiua non est iuris noui introductiua.
4 Filius post mortem patris retinet ante quesita etiam si hereditatem repudiet.
6 Fiscus in successione vltra decimum gradum an admittatur.
7 Feudum prouidentia superioris debetur.
Regule communes quando declinande.
8 Dignius attrahit ad se minus dignum.

¶ Questio. ij. tertij libri.

Queritur vtrum filius pri-

1 q mogenitus † succedat in regno iure sanguinis vel hereditario. hāc questionē tangit Oldr. q̄si. xciij. l3 non in indiuiduo, tñ quid sentiat satis ex dictis clarissime elici pōt, ibi enim querit. Utrum snia p̄ patrem lata preiudicet filio primogenito, quod si sit heres certum est quod sic, qz heres tenetur de factis predecessoris, si iure sanguinis tñ secus, ꝛ Oldr. vbi. s. t3 quod veniat ad regnuz iure hereditario, ꝛ hoc discutit col. iiij. ꝛ tribus sequen. ꝛ eius consiliū quasi ad verbum refert Albe. de rosa. in proemio, digestorum. §. discipuli. col. v. ꝛ sequē. Et repetit idem Albe. in. l. fi. C. de dona. inter vir. ꝛ vxo. Ex dictis igit̄ Oldra. faciemus sex fundamenta ad ostendendum quod regnū iure hereditario transferat̄ ad primo
2 genitum. ¶ † Primum, qz quoties lex noua obligationē introducit super eo facto super quo vetus actio competebat nisi nominatim caueatur vt ea sola actione vtatur ēt veteres cōpetunt actiones. l. quoties. ff. de actio. ꝛ oblig. nec iuri veteri in aliquo derogatur, vt. l. fi. C. de sepul. vio. Modo sic in proposito l3 iure consuetudinario detur prerogatiua primogenito vt excludat ceteros filios, non tñ tollitur ratio naturalis, qz filius vocat̄ ad hereditatem patris, vt. l. cum ratio. ff. de bo. dam. ꝛ l. scripto. ff. vnde libe. in auc. de trien. ꝛ semis. §. hoc nos. l. fi. C. quorum bo.

cum ſi. cum ſit ius naturale immutabile. ℌ. ſed ⁊ naturalia. inſti. de iu. na. gen. ⁊ ciui. Et ita iuri filiationis non dꝫ nocere ius pri mogeniture ſibi additũ. arg. l. j. ℌ. fi. ff. ſi qs fue. a paren. manu. ſemp. n. illud ius ſuccedẽdi qđ debeť præceſſit ius ꝙſuetudina-
3 riũ, ⁊ ita tolli non dř per regulã præaſſumptã. ℂ †Scđo, qꝛ diſpoſitio iuris inducta ad aliquoꝫ excluſionẽ iuris noui collatio nẽ non operať. l. ex facto. ff. de bere. inſt. l. legata. ff. de leg. j. l. cũ tante. ℌ. fi. ff. de ꝙdi. ⁊ de. Talis. n. excluſio fit vt qñ certe pſone dignitate aliqua excludunť ſicut in ſimili bř in. l. vt gradatim. ℌ. ⁊ ſi lege. ⁊ l. reſcripto. in pin. ff. de mune. ⁊ bono. non. n. magis alicui nouũ ius ꝙferť, p quo eſt tex. in. l. ſi qs ita beres inſtituať. ff. de her. inſti. vbi bř qđ ſi teſtatoꝛ in ſuo teſtõ dicat, ſi talis non lit'eſſe beres, tu beres eſto, q̃nis legitimus beres virtute bonoꝝ verboꝝ inſtitutũ excludere poſſit, non tñ ipſe legitimus admittiť virtute teſti, ſed ex iure primeno ſibi ꝙperẽti abinteſtato. ad hoc in ſimili tex. in. l. lucius. ff. de bere. inſtit. cũ pluribus ſi. Ex hoc inferť q filius primogenitus eſt beres přis iure primeno. Non añt ex iure ſubſequenti ꝙſuetudinario. ſ. excludente alios filios. ℂ Tertio, qꝛ eũ tm in vlti. voluntate grauare poſſum q ex ea ſentit ꝙmodũ. C. de fideicõ. l. ab eo. l. j. ℌ. ſciendũ. ff. de leg. iij. Sed filius primogenitus poteſt a patre grauari adeo q niſi onus ſibi ininunctũ adimpleat põt regno priuari ⁊ ad filiũ mino rẽ tranſire. c. lꝫ. extra. de vot. ergo ſequiť qđ iure břditario re-
4 gnũ ad ipſum puenit. ℂ †Quarto, qꝛ ea que filio viuente patre querunť retinet filius poſt mortẽ přis ẽt ſi eius břditatẽ repudiet. l. ſi qs prioris. C. de ſecun. nup. no. in. l. fi. ℌ. in ꝙputatiõe. C. de iur. delib. ſed certũ eſt q ſi mortuo patre rege primogenitus repudiaret břditatẽ přis mox regnũ deuoluereť ad ſecundogenitũ. l. j. ℌ. aſſignare. l. iij. ℌ. j. cũ duabus legibus ſeq. ff. đ aſſig. li. ⁊ in ti. an fil. vel agnã. defunc. c. i. in vſi. feu. ⁊ l. i. ℌ. qui ſimilem. ff. de ſucceſ. edic. ergo ptinebat regnũ ad filiũ, qꝛ eſt beres patris alias repudiata břditate adhuc admitteret. ℂ Quinto, qꝛ ſi primogenitus capet regnũ ſine alias poſſeſſiones iure primogeniture vt oino eſ alienũ ſibi debitũ a patre ⁊ eo mõ quo filius capit materna vt qdã ſentiebãt, př non poſſet ex cã primogenitũ regno priuare, ⁊ ſecundogenitũ preferre. Tñ hoc eſt falſum ex bis que hñtur Gene. xliij. ⁊ i. Paralipo. c. v. vbi Ruben, qꝛ violauit toꝝ patris priuatus fuit iure primogeniture. Bř ẽt. ij. Reg. i. qđ Dauid pretulit Salomonẽ Adonie filio ſuo primogenito, de quo ℌ. latius dicemus. ℂ Sexto ⁊ vltimo, qꝛ ſi iure ſanguinis, ⁊ non filiationis deberet regnũ primogenito eadẽ rõne vnuſqſq; de gñe admitteret qđ eſſet abſurdiſſimũ. cã ergo quare admittať primogenitus eſt, qꝛ filius ⁊ primogenitus, ⁊ ſic non a ſanguine aut gñe illud hꝫ, ſed a filiatione ⁊ iure břditario que ſunt immediata cã ad tranſmiſſionẽ regni. Nec ob. l. iij. ff. đ interdic. ⁊ releg. qꝛ potius p hac parte faceret. Ibi. n. dř quod puenientia a patre adimunť liberis p amiſſionẽ ciuitatis. Que vero a gñe tribunť non adimunť, ius añt iſtud primogeniture quo břditas patris ad eũ puenit a patre iure filiationis proue-
nit, vt dictũ eſt. ⁊ ita per hec ꝙcludit Oldra. vbi. ſ. quod ſi ferať ſnia ꝑ patrem primeniti per quam fieret regni diminutio tenetur filius ei acquieſcere ſi ⁊ pater acquieuit.

5 In ꝓmiã parte qđ immo † iure ſanguinis ⁊ gñis vř tenuiſſe Bal. in tit. de feu. Mar. col. fi. in vſi. feu. Et ita aliqñ audiui allegari Bal. p aduocatos regios in curia parlameti in quadã cã que agebať inter comitẽ Niuernenſem do. Franciſ. de cleſues, ⁊ Regẽ, p ſumma quadã pecunie donata patri eius a rege Ludo. xij. dicebant aduocati regij chriſtianiſſimuꝫ hunc regẽ Franciſcũ non teneri, qꝛ regnũ non peruenerat ad ipſuꝫ iure břditario tm, ſed iure ſanguinis ⁊ ita non teneť ad debita predeceſſoris regis, plures alias rõnes aſſignabant de quibus nihil ad rẽ ⁊ iõ non curo referre. Sed iudicio meo non fuit intentionis Bal. id dicere ſi bene attendanť eius verba. Dicit eniꝫ ibi Bal. qđ ſi moꝛereť tota regia domus ⁊ extaret vnus de ſanguine antiquo, puta de domo Borbone que forſan tunc temporis erat coꝛona ſatis remota, ⁊ non eſſet alius proximioꝛ eſto q eſſet in milleſimo gradu, tñ iure ſanguinis ſuccederet in regno Francoꝝ, ⁊ hoc eſt inductũ non obſtante q in aliis ſucceſſionibus poſt decimũ gradũ admittať fiſcus de iure cõi, tñ in regno non põt ſuccedere fiſcus, ſed ipſe ſanguis qui ꝑpetuus eſt. Ecce ſunt verba formalia Bal. nunc videat vnuſquiſq; an Bal. velit qđ iure ſanguinis tm̃mõ, ⁊ non iure břditario tranſmittať ad aliquẽ regnum, certe immo tacite ꝓriũ innuit Bal. qui vult in effectu qđ lꝫ in ſucceſſionibus vltra decimũ gradũ admittať fiſcus quaſi nullus ſit legitimus beres niſi fiſcus, tñ in ſucceſſione regni ſecus eſt, immo ẽt in ſucceſſione feudi per gl. in. d. tit. de feu. Mar. cum aliis alleg. per eundem Bal. ⁊ ita nõ negat Bal. imo ꝙcedit potius quod tranſmittať iure břditario qđ p
6 batur ex predictis. d. Bal. nunc relatis maxime † qꝛ exceptio dꝫ eſſe de regula. l. nã qđ ligde. ff. de pe. leg. gl. eſt no. in ti. de regu. iu. in. vi. ſup rub. ⁊ ita ergo vult Bal. qđ trãſmittať ſucceſſio talis iure filiationis ſiue ſucceſſoꝛio ⁊ iure ſanguinis qđ ẽt fateť Old. vbi. ſ. Pet. de anch. in. c. lꝫ. de vot. extra hãc. q. monet in indiuiduo, ⁊ ꝙcludit poſt Old. vbi. ſ. qđ regnũ ad primogenitũ iure břditario ⁊ non ſanguinis tm̃ ſiue iure ꝓprio, ⁊ moueť fundamẽtis Old. nihil ꝓſus addẽdo. Marti. Lauden. in ſuo epitomate de primogenitura hanc. q. monet, ⁊ reſoluit cum Old. ⁊ Albe. vbi. ſ. Et ſi dicať ius pꝛogeniture deferť ex puidẽtia ſupꝛioris vel ex ꝙſuetudine, ꝙ non iure břditario. Rñdet
7 hãc ꝙntiã non eſſe bonã, qđ ſic ꝓbat. † Nã feudũ debeť ex puidẽtia ſupꝛioris. c. j. ℌ. cũ vero Coꝛra. q feu. da. poſ. ⁊ tñ feudũ deferť iure břditario. c. j. de gradi. ſucceſ. c. j. de ſucceſ. feu. Et ita clare ꝙſtat ꝙntiã non eſſe bonã. ℂ Nouiſſime reperio Pañ. in. ij. volu. ꝙſi. iij. ſpãliter ⁊ in indiuiduo mouenteˇ hãc. q. de comitatu Bigoꝛre vbi refert Oldr. ꝙſ. xcvij. Eſt tñ. xciiij. de quo ſ. mentionẽ fecimus, ⁊ qđ ſuccedat iure břditario. facit ħ fundamẽtũ. Nã non debemus recedere a cõibus regulis niſi quatenus reperiret ꝓmiſſum. l. ſancimus. in fi. C. de appel. Sed nõ repimus receſſum a cõibus regulis niſi vt dignitas debeať pꝛiogenito, vt in. c. lꝫ. de voto. ergo in aliis debemus ſtare cõibus regulis vt recipiať iure břditario, ⁊ nõ ꝓprio, ⁊ certe hec pars eſt magis amica veritatis niſi dicamus q transferať vtroq; iure ⁊ břditario ⁊ ſanguinis, ⁊ quod iſte due qualitates cõcurrãt in tranſlatione, ⁊ ita qđ tranſlatio debeat denoiari a iure ſangui
8 nis tanq̃ a potentioꝛi. argu. l. queriť. ff. de ſta. ho. ⁊ † ſic maius dignũ trahet ad ſe minus dignũ. c. qđ in dubijs. ff. de ꝙſe. eccle. vel alta. extra cũ ꝙcoꝛ. alleg. p Fely. in rub. de offi. deleg. extra circa pin. Sed tñ cogita, qꝛ ardua eſt difficultas quã nunc terminare non intendo, nec forſan expediret, ⁊ melius eſt pie dubitare quam temere diffinire. gl. ſingu. in. c. penul. xxxij. q. vij.

SVMMARIVM

1 Primogenitus an poſſit iure ſuo per patrem priuari.
2 Dauid quos filios ex diuerſis mulieribus habuerit.
3 Teſtamentũ vetus an poſſit in cauſarũ deciſionibus allegari.
4 Teſtamentum domini in feudo iuriſdictionali an valeat.
Dignitas hereditate berens nunqđ diuiſionem repellat.
5 Priuationem inducere nequit, qui priuare non poteſt.
6 Arguendum ab exemplis in indicando an ſit.
7 Junioꝛ ex filijs an ⁊ quando ceteris preferendus.

ℂ Queſtio. iij. tertij libri.

5 Ed queritur an poſſit pater filiũ primogenituꝫ iure primogeniture priuare ⁊ trãſferre in ſcđogenitũ. ℂ †Et pro
1 clarioꝛi euidẽtia huius qõnis oppono, ⁊ videť dom qđ ſic p id qđ bř Gene. xxv. vbi Jacob ſecundogenitus habuit iura primogeniture excluſo Eſau primogenito. ℂ Item Gene. xlviij. vbi Jacob Joſeph iura primogeniture dedit cũ non eſſet primogenitus, dicit ibi text. qđ loquebatur Jacob ad Joſeph, do tibi partem vnaꝫ extra fratres tuos, quã tuli de manu amoꝛei, in gladio ⁊ arcu meo. Et tñ Ruben primogenitus erat, vt habeť Gene. xlix. c. ad princi. vbi dicit Ruben primogenitus meus, tu fortitudo mea ⁊ principiuꝫ doloꝛis mei, prioꝛ in bonis, maioꝛ in imperio. Et ideo dicebat Nico. de Lyra ſup illo paſſu Gene. xxv. c. vende mihi primogenita quod Joſeph eſto qđ non eſſet primogenitus, extra fratres ſuos duas ſoꝛtes habuit. ℂ Item facit qđ habeť Gene. xlviij. vbi cauet q dextera manus que primogenito Joſeph. ſ. Manaſſe debebať data fuit ſecũdogenito. ſ. Effraim. ⁊ ibi moꝛaliꝛat Nico. de Lyra illũ paſſum, dicens qđ ꝓp maioꝛem etatẽ non eſt aliquis ponendus in regimine ſeculari vel eccleſiaſtico niſi cõditiones alie requiſite ad regendũ concurrant. Et pro hoc ponit exemplũ de Petro qui dedit eccleſiam regendam beato Clementi lꝫ eſſent plures
2 eo ſenioꝛes. ℂ †Itẽ probatur ex biſtoꝛia Dauidis. Dauid. n. plures habuit filios, ex Achinoe primus ⁊ primogenitus fuit Amon ſcđs ex Abigail Daniel, tertius Abſalon ex meaca, q̃rtus ex Agith Adonias, qntus Saphatias ex Abital. ſext⁹ Jetrã ex Egla. Hos liberos ſuſcepit in Ebꝛon vbi regnauit ſeptẽ annis ⁊ ſex mẽſib. xxx. añt ⁊ trib. annis regnauit in Jeruſalem

salem in qua absq; liberis concubinarum ex Bersabee filij qua tuor nati sunt ei, Sciammaa Sabau Nathan & Salomõ. Nõ videmus qõ Salomon minimus fuit filiorũ Dauid & tñ successit in regno ac si primogenitus ex dispõne Dauidis prĩs, quasi hoc penderet ex arbitrio prĩs, vt hr̃. iij. Regũ. i. c. vbi dicebat Bersabee ad Dauidẽ. Uerũtñ dñe mi rex in te oculi respiciũt totius Israel, vt indices eis q sedere debeat in solio tuo, dñe mi rex post te, quasi q̃sisteret illud in volũtate ipsius regis. Et iõ dicit Philo, in breuiario tẽporũ. c. ij. Siqdẽ orta lite inter filios Dauid quos ex Bersabee genuerat qs regno precederet. Dauid edicto statuit a iunioribus inchoari, & vt alteri succederet vbi posteritas nãlis deficeret. Itaq; a Salomone minimo ceptũ est &c. sunt verba Philonis, & ita vr̃ clare ex his innui qõ possit pr̃ transferre ius primogeniture in secundogenitũ imo in vltimogenitũ. Et de. s. dicta genealogia filiorũ Dauid vidẽ fratrẽ Jo. Ennĩũ viterbi. vbi elegãter ad dictũ Philonẽ cõmẽtaria edidit. ¶ †Ex predictis vides ergo qualiter iuris diuini dispositiõe ius qõ primogenito debebat ad secundogenitũ trãslatũ fuit ex arbitrio patrũ, ergo ita vr̃ dõm hodiernis tpibus cum auctoritates vet. testi possint in dubiorũ decisiõe allegari, vt est tex. in. c. p venerabilẽ. q fil. sint legi. Et ibi no. expresse Abba. Panor. & in. c. ij. de prescript. extra in. c. cũ apls. de cẽsi. cũ si. Et de hoc vide duas gl. no. ẽt de iure ciuili, vna est, in auc. vt in di. sine quoquo suffr. §. cogitatio. in ver. eloquia. & glo. in. l. illud. ff. ad leg. aql. ¶ Itẽ ad q̃formationẽ precedentiũ, facit qõ notabiliter dicit Bal. in pemio, decreta. col. ij. vbi vult qõ rex in vita sua põt determinare, an primogenitus vel secundogenitus erit rex post se, & adducit ad hoc Archi. in. §. itẽ objicit. xxij. q. vij. Nã rex põt oia libere in regno suo, ẽm no. in. c. peruenit. de immu. eccle. in nouel. & Inno. in. c. oliz. de ver. sig. ¶ Itẽ facit qõ no. vult Pau. de ca. q̃si. clx. incip. in cã quam magnificus. col. iiij. vbi dicit † qõ in feudo iurisdictionali castrorũ seu ciuitatũ vz testmñ dñi, in quo presidet cã vlis, lz in extraneis, secus per c. j. de succes. feu. ¶ Itez q; videmus q̃ pr̃ põt grauare filium onere qõ si filius non adimpleat a iure primogeniture primat̃, vt c. lz. de vot. sic põt indirecte primare. Ergo & ptãs primãdi & trãsferendi ad secundogenitum ex arbitrio suo pendere vr̃.

Sed his non obstãtibus in p̃miũ est ipsa veritas, qõ. s. non sit in arbitrio primogenitũ primare iure p̃ genituræ, p̃ hoc in indiuiduo, vide Fely. in. c. prudentiã. col. ij. in fi. vbi dicit qõ vbi in hr̃ditate est dignitas nulla ꝓsus cadit diuisio, sed primogenitus oẽs excludit & nulla fit diuisio, & ẽ ẽm Panor. ibidẽ, & p̃ tex. in. c. lz. extra de voto. & c. si hr̃des. de testa. extra. qõ dictũ ampliat ibi Fely. ad qõ pr̃ in suo testõ aliter disponere non põt ẽm Jo. an. in. d. c. lz. p. l. nemo põt. ff. de leg. j. & ita ẽt tenuit Abb. in. c. intellecto. de iureiu. in. ij. col. vbi dicit qõ reges non pñt priuare q̃sanguineos ex linea paterna descendentes ẽm Inno. in. c. grandi. de sup. negli. prela. in. vj. qõ tñ limitat Fely. nisi is ad qnẽ ptinere deberet esset stultus vel furiosus ẽm Bal. in auc. hoc amplius. C. de fideicõ. de quo. j. dicemus. ¶ Ad hoc accedat qõ no. dicit Jo. de imo. & Bem. in. d. c. grãdi. vbi dic̃ qõ dicta Bart. in. §. & qd si tñ. in. l. gallus. ff. de libe. & posth. ꝓcederẽt qñ põt pr̃ aliqs bonis suis q̃sanguineos primare. Et iõ inferũt qõ si rege decedente sine filijs q̃ngat deferri successionẽ q̃sanguineo nõ põt filius regis nãlis sine illius q̃sanguinei q̃sensu legitimari. Et idẽ vult Fran. de are. q̃s. xvi. ad hec vide Alber. bzu. in suo tract. de statu. femi. & cogna. lineã a succes. excludẽ. arti. xij. in. iiij. principali. q. in fi. † vbi facit hoc fundamentũ ad predicta, q; q non põt priuare non dz facere cuius pretextu p̃ legẽ vel p̃ p̃ctũ inducat̃ priuatio ẽm not. p̃ Bal. in. l. hac edictali. C. de secun. nup. & in. l. ea lege. ver. iij. quero. C. de q̃d. ob cau. cũ aljs alleg. p̃ eñ. ¶ Adde ẽt do. Jaso. in. l. nemo põt. ff. de leg. i. col. j. vbi dicit in indiuiduo qõ cum lege diuina q̃suetudinaria & canonica sit statutũ qõ priogenitus succedat in regno rex non posset auferre primogenito illud ius & dare secũdogenito p rõnẽ illius text. q; nemo põt facere quin leges in suo testõ locũ habeãt, & p̃ hoc adducit Joã. an. in. d. c. lz. & Panor. q̃si. c. quẽ tñ non reperio. & idẽ ergo erit dõm quo ad alios inferiores respectu eor̃ q deberent̃ sibi iure primogeniture dispõne q̃suetudinaria. de hoc vide Prepositũ in. c. p venerabilẽ. q fil. sint legi. extra vbi illud prius dixerat, qõ & dom. Jas. ẽ. relatus dicebat, & hoc in. §. qõ añt. col. xxxiij. Ubi multa notãda in mã iuris primogeniture subiungit. Et p̃ hoc est text. in indiuiduo Ben. xxj. Ibi si habuerit hõ duas vxores vnã dilectã & alterã odiosaz, genuerit̃q; ex eis liberos & fuerit filius odiose primogenitus voluerit̃q; ẽum suã inter filios diuidere nõ potest filiũ dilecte facere priogenitũ & pferre filio odiose, filiũ odio se agnoscet priogenitũ dabit̃q; ei de bis q̃ habuerit cũcta duplicia, iste. n. est principiũ liberor̃ eius & huic debent̃ priogenita.

Nec ob. allegata in p̃miũ. Primo non obstãt ea q̃. s. allegq; sunt exẽpla tñmõ. † Ab exẽplis añt in iudicando arguendũ non est, vt est tex. in. l. nemo. C. de sent. & interlo. om. iudi. vel dic qõ ita factũ fuit in oibus casibus. s. dictis instinctu spiritussancti, q non subiacet legi, vt est tex. in. c. lz. de regu. extra. Et de Jacob & Esau. vide text. xxij. q. ij. in. c. q̃rit̃. §. itẽ opponit̃. & hoc late declarabit̃ j. vbi de vẽditione iuris primogeni. dicet̃. Item qõ Joseph fuit prepositus Ruben. & data fuerũt primogenita ipsi Joseph hoc fuit, q; Ruben ascenderat cubile patris & violauerat tor̃ suũ, vt hr̃ Gene. xlix. Et dicit Jacob ad Ruben. Nõ crescas, q; ascẽdisti cubile patris tui & maculasti stratũ eius, ita dicit Oldr. q̃si. xciij. col. pe. & hoc est satis iurídicũ cũ sit cã sufficiẽs exhr̃dationis. §. cãs. in auc. vt cum de appel. cogno. gl. in. c. qntauallis. ẽ iureiu. ¶ Itẽ qõ Jacob pretulerit Effraim iuniorẽ Manasse primogenito & ex spũ prophetico fecerit pater ex eo qõ hr̃. d. c. Gene. xlviij. in fi. vbi cuz dixisset Joseph patri suo Jacob qõ nõ ita fieri deberet, q; Manasse primogenitus erat dixit Jacob. Scio fili mi scio iste quippe erit in populos & multiplicabit̃, sed frater eius minor maior erit illo & semen eius crescet in gẽtes. ¶ Ad hoc vide Prepositũ in. d. c. p venerabilẽ. §. qõ añt. col. xxxiij. vbi dicit qõ ẽ hoc non põt reddi rõ, q; sic Deo placuit. ¶ †Itẽ de Dauide quod pretulerit instinctu spiritussancti Salomonẽ ꝓbat̃ in. d. c. j. iij. Regũ. dicit enim Dauid ad Bersabee. Uiuat dñs qui eruit aiam meam de omni angustia, q; sicut iurauí tibi per dñm Deũ Israel dicens. Salomon filius tuus regnabit post me & ipse sedebit supra solium meũ pro me, sic faciam hodie. Per hec verba per dñm ostendit qñ non amore carnali, sed diuina iussione istud gestum est, ita ponderat frater Joan. Ennius in commento predicto Philonis pagi. ij. in fi. Et per hoc adducit tex. clarius probantẽ Paralipomenon. c. xxvij. Añ moriturus dixit principibus, dñs elegit Salomonem filiũ meũ vt sederet super solium meum & dixit mihi. Ego firmabo regnum eius in eternũ si perseuerauerit custodire legem meã. Et ita ergo ex his non est arguendũ, arg. c. gaudemus. de diuor. extra. in fi. cũ cõcor. alleg. in gl. Et ad dictũ Bal. in proemio decre. dic qõ verũ nõ est dictum Bal. nisi concedas qñ ex causa fuit, vt per Prepositum. vbi. §. & j. latius dicetur. Et ad id qõ dicit̃ in. d. c. lz. de voto. dicemus in seq. questione.

ℭ SVMMARIVM ℭ

1 Primogenituræ ius propter primogeniti furorem ad secundogenitum an transferatur. 7. 14.
2 Inhabilis impedimentum non prestat.
3 Fauor publicus quid operetur.
Constitutio ad habiles an referatur & eos includat. 8.
4 Statuti verba generalia ad inhabiles an & quando trahantur.
5 Priuilegium libertatis morbo laboranti non minuitur.
6 Primogenituræ ius nunquid competat dementi vel furioso.
Demens in allodialibus succedit. Et quid si sit femina.
7 Primogenitus quo iure succedat.
9 Filia non obstante statuto quod extantibus masculis non succedat quando vocetur.
10 Familie dignitas ex bonorum conseruatione floret.
11 Pater in feudo antiquo filijs preindicare an possit.
Donatio causa mortis qualiter reguletur.
12 Interpretata non sunt mutata.
13 Regnum more feudi non regitur.
15 Monachus iure primogenituræ an gaudeat.
16 Argumentum a verisimili quando non procedat.
17 Respondenti sufficit dare instantiam.

ℭ Questio. iiij. tertij libri.

Uestionis, est quidaz pa

q ter habebat duos filios, scilicet Sempronium & Titium, Sempronius natus fuit, sed furiosus

1 est. † Utrum propter furorẽ Semproníj Titius sit censendus primogenitus & excludere debeat in iuribus primogenituræ Sempronium. Bal. in auc. hoc amplius. vr̃ velle quod sic, in. ij. col. C. de fideicom. Exemplum in rege Dauide.

Nam consuetudo regni de preferendo primogenitus non dz interpretari ꝯ utilitatē totius regni, arg. l. quod fauore. ff. de legi. ¶ Ad hoc vide eũdē Bal. in pemio Greg. iij. col. in fi. vbi ita dicit limitandũ tex. vulga. in. c. grandi. de sup. negl. prela. Ad hoc vide ēt Bal. in. l. si qs. §. talē. C. de secun. nup. vbi refert qđ determinatũ fuit in regno Apulie qđ. b. Ludo. erat primogenitus ⁊ debat succedere in regno, tñ qz factus fuit frater minor
2 non fuit ꝙputatus in numero liberoꝝ, qz erat inhabilis † nec habitus p primogenito, qz non obst. aliꝫ q oino inhabilis est. l. si post mortē. §. si liber. ff. de bo. pos. ꝯtab. vide ēt eundē Bald. in tit. de suc. feu. in prin. col. iiij. vbi banc. q. mouet vtrũ si primogenitus sit demens regeret regnũ p curatorē, vel an secundogenitus erit rex, ⁊ ꝙcludit distinguendo qđ si vitiũ est nāle ⁊ ꝑpetuũ secundogenitus erit rex, qz ꝙsuetudo dz intelligi, de eo qui nāli ter nascit habilis, si aũt ex accidenti efficit demens, tunc dabit curator, qz in psona sua radicatũ est ius regie ptātis, ⁊ sic procedat tex. in. d. c. grandi. ⁊ qđ not. Archi. in. §. itē obijcit. xxij. q. ij. Jo. an. in. c. cũ inter. de elec. Ad hoc vide Ant. corse. in suo tract. de ptā. ⁊ excel. regia. §. q̃ro. x. vbi vltra predicta adducit Jac. Alua. in. §. mutus. circa fi. ver. quero qd si statutũ. in tit. epi. vel abb. in vsi. feu. adducit ēt gl. ⁊ doc. in. c. impialē. §. ꝑterea ducatus. de prohi. feud. alie. Calderi. consilio. xcix. incip. eleganter circa negotium.

3 Sed aduerte ꝙsideranda esse duo iudicio meo. ¶ † Primũ fauor publicus, qz si ex eo qz transferet regnum ad secundogenitũ sequeret scandalũ, tunc melius esset relinquere primogenitũ adhibito curatore ſm. d. c. grandi. Nā lz regulariter ꝙstõ debeat ad habiles referri, vt. l. vt gradatim. §. ⁊ si lege. ff. de mune. ⁊ bono. cũ si. Tñ vbi tractat de fauore publico verba gñalia quantũcũq; ꝙprehendunt ⁊ habiles ⁊ inhabiles, per tex. no. in. l. si qs in graui. §. vtrũ. ver. id quoq; ff. ad silla. p quez tex. ibi Bar. ⁊ Bal. determinãt qđ stante statuto qđ quicunq; ceperit talē malefactorē ꝙsequat domũ talem. Si forensis qui alias immobilia acqrere non poterat talē malefactorem capiat ꝙsequet domum illã, qz pp fauorē publicum verba illa generalia in eis qui alias inhabiles essent verificarent, specialius in p posito adduco Guil. de cu. Albe. Bal. in lect. antiqua Saly. Ludo. Ro. ⁊ Alex. de imo. in. l. si filiusfamilias. ff. si cer. pet.
4 † vbi dicunt quod si fiat proclama publicũ qp qcunq; ceperit talem rebellē ꝙsequat feudũ, si ille qui ceperit alias inhabilis eēt ad feudũ, puta qz surdus, mutus, claudus, vel imperfectus. Tñ fauore publico ad feudũ admittet, ⁊ sic dicunt limitandum titulũ. An mutus, vel surdus, vel aliter imperfectus, ⁊ ita ergo in ꝓposito vī dom. Et pro hoc accedat bonus text. in. c. iulia. xj. q. iij. vbi ꝓbat qp Julianus apostata imperator fuit ab ecclesia toleratus, ⁊ sibi obediebat ne. s. vt ibi dicit gl. suscitaret scandalũ aduersus christianos. ¶ Scđo aduertendus est qđ aliud vī esse in regno vel principatu pp maximus interesse reipub. pp qp preferet utilitati priuate publica. l. utilitas. C. de primipi. lib. xij. cũ si. ⁊ ita viderent loqui predicte alleg. doc. sed in feudo particulari vel alio iure primogeniture, secus vī dom, arg. l. ex agen
5 tibus. C. de prin. agē. in reb. lib. xij. ⁊ ibi Bar. dicit † qp priuilegia presertim libertatis nō minuunt morbo laborantibus. Nō sic est qp primogenitura eqparat ingenuitati. Bal. in. l. antiqoribus. vj. col. C. de iur. delib. ver. iij. argu. Ergo primogeniture priuilegiũ pp morbũ alicui auferendũ non est. Nam afflicto nō est danda afflictio. Et iō dicit tex. in. l. diuus. ff. de offi. presi. qđ furiosus satis suo furore affligit, pulchrior tex. in. l. tā dementis. C. de epi. audi. vbi dicit tex. in fi. qđ boiz infortuniũ detrimēto prerogari non dz, sed in istis feudis inspicienda primordialis origo concessionis, iuxta auream discussionez ⁊ latissimā quam ponit Bal. in tit. an mutus vel imperfec. feu. reti. in vsi. feud. col. pe. Ecce quid obiter de hac questione mihi visum fuerat.

Sed occurrit mihi tandē ꝙsi. Soci. xlvij. in vlti. volu. vbi de mā late tāgit, ⁊ ibi in individuo formal qōnē vtrũ ius maioratus vel primogeniture cōpetat dementi vel furioso.
6 † Et dicit qđ quātũ ad regnũ qđ maiori ꝙpetit hoc est expeditũ ⁊ distinguit ſm Bal. in. c. j. col. iiij. in fi. in titu. de succes. feu. ⁊ idē in succes. feudi dicit, sed tñ qđ difficultas maior est in bonis non feudalibus, q̃ appellant allodialia, ⁊ dicit quod non repetit qōnē in specie decisam. Sed pro elucidatione arguit, ⁊ vī dicendũ qđ ꝙpetat tale ius primogenito ēt dementi, qz demens in allodialibus succedit. l. fi. §. tali. C. de cura. fur. ⁊ per totũ tit. de bo. pos. furio. infan. dela. subiũgēs qđ lz secus sit in feudis hoc nihil est, qz non est bona gñtia de feudis ad allodialia, qz in feudis femina non succedit. c. j. de succes. feu. sed in allodialibus, secus ſm Inno. ⁊ Bomi. in. d. c. grandi. de sup. negli. prela. in vj. gl. ⁊ Archi. in. c. deuotissimā. xv. q. ij. Vinc. in. c. significauerunt. de rescrip. Pañ. in. c. dilecti. de arbi. ⁊ expressius bal. in. l. oēs populi. col. iiij. ff. de insti. ⁊ iur. vbi dicit qđ si sit statutũ qđ primogenitus succedat in feudis non hz locũ in non feudalibus ergo. ¶ † Itē qz primogenitus succedit iure hrdi. Et sibi ius primogeniture deferet ſm Oldr. ꝙsi. lxiij. ⁊ Albe. de rosa. in proemio digestoꝝ. ¶ Adde eundē Bal. in. l. si donaturus. C. de dona. inter vir. ⁊ vxo. ergo si in iure priogeniture iure hrditario succedat succedit in b pri sic ⁊ in alijs reb. vt i. d. §. tali.
7

Sed his non obstātibus dicit ꝯiā opi. veriorē ⁊ probabiliorē de iure qđ, s. primogenitus demens nō hebebit ius primogeniture ēt in istis bonis ⁊ monet tribus fundamentis. ¶ Primo qz olim primogeniti plures prerogatiuas habebāt quarũ adhuc alique hodie eis ꝙpetunt. s. quod in festis pre aliꝫ offerant, qđ sedeāt ad dexterā patris ⁊ similes de qbus. §. diximus. Nō est oino inuerisimile qđ constituens maiorīcatũ vel ius primogeniture voluerit hoc cōcedere carenti vsu rōnis ⁊ derelicto ꝙditione nature ⁊ penitus inutili cui superiora etiā iura adaptari non pñt, ⁊ sic succedit ratio Bal. vt. §. in regnis ⁊ feudis. Et si Bald. de hoc interrogatus fuisset ita respondisset per tex. cũ gl. ⁊ ibi doct. in. l. tale pactum. in fi. ff. de pact. maxime † qz dispositio generalis non includit inhabiles psonas. l. vt
8 gradatim. §. sed si lege. ff. de mune. ⁊ bono. l. in principali. §. fi. iũcta. l. de pupillo. ff. de no. oper. nun. in prin. Bart. in. l. j. §. nunciatio. ff. eo. tit. potuit allegare tex. de iure expressiorē, in. l. j. iuncta gl. C. de sacrosan. eccle. vbi loquit tex. ēt per signũ vle quod notandũ est, pro hoc adde Bal. in. l. oēs populi. ff. de insti. ⁊ in. col. ix. ver. Est ⁊ aliud exēplũ vbi in specie dicit qđ statutuz vt primogenitus succedat intelligendũ est si sit habilis, qz bñficia legum capacibus scripta sunt. arg. l. lucius. §. titius lucius. ff. de lega. ij. Et ita simplr sequit Baptista de sancto Seueri. in repe. d. l. oēs populi. col. lxxiij. facit ad hoc qđ notabiliter voluit Bar. in. l. j. §. quidē filiũ. per illum tex. ff. de bo. pos. ꝯtab. quod
9 † stante statuto vt non possit succedere filia existente masculo si masculus supereſt, sed frater minor, seu cozdiger succedit filia non obstante masculo pp huius masculi incapacitatē, ⁊ idez volunt in. l. j. §. si pater in ptāte. ff. de emanci. libe. idē dicit Bal. in. l. fratres. ad fi. C. de inoffi. testa. ⁊ in. l. si qs. C. eo. ti. in vlti. q. ⁊ in auc. ingressi. C. de sacrosanc. eccle. ad fi. ⁊ l. in substitutionis. ff. de vulg. ⁊ pupil. ⁊ l. si matre. C. de suis ⁊ legiti. ⁊ l. gallus. §. ⁊ quid si tm̃. ff. de libe. ⁊ posthu. vide ꝙsi. Fulgo. cij. in. ij. colū. incip. presuppositio. Ro. ꝙs. cccxcviij. iij. col. qđ incipit, vt ꝓsens. Frācis. de are. ꝙsi. clxj. vlti. col. ⁊ incipit in presenti. ¶ Scđo monet, qz cā introductiua maiorīcatus aut primogeniture est ne diuisione res siue patrimonia destruant, ⁊ sic rō ista sicut in regnis locū hz ita ēt in alijs rebus vt experientia docet, que est rerū magistra. vt. c. quā sit. de elec. in. vj. ⁊ p hoc adducit not. in c. maioribus. de preb. in. c. ex literis. de pign. not. in. l. j. §. ne in
10 plures. ff. đ exerci. † Nam ex ꝙseruatione bonoz ꝙseruant dignitates familiarũ, vt late declarat Jo. an. post Jaco. de are. in addi. ad Spec. in rub. de succes. abintesta. ¶ Adde illud Horatij. Et genus ⁊ virtus nisi cũ re vilior alga est. hinc no. ⁊ elegāter dicit idē Soci. ꝙsi. ccxlvj. incip. elegāter ⁊ subtiliter. ver. j. rō in. ij. par. car. cxxix. qđ, put astra disponūt rustici oēs ob dignitas nobilitant ⁊ vt nobiles regnāt in vitijs, ⁊ nobiles pueniētes ad paupertatē viles artes, ⁊ ignobiles exercēt. Subiungit deinde Soci. ꝙsi. quo. §. qđ dignitas familie seruari dz in primogenito, iuxta no. in. c. quā periculosum. vij. q. j. ⁊ c. lz. Nō primogenitus demēs est inhabilis ad banc ꝙsernationē, ergo ⁊c.
¶ Tertio monet, qz talis maiorīcatus siue primogenitura pro maiori parte accedit ad nām feudi. Nam sicut feudū aliqñ defert ad primogenitū. c. j. §. preterea ducatus. de phi. feud. alie. per Fede. ita vī dom in iure maiorīcatus siue primogeniture, ⁊ hoc ius equiparari vī feudis regalibus in. d. §. preterea. hinc ē
11 † quod sicut in feudo paterno ⁊ antiquo pater non pōt filio preindicare, vt. c. j. de succes. feud. ⁊ ita in iure primogeniture ſm Hosti. ⁊ Jo. and. in. c. lz. de vot. ⁊ ita ergo in succedēdo dz ius maiorīcatus siue primogeniture regulari ſm naturam feudi. ⁊ p hoc adducit simile. Nā donatio cā mortis participat de natura ꝯctus ⁊ vltime voluntatis ⁊ in eo in quo participat de natura ꝯctus dz indicari ſm naturam contractus, ⁊ in eo in quo participat de natura voluntatis vltime regulatur ſm iura vltimarum voluntatū, vt no. concludunt Bal. Ange. Inno. ⁊ oēs Moder. in. l. ij. ff. de leg. j. Et ꝙcludūt quod cū de natura feudi dementes non succedant, ita ēt de natura huius iuris primoge-

niture

niture quantū ad alia bona dōz erit, ꝛ ita ꝙcludit cū hac limitatione nisi ꝙstōnes iuris primogenite aliter in loco fuissent in-
12 terpretate, † qz minime essent mutāde. l. minime. ff. de legi. c. cuz dilectus. de ꝙsue. extra. c. si mulier. si de feu. fue. ꝙtro. ita ꝙscit ingeniū subtile huius famosissimi viri dñi Soci. ¶ Sed ꝫ hoc vide in indiuiduo doctissimū ꝛ perspicacē dñm Igneū Aurelianensem doctorē in. q. illa ardua, an rex Frācie recognoscat imperatorē. col. xxviij. vbi dicit qd regula qd primogenitus succedat in feudo regul'r recipit interpretationē d habilitate p. c. fi. de ꝙtro. inuesti. colla. ix. tñ in regno non hz locū, qz regnū debetur cā agnationis, vñ pp furorē non aufert' a primogenito, ꝛ p hoc adducit tex. in. l. p hr̄de. §. si qs tñ. ff. de acq. hr̄di. l. si operariū. ff. de oper. lib. l. si qs. §. plerunqz. ff. de relig. ꝛ sump. fune. qz ius hz furiosus sit q̄rit' illi, ꝛ tunc dabit' sibi coadiutor ꝑm glo. in
13 c. alius. xv. q. vi. p. c. q̄uis. ꝛ. c. petisti. vij. q. i. † Et subiūgit qd regnū non regit' more feudi, qz non est feudū sed ab ipso feuda ꝓueniūt sicut ad mare oia fluūt flumina ꝑm Bal. in. c. fi. de pa. ꝙstan. in impera. aūt secus esset pp. c. venerabilē. d elec. extra.

Salua reuerētia tātorū virorꝫ. ¶ Credo de iure ꝙmodo ꝑ mō distingui inter ea. s. q̄ sunt iuris primogenitu re. Nā q̄dā sunt iura q̄ transeūt ēt in furiosum, q̄dā non, ea que ꝙpetūt vt bona administrationē non hñtia, in furiosum transferunt', ꝛ q̄ꝫtū ad illa bona primogenitus hz intentionē suā funda tā stante ꝙsuetudine dāte sibi prerogatiuā cū debeat succedere, ꝛ pp furorē non minus trāsierunt' res hr̄ditarie ad ipsum, vt est tex. in. d. l. fi. §. tali. C. de curia. furio. clarior ꝛ expressior text. in ꝓposito in §. sui. insti. de hr̄d. q̄ abintesta. defer. vbi dicit forma tex. sui aūt hr̄des sunt ēt ignorantes, ꝛ hz furiosi sint hr̄des p̄nt esse qbus ex causis nobis ignorātibus acqrit', ꝛ statim morte parentis quasi ꝙtinuat' dñiū ꝛc. Et ita optime ꝓbat' qd q̄ sunt sui hr̄des succedēt in iure primogenite oino. Et q̄ꝫtum ad bona ista ēt ꝑm portionē quā vult ꝙsuetudo ex hr̄ditate primogenito assignari, qz nemo pōt facere qn leges in testō locū habeant. l.
14 nemo. ff. de leg. j. cum si. † Et ita si ꝙsuetudine hz primogenitus duas vncias tres vel quatuor vltra alios hoc iure primogenitu re gaudebit primogenitus ꝛ transferret ad suos maxime cū consuetudine nr̄a nulla sit necessaria aditio, sed mortuus sesinat viū, secus vr̄ iure cōi, saltem in successione extranea, vt. d. §. tali. vbi regrit aditio q̄ non pōt fieri p ipsuz si furiosus moriat', secus in legatis, vt ibi. ¶ Aut q̄rimus de alijs iuribus primogenitu re q̄ sunt honoris ꝛ administrationis, ꝛ tunc satis assentirē opi. ipsius Soci. Ex quo si ꝓdiret iste plus esset in dedecus familie quā in excellentiā, iō hoc casu melius est vt transeant hmōi bona ad secūdogenitū p̄sertim si primogenitus est nāliter furiosus ꝑm dict. §. scriptā, qz id exercere non pōt, ꝛ iō dz in aliū transire non pōt qdē ꝙmode, ꝛ id non possumus, qd cōmode nō pos
15 sumus. l. nepos ꝓculo. ff. de verb. signi. ¶ † Hinc est qd monachus ēt primogenitus hmōi iuribus non gaudebit cū debeat in claustro reclusus eē. c. placuit. cū si. xvi. q. i. Ad hoc vide bal. in. d. l. data opa. col. ix. in fi. C. q accu. non pos. ꝛ eūdē Bal. in. l. deo nobis. §. hoc ēt. C. de epi. ꝛ cleri. col. j. vbi dicit qd monachus succedit in bonis p̄ris, nisi ad illa q̄ in ipsum monachum transire non p̄nt, sed debent remanere penes hr̄des sanguinis, vt est regnū, ducatus, baronia. Et ponit exēplū de beato Lud. hz ēt fuerit alia rō pp ordinē minorū q non est capax, de quo vide eundē Bal. in. l. si qs. §. talē. C. de secun. nup. imo bal. in. d. l. data. idē dicit in canonico regulari. ꝛ de hoc est glo. melior ꝛ expressior de iure in. c. scripsit nobis. xvij. qō. ij. sic possumus in proposito distinguere, vt supra.

Nec obstant alleg. p Soci. ¶ Ad primū dic inq̄ tū facit argm̄ a verisimili dic qd argumentū illud claudicat qñ ꝓbat' tale qd per qd hmōi p̄sumptio vel verisimilitudo tollat', hāc solonem in simili posuit Prepositus in. c. ꝙstātinus. xcvi. dist. vbi p hoc soluit multa fundamēta Laurētij valle. impugnātis donationē Constātini factam eccle
16 sie, † qz argumēta ipsius ꝓcedunt a verisimili qd non procedit vbi est ꝓbatio fortior. In ꝫū arg. eoz q̄ no. in. c. trāsmisse. q fi. sint legi. ꝛ. c. michael. ꝛ ibi gl. de fil. presby. cum si. Nō in ꝓposito videmus tex. formaliter facientē quo ad bona ista ꝓ furioso, iō illa verisimilitudo non hz tollere tam clarā iuris dispositionē, ꝛ sic tollit' illud qd generalitas restringi dz, qz satis est idoneus quantū ad hec bona. ¶ Nec obstat secundo quod patrimonia familie magis ꝙseruant' quā si per furiosum ꝙseruabunt', qz sibi datur curator, put de iure dispōnit' in titu. de cur. fur. ff. ꝛ C.
¶ Non ob. tertia rō qp istud ius primogenite dz regulari ꝑm naturā feudi, qz vt dixi. §. non semp feuda pp furorem alicuius transferuntur in alium, sed vt dixi. §. inspiciendū est primordiale initiū feudi. ¶ Itē qz hz esset sine dubio illud quod in feudo dicit, tñ adhuc longe diuersa est rō, qz res iste equaliter transferūtur ad masculos ꝛ feminas qd non est in feudis, vt ti. de succes.
17 feu. Plures alie dr̄ie possent assignari, † sed sufficit rñdēti dare instantiā, ꝓ hoc gl. sing. in. c. sicut vtgeri. i. q. i. ꝛ p hoc vide oīno eundē Soci. ꝙsi. cclij. in. ij. par. col. pen. vbi satis clare innuit ꝫ illud qd dixit in alio ꝙsilio qd. s. in allodialibus equaliter succeditur qd dicit non procedit in feudis, nisi sint feuda que sapiunt natura allodialium, puta ex quibus non teneant' ad seruitia vassallitia, aliter secus, furiosus enim non pōt facere ea que tenent' vassalli facere, puta custodire dñz in prelio ꝛ similia. Si enim repellat' mulier ꝓp incapacitatē persone, vt. ff. ergo fortius idem in isto furioso in his bonis, secus aūt in alijs bonis.

SVMMARIVM

1 Primogeniti furiosi filius sane mentis an excludat patruum secundogenitum.
2 Excludi a successione ꝛ non esse an parificentur.

¶ Questio. v. tertij libri.

Urgit nunc alia questio

1 s † an in feudis ꝛ alijs rebus in qbus hz locum ius primogenite si non succedat pater tanqz primogenitus pp furorem saltem succedant filij sui.

¶ Hanc questionē tangit Soci. in. d. ꝙsi. xlviij. col. v. ver. sup questione proposita an filij ꝛc. vbi breuiter ꝙcludit quod sic ꝑm no. per Bal. in rubr. an mut. vel sur. vbi determinat quod si is ad quē pertinere debebat feudum sit inhabilis vt qz mutus vel imperfectus, tñ tale feudum ad filios suos transibit si quos habeat. alleg. Cy. in. l. j. C. q admit. vbi ita ꝙcludit Cy. ꝛ hoc maxime ꝓcedit in isto casu, qz hz And. de iser. in §. mutus. in. c. episcopum vel Abbatē. distinguat inter feudū antiquum ꝛ nouū,
2 hoc nihil facit in ꝓposito, qz ius ꝑgenite est antiquū. ¶ † Secundo ꝙfirmat, qz mortuo patre filius primogeniti preferēt patruo ꝑm Jo. and. in rubr. de feud. in additio. ad Specu. quam opi. semp Soci. dicit se tenuisse, ergo in ꝓposito ita dōm, qz hz predicta decisio loquat' patre mortuo, tñ idem est oīno incapaci, qz paria sunt non esse in rerū natura ꝛ esse ꝛ excludi a successione. l. si nec. §. si deportatus. ff. de bo. l. lib. j. §. fi. ff. d bo. pos. cō tratab. Itē qz quis tenet' post mortē restituere si in vita efficiat' inhabilis tenet' statim restituere ꝑm no. per Joā. and. post Ricar. malum. in rubr. de nup. Cuius dicta referunt, ꝛ sequuntur Pau. de cast. ꝛ Moder. C. de insti. ꝛ substi. sub ꝙdi. fac. ꝛ ita concludit Soci. ¶ Certe hec questio pendet ab his que in illa qōne discussimus. Utrū filius primogeniti preferendus sit patruo secundogenito, de qua ad saturitatem. d. ixímus. Ideo relatis dictis Soci. contenti erimus, nec vlterius prosequemur.

SVMMARIVM

1 Primogenitus regis voluntatē patris non seruans an per patrem regno priuari possit. 4. 17.
Doctoris dictum qualiter intelligendum.
2 Filius priuari an possit pp non seruatā testatoris voluntatem.
3 Hereticorum iacture, ꝛ quibus priuentur priuilegijs.
Ingratitudinis ꝛ inobedientie mala. 9. 10.
5 Copulatiua vtriusqz partis copulate concursum requirit.
6 Argumentum ab identitate rationis in odiosis an valeat.
7 Fidei fauor est magnus.
8 Simonie crimen cur ceteris grauius.
10 Inobediens patri quando non dicendus ingratus.
11 Filius an priuandus legitima propter patris non adimpletum testamentum.
Filio potius fauendum quam pie cause.
12 Pars benignior in dubijs tenenda.
Priuationis pena quando a iudice imponenda.
13 Legitima quando priuet' filius. Et an lucri appellatiōe veniat.
14 Filius in legitima vero creditori equiparatur.
15 Legatum libertatis an fauorabilius legato alimentorum.
Lucri appellatione an veniat hereditas.
16 Votum paternum filius quando personaliter adimplere teneatur, ꝛ cogi possit.

¶ Questio. vj. tertij libri.

Martinus de carrasijs in suo trac. de primo genitura pagi. v. formar hāc qō-

m nē, ⁊ refert Bal. sibijpsi aduersantē, qr in proemio

1 decreta. dicit gñaliter † qō filius regis primogenitus non seruans voluntatē paternā pōt per patrem priuari regno. Sed Bal. in auc. hoc amplius. C. de fideicō. ij. colū. dicit speciale esse in voto vltramarino, secus dicit ipse in alia voluntate, puta de legatis soluendis. certe quicquid dicat Bal. sibi ẽrius non est, qr nō vult simpliciter in dicto proemio, quod non pp seruatam voluntatē, sed dicit ipse ibi auctoritate. d. c. lz. ⁊ ita nos incidimus in illā theoricam Bar. in. l. non solum. §. liberationem. ff. de libe. leg. vbi dicit qō dictum doct. dz intelligit ꝑm tex. quem allegat, de quo dicit Bar. meminit bar ba. in. c. officij. de testa. col. xxv. vbi dicit dictum Innoc. intelligendum ꝑm decre. quā alleg. ita in proposito. Sed ipse Bar ti. lz ẽrium quod. s. generaliter pp non seruatam voluntatem testatoris possit filius priuari. Et monetur primo, qr Host. ⁊ Jo. an. in. c. si heredes. de testa. intelligunt generaliter. d. c. lz in oi

2 uoto. ¶ † Scdo per rationez illius. c. lz ibi ne si onus iniunctū. Et ita ꝯcludit Marti. quod dicit verum cū grano salis. s. dum modo fuerit monitus a superiore, vt adimpleat votum intra annuz ꝑm tex. in. d. auc. hoc amplius. Nec obstat. c. lz vbi minus tēpus apponitur, qr hoc est pp voluntatez filij se obligantis ad minus tēpus. Et lz gl. ibi referat aliaz opi. eaz tñ non sequitur, nec facit dīam an illa veniant ad filiū iure hereditario vel alio iure. Et pro hac conclusione Martini pōt adduci, qr inobediē tia equiparat̄ heresi. c. sciendum. viij. q. j. iij. q. j. in summa. sed hereticus perdit ea que sunt gratie ⁊ fauoris. Et tō dicit Bal. in rubr. de priui. dot. quod heretica mulier non hz priuilegium dotis. ⁊ Archi. in. c. j. iij. q. j. vbi dicit hereticam legis priuari auxilio, ⁊ dicit Spec. in tit. de rescri. presentatio. ver. itē quod hereticus nihil impetrare pōt. ¶ Itē turpius ejcitur quaz nō

3 admittitur hospes. c. quēadmodum. de iureiu † Sed hr̄icus bonis ⁊ prerogatiuis ꝯcessis ipso iure priuatur. c. cuz ꝑm. de hereti. in fi. in. vi. Bar. in. l. imperator. in fi. ff. de iur. fisci. ¶ Secundo principaliter pro hac opi. pōt adduci, qr inobediēs equi parat̄ ingrato. Bal. in. l. i. vij. oppositione. C. de bis que pe. no mi. sed ingratitudo est sufficiens cā exheredationis. §. ceterum. in auc. vt cuz de ap. cogno. ⁊ per Spec. in tit. de feud. §. ij. ver. vij. tex. in auc. lz. C. de libe. prete. vel exhr̄da. ⁊ ad hec accedat gl. no. in. l. i. §. fi. vbi hr̄ quod ingratitudo est causa degradandi filiuz a militia, ergo in proposito vr̄ qō sit sufficiens causa vt primogenitus iure ⁊ prerogatiua primogeniture priuetur.

Sed aduerte quod lz ista opi. Martini bis rōnibus colorata videatur, verior tñ ego ꝑ eam teneo, ⁊ sequor bal. in. d. auc. hoc amplius, qr nullo iure inducit̄ priuatio iuris primogeniture, nisi per. c. lz. quod vt ibi dicit Bal. loquit̄ in casu

4 speciali, nec dz trahi ad ꝯtiaz alterius precepti. † Et certe nō possum nō satis mirari de predicto Martino, qr si ꝯsideremus ⁊ ponderemus verba satis clara illius text. nullus sani capitis diceret opi. dicti Martini probari in illo. c. ibi. n. agit̄ de quodam rege qui votum vltramarinuz cōmisit exequendū filio suo primogenito. Sed aduerte subiungit text. ⁊ in assumpto crucis signaculo te adimpleturū sine dilatione promisisti. Et sic clare ⁊ oculariter vides quod non fuit solū preceptum patris, immo filius acceptauit, ⁊ per ꝓmissionē ꝓpriam ad hoc se obligauit, ⁊ sic non virtute solius precepti. Et ideo vide text. in decisione vbi qñ summus pontifex mandat eū astringi ad istud votū exequendū sub pena priuationis iuris primogeniture dicit ibi tex. formaliter nē si onus tibi a patre iniunctum, ⁊ a te sponte susce

5 ptum † pondera dictionem ⁊, que copulat, ⁊ ad veritatem copulatiue requirit̄ vtriusq; partis copulate concursus. l. si qs ita stipulatus fuerit decem. ff. de verb. oblig. ⁊ ita clare innuit summus pontifex quod ex solo precepto nō fuisset priuatus iure primogeniture, sed hoc est pp acceptationem suam ⁊ propriā obligationem, ⁊ ille est verus intellectus nunquā antea datus, ⁊ sic optima fiet relatio ad ea que in prefatione illius. c. dicunt ꝑm regulā que in prefationibus dicunt ꝛc. vt est tex. in. l. titia. §. i. ff. de verb. obli. Nā in priuatione ponit̄ lz vniuersis liberū sit arbitriū in vouendo vsq; adeo, tñ solutio est necessaria post votū, vt sine ꝓprio salutis dispendio alicui non liceat resilire qō prin cipiū ad filiū recte vr̄ referendum cū dirigatur hec decre. ipsi filio qui acceptauerat, ⁊ iō in decisiōe dicit debitū accepte cruces exoluens propositum iter arripias ꝛc. Et ita sole clarius ꝓbatur ex tex. fere per totū. c. ponderato, ⁊ non tñ ꝯsiderat̄ preceptum paternū quēadmodum accepta. ⁊ ita non probatur qō inobedientia sit sufficiens cā priuationis iuris primogeniti.

Nec obstat quod Joan. andr. ⁊ Host. in. d. c. si hr̄des. teneant generaliter. c. lz procedere in omni voto, qr hoc posito non ꝯcesso est intelligendum in omni voto acceptato. ¶ Nec obstat qō ratio generalis est in. d. c. lz ibi ne sibi onus, ⁊ qr vt diximus illa ratio copulatiue loquitur, que copulata locutio nihil facit pro opi. ipsius Martini.

6 ¶ † Jtez qñ esset illa ratio sine adiectione copule certe non militaret, qr quod priuetur iure primogeniture est odiosissimū argumentū aūt ab identitate rationis in odiosis non vz vt certum est ēt si omnimoda similitudo esset. Jo. and. in regula, odiosa. j. de reg. iu. ⁊ ita Anto. de but. in. c. fi. de consuet. ⁊ Semi. in. c. j. de tēpo. ordi. in. vi. col. iij. circa principium ibi rationem assignat, qr ista est extensio bois non habentis ptātem legis cōden de. arg. c. que a iure. de reg. iu. in. vi. ⁊ adducit ēt tex. in. c. ꝙsti tutionem de reg. iu. in. vi. vbi qstō loquens de predicatoribus minoribus non extendit̄ ad alios mendicantes, lz subesset eadē rō, ⁊ non voluit tex. hanc prorogationē expresse facere, ⁊ vide Philip. Fran. ibi post Semi. adducentē tex. in. c. statutum. de elec. in. vj. ergo ꝓposito ex identitate rationis nō dz fieri extensio, ⁊ hoc maxime in alijs casibus vbi nō est rationis identitas, ibi. n. agit̄ de fauore fidei, qr venerat ille rex dño Hieroso

7 lymitanā ꝓuinciā in forti manu humili corde visitare. † fauor fidei aūt magnus est, vt per Panor. in. c. ij. de dinor. in fi. bonū tex. in. c. in fidei fauorem. de heret. in. vi. Nec ēt obstant fundamenta que. s. fecimus pro coloratione opinio. Martini.

¶ Primo non obst. quod inobedientia equiparatur heresi. c. sciēdum. in fi. viij. q. i. vbi dicit tex. sola obediētia est que fidei meritū possidet sine qua qsq; in fidelis cōincit̄ ēt si videat̄ fidelis. Qr dic ꝑm Semi. ibi post gl. quod non ꝓcedit in omni obedientia, ⁊ certe propie dz intelligi, vt dicit gl. in. c. absit. xi. q. i. in inobediētia q̄ causaret schisma in ecclesia, ⁊ pro hac exposi

8 tione adduco qō notabiliter voluit Abb. Panor. in. c. sicut simoniaca. ⁊ in. c. lz beli. col. pe. de simo. vbi dicit tex. qō crimen simonie est grauius ceteris criminibus, † ita quod cetera crimina ad eius comparationem pro nihilo reputant̄, quod verū dicit Panor. qñ simonia hz annexam heresim, vt qr quis vendit gratiam spiritussancti, ⁊ credit vendi posse, tunc enim talis est deterior heretico, similiter quando inobedientia haberet annexum schisma, tunc bene equiparatur heresi.

¶ Jtez qr tex. in. d. c. absit. dicit quod hodie spirituali animadnersione plectuntur inobedientes, ⁊ sic non temporali, vt perdant ius temporale saltem istud.

¶ Jtem non ob. qō talis non obediens dī ingratus, ⁊ ingratitudo est cā sufficiens exheredationis, ad qō facit bonus tex. in auc. de nup. §. si quis. n. ex eis ingratus. vbi dicit tex. qr tales liberi ingrati sunt parentū infortuniū, ⁊ dicit Bal. in. l. fideicō. C. de fideicō. quod non desinit quis esse heres pp ingratitudinem, sed efficitur indignus possessor, ita qō succedit fiscus ꝑz regulam gñalē, de qua in. l. claudius. ⁊. l. mulieres. ff. de his quib. vt indig. Vñ ꝑm ea que no. dicunt̄ per Bart. in. l. fratres. col.

9 ij. C. de inoffi. testa. in his † que veniunt ex lucro ingratitudo repellit. In his vero q̄ iure hr̄ditario secus. dicens ibidē non obstare. l. fi. §. cū patronus. ff. de iurepat. qr dicit ipse facilius tollitur iurapatr. quā iura sanguinis. arg. l. ius agnatiōis. ff. de pac. c. iura sanguinis. de reg. iu. ⁊ subiungit paulopost illud qō ꝙpetit iure sanguinis non cessat pp ingratitudinē, qr est ius inseparabile, ⁊ ita p hoc esset expeditus qō in regno qō transfert̄ iure hr̄ditatis ⁊ sanguinis, vt. s. diximus ingratitudo non priuaret.

¶ Itē ēt dom est qō non omnis ingratitudo priuat, ⁊ ideo dicit Bal. in. d. l. fratres. col. ij. in. iiij. notabi. Nota ergo ingratos reputari turpes ⁊ viles personas qō dicit esse verū de ingratitudine libertatis assecute, non aūt de qualibet ingratitudine.

¶ Item ēt qr lz ingratitudo aliquando excludit a successione, hoc verum qñ fuit conditum testm̄, secus aūt abintestato. Joā. de imo. in. c. fi. in fi. de postu. extra ꝑ glo. ibidez. immo fortius dicit quod heres non pōt de ingratitudine heredi obijcere, ex quo testator non exheredauit, sed tacuit. arg. l. fi. C. de reuo. dona. ⁊ ita tenuerunt lz nō alleget Guil. de cu. Bar. Bal. ⁊ Ange. in. d. l. fratres per. l. cognatis. ff. vnde cogna.

10 ¶ † Item pōt responderi quod non inobediens patri est ingratus, alias enim esset pro voluntate patris exheredare, ⁊ filium

priuare

priuare hoc iure primogeniture qñ vellet precipiẽdo rex arduã & sibi multũ inuisam. & pro hoc est bonus tex. in. l. si qs sub qdi-tione. & l. qditiones. j. & ij. & l. filius. cũ similibus. ff. de qdit. in-stit. & ita ergo tenet q̃ p̃ solã inobedietiã nõ põt pater priuare fi liũ suo iure primogenitture, erubescit enim iurista sine iure log. §. qsideremus. in auc. de trie. & semis. & ita isti Martino credi nõ dz, nisi alleget tex. pbãtẽ opin. suã iuxta no. in. l. illã. C. de colla. allegata añt p̃ eum non probant, ergo &c.

Sed forsan instabit aliquis de.

c. si hrdes. de testa. in antiqs. & d. c. siluester. xi. q. ij. Sz Bal. in. d. auct. hoc amplius. rñdet dicens qd aliqui dicunt q̃ ibi est speciale in relictis ad pias causas, sed hoc dicit falsum, qr legiti ma est potentior quã quicunq; legatarius et ad pias causas, & ideo vera est solutio fm eum qd dicta iura p̃cedunt salua legiti-ma, qr respectu legitime nõ põt esse in mora. Mã nõ vr esse lega-
21 tũ q̃ iure nature detrahitur not. in. l. quoniaz. C. de inoffi. testa. † & pena nõ dz excedere delictũ. l. rescriptũ. ff. de his qnib. vt in dig. Card. de zabarel. in. c. si heredes tz cũ hac opi. scz q̃ nõ sit priuãdus filius legitima pp̃ nõ adimpletũ testm̃ patris, qr legi-tima debetur aliunde q̃z ex testõ. c. raynaldus. de test. extra.

¶ Itẽ p̃ tex. in §. fi. qs añt nõ implẽs. in auctẽ. de heredi. & fal. vbi tex. priuat heredẽ oibus relictis, & ita nõ vult q̃ priuet sibi debitis ex dispositione iuris, vt est legitima. Jo. de imo. ibidem dicit opi. istã esse de iure veriorẽ qr magis fauẽdũ est filio q̃z pie cause. c. qcunq;. xvij. q. iij. Ab. panor. vr et assentire huic opi-
22 nioni sub dubio tm̃ vltra rõnes predictas dicens q̃ negari nõ po test quin res sit dubia & † in dubijs benignior partẽ tenere de-bemus. l. benignius. ff. de legi. Tm̃ dicit And. barb. in. d. c. si he redes. col. ix. q̃ cõis opi. est cũ Host. post glo. ibi, q̃ ibi sit spe-ciale in filio nõ adimplẽte volũtatẽ paternã in relictis ad pias causas, q̃ scz priuet successione. Sed ipse And. barb. p̃ subtili suo ingenio arguit in vtrãq; partẽ. Primo ꝑ opinio. Hostiẽ. & gl. q̃ dr eẽ cõis. ¶ Primo p̃ tex. forma. in. d. auc. hoc amplius vbi facta fuerũt relicta ad pias causas & nõ pias, & tm̃ filio moni to & p̃ annũ negligẽti reseruat legitima, ergo multo fortius dz re seruari qñ fuit tm̃ p̃ceptum de legatis ad pias causas soluẽdis. arg. c. j. de treug. & pace. & auc. itaq;. C. com. de succes. ¶ Item scdo qr pena priuationis nunq;z est a iudice imponẽda nisi repe-riat expressiz in iure p̃ gl. sing. in. c. fi. de iurepa. adde late not.
23 p̃ Fely. in. c. ij. de rescri. extra. in prin. & maxime dicit Barb. in legitima, qr † filius nunq;z priuat legitima nisi specialiter fiat mẽ tio de legitima. l. si qñ. §. gñaliter. C. de inof. test. ¶ Cũ ergo nullo iure caueat q̃ filius negligẽs adimplere piã volũtatẽ patris pri uet legitima. ergo &c. ¶ Sed in ꝯriũ p̃ illa opin. q̃ imo in pijs causis priuari debeat dicit esse casuz in individuo, in auc. de ec-cle. ti. §. si añt ibi implere distulerint inbemus eos omne lucrũ re lictũ eis ab eo q̃ cepit amittere. Sed nũc dicit ipse est difficul-tas vtrũ legitima veniat applone lucri. Et primo arguit q̃ non p̃. l. fi. §. j. in versi. debita pdere. C. de codicil. & l. j. C. de imponẽ. lucra. descr. lib. x. cũ aliis alleg. p̃ eũ. adducit glo. quã appellat
24 solennẽ in. l. si quis legatũ. §. fi. ff. de fal. que dicit q̃ † filius in le gitima equiparat vero creditori pro qua est text. in. l. fi. §. j. C. de cura. fur. ibi quasi debita hereditas in. d. auc. hoc amplius. vbi hereditas appellatur debitum naturale.

Sed in cõtrarium arguit quod

imo potius veniat applone lucri, & potius sit lucrũ q̃z debitũ, & addncit gl. quã dicit vnicã & meliorẽ de corpore iuris. in. l. iij. C. de iur. & fac. igno. que vult q̃ hrditas potius participat de na-tura lucri q̃z debiti, & ibi eã sequit Bar. hic & aliis locis p̃ eũ ci tatis. cũ ergo tex. in auc. de eccl. ti. priuet filiũ nõ obediẽtẽ oi lu cro, ergo &c. Et p̃ hoc dicit esse casuz quem nemo vidit vsq; ad sua secula in. l. fi. §. j. ff. que in frau. credi. iuncta. l. fi. C. de do. pro miss. & l. qui liberos. ff. de rit. nup. p̃ que dicit cõez opi. que ponit in. d. c. si heredes posse defensari. Sed ipse And. barb. tz tm̃ q̃ nõ sit speciale in pijs causis, & ita q̃ pp̃ nõ adimpletã volũtatez priuet successione dicens q̃ Bernard. glossator nimis voluit ampliare. d. §. si qs añt. & dicit q̃ si põderet ille §. & et precedẽs non reperies q̃ ibi imperator de institutione loq̃tur, q̃ p̃bat et ex
25 gl. in. d. §. que allegat aliqua iura que iura loquunt in legatario nõ in filio hrde instituto. ¶ † Itẽ p̃ ista ꝯclusione quã nũc dico cõez, facit hoc fundamẽtũ, qr fauorabilius est legatũ libertatis q̃z alimẽtoz. l. si a primo. ff. q̃ in frau. creditoz. & ió dicit Bart. in. l. prime. de his q̃ in testa. delen. ff. q̃ favor datus legato liber tatis extendit ad alia legata pia. l. illud. C. de sac. san. eccles̃ijs.

Nõ sic est qd̃ p̃ legatũ libertatis a filio nõ adimpletũ nõ priua tur filius legitima, vt est tex. in. d. auc. hoc amplius. ergo &c. Et ad hec ẽ tex. in. l. papinianus. §. iiij. ff. de inof. test. p̃ quẽ tex. col-ligit ibi Ang. q̃ pp̃ paupertatẽ diminuit letitia filij, sed pp̃ nõ adimpletũ nõ priuat legitima, & ita et tz Saly. in. d. aucten. hoc amplius. Hec est vez qd̃ applone lucri veniat p̃prie hrditas, vt ibidẽ p̃ Saly. q̃ in vno loco male loquutus est, vt ibidẽ gl. qr postea limitat in regno indiuisibili vel alia dignitate, qr dicit pri uaret p̃. d. c. fi. de voto. q̃ nõ est vez vt pz ex predictis, & ita sen tire vr Bal. in. l. vnica. §. ne añt. in. ij. col. C. de cadu. tollen. vbi
16 tz † q̃ filius nõ teneat p̃sonaliter adimplere votũ paternũ p̃ re-cuperãda terra sancta, nisi filius se obliganerit ad executionem voti. & ió tz Inn. in. d. c. fi. tz tenuerit q̃ et si filius se nõ obligasset ad executionẽ voti, tm̃ potuisset cogi p̃ priuationem hrditatis. Immo dicit ibi Ant. de bu. & Panor. qd̃ et p̃ cẽsurã ecclesiasti cã põt cogi, qr adeundo hereditatẽ ꝯbit fm not. in. l. more. ff. de acquirẽ. hered. & hos sequit Ant. corse. in suo tract. de potesta. & excel. regia. q. lxx. adducens tex. in. l. quesitũ. j. respon. ff. de acquirẽ. hered. vbi dicit tex. q̃ iudiciũ patientis oppugnauerit nõ dz quicq;z ex eius hrditate ꝯsequi tm̃ hoc non credo, vt. §. dixi saltez in primogenito regis. & p̃ hac opinione vide Flozia. in. l. si seruus. ff. ad legẽ aql. Ant. corse. in ꝑdicto suo tractatu. q. lxxj. in fi. vbi tm̃ dicit q̃ speciale est in regibus, qd̃ scz reges non p̃nt sola volũtate priuare filios regno, tz papa vel alius superior pos sit, de quo j. dicemus. Sed vt nos. §. ocularitr ostẽdimus nõ est intentio, illius tex. & ad hec vide gl. in. d. c. siluester. q̃ in princi-pio bene dicit, sed in fine male, qr dicit lex corrigi p̃ dictuz. c. tz.
17 qr † p̃rõptũ est iura iuribus ꝯcordare. C. de inoffi. do. & expedit et, vt. c. cũ expediat. de elec. in. vj. Ideo vitando correctionem melius intelligemus. d. c. tz. vt diximus. & ita erit expedita hec grauis difficultas que sepe occurrere põt, que si sic nõ decidere tur facile esset patribus filios priuare legitima & iure primoge-niture quod non esset sine scandalo.

SVMMARIVM

1 Primogenitus an possit a papa vel imperatore iure suo pri-uari. 18.
2 Principes ex leui causa suo iure non priuandi.
3 Vicinitas nonnunq;z detrimentum parit.
Princeps an possit sine causa rem alicui auferre, maxime gra-tis. nume. 13.
Papa an possit deponere episcopum sine causa. 15.
4 Papa potest immunitatem prestare vni ecclesie contra aliam.
5 Principis omnia esse qualiter intelligendum. 13.
6 Reges inutiles possunt per papam deponi.
7 Imperium origine anteit papatum sed non dignitate. 11.
8 Imperialis dignitas quo iure introducta, & an imperator p̃ pa-pam deponi possit.
Episcopus quilibet est sui regis iudex ordinarius, & maior est im-peratore.
9 Imperator iramentum fidelitatis pape prestat.
10 Electores imperij an possint deponere quemadmoduz eligere.
Imperium an teneatur in feudum a romana ecclesia.
12 Papa an possit disponere de bonis patrimonialibus clericoz.
Clericus in patrimonialibus censetur laicus.
Ciuitas in priuati agro fossam aut vallum faciens an refundere debeat pretium agri domino.
14 Potestatis plenitudo in quibus pape insit.
15 Beneficia omnia an sint romano pontifici manualia.
16 Papa consumens res ecclesiasticas quãdo mortaliter peccet.
17 Papa an possit de papatu in alium disponere.
19 Jura quedam contra principis voluntatem acquiri possunt.

¶ Questio. vij. tertij libri.

1 m **Martinus Laudẽsis† in suo** epitomate de primogenitura monet hanc questio-nem, septima pagina. in fi. vbi se breuiter absoluit di cens q̃ non sine causa, per tex. & Bal. ita volentẽ in. c. j. de na-tura feudo. in vsibus feudo. Nam licet sint subiecte leges prin-cipibus, non tm̃ subiecti sunt ꝯctus nec laudabiles ꝯsuetudines, argu. l. digna vox. C. de legi. facit bonum tex. in. c. j. de proba. & subiungit dictus Martinus q̃ nec papa vel imperator põt pri uare primogenitum in omnibus causis in quibus vassallus pri-

nat, vt toto tit. qui. mo. fen. amitta. p. c. apostolice. de regul. in
2 ris. in. vj. ⁊ per Bal. in. l. fi. C. de legi. vbi dicit q̄ principes † nō
debēt priuari principatu ex leui causa, imo ex magna ⁊ euidēti
causa ꝓp pericula imminentia, ⁊ ita transit predictus Martinus.
¶ Questio profecto ista requirit altiorē indaginē. Et ideo op-
pono q̄ imo princeps possit ꝑ arbitrio tollere vnicuiq; ius prio
7 geniture, ⁊ res suas ēt sine causa, p̄ tex. in. l. itē si verberatū. ff. de
rei ven. vbi princeps auferat alicui agrū suum pro remuneratio
ne militū, q̄ militibus congruebat iuxta illud, Mantua ve mi-
sere nimiū vicina Cremone. de quo dicto meminit Card. zaba
rel. in. c. clericis de excess. prela. q̄ gl. ibi dicit, in versi. quinq;. q̄
3 † ꝓp peccatuz ꝯ naturaz perierunt quinq; ciuitates, scz Sodo
ma, Gomorra, Febrin, Segor, ⁊ Oleale, quaꝝ due perierunt ex
vicinitate, tres ex ꝓprio delicto. Ad ꝓpositū, ergo p̄ text. in. d.
l. itez si verberatū. ꝓbat q̄ ꝑ pōt princeps alicui ꝑ voluntate sua
rem suam auferre, ⁊ ita p illū tex. infert expresse Ang. q̄ impa-
tor de plenitudine potestatis pōt auferre dn̄ium rei alicui nulla
subsistēte cā, subiungens arrogāter nimis q̄ dicens ꝯriū mentit̄
per. l. bene a zenone. C. de quadrien. presc. ⁊ p hoc dicit q̄ papa
ꝯcessiones factas de bonis quoꝝndā Perusinoꝝ pōt reuocare
sine cā. Et idem tz Angel. in. l. iij. §. si is p quo. ff. q̄ quisq; iur. ⁊
in. l. oēs. C. de quadrien. presc. Idē Ang. in. l. authiochensiuz. ff.
de priuil. credi. ⁊ in. l. lucius. ff. de enict. q̄ imperator pōt sine cā
rez acqsitā ex prescriptiōe vel vsucapione alicui auferre. ad hec
facit q̄ refert Pau. de cast. in. l. cū heredes. ff. de acqr. pos. vbi
dicit se ꝯsuluisse q̄ pōt princeps sine causa legitimādo spuriū vel
aliter auferre hr̄ditatē illi q̄ ꝑ additionē ab intestato eam acquisi
nit, ⁊ idē tenuit in. l. iij. ff. de testa. ¶ Itē ꝑ hac parte facit gl. re
putata sing. in. c. ꝑ principalē. ix. q. iij. que dicit q̄ papa pōt si-
ne causa deponere epm. Tn̄ oēs epos deponere nō dz, q̄ esset
turbare vniuersalē ecclesiā, ⁊ hāc gl. seqtur ibi Gemin. ⁊ in. c. in
istis. iiij. dist. ⁊ in. c. j. iij. col. x. dist. ⁊ in. c. si gratiose. de rescr. in
4 vj. † Facit ēt q̄ dicit gl. in. c. ꝯquestus. eadē causa ⁊ q̄. que di
cit q̄ papa pōt prestare imunitatē vni ecclesie ꝯ aliā. Et ita vo-
luit Arc. in. c. reseruatis. xxv. q. ij. ⁊ Host. in. c. fi. de ꝯsir. vtil.
vel inuti. idē in. c. ad supplicationez. in vlti. not. de renun. extra.
Car. de zaba. in cle. j. in vlti. no. vt lit. pen. ⁊ in ꝯsi. lxxxv. incip.
Venerabilis vir. Panoz. in. c. translato. de consti.

In contrarium pro opinione Martini q̄ scz nō
possit sine cā princeps ius prio
geniture alicui auferre. Arguit ꝑ id q̄ no. dicit Archi. ⁊ Ge-
mi. in. c. ius ciuile. j. dist. vbi ponūt hāc regulā, q̄ si imperator
vel alius princeps statueret sine causa q̄ certo casu dn̄iū de vno
ad aliū transferet, nec in foro anime, nec in foro ciuili seruāda es
set talis ꝯstitutio. Et idez voluit Gemina. in. c. j. iij. col. de sum-
ma trini. in. vj. Idē Gemi. in. c. auctoritate. de priui. in. vj. q̄ di
ctū fuit prius Inno. in. c. q̄ plerisq;. ad finez, extra de imunitate
ecclesia. ⁊ de his vide Card. cōsi. cxlvij. incipiente, Bn̄s noster
papa. q̄ ēt vī ꝓcedere ꝑm Inno. in. c. q̄ sup̄ his. extra de vo-
to. in bonis infideliū. ad hoc facit bona gl. in. l. barbarius Phi
lip. ff. de offi. preto. in gl. pen. vbi dī q̄ princeps pōt alicui rem
5 suam auferre, cū causa, sed nō sine causa. † Nec obstat dicit q̄
oia sunt principis, q̄ vez est quo ad protectionē, ⁊ nō alias. ⁊ sic
procedat. l. fi. C. de quadrien. presc. de quo. j. dicet. Et ad predi-
cta vide ēt Petr. de ancha. in. c. si ꝓp tua debita. de rescri. in.
vj. in. ij. ⁊ iij. oppositione. vbi dicit q̄ si princeps p̄ rescriptum
suū ꝯcederet rē meā sine causa alteri nō tenerer in foro ꝯscientie
obedire. ad idē vide Bar. in ꝓmio ffoz. ij. col. ⁊ p hoc dicit es
se tex. meliorem de mūdo in. l. venditor. §. si ꝯstat. ff. cōia predio.
Idē Bart. tz in. l. iubemus nullū. in prin. C. de sac. san. eccl. ⁊ in
l. i. in. fi. ff. de constit. prin. gl. ⁊ Bart. in. l. venia. C. de in ius vo-
can. Bal. in. l. si testm̄. C. de testa. ⁊ in. l. rescripta. versi. nota er
go. hic aliqua de princ. potestate. ⁊ notāter dī sine causa, q̄ cum
causa papa posset deponere, ⁊ ideo dicit Albe. in suo dictiona-
rio in verbo, Papa. q̄ vbi sunt reges inutiles possunt deponi
p̄ papā. xvij. q. iiij. c. si quis deinceps. ij. q. j. c. nullus. ⁊ xxxij. q.
6 v. c. preceptū. vnde † Zacharias deposuit Ludouicū regē Frā-
coꝝ. de quo est tex. in. c. alius. xv. q. vj. ⁊ Innocen. Ottonem.
in. c. venerabilē. de elec. ⁊ Inno. quartus Feder. in. c. ad aplice
de re iudica. in. vj. ⁊ Jo. xij. Ludo. de Baua. vt in suis extraua
gan. q̄ totū dicit Albe. puto esse vsurpatū, nisi vbi essent here
tici, tz pie Ludouicus in multis excesserit ꝯ eccliā Romanā for
te ꝓuocatus. de isto Lud. de Bauaria vide eundē Albe. in. l.
glorioſissimo. alias incipit inter claras. C. de sac. sa. ecclesijs. ad
principiū. vbi dicit q̄ de mādato dn̄i fuit translata sedes apo-
stolica de Antiochia Romā, de quo. in. c. rogamus. xxiij. q. j.
⁊ c. fundamenta. de elec. in. vj. tn̄ de facto fuit translata ꝑ Cle-
mentem quintū citra montes ⁊ vacauit longo tpe. ideo Ludoui
cus de Bauaria se pro imperatore gerens ꝯ ꝓcessus Romane
ecclesie legem fecit quod nō liceret transferre sedem de Roma.
⁊ ibidē tangit late Albe. vtrū imperator sit maior vel eꝯ. Et cō-
cludit † papam maiorem ꝓp subiectuz dignius q̄ preest spiritua
libus, tn̄ dicit imperium origine prius fuisse quā papatū. Et ita
hoc respectu dignior vī imperator, argu. §. singulorꝝ. instit. de re
rū diuisio. ⁊ ff. de acquiren. rerum domi. c. nimis. de excessib. pre
lato. cū si. Sed de hoc vide Fely. in. c. cū non liceat. de rescrip.
extra. col. fi. vbi distinguit imperiū Romanū ab imperio reno-
uato per Christū. Adde ad ꝓpositū eundē Albe. in suo dictio
nario, in versi. elec. vbi dicit q̄ pastores mittentes falcez in mes
sem alienā fecerunt de dignitate imperatoris tres decretales.
Una de elect. Imperatoris que incipit, venerabilē. de electiōe,
extra. Alia sup̄ depositione Imperatoris Fede. in. c. ad aplice.
de re iudica. lib. vj. alia sup̄ discordia ⁊ inia orta cōis lese maie-
statis ꝯ imperatorē Henricū. cle. pastoralis. de re iudica. aliaz
in cle. j. de iureiur. q̄ imperator teneat̄ prestare sacrum fidelī-
tatis pape, que decretales an sint iuste nouit Deus. nullā eni di
cit, saluo meliori iudicio, credo iuri ꝙsonā, imo eas credo ꝯ iura
proditas ⁊ libertates imperij, vt puto potestates distinctas a
Deo processisse. sunt verba Alberici, ⁊ se remittit ad no. p̄ se. in
8 l. j. C. de sum. trini. ⁊ fide catho. † vbi pulcherrime tāgit, vtrū sit
de iure diuino vel positiuo, ⁊ qūo sit introducta impialis digni-
tas, de quo. §. diximus, et vide Fely. in. d. c. cū nō liceat. de pre
scriptio. in fine. Ex predictis ergo vides q̄ albe. sentire vī quod
nō possit summus Pōtifex Imperatorē deponere ⁊ certe sem-
ꝑ vtplurimū fauit dignitati imperiali. Tn̄ certe est ꝯclusio in-
dubitata q̄ imo pōt papa deponere suadente legitima cā vt rō-
ne peccati p̄ capitulū, ad aplice. de re iudi. in. vj. Immo ēt si im
peratoz vel alius rex nimis grauaret subditos pōt priuari a sum
mo pontifice, vt tz ipse Alb. in. l. bene a zenone. C. de quadrien.
presc. col. iiij. in prin. post Innoce. in. c. q̄ sup̄ his. de voto. Et
ibidē refert q̄ Ambrosius excōicauit Imperatorez de delicto
in sua dioceſi ꝯmisso p̄. c. j. de rap. extra. ⁊ q̄ libet epūs maior
est imperatore. c. valentinianus. ⁊ ibi gl. lxiij. dist, cū alijs alleg.
p̄ eaz. Et subiungit q̄ libet ēt epūs est iudex ordinarius regis
Francie ⁊ alioꝝ regum, maxime hi in quibus domiciliuz habēt
per. c. omnes. de maio. ⁊ obedien. Archidi. in. c. qui cunq;. de
senten. excommunica. in. vj. ⁊ q̄ papa habeat superioritatem. ꝛ
9 imperatorem probat etiam ex eo, q̄ imperator ipse † prestat in-
ramentum fidelitatis ipsi pape. lxiij. dist. c. tibi domino. de for-
ma illius iuramenti se remittit ad Roffre. in tit. de sac. fid. quez
prestat imperator pape, vbi dicit se vidisse Federicum impera-
torem prestare Honorio pape, anno Millesimo. ccxx. ⁊ de isto
iuramēto facit remissiones. vide per eaz. Hec obiter dicta sunt
pro temporis qualitate.

Adde ad precedentia q̄ dicit Bald. in
c. j. de natura feu.
q̄ si rex Fracie crearet aliquē ducē, aut marchionē nō pōt eum
ꝑ libito dissuestire, sed tm̄ pp culpā. Et ibidez dicit q̄ papa non
pōt supprimere dignitatē donec supereſſet ꝙsona que preest dī-
gnitati nisi magna cā. Et subiūgit q̄ Jo. and. dicebat q̄ Cele
stinus primus frater Pet. de murone de mane faciebat grāz, ⁊
sero auferebat, ⁊ alij cōferebat. vnde Cardinales lz scirent q̄
renuntiaret ꝑ fatuitatē papatui, tn̄ q̄ erat vnum pecus libenter
acceptarūt refutationē ⁊ creauerūt Bonifaciū octauū, q̄ depin
git vulpes in troitu, Leo in accubitu, ⁊ canis in occasu suo. ⁊ de
predicta renūtiatione Celestini, vide tex. in. c. j. de renuntiatio.
libro. vj. ¶ Adde etiam ad predicta Prepositum in. c. si pa-
pa. xl. dist. vbi dicit. colū. v. quod imperator vbi est inutilis pōt
deponi, tn̄ non dz deponi, nisi ex magna causa ꝑm Bal. in. l. fin.
C. de legib. ⁊ in. c. ad apostolice. de re iudi. in. vj. ⁊ subiungit q̄
non requiritur incorrigibilitas ipsius sed satis est quod probet
criminosus magno crimine ꝑm Bellameram. nec fiet priuatio
10 ⁊ depositio per electores imperij, † q̄ postquam elegerunt fun-
cti sunt officio ⁊ solum habuerunt a Gregorio potestatem eligē
di non deponendi, ita voluit Bal. in. d. l. Barbarius Philip.
Et Aluaro. in. c. j. quis dicatur dux vel marchio. Immo nec a
populo ex quo semel transtulit omnem potestatem in ipsum Im
peratorem a se abdicando ꝑm legistas communiter post gl. in. l.
non ambigit. ff. de legi. Jo. fab. in. §. sed q̄ principi. inst. de iur-
na. gentium ⁊ ciui. ⁊ pro hoc plura ponit Prepositus vbi. s. Et
tandez subiungit q̄ imperator ꝑm Bellameram bz in feudum
imperium a Romana ecclesia, maxime post trāslationem factas

de imperio

de imperio a Grecis in Germanos per.c.tibi domino. inncta gl.j.lxiij.dist.tandē ēt dicit q ergo poterit papa solus sine conuocatione cōcilij imperatoris depositionē expedire,lz laudabilius faciat cū auctoritate ḡcilij,vt fecit Inn.in.c.ad apostolice. ¶ Adde ēt ad predicta Ant.cor.in suo tractatu de potesta.& excellen.regia.q.xliij.vbi dicit post Bartbesil.& Car.q si imperator accusēt a principibus poterit deponi a papa vel a prin-
11 cipibus de volūtate pape† qz papa maior est eod.xcvj.dist.c. duo.& vide eudem Ant.cor.in predicto tract.qō.lxxix.vbi dicit qō Rex Christianus factus hēticus vel paganus pdit regnū & efficit occupātis ꝑz Bal.in.l.j.in.xij.col.in repe.C.de emāc. libe.vt legit in chronicis de quodā rege Castelle dño Pet. q depositus fuit a sūmo Pōtifice,& loco suo suffectus qdā Hēricus fr dicti dñi Petri,illegitimus lz eēt,vt habes in chronicis. ¶ Item habes de comite Tholosano q depositus fuit & datus fuit comitatus regi Frācie.de quo tāgūt doc.Jo.and.signāter, post eū Abb.& Car.& Jo. de ana.in.c.excōicamus.de here.§. moneant.vbi tractāt an debeat rōe dicti comitatus rex Frācie regem Aragonum recognoscere sicut ille qui prius erat comes recognoscebat.Et qcquid dicat Abb.antiq.lz Jo.an.q nō, qz gallicis occupantibus comitatum illum rex Aragonie auxilia tus est depositio a summo pōtifice,& ita simpliciter transit Joā. de ana.ibidē. Possumus in multis alijs exēplis discurrere sed timeo nimis euagari,redeundo ergo ad propositum principale dōm vr ex precedentibus q ex causa possit superior aliquē prīnare re sua.Et ideo lz dicat Inno.in.c.inquisitionē.de sent.excom.q papa nō pōt disponere de temporalibus laicoꝝ.Immo extendit Panor.post Anto.de but.in.c.constitutus.de relig. do.ad bona patrimonialia clericoꝝ dicens se alibi non legisse,
12 † qz in patrimonialibus censēt clericus laicus.c.cū dilectus.de iurepa. Tñ ꝓcederet nisi ex causa id faceret.& notāter dico ex cā,qz sine cā nō vt ꝑz ex discursu.§.posito.Immo vr q si esset alics vel pp heresim,aut aliā causaz prīnatus cessante dicta cā restitui debeat ꝑm Inno.in.c.qz plerigz.de immu.ecclesia.dom. Ant.& Inno.in.c.que in ecclesiaꝝ.de ḡstit.dicētes q & in foro ḡtētioso,& in foro ḡsciētie cessante cā actus nō teneret.ō hoc vide tria ḡsilia not.Lud.ccccxliij.xvij.cccclix.Soci.ḡsil.cxliij. q incipit,visa bulla Bonifacij.& si.videmus.i.ij.par.ḡsilioꝝ. ¶ Et tenendo banc opinio.volo respōdere ad allegata pro parte opposita.Primo ad.l.item si verberatum.dic ibi erat ratio & causa & ita expresse ibi intelligit Albe.in.§.si quis rem.ad principium dicens q ibi fuit iusta causa & fauor reipublice. ¶ Item ibi arguitur de parno preiudicio,qz lz auferatur alicui res sua, tñ dar sibi estimatio rei sue ꝑm Archi.in.c.p principalem.post prin.ix.q.iij.p.l.vltimā.C.pro q.cau.ser.pro pre.libe.effi.certe gl.ibi satis facit p hoc dicto,& formalius probatur in.l.seruī.C. eo.tit.Et ad idē vide Ang.de are.in.l.fi.ij.col.ff.de appel.recip.p.l.venditor.§.si constat.ff.cōmu.predio.& late in.d.l.seruī. vbi dicit q si ciuitas vult facere vnā fossatā p agrū meū oz mihi soluere pretiū agri mei.Similiter dicit si respublica pp delictū vnius ḡsortis destruat cōez domū socio insonte oz soluī pretium
13 partis sue p.l.mulier in opus salinaꝝ.de capti.ff.fa.l.j.C.de deserto.lib.xij.Et ita dicit Bal.lz possit† princeps prīnare aliquē re sua,non tñ gratis.de quo vide Fely.in.d.c.que in ecclesiaꝝ. col.xiij.vbi ad hoc plures adducit concordan.hoc nota.Et ita erit intelligenda.d.l.item si verberatuz.& quicquid dixerit Angel.§.relatus nimis fastuose de quo videas p Fely.in.d.c.que in ecclesiarum col.xij.ad principiū. dicens hāc esse opinionem cōem & rōnabilē ꝑm Raba.fulgo.in.l.fi.C.si ꝙ ius vel vtili.public.dicētē se ita ḡsuluisse. Et adde predictum ḡsil.Soci.cxl. vbi refert Ang.§.& eū clarissime reprobat,& hoc maxime qz angel.monet tñ p dictā.l.bene a zenone.que nō ꝓbat,qz qñ ibi dr oia sunt principibus est intelligēdū quo ad ꝓtectionē, vt intelligebat Bulgarinus,lz Martinꝰ glossator ꝙrīū sensisset vl timore, vel amore, vt gl.dicit in.d.l.bñ a zenone.in versi.oia principis. Vel dōm est q oia sunt principis quo ad iurisdictionez,vel oia sunt principis,scz fiscalia.Et de his solutionibus vide Fely.vbi §.col.ix.vide Ludo.roma.vltra alleg.p Fely.in suo singulari. ix.& lxxiiij.Et p ampliori declaratione.d.l.bene a zenone.vide Fely.in.d.c.q in ecclesiaꝝ.col.ij.Nec obstat dictū Paul.de
14 cast.§.qz credo q nō sit simpliciter verū de quo.j.dicet.Nō obstat ēt gl.in.d.c.p principalē.† qz primo pōt dici q locuz hz in bñficialibus in qbus summus pōtifex hz plenitudinē potestatis c.ij.de preb.in.vj.in clemē.j.ad fi.vt lite penden.Et ideo dicit Ant.de but.in.c.cōstitutus.de religio.do.qō de rebus ecclesiasticis pōt disponere papa,vt vult,& p hoc vide Archi.in suo tract.de heresi.incipiente,Sanctissimo in Christo patri.carta. xv.versi.Et qz tāta est preeminētia vt vult,q lz regulariter non possit papa quē prīnare re sua sine causa,fallit in beneficialibus qz p libito pōt.de quo dicto Archi.meminit Fely.in.d.c.que in ecclesiaꝝ.col.xij.ad finē.& ibidem Pan.de cast.cōsil.cclxxxj.vbi dicit qō dñiuz rerū ecclesiasticaꝝ nō est penes aliquā ecclesiā particularē sed apud Christū ꝑm Inno.in.c.cū sup.de cā posses.& propie.Cuius papa est vicarius cū eimoda potestate in terris.vnde cū aufert alicui particulari ecclesie rē suā dr potius auferre administrationē qz dñiū,argu.c.ij.de don.cū dñiū sit potius penes papā qui est vicarius Christi.c.logtur.xxiij. q.j.facit gl.& quod not.doct.in.d.c.constitutus.de religio.domi.Ad hoc vide Soci.consi.clvj.incip.

Pro fundamento decisionis.versic.quibus premissis.in.ij.par.consilioꝝ. ¶ Secundo pōt dici q gl.in.d.c.p principalem.nō sit vera.Et q non sit vera,vide tria loca.Ex quibus abunde & ad sa-
15 turitatem tibi erit clarissimum† qō nec possit papa pro arbitrio aliquem destituere.vide Lud.roma.consi.cccxlv.incip.oipotētis.vbi inter cetera reprehendit dictū Bal.in.l.rescripta.C.de preci.impera.offe.vbi tenuit Bal.q oia bñficia mūdi sunt manualia respectu summi pontificis,& sic ad nutum suū renocabilia,qz non procedit hoc indistincte,sed cum causa,qō late deducit vt videre poteris p eum,vide ēt Card.zaba.consi.clxj.incipiente,Sanctissimus dñs.vbi dicit quod lz dispositio plenaria beneficiorum spectet ad papam,tñ hoc est sic intelligendum qō nō fiat alicui iniustitia. ¶ Tertio vide Panor.in.q.incipien. Epūs & quidam rector.xiiij.col.vbi se satis extendit recurre ad eum.Et ideo dicit Inno.in.c.nisi cum pridem.de renun.extra, q si papa aufert vni epō epatum oz sibi prouidere de alio bono cambio.alibi dicit Bal.in.c.i.ad hec.in versi.nō potest.de pace iur.firman.quod si papa auferret alicui beneficium sibi oz p uidere de alio consimili per gl.illam. ¶ Item dicit Archi.in.c. non liceat.xij.q.ij.lz dicatur habere dominium in rebus eccle-
16 siasticis,† tñ papa peccat mortaliter si vult res ecclesiasticas cō sumere in turpes vsus vel dar ḡsanguineis,vt eos ditiores alijs faciat,vel vt edificent Palatia.de hoc vide Fely.in.c.que in ecclesiaꝝ.col.xiiij.ad princ.Et ibi vide quendā in additione ad Fely.qui dicit de papa Alexan.qui voluit filium suum Valentinū facere regē Italie.& ideo male successit vtriqz.Et eundem Fely.in.c.ad audientiam.de prescr.extra,referentē Bald.hoc dictum multū cōmendantem in.l.cuz multa.ad finem.C.de bo. que liber.& ideo dicit Jo.de lign.quem refert Fely.in.c.ad audientiā.col.ij.quod in presentia Urbani pape.v.& Cardinalū tenuit quod Papa potest vinere de redditibus ecclesie,sed nō impinguare nepotes.Et fuit vna replicatio,quia dixerat sibi prius papa qō faceret eum Cardinalem,si non esset cōiugatus. Et rndit Jo.de ligna.qō nollet esse Cardinalis,qz non volebat bibere sanguinē martyrum sed sudorem manuum suaꝝ.papa respondit qō poterat vinere de redditibus ecclesie si haberet patrimoniuz ꝑm Inno.in.c.epūs.de preb.extra.Et subiungit Fely.quod de istis verbis & nutibus pape super cardinalatu multi se extollunt inani iactantia,qz eo facilius loquit papa de aliquo palliando ex quo videt eum indispositum & incapacez, sed erga capaces & bene dispositos eis dat verba generalia.Et qñ mozit aliquis prelatus dignissimus galero rubro affirmat papa causa incitandi alios ad virtutem,q ḡceperat omnino eū promouere si acerba mors non preuenisset,ita refert Fely.vbi.§.
17 ¶ †Adde Prepositum in.c.nunc autem.xxi.distin.vbi dicit, licet papa habeat plenitudinem potestatis,nō tñ pōt de Papatu in aliū disponere.Immo nec Imperator de imperio.ideo dicit notan. Ab.panor.in.c.cū venissent.iiij.col.de iudic.qō si papa in dando terras ecclesie esset incorrigibilis posset deponi, qz sic sequeret scandalū ecclesie,ad q facit glo.in.c.si papa.xl. dist.& lz Panor.ibi dicat q in dubio papa presumitur ex causa facere,qz vt dicit Fely.in.d.c.ad audientiam.col.ij.ad princip.illud potius dixit causa blandiendi pape.

Nunc quero quid dicenduz pro resolutione cogita si potest hoc modo distingui,aut assumitur ius primogeniture pro iure quod alicui ineſt naturaliter, vt qz prior natus a reliquis fratribus debeantur sibi aliqua iura reuerentialia de quibus.§.diximus.Et tunc credo quod non possit papa vel imperator alicui tollere sine causa,& ita cōcludunt cōiter omnes doc.in.c.que in ecclesiaꝝ.de consti.extra.signanter Fely.colū.xvij.ad fin.ibi,tertia conclusio,vbi ratio assignatur,

18 qz † ius naturale est immutabile. ℌ. sed ꝛ naturalia. insti. de iure natu. gen. ꝛ ciui. ꝛ. v. dist. ꝑ totū, ꝛ dicit Panor. in. d. c. que in ecclesiarum. banc esse cōem resolutionem legistaꝝ ꝛ canonistarum per banc rōnem, qz vbi certum est causam non subesse, non pōt princeps statuere in damnum priuati in bis que sunt de iure naturali. cle. pastoralis. de re iudic. Aut volumus accipere ius primogeniture ꝑ rebus tēporalibus ꝛ possessionibus que cōpetunt rōe iuris primogeniture. Et tunc subdistinguēdū est. Aut querimus in rebus tā acquisitis aut in querendis. si de rebus q̄sitis, ꝛ tunc dico q̄ nō pōt sine causa, qz ex quo dñiū iam quesitū est iam res effecta est mea quodaz iure naturali per. l. ex hoc in re. ff. de insti. ꝛ iur. ꝛ ibi Bar. in. j. col. ꝛ ita voluit Bal. in. l. ij. vers. sed ꝫ predicta. C. de iur. ꝛ fact. ignor. ꝛ in. c. dño. in. ij. col. in fin. hic finit lex coꝛra. cū alijs locis ad hoc cumulatis late ꝑ Fely. in. d. c. que in ecclesiaꝝ. col. xv. ꝛ sequen. ꝫ nihil de ꝓposito nostro loquatur. Credo q̄ satis ꝙgrua ex precedēribus erit hec adaptatio ꝛ hec distinctio satis ꝙgruit doctrine Bal. q̄ ponit in. l. fi. in pe. col. versic. sed immediate oppono. C. sen. rescin. nō pos. vbi dicit q̄ q̄dā sunt iura que quis pōt acqrere ēt ꝫ principis volūtatē q̄ acquruntur de iure naturali vel gentiuz, ꝛ hec nō possunt auferri sine causa a principe. aliqua que acquirūtur mediante auxilio legis vel ꝙsuetudinis que est pars legis, vt no. in. l. oēs populi. ff. de insti. ꝛ iure. ꝛ tūc in istis potentioꝛ est auctoritas principis q̄ dictum vī moderandum in querendis per predicta, ꝛ si vis te extendere, vide Fely. in loco. ℌ. citato.

19 † Hec distinctio saluo meliori iudicio pōt esse multuz ximus. C iuridica, ꝛ sumpta est ꝑ parte ex apparatu Fely. in. d. c. que in ecclesiaꝝ. col. xv. ꝛ sequen. ꝫ nihil de ꝓposito nostro loquatur. Credo q̄ satis ꝙgrua ex precedēribus erit hec adaptatio ꝛ hec distinctio satis ꝙgruit doctrine Bal. q̄ ponit in. l. fi. in pe. col. versic. sed immediate oppono. C. sen. rescin. nō pos. vbi dicit q̄ q̄dā sunt iura que quis pōt acqrere ēt ꝫ principis volūtatē q̄ acquruntur de iure naturali vel gentiuz, ꝛ hec nō possunt auferri sine causa a principe. aliqua que acquirūtur mediante auxilio legis vel ꝙsuetudinis que est pars legis, vt no. in. l. oēs populi. ff. de insti. ꝛ iure. ꝛ tūc in istis potentioꝛ est auctoritas principis q̄ dictum vī moderandum in querendis per predicta, ꝛ si vis te extendere, vide Fely. in loco. ℌ. citato.

SVMMARIVM

1 Primogenīture ius an possit vendi aut distrahi. 2. 18. 22.
Canones priusquam leges sunt allegandi.
3 Vexationem suam in spiritualibus pecunia redimere an licitū.
4 Possessio ecclesiastice rei an possit emi.
5 Fraudis propulsatoꝛ fraudem facere non dicitur.
6 Bula in vilibus consistit vt in preciosis.
7 Simonia quid sit.
8 Regula co. relatiuorum eadem est disciplina, limitatur.
9 Continendo super translatione rei notabilis empte qualis.
10 Figuralia sunt in duplici differentia.
11 Ratio finalium ex fine sumitur.
12 Loca non sanctificant homines.
13 Pape facta excusantur.
14 Venditio Esau de primogenitura an sit excusabilis.
15 Historia in significatione vocū nōnunq̄ deficit ꝛ in q̄bus alijs.
16 Jacob ad primogenituram predestinatus erat.
17 Figurata locutio quibus preceptis necessaria.
18 Jus singulare in consequentiam non est trahendum.
19 Auctentica Sacramenta puberum, a iure diuino an sumat fundamentum.
Pactum negatiuum de non succedendo an semper teneat, ꝛ in quibus fallat.
20 Pactum facilius tollitur quam ius commune.
21 Ratio de secretis dei non reddenda.

C Questio. viij. tertij libri.

2 Rdua est questio, † vtrum ius primogēniture possit distrahi. Et ex cōsequenti vtrum valuerit venditio facta huius iuris ab Esau fratri suo Jacob. Et qz hec q̄ nō paruā ꝙtinet difficultatez nedum a canonistis, imo a dñis theologis diffusissime examinatā. Ad̄ vī inquit Jo. de ana. post Pet. de anchar. in. c. fi. de coll. de tegen. col. pen. ad fi. Nō dz iurista ita ruditer ꝓtrāsire quod ignoret prius rōnes diuino nutu cōpositas. Ideo hoc ordine in huius explanatione q̄nis procedemus. C Primo referam dicta dñoꝝ theologoꝝ, que mihi in inuestigatione huius q̄nis occurrerunt, q̄n eis recte in ordine deferēdū est ꝓp eoꝝ scientie subiectum ceteris dignius, vt no. Panor. in. c. clericis. de iud. Et ideo in simili dicit Ab. Panor. in. c. inter alia. de immu. ecclē. q̄ vbi est ꝙcurrentia allegationū canonuz ꝛ legū a canonibus incipiendū est, propterea qz Canonistaꝝ subiectū dignius
2 est. Sic in ꝓposito ideo a dñis theologis incipientes. † Q̄ vēditio iuris primogenīture nō valuerit opponit Postillatoꝛ Gene. xxv. c. ver. vende mihi primogenita tua. ꝛ primo qz tpe legis nature que tunc currebat primogeniti erant sacerdotes. Et sacerdotiū semper fuit reputatum quid sacrū, vt pz ex etymologia vocabuli. c. clericos. xxj. dist. ideo vī simonia cōmissa in illo ꝛctu ꝛ ꝑ q̄ñs q̄ ꝛctus est nullus. ꝑ hoc facit bo. tex. in. l. si quā q̄ C. de epi. ꝛ cler. ꝛ ibi Bar. facit. c. pe. de elec. extra ꝛ totus tit. de simo. signāter in. c. matthеus. vbi vide Jo. de ana. C Secūdo opponit, qz primogenitus de iure primogeniture debebat habere duplicē partē in bonis paternis respectu alioꝝ ꝓp q̄d Joseph cui Jacob dedit primogenituram̄ inter alios fratres habuit duas sortes ꝛ duas tribus inter alios filios Jsrael, scz Tribum Effraim ꝛ Tribū Manasse, ꝛ sic vī q̄ Jacob nō recte habuerit ius primogeniture ab Esau cū vendiderit pro esu pulmēti q̄ modicū erat ꝛ munus exiguū respectu tātoꝝ bonoꝝ. Et ita magnā fraudē ꝛ deceptionē vī fratri fecisse ꝛ sic ex ꝙsequenti restituī poterat ad ius primogeniture. Ad q̄d accedat q̄d hī in. l. rē minoris. C. de rescin. ven. C Ad primū arg. rñdet gl. q̄d ius primogeniture erat ipsius Jacob de iure qz ex determinatiōe diuina id actū fuit vt minoꝛ ꝑferret maioꝛi, iuxta illd q̄d hī Malac. i. dicit dñs, Jacob dilexi, Esau aūt odio habui. Hinc Aposto. ad Ro. ix. dicit q̄ hoc dictuz fuerat de ipsis anteq̄ nati fuissent ex diuina electione q̄d fuit a matre eoꝝ reuelatū. Esau aūt de facto ius primogeniture possidebat. Et ideo licitū erat Jacob predictū ius ad se retrahere caute q̄d ipse fecit qz vēdidit ipsi Esau lasso venienti de agro qui timebat mori ꝓp q̄d minus appreciabaī tunc ius primogeniture ab Esau. Et ideo q̄n a fratre Jacob fuit de venditione iuris primogeniture req̄situs dixit Esau, En
3 moꝛioꝛ qd mihi proderunt primogenita. † Et sic cuz videret Jacob tempus congruum sibi recte ꝑ modū emptionis retrahere ad se poterat q̄ ꝛ fecit nec in hoc peccauit, qz nō intēdebat emere rē sacram sed redimere vexationē suā q̄d est licitū ꝛ iuri ꝙformē, vt in. c. dilectus. j. de simo. vbi ꝑ illū tex. gñaliter infert Panoꝛ. q̄ datio pecunie ꝑ iure spūali q̄sito ꝙseruādo, ꝫ molestationē indebitā nō inducit simoniā vel turpitudinē. ꝛ notanter ꝑ iure q̄sito ꝙseruādo, qz secus ꝑ iure querēdo. d. c. matthеus. de simon. ita ergo in ꝓposito. qz dispositione diuina ius erat q̄situm ipsi Jacob. Et ad hoc facit dictū ang. in. l. athletas. ℌ. fi. ff. de infa. vbi dicit q̄ redimere vexationem non est contra bonos mores. Ad hoc vide Saly. in. l. serui. C. de adult.

Tamen attendite qz istud non est sine dubio, qz Jacob nunquā fuerat in possessione ipsius iuris, ꝛ nedū est simoniacū emere ius spirituale, † Immo possessionē ſm ea que no. per doct. in. c. ad aures. de sim. presertim Abb. panoꝛ. in fi. vbi dicit q̄ ꝫ possessio nō sit quid spirituale, tñ est cōnexa, ꝛ coniuncta spiritualibus, qz ꝑ eā ꝙsequitur quis exercitiuz spiritualiū, facit. c. si quis obiecerit. j. q. iij. glo. est in. c. decimas. xvi. q. vij. Sed responde ex doctrina Panoꝛ. in. d. c. dilectus. q̄ imo ꝛ ꝑ possessione ꝫ dare pecuniā vel aliam rem tempoꝛalem ꝓp potentiā aduersarij vel impotentiam volentis adipisci. iuxta id quod dicit Jo. and. in absolutione ab excōicatione obtinenda. in. d. c. ad aures. cū quo dicto trā sit Fely. ꝫ tñ aliqualiter reddat dubiū ꝓp dictū Jnn. in. d. c. ad aures. Et ad hoc Fely. adducit Nicolauz fratrē in summa Pisana, in verbo, simonia. in ver. vtrū tēporalia. ꝫ ipse videatur, dicit, loqui in possessione semel habita. Sed Joā. de ana. vī velle cū aduersarij potentia concurrat innocentia volentis possidere ſm dictū Bar. ita tenentis in. l. seruī ob violatum. C. de adul. ꝑ tex. in. l. j. versi. aduersarij potētiā. C. quā. impe. inter vid. ꝛ puvtcunq̄ sit, siue alterum sufficiat. s. potentia aduersarij siue non vtrunq̄ in ꝓposito locum hz tum ꝓp potentiā ꝛ malitiā Esau, tum ꝓp simplicitatem Jacob vt statiz videbitur. C Et si dicaī, imo vī malitiosus Jacob qz consideranit opportunitatem vt me
5 lius deciperet Esau. † Responde q̄ non dī fraudem facere qui fraudē excludit. l. cū pater. ℌ. titio. ff. ō leg. ij. gl. est no. ꝛ expressa in. c. cupientes. ad prin. in versi. malignantium. de elect. in. vj. ꝛ ibi no. dicit Philip. franc. Post. Jo. and. q̄ hoc procedit ēt in foro conscientie. ꝛ ad hoc facit dictum Jnno. in. c. cum oliz. ℌ. de resti. spo. vbi dicit q̄ si tu habes rem meam quam recuperare non possum vel ꝓp potentiam tuam vel fraudem. vel qz mihi deficiunt probationes vel aliter, tunc ꝫ in foro conscientie eam

furari

furari vel alio quocunq; & secreto modo recuperare. et facit qđ ibidem dicit Bet. de ancha. quod si tu mutuasti mihi decez pre sentibus testibus q̄ postea tibi restitui sine testibus, & deinde a me repetis & velis stare sacro, possuz iurare nō mutuatū ex quo habeo ius in principali. de quo ibi vide Semi. ¶ Redeo nunc ad postillatorē. & subiungit Postillator vbi. s. q Esau peccauit nō solū peccato gule inordinate cibū appetēdo, sed ēt peccato si monie rem sacrā vendere intēdendo. in quātū dicit q Esau pec cauit pp duo, primo cibū inordinate appetendo, scđo rē sacram
6 vendere intendendo. ¶ † Quantū ad primuz accedat tex. in. c. delitie. & in. c. quisquis. xlij. dist. vbi hr̄ qđ in vilibus gula atten dit, vt in pretiosis. & p hoc facit pulcherrimus tex. in. c. quinq;. de conse. dist. v. vbi ponunt quinq; species gule, quaruz quinta in fine ibi, nonnunq; & abiectius est qđ desiderat, & tñ in ipso estu immensi desiderij deterius peccat. Et ita ergo clarissime ostēdi tur q vilitas cibi q̄ habuit Esau non eū excusat a peccato gu le. Nō etenim visus sed cōcupiscētia reprehēdēda est. Hinc Au gu. in gl. super illud Ad Roma. xiij. Moli pp escaz destruere opus dei, nō pp pretium, sed pp pomum morē primus homo in uenit. Et Esau primatū suum nō pp gallinā sed pp lenticulaz p didit. ¶ Secundo dicit qđ peccauit Esau rē sacrā vendere in tendendo, a volūtate enim ꝓcedit cā vitij atq; virtutis. lvj. dist. c. nasci. & c. sciēdū. viij. q. j. hinc dicit tex. in. c. nō est. xvj. qō. j. Nemo tenet ad culpā nisi ꝓpria voluntate deflexerit. & in. c. dis plicet. circa mediū. Nemo dānat nisi merito male voluntatis.
7 † Voluntas enim & ꝓpositū distinguūt maleficiū, vt. l. veruz. ff. de fur. l. qui iniurie. eo. ti. c. cū volūtas. de sen. excom. Hinc di cit Isido. Soliloquioz lib. ij. c. x. Tale erit opus tuum quantū fuerit intētio tua. Et in individuo de simonia dicit gl. in rub. in tit. de simo. Est studiosa volūtas vel cupiditas emendi vel ven dēdi aliqd spirituale vel spōali annexū. De diffinitioe tñ simo nie vide Jo. de ana. in rub. de simo. vbi dicit q talis diffinitio ē diffinitio simonie mētalis, qz in vera simonia eēt supaddēdū cū opere subsecuto. in propositum non est curandum, qz non fuit ex parte Esau simonia mētalis, & sic nō sumus in casu. c. fi. ō simo. sed fuit vera simonia qz fuit subsecutum opus. Et quantum po tuit ipse Esau, & per eum non stetit quo minus nō fuerit simonia eus contractus ex parte vtriusq;.

Sed dicet aliquis q correlatinoz eadē est di sciplina, si peccauit vendi torergo peccauit emptor, vt. l. j. C. de cupre. lib. xi. vbi no. Bar. q pena que hz locū in emptore hz locū in vēditore. ad idem est tex. in. c. fi. ff. de inde. extra, vbi no. ita Fely. dicēs, q hoc est ve rum ēt cū materia est odiosa p gl. in. c. ij. de confes. in. vj. & in. c. cupientes. §. pe. in versi. de veteris. de elec. in. vj. vbi no. Semi.
8 ¶ † Pro solu. dic q regula illa aliquas hz limitationes vt per Fely. in. d. c. vlti. vbi ponit q̄tuor. Et eundez in proe. decre. vbi limitat principaliter qñ non est eadē rō in vtroq; correlatino. & ad hoc allegat Saly. ita dicentem in. l. properandum. §. j. super gl. in ver. euacuabit. C. de iudi. Et ita ibi Cy. & Ang. dicētes q pena que ponitur in actore non hz locū in reo pp diuersitatē rō nis. & ad hoc facit gl. & Panor. in. c. j. de loca. vbi dicit q pe na que imponitur locatori nō extendit ad conductorez. & facit qđ dicit Jo. de ana. in. c. sup. de vsur. iij. col. & seq. vbi dicit, lz dare & recipere sint correlatiua, tñ aliqñ lz dans peccet recipiens tñ nō peccat, vt puta qz necessitat. Et ad hoc vide Joā. de ana. in. d. c. fi. de iure. vbi dicit no. q pena vēditoris nō ligat emptorez qñ ipse emptor nō deliquit p. c. qz clerici. cū gl. de iurepatr. vbi clarissime illud ostēdit, sic in ꝓposito ad. l. j. de cupres. & similes. Rñde vt p Fely. in proemio decre. col. iij. ibi, & ad. l. j.
¶ Ad ꝑm arg. rñdet Postillator q ex quo erat suū ius primo geniture de iure poterat pro nihilo accipere, & ideo in modico pretio nulla fuit deceptio a parte eius, sed qz nō est verisimile q homo prudens pro tam modico pretio rem tanti valoris vendi
9 peteret nisi alius vellet vendere. † Sed Hebrei aliter solnūt di centes q cibus iste de quo agitur datus per Jacob Esau fratri suo non fuit pretiū emptionis primogeniture, sed vltra pretiū da tuz fuit a Jacob per modū cuiusdā consuetudinis curialis, qz in translatio ne rei notabilis recipiens vel emens rem vltra preciū soluit vi nū & aliqñ prandium. Et lz spiritualia & sacra vēdi nō debeāt, ex curialitate tñ & laudabili cuiusdā consuetudine datū non inducit simoniaz c. & si qōnes. de simo. sed hic & rōne ipsius date pecunie princi palis & rōe curialis consuetudinis cōmitteret simonia & ita qđ dat repe. pōt, qz hic nō est turpitudo ex parte vtriusq;, sed ex parte dātis tñ, honeste eñ dat, sed alter honeste nō recipit p. l. iiij. §. quoties. ff. de cōdi. ob tur. cau. cū simi. ita Pañ. & Joā. de ana. in. d. c. dilectus. de simo. Nec obst. l. j. ff. de cōdi. indebi. qz hic indebitum est solutum ex necessitate pro reprimēda vexatione.

Paulus Burgen. In additio. ad postilla torē in predicto loco vo luit ad predicta argumenta aliter rñdere dicens, q de predicta vēditione nō est querenda rō, qz historie veteris testamēti figu ratiue fuerunt, iuxta illud, Omnia in figura cōtingebant illis, vt hr̄. i. ad Corinth. x. figuralia autem sunt in duplici differentia.
10 ¶ † Primo qñ illud q ꝑm historiam contingebat tradebatur in scriptura iuxta litterā ad aliquā doctrinā exēplarē inde sumē dā, lz vlterius aliqd aliud prefiguraret in melius, sicut de immo latione Isaac vt hr̄ Gene. xxij. c. q̄ qdē immolatio ꝑm litterā fuit virtuosa & valde exēplaris cū p eam ad literam insinuaī excel lentia obedientie & timoris dei in ipso Abraaz, que cedit in exem plum salutifez alioq;, lz passio Christi p eā lōge ꝓfecto amplius figurata sit, & in talibus historijs figuratiuis preter rōnē figura lē regrenda est rō literalis. ¶ Secūdo mō illa que ꝑm historiā ꝛtingebāt traduntī in scriptura solū ad figurādum futura, vt de Esaia legit Esa. xx. c. q incedebat tribus annis nudus & discal ceatus vt ꝓfiguraret ruinā Egyptioq; & Ethiopū futurā Simi liter Osee. j. legit q ꝓpheta accepit vxorē fornicariā, & fecit fi lios fornicationū, vt ꝓfiguraret q terra fornicatura esset a dño. & i talib⁹ historijs tota rō historie accipit a re figurata, nec opz q̄rere aliā rōnē nālē, finis totalis ta. iū historiaq; ē nō id q sunt, sed q figurat. Rō aūt eoq; q̄ sunt ad finē ꝑm Philo. assumēda est ab ipso fine. Nō enim querēdum est an honeste se habuerit Esaias nudus lōgis tēporibus incedendo, autsi licite se habue rit Oseas filios fornicationū faciendo, qz illa iussu diuino facta
11 fuerūt solū ad figurādū. † Unde dicit in ꝓposito. Si gesta Ja cob cum Esau in ipsius primordijs attēdātur, manifestuz est qđ fuerunt instinctu diuino facta solū ad figurandum. Qđ eniz col lidebant in utero matris paruuli nō fuit ex natura, nec illud scri ptum fuit vt inde aliqua doctrina sumeret, sed solū diuino instin ctu factū fuit, & in scriptura traditū, ad figurādū qđ due gentes seu duo populi diuiderent. ¶ Itē q minor frater egrediens ex utero plantā fratris maioris teneret in manu, solū fuit factū & in scriptura narratū vt figuret q Jacob supplātaturus erat fratri primatū, vnde gesta istoq; fratrū adinuicē vbi inter eos de vēdi tione tractatū fuit, fuerūt ꝙformia his de quibus. §. cū essent in ute ro vel cū ex utero egrederent nō vt cederent in exēplū, sed ad fi gurā simpliciter tm̄mō. ¶ Subiungit similiter dom esse de qui busdā q ꝛtingerūt in eoq; conuersatione adinuicē tā in primogeni ture emptioe q̄ in receptioe bñdictionis, que oia figuralia sunt tm̄modo. Ideo alia rō literalis q̄renda nō est, & ideo nō propte rea vr̄ fuisse dolosus Jacob, qz nō faciebat pp ipsum Jacob, sed ad figurādū tm̄. Erat eniz Jacob vir simplex & habitabat in ta bernaculis, vt hr̄ Gene. xxv. c. & ibi gl. interlinearis exponit sim plex. i. sine dolo, & ideo absit dicere q fuerit dolosa emptio eius
12 q eniz † fuit bonus vel malus semp ꝓsumit esse talis nisi ꝙ ꝓbet. gl. no. in. c. semel. ō reg. iur. in. vj. p tex. in. c. miramur. lxi. dist. cū aliis alleg. p gl. nolo tñ dicer q bonitas eius sufficiēter ꝓbet ex illa habitatioe tabernaculorum, qz nō loca sanctificāt homines c. non loca. & c. fi. xl. dist in. & non satis est Hierosolymis fuisse, sed Hierosolymis bene vixisse. c. gloria epi. xij. q. ij. & nō sufficit diu studuisse nisi bñ, vt est gl. in. l. vnicuiq;. C. de pri. sacro. scrin. lib. xij. ¶ Itē in ꝓposito alia facit rō p text. in. c. licet. de reg. vbi dr̄ qđ que spiritu dei aguntī nō sunt sub. l. qz lex nō est posita iusto. ad idē ē text. in. c. due sunt. xix. q. ij. hinc diuina inspiratio ne excusant Israelite a furto. c. dixit dñs. xiij. qō. v. Sanson ab homicidio. xxiij. q. v. c. si nō licet. & q. viij. c. occidit. & in indiui duo de ipso Jacob a mēdacio cum se Esau esse dixisset excuset. tex. in. c. item. §. ponitur. xxij. q. ij. De his oibus vide tex. in. c. gaudemus. de diuor. vbi ēt dicit tex. q sancti patres excusant a pluribus ductis vxoribus, vt ibi videas, vide ēt in specie Pre po. in. c. p venerabilē. q fil. sint legit. §. qđ aūt. colū. xxxiij. circa med. Hinc dicit gl. no. in. c. nō nos. xl. dist. q facta pape excu
13 sant sicut Sansonis & alioq;, † q tā dicit esse vez qñ ꝙstaret qđ papa idē faceret ex reuelatioe diuina sicut fuit i alijs sanctis pa tribus, sed si hoc nō ostēderet nō ꝑsumeret ꝑ factis suis, ex quo essent de genere maloq;. p text. in. c. cū ex iniuncto. de hr̄ti. & si. qđ si forte. vbi vult tex. & no. Panor. q nō est credēdū asserēti se missuz a Deo vel ab eo inspiratū nisi hoc ostēdat p operatio nē miraculi, vel p testimoniū scripture, aut aliud spirituale. ad hoc etiam facit tex. in. c. nisi cum pridem. de renun.

Et ad confirmationem predictoq; ad ducit Burgē.

dictū beati Tho. in. ij. ij. q. cij. art. ij. in responsione ad 3m arg. vbi dicit q3 si cerimonialia precepta veteris legis essent data solū ad figurādū futura nō haberent aliā causam seu rationē preter figuralē. ad hoc facit text. ⁊ gl. in. c. fi. §. bis itaq3. vj. distin. vbi dr̄ quod moralia veteris testamēti adhuc seruant, sed figuralia ⁊ cerimonialia non aliqua interserit Burg. de hist̄ojis figuratiuis post Jsido. de q̄bus nō curo, q2 ꝓposito nō cōgruūt. ¶ Et si dicat hoc vr̄ esse ꝫ Apost. ad Hebre. xij. vbi Aposto. Esau ꝓphanū vocat, q2 ꝓp vnā escam vēdidit primogenita. Et tñ vr̄ q3 venditio sua excusabilis sit cum figuratiua sit tm̄modo,
24 vt p3 ex predictis, respondet Pau. burgen. q3 † venditio Esau l3 sit figuratiua, processit tñ ex prana intētione. s. ex contemptu doni spiritualis diuini. s. primogenīture, quod donum habuit a Deo in sua natiuitate, iuxta illud q̄d hr̄ Gene. c. xxv. in fi. abijt Deo in sua natiuitate, iuxta illud q̄d hr̄ Gene. c. xxv. in fi. abijt parūpendens q3 primogenita vendidisset ⁊ sic ex parte ipsius Esau actus redditur vitiosus, ⁊ vituperandus ex quo non seruauit ꝓmissa, ita q̄d ét hoc datū reuocari poterat. c. fi. de simo. Ex parte autē Jacob secus, q2 bona videbat rōe motus, vt p3 ex precedētibus, ⁊ id potius faciebat ad redimēdā vexationē, reprehendit ét Pau. burg. in addit. vij. aliā solutionē in qua dr̄ 3m Hebreos q3 illa esca nō fuit in pretij quātitatē iuris primogenīture, sed solū causa motiua ad tractādū de vēditione ⁊ quadā curiali ꝙsuetudine que solet esse inter vēdētes ⁊ ementes, q2 si hoc esset verū Apostolus male, ⁊ immerito Esau ꝓphanū appellasset pp illā escam quā accepit cū illa datio esce aut prandij inter prudentes viros sepe ꝙtingat. Ad q̄d facit gl. in. l. dolum. C. de dol. circunscripta tñ fraude, de qua post Aldricus meminit ibi gl. Jdeo hanc solutionē reijcit simpliciter adherēdo verbis apostoli. ¶ Matthias Thozini super eo passu, scz. in. d. c. xxv. ponit rempu. ꝓtradictoriā ꝫ dictū Paul. burg. dicens q3 si ꝙsiderant ea que dicta sunt per ipsum Burg. in rñsione ad. vij. argu. sui prologi apparebit eum frustra laborasse in proposito, ibi enim in expositione cuiusdam dicti beati Gregorij in moralibus, vcz cū ordo hist̄orie deficit sese nobis intellectus mysticus quasi apo-
25 tis iam foribus ostēdit. dicit ibi Burgē. † q3 hist̄oriam deficere 3m significationē vocū ꝙtingit multipliciter in parabolicis locutionibus sicut cū dr̄ de dei digito brachio ⁊ ceteris, q̄ne in deo nō sunt ꝓut termini cōiter significāt. ¶ Jtē q̄n significatio non inducit i moribus aliquā vtilitatē neq3 honestatē ꝙsernationis. Hinc Aug. inquit q3 deficiente hist̄oria recurrēdum est ad sensum spiritualē, q2 tūc pro literali accipi d3. Ad id idem est bea. Augu. xi. super Gene. in prin. dicens, si in verbis dei vel cuiuscunq3 persone in officiū ꝓphetici assumpte dr̄ aliq̄d q3 nō sit absurde ad literā pōt intelligi proculdubio figuratiue esse dictum ob aliā significationē accipi d3. ita dicit Aug. dans ergo intelligere q3 vbi est rōnabile, neq3 absurdū, primū oiuz cōmittendū est litere ante recursuz ad allegoriā sustinuit Matthias postea. Nūc añt in sancto Jacob, de quo sermo nihil est absurdū nec irrationabile, imo si aliq̄d videat illicite cōmissuz in facto Postillator ꝓ dubio q3 motorū solutionē ad intētionē sanctoz doc. elucidat ⁊ absolnit. Quare dicit ipse nō est hic passus solū figuralis vt vult Bur. sed ét doctrinalis. docemur enim domū dei dispositione collatū nobis vel ꝓmissum negligere nō debere, sed omni conatu ad ipsum tendere ⁊ habito bene vti sicut Jacob primogenitura ad quā ꝓ deuz predestinatus ⁊ electus anteq3 natus esset
26 vt hr̄ Malac. j. ⁊ ad Roma. ix. c. † Jdez dicit de benedictione patris eadez ratione sibi debita subiungēs mirū esse q̄d Burg. appellet ea figuralia tm̄ cū ét in sua aggressione dicat supplantationez qua Jacob Esau supplantauit esse figuratā in eo q̄d in vtero egrediens plantā Esau manu tenebat. Non igit̄ hec facta Jacob sunt tm̄, vt ipsemet Bur. dicit sibi ꝫdicens figuralia sed ét figurata. ⁊ Bur. suis ꝓpijs exēplis cōuincit retorquēdo exē pla. §. alleg. clarissime ostēdēs illa nedū figuralia esse, sed ét exēplaria aut doctrinalia. imolatio etenim Abrahe de filio Jsaac doctrinaliter ad imitationē exhortat. Esaie nuditas maximum prestat exemplū obedientie iuxta illud beati Piero. allegati ꝓ eū sic inquientis, Mira obedientia ꝓphete. Solo cilicio induebat vir nobilissimus cuius filiā vt tradunt Hebrei Manasses rex accipit in vxorez. Non tñ erubuit nudus incedere, nihil honestius iudicans q3 preceptis diuinis obedire. subiungit Matthias q3 l3 factum Jacob prima facie videat dolosuz, tñ cōsiderato instinctu diuino cōmendabile est q̄ instinctū sensit Jsaac, vt refert bea. Aug. lib. xvj. de ciui. dei. c. xxvij. Cū inquit Jsaac vnū pro alio benedixisse ⁊ se fore deceptuz cōquestus, sed est cōfestim reuelato sibi magno mysterio in corde deuitat indignationem ⁊ benedictionez confirmat. ad gl. ⁊ dictū Jsidori relatū per Bur. respondet Matthias, vt vide per eum. ad dictum beati Tho. declarat illud dictū ꝓcedere p hypothesim q3 ꝓsequit, vt p eū Matthie solutionē exꝑplicando superaddens predictis dictū beati Tho. in lib. iij. de doc. christiana. vbi dicit q3 in preceptis qui bonū iubent ⁊ malum vetant. † nulla figuratiua locutio
17 est, sed vbi precipit q3 malum vr̄ figura necessaria est, literali tñ sensu de preceptoz materia ⁊ obedientia semp saluo vt crimine dabili ⁊ imitabili intercedēte diuino ꝓcepto ⁊ excusante nō als. Nouissime ad illud q̄d reprehēdebat Bur. i solutiōe Hebreorum rñdēdū q̄d quicquid habeat dictum apostoli vbi appellat Esau ꝓphanuz intellexit in causa motiua ꝫ naturā huius dictionis ꝓp, q2 aliud est dicere vendo tibi rē ꝓ tāto pretio, vel vendo tibi ꝓp tm̄ pretiū vt ꝓsequi poteris 3m euz. Ad rōnē tñ Pauli Burg. non rñdet. hec sunt que reperio ibi dicta p doc. theologos, q ergo in effectu ꝙcludunt hāc venditionē valere ꝓp diuinā inspirationē ⁊ sic cessante diuina inspiratiōe vident ꝙcludere nō valuisse vēditionē aut cessionē iuris primogenīture, q2 est q̄d
18 factū. ¶ † Jtē q2 ius singulare nō est in q̄nam trahendum. l. ius singulare. ff. de legi. ⁊ singulariter facit in proposito text. in. d. c. gaudemus. versi. nec vnq3 vlli licuit.

Nunc videamus quid de venditione iuris primogenīture 3m iuris peritos reperio in primis Mar. de carra. in suo epitomate, de primogenitura banc. q. mouente. col. vj. in fi. vbi breuiter absoluit hāc q̄nē dicens, q3 ius primogenīture vendi pōt vt dicit patere ex mente Host. ⁊ Jo. and. in. c. l3. de voto, extra ⁊ pro hoc allegat Bal. in. c. j. §. preterea. quib. mod. feud. ami. q̄d tñ limitat nisi minor viginti quinq3 annis renūtiaret iuri primogeniture, q2 restitueret tanq3 lesus nisi iuraret, q2 p iurū firmaret vēditio, cessio aut renuntiatio illa iuris primogenīture p
19 text. † auc. sacra puberū. C. si aduer. vendit. p hoc adde q̄d dicit Jo. de ana. in loco satis peregrino, scz in. c. fi. extra de iude. col. pen. vbi vr̄ velle q̄d vēditio facta Jacob p Esau firmitatem habuit a iuro. Mā dicit ipse iur̄m de iure diuino hoc est lege Mosayca fuit inuentū ad obseruātiā ⁊ firmitatē cōtractus p ea que habent Geneſis. xxv. c. vbi dicit tex. ⁊ iurauit Esau ⁊ vēdidit primogenitura, ⁊ sic innuit q3 predicta auc. sacra puberum. sumere possit fundamētū ex dispositione iuris diuini q̄d dictū nota perpetuo. ¶ Jtez pro hac parte q̄d scz ius primogeniture possit vēdi, vide Panor. in. d. c. l3. colū. ij. ad principiū, vbi dicit, q3 ius primogeniture est alienabile sicut cōpertū est in ꝓsona Esau qui vendidit fratri suo Jacob iura sua primogeniture. Jdez ⁊ voluit Soci. cōsil. xlvij. in vlti. volu. ⁊ p hoc adde dn̄m Jasonem in. l. si fundū p fideicōmissuz. ff. de lega. j. col. viij. versi. xxxiij. ⁊ enndē Jason. in. l. pactū. C. de colla. vbi dicit q̄d l3 pactū negatiuz de nō succedendo valeat, tñ fallit septē modis vt ibi p eū, quoz vltimus est q̄n p pactū quis renuntiat iuri primogeniture, q2 dicit ipse renuntiari pōt, vt fecit Esau q̄n renuntiauit Jacob, vt hr̄ in veteri testō, pro quo est gl. in. l. quoties. ff. de heredi. instit. ⁊ d. c. q3 periculosuz cōfirmat hāc limitationē, q2 ius primogenitu-
20 re ꝙpetit ex priuilegio, † ergo facilius tollit p pactuz q3 ius cōe p. l. eius militis. §. militia missus. ff. de testa. mili. ¶ In ꝫriā partē q̄d scz ius primogeniture nō possit vēdi vr̄ tenere Host. ⁊ Joan. and. in. d. c. l3. qcqd dicat Mar. de car. §. q2 dicunt predicti doc. q3 primogenitus d3 habere ius primogeniture nisi ius suuz vēdat sicut fecit Esau. Sed paulopost subiungūt q3 vēditio ista facta fuit instinctu Spirituſſancti per tex. in. §. itez ponitur. xx. qō. ij. Et ita non potest reddi ratio quare ita factum fuerit, nisi quia sic placuit deo, iuxta no. in. c. si quando. de rescrip. extra, ⁊ pro hoc adducunt illud quod habetur Malach. j. vbi dicitur Jacob dilexi, Esau odio habui, ⁊ ita cum innuant venditionem illam factam fuisse instinctu spirituſſancti, videntur ergo velle quod sine instinctu spirituſſancti non fuisset licita, qui enim vnuz ponit aliud excludit. l. cū pretor. ff. de iudi. c. nonne. de presump-
21 cum simi. † ⁊ de non reddenda ratione secretorum dei vide no. remissiones cumulatas per Fely. d. c. si qñ. col. vj. versicu. circa reddenda. Pro hac parte q3 scz ius primogeniture vendi non possit, tenuit Lud. ro. in. l. stipulatio hoc mō concepta. ff. de verbo. oblig. ⁊ facit quod diximus. §. in. j. q. huius tertij libri ꝙsiderata maxime personalitate huius iuris. Phili. dec. in. d. l. pactum. predictos doct. concordare vr̄ distinguens, aut quis vult renuntiare vel vendere viuente patre ⁊ non potest q2 iuri futuro id est hereditati future renuntiare nō potest, aut mortuo patre, ⁊ tunc potest. Sed dom. Pyrrhus anglebermens in commen. ad consuetud ines Aurelienses refert hanc distinctionem Decij. in tit. de feu. xxv. in fine glo. ⁊ dicit predictam distinctionem

Decij

Becij non videri sufficiente q etiam Esau renutiauit Jacob patre viuente, sed fouendo predictã diffinitionem Becij potest dici, vt.s. vidimus quod ibi fuit casus specialis, q id fiebat instinctu spiritussancti.

Considera si dici põt pro q cordia predictarum opinionũ qõ ius primogenite tpe Esau erat quid sacrũ. q primogenitus gerebat sacerdotiũ, & vtebatur veste sacerdotali solis primogenitis cõpetente, & ita ius primogenite erat dignitati sacerdotali annexũ, & fuit & vsque ad tempora Aaron quibus tẽporibus delatũ est sacerdotium ad lenitas, iuxta id qõ hĩ Numeri octauo. ex die quo percussi omne primogenitũ in terra Egypti sanctificaui eos mihi & tuli lenitas p cunctis primogenitis filioꝝ Israel, tradidiq eos Aaron & filijs eius de medio populi, vt seruiãt mihi pro Israel in tabernaculo federis & orent. & de hoc diximus. s. lib. ij. q. ij. in
22 nona prerogatiua iuris primogenite, † & ita q siderato illo tpe ius primogenite erat inalienabile pp sacerdotiũ annexũ & rõe officij spiritualis, iuxta notata p Pano. in. c. q siluere. de simo. extra. & sic si fiebat vẽditio hoc spiritus sanctus operabat q non subiacet legi. c. lz. de regula. extra. Aut consideramus ius primogenite, prout fuit a tempore Aaron vsq ad hodierna tempora. & tũc procedat opinio eoꝝ q dicunt ius primogenite esse alienabile & vendi posse & tacite & expresse, ex quo separatus est & prorsus discretum a spiritualitate, nec de ea amplius participat, & ideo dicit Bal. in. d. §. preterea. quibus mod. feu. amit. q si primogenitus q sentit inuestiri secundogenitum de regno, tũc ptinebit ius primogenite ad secũdogenitum. vide tñ que. s. diximus in. j. q. huius tertij libri. q faciẽt ad maiorẽ elucidationẽ huius qõnis.

SVMMARIVM

1 Primogenite ius an sit prescriptibile. 6. & quãto tempore. 8.
2 Ius primogenite potest donari.
Feudum an prescribi possit.
3 Tempus alienantis persone vicem tenet.
Prescriptio pacti naturam sapit.
4 Piscandi ius prescribi potest.
Suitas est imprescriptibilis.
5 Ingenuitas an possit prescribi.
6 Sacerdotium prescribi an possit.
7 Similia dissimilibus non congruunt.
Prescriptio quid requirat.
8 Laici iura spiritualia prescribi an possint.
Verba generalia ad habilia referenda.
9 Prescriptio feudalis quanto tempore gaudeat.
10 Prescriptio malefidei in feudo an procedat de iure canonico.
11 Legis auctoritas interueniens malam fidez cessare facit.

Questio. ix. tertij libri.

Quisime queritur vtrum

1 † ius primogenite sit prescriptibile, hec qõ est satis peregrina, tñ post multas chartaꝝ reuolutiones reperio eam in individuo decisaz p Soci. q si. xlvij. vbi concludit quod prescribi potest & monetur his fundamentis.
Primo q edictus de prescriptione est prohibitorius q regulariter omnis res prescribi potest que non prohibetur. l. fin. ff. de presc. long. tempo. l. sicut. C. de prescr. xxx. anno. Cũ ergo in hoc casu nulla sit prohibitio ergo impediri non dz prescriptio.
2 † Scõo monet q ius priogenite põt donari & illi renũtiari. Bal. in. c. j. §. preterea. qui. mod. feu. amit. Itẽ põt vẽdi ꝑm doc. in. c. lz. extra de voto. Si ergo põt donari vel vẽdi, ergo ꝓscribi poterit, arg. l. alienationis. ff. de verbo. signi. faciũt nota. p Bar. in. l. filiusfamilias. §. dini. ad fin. ff. de lega. j. Tertio q feudũ qõ alienari põt, prescribi tñ põt. §. si quis p triginta. tit. si de feu. fne. contro. in vsib. feu. ergo a fortiori ius primogenite qõ alienari potest prescribi poterit, & per hec fundamẽta cõcludit Soci. vbi. s. ius primogenite est prescriptibile.
3 † Pro confirmatione huius opinionis põt adduci q prescriptio fit temporis lapsu, vt certum est, tempus autem vicem ꝑsone alienantis gerit. Nã iura negligentis corrodit ac in diligẽtẽ trãsfert, vt pulcherrime inquit Bal. in repe. l. si lex. C. de emãc. lib. que cõiter ponitur post tit. de iure delibe. C. & monet Bald. p tex. in. l. qui agros. in fine. C. de om. agro deser. lib. x. Sed sic est quod ius primogenite alienari potest, ergo poterit prescribi, & maxime q prescriptio sapit naturam pacti initi ꝯ enim q̃ quem currit. gl. & Bal. in. l. j. vij. col. C. de ser. fugiti. & ideo dicit Bald. in. d. §. si quis per triginta. col. ij. post Accur. in. l. j. ff. de eden. in glo. magna, quod qui prescribit hz veritatem iuris pro se licet non habeat primordium veritatis.
4 † Itẽ ꝙfirmari põt hec ꝙclusio, q ius piscãdi prescribit. l. q ꝙ. ff. de diuer. & tempo. prescrip. ius pascendi. l. nullus. C. de diuer. offi. ius eligendi. vt no. in. c. ad aplice. de re iudic. in. vj. ius corrigẽdi. c. irrefragabili. §. excessus. extra de offi. ord. & deniq ius superioritatis prescribi potest no. doc. in. c. cum eps. de offi. ordi. in. vj. do. de Rot. decisio. cccix. Cum ergo hec iura incorporalia prescriptibilia sint, ergo a simili ius primogenite prescribi poterit. arg. c. translato. de consti. extra. Cõtrariũ qõ ius primogenite nõ sit prescriptibile, ꝓbatur q suitas nõ est prescriptibilis. Bal. in. l. j. C. quan. non pet. par. accres.
5 † Item ingenuitas nõ est prescriptibilis. glo. sing. in. l. nemo. ff. de vsucap. Sed sic est qõ primogenitura equipollet ingenuitati, vt. s. deduximus. ergo erit primogenitura imprescriptibilis.
Item ꝯ superioritatẽ prescribi nõ põt. l. cõpetit. C. de prescri. xxx. anno. & §. põt. xvj. q iij. Itẽ q sequeret absurditas. Nã sic extraneus videret habere posse ius primogenite in aliqua familia sibi ignota in dedecus forsan & iacturã ipsius familie. cũ añt queritur de prohibito vel concesso semper inspicere debemus effectum Bal. in repe. dicte. l. si lex. col. ij. per. l. mulier. de donatio. inter virũ & vxo. Viso ergo q effectus primogenite virtus & essentialitas nõ põt cadere in extraneũ, ergo vĩ hmõi ius imprescriptibile saltem per extraneum.
6 **Pro resolutione** cogita si dici põt. † Aut q̃rimus de tpe antiquo quo originaliter introducta fuit primogenitura, & tunc certum est quod prescriptibile nõ erat ius illud primogenite, q tũc videbatur & quid sacrum, vt in precedenti qõne diximus, quemadmodum in simili dicit Bal. in repe. d. l. si lex. col. ij. qõ q̃uis mille annis si fieri posset, faceret quis officium sacerdotis, nõ tñ posset sacerdotiũ prescribere, arg. l. inbemus. ff. ad municip. & l. Barbarius ff. de offi. preto. vbi nota. q qui nõ est pretor nullo tpe põt pretoram prescribere, sic in simili. Si quis lõgissimo tpe gessisset officiũ primogeniti, nõ tñ prescripsisset primogenitură. Aut querimus de tpe quo separatñ fuit a rebus sacris ius primogenite, puta ab Aaron vsq ad hec tempora, & tunc distinguendus est. Aut inter filios eiusdẽ patris, & in his stare põt ꝓscriptio. Naz
7 vt inqt Philosopus † in habentibus symbolũ facilior est transitus. Hinc dicit Bal. in repe. d. l. si lex. col. vj. qõ similia dissimilibus non congruunt, sed similibus. ex quo infert post Innoc. in c. bone. de postul. prelato. q ciuitates, castra & iurisdictiones facilius prescribunt a persona publica q̃s a priuata pp maiorem symbolizationem, & ideo Soci. in preallegato q si. xlvj. q cludẽs ius primogenite esse prescriptibile loquitur inter collaterales consanguineos. Aut querimus de alijs personis, & tũc credo q prescribere non possunt. Nam a quo remouet esse, remouetur & possessio, ab istis aũt remouet esse, q certũ est q primogeniti dici nõ possunt eoꝝ qui eos non genauit, si remouet possessio, ergo prescriptio. Nã vt dicit Bal. in repetitione dicte. l. si lex. colum. iij. In prescriptione requiritur ius & factum id est iusta possessio. Hinc est qõ † laici iura spiritualia prescribi non possunt.
8 c. ad aures. c. causam que. de prescri. extra. & est sola illa ratio, q hmõi iura possidere non possunt, & ita si ponatur conclusio q ius primogenite est prescriptibile dz intelligi de habilibus ad prescribendũ, vt est in simili gl. notabilis in. l. j. in principio. C. de sac. san. ecclesijs. cũ concordantijs cumulatis per And. barbatiã, in. c. j. de constit. extra. col. xij. Sed quo tempore hmõi ius prescribi poterit? Respõdet Soci. vbi. s. qõ requiritur spacium xxx. annoꝝ quod probat duplici ratione.
Prima q procedit sine titul. & sic non hz locum prescriptio longi tẽporis, sed requiritur longissimũ. l. sicut. C. de prescr. xxx. anno. no. in. c. si diligenti. de rescri. extra.
9 † Secũda ratio, q in feudo prescribẽdo hoc tempus requiritur. d. §. sed si quis per triginta. ergo idez in iure primogenite propter conformitatem ipsius iuris cum feudo.
Sed Bal. in repetitione dicte. l. si lex. col. viij. dicit q in feudo est distinguẽdũ an agat de formando de nouo, & tunc requiratur spaciũ. xxx. annoꝝ. Secus si agitur de transferẽdo tñ q sufficit longum tempus, puta decem anni inter presentes, & viginti inter absentes. & ita videtur dicendum in isto iure primogenite si bona sit equiparatio feudi cum primogenitura. Tutius tamen est inspicere an prescribens habeat titulum vel nõ, pro

sentit Bal. in eod. loco. col. vj. p. l. si quis emptionis. C. de pre-
scriptio. xxx. annoꝝ. Sed Soci. vbi supra adhuc banc prescri-
ptionez moderaꝫ dūmodo prescriptio habeat fundamētū bone
10 fidei, qz lz in fendo sint opiniones de iure ciuili, † tñ sunt sublate
de iure canonico per. c. fi. de prescri. extra. cui est standum ēt in
vtroq; foro, ex quo agiꝫ de periculo anime ſm gl. in regula, pos-
sessor. de regu. iur. in. vj. ꝛ iō dicit Pan. in. d. c. fi. de presc. col.
vj. §. sed pone qō dictus. §. si quis per triginta. ita est limitādus
ꝛ restringendus, ꝛ sic tenuit Jaco. de bel. in. d. §. si quis p trigin
ta. Sed gl. ibidē ꝯrīz tenuit. ꝛ Bal. post eaz dicens cū Bar.
q; in foro Justiniani vera est opinio vt prescribi ēt possit cū ma
la fide, qz ius cōe ꝛ statutū vel ꝙsuetudo possunt statuere qō ma
le fidei possessor pscribat nō fauore prescribētis, sed odio negli
gētis. C. de edicto diui adria. tollen. l. edicto. §. fi. qz tunc est po-
tius pena legalis q̄ pscriptio, arg. l. sed ꝛ si p pretorē. §. sed si dū
21 decreto. ff. ex qb. cau. maio. C † Itē qz vt ibi dicit Barb. in ad-
ditionibus ad Bal. mala fides esse nō pōt vbi legis auctoritas
interuenit ꝛ iustificat. l. j. C. de bis q ve. eta. impe. ꝛ ita sequitur
Aluar. in. d. §. si qs p triginta. pp libertatē subditoꝝ ne de iure
suo semper dubitent per gl. singu. in auc. de tēpore non solu. pe
cu. in princi. cola. vij. Sz certe plus mihi pz, ꝛ hec reciperēt ho-
die opinio qō in neutro foro valeat hec prescriptio cū mala fide
ſm Pan. in. d. c. fi. col. xi. pp tex. ibi dicētē, nulla pscrip. ꝛc. ꝛ
sic ponit signū vniuersale negatiuū, de quo tñ ibi latius p docto.

C Ad lectores.

b Abetis Lectores vigilan
tissimi iam consummataz ad Colophonez vsq; lucu-
bratiōnē nostrā in sua primogeniture ꝛ maioratus,
in qua si quid recte dictum altissimo scientiaꝝ largitori ꝛ non mi
hi ascribatur. Cano. reuertimini. xvi. q. i. Neq; eniz qui plātat
est aliquid, neq; qui rigat, sed q incrementuz dat Deus. Cano.
ſm. xix. dist. Si quid ꝓperaz fortasse, qm̄ plura nōdū hactenus
decisa discussimus, paratus suz vt dicebat beatus Augu. ab an
niculo edoceri. c. si habes. xxiij. q. iij. Qō si minus diligēter q̄
par fuit, nostrū erit ab ordinarijs lectionibus ꝛ aliis negotioꝝ p
pedimētis, q̄le ꝛ Joāni Andree in data sexti, excusationis ꝓpu-
gnaculū. C Obsecramus igiꝫ vt eo aīo quo exprompsimus exci
pere dignemini, nec linguā aut aures pruriētes habeatis, vt in-
qt text. in canone, ex merito. vj. q. i. nullus etm̄, vt ait Boetius
in lib. diuisionū. liuor inuidie obligs moribus detractionis obfu
scare dz, qō ad legētiū vtilitatē digestū est, Nolite inquā quis di
cat sed quid dicaꝫ attendere. cano. ego. ix. dist. vt in simili horta
baꝫ Albe. de rosa. in fi. operis sui ad ius ciuile. Qō rogamus in
dubie a vobis sapiētie saltē amatoribus expecto. Alit nāq; tm̄,
vt inquit Seneca de trāquilitate animi liuorem infelix inertia ꝛ
omnes destrui cupiunt qui se prouebere non possunt.

FINIS

Laurentij Syluani Juriscon,

sulti Patritij Casalensis de Monteferrato, in Pata
uino Gymnasio Feudorum interpretis Tra-
ctatus valde vtilis de Feudi
recognitione.

SVMMARIVM

1 In libro feudo. inserta sunt tria iuris diuersa genera.
2 Nō est pfecte cognitionis scire qd facias, ꝛ nescire quo ordine.
3 Communis doct. sntia est q; totus hic liber sit auctenticus.
4 Nulla maior approbatio videtur posse desiderari quam sum-
mi pontificis.
5 An sit bona consequentia, quedam harum decisionum sunt cō-
probate, ergo ꝛ omnes.
6 Lz plerūq; in iure nr̄o recepte fuerint opi. Aristo. Platonis,
Ciceronis, ꝛ aliorum, non propterea sequitur q; omnia eoꝝ
scripta pro legibus obseruanda sint.
7 Vtrū ex eo q; inter canones sint iserte deci. de qbus in lib. fen.
dici pt q; pōtifex illas receperit tāq; qstones dicti lib. ō quo
nulla prorsus fit mētio vel pur vt suas proprias.
8 Si cōpilatio decretaliū, ꝛ decreti fuit ante qstones feudales.
9 Mandans aliquid fieri ipse facere vr̄.
10 In curia Cesaris cause fendoꝝ decidi videntur ſm has decisio.
11 Sententia principis lata de cōsi. procerum hz vim priuilegij in
corpore iuris inclusi.
12 Princeps inuestiens aliquem de feudo vr̄ contrabere ſm na-
turam feudi de qua in hoc lib. nostro.
13 Contractus principis habet vim legis. de quo nu. 20.
14 Principe scienter aliqnid faciente vr̄ conualidare personaz in
habilem vel aliam inhabilitatem.
15 Ex multitudine priuilegioꝝ ac instrumētoꝝ precipue antiquo
rū demonstraꝫ manifesta approbatio imo notoria ꝙsuetudo.
16 Presens ꝛ tacens hr̄ pro, cōsentiente si poterat actum impedi-
re contradicendo.
17 Confirmatio generalis trahitur solum ad actus validos nō au-
tem ad invalidos.
18 Mandatum debet probari, qz non presumitur interuenisse ex
cursu temporis quantumcūq; longissimi.
19 Sententia principis habetur p lege gñali si nō ꝯdicit iuri cōi.
21 Reseruata principi in signū supreme preeminentie ꝛ ptātis non
intelligunt cōcessa nisi specialiter exprimantur.
22 Multoꝝ plus opaꝫ expressum q̄ tacitū. nu. 37.
23 An hic liber publice in academijs ꝛ scholis reputaꝫ auctētic⁹.
24 Dicta doctoꝝ sunt tantūmodo probabilia.
25 Cōis snia non est attendenda si sit iuri contraria.
26 Communis opinio regulariter in iudicando seruari debet alio
quin iudex tenetur in sindicatu.
27 Usus tanti temporis de cuius initio non extat memoria hz vim
priuilegij etiam in rescriptis principi.
28 Memoria hoīum non viuit vltra centū annos.
29 Consuetudo obtinet vim legis dato q; de approbatione pontif.
vel Cesaris non appareat.
30 Ad probandum gñalē ꝙsuet. testes singulares sunt idonei.
31 Si standum sit dicto excel. doct. attestātis talē esse ꝙsuet. in lo-
co. 35. 36. ꝛ qd de communi vsu loquendi.
32 Judex pt supplere in ꝙsistētibus in iure vl' ꝙsue. lz ptes nō alleg.
33 Lz appkone nepotis intelligitur de filijs filioꝝ tñ ex cōi vsu lo-
quendi intelligimus etiam de filijs fratrum.
34 In antiquis sola fama probat.
38 Valet argumentū a sufficienti partium enumeratione.
39 Vbi contingit casus feudalis qui nō sit decisus per consuetu.
recurritur ad simile iuris communis.
40 Lex vr̄ omne quod ratione consistit.
41 Potestas legis ꝙdēde nō psumiꝫ nisi ꝓbet publico documēto.
42 Consuetudo presumiꝫ localis nō aūt generalis.
43 Ad esse legis requiritur forma.
44 Ex forma partium concluditur forma totius.
45 Impatores aūcessores suis successorib⁹ legez imponere nō pñt.
46 Valent gesta ab impato. anteq; deponatur.
47 Paria sunt non esse, ꝛ non apparere licet sit.
48 Ex vniuersali ꝙsuet. ius cōe ꝙstituiꝫ qō iuri cōi derogat.
48 Credendum est statuto inserto in volumine statutoꝝ, ēt si nō ap
pareat illud publica manu scriptum fuisse, dummodo constat
eius diuturna obseruantia.
50 Quod nullum est rumpi non potest.
51 Utrum constitutiones feudorum desinant hr̄e vim ꝛ nomen cō-
suetudinis postq; fuerunt approbate per dominum.

AN IVRA INFERIVS ALLE
ganda in hac materia sint auctentica, Et sic an
totus Liber Feudorum sit allegabi-
lis ad decisionem causarum.

C Prima questio.

Ro resolutione
igitur considerandus est in libro feu
dorum tria iuris diuersa genera inser
ta esse, Nonnulle enim constitutio-
nes Conradi primi, Henrici secūdi,
Lotharij tertij, Federici primi, ꝛ se-
cundi, Henrici quinti, Imperatorum
conscripte sunt. Et has legis aucto
ritatem habere nemo sane mentis re
clamauerit. l. leges. ff. de legib. l. fi. C.
eo. tit. sunt ꝛ preterea, varie Mediolanensium, Cremonensium,
Placētinoꝝ, Regni, diuersorumq; locoꝝ ꝙsuetudines vsusq;.

Aliqua

Aliqua etiam proborum sapientum responsa Oberti.s.Gerardi Capagiste,ꝛ Obiliberti epi.Et in hisce vltimis tota difficultas consistit,ꝛ ordine procedendo,†qñ non est perfecte cognitionis scire quid facias,nescire autem quo ordine facias teste Ambrosio refert Bal.in proe.ffoꝝ,facit qđ scribit Apost. j.Corinth.c.xiij.omnia honeste,ꝛ ꝑm ordinem fiant in vobis.
† Cõmunis doctoꝝ sniaest,qđ totus hic liber sit auctenticus, pro qua primo facit,qñ vr approbatus a põtifice maxi. qui in pluribus capitulis sequitur decisiones huius libri in.c.nonit. in.c.ceterũ extra de iudi.in.c que in ecclesiarum de constit.c. ad audientiam.c.si diligenti. extra de prescrip.c.excõicatus de hereti.c.fi.de iur.iur.c.per tuas de dona.c.in quibusdã.c. ad aures de penis.c.grauem de sententia excõm.†nulla igitur maior desiderari posse vr approbatio qꝫ summi Pontificis vt per Bar.ꝛ alios in.l.j.ff.si cer.pet.huic tñ argumento facile responderi potest vt inquit Curtius iunior preceptor meus bonorandus in trac.fend.i.q.† qñ ꝛ si alique harum decisionum cõprobate sint,non tñ inferendum est omnes approbatas censeri, quemadmodum in libro decreti videmus,in quo sunt alique decisiones approbate ꝛ alique non vt gratiani responsa,vt tradũt Pan.Fely.ꝛ alij in.c.ex parte extra de prescri.† vltra euꝫ pꝫ qñ plerumqꝫ videmus in iure nostro receptas fuisse opiniões Aristotelis, Platonis, Pitagore, Hippocratis,ꝛ Ciceronis.l.septimo mense.ff.de stat.ho.l.si pater.ff.de soln.l.ab intestato.§.fi.ff.de suis ꝛ legi.l.ij.ff.de nũdinis.l.Cicero.ff.de penis. nemo tñ iuris nostri expertus dixerit,omnia eoꝝ scripta pro legibus obseruanca esse.preterea hoc argumentum non concludit,qꝛ ꝛ si iura superius deducta ponant decisiones,que habẽtur in hoc libro fendoꝝ,† non tñ apparet Pontificem illas recipere tanqꝫ constitutiones huiusce libri cum nulla de eo prorsus mentio fiat,sed tanqꝫ proprias nec forte illud absurdũ esset dicere,† compilationem decretalis libri sicut ẽt decreti precessisse,vt patet in.c.j.de forma fidelitatis ibi in decretis.xxij.causa.col.x. ¶ Secundo adducitur,qꝛ a Cesare expresse ꝛ tacite approbatus vr ergo ꝛc.facit.l.fi.C.de legibus. Quod autez expresse comprobatus sit,probatur auctoritate Odof.in auc.cassa.C.de sac.san.eccl.is enim inquit,qꝫ cum floreret Federicus secundus Cesar,ꝛ comperuisset has decisiones incongruis titulis suppositas,eas misit doctoribus Bononiẽsibus,†ꝑm alios Papiensibus,vt illis congruos titulos inscriberent, quod factum est,eo ordine quem videmus,nẽpe perverso,si dicere fas est.Igitur de manifesta cõprobatione apparet.mãdans etenim, cuius mandato aliquid sit,facere vr.l.ij.C.de vete.iur.enucl.l. si vxor pro marito.C.ad velleian.l.item eoꝝ.§.j.ff.quod cuiusqꝫ vniuer.nomic.Mod.in.l.gallus.§.ꝛ quid si tñ.ff.de lib.ꝛ posth. suadetur.† qñ in curia Cesaris cause feudales terminari ac decidi videntur,ꝑm hasce decisiones.ergo dom est,perinde approbatas esse,sicut si per priuilegium expresse comprobate forent,† qñ sententia principis lata de consilio procerum hꝫ vim priuilegij inclusi in corpore iuris vt probat in auc.qua in prouincia.C.vbi de crim.agi opꝫ iunc.gl.ꝛ ibi valde cõmendat Ang. ꝛ in auct.vt indic.sine quo.fuff.§.illud,facit.l.fi.C.de legib.l.j. de consti.prin.c.in causis de re iud.† Itẽ princeps aliquez ineptiés de feudo vr semper ꝑm naturã feudi,de qua hr in hoc libro nostro,contrahere,vt p Bal.in.c.j.de natu.feu.ꝛ contractus principum † habent vim legis.l.pen.C.de dona.inter vir. ꝛ vxo.doc.in.l.ciuitas.ff.si cer.pet.Bal.in.l.ij.C.de seru.ꝛ aq. Jas.in.l.cũ prolatis.col.i.ff.de re iudi.ad hoc ẽt facit qđ Curtius senior a iuniore relatus pro hac opi.adducebat,qñ illud satis constat infinita priuilegia ab Imperatoribus concessa esse comitibus palatinis,que ẽt hodie passim qceduntur, vt creare possint tabelliones,iudices ordinarios,legitimareqꝫ filios naturales,in quibus sane priuilegijs mentionẽ expresse faciunt de hac decima collatione derogãdo specialiter.c.naturales. si de feud.fuer.contro.inter dom.nõ igitur dubiũ fore vr disponente Imperatore circa hunc librum, quin sit approbatus argu.l. idem Ulpianus.ff.de excus.tuto.ff.quidam consulebat.ff.de re iudi.vbi Ang.ꝛ alij.Panor.in.c.diuersis extra de cleri.coniug.ex quibus colligitur qꝫ principe sciente ꝛ aliquid faciente, † personam inhabilem vel aliam inhabilitatem cõualidare vr, facit quod not.gl.in.c.cum autem.xliij.dist.vbi vult quod pontifex vel eps scienter aliquem spurium ad epatũ promouens vr eum fame restituere, qđ secutus est Bald.in.l.imperialis.§.si miles.C.de nupt.p illum tex.facit tex.in.l.j.C.de prepos.labo. lib.xij.preterea ex multitudine priuilegiorum ac instrumentoꝝ maxime antiquorũ manifesta approbatio demõstratur,† immo notoria qsuetudo, que alia probatione minime indiget,vt pulchre volnit Bal.in.l.i.circa fi.ff.ad velleia.in.l.j.circa princ.ff. ad maced.Ang.consi.cxxxvj. quidam matthens col.ij.in fin.
† Quod autem tacite cõfirmatus sit probat. Clarissimi enim iuris est,qđ vbi quisquã presens cõtradicendo actũ impedire potest,nec illũ infringit,sed tacet,talẽ pro qsentiente haberi.l.sepe versi.sed scientibus ꝛ versi.cur aũt.ff.de re iudi.gl.in.c.ij.in verbo tacuerit in fi.xxvij.dist.in.l.fideius.§.pater in verbo manifestũ ad fi.ff.de pign.faciunt no.in.c.nonne extra de presum. in.l.ij.§.voluntate.ff.solu.mat.cũ multis similibus de quibus p doc.maxime Jas.in.l.que dotis nu.lxviij.ff.solu.matr. sed certum est quod he decisiones obseruate sunt pro auctenticis longo tempore ipso principe sciente ꝛ non contradicẽte,ergo omnino approbasse vr, eo maxime qꝛ vt.s.dictum est in curia Cesaris, ita feudales casus ꝑm has decisiones decidi videntur sicqꝫ vltra taciturnitatez interuenit ẽt ille actus positiuus in curia sua confirmatorius per quez arguitur,qꝫ ꝛ si tractetur hoc loco de principis preiudicio,qđ tñ pro consentiente hr per tex.in cle.i. de procura.vbi siquis scienter receperit instrm in quo procurator constituitur,tacite se ad id officium obligare vr, per quẽ ita determinat Abb.in.c.non inuste col.pen.nu.vij.extra de procu.in.c.cũ virum in tertio no.extra de regularibus, facit quod no.Bar.in.l.quo enim.ff.rẽ rat.hab.Alex.consil.clxvij.colũ. pen.lib.ij.Not.in.d.l.que dotis ꝛ in.d.c.nonne,preterea non iprobare ratihabitioni par est,gl.in.d.l.quo.n.Cõcludẽdũ igr oino vr auctẽticũ eẽ hũc librũ.Sed aduerte qñ tenẽdo ꝫrium facilis ad predicta pꝫ rñsio,ꝛ ad dictum Odof.vltra rñsionem Cur.iuniorꝭ,vez qꝫ vox vnius vox nullius sit.l.vbi numerus. ff.de testi.l.vt inrisiurãdi.C.de testi.Specu.in tit.de instru.de lat.ver.igitur,dici potest,qꝫ lꝫ Imperator confirmasset hũc librum cõmittẽdo Bononiensibus ordinandũ,tñ hec gñalis confirmatio nõ trahit ad decisiones Oberti Gerardi ꝛ Obilibert,ꝛ ad alias locales qsuetudines ibi isertas,† qñ qfirmatio generalis trahit ad actus tñ validos,nõ aũt inualidos ꝑm Jnn. ꝛ alios in.c.oudũ de decimis.Fely.in.c.cũ inter versi.discusso extra de exce.Jas.in.l.quanquã.C.de testa.faciunt que scribit Alex.consi.lix.col.iiij.lib.i.ꝛ consi.cxxv.col.ij.lib.ij.Nouissimi in.c.ex parte col.pen.extra de rescriptis, faciunt q̃ scribunt Roder.neap.in.c.i.in prin.per quos fiat inne.† Itez de hoc mandato nõ constat qđ per publicũ documentũ probari debet l.vnica.C.de manda.prin.c.cũ in iure in fi.extra de offi.deleg. qđ qdẽ mandatũ ex cursu quantũcunqꝫ longissimi tpis interuenisse minime presumitur.vt vr tex.in.l.fi.ff.de vsucap.ꝑ empt. quez ad hoc allegat Bal.in.l.i.C.de reb.alie.nõ alie.ꝛ in.l.ij. C.si ex falsa.inst.versi.quid si dñs.sequit Alex.in.l.sciendum.ff. de verb.obl.in.l.qui alienam in prin.col.iij.ff.de acquir hered. in consi.i.col.pen.lib.iiij.Et Curtius iunior in.i.q.i.partis sui trac.fend.col.ij.in prin.Aduerte tñ qñ hoc dictũ apud me est valde dubium ꝛ ꝫrium volnit Bal.in consi.ccxxxvij.in primis videndũ est.col.pen.ver.quoad scõm punctũ li.iij.ꝛ late repro bat Curtius senior in consi.lxxvij.sup motiuis.idẽ Philip.de cius.in.l.i.col.iij.versi.vnum notandũ est.C.qui admi.ad bono.pos.pos.Curtius iunior sibi cõtrarius in auc.si quis in aliquo documento in fi.C.de eden. Preterea mihi videtur quod Odof.id non dicat.s.qđ mandauerit has constitutiones Bononiensibus ordinandas, sed auc.tñ a Justiniano edita absqꝫ ordine,est quidẽ verum(inquit Odof.)quod cũ Bononienses rectis titulis cõposuissent auctentica,qꝫ Ugolinus doctor Bononiensis sua sponte ac propria auctoritate accepit consuetudines collectas ab Oberto ꝛ nõnullas constitutiones Imperatorũ quorundã,easqꝫ congruis ꝛ appositis titulis suppositit,ꝛ cõstituit hunc librum,quez post auctentica collocauit, vocauitqꝫ decimã collationem,ꝛ sic si recte perpenderis,Odof.non dicit id ad quod ꝙuniter allegatur.Non obst.quod in curia Cesaris cause ita terminẽtur,qñ dici põt,qđ ille tãtũ decisiones approbate sint scõm quas reperit a Cesare lata snia,cũ.n.diuerse ꝛ separate sint decisiones materieqꝫ, non inconuenit qđ vna approbata sit ꝛ alia minime, facit qꝫ scribit Bar.in.l.aurelius §.idẽ quesijt.ff.de lib.leg.itẽ dici põt,qꝫ ille solũmodo decisiones que iuri cõi cõformes sunt,ꝑ snĩam principis confirmentur nõ autẽ que ꝫ ius cõe sunt,† qñ principis snia vim legis generalis obtinet,qñ lata est ꝑm ius commune,vt tradit Cardin.in.c. pastoralis.extra ỏ fi.instru.omnes doc.in.d.c.in causis maxime Fely.col.ij.ver.fallit primo,nec obstat ẽt qđ de ꝫcto ꝓncipis dictum est,† qꝛ illud procedit quo ad obseruantiaz,qꝛ sicut lex obseruari a contrahente dꝫ pariterqꝫ ab ipso principe, non

autem intelligit vt vim legis generalis habeat, vt declarat Fely. in. d. c. in causis. col. ij. ex mente Bar. in. l. pen. ff. de public. Minus facit fundamentum Cur. senioris, qz si in priuilegijs ad legitimationem gcessis fiat mentio de hoc libro, tñ illud fit derogatiue, z quod ad diminutionem fit non dz augmentū operari. l. legata inutiliter. ff. de adi. leg. cum vulg. animus etenim principis eo loco non est gfirmandi, sed potius derogādi, z actus agentium non debent operari vltra illoz intentionem. l. nō omnis. ff. si cer. pet. vlterius rñderi põt, vt superius dictum est, qp illas censet approbare sup qbus tñ disponit nō alias, nec ēt multum me mouet qp dictum est, ex taciturnitate approbatū videri, qm̃ rñdeo, illud minime in terminis nostris procedere, in qbus tñ non operat tacitum qntum expressum, clarus est enim ptātem legis gdende soli principi reseruatam esse. l. ij. §. pe. ff. de orig. in. l. fi. C. de legi. Bar. in. l. imperium. col. iij. vbi alij doc. ff. de iurisd. om. iud. ea añt que principi reseruant in signum supreme preeminentie, z ptātis gcessa minime intelligunt, nisi spāliter exprimant. † Merito igit si a principio tacite non gcedit,
21 nisi exprimat, ita ēt ex postfacto lex gdita a principio sine principis mandato tractu tpis gfirmari non posse vr, nisi expresse hoc appareat de mente principis reg. que ab initio. ff. de re. iu. nec inconueniens est nonnunq idem operari tacitum qd expres-
22 sum, fm Bar. in. l. cēturio. col. ij. ff. de vul. z pup. † item qp nullum est ex taciturnitate gfirmari non põt p ea que scribit Cor.
23 gsi. cxcix. in pncti gsultatione. col. xxv. vol. ij. ¶ † Tertio principaliter pro cōi opi. facit, qm̃ hic liber publice in academijs, z scholis auctenticus reputat, per not. Bar. z alioz in. l. j. colū. iij. ff. si cer. pet. Abb. in. c. ex parte. in fi. extra de fen. cui argumēto rñdeo qp illa doc. Bar. z si cōis sit, tñ non est vera. Miruz est enim qp doctores interpretes, quoz dicta tñ probabilia z non necessaria sunt, possint alienis scriptis auctoritatem, quā
24 in suis non hñt, attribuere, qtra. l. traditio. ff. de acq. re. do. † qs enim ignorat dicta doctoz esse tñ probabilia, vt volunt Bart. z alij in. d. l. j. glo. in. l. j. ff. de legi. Abb. in. c. cuz apostolica. extra de his que fi. a prel. in. c. j. vol. vj. de postu. prela. ēt si esset dictuz pontificis, Host. in. c. pastoralis. extra de deci. facit qd pulchre scribit Bal. in. l. j. in fi. ff. de sena. Imo. nec cōis sntia at
25 tendēda est si iuri ōria sit, vt est casus in. l. j. §. fz neq. † tibi neq ex multitudine auctoz iudicatore. C. de ve. in. enuc. facit tex. in c. j. ibi cōis, z vera sntia de sum. trini. in. vj. bonus text. in. c. capellanus. extra de fer. quem ad hoc alleg. Panor. in. c. nouimus. extra de ver. sig. z in gsi. j. in vlti. verbis. † qq̃ cōis opi.
26 regulariter in iudicādo sectāda sit, alioquin in sindicatu iudex teneat fm Jo. and. z cōiter doc. in. c. j. z in. c. ne initaris. extra de gsti. Bar. Bal. z alij in. l. fi. C. d pen. iud. qui ma. in. Bal. in. c. j. de pa. in. fir. ver. adhuc renoco in dubium doc. in. l. cum platis. de re iud. Ang. in. l. si filius. ff. de peti. he. in. l. iiij. §. hoc añt iudicium. in vlti. verbis. ff. d dam. infe. in. l. qui rome. §. duo fratres. ff. de dam. infe. cum si. ¶ Quarto principaliter suadet cōis sntia, nam hic liber tanto tpis interuallo pro auctentico obseruatus est, qp eius initij nulla memoria prorsus existit, merito pro auctentico obseruari dz, non secus ac si priuilegio expresso
27 principis gfirmatus foret, † cuz vsus tanti tpis vim priuilegij ēt in reseruatis principi locuz teneat. c. sup qbusdam. §. preterea. extra de ver. sig. l. hoc iure. §. aqueductus. ff. d aqua quot. z est. l. j. §. fi. cum. l. seq. ff. de aqua plu. ar. c. i. de prescrip. lib. vj. l. imperiales. §. preterea ducatus. de prob. feu. alie. per Fed. Bal. in. c. j. que sint reg. Panor. z alij in. c. peruenit. extra de censi. Alex. in. l. si is qui putat. ff. de acqui. here. z in gsi. vj. viso theomate vol. j. Posset in cōgressu disputationis forte dici, qp illud procedit in cursu tāti tpis, cuius nulla prorsus memoria existit, nos vero sumus in casu in quo initij memoria extat, qm̃ gnaliter pro legibus he decisiones obseruari cepere, creditum enim iri volumus ante huius libri compilationem has gsuetudines locales tm̃ fuisse qp z ceteri non negant, hac igit facta compilatione totus hic liber pro auctentico obseruari ceptus est, nō antea, sed huiusce compilationis memoria satis superq clara vr, cum tpe Federici scōi, vt Odof. in. d. auc. cassa. z alij posteriores inquiunt facta sit, qui coronatus imperij corona ab Honorio. iij. ponti. maxi. fuit anno dñi. M. cc. xj. in festo. s. Martini. vt plura de hoc Federico scribit Jac. alua. in ti. de pa. tenē. in prin. z Beci. in. l. i. in prin. col. i. C. de sa. san. eccl. initij igit huius tpis memoria ex hoc pbata vr, facit optime qd scribit Jo. and. in. c. i. de prescrip. in. vi. in nouel. nisi forte dixeris qp ea regula intelligat de memoria hominuz viuentium non añt p scripturam, vt sentit glo. in. d. l. hoc iure. §. aqueductus, z vr casus in. l. si arbiter. ff. de proba. Alex. gs. xvi. in causa z lite nu. x. lib. v. Areti. gsil. pen. col. fi. z tunc certe eius initij hominum me-
28 moria non existit, † cū vltra centū annos non viuat. l. fi. C. de sa. san. eccle. est vez qp tps centū anno. dici non põt precise, qp tps sit, cuius initij memoria non existat, fm Fely. in. c. cū vobis. colū. fi. in. v. limitatione, vbi alleg. Cardi. extra de prescri. sequit Balbus in trac. de prescrip. in. i. q. v. par. princip. ver. veniēs itaq nu. xxvij. quē oino vide. ¶ Accedat qnto fm Ja. de bel. in. c. i. in fi. de his qui feu. da. pos. qm̃ tales decisiones seu consuetudines inter imperiales qstōnes inserte sunt, imo de principis gscientia merito obseruande sunt, arg. §. i. C. de emēd. cod. iusti. l. nam vt ait. ff. de legi. facit optimus tex. fm Prepo. in. l. i. §. sed neq. C. de vet. iu. enuc. vbi ingt tex. omnes qui relati fuerint in hūc codicem prudētissimi viri auctoritatē habēāt, tanq si eoz studia principalibus qstōnibus profecta, z a nostro diuino fuerint ore profusa, cui sane rōni optime rñdet Car. in. d. c. ij. extra de feudis post Jo. and. s. qp imo inter gsuetu. qstitutiones imperiales inserte sunt, qd satis demōstrat, qm̃ añ gpilationē huius libri, q̃ ab Ugolino facta est teste Odof. Bal. z ceteris sequētibus, extat gpilatio Oberti, qui gsuetudines collegerat, quibus quidē aliquas Imperatorū qstitutiones Ugol. addidit, sicq gpilationē hāc nraz edidit, vt superius dixi, z declarat Affli. in prelud. col. iiij. post Bal. z alios. ¶ Sexto pncipaliter arguit, qz huiuscemodi decisiones añ gpillationē Oberti gsuetudines erant, q̃ sane z si in scripturā p Obertuz reducte sint, illud tñ eo aio factuz est, vt facilius pbari possent, quapropter gsuetudinis viz habere nō desinerūt, Cy. in. l. ij. q. ij. C. que sit long. gs. Bar. in. l. de qbus col. iij. v. sed iuxta pmissa q̃ro. ff. de leg. in. l. ij. in prin. ff. de vulg. z pup. doc. in rub. de his qui feu. da. pos. col. x. Archi. in prohemio. vi. libri decretalū. Rota deci. ccxlv. qstitutio, ad ppetuam enim memoriā eaz Obertus illas in scripturā redegit, optime facit. l. cōtrahitur. ff. de pigno. l. cū res. C. de pba. inuenta ē scriptura ad memoriā gseruā dā. l. iubemus. §. sed ne aliqua. C. de test. igit si gsuetudines sunt legis vim obtinēt, qq̃ de approbatiōe Pontificis vel Cesaris non appareat. §. ex non scripto insti. de iur. na. l. de quibus.
29 ff. de leg. c. gsuetudo. di. i. † Qd añt he sunt gsuetudines accedunt testimonia Oberti Gerardi, qui has gsuetudines fore testantur, vt apparet ex huius libri lectione, quoz testimonia sa-
30 tis sufficere vr, † cū ad probandum gnalem gsuetudinez testes etiam singulares idonei sunt, notat Inn. in. c. qualiter z qm̃ extra de accus. Specu. in. ti. de teste. §. antepenul. ver. quid si plures Bal. in. d. l. de quibus col. añpen. Alex. con. clxxij. visis z opportune discussis nu. viij. vol. ij. Et si dici possit h testimonia non probare, qm̃ Obertus testat has consue. locales fuisse non añt gnales. in. c. i. de feu. cog. z in alijs plerisq locis, succedāt igit melioza testimonia Jac. de bel. Bal. Alber. Alua. Prepos. Cardi. fere oium attestantiū vniuersales esse consuetudines, quo casu ita esse firmiter credendum est, cū nō solū tot recepte
31 fidei authoribus, sed soli eccelenti † doctori a testanti de consuetudine standum sit, vt dicit Bar. in. d. l. de qbus. in. iiij. q. in prin. Lanfran. d oria. in repe. c. qm̃ p. col. pen. extra de proba. Luma. gsi. ccxij. Monasterium. Bal. in. c. cū dilectus. extra de gsue. cōis etenim opi. obseruari dz, fm Bar. in. l. pen. C. de pe. iud. qui ma. iud. Imo. in. l. j. §. nūciatio. col. iiij. de ope. nouun. facit. l. barbarius. vbi doc. ff. de of. pret. z dixi supius, z tanto magis qm̃ hec consuetudo notoria est, que nulla alia pbatione indiget, vt est tex. in auc. iubemus. ibi moribus consonāiem,
32 vbi Bal. in. iiij. no. z Ang. C. de iud. † dicētes qp lz ptes nō allegēt, iudex tñ supplere poterit circa id, qp est iuris vel gsue. no
33 torie, facit qp scribit p Jo. an. in. c. fūdamēta. de ele. li. vj. † vbi lz nepotū applone intelligunt filij filioz. l. liberoz. ff. d ver. sig. tñ ex cōi vsu loquēdi nepotes filios fratrū ēt itelligim9 in dispone itidē muni.ipali, nec expedit, ingt Jo. an. hāc gnalē gsue. ac vsuz pbare, faciūt q̃ scribit Odof. quē ibi in addi. Bal. segt in. l. j. C. vt q̃ def. aduo. pt. iud. sup. pserim qz sumus in pbōnibus
34 rei antique, † in qbus sola fama sufficit Bal. in. l. i bone fidei. colū. fi. C. d re. cre. i auc. quas actio. circa fi. C. d sa. san. ec. Ang. in. l. titius. ff. q. mo. pig. vl hip. Cy. z Bar. in. l. si qdē. ff. so. ma. p Mod. in. l. admonēdi. ff. de iureiu. disputādo pdictis rñdere potes negādo assumptū qp vl'es gsuetudines sint, qm̃ añ hanc cōpilationē locales erāt, vt iā dictū est, z post hāc cōpilationē minime appet, vniuersaliter ab omni populo rceptas fore, imo qtrariuz pbat in Gallia, z in alijs plerisq prouincijs vbi tales gsuetudines non obseruant, vt tradit Jo. fab. olim Gallie maximus cancellarius insti. de leg. ag. tute. in princ. col. j. z de re.

dum in prin. ⁊ de emp. ⁊ ven. in prin. Jaſ. in l. de qbus. de legi. Guid. pape qſil. xviij. viſo caſu col. iij. Affli. in prelud. col. iiij. recolende memorie preceptor meus. d. Ripa. lib. j. reſpon. ca. j. nu. lxx. Sufficit enim ad tollendum vſum ꝓpoſitionem dare inſtantiam Ariſt. j. prior. l. ſi is qui ducenta. §. vtrū. ibi Bart. ⁊ alij. ff. de reb. dub. c. ſicut vrgeri. j. q. j. §. pauonum. verſ. naz ⁊
35 apes. inſtit. de re. di. †nec ob. q̄ hec qſuetudo ꝓbata ſit ex atteſtatione tot fidedignor̄ ſcribentium, qm̄ dici poteſt doc. Bar. in. d. l. de qbus. falſam eſſe, q̄ Imo. ſcz qſuetudo ꝓbari debeat, cum ſit facti. c. j. de q̄ſti. lib. vj. l. ij. C. que ſit lon. qſuet. que ſane facta ēt prudentiſſimos homines fallunt. l. ij. ff. de in. ⁊ fac. ign. facit. l. in bello. §. facte. ff. de cap. ⁊ poſt. reu. l. deniq̄. ff. ex quib. cau. maio. facit quod ſcribit Bal. in. l. ſi is qui. §. j. in lec. noua. ff. de pig. vbi inquit q̄ ſi glo. ordi. dixerit aliqd eſſe de qſuetudine q̄ tm̄ illa qſuetudo probanda eſt q̄ eſt facti, facit qđ dicit Ang. qſi. xxv. ſtatutus excludens. Imo. in. l. centurio. ff. de vulga. ⁊ pup. dicentes q̄ ⁊ ſi multi doc. dixerint ex cōi vſu loquen
36 di pupillum appellari inteſtatum, tm̄ inquiunt talem vſum probandum eſſe, doctoribus etenim iura interpretari q̄ceſſum eſt, nō aūt ſup his que facti ſunt credi teſtimonio. l. ſi ex plagis. §. in clino. ff. ad. l. aquili. l. arethuſa. vbi Bȳ. ff. de ſta. ho. ⁊ latiſſime illam doc. confutat Jaſ. in. d. l. de quibus. nu. lxxxviij. preterea dici poteſt, q̄ ſi ex vniuerſali conſuet. comprobate ſint, q̄ tm̄ vim legis non obtineāt, nam potentius eſt expreſſum tacito, fa
37 cit qđ ſcribit Bar. in. l. cēturio. col. iij. ff. de vulg. ⁊ pup. †Alb. de roſa. in. d. l. de quibus. nu. xxxiij. facit tex. in. l. ex facto. §. j. ff. de vulg. ⁊ pup. faciunt no. in. c. cum a te. extra de cle. q̄ng. ſed populus expreſſe legem condere non pōt. §. ſed qđ principi. inſti. de iu. nat. l. ſi. C. de legi. qūo igit̄ ex tacito qſenſu induci poſſe vī q̄ q̄firmetur actus in vim legis, de hoc tm̄ dōm eſt, vt per Mod. in. d. l. ſi. ⁊ in. c. ſi. extra ō conſue. ¶ Septimo q̄firma
38 tur per Jac. de bel. ⁊ Card. locis predictis, † valet enim argm̄ a ſufficienti partium enumeratione. l. patre furioſo. vbi Bart. Bal. Ang. ⁊ alij. ff. de his q̄ ſunt ſui vel alie. in. l. ex maleficijs. §. heres. l. obligationum fere. §. placet. ff. de act. ⁊ ob. cum dilectus. vbi Panor. de iu. pat. inſti. de obl. que ex quaſ. malef. in prin. vbi Ang. cū concord. latiſſime traditis per Nic. euerad. loco. ij. ſed cauſe aut iure Romano, aut Longobardor̄, vel cō ſuetudine decidunt̄. c. j. de feu. cog. inſti. de offi. iud. in prin. verum ex iure Romano, nec Longobardo cauſe feudales nō decidunt̄. ergo ex qſuetudine terminantur, nullas autem qſuetudines preter has de his agentes habemus igit̄ has recipi omnino vī iuri q̄gruum. Ego minorem q̄ſ enim expreſſe iure
39 ciuili deciſe nō ſint, †ſimili tm̄ decidi pñt. l. nō poſſunt. ff. de legi. ſicut etenim vbi q̄ingit caſus feudalis ex cōſuetudine minime deciſus recurrit̄ ad ſimile iuris cōis. d. c. j. N. ſtrenuus. de feu. cog. pariter ēt ſi oēs he qſuetu. non extitiſſent ſatis aliquo bono ſimili iuris cōis ſcripti decidi potuiſſent. ¶ Octauo loco ꝓ hac opi. monetur Jſer. ⁊ quidem alij in prelu. ⁊ Ab. ⁊ Car. in. d. c. ij. in fi. extra de feu. qm̄ tales qſuetudines rōnabiles ſunt, ⁊ quicquid ratione conſiſtit, lex vī. c. conſuetudo. j. diſt. que rō
40 nihil concludit, †tum q̄ falſum eſt, id probari in. d. c. conſuetudo cum alia ibi requiſita ponantur, vt lex dici poſſit, nec non ille tex. ſola Gratiani, ⁊ Jſidori auctoritate fultus eſt, quorum reſponſa pro lege recepta minime ſunt, vt per doc. in. c. ij. extra ō reſcript. tum qm̄ ſi ratio hec concluderet, ſequeret̄ q̄ multe ex conſtit. que in hoc libro' ſunt, non forent auctentice, nā vt Bal. in prelud. col. ij. ⁊ Claud. aquenſ. in proe. teſtant̄, multe ſunt inique ⁊ irrationabiles. Ultimo probatur auctoritate, ſequit̄ hāc enim opi. Jac. de bel. in. d. c. j. in fi. Hoſti. in ſumma in. c. j. de ſum. trin. Bal. in prelud. feu. col. ij. Alua. in prelu. col. vij. ver ſi. tertio q̄ro. Prepo. in prelu. col. ij. Clau. in ti. de orig. ⁊ cau. lib. feu. ver. tertio querit̄, Cacialup. in rep. c. j. de feu. cog. col. ij. Zabar. in. c. ij. col. fi. ver. xxvj. de feu. Part. lau. in prelud. Rainal. in. c. imperialem. in vlti. q. de probi. feu. alie. per Fe. de. Jaſ. in prelu. col. j. Afflic. mod. neap. in prelud. col. iij. ver. venio nunc ad ſm Alb. de roſ. poſt Jac. de raua. in. d. l. de qbus. Cur. in. j. q. prime partis trac. feu. ⁊ oēs antiq̄ ⁊ nouiſſimi qui gloſemata in hunc librum ediderunt cum auctenticum eſſe reputarunt, alioquin ſuper caduco opere laborauiſſent, ⁊ ideo docebat Bal. q̄ ignari literarum ſunt veritatis reprehenſores, q̄ ſ̄riū ſentiūt deſināt itaq̄ inqt ille latrare ſibiq̄ labia mordeāt. Contrariam opi. q̄ non ſit auctenticus, tenuit Jo. an. in. c. lator. in fi. j. glo. qui fil. ſint leg. vbi vult q̄ ex quo tales feudales ordinationes conſuetudines ſint, ſolūmodo ligent in loco vbi vigent. Old. conſi. clix. ex preſenti themate. Hoſti. in ſum. in tit. de immu. eccle. §. inq̄ſtum. ver. ſi vero paternum, vbi concludit rñſis doc. huic libro inſertis neceſſ. nō eſſe ſtandum, ſed q̄ſtōnibus imperialibus ſic, idem Anto. de pra. veteri in proe. huius lib. col. vij. Egid. bellame. conſi. xlviij. Et ideo dixit Andr. de iſer. in. c. j. de feu. cog. in fi. biſce conſuetu. non eſſe credendum niſi quatenus rō vrgeat, quod ⁊ profecto ſenſiſſe vī in prelud. ver. primo queritur, qm̄ ⁊ ſi varia hinc inde argumenta adducat tm̄ vī vltimo loco in hac opi. reſidere glo. in. l. qui filium. §. ſabinus. ff. ad treb. Bar. in. l. bonafides. ff. depo. Pro qua opinio. primo facit, nam certum eſt, q̄ Obertus compilator harum q̄ſuetudinum ſimplex aduocatus ⁊ iuriſperitus erat, vt ipſemet fatetur in. c. j. in qnib. cau. feu. amit. ⁊ in. c. j. de feu. cog. in pn. nec vllam legis condende ptātem habebat, que conceſſa haud
41 preſumit̄, †niſi publico documento probetur. d. l. ij. §. penu. ff. de orig. in. l. vnica. C. de mand. prin. l. prohibitus. C. de in. fiſ. lib. x. xxvj. diſt. c. nobiliſſimus. ⁊ tales cōſuetudines ante hanc compilationem locales erant, vt dixi, que non obligant extra locum
42 vbi vigent. l. an in totum. C. de edif. priua. l. ſi. C. de teſt. †Et facit quod ſcribit Inno. in. c. dilecto filio. de offi. archi. vbi dicit q̄ conſuetudo preſumitur localis, merito non videtur tales conſuetudines pro auctenticis ⁊ gñalibus obſeruari debere. Hec ēt rñſa Oberti Berardi, ⁊ Obiliberti qui ſimplices iureconſulti erant, quorum dicta probabilia tm̄ ſunt non autem neceſſaria, vt ſuperius late diximus, niſi reſponndeas tenendo cōem ſniaz q̄ poſt compilationem huius libri fuere ex qſuetudine vniuerſali approbate que legis vim occupat. d. l. de quibus. ſed ad ea que. ff. de legi. quicquid congreſſu diſputationis ſuperius dictū ſit, ꝑm cōem ſententiam de qua in. d. l. de quibus. ¶ Secundo
43 loco adducit̄ † nam ad legis eſſentiaz requiritur forma de qua in. l. ij. ⁊ in. l. humanum. C. de legi. que minime obſeruata eſt in editione horum capitulorum, ergo talia capitula non ſunt auctētica. §. quibus. in. j. conſtit. C. c. detrabe. j. q. j. facit. l. iulianus. §. ſed ⁊ ſi quis. ff. ad exhib. ſi igitur particularia capita huius libri forma carent, nec ſunt auctentica, conſequenter totus liber
44 non erit auctēticus, †q̄ ex forma partium cōcluditur forma totius, facit. l. adeo. §. cū quis. ff. de acq. re. do. Dici poteſt, quod hic loquimur in conſuetudinibus, in quibus ea non deſideratur forma, que in legis generalis editione requiritur, preterea conceſſo, q̄ vim legis ⁊ conſtitutionis obtineant propter Ceſaris probationem, dicendus eſt, q̄ ex quo conſtat de approbatione, ac illius volūtate, non eſſe curandum, an ea forma vel ordo obſeruatus ſit, qui apud ipſum principem voluntatis, ⁊ non neceſſitatis eſt, nec enim potuere anteceſſores imperatores poſteriorib⁹ legez imponere. l. digna vox. C. de leg. faciunt que no.
45 in. c. j. qui ſucceſ. ten. in vſibus feudorum. ¶ †Tertio pro hac opi. monentur aliqui, quoniā ea ratione legis vim hic liber hz, quoniam ex mandato Federici ſecundi Bononienſibus facto approbatus fuit, vt ſentiunt doc. ſed dicunt ipſi. Federicus ſecundus fuit depoſitus ab imperio ab Jnnocētio. iiij. vt eſt tex. in. c. ad apoſtolice. ō re iud. in. vj. ergo illius facta geſtaq̄ nullius auctoritatis eſſe videntur argu. c. j. de ſciſmat. c. ij. de pen. lib. vj. cum ſimi. Huic argumento reſpondet Card. in. d. c. ij. in vltimis verbis, quod non fuit ille Federicus ſecūdus, qui depoſitus fuit ab Jnno. iiij. de quo legitur in. d. c. ad apoſtolice. Recipitur tamen Card. vt patet ex Cronicis, ⁊ concedūt omnes, vt recte declarat Aluar. in titu. de pace conſtan. in princ. col. ij. melior igitur eſt ſolutio tenendo Federicum mādaſſe ſcilicet quod tempore quo mandauit, nondum depoſitus fuerat ab
46 Jmpio, †igitur actus ille tenet, ac valet, iuxta not. in. l. iuſtinā duz quod ex conuentione. §. i. in verbo nō competit, vbi Pau. de caſtr. ⁊ Mod. ff. de iureiurā. in. l. barbarius. ff. de off. preto. no. in. c. cum in noſtris de conceſ. prebē. in. c. inter dilectos de exceſ. prela. in cap. veritatis de dolo ⁊ contu. facit quod ſcribit Bar. in. l. ſi vrbana. q. pe. ff. de cond. indeb. doct. in. c. nihil de electio. Ant. de but. in. c. conſultationibus extra de iur. patr. Semi. in. c. ordinarij de offi. ordi. in. vi. in. c. fi. xix. diſtin. in. c. alienationis. xij. q. ij. c. tria. iij. q. vij. ¶ Quarto arguunt, nam ius generale conſtituerunt princeps populus Rom. prefectus pretorio, plebs, ⁊ pretor. l. nozmam. C. de offi. pref. preto. l. fi. C. de leg. §. plebiſcitum inſtitu. de iure natur. l. ius ciuile. Lius autem. l. penul. ff. de iuſti. ⁊ iure. Sed horum aliquem minime re-
47 peritur hunc librum edidiſſe. †ergo non ponit ius commune, cū paria ſint non eſſe, nec apparere licet ſit. l. in lege. ff. de contra. hen. emp. c. ſolennitates. de conſecra. diſtin. i. negari poteſt aſſumptum dicisq̄ ex vniuerſali conſuetudine ius commune etiaz cōſtitui, quod iuri cōmuni derogat, iuxta not. in. d. l. de qbus. ⁊

48 in l.ij.C.que sit lon.consu. †item princeps ipse satis eum, consti
tuisse vr, ex quo ab illo toties comprobatus est, facit.l.ij.versi.
sed neq; C.de vet.iu.enuc. Mibi igit plz cõis sntia, qm̃ negari
non potest ex omnium cõi vsu observari hasce consuetudines p
auctenticis. Et quanq; loca aliqua particularia ꝯrium obser-
uent pp nouam consuetudinem ꝯriam vel statuta derogantia,
ex hoc tamẽ non cessant esse ius cõe z vniuersale, sicut plerũq;
videmus iuri cõi scripto esse derogatum ex ꝙsuetudine vel sta-
tuto in plerisq; locis, z tamen non cessat esse ius vniuersale nec
inconuenit, quod a principio locales foꝛent, ex post vero vniuer
sales sint, qꝛ etiam iura Romana oꝛiginem cepere a loco parti
culari z ciuitate. §. z non intelegãter, insti. de iu.nat. facit tex. in.
c. in nõnullis. extra de iude. in. c. fi. de cland. despõ. z facit qm̃
si cõmunis vsus operatur, vt instrumentis sine subscriptione z
auctoꝛizatione credatur, Panoꝛ. in .c. cum dilectus. col. pen.
de fi. instru. ita debet posse facere, qó vnus liber fidem faciat,
etiam si auctoꝛ nullam ꝙdende legis auctoꝛitatem haberet, nec
de auctoꝛe appareret. Preterea tanto tpe pro auctentico ob-
seruatus est, qó eius initij non extat memoꝛia, quod tps hz vim
priuilegij, vt superius deduxi, qó sane fundamentum quinci nõ
potest, suadetur per id quod scribit Bar. in extranag. qui sint
rebelles, ver. data, vbi inquit credendu esse statuto in volumi
49 ne statutoꝛũ redacto, †lz non appareat manu publica conscri-
ptum esse, dũmodo constet diutius tale statutum obseruatum
fuisse. Minime etenim mutãda sunt, que semper certam inter-
pretationem habuere. l. minime. ff. de legi. l. sed ad ea que. eo. ti
tu. faciunt que scribuntur per Alex. consi. clxxxviij. viso proces
su nu. v. vol. vij. Arridet etiam hec opi. per argumentum Cur
tij seniozis superius adductum, qm̃ si nullius auctoꝛitatis foꝛet
hic liber, frustra imperatoꝛes in priuilegijs ei derogarent, cum
50 quod nullũ est, †nequaq; infringi possit. l. sempronius attalus,
in prin. ff. de vsuf. leg. l. nam z si sub ꝙditione. ver. puto. ff. de in-
iust. rup. test. l. liberos. §. fi. ff. de capi. di. facit. l. decez. ff. de ver.
ob. cum si. eo maxime, qꝛ curia Cesaris eas ꝙsuetudines in de-
cidendis causis obseruat, ꝙsequenter de manifesta approbatio
51 ne principis constat. C †Sed concesso probatas foꝛe a princi
pe, vtrum desinant vim nomenq; consuetudinis habere, qó vr
fatendum per tex. in. l. ij. ver. omnia enim. C. de vet. iu. enuc. do
cto. Bar. in. d. l. de quibus. col. iiij. ver. itẽ queritur. ff. de legi.
per not. in. l. z qꝛ. ff. de iurisd. om. iud. z ita se qui vñr Mod. nea.
in prelud. feu. z in. c. j. quo temp. mi. inuest. pet. debe. nisi foꝛte
dixeris, quod cum ea qualitate oꝛiginali qua inesse ipse consue.
deducte fuerunt comprobate a principe sunt, nimirum si nomẽ
z vim consuetudinis habere non desinerunt, vt in simili de iure
pretoꝛio tradit Pau. de cast. in. l. si filius qui patri. col. fi. ff. ó
vulg. z pupi. Mod. in rub. C. qui admit. quod in terminis no-
stris sentire Mod. papi. in. iij. q. j. partis trac. feu.

SVMMARIVM

1 Sequuta confirmatione domini, recognitio feudi dr̃ ꝯctus.
2 Licet feudum accedat plurimum beneficio, tamen per hoc nõ
desinit esse contractus.

C An recognitio feudi sit contractus. Questio. ij.

1 q **Vero an** †recognitio feudi subsecuta con
firmatione domini dicat ꝯctus,
z dicẽdu est q; sic, qꝛ nil aliud est hec talis recogni
tio quam actus gestus inter dominum z vassallum
renouans z confirmans antiquam feudi inuestiturã, quam con
stat esse contractum, vt omnes docto. fatentur in prelud. feud.
Abb. in. c. que in ecclesiarum. col. pen. extra de consti. Bart.
in. Liurisgentium. §. quinimmo. col. fi. vbi Alexan. ff. de pactis.
Bal. in rub. C. de rer. permu. Alex. consil. cciij. colũ. ij. lib. ij.
Et in proposito nostro sentiunt omnes in. d. c. j. quo temp. mi.
2 z in. c. j. in prin. per quos fiat inuesti. †Et quanq; feudum plu-
rimum beneficio accedat. c. j. in fi. in quib. cau. feu. ami. Bal.
in prelud. col. vj. Parti. laud. in. c. j. in prin. col. ij. versi. circa
primam partem. de his qui feu. da. pos. Alex. in. l. gallus. §. in-
stituens. col. fi. ff. de lib. z postbu. z in consi. xvij. colũ. j. volu. v.
non tamen per hoc desinit esse contractus, nec obst. glo. in. l. fi.
ff. de consti. prin. que videtur constituere differentiam inter cõ
tractum z beneficium quoniam loquitur de beneficio in specie
tex. autem in. d. §. fi. de benefi. in genere, ita respondet Curt. in
pen. q. prime par. trac. feu. que certe responsio est ꝯ text. in. d.
§. fi. vbi in genere diffinitur beneficium ꝑm Senecam, postea
subdit tex. huius autem generis species queda; z c. Cogita igi
tur si dici potest, q; beneficiu, de quo loquitur. d. l. fi. z ibi glo.
non sit eadem species beneficij, cuius est feudum. Beneficiu;
enim plures hz spẽs, vt pz ex. d. §. fin. ibi huius añt generis z c.
Vel melius dic q; glo. dum ponit contractus differentes a be
neficijs loquit de onerosis, vt est maioꝛ pars ꝙtractũ, non au-
tem de his que continent beneficium, vt est feudum. Aduerte
tñ qm̃ z si noua inuestitura gratie innitatur. Inuestitura tñ con
firmans de qua nos agimus ex parte dñi gratie initi non vr, qꝛ
velit nolit inuestire dñs cogit. alioquin lapso anno, z die feudi
proprietate priuari posset iuxta ea que scribunt per glo. z alios
in. c. j. §. fi. per quos fiat inuesti. z tangaz inferius. q. xxx. Me-
rito gratis concedi non videri potest, quod inuitus prestare co
gitur. argu. l. si quis pro vxoꝛe. ff. de dona. inter vir. z vxo. l. rem
legatam, vbi not. ff. de adimen. leg.

SVMMARIVM

1 Communis sententia tenet q; recognitio feudi sit ꝯctus.
2 An contractus nominatus indicatur nedum a suo, sed etiam
a nomine actionis.
3 Vtrum in contractu feudi habet locum penitentia.
4 Vassallus potest penitere, z feudo renunciare.
5 Verbum feudum non capitur pro contractu, sed pro re con-
cessa in feudum.

C An sit ꝯctus nominatus vel innominatus. Questio. iij.

1 s **Ed tunc quero** †an dicat ꝯctus no-
minatus vel innomi-
natus talis cõtractus feudi. In hoc articulo tres fu
ere opinio. Aliqbus visu; est, esse cõtractũ innomi
natu;, alijs esse nominatũ. Nõnullis vero esse anoꝛmalum, vt
refert Jo. campe. in ꝙsi. ij. col. iij. inter cõsil. Albe. bzu. primã
partem tenuere Henri. z Bal. in locis de qbus p Jas. in pre-
lud. feu. col. xj. nu. xxx. z Curt. iunioꝛ in. ix. prin. q. j. par. trac.
feud. pro qua opin. primo facit ꝑm Bal. in. l. fi. in. j. q. C. qñ lic.
2 ab emp. disc. †qꝛ ꝯctus nominatus iudicat non solu; a nomine
contractus, sed etiam a nomine actionis, que ex eo oritur, si ete
nim producat actionem, que sumat nomen ab ipso ꝙtractu, erit
contractus nominatus, sed ex contractu feudi non oꝛit hec ac-
tio, sed conditio ex lege ergo z c. Secundo facit ꝑm Papien.
loco predicto, nam hoc est precipuum ꝙtractuu innominatoꝝ,
3 †quod in eis locũ habeat penitẽtia. l. si pecuniam. C. de condi.
ob. caus. quod sane contingit in hoc contractu feudi ex parte fi
delis, cum feudo renunciare possit. c. i. de vas. qui cont. const.
lotha. feud. alie. col. x. tradit Bald. in preludijs feu. col. iiij. z.
v. Bar. in. l. is cũ quo. ff. de aq. plu. arcen. Et tangam inferius
qõ. xxvj. sicq; ex parte recipientis contractus nominatus dici
haud potest, non etiam ex parte concedentis, quoniam in con-
tractu nominato, qui ex parte sua impleuit, si ex parte alterius
non impleatur, agere ad rei repetitionem non potest. l. in ciui-
le. C. de rei ven. dñs tñ, si vassallus seruitutes nõ prestet, aduer-
sus eum ad repetitionem feudi agere potest, vt no. glo. z alij in
c. j. §. sz nec est alia. que sit pri. can. be. ami. in vsi. feu. Cõtrariã
añt sntiam q; imo ꝯctus noiatus sit, tenuit Bart. Bald. Ang.
Imo. Alex. Card. in locis de qbus per Claud. aquẽsem nr̃m
in Spec. suo feu. in ti. de diffi. feu. ver. iiij. z hãc et opi. sequu-
tus fuit Soc. ꝙsi. ibi visis inuestituris. col. ij. lib. ij. Bal. ꝙsi. ccc-
xxvij. pridie. cũ ꝙsului. col. j. in. j. par. quẽ referet z sequit Jas.
in ꝙsi. vij. col. iiij. ver. v. ad predicto; inter ꝙsil. Bzuni. Bal.
ꝙsi. ccxcj. in. ij. par. Alex. ꝙsil. cciij. col. ij. volu. ij. Curt. iunioꝛ
elegans preceptoꝛ meus in ꝙsi. j. col. pen. nouissime Jasius ger
ma. eloquẽtissimus in trac. suo feud. in ti. de oꝛigi. z c. circa me
dium, z facit pro hac parte primo ꝑm Bar. in. Liurisgẽtiũ. §. q-
nimo. nu. xix. ff. de pac. qm̃ feudũ a ꝙsuetudine nõ solũ nomẽ hz
de quo p se pz, verũ et hz formã, vez iurm fidelitatis, vt in ti. de
foꝛ. fide. z in ti. de no. foꝛ. fide. Scdo suadet, q; nõ sit ꝯctus in-
nominatus, qꝛ si dns abusiuã inuestiturã. i. absq; traditiõe pos
sessionis. c. j. in pn. qd sit inuest. faciat, z sic ꝯctus ex pte sua nõ
dũ impletus sit, nõ hz locũ pnia, imo ad trabendũ dns cogi po
test, vt est tex. z ibi not. oẽs in. c. j. §. si facta. si de feu. fne. cont.
inter do. z agn. q; secus est in ꝯctu innominato. d. l. si pecuniã.
item in contractu innominato penitentia locum habet re tan-
4 tum integra. d. l. si pecuniam. vbi nota. †Et tamen vassallus ex

postfacto

postfacto pnīa ducī pōtest renūciando.d.c.j.de vas.qui ꝫ ꝙsti. Lotha.feu.ali.quo sane genere argumenti vtebatur preceptor Curt.vbi.ꝫ.qui si recte eius verba ꝓpēdant hoc fundamēto illi sententie accedere vī sc3 ꝙ sit anomalum. Sequendo tñ cōmunem sniam ꝙ sit ꝯctus nominatus dicere possumus, cū speciale nomen habeat,ad quod precipua hūda est ꝙsideratio, vt sit ꝯctus nominatus,arg.d.l.iurisgentium.in pīn.ꝛ vis nominis id satis indicat,preterea vt dicebat Bar.in.d.§.quinimo. h3 ēt formam,nec obst.in ꝯrium adducta,ad primuz enim rñdetur,primo negando quod non detur actio,que sumat nomen ab ipso ꝯctu,vt vī voluisse Bar.in.l.j.nu.x.ff.de condi.ex le.ꝛ q̄ q̄ opinio Bar.a doc.recepta minime videatur,qui volunt oīri condictionez ex lege siue ex moribus per tex.in.d.l.j.ff.de cōdi.ex leg.mihi tamen semper visum est veriorez fore opi.Bar. qñ cum doc.admittant ꝯctum feudi esse nominatuz,non video cur ēt ex eo non oīri debeat specialis actio sicut ex ceteris nominatis ꝯctibus.non obst.d.l.j.qñ illam intelligo procedere, vt est de mente Bar.ibi,qñ agimus de obligatione,que nō puenit ex aliquo ꝙtractu,sed ex sola legis dispōne,ꝛ pro hac opinio.facinnt que scribit Bar.ibi cogita tñ.Secūdo respondeo negando quod ad hoc,vt contractus nominatus dici possit, requiratur oīri actionem,que nomen assumat ab ipso ꝯctu, videmus in stipulatione que est nominatus ꝯctus.l.j.§.fi.ff.de pac. ex qua ad rem certaz non nascit̄ actio ex stipulatu.insti.de verbo.ob.in pīn.Et hoc est ex intentione subtilis Fortuni hispani in.d.§.quinimo.nu.xix.ver.ideo melius. Ad vltimum rñdetur,ꝙ feudum in qbusdam deuiat a natura ceteroꝝ ꝙtractuz, nimirum si aliqñ sequit̄ naturam innominatoꝝ,non tñ ex eo dici dz ꝯctus innominatus,cum hoc ꝙ ꝯctus nominatus sit,a nomine tñ ꝛ forma ꝓcedat,vt dixi,ꝛ hec rñsio est de mente Bal. in.c.que in ecclesiarum.col.iiij.de ꝙsti.ꝛ Curt.vbi.ꝫ.de Bal. mentionē non faciens.Cogita tñ si forte dici posset,hunc ꝯctuz innominatum nona ratione,qz nomen speciale nō habeat, qcquid omnes sentiant,nam si recte animaduerteris in omnibus capitulis feudorum,feudum non capitur pro ipso cōtractu feu
3 di,sed pro re concessa in feudum,†ꝛ contractus nominati non dicuntur ratione rei deducte in contractu,longa est enim differentia inter contractum,ꝛ ipsam rem in contractuz deductam, vt quisꝝ per se perpendere potest,hoc tamen congressu disputationis dictum sit.ideo non recedas a communi.

SVMMARIVM

1 Feudum vtrum a fidelitate deriuetur.
2 Nil est magis naturale q̄ ꝙ vnumquodꝝ simile generet sibi simile.
3 Pacta non extenduntur de persona ad personam, nec de re ad rem.

Vtrum sit bonefidei vel stricti iuris. Questio.iiij.

2 **Nautem** dicatur bonefidei vel stricti iuris,ꝛ vī dicendum ꝙ sit bonefidei,sicꝝ actionez bonefidei producat. Primo qñ in feudo exuberat bona fides iuxta ea que scribunt̄ in.§.actionum.instit.de act.Et ideo dicūt doc.ꝙ propter exuberantiam fidei,que inest huic contractui,appellatur ac denominatur feudū a fide siue fidelitate,vt dicit tex.in.c.fi.ꝓ quos fi.inuest.quam denominationem sequunt̄ cōiter doc.Bald.in prelud.col.iij.ver.secundo quero Jas.ibidez col.ix.nu.xxviij. Claud.in ti.de diffi.feu.col.x.ver.scdo ergo.Jac.ardiz.Joā. blan.Jac.de bel.Jo.rainer.Card.ẓ Parti.laud.Host.Imo. in locis de quibus per Jas.ꝛ Claud.vbi.ꝫ.Curt.in.vij.q.j.partis sui trac.ꝛ in consi.xxj.sacratissime trinitatis.nu.viij.Afflictus in.d.§.nulla,vbi refert Azo idem sensisse in summa.C.de fideicom.Jasius in.d.tit.de orig.no.ꝛ innēt.feu.circa pīn.Jo. and.in.c.j.extra de feu.Bar.ꝙsi.lxxix.proponitur, quod sindicus Corn.consi.xvj.in pīn.volu.j.Signo.consi.cxij.domi. Barchio.nu.x.Abb.cōsi.lxxxij.creditor omnium nu.vj.volu.j.Alex.cōsi.cxxxvj.viso ꝛ examinato nu.j.vol.j.Deci.consil.ccccxiij.cōsuluit accurate nu.xj.voln.iij.Soff.in sum.in tit.
1 de fen.†Dicebam tñ alias dici feudum a fide seu a fidelitate, non qz simplr fides seruanda sit,sed qz de ipsa fidelitate seruanda iuramentum interponitur,vt in.d.§.nulla.ꝛ in.c.j.de nona for.fide.quod non est in ceteris cōtractibus,in qbus ꝛ si fides seruanda sit,non tñ tanta,nec de ea prestāda iūm interponit.

Secunda facit qz feudū est beneficium.d.c.j.§.fi.in quib.can. feu.amit.ꝛ dixi superius sed beneficia late interpretari debēt. l.fi.ff.de constitu.princip.ergo ꝛc.quo fundamēto in, hanc sententiam descendere videtur Card.in.c.j.de feu.cog.Contrarium tñ tenuit Bal.ꝛ Alua.in.d.c.j.in pīn.Claudi.in.d.tit. de diffini.ꝛc.in.d.§.quero.ergo in fi.Curt.in.ix.q.j.part.tracta.feud.Jasius loco prealleg.Soci.ꝙsi.clxvj.visis inuestituris col.iij.lib.ij.pro quorum opi.primo monetur Bal.in.d.c. j.in fi.inquit enim stricti iuris esse,qz actionem,que stricti iuris est,parit,idest conditionem ex moribus,nihil etenim magis na
2 turale esse videtur,†q̄ ꝙ vnumquodꝝ sibi simile generet.l.j. §.ius naturale.ff.de iust.ꝛ in.l.nō sunt.ff.de sta.ho.facit.l.quisquis.§.j.C.ad leg.iul.maiest.vbi filius patris similis presumit̄. l.quod si nolit.§.qui mancipia.ff.de edil.edi.facit qz causatum debet sapere naturaz siue cause.§.predictis.in auc.matri ꝛ auie facit quod not.glo.in.l.nullus.C.de decur.lib.x.vbi pater prudens prudentem filium generat, nobilis nobilē.mirabilius qō not.glo.in.l.fi.in verbo consequentia.C.de nat.lib.que vult ꝙ pater spurius filium spurium generet. suadet̄ scdo qz pacta nō
3 †extendunt̄ de persona ad personam,vel de re ad rē.l.si vnus. §.ante omnia.ff.de pact.sed consuetudo est tacita ciuium conuentio,ꝛ pactum,ergo ꝛc.Tertio facit,quoniam in.§.actionū, vbi enumerantur omnes actiones bonefidei, non ponitur illa, que nascitur ex feudo.ꝛ tenendo hanc partem ꝯrijs responderi pōt.Ad primum ex intentione Claudij, quod non valet ꝙse quētia fides in eo exuberat.ergo ꝛc.videmus enīz qō actio ex test̄ō est stricti iuris,vt no.doc.in.d.§.actionū,ꝛ Alex.in.l.fi.ff. de cōdi.ob can.ꝛ tñ in eo magis vī fides obseruāda, q̄ in alijs ꝯctibus bonefidei,cum maior pena imponatur non seruanti fidem q̄ in alijs,vt patet ex auc.hoc amplius.C.de fideicom.dignoscūtur enim ꝯctus bonefidei ex eo ꝙ de bono,ꝛ equo in eis proceditur non autem ratione bonefidei,que inesse dz contractui,quia etiam contractibus stricti iuris inesse debet,vt nota. doc.in.d.§.actionum.Ad secundum rñdetur ex mente einsdē sc3 ꝙ nec ꝙsti tz,est beneficiū ergo est bonefidei, sequeret̄.n. ꝙ actio,que ex donatione oritur, iuxta.l.si quis argentum.§.si quis autez.C.de dona.esset bonefidei,qō est falsum,qz non enumeratur in.d.§.actionum.nec dici possit eam postea inductam esse per.d.l.si quis argentum,nam de ea fit mentio.insti.de dona.§.alie.aduerte tñ qz hec solutio dubia videtur, ex eo qō feuda,vt plurimum solent concedi a principe, quo casu militat.d. l.fi.ff.de consti.prin.ꝙ non sic est in donatione,ꝛ si quispiā aliā opi.fere aduersus omnes tueri velit, Arguat sic,in contractibus bonefidei veniunt vsure a tempore more,secus tamen in cōtractibus stricti iuris,vt nota.in.d.§.actionum.in.l.in bonefidei.ff.de in litem iran.Et tamen in contractu feudi vsure veniunt a tempore more,ꝛ interesse.c.j.§.fi.de nona for.fide.contrarijs respondeas,ꝛ ad primum non valet consequentia,parit actionem stricti iuris,ergo non est bonefidei, non enim cātum semper simile est sue cause ꝛ origini.probo, contractus sunt facti.l.consilio.in fi.ff.de cur.fur.ꝛ tamen obligatio, que ex contractu nascitur.l.ex placito.C.de re.permu.Boc.in rub.insti. de oblig.est iuris,insti.de reb.corpo.ꝛ incor.in pīn.ꝛ de obliga.in pīn.ibi obligatio est iuris vinculum.item contractus emphiteoticus est contractus nominatus,vt firmat Bar.ꝛ Bal. in.l.j.C.de iu.emphi.quos Jas.ibi sequitur nu.lxix.ꝛ tamen ꝓ ducit actionem innominatam.i.conditionem ex lege,quod mirabile ſm Ange.in.§.emphiteosis.in auctent.de non alie.aut permu.rebus.item contractus mutui est nominatus, qui tamē parit actionem sine nomine, idest certi conditionem.l.certi cōditio.vbi docto.ff.si certum peta.facit exemplum naturale,gallina nigra facit oua alba,faciunt que scribunt doc.maxime nouissimi insti.de actio in princ.nume.xxxiiij. Ad secundum dic ꝙ nos non dicimus contractum feudi,ita interpretandum esse, quod extendi debeat ad rem, de qua in contractu dictum non est,quod nec in contractu bonefidei esse reor, sed dicimus eum esse ex bono,ꝛ equo interpretandum,magis q̄ ex rigore. Et ꝙ argumentum non concludat,patet,quoniam eo attento sequeretur,quod nō posset ex causa iuris ciuilis induci actio,que foret bonefidei,cum totum ius ciuile ciuium conuentio dici possit,sicut consuetudo,ꝛ tamen nemo dubitat multas actiones ꝓuenientes ex causis iuris ciuilis esse bonefidei, vt videmus in actione ex stipulatu ad dotem in petitione hereditatis, ꝛ quibusdam alijs,vt patet in.d.§.actionum.cum sequē. Preterea nos non agimus de consuetudine,que late interpretari debeat sed de contractu feudi ex consuetudine introducto. Ad tertiū

rñde, q̄ in. d. §. actionū. nō enumerat, q̄ tūc nō erat talis q̄ tractus in esse deductus, cum vt superius dictum est in. j. q. populo Romano foret incognitus. Non recedas tñ a priori sñia p̄p auctoritatem tantor̄ patrum, qui eam opinionez sequuti fuere, ꝛ argumento de cursu vsurar̄ superius adducto rñde, q̄ lz in b̄ sapiat nām ꝯctus bonefidei, in alijs tñ sapit naturam ꝯctus stricti iuris, sicut videmus in actione ex testō, que est stricti iuris, vt dixi. Et tñ respectu vsurar̄ currentium a tp̄e more sapit nām bonefidei. l. cum res. ꝛ ibi no. Jas. in. ij. not. ff. de leg. j. Aret. in l. ita stipulatus. col. xxiij. ff. de ver. ob. Mod. Hispa. in. d. §. actionum. nume. v. Limita tñ banc opin. ex mente alior̄ in locis alleg. vt non procedat in q̄cessionibus initis cum principe, p̄ singulare dictum Bal. in ti. de pa. q̄stan. §. si quis vero. colū. xx. vbi voluit q̄ omnis ꝯctus initus cum principe sit bonefidei de quo per Jas. in. l. ciuitas. col. iiij. ver. item attende. ff. si cer. pet. q̄ plerīq̄ sequunt̄, de quibus per Mod. hispa. in. d. §. actionū. ij. caue tñ, q̄ illud dictum Bal. non est sine dubitatione, vt per eosdem Mod. ibi, vnde vim non facias sup eo, nō recedas tñ a predicta limitatione ea potissimum ratione, q̄ tunc locum vendicat regula. d. l. fi. ff. de q̄sti. p̄in. que non p̄cedit nisi in beneficijs q̄cessis a principe vt loquit̄. Non esset incongruum ad perfectiorem cognitionem materie diffinire feudum, de quo fit talis recognitio, verum, q̄ hec p̄pria est preludior̄ materia, in quibus late alias disserimus in voce, improbauimusq̄ iustissimis argumentis omnes diffinitiones scribentiz, ne nimiū hūc trac. oneremus me remitto ad dicta scrib. in dictis prelud.

¶ Quid sit feudum, ꝛ hic noua vltra omnes traditur diffinitio. Questio. v.

n **On subticebo** tñ quandaz descriptionem feudi, quam noui ter vltra alios edocebamus. Feudum est benevola q̄cessio rei imobilis, vel equipollentis alicui facta, p̄ ipso, ꝛ descendentibus masculis cuz translatione vtilis dñij sub fidelitate ꝛ exhibitione seruitior̄. que sane diffinitio meo iudicio omni menda carere videtur.

SVMMARIVM

1 An sufficiat vna citatio, sine requisitio pro omnibus.

¶ Intra quantum temporis feudi recognitio fieri debeat. Questio. vj.

q **Vero intra** q̄ctum tp̄s feudi recognitio fieri debeat. ꝛ pro resolutione q̄sidera, q̄ de duplici recognitiōe loq possumus, primo de ea que primo fit, cū feudū acquirit̄. Secō de ea que fit de feudo iam radicato ꝛ quesito. Si de prima que ramus, certe in ea nullum tp̄s a iure prefixum est, ad eam petēdam, vt puta si q̄spiam dñs rem aliquam mihi dare p̄misit vel castrum, nullum tp̄s mihi ad petendum eius feudi inuestituraz a iure statutū est, sed opus est, vt a iure ex tali p̄missione mihi acq̄sito cadā, q̄ō istāte dño tribus vicibus admonitus sim p̄ pares curie, vt fidelitatē prestez, nā si q̄tumax fuero, cado, tex. est in. c. j. §. j. que sit p̄i. cau. be. amit. vbi doc. maxime Alua. col. ij. ver. ex hoc infert glo. ꝛ dicti tres termini debēt hr̄e p̄ singulo dies septem aut decem arbitrio ipsor̄ parium, optime facit tex. in. c. j. de mili. vas. q̄ tu. est. ꝛ no. Bal. ꝛ alij in. d. §. j. sicq̄ hoc loco nō expectat̄ lapsus anni. Si aūt actualiter inuestitus fuisset, vel̄ fidelitatem adhuc nōdum prestitit, ꝛ req̄rit̄ a dño, vt illam prestet, admonitus per pares curie p̄ annū possidebit, quo elapso cadit a iure suo, ꝑm glo. in. d. §. j. Si feudū aūt iam acq̄situm foret, sed tunc ipsum dñs possideret, qui se paratū vasallo restituere offert, dūmodo ei fidelitatē iuret, tunc non ex-
r pectat̄ lapsus anni, sed dicte tres dilationes sufficiūt, ꝑm And. iser. in. d. §. j. †Sed an hoc casu sufficiat vna citatio pro omnibus, prout alias dicitur in. l. nōnunq̄. ff. de iudi. no. in. l. tres denunciationes. C. quo. ꝛ quando iud. Jnno. in. c. consuluit. de re iudi. Bal. in. l. sine pars. C. de dila. Jo. and. in. c. constitutus. de sen. excom. lib. vj. vbi ponit de cōsuetudine Romane curie, que vtitur, quod fit citatio vna pro omnibus, puta statuit dies sex, quorum duos pro primo, duos pro secundo, ꝛ duos pro tertio, ꝛ peremptorio termino, quod sequitur Ange. in. l. quandiu institutus. ff. de acquiren. hered.

SVMMARIVM

1 Verba statuti debent seruari ad vnguem.
2 Excommunicatio excludit a gremio matris ecclesie, ꝛ a custodia, ꝛ gratia Dei.

¶ An vna citatio pro tribus sufficiat. Questio. vij.

1 **An hac difficultate** q̄sidera. An aut a lege pro forma statut̄, q̄ō tres fiant citationes, ꝛ tunc vna p̄ omnibus fieri non pōt, allego tex. cū glo. sup verbo tertio, in cle. j. de vi. ꝛ ho. cle. ꝛ in. c. j. iuncta glo. sup verbo ad tertiam, de mil. vas. qui q̄tu. est. ꝛ ibi no. Bal. ꝛ in. l. non sunt liberi. ff. de sta. ho. in. l. cessante. C. quo. ꝛ q̄ñ iud. Et ideo si statuto caueatur, quod trina interueniat citatio, non vna pro omnibus sufficiet, q̄ forma tradita a statuto censet̄ substantialis ꝑm
x Bal. in. l. comparationes. C. de fi. instru. in. iij. oppo. †Et verba statuti ad vnguem obseruari debent. Bal. in. d. l. cessante. col. fi. ꝛ in. d. c. j. de mil. vas. col. ij. ꝛ in auc. qui semel. colū. iiij. ver. ꝛ ideo statuta terrarū. C. quo. ꝛ q̄ñ iud. Alex. q̄sil. cxxxvij. in causa ꝛ lite. col. iiij. lib. ij. Fely. ꝛ alij in. d. c. consuluit. de of. deleg. Si vero lex non requirat trinam citationem pro forma, tunc aut agit̄ de magno preiudicio, sed tñ raparabili, vt est sñia excōmunicationis, que dicitur acrimonia, q̄ a gremio matris ecclesie eijcit. l. pen. C. de sa. san. eccle. facit quod not. glo. insti.
2 de cap. dimi. §. minor. †ꝛ excludit a custodia ꝛ gratia Dei, ꝑm Jnno. in. c. si quis. de reb. eccle. non alie. quod intellige si iusta est. c. a nobis. el. ij. de senten. excommu. ꝛ dicitur granis pena. l. hi qui sancta. C. de aposta. facit quod not. Barto. in. l. ij. ff. de pub. iudi. dum querit an sit capitalis, ꝛ ideo. d. tex. in. c. corripiantur. xxiij. q. iij. quod in ecclesia nulla maior est pena excōmunicatione, non tamen proprie pena dicitur, sed mulcta, quia per eam non purgatur factum, vt. c. ij. de constit. lib. vj. ꝛ not. Bal. in. l. certa. C. quando prouo. non est nece. de quo vide per Archi. ꝛ Jo. and. in. d. c. ij. lz autem sit magna, est tñ raparabilis, eiq̄ excommunicatus remedium adhibere potest, si vult penitere promittere ꝛ cauere ꝛc. iuxta tradita in. c. ex tenore. ꝛ c. de cetero. ꝛ. c. cum desideres. ꝛ. c. nuper. §. pen. ꝛ fi. ꝛ. c. q̄ñis. de sen. excom. lib. vj. ꝛ tunc vna citatio pro omnibus fieri potest, vt probatur in. c. constitutus. iunc. c. sacro. de sen. excō. lib. vi. Et hec est melior solutio, quam ea quam tradit Jmo. in. d. c. ex tue. in prin. de cle. non resi. dum dicit, q̄ ideo sufficit ad prolationem sententie excommunicationis vna citatio pro omnibus, quoniam ita legi visum est, que sane ratio valde debilis est, melior igitur est superior assignata quam sentit Fely. ꝛ Bec. in. c. q̄suluit. de offi. deleg. Si aūt agitur de graui ꝛ irreparabili pena, vt puta q̄ quis habeatur pro confesso, vel incurrat priuationem iuris sui, tunc si presens citatur, videtur quod vna citatio pro omnibus sufficiat arg. l. cessante preallega. d. l. non nunq̄. ff. de iudi. pro quo optime facit, quod not. Bald. ꝛ Saly. in. l. si ea. in prin. C. qui accus. non po. Ponderanda sunt. n. iura loquentia de hac materia, videlicet auc. qui semel. C. quomo. ꝛ quan. iud. l. proderandum. C. de iudi. ꝛ. d. l. nōnunq̄. facit quod not. Jnno. in. c. ad petitionem. de accus. Bal. in. d. l. si pro ea. ꝛ pulchre in. l. diffamari. C. ō ing. ma. ver. ꝛ nota hāc. ꝛ in auc. iubemus. in fi. ꝛ non videtur tunc congrua ratio reddi posse, quare vna pro omnibus minime sufficiat, cum tunc cessare videantur rationes, ob quas dicitur, quod tres citationes necessarie sunt, q̄ñ absens citatur. est quidem verum, quod glo. in d. clem. i. de vita ꝛ honest. clerico. sentit quod tunc tres citationes necessarie sint, pro qua facit, quoniam tex. preallegati probantes, quod tres citationes requiruntur, loquuntur indistincte sic igit̄ indistincte intelligi debēt, sive presens, sive absens citet̄ arg. l. de precio. ff. de pub. cū vulg. itē cū fiūt tres citationes tunc maior deprehenditur cōtumacia, vt probat optime tex. in auc. iubemus. C. de iudic. sequitur imol. in. d. c. ex tue de cleric. non resid. vbi dicit, quod Stephanus cōtra gl. in. d. cle. j. allegat. d. constitutionē de sententia excom. in. vi. iunct. d. c. sacro vbi dicitur quod ad finem imponendi penam trina citatio requiritur, et tamen vna pro omnibus sufficit. tñ inquit Jmola q̄ illa glo. cōmuniter tenetur, tradit Alex. in. l. contumacia. ff. de re iud. Abb. in c. fi. de vi. ꝛ bon. cleri. Fely. ꝛ alij in. d. c. consuluit. ꝛ ad contrarium respondet, quod loquitur in pena reparabili, videlicet excōicationis, ad cuius prolationem vnica citatio sufficit, ꝑm Jnnocē. in. d. c. sacro. ꝛ in. c. cum sit romana. de

appel.

appel.imo ꝛ sine vlla citatione fieri potest,ꝑm But.in.c.j.de indi.Imo.in.c.nouit.de offi.deleg.nimiꝝ si vna ꝓ omnibus sufficiat.Si ꝙo absens citaꝫ,qñ agiꝫ de graui ꝛ irreparabili ꝓiudicio,tunc tres citationes necessarie sunt, nec vna ꝓ omnibus satis est,vt est tex.iunct.gl.in.d.cle.j.ꝛ in.d.c.j.iunc.glo. in verbo ad tertiam,de mili.vas.qui ꝗtu.est.ꝛ in.d.c.i.§.j.que sit ꝓi.cau.bene.amit.bene facit.l.senatus.§.senatus.ver.qꝺ si tribus.ff.de in.fis.ꝛ voluit Bar.in locis ꝓalle.ꝛ in.l.recepti tia.C.de ꝗsti.pec.ꝓ quo bene facit,qꝺ scribit Jo.an.in addi. Spec.in ti.de cle.non resid.vbi.d.ꝙ si citaꝫ,qui ꝓ ꝗfesso ha beri ꝺz,sibi nõ satisfacit qꝺ vnica citatio ꝓ omnibus fiat, qm̃ per tres citationes publice faciendas,successiue vna post aliã facilius q̃ per vnaz,que fiat ꝓ omnibus, poterit ad citati no titiam puenire,ad hunc enim finem tres citationes fieri inben tur alleg.c.fi.de do.ꝛ ꝗtu.nam ꝗngere poterit,qꝺ amicus ci tati audiet sc̃am aut tertiam,qui primam minime audiuit.al legat,ꝛ l.ij.C.de cust.reo.nam imponenda est freni temperies iudicibus qui seuire volunt,ꝛ cle.j.§.si vero.de so.compe.ꝛ c. causam.§.j.et.ij.de elec.item vt.s.dictum est,maioꝛ citati ꝗtu macia deprehendiꝫ.ꝓ hac parte allego glo.not.in.c.qm̃ fre quenter.§.porro.versꝰ.si vero aliter super verbo sacris canoni bus,vt li.non ꝗest.que vult,qꝺ si quis absens a bñficio admo netur,quod veniat ad faciendum residentiaz,ꝺz trina citatione admoneri,si absens est,qꝺ ibi summe cõmendat Jmo.idem ẽt voluit in simili in materia penali in.c.fi.in prin.de vi.ꝛ ho.cle. ꝛ in.d.c.ex tue.in prin.idẽ ẽt sequntus est in.l.si finita.§.si plu res.ff.de dam.infe.in verbo vltimate,facit optime qꝺ no.An ge.in auc.de hered.ꝛ fal.§.si quis aũt non implens,vbi dicit ꝙ iudex non potest ius mihi quesitum incontinenti tollere nisi bis me admoneat,qꝺ dicit hẽ locum in casu.d.l.si ea.ꝛ in.d.l.dif famari,idem ẽt sequi vꝫ sub dubio tñ in auc.de eccle.tit.§.si qs autem.ex qbus omnibus ꝗcludi potest. Quod aut agiꝫ de par no preiudicio,ꝛ tunc vna ꝓ omnibus citatio fieri possit,aut ꝺ magno ꝛ irreparabili preiudicio,ꝛ tunc non sufficiat eo ꝙ tunc lex velle vꝫ,ꝙ ꝓ forma plures fiant,quod bene no.qz habes hunc articulum plene vltra doc.expeditum. ¶ Secundo casu principali cum queritur de recognitione feudi iaz acquisiti, tũc ꝓp mortem dñi aut vassalli fieri ꝺz recognitio, si etenim domi nus moriaꝫ,eius successori vassallus fidelitatez polliceri ꝺz, seu offerre,ꝛ inuestituram petere,vel si vassallus moriatur,eius suc cessor fidelitatem domino offerre teneꝫ,ꝛ ab eo inuestituram in tra annum,ꝛ diem petere,si priuata persona fuerit, vt in.c.j.in prin.que sit pri.cau.benefi.ami.l.imperialem.§.preterea si qs de probi.feu.alie.per Fede.in.c.j.in prin.de capi.cor.c.fi.de probi.feu.alie.per Lotha.quicquid senserit quedam glo.alle gata per Cald.in qsi.vij.de feu.que sentire vꝫ de anno tñ,con cordat tex.in Longobarda in.l.si cuiuscunq;.de his qui ad pa la.venc.contem.Si autem vassallus miles sit,tunc dictam re cognitionem infra annum ꝛ mensem facere debet.c.j.quo tem po.mil.inuest.pet.deb.aliter cadit a feudo,ꝛ iure suo,vt aper te probatur in dictis iuribus.

SVMMARIVM

1 Jura iuribus debent concordari.

¶ Privilegium anni ꝛ mensis militibus concessum, an hodie sublatum sit. Questio.viij.

c **T hoc est militis** privilegium qꝺ scz ẽt hodie lon gius quaz ceteris fidelibus ꝗcedaꝫ scz annus ꝛ mẽ sis. cui sane privilegio per.d.§.preterea quonis mo do derogatũ minime censeꝫ,arg.l.iij.C.de silent.vbi no.lib.xij. facit qꝺ scribit And.iser.in ꝗstõne ea q̃ ad decus, vbi pulchre Afflict.mod.neap.ꝛ ita ꝗcludit Jac.de bel. Nico.de neapo. Bal.Alua.Prepo.ꝛ alij cõiter scrib.in.d.c.j.quo tẽp.mi.ꝛ in.d.c.j.in prin.que sit pri.cau.bene.amit.Contrarium tamẽ scz ꝙ imo idem in militibus hodie ꝙ in ceteris vassallis sit,te nuit And.iser.in.d.c.j.quo temp.mil.post glo.ibi in verbo ꝛ mensem circa medium,ꝛ in.d.c.j.de capi.cor.quez sequiꝫ Af flic.in.d.c.j.super glo.in verbo ꝛ mẽsem,ꝛ in.d.c.i.que sit pri. cau.benefi.amit.Concludit.n.d.c.j.quo temp.mi.esse correc tũ ꝑ legẽ corradi ꝛ Fede.q fuere post Lotha.autboꝛ.d.c.j, nã nõ apperit ingt Neap.ꝙ spãliter militibus,ꝛ nõ alijs fideli bus esset prefixus annus ꝛ mensis,sentitq; Lotharij tpibus nõ fuisse distõnẽ inter militem,ꝛ alium vassallum, cuz illo iure om nibus vassallis annus ꝛ mensis ꝗcederet, sicq; hodie illud tps restrictũ est,ꝛ ꝓ hac ponderat glo.in.d.verbo ꝛ mensez, que vꝫ residere in hoc in vlti opin.Sed aduerte qm̃ glo.in.d.vlti. opi.loquitur per verbũ forte,imo ꝓrium tz ipsa glo.in.d.c.j.in prin.in verbo diem,que sit pri.cau.be.amit.vbi in finali opin. residet in hoc qꝺ tex.in.d.c.j.quo tem.mil.loquaꝫ in milite,ꝛ glo.se remittit ad notata ibi, vez igiꝫ non est glo.se firmare in hac sñia,preterea decipiꝫ Afflictus,cum presupponit tpe Lo tharij non fuisse statutum annum,ꝛ diem vassallis in recogni tione feudi facienda,hoc enim est ꝗtra tex.in.d.c.fi.de probi. feu.alie.ꝑ Loth.vbi ꝺ anno ꝛ die mẽtio fit,ꝛ tñ lex illa est Lo tharij,nec incõnẽit,ꝙ militibꝰ longius tps q̃ ceteris ꝗcederet, Vetustas enim ipsa plurima eis quam ceteris ꝗcessit priuile gia,vt per Bar.in.l.neq;.in p̃n.ff.de test.mil.cum si.ꝛ cũ text. in.d.c.j.specialiter de milite loquaꝫ,cetera vero iura de vassal lo tm̃ loquanꝫ,admitti põt hec distinctio,vt iurium correctio eui teꝫ,facit.l.j.C.de inof.do.l.precipimus.C.de appel.c.cũ expe diat.de elec.in.vj.euitanda est enim,si iura noua distingui p̃t glo.ꝛ doc.in.l.sciẽdũ.in prin.ff.qui satisf.cog.Bar.in extraua. ad repri.in verbo non obstantibus.†Hoc tñ tps vassalli einsq; successoꝝ fauore introductũ est,merito igiꝫ intra hoc tps inues stituram petere a dño cogi nõ põt,arg.l.sine pars.C.de dila.§. in diem.insti.de ver.ob.l.cum qlz.§.quoties.ff.de ver.ob.l.cuz tps.ff.de reg.iu.sequiꝫ Jser.Alua.ꝛ alij in.d.c.j.circa fi.prin. que sit pri.cau.bene.amit.Aduertendũ est tñ,qꝺ hic terminꝰ anni dieiq; vassallo currit,ad faciẽdũ recognitionẽ heredi dñi qñ ipe heres certus est, si aũt icertus est, vt qz forte hereditas dñi vacet,tũc ei non currit,cũ non sit, cui faciat.l.statim.§.fi.ff. de leg.com.idẽ not.Hosti.de emphiteo.in sum.in ti.de loc.§. pen.ver.qd si hereditate iacẽte,ꝛ Spec.eo.ti.ver.xix.facit.l. in lege.ff.de ꝙben.emp.l.duo sunt titij.ff.de testa.imo ꝛ si qs se heredez esse pretenderet,nisi liquido hoc probet,non teneꝫ vas sallus ipsam recognitionem facere.l.si quis inficiatus.ff.depo. ꝛ quod ibi not.Bar.ꝛ in.l.quod te.in fi.ff.si cer.pet.

¶ Annus,mensis,hebdomada,ꝛ dies emergens qui sint. Questio.ix.

b **Jc autem** annus est emergens. Annus ꝙo,mẽsis,hebdomada,ꝛ dies emergens põt qñcunq; incipere.l.de diuisione, vbi Alex.col.j.ꝛ alij.ff.so.mat.ꝛ vocanꝫ artificiales.i. rõne artis inuẽti.l.ij.§.j.ff.de ver.sig.l.more.ff.de fer.

¶ Annus in iure quot modis accipiaꝫ,ẽt ꝛ dies. Questio.x.

a **Anus autem** in iure dupliciter capiꝫ de quo vide ꝑ Bar.in l.cũ heres.§.stichus.ff.de sta.lib.in.l.j.§.annũ.ff.de iti.actu.prima.in.l.libelloꝝ.ff.de accu.Jmo.in.l.di uortio.in glo.sup verbo menses.ff.sol.mat.Bal.in.c.plerũq;. in fi.extra de rescrip.pulchre per Archi.in.c.si pp de rescri. lib.vj.Quot autem modis dies dicaꝫ,ponit idez Bal.in.c.fi. extra de treug.ꝛ pa.ꝛ in.c.ego enim extra de iureiur. Annus autem hic emergens est.ccclxv.dierum, vt.d.§.stichus. dies autem.xxiiij.horarum,vt not.in.d.l.j.ꝛ in.d.l.more.

SVMMARIVM

1 Tempus mensis an computetur de momento ad momentum.

¶ Mensis in dubio quot dies hẽre intelligaꝫ. Questio.xj.

m **Ensis autem** quot dierum intelligaꝫ. Allegantur cõiter due glo.vna Jo.an.in.c.si pp.de rescript.lib.vi.Alia in.c.q̃ sit periculosum.de elec.in.vi.q̃ volũt,qꝺ mẽ sis intelligaꝫ diez tot eẽ,quot mẽsis hz,in quo pncipiũ hz men sis emergẽs,vt si die.vi.Februarij,q dies.xxviij.hz nisi bisexti tpe quo tũc hz.xxix.l.cũ bisextus.ff.de ꝙ.sig.icipit mẽsis emer gẽs,finieꝫ die sexta Martij.ꝛ hãc opi.sequunꝫ cõiter doc.no stri.Bar.in.d.l.cũ bisextus.in.l.ij.C.de tẽp.app.ꝛ ibi Ange. Bal.ꝛ Alex.i.l.ꝺ diuisione.ff.so.ma.ꝛ ibi Alex.ꝺt ꝙ hẽ cõis opi.Bal.i.l.j.C.ꝺ tẽp.ap.in.l.j.ff.si qs cau.Hosti.Joã.and.ꝛ alij in.c.licet.de sup.neg.prela.Alex.in.l.fi.in princ.col.pen.

C. de in. delib. ⁊ in q̃s. xlij. in causa ⁊ lite lib. iij. Ang. in. d. l. fi. in pn̄. Bec. in. l. vbi lex. ff. de reg. iu. Bal. tñ in. l. eos. §. sinau tem. C. de appel. latius attingit, ⁊ dicit. Quod aut mensis expr̄i mit̄ per nomen proprium puta mensis Januarij, Februarij, vel Aprilis, ⁊ tunc hz tot dies, quot hz ipse mensis nominatus. aut mensis expr̄imit̄ per nomen appellatiuum, ⁊ tunc si agimus de euitando penam, vel eam minuendo, puta iudex ponit aliquem ad q̃finia per vnum mensem, intelligit̄ de. xxviij. diebus. Si vero agimus de extensione fauoris, vt puta Pontifex q̃cedit vni ecclesie indulgentiam per vnū mensem, intelligit̄ de. xxx. ⁊ vno diebus, q̃ fauor ampliari dz, pro quo benefacit, lz ipse non alle get. d. l. ij. C. de temp. ap. Si vero non agimus nec de odio, nec de fauore, exemplum q̃ iudex statuit, q̃ quis intra mensem cō pareat, tunc assumit̄ media via, q̃m intelligit̄ de. xxx. diebus p tex. in. l. fi. §. fi. C. de in. delib. idē sequit̄ Bal. in auc. q̃ semel. cir ca fi. ver. in glo. fi. C. quo. ⁊ q̃n iud. in. c. j. in pn̄. quo temp. mi li. vbi cōprobat glo. in. d. l. fi. §. sinaũt dubius sup verbo sexagi ta. C. de in. delib. ⁊ q̃ in dubio intelligat̄ de. xxx. sequit̄ Ant. ō but. in. d. c. lz. vbi plura iura allegat, ⁊ dicit Barsias in. d. c. q̃s sit. q̃ consuetudo hz, q̃ cuz mensis proferet̄ ab homine, in dubio intelligit̄ de. xxx. diebus. que consuetudo obseruanda est. l. cū de lanionis. §. asinaz. ff. de fun. instru. Et quod intelligat̄ mensis in dubio de. xxx. diebus. tz Alex. ⁊ Are. per illum tex. in. l. iubemus. C. de iudi. Signo. de homo. in consi. xxxviij. plenius disti guit, dicitq̃ q̃ aut mensis proferet̄ a lege, aut ab homine. Primo casu aut cum ministerio hominis, vel iudicis, ⁊ tūc si determinatum est, quot dies habeat, stat̄ illi determinationi, aut non est determinatum, ⁊ tunc recurrit̄ ad arbitrium iudicis. l. j. cuz si. ff. de in. delib. ⁊ auc. iubemus. C. de iud. ⁊ d. auc. q̃ semel. aut sine iudicis ministerio, ⁊ tunc si lex hoc declarat, stat̄ illi deter minationi, siue dicat, q̃ habeat. xxxj. diem, vt. d. l. ij. ⁊ l. cū an terioribus. C. de tem. ap. siue. xxx. vt. d. l. fi. §. sinaũt. C. de in. de lib. ⁊ l. mariti. §. sex iunctis his que leguntur in. l. iij. in pn̄. in ver bo extraneis. ff. de adul. Si vero per legem non specificet̄ nu merus dier̄ prout est in. d. l. fi. §. cum igit̄. C. de in. delib. ⁊ in. l. quinquaginta. ff. de excu. tu. in. l. j. C. de distr. pig. in. l. pen. C. de fideicom. in. l. si vēditor. ff. de edi. edic. ⁊ tunc recurrendū est ad interpretationem iurisconsulti de qua in. d. l. vbi lex. de reg. iu. nec hoc casu recurrendum est ad arbitriū iudicis per. d. l. j. ff. ō iu. delib. q̃n illud procedit, q̃n tps omni dispōne est indetermi natum, nec per aliquam legem determinat̄, sed vbi per aliam le gem determinatur, non hz locum. d. l. j. ⁊ ita intelligit. l. in me tallum. ff. de pen. l. si rez. §. fi. ff. de euic. ⁊ q̃ no. in. l. de precio. ff. de publi. Si vero nomen mensis ab homine proferat̄, ⁊ tunc si in testamentis, tunc mensis accipi dz in illo numero dieruz, per quem magis vltima voluntas q̃seruat̄, ⁊ ampliat̄. l. in testamen tis. ff. de reg. iu. Aut in q̃ctibus, ⁊ tūc si aliqualiter q̃stat de mē te q̃hentium, illa attendit̄. l. qui hoc anno. ⁊ l. eum qui. ff. de ver bo. ob. ⁊ l. semp. ff. de reg. iu. si non apparet de ea, ⁊ tūc aut no men mēsis adijcit̄ rei principaliter in oblone deducte, aut alijs accessorijs, siue circunstantijs, primo casu capit̄ in illo numero dier̄, per quem minus sit in oblone. l. si ita. l. qui ante. l. euz qui. §. qui ita. ff. ō ver. ob. Scōo casu accipi dz in illo numero dier̄, qui magis nocet pferenti. l. stipulatio. §. in stipone. ⁊ l. qcqd. ff. de ver. ob. l. veteribus. ff. de pac. ⁊ q̃ no. in. l. semp. ff. de reg. iu. Bec. in. d. l. vbi lex distinguit. Ō aut principiū mēsis designa tur, q̃ dī a pñti die vsq̃ ad mēsem ⁊c. Et tūc attendit̄ numerus dier̄ mēsis, in quo fit talis designatio, vt loquit̄ cōis opi. Aut absolute fit mentio de mense, ⁊ tūc intelligit̄ de mense. xxx. die rum iuxta ea, que tradit Bal. in. d. l. eos. §. sinaũt. circa fi. C. ō appel. ⁊ idem Prepo. in. d. c. j. in pn̄. in primis ver. quo tēp. mil. inuest. per. deb. Ego putarem q̃ in dubio sine a lege, siue ab homine, siue in q̃ctu, siue in vltima voluntate proferat, inde terminate nomē mēsis, q̃ intelligat̄ de. xij. parte anni per text. in. d. c. lz. vbi duo semestria faciunt annum, similiter duo mens es faciunt sextam partem anni, ⁊ hoc voluit Pau. de leaz. in c. nulla. de q̃cess. preb. q̃d sequit̄ Domi. de. s. Semi. in. d. c. q̃s sit. in glo. in verbo mensem, ⁊ sequit̄ Alex. consi. cxiij. in fi. lib. v. ⁊ sic cum annus q̃stituat̄ per numerum. xij. mensium, de quo per glo. in cle. j. que incipit licet calendas de reliq. ⁊ vene. san. debemus tempus totius anni quod est. cccl xv. dierum, ⁊ tem pore bisexti. cccl xvj. vt dixi, diuidere in duodeciz partes, ⁊ que libet duodecima pars faciet vnum mensem, diuidendo autem dies. cccl xvj. in duodecim partibus, quelibet duodecima pars est triginta dies cum dimidio, ⁊ sic quilibet mensis erit tempo rebisexti. xxx. dierum cum dimidio. Alio vero tempore pau lominus, vcz horis duabus, istud colligit̄ ex mēte intrinseca. d l. vbi lex. ff. de reg. iu. cum dicit, q̃ duo menses q̃tinent. lxj. diez ⁊ sic quilibet hz. xxx. dies cum dimidio, ⁊ sic ille tex. cum miste rio loquitur de. lxj. die, q̃uis Philip. deci. ibi in fi dixerit il lum diem additum esse ex humanitate, quod est falsum per pre dicta, q̃ nunq̃ obliuiscaris. † Hoc autem tps computatur de momento ad momentum iuxta tradita in. l. iij. §. minorem. ff. de mino. in auc. bodie. C. de appel. per Jo. and. in. c. sup eo. extra eo. ti. ⁊ i rub. ex̄ de diuer. pscri. Affli. i. c. fi. col. pe. quo tē. mi.

SVMMARIVM

Fidelitas patris non facit fidelem filium, nec filius astringitur iugo fidelitatis per iuramentum patris.

C Qua ratione prodit̄ sit, vt recognitio feudi fiat heredi dñi ⁊ per heredem vassalli. Questio. xij.

Vero qua ratione iure pditum sit, q̃ dicta re cognitio fiat heredi dñi, ⁊ per heredem vassalli, dic q̃ colligit̄ per. c. lōginquitate, ⁊ seq. ⁊ c. sup. xij. q. ij. ⁊ l. plures apochis. in pn̄. C. de fi. instru. ne longinqtate tēporis obscuretur, ⁊ dubium reddatur ius dñi, dixit ēt Bal. in. l. pen. in fi. C. vt in pos. leg. q̃ ideo iurat heres, q̃ nouus heres est, noui mozes, ⁊ noua anima, ⁊ dicit preterea Bald. in. c. j. in pn̄. de q̃s. resti. feu. q̃ ista recognitio est quidam ordo, qui dz obseruari pro q̃seruatione iuris quesiti, cum enim sepius he re cognitiones fiunt, fortius magisq̃ obuiat̄ dubijs, que oriri pos sent, aut vetustate, aut mutatione successorum, facit. l. male agi tur. C. de prescrip. xxx. anno. l. si q̃s q̃ductionis. C. loca. in argu. ⁊ ēt ne heres vassalli succedens alteri allegare possit ignoran tiam, q̃ nesciebat rem esse feudalem, ⁊ q̃r preseriberet ō do minum, q̃ facere non poterit, si dictam recognitionem fecerit, ⁊ sic dicta recognitio, ob quam feuda conseruant̄, dī q̃cernere bonum publicum arg. l. impialem. in pn̄. de phi. feu. alie. per Fede. sepe etenim q̃tingit, q̃ longissimo tpe vassallus seruitu tem non prestat dño, q̃ forte nō requisitus, vel q̃ non affuit ca sus dño in quo prestari ei debet et seruitus, ⁊ sic posset se vassal lus in libertatem pronocare, q̃ facere haud poterit, si dictam recognitionem fecerit, dato q̃ staret mille annis non exhiben do aliquod obsequium dño. Hinc colligi pōt rō, quare emphi teota non faciat heredi dñi dictā recognitionē, q̃ singulo anno dño aliquid prestat, in signum quod recognoscit se tenere a dño rem in emphiteosim, sicq̃ dicta recognitio minime est necessa ria. Fit ēt dicta recognitio pe successorem vassalli, vt pp piuriū q̃ incidit, si per eū iurata non obseruat, inducat̄ ad obseruan dum q̃tenta in capitulis fidelitatis, nā ex iuro per eius anteces sorem prestito non incideret in periurium, † iuxta not. p Inno. in. c. veritatis. extra ō iureiur. ⁊ in terminis no. Bal. in. l. liber ti. col. pen. C. de ope. lib. ⁊ in proe lib. feud. ⁊ ideo notab. dixit Bal. in. l. j. C. de patri. qui fi. distra. per illū tex. q̃ fidelitas pa tris filiū fidelem non facit, nec per iuramentum fidelitatis pa tris, filius astringit̄ iugo fidelitatis, nec per iur̄m pr̄is filius fit homo alicuius, nisi filius rē possideret, cuius rōne fidelitas de bet̄ vel homagiū, ⁊ iō dicit, q̃ statutū est in feudis, q̃ nouus he res nouā fidelitatē faciat, alias feudū amittit̄, ⁊ ad hoc statuit̄ annus ⁊ dies, ⁊ idem ibi Saly. sequitur, circa q̃ vide etiā An ge. ⁊ Jmo. in. l. i. §. si heres. ff. ad treb. Bici pōt ēt, q̃ recogni tio fiat heredi ipsius dñi, q̃ personaliter ipsi domino iurat tā tum fidelitas, merito cum persona ipsius domini extinguitur, vt not. in. c. mandata super verbo te extra de presump. dixi in ferius in forma fidelitatis in verbo tibi, varias etiam rationes ob quas fiant huiuscemodi renouationes, reassumpsit Bal. in auc. si quas ruinas. C. de sa. san. eccle

C Quare statutum sit, quod fidelis non recognoscens feudum cadat. Questio. xiij.

Ua autem ratione introductū sit, quod fide lis talem recognitionez non faciens a feudo cadat, doctores communiter hanc rationē assignant, quo niam petitio inuestiture est quidam census deuotionis, recogni tionis ⁊ obedientie qui domino prestari dz, alioquin si non pre stetur res incidit in commissuz, q̃ census reuerētialis ⁊ profes sio

sio censualis omissa est, verba sunt formalia Bal. in l. j. colũ. j. ver. iiij. quero. ff. de reꝝ diuisio. quẽ refert ꝛ sequit Alua. in c. j. col. j. que sit. j. cã bene. amit. vbi alleg. rex. in c. j. de phi. feu. alie. per Loth. idẽ Alua. in ẽsi. v. posito in fine sue lecture. Soci. ẽsi. lxvj. col. viij. in prin. vol. iij. Papien. in suo trac. feu. in. xxiij. cã prinationis feudi col. j. in. iiij. par. Jac. de. s. Georg. in sua inuest. versi. dictiq; vassalli promiserũt recognoscere, dz igi tur talis recognitio, ꝛ petit io inuestiture in tempore fieri, alioquin quasi fidelis tacite recusare videatur fidelitatem facere, feudo prinari poterit, nec dominus amplius inuestire cogẽdus erit, vt Bal. optime tradit in. c. nulla vbi Aluar. colum. ij. per quos fiat inuestitura.

SVMMARIVM

1 Vassallus equiparari videtur liberto.

¶ Qua ratione limitatum sit tempus anni, ꝛ diei, in recognitio ne facienda. Questio. xiiij.

q Vero qua ratione precise limitatũ sit tps anni, ꝛ diei in tali recognitione faciẽda, q dam dixere quos refert Spe. in tit. de feudis. §. qm̃ ꝛ. xxvij. qđ sicut duplex est bonoꝝ pos. edictalis. s. ꝛ decretalis, vt. l. j. §. decretalis. ff. de succes. edicto. ita si duplex successio feudi. s. edictalis, qua quis in feu. succedit, ꝛ decretalis qua dz intra certũ tps dñm agnoscere ꝛ fidelitatẽ facere, ꝛ quẽadmodũ decretalis bo. pos. nihil sine edictali opaꝛ, ꝛ edictalis anno finiꝛ. l. emãcipata. C. q admit. ad bo. pos. ita in simili statutũ fuit tps anni ꝛ diei sed vt recte animaduertit Jas. in prelu. feu. circa fi. ver. xvj. diuisio. hec sane similitudo est multũ a remotis ꝛ iõ Aluar. in. d. c. j. in prin. col. vbi ẽt Prepos. col. ij. ver. sed ego puto. que sit pri. cã bene. amit. ꝯcludũt ꝯgruã rõnẽ assignari non posse, sed eã solã esse rõnẽ qꝛ sic legũ ꝛ ꝯsuetudinũ feudaliũ latoribus visum est gl. in. l. j. §. puerilia. ff. de postu. in. c. j. in gl. nij. ꝛ ibi Bal. in fi. lecture, si de inuest. inter do. ꝛ vas. lis oriaꝛ. Ang. in. l. justicia. ff. de justi. ꝛ iur. cogita si dici possit,
2 † qđ ex quo vassallus cõparari vꝫ liberto glo. in. c. j. i verbo re verentia de milit. vassal. qui ꝯtu. est, Bal. in. l. liberti. col. pe. ver. ite not. C. de ope. lib. merito sicut ꝯstitutũ est in liberto ecclesie, qđ mortuo prelato ecclesie teneatur libertus eiusq; liberi illius successori professionẽ sue ordinationis intra annũ a morte prelati manifestare, ac renouare. d. c. longinquitate cum. c. seq. xij. q. ij. ita similiter decretum videatur in vassallo, vt recognitionem domino dicto tempore faciat.

SVMMARIVM

2 Quid agendum sit, quando vassallus cecidit circa feudum.

¶ An dominus inuito vassallo minuere possit tempus anni ꝛ diei. Questio. xv.

q Vero an dñs minuere ꝛ coarctare possit tps peremptorie inuestiture. s. anni, ꝛ diei. And. de iser. Aluar. Prepo. ꝛ alij in. d. c. j. quo tẽp. mi. ꝯcludũt, qđ solus dñs hoc tps legale coarctare non possit, qm̃ nec index ipse hoc posset. l. iiij. §. si quis ꝯdẽnatus. ff. de re iud. in auc. hodie. C. de tẽpo. appel. in. l. superuacuã. C. de tẽp. in integ. resti. c. cũ sit Roma. extra de appel. vbi doc. not. in. l. ij. ff. de re iud. d. Georg. natta. in repe. cle. sepe col. xxx. de verb. sig. facit pulchre qđ not. gl. in. c. i. in verbo ad tertiã vocationẽ de milit. vas. q cont. est. ꝛ in cle. i. in verbo termino de vit. ꝛ bone. cleri. qđ no. Bal. in. l. de die ꝛ in. l. fi. §. sed hec qdez. C. de iur. deli. facit tex. in. l. qui hoc anno in. l. eũ qui calendas. §. quoties. ff. de ver. ob. §. in die insti. eo. cũ consensu tñ vassalli cuius fauore illud tps introductũ est vtiq; hoc facere posset. l. si qs in ꝯscribẽdo. C. de pac. pactũ. n. vassalli, ꝛ dñi derogare põt nature feudi. c. j. de duob. fratri. de nouo bene. inuest. ꝛ hoc casu si vassallus prefixo termino per promissionẽ nõ cõparuerit, amittet feudũ, si ad hoc expresse se obligauerit feudũ perdere nisi intra tempus quẽtũ recognouerit, obseruanda est. n. quen-
2 tio ꝛ pactũ facit. l. ij. in fi. ff. q satis. cog. † ꝛ hmõi obligatio si fieret apud acta iudicis cõpetẽtis nõ esset opus, qđ aliũ fieret nisi executio obligationis arg. not. per gl. ij. q. i. §. qđ añt in. l. acta ff. de re iud. facit tex. incta gl. in. l. generaliter. C. de epis. ꝛ cle. ꝛ Alex. in. l. eũ pro quo. ff. de in ius voc. Sed si fieret extra iudicium, tũc via ordinaria agẽdũ esset arg. l. si pacto. C. de pac. nisi vassallus dedisset licẽtiã, qđ auctoritate propria feudũ acciperet. p. l. iij. vbi Barto. C. de pigno. vt dicit Jser. ꝛ alij in. d. c. j. ꝛ Jac. de san. Georg. in trac. feud. in verb. qui quidẽ inuestiti pstiterunt iuramentum fidelitatis col. viij.

SVMMARIVM

1 Tempus instantie cause non potest prorogari.

¶ Utrum prorogari possit illud tempus. Questio. xvj.

v Trum añt prorogari possit hoc tempus per ipsuꝫ dñm ꝛ vassallũ. Bal. in. d. c. j. col. ij. quo tẽp. mil. sentire vꝫ qđ nõ per. l. epistola. §. fi. ff. de pac. l. quero. §. inter locatorẽ. ff. loca. Sicut si militer dz de tẽpore instantie, vt not. per glo. ꝛ doc. in. l. properandũ in prin. C. de iudi. † Tu vero concludas imo posse tale tẽ
1 pus per ipsum directum dñm prorogari, qm̃ si dñs mortã ob qꝫ vassallus cecidit pp nõ factã petitionẽz in tpe, remittere potest multo magis prorogare poterit, cũ remissio more ꝛ illius temporis prorogatio ad eundem tendant effectum, ꝛ sequitur Abo der. neap. in. d. c. j. col. vj. quo tempo. mil.

SVMMARIVM

1 Que sit differentia in contumace tempore legalis ꝛ conuenti.

¶ An si voluntate vassalli diminutum sit hoc tempus si in tempore conuento vassallus recognitionem non fecerit, cadat. Questio. xvij.

p One quod voluntate vassalli diminutũ sit hoc tempus a dño qui forte tres menses statuit ad inuestiturã petendam, nec expresse actuꝫ est, quod feudo prinetur, si intra tale tempus cõuẽtũ nõ petierit. An sicut vassallus non petens inuestiturã intra tẽpus legale anni ꝛ diei prinari põt ita ẽt qui in tempore conuento nõ petijt. And. iser. tangit hanc difficultatẽ in. d. ca. j. quo temp. mil. ꝛ vꝫ dicendum, qđ cadat, qꝛ hoc tempus conuentum subrogatur loco tẽporis legalis, ꝛ subrogatum debet sapere naturaꝫ eius cui subrogatur. l. si eum. §. qui iniuriarum. ff. si quis cautio. c. ecclesia extra vt lite pend. suadetur qꝛ sicut in cõpromisso illud tacite venit, quod vult lex scripta. l. si cui. ff. de seruitu. ita in hac diminutione tẽporis legalis facta ex consensu partium venire tacite videꝛ, qđ in legali tpe inest. Cõtrarium tamen determinat Jser. quẽ posteriores sequunꝫ, quod imo ex hac mora sine contumacia, nõ debeat vassallus feudum perdere, quia que in tpe legali locũ obtinent, non locum vendicant in tẽpore conuento, vt probatur in. l. contumacia. ff. de re iud. vbi si quispiam precepto iudicis nõ obtẽperauerit, nõ prinatur re ipsa, nisi lex ipsa expresse hoc dixerit, sed si quis preceptum legis non obseruauerit, ipso iure re ipsa prinatur. Qua autem pena afficiatur hic non petens inuestituram in tempore conuento, ex mente And. iser. ꝛ ceteroꝝ ꝛ maxime nouissimorum est dicendum, qđ dñs in possessionem feudi mittetur, demũ feudũ estimabitur
1 ꝛ si vassallus feudũ recuperare maluerit, vtiq; soluta feudi estimatione poterit. † estq; igitur differentia talis in ꝯtumace temporis legalis ꝛ conuenti, quoniam hoc reuocabiliter feudum amittit, ille aut irreuocabiliter.

SVMMARIVM

1 A pari procedunt non facere ꝛ tempore incongruo facere.
2 Socius nõ tenẽ aperire hostiũ domus socio veniẽte de nocte.
3 Non est periurus q iurauit soluere intra certũ tempus, si vult soluere vltima nocte.
4 Contractus potest fieri de nocte.

¶ Quo loco ꝛ tpe renouatio inuestiture peti debeat. Qõ. xvij.

q Vero quo tpe ꝛ loco renouatio inuestiture peti debeat, scribentes cõiter i. d. c. i. quo temp. mil. in. d. c. i. que sit. j. cã bene. amit. ꝯcludũt ꝯgruo loco ꝛ tpe inuestiturã petendã esse ar. l. si solu-

turus.ff.de solu. dicit qđ not. gl. in. c. cupientes. §. qđ si per vigin ti in verbo ꝓposita de elec. lib. vj. ⁊ ideo si tpe prandij, vel no- ctis voluerit investituꝛã petere, nõ erit audiẽdus. faciunt not. p
1 glo. ⁊ Bar. i. l. moꝛe. ff. đ feriꝭ. suadet, ꝺnã a pari ꝓcedere vñr nõ facere actũ vel incõgruo tpe facere, argu. l. si putatoꝛ. ff. ad. l. aql. l. si rẽ. §. fi. ff. de evic. ⁊ idõ dicit pulchꝛe floꝛ. i. d. l. si putatoꝛ. q asinarij, ⁊ muliones q nõ denũciãt hoibꝰ, q asinus vel mulus ꝑcutiat, nisi cũ animal ꝑcutit, sicq periculũ euitari nõ ꝑt veniũt qdẽnãdi ꝑ illũ tex. facit qđ qsuluit Alex. imol. qsi. ciij. volu. i. col. v. vbi tenuit, qđ socius nõ tenet aperire hostiũ dareq accef
2 sꝰ socio veniẽti de nocte, suspectus. n. est, ꝺ qui nocturno tpe i- cedit, cũ illo tpe nemo ꝑficisci ꝑ vias soleat. l. b edicto §. labeo. ff. de his q deie. vel effud. facit tex. in. c. consuluit extra de offi. deleg. faciũt q̃ scribunt ꝑ Jas. in. l. nõ solũ §. moꝛe col. xxiiij. nu. xliij. ff. de ope. no. nun. Accedat ẽt qm̃ ꝑ diẽ significat tps gꝛe Da. ad Ro. c. xiij. dũ. d. noꝛ ꝑcessit, dies aũt appꝛopinquat, sed qui perit investituꝛã ꝓp moꝛtẽ defuncti, gꝛaꝫ ⁊ nõ iustitiã po stulat, qm̃ firmatio investiture gꝛa est, qđ pꝫ ꝑm affli. qꝛ posset dñs aliũ investire eo ẽt invito ⁊ ꝺicẽte q succedere deberet, ⁊ vꝫ ipsa investitura, qꝛ est ꝓctus ꝑ se, vt. d. Jser. in. c. i. q suc. te- nea. Jgit̃ qfirmatio investiture de nocte fieri nõ ꝺꝫ. similiter si vassallus investituꝛã petere vellet extra regnũ dñi nõ excusaret̃ cũ potuisset petere in regno vel dño arg. d. l. si soluturus. itez si investituꝛã petere vellet in loco nõ tuto dño, nno esset audiem dus, arg. l. vsuras. C. de soln. cꝫ singula. dicit Ro. qsi. lxxi. Se- nẽsis ⁊ in qsi. cclv. col. vij. faciunt que scribit Fely. in. c. acce- dẽs. el. ij. col. ij. vt lit. nõ qte. putaꝛẽ tñ ego q si vltia die noctis anni ⁊ diei cõpareret vassallus coꝛã dño petẽs investituꝛam, q
3 ꝰ nollet dñs illũ audire qđ tñ excusaret̃ a pena caducitatis qꝛ illud totũ tps anni ⁊ diei est vassalli, ergo si vltima pars occur- rit de nocte, poterit illo tpe investituꝛã petere, ꝑ ea q̃ tradit Sa li. in. l. nõ minoꝛẽ. C. de transact. q dicit q si debitoꝛ inrasset sol- uere in termino, ꝺ ⁊ offert vltima nocte q excusaret̃ a ꝑiurio ea rõne, qnã statiz dixi. q sentire vr̃ Bal. in. c. ego. n. ⁊ ibi Fely. col. j. extra de iureiur. nõ obst. tex. in. l. ij. §. si qs. ff. si qs cau. in. c. cũ in veteri đ electio. d. c. qsuluit de of. dele. vbi imputat̃ illi, q se nimiũ ad tps incõgruũ arctauit, nã illa iura declarant̃, vbi qnis arctauit se ad tps, in quo actũ expedire nõ põt, niſi felici duplomate vtat̃, vt declarat glo. in. c. cupientes. §. ceteꝝ in ver bo dies de elect. in. vj. ꝑ Alex. ⁊ posterio. in. d. §. si qs, sed hic fidelis nõ se arctauit ad tps incõgruũ, in quo talis investitura fie ri nõ possit qm̃ imo põt, nã hec investitura est ꝓctus, vt superi⁹ dixi q de nocte celebꝛari põt. l. nõ minoꝛẽ. C. de trãs. Jas. in. d. §.
4 moꝛte. ꝑsertiz ꝺ qꝛ nõ tractat̃ đ aliquo interesse dñi qcqd somnia- uerint Moder. neap. ī rub. quo tem. mil. nec ob. qđ ꝑ diẽ signi ficet̃ tps gꝛe, qm̃ apostolus de alio genere gꝛe loqꝛ. ꝓterea con firmatio investiture q nõ est gꝛa, qꝛ ẽt ab invito dño fieri ꝺꝫ. l. j. §. permittit̃, vbi gl. ff. de aqua quo. ⁊ esti. Alua. in. l. iperialẽ in ꝓin. ℣. qꝛo subsequẽter de ꝓbi. fe. al. ꝑ Fed. Fulg. qsi. ccxviij. circa fi. ergo nõ est gꝛa, ⁊ tenigi superius nõ ob. qđ dñs aliũ in- nestire possit, qꝛ illa investitura nihil ei qui succedere ꝺꝫ, nocet. d. c. i. ⁊ ibi doc. q succes. tene. fortius excusaret̃ vassallus, vbi ex necessitate id faceret arg. l. i. ff. de offi. eius cui mand. est iurisd. cũ simi. vel si culpa ipsius domini boc contigisset arg. l. iure ci- ui. ff. de condi. ⁊ demon.

SVMMARIVM

1 Licet que sunt voluntarie iurisdi. possunt exerceri extra territo rium, secus tamen est in alijs.
2 Jurisdictio non potest esse sine territoꝛio.
3 Investitura potest fieri per procura. ad boc mandatuꝫ habẽtẽ.

¶ Utrum renouatio investiture facta a principe extra territo- rium suum valeat. Questio. xix.

1 Arta ꝓmissa q̃ro si dñs extra territoꝛiuꝫ sit, puta nr̃ Marchio mõtisser. ꝑfectus ẽ Romã ad visendũ Pãpam. moꝛit̃ vassallus aliqs in Marchionatu, succesꝛ defuncti denũciat moꝛtẽ fi delis Marchioni existẽti extra territoꝛiũ, an valeat talis denũ ciatio ⁊ qfirmatio investi. facta ab ipso Marchione extra ter- ritoꝛiũ. Mod. nea. in rub. quo tẽp. mi. ℣. venio ad. ij. q. arguũt ꝓ vtraq ꝑte, tãdẽ qcludũt valere talez qfirmationẽ. Monent̃
1 ꝺ qꝛ huiusce modi actus est volũtarie iurisdictionis que ex̃ terri toꝛiũ exerceri potest. l. ij. ff. de offi. ꝑcõ. l. emãcipari. §. i. ff. đ ado. glo. in. l. fi. vbi doc. maxime Jas. in. i. fal. ff. đ iurisd. om. iud. ⁊ iõ nõ ob. tex. in cle. i. de fo. cõpe. ⁊ d. l. fi. qm̃ loquunt̃ in qtentiosa iurisdictione, Fed. aduerte qm̃ hic actus vr̃ qtẽtiose iurisdictio nis, exercet̃. n. ab inito dño, q alias si ñ faceret p̃inari posset feu di ꝓprietate, vt dicemus inferius. q. xxx. ⁊ ẽt in invitũ vassallus q si nõ ꝑstet fidelitatẽ ⁊ qfirmationẽ investi. intra annũ ⁊ diẽ ac cipiat, feu. amit. d. l. iperiales. §. ꝓterea si qs de phi. fe. al. ꝑ Fe de. cũ si. facit qđ no. gl. in. d. l. ij. in ℣bo qtẽtiosaꝫ. ff. de of. ꝓcõ. Bar. ⁊ alij. in. l. iperiũ i fi. ff. đ iur. om. in. ꝓterea qcesso q sit iu- risdictionis volũtarie, tñ ex̃ territo. exerceri nõ ꝺꝫ, vt ꝑꝫ i ltima tione, q̃ tñ est volũtarie iurisdictio. Ant. de but. i. c. ꝑ venerabi lẽ. col. iiij. ⁊ ibi Abb. col. ij. ex̃ q fil. sint leg. Signo. qsi. cxxxi. fcñ sic se bꝫ. col. i. Bec. qsi. cl. ⁊ qsi. ccvij. ⁊ tñ q bꝫ ptãtẽ legi- timãdi ab Imperatoꝛe, nõ põt in terris ecclesie ltimare vt no. Bal. in. l. i. C. de iur. aur. annul. Petr. de anccba. qsi. cccxxj. Alex. qsi. lxvij. col. fi. li. i. vbi dicit banc esse cõem, ⁊ dixi alias latissime in. d. c. ꝑ venerabilẽ. tu aũt qcludas talẽ qfirmationẽ ⁊ denũciationẽ valere qm̃ hic actus nullã cãe cognitionẽ req- rit, vt dñt doc. in. c. j. in ꝓin. ꝑ quos fiat inue. ⁊ vbicunq actus absq cãe cognitione expediri põt, ẽt extra territo. fieri põt, no. gl. ⁊ oẽs in. c. nouit. extra de of. dele. Jas. in. d. l. fi. in. xvij. q. li- mitatione vbi ẽt poster. ff. de iur. omn. iud. itẽ iurisdictio dñi in vassallo nõ coberet territoꝛio, ꝫ ꝑsone ⁊ reb⁹ ipsius vassalli feu dalib⁹. docto. in. d. l. iperialẽ. §. pen. in. c. i. đ cõt. feu. apđ par. ter. in. c. ceteꝝ. in. c. nouit ex̃ de iud. bꝫ talẽ oꝛdinariam iurisdi ctionẽ a lege dñs qcũq ẽt ꝓnatus nullã habẽs iurisdõnẽ ⁊ terri toꝛiũ, vt in. d. iur. not. Jnn. in. c. cũ ab ecclesiaꝝ. de offi. oꝛdina. in. c. quanto. eo. ti. in. c. suspitionis. in. c. ꝑ. ⁊ g. đ of. dele. doc. in. c. veꝝ. ⁊ in. c. lꝫ. extra de foꝛo cõpe. Papien. i trac. feud. i.
2 vij. pte. q. viij. ꝺ Põt eteniz esse iurisdictio sine territoꝛio. Bart. in. l. i. col. iiij. ℣. sciẽdũ, vbi ẽt alij. ff. de iurisd. om. iud. Merito igit̃ vbiq locoꝝ b iurisdictio exerceri posse ꝺꝫ, volentibus dño ⁊ vassallo, quũ certo loco minime circũscribat̃. Quid aũt si vas sallus succesꝛ non adierit dñz existẽtẽ ex̃ terri. itra an. ⁊ diẽ, an ꝓnari possit feudo ⁊ dic vt dicã. ī. q. lxxiij. qd si dñs mãdat ser nitiũ recipi i certo loco, an cõmissarius poterit in alio loco recꝰ pere, ⁊ qd si põtifex mãdet archiepo Mediolanẽsi, vt qsecret aliquẽ cpm in ecclesia maioꝛi, an poterit ex iusta cã in alio loco qsecrare? Remitto ad Jsernĩã in. d. c. i. quo tẽp. mil. ⁊ Afflic tũ in rub. eo. tit. col. añpe. ℣. ⁊ b faciũt ad. q. Sꝫ qd si dñs ip se ex̃ territoꝛiũ existẽs reliquerit domi ꝓcuratoꝛẽ ad recipiẽdũ tales renouationes investituraꝝ, An vassalli teneaũt adire ꝓ
3 curatoꝛẽ? qclude ꝺ qꝛ sic, hic. n. actus ꝑ ꝓcuratoꝛẽ geri põt. c. i. §. fꝫ vtrũ, ꝑ quos fiat invest. ita determinat Joan. rainal. in. d. l. iperialẽ. §. ꝓterea si qs de ꝓbi. feud. alie. ꝑ Fede. sequit̃ Ja cob. de. s. Geoꝛ. in trac. suo fe. ℣s. q qdẽ investiti prestiterunt iurm̃ fidelitatis. col. xiiij. versꝫ ponamus quod princeps.

SVMMARIVM

1 Si acquirens feudũ ab agnato suo proximioꝛi teneatur solue re relenium saltem post moꝛtem domini.
2 Quid sit relenium.

¶ An vassallus renouationem investiture petens teneatur ali quid soluere. Questio. xx.

q Vero si vassalus investituꝛam a nouo dño petat, an teneaꝫ aliquid ꝑ ipsa inne- stitura ꝑstare, si eius anteceſſoꝛ ꝑstitit? vide ꝑ Cal. qsi. vij. đ feudis. dixit tñ bal. in. c. q̃ in ecclia ꝝ. col. añpe. ℣. si. ex̃ qꝛo. extra de qstit. q si renouatio investiture in ꝑ sonã filioꝝ fiat, ñ ꝺꝫ solui Laudemiũ sive Capsoldus. idẽ sentit Joã. fab. in. §. adeo circa. iij. col. inst. de loca. seqꝝ Joã. rainal. in. d. l. iperialẽ. §. ꝓterea si qs col. pen. Jacob. de. s. Geoꝛ. i trac. t. feud. in ℣bo q qdẽ investiti prestiterũt iurm̃ fidelitatis. col. xv. ℣s. quero de quotidiana. q. Distinguit, q aut petit̃ renoua tio feudi antiq, ⁊ b casu nullũ Laudemiũ dño solui ꝺꝫ, vt dicit Bal. in. d. c. que in ecclesiaꝝ. Aut agit̃ de investitura noui feu di, puta qꝛ vassallus feudũ alienauit, ⁊ emptoꝛ petit a dño, vt eũ investiat, ⁊ b casu qcludit, q solui debeat Laudemiũ, seqꝝ Gui do. pape. consi. ccxiij. nu. v. ver. nõ ꝺꝫ ẽt. ⁊ in decis. ccccxv. Est verũ q dixit bal. in auc. si quas ruinas. col. ij. C. de sac. san. ec- cle. attendẽdã esse consuetudinẽ circa solutionẽ capisoldi in re- nouatione faciẽda, ꝑ l. bis verbis. §. fi. vbi Binus. ff. de leg. iij. faciũt q̃ scribit Alex. in qsi. v. si vera sunt volu. v. Dixit ꝓterea

An.

An.iſer.in.c.j.§.ſz & res,p quos fi.inue.q vaſſal.volēs ſuccede re in feu.pater.vel materno,aut fraterno teneť petere inueſtiturā & ꝙfirmationē a dño feudi,& ſibi ſoluere releuiū, ſeqť Afflictus deciſione.cclxv.illuſtriſſi.dñe ℞.xix.teneť,& deciſione. ccxviij.Idez tñ Afflictus latius attingens in.d.c.j.col.ij.quo tēp.mil.inquit,q qñ fidelis moritť,teneť ſucceſſor intra annum & diē tria facere,notificare mortē ſui anteceſſoris & petere inueſtituram,ſcdo offerre fidelitatē,tertio ſoluere releuiū,vt in ꝙſtitutione poſt mortē,& de ℏ eſt q̄dā declaratio Caroli regis primi, vt p eū,ſi vero moriať directus dñs, feudatarius inueſtituram petere dz,& fidelitatē facere,tñ de ꝙſuetudine nō ſolniť releuiū hŕdi directi dñi,nec ℏ iure ſoluī dz,q nullus tex.ℏ.d.& ita euz ꝙſoluiſſe regi Alphōſo filio regis Ferdinādi teſtať ipſe Afflictus,ficq factū fuiſſe. †Nō omitto ét q dixit idez Afflictus in d.c.j.§.ſz & res col.xvij.p quos fiat inueſti.vbi querit.an agnatus alienās primiori agnato feudū, teneať acquirēs ſoluere releuiū ſaltē poſt mortē dñi,& ꝙcludit poſt And.iſer.q non, niſi qñ alienatio facta eét in fraudē.arg.l.oēs.§.lucius.ff.q̄ in frau. credi.vel niſi in datione feudi dictū eſſet, q quocūq ad aliā pſonā feudū trāſiret,releuiū ſoluī deberet,vt p eū late. Sed pone filius vel agnatus ſucceſſit in feudo,qui teneť ſoluere releuium, vt dictū eſt,nō tñ ſolnit,domū cōmiſit culpā pp q̄ pdit feudū, vtrū queniri poterit actione pſonali ad releuiū,vel ad horā debitā p preteritoz Bar.in.l.ij.C.de iur.emph.tenuit q ſic.Contrariū tenēt Card.& Imo.in.c.potuit.extra locati.Jaſ.in.d.l. ij.col.lxvi.Et dicit Afflictus in.d.c.j.col.pen.in fi.q ita vidit alias iudicatum. †Quid autem releuiū ſit,ponit Afflictus in.d.§.ſed & res.columna.xvij.

¶ Utrum fidelis feudum recognoſcere debeat ad omnem domini ſui requiſitionem. Queſtio.xxi.

1 ¶ Aſuper dubitať, an vaſſallus teneať recognoſcere feudū a dño ad oēm requiſitionē ipſius dñi? Jacob.de.ſ.Geor.in tracta.ſno feudo.℞bo.dictiq vaſſalli pmiſerunt recognoſcere dictū feudū ꝛc. in prima qōnē determinat q ſic,& p hoc allegat in terminis Bal.in.l.plures.C.de fide inſtr.vbi idez inqt ét ī emphiteota, qm̄ ad requiſitionē directi dñi teneť recognoſcere rē emphiteoticā,de quo vltimo plenius p eundē Bal.in auc.ſi quas ruinas.C.ō ſacro ſan.eccle.Sz aduerte,qm̄ bal.in d.l.plures.nō dicit recognitionē faciēdā,qñcūq dño libuerit, ſed tm̄ dicit emphiteotā,& vaſſallū teneri ad recognitionē faciēdam per illā legē, putarez igitur ſatis vaſſallo ſufficere recognitionem facere in tempore debito poſt mortem domini intra annum & diem prout iura noſtra diſponunt,hoc tamē intelligo tenore inueſtiture,vel ꝙſuetudine patrie minime refragāte.

SVMMARIVM

1 Actus nullus non conualeſcit tacito ꝙſenſu iudicis, vel ptis.
2 Si feudatarius feudum alienat domino irrequiſito, ipſo iure, illud amittit.
3 Grauius eſt delictum in faciendo,quam in omittendo.

¶ An feudatarius non faciens in tempore recognitionem cadat a feudo ipſo iure,vel mediante ſententia. Queſtio.xxij.

n ¶ Unc ſubintramus pulchram difficultatē, vtrū fidelis intra tp̄s anni & diei debitū nō recognoſcens feu.cadat ab eo ipſo iure,vel neceſſaria ſit ſnia? Hnius enim dubij inueſtigatio valde vtilis eſt,tum rōne fructuū medij temporis,vt not.gl.in auc.de inceſtis nup.in prin.in verbo iminere. Andreas in.l.imperialē.§. callidis,paulopoſt princi.ibi hec diſputatio ó lana caprina eſt, de probi.feudi alie.p Fede.Bal.in auc. inceſtas.C.de inceſt. nup.ſicut in ſimili dicimus, qñ diſputať ó dño rei dotalis per. l.in rebus.C.de iure do. Tum ét rōne modi proponendi actionem qui diuerſus eſt, vt not. Aluaro.in.c.j.§.ſed nec eſt alia col.iij.que ſit.j.cā bene.amit.Alber.bru.ꝙſi.xli.circa fi.cum prīatio ipſo iure fit, talis pena trāſit heredi,& in heredē, q̄q̄ viuente dño,vel vaſſallo qui delinqnit querela facta non ſit nota.in.l.iij.§.qó añt.ff.qó quiſq iur.not.Bal. in.d.l.imperialē. §.inſuper ver.quero nūqd filius innocēs,q alias non eſſet inxta tradita in.l.omnimodo.C.de inofficio. teſta.in.l.fi.C.de renocan.dona.in.c.j.§.porro,q̄ ſit.j.cā bene.amit. in.c.fi.extra de dona.Raph.cum. conſi.cclxvij.& tetigi inferius latius.q. 1 xxix.†Jtē actus ipſo iure nullus tacito conſenſu partis,aut indicis nō qualeſcit.gl.in.c.j.de reſcrip.in.vj.in cle.i.eo.tit.no. Semi.in.d.c.j.col.xj.alie ét vtilitates colligi p̄nt ex traditis p Bal.& alios in.d.auc.inceſtas. Rndendo igiť ad difficultatez qó ipſo iure cadat primo velle vī tex.in.c.j.de capit. Conrad. vbi.d.tex.qó perdat feudū,& in.d.l.imperialem.§.preterea, dicit feudū amittat,& ad dñm redeat, que verba cadat & amittat & redeat,cum ſint verba legiſlatoris,& tēporis p̄ſentis & modi īperatiui. Imperare añt proprie legis virtus eſt.l.legis virtus. ff.de legi.intelligi debēt ipſo iure,iuxta not.in.l.inbemus.§.ſane.C.de ſac.ſan.ecc.& in.l.criali.C.de iur.om.iud.in.d.l.imperialē.§.callidis. Secūdo facit.l.fi.in fi.C.de iure emphy.vbi dicit tex.cadat & ſupplet ipſo iure,& qó not. in.l.ij.C.eo. tit. Tertio ſuadeť,qm̄ hec pena eſt reſolutiua ꝯctus inueſtiture, eo qó p miſſa,& que tacite veniunt ex natura ꝯctus,nō obſeruātur.l.quero.§.inter.ff.locati.ergo ipſo iure fit dicta conſolidatio,iuxta ea que traduntť in.l.j.ff.de dona.in.l.ab emptione.ff.ó pac.in.l.lex vectigali.ff.de pig.in.l.iiij.§.ſed marcellus.ff.de in diē adiectio. Et hac rōne merito ſancitū vī in.d.l.ij.C.de iur.emphy.q ipſo iure emphyteota nō obſeruās pro parte ſua ꝯctū cadat,qó no. d.Sali.ibi col.ij.℞.& vt hoc tibi clarius liqueat attēde,vbi inquit,q qñ pena imponiť p actū omiſſuz fieri extra iudiciū,ſi cadentia eſt titu.reſolutiua intelligitur ipſo iure. Accedat quarto tex.in.c.i.in prin.que ſit.j.cā bene.amit.vbi ad literā tex.d. q ingratus exiſtens beneficiū amittit,qó verbum amittit eſt pſentis tēporis,ergo ipſo inre iuxta tradita in.d.l.in criminali,& in.d.§.ſane facit.v.tex.in.c.j.quo tem.mil.in prin.q nemo miles vltra annū & mēſem vadat,vt inueſtiturā beneficij a filio vel ſucceſſore dñi petat,ex qbus verbis ſatis aperte colligiť lapſo illo tempore illū cadere,nec morā purgare poſſe,nā ſi neceſſaria
2 foret ſnia,poſſet vtiq proficiſci ante latā ſniam,qó ſenſit Bal. ibi poſt prin. †Sexto ꝙfirmať,qz videmus,q ſi fidelis feudum alienet irrequiſito dño ipſo iure illud amittit,vt probat tex. iuncta gl.& ibi docto.ſequunť in.d.l.imperialem.§.callidis in verbo libere reuertať de probi.feu.alie.p Fede. Septimo ſuadeť hec opi.p.l.cōmiſſa.ff.de publica.& in auc.de inceſt.nup.in pn. vbi pena prīationis dñij imponiť ipſo iure hec.n.pena & adiectio eſt ſnia legis que inſtificať in ſemetipſa,cū nō poſſit eſſe diſſona veritati,vt pulchre dixit Bal.in.l.i.ver. nunc de quarto ff.de re.diui.& ibi dicit.qó iſto caſu prius agiť de ſnia q̄ de proceſſu,& ſi prīatio directi dñij ipſo iure fit,vt patet in.d.iurib. multofortius p̄uatio fiet vtilis dñij,cū agať de ꝙſolidando ipſuz directo arg.l.ſi tu ex parte.ff.de acq. here.l.papi. tractat.ff.ad treb.l.liber homo.§.titius ex ſemiſſe.ff.de here.inſti.& facit qm̄ res facile redit ad naturā ſuā.l.ſi vnus.§.qó in ſpecie.ff.de pac. Hanc parte expreſſe firmat Bal.in.d.c.j.in verbo cadat quo temp.mil.inueſt.pet.deb.plenius in.c.que in eccleſiaz ℞ num. xxxj.extra de ꝙſti.vbi querit. An in prīatione feudi ſnia requiratur? & diſtinguit, aut prīať ſolo curſu tēporis,& tūc ipſo iure prīatur.d.l.quero.§.inter,quo caſu ſtatim feudū apertū eſt domino,quoad poſſeſſionē & proprietatē, qz poſſeſſio,que ſine tit. poſſideri nō pōt,euaneſcit titu.extincto.l.locoz.C.de omni ag. deſer.& pōt dñs de ipſo feudo aliū inueſtire,& poſſeſſionem alij tradere,ſi in iudicio non pendeat. Aut prīať, quis feudo propter fraudē vel delictū,& tūc ſnia requiritur.l.eius qui.ff.ó iure fiſ.nā hoc caſu iura loquunť per verba nō executiua.ſ.proceſſiua.i.deſiderātia proceſſum iudicis, qm̄ ſuper culpis & delictis ſemper cauſe cognitio neceſſaria eſt.d.l.in criminali,alleg.no. per eū.in.c.licet,ſi de feu.fue.ꝙro.bene facit,licet ipſe nō alleget.c.fi.quo temp.mil.& c.j.de feu.cog ſecutus eſt ét hāc partē cōſulēdo Ang.conſi.cccxxj.Illuſtriſ.& Magnificus,qm̄ dicta verba legis ſunt de ſui natura prīatiua,& ideo vī ſnia minime neceſſaria.alleg.l.prouidendum, iūcta glo. in verbo careat .C.de poſtul.idē ſecutus eſt in.d.l.in criminali, ſequitur Cald. ꝙſil.vj.de feudis. Prepo.in.d.c.j.col.ij.in prin.quo tēp.mil. Jacob.de.ſ.Geor.in trac.feu.in ℞b.qui quidē inueſtiti preſtiterunt iuramentum fidelitatis.col.ij.ver.item dubitatur. Afflictus in.d.c.i.in.iij.no.col.ix.quo tēp.mi.in.c.fi.col.ij.in fi. co.tit.in.c.j.de feud.ſine culpa nō amit. in.l.imperialē.in pn. de probi.feu.alie.per Fede. qui concludit ipſo iure feudū amitti & conſolidari directo dominio, requiri tamen ſententiam ad poſſeſſionem auocandam,Cur.innioz in trac.feudo.in.iiij.parte in.v.q.tertie regule in fine.

¶ Sed quod imo ſententia requiratur,nec ipſo iure dicta pena ponatur. Adduco primum tex.vbi videtur caſus in.d.c.i.in

fit. quo temp. mili inuest. pet. deb. ibi, ꝛ si vt ꝯ dictum est, non petierit, damnet; quod verbum iudici cõpetit, ꝛ ad ipsum refertur, ꝛ sic necesse vr, ꝙ vassallus damnetur, qui negligẽs fuit petere inuestituꝛã, ꝛ ꝙsequenter pena priuationis ipso iure inferꝛ, iuxta tradita in. d. l. iubemus, ꝛ in. d. ℔. sane, ꝛ in. d. l. in crimina li vbi no. tex. dum. d. mulctet, qꝺ verbũ referꝛ iudici, ꝛ ꝑ ipsum mulcta imponẽda est. l. si qua pena. ff. de verb. sig. ꝛ intelligitur, ꝙ ipso iure pena minime imponitur, vt ibi plene not. Secũdo principaliter adduco tex. in. d. c. fi. quo temp. mil. vbi text. statuit, ꝙ nemo vassallus deijciat̃ ꝺ possessione benficij sui, nisi cõuicta culpa, qnẽ laudanda sit ꝑ iudicium primũ curie, ꝛ sic cõpetentiuꝫ iudicũ in causa feudoꝝ, vt in tit. de cõtro. feud. apud par. term. facit tex. in. c. i. in tit. cõstitutio domini Lotharij imperatoꝛis ibi laudamentũ ꝛc. i. cõsensum, ꝛ not. qꝺ tex. in. d. c. fi. vt se referat ad rub. titli sub qua situatus est, put referri ꝺz l. Imperatoꝛes. ff. de in diẽ adict. ꝛ ꝑ Jo. and. in. c. cũ monaste. rium. de elec. loquit̃ de culpa, que cõmittitur in non petẽdo inuestituꝛã in tempoꝛe debito, de qua ẽt loquit̃. c. j. eo. tit. ꝛ sic clarus est casus ibi ꝙ sentẽtia requirit̃. Ad idẽ adduco tex. in. c. j. de feud. sine culpa nõ amit. vbi tex. aperte ait, ꝙ nemo nisi cognita culpa beneficiũ suũ amittat, necesse est ergo ꝓius de cã cognosci, ꝛ sic opus est, ꝙ ministeriũ iudicis intercedat. l. iij. ℔. si causa cognita cũ simi. ff. bono. pos. ergo dicta pena ipsi nõ imponit̃ bene facit qꝺ legitur per glo. ꝛ Bal. ceteroscꝫ in. d. l. imperialẽ ℔. calidis. Accedat ẽt tex. in. d. c. j. quo tem. mil. vbi inqt, ꝙ ex iusta cã vassallus differens intra annũ ꝛ diem inuestituꝛã petere, excusaꝛ sed certe cognoscere an ex iusta cã vel nõ distulerit, spectat ad officiũ iudicis, ꝛ ꝙr oportet, ꝙ iudicis sꝯia interueniat, ꝛ ita illũ tex. ad hoc ponderat Bal. ibi in primis verbis ꝓo quo alleg. l. iij. ℔. si ad diẽ. ff. de re mili. facit ẽt qꝺ not. Bal. in. l. si qua. C. de secũ. nup. vbi. d. qꝺ vbicũqꝫ nõ exprimit̃ verbũ ipso iure, vel ipso facto, vel equipollẽs, cũ tractaꝛ de pena semp intelligimus ꝑ sꝯiaꝫ. l. cũ ancillis. C. de incest. nup. qꝺ dictũ sum me cõmẽdat Mod. neap. in. d. l. imperialẽ. in prin. nu. v. de p bi. feu. alie. per Fede. sed hic cũ tractet̃ de excludẽdo, ꝛ priuãdo vassallũ a suo vtili dominio feudi, tractaꝛ de pena, vt ꝓbat tex. melioꝛ de iure in. l. si quis maioꝛ. C. de transac. vbi dr̃ qꝺ pena est, qꝺ quis priuet̃ actione, multoforꝫtius igitur pena erit, vt quis priuet̃ suo vtili dominio. facit ꝙ scribit Ro. in. l. stipulatio hoc modo. ff. de verb. ob. vbi inquit qꝺ priuare quempiam successione est pena. alleg. Ang. in quadã sua disputatione, faciũt not. per Bal. in. d. l. in criminali, vbi colligit ꝑ illũ tex. qꝺ priuare aliquẽ iure accusandi est pena, sicut priuare quẽpiã iure agẽdi facit. c. fi. de iura. calum. faciũt not. per Barb. in cõsi. xxiij. illud afferam. col. j. vol. i. vbi. d. ꝙ excludere filiũ a legitima est pena. Igitur cum de pena tractetur, nec iura apponãt aliquod verbum designans canonem late sententie, requiritur iudicis sententia, vt Bald. superius ait suadetur ratione, quoniam si feudatarius ratione culpe, que in faciendo ꝙstitit, nõ priuaꝛ ipso iure, ꝫ mediante sꝯia. d. l. imperialẽ. ℔. calidis, vbi notaꝛ. Fortius ratione culpe, que in non faciendo ꝙstat, cũ grauius delictũ sit, qꝺ faciendo cõmittitur, qꝫ omittendo. l. si moza in prin. ff. sol. mat. l. qui autẽ in prin. ff. de his que in fraud. cre. per quam rationẽ subtilis Rapha. cuma. ꝙsi. clxiij. prelatus ecclesie col. ij. circa fi. tenuit, qꝺ vassallus differens annuum censum soluere dño non cadat ipso iure, sed iudicis sꝯia, itẽ confirmaꝛ, quoniã vbi sumus in dubio, qꝛ non expresse apparet, que pena priuationis imponaꝛ semper interpretatio fit in ipsa pena priuationis imponẽda, quod sꝯia priuatiua requiraꝛ, vt not. gl. in. c. q cunqꝫ in verb. innodet̃, de hereticis in. vj. gl. in. c. in penis ꝑ illum tex. de reg. iur. eo. lib. plene per scriben. in. c. si diligẽti de fo. cõpe. nec. n. lex in dubio quẽpiã dãnare dr̃, nisi iudicis mediãte sꝯia. l. i. ℔. calũniatoꝛes. ff. ad turpi. Bal. in auc. qui semel col. i. C. quomõ. ꝛ qñ ind. Ang. ꝛ alij in. l. ea ꝙ. ff. de damno infecto. facit ꝙ no. Bal. ꝑ illum tex. in. l. cum ancillis. C. de incest. nup. vbi inquit qꝺ omnis pena requirit sꝯiam iudicis. facit qꝺ tradit Bar. in. l. fulcinius. ℔. fi. ff. qb. ex cau. in pos. eat. vbi vult qꝺ ꝫ tex. ibi simpliciter dicat, qꝺ quis per contumaciã pdit rez cum fructibus, intelligatur, tamen iudice decernente, quod antea sensit Specu. in tit. de. i. ꝛ ij. decreto. ℔. restat ver. hoc autẽ notãdũ est. Posset hec etiam opi. corroboꝛari alijs varijs medijs, quibus probaret̃, nedum in hoc casu requiri sententiam, ꝫ etiaꝫ in casu, vbi ipso iure vassallus cadit a feudo, vt late per Fely. in. c. cũ nõ ab homine col. iiij. vsqꝫ in fi. extra de iudi. in. c. ij. in prin. extra de sponsa. in. c. rodulphus. de reseri. Alex. in cõsil. cxiij. col. ix. vol. i. ꝛ in consi. vi. col. iij. vol. iij. Et banc opin. secutus vr̃ And. iser. in. d. c. i. super verbo dãnet̃ quo tpe mil. ꝛ in. d. l. imperialẽ. ℔. callidis Bal. in. c. i. ℔. i. quib. mod. feud. amit. Spec. in tit. de locato. ℔. nunc aliqua ver. lxxxv. Bal. in ꝙsi. ccxxvij. in. iij. parte. Pau. cast. ꝙsi. clvij. faciũt que scribit Fulg. consi. vlt. circa fi. idẽ Bal. ꝙsi. ccccl xvi. in. i. parte. Hostien. in sum. de feud. ℔. quib. mod. seu cau. ver. posset aũt queri And. iser. in. c. i. in ꝓn. que sit. j. cã bene. amit. Jnno. in. c. ij. extra de feud. ꝛ ibi sequitur ẽt Lardi. q. vij. ꝛ idẽ Lar. ꝙsi. lxxiij. ꝛ xcij. Jo. de anna. consi. xxxij. Alua. in. d. c. i. in prin. quo tpe mil. ꝛ in. c. fi. col. ij. ver. ꝛ ꝓm istuꝫ modũ ibi ꝛ tũc vassallus priuabit̃ iure suo per quos fiat inuesti. Signo. de homo. Medio. lanensis in ꝙsi. x. Soci. consi. lxvi. col. ix. vol. iij. Pet. Jac. in libello super conditione ex moribus Guid. pape decisio. clxiij. Alex. consi. cxxiiij. omissis superfluis vol. i. Bec. consi. cxliij. col. iij. lib. j. Et omnes qui tenent vassallum moꝛã purgare posse, vt ℔. dicemus, facit qꝺ. d. Ro. ꝙsi. ccxij. quoad primũ qꝺ queritur in vltimo dubio, ꝛ hec scꝺa pars mihi de iure videtur verioꝛ. ꝓo resolutione autem eoꝝ que supra adducta in contrarium sunt, inuestigare oportet alium articulum.

❧ SVMMARIVM ❧

1 Notoꝝ non habetur ꝓo sententia.
2 Nemo debet ejci de possessione, nisi conuicta culpa.
3 Non est de substantia inuestiture, ꝙ dominium sit apud inuestientem.

¶ Vtrum quando pena infertur a lege inferatur ipso iure necne. Questio. xxiij.

4 Pena que per legem infertur, inferatur ipso iure, vel necessaria sit sentẽtia? Glo. ꝛ doc. in varijs locis diuersimode locuti fuere, vt patet in. d. l. iubemus. ℔. sane. ꝛ in. l. prouidendũ. C. de postu. in. l. ij. ℔. qꝺ si actoꝛ. C. de iur. calũ. in. d. l. in crimina li in. l. fi. C. loca. in. d. l. ij. ꝛ fi. C. de iure emphi. in auc. qui semel. C. qũo ꝛ qñ ind. in. l. si quis in tantã. C. vnde vi. in. d. l. imperialem. ℔. calidis in auc. de incest. nupt. in prin. in aucten. de litig. ℔. fina. per Archi. xj. q. j. glo. in. c. ꝯ sit de electio. in. vj. in. c. si diligenti de foꝝ cõpe. in. c. potuit extra locati. By. ꝛ Bart. in. l. imperatoꝛes. ff. de iur. fis. Ex quoꝝ omnium dictis, ꝛ ꝓ ipsoꝝ iuriũ concoꝛdantia, ꝛ responsione ad contraria ꝑ prima parte allegata. ¶ Ego concludo sic, quod aut loquimur de pena obligatiua, ꝛ tunc sꝯia requiratur. l. si qua. ff. de verbo. sig. aut de pena afflictiua, ꝛ idem. l. quod ad statum. ff. de penis. aut in pena priuatiua, ꝛ tunc si lex infert eam per verba preteriti tẽpoꝛis, tunc infertur ipso iure tex. est in. c. cupientes. ℔. ceterum. in verbo suspensos de electio. lib. vj. ꝛ in hoc omnes doct. concoꝛdant in locis allegatis maxime in. d. l. in criminali. ꝛ in. d. ℔. sane, potissimũ si ipsis verbis preteritis adiũcta sint verba ipso iure, vel eo ipso, vt ibi. d. glo. vel auctoꝛitate huius nostre. l. vel ꝙstitutionis, vt est tex. in. c. licet canõ in verbo ꝑuatus de ele. i. vj. ꝛ. c. quicunqꝫ de hereticis, vbi ista verba sit innodatus, inducunt sꝯiaꝫ excõmunicationis ipso iure, idẽ si dicat nouerit se suspensuꝫ, vt est tex. cum gl. in. c. ij. de solutio. hoc tñ ꝓcedit, ni si per aliam legẽ vel constitutionẽ declaretur, quod ꝑ sꝯiam inferaꝛ, ꝛ ita intelligit̃. c. ij. de fo. compe. vbi hec verba sequestratus sit, inducunt canonẽ ferende sꝯie, si autẽ lex infert per verba presentis tpis, ꝛ tunc si per verba dispositiua, vt qꝛ. d. cassamus irritamus, ꝛ tunc ipso iure pena imponit̃. d. l. imperialẽ in prin. de prohi. feud. alie. ꝑ Fed. idẽ si per verba declaratoria ꝛ tunc est sꝯia legis siue canon late sꝯie, puta. d. decernimus viribus carere, maxime si adijcit̃, dictio omnino. vt. in. d. c. ꝫ canõ i verbo carere, vel si. d. non valere, vt in. c. si cui de electio. in. vj. in verbo non valere, vel dicit hoc ipso amittit. c. qui clericus, si de feud. fuer. ꝙtr. inter dom. ꝛ ag. nec his casibus opus sententiam ferri super amissione bonoꝝ, sed super declamatione amissionis, vt in auc. de incest. nup. ℔. j. l. facultas. C. de iure fis. l. cum duobus. ℔. idem rñdit. ff. ꝓ socio. l. penul. ℔. fina. ff. ad treb. bene facit. c. cum secũdũ. ℔. j. de heret. in. vj. Bald. in. c. i. ℔. i. quib. mod. feud. amit. in. l. si quis maioꝝ. C. de transac. in auc. qui semel. col. i. C. quomodo ꝛ quando iud. Joan. andr. in. d. c. cum secundum. ℔. i. per illuꝫ tex. Jser. in. d. c. i. quo tempo. in verbo damnetur ꝛ in dicto. ℔. calidis. circa finem. considera tamen, quia nihil interest eo casu, quo opus esset sententiam iudicis ferri, An iudex pronunciando dicat priuamus, An dicat declaramus

declaramus prīnatū.l.j.§.j.ff.ad turpil.l.si qua pena.ff.de verb. sig.facit qđ legit̄ in.l.j.C.si aduer.lib.in.l.qui se dicit.ff.de indi. Et in proposito nostro scipsit Bal.in.d.c.j.§.vel si cum filia.q bus mod.feu.amit.Quid aūt iudex dixerit, noueris te esse ex bānitū,vel excōicatū,an intelligatur lata snia.Recurre ad no. in.c.preterea.el.ij.de appel.in.c.ij.de sen.excō. Sed aduerte hoc loco,qñ sunt verba dispositiua,z presentis tpis, qñ aut ip soz verboz executionē lex demandat alteri parti,z tunc ipso in re pena intelligit̄ indicta,z est canon late sententie,z isto casu p cedit,qđ dr̄ in.d.l.ij.C.de iur.emphi.ad idem.c.potuit extra lo cati.Si.n.mandaū executio alteri parti, oportet iuris intelle ctu prius presupponere,quod precedat legis sententia arg.l.ni mis propere.C.de execu.rei iudi.quaz sane sniaz lex prius pro fert,que lex non fallit,nec fallit̄ cum equa ac iusta sit,z bene de serie facti informata z certa de oi eo, q est certum in natura naturata,vt no.in.l.ventre.ff.de acqr.here.z hoc casu pus agi tur de snia q̄ de pcessu, vt inquit Bal.in.l.j.§.nunc de quarto ff.de rer.diuisi.nec mireris, si lex aliqñ cōmittat executionem eius q disponit alteri ipsaz partium,qñ iudex ipse hoc facere pōt ſm glo.in.l.meminerint.C.vnde vi,z ibi no.doc.Bar.in.l. iij.in.iiij.q.prin.C.de pig.z qr̄ et pars altera hoc pōt,vt cōstat ex traditis in.d.l.iij.z in.l.eū qui.§.si epistola.ff.de furt. fortius ergo lex ipsa talē cōmissionē facere pōt,vt not.glo.in rub.C.de decret.decu.li.x.no.alia.§.eleganter.ff.sol. mat.Bal.in.l.pro grāma.C.cōminat.vel episto.z predicta clarius procedunt si di cto verbo dispositiuo addaū verbū precisum oīmodo,prout fuit in.d.l.ij.nā facilius percipitur,qđ mens legis fuit,qđ absq; vl lo processu id fiat,vt insti.de tutel.in fi.Si vero ipsa determina tio z dispositio residet in iudice,z ad ipsum refertur, sicq; eius ministeriū requirit̄,tunc necessaria est snia puta lex.d.mulcteū, quo casu loquit̄.d.l.in criminali.C.de iurisd.om.iud. facit.d.l.si qua pena.ff.de ver.sig.mulctam.n.imponit iudex,vt ibi dr̄, vel d.q̄dēneū,quo casu loquitur.d.c.j.quo temp.mil. inuest. acci. deb.nā si dānari dz,igitur factū iudicis interponi necesse est,ēt qđ processus z iudiciū precedat.c.sicut.ij.q.j.plene not. in.l.p latā.C.de sen.z inter.om.iud.vel.d.prīnetur, vt loquitur.d.c. cupientes.§.si vero innecta glo.in verbo prīneū de electio.in.vj. vel si dicit innodetur.d.c.quicunq; de heret.cum glo.in verbo innodeū,vel si.d.casseū z irritetur,quo casu loquitur tex.in titu. de pace cōstātie,vel si vtitur alijs verbis his similibus,semper enim,sententia necessaria est,nec pena ipso iure imponitur, vt
a volunt glo.in.d.c.in penis de regu.iur.lib.vj. †Et hoc loco no tandū est notoriū non haberi pro sententia qđ pbaū p Bald. in.c.i.in prīn.qualiter dom.prop.feu.prīn.qđ intelligo ēt pro cedere,si adiecta forent illa verba mox statim illico incontinen ti oino z his similia quicquid in ꝯrium senserint doct. nostri.s. Bar.in.d.l.imperatoz.ff.de iur.fis.Bal.in.d.l.inbemus.§.sa ne.Ang.in.d.l.in criminali.in auc.de incest.nup.in princ.z in auc.de litigio.in fi.z in auc.vt defunct.funer.nā si recte perpē daū,nō obstā.dictis verbis,necessaria erit sententia,nec est ca non late snie,sed ferende,est quidem verū qđ predictoruz ver boruz adiectio operatur,quod remotis solitis iudiciarijs dila tionibus iudex expedite ad ipsius snie prolationē, ac pene illa tionē procedet,tex.est in.l.momentance.C.vnde vi. Benefacit tex.in.l.si quis vel pecunias.C.depos.ex adiectione enim taliuz verboz nihil de substantialibus ptermitti dz, sed solūmodo id remitti vr̄ qđ terminationē negocij differre posset ſm theoricā Inno.in.c.pe.de accu.q̄ sequit̄ Bal.z Sali.in.d.l.si quis idē hoc casu puto,si lex adijceret hec verba ipso iure, qm̄ hoc non obstante requireret snia,z illa verba ipso iure intelligerent im portare,q effectualiter iudex ita faciat, ac dterminet iuxta no. per gl.in.l.lecta.§.sed cū sortis in verbo ipso iure.ff.si cer. peta. vel qđ eqssime.ita expediat vt exponit gl.i.l.si fūdū sub q̄dōne §.si fundū.ff.dō le.j.facit qđ legit̄ i.l.placita.C.de suis z legi.he re.Et per Ang.in.l.vētre.ff.de acq.he.vel exponeū ipso iure in iuris subtilitate,vt in simili.d.in.l.iij.in prin.ff.de seruitu.aliter enim lex ipsa sibimet ꝯdiceret,volēdo qđ factū iudicis requira tur,z non requiratur ꝯ.§.q̄bus in.i.cōsti.cod.nec si recte consi deraueris,hoc casu reperies tex.qui contradicat. Si vero lex indeterminate dicta verba profert,non referendo ea ad partez nec ad iudicem,tunc considera,si ea profert per verba p̄sentis temporis indicatiui modi puta cadit,perdit,prīnatur,excōicat, innodat,his similia,tunc ipso iure pena imponit̄,z est canon la te snie,allego tex.in.c.qui clericus,si de feud.fuer.contr. inter do.z agna.nec ob.in.c.i.in prin.que sit prī.cā benefi. amit.vbi lex vtitur verbo amittit,z tñ vt q̄cludā nō ipso iure, sed p sniam amittit,nā rñde,vt patebit ex sequentibus,qr illud ideo est, qm̄ per alias leges declaratū est,qđ amittit per sniam, imo p ipsam met legem,vcz.d.c.j.in versi.z ecōuerso declarat̄,q per sniam fit prīnatio ibi se caritnz ꝛc.que sunt verba futuri tpis,z iō ne cessaria est snia,vt inferius diceū,eo.modo rñde ad.d.c.j.§.sed nec est alia,vel rñde q.d.§.sed nec loquit̄ in casu in quo certum seruitiū singulo anno dño prestari dr̄ quo casu idē dicēdū vr̄ q in emphiteota,qđ tñ alias latius discutiemus.Si vero proferā tur per verba presentis temporis,imperatiui modi, vt qr̄ lex.d. cadat,careat,reuertatur de quo loquit̄.l.si nūquā.C.de renoc. dona.z his similia,quo casu ista verba aliquantulū sapiūt de fu turo tpe optatiui modi,tūc si q̄stat de mente ipsius legis qđ ve lit,qđ absq; snia dicta pena irrogeū,sicq; canon late snie, tūc il la obsernāda est, z isto casu loquitur.l.fi.C.locati.idem si taci te mens cōprehendaū ex precedentibus,vel sequentibus,vt pro batur in.c.ne pro defectu in.c.quisquis.z ibi not. Jmol. extra de electio.idē si ex q̄iunctione alterius legis dicta mens colliga tur,allego tex.in.d.l.ij.z.l.fi.C.de iur.emphi.iunc.c.potuit ex tra locati.nā in.d.c.potuit,equiparantur isti duo casus,qđ em phiteota vendat rē dño irreq̄sito,vel qđ cesset in solutiōe cano nis,mō in.d.l.ij.dr̄ qđ pena ipso iure inferū,si cessat in solutiōe canonis,ergo idē erit,si fiat alienatio,idē dico si q̄stare pōt taci te de mente legis per arg.de minori ad maius,iuxta auc.multo magis.C.de sac.sanc.eccle.exēplū pz in.d.l.fi.nā si non solueū canonē,qđ est minus imponit̄ pena ipso iure.d.l.ij.ergo etiam alienāti q est maius,vt.d..l.fi.circa qđ vide qđ tradit Jmo.i. c.fi.col.xxxij.extra de pscrip.Jdē si p argumentū a simili pōt q̄stare de tacita mēte legis,vt qr̄ in simili materia puisum repe riatur,qđ ipso iure pena inferaū.nā tunc est canon late snie,vt vult gl.in.c.dum sepe extra de crimi.fal.z in.c.clericis,ne cle ri.vel monac.iunc.c.si qs suadēte.xvij.q.iij.no.Ant.but.in. d.c.si diligēti de fo.q̄pe.Br̄ ēt q̄stare de mente ipsius legis,si adijcianū ꝟba illa ipso iure,vel ipso fcō,de quoz significatiōe, remitto ad no.in.c.j.de homicidio lib.vj.i fi.i.c.accessissent ō despō.ipub.z in.c.multa ō pbē.pulchre p bal.in.l.sub q̄dōne ff.ō q̄d.inde.p Bar.z Ang.in.l.vētre in.iiij.rla.ff.de ac.he. bñ facit.d.c.q clericus.si ō feu.fue.q̄r.at si nec exp̄sse nec ta cite constet de mente legis,tunc in dubio intelligitur nō ipso iu re,sed per sententiam iudicis inferenda pena, z per consequēs est canon ferende sententie,non autez late, casus est in.l.ij.§.q si actor.C.de iur.cal.iunct.auc.principales eo.titu.z in.c.si qs ex clericis de vita z honesta.cler.iunct.gl.mitior enim est hec opinio.qđ potius, ita intelligatur,z ideo in materia penali est amplectenda,vt in regu.in penis de regu.iur.in.vj.vbi gl.not. z voluit Butr.in.d.c.si diligenti de fo.cōpe.vbi dicit q in du bio intelligi debet canon ferende sententie, z non lata.facit qđ scribit Semin.in.c.j.in fi.de elec.in.vj.facit quod not.Bal. in.l.si qua.C.de secun.nupt.vbi vult,quod in materia penali in dubio intelligatur canon ferende sententie,nisi adiecta sint illa verba ipso iure ꝛc.Et q̄uis predictis obst.quod not.Bald.in l.i.C.de secund.nupt.vbi dicit quod si lex vtatur verbo sit, po ne quod dicat talis sit bānitus,sit infamis,sit excōicatus ꝛc.qđ intelligit̄ ipso iure pena inferri absq; iudicis ministerio,nihilo minus verior est opinio supra scripta,z contra Bal.videū tex. iuncta gl.in.c.si quis ex clericis de vita z honesta.clerico.pre dictis accedat.l.vectigali.ff.de pigno.vbi sententia requiri vr̄, q̄q̄ ibi de resolutione contractus agatur,lz aliqui respondeāt illi tex. quod loquatur in sententia declaratoria, que etiam re quiritur,vbi est canon late sententie,vt voluit Bal.in.d.c.j.§. j.quib.mo.feu.amit.cui text.ita respondet Jas.in.d.l.ij.col.v. .C.de iur.emph.vlterius facit bonus tex.iunct.glo.in.l.vniver sa.C.de precibus imper.off.z quod ibi not.Bart.z in.l.i.ff.de testamen.Aduertas tamen quod si lex requirat aliq̄ solennita tē adhiberi,z si non adhibeatur subiungit,quod actus non va leat,tunc intelligitur,quod ipso iure actus non valeat glo.not. in.l.si quis mihi bona.§.cōmunia.ff.de acquir.her.vbi Bald. Et hoc procedit in predicto casu non ex virtute dictoruz verbo rum,vt non valeat, sed ex eo, qr̄ dicta dispositio collata est sub q̄ditione si ipsa solēnitas obseruetur,nā q̄dōne deficiēte deficit ipso iure omnis dispositio,tam inter vinos,q̄ in vltima volun tate.l.menius,z.l.qui heredi.§.fi.ff.de condi.z demonstra.z.l. si rez.§.omnis.ff.de pigno.actio.facit.l.iulianus.§.offerre.z.l. qui pendentem.ff.de actio.empt.que omnia notanda z ponde randa sunt pro intellectu dictoruz iurium,nam predicta proce dunt,quando dispositiue dicta verba proferunt̄,qr̄ tunc ipso iu re pena annulationis actus non infertur,sed per sententiaz per

qnã prius constet de delicto. l. eius qui. ff. de iur. fisc. facit. d. l. vniuersa cũ sua glo. Ex quib. firma conclusio vr, qó dicta verba nó valeãt adiecta dispositioni perfecte nõ vitiãt actũ ipso iure, secus si sub qdõne dispositio qcepta sit, faciunt que scribit Ange. consi. xxxvj. Vtrũ aũt annullatio actus sit proprie pena remitto ad not. per Jo. and. in reg. bodie de reg. iur. lib. vj. in. c. dispẽdia de rescri. eo. lib. & in. c. fi. de elec. eo. lib. Pa. ó elea. in prohemio clementinaꝝ in verbo de cetero Bal. in. l. non dubium col. penul. C. de leg. Imol. in. l. si vero. §. de viro. ff. sol. ma. Si vero lex vtatur verbo futuri temporis, tũc ipso iure pena nõ inferr, ned necessaria est snia, & est olim doctoꝝ cõis qclusio in. d. l. in criali, & in. d. §. sane. glo. in. d. c. si diligenti, & in. c. inolita. xj. q. j. & in reg. in penis de reg. iur. in. vj. nisi adjcianr illa verba ipso facto, tex. est iuncta glo. in cle. fi. in fi. de vita & honesta. cleri. idẽ si dicsret hoc ipso gl. i. c. q̃ sit graue in verbo electus. de elec. lib. vj. Jdẽ si diceret olno, qm̃ importat, idem qd ipso iure ꝑm glo. in. l. j. §. si pecuniã. ff. depositi in verbo omni q̃ glo. reputat singula. Ro. singu. j. facit tex. in. d. l. ij. quẽ ad hoc ibi põderat Jas. C. de iur. emphi. idẽ si dicet modis olbus ꝑm gl. in auctẽ. vt defunct. seu fune. eoꝝ. §. sancimus in verbo modis olbus Jdẽ si adsit verbũ penitus tex. est iũcta glo. in verbo arceantur in. l. si qui aduocatoꝝ. C. de postu. in. c. clerici. de excess. prelato. in. c. ex literis. de offi. deleg. c. fi. de pe. c. olim. de iniur. c. cũ ex iniuncto de ope. no. nunc. Barba. late in. d. c. si diligenti. & in consi. xxiij. col. i. vol. i. vel nisi per aliã legem declarer qd ipso iure pena inferatur casus est in. c. i. de probi. seu. alie. per Lot. iuncta. l. imperialẽ. de probi. seu. alie. per Fed. nã text. in. d. c. i. loquitur per verba futuri temporis ibi se carituram agnoscat in. d. l. aũt imperialẽ. verba sunt dispositiua presentis temporis cassamus & irritũ deducimus &c. & ibi loquit de alienationibus iam factis, & pteritis, & futuris, vt ipso iure nulle sint, cũ eadẽ sit rõ in vtraq alienatione, idẽ & fortius dicẽdũ est, si p ꝛba sequẽtia eiusdẽ legis cõstat mentẽ eius fuisse, qó verba pcedentia futuri tpis importẽt canonẽ late snie, & qó ipso iure fiat, probat, & not. in. c. dispendia de rescrip. lib. vi. idẽ dicẽdũ est si adjciatur verbum remoueus tpis interuallũ inter delictum, & penẽ apposition em, vt vult gl. fi. in. c. q̃ sit. in fi. de elect. lib. vi. idẽ volnit glo. in verbo innodet. in. c. ij. de bere. lib. vj. idẽ si adjciat verbum statim, gl. in. c. excõicato. xj. q. iij. idẽ de verbo protinus, & prosus ꝑm Hostien. in. c. in quibusdã de penis, idẽ in ꝛbo fundinus, vt not. glo. in. l. decernimus. §. i. C. de sac. sac. san. eccl. no. Bemi. in. d. c. q̃ sit in fi. ex quibus remanet discussus ꝓsens articulus vtra q̃ doc. prosequenr. ¶ Remanet ẽt firma qclusio qó in casu proposito vassallus ꝺ faciẽs debitã recognitionem intra annũ, & diẽ, nõ ꝓnar ipso iure feudo, sed necessaria est snia & ad allegata in ꝓrium pro alia parte, patet rnsio ex. s. sci iptis, maxime ad. c. i. in prin. que sit. j. cã bene. amit. nã lz tex. ibi vtar verbo presentis tpis indicatiui modi, tñ intelligitur nõ ipso iure sed per sniaz, qr eandẽ legẽ declarar, qó p sniaz ꝓnari debet, duz subjcit. j. statim se carituram &c. vt. s. dixi, & qr per alias ll. ita declaratũ est, vcz per. c. i. quo temp. mil. & c. fi. eo. ti. & c. i. ó fen. sine cul. nõ amit. & s. tetigi ex quibus patet reuerenter loquendo non procedere id qó. d. Bal. in. d. c. que in ecclesiaꝝ, oũ dixit, qó statim feudũ est apertum dño quoad dominium, & possessionem. Maz nõ est verũ, quo ad dominiũ, vt patet ex predictis & contrarium ipsemet dixit, in. d. c. i. §. i. quib. mod. feu. amit. & in. d. §. calidi, quo aũt ad possessionem etiam non procedit, & cõtra eum est tex. in. c. fi. quo temp. mil. inuest. vbi ad literam. d. † qó nemo ciciar de possessione sui beneficij nisi cõuicta culpa, que laudanda sit per indicium parium, not. verbum conuictus positum in. c. i. de feud. sine culpa non amit. ex quibus verbis ꝑcipitur, quod non ipso iure quis ꝓmetur, sed mediante sententia, eo quia factum hominis requiritur, vt quisq̃ conuincatur requirnntur enim testes, vt dicatur aliquis conuictus. l. fina. C. de compen. vel ipsius confessio. l. qui sententiam. C. ó penis, vel qó sit condemnatus. l. iij. C. quorum appella. non recipian. l. fi. C. de execu. rei iud. & not. Cyn. in. l. si quis. C. ad. l. iul. maiesta. Et ideo tex. in. d. c. fin. d. quieta culpa laudãda per pares, &c. ex quibus aperte constat, qd vassallus ob dictam culpam, que ꝑ dominum asseritur, non priuatur statim ipso iure dominio vtili, & possessione beneficij, sed per sententiam factis prius probationibus super ea. Non tamen nego, quod dominus pretendens vassallum cecidisse a iure feudi propter non factam recognitionem intra tempus debitum non possit in preiudicium ipsius domini procedere ad inuestiendum alium de feudo, nam de re aliena fieri potest inuestitura, nec est de substantia inuestiture, qó dominium beneficij sit apud ipsum inuestientem, vt patet in tit. de inuesti. de re. alie. fact. non tamen in preiudicium ipsius vassalli possidentis verus ipsa inuestitura de nouo facta confirmabitur cum dominium vtile consolidatus fuerit cũ directo apud ipsum dominum secuta sententia, & laudamento parium, iuxta ea, que leguntur in. l. si a titio. ff. de rei vendi. plene per Bar. in l. cum vir. ff. de vsucap. & l. rem alienam. ff. de pignora. actio. & ad hoc vide Ro. qsi. xxvij. qd insuper. d. Bal. in. d. c. que in ecclesiarum, quod extincto titu. euanescit possessio. Respondetur quod titulus non euanescit ipso iure, sed demũ conuicta culpa & late snia igitur &c. Preterea secuta sententia non euanescit possessio, quetenus facti est, sed ipsius iustificatio, & q̃ q̃ remaneat iniusta, tñ non extinguitur. imo in ea predo tuendus est. c. in literis de resti. spol. l. i. §. deijcit. ff. de vi & vi arma. l. meminerint. C. si per vim, vel alio modo. Justitia itaq possessionis dependet a titu. possessio vero minime, facit quod in simili not. Sali. in. d. l. ij. C. de iure emphi. in versi. modo quarto quero, nec obst. l. quero. §. cum inter. ff. loca. qr ibi loquitur in colono, qui est simplex detentor qui non sibi, sed domino possidet. l. male agitur. C. de pscrip. xxx. anno. & hanc partez respectu possessionis sequitur expresse Jer. in. d. §. calidis. circa fin. & in. d. c. i. quo tempo. mil. in verbo damnetur. Non obst. etiam qó dictum est de emphiteota per. d. l. ij. quia ex predictis patet rnsio quod ibi illud est, qm̃ ex verbis ipsius. l. colligit esse canonẽ late snie secus in casu nõ, ptera illud, qd tradit i. d. l. ij. exorbitat a reg. cõi oiuz ꝓctũ nominatoꝝ, quorũ regula est qó vno adimplente pro parte sua alio vero morante, qó is qui adimplenit agit ad inplementum contractus & interesse. l. in ciuili. C. de rei vend. non autẽ põt rez traditam recuperare. igitur trahi ad consequentiã minime dz. l. ius singulare. ff. de legi. maxime cũ simus i penalibus in qbus non debet fieri extensio ad alium casum q̃ expressum. c. statutũ de elec. lib. vj. facinnt que tradit Alex. in. l. dinortio. §. si fundum. ff. sol. mat. & idẽ consi. cvj. viso themate col. pen. volu. iij. vbi cõcludit tenere arg. de emphiteota ad vassallũ, & ecõtra in casibus tãtũ non exorbitantibus a iure cõi, qó sequunt Mod. papi. in suo trac. feud. q. iij. prin. col. iij. in. i. parte. Ex his patet qó non licebit dño propria auctorítate vassallum de possessione beneficij expellere qñ intra tps debitũ non fecit debitã recognitionẽ sed pro cõpleméto huius difficultatis quero gñaliter, qñ liceat dño propria auctorítate expellere emphiteotã, vel vassallum de possessione beneficij sui. gl. & doc. tangũt in. d. l. ij. C. de iur. emph. Jnno. tetigit in. c. si pp extra locat. Spe. in titu. de locato. §. nunc aliqua ver. xlviij. imol. & alij in. d. c. potuit extra loca. Bicerem pro opi. cõcordia, quod aut emphiteota, vel vassallus priuare vult aut turbat dñm de sua ciuili possessione recusans forte soluere canonẽ allegando rem esse propriã & allodialem, vel qó res non est feudalis, & qó ob hoc dominiũ recognoscere non tenet, & tunc licitũ sit dño pro defensione sue ciuilis possessionis propria auctorítate expellere, quoniã vim pro pulsare dz. l. vt vim. ff. de iust. & iur. l. sciam. §. q cuz aliter. ff. ad. l. aquil. nã hoc casu dicit potius suam retinere q̃ allenã inuadere adduco ad hoc. tex. not. in. l. si seruus tuus. C. qd cum eo. & qd scripsit Bar. i. l. i. §. hoc interdictũ. ff. vti posside. & qd legit in. l. fluminũ. §. fi. ff. de dam. infec. & in. l. cum creditor. ff. de furtis, & qd not. Jnno. in. c. i. de im. eccl. Aut dñs nõ inquietatur in sua ciuili possessione, quoniã forte emphiteota, vel vassallus fatet, vtiq rem esse emphiteoticã, vel feudalem, & eam tenere ab ipso dño, sed fortasse allegat se non teneri ad solutionẽ, vel qd nõ tenetur recognitionẽ feudi facere, vel qó minime recognouit insta aliqua cã impeditus. & tunc non vr, qó liceat propria auctorítate sibi ius dicere, & illum de possessione expellere, vt in titu. ne quis in sua cã. l. colonus. ff. de vi & vi ar. l. nõ est singulis. ff. de reg. iur. imo prius conuincendus in via iudicaria, vt est tex. in. d. c. fi. quo temp. mil. inuest. accip. deb. boc etenis casu dici nõ potest, quod dñs, tunc faciat pro defensione sue ciuilis pssessionis. imo tunc emphiteotam, vel vassallum turbaret in sua naturali possessione, ꝑm Jnno. in. d. c. propter bene facit. c. cũ ꝑm de bere. lib. vi. & c. licet. el. ij. de preben. & qó not. Barto. in. l. eius qui. ff. de iur. fis. ex sola enim cessatione debiti canonis non dr dñs turbari in sua ciuili possessione. alias enim non expecto biennio, vel triennio, licet domino illum expellere vt se tenere tur in sua ciuili possessione si emphiteota etiam ante biennium, vel triennium eum turbaret in sua ciuili, si forte pretẽderet se nõ teneri soluere canonem primi anni, eo qd asserã rem esse propriã & allodialem qó not. pro intellectu eorũ, que tradunt in. d. l. ij. & pro predictis bene facit qó no. Bar. in. l. creditori. C. de pigno.

in ver.

in ver.iiij.prin.queritur,vbi oino videas ꝛ Bal.in.l.ij.C.de ser ni.ꝛ aqua.col.viij.q̄ tñ intellige qñ incõtinẽti dñs turbatus in sua cinili,vult propria auctoritate possess.ingredi,seq.si ex inter uallo,ꝑm predictos doc.vel si iam de hoc inchoatus sit iudiciũ secundũ Bal.in.d.c.que in ecclesia ,ꝛ in.d.l.ij.Si aũt inuesti tura finita foret tẽpore vel successione,ꝛ foret clarũ, tunc dñs ꝑ pria auctoritate põt possessionẽ rei accipere , ꝛ hoc casu procedit,ꝛ secundum hoc temperamentũ ꝺz intelligi qꝺ dixit Bal. in.c.j.de contro.inter domi.ꝛ fidel.ꝛ adde que notant per eun dem in.l.j.col.iij.c.vnde vi,ꝛ in.c.i.in fi.de pac.iur.fir. ꝛ Sa li.ꝛ alios in.d.l.ij.ꝛ Spec.in tit.de feu.§.quoniam ver.xviij.

SVMMARIVM

1 Tertius nõ potest opponere indigno quod sibi vt indigno be reditas venit auferenda.

¶ An tertius vassallo opponere possit,de nõ recognitione fa cta in tempore. Questio.xxiiij.

c Ex predictis infert,qꝺ si vassallus ven dicare voluerit ab aliquo feudũ qꝫ dicat ad se pertinere iure feudi ꝓut potest. c.j.§.rei aũt de inuest.de re alie.facta nõ poterit si tertius opponeret qꝺ ceciderit a feudo ob non factã recognitio nem dño tpe debito,qm̃ nõdũ eneruatũ est ius vassalli,nisi con stet de dñi voluntate volentis illum cadere ẽt nisi commincatur, vt.§.dictũ est,faciunt not.per gl.in.l.ij.ff.si ager.vectig.vel em phi.pet.facit tex.not.in.l.his ꝙsequẽter.§.j.ff.de his quib.vt in 1 indig.iuncta glo.vbi tertius non potest opponere indigno qꝺ hereditas ab eo, vt indigno veniat auferenda, † qꝺ suadet ex quo enim prinatio feudi,ꝛ sic vtilis dominij est quod penale , vt dixi.§.oportet qꝺ de ista domini voluntate clare cõstet ꝑm Ab ba.in cõsi.clxxiij.in vlti.col.in prin.faciunt que tradit Jas. in. d.l.ij.col.ij.ver.ex hoc dicit Barto.facit qꝺ.d.Bal.in.l.fi.C. de reuo.dona.vbi fortius dicit qꝺ in omnibus casibus in quib⁹ feudum,vel emphitheosis ipso iure perditur,necesse est, q̄ dñs declaret voluntatem suam,quoniam intelligitur si dñs voluerit ꝛ allegat glo.in.d.l.ij.facit quod tradit Alexan.consi.lxxix.co lum.fi.volu.j.Bal.consi.cccj.in.j.parte.

¶ Utrum vassallus qui in debito tempore nõ recognouit cogi possit a domino,vt eum recognoscat. Questio.xxv.

1 Affert preterea ex quo vassallus , ita demum amittit ius suum si dñs voluerit ꝓpter non factam recognitionem,quod si dñs voluerit il lum perseuerare in fidelitate poterit agere ꝯ illũ,vt eum in dñm recognoscat ne ex sua malitia ꝛc.l.placet.§.fin.ff.de interdic.ꝛ releg.l.si cui.ff.ex quib.can.maio.c. ex tenore. extra de rescrip.not.Specu.in titu.de feu.§.quoniam.versicu.xxvij. Rapha.cuma.consi.cclij.inter consil.Fulgo. facit quod dicit Bal.in.c.qui clericus.fi de feu.fuer.contro.

SVMMARIVM

2 Promissio fidelitatis , ac iuramentum continet in se speciem seruitutis.

¶ An fidelis inuito domino feudũ refutare possit. Qõ.xxvj.

1 Ed tunc quero quid si vassallus vellet re futare feudũ an dño inuito hoc fa cere posset.Et in hac qõne vĩ apertus tex.in.c.j.de vassal.q ꝯ ꝙsti.Lotb.feudũ alienu ꝙ possit refuta re feudum inuito dño gl. plene disputat in.c.fi.de cap.q cur.vẽ di.ꝛ distinguit qꝺ aut feudũ est ꝙcessum ad certũ seruitiũ aut in certũ.j.casu nõ põt renunciare inuito dño,sꝯo vero casu sic q̄ si tũc nõdũ sit purificata obligatio,ex quo infertur,qꝺ si purifi cata foret,eo qꝺ ꝑ dñm declaratũ ꝛ indictũ foret seruitiũ specifi ce vassallo , puta vt secũ proficiscatur in exercitu,tunc etiam re futare minime posset argu.eox,que tradunt in.l.incola. el.ij.ff. ad munici.de quo late insistit Rom.in.d.l.is cum quo,ꝛ voluit Bal.in prelud.feud.col.vj.ꝛ Felyn. loco ĵ.allegãdo,bãc opin. ꝓsequi vĩ By.ꝛ Jac.de are.in.l.ꝓtor.§.hoc edcñ.ff.de dam.in fec.Bar.ꝛ Paul.cast.in.l.is cũ quo.ff.ꝺ aq.plu.ar.ꝛ gl. in.c. j.§.calidis.vbi Bal.de ꝓhi.feu.al.ꝑ Fed.ꝛ d.Jo.de imo.in. c.q̄ in ecclesia .extra de ꝙsti.qꝺ hec opi.seruaret in practica ꝛ dicit Alua.in.d.c.fi.col.añpe.qꝺ oẽs doc.illã sequunt. ꝛ Fel. in.d.c.q̄ in eccl'ia .nu.lxxviij.d.q ita cõiter tenent ꝛ sequunt Jser.Car.ꝛ oẽs in.d.c.fi.Mod.pap.in suo trac.i.iiij.pte.in. xxxj.ꝛ vlt.q.ꝓme regule ꝓn.ꝛ Ro.ꝙsi.xxvij.viso themate Za ba.ꝙsi.xxiij.col.iij.capel.decis.ccccliij.ꝛ decis.Neap.ccv.nº. xj.ꝛ.cccvij.Bal.in ꝓhe.feu.col.vj.ver.sed statim distinxit, q aut ꝯctus feudalis fuit celebratus simplr,aut per stipulationez, vel ẽt iurĩ,eo q vassallus nõ tm̃ iurauit fidelitatẽ, sed ẽt iurauit obseruare ꝓmissa.j.casu procedat distinctio gl.in.d.c.fi.ij.casu qñ ꝑ stipulationẽ,tũc renũciare põt feudo,sed tenet ad interes se,eo aũt casu quo iurauit,tũc iurãs precise cogi põt ad pstãdu ꝑm gl.not. in.l.si pecuniã.ff.de ꝙdi.ob cã. in vbo qꝺ iurasti ser uitiũ,ꝛ sequit Jac.de.s.Geor.in inuesti.sua ver.q quidẽ inuesti ti pstiterũt iurm̃ fidelitatis.col.vij.nº.nã si q̄rit.hẽs aũt eius pcise cogi nõ põt,qm̃ nõ iurauit, sed ad interesse tm̃ tenet.nã vin culũ pciuu,ꝛ spãle iurĩ est personale ex parte iurãtis ꝑm Jnno. in.c.curatis.extra de iureiur.ꝑm Bal,sed aduerte , qm̃ con tra id qꝺ dixit Jnno.quod iuramẽtũ est personale ꝛc.But. in. c.cũ contingat de iureiuran.tenet,quod heres teneatur serua re iurm̃ per defunctũ prestitum.Ne eius contrafactione peri clitetur anima defuncti,allegat.c.fi.de sepul.c.in literis de ra pto.Mihi autẽ placet eius dictũ,sed non eius ratio, quoniam scꝺm eũ sequeret,q foret in ptãte heredis aggrauare animam defuncti,q non est dõm,anima enim que peccauerit , ipsa mo rietur,ꝛ pater non portabit iniquitatẽ filij.l.i.C.ne filius pro pa tre,vnde considerari potest,qꝺ iuramentũ hz duo vincula, pri mum respectu periurij ꝛ istud dr̃ personale,ꝛ ad heredẽ nõ trã sit,adeo qꝺ respectu iuramenti heres iurantis non astringit̃ fo ro iudicis ecclesiastici ꝑm Jo.an.in.c.fi.de fo.cõpe.ꝛ no.bal. in auc.sacramenta puberũ.C.si in aduers.vend.plenius in.l.ij. col.xv.C.de rescin.ven. Aliud est vinculũ circa obseruãtiã cõ tentoꝝ in ipso iuramento,seu eorũz super quibus prestat̃,ꝛ hoc quidẽ transit in heredẽ,vt teneatur obseruare ea, ad que defun ctus erat obligatus,ꝛ vt non possit ꝯuenire facto defuncti,nam vt.d.Ang.in.l.qui superstitis.ff.de acqui.her.istud vinculum transit ita in heredẽ,sicut relique obligationes psonales , vt.§. i.in auc.de iureiur.a mor.prest.col.facit.l.nã ꝛ postea.§.fi.cuz l.seq.ꝛ.l.si duo patroni.§.idẽ iudiciũ.ff.de iureiur.l.cuz quis.§. codicillis.ff.de leg.iij.ꝛ qꝺ legitur in.d.auc.sacramẽta puberũ. ex quibus infero quod differentia q̄z facit Bal.inter iurantez, ꝛ eius heredẽ,q̄z sequitur Fely.in.d.c.que in ecclesiarum nu. lxxvi.non videtur iure procedere,qz eius heres sicut iurans te netur ad obseruantiã cõtentoꝝ.benefacit quod not.Jo.de lig. in.d.c.veritatis.Itẽ aduerte,quoniã dr̃ia q̄z faciunt doc.vt di xi.§.vcz an contractus feudalis fiat simpliciter an per stipula tionẽ ꝛc.non videt̃ vera,qz q̄uis non interuenerit stipulatio,tm̃ inuestitura simpliciter facta cũ ense baculo birreto , aut alia re corporea est efficax ad agendũ, ꝛ producit ex se obligationẽ , ꝛ ius agendi,vt pz in.c.inuestitura de nona form.fidelita.ꝛ.c.i. §.si autẽ controuersia de controuers.inuest.ꝛ in.c.j.quid sit in uest.Preterea distinctio illa que fit ꝑ gl.i.d.c.fi.de.cap.qui cur.vend.non videt̃ efficacẽ habere rationem diuersitatis, vcz an feudũ datũ sit ad certũ seruitium,vel incertum,cũ ita effica citer ex cõsuetudine feudi agi possit ad incertũ seruitiũ prestan dũ sicut ad certũ,vt dixi late in prelud.ꝛ contra eã videtur tex. in.d.c.i.de vassal.qui ꝯ const.Lotha.qui indistincte loquitur, ꝛ consequenter indistincte intelligendus videt̃.Quapp mihi vi deretur vltra oẽs,qꝺ alia foret habenda consideratio, nã qñq̄z fit nuda ꝛ simplex inuestitura,vt puta qz dñs dicit iuestio te de tali re que absens est,nec interuenit traditio ensis ꝛ baculi ꝛ hoc casu nullũ ius oritur ex ea,nec dñs,nec vassallus adstringi põt ad illius obseruationẽ,eo qꝺ est simplex dictuz , ex quo nulla actio oritur,nec ad rẽ agi põt.l.sciẽdũ.§.dictũ.ff.ꝺ edi.edi. qñq̄z fit solẽ nis ꝛ efficax inuestitura,ꝛ sic qñ inuestitura nõ stat solũ i finib⁹ vbo x, sz dñs ꝓcedit ad vlteriora,vcz porrigẽdo in manibus vas salli annulũ vel ensem,vel aliquod corporeũ,q̄ vigore ꝙsuetudi nis feudoꝝ habẽt vim ficte traditionis,ꝛ ipsuz simplex dictum vestiunt,ꝛ roborant quẽadmodũ interuentus literaꝝ corobo rat illã simplicẽ confessionem factam extra iudiciũ cõfiteor me recepisse a te decem,ex causa mutui,que non obligat , qz est sim plex dictũ.d.§.dictum inst.de literarum ob.glo. in.l.ij.§.appel lata.ff.si cer.pet.vel si dñs tradiderit ipsam rem vere,ꝛ tunc an liceat alicui ipsarum partium resilire ab ea. Si recte cõsidero tex.in hac materia loquentes, vĩ constituenda differentia inter

dominum ⁊ vassallum, nam dominus non potest recedere ab ea sine consensu vassalli, sed totaliter cogitur ad ipsius obseruationem. d. c. inuestitura. d. §. si aũt ꝙtrouersia, ⁊ c. j. de inuest. de re alie. fac. Vassallus vero nõ cogitur ad ipsius implementũ, si rẽ feudalẽ habere nõ vult, probat aperte in. c. j. §. est ⁊ alia, q̃ fuer. j. cã benefi. amit. imo si semel acceptauerit, ⁊ rẽ ipsam feudalẽ assecutus fuerit potest eã dimittere, ac refutare, vt in. d. c. i. de vassal. qui ꝫ ꝙsti. Lot. suadet rõne, nam aut talis renũciatio fit iure permittẽte, ⁊ hoc casu vassallus licite facit, aut iniuria hoc facit, ⁊ tamen abstinet de facto a prestatione seruitij, ⁊ tunc de iure aliam sufficere penam non potest quaꝫ feudi priuationem, vt. d. c. j. §. sed nec est alia, non mirũ igitur si admittitur ad refutandum, qꝫ dominus hac via celerius assequitur, quicquid assequi posset alia via ⁊ frustra fit per plura quod per pauciora fieri põt. l. dominus testamẽto. ff. de ꝙdi. inde. ⁊ dici potest qõ hoc
x fiat fauore libertatis, † nã fidelitatis promissio ac inramẽtũ cõtinet in se speciẽ seruitutis, vt not. in. l. si cuins. in prin. ff. de vsufruc. ⁊ in. c. ceterum extra de iudi. libertas enim est amica legibus. l. libertas. ff. de reg. iur. seruitus aũt est odiosa. l. intercidit. ff. de ꝙdi. ⁊ demon. faciunt que. d. Bal. in. d. c. que in ecclesia ruꝫ col. iij. de ꝙsti. Preterea feudũ vt plurimũ ꝙcedit gratuite, vt dixi in prelud. Itẽ seruitiũ per vassallũ nõ prestatur omni anno, sed interpollatis temporibus ꝑm casuũ exigentiam, ⁊ cõiter res feudalis, longe maioris est pretij, q̃ sit pretium ipsius seruitij, cedẽdo ergo ipsi rei plus facit, q̃ si seruitium prestaret, igit̃ admittẽdus vr̃, facit. l. illud in prin. ff. de tributo. Litẽ si res. §. potest eo. tit. banc rationẽ tradit Bar. in. d. l. is cũ quo. ff. de aq. plu. arcẽ. q̃ multũ gusto, eo qõ nunq̃, aut raro ꝙtinget, qõ dñs potius non caripendeat habere rẽ feudalẽ, q̃ vassalli obligationem, ⁊ q̃q̃ aliqñ contrarium comperiatur, illud erit de raro cõtingentibus. l. nam de ea. ff. de legibus, ⁊ licet banc rõnez impugnare videatur Imol. in. c. ad audiẽtiã in fi. de reb. eccle. non alienã. vbi sequitur glo. ⁊ Byn. ⁊ in. d. c. potuit post glo. in. d. l. is cũ quo. ⁊ Joan. and. in addi. Specu. in tit. de locato. §. nunc aliqua ver. cxxviij. ⁊ Archi. in. c. de forma. xxij. q. v. tñ vt dixi superior opin. de iuris subtilitate videtur verior, non omitto tñ quod Cardi. in. d. c. fi. col. ij. citat quosdã tenuisse, ꝙ de iure canonico ꝓp bonã fidem seruandam inter do. ⁊ vassal. non possit vassallus renunciare feudo etiam recto, ⁊ simplici quod pro notando referunt Papien. loco allegato.

❧ SVMMARIVM ❧

1 Dominium translatum in aliquem absq; facto suo nõ potest auferri.

2 An ⁊ quando admittatur purgatio more vbi dies ⁊ certa pena adiecta non est.

3 Non debemus esse clementiores lege.

4 Contractus feudi est stricti iuris.

5 Clausula in medio posita debet intelligi secundus sua extrema.

¶ Vtrum vassallus qui intra annum ⁊ diem inuestituram non petijt moram purgare possit. Questio. xxvij.

q **Queritur** preterea an fidelis qui intra annũ ⁊ diem inuestituram non petij moram purgare possit? Tenendo opi. quod ipso iure ceciderit a feudo concludendum videretur qõ non nam executio iam a lege facta foret ⁊ dominium vtile translatus ⁊ dominium cum lex talis ipso iure penam imponens executoria dicatur, vt. c. licet canon de elec. in. vj. cõsequẽter mora purgari haud posset. l. si is cui. j. responso. ff. de leg. ij. facit qõ not. Byn. in. l. si seruũse. §. quitur. ff. de ver. ob. ⁊ est ratio, qm̃ post q̃
1 dominium translatũ est in dominum, † absq; facto illius auferri nõ dz. l. fi. ff. de pactis. Lid quod nostrum. ff. de reg. iur. benefacit. l. qui ob rem. ff. de condi. indeb. l. iaz tamen. ij. responso. ff. in dica. sol. item vbi pena more est iuris alterius in alterũ translatina nõ admittitur purgatio more. l. fi. §. sed ⁊ si quis. C. cõmu. de lega. ⁊. l. j. l. ij. ⁊ fi. C. qui admit. ad bono. pos. possunt, ⁊ hanc partem firmat Bal. in. c. j. quo tempo. mil. inuest. pet. facit ꝙ not. glo. in. c. cupientes. §. quod si per. xx. super verbo expectare de electio. lib. vj. Tenendo autem quod ipso iure non priuetur, vt superius conclusum est, cessaret dicta ratio, nec per eam concludi posset moram purgari non posse, sed alia ratio tangitur per Bal. in. d. c. j. qm̃ ꝫ statutum legis nõ admittitur purgatio more. Itẽ qꝫ iste ꝫtus habet in se tẽporalitatem quãdam scilicet quousq; vassallus obtẽperet statutis per legẽ, ⁊ ideo nõ prorogatur, arg. l. epistola. §. fi. ff. de pactis. l. quero. §. inter. ff. locati. facit preterea, qm̃ vbi dies ⁊ pena certa adiecta est, † nõ ad
2 mittitur purgatio more. l. traiectitie. §. de illo. ff. de actio. ⁊ obli. l. magnam. C. de contraben. ⁊ comittẽ. stipulatio. Bar. in. iij. ⁊ iiij. oppo. ⁊ omnes scriben. in. l. si insulã. ff. de ver. ob. sed hoc loco dies, ⁊ pena certa est, ⁊ a lege expressa, igitur ⁊c. obtinet. n. locum etiam predicta regu. quando dies ⁊ pena a lege imponitur, vt not. scriben. in. d. l. si insulam suadetur ratione. nam vbi de resolutione actus agitur durius agitur cuꝫ lege, q̃ cum homine. l. si libertus. ff. de iure patro. Bar. in. d. l. si insulam. col. viij. Accedat tex. in. c. j. in prin. quid insit si vassal. post alie. fe. illud recuper. in. l. j. §. si rẽ. ff. depos. not. p gl. in. l. imperialez in ij. gl. in pn. de prohi. feud. alie. p Fed. q̃ doc. cõiter ibi sequunt̃ vbi vassallus qui semel feudũ alienauit, quo sane casu culpã cõmisit. Redimendo feudum illam culpam purgare non potest. dicto ca. j. facit tex. in. c. j. §. ex hoc de feudo femine, vbi is qui pp clericatũ assumptũ feudũ perdidit, deponendo habituꝫ ius feudi recuperare non potest, quũ penitentia nocens quis eẽ minime desinat. l. qs sit fugitiuus in prin. ff. de edil. edic. Pro hac etiam opi. mouet. nam hic fidelis inuestiturã facere cessans, intra annum ⁊ diẽ dñꝫ contẽnere videt, quod probo. paria. n. esse videntur ꝙ vassallus feudũ alienet, vel morã cõmittat in nõ petendo inuestiturã in tẽpore debito, hoc ꝓbat in. c. potuit in vs. emphiteota quoq; extra locati. Sed vassallus alienando feudum dñm contemnere dicit̃. c. i. §. fi. que sit pri. cau. bñfi. amit. item igitur in morã faciente, ⁊ quod hic negligens inuestituram petere contemptor dicatur, probat tex. iunct. gl. in verbo contempserit in. c. cupientes. §. quod si per. xx. de electio. li. vj. itẽ appellatur ingratus. c. i. in prin. que sit. j. cau. benefi. amit. que ingratitudo nil aliud vr̃ q̃ quidã contemptus dñi, facit text. in §. causas in anc. vt cũ de appell. cogno. Et ideo dixit pulchre Bal. post Odof. in. c. i. col. pen. versi. ⁊ potest poni exemplu, qñ in dñm deliquit, si vassal. prop. feud. priuet̃, quod ex quo vassallus non petens in tempore inuestiturã delinquit in psonã dñi sicut si vxorẽ eius cucurbitaret, feudũ reuertitur ad dñm exclusis omnibus descendentibus ⁊ agnatis, vt iniurie sue vltionem habeat quem refert, ⁊ sequit̃ in alio pulchro proposito Socy. consi. lxvj. col. pen. versic. v. confirmat̃ ista conclusio. volu. iij. vbi concludit, quod querela que ꝓponitur aduersus vassallum cessantem petere inuestiturã tpe debito, si mota nõ fuerit viuẽte vassallo, illo mortuo moueri nõ potest aduersus filios ⁊ heredes, quoniã in tali actione agitur de vindicta iniurie illate dño ⁊ sic est quasi actio iniuriarũ, que tendit ad vindictã, que nõ cõpetit heredi, nec aduersus heredẽ, si in vita intentata non fuerit. l. cũ emancipata. §. si emancipatus filius. ff. de colla. bon. faciunt not. per gl. in. l. si ille. C. de decur. li. x. in. l. omnimodo. C. de inoff. test. imo dixit Pau. de cast. in. l. adoptiuũ. §. patronũ inquit. ff. de in ius vocan. quod ex quo vassallus non petẽs renouationẽ inuestiture intra tempus debitum delinquit in personã dñi, feudũ reuerititur ad dñm etiam in preiudiciũ agnatoruꝫ sequitur Alex. consi. x. col. ij. in fi. vol. iij. ex quibus satis probatum vr̃, quod vassallo negligente inuestiturã petere dñs cõtẽnitur ac iniuriatur. Tunc arguo sic, ex iuramento none forme fidelitatis, vassallus tenet̃ non facere quicq; in preiudiciuꝫ honoris, ⁊ persone domini, imo tenetur procurare ne dñs aliquez honorem amittat. c. j. de noua for. fidel. ergo vassallus ex predicto iuro intra annũ ⁊ diẽ inuestiturã petere tenet̃, qꝫ alias nõ petẽdo iniuriã dño inferret, ⁊ pro hoc facit qõ subtiliter tradit Areti. in ꝙsi. xiij. col. ij. circa princi. vbi inquit, ꝙ vassallus tenet̃ ex iuro. d. none forme fide. nõ alienate feudũ, qm̃ alienãdo dñs ꝙtinitur. d. c. j. §. fi. sed si hoc vez est, qõ iurata sit talis promissio, sequitur necessario, qõ morã cõmittẽs purgari nõ potest l. si quis maior, vbi doc. no. C. de trãlac. Bar. in. in. d. l. si insulã in. q. v. vbi oẽs alij. ff. de ver. obli. Bar. in. l. ⁊ si post tres in lec. col. fi. ff. si quis cautio. Alex. consi. cvj. Magnifice pretor col. iij. vol. iij. Et ideo dixit not. idẽ Alex. cõsi. lxxxv. ⁊ cõsi. cxxvi. vol. i. qõ emphiteota si inuenerit soluere canonẽ, si non soluerit ꝓp periuriũ priuat̃ iure emphiteotico, nec expectat̃ lapsus biẽnij vel triẽnij, quẽ sequit̃ Jas. in. d. l. si quis maior col. iij. v. no. bene. Et hãc opi. de iure veriorem esse. d. Bal. in. d. c. j. in fin. pn. q̃ sit. j. cã benefi. amit. qm̃ ꝫriũ lege nõ ꝓbari vr̃, † igit̃ clemẽtiores nos lege minime eẽ dẽmus. §. opz auc. de ind. hãc prẽ
3 seqt̃ Jo. an. in reg. mora. ⁊ Sali. i. d. l. ij. q. iij. circa fi. C. de iur. emph. And. iser. in. d. c. j. v. qñ dies ponit̃ a. l. quo tẽp. mil. in uest. pe. deb. Alb. i. d. c. j. col. vj. q̃ sit. i. cã be. am. ⁊ ibi ẽt ꝓpo.

col.ij.ꝛ.iij.idē Alua.i.d.c.j.col.x.ℵ.q̄ro cū gl.fi.quo tēp.mi. inuest.pet.deb.ꝛ hāc opi.cōez ꝓsupponit Jac.de.ſ.Beor.in trac.feu.ver.qui quidē inuestiti ꝑstiterūt iurm fidelitatis.col. ix.versic.nunc est videndum,ꝛ Moder.neapo.in.d.c.j.colū. v.in.ij.nota.quo temp.mil ꝛ in.c.j.§.nulla col.iij.ver.dico ti bi vnum,ꝑ quos fiat inuest.Ex aduerso autē,qđ imo mora pur gari possit,dām videtur,qz vbi dies est terminus,ꝛ pena a lege adjcitur,admittit purgatio more,sine dies adiecta sit ab homi ne.l.si ita quis.§.scia.ff.de verb.obli.sine a lege,prout est in ca su nostro.l.si cum dies.§.fi.ꝛ l.celsus.ff.de arbitris,item ꝑ hac opi.videtur casus in.d.c.potuit extra locati,vbi post ꝙmissam moram per lapsum tpis a lege statuti potuit emphiteota celeri satisfactiōe sibi ꝙsulere,ꝛ ꝙsequenter moram purgare,vlterius purgatio more inducta est ex equitate.l.si seruum.§.sequit.ff.de verb.obliga.Equitas aūt expostulare videt,vt ſaltez celeri pe titione inuestiture morā purgare possit,sicut in emphiteota dic tum est ꝓsertim cum ea,que incontinenti fiant,actui inesse vi deant.l.lecta.ff.si cer.pet.faciunt no.per Bal.in rub.quid iu ris sit si vas.post alie.feu.illud recuper.confirmatur,qm̄ vt dixi in.iij.q.hic contractus feudi,videt bonefidei,igit̄ lz dies ꝛ pe na certa a lege ꝓfixa sit,tñ purgatio more admitti dz.l.lucius vbi Pau.de cast.ff.de actio.emp.a ꝯrio sensu,ꝛ fuit dictū bal. in.l.cū allegas col.pen.in.vj.oppo.C.de vsu.qđ summe cōmē dat Jas.in.d.l.si insulā.Et licet illud dictum pleriq; impugnēt, vt per Jas.ibi ꝛ in.l.ꝛ si post tres col.fi.ff.si quis cautio tamē il lud defendit per Moder.hispa.in.§.actionum col.ij.insti.de actio.ꝓterea suadetur ꝑ id quod dicit Bal.in.l.si pacto quo penam.C.de pactis vbi inquit qđ qñ dies ꝛ pena legalis est,vt hic admittit purgatio more,vt no.in.d.c.potuit,sed vbi pena, ꝛ dies ab homine adiecta est,nō admittit purgatio more.l.ma gnam.C.de ꝙtraben.ꝛ ꝙmi.stipu. hec difficultas pēdet ab his q̄ leguntur in.d.l.si insulā.ff.de ver.ob.bar.Ang.Imo.Alex. ꝛ oēs cōiter ꝙcludunt quod vbi dies,ꝛ pena ꝓfixa est,qđ non admittatur purgatio more,sed vt iam dictū est,dies ꝛ pena sta tuta ē a lege.d.c.i.que sit.j.can.bñfi.amit.d.c.j.quo tem.mi. cum si.Igit̄ ꝓma opi.videt verior,quaz sustinendo ad contra ria facilis ꝑ responsio,ꝛ primo ad tex.in.d.§.seia,qđ ibi pena nō erat expſa,lz dies expressus esset,vt.d.Bar.in.d.l.si insu laz in.vj.oppo.ad tex.in.d.l.si cū dies.§.fi.dic qđ ibi dies erat tacita,q̄ a iudicis arbitrio pēdebat ad tex.in.d.c.potuit Mul tifariam doct.rñdent,ꝛ primo quod illud est speciale in emphi teota ecclesie cum qua mitius agit,qm̄ penas abhorrere solet, vt no.in.c.suaz extra de penis in.c.fraternitas.xij.q.ij.Host. in sum.in tit.de arbitris.§.qualiter ꝙstituatur ℵ.sed nunqd re ligiosi,item canon procedit vlterius motus forte allegata rōne, ꝛ ideo nō idē erit in emphiteota ꝑuato,nec ēt vassallo,qm̄ hoc iure cautū nō reperit̄,nec est eadē rō,imo tex.i.d.l.ij.C.de iur. emph.vtit̄ ℵbis ꝑcisis oīmō ꝛc.ꝛ fuit solo Ang.ꝛ Imo.i.d.l. si insulā.ꝛ Imo.in.d.c.potuit,ꝛ fuit ō mēte bar.i.d.l.si insulā.i. iij.oppo.prie partis circa fi.dñ allegat.d.l.ij.ꝛ ꝑsupponit qđ non inducatur purgatio more.quē ad hoc ponderat Alexā.in ꝙs.cv.magnifice pretor col.iij.vol.iij.ꝛ eā sequit̄ Jas.in.d.l.ij. col.xxvj.nu.lxxxj.vel aliter dici pōt ꝑm Ange.qđ.d.c.potuit seruet̄ in terris ecclesie,ꝛ rebus ecclesiasticis,ꝛ.d.l.ij.in terris imperij,facit qđ in simili no.glo.in.c.ij.de arbi.lib.vj.aliter ꝛ subtilius rñdet Saly.in.d.l.ij.inquit enim qđ ille text.non.d. quod nolente,ꝛ inuito creditore emphitheota admittat̄ ad mo re purgationem,sed bene concedit,quod si eaz purgauit,eo qđ celeri satisfactione sibi consuluit,ꝛ sic dām ꝙentum fecit dñsq; recepit ipsam satisfactionez absq; vlla protestatione,tunc vendi cat locū.d.potuit,qz dñs non poterit expellere emphiteotam, eo qđ cessauisset ꝓius in solutione,nā ꝓp cessationem solutiōis canonis res ad dām reuertitur ita demum: si dominus voluerit recipiendo autem dictam satisfactionem sine vlla protestatione quod saluum sibi foret ius quesitum ex dicta cessatione solutio nis,vī declarare se noluisse,qđ emphiteota a iure suo ceciderit vt voluit glos.in.d.l.ij.quia tunc mora purgata videtur.l.ij.in ꝓinc.ff.si quis cau.l.vectigalia.§.fin.ff.de publi.l.fi.ff.de eo,qđ cer.loco ꝛ firmant oēs in.d.l.ij.ꝛ tangemus inf.pro quo intelle ctu pondero.d.c.potuit dum.d.celeri satisfactione,noto quo niam vtitur verbo satisfactione, cuius verbi natura est, vt im ponet omnem formam,per quam contentum fecerit dominum nedum per solutionem canonis retenti,sed etiaz per aliam quā cunq; formam.l.si rem.§.omnes.ff.de pign.actio.puta accipien do alium terminum ad soluendum,vel dando fideiussorem,vel ꝑnora vel alia forma,qua dominus fiat contentus,ꝛ sic cū dñi voluntate morā emphiteota purgauit,si aūt contra dñi volunta tem voluisset Pōtifex statuere in.d.c.potuit.quod emphiteo ta potuisset morā purgare, certe non vsus fuisset illo verbo ge nerali satisfactionis,lz vsus fuisset verbo celeri solutione, eo qđ per solam formā solutionis canonis debiti purgari mora pote rat,non aūt per aliā satisfactionē inst.quib.mo.tol.ob.in ꝓin. ꝛ nisi soluat non satisfacit,vt ꝑz ex tex.in.d.l.ij.ꝛ apertius in.c. pp in fi.extra locati.sed re vera hic vltimus intellectus nō vī verus,quoniā tex.in.d.c.potuit,ꝛ in.d.c.pp in fine ponderant celerē satisfactionez, qđ si loqueretur de solutione facta dño il lius voluntate profecto ēt si post longuz tempus fieret, semper censeretur remissa caducitas,nisi protestatio fieret per ea, que no.gl.in.d.l.ij.q̄z oēs ibi sequunt̄.maxime Jas.col.xliij.Pri mus igit̄ intellectus magis arridet nō obst.ēt, qđ equitas sua dere videatur celeri satisfactione morā purgare posse, quoniaz imo dico equitatē cōtrariuz suggerere,ex quo sciebat dies a le ge prestitutū,ꝛ nullum impedimentū habebat, poteratq; facile inuestiturā petere,in odium siue contumacie moraz purgare nō posse,vt dicunt doct.in.d.l.si insula,non obst.quod contractus 4
feudi sit bonefidei,ex quo vī,†qđ mora purgari possit,quoniaz vtrunq; presuppositū est cōtra cōes cōclusiones,qm̄ imo cōtra ctus feudi est stricti iuris vt cōcludit Socy.cons.clxv.visis in uestituris col.iiij.ad fin.vol.i.Bal.ꝛ Alua.in.c.i.de feud. cog.ꝛ dixi.s.q.iiij.ꝓterea cōcesso qđ esset bonefidei, non est verū,qđ in contractibus bonefidei,vbi pena ꝛ dies adiecta est, qđ mora purgari possit,vt cōcludit late Jas.in.d.l.si insulam,ꝛ in.l.ꝛ si post tres.ff.si quis cautio.ꝛ Alex.in.d.consi.cvi.Ma gnifice pretor col ij.ver.adducit̄.volu.iij.qui optime respon dēt.d.l.lucius,vt ibi per eos.Et frinole satisq; inepte videntur rationes quas Mod.hispani adducūt in ꝯrium, quibus in pre sentia non accidit rñdere, tum quoniā ex adductis per doct.in d.l.si insulā ad ea clara pateat responsio,tuz qz vel quisq; etiam mediocriter eruditus per se satis respondere poterit.

¶ Mihi placet imo vassallū morā purgare posse, ꝑ hoc illud adduco,qđ Bal.tradit in.d.l.imperialē in ꝓin.col.ij.vbi cō cludit,quod vassallus qui feudum alienauit, lz postea illud re demerit,anteqū dñs inchoauerit iudicium,non pōt moram pur gare,quoniā in ipso momēto quo alienauit, res redierit ad dñz allegat ad idē.c.i.de benefi.femi.ꝛsic ipso iure excluſus est se cus dicit Bal.si non ipso iure,sed per sniaz ad dām reuerti de beret,quoniam ante moram purgare potest, allegat nota.in.§. item mixta insti.de actionibus cum autem vt.s.diximus, fide lis moram committens in non petendo inuestituram in tempo re cadat mediante sententia, non autem ipso iure videtur om nino concludendum,quod antequam dominus de eo querelam proponat,moram purgare possit cui sententie accedit Jaco.ar dizo.in sum.in titu.quib.mod.feud.amit.sub rubricella,ex ius ta causa vassallus excusatur per tex.in.d.c.potuit ꝛ in.c.si qs presbyterorum extra de reb.eccle.non alie.in.l.ex hoc.§.si qs ff.de alie.ind.mut.causa fac.concludit enim vassallum moram purgare posse,dummodo vassallus celeri satisfactione sibi con sulere studuerit celeriter autem prouisum diceretur scām Ho stien.in titu.de locato.§.potuit ꝛ §.quod sit de natura versi.qđ veri.ꝛ sequen.quando prouidet antequam in iudicio vocetur, quam etiam opinio.sequitur Guido.pape.decisione.clxvj.ꝛ. clxiij.Tenendo hanc opi.contrarijs respondetur, ꝛ non obst. rationes Bal.prima,quia contra statutum legis moram purga re non possumus,quia illud fateor,vbi lex precise loqueretur,vt in casu.d.c.cupientes.§.insuper de electio.libro.vj.Et in alijs casibus, vbi ipso iure lex exequitur,quoniam tunc ex quo sta tim ius alteri quesituz est non potest absq; facto illius tolli.d.l. id quod nostrum,facit tex.in.c.qui clericus,si de feu.fue.con tro.inter do.ꝛ agn.vbi Bal.ꝛ ita procedat qđ no.gl.in.d.l.im perialem,vbi alij doc.dū dicunt qđ vassallus alienans feudū il lud redimendo non recuperat.itē qđ legitur in.l.rogo.ff.de fi deicō.lib.Et qđ no.Guiliel.in.l.ij.§.itez si locū.ff.de alie.ind. mut.cā fac.ꝛ in.l.si qs libellos.C.de appell.ꝛ Bar.in.l.sequit̄ §.item labeo.ff.de vlucap.faciunt que tradit.Ang.cōsi.ibi lo quens de herede prohibito alienare non ob.etiaz secunda ratio Bal.quod hic ℞tus habeat in se quandam tpalitetem, naz vt dixi hoc tps non est precise resolutiuū ℞tus,nisi interueniente consensu dñi ꝛ iudicis snia,secus si ex solo lapsu temporis con tractus rescinderetur, vt in venditione facta cum pacto legis ꝙmissorie,vt dī in.l.traiectitie in fi.ff.de act.ꝛ ob.nec tex.in.d.l. epistola.§.fi.qc̄z facit,qm̄ loquit̄,vbi qs tractat de nouo iure acquirēdo ꝑ prorogationē tpis,nos vero logmur de iure acqsito

conſeruando per purgationem more, que ex equitate concedē-
da videtur. d. l. ſi ſeruū. §. ſequitur facit tex. in l. patre furioſo. ff.
de his qui ſunt ſui vel alie. iur. Non etiā ob. d. l. q̄ro. §. interlo-
catorē, qm̄ loquit̄ in tpe preciſo, itē loquit̄ in ſimplici colono, q
nullū habet ius in re, q ſtatim et expelli poſſet non facta ſolutio
ne penſionis nullo intercedente pacto de non expellendo, vt
Bar. ibi declarat, q Jaſ. in auc. qui rem eccl. C. de ſac. ſan. ecc.
nos vero loquimur in tpe non p̄ciſo, q in vaſſallo, qui tractat de
vtili queſito dño q̄ſeruando. Non ob. reg. quā doc. tradūt in.
d. l. ſi inſulā. ſ. quod vbi dies q pena adiecta eſt, nō hz locū pur-
gatio more, qm̄ primū rndere poſſum, hanc ſane reg. plures pa
ti difficultates, reddit̄. n. dubia p Repetē. ibi, ſecundo dici po-
teſt, quod p̄cedat, vbi dies q pena impoſita ſit ab hoie ſecus ſi
a lege, quū mitius cum lege quā cuz homine agatur. l. celſus. §.
fi. ff. de arbi. gl. in. l. ſi quis rē. §. voto. ff. de pollici. Bar. in. l. am
plius non peti. col. ij. ff. rē rat. hab. niſi forte dicat̄, quod in. d. §.
fi. dies impoſitus fuit ab homine pena vero a lege, vt intelligit
Bar. in. d. l. ſi inſulā. in. viij. oppo. vbi etiam ſequuntur alij.
¶ Tertio q melius dici p̄t qō ea reg. procedit, vbi lex ipſo in
re executionem facit, q ſic qn̄ pena ſtatim q̄mittitur, nec pendet
ab arbitrio partis vel iudicis, q ita p̄cedit tex. in. §. ne illo, q in.
c. lz canon. §. is etiam. d. c. cupientes. §. inſup de elec. lib. vj. cuz
ſi. vt. s. dixi, ſed vbi pena pendet a partis, q iudicis arbitrio, vt
hic añ inchoatum iudiciū mora purgari poterit, vt voluit Gui-
do pap. deciſ. clxvj. s. allegata, vel ante latam ſniam iudicis ſm
Bal. in. d. l. imperialem col. ij. qō puto verius, hec enim pena
non ex ſolo arbitrio ac voluntate partis pendet. i. dñi, ſed etiaz
iudicis. d. c. j. quo temp. mil. q dixi preced. qōne. ergo añ penā
indictaz mora purgari p̄t. bñ facit quod ſcribit Cepol. cautel.
clxxxiij. in ſcis. vbi. d. cautellā eē ad hoc, vt emphiteota q ceſ-
ſauit in ſolutione canonis morā purgare non poſſit, qō dñs ſta
tim elapſo biennio et abſente emphiteota p̄teſtet, qō nō inten-
dit eū hēre amplius p libellario, alias nō facta tali p̄teſtatione
morā purgare poterit, q ſic i. d. c. potuit mora purgar añ dñi vo
lūtate declaratiā, qr dñi volūtas declarantis exigit̄ q fuit rñſio
Imo. i. d. c. potuit co. xx. q Alex. q ceteroq i. d. l. ſi iſulā. ſic idē
i terminis noſtris, qm̄ iudicis ſnia exigit̄, ante illius ſniam mora
purgari poterit nō ob. et tex. in. d. c. j. qd inris ſit ſi vaſſal. poſt
alie. feu. illud recu. qm̄ loquit̄ in alienatione feudi, qua facta ip
ſo iure feudū perdit̄, vt dicunt Bal. q alij in. d. l. imperialē. di
ci p̄terea poteſt, qō imo alienans feudū dūmodo illud añ morā
qōnē a dño recuperet, non cadat, vt declarat Alua. in. d. c. i. co
lum. iij. q preceptor Cur. in tractatu feu. in. iiij. parte. i. xiij. q.
p̄me regule in ſecunda limitatione, eodem modo rñdetur, put
ſtatim dixi ad. d. §. ex hoc de feu. femi. q in. d. c. ſi quis clericus
ſi de feu. fue. q̄ro. inter do. q agn. nō obſt. quod vltio loco nos
deducebamus, qm̄ negari p̄t per talē negligētiam petendi in-
neſtituram q̄tēni perſonaz dñi, vt no. in. c. ſi decreta. xx. diſtin.
nec obſt. tex. in. d. c. i. §. fi. que ſit p̄i. cau. benefi. amit. qm̄ loqui
tur in alienāte feudū, non vero in negligente, ac moram commi
tente in petendo inueſtituram inter quos longa eſt differentia,
plus etenim delinquit ille faciēdo, cuius animus aperte conij-
tur, qđ hic non faciendo. facit glo. in. l. ſemel mora in p̄in. cū ſi.
ff. ſolu. ma. in. l. qui autem in p̄inc. ff. de his que in frau. credi. q
ideo diximus. s. alienantem feudū ipſo iure cadere, hunc autez
morantem petere minime. non obſt. tex. in. d. c. potuit, vbi equi
perari vī alienās q morans ſoluere, qr dico, quod ſi recte per-
pendatur ille tex. non probat, qm̄ illa verba niſi celeri ſatiſfactio
ne ſibi q̄ſulere ſtuduiſſet, ſalua ratione recti ſermonis ad caſuz
alienationis referri q̄mode nō p̄nt, vt ibi declarat Imo. q Jaſ.
in. l. fi. C. de emphi. q facit, qm̄ verba immediate precedentia, q
5 ſequentia loquuntur de morante ſoluere, ſ ergo illa clauſula me
dia intelligi dz ſm ſua extrema, argu. l. iij. §. filius inter medias.
de libe. q poſt. b. q lz hic negligēs petere inueſtituram ingratus
dicat̄, hec tñ ingratitudo non afficit perſonā q honorez dñi, imo
potius vaſſalli, qui tale aſſecutus eſt bñficium, nec illud vult re
cognoſcere, q iō dicebat Bal. in. l. fratres. C. de inoffi. teſta. qō
ingratus turpis q vilis eſt perſona, plura. n. ſunt ingratitudinis
genera, quedam. n. afficiunt honorem q perſonam dñi, vt ſi cu-
curbitauerit dñz, vel q̄cubuerit cū filia vel ei venenū miniſtraue-
rit, vt in. c. i. §. rurſus. §. poro, q̄ ſit. i. cā bñ. ami. c. i. §. i. qb. mo.
feu. amit. Quedā vero minime, vt ḃ ingratitudo q ſimiles, imo
dici p̄t, quod alienans feudū, lz dominuz contemnere videat̄, vt
in. d. c. j. §. fi. tamē non dī delinquere in perſonaz, q honorē dñi
quicquid dixerit Bal. in. d. c. j. ſi vaſſal. prop. feu. p̄ini. q Are
ti. in. d. conſi. xiij. p̄batur, qm̄ delinquēs in perſonam domini
amittit feudum, reuertiturq ad dñm excluſis oibus deſcendē-
tibus q agnatis, vt iniurie ſue vltionem habeat. d. c. i. §. deniq
vbi Alua. in. j. q. ij. cōcluſione, que ſit prima cau. benefi. amit.
non habita differentia inter feudum nouum q antiquuz, q tñ in
vaſſallo feudum alienante habetur q̄ſideratio, an ſit nouū, vel
antiquum feudū vt per Bar. in. l. iij. ff. de interd. q releg. Bal.
in. c. j. quib. mod. feu. ami. in. c. j. §. poro qualiter oliz feu. alie.
poter. in. c. j. §. hoc quoq de ſucceſ. feu. Aluar. in. d. §. deniq.
in. xvij. q. xviij. q̄cluſione Jaco. de. ſ Geor. in tra. feu. in ver-
bo q cum pacto de non alienādo. col. viij. ver. ſed quero de pul
chra queſtione, idem dicemus in vaſſallo non petente inueſtitu
rā in tempore, vt concludit Alua. poſt Jſer. in. d. c. j. quo tēp.
mil. col. xij. q idez Alua. in. d. §. deniq q̄cluſione. xx. Et latius
tangam inferius. q. lxxxvij. Ex quibus vī inferendū non eſſe ve
rum alienantem feudū, nec differentē petere inueſtituraz intra
annū q diem delinquere in perſonam dñi, qcquid et ſenſerit gl.
in. c. i. l. ſi fuerit, quib. mod. feu. amit. quā ibi Prepoſ. ſequitur
conſequenter, nec verum eſſe, quod in iuramento noue forme fi
delitatis comprehendatur alienationis prohibitio, ac petitiōis
inueſtiture in tempore debitū, quicquid Areti. in. d. q̄ſi. ſenſe-
rit. ¶ Ex predictis remanet defenſa concluſio, quod vaſſallus
moram purgare poſſit q ſi forte nō tibi arridet data ſolutio ad.
d. §. fi. potes diſtinguere an negligentia in non petendo inueſti
turā tranſiuerit in contemptum, nec ne. vt conſideraui in. d. q.
lxxxvij. Et ideo dicebat Andr. de iſer. in. d. c. i. quo temp. mil.
qō in regno conſueuere remitti huiuſcemodi pene, dummō non
ex q̄ēptu nō petierint, q vt Afflic. deci. cclxv. qō ſolet obſerua
re curia regni, qō vaſſallus pp inueſtituraz non petitā intra an
nuz q diem de benignitate non p̄iuetur ſed admittatur ad com
poſitionem, vt pz in declaratoriis regis Roberti, quarū vna in
cipit ſignificamus vobis marino de diano. Alia incipit ſuppli
cat. P. de ſtella carta. xxxv. idem tradit in. d. c. j. colum. iij.
in p̄inc. quo tempore miles.

SVMMARIVM

1 Illud quod tacite ineſt habetur pro expreſſo.

¶ Si vaſſallus qui in debito tempore non recognouit decedat
ante motā qōnem a dño, an moueri poſſit aduerſus
illius heredem. Queſtio. xxviij.

1 Urta predicta queritur, ſi vaſſallus non petierit intra an
num q diē inueſtiturā, q moriatur antequā dñs de il
lo conqueratur, an dominus aduerſus illius heredē
queſtionē mouere poſſit. q certe cum hec querela ſit de ingrati
tudine ipſius vaſſalli, vt p̄batur. in. d. c. i. in p̄in. que ſit. j. cau.
benefi. amitt. non vī tranſire poſſe q̄ illius ſucceſſorem. l. j. C. ne
delic. defun. l. j. q per totū. C. ſi pend. appel. moz inter. l. ex in-
dicio q. ff. de accuſa. l. eius qui. q ibi no. Bar. ff. de iur. fiſc. idem
dōm vī, ſi dñs contra quem dicta ingratitudo q̄miſſa fuit, que-
relam non p̄poſuit, q deinde mortuus ſit, qm̄ heres eius dictaz
querelaz non proponet, quaſi morte dñi q eius taciturnitate ex-
tincta ſit cōpetit. n. hec actio rōne iniurie q ingratitudinis, igit̄
cū ſit quaſi q̄dā actio iniuria q, q̄ q̄petit ad vindictā extinguitur
morte iniuriati. l. cū q. §. iniuriarū. ff. ſi qs cau. nec hr̄di nec ad-
uerſus hr̄dē q̄petit. l. cū emācipati. §. ſi emācipatus. ff. ō col. bo
no. per ea q̄ no. in. l. oīmodo. C. de inoffi. teſt. in. l. fi. C. de reuoc.
dona. p Ang. in. l. his ſolis. C. eo. tī. per Albe. in. d. l. oīmodo i
l. j. C. de reūo. do. p Imo. in. c. j. extra de dona. ſuadet̄, qm̄ hoc
loco vaſſallus non ipſo iure, ſed per ſniam cadit vt. s. dictuz eſt
merito q̄rela non proposita decedente dño vel vaſſallo non trā
ſire dz ad heredē, nec contra, vt no. Bal. in. d. l. imperialem. §.
inſup, qui diſtinguit, qō aut vaſſallus q̄mittit feloniam, ob quā
ipſo iure p̄ivat̄ feudo, q hoc caſu q̄rela et nō mota trāſit ad he-
redes, q ꝛ. l. iij. §. qō aūt, qō quiſq̄ iur. vbi gl. Bar. q Ban. de
caſt. not. Aut feloniā q̄mitti, ob quam non eſt p̄ivatus ipſo in
re ſed venit p̄ivandus. Et tunc querela non mota non tranſit ꝛ
heredes, quia non eſt tranſitoria nondum preparata, vt dictum
eſt, quem ſequuntur ibi Aluar. Prepoſ. q Moder. q hoc idē
probat in. d. l. j. ff. de p̄iua. delict. q in. d. l. ex iudicioz, q ſequi
tur Rapha. cu. conſi. clxiij. prelatus eccleſie. col. ij. q. iiij. So-
ci. conſilio. lxv. colum. penul. q ſi. verſiculo quinto. cōfirmatur
vol. iij. Albe. bru. q̄ſi. cvij. q eſt q̄ſilium. d. Bartho. de ſcarā-
pis contrariam opi. quod imo tranſeat ad hr̄des q q̄tra tenuiſſe
videtur

videtur Jser. in. d. c. i. sup verb. veluti mos, quo temp. mil. Et And. barb. in c. fi. col. ix. extra ō donatio. dicētes ius prīādi vassallum transire ad heredes ꝛ ꝫ. Monētur qm̄ nullus ē tex. in materia feudali, qui hoc determinet, ideo standū est cōi regule, q̄ disponit, qō actiones actiue, ꝛ passiue trāseāt a defuncto in eius heredem. l. j. C. vt actio ab here. ꝛ qtr. here. incip. naz vbi non reperitur casus expresse decisus in materia feudali recurrimus ad ius commune. c. j. vbi. Bal. ꝛ alij ver. strennus de feu. cog. allegant pterea in argu. tex. in. l. iij. ℈. non solū. ff. de adimē. leg. quibus argumētis cumulate rñdet Curtius in trac. feu. in. iiij. parte. q. pen. suadet hec opi. qm̄ hec pena in terminis nr̄is vr̄ qpetere ex delicto qmisso, circa ipsuz ꝫctū, qō ꝓbo qm̄ de nā ꝫctus feudi est, vt talis recognitio fiat. d. c. i. quo tēp. mi. d. c. i. que sit pri. can. bñfi. ami. cū si. quū natura ꝫctus feudi, nil aliud sit, cꝫ ipse originalis status attributus, ꝛ inductus a qsuetudine, vt dicit Bal. in. c. que in ecclesiarū. col. iiij. circa prin. extra de qsti. ꝛ in prelud. fendo. col. v. circa fi. si igit̄ de natura ipsius cō tractus, hoc est ergo tacite inest ipsi ꝫctui. l. cū quid. ff. si cer. pe. l. pacta quenta. ff. de ꝫb. emp. tūc arguo sic, delictū qmissuz circa ꝫctum, si purgetur per actionē descēdentē ex ipso ꝫctu, trāsit ad heredē ꝛ contra. l. ex contractibus. ff. de actio. ꝛ obli. bar. in. d. l. j. ff. de priua. delic. Areti. in. ℈. non autem omnes colum. ij. insti. de perpe. ꝛ temp. actio. sed hoc delictum purgatur p actionem descendentem ex ipso ꝫctu feu. i. qdōnem ex moribus, vt voluit Jaco. de bel. in. c. j. ℈. item qui dño quez ibi Alua. refert, que sit pri. can. bñfi. amit. que actio descendit ex ipso contractu feudi, vt dicit Bal. in. c. j. in prin. col. iij. de qtr. investi. Ang. in. l. vnica. ff. de qdi. ex. l. bal. in rub. co. ti. ergo ꝛc. Augetur difficultas, qm̄ si tacite inest ipsi ꝫctui, bī pro expssa. d. l. cū
1 quid, † ergo hoc ius revocandi, quod qpetit propter non servata promissa debet transire ad heredes ꝛ contra p singu. dictum Bal. in. d. l. fi. C. de revo. dona. vbi inquit, qō qñ donatio revocatur pp pacta non servata, ius revocandi transit ad heredem ꝛ sequit̄ Saly. ibi, verum quoniam hec materia male pertracta tur per scrib. libet hic generaliter querere.

℘ SVMMARIVM ℘

1 Potestas declarandi voluntatem defuncti non transit ad heredem.
2 Privatus non indiget privatione.
3 Quando executio fit a lege ipso iure, non requiritur sententia declaratoria.
4 Ubi non est habitus, non potest esse privatio.
5 Jus querelandi transit in heredem, qz pacta nō sunt servata.

¶ Quando ius revocandi fendum ob ingratitudinem commissam transeat ad heredem, vel qtra non mota questione ante mortem domini vel vassalli. Questio. xxix.

1 Quando ius revocandi fendi ob cō missaz ingratitudinem transeat ad heredez vel contra, nō mota qōne ante mortē domini vel vassalli, ꝛ qstituenda est hoc loco regula, qō nō per predicta, ꝛ faciūt no. in. c. j. ℈. porro, que sit pri. can. bñ. amit. in. c. fi. extra de dona. in. l. qsensu. ℈. virum. C. de repud. quod legitur in. ℈. fi. instit. de iniur. in. c. i. de eo qui interf. fratrem do. sui Jo. an. in additio. Spec. in tit. de feu. ℈. fi. cuma. in. d. qsi. clxiij. no. in. c. qz plerunqꝫ extra de dona. inter vir. ꝛ vxo. Alex. in. l. rei iudicate. ff. sol. matri. in prin. Joan. rainal. in. l. imperialem. ℈. insuper de p bi. fen. alie. per Fed. Jac. de. s. Geor. in trac. feudo. versicu. di etiqꝫ vassalli promiserunt non qmittere feloniā col. xij. Cur. in loco. s. allegata, ꝛ alij de quibus. s. in precedēti. q. ¶ Limitat̄ primo nō procedere, qñ vassallus qmisit feloniam, siue delictū in ipso trāsitu mortis dñi aut ipsius vassalli, puta occidēdo ipsuz, vr̄ pstādo occasionē morti eius, aut ipsuz ꝺreliquēdo. vbi mortuus fuit vel si repente dñs mortuus fuisset elapso anno ꝛ die, in quo nō petita est a vassallo investitura, facit tex. in. l. q occidit. ℈. fi. ff. ad. l. aquil. l. fi. C. de bis qnib. vt indig. Odof. in tit. qb. mo. feu. am. ℈. negligentia ver. quid autē si vassallus Joan. an. in addit. Spec. in tit. de feud. ℈. fi. in addit. incip. Resolui bec qō Jser. ꝛ Bal. in. c. i. ℈. porro, que sit pri. can. benefi. am. Alex. in. d. l. rei indicate colū. i. ff. sol. mat. Aret. consi. xiiij. col. fi. Jac. de. s. Geor. in trac. feud. versi. dictiqꝫ vassalli promiserunt ꝛc. col ū. xiij. Sc̄o fallit, qñ per viā excipiendi heres domini vult allegare feloniā cōmissam, ꝛ sic portionem feudi apud se existentez vult retinere ob dictā feloniam, naz tunc heres domini audit̄, ꝛ ipse dominus ꝫ heredem vassalli, licet in vita nulla querimonia facta fuerit, allego optimum tex. ad hoc in. l. fi. C. de secun. nup. ꝛ tex. iunct. glo. in. ℈. ingratitudinē in auc. de nup. col. iiij. Et ibi hoc not. Ang. benefacit. l. cum patronū. ff. de iure pat. ꝛ qz no. Guil. ꝛ Bal. in. l. fatres. C. ō inoff. test. facit. l. filio. ℈. scia ff. de adim. leg. ꝛ l. fi. C. de adult. Et qz not. gl. fi. in. c. fi. extra ō postulan. forte enim tunc tacuit dominus, qz sciuit posse sibi succurri, ꝛ heredibus eius per viā excipiendi sicqꝫ p viā retentionis, ꝛ cū hec presumptio capi possit, cessare debebit presumptio remissionis solenie, ꝛ consequenter donationis, omnis etenim psumptio, facit cessare psumptionē donationis ꝛ remissionis in rium suorum. l. si cum aurum. ff. de solut. l. eleganter. ℈. qui repro bos. ff. de pig. actio. not. Cy. in. l. si cū ea. C. de condi. indi. ꝛ i. l. ij. C. de rei vend. bñ facit. l. pen. ff. de fur. l. i. ℈. i fūma. ff. quar. re. actio nō dat. Remissio. n. dr̄ ignoratio. l. nec ignorās. C. de do. Accedat ad hoc, qz qlibet psumit̄, qō velit retinere qz penes se habet. l. si peculium. ℈. sicut. ff. de pecu. leg. Quemadmodū autē dixi per viam excipiendi heredē domini posse querelari. Dico et quod in heredē ipsius delinquentis transibit tale ius excipiēdi, per tex. in. l. si quis filium. C. de inoff. test. vbi no. Ang. facit qō legitur in. l. iij. ℈. qō autē. ff. qō quisqꝫ iur. Jaco. de. s. Georg. loco supra allegato. idē expresse firmat Pet. de anch. ꝛ Jmol. in. d. c. fi. in. iij. car. ver. sed dōm esse pōt extra de dona quos sequitur Barb. ibi col. xij. ꝛ vñr seq. Mod. papi. in suo tract. loco preallegato. s. in. q. fi. in vltimis ꝓbis. Tertio limitat̄ si pena ob ingratitudinem ipso iure imposita fuit, nā trāsit in hr̄dem delinquentis, lz nulla querela ꝓposita sit contra defunctum. l. cōmissa. ff. de publica gl. no. quam ibi sequuntur doc. in. d. l. iij. ℈. quod autem. ff. quod quisqꝫ iur. Bar. in. d. l. i. ff. de priua. de li. in. l. ex iudicio ꝛ. ff. de accus. ꝛ in. l. imperatores. ff. de iur. fisci. Bal. in. c. i. de feu. sin. culp. nō amit. Bal. in. d. l. imperialem. ℈. insup Card. in. c. fi. extra de dona. Pan. de ca. in. d. l. oīmodo. C. de inoffi. testa. Areti. in. d. c. cōsi. xiiij. in fi. Bal. in. d. l. fi. C. de revo. dona. Prepos. in. d. c. j. ℈. porro in fi. ꝛ Jac. de. s. Georg. loco. s. allega. sed aduerte, qm̄ hec limitatio vr̄ pati aliquātulum difficultatis, tum ex parte heredis illius, qui iniuriaz passus est, eo qz talis pene impositio. ita demuz locum vendicat si is q iniuriā passus est, velit, iuxta ea q̄ tradunt in. l. ij. ff. si ager vecti. vel emphi. pet. Bar. in. l. ij. ff. de excep. rei indi. Jmo. in. c. fi. extra de dona. Spe. in tit. de feu. ℈. qm̄ ver. xxvij. Bal. in c. qui clericus si de feu. fue. qtr. ꝛ dixi. s. voluntas aūt morte finit̄. l. iiij. ff. locati, ℈. itē finitur insti. māda. † ꝛ ptās declarādi voluntatem defuncti, que voluntas eius psone coherebat, nō trāsit ad eius heredem. l. cum stipulatus sim mihi a proculo. ff. de verbo. obliga. not. per Cy. ꝛ doc. in. l. fi. C. de contrahē. emp. Tum etiam ex parte heredis vassalli iniuriantis, quoniā in casibus in qbus ipso iure pena imponit̄ requirit̄ etiā snia iudicis declaratoria, tex. est in. c. cum secundum. ℈. fin. de here. libz. vj. tradit late. Fely. in. c. cum non ab homine col. iij. nu. ix. versic. vtrum autem data incorrigibilitate. extra de iudic. in. c. rodulphus extra de rescrip. ꝛ dixi etiam. s. si igit̄ requiritur declaratio iudicis, ergo non ꝺz antiqua pena transire ad heredē, ꝛ hoc vr̄ ꝓbari simili, nā lz lege vel statuto aliquis p qfesso habeat̄, ꝛ cōdemnatur tamen ad hoc, vt hec ficta confessio transeat ꝫ heredes requiritur, qz sententia iudicis declaratoria precedat, casus est in. l. eius qui delatorem, vbi Bar. expresse illud no. ff. de iur. fis. ꝛ hanc partem secutus vr̄ Bald. in. d. l. fi. circa fi. C. de revo. dona. Jmo. in. d. c. fi. col. xiij. extra de dona. And. barba. in. d. c. fi. co. viij. Jas. in. d. l. iij. ℈. qō autē col. j. Cur. in tracta. suo. in. iiij. parte. q. penul. colum. ij. Ego dico quod vel loquimur ante declarationem voluntatis ipsius domini, vel post declaratam voluntatem, ante tamen latam sententiam declaratoriam, primo casu si dominus vel vassallus moriatur fateor qz hec querela moueri non pōt aduersus heredem, nec etiam heredi qpetit per rationes. s. adductas ꝛ ita bene loquūtur Bal. Imo. barba. vbi supra aut loquimur in secundo casu, ꝛ tunc dico qz heredi ꝛ contra heredem competit, quicquid Jas. ꝛ Cur. senserint, quorum declaratione secuta voluntatis statim feudum ꝺomino acquiritur ab ipsa. l. que facit talem translationē, nimirū si istud ius quesitum transmittit̄ ad heredem, quia heres non videtur agere de repellendo vassallum a iure suo ipsius vassalli, sed potius vt ius suum ipsius dñi vel hr̄dis restituat, ꝛ iō cōpetit hoc casu rei vēdicatio, vt ꝺclarat Ja. alua. post Ja. ō bel.

Bal. ⁊ alios in. c. j. §. item qui a domino col. antepe. que sit pri
ma cau. bñfi. ami. ex quo inferri vr̃, q̃ hoc loco talis actio non
2 est penalis, † q̃ non agitur de priuando. q̃ priuatus nõ idiget
vt priuet̃ arg. l. sed ⁊ si sub q̃dõne ver. rũpendo. ff. de iniust. rup.
consequenter dz competere heredi, ⁊ cõtra heredẽ. d. l. j. vt ac
tio ab hered. ⁊ ꝯ hered. ⁊ q̃uis snia declaratoria regrat̃, illa
non officit, quo minus iã antea q̃situm esset ius dño vel eius he
redi, sed illud ita esse tantũ declarat, vt pulchre tradit Bal. in
c. j. §. j. quib. mod. feu. ami. ⁊ in. c. j. de feu. sin. culp. nõ amit. fa
cit. l. heredes palam ver. notã. ff. ō test. cũ si. nec ob. d. l. eius q̃,
qm̃ loquit̃ in casu, vbi non ipso iure pena imponit̃ sed mediante
snia, vt Bar. ibi circa prin. ver. ij. no. declarati. q̃uis in. d. c. i.
Bal. p̃supponat ipso iure penã fuisse iposità in. d. l. eius. Et p
bis optie faciunt, q̃ scribit Jas. in. d. l. ij. colum. xxv. ver. alia ⁊
tertia fuit opi. nu. lxxviij. C. de iure. emph. vbi q̃stituit differen
tiã ex mente Hieronymi tozti, qñ emphytheota, q̃ cessauit triẽ
nio solnere canonẽ vult purgare mozam, ante declaratã volun
3 tatẽ, vl̃ post. † pterea rñderi p̃t q̃ qñ executio fit ipso in. a lege,
vt hic, nõ requirit̃ aliqua snia declaratoria de necessitate. ita tz
Bal. in. d. c. j. in prin. de feu. sin. culp. non amit. per no. Jnno.
in. c. ex rõne. extra de appel. ⁊ sequit̃ Albe. bru. tẽpestate nr̃a
legistarum facile princeps. q̃si. xix. col. ij. ver. facit. q̃ facta p ti
rannũ, ⁊ maxie vbi esset notoriũ delictũ inxta ea q̃ tradũt in de
cis. Neapo. cccxcij. in scõo dubio. Quarto fallit, si pp feloniam
q̃missaz non solũ punit̃ ipse q̃mittens, sed ẽt eius heres sine suc
cessoz, nã tunc pp eã puniet̃ ipse heres, q̃uis nulla ꝯ q̃mittentẽ
querela proposita fuerit, exemplum accipe ex traditis in. c. j. si
vassal. feud. priuet̃. cui defer. in. c. si vassallus culpã, si de feud.
fue. contro. hoc enim casu, q̃q̃ ẽt venirẽt iure prozio, q̃ tñ pp
delictum parentis, lex eos affecit pena tacita, remissio, q̃ dz fie
ri, eo q̃ ꝯ delinquentẽ non fuit querela ꝓposita ipsi delinquẽti,
non extendet̃ ad alium. l. si vnus. §. añ oia. ⁊. §. si pactus. ff. de pa
ctis. Liubemus. C. ad velleia. l. fi. §. idẽ quesiuit. ff. de condi. inde
bi. l. emptoz. §. lucius. ff. de pac. ⁊ plene notatur in. l. sub p̃textu
. C. de trãsac. opus igitur est q̃ plures fiant remissiones, vt inqt
tex. in. d. l. de pupillo. §. si in pluribus. ff. de ope. noui. nun. ⁊. c.
cũ inter. §. fi. extra de elec. Quinto fallit, q̃n apud heredẽ delin
quentis reperit̃ res q̃ ipsi delinquenti obuenit, ⁊ aperta fuit ob
delictum ⁊ feloniam p eum q̃missam, nã hoc casu q̃q̃ q̃ delictũ
q̃misit mozturus fuerit nulla ꝯ eũ ꝓposita q̃rela, tñ in eius hr̃dẽ
agit̃, ⁊ ab eo auocatur talis res, ⁊ hoc mõ delictũ trãsit in eũ. l.
j. C. ne ex delic. defunc. ⁊ est optimus tex. ad nr̃m ꝓpositz in.
l. lucius. ff. de iur. fisci. ⁊ in. l. gaius. ff. ad silleie. ⁊ ex eis optia col
ligit̃ rõ. s. ne pp flagitiũ portiones liberoꝝ augeant̃, ⁊ ẽt q̃ sce
lere quesita ⁊c. l. cũ rõ. §. fi. ff. de bon. dam. accedat premissis q̃
no. Jo. an. in. d. c. fi. extra de dona. in fi. vbi vr̃ velle q̃ si ex in
gratitudine aliquid pernenit donatario, tũc ius renocãdi tran
sit q̃tra heredẽ, ⁊ ẽt heredi, pro quo facit, q̃ tunc dici non põt,
qõ detur ad vindictam p̃m glos. in. l. hec actio. ff. de calumnia.
quo facit. l. ij. §. fi. ff. de vi ⁊ vi arma. ⁊ qõ not. gl. in. §. ꝫ br̃dibus
iusti. de ppe. ⁊ tẽp. actio. Et cũ agit̃ de priuatione feudi agit̃ de
pena pecuniaria ⁊ ciuili, vt. d. l. caius, ⁊ no. bal. in. c. j. de eo qui
interfe. fratrẽ oñi sui ⁊ etiaz ista priuatio non est mera pena p̃m
Jmo. in. l. si vero. §. ō viro solu. mat. in illo articulo, an ex rõnis
identitate fiat extensio in penalibus, ⁊ aliud est pena aliud lu
cri amissio. d. l. lucius iõ. gl. faciũt q̃ pulchre. d. Prepos. i. c. i.
in col. pen. in ver. nisi forte dicatis q̃ sit prima cau. bñfi. amittẽ.
Sexto limitat̃, qñ tpe vite vassalli delinquentis, aut dñi ꝯ quez
felonia q̃missa est, ipsi delinquẽti nõ erat aperta via succession̄is
ipsius feudi. Nã tũc querela est transitoria heredi, ⁊ in heredẽ
lz in vita nulla querela ꝓposita fuerit si postea ei aperietur via
ad succedendũ in ipso feudo, nã hoc casu p taciturnitatẽ intelli 5
gi non põt q̃ per tacentem facta fuerit remissio, tractari. n. eo
tpe non potuit de vlla remissione, cũ tũc non cõpeteret illa pos
sessio facit. l. manumissiões. ff. de iust. ⁊ iur. l. decẽ. ff. de ver. ob. nã
4 vbi nõ est habitus nõ p̃t esse p̃uatio nec degradatio, † nec q̃sq̃
desinere esse põt anteqũ sit. l. si titio vsufru. ff. de q̃di. ⁊ demon. ⁊
no. ad lr̃az Bal. in. d. l. imperialẽ. §. insup ⁊ ibi voluit gl. que al
legat. l. boue. §. hoc sermone. ff. de verb. signi. facit optime in ar
gu. l. cum quidam. ff. de bono. pos. ⁊ in. l. q̃diu. C. qui admit. ⁊. l.
j. ff. de diuer. ⁊ tem. prescrip. ¶ Ex predictis decidi posse vr̃ qõ
de qua fui p̃teritis pancis diebus q̃sultus vassallus p̃ditozie oc
cidit fratrẽ suuz q̃uassallum, ex quo superat filius viuẽte dño, ⁊
ipsi occisori de homicidio nulla querela facta fuit. post eius añt
mortẽ decessit filius interfecti absq̃ descendentibus supstite fi 1
lio occisoris, qui vigore antiquarũ inuestituraruz petit sibi rela 2
xari partez feudi per ipsuz occisuz ⁊ successiue eius filiũ posses
sam, ⁊ filium dicti domini nunc possidentem illam contra quez
heres domini nunc excipit de fratricidio. filius vero occisoris
replicat de remissione dicte iniurie facta tacite, eo quod per do
minum in eius vita nulla querela proposita fuit nec contra eius
patrem. pro domino faciunt allegata. §. in dictis fallentijs, nam
in casu nostro heres domini proponit de felonia per viam excep
tionis. Item propter ipsam feloniam lex non solum punit ho
micidam, sed etiaz eius descendentes, vt. c. j. de eo qui interfe.
fratrem domini sui. Item ob dictam feloniã assequeret̃ ipse ho
micida seu eius heres portionem interfecti, qõ absonum foret,
vt dixi in. v. fallentia. Item tempore mortis domini ⁊ fratricide
non erat aperta via successionis feudi ipsi fratricide, ⁊ eius de
scendentibus, superat enim filius occisi, qui preferebat̃ in suc
cessione, vt. c. j. de grad. succes. in feu. igit̃ ⁊c. vt dixi in. vi. fallẽ
tia. Itẽ ipso iure pena p̃uatiõis feudi imposita fuit filijs, iõ ⁊c.
vt dixi. i. iij. fal. Qõ añt ipso in. iposita foret filijs fricide ꝓbo p
tex. i. c. i. si vas. feu. prin. cui ōfe. ibi filiꝰ, tñ ad id nullatenꝰ aspi
rabit nisi id a dño licite acqrat. Dictio. n. illa nullatenus idẽ si
gnificat q̃ ipso iure text. est iũc. gl. in auc. si q̃ mulier. C. ad vel
leia. ⁊ lz ille tex. in. d. c. i. loquat̃ de feudo, ⁊ pte feudi ipsius de
linquẽtis, idem tñ dõm est, ⁊ fortius in parte feudi ipsius occi
si p ea que. §. dicta sunt in. v. fallen. ẽt q̃uis tex. in. d. c. i. loquat̃
in filio ipsius delinquentis, idẽ tñ dõm est, in ipso delinquente,
vt ipse delinquens a successione partis feudi occisi sit priuatus
ipso iure, ⁊ iõ talis pena transit heredi, ⁊ in heredem, vt voluit
Bal. in. d. l. imperialẽ. §. insuper, ⁊ dixi. §. nec obst. d. c. i. de eo
qui interf. fratrẽ domini sui, vbi tex. dicit, q̃ priuabit̃, ⁊ sic vtit̃
verbo futuri tẽporis, ⁊ per consequens vr̃ necessaria snia ad pri
nationẽ p ea, que leguntur in. d. l. in criminali. C. de iurisd. om. iud.
⁊. §. dixi. Item qñ culpa cõmittit̃ in aliũ, q̃z in dñm, priuatio nõ
fit ipso iure, vt not. in. d. l. iperialẽ. §. insup, ⁊ Bald. in. c. j. de
feud. si. culp. non amit ⁊ in. c. i. ver. vel si cũ filia, quib. mo. feu.
amit. in. l. oimodo. C. de inoffi. test. Ange. in. l. coz. ff. de admi.
tutoz. Nã aduerte, q̃ aut tractamus de priuãdo ipsuz, qui cul
pam cõmisit a fendo, qõ tenet, ⁊ penes eũ est, ⁊ tunc necessaria
sit snia, ⁊ isto casu loquunt̃ iura superius in ꝯriũ allegata. Aut
tractamus de priuãdo ipsuz seu eius heredẽ ⁊ successoꝛez a feu
do, qõ non tenet, nec est radicatũ in eius psonã, ⁊ tunc nõ est ne
cessaria snia, imo ipso iure fit priuatio, casus est in. d. c. i. si vas
sal. feud. priuet̃ cui defe. hec dist. iudicio meo colligit̃ ex mẽte
gl. in. d. l. imperialẽ in. §. callidis in verb. reuertat̃, ⁊ optime fa
cit quod not. glo. in. c. i. versi. est ⁊ alia que fuit pri. cau. benefi.
ami. dum. d. gl. plus iuris ⁊c. nec mirum quia facilius impediũ
tur querenda, q̃z iam quesita. l. patre furioso. ff. de bis q̃ sunt sui
vel alie. iur. ⁊ pondera tex. in. d. c. j. dũ. d. nisi iterũ id a dño ac
quirat. His etenim verbis ibi tex. incongrue vteret̃ si filius ip
so in. i feudo successisset facit. l. j. §. elegãter. ff. depositi. põdera
ẽt tex. in. §. insup dñ statuit filiũ viuente pr̃e delinquente in dñm
nõ succedere in feudo. Nã intelligi dz ipso iure, facit quod no.
gl. in. l. fi. C. locati. in auc. qui rem. C. de sac. san. eccl. ⁊ in. d. l. ij.
. C. de iur. emph. ⁊ si recte ponderetur Bal. hoc voluit in. d. §.
insuper in prin. dum vult q̃ mortuo patre filius nõ potest dño
satisfacere, quia tempore mortis patris filius est incapax. d.
etiã ibi Bald. q̃ talis filius non succedit in feudo, quia quan
do ingratitudo preuenit gratiam impedit eam. stat igitur fir
ma conclusio, q̃ culpa commissa per vassallum ipso iure, ipse
⁊ sui quos afficit culpa remouentur a iure succedendi in feudo
quod tunc erat penes alium, ⁊ non penes ipsum. Septimo in
telligitur ⁊ restringitur dicta regula procedere, quãdo propter
ingratitudinem vult fieri reuocatio, secus si propter pacta non
seruata, † quoniaz tunc ius querelandi transit in heredem, hoc
probatur in. l. fi. C. de reuoc. dona. ⁊ ibi hoc pulchre not. Bar.
sed tamen subtiliter aduerte quoniam inter ingratitudinis cau
sas nulla est iustior causa q̃z inobseruatia promissoꝛum inqnit
tex. in. d. c. j. §. sed nec est alia, que sit pri. cã bñfi. amit. Octauo
limitari potest, quando ingratitudo foret circa contractum feu
di, que purgaretur actione descendente ex ipso contractu quo
niam tunc etiam querela non mota transit heredi ⁊ in heredem
per no. per Bar. in. d. l. j. ff. de priuat delic. ⁊ faciunt que supra
dicta iunt. q. preced. versi. Ego pro hac opi.

SVMMARIVM

Statutum in vno correlatinorum intelligitur statutũ ⁊ in alio.
Jn penalibus non debet fieri extensio.

¶ An dominus

¶ An dominus differens innestituram facere intra annum ꝛ diem, p̃uari possit feudi proprietate. Questio. xxx.

q Uero quẽadmodũ vassallus negligẽs petere innestiturã intra annũ ꝛ diẽ, p̃uari põt feudo, vt superius ꝙclusum est, quid ecõuerso petente vassallo in tpe debito innestiturã, si distulerit dñs p annũ ꝛ diem facere ipsi vassallo innestituram, an p̃uari possit ipsius feudi ꝓprietate. gl. in. c. fi. in fi. per quos fiat innest. tenuit qđ sic, monet qm̃ in vassallo ꝛ dño equalitas seruãda est, ꝛ qđ in vno statuit pariter in alio. vt est tex. in. c. fi. ỏ for. fide. facit tex. in. c. dño ꝙmittẽte, si de feu. fue. ꝙtr. iter do. ꝛ agn. in. c. i. qualiter do. ꝓpr. feu. p̃ue. sed vassallus p̃uat ob talẽ negligentiã suo vtili dñio feudi, ergo ẽt dñs suo directo suã det, † qm̃ statutũ in vno correlatiuo ꝛ, cẽsetur in altero inductus. Bar. in. l. j. C. de cupr̃ef. lib. x. Bal. in rub. C. de reb. cred. l. fi. C. de indi. vidui. tol. Semi. i. c. j. ỏ tẽp. ord. lib. vj. bal. i. l. i. C. ỏ sac. san. eccle. sed dñs ꝛ vassallus sunt correlatiua. ergo ꝛc. accedat qđ no. gl. in. c. fi. in verbo Longobardo ꝛ circa fi. ỏ alie. feu. paterni. ꝛ gl. in. c. j. ver. illud tñ, q̃ sit p̃i. cã bñfi. ami. vbi dixit, qđ sicut vassallus p̃uat feudo, si dño suo de feudo iustitiaz nõ faciat, ita eꝫ si dñs iustitiã vassallo nõ fecerit, iure suo p̃iuatur. ad idẽ glo. in. c. i. in fi. in titu. hic finitur lex, vbi. d. quod in oibus teneꝫ vicẽ dñs p̃stare vassallo, q̃ vassallus p̃estare teneꝫ. ꝛ qđ ex oi delicto quo vassallus feudum amittit, pariter dñs ꝓprietatẽ, idẽ gl. in. c. de forma. xxij. q. v. Et i terminis nostris hoc voluit Bal. Ja. de bel. Nico. de neap. Alua. ꝛ alij in. c. j. ℌ. nulla, per quos fiat innest. vbi. d. qđ petente vassallo innestiturã, si recusẽt dñs facere illã ꝓprietate feudi p̃uari põt p. d. c. i. in fi. de for. fide. Bal. in. d. c. j. ℌ. porro col. j. post glo. que sit p̃i. cau. bñ. ami. Alua. col. añpen. ꝛ prepos. in. d. c. i. quo tẽp. mil. ꝛ p eundẽ Alua. in. c. ij. col. penul. ꝛ fi. eo tit. idem Alua. ꝛ prepos. in. d. c. dño Alua. in. c. i. ℌ. feminam. col. vi. in fi. ver. q̃ro subsequẽter, p quos fiat innest. Jac. de. ſ. Geor. ĩ trac. feu. ℣. si. q qdẽ innestiti põstiterunt infrm fidelitatis col. x. in fi. vbi. d. esse cõem Guid. pape decisio. clxviij. Afflic. in. d. c. i. ℌ. fi. col. iij. post glos. per quos fiat innesti. ꝛ in dicto capitu. i. in gl. sup ℣. bo annũ, quo tẽp. mil. ꝛ in deci. clxv. faciũt tradita per Jser. Alua. prepos. ꝛ alios in. c. ex eadez in tit. de lege corra. Alua. ꝑpos. ꝛ alij in. c. j. qual. domi. propr. feu. p̃iui. faciũt q̃ no. bal. in. l. ij. C. de infa. expo. vbi ingt, qđ sicut fidelis pmittẽs dñz suũ perire pdit oẽm eius gr̃az iuxta tradita in. l. fi. ff. p derelicto. ita ẽt eꝫ dñs pmittẽs pire vassallũ p̃uat oi iure vassallagij vt pbat in. d. l. ij. vbi Bal. not. illũ tex. ad hoc faciunt tradita p Odof. in sum. de feud. in titu. de forma cõis iuri fidelitatis ver. in hoc cap. ꝛ plenius in titul. quib. mo. feud. amit. ℌ. enictione faciunt tradi. p Areti. ꝙsi. xiij. col. fi. Barba. consi. antepen. col. xvj. vol. i. p Cur. in. vi. parte sui trac. feu. in vlti. q. nõ omitto ẽt, qđ in hac materia. d. Bal. in tit. de pace ꝙstã. ℌ. si qua ꝙtrouersia in fi. vbi ỏt, qđ qñ dñs indebite recusat innestire vassallũ de recto feudo nõ poterit postea cognoscere de alio feudo, qm̃ innitus in vno p̃sumit inuitus in alio. c. i. de ꝙtrouersi. inter epm ꝛ vassal. sequit ꝓpos. in. c. similiter. in fi. de alie. feu. pater. dixit ẽt no. And. iser. in tit. de mili. vassal. q cont. est qđ si dñs feudi iniuriose agit eꝫ vassallũ, si p iudicẽ vassalli requirat, qđ corrigat iniuste factũ, si nõ corrigit põt iuste ꝙcedere repr̃esalias contra ipsum ꝛ eius subditos p iura ꝙcedentia in casu denegate institie repr̃esalias q̃ ẽt sibi locũ vẽdicãt ĩ isto casu, vt igit ꝙcludẽdus, qđ ex quo ex ꝙsuetudine ꝙparant vassallus ꝛ dñs, qđ sicut vassallus ob talẽ negligẽtiã dñio vtili feudi p̃iuat, sic etiã dñs. Aduerte tñ si dici possit, qđ huiscemodi renouatio innestiture est introducta fauore ipsius dñi vt tradidi. ℌ. q. xij. ꝛ xiij. licet igit vassallus negligens petere renouationem cadat, nõ idẽ tamẽ vt concludendum in dño negligente accipere hunc cẽsuz, qz recognitio feudi nil aliud ẽ q̃z cẽsus qdã reuerẽtie dño debitus vt dixi, aliogn eius fauore inductũ in odiuz retorqueret. l. qđ fauore. ff. de legi. diuersa. n. vt hoc loco rõ determinatiõis in vassallo ꝛ dño, iõ equalis fieri non dz determinatio. And. iser. in. c. i. An ille qui interf. fratrem dñi sui. prepos. in. c. dño ꝙmittẽte col. i. circa fi. si de feu. fuer. ꝙtr. inter do. ꝛ agna ꝛ in. c. i. col. fi. de for. fidel. faciũt tradita p Bal. in. c. ij. quo tẽpo. mili. vbi ẽt Afflic. co. i. ver. ꝛ sic nota, ꝛ idẽ Afflic. deci. cclxv. in. vi. fallentia ꝛ Jaco. de. ſ. Geor. in trac. feu. ℣. si. qui quidẽ innestiti põstiterunt infrm fidelitatis col. iij. ver. sed nunquid eꝫ dñs, ꝛ facit qm̃ vassallus negligens petere innestituram p̃iuat dñm suo debito censu reuerentiali, merito tanq̃z ingratus repellitur, sed qñ dñs negligit ꝙfirmare innestiturã, nihil iuris ipsi vassallo affert. nullũ. n. ius tribuit, ẽt qđ fiat innesti tuĩ ꝙfirmatio. c. i. i pn. p quos fiat innest. ꝛ dicemus inferius. q. xxxiij. ỏ inuersa igitur est rõ, que pactum reformat. l. interpositas. C. de transac. eo maxime, † qz in penalibus non debemus facere extensionem. l. interpretatione. ff. de penis. l. cũ quidem. ff. de libe. ꝛ postb. p quaz rõnem ita sequitur Jo. raynal. in. l. imperialẽ. ℌ. preterea si quis de probi. feu. alie. p Fede. ꝛ facit tex. in. c. i. in p̃in. ver. si vero feudum, de ꝙtr. innesti. vbi plus dño q̃z vassallo defert. hec añt sane opi. fortius ꝓcedit, si dñs ex iusta cã differret innestituram multitudine causarum forte detentus arg. auc. sed lis. ꝛ in auc. item si appellatione, vbi Bar. C. de tẽp. appel. gl. in. l. senatus. ff. de offi. ꝑsi. Roma. in. l. i. ff. de recep. arb. ꝛ ẽ de mẽte Jser. ꝛ alioꝝ in. d. c. i. itẽ si dñs ignoraret illũ q petit renouationẽ innestiture esse filiũ ꝛ heredem defuncti vassalli, vel eius agnatum, nam hoc casu excusaretur dominus etiam si differret innestituram facere per annuz ꝛ diem, vt est de mente doc. in. d. c. i. ℌ. fi. per quos fiat innest. maxime Bertrand. de capreol. ꝛ Mod.

¶ Utrũ tũc dñs ipso iure p̃iueꝫ, vel mediãte snia. Qõ. xxxi.

q Ueritur subsequẽter ꝓsuppositio, qđ dñs p ꝓprietate feudi p̃uari possit, an p̃iueꝫ ipso iure vel mediante snia, ꝛ ꝙcludendũ est breuiter mediante snia p tex. in. c. i. qual. domi. ꝓprie. feud. p̃iue. vbi Jser. Bal. Alua. prepos. ꝛ alij no. doc. in. d. c. dño, ꝛ ad hoc concludit rõ, qm̃ vassallus ob talẽ negligentiã nõ ipso iure, ſz tm̃ mediãte snia p̃iuat, vt ℌ. dictum est. q. xxij. idem igitur est dcm in dño, qm̃ forma ꝛ modus traditus in vno correlatiuo ꝛ in alio vr̃ expressus, ꝛ si aliud nõ exp̃imat. d. l. fi. C. de indic. vid. tol. bal. i. d. c. j. qual. do. ꝓpr. feu. p̃ui. ꝛ in. d. c. dño.

¶ Cui proprietas feudi deferat dño illã amittente. Qõ. xxxij.

c Ui autem talis ꝓprietas deferat dño illã amittente, an vassallo vel superiori dño. ꝛ qđ vassallo accedat, ꝑbat tex. in. d. c. dño dũ indistincte velle vr̃ qđ directũ dñiuz ꝙsolidetur cum vtili, ꝛ sequit gl. in. d. c. j. qual. do. propr. feu. p̃iu. quã sequũtur ibi bal. Alua. prepos. ꝛ oẽs in. d. c. dño. ꝛ Bal. in. d. c. j. de for. fide. ꝛ sequit Areti. ꝙsi. xiij. col fi. Cõtrariã opi. qđ ĩmo superiori dño accedat, volunt gl. in. c. de forma. xxj. q. v. prepol. in. d. c. i. col. fi. de for. fide. distiguit iter feudũ regale. ꝛ nõ regale. i. p̃iuatũ, q̃ distinctio vr̃ ꝙfundi ex dictis Are. ĩ. d. ꝙsi. xiij. col. fi. And. iser. in. d. c. dño cõcludit qđ dño superiori nõ antẽ vassallo acquirat etiam si in personam vassalli dñs delinqueret, qđ sequit Mod. neap. decisio. cclv. in. viij. fallentia veritas vr̃, quod vassallo accedat ꝛ vr̃ receptior opi. Existentibus autẽ agnatis ipsius dñi, An proprietas accedat eis excluso vassallo, an vero econtrario. Bal. in. d. c. domino, si de feud. fue. contro. inter do. ꝛ agna. indistincte concludit vassallo accedere ceteris exclusis. Alua. tñ ibi, ꝛ in. d. c. i. qual. dom. propr. feu. p̃iu. Distinguit inter feudũ nouũ ꝛ antiquuz, sicut in fideli distinguitur, q̃ sane distinctio ꝙfundit per prepositũ. in. d. c. dño. col. ij. ꝛ iij. cui sentẽtie ipse ẽt adhereo rõnibus p eã adductis.

¶ An dominus moram suam purgare possit. Questio. xxxiij.

q Uid autem si dominus qui fuit in mora faciendi talez innestituram, si anno ꝛ die elapso requirat vassallũ eiq̃z offerat recipere recognitionẽ, ꝛ facere innestituram, an moꝝ suã purgare possit? Jo. blancus in sum. fendoꝝ in tit. qb. mo. feud. amit. ver. sed pone, tãgit hãc qõnẽ, arguitq̃z p vtraq̃z parte, ꝛ late disputat hunc articulũ Jacob. ardizo. in sum. qb. mo. feud. am. sub rubricella, si vassallus petierit innestituram. Jacob. alua. in. d. c. i. col. antepen. quo temp. mil. tãgit ꝛ remittit ad dicta per Jacob. ardiz. loco allegato. Putarẽ ꝙ ex quo in dubio vassallus ꝛ dominus ad paria iudicant, vt dixi eadem que dicta fuere in vassallo repetenda fore in domino.

ℌ SVMMARIVM ℌ

1 Confirmatio non tollit actionem vel exceptionem competentẽ contra confirmatuz, quia ꝙfirmatio nihil iuris noui tribuit.

2 In minore tacite subintelligitur clausula saluo iure suo.

¶ Recognitio feudi quid iuris tribuat. Questio. xxxiij.

Recognitio feudi q̃ ob mortẽ dñi aut vasalli fit, nõ tribuit nec adijcit plus iuris dño vel vassallo. c. j. in prin. per quos fiat inuesti. vbi doc. no. ⁊ And. iser. in. c. sciendũ de feud. cog. fouet ergo tantũmodo id qõ inuenit facit tex. in. c. qr diuersitatẽ extra de qcess. prebẽ. c. cuz inter dilectos de re iudi. no. in. l. ex verbis. C. de dona. inter vi. ⁊ vxo. no. bal. i. c. j. de cõ sue. recti feudi, ⁊ in. c. in presentia extra pba. facit qõ legitur in gl. in. l. j. ff. quod qsqz iur. ⁊ qõ legit in. l. ex facto in prin. ff. ó vulga. ⁊ pup. in. c. dudũ de decimis, p Jnno. ⁊ Jo. an. ⁊ Pau. de eleaza. in cle. pastoralis de re iud. ⁊ Bal. in. c. cũ venissent. extra de testi. ⁊ in. l. j. q. iiij. ff. de rer. diui. Abb. in. l. eleganter. ff. de pig. actio. facit qõ scribit Archid. in. c. si cui de elec. in. vj. vbi. d. qõ confirmatio nõ tollit actionẽ vel exceptionẽ qpetentes aduersus confirmatũ, qr confirmatio nihil iuris noui tribuit. c. ẽpto. lxiij. dist. Boet. in. l. ⁊ qr. ff. de iurisd. om. iudi. Lucas de penna in. l. si quos. C. de decur. lib. x. Spec. in titu. de instr. edic. §. nũc autem versi. ité pone late Aflic. in. d. c. j. col. iij. tutius tñ eẽt ẽm Jser. in. d. c. j. per quos fiat inuesti. qõ dñs dictam recognitionẽ recipiat saluo iure suo, q̃ ẽba vñr pseruare ius dñi, vt voluit Alua. in. d. c. j. col. vj. quo tempo. miles, post Bal. Imo. ⁊ Pet. lz Bal. in. c. que in ecclesiarũ, extra de qsti. ẽrium sentiat, ⁊ in. c. j. §. denicz col fi. que sit pz. cau. bñfi. amit. ⁊ pb facit tex. in. l. si debitor. §. si in venditione. ff. quib. modis pign. vel hipo. solu. vbi si creditor consentiat alienatiõi pignoris, saluo iure sui pignoris, huiuscemodi alienatio nõ soluit ius pignoris, quẽ tex. d. sing. Roma. qsi. xciij. vbi qõnẽ in simili decidit ⁊ hoc maxime fozet vtile in matore, qm̃ si talis qfirmans sciret ius suũ, nec illõ sibi reẽuaret, sibi ẽindicaret p tradita p Saly. i. l. authore. C. vñ vi, in minore tñ secus est, qm̃ illa cla tacite subintelligit. s. saluo iure suo, vt dicunt doc. in. d. c. j. maxime Modern. neap. Et pro predictis facit, qm̃ antiquã inuestiturã confirmans non dr alienare ẽt si in aliã personã fiat ẽm gl. ⁊ alios in. d. c. j. p quos fiat inuest. facit. l. j. §. pmittit. ff. ó aqua quot. ⁊ esti. ⁊ qõ no. bal. in auc. hoc ius porrectũ. C. de sac. sanc. eccle. Et iõ solus prelatus ecclesie sine qsensu capituli talẽ confirmationez innestiture facere pt. c. ij. extra ó feudis, facit quod no. Jo. an. in. c. i. in fi. de precario, ⁊ quod no. Specula. in titu. de locato. §. sequitur. ver. ⁊ hoc circa fi. facit tex. iun. gl. in. d. c. i. in prin. per quos fiat inuest. tangam etiam infra.

¶ An si in innestitura contineatur qõ dñs recognitionẽ susceperit, ⁊ de nouo cõcessit, ⁊ innestiuit, an si prius non spectabat feudum ad facientem recognitionẽ, nunc spectet vigore dictorum verborum. Questio. xxxv.

Quero quid si in innestitura qtineatur, qõ dñs recognitionẽ susceperit, ⁊ de nouo qcessit, ⁊ innestiuit, an si prius nõ spectabat huic recognitionẽ facienti, nunc spectet vigore dicto⁊ ẽborum. And. de iser. in. c. i. de vassal. decrep. eta. Tangit hanc. q. ⁊ dicit. qõ prius perquirẽdum est de mente dñi, ⁊ si de illa qstat, ea est obseruanda. l. ille aut ille. §. cũ in verbis. ff. de leg. iij. Jn dubio aũt non recedit ab eo, quod verba sonant. l. nõ aliter. ff. de legat. iij. l. j. §. igitur. ff. de exercito. ⁊ ideo vigore huius noue qcessionis spectabit ei. Putarẽ oino distinguendum esse inter laicũ ⁊ ecclesiasticum, qui de nouo infeudare non põt. c. j. in princ. de bis q feu. da pos. c. j. eẽm vel Abb. vbi doc. ⁊ i. c. ij. extra ó feudis. lz. n. in laico talia verba dispositionem inducerẽt, tñ in ecclesiastico nec disponerent, nec etiã psumptionem inducerẽt ita fozet iuxta tradita per Bal. in prelud. feu. col. antepe. vbi oẽs alij, ⁊ Alua. in. d. c. i. col. fi. vbi etiã prepos. de vassallo decrep. eta. ⁊ late dixi in prelud.

¶ Utrum si renouatio innestiture se referat ad antiquas ⁊ de eis non constet, an vigore dicte renouationis vassallus iuste feudum possidebit. Qõ. xxxvj.

Queritur deide, si vassallus feudũ recognouerit, ⁊ recognitio se referat ad pcedentes innestituras ⁊ antiquas, ⁊ de eis nõ qstet, an vigore dicte recognitiõis vassallus iuste tenebit feudum. Considerandi sunt aliqui casus. Primus est, si cognitio in gñe fiat de bis, que pdecessores sui tenuerunt in feudum a dño ⁊ pdecessoribus suis, nec constat de alijs innestituris, nec q̃ sint illa bona, q̃ tẽta fuere i feudũ, ⁊ hoc casu talis recognitio nihil operat tanqz nihil certi habens in se neqz p relationem ad aliud. l. iij. §. incertã ⁊ l. locus, ⁊ l. si qs funduz. ff. de acqui. pos. l. legaui. ff. de lib. leg. l. si sic. §. si mihi. ff. de lega. j. ⁊ ibi hoc not. By. ⁊ Bar. dicentes qõ. ¶ Si comes qcessit cuidã ecclie ius qõ hz in tali loco talis qcessio nihil operat, nisi qstet de iure cõcedentis p pdicta iura, bñ facit qõ no. Jo. an. in. c. auditis circa fi. extra de prescrip. faciunt que tradunt p Pau. de cast. cõsi. cccxx. in antiquis, vbi pulchre tradit, qñ dispositũ est incertũ, ⁊ hoc voluit bal. i. c. i. i pu. ó feu. guar. ¶ Scõs casus ẽ, qñ recognitio ⁊ qfessio fit specifice de certa re i tali forma sicut ipsi vassallo aut genitoribus suis fcã fuit qcessio p ipsuz dñm aut eius matores, ⁊ si non qstat de prioribus qcessionibus. Hoc casu vr concludendum, quod effectum producat hec recognitio ⁊ confessio arg. l. si donatio. C. de dona. l. ex hac scriptura. ff. eo. l. j. C. de fal. ca. adiec. leg. l. j. C. de epis. ⁊ cleri. pro quo facit.

¶ Quia ⁊ si illa cã vera nõ fozet, nõ vitiaret cõcessio. l. demonstratio. §. q aũt. ff. de qdi. ⁊ demon. §. huic prima inst. de lega. ⁊ q tradit Spe. in tit. de instr. edic. §. restat ẽ. pen. p. l. iij. C. ó falsi. cau. adict. leg. nisi fozet cã talis, qua nõ existẽte non fuisset forte dans cõcessurus, q̃ pbare hz, qui hoc diceret. l. cũ tale. §. falsaz. ff. de qd. ⁊ demon. maxime, vbi qditio psonaz dãtis ⁊ recipiẽtis presumptionẽ ample liberalitatis induceret. l. filijsa. ff. ó donat. l. sed ⁊ si susceperit. ff. de iudi. l. plenũ. §. equitij. ff. de vsu ⁊ hab. ⁊ c. i. extra de dona ⁊ c. ⁊ si qõnes de simon. ⁊ ita cõclusit Jo. an. in addit. Spe. in tit. de feudis. §. i. ver. pono sequit Oldr. qsi. cxxxiij. ⁊ qsi. cxxi. ad. i. q. in. ij. dubio alex. qs. cclxxxvii. qm̃ abunde, idẽ si in qcessione diceret. ẽm q̃ ancessores nostri tibi seu tuis qcesserunt, nã illa dictio scõm nõ facit qditionẽ. l. pen. vbi Paul. de ca. not. C. de qdi. inst. ⁊ ibi Ang. ⁊ in. l. vt liberis. C. de colla. Cy. i. l. ẽm. C. ó ẽbẽ. ⁊ com. stip. Bar. in. l. eũ q. §. iulianus. ff. ó qsti. pecu. in. l. admonẽdi col. iij. vbi Paul. Jas. ⁊ alij. ff. ó iureiu. ¶ Facit qõ scribit Pau. ó ca. qs. cccxxij. in cã decimali, vbi. d. qõ epus iuestiuit quẽdã nobilẽ ó feudo decimali oiuz redditũ, ⁊ iter alios redditus noiat fenũ ẽm qõ tui ancessores soliti erãt pcipere, pone qõ tui ancessores nihil vnqz pceperũt ó redditu feni, qsuluit Pau. ó ca. qõ tibi nõ ẽindicabit pp dictionẽ ẽm q̃ nõ ẽ qdõnalis, qõ ẽt tradidit in. d. l. admonendi col. v. nec mirũ si talis dispositio qzqz ó alia re mentionẽ faciat, foztiat effectũ, lz ó alia nõ qstet, quũ in prãte dñi ⁊ vassal. sit ó nouo dictã qcessionẽ facẽ, iõ nõ multũ curat, ⁊ si de pria nõ qstet iuxta no. i. l. sciẽdũ. ff. ó ver. ob. nec ob. auc. si qs in aliquo documẽto. C. de edẽ. qm̃ ibi loquit in eo q se referens ad aliõ documẽtũ disponẽ minie poterat ó eo q̃ qrinet i ipo documẽto ad qõ se refert, nõ est mirũ igit si sibi nõ credit. sed in casu nostro potuit dñs feudi de nouo feudũ de quo agit qferre, ergo ei facile credẽdũ est qõ innestitura precesserit ad qz se refert iuxta not. in. d. auc. si quis in aliquo ⁊ in. d. l. sciendum.

¶ Ex quibus infertur qõ predicta i prelato dictã recognitionẽ recipiente nõ ꝓcederẽt, nec ẽt in minore, si eã receperint absqz solẽnitate, que requirit in noua feudi qcessione de qua in auct. hoc ius porrectũ. C. de sac. san. eccle. xij. q. ij. c. sine exceptione. Jnn. i. c. nulli de reb. ecc. nõ alie. doc. in. c. i. in ẽn. p quos fiat inest. Spe. in ti. de locato. §. nũc aliq̃ ẽ. vj. q̃rit. Jser. in. c. i. co. viij. qui succes. tene. ⁊ i. c. i. ó succes. feu. nã nisi cõstaret de innestitura ad qz se referũt nullius fructus fozet recognitio, que eis fieret, ⁊ in qua se referunt ad precedẽtia, qm̃ ipsum feudũ, nũc qferre nõ pũt ablqz dicta solẽnitate. Ad hoc faciunt optime q̃ scribit Bal. in prelud. feud. in. iij. diuis. Alex. qsi. x. col. i. vol. iij. Mod. papien. in tract. feud. in. i. pte. q. viij. col. iij.

¶ Tertius est casus, qñ hec recognitio fieret ad assertionem vassalli asserẽtis dño, quod anteces or ipsius vassalli tenebat in feudũ ab ipso domino, vel eius precessore tale castrũ, ⁊ qõ propter mortẽ sui precessoris debitũ est, quod recognoscat se tenere ab eo pariformiter dictũ castrũ offerendo separatum innestiturã accipere, ⁊ sacrm̃ fidelitatis prestare, ipse autẽ dñs credẽs predicta fore ⁊ esse vera adherensqz assertioni ipsius vassalli faciat dictã innestiturã, ⁊ recipiat dictã recognitionẽ ⁊ iuramentum, ⁊ innestiat modis ⁊ formis ⁊ prout eius anteces ores fuere innestiti, si postea nõ qstabit de antecedẽte innestitura nullius fructus erit talis recognitio. l. ꝓscriptiões. l. pe. l. fi. C. si qtr. ius vl vtil. pub. l. si qs obrepserit. ff. de fal. l. fi. C. ó diuer. rescr. c. suplis extra ó rescrip. nisi forte dñs assentiat, ⁊ pfiteat narrata p vassallũ fore ẽa, ⁊ qr scit ea ẽa eẽ dictã recognitionẽ recipit ac fidelitatẽ, nam stabit tũc eius assertioni in eius preiudiciũ bene

facit

facit tex.in.c.j.qui testes sunt necess.facit.l.cũ precũ.C.de liber. can.l.ij.C.de insti.& substi.sub qdi.fac.facit.l.rura.C.de oi agro deser.lib.xj.l.cũ scimus.C.de agri.& cẽsi.lib.xj.l.de etate.§.j. ff.de inter.actio.l.publia in fi.ff depositi no.Cy.& Bal.in.d.l. ij.Bar.in.l.non epistolas.C.de proba.in.l.ex hac scriptura.ff. de dona.cum si non autez in preiudiciũ tertij argu.lege sed & si possessori.§.fina.ff.de iure fisci,cum lege sequenti.

¶ An tunc dicetur feudum nouum vel presumptum antiquum. Questio.xxxvij.

q Uero in his casibus in qbus dixi tale feudũ qfirmatũ habita relatiõe ad antiquas inuestituras,de quibus non constat,sortiri effectum an tunc dicetur feudum nouum vel presumptuz antiquum.& qcludo esse presumptũ antiquum,nã ex quo fit ad cõ seruationẽ antique inuestiture,talis noua qfirmatio haud vr̃,p quã vetus confirmatur.c.j.per quos fiat inuest.no.Bal.in.l. j.q.iiij.ff.de rerũ dini.vbicunqz.n.feudũ qceditur sub qmemoratione antiquarum inuestiturarum non dr̃ feudũ nouũ,sed antiquum,vt tradit subtilis Are.in.l.si mihi & titio col.v.ver.circa.ij.q.ff.de verb.obli.per tex.in.c.j.de vassal.decrep.eta.vbi Bal.& in.c.j.in fi.An agnat.vel filius,& idẽ Areti.qsi.pen. col.iiij.ver.sed hic rñderi põt,& maxime qñ fit ꝑm qó tui antecessores fuere inuestiti,qm̃ illa verba minime patiuntur nouam esse concessionem.Alex.consi.xxx.qm̃ ver.& ita ẽt colligitur. libz.j.Alb.bzu.astensis noster consi.lxxvij.col.fi.& consi.seq. col.fi.& hoc feudum presumptũ erit ꝑm eius propriam naturaz per tex.in.c.j.penul.& fi.in titulo quid sit inuesti.& ibi Bal.

§ SVMMRIVM §

1 Feudum antiquum non potest infeudari filio sororis in preiudicium agnatorum.

¶ Dominus in renouatione inuestiture vtruz mutare possit formam & tenorem antique inuestiture. Questio.xxxvij.

q Uero An dominus in renouatione inuestiture immutare possit formam ac tenorem antique inuestiture.& qcludendus est,quod nõ,imo etiam in inuestitura noua post qfectum instrm inuestiture non potest dñs inuito vassallo pactum nouũ apponere, argu.l.fi.C.de arbi.tutel.l.cũ satis.§.caneãt.C.de agri.& censi. lib.xj.& ideo.d.Specu.in titu.de feudis.§.quoniam super homagijs,quod in homagijs non debet induci nouitas.immo.d. Bal.quod iuramenta noua ꝯ cõsuetudines extorta presumunt impressiua in.c.j.in prin.qualiter vassal.iur.deb.fi.Et iõ talis recognitio,tanqz p impressionẽ facta posteris non noceret arg. l.si p impressionẽ.ff.qó met.cau.no.Bal.in.c.j.§.si ꝙo col.fi. ver.mõ qro,de feudo guardie.¶ Et dt idẽ Bal.in qsi.lxxxij. ꝓponit,qó inuestitura in.j.parte,qó si prima inuestitura facta sit pro masculis & feminis,postea in alijs renouatiuis inuestituris dicat pro masculis tm̃,qó ex hoc feminis preiudicium non inferr̃.sequitur Lardi.flo.consi.xij.nobiles viri in prin.vbi inquit nouã inuestituram aliã formã habentem,qz antiquã formã antique non imutare,faciunt que scribit Roma.qsi.cccxv.omnipotentis &c.In casu ꝓposite qsultationis,sequit̃ Pau.ó ca. qsi.clxxvj.circa fi.lib.i.Alua.in.d.c.i.co.ij.in fi.de vassal.de crep.eta.merito igit̃ dixit Castrensis qsi.cliij.circa presentem col.ij.qp in dubio posteaqnam qstitit de antiqua inuestitura ꝓsumit sequẽs facta ꝑm qditiones appositas in prima per text. in.c.i.in fi.de eo qui finem fecit agna.sequit̃ Alex.consi.xxix. perspectis qsideratisqz col.pen.ver.nunc de quinto lib.v.& dicit Cur.senior,qó inuestiture qfirmationẽ ꝑm illarũ conditionẽ,& naturam,non autem ad derogationẽ in qsi.xlviij.col.lxxij.in ꝑn. Et hoc idem Bal.in qsil.ij.incip.de qõne in prin.volu.j.Jaco.de.s.Geor.in trac.suo feud.versi.qui quidem inuestiti prestiterant iurm fidelitatis.col.xviij.ꝙ.itẽ addit.Et qó per nouam inuestituraz non possit qd innouari,nisi de voluntate eius qui las bz ex veteri voluit Bal.in.l.fi.col.ij.versi.ij.casu.C.de fuis & legi.per tex.in.d.c.i.de vassal.decrep.eta.iunc.c.i.§.penul.qb.mod.feu.ami.faciunt q̃ scribunt̃ p Alex.qsi.xxx.col. iij.libz.v.& Fulg.qsi.x.& Calde.qsi.x.in titu.de feudis,segtur Alua.in.c.i.co.vi.ver.qro cũ.d.gl.an agnatus vel filius post iser.& bal.ibi col.pen.Et ibi ẽt ꝓpos.col.ij.& Mod.deci.cõsi. exciij.co.ij.& qsi.clxxxv.col.ij.faciũt q̃ scribit bal.qsi.cccxxxi. in.v.par.vbi.d.qó in inuestitura qfirmatiua vñr repetite oẽs qualitates prime inuestiture.sequit̃ Alb.bzu.consi.i.in fi.& cõ si.xxix.in fi.& qsi.lvij.p totũ,vbi qsuluit qó noua capitula sup addi non possint in qfirmatoria inuestitura in preiudiciũ alterius,& qsi.lxxviij.col.ij.& qsi.xi.col.ij.& qsi.iij.in fi.¶ †Et dixit Bal.qsi.cxviij.incip.ad audientiaz.col.ij.ver.ex his in ꝑma parte quod feudum antiquum non potest infeudari filio sororis in preiudicium agnatorum.¶ Et idem Bald.sequitur consi.ccxv.in.ij.parte.Cur.iunior in trac.feud.in.vij.qó.circa materiã inuestiture in.ij.parte,& in qsi.i.col.v.in prin.& Affli. deci.ccxcv.vbi.d.qó si prima inuestitura dicit tibi,& hr̃dibus,& secũda inuestitura qfirmationis tibi,& heredibus ex tuo corpore legitime descendentibus,& tertia inuestitura tibi,& hr̃dibus, attenditur prima & vltima non autem media inuestitura.

¶ Utrum mors domini vel vassalli interueniens intra annum & diem,excuset vassallum non facientem recognitionez in tempore. Questio.xxxviij.

q Uero deinde,an vassallus non petẽs inuestituram intra tale tps anni & diei aliqñ excuset.Rñde qó sic,multe sunt.n.cãe quaz aliq̃ ꝑ nunc in.d.c.i.quo tpe mil.Mors.n.dñi cũ ꝑstãda erat fidelitas interueniens itra annũ & diẽ excusat vassallũ,q ip si dño fidelitatẽ & recognitionẽ nõ fecit,dẽbit igit̃ vassallus heredi dñi mortui dictã fidelitatẽ facere itra annũ & diẽ numerãdũ a die scõa mortis,& p nihilo reputat̃ tps fluxũ añ mortẽ primi dñi mortui,nã & si.j.tps debitũ fcã fuisset fidelitas ipsi primo dño nũc mortuo,dẽret ẽt fieri huic scõo dño.¶ Silr mors vassalli q itra dcm̃ tps recognoscere nõ potuit,excusat,& hr̃s eius intra annũ & diẽ admittẽ ad faciendum ipsam fidelitatem.

¶ Vassallo decedente intra annum & diez,an pro nihilo tempus fluxum eo viuente habeatur. Questio.xl.

e Pro nihilo reputabitur tps fluxũ añ mortẽ ipsius vassalli,qm̃ mortuo dño nõ amplius tractat̃ de inuestitura,que p ipsum fieri debebat,nam cũ eo illud tale ius extinctũ fuit,sz ammodo tractandũ est,de inuestitura facienda per dñm nunc viuentem,& similiter idem dr̃ secuta morte vassalli,qm̃ non amplius tractat̃ de fidelitate,que p ipsum prestari debebat,qz illud tale ius extinctũ est cũ eius persona.l.ij.ff.de vsufru.Sz tractandus est de fidelitate vassalli vini cui de nouo annus & dies statuitur, in quo non computabit̃ tps fluxum ante mortẽ precedentis vassalli.quod tñ intelligẽdũ est ꝑm Jser.in.d.c.i.nisi añ mortẽ ipsius vassalli,dies & annus lapsus fuisset,qz statim eo lapso apertũ fuisset dño feudũ,nec foret devolutũ ad hunc ꝑm vassallũ.intelligi ẽt predicta debent ꝓcedere in feudo paterno,q̃ quesitũ fuisset per antecessorẽ istius vassalli nunc mortui,qz tempus q̃ excurrit viuente vassallo ad petendũ inuestiturã,non cõputat̃ eius successori,nisi lapsus fuisset annus & dies,vt dixi.secus in feudo nouo acquisito ab ipso vassallo mortuo.& est rõ primi casus,qm̃ feudũ paternũ deuenit ad successorẽ vassalli non ex persona ipsius vassalli mortui,sed magis beneficio primi concedẽtis feudũ.iuxta no.in.c.i.de gradib.suc.in feud.& quasi ex successorio edicto,nimirũ si tẽpus ceptũ in persona predecessoris, non dz ipsi successori nocere arg.l.i.§.quibus.ff.de succes.edict. in.§.fi.inst.de bono.pos.in.l.fi.C.qui admitti.vbi no.Rõ autẽ secundi casus.s.in feudo nouo est,qz illud transit ad filiũ & successorẽ ex ꝑsona patris mortui.l.emilius & l.ẽt.ff.de minoribus.

¶ Benefacit tex.in.l.cũ antiquioribus.C.de iur.delib.vbi ille qui bz annum ad deliberandũ,si moriatur anno pendente non trasmittit integrũ annũ ad heredẽ,sed solum residuũ primi anni.& ita voluit Jacob.de bel.Nicol.de neap.Alua.Prepos. & Mod.in.d.c.i.quo tpe mi.& idẽ Alua.in.c.i.in prin.que sit pri.cã bñfi.am.Curt.iunior in tract.feu.in.iiij.parte in.xxij. cã priuationis feudi ver.v.limitanda.Jacob.de.s.Geor.in tract.feud.ver.qui quidem inuestiti prestiterunt iurm fidelitatis col.viij.in fi.post eos de quibus per cũ,quicquid senserit bald. in.d.c.i.quo tẽpore mi.& ꝑm predicta declarari dñt,que scribit Joann.andre.in addi.Specula.in titul.de feudis.§.quoniam super homagio in addi.que incipit circa princ.vbi tenet quod

tempus pris non computabitur filio, quia nõ a patre, sed a lege
& principis beneficio hz feudũ qõ etiã volnit Jac. ardi. in sum.
quib. mod. feu. am. §. & hz peti. ver. sed ego puto, sed aduerte, si
dici possit, circa id qõ de feudo nouo dictũ est. q̃q̃ doc. simpli
citer loquũt, qõ p̃cedat in feudo nouo hr̃ditario, qr verũ ẽ, qõ
illud venit ex p̃sona vassalli mortui, qui acqsiuit feudũ, & ideo fi
lius vel agnatus non existens heres ipsi vassallo, in feudo succe
dere non põt facit tex. in l. cũ p̃onus. §. cũ libertus. ff. de ope. li
ber. Sed secus est in feudo nouo nõ hr̃ditario, qm̃ illud nõ trã
sit ex p̃sona defuncti ad successorẽ, sed ex p̃sona dñi q̃cedentis,
vt declarat And. de iser. in c. j. in p̃in. & in §. hoc quoq̃ de suc
ces. feudo. & in c. j. qui succes. tene. & in c. j. de alie. feu. paterni
doc. oẽs in c. j. an agnatus vel filius faciunt nota. p Bar. in l.
vt iurisiurandi. §. si liberi. ff. de ope. lib. Et iõ dicũt cõiter scrib.
qõ id qõ tradit By. in reg. nondum aliquis in fi. de reg. iur. in.
vj. dum q̃cludit quod delictum patris non nocet filio in feudo
qm̃ tale feudũ p̃ueniebat gñe, sicq̃ erat feudus antiquũ, secus si
feudũ originẽ ceperat in p̃sona p̃is per. l. cuz qui. ff. de inter. &
releg. procedere in feudo hr̃ditario nouo. sed si foret feudũ non
hereditariũ, vt qr foret q̃cessum p̃o se & liberis, tunc delictũ pa
tris filio non nocet, cuz ex defuncti p̃sona non obueniat, vt pul
chre per Alex. consi. xix. super eo de quo querit̃ col. pen. ver.
& per hoc volu. v. faciunt, que scribit Bec. consi. clxxxv. col. ij.

¶ An ius petendi inuestituram ad heredes transeat. Qõ. xlj.

e ¶ Ex predictis infertur, qõ ius petẽdi in
uestiturã ad hr̃des trãsfer
tur, vt probat̃ in d. c. j. quo tpe mili. Inferr̃ ẽt quod
successor vassalli añ inuestiturã faciendã intra annũ
& diẽ, & añq̃ fidelitatẽ iuret, vr̃ hr̃e vtile dñiũ i feudo q̃q̃ aliq
grauiter errãtes quos citat Iser. in d. c. j. reclamarẽt. si qõ imo
ius petendi inuestiturã ad descendentes transferri nõ possit in
quiunt. n. qõ inuestitura ẽ possessio, vt in. c. j. qd sit inuest. & de
functus non fuit inuestitus, ergo possessionẽ habuisse non v̄r, &
sic nõ potuit habere vtile dñiũ, qõ traditionibus acquirit̃. l. tra
ditionibus. C. de pac. cũ igit̃ defunctus ipse añ inuestiturã dñiũ
vtile, nec possessionẽ q̃secutus fuerit, ius tale petendi inuestitu
ram ad heredes non transmittit̃. ad tex. in d. c. j. r̃ndebant, qõ
hz intelligi, qõ vassallus ille mortuus fuerat post annũ & diem,
q̃ sane r̃nsio satis frigida est, qm̃ si vassallus nõ petita inuestitura
intra annũ & diẽ decessisset, nõ esset postea tractandum de inue
stitura successoris, cũ volente domino feudum amissum sit. d. c.
i. l. iperialẽ. §. p̃terea de p̃obi. feu. alie. p Fed. p̃terea tex. il
le enumerat excusatiõis cãs, sz si ille mortuus fuisset post annũ
& diẽ nulla petita inuestitura in tpe debito, excusatione indignus
foret. merito igit̃ tex. ille loquit̃ de morte q̃tingente. j. tp̃s. peten
de inuestiture, cũ dicat pp mortẽ excusari, vt optime intelligunt
oẽs interp̃etes ibi. nec obst. qõ dicebat̃ inuestiturã esse possess
sionem &c. qm̃ Iser. respondet, qõ immo defunctus possidebat
iure & virtute antique inuestiture cũ per successionem ei defun
cto feudũ fuerat acquisitũ. c. sciendus de feu. cog. & q̃q̃ reno
uatio inuestiture intra annum & diem peti debeat, hec tñ inue
stitura, que fieri debet non est p̃prie inuestitura, sed quedam
q̃firmatio iuris q̃siti. c. j. per quos fiat inuesti. & nihil plus iuris
vassallo tribuit, q̃ hẽbat vt supi⁹. q. xxxiij. satis abũde dixim⁹.
cũ igit̃ apud defunctũ dñiũ & possessio feudi esset añ petita in
uestituram pariter apud illius successorẽ arg. l. cũ heredes. ff. de
acqui. pos consequenter ẽt ius petendi confirmationem, idest
inuestituram, & pulchre declarant Moder. neap. in c. j. in vj.
not. de succes. feud. & in d. c. j. col. xij.

¶ Utrum capitalis inimicitia excuset vassallũ non petentẽ in
uestituram in tempore a lege decreto. Questio. xlij.

c ¶ Capitales etiã inimicitie inter dñm & vas
sallũ excusarẽt ipsum vassallus
si intra annum & diem inuestituram non peteret. d.
c. j. quo temp. mili. facit tex. in cle. pastoralis versi.
notoriũ de re iudi. l. licet. l. non distinguemus. §. cum quidã. ff. de
recep. arbi. l. iij. §. fi. ff. de adimen. leg. l. si inimicitie. ff. de his qb.
vt indig. l. si pariter. ff. de lib. cã. §. itẽ & §. inimicitie insti. de ex
cu. tuto. c. cũ r. canonicus de offi. delega. facit quod no. Bar.
& Bal. in. l. in his. ff. solu. ma. Ampliatur in graui inimicitia, sz
capitalis minime sit, facit tex. in d. l. iij. §. non solum, vbi Bar
to. ff. de adimen. lega.

¶ Que dicantur capitales inimicitie, & quis
capitalis inimicus. Questio. xliij.

q ¶ Que autem dicantur capitales inimicitie
declarat glo. in. d. l. sz, & glo.
in. §. si vero qs dicat odiosus in v̄bo de crie in auc.
de testibus & gl. in. c. oporteat sup v̄b. inimicos ex
tra de accu. vbi. d. qõ h̃ est arbitrariũ. bar. in. d. l. iij. §. fi. And.
de iser. in. d. c. j. in verb. capitales, vbi etiam alij. Bald. consil.
cccxvj. volu. iij. & consi. cccxxix. volu. iij. Abb. omnino in. c.
accedens. el. ij. col. ij. vt lit. non contest. Ang. are. in. d. §. inimi
citie insti. & excu. tut. Et qs dicat̃ capitalis inimicus ponit Hi
poli. de mars. in. l. criminibus. §. preterea. nu. xxiij. ff. de questio.

¶ SVMMARIVM ¶

1 Si ignoratur quis occiderit hominem, puta titium, p̃sumitur
contra minantem.
2 Minean faciant inditium ad torturam.

¶ Mine an probent capitales inimicitias. Qõ. xliij.

v ¶ Utrum autem mine probent capitales ini
micitias, q̃clude qõ sic sz gl. in. d. l.
sz, vbi not. Bald. & in. l. metum. C. q̃ met. cau. bar.
in. d. l. iij. §. fi. Ang. in. d. §. inimicitie q allegat text.
1 in. l. post legatum. §. sunt qui putant. ff. bis quib. vt indi. ¶ †Et
ideo si quisq̃ interfectus reperiat̃, nec sciatur a quo, p̃sumẽt̃
interfectus a minante inimico suo fm Spec. in tit. de p̃sump
tio. §. ij. versi. sed pone quod minatur ponit Ange. in. l. i. C. de
bis quib. vt indig. Anto. de but. in. c. literas extra de p̃sump
tio. quod intellige si p̃ferant̃ a potẽte & solito cas executioni
demandare arg. l. si negotia. ff. de neg. gest. l. vel vniuersorum. ff.
de pigno. l. qui semisses. ff. de vsuris. l. interpositas. C. de trãsac.
& d. l. metũ. secus si potẽs nõ sit, nec solitus exequi eius minas.
l. hoc autẽ in p̃in. ff. si cui plus q̃ p. l. fal. faciunt not. p Bar. i. l.
famoso in fi. ff. de adul. qõ etiã Iser. Alua. & alij. in. d. c. j. tradi
dere. facit qõ pulchre scribit Saly. post Cy. in. l. j. C. si qs ipe
ra. maled. vbi inquit qõ mine secuto delicto cõminato faciũt in
dicium q̃tra minantez ex qualitate persone minantis, & ibi An
ge. declarat si minãs consueuerit minas suas executioni mãda
re. faciunt que tradit Bar. in. l. de pupillo. §. si quis ipsi p̃tori
in. v. q. ff. de ope. no. nun. & idez Bar. in. l. iij. ff. ex quib. cau. ma
io. vbi inqt qõ. ¶ Mine faciũt iustũ metũ si p̃ferant̃ a p̃sona
verosimiliter timenda puta tirãno vel pestilentioso homine.
¶ Et an mine p̃cedentes maleficiuz faciant sufficiens indi
ciuz ad torturã, vide Bal. post Cy. in. d. l. metũ. Pau. de ca.
in. l. j. C. de his quib. vt indig. Imo. in. l. fi. col. pen. ff. de here. in
sti. late Hipol. de mars. in practica. §. diligenter. nu. lxxxv. Qõ
ãt dictũ est capitales inimicitias inter do. & vassal. excusare.
¶ Extẽde idẽ ẽ, si capitales inimicitie foret̃ cũ alio, qua p̃
spectu iuste timere posset vassallus ipe itineri ad dñz se exponẽ
fac̃ tex. i. c. cũ R. & off. dele. i. c. bone memorie Magũtinen. &
ele. i. d. cle. pastoralis ibi pisanaq̃ ciuitas de re iud. no. in. c. ex
p̃te. extra de appella. facit. l. iij. ff. ex quib. cau. maio. l. & etate. ff.
ad trebel. quod not. Spe. in tit. de citatione. §. j. versi. tu ergo.
faciunt not. in. c. statutũ de rescrip. lib. vj. Hoc tñ intellige, nisi
vassallus ita potens esset, vt iuste timere minime deberet domi
num adire ob tales tertie persone inimicitias scõm Bal. in. d.
c. i. quo temp. mil. quẽ sequunt̃ Alua. Prepo. & alij. ibi ¶ Fa
cit quod scribit Ang. consi. cccvi. in questione ꝓposita, vbi con
cludit, quod & si impeditus nõ p̃sequẽs appellationẽ intra an
nũ excuset̃ auc. ei qui. C. de tempo. appel. tñ si esset tale impedi
mentũ, quo non obstante facile appellationem p̃sequi posset
non excusaret̃, quod ẽt sequitur Bal. in dicta auc. ei qui. colũ.
pen. & Fely. in. c. ex ratione col. ij. ver. limita scõo. extra de ap
pella. faciunt not. in. d. c. statutũ, & in. d. c. bone. item quod di
ctũ est capitales inimicitias inter dominũ & vassallũ excusatio
nem ferre, declara, nisi culpa eius vassalli inimicitie interuene
rint. l. si merces. §. culpe. ff. locati. l. ex parte. ff. de adim. lega. l. ex
ceptionẽ. ff. de fideiusso. Et ita sentiunt oẽs in. d. c. i. quo temp.
mi. & Jaco. & s. Georg. in trac. feudo. ver. qui quidẽ inestiti p̃
stiterũt in̄m fidelitatis. col. xiij. ver. tertia ẽ cã. ¶ Immo tñe
p̃nari posset feudo volente domino. c. i. quib. mo. feu. am. per
totum. c. i. §. porro cum si mili. que sit p̃i. cau. benefi. am. quod
in terminis tradit Bar. in. l. si inimicitie. ff. de his quib. vt idig.

quod

quod ẽt voluit Aſſlic.i.d.c.i.col.xiij.circa fi.quo tẽp.miles

¶ An vaſſallus habens capitalem inimicitiam cum domino teneaꝫ illũ adire cũ literis ſalui conductus. Queſtio.xlv.

ſ Sed quid ſi dñs cum quo vaſſallus hz tales capitales inimicitias velit ei vaſſallo concedere ſalumconductum,vt libere ad eum veniat. Nunquid ſi non fuerit excuſeꝫ ? reſponde qđ ſic,qm̃ non teneꝫr quis credere literis ſalui conducꝯ,quando agitur de periculo capitali,fragilis eſt enim cautio,vt eſt tex.ſing.in.c.accedens.el.ij.vt lit. non conteſta.gl.in.c.ſtatutum.§.cũ vero de reſcri.in.vj. Ange.in diſpu.ſua incip.Bononienſis ſiue ciuitatis.q.v.Imol.ꝛ Alex.in.l.nam qđ.§.nõ omnis col.j.ff.ad treb. Abba.in.d.c. accedens.colum.ij.verſi.not.text.ꝛ ibi Fely.col.j.verſicu.tene menti perpetuo.

SVMMARIVM

1 Victum boni viri cum iuramento facit inditium.
2 Probitas ꝛ dignitas vnius teſtis ſupplet defectum alterius, qui eſt infamis infamiafacti.

¶ Utrum fidelis qui in tempore ob capitalem inimicitiam inueſtituram non petijt,probare teneatur capitalem inimicitiam. Queſtio.xlvj.

q Vero,an hec capitalis inimicitia probari ỏbeat ad hoc,vt vaſſallus ob eam excuſetur, ſi intra annũ ꝛ diẽ inueſtituram non petierit? Jacob.ardi.in ſum.quib.mod. feu.amit.§.item ſi vaſſallus,concludit,qđ ſi fidelis bonus vir, ꝛ bone fame ſit,non grauaꝫ in probãdo ipſam excuſationis cãz ſed eius fidei cum iuramento ſtaꝫ arg.l.ſcire opz.§.ſufficit.ff.de excuſ.tuto.l.cum quidã.§.qđ dr̃.ff.de acq.here. Alioquin inſtis ac legitimis argumẽtis ꝓbandum eſt.l.non omnis.§.a barbaris.ff.de re mili.ꝛ plura ad hoc iura alleg. Albe.in.l.ij.§.ſi quis in iudicio.ff.ſi quis cautio. Ex quo infert optimũ eſſe commodũ probum eſſe vir̃,ac bone fame,qm̃ releuat ab onere probandi. Sed vt Mod.neap.aduertũt. in.d.c.j. quo tem.mil. colũ.xiij.non ſic eſt,qm̃. ¶ Nec Pontifex ipſe facere poſſet
1 vt ſimplici dicto partis credaꝫ.c.indicat.iij.q.vij. ¶ †Fatẽdũ eſt tm̃,quod bonum,ꝛ probatũ eſſe vir̃ operaꝫ, vt ei cum iuramento ad faciendũ indicium credaꝫ.d.l.non omnis.§.a barbaris in cle.fi.de cẽſi.Bal.in.l.vniuerſi.C.de vecti.Bar.ꝛ Ange.in.l.fi.C.de queſtio.Bal.in.c.ſacramentum.col.ij.in princip.de ꝙſue.recti feu. ¶ †Et ideo dici ſolet,quod probitas fidei,ꝛ dignitas vnius teſtis ſupplet defectum alterius teſtis, q
2 †eſt infamis infamia facti ſm Bal.ꝛ alios in.l.ſi quis ex argẽtarijs.§.cogenꝫ in verbo,debent.n.per illũ tex.ff.de eden. Jaſ. in.l.ſi ꝙſtante.col.vij.ff.ſol.ma. ¶ Nec ſufficit probare inimiciam capitalẽ in gñe,quẽ eſt fundamentum excuſationis ipſius vaſſalli niſi ſpecifice ꝓbeꝫ origo ꝛ cã ipſius inimicitie,cum naturali ratione qlibet preſumaꝫ amicus,vt ſignanter dixit Bal. in.l.ſi quis teſtibus in fi.C.ỏ teſti.Bar.in.l.j.in fi.vbi Bal.ꝛ alij.C.de teſta.Bal.in.l.caſſius.ff.de ſena.Fely.in.c.fi.col.penul.extra.de excep.Jaſ.in.l.titio teſtatore. col.vj.ff.de lega.j. cano.in.c.preſentiam.§.teſtes de teſti.in.vj.

SVMMARIVM

1 An quilibet impeditus teneatur mittere ꝓcuratorem.
2 Si dominus velit qꝫ vaſſallus iuret fidelitatem per ſe,non tenetur mittere procuratorem.

¶ An impeditus capitali inimicitia procuratorẽ mittere teneatur. Queſtio.xlvij.

p Reterea dubitaꝫ ſi vaſſallus,q ob capitalẽ inimicitiã excuſaꝫ ſi nõ petierit inueſtituram in tpe debito,an teneaꝫ ſaltẽ ꝓcuratorẽ mittere ad inueſtituram petendã ſuo nomine.
¶ Sz ſieri enim ꝑ ꝓcuratorẽ põt.c.j.§.ſed vtrum,ꝑ quos fiat inneſti.Bal.in.l.vnica.§.ne aũt col.iij.C.de cadu.tol. ꝛ tangam

1 §.q.cxiij. ¶ †Et qm̃ huiuſcemodi qõ in quocũqꝫ impedimento ſupueniẽti fieri põt,generaliter igitur quero, an impeditus ꝓcuratorẽ mittere teneaꝫ,ſi põt gl.in.d.c.j. in verbo abſentia monet hãc difficultatẽ,ꝛ dupliciter reſpondet. Primo diſtinguendo aut impeditus potuit ꝓcuratorẽ relinquere, ꝛ hoc loco currit annus ꝛ dies,nec iſto caſu eſt locus excuſationi,vt reſtituaꝫ.l.papinianus exuli.ff.de mino. Aut non potuit ꝓcuratorẽ dimitteꝫ,ꝛ tũc excuſaꝫ,idẽ ſi ꝓcuratorẽ ꝙſtituerit, q mortuꝰ ſit p.l.ſed ꝛ ſi ꝑ pretorẽ.§.j.ver.ex cã iũc.gl.ff.ex qb.ca.maio.ꝛ no.in.l.papinia. Scỏ rñdet gl.imo impeditus ex iuſta cã puta abſentia nõ teneꝫ,ẽt qꝫ poſſit, ꝓcuratorez dimittere,qm̃ abſens minime intelligiꝫ,q ꝓcuratorẽ reliqt,ꝛ ſic gl. reſidet i hac opi.qꝫ impeditus ex iuſta cã nõ teneaꝫ ꝓcuratorẽ relinqueꝫ, cui opi.ſeqꝫ And.Jſer.Bal.Aluar. Prepoſi.ꝛ cõiter alij preſertim Mod.nea.colũ.xvj.q ꝛ ſi aliter primo velle intelligere videatur Jſer.in effectu tm̃ ꝙcludit,qđ illa obligatio de mittendo ꝓcuratorẽ ad dñm,vbi eſt impeditus vaſſallus,ſit potius ỏ vbanitate cui de neceſſitate,put voluit Jſer.gl.in.d.l.ſed ꝛ ſi ꝑ pretorẽ.§.j.in verbo cãliter ſentit,Diſtinguẽdo,aut impedimẽ tũ eſt neceſſariũ tm̃,ꝛ tunc ſi ꝓcuratorẽ dimittere põt, illud relinquere teneꝫ,alias nõ venit excuſandus neqꝫ reſtituẽdus.d. l.papinia. Aut impedimẽtũ eſt neceſſariũ ꝛ ꝓbabile,vel ꝓbabile tm̃,ꝛ tũc ſi ꝓcuratorẽ minime reliquerit cũ tm̃ potuerit, excuſaꝫ,ac reſtituiꝫ per.d.l.ſed ꝛ ſi ꝑ ꝓtorẽ.§.itẽ inquit in fin.ꝛ.l. nec nõ.ff.quib.ex cau.maio. Bar.aũt in.l.i.ff.de diuer.ꝛ tẽp.ꝓſcrip.in hac materia latius diſtinguit,qꝫ aut loqmur ex pte actoris ad preſcriptionẽ interrũpendã,ꝛ tunc impeditus ꝓcuratorem mittere teneꝫ.d.l.i.aut ex pte rei ad ꝙtumaciã excuſandam,ꝛ tũc aut impediꝫ ꝙparere rõne dignitatis ſiue priuilegij, ꝛ hoc loco, ſi impedimẽtũ ꝑpetuum ſit ꝓcuratorem mittere teneꝫ.l.pen.C.de ꝓcu.aut tpale,ꝛ non teneꝫ procuratorẽ mittere .l.pars literarum.ff.de iud.l.nec magiſtratus.ff.eo.titu.l.iij.ff.ỏ in ius voc.aut eſt abſens,ꝛ impediꝫ ob aliã cãz,ꝛ tũc ſi impedimentum volũtariũ ſit,teneꝫ mittere.l.i.ff.eum qui appel.in ꝓnin.defen.l.eundẽ.ff.de leg. Si vero neceſſariũ ſit,tũc ſubdiſtinguiꝫ,aut eſt neceſſariũ ꝛ nõ ꝓbabile,ꝛ tũ mittere teneꝫ.d.l.ſed ſi per pretorem.§.i.ꝛ.§.aduerſus,aut impedimentum eſt neceſſarium ꝛ probabile,ꝛ tũc, aut tale impedimentũ eſt modico tẽpore duraturꝫ,ꝛ tunc nõ teneꝫ mittere.l.ij.§.ſed ꝛ ſi quis.ff.ſi qs caut.aut longo tpe duraturꝫ,ꝛ hoc loco,vel inchoatum eſt iudicium ante impedimentum,ꝛ hoc caſu ẽt ſuperueniẽte impedimento defendendus eſt per ꝓcuratorem,aut nõ eſt inchoatum iudicium,ꝛ tunc minime,vt tradiꝫ in.d.l.eundẽ.ff.de lega.ex cuius diſtinctiõe ſatis colligi põt neceſſe eſſe ꝓcuratorẽ mittere, ſi poſſit,cũ vaſſallus qui inueſtituram petere dz,actor ſit,lz tps a lege ſibi prefigaꝫ,vt dicit Jſer.in.d.c.i.ar.c.lz de ꝓba. ꝛ velit,interrũpere hãc preſcriptionẽ legalẽ anni ꝛ diei,eandẽ diſt. ſeq videꝫ Barto.d.l.ij.ff.ſi quis cau.niſi in eo qđ dixit, qm̃ eſt impedimẽtum rei lon.tpe duraturꝫ,ante litem motã, qm̃ in.d. l.ij.ſentit Bar.teneri ꝓcuratorẽ mittere arg.l.ſi longius.ff.de indi.ꝛ.l.pen.ad fi.ff.de vaca.mun. Sed.d.Alex.in.d.l.ij.§.ſi quis intelligit Bar.ibi ſm di.Bar. in.d.l.j.vt.ſ. intelligatur ibi Bar.poſt litẽ motã ſecus ante ichoatũ iudiciũ,qꝫ certe ſentit Bar.in.d.§.ſi qs dũ alleg.d.l.eũdẽ.§.i.ff.de lega. ꝑ ea que tradit Bar.in.l.nõ ſolũ.§.liberationis.ff.de leg. Sed aduerte qm̃ gl.ꝛ Bar.in locis predictis loq videnꝫ de impedito facere actũ iudicialẽ,an.ſ.ꝓcuratorẽ teneaꝫ mittere ad talẽ actum expediendum,de qua materia videdũ eſt ꝑ Cyn.in.l.qꝫ tpe.C. de in integ.reſti.ꝑ Archi.v.q.iij.c.ſi egrotans Bar.in.l.fi.ff. de in integ.reſti. Spe.in ti.de ꝓcura.§.ij.ꝑ Alle.Jaſ.ꝛ alios i. d.l.ij.§.ſi quis ꝑ eũdẽ Alle. in.l.de etate.ff.ad treb.doc. in.l.q̃ ſitum.ff.de re iudi.ſcri.in.c.q̃relã.eĩ de ꝓcu.Cy.in.l.i.C.de reſti.mil.ꝑ Bu.ꝛ Abb.in.c.cũ dilecti de do. ꝛ ꝙtu. ꝛ Abb.in. c.ij.de ꝓcu.Bal.in.l.ab eo.C.qũo ꝛ qñ iud.doc.in cle. paſto. de re iudi.at nos loqmur in impedito facere actũ extraiudicialem,ꝛ ſic in terminis diuerſis eſſe videmur.doc.in.d.c.i.videntur tranſire cũ gl.in ṽbo abſentia,ꝑ qua opi.illud facit, qm̃ ſi ꝓcuratorẽ mittere teneꝫ,nõ eſſet tractãdũ de excuſando ipſum vaſſallũ quare inueſtiturã nõ petierit,cũ ſatiſfeciſſe omnino uideaꝫ petẽdo inueſtiturã ꝑ ꝓcuratorẽ,vt.d.text.in.d.c.i.§. vtrũ ꝑ quas fiat inueſt.ꝛ tm̃ tex.in.d.c.i.inqt eũ excuſandũ ſi ñ petierit,ꝛ ita monenꝫ aliq.ſed dici põt qꝫ tex.in.d.c.i. loquaꝫ, vbi ꝓcuratorẽ mittere nõ potuit,bene facit ẽt ꝑ principali noſtra dubitatione de impedito.ſ.ex cã capitalis inimicitie,qꝫ tradit Abb.Jmo.ꝛ alij Hoſt.in.c.ex pte ꝑ illũ tex.extra de ap. vbi dñt,qꝫ ſi locus nõ ſit tutus ꝓcuratori,ſz dño vel tutus ſit ꝑ

curatorē, ꝛ non dño, ꝙ dñs nō teneť ꝓcuratorez mittere. Huic tñ dicto aduersať Bal. in titu. de pa. ꝙstā. §. sentētie quoq; ange. in dispu. sua exordiente Bononie. iiij. dubio, ꝛ maxime vbi cā nō esset ardua, vt traditur ꝑ Jmo. ꝛ Alex. in. d. l. de etate. ff. ad treb. ꝛ fuit originalis opi. Jnno. in. c. cū dilecti de do. ꝛ ꝙt. q̄ ēt secutus fuit Phili. dec. in. c. ex parte, ꝙ respondet illi textui facienti in ꝯriū ꝑ superiorē tñ opi. benefacit gl. in. c. bone in verbo secure de elec. bo. tex. cū gl. in. c. si nō ꝙingij. xxiij. qō. ij. cui sententie adheret illustris preceptor meus Ripa in trac. de peste in rub. de ꝓui, indicioꝝ cā pestis ver. ij. dubitatur.

¶ Vbi vī, ꝙ si vassallus ꝓcuratorē cōmode mittere possit, ꝛ nō miserit excusatione indignus videať, qm̄ cum hic actus renouationis nullius sit preiudicij, imo nec ēt vtilitatis ipsi vassallo, qm̄ non plus iuris tribuit vassallo talis inuestitura, q̄ habeat, ſ tm̄ ꝙfirmat, vt supius dcm̄ est, merito cū lenis sit cā tenēri dicit vassallus quocūq; impedimento occupatus ꝓcuratorem mittere. ¶ Benefacitq; scribit Jmo. in. c. querelā. ex̄ de ꝓcu. idem Jmo. in. d. l. ꝺ etate, vbi vult ꝙ in causis lenibus reꝰ impeditus ēt iusto ac necessario impedimēto teneať ꝓcuratorē mittere. Preterea cū talis actus ꝑ ꝓcuratorem explicari possit, vt dixi, num ne indignus excusatione est, si ꝓcuratorē nō miserit? Et si occupatus sit, cur enim ꝓcuratorum vsus inuentus est, nisi vt q rebus suis supesse nolūt, vel non possunt, ꝑ alios agere possint. l. j. §. vsus. ff. ꝺ ꝓcura. eo maxime qm̄. ¶ Nō vī impeditus q ꝓcuratorem ꝙstituere pōt, facit. l. ossa in fi. ff. de relig. ꝛ sump. fune. optime facit tex. in. l. j. ℣. plane. ff. de diuer. ꝛ tēp. prescriptio. l. ꝙtinuus. §. si ab eo. ff. de ver. oblį. vbi gl. no. ꝙ satis posse qs dī qui ꝑ aliū pōt, ꝙ facit in argumētū ꝑ filio adnocati, inquit gl. vt in feudū succedat, si ꝑ aliū seruire possit, facit. l. de pollicitationibus. ff. de pollici. ad hoc ēt facit bo. tex. in dicta. l. ꝙtinuus. §. cū ita ibi vel quoniā ꝑ alium epheſi dare potest ꝛ tex. in. d. l. idēq; erit. ff. ꝑ soc. Benefacit ēt ꝙ voluit gl. i. c. cupientes. §. ꝙ si per viginti in verbo ꝓposito de elec. lib. vj.

2 ¶ †Hoc tñ sane intelligo, nisi dñs vellet vassallum iurare ꝑ se ꝙ vtiq; facere pōt dñs ſm Jser. ꝛ alios in. d. c. j. tūc. n. ꝓcuratorem mittere nō teneť, quasi dñs ꝑsonā principalis vassalli elegisse videať. l. inter artifices. ff. de solu. benefacit ꝙ scribit Ange. in dispu. incipiē. Bononie. in. iiij. dubio, ꝛ in. l. quesitū. ff. de re ind. ꝛ in. l. si quis instituať heres. §. sed sub ꝙditione. ff. de heredi. insti. qui volūt, ꝙ citatus, vt ꝑsonaliter ꝙpareat, quantūcunq; impeditus sit, vt ꝑsonaliter cōparere nō possit, non tenetur ꝓcuratorem mittere, refert ꝛ seqnť Alex. in. d. l. de etate, ꝛ in. d. l. ij. §. si quis in iudicio, vbi ēt alij. ¶ Illud ēt intelligo ꝓcedere si ꝙmode vassallus ꝓcuratorē idoneum ꝙstituere potuit secus si minime ꝑ. d. l. idēq; ꝛ ibi not. Bar. idē scribit Angel. in. d. l. ij. §. si quis in iudicio, vbi Alex. in fi. ꝛ est de mēte oium ibi ꝛ in. d. l. de etate, facit. l. nepos proculo. ff. de ver. signi.
¶ Et ideo onus ꝓbandi vassallo fuisse facile ꝓcuratorem mittere incumbit dño, vt dicit Bar. ꝛ alij in locis predictis.

¶ Quanto tempore duret excusatio inimicitie capitalis. Questio. xlviij.

q **Vero etiam** quanto tpe huiuscemodi excusatio inimicitie duret ad hoc And. iser. in. d. c. j. in verbo capitales ver. Sed qño, ꝛ ibi ēt Alua. col. fi. respondet ꝙ durabit ꝑ illud totum tps. l. ꝙcessum ad petendam inuestituram, quo transacto tpe, adhuc tantum temporis habebit, quo secundo elapso tpe nullam amplius excusationē habebit, tunc enim vel ipse vel ꝓcuratorem mittere tenebitur per ea que leguntť in auten. ei qui. C. de tpe appel. alioquin sequereť (inquiunt illi) valde absurdum, ꝙ si inimicitie perpetuā forent, ꝙ nūq; vassallus inuestituram petere teneretur. ¶ Vbi aūt vī vassallum eatenus excusationem habere, quatenus durat ipsa iusta cā capitalis inimicitie, que eandem hz iustam causam excusationis post duplicatum tempus legis sicut antea. l. illud. ff. ad. l. aquil. l. a titio. ff. de fur. item tex. in. d. c. j. indistincte. l. de pretio. ff. de pub. Preterea videmus ꝙ in alijs similibus iustis causis quibꝰ vassallus excusatur absentia. ſ. ꝛ infamia durat excusatio quatenꝰ ꝓpetuat ipsa iusta causa excusationis, ꝛ tamen tex. in. d. c. j. vnica determinatione complectitur eas fore iustas causas pro excusatione vassalli non agnoscentis fidelitatem statuto tempore facit. l. nam hoc iure. ff. de vul. ꝛ pupil. l. quānis. C. de impub. ꝛ alijs sub. Et hanc ptem secutus est etiam Prepo. in. d. c. j. colum. fi. in fi. non ob. tex. in. d. auc. ei qui qm̄ ibi non obstāte iusta causa impeditiua interueniēte, que suī natura excusat, limitatum fuit tempus a lege, sed in casu nostro minime, qꝛ terminꝰ temporis est indeterminatus, ꝛ se hz ad existentiam iuste cause augmentatiue ꝛ restrictiue.

¶ Utrum cessante capitali inimicitia vassalli nō petētis inuestituram in tempore ꝛc. Questio. xlix.

q **Veritur deinde**, cessante capitali inimicitia, an vassallus habeat integrū tps. ſ. anni ꝛ diei, an vero restituatur tps ꝓ rata impedimēti? doc. in. d. c. j. omnes ꝙcludūt, ꝙ integrū tps anni ꝛ diei ei restituať per. d. auct. ei qui. C. de tem. appel. Ego aūt putarem ꝯriū, nisi forte tps capitalis inimicitie excederet annuz ꝛ diem, probo qm̄ hoc iustū impedimētum est facti, merito existente impedimēto facti restitutio tēporis fieri dz mediante restitutione in integrū, nō antē ipso iure ꝙseruatur illesus vassallus, vt est doc. Bar. in. l. vnus ex socijs. §. fi. per illum tex. ff. de ser. rust. pre. Signo. de homo. ꝙ. cclviij. in. q. vertēte col. ij. vbi ꝙcludit, ꝙ ꝓp impedimentū belli concediť restitutio, qm̄ est impedimentū facti, ꝙ ipso iure nō impediť cursum temporis. Alex. ꝙ. lxij. nu. xij. vol. iij. ꝛ consil. xxxix. nu. xvj. vol. vj. Abb. ꝛ Fely. in. c. ex transmissa col. fina. ex̄ de prescri. Sed qm̄ ministerio iudicis impedito subuenitur, Restitutio tm̄ fit pro rata temporis ammissi glos. fi. in. c. si elec. in fi. de elec. lib. vj. Bal. Saly. ꝛ Ang. in. d. auc. ei qui ꝛ in. l. ꝛ ideo hesitatur. ff. de ver. ob. Pau. cas. ꝙ. xxv. sup primo col. pe. late doc. maxime Fely. in. c. cū ex rōne col. ij. versi. v. dum intrincate, vbi ēt Decius extra de app. Ad tex. in. d. c. cū ex ratione responde vt per Deci. ibi ex hoc infero, ꝙ in alio ꝓperam loquunť doc. in. d. c. j. dum dicunt cessante isto impedimento ipso iure incipere currere tēpus anni ꝛ diei, quo postea lapso non audieť, qm̄ dico, ꝙ ex quo in restitutione huius temporis reqrit factū iudicis, dici nō potest, ꝙ incipiat currere antq; sibi fuerit prestitutū, qm̄ nō entis nulle sunt qualitates, nec induci ꝓuatio pōt, vbi nō est habitus. l. decem. ff. de ver. obli. infero preterea, ꝙ ꝛ si Car. ꝙ. cxxviij. in. q. que vertitur contra And. ꝙsuluerit ꝙ tempus anni ꝛ diei datum vassallo ad petendā inuestiturā a nouo dño nō currat impedito ēt, quod de impedimento protestatus non sit qui alleg. Ja. de bel. ꝛ feudistas in. d. c. j. qm̄ intelligo illud in impedimēto iuris ꝓcedere, secus si foret impedimentum facti, vt hic qꝛ immo ipso iure currit, ꝛ ē de mente Jser. Alua. Prepo. ꝛ fere omnium in. d. c. j. dum dicūt ꝙ cessante impedimento restituiť ipsi vassallo tātundem tēporis per. d. auc. ei qui, igitur aperte sentiunt illud tempus a. l. statutum ipso iure incurrisse, q̄uis duplicēť, ꝙ intellige tñ vt. §. dixi. Presuppositā tñ superiori sentētia pro veriori, ꝙ integer annus ꝛ dies huic impedito cessante impedimento concedať.
¶ Quero an si intra talē ſm annū ꝛ diem ꝑ se vel ꝓcuratorem recognitionem nō fecerit, feudo priuari debeat, ꝛ vī dicendum ꝙ non, qꝛ iura priuantia vassallū feudo ob hanc causam loquūtur de anno ꝛ die tantum. d. c. i. d. l. imperialē. §. preterea si qs de prohi. feu. alie. per Fede. cū si. ergo debent intelligi de pno anno tm̄ ꝛ non de secundo, facit tex. in. c. non potest. §. i. de preben. lib. vj. l. boues. §. hoc sermone. ff. de verbo. sig. l. hec conditio. ff. de condi. ꝛ demonstra. pulchre Felyn. in. c. ij. de treng. ꝛ pace: pene enim molliende sunt non extendende. l. pen. ff. de pe ni. gl. in. c. si capitanei, quib. mo. feu. amit. Tu autem concludas ſm Jser. ꝛ alios cōiter scri. in. d. c. j. quod immo teneť petere inuestituram cessante impedimento intra illum annū ꝛ diē sub pena caducitatis, qm̄ ille secundus annus cessante impedimento dicitur primus, qꝛ ille primus annus non consideratur, qm̄ in eo est excusatus, benefacit. l. ꝙ tpe. C. de rest. mil.

¶ An bellum iusta sit causa excusationi vassalli non petentis inuestituram in tpe. Questio. l.

b **Ellum est etiam** iusta causa excusandi vassallum, si vigeat in patria, ꝑ q̄s ire opz ad dñz. l. ij. §. si quis tñ cū. §. seq. ff. si qs can. precauēdū est enim ab insidijs nedū patētibus, ꝛ ēt ab inuisibilibus ꝛ ꝙiecturalibus. l. si vt certo. §. ꝙ vero ꝛ seq. ff. cōmo. bñfacit cle. pasto. de re in. ꝛ est tex. ſm Bal. sup verbo vassalli q, in ti. de pace. ꝙst. c. in causis, vbi ipse Bal. dicit, ꝙ si ciuitas vnde oriundus est vassallus, bēat guerrā cū dño feudi si vassallus ꝑ dicto tempore non petit inuestituram

nestituraz ant non prestat seruitiũ dño, est excusatus p illũ tex. dicens idem esse in tpe treuge, qm̃ inducie accedũt magis bel lo q̃z paci, ꝛ qꝫ de trenga ad guerrã, idẽ est indiciũ, idem voluit Jo. de ana. in. c. significauit. e͛ de inde. Signo. de homo. q̃si. cxxxij. Car. flo. consi. cxxviij. col. ij. qui dicunt, qꝫ in petenda i nestitura tempus hostilitatis ꝛ guerre subducit facit qꝫ scribit Fulgo. consi. vij. iam pluribus annis col. pen.

¶ An impedito vassallo propter bellum currat ipso iure annus ꝛ dies vel non. Questio. lj.

v Trum autem impedito vassallo pp bellũ currat ipso iure tẽpus anni ꝛ dieiꝛ dici, vr̃ qꝫ sic, cũ hoc impedimẽ tũ sit facti, q̃cedit tñ restitutio, qꝫ vr̃ sensisse Sign. q̃si. ccliij. col. ij. ꝛ faciunt, que dixi supra. q. xlix. Contrariũ tñ hoc loco putamus p ea que scribit Bar. in. l. näliter col. pe. ℣ si. quero an ista vsucapio. ff. de vsuca. vbi dicit, qꝫ lz in alijs casi bus qbus quis impedit, prescrip. currat ꝯ impeditũ, sed resti tuat toto titulo. e͛ quibus cau. ma. tñ tpe hostilitatis nõ currit prescriptio tpis, lz dormit, idẽ Pau. de ca. q̃si. ccxc. visis bis co lũ. iiij. versi. itẽ posito Alex. q̃si. lxxxj. renocat in dubiũ. col. fi. vol. v. Cor. q̃si. xcij. lz in premissa q̃sultatione. col. ij. in fin. vol. iij. Mod. taurinen. in trac. prescriptionum. in. ij. p. prin. ℣. j. casus in quo prescriptio dormit, Jac. de san. Greg. in trac. fen do. in verbo qui quidem inuestiti prestiterũt iuramentum fide litatis. col. xiij. in prin.

¶ Utrum saltem eo casu teneat se cõmittere sub lite ris salui conductus. Questio. lij.

q Uero an vassallus impeditus recognosce re ob bellũ teneat se cõmittere sub literis salucõductus ꝛ vr̃ dom qꝫ sic, vt volue re dñi de Ro. decis. xij. itẽ lz guerre in titu. de do. ꝛ q̃tu. ꝛ in nouis seqt Ant. de bu. in. c. dilecti. col. iiij. de do. ꝛ cõ tu. facit qꝫ no. Jo. an. ꝛ doc. in. c. non liceat. extra de prescrip. ꝛ idẽ Pbili. de. in. c. ex parte. col. fi. extra de appel. Tu vero concludas, qꝫ nisi extet q̃suetudo qꝫ p̃sentur, et seruent tales salucõductus a ducibus belli, non tenet vasallus credere lite ris salucõductus, vt p Signo. cõsi. xxiij. anno dñi refert ꝛ se quit Fely. in. c. ex transmissa. col. ij. ver. qꝫ aũt dictũ est. extra de prescri. tradit Jmo. in. l. pe. ℣. ad crimẽ. col. xx. ff. de pub. iu. Are. q̃si. xvj. p̃supponit in facto. Jas. in. l. i. col. iij. in fi. ff. q sa tis. cog. Ang. are. in ℣. preterea el. j. col. vij. insti. de act. Tau rinen. in tra. de prescrip. loco. s. adducto in fi. ꝛ de materia vi de Decium consi. li. lib. j.

¶ An minor. xxv. annis maior tamen quatuordecim nõ petẽs inuestituram conseruetur illesus ipso iure vel mediante sententia. Questio. liij.

m Inor etas ẽt excusat, si j. tps debitum nõ fiat debita recogni tio, vt inqt tex. in. c. j. in verbo infantia, quo tẽ. mil. ꝛ in. d. l. impiatẽ ℣. preterea si quis, facit tex. in. c. si minori. ꝛ. c. si quis decesserit, si de feu. fue. q̃r. int. do. ꝛ agna. Currit tñ in minore. xxv. annis maiore tamẽ quatuordecim ip so iure dictũ tps anni ꝛ diei, q̃z q̃z in integrũ restituat, tã q̃z lesus vt p̃bat in. d. ℣. preterea iunc. l. interdum ꝛ. l. ait prętor. ff. de mi no. lesio. n. satis p̃bari vr̃ eo ipso, qꝫ inuestiturã in tpe non pe tijt. d. l. interdũ, qꝫ volunt gl. in. d. ℣. preterea, ꝛ ita pax p̃desset dño, qꝫ adultus inciderit in cõmissum, eo qm̃ toto tpe minoris etatis. xxv. annoꝝ ꝛ postea j. quadrieniũ restitui põt. l. fi. C. de etatis. xxv. annoꝝ ꝛ postea j. quadrieniũ restitui põt. l. fi. C. de tem. appel. ꝛ q̃r stabit tanto tpe anteq̃z ab eo inuestitura pe tat, e͛ quo infert ei dño maximũ preiudicium, maxime si j. bãc etatẽ ipse vassallus minor moriat cui succedat ẽt filius minor, nã tũc tps elapsum in vita minoris vassalli mortui non q̃putabi tur isti minori vassallo p ea q̃ dixi. s. q. xxxix. qꝫ esset preiudicia le dñis. facit in argu. l. emilius. ff. de mi. q̃z q̃z dici possit, quod loquat in termino q̃tionali, nos vero in legali, ꝯ quem resti tutio q̃cedit, vt no. in. l. si cũ militaribus. C. de resti. mili. ꝛ p̃ba tur in. c. q̃stitutus. extra de resti. in integ. ꝛ banc opi gl. seqtur Jac. ardi. Jac. de bel. Pet. de cerue. And. iser. Bal. Alua. Prepo. ꝛ alij in. d. ℣. preterea. Bal. Alua. ꝛ Prepo. in. d. c. i. post alios de quibus p eos. Alex. q̃si. lxxix. circa primũ quo queritur. col. fi. vol. j. Jac. de s. Geor. in trac. fen. verbo q qui dem inuestiti prestiterũt iurm̃ fidelitatis. col. xij. ver. sed pona mus. Mod. tauri. in trac. prescriptionũ in. vj. ꝛ vlt. p. prime p tis princi. in. xxiij. casu ver. v. fallit. Alb. brn. cõsi. vij. ꝛ est q̃ liũ. d. Bar. de scaram. Sz aduerte, quoniã disputationis gra tia in ꝺriũ de iure allegari posse videt tex. in. d. ℣. preterea, vbi expresse determinatur, qꝫ maior. xiij. annis per incuriã, aut ne gligentiã differens intra annũ ꝛ diem inuestiturã accipe a do mino, transacto tpe feudũ amittit, ꝛ ad dñm reddit, hec autem verba intelligenda sunt cũ effectu. l. nomen filiaꝝ. ℣. fi. ff. de ver bo. sig. l. si quis aliũ. ℣. docere. ff. ne quis eum qui in ius voc. est vi enim. preterea in huiuscemodi ꝯctu recognitiõis feudi inter nenit iurm̃, qꝫ qdẽ ipsum adultũ maiorẽ. xxv. annis representat vt in auc. sacra pubeꝝ. C. si aduersus venditionẽ, ꝛ qꝫ q̃s vassal lus adultus legitimã p̃sonã hz vigore legis, ꝛ q̃suetudinis feu doꝝ ꝛ pinde de eo iudicandum est, ac si. xxv. annũ excessisset optime facit. c. si annũ. xiij. extra de iudi. quo casu ei non cõpe tit restitutio facit ad idẽ qꝫ legit in. l. momẽtanee. C. q legi. pers. ba. Accedat ꝛ qm̃ hec recognitio, vt. s. dixi, nihil iuris tribuit, nec aufert, ꝛ sic p adultũ mere factũ prestat, nec ex ea recogni tione vllũ dãnũ ei afferri põt, q̃r igit sibi deneganda vr̃ restitu tio. l. ij. ℣. scio. ff. de mino. plene no. in. l. nã ꝛ postea. ℣. si minor. ff. de iureiur. sed predictis responderi, põt qꝫ aliud est querere an adultus legitimã p̃sonã habeat faciendi dictam recognitio nem, ꝛ dom est, qꝫ sic p predicta, ꝛ si eam fecerit non restituat i integrum p predicta. Aliud est querere, an si eam facere om misit, restitui debeat, ꝛ ꝯcludo qꝫ sic, qz lubrico etatis ommisis se videt, ideo sibi restitutio deneganda minime est, p tradita i. l. j. C. si de momẽta. possel. fuer. appel. ꝛ huic opi. tã q̃z cõi ad herendũ videt no. But. in. l. i. C. q̃ p sua iurisd. cũ si. nisi dñs in terpellasset debito modo ipsum adultũ, qꝫ veniret ad faciendũ dictã recognitionẽ, qm̃ tũc nõ restitueret ꝑm Bald. Aluaro. Prepo. ꝛ alios in. d. ℣. preterea. Cõsidera ẽt, qꝫ veritas hui⁹ difficultatis pendet a difficultate. l. fi. C. in qui. cau. in integ. re sti. non est neces. an. s. ea. l. ꝓcedat in prescriptionibus inductis a statuto, vel q̃suetudine, de cuius veritate late ponunt omnes doc. in. d. l. fi. ꝛ Alua. Prepo. ꝛ alij in. d. ℣. preterea, ꝛ Taur. in trac. prescriptionũ loco. s. adducto versi. quero igit pro ma iori discussione, q cõiter concludũt, qꝫ tps q̃tionale ꝛ q̃suetu dinariũ currat hodie minoribus, lz restitutio q̃cedat, secus tñ i tpe legali. d. l. fi. afflic. tñ in. d. c. j. colũ. xvij. quo tpe mil. ꝯclu dit, qꝫ immo hodie tale tps nõ currat maiori p. d. l. fi. qm̃ ꝟ iu ra feudoꝝ fuere approbata ab Imperatoribus, vt ipse tradidit in prelud. feud. Igitur hoc tempus legale est, merito ipso iure non currit, sed decipit Affli. qm̃ vt dixi in. j. q. in fi. post Cur. q̃z q̃z hec iura comprobata fuerint ab Imperatoribus tñ dico qꝫ fuere approbata cũ ea qualitate cum qua inesse deducta fue re, ꝛ ideo non desinunt esse, nec habere nomen ꝛ vim coniuncti dinis per ea que scribit Pau. de cast. in. l. si filius qui patri co lum. ff. ff. de vulga. ꝛ pupil. Moder. in rubri. C. qui admit. ad bono. possessio.

¶ Utrum pupillus habeat legitimam p̃sonam faciendi recognitionẽ, sine tutoris auctoritate ꝛ si non fece rit in tpe excusetur. Questio. liij.

v Trum aũt pupillus sine tutoris aucto ritate legitimã p̃sonã habe at faciendi. d. recognitionẽ, si eã facere velit ꝛ An dre. iser. in. c. si quis decesserit, si de feu. fue. contr. int. do. ꝛ agna. tenuit, qꝫ non, qm̃ in tali recognitione iurat fidẽ litas, ꝛ pupillus iurare nõ põt. l. videamus. in prin. ff. de in litez iurando, in ꝺriũ tñ qꝫ immo facere possit. facit tex. in. d. c. si mi nori, ꝛ in. d. c. si quis decesserit arguendo a sensu ꝺrio ꝛ hoc ibi expresse sequit gl. ac Alua. suadet, qz ex hoc nullũ sibi infertur preiudicium, vt sepe diximus nimiꝝ si hoc facere possit argu. c. j. in prin. per quos fiat inuesti. nec ob. tex. in. d. l. videamus, qm̃ loqt in iuꝺo necessario, nos vero in iuꝺo voluntario in quo pupilli volentes admittuntur. l. qui iurasse. ff. de iureiur. Pre po. tñ in. d. c. si minori, ꝛ in. c. si quis decesserit, distinguit. Dõ aut loquimur in pupillo doli capace, ꝛ ꝓcedit opi. Alua. aut in non doli capace, ꝛ tunc adheret opi. Jser. ea rõne qm̃ iuꝺm dz bre tres comites de quibus in. c. ꝛ si eps extra de iureiurã. c. animaduertendum. xxij. q. ij. glo. in anc. qꝫ eis. C. de nup. in ter quos est discretio siue iudiciũ, qꝫ in pupillo nõ cadit. c. ij. e͛ de delic. puero. merito dom vr̃ pupillũ ẽt volentez non esse ad

mittendus. Tu dic, q̄ immo pupillus ēt nō capax doli, si iurauerit tz illius iurm̄, vt est casus in. d. l. qui iurasse ꝑz cōem intellectum, nec sp est vex nō tenere iurm̄, nisi adsint illi tres comites, vt declarat Abb. in. d. c. z si eps col. antep. ver. sed ꝛ hoc. ego oppono, est quidē vex, q̄ si non fecerit, q̄ excusaī a pena, vt in predictis iuribus apte ꝓbaī, q̄ est de mente Jaco. de san. Georg. in tra. feu. versi. qui qdē inuestiti prestiterunt iuramentum fidelitatis. col. vj. circa med.

SVMMARIVM

1 Pupillus obligatur ex delicto.
2 Quod omittitur a lege debet religione indicantis suppleri.

¶ Quid in pupillo doli capace. Questio. lv.

f **Ed quid si** pupill⁹ doli capax sit, an tūc cogaī petē inuestiturā in tpe debito, aliogn ipso iure currat tps sicut in minore. xxv. an pubere? And. iser. in. d. c. si minori q̄ludit, q̄ sic, sed cum restituī, moneī, qm̄ qñ malitia supplet etatez vt hic pupillus iurare pōt. l. fi. §. j. ff. de lib. can. l. vt iurisiurandi. §. deniq; ff. de ope. libe. Jgiť cū fidelitatē iurare possit, z nō
1 iuret ipso tpe excludēdus. ¶ †Item videmus talem pupillū ex delicto obligari. l. impubex. ff. de fur. preterea videmus iura cōia facere dzīam inter pupillū doli capacem, z non doli capacē, vt pz ex no. in. c. j. de delic. puero. ¶ Et ideo pleriq; doct. tenuere ante. sacra pubex. C. si aduer. vēd. que loqť in pubere locū sibi vēdicare ēt in impubere doli capace, vt voluit Bart. z Saly. ibi And. iser. in ti. de pace in. fir. §. itē sacra Ale. in. d. l. q iurasse. ff. de iureiur. z hoc cōiter tenet ꝑm Abb. q̄. xxxix. duo sunt lib. j. z in q̄. cvij. illud in effectu lib. ij. Jmo. in. c. cuz q̄stingat in. iij. mēb. princi. col. x. v. iuxta predicta. extra de iureiu. Idē Bal. d. anc. sacza. Jaco. de bel. in. d. §. itē sacra. Fulgo. q̄. ccxxvij. Beci. in. l. pupillū q. ff. de re. iur. Asten. in repe. c. q̄uis de pac. in. vj. Ex quo inferť q̄ cū iura cōia faciāt dzīā inter impubex doli capacē, z nō doli capacē, q̄ text. in. d. c. si qs decesserit, z in. d. §. preterea cum si. loquētes simpliciter de impubere declarabunť p ius cōe, q̄. ¶ Quēadmodū statutuz recipit interpretationē a iure cōi. Bar. in. l. oēs populi. in. qō. vi. q. prin. ff. de iust. z iur. Bal. in. l. maximū vitiū. colū. vj. C. de lib. pre. ita ēt ius q̄suetudinariū argu. l. de quibus. ff. de leg. vbi
2 no. ¶ †Qđ. n. a. l. ommittiť religione indicantis suppleri dz. l. q̄situm scio. ff. de test. l. oratio. ff. de spon. gl. in. c. j. §. fi. de capi. q cur. vēd. in gl. ma. circa me. z hoc magis indubitate vide reť vex si tenemus hec iura esse cōia pp approbationē principis, vt pleriq; preseruz Bod. nea. in prel. tenuerūt, iuxta no. i. l. de pretio. ff. de pub. z facit p hac opi. tex. in. d. c. minori dñ vult minorē nō cogi facere fidelitatē, donec venerit in maiorē etatē, in qua doli capax sit, z sic ponderat tex. doli capacitatez z nō lex regrit maiorē etatē, qm̄ i minore nō presumiť doli capacitas, vbi ergo cessat hec presumptio dz cessare iuris dispositi. l. adigere. §. q̄uis. ff. qđ iurepa. q̄riā opi. q̄ imo nō dēat q̄stitui distinctio inter impuberē doli capacē, z nō doli capacē, z q̄ iura loquētia de impubere ꝓcedāt ēt in doli capace, tenuit Alnar. in. d. c. si minori. col. pe. vbi ēt Prepo. z idē Prepo. in. §. seq. Jacob. de. s. Geor. in trac. feu. in ver. qui qdē inuestiti prestiterūt iurm̄ fidelitatis. col. xiij. ver. sed qz dixi vobis, z in col. vj. versi. sed ponamus. Bonent, qz ex q̄suetudine feudoz. ita determinatū est, igiť ad determinationē iuris cōis venire non debemus. vt est tex. vbi oēs scri. maxime Prepos. in. c. i. de feu. cog. allegāt, preterea no. in. d. §. itē sacra in gl. ij. vbi ēt ipse alua. z Prepo. q̄ludūt, q̄ ille. §. nō habeat locū in impubere ēt doli capace, q̄ videnť tenere magis cōiter legiste, vt dicit Ale xā. in. d. l. qui iurasse. ¶ Et facit pro hac opi. qm̄ in delicto cō misso in omittēdo vel negligēdo, vt hic pupillus ēt doli capax excusaī, vt voluit Bzy. in. l. i. §. impubes. ff. ad sille. z ideo dicit Czy. z Saly. in. l. i. C. de fal. mon. q̄ in his que q̄mittunť ommittēdo sicq; ex negligentia nō puniunť impuberes ēt doli capaces. ¶ Facit q̄ tradit Jo. de ana. in. c. i. col. pen. extra de delic. puero. vbi post Saly. q̄ludit, q̄ si statuto cauet, q̄ qlibet teneaī ponere bona sua in catastro, vel in estimo, z describere q̄qd sibi ab alio debeť, alias si nō descripserit, debito priveť, z accidat, q̄ pupillus sibi debitū describi nō fecit, q̄ nō ꝓpea de hoc priuabitur, sed eius tutor bene tenebiť. ¶ Nibi vī q̄ vel loqmur, an pupillus doli capax fidelitatē facere, ac iurare possit, z dico qđ sic, qm̄ si doli capax ꝑ pōt, vt dixi, fortius hic q̄ ex delicto ēt obligaī, vt dixi, aut loqmur, an si fidelitatē nō fecerit cadat, z tūc dicerē q̄ nō, qz nec q̄riū de iure cōi decisum videť merito attēdiť ius q̄suetudinariū indistincte loquēs, z hec rece ptior videť in q̄rium adductis facile per te respondeas.

SVMMARIVM

1 Verba an sint de substantia iuramenti.
2 Mutus potest esse testis.
3 Pupillus equiparatur furioso.

¶ Quid in infane. Queſto. lvj.

n **Unquid aūt** infans si velit, possit hanc recognitionē facere? Jaſ. Alua. z Prepo. cludūt in. d. c. si minori. circa fi. q̄ nō qm̄ iurm̄ verba desiderat. §. sed neq; in auc. ō mā. prin. Abb. q̄. xxv. illud in effectu, q̄ verba infans ꝓferre nō pōt. l. i. in prin. ff. de ver. ob. l. mulier. ff. eo. titu. facit ēt tex. i. d. c. i. in verbo infantia, quo tpe mil. inuesti. pete. deb. faciūt, q̄ no. Bar. z alij in. d. l. qui iurasse, q̄ dicūt illā. l. nō ꝓcedere in infante, qm̄ iurm̄ verba regrit, q̄ tñ ꝓferri ab infante haud possunt. Accedat, q̄ tradit Bal. in. l. i. in. q. xx. ff. de re. dini. vbi inquit, q̄ infans nō ppōt dr feu. inue. qm̄ in inuestitura opus est verbis. ergo z c. d. l. mulier. Jmmo fortius dixit Alua. in. c. j. §. psonā. col. iij. p quos fi. inue. q̄ infans q fari nō pōt ēt cū tutoris auctozitate feudū recipe, nō pōt, z qđ infans sine tutoris auctozitate, nec facere renouationē antiqui feudi, nec accipe possit, sentit Jac. de. s. Geor. in trac. feu. in verb. qui qdē inuestiti
1 prestiterūt iurm̄ fidelitatis. col. xlij. ver. nūc videndū. ¶ Predictis tñ facile rñderi pōt, z ad primū, q̄ imo non est substātia iuri, q̄ verba regrant, nullibi. n. repiť necessaria fore verba in
2 iure. ¶ †Immo mutus testis esse pōt. Spe. in titu. de teste. §. nūc tractādū ver. quero quid si mutus, z tñ in teste requiritur, q̄ iuret. l. iusiur. C. de testi. z in specie hoc voluit Bald. in rub. ff. de iureiur. Panor. in rub. extra eo. vel saltem verba nō requirunť, vbi est psona, que fari nō pōt, vt tradūt Pau. castr. z Roma. in. l. nō erit. §. si neq; ff. de iureiur. Pau. Ale. z Jaſ. in d. l. i. in prin. ff. de ver. ob. preterea minore septēnio infante sex, vel quinq; annoz, vt plurimū q̄currūt verba z fari pōt igiť cessante rōe doc. ꝓcedet opi. q̄rie, q̄ possit. s. si velit fidelitatē facere, eo maxme, qz nullū sibi penitus ex tali recognitiōe fit pre
3 iudiciū, nō ob. tex. in. d. c. i. in verb. infantia, qm̄ nō dicit, quod facere nō possit, sed bene dicit, q̄ si nō facit, nō incidit in penā, nec obst. ēt q̄ dicit Bal. in. d. l. j. qm̄ dico, q̄ q̄riū tenuit ipsemet Bal. in. l. si quis seruo. C. cōmu. de manu. vbi inquit feudū q̄cedi posse infanti, lz incapax iurī videaī, z idē Bal. in. l. eam q̄s. col. xiij. C. de fideic. ¶ Et facit qm̄ infans pōt cozonari, vt rex. vt dixit Bal. in. l. i. C. de mu. z bono. lib. x. Bal. in. l. i. colum. x. C. de dignita. li. xij. Hyppoli. de marsil. in. l. infans nu.
3 vij. ff. ad. l. cozne. de sicar. Ex alio tñ accedo superiori sententie qm̄ talis infans furioso q̄paraī. §. pupillus insti. de inutil. stip. q̄ nullū negotiū gerere pōt. §. furiosus insti. e. ti. imo ēt cū tutoris auctozitate. l. in negotijs. ff. de reg. iur. faciunt, que scri. Alua. z Prepo. in. c. i. in prin. col. fi. p quos fi. inuest. suadeť, qz infans z absens q̄parant ꝑm Bal. in. l. sancimus in princ. C. ad treb. ¶ Facit, q̄ scrib. Jnno. in. c. sciseitatus de rescrip. vbi inquit, q̄ si infans ꝓmoueaī ad dignitatem, offiū, vel administrationē, q̄ talis promisio ipso iure non valet, fallit tñ in rege infante naturali puta p successionē. xxiij. q. i. c. fi. no. Bal. in. l. barbarius. col. xij. ff. de offi. preto. faciunt, que no. scrib. in. l. donatarum. C. de acqui. pos.

¶ Quid in solo tutore pupilli. Queſtio. lvij.

i **Urta predicta** q̄ro, an sol⁹ tutor pupilli possit recipe recipe recognitionē feudi z fidelitatē prestare? z videť dōm q̄ nō, nisi forte esset infans arg. l. potuit z. l. si infanti. C. de iur. delib. z. l. plz in prin. C. ad tre. l. restituta. ff. eo. ti. Tu aūt q̄lude solū tutorē id efficere posse, si velit, nec. n. tex. in. d. c.), p quos fiat inue. id negat, qm̄ lz dicat minorē posse de antiquo feu. cū tutoris auctozitate inuesti. nō tñ negat, q̄n ēt solus tutor ꝑ possit, z nō ab re tex. vtiť ibi verbo pōt nō aūt opz ea ductus forte rōne. ¶ Et hanc q̄clu. ꝓbo p text. in. l. j. §. sufficit.

ſufficit.ff.de admi.tu.vbi dat facultas tutori vel iudicio in ſe ſuſcipe vel exhibē pſonā pupilli,q iudicium ſuſcipiat ipſo iure auctoriz̄ate facit melior tex.in.l.quoties in prin. iūc.gl.ff.ō admi. tuto.vbi ꝛ tex.dicat,ꝛ det ordinem,qō ſi pupillus eſt maior infante,ipſe cū tutoris auctoritate ſtipuleť rem pupilli ſaluā fore, ꝛ vbi ē infans ſolus tutor ſtipuleť,tū ōt ibi gl.j.q illō qō ibi dī eſt quoddā q̄ſiliū ſeu quedā exhortatio,in qua ſi ordo turbetur vz tū actus,ꝛ rōnē huius q̄ſilij aſſignat ibi gl.q; ſi pupillus ſtipulat tutorē authore,ſibi acqrit directā,ꝛ vbi ſolus tutor ſtipulat,directa acquirit tutori vtilis pupillo,ad.d.l.potuit,ꝛ.d.l.ſi infanti dici pōt,q ibi eſt ſpāle in hereditatis aditione ,'vt ibi ꝛ p Alex.in.l.bonoꝝ.C.q admi.ad bon.poſ.pñt,ꝛ ſeq̄t Alua. ꝛ alij in.d.c.ſi minori in tit.ſi de feu.fue.q̄r.int.do.ꝛ agna.faciūt que not.p ſcrib.in.c.j.§.fi.p quos fi.inueſt.Jac.de.ſ.Geor. in trac.feu.in ver.q qdē inueſtiti preſtiterūt iurm fidelitatis col. vj.ver.ſed nunquid tutor iſtius infantis.

¶ Si vaſſallus decedat duobus relictis filijs vno minore, ꝛ altero maiore,ꝛ maior intra annum ꝛ diem recognitionem non fecerit, an excuſetur ex perſona minoris. Queſtio.lviij.

q **Vero ēt** iuxta premiſſa in feudo, quo viuit iure Lōgobar.in quo oēs filij eq̄liter ſuccedūt,pone qō vaſſallus ōceſſit duob. filijs relictis ſuccedētibus in feudo p cōi ꝛ indiuiſo, vn⁹ iſtoꝝ eſt minor alter maior,ꝛ nō petierūt ambo inueſtiturā itra annū ꝛ diē. An maior excuſare ſe poſſit pp priuilegium minoris ? ꝛ rñde q ſic. ¶ Cū q̄ allegat priuilegiū etatis ad impediendā preſcriptionē,tūc etas vnius minoris ꝑdeſt alteri maiori,q; preſcriptio eſt indiuidua,ꝛ in indiuiduis priuilegiū minoris tranſfertur in maiorē.l.ſi in cōem.ff.quē ad.ſer.am. p quem ita decidit Bar.in.l.i.C.ſi in cōmu.eademq; cā in integ.reſti. poſt.ꝛ Afflic.in.d.c.j.col.xviij.quo tem.mil.

¶ Utrū ſi dominus minor ſit carens balio excuſetur vaſſallus non petens in tpe inueſtiturā. Queſtio.lix.

q **Vero ēt ſi** dñs eſt minor carens balio,an vaſſallus excuſeť, ſi pp minorē etatē dñi intra tps debitū inueſtiturā nō petijt:ꝛ vī qō ſic.ar.l.ſi infanti.C.ō iur.deli.l.pe.C.ad tre.l.reſtituta.§.pupillus.ff.eo.In ꝯriū facit,qm̄ h inueſtitura ſiue cōfirmatio fieri pōt ſine dāno pupilli.d.c.i.per quos fi.inue. ergo fidelis debuit denūtiare ꝛ inueſtiturā petere ar.l.iiij.§.nihil intereſt.ff.de manumi.Breuiter doc.in.d.c.j.maxie Moder. neap.q̄ludūt,qō vaſſallus poſſit a minore ſi velit ſinueſtituraz petere,ꝯ q neceſſario non teneat,vt ſi non fecerit,feudo priuetur.Dño autem exiſtente in pupillari etate quis interim recognitiones recipiat,ponit Egid.q̄.xliij.§.qd dicēdū el.ij.

SVMMARIVM

1. Juris ignorantia non magis excuſat mulieres q̄ maſculos,niſi in caſibus a iure expreſſis.
2. Maſculinum non concipit femininū in materia differenti.

¶ An ſexus fragilitas puta muliebris excuſet a petitione recognitionis. Queſtio.lx.

q **Vero an** ſex⁹ fragilitas,vcz muliebris excuſet ab iſta recognitione facienda ? Ad hoc rñdent Bal.Alua.Prep.ꝛ alij in. d.l.impialē.§.preterea ſi qs infeudatus circa fi.ō p bib.feu.alie.p Fed.q non,monet Bal.q; h vī eſſe ō nā feu.ꝛ nā realis q̄plectit maſculū ꝛ feminā,itē dñt alij ꝯriū deciſuz nō reperit,ꝛ facit tex.in.c.j.de feu.femi.ꝛ.c.j.§.in pſonā, p quos
1 fi.inue. ¶ † Preterea nō iuris errore magis excuſat femina, q̄ maſculus.l.plz.ff.de in.ꝛ fac.igno.Bal.in.c.j.de q̄r.feu.in ter do.ꝛ emp.feu.in fi.niſi caſibus a iure exp̄ſſis,no.Alb.in.l. fi.ℵ.itē oppono qō mulieres.ff.eo.de in.ꝛ fac.igno.no.in.l.fi. C.e.ti.Bal.in.c.cū q̄tingat.ex̄ ō iureiu.qō in milite ꝛ ruſtico dōm vtiq; eſt,tales.n.in his q̄ ad iuris rigorē q̄ſernādū tēdunt minime excuſant.Bar.in.l.i.§.nūciatio.ff.de op.no.nū.gl.in. c.ignorātia.j.q.iij.Bal.in.l.ſcimus in prin.q.iij.C.ō iur.deli. ꝛ in.l.iuris ignorātia.C.q admit.in.l.i.C.de iur.ꝛ fac.q exp̄ſſe admittit Prep.in.d.§.preterea in fi.ꝯ diſputationis gr̄a in ꝯriū facit,qm̄ tex.in.d.§.preterea ꝛ alia iura loquētia in hac mā de priuatione vaſſalli ob inueſtiturā nō petitā in tpe loquunt tm̄ i maſculo,ꝛ nō in femina. ¶ Et q̄ ſumus in mā differēti maſculinū nō q̄cipit femininū,vt no.Pau.de leaza.ꝛ Bo.de.ſ.Be. in.c.gnali de elec.in.vj.no.Bart.in.l.i.ff.de ver.ſig.in.l.j.i fi. ff.ō pecu.Bal.in.l.tres fratres ℵ.ꝛ eſt arg.ff.de pa.in q̄ſ.ccj. in prouin.col.fi.lib.i.Cuma.q̄ſi.lxxxiiij.preſuppoſito Alexā. q̄ſ.cxxxv.circa primū.col.iij.lib.j.ꝛ q̄ſ.lxvj.lib.iiij.Caſtrenſis ꝛ Alex.in.l.ſed ſi hac.§.liberos.ff.de in ius vo. ¶ Vbi dicunt q̄ ſi quis recipiat feudū p ſe ꝛ liberis nō q̄prehendunt femine, q̄ regr nō ſuccedūt in feudo, Jaſ.in.l.ſi qs id qō col.iij.ff.ō iuriſ.om.iudi.Bec.in.l.ij.ff.de reg.iur.ꝯ h ſumus in mā feu.in q̄ vt dixi ex ꝓpria nā feu.nō cognoſcunt,ergo illa iura nō dñt extendi ad feminā,ꝛ preſertim in his terminis in q̄bus tractat ō recognitione ꝛ iuro fideli.preſtando iuxta tradita p Alex. con ſil.ix.ponderatis his col.iij.ver.preterea lib.v.ꝛ tradit Bec. q̄ſi.cxciij.cogita.

¶ Mulier quot annos habere debeat, vt innſtituraz petere cogatur. Queſtio.lxj.

n **Unc** abs te q̄ro,an h tps anni ꝛ diei in mulier incipiat currere ſtatim poſt etatē.xij,an. an vero poſt.xiiij. put in maſculo:docto in.d.§.preterea q̄cludūt,q nō icipiat currere,niſi poſt.xiiij.an. qm̄ in h numero annoꝝ.d.§.figit pedem,ſz dici pōt,q ille tex. loquat in etate maiori maſculi,ꝛ iō cū text. in.c.ſi minori.ſi de feu.fue.q̄r.inter do.ꝛ agna.regrat tm̄ maiorē etatē ꝛ doli capacitatem,vt minor cogat petere inueſtiturā,nō aūt certū numeꝝ annoꝝ dōm vī,qō in muliere q̄ſiderabit tps.xij.ann. in q̄ etate maior ꝛ doli capax q̄ſiderať.l.qua etate.ff.de teſt. inſt.q. mo.tutel.ſi.in prin. ¶ Recipiunt enim tales q̄ſuetudines interpretationē a iur cōi ſicut ſtatuta,vt p Bar.in.l.oēs populi in.vj.q.prin.ff.de iuſti.ꝛ iur. Alexā.in.l.gallus.§.quidaz recte in fi.ff.de lib.ꝛ poſtu.ꝛ in prelu.abunde dixi.

¶ An peſtis excuſet. Queſtio.lxij.

q **Vero ēt** an peſtis excuſet vaſſallū,q a domino intra annū ꝛ diē inueſtiturā nō petijt:dic q ſic,vt determinat Bal.p illū tex.i §.vaſſalli de pa.q̄ſtā.p h facit. ¶ Cm̄ peſtis excuſat a mora.c.negociatorē.lxxxviij.di.ꝛ q̄ñr a pena,vbi pena cōmittit pp morā.l.celſus.ff.de ar.facit tex.in.c.ad ſupplicatio nē,vbi gl.de renūcia.facit q ſcribit Bar.in.l.nāliter.colū.pe. ver.idē forte dōm.ff.de vſuca. ¶ Accedat ēt,qm̄ peſtis ꝛ bellū cōpant.Ale.q̄ſ.xxx.col.ij.in prin.vol.v.Ant.de but.ꝛ Jmo. in.c.nō liceat.extra de preſcr.ꝛ idē But.in.c.cū dilecti de dolo ꝛ q̄r.Abb.ꝛ Fely.in.c.ex tranſmiſſa col.j.ꝛ ij.ex̄ de preſcr. ꝛ bellū excuſat,vt dixi.§.q.l.faciūt,q̄ ſcribit Bar.in.l.i.ff.de bo no.poſ.ex teſt.mil.Alex.in.l.ſi.col.ij.C.de teſt.faciūt no.in.l. de etate.ff.ad treb.ꝛ in.c.ex pte.extra de app.ꝛ ſeq̄t Prepo. in.d.c.i.col.ij.circa fi.quo tēp.mil.ꝛ in col.i.ꝛ preceptor me. do.Ripa in tra.de peſte in rub.de prini.ꝯtuñ in.vij.prini.ℵ. vij.excuſat ꝛ faciunt que ſcribūt docto.in.l.ij.§.quod diximus. ff.ſi quis cau.

¶ Utrum tpe peſtis annus ꝛ dies ipſo iure currat. Queſtio.lxiij.

n **Unquid** aūt currat h tps anni ꝛ diei tpe peſtis,ꝛ poſtea ipſi vaſſallo reſtitutio q̄cedat,aut nō ipſo iure currat:remitto ad ea que ſcribit Balbus in trac.preſcriptionum in ſecūda parte principali verſi.ſecundus caſus.

SVMMARIVM

1. Error iuris impedit preſcriptionem.
2. Miles dicitur,q; eligebatur de mile vnus.
3. An lata culpa equiparetur dolo.

¶ Error iuris vaſſallum non petentem in tempore inueſtituram, an excuſet. Queſtio.lxiiij.

¶ Uero an error iuris excuset. vñ dꝛ q̄ sic. l. error in fi. ff. ō iur. ⁊ fac. igno. l. iuris ignorãtia. §. i. vbi gl. in ℣b. raro. ff. e. ℂ Aduerte tñ qm̄ gl. valde nota. in. l. si duo. ff. ō ac. he. vr̄ voluisse, q̄ error iuris nō possit ēt in cumtãdo dãnū, q̄ habuit p̄in. a lucro, ⁊ sic quēadmodū error iuris nocet in lucro q̄rēdo. l. pe. ff. ō in. ⁊ fac. ign. i fi. l. bonoꝝ. ff. ō bo. pos. ita ēt noceat in p̄dēdo id q̄ iã q̄situm est ex lucro, q̄ꝫ gl. sequunt, ibi Jmo. ⁊ Are. p valde no. ex quo infert pōderãda esse verba inuestit. ſ. an ex cã donationis q̄cessus fuerit feudū, an titulo oneroso, vt p̄ casu error iuris noceat ℔o ℣o mie, tradit Ang. Jmo. ⁊ Are. i. l. clodius. ff. ō acq. he. ℂ †Et facit p hac q̄clusiõe, qm̄ error iuris impedit p̄scriptionē. l. nūq̄ꝫ. ff. ō vsucap. tex. cū gl. in. c. dudū eꝛ de ōci. bo. gl. i. c. aposto. de do. q̄firmat qm̄ vassalli dñr milites, vt pꝫ in multis capi. huius libri feu. ℂ †Et dñr milites, q̄ quēadmodū miles eligit de mille vnus. l. j. in fi. ff. ō test. mil. ita dñs eligebat vassallū de mille vnum, quando volebat dare culpiã feudū, vt dicit Jser. in. c. fi. in ti. q̄stones feudales do. Loth. ⁊ idē Jser. in cō stitutiõe regni, vt vniuersis, ꝫ milites arma noscē potius q̄ꝫ. ll. opꝫ. l. fi. C. ō iur. deli. ppea venīt excusandi ab ignorãtia iuris l. i. C. ō iur. ⁊ fac. igno. §. i. inst. ō test. mil. ℂ Suadet p tex. i. c. fi. de pbib. feu. alie. p Loth. vbi tex. exp̄sse inqt, q̄ si vassallus nō dolose steterit, nō faciēdo recognitionē in tpe debito, nō ob ℔ feudū amittit, dolus ãt abesse vr̄, si iusta cã ipediēte steterit, vt. d. tex. in. d. c. fi. cã añt iusta subesse dr̄, vt dolus absit, si error iuris interceſſerit. l. plagij. iũc. gl. C. ad. Liul. ō plagiarijs. l. ſꝫ ⁊ si. l. §. scire. ff. ō pe. he. l. si qs id q̄ ℣ si. doli. ff. de iur. o. iud. vbi Alex. Deci. in. l. q̄ in ius. §. nemo. ff. de reg. iur. Balb⁹ in. l. celsus in. iij. no. ff. de vluc. pulchre p Ang. in. l. senatus. C. ō bis q sibi ascrip. in testa. vbi ōt, q̄. ℂ Parcit allegãti se ius ignorare, vbi dolus ad delictū regrit. facit q̄ legit i. l. j. maxime p Saly. C. ad. l. cor. de sica. item ignorare est iura lata culpa ℈m gl. in. l. liberoꝝ. §. notant. ff. de bis q no. infa. de q̄ plene p Sal. in. l. si nulla. C. de pig. act. Bar. in. l. q̄ nerua. ff. depos. ⁊ Lyn. in. d. l. senatus. ℂ †Et an tũc lata culpa dolo q̄pet, recurre ad Bar. ⁊ Ang. in. l. i. §. nō ãt. ff. si qs test. lib. esse iuſ. fuer. Bal. in. l. in actionibus. ff. de in lit. iur. Bar. in. d. l. q̄ nerua Ang. in. l. fi. ff. de incēd. rui. ⁊ nauf. Jmol. in. c. ij. eꝛ de q̄st. Bal. in. c. j. ⁊ in. c. si capitanei q. mo. feu. am. ⁊ in. l. si mora. ff. sol. ma. q q̄cludere vñr q̄ nō. Hic tñ error iuris allegãd⁹ est ℈m Bal. ī. l. i. ff. de leg. p̄riã añt opi. q̄ immo talis error nō excuset, sentit Ang. iser. in. d. c. j. q̄ tēp. mil. dñ ōt, q̄ in regno Sicilie nō p̄dit feudū, ꝫ vassallus nō pe tierit inuestituꝛã intra annū ⁊ diez forte ex ignorãtia iuris, secus si faceret ex q̄ēptu p̄incipis, quē seqt ibi Prep. col. viij. ⁊ Afflic. decisio. cclxv. ℣ si. xix. tenet. Aliq distingũt, q̄ aut error iuris est clarus, puta q̄ illa iuris dispoſi. nō bꝫ dubiũ, ⁊ tc̄ talis error nō excusat, nec venit restituēdus. Aut error in iure nō erat clarus, puta q̄ erat dubiũ, an ei p̄ agnato debēti petere inuestituꝛã q̄peteret succeſſio, ⁊ tũc p̄ talē errorē restitutio q̄cedit. ita determinat Afflic. in. d. c. i. colũ. iij. post Abb. in. c. cũ dilectus. eꝛ de q̄sue. Sꝫ aduerte, q̄ i scō capite. d. distinctionis, vr̄ potius error facti q̄ꝫ iuris, item supior opi. vr̄ de iure verior rōnibus de q̄bus superius cui accedo. ℂ An añt ⁊ qñ error iuris p̄sumat vide p Alb. in. d. c. fi na. ff. de iur. ⁊ fac. ign. ⁊ qñ excuset a pena vide Saly. in. l. ij. C. de bis qui sibi ascripſer.

SVMMARIVM

1 Si quis interficiat clericū quem putabat laicum, non incurrit penam excommunicationis.
2 Occidens aliquem credens q̄ esset bannitus, cum non esset, excusatur a pena homicidij.
3 Terminus nō currit absenti ⁊ ignorãti nisi a die notificatiõis.
4 Vaſſallus ob negligentiã nō p̄inat feudo, nisi subesset dolus.

ℂ Quid in errore facti, ⁊ an ipso iure currat annus ⁊ dies vel non. Quæstio. lxv.

¶ Uero an error facti excuset vaſſallum, ita vt nō currat ei tps predictū, pone q̄ successor ignorauit predecessorē suū, vel dñm esse mortuū, vel ignorabat esse feudū q̄ tenebat ⁊ vr̄ dom q̄ sic. l. i. l. pen. in p̄in. ff. de iur. ⁊ fac. igno. facta. n. ēt prudētissimos hoies fallūt. l. in omni in fi. e. ti. c. i. de q̄st. lib. vi. ⁊ ita voluit gl. in. d. c. i. quo tēp. mil. inuest. per. deb. sup verbo annuꝫ, facit tex. in. l. genero. ff. de his qui no. infa. vbi. l. inqt, scias ⁊ nō ignorãtiã punire volumus facit. l. quinquaginta. gl. ff. de exc. tut. l. iij. §. si quis heredi. ff. de statu lib. l. fi. §. finaũt dubius. C. de in. delib. auct. sed hodie. C. de appel. facit tex. in. l. annus. in fi. ff. ō calũ. c. si vero. el. ij. de sen. exc. ℂ †Q̄ no. Bar. in. l. diuus. ff. ad. l. cor. ō sic. col. fi. vbi si qs interficiat clericū, quē credebat eē laicū nō incurrit in penã excōicationis, ⁊ p ℔ vr̄ casus in. d. c. i. quo tēp. mil. p̄supposito q̄ in litera sit ℣ bū infamia, ꝫ intellectū gl. in ver. infamia ī fi. bñ facit. c. si vaſſallus feudū alienauerit ignorãs. si de feu. fue. q̄t. int. do. ⁊ agn. ℂ †Facit q̄ scribit Bar. in. l. fi. ff. ad. Liul. de q̄ul. in. l. inter oēs. §. recte. ff. de fur. in. d. l. genero col. i. ff. de his q no. infa. vbi dicit, q̄ si qs occidat quēpiã, quē crediderit esse bannitum, q re vera nō erat, excuset a pena homicidij. seqt Are. in. l. q se pupillū. ff. de acq. her. Accedat q̄ scribit gl. in. c. titius filios. in verbo p annū, si de feu. fue. q̄tr. int. do. ⁊ agna. facit q̄ q̄cludit Bar. in. d. l. genero, vbi gñaliter q̄cludit, q̄ in oi p̄scriptiõe, que currit ex alicuius negligẽtia, opꝫ q̄ in p̄in. ponant ea que negligẽtiã inducũt ⁊ q̄ñr sciẽtia, q̄firmat p id q̄ scribit bal. in. l. i. in. xxiij. oppo. C. q admit. vbi inquit, q̄. ℂ Ubi ex negligentia, ⁊ mora pena indicit ignorãti non currit p̄scriptio p. l. cũ sex. ff. de edil. edi. cũ si. p eũ adductis, idē Bal. multũ notabiliter in. l. q̄ꝫdiu. C. e. ti. vbi. d. q̄ q̄ñ tps regrit factũ vel morã hois, vt hic, nō currit ignorãti, vt ab aliquo inr̄ excludat, ꝫ quoad sui q̄medũ sic, quē ibi Saly. seqt, ⁊ ꝫ ibi Alex. in q̄riũ alleg. l. fi. C. de p̄scrip. lõ. tēp. rñderi tñ pōt, vt ibi p Phil. deci. facit ēt q̄. d. idē Bal. in. l. si ea. col. pe. C. q acc. nō pos. vbi. d. q̄. ℂ †Terminus nō currit absenti ⁊ ignorãti, nisi a die notificationis, ⁊ idē in. l. i. colũ. pen. ff. si qs cau. ℂ Optime facit q̄ scribit Pet. de penis in trac. quarte epalis in. c. ij. in fi. ⁊ Phil. cor. q̄st. cccxxxviij. videret in pñti q̄sultatiõe circa fi. li. j. vbi dñt, q̄ vbicũq̄ꝫ qs ignorat ius sibi q̄petet, vel ignorat factũ ex quo causat ius sibi cõpetẽs nō currit p̄scriptio, aduersus eũ ipso iure, bñ facit quod no. Saly. in. l. i. C. de reqrẽ. reis. Jmo. in. c. nos qdē in p̄in. de testa. faciũt q̄ scribunt p Bal. in. l. ij. C. de incest. nup. ⁊ Ange. in. l. fi. in p̄in. C. de iur. deli. ⁊ p Alex. in q̄st. lxxxvij. in fi. vol. v. ⁊ in nostris terminis, q̄ hic ānus dies nō currat, nisi a die sciẽtie tenuit Bal. in. c. fi. de pbi. feu. alie. p Loth. vbi. d. q̄ vbicũq̄ꝫ lex notat culpã nō currit tps, nisi a die sciẽtie, ⁊ idē Bal. in. c. i. in fi. de cap. conr. q̄cludit q̄ q dicit filiũ esse p̄inādum feudo pp lapsum anni ⁊ diei debere duo pbare. ſ. q̄ filius sciuit pr̄nã mortē, qm̄ in facto alieno p̄sumit ignorãtia. l. eius q in p̄uincia in fi. ff. si cer. pe. l. fi. ff. p suo, itē q̄ filius paterne bereditati se imiscuit, vel malitiose distulit se imiscere, idē seqtur Alex. q̄st. xl. nn. vi. vol. vi. ⁊ q̄st. lxxix. in fi. vol. i. ⁊ q̄st. xiiij. colũ. ij. lib. ij. ℂ Tu añt q̄cludas, imo currere talē p̄scriptionē anni ⁊ diei ēt ignorãti, qm̄ tale impedimẽtū est facti, q̄ nō impedit cursum tpis Bar. in. l. i. §. si quis añt. ff. de itine. actuq̄ p̄u. ⁊ in. d. l. vnus ex socijs. §. fi. ff. de serui. rust. p̄e. Pan. in. c. j. eꝛ de p̄scri. Alex. q̄st. lxiij. nn. xiij. vol. iiij. ⁊ q̄st. xxix. nu. xvi. volu. vj. Sign. q̄st. cclviij. in. q. vertēti. col. ij. Felyn. in. c. vigilãti. eꝛ de p̄scri. Socy. in. l. cũ filius. §. in hac. ff. de ℣. ob. Mod. in. c. ex trãsmissa. eꝛ de p̄scri. ⁊ hãc esse cõem testat excellẽs doctor. d. Alb. bzu. q̄st. xlv. col. ij. latissime. Balb⁹ in trac. p̄scriptionũ in. iij. p. iiij. ptis princi. in ver. xxviij. ⁊ xxix. ⁊ Hippo. de marsi. in p̄ac. criali. §. q̄stãte nu. lxxxvi. Restitutionē tñ cõ cedẽdã eē fatemur. ℂ †Qm̄ ad ℔, vt feudo p̄inet vaſſallus ob talē negligẽtiã regrit dolus. d. c. fi. de pbi. feu. alie. p Loth. q nō cadit in ignorãte. ℂ Et q̄ ℔ ignorãtia excuset voluit Pe. de anch. consi. clxxiij. do. Laza. Bald. q̄si. ccccxxix. in. i. p. ⁊ q̄si. ccclxj. in. iij. p. Zaba. consi. cxxviij. col. ij. Bal. in. l. fin. C. si pẽ. appel. mors inter. vbi. d. q̄ eqtas q̄suetudinis feu. q̄sernat vaſſallū illesum, vbi ignorabat feudū esse quod tenebat, Jaco. ardizo. in sum. qb. mo. feu. am. sub rubzicella, quo tpe currit annus Car. in. c. ij. eꝛ de feu. Alua. in. d. c. i. col. viij. in fi. ver. v. circa. v. q̄clusionē, ⁊ idē Prep. in. d. c. fi. de probi. feu. alie. p Loth. ⁊ idē Bal. ⁊ Alua. col. fi. ⁊ Prep. in. c. i. col. i. circa finē. que sit. j. cã bñfi. amit. Jac. de. ſ. Geor. in tract. feud. in verbo qui quidē inuestiti prestiterũt iurm fidelitatis. col. ij. versic. vnum tñ notetis. Cur. iunior in tracta. feud. in. iiij. pte in. xxiij. cã p̄inationis feudi ver. ix. fallit, ⁊ Mod. in. d. c. i. quo temp. mil. ℂ Amplio idē fore in dubitante de morte dñi, q̄parantur enim dubius ⁊ ignorãs. l. ij. in p̄incip. ff. quis ordo in bono. poſſer. l. manifestissimi. §. finaũt nesciens, vbi Bar. ff. ō fur. l. de statu. ff. de testa. l. fina. ff. de condi. indebi. dubius enim scire nō dicitur, vt per glo. in. l. de statu, ⁊ p Bar. in. l. admonendi. colũ.

ilij.ff.de iureiur.facit tex.vbi Bodet.in.l.quãdin.C.q admit. ad bo.pos. ¶ Et ideo dici solet q dubius in fide infidelis est. c.j.extra de heret.faciũt,que scribit Prepos.in.d.c.j.col.iij. ver.eo.modo,quo tẽp.mil.t Jacob.de.s. Georg.in tract.feu. in versi.q qdem inuestiti pstiterunt iuramẽtũ fidelitatis.col.x. versi. sed iuxta pdicta dubitaꝫ,t plura de dubietate ponit Lucas de penna in.l.fi.C.de fund.patrimo.lib.xj. ¶ Aliqñ tñ dubius nõ habeꝫ p ignorante,vt p eũdẽ Lucã.ibi t no.Bal.quẽ ibi Bod.sequuntur in.fi.in.c.j.§.personã. p quos fiat inue.

SVMMARIVM

1 Facta debent probari quia non presumuntur.
2 Tempora in dubio sunt continua,t non utilia.

¶ Quid in crassa t supina ignorantia. Questio.lxvi.

1 **Imitatur predicta** gclusio, nisi esset crassa t nimis supina ignorãtia,hec enim nõ excusat,vt inquit gl.in.d.c.i.puta si ignorauerit,qõ tñ oẽs sciũt. l.nec supina.l.regula.ff.de iur.t fac.ign.c.cũ in tua,q matri.ac cus.pos.Bar.in.l.is põt.ff.de acq.here.in.l.i.ff.de rece.gl.in. c.j.de postula.Alb.in.l.i.§.prescribere.ff.de instito.in.l.si cui. §.hijsdẽ.ff.de accu.faciũt tradita p Jmo.in repe.c.fi.col.xxxi. ver.sed hic est aduertendũ de prescrip.Curt.senior gsil.lxxxij. deus pius ver.t si forte.Bal.in.d.c.i.col.ij.in.fi.v.sed pone quo temp.mil.Rom.gsi.cccxl.circa primũ in fi.Hip.de marsil.in.l.qui fal.mone.nu.lxxxviij.t in.l.qui ignorans nu.xviij.ff. ad.l.cor.de fica.t facit tex.in.c.j.de postu.prela. ¶ Jdẽ dicẽdum videꝫ de affectata ignorãtia,que scientie gparatur,ſm gl. in.c.eos in verbo affectata,de tẽp.ord.in.vj.t in cle.i. in verbo scienter de gsang.t affi.in.c.fi.§.vt aũt de offi.deleg.in.vi. t ibi Semi.no.Fely.in.c.at nobis.col.i.de excep.Hippo. de marsi.in.l.i.§.cum quis latrones.col.ij.t iij.ff.de questio.t in. d.l.qui falsam nu.lxxxix.sed gsidera,quod hic agiꝫ de pena prinationis de excludendo.s.vassallũ a feudo,t in hac mã ad hoc vt vassallus excludaꝫ lex doluꝫ vassalli non petentis requrit.d. c.fi.de probi.feu.alie.p Loth.t lz ignorare qõ oẽs sciant,lata culpa sit.l.late culpe.ff.de ver.sig.tñ lata culpa nõ gparaꝫ dolo,vbi agitur de pena ẽt pecuniaria,qñ lex expressam mentionẽ doli mali facit,Bar.in.d.l.qõ nerua.col.vi.in repe.ff.depos. Preceptor meus tempestate nostra alter Scenola.d.Alciatus in.l.magna negligẽtia.ff.de ver.sig. ¶ Aũo aũt pbeꝫ ignorantia non supina dic quod iuramento ſm gl.in.c.cui.§.hijsdẽ. ff.de accu.Archi.in.c.pro possessore.lxxxij.dis.facit.c.j.t.c. vt circa.de ele.lib.vj.Pet.de anch.in gsi.lxxiij.col.ij.t gsil. clviij.rõne in fi.Old.gsi.cclxxxvj.in electionis.circa med.Roma.gsi.ccccl.xxxi.presentis dubitationis articulus. ¶ Et ideo dixit notabiliter Abb.gsi.xxxv.vr primo quod si quis forensis transiens p aliquem locum non soluerit gabellam rex, vel merciũ suaꝝ pp qõ inciderit in gmissuꝫ,qõ iuuaꝫ,si iuraverit se nesciuisse ibi esse aliqõ datiũ soluẽdum,t tale iuramentum plene probabit ignorantiã suã,t sic non cadet in gmissum, idem Abbas.in.c.innotuit circa fi.de elec.in.c.ij.col.fi.eo.ti.tradit latissime Hippo.de mar.in.d.l.q falsam nu.xc.t in.d.l.qui ignorãs nume.xxvij.versi.postremo,t in rub.C.de prob.nu.cxxiiij. t in gsil.li.sup articulo,t in.l.si qs ne questio.nu.xlij.ff.de qõ. t in rub.ff.de fideius.nu.xlj.scire enim vel nõ scire pẽdet ab anima,facit qõ in simili dr in.c.presentiuꝫ de test.li.vi.t in.§.alie. ma,facit qõ in simili dr in.c.presentiuꝫ de test.li.vi.t in.§.alie. insti.de actio.t hoc si ignorantia verosimilis sit dicto.c.vt circa,t in regula presumiꝫ p gl.t Rota dec.cxxxvi.in nouis.
¶ Faciunt que scribit Bart.in.l.inter omnes.§.recte.ff.de furtis,vbi inquit gl.in.d.§.alie,t alia iura dicentia quod in bis q̃ pendent ab animo statur iuramento asserentis,istud esse verũ, nisi iuris presumptio sit contra ipsum iurantem, qñ non statur illius iuramento. ¶ Utrum autem admittatur probatio contra tale iuramentum recurre ad no.p Jo.and.in.c.eos de tempo.ordi.t in.c.statutum.§.si duobus de rescrip. lib.vi. Gloria. in.l.virtus.ff.de proba.Fely.in.c.quosdam extra de presump. in fi.Jas.in.l.i.§.j.ff.si ex noxal. cã agat.in repe.l.admonendi. col.iij.ff.de iureiurã.Jgnorantia autem in dubio presumitur de quo late vide per Bal.in.l.i.C.de confes.colum.xviij.ver. mõ queriꝫ,quid de adulto,t in.l.cum proponebatur.ff.de lega.ij.t in.c.ad hec de postul.t in.c.bone de elec.t in.c.cum in iure ỏ
2 offi.deleg.Bar.in.l.is potest.ff.de acqui.here. ¶ †Hec presumitur absenti notificatum per nuncium missum ad eum, nec aliquem explorasse,nisi probetur.l.si tamen quibusdam.ff.de lega.ij.l.hoc iure.ff.de verb.obli.l.necesse.ff.de in diez adiectio. nam hec omnia sunt facti,quod minime presumitur vulg.l.in libello.§.facta.ff.de capt.t postl.reuers.sequitur eps in.d.c.j.colum.i.in fi.que sit.j.cã benefi.amit.Ex predictis infertur hoc tempus anni t diei sui initio esse gtinuum, qñ etiam ignoranti
2 currit,vt dixi. ¶ †Et ideo merito dixit glo.in rub.ff.de diuer. t tempo.prescrip.quod in dubio tempora sunt continua, t non utilia,lz Prepos.in.d.c.j.intelligat illam gloss.procedere ex post facto postea quam ceperunt currere,nõ autem a principio vt videtur concludere Bar.in.d.l.genero.in fi.t Dan.cast. gsi.ccxxvi.incip.in Christi nomine tc.videꝫ quod dicta accusatio.t gsi.cclxxij.videꝫ dicendum in antiquis t quod hoc tẽpus anni dieiqz sit continuum defendunt Bode.neapo.in.d. c.j.col.fi.t facit,qñ vt dixi omnis prescriptio vr habere tempus continuum,nisi contrariũ probetur,vt voluit Bar.in.d.l. j.post gl.ff.de diuers.t temp.prescriptio.t gl.in.l.i.in fi.eo.tit. Alex.in.l.fi.C.de dolo faciunt tradita per nellus in tracta.bannitorũ in.ij.parte primi tẽporis in.iij.q.t Hipolitus de marsi. in practica criminali.§.constante.numero.lxxxvij.

SVMMARIVM

1 Attenditur principale propositum,non autem qõ sequitur.
2 Sententia que fertur per attestationes testium de credulitate, non transit in rem iudicatam.

¶ Si vassallus crediderit dominum esse mortuus qui re vera vivus erat,t inuestituram intra annum t diez non petierit,an feudo priuari possit.
Questio. lxvij.

1 **Urta predicta** quero de pulchra qstiõe,si dñs feudi cõmuniter reputaꝫ mortuus t ita etiam credit vassallus,qui tamen recognitionem intra annũ t diem nõ fecit,t ob id filius domini accepit ad manus suas feudũ. deinde reuertiꝫ dñs q re vera non erat mortuus. An vassallus recuperabit feudum? And.iser.in.d.c.i.in princi.quo temp.mil.format hanc questionẽ gcludit quod non,qz semel perdidit ob suũ delictum,t gtẽptum,ex quo fama erat,t ipse credebat dominũ mortuũ,debuit enim parere,facit.l.fi.§.i.ff.ne quis eũ qui in ius vocat.est vi exim.l.eum qui nocentem.§.si iniuriam.ff.de iniur. l.si quis ex aliena.ff.de indi. ¶ †Attenditur etenim principale
1 propositũ non autem id quod secundario sequitur.l.si quis nec causam.ff.si cer.peta.secus dicit,si ipse non credidit, lz omnes crederent,qz non est vez dicere,qõ qtemperit. Jdeo dño redeũte omnia in pristinum statuꝫ reduci debent.xxxiiij.q.i.per totum,t qz cã que videbaꝫ declarata reducta est ad non causaꝫ argu.l.i.in fi.t.l.ij.ff.de condi.sin.cau.t sequiꝫ Alua.in.d.c.i. in fi.prin.t alij,maxime Neapoli.col.xxij. ¶ Et facit pro hoc quod proxime dictum est iura dicentia finẽ esse attendenduꝫ.l. iulianus.ff.qui satis.cog.l.quesitum.§.bis.ff.de pecul.l.filie.§.titia.ff.de condi.t demon.§.qz vero in aucten.de nuptijs.
¶ Sed ẽ predictam deci.facit.l.inter omnes.§.recte.ff.de fur. nam vbi ad essentiam actus requiriꝫ veritas t opi.tunc vtrũqz requiriꝫ dicto.§.recte,si aũt alteruꝫ sufficit,tũc si verba dispositiua sunt relata ad factum prevalet veritas,t illa attẽditur.exẽplũ in.l.si putator.ff.ad.l.aquil.si eũt relata sunt ad voluntateꝫ inspiciꝫ opinio.exemplum pz in vsucapione, nã requiriꝫ bona fides,vt no.in.§.alie insti.de actio.t ideo vsucapit, lz credat cẽ suam.l.i.ff.de publi.tradit Ange.t Jmo.in.l.is qui putat.ff.de acqui.here.in casu autem nostro,vt vassallus priueꝫ de feudo pp recognitionẽ non factam duo regrũtur,vez mors domini,t scientia vassalli,vera aut presumpta. Alteruꝫ ergo non sufficit patet,qz lz re vera dominus fuisset mortuus, si vassallus ẽ ignorans non currit ei tempus,vel saltem sibi nõ nocet, vt superius dixi,idem dicendum videtur si dominus viuit, licet vassallus
2 credat eum mortuum. ¶ †Preterea sententia que fertur per attestationes testium de credulitate, nunquam transit in rem iudicatam,quin retractetur per dicta aliorum testium, qui de re melius sunt informati ſm Joã. an.in additio.Spe.in titu. de homicid.§.i.ver.sed pone.t seqꝫ Anto.de but.t Jmol.in. c.ppositi.extra de proba.facit quod not.Jnno.in.c.tuam in versi.notorium de cohabit.cleric.t mul.t Albe.in pbe.ffor.

¶ Faciunt no. per Jmo. in l. admonendi in prin. per illuz tex. ff. de iureiuran. vbi dixit qȝ sententia lata pretextu probatiois priuilegiate nunq̃ transit in rem iudicatam, quin possit ꝛrium probari. ¶ Et per hoc dicit de facto fuisse consultũ qȝ si ex forma statuti contra nobiles sufficiat constare per famam de delicto, ꝛ per hoc lata fuerit sententia condemnatoria, quod poterit semp probari. veritas, si est in ꝛriũ, ꝛ quod vassallus hoc loco excuseť, sentit Prepo. in d. c. i. colum. pe. dum dicit, pro excusatione tñ vassalli multum facit, quod tradit Bar. in l. genero. ff. de his qui not. infa. ꝛ Jmo. in c. qȝ diuersitatem. colum. secunda de concessio. prebende, Pet. de anch. in c. statutum de preben. lib. vj.

¶ Fama quomodo probetur. Questio. lxviij.

q Vero quomodo pbeť hec fama qȝ dñs esset mortuus remitto ad Jnno. in c. cum causam de testib. gl. in l. iij. §. eiusdem vbi docto. ff. eo. Jnn. in c. lz extra de accusatio. post Jnn. ibi Bar. in l. de minore. §. plurium, vbi Modern. ff. de questio. Bald. in l. ea quidem. C. de accu. Alex. consil. lxx. vol. iij. Spec. in titu. de qõne. §. nunc tractemus, ꝛ in titu. de notorio crimine. §. fama, ꝛ in titu. de testi. §. xij. versi. quid si testes. Bal. in l. si quidem in fi. C. lol. matrimo. Alex. consi. xiij. nume. xxiiij. lib. i. ꝛ qsi. clxxiij. nu. xv. lib. vj. ꝛ consi. xxiiij. nu. xij. lib. vij. ꝛ qsil. xxxv. eo. lib. Panor. in c. inquisitionis. §. quesiuisti nu. iiij. extra de accusa. latissime Bertac. de fir. in repto. in ver. fama qñ pbeť, ꝛ Mod. neap. in d. c. j. colũ. xxij.

SVMMARIVM

1 Si vassallus adiret dominum excõicatum pro innestitura recipienda, an incurrat excommunicationem.
2 Quomodo probetur infamia.

¶ Utrum infamia domini excuset fidelez non petentem innestituram. Questio. lxix.

i Famia autem an excuset vassallũ, si intra annuz ꝛ diẽ innestituram non petierit, ꝛ vr qȝ sic per text. in d. c. j. quo tẽpo. mil. quatenus est litera cõis infamia. ¶ Intellige tñ de infamia domini nõ autem ipsius vassalli ne alias ex facto suo improbo cõmodum assequereť. l. si ab hostibus. ff. solu. matri. l. verum. §. tempus. ff. pro socio. l. siue hereditaria. ff. de nego. gest. l. relegatoꝛ. §. fi. ff. de interd. ꝛ releg. facit qȝ no. Bald. in c. j. in fi. extra de prescriptio. Infamia igitur dñi vassallum excusat a fidelitate prestanda. ¶ Quod Bald. in d. c. i. dicit esse notandum, subiungit tamen non esse intelligendum de omni infamia, sed de grani puta qꝛ erat excommunicatus, ꝛ qñr haberi non poterat cum illo commercium, quod etiam ibi gl. Alua. ꝛ ceteri probant facit tex. in c. excommunicatos cum. c. seq. xi. q. iij. ꝛ in c. i. in prin. hic finitur lex, vbi omnes scrib. notant, facit tex. in c. absolutos. extra de hereti. cum ibi no. in fi. xv. q. vj. benefacit pro hac conclusione, qm̃ cum tale impedimentuz procedat culpa ipsius domini merito nocere non dz ipsi vassallo, sicut dicimus, quod iudicis impedimentuz excusat citatum a comparitione. l. ij. §. fi. vbi Bar. ꝛ alij. ff. si qs cautio facit. l. arbiter calendis. ff. ȝ recep. arb. ꝛ sequũtur Modern. neapo. in c. j. §. nulla colum. ij. versi. itẽ est ꝛ tertius casus, per quos fiat innesti. Contra hanc cõclusionem insurgũt Modern. neapo. in d. c. i. colum. xix. quo tempo. mil. quoniam videtur quod immo domino existente excommunicato non excusetur vassallus non petens in tpe innestituram, qꝛ quemadmodum lz seruis ꝛ mercennarijs sine reatu excommunicationis participare cum domino. xi. q. iij. c. quoniam multos ꝛ in c. inter alia extra de sent. excommu. eadem ratione licere dz vassallis cuz domino excommunicato, merito si licita est conseruatio, nõ comparens vassallus in tempore excusatione indignus videtur ꝛ suadetur, quoniam feudum sapit speciem seruitutis gl. in l. si cuius. §. i. in verbo opz. ff. de vsuf. per quam gl. idem dixit Bal. in l. vxorem ad fi. C. de condi. inser. in c. ij. si de feu. fue. contro. inter do. ꝛ agna. in l. fi. C. de suis ꝛ legi. Spec. in titu. de test. §. j. ver. sed nunquid vassallus. Luc. de pen. in l. ij. C. in quib. cau. colo. cens. lib. xi. in l. pen. C. de suscep. ꝛ archa. li. x. Jas. in prelud. feudo. nume. xix. feudatarius igiť dicitur quasi seruus merito obligatiõem quaz habebat ipsi domino ante excõicatione de recognoscendo eum prestare debet etiam post excommunicatiõem, benefacit tex. in c. inter alia. ¶ † Et quod no. per illũ tex. Jnno. in c. veritatis. col. ij. de dolo, ꝛ contu. dum. d. quod debitoꝛ excõicati teneť solnere adueniente die eidẽ ẽt pendente excõicatione qȝ sequiť Archi. in c. nos sanctorum. xv. q. vi. ¶ Huic difficultati rñdet Neapo. qȝ generaliter cum excõicatis non est licitum commercium, vt in d. iuribus, ꝛ in c. illud de cleri. excõ. ꝛ q̃uis alique persone rõne subiectionis prohibite non sint quersari cũ excõicatis, tñ q̃tum possunt excommunicatum vitare dñt, ꝛ hoc ex consilio vnde cum regulariter saltem de qsilio prohibita sit ipsa participatio cũ excõicato, si dominum intra annum ꝛ diem non adiuerit, egit id ex consilio merito non dz feudum perdere, qꝛ nõ dr̃ peccare qui legis auctoritate aliquid facit, vel non facit. l. gracchus. ff. ad. l. iul. de adult. ¶ Est verum inquiunt illi, qȝ si vassallus dñm excõicatum adiret, non incurreret penam excõicationis, nisi in specie ẽt fuisset excõicatus ipse vassallus. si cũ dño participaret, lz aduerte qm̃ in primis isti presupponunt seruos ꝛ alias psonas, que ratione subiectionis non prohibentur conuersari cum dño excõicato ȝ quibus in d. c. qm̃ multos, prohiberi saltem de consilio, qȝ ego puto falsum, immo conuersari putamus per text. in d. c. inter alia i fi. iunc. gl. in verbo tenetur, preterea ꝑsupponũt, qȝ tex. in d. c. qm̃ multos, in d. c. inter alia ꝓcedat ẽt in vassallo. s. qȝ ei minime cũ dño qmerciũ ꝓhibeať, saltẽ necessaria, lz ex qsilio secus sit, qȝ tñ minus, verũetiaz puto immo ꝛ tex. in d. c. nos sanctorum. xv. q. vi. ibi. ꝛ ne sibi fidelitatem obseruent modis omnibus prohibemus, quouisq̃ ipsi ad satisfactionem veniant, pendera illam vniuersam negatiuam, que excludit omnem casum, ꝛ potentiam. iuxta gl. no. in cle. vt hij in verbo nullo modo de eta. ꝛ qualit. quam sing. dicit Jmo. ꝛ Ang. in l. si queramus. ff. de testa. ꝛ Jmo. in c. ij. extra de test. Barba. qsi. xxiiij. col. penul. volu. j. Jas. in auc. qui rem nu. xxij. C. de sac. san. eccles. ergo non ex qsilio, tñ prohibeť, ꝛ q̃q̃ text. in d. c. qm̃ multos loquatur de seruis, tamen longa est differentia inter seruum ꝛ vassallum, vt quisq̃ ẽt non mediocriter eruditus satis per se ꝓpendere poterit, imo qꝑť, vt plurimum potius liberto secundum Bal. in l. liberti col. pe. in fi. C. de oper. lib. post gl. in c. j. §. fi. in verbo salua. de mili. vassal. q qtu. est Jas. in prelu. feu. nu. xxix. Mod. neap. in c. i. col. fi. ver. no. istągl. de for. fidelita. superioritas enim illa ad imperium, quod hz dñs in vasallo est ratione rei feudalis, vt in c. ceterum. extra de iudi. non aũt dñs hz iurisdictionẽ in ꝑsona vassalli, vt tradit Card. in cle. pastoralis. §. deniq̃ de re iudi. Mod. neap. in c. i. col. i. qual. vassal. iur. deb. fidel. qȝ in seruo, immo ẽt liberto est secus, ꝛ lz tex. in d. c. qm̃ multos generaliter loqui videať de ꝑsonis seruientibus, tamen ille generalis sermo non trahi dz ad ꝑsonas spãliter exceptas. d. c. nos sanctorum facit. l. doli clausula. ff. de ver. obliga. qȝ no. Bar. in l. in his. ff. de legib. Beci. in l. i. ff. de regu. iur. ꝛ sic videť concludendum vassallus durante excõicatione, nec posse nec debere dominũ adire pro innestitura impetrãda. ¶ † Qualiter aũt pbeť infamia. vide p Spe. in titu. de inqsitione. §. nunc tractemus versi. quid si ille, ꝛ Jnn. in c. cuz opoꝛteat de acc. Abb. in c. inqsitionis. §. quesiuisti nu. iiij. eť ȝ acc.

2

¶ Quid in bannito. Questio. lxx.

a Xpliatur ꝓria i dño exule siue bãnito. iuť gl. in §. relegati inst. qbus mo. ius prie pot. sol. mo. oẽs scrib. i. d. c. dño guerrã i ti. ȝ finit lex. Jac. ȝ. s. Be. i tra. feu. in v. q qdẽ innestiti ꝑstiterũt iurm fide. col. xij. v. ij. cã, faciũt no. p bal. i. l. cũ mulier. ff. so. ma. i. c. sup eo. ȝ tes. bar. in l. isamẽ. ff. ȝ pub. iu. bal. i. l. ẽt. C. ȝ fur. in l. ea rõe. C. qñ ꝓno. nõ est necessa. Bãnit⁹ aũt ȝ vna ciui. intelligiť ȝ oib⁹ ciuita. sub eo. dño existẽtib⁹ faĉ gl. i. d. c. dño bal. in repe. l. cũctos popu. col. xlviij. C. ȝ sum. tri. alb. ȝ ro. in auc. q̃ i ꝓuincia. C. vbi de cri. agi opz. bãniti tñ ȝ vna ꝓria nõ sunt, qñq̃ infames in alia ȝz bal. in l. ij. §. ȝinde. ff. ȝ ori. iur. q̃q̃ excõicat⁹ i vno loco, vbiq̃ excõicat⁹ sit bar. i. d. c. cũctos popu. C. ȝ sñ. tri. i illa. q. an statu. pozrigat effectũ. eť ter.

SVMMARIVM

1 Omnis excõicatus est hereticus.
2 Excõicatus nullam iurisdictionem exercere potest.
3 An publicatis bonis vassalli, publiceť feudum.

¶ An

¶ An excõmunicatus vassallus feudo pñari possit. Qõ. lxxi.

f Sed considera circa premissa quatenus dictũ est, qõ vassalli excõicatio, ꝛ grauis infamia non eũ excusaret si dici possit, quod nedũ hoc loco non excusaret, imo pri
1 uatione feudi dignus foret, † omnis. n. excõicatus est hereticus capi. quod autem iiij. q. j. not. in. c. iij. extra de here. hereticus añ̃ est incapax feudi, vel beneficij, vel alicuius dignitatis, quiuimo si aliquã habeat amittit, vt in antẽ. interdicimus. C. de hereticis. c. fi. extra eo. cũ ibi not. preterea moneor, nã ex oibus illis culpis ꝛ causis ignominiosis, ꝛ delictis qbus vassallus nõ potest in curia dñi stare sine dedecore. extra ẽt pson̄ã dñi cõmissis, feudo pñari põt, probaꝫ in. c. j. ꝛ ibi not. scrib. in tit. de eo q interfec. fratrẽ domi. sui docto. in. c. j. §. illud. n. in qbus cau. feu. am. cũ igiꝫ talis infamis stare nõ possit in curia dñi, sine dedecore, merito pñari posse dicit, quod clarius procedit in feudis habentibus dignitatẽ ꝛ administrationem facit. l. j. C. de digni. lib.
2 xij. † nam excõicatus vllã iurisdictionem exercere nõ potest. c. ad probãdũ. extra de re iudi. c. j. de supplen. negli. prelato. lib. vj. c. j. de offi. vica. eo. lib. in. c exceptiones de excess. multũ faciunt, que scribit Jaco. alua. consi. lix. inter cõsilia Alber. bru. huic tñ conclusioni obijci põt tex. in. d. c. dño guerrã, vbi presupponit tex. dño existente excõicato vel bannito, vassallũ interim non esse obligatũ iuramẽto fidelitatis, sed si absoluaꝫ dñs, q tũc teneatur vassallus prestare fidelitatẽ, ꝛ sic ꝓsupponit tex. quod non veniat pñuandus dñs totaliter sua proprietate pp talem infamiã, alioquin cessante excõicatione, si iã proprietas esset acqsita vel vassallo, vel superiori dño non sibi restitueret absq illorum voluntate. c. j. in fi. de feu. fem. si igiꝫ dñs non pñuaꝫ pariter nec vassallus, qm̃ in vno dispositum in altero cẽsetur esse dispositum Alua. in. c. j. §. preterea in scõo nota. quid sit inuest. facit tex. in. c. j. in fi. de for. fidel. ꝛ abũde dixi. s. ꝛ sentit Odoffre. in sum. in tit. qui can. a fidel. vasal. liber. rene. vbi. d. qõ vassallus stat pñatus iure suo quãdiu fuerit absolutus sicut dñs p. d. c. dño guerrã, ꝛ. d. c. nos sanctoꝝ. Respõderi potest dupliciter primo. quod tex. in. d. c. dño guerrã, intelligatur nulla mota questione de proprietate a vassallo aduersus dñm, vel scõo quod lꝫ loquatur in dño non tñ idẽ dici debeat in vassallo, plures enim sunt differentie inter dñm ꝛ vassallum, vt per Afflic. decisione.
3 cclxv. † Et pro hac etiam conclusione optime faciunt que ponit Bar. ꝛ ceteri in. l. si finita. §. si de vectigalibus. ff. de dam. infect. in illo articulo an publicatis bonis vassalli publicetur feudũ, in quantũ inter cetera cõcludit quod si vassallus cõdẽnetur ex delicto, ꝛ taliter banniatur, quod dño seruire non possit, quod feudo pñuabiꝫ, ꝛ ad dñm reuertet, vt ibi p. Alex. col. ix. ꝛ x. versi. sed puto sequuntur Papien. in tract. feud. in. iiij. parte in. xx. causa pñationis feudi. Predicta autez intelligo procedere in publice excõmunicato, secus vero in occulto, nam ꝛ hic quãdiu tolleratur in dignitate si iurisdictionem exerceat, tenebit quod faciet ꝑm Jnno. ꝛ Joan. and. in. c. si vere de senten. excõ. ꝛ not. in. c. si is cui de offi. deleg. lib. vj. in. c. cum non ab homine. extra de senten. excom. ꝛ in. d. c. ad probandum.

SVMMARIVM

a Lombardi non tenentur transire alpes p̃ inuestitura petenda.

¶ Absentia domini an excuset vassallũ, quid in absentia ipsius vassalli. Questio. lxxij.

q Quid autem absentia excuset ipsum vassallum nõ petentem inuestituram? ꝛ dicendum est quod sic, vt est casus in. d. ca. j. in verbo iusta absentia, quo temp. miles, quod intellige scõm glo. ꝛ omnes scrib. ibi de absentia iusta vassalli, non autem temeraria. l. ij. §. quod diximus. ff. si quis cautio. not. i. d. l. j. C. de rest. mil. in absentia autem domini non est adhibenda consideratio iuste, vel iniuste absit, sufficit enim quod absit. l. fi. ff. de rest. in in
x teg. † Et ideo non immerito dixit Jaco. ardizo. quod si vassallus non inueniat dominum a quo petit inuestituram in solita habitatione, quod excusatur, quamuis labatur annus ꝛ dies, per. l. pecunie. §. fina. ff. de vsuris. l. primam. §. dies. ff. quando appel. sit, nec enim vagantem dominum sequi tenetur, ac ire quesitum argu. l. menia in fi. ff. de ann. legat. ꝛ si dominus volat non tenetur vassallus volare secundum Bald. in dicto ca. primo. ¶ Et dicit Jaco. aure. in. c. primo in princi. que sit prima can. benefi. amit. q̃ Lombardi non tenentur transire alpes pro inuestitura petenda sequitur Jacob. de sancto Georg. in trac. feudo. in verbo qui quidem inuestiti prestiterunt inramentũ fidelitatis col. xiij. versi. iiij. causa, ꝛ pro excusatione vassalli ex causa iuste absentie, faciunt q̃ scribit Fulg. consi. vij. colum. penul.

¶ An dominus perquirendus sit in loco vicino a vassallo petente inuestituram. Questio. lxxiij.

q Quid autem si locus vicinus ꝛ propinquus sit, An tunc ibi conueniendus sit dominus a vassallo? ꝛ dic quod sic arg. l. sed ꝛ hoc. §. ij. ff. de procur. in. l. iiij. §. si tam vicinũ. ff. de dam. infect. quod iudicis arbitrio discutietur, ꝛ sequuntur Alua. ꝛ alij in. d. c. j. quo temp. mil. ꝛ in. c. j. in prin. col. iiij. que sit pri. can. benefi. am. contra hanc conclusionem mouent Papien. in tract. feud. in. iiij. parte in. xxiij. causa pñationis feudi versi. iiij. limita per doct. Bar. in. Item illa. col. ij. ff. de const. pecu. vbi dicit quod ad euitandam penam, ꝛ moram non debet rem perquirere actorem in alio foro, vt ibi per eum late, igitur idem debemus dicere in vassallo. sed aduerte quod illa doctrina Bar. in. d. l. ij. limitatur per ea, que tradit Bald in. l. acceptam. q. xij. de vsuris, vbi. d. quod quando aliquid prestandum est respectu alicuius rei est modicum, vt puta si emphiteota teneatur vnum nũmum, vel duos annuatim dño soluere, est obligatus emphiteota perquirere dominum etiam in alio foro, quia si creditor deberet accedere ad debitorem, plus incommodi, quã cõmodi haberet, ꝛ ita dicit tenere Jnno. in. c. significãte. extra de pigno. quem sequit Jaso. in. l. ij. in. q. xxxvij. C. de inr. emph. pariter dicamus nos in vassallo, qui tenetur facere recognitionem, que est quidam census reuerẽtie, ꝛ deuotionis debitus domino quem si dominus deberet ire petitum a vassallo plus incõmodi q̃ vtilitatis sibi afferret. ¶ Quid autem si dominus absens procuratorem, vel aliũ eius vicem gerentẽ reliquisset, an fidelis teneatur illi recognitionem facere, ꝛ dicendum est, quod sic, cum per alium recipi possit capit. primo. §. vtrum per quos fiat inuest. vbi docto.

¶ Vtrum vassallus absens teneatur, si possit procuratorẽ mittere ad petendum inuestituram. Questio. lxxiiij.

p Trum autem absens iusta ex causa teneatur mittere procuratorem glo. tetigit in d. c. j. ꝛ concludere videtur q̃ non, qm̃ in vlti. opin. residet in hac sententia. iuxta glo. in. l. q filium. §. sabinus. ff. ad trebel. glo. ꝛ Barto. in. l. bona fides. ff. depos. ꝛ est tex. cum glo. in verbo nõ habet. in. l. indebitum. in prin. ff. rem rata hab. Beci. in. l. si idem cũ eodem. §. si vna col. fi. ff. de iurisd. om. iudi. quam glo. sequunt Jser. ꝛ cõiter alij ibi, ꝛ Socy. cõsi. lxvj. col. antepe. versi. sed istis nõ obstantibus. vol. iij. Tu autẽ dicas, vt dixi superius. q. xlvij. ꝛ ad materiã recurre ad Butri. glo. ꝛ Jmol. ꝛ alios in. c. cũ dilecti. extra de dolo ꝛ cõtu. Bar. in. l. j. ff. de diuers. ꝛ temp. prescriptio. docto. in. l. ij. §. si quis in iudicio. ff. si quis cautio. Bald. in. l. ab eo. C. quomodo ꝛ quando iud. Jnno. in. c. querelam extra de procura. Ang. in. l. cum antiquitas. C. de test. Jnno. in. c. prudentia. de offi. deleg. Paul. ꝛ Alex. in. l. ij. in prin. ff. de in ius vocan. colũ. j. ¶ Illud etiam non ignores in hac materia presumi presentiam, nisi absentia ab eo probetur, qui eam allegat, vt p̃ Bar. in. l. is potest. ff. de acq. her. vbi diuinus Alex. concor. citat.

¶ Absenti an currat ipso iure annus ꝛ dies. Questio. lxxv.

q Vero an huiusmodi iusta absentia impediat cursum temporis anni ꝛ diei, ipso iure? ꝛ conclude q̃ non q̃ q̃ remedio restitutionis sibi succurratur. l. j. C. de resti. mil. l. item. ij. ff. quib. ex can. maio. hoc enim impedimentum est facti, ideo non impedit cursum temporis. Bar. in. l. vnus ex socijs. §. fi. ff. de seru. rust. predio. adde que dixi questio. lj. ꝛ lxiij. quicquid senserit Jsernia ꝛ Poder. neapoli. in dicto capitu. j. colum. xxiij. versi. vij. causa excusationis, quo temp. mil. ¶ Sed aduerte qõ si teneres qõ vassallus ob tale impedimentum illesus ipso iure conseruet, for-

te dici posset, quod ēt si vassallus affectuasset absentiā, nihilominus excusandus foret, si nō peteret investituram in tpe, qm̄ licet affectata absentia nō prosit quantū ad interesse restitutionis in integrum. l. 7 qui data. ff. ex quib. cau. maio. l. pen. C. quomodo 7 qn̄ iud. qm̄ est contra ius cōmune prodesse tn̄ videtur ad conservandum sibi exceptionem de iure cōmuni cōpetentez, 7 faciunt optime que scribit Raph. fulgo. in. l. si vero. ff. qui tatis. cogan. in illa questione de doctore, q promisit presentare scholarez, nisi dixeris, quod male loquatur Fulgo. qm̄ contrarium ibi sentiūt
1 Bar. Alex. 7 alij maxime Jaso. † illud tn̄ oino nō te fugiat, qō licet absentia voluntaria 7 affectata vassalli eum minime excuset. d. l. 7 q data. l. si servus plurium. §. si quis ante. ff. de lega. j. l. spadonem. §. fi. ff. de excusa. tuto. l. j. C. de his qui spon. pub. mu. sub. lib. x. l. vniversi. C. de lega. eo. lib. vbi Bar. tn̄ hoc sane debet intelligi, qn̄ annus 7 dies incepit, ipso psente, 7 postea se absente, sed si inceperit ipso absente ex causa voluntaria, tunc talis absentia excusat, qm̄ hunc casuz mortis dn̄i cogitare nō debuit. l. inter stipulantem. §. sacram. ff. de verbo. ob. facit. l. iulianus. ff. qui 7 a qb. manu. l. si fideiussor. §. si debitor. ff. mand. l. si putator in fi. ff. ad. l. aql. not. in. c. j. in glo. fi. de seru. non ord. glo. in auc. de trien. 7 sem. §. illud in verbo angustatus, 7 ita determinat Jaco. ardizo. in sum. quib. mo. feu. am. §. quod dicit sequunt Moder. neapo. in. d. c. j. col. xxiij. in. vij. causa excusationis versicu. vnum tamen non omitto, quo tempore miles.

SVMMARIVM

1 Vassallus vt cadat, ob nō factam recognitionem, necesse est vt sit in dolo.
2 Quem debeo ab alio defendere, offendere non possum.
3 Possidere vī q ex sua negligentia non possidet.
4 Prescriptio currit contra excommunicatum, etiā iniuste, si fuerit in mora petendi absolutionem.

¶ An non possidere feudum sit iusta causa nō faciendi recognitionem intra annum 7 diem. Nō. lxxvj.

q Vero non possidere feudum, an sit iusta causa vassallo nō faciendi debitā recognitionē dn̄o infra annū 7 diē, 7 an currat ei tps. ¶ Cōsidera, quod si vassallus nō possidet, eo quod nunquā fuit investitus, sed ei facta fuit promissio de investiendo, 7 non currit ei aliquod tempus ad faciendū recognitionē, 7 prestādū iuramentum fidelitatis, nisi prius per pares curie fuerit admonitus, 7 tunc si non fuerit investitus ter citandus est p pares curie, quod veniat ad recipiendū investituraz, 7 prestandū iuramētum fidelitatis, si tale est feudum, quod pro eo iurm̄ fidelitatis prestari debeat, 7 tunc nisi in termino satisfaciat pdit ius suum, si aūt fuerit verbo tātūmodo investitus, 7 requisitus per pares curie ad instantiā dn̄i, tunc habet terminū anni 7 diei, plus. n. temporis requirit ad iuris sui exclusionē eo quod investitus est, quā requiratur in eo, qui habet promissionem de investitura fm glo. not. in. c. j. §. j. que sit pri. cau. benefi. am. benefacit, qō legitur in. c. vxore de bis que fiunt a maio. parte capi. 7 in. l. emētis. C. de contrabē. empt. 7 in. l. serui electione. ff. de leg. j. 7 in. l. qui se patris. C. vnde liberi. ¶ Si vero re 7 verbo precesserit investitura, sed vassallus aliquo casu cecidit a possessione, an tūc opus sit, quod fiat recognitio feudi infra annum 7 diē ob mortem dn̄i vel vassalli pulchra est q̄stio, quā mouet Guil. de cun. vt refert Bal. 7 Sali. in. l. solēnibus. C. de rei vend. sup qua vī dicendū. Quod aut dn̄s possidet feudum, 7 tūc nō currat tēpus aliquod vassallo ad faciēdū dictā recognitionē, quādiu. n dn̄s tenet, non obligaī fidelis feudū agnoscere, probaī optime in. c. j. extra de
2 feudis † necesse eteni est, ad hoc, vt vassallus cadat ob nō factā recognitionē, quod sit in dolo. d. c. fi. de pbi. feu. alie. p Lotha. non aūt in dolo esse dici debet, si nō supportat onus pro re, quaz non possidet vt pbaī in. d. c. j. preterea dn̄s obligatus est vassallo prebere ei auxilium ꝫ tertium, vt feudū possidere possit, quēadmodum 7 vassallus tenet opez dn̄o ferre pro tutella iuris sui, vt not. glo. in tit. hic finit lex. §. fi. 7 ibi Bal. benefacit tex. in. c. j. in fi. de form. fidel. in. c. j. quali. dom. propr. feu. prin. Afflict. decis. cclxv. Illustri. dn̄e in prin. 7 cōsequenter multo magis cōtra seipsum dominū, nihil enim gerere dicit dn̄s ob quod vassal
2 lus pacifice feudū possidere nō possit, † nā quē debeo ab alio defendere offendere minime possum. l. frater a fratre. ff. de condi. inde. c. j. de nat. ex lib. vent. c. querēte. extra de rest. spol. l. vēdicantē. ff. de euictio. benefacit in argu. l. ex conducto in princ. ff. locati. benefacit, quod dicit Ange. ꝫsulendo in quadā additione, quā facit ad sūm ꝫsilium, quod est mihi. clvj. alias. clxxxviij. versicu. super quinto, vbi inquit, quod cessare nō dī, qui nunquā possedit, q nunquā fuit in mora, idē Ange. consi. cccxxj. incip. Illustri. 7 magnificus pro hac parte ēt optime facit tex. iunct. glo. in. d. c. j. §. j. q̄ sit prima cau. benefi. am. vbi patet, qō si dn̄s possidet rem de qua aliū verbo investiuit, nō currit tēpus anni 7 diei vassallo ad prestādū sacramentū fidelitatis, nisi prius pro parte dn̄i fuerit legitime interpellatus, 7 si ita statuit in vassallo qui verbo tātum investitus fuit, multo magis in eo, q realē investituraz receperat, cū habeat ius potentius p ea que dixit glo. in d. c. j. §. j. 7 sic opus est, quod dn̄s offerat vassallo rei restitutionē, 7 eius possessionis, 7 ipsum interpellet ad faciendū ei recognitionē, 7 si hec non fiant, non vī currere tempus vllum dicto vassallo est quidē verum quod contrariū consuluisse vī Ange. consi. cccxvj. vbi consuluit, quod si fidelis sua negligētia, 7 incuria cecidit a possessione rei feudalis, q peruenit ad dn̄m, si interim dn̄s moriaī, vel vassallus, 7 intra annū 7 diē recognitio non fiat, cadit vassallus a iure suo, ita quod dn̄s pōt aliū investire p tex. in. d. c. j. quo tempo. mil. Licet enim vassallus nō teneretur pro tpe quo dominus possidet feudum prestare pro eo seruitium tenetur tn̄ dictam recognitionē, 7 iuramētū fidelitatis prestare, cū per neutrum eoz graueī. item q ex negligentia ipsius vassalli possessio ad dn̄m reuersa est, sed dici potest opinionē Ang. falsam esse, q nec iure, nec cōcludenti ratione foueī, aut forte dictū Ang. procedit in casu suo. ¶ Quemadmoduz autem vassallus agere debeat, q cecidit a possessione, q rediuit ad dn̄m. Recurre ad glo. Bal. et ceteros in. c. si facta si de feu. fue. contr. inter dom. 7 agna. Sed si dn̄s nō possideat feudū, nec ipse vassallus, sed tertia psona. Tunc aut illa tertia psona habet de ipso feudo investiturā a dn̄o, aut non, primo casu tunc si est questio inter dominū 7 vassallum, q non possidet, non pōt dn̄s obijcere vassallo, quod recognitionē nō fecerit ei sufficit. n. quod per alium dicta recognitio ei facta fuerit, argu. l. forma. §. si cū ego. ff. de cēsibus. l. que quisq; ff. de acqui. re. domi. l. ij. C. pro socio, 7 quod ibi not. Salice. dicens argu. illius legis quod dn̄s predij emphiteotici nō potest refricare questionē canonis nō soluti ab eo, qui est verus emphiteota, dūmodo fuerit ei a possessore solutum, si vero est questio inter vassallū, 7 dictā tertiā psonam possidentē, tunc si dicta tertia psona est investita, potest obijcere ipsi vassallo de recognitione nō facta dn̄o infra tēpus debitū. argu. not. in. l. ij. ff. si ager vec. vel emph. petaī, qō intellige de tpe curso, quādiu ipse vassallus, qui nunc vult excludi possedit, pro eo. n. tpe, quo nō possedit non currit ei dictū tempus, vt supra dixi, 7 ideo quēadmodū dn̄s nō posset ei obijcere de dicta prescriptione, ita nec iste alter vassallus pretendens habere causam ab ipso dn̄o. iuxta plene tradita p Bin. in regula si quis in ius de reg. iu. lib. vj. 7 in. l. j. C. de actio. 7 ob. 7 in. l. apud celsum. §. sed cū legitima. ff. de doli exceptio. Si vero dicta tertia psona investita nō foret, non posset exceptionē dicte prescriptionis opponere qm̄ est ius tertij a quo ipse opponens nullā causam habēt, vt not. in. d. l. ij. 7 in. l. cū seruū. C. de seruis fugi. Sed an dn̄s posset contra ipsuz vassallum opponere de prescriptione dicte recognitionis non facte pro tpe, quo dicta tertia psona possedit, docto. simpliciter videntur sentire quod non, q requiri videtur possessio ipsius vassalli ad hoc, vt tempus currat, vt pbatur in. c. j. in prin. p quos fiat investi. vbi loquitur de faciente recognitionē, 7 tamen loquitur in possidente, quod ibi sentit And. iser. item in. l. imperialē. §. preterea si quis infeudatus de probi. feu. alie. per Fede. que etiam loquit in possidente, quibus sane iuribus ad hoc tenendū inclinat And. iser. in. c. j. in prin. colū. j. in fi. de capi. conr. vbi idē concludere videtur Bal. dum dicit hoc tempus non currere filio, vel heredi, qui se nō immiscuit, vel hereditatem nō adiuit, cū in possessione nō sit, 7 Jser. in. c. sciendū de feu. cog. idem Bal. Salyce. 7 Fulgo. in dicta. l. solennibus. Aluaro. colum. antepenulti. 7 Prepositus. colum. fina. in dicto capitu. primo in princi. que sit prima causa benefi. amit. Cardi. flozen. in capitu. secundo. q. septima. extra de feud. Pet. de anch. consi. clxxiij. dominus Lazarius. Alexan. consi. lxxj. in fi. lib. primo. Pau. de cast. ꝫsi. clviij. viso 7 examinato puncto, 7 Socy. consil. lxvj. columna antepenulti. circa fin. volumi. tertio. Guido. pape. de cil. clxv. Jacob. de sanc. Geoz. in tracta. feud. in verbo qui quidem investiti prestiterunt iuramentum fidelitatis columna octaua. versicu. sed pone quod vassallus non possidens. Beci. consilio. cxliij. colum. ij. in prin. volu. j. Curti. iunioz in tract. feud.

in.iiij.parte in.xxiij.cansa prinationis feudi ꝯsi.limitãda. Tu añt aduerte,qm̃ aut vassallus potuit ꝙsequi ins suum contra tertiã personã possidentẽ,ꝛ nõ fecit,sicꝫ negligens fuit,ꝛ tunc sibi imputari potest p dñm,si in tpe minime recognouerit,qꝫqꝫ vassallus ipse minime possederit,qm̃ est in moza,ꝛ p eius mozã posset dño preindiciũ afferri,q vt sic dixerim,custodiaz rei vassallo cõmiserat. Aut nõ potuit cõsequi ius suũ,ꝛ tunc nõ est quod ei imputet,qõ ꝙfirmat Jmol.i.d.c.j.i prin.extra de feu.ꝛ Pau. de ca.in.d.cõsi.clviij.viso,ꝛ examinato.col.ij.ꝛ cõsil.ccxiij.vbi in emphiteota loquit. Prepo.in.d.c.j.col.ij.versi.sed qd si bes feudatarij,quo tẽp.mil.vbi ẽt Afflict.in.j.no.col.iiij.versi. solutio aut erroz,ꝛ facit quod scribit Jnno.in.c.j. extra de feudis,vbi.d.quod qm̃ vassallus põt rẽ recuperare ab alio nõ excu
3 satur,† vr̃.n.possidere vassallus ex quo sua negligentia,ꝛ moza operat,vt minime possideat arg.l.sed ꝛ si p pretorẽ.§.j. versi. ſz nec eos.ff.ex qb.cau.maio.not.in.l.j.C.de natu.lib.l.Papien.
4 exuli.ff.de minoz.c.bis qbus,vbi not.extra de electio.† facit qõ not.Bald.in.l.j.in fi.extra de prescriptio.vbi dicit quod cur- 1
rit prescriptio aduersus excõicatũ etiaz iniuste,si fuerit in moza petendi absolutionem, qm̃ satis posse dr̃,q facit vt nõ possit, vt probat̃ in iuribus statim allegaris,sicut nolle dicit̃ qui suo facto impeditus est velle ꝑm Bal.in.c.j.de feu.sine culp.nõ am. facit glo.in clem.vt bi de etate ꝛ quali.in verbo impedimento,sua detur qm̃ vassallus eo,quod dñiũ vsle habet, dr̃ procurator in rem suã factus,ꝛ ad eũ ptinet custodia rei feudalis ac eius solicitudo,vt in simili dr̃ de vsufructuario in.l.j.in fi.ff.de oper. nonun.ꝛ.l.j.in fin.ff.vsuf.quẽad.caue.ꝛ ibi not. Alber.ita quod si nõ habet curã ꝛ diligentiã in cõseruatione ipsius rei,posset dñs ad manus suas accipere rẽ ipsam neglectã.l.si boiem.ff.de solu. l.si ex duobus.§.fi.ff.si ex noxal.cau.agat.ꝛ in.l.si finita.§.si de vectigalibus.ff.de dam.infect.ꝛ§.itẽ. ¶ Et ꝛ forsan negligẽtia biẽnalis sufficit.l.q agros.C.de oi agro deser.lib.xj.quod tenet Spec.in tit.de locato.§.nũc aliqua versi.lxxxix.ꝛ si aliter dicatur ꝙcederet aperte vassallo materia malignãdi,ꝛ priuãdi dñm effectu directi dñij pp deteriorationẽ,ita quod nullũ ỏ cetero p ipsa re posset inuenire vassallũ,quod foret absurdũ. ¶ Debent eni bi vti re arbitrio boni viri,bene facit.l.videamus.§.itẽ boc. ff.locati.l.locũ.§.placet.ff.de vsufru.ꝛ.l.si cuius.§.deniqꝫ,ꝛ tanquã in re propria versari debet.l.j.§.fi.ff.vsufr.quẽad.caue. bene facit.l.hactenus.§.fi.ꝛ.l.itẽ si fundũ in prin.l.sed cum vsufructuario eo.ti.facit.l.merces.§.ꝙductor.ff.locati.facit ẽt qõ not. Bal.in.l.qbus diebus in prin.ff.de ꝙdi.ꝛ demõ.bene facit tex. ꝛ quod ibi no.Bar.in.l.q cõmeatus.ff.de re milita.accedat qõ not.Bar.in.l.pen.ff.ad.l.iul.de adul.ꝛ Jmo.in clem.ij.de eta. ꝛ quali.Alex.ꝙsi.xlix.inspectis ꝛ cõsideratis lib.ij.quod not. scrib.in.c.ex rõne.extra de appel.cõsidera etiã circa hanc materiã dici posse habendã esse cõsiderationẽ.An si vassallus sua culpa ꝛ negligẽtia a possessione feudi ceciderit,ꝛ tũc sibi noceat nõ facta recognitio in tpe ob incuriã suam,quãuis nõ possederit,an vero aliquo casu absqꝫ facto eius ꝛ culpa ꝛ tunc minime, ꝛ hanc distinctionẽ vr̃ sensisse Ang.in.d.ꝙsi.cccxvj. ¶ Faciũt que scribit Jmo.in.l.is q reus in vlti.cbar.ff.de pub.iud.vbi ponit an reus carceratus citatus si procuratorẽ nõ miserit ad comparendũ puniri possit tanquã cõtumax,ꝛ distinguit,an carceratus fuerit detrusus in carcerẽ sua culpa,ꝛ hoc casu punit̃ si procuratorẽ nõ miserit,vt voluit Bar.in.d.l.is qui.col.fi. Aut sine sui culpa,ꝛ tunc minime facit tex.in.l.si vt certo.§.sed interdũ.l.in rebus.§.j.ff.cõmod.reg.imputari de reg.iu.lib.vj.tex.ꝛ ibi not.in.c.j.in prin.de not.seu.l.si merces.§.culpe.ff.locati. ꝛ huic sentẽtie suffragat Prepo.in.d.c.j.col.v.ꝯsi.ꝛ faciunt, que dixi,faciunt q̃ tradit Roma.cõsi.cclij.ꝛ ꝙsi.lxxxiij.ꝛ plura in proposito cõgerit Fely.in.c.ex trãs.col.j.extra de pscrip.

❧ SVMMARIVM ❧

1 Quelibet iusta causa impediens excusat vassallum.
2 Si vassallus poni fecit fratrem suum connassallum in carcere, potest priuari feudo.

¶ Detentus in carcere non petens renouationem in tempozean excusetur. Questio.lxxvij.

a **A detentus** in carcere excusari debeat, si recognitionẽ debito tẽpore nõ fecerit.ꝛ dic qõ sic,exigitur.n.hoc loco,vt vassallus ob eã cãm cadat dolus.c.fi.de pbi.feu.alie. p Lothar. vel cõtumacia in nõ petendo.d.c.j.quo tempo.mil. Bal.in.l. solẽnibus in fi.C.de rei vendi.Soci.cõsi.lxvj.col.antepe.circa fi.volu.iij.sed in carcerato dolus neqꝫ ꝙtumacia esse põt, cum nõ sit in sua potestate,qz a iudice ipeditus est arg.l. cõtumacia. §.penã.ff.de re iu.l.de vno quoqꝫ.§.l.sed ꝛ si p pretorẽ in princ. eo.titu.faciunt q̃ tradit Bar.in.l.ij.in fi.ff.de in ius vocan.ꝛ in consi.ccxxviij.circa fi.faciunt q̃ scribunt̃ p.d.Ma.soci.in rub. de dilatio.in.x.charta.col.iiij.p Jaso.in.d.l.ij.versi.vij.nota,ꝛ ꝛ in anc.res que colũ.vj.versi.adde tn.j.C.cõia delega.faciunt not.p scrib.in.d.l.ij.§.si quis in iudicio,maxime p Paul.cast. ꝛ Alex.ff.si quis cautio. ¶ Accedunt q̃ nota.Butri.in.c.significante in.iiij.not.extra de pigno.vbi determinat,qõ emphiteota detentus in carcere,q biennio,vel triẽnio ob illud impedimẽ tũ canonẽ non solvit nõ potest expelli vigoze.l.ij.C.de iu.emph. ꝛ.c.potuit.extra locati,tanquã legitime impeditus.qm̃ refert ꝛ sequitur Jaso.in.d.l.ij.col.xix.versi.xxj.quero ꝛ Becius cõsil. cxlvj.col.j.† quelibet.n.iusta causa ipediens excusat vassallũ, 1
vt inquit tex.in.d.c.fi.de probi.feu.alie.p Lotb.facit qõ scribit Soci.cõsi.lxxx.in qõe col.fi.lib.iij.Hipol.de marsi.in practica sua in.§.sequit̃ nu.xxxj.suadet̃ ẽt qm̃ sicut p mortẽ superueniẽt excusat̃ vassallus,vt supza cõclusum est,ita ẽt p carcerationem,que morte aliqm̃ equiparatur,vt not. Bal.in.c.j §.deniqꝫ,que sit.j.cau.benefi.ami.vbi cõcludit quod dr̃ parricida
2 non tãtũ qui procurat mortem,sed etiã malã captionẽ. ¶ †Et ideo si vassallus fecerit capi fratrẽ suum connassallum,ꝛ poni in carcere tirannico,poterit priuari feudo,sicut si illius mortẽ procurasset,sequit̃ Joan.de ana.in rub.de bis qui filios occidere. Hipoli.in.l.in criminibus in prin.nu.xxix.ff.de qõ. ¶ Putarẽ tñ hoc loco ipso iure currere tẽpus anni ꝛ diei,sed beneficio restitutionis in integrũ sibi succurri,qm̃ tale impedimentũ est facti,vt sepe dictum est,ꝛ vr̃ casus in.l.ij.C.ex quib.cau.maio.vbi Bal.not. ¶ Vtrũqd añt teneatur procuratorẽ mittere Bart. in.d.l.is q reus col.fi.ff.de pub.ind.sentit qõ sic,ꝛrium ipsemet sentit Bar.in.l.ij.ff.de in ius vocan.dic vt dixi.q.xlvij. ¶ Ampliatur ista conclusio etiam si carceratus fuerit sua culpa,nam si recognitionem non fecerit excusatur,qm̃ illud impedimentum carceris,licet secutum sit sua culpa,tamẽ culpa nõ inferebat ad hoc,sed ad aliud p not.per glo.in reg.imputari de reg.iur.lib. vj.ꝛ tex.in.l.ij.§.fi.vbi Bar.ꝛ alij.ff.si quis cautio. Pau.in.c. cũ inter.extra de excep.bene faciunt que.d.Fely.in.c.ex transmissa col.fi.versi.ꝛ nota.extra de prescriptio.bene faciunt que scribit Alb.brunus ꝙsi.xlv.col.ij.Et Prepositus i.d.c.j.col. v.versi.quod intelligite verus,quo tẽp.miles inuest.pete. deb.

¶ Vtrum pactum factum quod ob recognitionem in tempore non factam vassallus non cadat,valeat,ac vassallum minime petentem inuestituram excuset. Questio.lxxviij.

p **Pactum** factũ qõ ob recognitionẽ in tpe debito nõ factã vassallus non cadat a feudo,excusat ipsum vassallũ,si intra annũ ꝛ diẽ non recognouerit,valet.n.tale pactum arg.l.j.§.si conuenerit.ff.depos.facit regula.l.si qs in cõscribendo.C.de pactis, bene facit tex.in.c.j.§.est ꝛ alia,que sit prima cau.benefi.amit. ꝛ.c.j.de feu.nõ baben.propr.natu.feu.attendit̃.n.tenoz inuestiture.c.j.de duob.fratri.a capi.inuest. ¶ Et dicit Bal.ꝙsil. lxx.vol.j.quod potius inspicitur tenoz inuestiture feudi qꝫ natura feudi,natura.n.feudi est genus,inuestitura autẽ est species, que derogat generi,merito tenoz inuestiture derogat oi nature feudoꝝ ꝑm Bald.in.d.capit.j.de duob.fratribus.Afflict.de cisio.clxv.versi.xxvj.Curti.iunioz cõsi.j.in prin.inter ꝙsi.posita post trac.feu.ꝛ ita disputauit ꝛ cõclusit Mar.sillima.put refert Joã.and.in addi.Spec.in tit.de feudis in ꝯsi.extãt qões dñi mei. ¶ Aduerte tñ quod per tale pactũ nõ intelligit̃ actum quod non teneatur vassallus requisitus dictam recognitionem facere,probatur in.l.iiij.C.pe.fund.patrimo.lib.xij.

❧ SVMMARIVM ❧

1 Terminus legalis nõ currit impedito facto aduersarij.
2 Filius abstinens se ab hr̃ditate pr̃na desinit eẽ heres ipso iure.
3 Nõ est ꝯsimile qꝫ filiꝰ velit se abstineꝛ ab here.pr̃is opuleꝛa.

¶ Annus ꝛ dies an currant tñ ab adita heredi. Qõ.lxxix.

1 Ed vtrum ad hoc vt currat tempus anni ⁊ diei necesse sit, ꝙ successor dñi eius hereditatē adierit, vel successor vassalli adierit eius hereditatē, vel si est filius, qđ se immiscuerit paterne hereditati, ita qđ prius nō currat dictum tempus? considera primo respectu successoris dñi feudi morientis, quod si ipse successor in feudo non succedat dño, nisi heres eius. Tunc si heres extraneus est, ⁊ nō suus, certū est, quod nisi hereditatē dñi adierit non faciēdā prius ei recognitionē, ⁊ ideo nisi a die adite hereditatis nō currit vassallo dictus tēpus, cum per
2 eū vassallum nō stet. ¶ † Terminus. n. legalis facto aduersarij impedito nō currit, Bal. in. l. intra vtile in. iiij. not. ꝑ illū text. ff. de mino. tradit Old. consi. lxxiij. itē damus circa fi. facit bonus tex. in. l. ij. §. in oibus. ff. de iudi. quē ad hoc allegat in notabili casu. Are. consi. cj. in cā Geor. in prin. Si vero est de suis heredibus, vt qr filius est in potestate de quo in. §. sui inst. de heredum qual. ⁊ diff. tunc est dubiū, an ad propositū nostrum heres dici possit, anteq̄ paterne hereditati se immiscuerit, cuz beneficium abstinēdi habeat, ⁊ vr qđ nō, qm̄ ꝑ tale beneficiū cōcessum filio per pretorē, vr redactus ad instar emancipati. l. nā nec emancipatus. ff. de leg. j. l. eum qui. l. eū q bonis. ff. de acq. here. benefacit. c. iij. extra de pigno. pro hac parte vr. glo. in. l. cū dotem. §. transgrediamur. ff. sol. mat. ¶ Et benefacit quod. d. glo in. l. ne cessarijs. ff. de acqui. here. ⁊ qđ ibi not. Bar. Bald. Ang. ⁊ alij q in effectu ꝙcludunt, qđ filius tanq̄ heres patris ante immixtionē ꝑ euz factā nō potest a creditoribus hereditarijs queniri, q̄ q̄ ipso iure heres sit, qm̄ ista obligatio sperat nouari si se abstineat, ⁊ ideo interi heres censeri nō pōt. l. pecuniā. ff. si cer. pe. ⁊ ob id concludunt, qđ interim male agit, ⁊ inconsulte per ipsos
4 creditores contra filiū, nisi prius constet ipsum fore heredē potissimū ſm Bal. bodie eo qr per ius ciuile dat filio beneficium abstinēdi a pr̄na hereditate allegat ad hoc tex. ꝑ sing. in. l. fi. §. si vero post q̄ versi. ⁊ hec quidē ibi ex pr̄mis legis auctoritate. C. de iur. delib. ¶ † Ex quo filius abstinēs se a pr̄na hr̄ditate ipso iure esse heres desinit. idē voluit in. l. si pr̄na. C. de his q̄ in fraud. cre. ⁊ in. l. j. C. de his q ante aper. tab. quod tetigit Ang. i sua repe. l. q se pr̄is. C. vñ liberi, sed hoc ꝑ nunc nō ꝓsequor. Bald. ēt in. l. j. C. si vt se ab here. absti. ꝙcludit inutiliter agi ꝯ filiū, anteq̄ se immiscuerit, sed aduerte qm̄ hec opi. nō vr ꝛa, ⁊ primo obst. tex. in. l. necessarijs. ff. de acq. her. vbi apte dr, quod filius teneat creditoribus hereditarijs vex in eū nō dat actio, si velit hereditatē derelinquere, ⁊ sic filius nisi expresse dicat se velle abstinere tenet ac creditox intētio fundata est, ⁊ facit qm̄ re vera est heres vt ibi tex. ꝑbat ⁊ in. §. sui inst. de her. qual. ⁊ diff. ⁊ in eo oēs effectus, qui sequi ex aditione solent effectū hnt, naz transmittit hereditatē pr̄is tanq̄ aditā, vt. l. si qs filiū. §. j. ff. de acqui. he. tabule pupillares ꝙfirmant, ⁊ cetera de quibus in. l. si filius q patri. ff. de vul. ⁊ pup. transmittit tñ cū eo bñficio abstinēdi qđ sibi cōpetebat, vt. d. §. j. ⁊ arg. l. cū antiquioribus. C. de iur. delib. cū itaq̄ heres sit dicēdū est creditores recte egisse, ⁊ habere eorum intentionē fundatā, qr vex est dicere, qđ ipso iure heres est, nisi expresse se abstineat, ⁊ cū oi alio respectu censeat heres. ergo ēt respectu creditox, cū eadē in eis sit rō, ⁊ si dicat, imo diuersa est rō in eis, qđ respectu ipsorū tractatur de incōmodo filij, videlicet vt eis obligef, facit. d. l. si filius qui pr̄i, rñdeo quod istud prouenit ex natura ⁊ ꝙsequentia ipsius suitatis, ⁊ imixtionis ⁊ repr̄sentationis, quā facit filius de patre ⁊ ꝙtinuationis dñij, vt. l. in suis. ff. de lib. ⁊ posth. ideo tenet. d. l. necessarijs, valet ergo ista cōdēnatoria in filiū prolata fauore creditox, q̄ q̄ non probauerint filiū expresse se immiscuisse, vex si filius simpliciter cōparuit in iudicio nō asserens nō ēt negans se heredē patris esse, poterit illusoriā reddere sniam ꝯ ipsum prolatā, abstinendo se nunc post prolationem sentētie a paterna hereditate, nā ꝑ ipsam sniam nequaquā perdidit beneficiū abstinēdi, casus est in. l. ex ꝯctu. ff. de re iudi. vbi aperte ꝑbat, quod valuit ꝙdēnatio ꝯ pupillaz, valet etiā abstensio, que fit postea ab hereditate paterna per tutorem filie, nec intelligi pōt, quod ibi filia fuerit immixta, imo si fuisset immixta nō posset postea abstinere bñficio pretoris mortui. Dicere aūt quod ibi se abstinuit beneficio pretoris vini est diuinare, ⁊ ista est vera medulla, ⁊ intrinsecus intellectus illius legis facit ēt tex. in. l. defendēte. ff. de aucto. tuto. cuius intellectus verus ex predictis declarat, q̄ q̄ glo. ibi ⁊ in. d. l. ex ꝯctu destruāt ⁊ varicinent circa illa iura, benefacit ad ꝑdicta tex. in. c. j. extra de solutio. Imputent aūt sibi creditores si cautius nō egerunt, ⁊ in limine iudicij interrogari nō fecerunt ꝑ iudicem filiū an effectualiter sit heres, pr̄is, ⁊ si eius hereditati se immiscuerit. iuxta. l. j. ⁊ ij. ⁊ l. si filius. ff. de interroga. actio. ⁊ qđ in simili dr in. l. si a te. §. j. ff. de excep. rei iud. nec obst. d. l. si pecuniā. ff. si cer. pe. qm̄ euentus ꝙdictionis ibi nō dependebat a volūtate partiū, aut alterius eax, hic aūt sic, ⁊ si recte perpēderis facit potius pro hac opi. Quod aūt teneat lata snia ꝯ filium non probata immixtione tz Bal. in. l. j. C. cōia de lega. Ange. in. d. l. si cū dotē. §. trāsgrediamur. ff. sol. matri. ⁊ facit, quod pulchre dicit Bal. in. l. cū hereditas. C. depositi, vbi dicit qđ stāte suo herede nūquā dici pōt hereditatē vacare, ⁊ ideo dari curator nō potest hereditati tanquā vacāti, ex his infero quod cū filius re vera heres patris sit, etiā si ꝑ mille annos staret ad imiscēdū se paterne hereditati, nō pōt dici quod tpe, aut vlla prescriptione pr̄iuef quin heres pr̄is sit, ⁊ quominus dicaf imixtus hereditati paterne, ⁊ sic illud dubiū, quo queriť in. l. licet. C. de iur. delib. an iuri adeundi prescribi possit cessat in filio hoc voluit glo. not. in. l. j. C. qñ non peten. par. licet Ang. ibi nitaf eā impugnare, qm̄ predicta ei incognita fuere ex quibus a sua impugnatione optime glo. defenditur. ¶ Sed an a bonis pr̄nis prescriptione excludi possit recurre ad. d. l. licet, ⁊ q̄ tradunť in. l. iij. ff. de acq. here. Utrū aūt tēpore aut prescriptione filius excludi possit a iure abstinēdi se ab hereditate pr̄na, nō prosequor modo, qm̄ est nimiū extranagans, videre tñ poteris not. ꝑ scrib. in. l. vētre. ff. de acq. here. Ad propositū nostrū nunc redeundo dico, qđ si mortuo dño feudi superstite filio in potestate, ⁊ ad quē vt heredē patris spectat ipsum feudū, vassallus nō facit debitā recognitionē intra annū ⁊ diem cadit a iure suo. d. c. j. quo tēp. mil. cū simi. qđ clarius procedit, qñ hereditas dñi est opulenta, aut locuples, prout in dubio presumitur, ſm glo. not. in. l. si duo. ff. de acq. here. ¶ † Nā non est
3 verisimile quod filius velit se abstinere ab illa, arg. l. cū de indebito in fi. ff. de probatio. Si vero agimus de successore vassalli, tunc si est agnatus aut extraneus, q vocanť ad feudū, quānis nō sint heredes vassalli defuncti, quod qñ sit dicā alibi. q. xiij. principali nr̄i tractatus vniuersalis feudi, dūt intra annū ⁊ diē nunerandū a die scientie mortis defuncti vassalli quod feudū ad eos pertineat, facere debitā recognitionē. d. c. j. quo tēpo. miles, ⁊. c. j. que sit prima causa benefi. amit. etiā si ad eos hereditas defuncti vassalli spectaret nec expectabiť, vel ꝙsiderabiť, quod hereditatē adeant, cū ad feudū nō veniant tanquā heredes ꝑ tex. not. in. l. an vitiū. §. ex facto. ff. de diuer. ⁊ tēpo. ꝓscriptio. Si vero ad feudū venire nō possint, nisi sint heredes vassalli, tūc cum istud dependeat ab eox mera volūtate, videtur dicendū ne ius dñi diutius stet in suspenso, quod habita sciētia mortis debeant infra annū ⁊ diē fecisse dictā recognitionē ꝑ predicta iura, idem multo fortius dicendū est in filio ipsius vassalli, nā vt supra dixi stati mortuo ipso vassallo, filius ipso iure heres est. Igitur recognoscere debet, ⁊ qm̄ heres est cū beneficio abstinēdi, si postea se abstinebit, ēt hoc respectu feudū nō assequeť ꝑ text. in. c. j. an agna. vel filius defunct. Bal. tamen in. c. j. de cap. conr. voluit contrarium, ⁊ quod dictum tempus incipiat currere a die imixtionis per illum tex. statuit terminum heredi, non dr aūt heres quoad onera, nisi prius facta immixtione. l. nā nec emācipatus. ff. de lega. j. sequitur Alua. in. d. c. j. in prin. col. fin. que sit pr̄i. can. benefi. amit. Guid. pap. decis. clxxv. Alex. ꝙsi. lxxix. in fi. vol. j. Jaco. de. s. Geor. in suo tract. feu. versi. q qdē inuestiti prestiterunt iuramētū fidelitatis. col. ix. versi. aduerte tamē vbi dicit, quod ita obtinuit in questione facti. Afflict. in. d. c. j. col. ij. post alios, quo temp. mil. Curti. in tract. fend. in quarta parte. in. xxiiij. causa prinationis feudi, sed hoc mihi non placet per. s. d. qr re vera est heres absq̄ imixtione, ⁊ heres cēseť ēt respectu onex hereditariox, vt dixi, ⁊ in eo verba legis verificanť, ergo ⁊ ipsa lex ⁊ eius mens. l. j. §. si is q nauē. ff. de exercito. l. ꝓtor ait. §. si qs cū simi. ff. vi bono. rapto. q̄ q̄ habeat bñficiū abstinēdi, quo si postea vti voluerit, ⁊ ex hoc capite ad feudū non admittetur per. d. c. primū in tit. an agna. vel filius. ¶ Bñfacit ad predicta, qm̄ filius qui se abstinuit, cōprehenditur appellatione heredis etiam in materia statutorum secundū Bar. Imol. ⁊ alios in. d. l. si filius qui patri, ⁊ ꝑ consequens, multomagis is filius q nō abstinuit, sed abstinere potest. Preterea quānis filius non possit hr̄e feudum, nisi habeat paternā hereditatē, vt. d. ca. j. an agna. vel filius, tñ illud feudum nō habet iure hereditario, ⁊ tā quā heres ſm gl. not. in. d. c. j. sed ex ꝓuisione legis. ergo illud beneficiū abstinēdi, quod ei dat tanquā heredi, attēdi nō debet ꝑ tex. not. in. d. l. an vitiū. §. ex facto. ff. de diuers. ⁊ tēp. prescrip. demum pro hac parte videť casus a contrario sensu in. d. l. licet. C. de iure delib. vbi filius se non immiscuerat bonis paternis, ⁊ tñ ꝙta scientem currit prescriptio, nec procedit glo. super verbo

ignorantes

ignorantes dum subandit verbū maxime, qm̃ illa subandiriō de strmit illū tex. ⁊ lōga esse differentia vī inter filiū sciēte ⁊ ignorā tē iuxta tradita in. d. l. ij. ff. de acqui. here. cogita tñ sup p̄missis.

¶ Si dominus post elapsum annuz ⁊ diem obsequium a vassallo recipiat, an ingratitudinem vassallo remisisse videat. Questio. lxxx.

e **Excusat** etiã vassallū ipsum, si post annum, ⁊ die elapsum absq; vlla facta dño recognitione, vassallus seruitiū dño exhibuerit, quod ⁊ ipse dñs acceperit, vel si renouationem innestiture petierit, quã dñs vltro fecerit, hoc etenim loco mozã, ⁊ ingratitudinis causaz dñs remisisse vr, facit. l. celsus, vbi gl. ff. de arbitris. l. fi. in fi. ff. de eo quod cer. loco. l. post diē. ff. de. l. cōmiss. l. ij. §. nō male. ff. de excep. doli. l. q in futuz. ff. de pactis cū simi. de qbus p gl. in. d. c. i. quo tpe. mil. que sequit hāc opi. cū qua ibi transit Jser. Bal. Alua. Prepo. ⁊ Mod. in. j. not. ⁊ in glo. vij. ⁊ oēs scrib. ⁊ in. c. j. in p̄in. que sit p̄i. cā bñfi. am. Jaco. de. s. Geor. in tract. feu. in verb. q qdē innestiti p̄stiterunt iuxm fidelitatis. col. x. versi. sed iuxta predicta dubitaī. Jmol. in. c. ij. extra de feud. Alex. qsi. xiij. nu. xv. vol. ij. ⁊ qsi. lxxix. col. fi. vol. j. ⁊ qsi. xl. vi so themate nu. x. lib. vj. ⁊ qsi. lx. col. iij. versi. ⁊ non dico vol. iij. Spec. in tit. de locato. §. nūc aliqua versi. xxiij. Rota decis. cc xxxij. Bal. in. l. in ipsius. C. fami. her. ⁊ in rub. C. de preci. iper. off. ¶ Faciunt q̃ scrib. idē Bal. in. c. q̃ in ecclesiaz. extra de cō stit. ⁊ in simili i. l. ij. C. de reb. alie. nō alie. vbi dicit qō q excep tiō nē omittit vī eā remittere. l. q̃ curatozi dat. §. j. ff. de p̄cu. ⁊ q re mittit vī donare. l. si quis delegauerit. ff. de donati. ¶ Facit qō. d. idem Bal. in. l. cōmissorie. C. de pac. inter empto. ⁊ vend. vbi creditoz recipiendo post diem sibi p̄eindicat, facit quod scribit Jser. in. c. j. de feud. sin. culp. non amit. Albe. bru. consi. cvij.

SVMMARIVM

1 An valeat protestatio facta absente parte, vel debeat intimari.
2 Protestatio respondentis libello animo non cōtestandi litem, impedit litis contestationem.

¶ Quid si dominus recipiens seruitutem de iure suo protestatus sit. Questio. lxxxj.

1 **Imitatur** precedens cōclusio, qm̃ dñs seruitiū recipiens, vel faciens renouationē innestiture protestaret, qō tale seruitiuz, vel fidelitatē recipiebat saluo iure suo, quo sane casu talis protestatio ꝙseruat ipsi dño ius expellēdi ipsum vassallū a feu. l. fi. C. de iur. dom. impe. l. ij. post p̄in. ff. ó eo qō cer. loco. c. diaconi. xvi. j. dist. ¶ Faciunt not. p gl. Bar. ⁊ Bald. in. l. ij. C. de iur. emph. vbi tenent qō si emphiteo. q p cessationē triēnij a solutione canonis expelli potest a dño. d. l. ij. soluerit postmodū pensionē, quã ipse dñs receperit, non pōt amplius a dño expelli, nisi dñs recipiendo pensionē futuri tp̄is reseruauerit p protestationem ius expellendi ipsum emphiteotam. ¶ Facit in simili quod tradit Bal. in tit. de pace ꝙstan. versi. linellarie, ⁊ Jac. alua. in. c. j. in p̄in. col. antepe. de prob. feu. alie. p Fed. vbi volunt, qō ⁊ si vassallus alienans feudū cadat ipso iure. d. l. imperialē, vbi doct. tñ si alienat saluo iure dñi sui talis protestatio releuat, vt nō cadat, idē Bal. in. c. j. §. donare col. fi. qualiter oliz feu. alie. pote. idē Bal. loquens in emphiteosi in. l. fi. C. de iure emphi. facit quod idē Bal. dicit in. c. j. §. hoc quoq; de succes.
2 feu. ¶ †Et cū talis protestatio sit tm̃ declaratoria voluntatis, ⁊ conseruatoria iuris protestantis dñi ét vassallo absente fieri poterit, neq; alia intimatio ei fieri oportebit, p not. p Bar. in. l. nō solū. §. morte, in mr̃ia protestationis declaratorie. ff. de oper. nou. nun. Bar. in. l. pōponius scribit si negociū. ff. de neg. gest. doct. in. l. alimenta p illū tex. C. de neg. gest. scrib. in. c. cū. Ab. ferrarien. extra de ꝙsti. ⁊ ita determinat Prepos. in. d. c. j. col. iij. ⁊ cū hac limitatione trāseunt oēs in. d. c. j. ⁊ Bal. in. c. q̃ in ecclesiaz. extra de cōst. ⁊ Jac. de. s. Geor. in loco allegato Ego aūt putarē hanc fallentiā minime verā esse, qm̃ talis protestatio est oīno ꝟria actui. s. receptioni seruitij, ⁊ cōfirmationi innestiture, merito talis protestatio nō debet iuuare ipsum ⁊ ñm protestantē. iuxta no. in. d. §. morte, ⁊ in. d. c. cū. m. facit optime quod scribit Socy. cōsi. iij. col. vj. lib. iij. vbi inqt quod si vassallus iurās fidelitatē alicui dño protesteī, quod nō facit aio recognoscendi eū in dñm, quod talis protestatio ꝟdicente dño non iuuat, si hoc locū obtinet pariter in dño arg. c. j. qual. dom. prop. feu. p̄iue. c. j. in fi. de foz. fidel. ¶ Accedat qō volūt Car. But. ⁊ Jmol. in. c. potuit. extra locati, vbi determinant ꝟ Bar. in. d. l. ij. qō si dñs receperit pensionē ab emphite. lapso triēnio p futuro tpe, quod videaī remittere ius expellendi eū, etiã quod recipiendo protestatus sit de iure suo, qm̃ inquiunt, qō talis protestatio est ꝟria facto sequit Jaso. in. d. l. ij. col. xiij. nu. cxxvj. idē est in alienante feudū cū reseruatione ꝙsensus dñi ꝑm Beciū ꝙsi. clx. col. iij. versi. preterea dato vol. j. vbi. d. eē cōem, ⁊ vltra cū Roma. sing. dxiij. quod si vassallus, Fel. in. c. cū ꝙrigat. col. iiij. de offi. deleg. Berta. in tracta. de gabella, in. j. parte. q. xiij. Cepolla cautella. xlv. preterea hoc loco nō debet ꝑdesse protestatio aduersus ꝙfirmationē innestiture ⁊ p̄stationē seruituris in quo facto interuenit volūtas dñi ⁊ vassalli, qm̃ p̄testatio ꝟria facto in dependentibus a ꝙsensu duoz, nō valet nō accedente ꝙsensu alterius, vt ꝑbat Panoz. ⁊ alij in. d. c. cum. m. ⁊ doct. in. d. §. morte, nō obst. iura in ꝟriū allegata, nā loquuntur, vbi actus sunt cōpatibiles, ⁊ qm̃ dependent a solius voluntate, hic aūt sunt incōpatibiles, nec pendent a solius voluntate, nec est vez quod. d. Bar. in. d. l. ij. vt dixi Minus vez credimus, quod dictū est de vassallo alienante feudū cū protestatione iuris dñi, qm̃ illa nō releuat a caducitate, vt dixi, ⁊ voluit Bal. in. c. j. §. fi. col. fi. versi. sed pone p̄z, que sit p̄i. cau. benefi. am. ⁊ in. l. j. col. pen. versi. q̃ro qd si ꝑhibita. C. de his q̃ pene noie relinq. Abb. in. c. ij. circa fi extra de feu. Hosti. Joā. an. Car. Anto. Jmol. in. c. eā te. extra de iurem. late p Fel. in. c. q̃ in ecclesiā nu. lxxxv. extra de cōstitu. ⁊ ꝑdicta faciunt not. p Bar. in. l. si qs extraneus in p̄in. p illum tex. ff. de acqui. here. nullo ét pacto admitti puto qō Prepositus superius determinauit, talē. s. protestationem vassallo minime intimandā esse, qm̃ imo intimādā dicimus, tū qz aggrauat illū, vt tradit Bar. ⁊ alij in. d. §. morte, tum ét qz hoc nō pendet a sola voluntate ipsius dñi, vt vassallus excludaī, sed hoc iudicis snia cā cognita terminandū est, vt. s. tradidi igiī ipsi vassallo intimari debet, q̃ veniet forte ad iudicē iustā causam excusationis allegaturus. ¶ Supioze tñ limitationē scribētiū haud dubie esse verā puto, si vassallus ei protestationē consentiret, vt est tex. vbi Bar. in. l. fi. §. itē si predixerit. ff. naut. cau. stabul. vt recep. rest. cōsidera tñ si hec limitatio saluari possit in eo casu, qm̃ vassallus p̄stat aliqō seruitiū ꝙsnetū dño puta cōmitari illum apud p̄incipē vel simile, nā talia seruitia p̄stari pñt a vassallo dño cōtēplatione feudi, pnt ꝑstare ꝙsueuerat, ⁊ in dubio ita cōiter interpretaret, possent ét huiusmodi seruitutes ⁊ ope ab amico gratuite ꝑstari vel mediāte mercede, prout cōiter fieri videmus sic igiī cū tale factū sit multis modis intelligibile sequitur pulchra ꝙclusio, quod protestatio ꝟria facto multipliciter intelligibili, valet ⁊ operat quod factū intelligat ꝑm sensum protestationis. l. ne sennius. ff. de nego. gest. l. sed ⁊ si qs. §. pleriq;. ff. de relig. ⁊ sump. fu. ¶ †Et ideo dñi docto. qō protestatio rñdētis libello aio nō litem ꝙtestādi se rñdere, ipedit litis cōtestationē, q̃ ex rñsione alias inducta fuisset, tollit eni talis protestatio cōem intellectū a facto ⁊ operat, quod ꝑm aliū intellectū factū interpretet, ⁊ sic respōsio potius facta videbiī aio instruēdi iudicē q̃s litē ꝙtestandi, ita determinat Pan. ⁊ alij post Jnno. in. d. c. cū. Ab. ferrariensis. Bar. ⁊ alij in. l. j. C. de litis cōtest. ⁊ in. c. i. extra eo. ti. Barbesi. notab. suo. lxiij. nota cautellam Hipol. de marsi. in. l. extraneo quoq; §. custodie nu. xxxiij. ff. de questionibus in proposito ideo nostro talis protestatio operabitur, vt intelligatur receptum seruitium non respectu feudi, sed eo modo quo aliter interpretari poterit cogita tamen.

SVMMARIVM

1 Bñs recipiens pensionē ab emphi. q̃ ceciderat ab emphiteosi nō p̄eiudicat sibi quin possit euz expellere, si iuste ignorabat ipsum cecidisse, alias sic.
2 Si dñs recipiat seruitium ab vno ex heredibus tantum, nunqd poterit aufferre alij qui non seruiuit.

¶ Quid autem si in iusta ignorantia fuerit. Questio. lxxxij.

1 **Imitatur** secdo predicta ꝙclusio, vbi dñs p iustā ignorantiā talē seruitutē, ⁊ fidelitatē recepisset, ⁊ cōfirmasset vassallū, qm̃ nemo iuri, quod ignorat renunciare videtur. l. mater decedens. ff. de inoffi. testa. l. nec ignorans. C. de donatio. l. ex

maleficijs. §. longe. ff. de actio. & obli. l. cum aquiliana. ff. de transact. plene not. in. l. q Rome. §. duo fratres. ff. de verb. ob. l. fi. §. idē quesiuit. ff. de qđ. inde. hoc tñ intellige in iusta ignorantia, & nō supina, & dī habere filius succedens, vel alius dño mortuo satis iustam ignorantiam, quod vassallus ceciderit arg. l. q in alterius. ff. de regu. iur. ¶ †Et pro hac limitatione faciunt, que tradunt p Binū, Bar. Bald. & Jmo. in. l. meuins. §. duobus. ff. de lega. ij. vbi distinguunt in dño recipiente pensionē ab emphiteota, qui ceciderat ab emphiteosi inter scientē, & ignorantē, & inter ignorātiā crassam & iustā post Cyn. in. l. ij. q. iiij. C. de iur. emph. Hippo. de marsi. in. l. q falsam monetā, nu. xcij. ff. ad. l. cornel. de fals. & in. l. q ignorans nu. xlij. eo. ti. ¶ Aduerte tñ circa predicta, qm̄ Moder. neapo. in. d. c. j. col. iiij. quo tempo. mil. sentit dñm posse remittere dictā culpam & moram vassallo qñ feudum est applicandū ipsi dño, secus si agnato proximiori in cuius preiudiciū hoc posse facere minime vī, quod antea sensit Prepos. in. c. j. col. ij. de vassal. decrep. etat. quod tñ nos falsum existimamus, qm̄ nullum prorsus habent ius agnati, nisi secuta voluntate dñi volentis eū priuare feudo, vt superius dixi. ¶ Sed iuxta premissa quero, qñ dñs remittit dictā moram, an dicat nouū feudum, ita quod desinat eē antiquū, vel maneat in antiqua sua natura, dic quod remanet in eadē natura maxime si remissio facta sit ante priuatiuā sententiā, ita cōcludunt Jser. & alij scribent. in. c. j. de vasal. decrep. eta. & in. d. c. j. quo temp. mil. facit qđ not. glo. in. l. quod dī. ff. de impen. in reb. dot. fact. facit. l. si vnus. §. pactus versi. qđ si pactum. ff. de pactis Pau. de cast. qsi. cliij. quod istud feudū Bal. in. l. imperialem. §. insup de prohib. feu. alie. p Fede. & ideo hoc loco nō est necesse petere investituram infra annum & diē post remissionē, nisi iam dño incorporatū fuisset feudū, vt voluit Jser. in. c. j. §. sed & res, vbi Aflict. col. xiiij. p quos fiat inuest. & confirmant predicta p Alex. qsi. xxix. col. fi. lib. v. referendo Bar. in. l. si mihi & titio. ff. de verb. ob. & bal. in. l. vnica. C. qñ non peten. partes, & idē Bal. in. l. j. q. xxv. ff. de rer. din. Albe. de ro. in. l. quod dī. ff. de ver. ob. preceptor meus honorandus dñs Ludo. gonza. consi. lxxxiiij. colum. j. versi. iiij.

2 ¶ †Quid autē si dñs accepisset ab vno ex heredibus seruitiū, & ab alio nō, nunquid possit dominus auferre ei, qui non seruiuit, vide per Bal. consi. trecentesimoprimo in prima parte.

fi. Debet etiam tale esse impedimentum, vt excuset continuum toto tempore anni & diei, absorbere enim debet totum illud tempus, alioquin si postea adhuc durante tpe petendi renouationē investiture cessaret illud impedimentū, deberet vassallus adire dñm petendo investituram fidelitatem pollicendo, sin autem lapso tempore expelli posset, p ea que not. Butr. Abba. Jmo. & alij in. c. ex ratione. extra de appel. Semi. post Joan. and. in. c. cupientes. §. si p viginti de elect. lib. vj. Cyn. in auct. ei qui. C. de temp. appel. Ange. areti. in. l. j. §. dies col. v. ff. qñ appel. sit. Ang. consi. cccix. in proposita questione, & in consi. cxxxvj. quidā Matth. doc. in. d. c. j. maxie Prepo. col. v. quo tēp. miles.

¶ Utrum iusta causa impediens ex post facto ideſt post ceptū cursum anni & diei interueniens excuset. Questio. lxxxiiij.

q Quero an quemadmodū iusta causa impediēs vassallū existens in principio cursus anni & diei excusat ipsum vassallum, ita etiaz si aliquod iustum impedimentū superueniat ex post facto post ceptū cursum anni & diei excuset, pone post lapsum decimū mēsem superuenisse pestem in loco, vel aliam iustam causam excusationis, & concludēdum est, quod sic pro tempore, quo durat ipsum impedimētum per not. per Bal. in extrauaganti pacis cōstantie in versi. vassalli nostri. per Marti. lauden. in. c. j. de vasal. qui contr. cōst. Lotb. feu. alie. Albe. in lege preses. C. de appellatio. Cardi. consi. cxxviij. & ex mente omnium scriben. in. d. c. j. maxime Prepos. colum. v. quo tempore miles inuest. pet. ¶ An autem cessante tali impedimento iterum sibi cōcedatur integrum tempus anni & diei, An vero fiat restitutio tātum pro rata tpis, vide que dixi superius questio. quadragesimanona.

SVMMARIVM

1 Si vassallus non tulit opem domino perituro omnino, excusat.
2 Mendacium qđ non nocet non est punibile.
3 Frustra fit, qđ factum non relenat.
4 Excusatur reus qui non comparuit die feriata, quia actor non intererat.

¶ An impedito vassallo facere in tempore recognitionem sufficiat allegare impedimentum, vel docere debeat de eius diligentia. Questio. lxxxv.

v Utrum impedito vassallo facere recognitionem in tēpore ob iustā causam si cōueniatur a domino tanquam ingratus, sufficiat tātū allegare iustum impedimētū, quo detentus fuit pro sui excusatione. docto. cōmuniter concludunt quod nō, nisi etiaz probet de eius diligentia, ita quod cōstare debet, quod ipse erat in procinctu petendi investituram, & quod omnino petiturus erat nisi impeditus fuisset, ita tradit Jnno. & omnes in. c. ex transmissa. extra de prescriptio. glo. in. c. cupientes. §. quod si per. xx. in verbo proposita de elec. lib. vj. & vī tex. in. l. qui cōmeatus, & ibi not. Bar. ff. de re mili. Bar. in. l. pses. C. de appel. Bart. & alij scrib. in. l. ij. §. quod diximus. ff. si quis cautio. bene facit tex. in. l. sed & si p pretorem. §. si ferie. ff. ex quib. can. maio. ibi bi dies restituunt, qbus agere voluit & impeditus est. Alex. consi. xlix. in spectis & ponderatis. lib. ij. Anto. de but. in. c. non liceat. colū. vj. extra de prescrip. not. doct. in. l. quibus diebus in prin. maxime Bald. ff. de cond. & demō. Pano. in. c. sciscitaturus, & in. c. plerunq; extra de rescriptis cū aljs cōcordan. adductis p Fel. in. d. c. ex trāsmissa, & Jas. in. d. l. ij. §. quod diximus, & scrib. maxime Prepos. in. d. c. j. col. v. versi. aliud insuper requirit, quo tempo. mil. suadet p decisionem And. iser. in. d. c. j. qui voluit quod si dñs feudi communiter reputatur mortuus quod & ipse vassallus credebat, qui tñ recognitionē nō fecit infra annū & diē successori dñi, quod si dominus reuertatur, qui re vera non erat mortuus, quod tamen per hoc non excusatur vassallus quin feudum amittat. Ecce ergo quod licet illa recognitio nullius effectus fuisset existente domino viuo tñ qsiderata illius negligētia venit condēnandus, pariter dicamus nos quod & si talis conatus vassalli nullius effectus pp impedimentū fuisset, tñ si nō secerit ratione cēptus & negligentie excludēdus a feudo videat. ¶ Accedat qđ determinat Bal. in. c. j. in prin. qbus mo. feu. amit. vbi qcludit quod si vassallus defernerit dñm in plio q nullum exinde damnū passus est, imo victor extitit quod feudo pri-

SVMMARIVM

1 Ultra potentiam nil possumus.

¶ An quelibet iusta causa impeditiua excuset vassallum nō petentem investituram infra annum & diem. Questio. lxxxiij.

c Concluſiue dicēdū est, quamlibet iustam causam impedientē excusare vassallum, si infra annū & diem investiturā non petierit, p tex. in. d. c. fi. de prob. feu. alie. per Lotha. vbi tex. requirit. qđ dolose cesset a faciendo dictā recognitionem, & ꝓꝓ tex. in. d. c. j. quo temp. mil. explicet tñ quasdā iustas causas, tñ illa exempla nō restringunt illā clasulam generalē antea positam, nisi iusta causa interuenerit, quare nō petierit. l. damni infecti la. ij. §. fi. ff. de dam. infec. l. quesitū. §. si quis fundum. ff. de fund. instr. eo maxime, qm̄ tex. in. d. ca. fi. generaliter loquit de quauis iusta causa impediente, facit tex. in. l. si vehenda. §. idem iuris. ff. ad. l. rod. de iactu. sicut ēt dicimus, quod vassallus tenet prestare seruitium, si potest illud prestare, alias excusat, vt not. And. iser. in. c. j. §. sed nec est alia, & in. §. sed qui delator, que sit pri. cā. benef. am. & in. c. j. in fin. An ille qui interfecit fratrē dñi

1 sui. ¶ †Quoniā vltra potentiam nihil possumus, nā necessitas legem non habet. l. j. C. de oper. lib. c. quanto. extra de qsue. ca. consilium de obseru. ieiu. c. remissionem. j. q. j. lex enim excusat necessitate insurgente, vt. d. glo. in. l. j. ff. de offi. cōs. & facit licitū illicitus. c. mutationes. vij. q. j. Et ideo dici solet, quod qui fecit quod potuit, legem adimpleuit. tradit Luc. de pen. in. l. curiales. C. de decurio. lib. x. Mod. neapo. in. c. si quis miles in quinto nota. de seu. sin. culp. non am. ¶ Illud tamen non omitto talem iustam causam impedientem, ita demum excusare, si effectu aliter ipsum vassallum impediat, quominus petere renouationē investiture non possit, naz si facile tale impedimentum reparari posset, ei vassallo imputandum foret, per ea que tradit Bart. & Bald. in. l. quibus diebus in prin. ff. de condi. & demon. Jmo. in clem. ij. de eta. & qua. bene facit tex. & quod ibi not. Bar. in. l. q cōmeatus. ff. de re mili. & adde que dixi supra questio. xxvj. circa

uabit, nõ etenim cõsiderat, quod secutũ est, sed eius tantũ negligẽtia. facit in argu. tex. in. l. si qs seruo psuaserit. C. de furtis, et not. p doct. in. l. j. §. j. ff. si quis test. lib. esse inf. fue. cũ igit hec negligentia sibi noceat nõ obstante existẽtia ꝛ supernueniẽtia impedimẽti, debebit vassallus probare, ac docere de illius diligẽtia, vt excuset. In cõtrarium quod immo ꝛ si fidelis talẽ diligentiaz nõ adhibuerit interueniente iusto ipedimẽto quod excuset, ꝛ cõsequenter nõ esse necessarium probare de diligẽtia, sed sufficere allegare iustũ impedimentũ supernenisse in tẽpore petendi inue
1 stituram, facit primo quod tradit Bal. in. l. si quis in graui. ff. ad senatusco. silleia. vbi cõcludit, quod † si vassallus nõ tulerit opẽ domino omnino perituro quod excusat p text. in. l. si alius. §. est autem alia ibi edibus perituris. ff. quod vi aut clam. cõfirmatur, per id quod tradit Petrus de anch. consi. xxxiij. vbi dixit do-
2 lũ ꝛ falsitatẽ nõ nocentem nõ puniri. † facit quod scribit Bald. in fi. ff. quod falso. auto. Bar. ꝛ cõmuniter scribit per illum tex. in. l. damus. C. ad. l. cornel. de falsi. vbi concludunt quod mendacium, quod alicui nõ nocet non est punibile, facit preterea optimus tex. in. l. fi. §. fi. ff. quis ordi. in bono. possess. ser. ibi, sed quid noceat non petitam bonorum possessionem, que si petita fuisset non tamen acquireretur, vbi tantummodo cõsideratur effectus per quem tex. ita tenuit Pan. cast. in. l. ij. §. quod diximus. ff. si quis cautio. cui sane tex. nõ satisfacit solutio Alexã. in dicto §. quod diximus, vt recte considerat Philip. decius in. c. ex ratione colum. vndecima. extra de appella. ¶ Facit tex. in. l. fi. §. primo. ff. ad. l. rodiam de inst. vbi nauta qui transtulit merces in nauem deteriorem ⁊ voluntatem domini, non tenetur, si vtraqz nauis periit, ꝛ sic patet quod nauta excusat, propter casum supuenientem, licet culpa eius precesserit. per quem tex. ita etiã determinat Fulg. in dicto §. quod diximus, cui nec etiam cõgruit responsio Alexan. ibi vt animaduertit Decius, loco predicto. ¶ Accedat quod tradit glo. in. c. j. in prin. quibus modis feu. amit. vbi inquit quod si vassallus inhabilis, puta qui habet abscissa brachia non prestiterit opem domino in bello, sed fugerit, quod nõ priuatur feudo, quoniam nõ intererat domini vassallũ amplius stetisse posteaquã adiuuare non poterat. l. si plures. C. depositi. ¶ Sic etiam dixit Aluaro. in capitulo primo §. item si dominũ que sit prima causa benefi. amit. quod vbi nõ est possibile, quod vassallus possit adiuuare dominum, nõ punietur vassallus si non prestitit adiutorium. post Jaco. ardiz. in. l. omne delictum. ff. de re militari. In proposito igitur nostro nõ videtur interesse domini etiam si non adhibuerit diligentiã in petẽdo renouationẽ, que ꝛ si facta foret nihil operatur. ¶ Optime facit. l. hec stipulatio. §. diuus. ff. vt lega. no. caue. l. non cogendum. §. fabinus cuz similibus. ff. de procurato. vbi frustra fit quod factũ haud relenat, ꝛ in terminis nostris innuit tex. in dicto cap. fi. de probi. feu. alie. p Loth. ibi. ¶ Bolus enim abesse videt si iusta causa impediente steterit, põdera verbum steterit, quod innuit,
3 quod ꝛ si nullum actum diligentie fecerit, sed tantum steterit nõ petendo, quod excusatur. ¶ † Bene facit tex. in. l. secũda. in fi. ff. si quis in ius voca. non ierit, vbi excusatus fuit reus qui citatus pro die feriata non comparuit, quoniam actor nõ interfuit, ꝛ sic ibi negligentia non considerat, ex quo diligentia nõ profuisset. ¶ Optime facit, quod scribit Barto. in. d. l. secunda in fi. ꝛ in. l. fin. §. sed ꝛ si stipulator, el primo. ff. de eo per quẽ factum erit dum vult quod si reus non comparuit in die citationis, qz actor illa die fuit impeditus, excusat reus, ꝛ sic nõ attẽdit illius negligentia, quãdo etiam diligens nihil fecisset. ¶ Facit etiam quod dicit Barto. in. l. secunda in princ. colũ. quarta. ff. qui pet. tuto. dum vult quod quis non tenetur facere, quod factum nihil relenat. ¶ Hanc cõtrouersiã sic terminandã puto. Aut hoc impedimẽtũ cõstabat ab initio antequam inciperet currere annus ꝛ dies, ꝛ hoc loco distinguo, aut vassallus sciebat hoc impedimentum subesse, ꝛ tunc etiã si diligentiã nõ fecerit, non est quod sibi imputetur, ad quid enim perditio hec ? ꝛ facit tex. in. d. l. fi. §. fi. quis ordi. in bono. possess. ser. secundũ intellectum Alex. in. d. §. quod diximus, aut ignorabat, ꝛ tũc dico, quod si permittat labi annum ꝛ diem, quod poterit excludi, quoniã nõ petijt immediate propter impedimẽtum, sed steterit propter negligentiam suam, quontam quoad ipsum vassallum nõ extabat illud impedimentũ, quod ignorabat subesse, ꝛ ad hoc, vt vassallus excuset, necesse est quod impedimentũ sit causa imediata, quare non petierit, probat tex. in. d. ca. fi. ꝛ in dicto capit. primo ibi nisi iusta causa interuenerit, quare non petierit, quo tempo. miles, facit bonus tex. in. l. antepe. ff. ex quib. can. maio. vbi absens causa Reipub. solum restitutionẽ habet pro dãno, quod passus fuit pp absentiã immediate, ꝛ nõ pro illo dãno, quod ẽt nõ obstãte absentia habuisset. Aut hoc impedimentũ cepit interuenire ex post facto, idest post ceptũ cursum anni ꝛ diei, ꝛ tunc distingue, aut vassallus potuit preuidere hoc impedimẽtũ, aut nõ. primo casu subdistingue, aut vassallus cõmode recognitionẽ ante impedimẽtum supernenies facere potuit, ꝛ sic occurrere ipsi impedimento, ꝛ isto casu si nõ fecerit, nõ vr excusandus p text. in. d. l. secunda. §. quod diximus. versi. si quis tamen cum posset. Aut nõ poterat commode facere hanc recognitionẽ, ꝛ tunc aut se adeo restrinxit in fine anni ꝛ diei, ita qꝫ etiam absqꝫ impedimẽto implere nõ potuisset debitam fidelitatẽ, ꝛ tunc nõ excusatur, vt est casus in dicta. l. qui cõmeatus. secundũ vez intellectũ, aut minime, ꝛ tũc excusat, qz nõ est quod sibi imputet. secũdo casu qñ nõ potuit preuidere impedimentum, ꝛ tunc etiam puto, quod nisi constet de illius diligentia, quod nõ excusabitur, qz dato, quod impedimentum inesset, ob quod nõ facere posset recognitionẽ etiam si vellet, tamen ex quo hoc loco illius negligentia est causa immediata, vt dixi in primo casu non excusat. Attẽdit enim animus vassalli, bene faciunt que scribit Andr. iser. in. d. c. primo cum aliis supra deductis, ꝛ que scribit Philip. deci. in dicto. c. ex ratione. quem omnino vide.

SVMMARIVM

1 Ablatiui absoluti faciunt conditionem.
2 Impedimentum pestis ꝛ guerre an excuset impeditum, qui non fuit protestatus.
3 Omissio solennitatis inducte ex cõsuetudine annulat actum.

¶ Impeditus facere recognitionem an teneatur protestari. Questio. lxxxvj.

q Uero preterea an vassallus impeditus recognoscere dñm ex iusta cã infra annum ꝛ diẽ, teneat infra illud tempus protestari, quod recognoscret dñm in tẽpore pfixo a lege, nisi foret iusto impedimẽto detentus, alioquin nisi fecerit talẽ protestationem, nõ videat excusandus ẽt si ex post docuerit se omisisse rõne impedimẽti. ꝛ vr dicẽdũ quod sic p tex. in. c. fi. in versi. protestatione facta. extra de appellatio. põderãdo dictionẽ dũmodo, que est in futurũ suspensiua, ꝛ sic facit conditionẽ, vt not. Bar. in. l. si qs, ita p illũ tex. ff. de cõditio. ꝛ demõstratio. in. l. prima col. septima, ꝛ in. l. quibus diebus. §. fi. ff. eodẽ titulo, põderãdo etiam
1 quod tex. loquit p ablatiuũ absolutũ † qui facit cõditionẽ, doct. in rub. ff. solu. matri. ex quo videt inferri necessariã fore protestationẽ, ad idẽ facit. l. fi. C. de his qui p metuz ind. nõ appellant. l. secũda. ff. de nau. feno. l. mulier. ff. de lege cõmisso. l. de pupillo. §. si quis ipsi pretori. ff. de oper. no. nunciatio. l. cum quidã. l. sciendum. ff. de appellatio. c. pastoralis de offi. ordi. l. fi. C. de vsur. pupilla. c. placuit el secundo. §. penul. versi. is autem. decimasexta. q. tertia. l. vt perfectius. C. de anna. exceptione. l. fi. C. de episcopo. audiẽti. ꝛ quod protestatio necessaria sit voluit Bar. in dicto. §. si quis ipsi pretori in. l. itẽ illa col. secunda. ff. de cõsti. pecu. glo. in. c. cupiẽtes. §. quod si per viginti. in verbo proposita. de electio. lib. sexto. vbi determinat quod impeditus explicare actum in termino tenet de impedimento protestari, ne de negligentia annotetur. ꝛ infert Semínia. quod si appellans qui non habet copiam iudicis, nõ protestetur de impedimento, appellatio remanebit deserta sine spe restitutionis, sequitur Alex. qsi. decimonono, viso processu. colũ. prima in fi. libro primo, ꝛ cõsi. clxiij. viso processu colum. fi. libro secundo in. l. properandũ. §. finantem. C. de iudic. ꝛ consi. cxiij. colum. prima in fi. ꝛ sequen. libro quinto sequitur etiam glo. in. c. primo. c. plerunqꝫ in. c. finantem. extra de rescriptis. Anto. de but. in. c. cũ non liceat extra de appellatio. Panorm. in capitulo ex transmissa. extra de prescriptio. Alberi. de rosa. in. l. si presens. C. de epõ. audientia. Pau. cast. in. l. ad diẽ. ff. de verbo. obliga. in. l. si reus. ff. de procurato. glo. in. d. capitu. fina. extra de appellatio. Bal. in. d. l. properandum. §. finantem versi. querit glo. hic, ꝛ in dicto capi.
2 plerunque colum. j. per glo. ibi. ¶ † Facit quod scribit Alexã. cõsi. cliij. viso themate suprascripto lib. vij. vbi cõcludit quod impedimẽtũ pestis ꝛ guerre, nõ excusat impeditũ a curiu prescriptionis, nisi fuerit de ipedimẽto ꝓtestatus, ꝛ ab hac opi. duxẽt recedere in praxi ꝑm Jaso. in. d. §. si qs ipsi ꝓtori. ¶ In ꝯriũ quod imo ꝓtestatio minime necessaria videat, sed sufficiat ex post facto qualitercũqꝫ docere de ipedimẽto, facit tex. in. d. l. ij. §. fin. ff.

si quis cautio. vbi ille qui detentus a magistratu in termino non comparuit, excusatur, nec tamen textus vllam protestationē exigit, & pondera quod loquitur qñ impedimentum insurgit facto iudicis. facit etiaz tex. in. l. quesitum. ff. de re iudi. vbi impeditus morbo sontico, qui in iudicio non comparet, excusatur, licet non protestetur, facit. l. prima. ff. ex qbus causis maiores bonus tex. in. l. arbiter Ralēdis. ff. de receptis arbi. vbi reus citatus ad certum diem per arbitrum, si ea die non compareat, quia mortuus sit arbiter, non committitur pena absque vlla protestatione. ad idem. l. tertia. §. si ad idem commeatus. ff. de re milita. l. continuus. §. cum ita. ff. de verborum obligatione. l. fina. §. fina. ff. quis ordo in bonorum possessione seruan. l. si pecunie funebres in fi. ff. de vsuris, & in propijs terminis tex. in dicto capitulo primo, quo tempore miles, & in dicto capitulo fina. de prohibitione feudorum alienandorū. per Lothar. vbi iusta causa impediens excusat vassallum, nec illa iura vllam protestationem exigunt. Et hanc opinionē videntur secuti Jacobus de belnisio. & fere alij in dicto capitulo primo, & Cardina. cōsi. cxxviij. redemptoris &c. in questione que vertitur inter Andream Alex. & Modernio. in dicta. l. secunda. §. quod diximus per illum tex. & mouet Alexan. quoniam talis protestatio fit ad demonstrandum impedimentum, & animū impediti. vnde si alio modo apparere potest de impedimento, ac de animo, satis erit, sequitur subtiliter Aretinus consilio. clxij. verum est. columna tertia, vbi decidit quod impedimentū proueniens ex persona creditoris excusat debitorem a mora, etiam quod debitor nullā protestationē fecerit, cōtra Paul. cast. in dicta. l. ad diem. ff. de verb. obli. & in. l. si reus paratus. ff. de procurato. & quod talis protestatio non videat de necessitate iuris, sed tantum de consuetudine voluit Bar. in. d. §. quod diximus, & alibi dicit Bar. quod tantum est de consilio in dicta. l. secunda. §. dies. ff. quando appella. sit & qp necessaria protestatio nō sit, voluit Paul. cast. consi. xxj. in causa desertionis colum. antepenul. versi. nec obstare videt Alex. in. l. qui in aliena. §. fi. colum. iij. ff. de acquiren. here. & in consi. xcij. perspectis bis colum. penul. lib. primo Fely. in. c. venerabilis. col. secunda versi. secundus casus extra de iudi. Becius in dicto. c. fi. extra de appella. col. ij. & in. l. in omnibus causis pro facto. ff. de regu. iur. Fely. in. d. c. ex trāsmissa Lanfran. de oriano in tracta. de arbitris. q. xx. Bertach. de firmo in suo reptorio in verbo impeditus, vbi cōcludit quod solūmodo impeditus facto iudicis tenet protestari, & preceptor meus profunde memorie, ac sciētie. d. Anto. rubeus Alexandrinus in elegāti sua repetitione. l. non solum. §. morte nume. cccxxviij. ff. de oper. no. nuncia. In hac materia cōsiderandi sunt aliqui casus. ¶ Primus casus est, vbi impedimētū est notoriū, & certū est illius impediti diligētiā nō esse proficuam, & tunc est clarū non esse opus protestatione. ita voluit Pau. cast. in dicto consi. xxj. qui allegat Jnno. in dicto. c. ex ratione. extra de appella. & idē Pau. qsi. cclxxxvj. visis bis que superius. col. ix. versi. nec obstat, quod debuerit Cardi. in. c. pastoralis. §. notoriū de re iudi. facit quod in simili voluit Bar. in. l. fi. in prin. ff. si cer. peta. in. l. decē. ff. de verbo. obli. & est de mente Alex. in dicto §. quod diximus & sequitur Fely. in. d. c. ex transmissa. col. secunda in fi. versi. limita tñ nouissime & prepositi. in dicto. c. primo. Preceptor meus. d. Ripa in tractatu de peste in rub. de priuilegijs iudiciorum versicu. sexto dubitatur. ¶ Secundus casus est, quando impedimentū insurgit ex facto iudicis, & hoc sane casu magis communis opi. glo. & docto. esse videtur necessariam fore protestationem, & ita tenuit Jmo. in. d. c. fi. extra de appella. quē ibi sequit Philip. de peru. & Cardi. & Bal. in auc. item si appellationē. C. de tempo. appel. & in dicto. c. ex ratione Prepositi. in dicto. c. j. & Fel. in dicto. c. ex transmissa colum. tertia versi. limita tertio. Anto. de but. in. d. c. fi. & Paul. cast. Alex. & Jaso. in dicto §. si quis ipsi pretori. Alex. cōsi. clxiij. viso processu. col. ij. vol. ij. Soci. consi. xlv. visa appellatione col. j. volu. primo. Barba. consi. l. col. viij. volu. secundo Fely. in dicto. c. venerabilis. col. ij. extra de iud. & in. c. cum. Ab. in prima. q. protestationis. extra de cōstitu. & ita procedat tex. in. d. c. fi. & in dicto §. si quis ipsi pretori, & infinite glo. supra deducte. sed contra hanc cōclusionem obstat tex. in. d. l. ij. §. fi. qui loquitur de impedimento facto iudicis insurgente, & tamen nō requiritur protestatio. itē tex. in. d. l. arbiter kalēdis, qui etiam loquitur de impedimēto causato propter mortē vel factū iudicis, & tñ nulla protestatio requiritur ad iura in cōtrariū allegata vide si dici posset quod ideo in predictis iuribus protestatio requat, quoniā impeditus nedū tractat de sui excusatione, sed etiam infert preiudiciū aduersario, & etiā iudici lata enim sentētia statim ceptū est acquiri ius agēdi ex ipsa sententia, facit. l. actori. C. de reb. credi. l. ij. ff. de iurein. quod ius mediāte appellatione suspenditur, immo secundum glo. in. l. j. ff. de re iudi. rescinditur sententia & fingitur minime iudicatum, suspēditur etiā illa presumptio, que erat pro sententia, & iudice. iuxta l. herennius. §. caiam. ff. de euictio. secundum glo. in. l. j. C. si aduer. credito. traditur per Fely. in. c. in presentia. de probatio. nimirum igitur, si is qui volebat appellare, & non potuit etiā facto iudicis impeditus, debuit protestari dicto capi. fin. item in casu dicto. §. si qs ipsi pretori nō solum nuntians tractabat de euitando damnum suum, sed etiam de demolitione operis constructi a iudice aduersario. At si facto iudicis impeditus non tractaret, nisi de euitādo penā & morā suā tūc protestatio haud necessaria foret, per iura proxime allegata. nec obstat quod Prepositus tradit in dicto. c. j. protestationem. s. fore necessariam propter presumptiones, que sunt pro iudice, quoniā dico quod licet huiusce modi presumptiones difficiliorez reddant probationem ipsi impedito, tamē admittunt probationē in contrarium, qz non est iuris & de iure, & ideo ad tollēdū hanc presumptionē sufficiet probare ex post de impedimento ipsius iudicis. ¶ Tertius est casus quoniā impedimētū insurgit ex facto aduersarij, & in hoc casu Paul. cast. in. d. l. ad diem. ff. de verbo. obli. & in. d. §. si quis ipsi pretori sensit omnino ptestationem requiri. idem Bart. in. d. l. item illa col. ij. ff. de cōsti. pecu. & plerisq alij, & in nostris terminis Alua. in. c. j. in prin. col. iiij. circa fin. versi. quero quid si vassallus nō inueniat ipsum dominum, vbi etiam Prepositus col. ij. circa princi. versi. quero quid si vassallus non inueniat dominum, que sit pri. cau. benef. am. cōtrariam opi. optime defendit Aret. in. d. consi. clxij. col. iij. ¶ Per tex. in. l. si fundus. §. fi. ff. de leg. cōmis. vbi is q debet soluere ad diē si nō habet cui offerat, potest esse securus, quod sane falsum esset, si protestatio requireretur. ad. d. l. fi. respondet quod ibi narrat facti accidētiā, nō quod de iure tot necessaria fuerint ad pene euitationem sicut. d. Bart. in simili in. l. q Rome. §. seia. ff. de verb. ob. vbi inquit qō leges in quibus reperit plures esse factas interpellationes narrant facti contingentiam, nō qz fuerint necessarie, quā respōsionem secutus fuit Prepositus. in. d. c. j. fatetur tñ Are. & alij tenentes hanc opi. ex consuetudine fieri hāc protestationē p not. Bar. in. d. l. ij. §. quod diximus & in. d. l. ij. §. dies. sed aduerte si dici potest quod si hec solēnitas protestationis saltē ex cōsuetudine fieri debet, quod illius omissio noceret ipsi impedito. ¶ † Sicut dicimus quod omissio solēnitatis inducte ex cōsuetudine annullat actum, Panor. in prohemio Grego. nu. xiiij. Fely. in. c. ecclesie sancte Marie nu. lxxxj. vsi. quartus casus. extra de cōst. & facit qō scribit Bal. in. l. ij. C. de epis. aud. Aluar. in. c. j. quid iuris sit si vasal. post alie. feud. illud recuper. Jaco. de. s. Geor. in tract. feu. versi. & cū pacto de nō alienando col. viij. versi. sed pone qp per statutum inducta sit certa solennitas. ¶ Retenta tamē supiori opin. quod protestatio minime necessaria sit in hoc casu, limita vt non procedat, vbi impeditus nedū se excusare vellet a mora, sed etiā vellet nouum ius in preiudiciū aduersarij acquirere, vel aduersariū cōstituere in mora. ita determinat Are. in. d. consi. per. l. si reus paratus. ff. de procura. l. fi. C. de vsur. pupil. l. labeo. ff. de nau. feno. & idē Prepositus. in. d. c. j. & Fely. in dicto. c. ex transmissa. ¶ Et ideo si impeditus vassallus facere recognitionē facto ipsius domini, vellet ipsum dominum in mora cōstituere, ita vt eum priuari faceret suo directo dominio feudi, tenetur protestari intra annum & diem de impedimento facto ipsius domini insurgente. ¶ Quartus est casus, quando impedimētum procedit ex persona vassalli impediti, quoniam est infirmus, vel absens ex causa pbabili, & tunc minime protestatio requirit. l. quesitū. ff. de re iud. l. j. cū simi. ff. ex quib. cau. maio. facit tex. in. d. c. j. quo tēp. miles, & sequit Jmol. Phili. de peru. Cardi. & alij in. d. c. fi. extra de appel. vt p Fely. in. d. c. ex transmissa versi. limita. ij. & in. d. c. venerabilis. col. ij. versic. tertius casus, & facit tex. in. d. l. ij. quasi p totū. ff. si qs cautio. vbi excusatur reus nō cōparens ipeditus ex facto suo, & tñ nullo pacto exigit ibi protestatio. ¶ Quintus casus est, vbi ipedimētū insurgit ex casu fortuito, quoniā occurrit bellū pestis & similia, & hoc casu et cōcludit Jmol. in. d. c. fi. non fore necessariam protestationē monet per dicta. l. qui commeatus. ff. de re milita. vbi probat sufficere impeditus ante impedimētū fecisse debita preparamēta, ex quibus potuisset actum expedire, si impedimentū nō supueniisset, mouetur etiam per dictam. l. secundā, que etiam loquit de tali impedimēto, nec vllā ptestationē exigit, & sequit Alex. in dicto §. quod diximus. in fi. ea ratione, quoniā protestatio fit

tantum

tantum ad demonstrandum, q animus impediti erat perficere actū in tpe. l. sed ꝛ si per prętorē. §. sed cum ferie. ver. voluerit. ff. ex quibus causis maiores. vnde si aliūde, q̄z p protestationez cō stare potest ita eius fuisse animum sat erit, quoniam non refert, quid ex equipollentibus fiat, ꝛ sequitur Fely. in. d. c. ex trāsmis sa, ꝛ Jas. in. d. §. q diximus. ꝛ est de mente prepositi ꝛ aliorum. ¶ Sextus est casus qñ impeditus vult facere actum in alio lo co ꝛ coram alijs personis, q̄z corā illis coram quibus tenebatur, nam tūc protestari dz, q ibi ꝛ coram illis personis actum facit, qz est impeditus coram personis ꝛ in loco a iure deputatis illuz actum explicare, ita ꝯcludit dominus meus Ripa in tracta. de peste loco allegato ꝛ ita intelligit text. d. c. fi. de appel. ꝛ. d. l. ij. .C. de his qui per met. iud. nō appel. d. §. si quis ipsi prętori ꝛ. c. pastoralis de offi. ord. d. l. si reus ꝛ. d. l. fi. C. de vsur. pupil. ꝛ rō nem huius casus ipse assignat, quā per te videas. ¶ Septimus casus est, qñ presumptio est cōtra impeditum q potuerit facere actum, quoniam tunc rrquiritur protestatio ꝑm Prepos. in. d. c. qz presumptio reddit difficiliores partes illius p̄ quez militat ipsa presumptio ꝑm gl. in. l. j. C. q ꝛ aduers. quos. ꝛ trāsfert onus probationis in eum p̄ quē presumptio est. l. diuus. ff. de in integ. restitutio. Sed hic casus apud me est valde dubius per ea que dicta fuere in scō casu, presumptio enim iuris tantū probatio nem in p̄ium admittit glo. in. c. is qui fidē. extra despōsa. doc. in auctē. sed iam necesse. C. de dona. ante nup. Alexan. in. l. nō est verisimile. ff. q met. cau. iō sufficiet q ex post facto doceatur de isto impedimēto, nec obst. q reddant difficiliores partes il lius p̄ quem militat, quoniā illud procedit quoad modū probā di. Afficit. n. illū duriori probatione. l. fi. in princip. ꝛ ibi Bar. ff. q met. cau. Bald. in. l. siue possidetis col. ij. versi. deinde re stat videre. C. de probatio. Inno. in. c. qz verisimile. extra de pre sump. circa princi. in gl. in verb. verisimile. ¶ Alius casus col ligi pōt ex traditis per Cardi. in. d. q̄si. cxxviij. sed per predicta ꝯfundit, ꝛ maxime p Fely. in. d. c. ex trāsmissa, ꝛ dñm meū loco .s. deducto. Alius ēt casus colligit ex dictis Fely. in. d. c. vene rabilis col. ij. de iud. post Imol. in. c. plerūq̄z col. iij. de rescrip.

SVMMARIVM

1 Longa est differentia inter contemnere ꝛ negligere.
2 Contemnit qui monitus perseverat in negligentia.

¶ Vassallo cadente a feudo ob non factam recogni tionem in tempore cui applicetur feudum domi no ne vel agnatis? Questio. lxxxvij.

q Vero in his casibus qbus vassallus ob nō fa ctaz recognitionē dño intra annū ꝛ diē cadit a feudo, cui acquirat feudū, ꝛ vī dōz, q dño ēt si sit antiquū feudū in preiudiciū agnatoꝝ. ita voluit Jo. an. in addi. Spe. in ti. de feudis in addi. incip. directe tra dit Bal. post eos quos citat in. c. i. col. iij. si vasal. feu. priuet. Pau. de ca. in. l. adoptiuū. §. patronū. ff. de in ius vocā. ꝛ est de mēte gl. in. c. i. §. itē si fuerint in verb. ad dñm. in ti. qb. mo. feu. am. ꝛ in. c. i. §. fi. in gl. fi. de pace iura. fir. facīt no. per Bal. in c. i. §. at si libellario. qb. mo. feu. amit. ꝛ in. l. q se patris col. viij. .C. vñ lib. ꝛ per Bar. in. l. cū q. ff. de interd. ꝛ releg. refert ꝛ seq tur Alex. q̄si. x. col. ij. in fi. vol. iij. idē Aluar. in. c. j. §. p̄terea si qs infeudatus. col. i. de phi. feu. alie. p Fed. Odoff. in sum. in rub. ad quos feudū reuertatur, qñ amittitur Joā. rainal. in. d. §. p̄tera si quis infeudatus. per illū tex. Curti. senior cōsil. xlvij. col. v. ꝛ ꝑm hanc opi. ita fuisse iudicatum in q̄silio ducis Sab audie eo cōsulente in causa ardua. Refert Jac. de. s. Georg. in trac. feudo. in verb. qui quidē inuestiti prestiterunt iuramentuz fidelitatis. col. xij. versi. rursus quero. Contrariam opi. q imo distingui debeat inter feudum nouum ꝛ antiquū, tenuit Andr. iser. in. d. c. i. quo temp. mil. quem ibi Aluar. sequitur col. xij. ꝛ idem Aluar. in. c. i. §. deniq̄z in. xx. cōclusione, que sit pri. can. benefi. amit. ꝛ in. c. domino, si de feu. fue. q̄tro. inter do. ꝛ agn. ꝛ in. d. c. i. qual. do. prop. feud. priue. Prepo. in. d. c. i. in prin. col. fi. quo tēp. mil. ꝛ in. d. c. i. §. fi. col. pe. ꝟ. tertium membrū. que sit pri. can. benefi. amit. Marti. laud. in. d. l. imperialez. §. p̄terea. si qs. Soci. q̄si. lxvi. visa donatione col. pe. vol. iij. Af flic. in. d. c. i. col. ij. ver. sed quero dī hic quo tpe miles, facit qđ scribit Isernia in ca. j. vbi Moder. neapo. in quarto nota. de feud. sine culpa nō amitt. ꝛ ijdē Moder. in. c. j. §. sed ꝛ res. co lum. decima tertia, versi. ꝛ vt intelligas terminos per quos fiat

investitu. Pro concordia, considera si dici possit, q prior opi nio procedat, qñ vassallus contemnit petere investituram.

1 ¶ †Et longa est differentia inter cōtemnere ꝛ negligere, vt est gl. in verbo q̄tēpserit in capitulo cupientes. §. q si p viginti. de elec. li. vj. q si q̄temnit petere, qñ talis q̄temptus nō pōt eē si ne iniuria facta dño, tūc reuertit ad dñm, secus si simpliciter ne gligit bñ facit tex. in. d. c. j. §. fi. que sit prima cā bñfi. amitten.

2 ¶ †Et dicere q̄temnere dñm qñ negligens monitus adhuc in negligentia perseueraret, tunc eteniz negligentia in q̄temptum transit, vt not. Joa. and. in cap. grandi de supplenda negligen tia prelatorum.

SVMMARIVM

1 Iuramentum an sit reale tā ex parte recipientis q̄z dantis.
2 Quis nō pt obligare aiam alterius nec alienū factū ꝓmittere.

¶ Si iuramentum prestituz sit pro se ꝛ successoribus, an moriente domino vel vassallo fieri debeat recognitio, ac iuramentum fidelitatis prestanduz sit. Questio. lxxxviij.

q Vero si vassallus fidelitatē fecerit, ꝛ iuramen tuz fidelitatis prestiterit pro se ꝛ succes soribus suis dño feudi, an tūc necesse sit ob mortem dñi vel vassalli facere dictā recognitionē. Cōsidera breuiter, q si dñs feudi ea forma iurm fidelitatis receperit, si moriat, nō tenet vassallus pp iurm in dicta forma prestitū iterū
1 successori iurare. ¶ †Qm iurm ex parte recipientis est reale, transitq̄z ad heredē ꝛ successorē. Et vassallus tenet illud obser uare sic heredi dñi, sicut tenebat ipsi dño, nō. n. nisi ex cā reite randū est iurm. Si vero vassallus moriat, tūc q̄z q̄z p se ꝛ succes soribus iurauerit, nihilominus eius heres tenet iurm prestare, eo q iurm ex parte iurantis est psonale, neq̄z psonam iurantis
2 egredit. ¶ †Nō. n. pōt quis alterius animā obligare, nec alie nuz factū ꝓmittere, q in sua nō est ptāte. ita ꝯcludūt gl. Pbi lip. Goffre. Hosti. Jo. an. Anto. but. ꝛ alij cōiter docto. in. c. veritatis. extra de iureiuran. ꝛ in. c. ego. n. extra eo. tit. Spec. in tit. de feudis. §. qm̄. versi. hic ēt nota col. fi. ꝛ in versi. sequēti. Jacob. ardizo. in tit. quibus modis feud. amit. sub rub. qñ vas sallus iurare dz, ꝛ qñ nō, Jacob. de belui. Bal. Alua. Prepo situs, ꝛ Moderni. in. c. j. in principi. q̄ sit prima cā bñfi. amit. Bal. in. c. que in ecclesiaꝝ. col. pen. nu. xxxviij. extra de cōst. Jacob. de. s. Geor. in tractatu feudoꝝ, in verbo qui quidē inue stiti prestiterunt iurm fidelitatis col. nona, ver. quero subsequē ter de quotidiana qōne. Moder. neapolita. i. c. j. §. nulla. col. ij. versi. itē est alius casus p quos fiat inuesti. Papiens. in tra ctatu feudoꝝ. in. iiij. parte in. xxiiij. cā priuationis feudi. versi. ij. extende predictā ꝯclusionē, ꝛ Bal. in. d. c. i. colū. i. quo tēp. mil. q̄z q̄z in primis dubitatiue loquat, tñ randem se remittit ad not. in. d. c. i. que sit pri. cā benefi. am. p̄ primū casuz obstare vī det, qđ scribit Bal. in. l. pen. in fi. C. vt in pos. legato. ſz dici pōt q non loquat in fidelitate iurata pro se ꝛ successoribus, quicqd sentiant aliqui. Reperio qđ idē Bal. in. l. vnica. §. excepto ꝟ. s. ꝛ nota q feudū. C. de cad. tol. vī fuisse in hac snia. q tale iurz ēt ex parte iurātis sit reale p tex. in. d. c. veritatis, ſz dic q Bald. nō se firmat in hac opi. ſz dicit, vel dic, q in. d. c. veritatis non est nouū feudū, qz dignitas est quid regale cū feudū regni con cessum sit omnibus regibus ꝛ qualitas regia nunq̄z moriť. l. qđ principi. ff. de leg. ij. ꝛ sunt accidentia sine subiecto, ꝛ sic aperte discedere vī ab hac opi. ꝛ p̄riū ipsemet ēt voluit in. l. litigator. col. iij. ver. deinde not. C. de fructi. ꝛ lit. expens. At si simpliciter iuretur, non autē pro se ꝛ successoribus suis, doct. hoc casu ꝯcludunt, q vassallus moriente dño tenet eius successori iurm prestare, ꝛ ita ꝓcedit. d. l. imperialē. §. preterea si quis infeuda tus. d. c. i. que sit pri. causa. benefi. am. cū simi. ꝛ q dicit Bal. in. d. l. pen. in fi. Huic tñ conclusioni refragatur tex. in. d. c. ve ritatis in eo quod dicit, si iuratum est nobis, vel alicui successo rum nostroꝝ ꝛc. ꝛ sic sufficit iuramentum esse prestitum sine cō memoratione successorū. ad hoc vt vassallus non cogatur iura re successori do. Panor. in. d. c. veritatis. col. j. in fi. distinguit quod aut in iuramento est facta mentio de successoribus, ꝛ locū obtinent, que superius dicta fuere, aut simpliciter iuramentuz prestitū est, ꝛ tunc aut fuit prestitū sub noīe proprio, vel apposi tum fuit aliquod verbum personale, puta promitto tibi ꝛc. Et tunc procedat proxima superior cōis determinatio, aut prestitū

fuit sub nomine dignitatis, vt si dixerit promitto obedire Duci Mātue, & Marchioni Montisferrati, vel obedire Episcopo Casalensi, vel Romano Pontifici, & tunc inquit transire iurm ad successores, quantūcunq; nō sit facta mētio de successoribus quoniam dignitas nō variatur ex persona presidentium, vt in. c. liberte. xij. q. ij. c. si gratiose de rescript. in. vi. facit. c. quoniam Abba. de offi. delega. quod no. Barto. in. l. centesimis. §. si ita stipulatus fuero. col. ij. ff. de verb. obli. & sic vī intelligi ille tex. in iuramento prestito dignitati, q̄ antea sensit Bald. in. d. c. q̄ in ecclesiarū. extra de q̄sti. & in. d. §. excepto. l. vnica. C. de cadu. tollen. & Alex. sequitur q̄si. lxxix. col. fi. lib. i. sed aduerte quoniam iuramentum, q̄ prestatur per vassallum nō fit sub nomine dignitatis simpliciter, sed fit persone, vt p̄z ex. c. j. de noua forma fidelita. in quibus terminis loqui vī tex. in. d. c. veritatis, & ideo dixit idē Abba. in. d. c. ego enim col. i. circa finē quem ibi Sely. sequitur per illum tex. q̄ vassallus ecclesie tenetur iurare Episcopo ēt in factis propr̄ijs. c. scire. vij. q. i. merito igitur, qō Abba. tradit circa tex. in. d. c. veritatis nō videtur iure procedere posse, igitur intelligendus vī ꝑm glo. & doc. ibi vt iurium correctio euitetur. l. j. C. de inoffi. do. cum vulga.

SVMMARIVM

1 Scholaris qui perdidit suam texeram potest agere contra tabernarium vt suam exhibeat.
2 Non est bonum quod veritas occultetur.
3 Si ecclesia concedit possessiones, vel iurisdictiones, presumitur in feudum concedere.

¶ Vtrum fidelis cogatur ostendere instrumentum sue inuestiture domino si non constat pro qua re vassallus sit. Questio. lxxxix.

Quero an vassallus cogatur ostendere instrumentum sue inuestiture dño si nō cōstat pro qua re vassallus sit Jac. de belui. Bal. & alij in c. vassallus si feudum, si de feu. fue. q̄tro. inter do. & agna. monent hanc qōnē, dicuntq; ita ex facto contigisse in regno Sicilie. Pileus disputat in ordine qōnuz suarq̄. q. cxviij. quem refert Specu. in titu. de locato. §. nunc aliqua ver. lix. & tribus sequentibus. & Bal. in. l. instrumenta. C. de fi. instru. veritas est, q̄ si certum est, q̄ vassallus penes se habeat instrumētum inuestiture, q̄ cogatur illud exhibere & edere sicq; docere de titulo. ¶ Nam vbicūq; conuentus pretendit habere titulum siue ius ab agente, vt est vassallus, qui fatetur se habere ius vti le ab ipso dño, tūc cogitur docere de titulo, vt in. c. ordinarij de offi. ordi. lib. vi. & in. l. i. de reg. iur. eo. lib. no. Bal. in. l. cogi. C. de petitio. here. & in. l. ij. C. qūo & quando iudex. in. l. fi. ver. bis ergo premissis. C. de edendo, facit. l. titius. ff. de actio. empti. & ibi not. Albe. ¶ Non obst. q̄ notat Barto. in. l. i. C. de conducto. & procurato. lib. xij. vbi dicit, q̄ quis nō cogitur dicere titulum sue defensionis, quoniā loquitur in eo. qui pretendit se habere plenā proprietatem, nō aūt in eo, qui fatetur se habere ius
1 ab agente. ¶ †Facit q̄ not. By. & Barto. in. l. nō solum. §. sed vt probari. ff. de ope. no. nuntia. vbi dicunt de scolari qui perdidit texeram suam siue tagliolam, q̄ pōt petere a tabernario, q̄ suam exhibeat. ¶ Ad idem facit q̄ not. Butri. & Bal. in. d. l. fi. C. de edendo, vbi dicunt q̄ si notarius perdidit imbreuiaturā suam pōt petere a parte cui prius ediderat instrumētū in forma publica, q̄ illud sibi edat cum die & consule ad hoc, vt alij parti
2 edere possit. ¶ †Facit bonus textus in materia feudali in. c. i. de contro. inter domi. & vasal. de inuestitu. nō est bonum q̄ veritas denegetur, sed si nō constat vassallum habere penes se instrumena, nec q̄stat quonis modo de tenore inuestiture, nec que sit res feudalis, aut quantū protendātur fines & termini rei feudalis. Et vassallus profiteatur se esse vassallum, An q̄q̄d teneat p̄sumatur feudum, vel teneatur docere, que sit res feudalis intricata est huiuscemodi qō pro cuius expeditione. vide pileum Spec. & Bal. locis supra adductis. Jser. Alnaro. & ceteros in c. i. in princip. de contro. inter mascul. & femi. de benefi. Ja. de s. Georg. loco supra allegato. col. v. versi. nunc quero de quotidiana q̄one ad quos ne nimium hunc tractatū onermus me remitto. ¶ Illud in nō te refugiat circa banc materiā, q̄ si vassallus tenuit aliqua bona, que haud iuste tenere potuisset absq; superioris concessione, prout est iurisdictio, ius pedagiandi, facultas imponendi mulctas & penas, ius portuandi, collectandi, & alia regalia de quibus in titulo, que sint regalia, & ēt teneat alī qua, que iuste tenere potuisset sine superioris auctoritate, vt sunt p̄dia, & cetera allodia, tūc p̄sumā ipsuz fore vassallū p̄ his rebus & iuribus, que absq; domini cōcessione tenere iuste nō potuisset non autez pro alijs rebus. ¶ †Pro hoc facit q̄ notanter dicit 3 Bal. in. c. ad audientiā, de prescriptio. vbi per illum text. inquit q̄ si ecclesia concedit possessiones vel iurisdictionem, presumitur in feudum concessisse, & ideo op̄z prestare iuramentum fidelitatis, faciunt que scribit Abb. consi. lxij.

SVMMARIVM

1 Idem iudicamus de augmento quod de eo cui fit augmentum.
2 Si pater donat feudum filio suo emancipato, adhuc a filio petenda esset inuestitura infra annum, & diem.

¶ An agnatus emens partem antiqui feudi teneatur petere inuestituram infra annum & diem a domino de illa parte empta. Questio. xc.

Queritur preterea si vnus agnatus vendat q partem suam antiqui feudi alteri agnato proximiori, quo sane casu vz talis alienatio ēt sine consensu domini. c. i. de alie. feu. paterni, vbi docto. c. i. §. & si clientulus, de alie. feud. Jac. de belui. in. l. imperialē in p̄in. de probib. feudo. alie. per Fede. docto. in. c. titius si de feud. defunct. fuer. contro. Jaco. de. s. Georg. in tractatu feudo. in verbo. & cum pacto de nō alienando col. viij. versicu. in ista materia alienationis feudi debetis ēt scire, & col. x. versi. ex premissis elicio vobis. An is qui eam partē acquisiuit, inuestituram a domino infra annum & diē petere teneatur. Hec difficultas mouetur per gl. in. c. i. §. sed & res. in verbo proximiori ad fi. in titulo per quos fiat inuest. que tamen nihil determinat, Jserni. Aluar. Prepos. Afflict. & alij in. d. §. sed & res distinguūt. Aut isti duo fratres siue agnati fuere inuestiti per dominum de eorum partibus, iāq; fidelitatem prestiterant, & hoc casu frater siue agnatus qui alterius partē acquisiuit tenetur petere se inuestiri de parte acquisita infra annum & diem. iuxta. d. c. primum a quo tempore miles, idem est ꝑm predictos si vnus ex eis perdidit partem suā, que alteri obuenit, iuxta ea que tradūtur in. c. i. si vasal. feud. p̄mue. cui defera. Aut vnus ex eis fratribus siue agnatis nūdum agnouerat portionem suam, vel eam amisit, q̄ forte non petierat se inuestiri de parte sua in tempore iuxta. d. l. imperialē. §. preterea si quis infeudatus, & d. c. i. quo tempore miles. Et hoc casu quoniam alter frater, siue agnatus portionem alterius hz iure accrescendi, nō tenetur p̄o illa parte que accreuit inuestituram petere, q̄ sufficit eum semel inuestiti tum fuisse de parte sua. ¶ †Cum idem iudicemus de augmento quod de eo cui fit augmentum sine principali. l. inter socerus. §. cum inter. ff. de pac. dota. Benefacit lex ēt. C. de iur. dot. §. si quis autem. in auctē. de here. & fal. & p̄o hac decisione optime facit. l. liber homo. §. titius fundi. ff. de here. instit. ¶ †Ex quibus inferunt predicti patres, q̄ si pater donaret feudū filio suo emancipato, vel frater maior natu, qui secundum consuetudinē francorum succedit in toto feudo donaret illud feudum fratri suo minori, quod adhuc a filio siue fratre petenda esset inuestitura infra annum & diem p̄o feudo sibi donato, quoniā cum diuerso iure succedant, non hz locum inter eos ius accrescendi. l. sed cum patrono. ff. de bono. possessio. notatur. in. l. vnica C. quā do non peten. par. & predicta sequitur Marti. laud. in. c. i. §. i. quid sit inuest. Jac. de. s. Georg. in trac. feudo. in verbo, & cum pacto de nō alienando. col. pe. ver. quero vlterius sunt duo fratres Curt. iun. in trac. feud. in. iij. parte versic. circa hanc tertiam regu. car. l. ¶ Nunquid autem talis agnatus qui partem alterius agnati acquisiuit, vel si pater donauerit filio suo feudū, nunquid quēadmodum hz petere inuestiturā infra annū & diez, vt dixi, sic ēt teneatur soluere relenīū. And. iser. in. d. c. i. §. sed ēt res tangit, & post eū Moder. neap. q̄ adducunt decē fundamenta p̄o vtraq; parte, tandē q̄cludunt, q̄ relenium nō sit soluendū. ¶ Fallit duo. casib⁹. Primus est nisi alienatio fcā eēt i fraudē, que sane fraus p̄sumeret, qñ donauisset, ac alienauisset in euz oia bona feudalia ꝑm Jser. ar. l. oēs. §. lucius. ff. de bis, q̄ in fraud. cred. ¶ Scōs est si in q̄cessione feudi dictuz esset, qō qūocunq; transiret feudū ad aliā personam solui relenīuz deberet, tunc etenim promissionis virtute relenium soluendum est ēt qñ in alium transfertur ex contractu argu. l. j. C. de oper. liber.

¶ Qualiter

¶ Qualiter Recognitio feudi fieri debeat. Questio. xcj.

q Vero qualiter recognitio feudi fieri debeat a vassallo domino cõsidera duo esse genera feudorum quedam particularia, vt castrum prediuz feudale, & similia particularia feudalia, quedã sunt vniuersalia, vt Regnũ. Ducatus, Marchionatus, Comitatus, in feudis particularibus. Vassallus vtile tantum habet dominium, directum vero penes dominum est. c. i. §. rei autem vbi docto. de inuest. de re. alie. fact. c. i. §. fi. in quib. can. feud. amitt. in vniuersalibus vero dominium directum in vniuersali est penes supremum dominum. puta Cesarem, & vtile in vniuerso penes vassallum. In particularibus vero locis & castris ipsius regni vel Marchionatus, vel Ducatus vassallus bz directum dominium penes se sicut dicimus in simili de bonoz pos sessoze, qui respectu vniuerse hereditatis dr vtilis dominus, respectu vero particularium rerum eius hereditatis directus est dominus iuxta glo. in. l. i. C. vnde legi. vbi Bald. notat q rex Apulie directum bz dominiũ in rebus particularibus & bonis ipsius regni quantum autem ad totam vniuersitatem regni qõ dominium directum penes ecclesiam sit cum illud feudum sit ecclesiasticum, & q̃q̃ Alexan. ibi post Roma. reclamare videatur salua tamen vt ibi per Philip. deci. & sequitur idẽ Bald. in proe. digesto. col. iij. & in rub. alias. l. i. C. de bono. pos. here. peti. Alexan. in consi. i. num. xlvi. lib. v. & Jac. de. s. Georg. in tracta. feud. in versi. Carolus dux. col. i. versic. quid si rex. & in versi. dictiq̃ vassalli promiserunt recognoscere feudum cica finem. Marti. lauden. in. c. pen. si vasal. feud. prime. cui defera. Moder. papien. in tracta. feud. in. vi. q. i. partis in illa. qõ. de inuestitura facta principi Tarentino, & in. ij. parte versi. ij. principaliter quero, qualis sit potestas col. i. in proposito igitur questionis nostre si recognitio feudi faciẽda sit de feudo vniuersali non bz fieri recognitio de omnibus castris & pertinentijs particularibus cuiusq̃ loci in quibus ipse vassallus siue capitaneus directum habet dominium sed sufficit q recognitio in vniuerso fiat de statu, qui pertinet ad eum cum mero & mixto Imperio, & omnimoda iurisdictione in quo vniuerso vtile, tantum bz dominium. In feudo autem particulari, particularis recognio fieri debet de ipso feudo cuz pertinentis suis feudalibus, puto si vassallus fuisset inuestitus de castro cum molendinis & furnis & baiturijs, & alijs ingenijs, nam tenetur talia que a domino feudi tenet, recognoscere, facit quod notat glos. magna in. ca. fi. per quos fiat inuesti. & hec sunt de mente Jac. de. s. Georg. in allegato versi. dictiq̃ vassalli promiserunt.

SVMMARIVM

1 Verba legis debent intelligi cum effectu.
2 Non dicitur stetisse qui illicentiatus recessit.
3 Per trinam requisitionem conuincitur duritia superioris.

¶ Utrum vassallus debens in tempore inuestituram petere teneatur instanter petere, vel simplex petitio sufficiat. Questio. xcij.

q Vero preterea si vassallus qui succedere debet post mortem antecessoris sui, ad directum dominum infra annum & diem proficiscatur significando ipsi necem predecessoris sui offerendo fidelitatem, ac inuestituram petendo, & hoc facto non consecuta confirmatione inuestiture recesserit. Deinde transacto anno dieq̃ sibi q̃trouersia moueatur super ipso feudo a dño dicente ob recognitionẽ nõ factam feudũ ad se aduolutũ, qm̃ vassallus q̃firmationẽ demonstrare nõ põt. ex aduerso inquit fidelis, nõ teneoz demonstrare q̃firmationẽ inuestiture, legi. n. satisfeci, q̃ ait vassallũ debere dñm adire infra annũ & diẽ ac inuestituram petere. c. i. quo tẽp. mil. c. i. in prin. q̃ sit pri. cau. bñfi. am. l. imperialẽ. §. preterea si qs infeudatus de phi. feu. alie. p Fed. cuz si. nec illa iura aliud vlterius exigũt, merito feudo priuari nõ debeo, & si q̃firmationẽ inuestiture ꝓbare nõ possiz, q̃ re vera minime obtinui. Breuiter ex mẽte Jser. & ceteroz scrib. maxime Moder. in. d. c. i. quo temp. mil. Cõcludendum est sic, aut vassallus instanter, ac cum diligentia inuestituram petijt, & dñs inuestituram sibi q̃firmare haud voluit, q & probat ipse fidelis, & hoc sane casu excusat vassallus, nõ est. n. qd sibi imputet, facit. l. ij. §. fi. ff. si qs cautio. l. arbiter kalẽdis. ff. de recep. arbi. c. fi. de phi. feu. alie. per Lorh. ¶ Immo hoc loco si dñs nulla iusta cã impeditus talẽ q̃firmationẽ in tpe facere recusat feudi proprietate ꝓuari põt, de quo abũde dixi. q. xxx. Aut fundatarius nõ cũ solicitudine ac instantia ꝓsecutus est inuestiturã petere a dño, sed statiz semel petita inuestitura recessit. Et hoc casu legi satis fecisse minime dicitur, imo transacto anno ac die feudo pr̃inari potest, qz nõ sufficit venisse ad dñm, nisi petierit efficaciter expectando tẽpus, quo fieri possit talis inuestitura, 1 ¶ †Quoniã verba legis intelligi dñt cũ effectu. l. pen. §. pen. ff. ne quis eum qui. l. i. §. hec verba. ff. qõ quilq̃ iuris facit tex. in. c. cũ in veteri in fi. de electio. ¶ Facit reg. l. fi. C. ad silleia vbi nihil dr factuz cũ aliquid restat ad agendũ. ¶ Suadet ꝑ tex. in. l. si quis decurio. C. de decurio. lib. x. vbi citatus, vt infra certũ terminũ compareat, q̃q̃ cõparuerit, si tñ nõ stetit, ita †q illicentiatus recessit, nõ dr stetisse, facit. l. i. ff. de libel. dimisso. Idẽ esset, si re vera cũ instantia petyisset, nec hoc vassallus ꝓbare posset ꝑm Jser. & alios in. d. c. i. expectare igit dz quindeciz diebus post elapsuz annũ & die cozã dño cũ sollicitudine & diligentia petendo inuestituram fidelis, benefaciunt, que scribunt ꝑ Lucã de pen. in. d. l. si quis decurio, & Jser. in. c. i. de q̃tro. inter dom. & vassall. de bñfi. Cõsulũt itaq̃ Moder. neapo. in. d. c. i. colũ. antepen. qõ vassallus tria q̃scribi faciat instra qualiter ter diuersis vicibus dñm infra annũ & die requisiuit vt inuestituram faceret, & aliõ instrumentũ, qualiter ipsuz expectauit post elapsum annũ quindecim diebus, quo facto ipune abire poterit. ¶ †Facit quod. d. 3 Bal. in. c. i. de milit. vassal. qui cõt. est. duz inquit q ꝑ ternam requisitionẽ quincit duritia superioris, idẽ Bal. in. c. i. de q̃tr. inuest. ¶ Putarem tñ, q si aliunde ꝓbare posset de eius diligentia in tpe facta in petẽdo inuestituram q excusatione dignus foret, q̃q̃ talia inuestitura q̃scribi haud faciat, q̃q̃ ẽt nõ expectasset ꝑ illos quindeciz dies, qm̃ predicta iura tm̃ exigunt diligentiã fieri ꝑ annũ & diẽ infra quez si superueniat impedimẽtuz, cui nõ possit resistere ipse vassallus excusat. d. c. i. & abunde superius diximus. Igit facta diligentia in petendo q̃firmationez a vassallo, si dñs nõ vult facere infra tale tps, tanq̃ impeditus fidelis excusat, vt dictũ est, & si vltra nõ ꝓsequat, facit q scribit in. c. i. §. fi. in gl. magna, vbi docto. sequunt ꝑ quos fiat inuest.

¶ Filius institutus posthumo preterito mortuo patre, an teneatur infra annum & diem pendẽte natiuitate posthumi renouationem inuestiture petere. Questio. xciij.

q Queritur si pater iam natum filiũ instituat, posthumũq̃ in vẽtre existentẽ pretereat, an hoc loco filius institutus patre mortuo inuestiturã petere teneat. Cõcludẽdũ vz breuiter qõ sic, quã q̃q̃. n. preteritio posthumi hr̃ditatis additionẽ suspẽdat. l. ventre. ff. de acquir. here. l. illud. §. fi. ff. de bono. pos. contr. tab. ipse tñ filius renouationẽ inuestiture petere tenet, cũ in omnez euentũ facere teneat. l. q si dubitet. ff. de acquir. her. Et ita terminant Bal. vbi ẽt Moder. in. c. i. col. v. in. ti. an agna. vel filius, & Bal. in. c. i. col. iiij. de grad. succes. feud. Jacob. Alua. Prepos. & alij in. c. i. in prin. que sit pri. cau. benefi. am. Jaco. de. s. Geor. in trac. feud. in verbo qui quidẽ inuestiti prestiterũt iurm fidelitatis col. xij. Reperio q Mode. papien. in tracta. feud. in. viij. q. principali tertie partis. circa hanc. qõ. aliter de terminãt sequendo doctrinã iurisconsulti in. l. antiqui. ff. si pars hered. pet. vbi est casus, q ¶ Si filius iã natus institutus sit & posthumus preteritus, pẽdẽte natiuitate posthumi filius institutus tertiã partẽ hereditatis habere dz, alie añ tres stãt in suspenso, & ꝑm numeruz posthumoz qui nascent, postea hr̃ditas diuidet. ergo eodẽ mõ debemus q̃siderare in successione feudi inquiunt illi. ex quo expressaz iuris feudalis determinationem nõ habemus arg. c. i. de feu. cog. Mibi vr si dici posset, q ant feudũ est indiuisibile, & qz illud insolidũ tranũt ad quẽcũq̃ filiorũ, vt tradit in. l. imperialẽ. §. preterea si quis ducatus, de phi. feud. alie. p Fed. Renouatio inuestiture in toto feudo peti debeat, aut feudũ est diuisibile, & tunc distinguo, aut loquimur, an filius heres institutus debeat petere se confirmari in toto feudo, & tunc dicerẽ Curtij preceptoris opinionẽ veriozẽ. s. q sicut in ceteris bonis nõ põt succedere, nisi in. iij. parte. d. l. antiqui, ita ẽt in tali feudo, aut loquimur an teneat prestare sacrum fidelitatis, & dico q sic, qz iramentũ fidelitatis est indiuiduum, & transit ad quemcunq̃ heredem insolidũ. l. heredes. §. an ea. ff. fami. hercis. not. Ang. in. l. ij. §. ex his. ff. de verb. obli.

SVMMARIVM

1 Sufficit q̄ procurator habeat generale mandatū ad renouationem inuestiture accipiendam, sed ad prestandū iuramē tum fidelitatis requiritur speciale.

¶ Utrum recognitio feudi per procuratorem fieri possit. Questio. xciij.

q Uero an procurator huiuscemodi recognitionem facere possit, ac iurare fidelitatē, ꝛ vī dicendum quod non, quoniam hoc iuramentū bz annexam reuerentie exhibitionem, que in personarum presentia fieri bz, ita determinat Bald. in l. i. q. fi. ff. de rer. diuis. per l. si non sortem. §. libertus. ff. de condi. inde. idem Bal. in. c. ij. in fi. de ord. cog. vbi inquit q̄ homagium requirit personalem presentiam, idem sentit Bal. in l. fi. C. de cond. incert. vbi. d. quod vassalli, q̄ renouāt fidelitatē, adire dominū debent eius domi. idem sentit Signor. de homod. consi. ccxxi. incip. quidam dictus Gabrinus, vbi tenuit, q̄ quis non pōt legitimari ad feudum per procuratorē, quoniam in feudis requiritur discussio qualitatis persone, an sit habilis ad prestandum seruitia personalia dño, ꝛ seruandū fidelitatē. c. i. de milit. vassal. qui bel. arm. depos. ꝛ l. imperialē in pīn. ꝛ §. preterea ducatus. de probi. feu. alie. per Fed. ꝛ in. c. i. §. filiam de succes. feu. ꝛ vbi requiritur cause cognitio circa qualitatē persone, non pōt actus ille explicari per procuratores per id q̄ tradit Bar. in l. gallus. §. fortitan. ff. de libe. ꝛ postbu. dum rñdet ad. l. omnes. C. de his qui veniam etat. impetr. benefacit text. in l. fi. C. de iur. emph. ibi, sed ipsos dños per se ꝛc. Et accedat q̄ scribit Odofre. in sum. in tit. qualiter acquiratur feudum. ver. item scire de beris. Contrariam sententiam tanq̄ veriorem sentiunt magis cōiter omnes, pro qua facit tex. in. c. i. §. vtrum per quos fiat inest. c. i. §. item sciendum de notis fendo. c. accedens. extra de prebend. c. si tibi absenti de prebē. in. vi. c. i. §. si quis decesserit, si de feud. fuer. contro. inter dom. ꝛ agna. c. i. §. verum de stat. regul. lib. vi. facit tex. in l. j. C. etiam per procur. cām in integr. rest. agi. pos. in l. iusiurandum. §. defensor. ff. de iurelur. l. quoties §. si tutor. ff. de noxa. vbi tutor prestat iuramentum pro pupillo, ꝛ hanc opi. sequitur gl. in. c. i. in verbo absentia, quo temp. mil. vbi Jser. Bal. Aluar. Parti. landen. Prepos. Afflictus, ꝛ alij sequuntur. idez Bal. in l. vnica. §. ne autez col. fi. in fi. C. de cad. tollen. Jser. Bal. Aluar. Prepos. ꝛ alij in. d. c. i. §. fi. per quos fiat inuest. Archid. in. c. tibi domino. lxiij. dist. Aluar. ꝛ Prepos. in. c. omnes filij. si de feud. fuer. contro. inter dom. ꝛ agna. Jacob. de ardizo. in tit. quib. mod. feud. acquir. sub rub. inuestitura potest dari ꝛ accipi per nunciū, ꝛ per procuratorē. Alex. q̄. xcviij. viso instr̄o col. pe. li. vi. ꝛ q̄. x. viso instr̄o. col. iij. lib. v. Card. Alex. in. c. per venerabilem col. iiij. extra q̄ filij sint legitimi Ludo. roma. sing. dccxcviij. habuistis idē in l. q̄ bona. §. si alieno nomine, vbi Alexā. col. fi. ff. de dam. infec. Soci. q̄. lxvi. col. antepe. vol. iij. idē Soci. col. ij. ꝛ Jas. col. fi. in. d. l. gallus. §. fortitan. ff. de lib. ꝛ postbu. Jac. de. s. Georg. in tracta. de feud. in verbo qui quidē inuestiti prestiterunt iuramentuz fidelitatis col. iij. ver. nunc quero virum iuramentum, Afflict. in rub. quo tēp. mil. in fi. ꝛ in preludijs in. q. iiij. Ad ꝯra dici pōt, q̄ Bald. in predictis locis intelligi debeat, q̄ nollet dñs acceptare procuratorē. ¶ Quid enim si velit vassallus personaliter cōparere, q̄ forte eum suspectum bz, ꝛ vult euz admonere ac terrere, hoc etenim casu, non pōt vassallus procuratorem suo loco mittere, vt Jser. ꝛ alij determinant in. d. c. i. quo temp. mil. maxime Afflict. col. xvi. ver. q̄ vex intelligo, ꝛ Roma. in. d. sing. dccxcviij. ꝛ Jac. de. s. Georg. loco prealleg̃ato, ꝛ in bisce maxime terminis loquit̄ Bald. in. d. c. ij. in fi. de ordi. cogni. q̄ nota ꝯ insolentes vassallos, qui dedignant̄ comparere personaliter coz̄ dñis suis ꝛ eis debitam reuerentiā, ac recognitionez exhibere, prout vidi aliquos facere, naz si dñs vult eos ꝙparere, nec eorum procuratores admittere velit, si nō cōparuerint ius suuz amittent, ꝛ bñfacit tex. in pace ꝙstantie, vbi inquit, q̄ omnes ciues iurabūt ꝛc. Quod aūt Signo. superius tradidit reprobāt Card. in. d. c. p. venerabilē, Soci. ꝛ Jas. in. d. §. fortitan. ¶ Si tñ inuestitura accipi debeat per ciuitatē vel vniuersitatem, tunc oīno accipienda est per sindicum vīr, ꝛ per eum prestari sacr̄um fidelitatis Bal. in. d. c. j. circa fi. pīn. quo temp. mil. Bald. ꝛ alij. in. d. c. j. §. fi. per quos fiat inuest. ꝛ in. d. l. i. in fi. facit lex, ſz si hac. §. qui manumittit. ff. de in ius voc. l. nō tm̄. §. vniuersitas. ff. de rer. diuis. l. ij. ff. q̄ cuiusq̄ vniuer. nomi. l. municip. ff. de qd. ꝛ dem. c. q̄ manumittit̄. xij. q. ij. sequitur Jo. rayn. in. l. imperialē. §. preterea ducatus de phi. seu. alie. per Fed. ꝛ Jac. de. s. Geor. in trac. feud. in verbo qui quidē inuestiti prestiterunt iurm̄ fidelitatis col. vij. ver. sed restat querere. ¶ † Illud tñ nō te lateat einscemodi procuratorē, qui ad renouationē inuestiture accipiē dam ꝛ sacr̄m fidelitatis prestandū ꝙstituitur spāle mandatū habere debere cle. j. de iureiu. Archi. in. d. c. tibi dño Bal. in. d. c. i. §. fi. Parti. laudē. in. d. c. i. Jaco. de. s. Georg. loco supra deducto. Afflic. in. d. rub. quo temp. mil. ꝛ in. d. c. i. §. sed vtrū. in pīn. per quos fiat inuesti. Sint igit̄ cauti vassalli in prestando speciale mādatū procuratori, ꝛ q̄q̄ Jas. in. d. §. fortsitan sentiat gñale mandatū sufficere ad iurm̄ fidelitatis prestandū, per tradita per Poder. in. d. §. vtrū. decipitur, tñ Jas. p predicta, nec ēt illud Poder. tradunt. Tu dic igit̄ ſm Prepo. ibi. aut loquimur de sola inuestitura petenda ꝛ procurator cum generali mandato petere potest, aut de iuro prestando, ꝛ ad hoc vt illud prestari possit speciale mandatum requiritur, vt. ſ. conclusuz est, ꝛ videtur de mente ceterorum.

1

¶ An per seruum fieri possit. Questio. xcv.

s Seruus ēt recognitionez feudi facere potest benefacit tex. in. c. j. §. personaz per quos fiat inuest. imo de nouo seruus de feudo inuestiri pōt. d. §. personā. sicut ꝛ heres institui pōt. l. nō minus. C. de here. institue. circa q̄ tñ breuiter attende, q̄ aut q̄rimus de seruo dñi dantis in feudum, ꝛ tunc per talē ꝙcessionez feudi vī data libertas, tum q̄ cū seruus inhabilis sit ad seruitiū feudale, ꝛ militare nō possit. l. super seruis. C. qui mili. nō pos. vī ei prius data libertas. arg. l. illud de acqui. here. tum q̄ opz, q̄ sit personaruz distinctio inter dantē. ſ. ꝛ accipientē. l. i. ff. de rer. permu. l. cum filio. ff. de lega. i. seruus. n. qcqd acquirit domino acquirit, Insti. per quas perso. nob. acqui. in pīn. ꝛ sic vt ꝙcessio teneat opz q̄ intelligatur, q̄ dñs voluerit ipsi seruo acquiri ꝙnter dici bz, q̄ voluerit eum esse liberum, q̄ sane procedit, quā do dominus sciebat ipsum esse seruuz, alias secus, vt dicit tex. in d. §. personā. Si autem erat seruus alienus ꝛ eius dñs permittat eum accipere, ꝛ habere feudum q̄ habeat militiaz annexā, vel aliā dignitatē, tūc seruus liber efficit̄. d. l. super seruis, ꝛ hoc qñ ꝙtemplatione ipsius serui fit ꝙcessio iuxta nota. in. l. antiqui. C. de iur. delibe. si aūt dñi cōtemplatione, tunc dño acquirit̄. l. i. C. de iur. delib. inst. per quas perso. nobis acq. in pīn. quo casu intelligi pōt tex. in. d. §. personā quatenus vult q̄ nedum per se, sed ꝛ per aliū fendū acqratur, puta per seruū, vel per procuratorē, vt ibi tex. subiungit, ꝛ sic cum clare per iura feudorū aliquid ꝯ iuris cōis dispōnē minime introducat̄ intelligi bz dictū de seruo, prout ius cōe dictat. c. i. ver. strēnuus de feud. cogni. ¶ Ex q̄bus liquet, qd faciēdū de ipso feudo seruo mortuo, an dño serui vel filijs serui deferat̄, q̄ latius prosequit̄ Jo. blāc. in sum. feud. in rub. de succes. feu. ver. sed quare si feudū datuz sit asserente eū esse ꝛc. Poder. neap. in. d. §. psonā. col. i. ij. ꝛ. iij.

SVMMARIVM

1 Mulier habens feudum poterit exercere iurisditionem, ꝛ militiam ꝛ cetera feudo coherentia.

¶ Quid in femina. Questio. xcvi.

f Femina ēt feudū recognoscere pōt, bñfacit c. i. §. feminaz p quos fiat inuest. c. j. §. hec aūt, q̄ fen. da. pos. c. i. §. femina, de successione feudi. c. i. quēadmodū feu. ad fil. pti. c. i. de feu. semi. c. mulier, si de feud. fuer. controuer. inter domi. ꝛ agna. faciunt tradita per Roma. in nota. suo. clxxx. bodie femina, ꝛ cō sil. cccl xvij. circa primum. Jacob. de sancto Georg. in sua inuestitura, in verbo, ꝛ cum feminis. Corne. perus. in consi. xvi. aperta fronte. lib. i. sequunt̄ Jser. Bal. ꝛ oēs in. d. §. femina quoq̄, late Afflict. in. c. i. §. ꝛ q̄ in. ix. not. de his qui feud. dare pos. ꝛ in. d. c. i. §. filia, ꝛ in §. hoc quoq̄, vbi Bald. loquit̄ de Regina Joāna prima, de succes. feud. ¶ † Et iō isto casu, mulier habēs feudū poterit exercere iurisdictionē, ꝛ militiā, ꝛ cetera virilia, q̄ sunt coherētia fendo, vt. d. Bal. in. d. c. i. §. femina quoq̄, de q bus per Afflictum in. c. i. in pīn. quid sit inuest. faciunt not. p Cy. in. l. fi. C. de arbi. per Bal. in. l. in multis. ff. de statu hoīuz.

¶ Minore

1

1

¶ Minore.xxv.annis. Questio.xcvij.

m **Inor** vigintiqnq; annis ẽt pōt, capitulo si minori, si de feu.fuer.q̃tro .l.imperialē.§. preterea si quis de probi.feu.alie.per Fed. Immo pupillus potest, vt dixi supra, ver.vtrum aūt pupillus legitimam personā, vbi tetigi, quid de infante, ⁊ de solo tutore, in duabus sequen.questio.

¶ Prelato ecclesie. Questio.xcviij.

p **Relatus** ecclesie ẽt pōt, banc feudi recognitionem solus recipere, absq; consensu capituli, q̃ non est alienatio, vt in.d.c.j.in princ.per quos fiat inuest.not.per scrib.in.c.ij.per illum tex.extra de feud.facit q̃ no.Jo.an.⁊ Jmol.in.c.i.in fi. extra de precar. faciunt que traduntur per Moder. papiēses in trac.suo feud.in.ij.parte, in.i.⁊ ij.q.princi.

¶ Excommunicato. Questio.xcix.

e **Excommunicatus** aūt, an possit recognoscere, dic q̃ personaliter minime, q̃ cum eis prohibita est omnino conuersatio, ⁊ cōicatio cum eis esse nō pōt sine peccato.c.nuper.extra de senten.excōmu. benefacit text. in.c.nos sanctorum cum sequen.xv.q.vi.c. domino guerrā tit. hic finitur lex, q̃ scribit Odoffre.in sua summa feud.in.§.audiuistis.in princi.versi. ẽt quero, an dabit excōicatus sub rubrica quib.perso.feud.dar.pos. An autem si facta sit teneat, vel fieri possit per procuratorē ipsius excōicati ⁊ vī dōm q̃ sic, quoniā per excōmunicationem non tollitur administratio temporaliū, vt not.Hostien.⁊ Jnno.in.c.cum dilectus de cōsuet. ⁊ in.c.fi. de sentē.excōmu.not.glo in.c.ex tue.extra de cleri.nō residē. ⁊ ita determinat Afflict.in.c.i.in prin.col.xix.ver.iiij.cā excusationis, quo temp.mil.tu dic, q̃ si dōs vellet repellere vassallū excōicatū a feudo, q̃ posset p ea, q̃ dixi supra in ver. ifamia.

SVMMARIVM

1 Qui habet districtum ⁊ iurisditionē, dicitur persona publica.

¶ Usurario. Questio.c.

v **Surarius** aūt an possit recognoscere? distingue aut est feudū habens annexam dignitatē ⁊ iurisdictionē, aut nō hz annexam dignitatē ⁊ iurisdictionē. Primo casu dico q̃ priuari dz feudo, est.n.illius incapax cuz sint infames ⁊ improbi. .l. improbū.C.ex quib.cau.infam.irrog. iuncta.l.i.C. de dignita.lib.xij. vsurarius nanq; dr̃ turpis persona, ſm Bald.in.d.l. improbuz, facit.l.fratres.C.de inoffi.testa.⁊ q̃ legitur, maxime
1 per Bald.in.l.i.C.de testa. ¶ † Alle aūt qui districtum hz, ⁊ iurisdictionē, dr̃ psona publica, ſm Bal.in.c.ij.ō duob.fratr.de no.benef.inuest. ⁊ hoc tz q̃sulendo Aluar.in q̃si.suo posito in fine lecture sue feu.⁊ idē in q̃si.lix.inter q̃silia Bruni.faciunt q̃ dixi.§.in ver.infamia. Secundo autem casu.s.in ceteris feudis putarem, q̃ posset, ⁊ q̃ etiam de nouo feudum acquirere posset, q̃ nō prohibetur contractus licitos ⁊ honestos facere.l.si ea pactione.C.de vsur.not.Bald. in.l.rogasti.§.si tibi.ff.si cert .pet. tantūmō.n.altaris cōio ecclesiastica sepultura ⁊ testamenti factio, non prestita cautione, interdicta est vsurario, vt.c.q̃q̃ de vsur.in.vi.not.Ange.consi.xciiij.

¶ Heretico. Questio.cj.

b **Ereticum** autem, Manichēū, ⁊ Judeū, recognoscere feudum nō posse putamus.l.manichēos.C.de heret.l.pe.C.de apost. maxie in feudo honorabili, ⁊ habēte iurisdictionē in hoies xp̃ianos.l.i.C.ne xp̃ia.mancip.c.multorum. ⁊.c. iudei.ex̃ de iudeis.c.q̃suluit nos.extra de ap.facit q̃ scribit Odoffr. in summa feudo.sub rubrica quibus personis feud.dari pos.

SVMMARIVM

1 Feudum q̃ hz filiussa. an dicatur peculium castrense, vel quasi, vel aduentitium.

¶ Filiofamilias. Questio.cij.

f **Filiusfamilias** ẽt recognoscere pt, in omni enim contractu habilis est preterq̃ in mutuo ⁊ in voto.l.tam ex cōtractibus.ff.de iudic.l. filiusfamilias.ff.de actio. ⁊ obli.Odof.in summa in tit.q̃bus p̃so.feud.dar.pos.ver.etiā
1 filiofami.bñfacit tex.in.c.i.de na.succes.feu. ¶ † An autem tale feudū q̃ recognoscit a filiofami.dicat castrēse peculium, vel quasi, vel aduentitiū, dic aut a principe q̃cdit ⁊ dr̃ castrense.l. cū multa ⁊ ibi Bal.C.de bon.que lib.⁊ iō feuda regalia cum a principe q̃cdant, bīr pro castrensi peculio. Bal.in.l.penul.C. de bon.mater.idē si dat per dōm feudū militi in bello, q̃ ei seruiuit in ipso bello, argu.l.si castrense ⁊.l.si forte.ff.de castr.pec. Si vero dat a dño nō hac cā, sed alia, vt q̃ ei seruiat, tūc si dominus districtū ⁊ iurisdictionē hz, ⁊ sic dōs dici pōt publica psona, sicut magistratus, tūc dr̃ quasi castrense, cū de publico acquirat.arg.l.fi.C.de inoffi.test.⁊.l.veluti.ff.de offi.assес. aliter aūt acquisitū, dr̃ aduentitiū, ſm Bal.in.c.ij.de duob.fratr.de no.benefi.inuest.⁊ ibi hoc not.Jacob.de belui.⁊ Alua.col.v. q̃ dicit q̃ ista est cōis mens omniū scribentiū. ¶ Nunqd autē patri acquirat vsufructus in tali peculio. vide Jsern.in.c.i.in fi.prin.de his qui feu.dare pos.Bal.in.l.cū opz in prin.num. xviij.C.de bon.q̃ lib.scrib.i.d.c.ij.ō duob.fratr.ō no.bñ.inuest.

SVMMARIVM

1 Contractus oneros⁹ ⁊ non lucratiuus tz inter patrē ⁊ filium.

¶ Spurio. Questio.cij.

f **Purius** aūt, ⁊ naturalis filius, an possint recognoscere feudum? ⁊ circa hoc latius considera, qō aut querimus an isti succedant parentibus in feudo, ⁊ regulariter cōcludēdus est, q̃ non.c.naturales si de feud.defuncti fuer.cōtro.inter dom. ⁊ agna.q̃ feudum est beneficiuz, ⁊ honor, vt not.Bal.in.l.generaliter in.§.i.C.de instit.⁊ substit.⁊ q̃ agnati solūmō in feudo succedunt.c.i.de natura.succes.feud. ¶ Naturales autē non sunt agnati, sz cognati.l.hac pte.ff.vñ cogn.§.vulgo inst.de succes.cogn.doct.in.d.c.naturales. Aut querimus an recognoscere feudū nouuz possint, ita q̃ eis q̃cdi possit feudū, ⁊ tūc si loquimur de feudo honorabili, ⁊ habente dignitatē, ⁊ annexā iurisdictionē, q̃cludo q̃ nō, nā repelluntur ab honoribus.l.generaliter.§.spurios.ff.de decur.c.cū in cunctis.extra de elect.c. i.in fi.de filijs presbyt.bīr ẽt tales pro infamibus, ⁊ psonis turpibus, iuxta tradita per Cy.in.l.si non comitij.C.de iniur.bar. in.l.euz qui nocentē.ff.eo.iuncta.l.honori.ff.de obsequi. benefacit quod scribit glo.in.l.turpia.ff.de leg.i.⁊ q̃ legitur in.c.accedens.de purg.can.vbi vocatur infamis nota.defectus, facit ad idem capitul.si gens.lvj.distin.⁊.l.qui in puincia.§.dimus. ff.ō ritu nup.⁊ videt tex.i.d.§.spurios.⁊ dicit tex.i.c.dicat alii qs.xxxij.q.iij.q̃ tales naturales ⁊ spurij sunt pudor patris, ⁊ q̃ tales sint infames tenuit Azo in summa.in tit. de infam. quem sequit Bal.in.l.i.C.de iureiurā.⁊ Hosti.in sum.in tit.de filijs presby.post prin.⁊ in.§.que vero. Bal.in.d.l.gñaliter.§.i.⁊ in .l.vi.in vlti.not.ff.de lib.⁊ postb. Alex.q̃sil.lxxx.col.i.vol.ij.⁊ infamibus porte dignitatis claudunt.l.ij.C. de dignit.lib.xij.regu.infamibus.de regu.iur.in.vj.facit q̃ not. Bar.in.l.eadez ff.ad.l.iul.repet.Bal.in.l.cassius.ff.de senat. Jmol.in.l.infamē.ff.de publi.iudi.habens autē districtū ⁊ iurisdictionē, dr̃ psona publica, vt no.Bal.in.c.ij.de duob.fratr.de no.benefi. inuest.si vero loquimur de feudo, nō habente annexā dignitatem, nec honorē, ⁊ tunc si pater eoz vult q̃cdere feudū, dic in isto contractu feudi, q̃ dr̃ in ceteris cōtractibus, quos facit pater in tales filios damnatos inuestitura vt est de natura aliorum q̃tractuz, ⁊ non sapit naturā vltime voluntatis, ſm Bal.in.c.
1 i.qui succes.tene. ¶ † An q̃tractus onerosus ⁊ nō lucratiuus tz iter patrē ⁊ filiū spuriū, vt hr̃ i.l.si qs iceſti.C.ō iceſt.nup.de quo tm̃ remitto me ad ea q̃ scripserūt Bar.Bal.Jmo.⁊ alij in l.si is qui.ff.de vulga.⁊ pup. ¶ Cōtractus autē donationis nō tz regulariter inter eos, vt ibi not.⁊ in.l.q testamentū.ff.de probati.facit q̃ legit i.l.nec non.§.sed q̃ is.ff.ex quib.ca.maio.⁊ cū inuestitura feudi reglr sapiat nām donationis, per q̃sequēs nō vī concessa patri, in filium natū ex damnato coitu. ¶ Cum extraneis tm̃ ñ reperiunt̃ ꝓhibiti hmōi taliter nati, habere cō-

mertiñ, ꝛ contrahere, vt plene habet in. d. l. iuribus, ꝛ p Jacob. de beluiſ. in. l. i. C. de natur. lib. ꝛ Bald. in. l. eam quam. C. de fideicõmiſ. vbi dicit quod non eſt contra naturam feudi quod ſpurius ad illud admittatur.

¶ Infami. Queſtio. ciiij.

1 Nfamis ẽt an poſſit recognoſcere, diſtingue inter feudum habens annexam dignitatẽ ꝛ iuriſdictionẽ, ꝛ illud non põt. d. l. ij. C. de digni. lib. xij. ꝛ feudũ aliunde ꝛ tunc quẽadmodum ceteros ꝛ̃ctus formare põt, ita ꝛ hũc ꝛ̃ctũ infeudationis. argu. c. i. §. perſonam. per quos fiat inueſt. breuiter ꝙcludendum eſt in iſta materia feudali, ꝙ lex dr̃ prohibitoria certarum perſonarũ, vt ille, ſed perſone prohibite dicantur, qbus expreſſe per legem inhibitum eſt, oibus añ alijs perſonis recognoſcere conceſſum intelligatur, probatur optime in. l. ondũ in fi. C. de ꝛ̃b. empt. facit in arg. l. mutus. §. i. ff. de procura. l. i. in prin. ff. de teſt. idẽ dico in perſonis ꝙfirmantibus inueſtituram ex parte dñi, de quo latius in. d. c. i. in prin. per doc. ꝙ quos fiat inueſtitura, ꝙ Odoff. in ſum. ſub rub. quis poteſt dare in feud.

SVMMARIVM

1 In his que ſunt indiuidua, quilibet heredum tenet in ſolidum.
2 Dominus feudi poteſt facere vt feudum ad vnum ſolum ex filijs vaſſalli ꝓtineat, ꝛ ꝓut hoc inter eos fieri põt ex diuiſiõe.

¶ An vaſſallo decedente pluribus relictis filijs quilibet filiorum recognoſcere teneatur. Queſtio. cv.

q Vero ſi vaſſallus decedat pluribus relictis filijs, an quilibet eor̃ teneatur recognoſcere feudũ ꝙ pater eor̃ tenebat, ꝛ ſacr̃m fidelitatis preſtare? ꝙcludendum eſt breuiter ꝙ ſic, ſiue omnes poſſideant feudũ, pro diuiſo, ſiue pro indiuiſo, rõ eſt qr̃ inr̃m fidelitatis eſt indiuiduum. ¶ † Et in his que ſunt indiuidua, quilibet heredũ inſolidũ tenetur. l. heredes. §. an ea. ff. fam. herciſ. ꝛ l. ij. §. ex his. ff. de verb. ob. ꝛ ſm hanc opi. determinat Ange. in. d. §. ex his, ꝛ in. l. loci corpus. §. ſi fundus. ff. ſi ſeruit. vend. Iſer. Bal. Alua. Prepoſ. ꝛ Mod. in. c. oẽs filij per iſtũ tex. ſi de feu. defun. fuer. ꝙtro. inter domi. ꝛ agna. Jo. rayn. in. c. im perialẽ. §. preterea ducatus. de prohi. feu. alie. per Fede. Jac. de. ſ. Geor. in ſua inueſtitura ver. qui quidẽ inueſtiti preſtiterunt iur̃m fidelitatis. col. vij. ꝛ viij. verſ. nunc quero ponamus. benefaciunt nota. per glo. in. l. ſi cuius. §. i. ff. de vſuf. fallit tñ niſi vni tñ ex heredibus fuiſſet indicatũ feudũ qr̃ ille ſolus iurare fidelitatẽ teneretur. d. c. oẽs. vbi ſcrib. ſequuntur. ¶ † Poteſt enim dominus facere, vt ad vnum ſolum ex filijs feudum pertineat, vel etiam ex diuiſione hoc inter eos fieri poteſt. argu. d. c. omnes. vbi omnes docto. not.

¶ Quid in domino decedente pluribus relictis filijs, an omnibus fidelitas iuranda ſit. Queſtio. cvj.

q Uid añ econuerſo ſi decedat dñs pluribus relictis filijs, an omnibus iurãdum ſit, vel vni ſufficiat iurare. hec eſt ardua difficultas ꝙ̃ pro nunc nõ intẽdo examinare, tãgitur ꝙ gl. latiſſime. ꝛ doct. in. d. c. oẽs per Bal. Joã. rayn. ꝛ alios in. l. imperialẽ. §. preterea ducatus de prohi. feu. alie. per Fede. per gl. in. l. ſi cuius. §. ſed ſi plures. ff. de vſuf. per Spe. in ti. de feudo. §. qm̃ ver. xxix. Jo. an. in addit. Spec. in tit. de locat. §. nunc aliqua verſ. lxxij. Bar. ꝛ Alb. de roſ. in. l. cũ vnus in prin. ff. de alim. ꝛ cib. lega. Bar. Alex. ꝛ latiſſime Jaſ. in. l. de pupillo. §. ſi plurib. ff. de no. oper. nun. Bald. in. l. i. q. xxij. ff. de rer. diuiſ. per Ang. Rom. Albe. de roſ. in. l. ij. §. ex his. ff. de verb. ob. per Jmo. in. l. ij. §. ẽt ſi in facto in fi. ff. de verb. ob. per Poſt. in ſum. in ti. de feu. §. fi. ver. ſed nunquid tenebat. Ange. in. l. loci corpus. §. ſi fundus. ff. ſi ſeruit. vend. Jaco. de. ſ. Geor. in ſua inueſtitura. ver. qui qdẽ inueſtiti preſtiterunt iur̃m fidelitatis. col. vij. ver. quid añ eꝛ̃ ſi dñs Alber. de roſ. in. l. ſtipulatio. §. queſitũ. ff. de no. oper. nun. Magis cõis opi. eſt ꝙ vni tantum ex pluribus heredibus preſtanda ſit fidelitas, ꝛ ſolet preſtari antiqor̃i, bñ facit. l. fi. ff. de fi. inſtr. ꝙ not. Jnno. in. c. i. de maio. ꝛ obe. põt tñ vaſſallus eligere, quẽ velit, vt determinat gl. vt. d. c. preterea ducatus, vbi eſt caſus pro cõi ſnia, ꝛ magis cõiter doct. ꝛ hanc eſſe cõem ꝛ ſectã dam in practica, teſtat Are. in. d. l. ij. §. ex his col. iij. ff. de verb. ob. ꝛ d. Jac. de. ſ. Geor. loco preallegato, ꝙ iſta ſnia tanꝙ magis cõis obſeruetur in praxi. ¶ Et dicit Barb. ꝙſi. xi. vol. ij. ꝙ intereſt nr̃a nõ hr̃e multos dños. ¶ Hec. q. eſt valde vtilis, qñ vaſſallus vult obtinere licentiã de alienãdo feudũ, vel vult obtinere inueſtiturã vel renouationẽ inueſtiture, qr̃ nõ cogit omnes agnoſcere, ꝛ oibus iurare fidelitatẽ, vt dixi ꝛ ſeruo hanc. q. latius diſputandam in rep. d. §. preterea deo auſpice.

SVMMARIVM

1 Teſtium preſentia requiritur in renouatione inueſtiture.
2 Vaſſallus debet adire dñm cum pompa, ſi talis eſt cõſuetudo.

¶ Qua forma petenda ſit inueſtitura a dño. Queſtio. cvij.

q Vero qua forma petenda ſit inueſtiture renouatio, a vaſſallor̃ ad hoc rñdet gl. in. c. fi. i gl. magna ꝙ quos fiat inueſt. ꝙ honorifice adire dñm dr̃, ꝛ pñtibus curie paribus, vel alijs grauiorib⁹ viris, † ẽt teſtib. extraneis, vt tradũt doc. in. c. i. q teſt. ſunt neceſ. ad prob. no. inueſt. ꝛ in. d. c. fi. lr̃ glo. ibi ſentiat ẽt nullum teſtẽ ſufficere, ꝛ male, vt tradũt doc. in. d. c. i. qd ſit inueſtit. Ja. de. ſ. Geor. in inueſtitura ver. q qdẽ inueſtiti preſtiterunt iur̃m fidelitatis. col. xiij. ver. Querit in quor̃ pñtia, ꝛ pondera, qr̃ dicit gl. honorifice, qñ Ja. de bel. dicit ibi hoc caſu vaſſallum ire debere cũ põpa, ad dñm, ſi ita ſe habeat ꝙſuetudo, alias ſecus. arg. l. teſtamẽta. C. de teſt. † q̃uis tñ honorifice debeat dñm adire, tñ dr̃ humiliter eũ ſalutare, ꝛ petere inueſtiturã, arg. c. i. ibi q̃ humiliter, q̃ benigne ꝛc. in quib. cau. feud. am. ꝛ ideo qñ vaſſallus intrat cameram dñi, ad petendam inueſtituram, dr̃ intrare cum reuerentia, ꝛ genuflexo, vt obſeruatur in practica.

SVMMARIVM

1 Expreſſio eorum que tacite inſunt nihil operatur.
2 Quando emptor petit ꝙ emit, pretium dr̃ offerre.

¶ Utrum vaſſallus petens inueſtituram teneatur domino etiam fidelitatem offerre. Queſtio. cvij.

p Etenda eſt ẽt inueſtitura a dño, ſibiq̃ oferenda fidelitas, verbi gratia, illuſtriſſ. Dux cuiuſdã caſtri ꝙ a te poſſideo, vel poſſidere debeo, inueſtiturã peto, ꝛ poſtulo, ꝛ fidelitatẽ tibi ꝛ̃ oẽm hoiem, exceptis meis anteriorib⁹ dñis, ꝛ Imp. volo, ꝛ paratus ſu⁊ facere. q̃ q̃ tñ petẽda ſit inueſtitura, nihilominus eo momẽto nõ eſt neceſſario offerẽda ꝛ pollicẽda fidelitas vt gl. ibi i. d. c. fi. declarat, ꝙ qua bñ facit tex. in. c. i. vbi gl. i. idẽ ſequit quo ipe mil. facit ẽt tex. in. c. fi. de ꝓhi. feu. alie. ꝙ Loth. ꝛ in. d. l. imꝓialẽ. §. ꝓterea ſi qs de ꝓhi. feu. alie. ꝙ Fed. text. i. c. i. circa fi. ꝓin. ibi dñ dicit de br̃de vaſſalli, ꝙ ſi inueſtituram petere neglexerit, ꝓdit feudum, q̃ ſit ꝓi. cau. bñfi. am. ꝛ nihil de iur̃o offerẽdo ꝙ fidelitate dicit, ꝛ ſequit Iſer. in. d. c. fi. ꝙ quos fiat inueſtitura, vbi ẽt Aluar. ꝛ Aſflict. col. ij. ꝛ idẽ Aluar. in. c. i. in prin. col. iij. in fi. q̃ ſit ꝓi. cau. bñfi. am. ¶ † Et pro ea facit ꝙcludens rõ qr̃ eorum q̃ tacite inſunt, expreſſio nihil opat. l. iij. ff. de leg. i. l. nõ recte in fi. C. de fideiuſ. ſed in petitione inueſtiture, tacite ineſt, vt fidelitatẽ preſtet alioqn ſi nõ preſtaret, ſibi denegari inueſtitura deberet. d. c. fi. ergo ſufficit, ꝙ facto fiat, lr̃ verbis minime expriꝛ̃at, facit. l. cũ qd. ff. ſi cer. pet. ꝛ põdera ꝙ text. in d. c. fi. ꝙſiderat tñ factũ nõ oblationẽ, dum dicit nulla añ inueſtitura ei fieri dr̃, q fidelitatẽ facere recuſat, idẽ text. in. c. ſi minor, ꝛ. c. ſi qs deceſſerit ſi de feu. def. fue. ꝙtr. inter do. ꝛ agn. ꝛ ſequit ẽt banc ſniaꝫ Alua. ꝛ Prepoſ. in. c. i. in prin. d. c. cõtr. ꝛ Jac. de. ſ. Geor. in ſua inueſtitura ver. q qdẽ inueſtiti ꝓſtiterũt iur̃m fidelitatis. col. x. ver. ẽt dubitat ſub qua forma. Jn ꝛ̃iũ tñ facit tex. in. d. c. i. in prin. de cap. ꝙtr. ibi fidelitatẽ pollicẽdo, ꝛ inueſtiturã petẽdo, ad idẽ tex. in. d. c. i. in ꝓn. ibi inueſtiturã petẽdo, ꝛ fidelitatẽ pollicẽdo, q̃ ſit ꝓi. cau. bñfi. am. q̃ iura virũq̃ deſiderare vñr, ꝛ bãc opi. ſecutus fuit Iſer. poſt glo. ibi in. d. c. i. prime allegato, ꝛ ẽt Prepoſ. ¶ † Qui allegat in ſili ꝙ dr̃ de emptore, q qñ rẽ emptã petit, pretiũ offerre dr̃. l. iulianus. §. offerri. de act. emp. ita hic vaſſallus quũ reſpectu fidelitatis deꝛ feudũ, dr̃ offerre iur̃m fidelitatis. ꝛ ſuadetur rõne, qr̃ magis cognoſcitur

gnoſcitur q̃ ſpāliter pollicet, q̃ q̃ gñaliter promittit, vt not. gl. in. c. i. qualiter vaſal. iur. deb. fidel. ⁊ vī ſentire Bal. in. d. c. fi. col. ij. ibi aut nō eſt preſtita inueſtitura, per quos fiat inueſt. Alna. ⁊ poſt eū Prepo. in. d. c. i. de cap. qr. diſtinguit, q̃ aut vaſſallus incipit a pollicitatione fidelitatis, ⁊ eo caſu tenet̄ ēt inueſtitur̄ petere, ⁊ ita intelligit̄ tex. ibi in. d. c. i. dum preponit̄ pollicitatio fidelitatis petitioni inueſtiture, ⁊ ita intelligūt gl. in. d. c. i. q̄ ſit pri. cā bñfi. am. Aut incipit a petitiōe inueſtiture, ⁊ tūc illud ſolū ſufficiat, nec polliceri fidelitat̄ neceſſe ſit, q̄ diſtinctio ꝙfundit̄, per tex. in. d. c. i. q̄ ſit pri. cā bñfi. am. vbi preponit̄ petitio inueſtiture, ⁊ tñ ſubijcit̄ pollicitatio fidelitatis. Mihi plꝫ Alua. opinio, qꝛ in dubia opinione, fauendū eſt ꝙſeruationi ꝑ-ctus, ſicut dicimus de teſtō. Jaſ. in. l. gallus in prin. nu. xxxiij. ⁊ in. §. qd ſi is nu. xiij. ff. de lib. ⁊ poſthu. nimirū igit̄, lꝫ nō oblata ſit fidelitas, ſed tm̄ petita inueſtitura infra annū ⁊ diē, ſi dꝫ vaſſallus excuſari, ⁊ iura ꝑria debēt declarari p alia iura. iuxta no. in. l. de pretio. ff. de publi. ¶ Nec obſt. tex. in. d. §. offerri, qꝛ nō eſt verū q̃ emptoꝛ neceſſario teneat̄ offerre pretiū in petitione, niſi petēte pte, vt bar. ⁊ alij ibi intelligūt ſic, nec vaſſallus in petitiōe renouatiōis inueſtiture, ad abūdātē tñ cautelā, vt oīs ceſſet dubietas, tutius eſt inſerere i petitiōe pollicitationē fidelitatis.

ℒ SVMMARIVM ℒ

1 Fortiora ſunt que ſpecialiter iniunguntur ⁊ magis verētur quā que generaliter.
2 Non eſt vis an inſtrumentum loquatur in prima an in tertia pna. vel per verba preſentis temporis ſiue preteriti. 3.
4 Et ſi dicit talis iurauit, intelligitur q̃ tunc iurauit.
5 Preſentia ſacroꝝ euangeliorum incutit terroꝛem ⁊ inducit ſuffragium veritati.
6 Valet ⁊ tenet iuramentum preſtitum tacta qualibet ſcriptura item ſuper cruce ⁊ conſuetudo admiſit.
7 Idem eſt aſſerere in verbo veritatis quod iurare.
8 An opus ſit q̃ vltra inſm̄ verbale tāgatur ſcriptura manibus.
9 Hoc verbum fidelis multipliciter intelligitur.
10 De hoc verbo dominus.
11 De dictione contra.
12 Appellatione hominis cōtinetur vniuerſitas caſtrū ⁊ ciuitas.
13 In generali ſermone intelligitur excepta perſona loquentis. Et an qui iurauit defendere contra omnem hominem videatur excepiſſe patrem filios ⁊ fratrem.
14 In inſo fidelitatis pſona prīcipis intelligit̄ excepta, ⁊ ſīr alius antiquioꝛ dñs vaſſalli ſi hꝫ, de quo ſi nō fecerit exceptionem ſaltez generaliter tenebitur ſecundo domino ad intereſſe.
De homagio ⁊ de homine ligio.
15 Item patria vaſſalli intelligitur excepta a inſo fidelitatis.
16 Et intelligitur de patria oꝛiginis, quia illa eſt vera ⁊ propꝛia patria licet dicatur etiaꝫ patria ſua in qua hꝫ domicilium ⁊ omnia iura ciuilitatis.
17 Quid faciet vaſſallus duoꝝ diuerſoꝝ dñoꝝ ſi hñt guerrā inuicem, vel ſi dñs ſuus habet guerram contra patriā vaſſalli.
18 Quando vnus vocatur a duobus ſuperioꝛibus ſeparatiꝫ, cui potius obedire debet.
19 De dictione nunq̃.
20 Quot modis dicatur conſilium. Et quot modis preſtatur.
21 Et ſi vaſſallus fuit in ꝙſilio contra dominum quid facere dꝫ.
22 Si delinquens non punitur, neq̃ conſulens puniri poteſt quod tamen fallit. 76
Qui dat gladium furenti tenetur de homicidio inde ſecuto.
23 Verba a factis differunt. ergo aliud eſt ꝙſulere ⁊ aliud facere.
24 Vita amittitur duobus modis.
25 Membrum quod dicatur.
26 Perditio honoꝛis ⁊ fame morti comparatur, ⁊ proinde maledictus qui non curat de honoꝛe.
27 Dictio nunc quandoq̃ futurum tempus reſpicit.
28 Habes, exponitur quandoq̃ pro habere poſſis. Item habet exponitur quandoq̃ .i. habere poterit.
Suſtentatur libellus in quo dicitur q̃ quis eſt in poſſeſſione alicuius iuris vt ſubaudiatur quaſi.
29 Scire aliq̃d multis modis dicimur. Et idē indicatur de eo qui ſcit ⁊ q̃ ſcire dꝫ. Nā qui refugit ſcientiā habetur pro ſciente,
30 Verbum video comprehendit auditu, vnde teſtis qui audiuit pōt dicere q̃ vidit.
31 Si vaſſallus pſtitit fidelitatē dño intelligit̄ ēt filio ſuo ꝓmiſiſſe. Nemo tenet̄ vltra q̃ facere pōt q̃ ꝓmiſit ꝓ poſſe ſuo tm̄.
32 Vtrum ſciens delictum debere perpetrari ⁊ non prohibēs puniatur, maxime ſi ſit forenſis.
Damnum inferre videtur q̃ non prohibet cum pōt ne fiat.
33 Quando aliquid cito vel incontinenti fieri debent, tempus iudicis arbitrio relinquitur ſeu limitatur.
34 Denunciare tenetur qui prohibere non poteſt, ⁊ ſi non potuit denūciare nō tenet̄. idē ſi potuit, q̃ dñs ꝓuidere nequiſſet.
35 Quis dicatur auxilium preſtare.
Rei appellatio eſt generalis, ⁊ que contineat.
Habere intelligit̄ cum effectu, ⁊ q̃nq̃ ratione dñij, quandoq̃ ratione poſſeſſionis ſeu detentionis ⁊c.
36 Caſus fortuitus quid eſt.
Nihil eſt tam firmum quod vim pati non poſſit.
Quis dicatur caſus improuiſus.
Qualiter contingat caſus fortuitus.
An furtum dicatur caſus fortuitus.
Et an incendium ⁊ an guerra, ⁊ an peſtis.
Quomodo probetur caſus fortuitus.
Licite dicere pōt aduocatus q̃ perdidit cauſam caſu fortuito quando ſibi facta fuit iniuſtitia.
37 Quis dicatur rem amittere.
Verbum recuperare accipitur quandoq̃ pro retinere.
Et retinere verificatur quandoq̃ in eo quod nō habemus.
38 Si vaſſallus tenetur iuuare dominum volentem iniuſte quempiam offendere.
Licitum eſt arguere a contrario ſenſu.
Si duo prīcipes confederati promiſerunt inuicem ſe defendere ⁊ guarētar̄ an alter teneat̄ alteri ꝓ iurijs ſibi iuſte illatis.
Verbum iuſte, exponit̄ .i. legitime, ⁊ iuſte, ideſt recte.
Quando bellum ſit iuſtum nec ne.
Specialiter ideſt nominatim.
39 Bñalis regſitio vl̄ admonitio ſufficit q̃n ignoꝛat̄ qs citari ⁊ requiri dꝫ ſecus ℞o ſi aduerſarius eſt certus niſi locus ſit incert⁹.
Si iudex commiſit nuncio q̃ citet Titium ⁊ Seium in ſpecie, ⁊ generaliter omnes quoꝝ intereſt, an ſi citauit Sempronium valeat proceſſus factus contra eū non cōparentem.
40 Vtrum vaſſallus teneatur iuuare dñm ſi non ſit requiſitus.
41 Et an preſtare ſeruitiū, ⁊. q. ex. ver. quarta opi. fuit.
Dis termin⁹ eſt iudicialis ē perēptoꝛi⁹, ⁊ ſufficit vnica monitio.
42 Vaſſallus ꝑfacit inſo fidelitatis ſi reuelat ſecreta dñi, q̃ tñ nō eſt ſemper neceſſarium.
Quod dicatur ſecretum.
Mains eſt peccatū exeq̃ mandatū illicitū q̃ ꝓpriū incurrere.
Juramentum non obligat ad illicita.
Si dñs dixit vaſſallo q̃ vult occidere titium, q̃d dꝫ facere.
Qui alteri conſulit dꝫ prius bene diſcutere in quo ſtatu ſit negocium, ⁊ male ꝙſulit qui ſibi neſcit conſulere.
Si vaſſallus tenetur conſulere dño non interpellatus.
Regulariter nullus ex ꝙſilio obligat̄, fallit in caſibus.
43 Verbum mihi vī ꝓbatum a ꝙſultoꝛe vel a iudice q̃d importat.
Dictio magis, ſtat comparatiue, q̃nq̃ aūt electiue, vt volo eſſe magis diues q̃ pauper.
Expedire .i. oportere vel conuenire exponitur.
Dictio tibi, refert̄ ad perſonam, ⁊ non ad dignitatem.
44 Vaſſallus pōt dño ſeruire per aliū niſi ꝓmiſiſſet ex ſua pſona.
Qui contineantur appellatione tuorum.

¶ Qua forma ſacramentum fidelitatis preſtari debeat, ⁊ hic pulchꝛo ordine declaratur noua forma fidelitatis Nō. cix.

Vero ſubſequenter qua forma ſacrum debeat vaſſallus preſtare dño. ⁊ rñde

q q̃ eſt iſta. Ego. A. iuro ad ſacroſancta Dei euangelia q̃d ammō i antea ero fidelis. B. dño meo, ſicut dꝫ eſſe vaſſallus dño ſuo, nec id q̃d mihi ſub noie fidelitatis cōmiſerit, pādā alicui, me ſciente, ad eius detrimentū, vt in. c. i. qualiter vaſſal. iur. deb. fid. in qua quidem forma, inſpecta veritate, ꝙtinent̄ oia, ad q̃ vaſſallus dño ſuo obligat̄, ſed ꝓp ignaros homines, ſimpliceſq̃, q̃nq̃ alia adjciūtur, ꝓp q̃ declarant̄ ꝙtenta gñaliter i iſtis paucis ℞bis. ¶ †Et q̃n
1 magis timent̄ ea, q̃ ſpāliter iniūgunt̄, q̃ q̃ gñaliter. c. q̃q̃. xxiij. di. c. ſi aduerſus. extra d̄ here. l. ité apud labeonē. §. ptoꝛ. ff. de inſtr. cle. i. in fi. de exceſ. prelat. ⁊ in. c. i. de no. foꝛ. fidel. inuenta eſt alia forma fidelitatis, que multū frequenter obſeruat̄, q̃ talis eſt. Ego. A. iuro ſup hec ſancta dei euāgelia, q̃ ab hac die in antea, vſq̃ ad vltimū diē vite mee, ero fidelis tibi. B. domino meo, ꝙ omnē hoiem excepto Imp. vel Rege, ⁊ q̃d nunquaꝫ

ſcienter ero in ꝙſilio, vel in facto, quod tu amittas vitã, vel membꝝ aliqꝺ, vel tu recipias in ꝑſonã aliq̃ leſionẽ, vel iniuriã, vel ꝙtumeliã, vel qꝺ tu amittas aliquẽ honorẽ, quez nunc habeas, vel poſtbac poſſidebis, ⁊ ſi ſciuero vel audiuero de aliquo, qui velit aliqd iſtoꝝ ꝫfacere, ꝓ poſſe meo vt nõ fiat impediã, ⁊ ſi impedimẽtũ ꝓeſtare nequero, q̃ cito potero, tibi denũciabo, ⁊ ꝫ eũ, put potero tibi meũ ꝑſtabo auxiliũ ⁊ ſi ꝙtingerit te, rez aliq̃ q̃ babes, vel habebis, iniuſte vel fortuito caſu amittere, eã recuperare inuabo, ⁊ recuperatã oi tpe retinere, ⁊ ſi ſciuero te velle iuſte offendere aliquẽ, ⁊ inde ſpãliter vel gñaliter, tuero requiſitus, meũ tibi ſicut potero ꝑſtabo auxiliũ, ⁊ ſi aliqd mihi in ſecreto manifeſtaueris, illud ſine tua licẽtia nemini pãdã, vel ꝙ pandeꝛ faciã, ⁊ ſi ꝙtingat te me cõſulere ſup aliquo facto, illud tibi ſuggerã ꝙſilium, ꝙ ꝙſultius mihi videbiꝛ, neq̃ vnq̃ ex perſona mea, faciã qdpiã ſciẽter, ꝙ pertineat ad tuã, vel tuoꝝ iniuriã, vꝫ ꝙtumeliã, hec ad lr̃am ſcribunt in. d. c. i. de no. for. fid. ſed ꝑ declaratiõe verborũ huiuſcemodi forme aliq̃ diſcutiamus. ¶ Et ꝓio dũ dicit, Ego. A. nota ꝙ lz hec forma ſacr̃i ponaꝛ in prima perſona, tamen poni põt in tertia perſona, puta ſi notarius dicat. A. iurauit ⁊c.

2 ¶ † Nam non eſt vis an inſtr̃m conficiaꝛ in prima perſona, aut in tertia, vt no. ꝑbaꝛ in. c. dudũ. de ꝙtr. ꝙug. ⁊ in. l. gaius. ff. ſol. mat. faciũt q̃ not. per Spe. in ti. de inſtr. edi. §. breuiter in fi. ⁊ i
3 §. inſtr̃m. ver. ẽt opponiꝛ ⁊ not. Bal. in. d. c. i. ¶ † Põt ẽt foꝛmari per verba pñtis tpis, vt ſonat dicta forma, ⁊ ẽt per verba
4 ꝓteriti tpis, dõo talis. A. iurauit ⁊c. ¶ † Et itelligiꝛ, ꝙ tũc iurauit, tex. eſt not. in. c. ꝙ aũt. extra. de iu. pat. no. Jo. an. in. c. abba. ſane, de re iud. li. vj. in nouel. ⁊ Jnn. in. c. qm̃ ꝫ falſaz. extra de ꝓbat. Bar. in. l. ꝓedia. ff. de acquir. poſeſ. Bal. in. l. q volebat. ff. de beredi. inſt. ⁊ in titulo qui feu. da. poſ. circa fi. Vtrũ aũt hoc ſacr̃m ſit perſonale, ita ꝙ in aliuz nõ tranſeat, legitur in c. veritatis. extra de iureiurã. ⁊ an ex iniõ patris ligetur filius. Bal. tetigit in. l. i. C. de patr. qui fil. diſtraxꝝ. Ange. in. l. i. §. ſi beres. ff. ad trebel. ⁊ dixi ſupra. ¶ Pondera inſuper illa verba ſuper hec ſancta dei euãgelia, nam vꝫ neceſſaria ꝓeſentia ſcripture ſanctoꝝ euangelioꝝ, dictio enim hec eſt ꝓnomen demonſtratiuum. l. nemo. ff. de beredi. inſtituen. ⁊ forma data in delatione ſacr̃i ſeruari dz. l. iij. §. fi. ff. de iureiur. ¶ † Nam preſentia
5 ſacroꝝ euangelioꝝ incutit terroꝛez, inducitq̃ ſuffragiũ veritati, optime probatur. C. de iudici. in. l. properandum. §. cum aũt. ibi terribiles in medio ſcripture not. Boffre. in. c. i. de iniõ calum. facit. l. rem nõ nouã. C. de iud. facit tex. in. c. qualiter vaſal. iur.
6 deb. fidel. ¶ † Glo. tñ in auc. iuſiurandum, ꝙ ꝓeſt. ab his. col. ij. tz ſufficere ꝙ iuretur ſuper qualibet alia ſcriptura, dicens vlterius, ꝙ ꝙuenꝺo ita obſeruat, idẽ ſequitur in. §. item ſacr̃a in
7 ꝓin. gl. de pac. iur. firm. dicens ꝙ ſufficit iurare ſuper alio lib. vel ſuper aliquo ligno, vel lapide. gl. ẽt in cle. i. §. porro de here. dicit ꝙ ita ſe bz ꝙſuetudo, ꝙ ſufficiat iurare ſuper qualibet ſcriptura. Bald. in. d. c. i. de no. for. fidel. dicit ꝙ iurari põt ſuper veteri teſta. ⁊ ſuper Geneſi, qꝛ tota diuina pagina eſt, per euangelia approbata, ⁊ iõ nõ eſt ius ſuper quo text. diuine ſcripture iureꝛ, imo iurari ẽt põt ſup altari, vel ſuper ligno Crucis, vel reliquijs ſanctoꝝ. l. gñaliter in fi. C. de reb. cred. ſequiꝛ Aſflict. in c. i. §. ẽt ſacr̃a de pace iur. fir. dicit tñ Bal. in auc. ſacr̃a puberũ C. ſi aduer. vẽd. ꝙ vidit ſeruari in arduis cauſis, ꝙ portatur liber euangelioꝝ, ſuper quo iuraꝛ, ⁊ Bal. in. d. §. ẽt ſacr̃a. Saly. in. d. auc. ſacr̃a, ⁊ d. Bald in. l. gñaliter. §. in oibus. C. de reb. cred. vbi dixit ꝙ in dubio, illud eſt ꝓpꝛie iur̃m, vbi ſacre ſcripture manibus tãguntur, ⁊ ꝙ tactus euãgelioꝝ, in huiuſcemodi iniõ requiratur, facit optimus tex. in. c. hortamur. iij. q. ix. ⁊ in c. fi. de iur. calũ. ⁊ ita obſeruarez in arduis cauſis, ꝙ tñ ſufficiat iurare ſuper qualibet ſcriptura, tenuit Jmol. in. c. cum ꝙtingat.
8 extra de iureiu. ℞ ẽt termo dubitari põt col. cix. ¶ † Quid aũt ſi vaſſallus dicat in veritate ero tibi fidelis, nec iurat ad ſancta dei euangelia an ſufficiat? ⁊ vꝫ dõm ꝙ nõ, qꝛ vꝫ omiſſa forma, vt dicit Bal. in. d. c. i. de no. foz. fi. tñ dic ꝙ tm̃ eſt aſſerere in verbo veritatis, q̃tum iurare, Bald. in. c. lr̃is. col. fi. extra de ꝓeſump. ⁊ in rub. C. res inter alios acta ver. qd ſi vſus eſt, Jal. i. d.
9 §. iurari. Mod. neap. in. d. c. i. in. iij. not. ¶ † Sed an ſufficiat verbaliter ꝓeſtari ſacr̃m, an opus ſit ꝙ corꝑaliter ſcripture tãgãtur? doc. in. d. auc. ſacr̃a puberũ, cõuer ꝙcludunt, ꝙ requiriꝛ tactus literarũ, nã inter hec eſt dr̃ia, vt pz ex tex. in. l. ſi alterius. C. ſi mi. ſe maio. dix. Jmo. in. d. c. cum ꝙtingat. col. cxj. dicit ꝙ eo caſu. quo inr̃m ꝓeſtari dz corꝑaliter, ꝙ qñ fit, tangit gl. i cle. i. §. porro ó bereti. ſi ꝓeſteꝛ verbaliter, tñ iurans teneꝛ ad illius obſeruantiã, ⁊ ligat ad periuriũ, ꝓ ea q̃ hũr in. d. c. ⁊ ſi Xp̃s, qm̃ tale iur̃z ſeruari põt, ſine interim ſalutis aĩe merito ſeruari dz. d. c. cũ ꝙtingat. c. ij. de pac. in. vi. fatẽdũ ẽ tñ, maioris eſſe vinculi, qñ corꝑaliter ꝓeſtaꝛ, q̃ qñ verbaliter vt pz in. d. l. ſi alterius, qꝛ ẽt de iure canonico deberet obſeruari, Jmol. tñ diſtinguit loco allegato. col. cxvi. ver. ẽt inquantum dixi ex inter iur̃m aſſertorium de ꝓterito, ⁊ tunc ꝓcedat, ꝙ dr̃ in. d. l. ſi alterius, cum hoc caſu ꝙ iur̃m non intẽdat obligationez inducere, ⁊ iuramentum promiſſorium de futuro, ⁊ tunc non fit differentia an verbaliter, an corꝑoraliter ꝓeſtetur, canti tamẽ practici ſcribi faciũt, ꝙ iuratum fuit ad ſancta dei euãgelia corꝑaliter, tactis ſcripturis, ⁊ nota ꝙ non ſufficit ꝙ ſcriptura tangatur pectore vel cubito, vel ꝙ videaꝛ, ſed dz manibus tangi, vt no. gl. in. c. vt circa
9 de elect. libz. vi. facit etiam ꝙ not. glo. in. d. §. porro. ¶ † Bũ autẽ in dicta forma ſubiungitur fidelis, conſidera ꝙ fidelis multipliciter ſumitur, naz fidelis dicitur quicunq̃ baptizatus eſt in Chriſto. c. monet. xxij. q. i. c. ad menſam. xi. q. ij. fidelis dicitur qui ſeruat promiſſa, atq̃ ẽt qui bene ſeruit, vnde ſeruus dicit fidelis, ſm Archid. ⁊ Joan. and. in. c. i. de ſum. tri. ⁊ fide catho. fidelis ẽt dicitur, qui eſt vaſſallus, vt in. c. i. §. i. quib. mod. feu. am. ⁊ in materia noſtra dr̃ fidelis. i. vaſſallus, eo ꝙ ſeruat q̃ promittit, ⁊ que cõtinentur in iſta forma fidelitatis.
10 ¶ † Et dum dr̃ tibi. B. dño meo ſimile verbum babes. xiij. di. c. tibi dño, ⁊ nota ꝙ non dr̃ dñs, eo ꝙ babeat dñium perſone vaſſalli iurantis, prout alibi dr̃ in. l. ij. §. in locũ. ff. de relig. ⁊ ſump. fun. dñs. n. nõ bz tale dñiũ in perſona vaſſalli, nã eſt liber, facit. l. liber hõ. ff. ad. l. aql. ſed dr̃ dñs cã preeminentie ⁊ protectionis, quaz bz in vaſſallu, prout dicitur de Jmperatore i. l. deprecatio. ff. ad. l. rhod. de iactu. ⁊ in. l. litera. ff. ne quid in loco pub. ⁊ not. in. l. bñ a zenone. C. de quadr. preſcri. facit auc. ſi vero dñs. c. de hr̃t. ⁊ eſt tex. in. c. auctoritate. in fi. de ꝓnil. in. vi. ⁊ legiꝛ per bart. in. l. i. §. ꝓ bãc. ff. de rei vẽd. ⁊ in proemio. ff. col. i. ⁊ in. l. hoſtes in. i. q. ff. de cap. ⁊ poſtlim. reu. per Jaſ. in plud. feu. nu. xij. fidelitas tñ iſta dicitur habere quandã ſpẽm ſeruitutis, vt no. gl. in. l. ſi cuius. §. i. de vſufr. ⁊ tetigi. ſ. incideꝛ, patronus ẽt dicitur dominus liberti. l. talẽ. §. fi. ff. de here. inſti. quem tñ conſtat eſſe liberum, ⁊ vide pulchre per Jacob. de. ſ. Geoꝛg. in trac. de homagio. col.
11 v. verſi. ⁊ ſi dicatur qño quis poteſt. ¶ † Contra de hac dictione. vide in. l. ꝫ legẽ. ff. de legi. ⁊ in. l. facere. ff. de verb. fig. ⁊ in. l. ſi quis maioꝛ. C. de tranſac. per Alb. de roſ. in ſuo dictio. verbo contra. ¶ Contra omnem hominez qui omne dicit nihil excludit. l. a procuratore. C. mand. c. ſolite. extra de maio. ⁊ obedien.
12 ¶ † Et nota ꝙ appellatione hominis cõtinetur vniuerſitas caſtrum ⁊ ciuitas. l. metũ. §. animaduertenduz. ff. ꝙ met. cau. ⁊. §. ſi vero contigerit. in auc. de alien. ⁊ emphy. l. in facto. §. fiſcus. ff.
13 de condi. ⁊ demon. l. ij. C. de legib. ¶ † Et in iſto gñali ſermone ꝙtineꝛ pater ⁊ filius, ⁊ frater ipſius vaſſalli, vt eſt tex. in ti. hic finitur lex. deinde incip. ꝙſ. §. fi. ꝙ intellige in bis, q̃ nõ ſunt de iure naturali, ſecus ſi tales perſone lederentur in bis, que ſunt de iure nãli, ſm Bal. in. d. c. i. quẽ ſequunt alij maxime Mod. er. ¶ Et gl. in. d. §. fi. tangit an perſona ipſius vaſſalli iurantis, intelligaꝛ inſerta, ita ꝙ ꝫ ſeipſum dñm adiuuare teneatur, ⁊ concludit ꝙ non, eo ꝙ eꝫ dominus non tenetur ꝫ ſeipſum adiuuare vaſſallum, facit. l. fi. C. de indicta viduit. tol. ⁊ item ſi inuicem te nerentur contra ſe iuuare, nulla foret obligatio, ⁊ confunderetur. l. ab omnibus. §. ſi a titio. ff. de leg. i. vtrum autem patria dicatur excepta, ſtatim dicetur, ꝓ predictis facit, qꝛ in generali ſermone intelligitur excepta perſona loquentis. l. ſi mercedem. §. fi. ff. de act. emp. l. inquiſito. C. de ſolut. l. qui inſulam. §. fi. ff. locati. ⁊ facit tex. cum ſua gl. in. c. petitio. extra de iureiu. Bald. in. c. cuz in iure. extra de electio. Luc. de pen. in. l. i. C. de ꝓnil. do. Auguſt. lib. xij. ⁊ parcendum videtur vaſſallo qui ſe ſuoſq̃ tueri vult. arg. l. cum pater. §. titio. ff. de leg. ij. l. iij. §. i. in fi. de libom. exhib. ⁊ l. i. §. deniq̃. ff. de aqua plu. arc. §. item ſi pp. inſti. de excuſ. tut. Joan. blanc. in tit. quib. mod. feud. amit. in verſi. ſed quid ſi dominus petat contra ſe, idem ſequi videtur, ſubiungens tñ ꝙ conſiderandum foret, an dominus iuſte ſe moueat ꝙtra vaſſallum, ⁊ tenetur vaſſallus ꝫ ſeipſum iuuare dominũ. l. ſi merces. §. culpe. ff. locati. l. pe. §. i. ff. ſol. mat. vide per Bald. ⁊ alios in. l. imperialẽ. §. fi. de ꝓhi. alie. feu. per Fede. ⁊ Mod. in. d. c. i. de no. foz. fidel. ⁊ Jac. de. ſ. Geoꝛ. in ſua inueſt. loco. ſ. allegato. col. iij. in fi. q infert per hoc ſe ꝙſuluiſſe ꝓ dñis trãſferenti, contra cõmunitatẽ clarij, ꝙ ſi vaſſallus iurauerit tradere caſtrum fulcitum dño contra omnem hominem, non tenetur tradere contra ſemetipſum.

14 ¶ † Excepto Jmpe. vel Reg. perſona enĩz ſuperioris videtur ſemper excepta in iniõ. c. venientes. extra de iureiuran. ⁊ nota

quod

qđ ꝑsona ꝓncipis,dř semp expresse excepta, vt.d.l.impiale in fi.ꝛ lz expresse non excipiaꝫ,tñ tacite intelligiť excepta,ꝛ eadez rõne alius antiqoz dñs ipsius vassalli intelligiť semp exceptus, vt.d.c.j.in fi.hic fi.lex.tñ si scđo dño celauit se hře antiquiozez dñm,tpe inuestiture,teneť ei scđo ad interesse.l.i.in fi.ff. de act. emp.l.j.ſ.fi.ff.de pign.actio.ꝛ iõ tpe inuestiture secunde, noiatim excipere dz ius ꝓiozis dñi,in spẽ,vel saltẽ in gñe,dđo saluo iure alterius dñi,cui ꝓius est obligatus, arg.l.si qs locuplex.ff. de manu.testa.qđ maxime ꝓcedit in feudo ligio, qz vř asserere se non hře vllũ aliũ dñm,ſm Bal.in.d.c.i.ſ.fi.hic fi. lex.facit qđ legiť ꝑ eũ in auc.hoc amplius.C.de fideicõ. ꝛ plene ꝓsequiť Spec.in tit.de feudis in.ſ.qm̃ ver.x.queriť,ꝛ seq.ꝛ tetigit bal. in ꝓb.feud.in pe.diui.feu.Jas.in ꝓlud.feu.in.vij.diui. Moder.nsap.in.c.i.col.iij.qualiter vas.iur.deb.fide. Papien.in viij.q.ꝓn.in.j.parte.ꝛ breuiter hoiem ligiũ voco illum,q facit alicui homagiũ nemine excepto, ꝛ.ſ.quẽ non recognoscit alium dñm,ꝛ cui ꝑsonã suã obligauit ꝓncipal'r,ꝛ iõ qs nõ põt esse hõ ligius duoꝝ diuersoꝝ dñoꝝ,nã cũ ꝑsonã suã ꝓncipal'r obligauerit,non põt alij eã obligare.arg.l.si vt certo.ſ.duobus vebicu lũ.ff.ꝙmod.ꝛ no.Spec.in.d.ver.x.ꝛ gl. in cle.pastoralis versi. rursus de re iudi.ꝛ Bal.in.d.auc.hoc amplius. Hõ vero nõ ligius qs esse põt pluriũ dñoꝝ,cũ vnicuiqꝫ se obliget respectu certe rei,vel diuersis respectibus,vt ꝓbať in.c.grãdi.de sup. negl. ꝓla.ꝛ hõ ligius meus effici põt, hõ nõ ligius alterius dñi ẽt me ĩnuito.arg.l.ij.ſ.fi.ff.de seru.rusti.ꝑdio.l. liberi.ſ.fi.C.de inoffi. testa.l.filiussa.ſ.diuus.ff.de leg.j.nisi subesset iusta cã,vt qz forte ille alius dñs est meus inimicus.arg.d.l.liberi,ꝛ no. Specu.in loco ꝑalleg.ꝛ no.qm̃ glo.in.d.cle.pastoralis.ꝙstituit dřiam inter homagiũ ꝛ fidelitaťe, nã ꝓstans homagiũ neminẽ excipit, sed ꝓstans fidelitaťe aliquẽ excipit,ꝛ sequiť Jmol.in.d.c.veri tatis.extra de iureiu.aliã tñ ꝙstituit dřiaz. Aflic.in.d.c.j.col. iij.ver.sed ꝓpie loquẽdo,qualiter vassal.iur.deb.fidel.in gallia tñ tm̃ est dicere iurm̃ vassallagij.ꝛ fidelitatis, ꝗtũ iurm̃ homagij,ꝛ eꝫ. Vide de homagio pulchre ꝑ Jacob. de.ſ. Geor.in suo trac.de homagio,ꝛ adde qꝺ homagiũ ꝓpie ꝓstať ꝑ rebus tpalibus.c.de forma.xxj.q.vlti.ꝛ indignũ est,qꝺ ꝑ spũalibus ꝑ sseť.c.fi.extra de reg.in.c.ex diligenti,vbi not.extra de simon.
25 vide tñ qđ legiť in.c.antiq.extra de ꝓuileg. ℂ †Utrũ aũt patria ipsius vassalli intelligať excepta ab isto fidelitatis iurꝫ,concludo qđ sic,ꝑ no.in.l.veluti.ff.de iusti.ꝛ iu.facit.l.j.ſ. gñaliter. ff.de vẽtr.in pos.mit.benefacit.l.postl.ſ.filius.ff. de capt̃nis,ꝛ postl.rene.l.minime.ff.de relig.ꝛ sump.fu.ꝛ voluit Bald.ꝛ alij in.d.c.j.de nona foz.fidel.ꝛ iõ dixit no.Bal. in pace ꝙstã. sup verbo vassalli el.ij.ꝑ illũ tex.qꝺ ciuis alicuius ciuitatis, ꝛ vassallus alterius dñi si tpe guerre,quã bz ille dñs cũ illa ciuitate, nõ ꝓstat seruitiũ dño,nec facit ei debitã recognitionẽ excusať,qđ
26 dicit notan. ℂ †Que aũt patria diceť esse sua, dic qđ vera ꝛ ꝓpria est ꝓria oziginis,nã sicut noie ꝓris intelligiť de oziginario,ꝛ non de adoptiuo.l.fideicõ.ff.de ꝙdi.ꝛ de.ita ẽt noie patrie,nam iste est sermo nãlis.l.tutelas.ff.de capit.dim. Alij.n. modi quibus qs efficiť de aliena patria sunt facti, ꝛ in facto ꝙsistunt, qui non ꝓsumunť,nisi ꝓbenť.l.in bello.ſ.facte.ff.de capt. ꝛ postli. reuer.ꝛ est tex.cũ gl.supverb.Comaneus.in.l.ſz ꝛ reꝓbari.ſ. amplius.ff.de excus.tut.ꝛ iõ appellatione ciuis in dubio intelligiť de oziginario,vt ibi colligiť,dř ẽt patria sua illa in qua bz domiciliũ si in ea bz plene oia iura ciuilitatis.l.ꝓuincialis.ff.de ẋ. sig.arg.no.in.l.si qs seruo.C.de furtis,ꝛ no.Bal. in.l.si nõ spe
27 ciali.C.de testa.vbi vide. ℂ †Quid aũt faciet vassallus duoꝝ diuersoꝝ dñoꝝ. Si inuicẽ guerrã hñt, vel si dñs suus bz guerrã ꝙ patriam ipsius vassalli, dic breuiter qꝺ vtriqꝫ seruiat de feudo suo.iuxta redditus feudi pecuniã ei subministrando ꝑ feudi stipendio,vel mittendo ẽt sibi gentes sui castri de ꝙsilio aũt ꝛ de ꝑsona sua dz seruire antiquiozi dño,ſm Bal.not.in.l.j.ſ.ne autẽ .C.de cad.tollen.dicit aũt predicta non posse vendicare locũ in feudo ligio qz non põt esse quis vassallus nisi vnius, allegat no. in.d.cle.pastoralis,sed certe immo idem in eo. nã homo ligius vnius,põt effici vassallus alterius, vt dixi.s.versi. excepto Imperatoze,faciunt not.per Spec.in tit.de feud.ſ. qm̃ versi.vero
28 queriť cũ seq. ℂ †Et circa predicta vide per docto. maxime ꝑ Jmol.in.c.cũ parati.extra de appel.vbi tangunt qm̃ vnus vocatur, ꝛ requiritur a duobus superiozibus seꝑatim. cui potius obediendũ sit,ꝛ adde bonum tex.in.l.si quis in graui.ſ.si cũ om
29 nes.ff.ad silleia. ℂ †Nunquã.i.nullo tempoze vel nullo loco.l. prouidendum.C.de postulan.vel nunquam.i.in aliquo casu. vt in.c.j.de cleric.coninga.lib.vj.ꝛ ibi per Archid. ℂ Scienter vide in simili in.c.sepe de resti.spol.ꝛ in cle.j.de procura.ꝛ per hoc verbum excusatur ignozans,vt.c.ij.de constitu.lib.vi.ꝛ errans.l.si per errozẽ.ff.de iurisdi.om.iudi.c.quãuis.xxxviij.dist.
20 c.si beneficia de prebendis lib.vi.ꝛ no.gl.in.d.cle.i. ℂ †Cõsilio, consiliuz dř qñqꝫ intentio hominis,siue propositum,siue animus.l.fi.ff.de donat.cau.moz.l.fur.ſ.i.ff.de furtis,qñqꝫ persuasio.l.ope.eo.ti.ꝛ l.i.ſ.persuadere.de seruo corrup. qñqꝫ deliberatio.l.i.C.qui ꝛ adner.quos.qñqꝫ consensus.c. cum venerabilis.de offi.deleg.ꝛ no.per Jo.and.in.c.i.ne sede vacan.lib.vi. qñqꝫ locus,vbi fit deliberatio de aliquo, ꝛ sic ponit id quod fit ꝓ eo,vbi fit.l.pen.in fi.ff.de iusti.ꝛ iur.qñqꝫ fraus,vt pz in tit. de his,que in fraud.cred. ꝛ si quid in fraud. patro. vbi dicitur fraudari te ꝛ consilio,qñqꝫ collegium.l.i.C.de naufragio.lib.x. ꝓstatur aũt consilium verbo,vel facto,vel verbo ꝛ facto simul .l.sepe in fi.ff.de verbo.signifi.ꝛ not.Bal.in.l.i.C.de seruis fugiti.his omnibus modis cauere dz vassallus ne machinetur ali
21 quid contra dñm suum. ℂ †Et nota quod si vassallus fuit in cõsilio contra dñm non sufficit penitere,ꝛ reuocare consiliuz, ꝛ notificare talem reuocationẽ ei cui consuluit, sed totis viribus eniti dz,quod consilium non demandetur executioni, aut illud domino suo denuntiare, vt pz infra ex tenoze forme fidelitatis ad quod benefacit quod legitur in.l.non solum.ſ. si mandato.ff. de iniur.per Innocẽ.in.c.ad audientiam de homicid.in.c. mulieres de senten.excõica.ꝛ quod in simili no. Bar.in.l.si pecuniã
22 .ſ.si seruum.ff.de condi.ob causam. ℂ †Utrum aũt si ꝓncipalis cui datum est consilium puniri non põt, puniri posset consulens,vel ꝓstans auxilium vř quod non per.l. si is qui rem.ſ.si tu titium.ff.de furtis, quod intellige, nisi impunitas ꝓ delicto cõmisso concederetur ꝓncipali ꝓpter aliquam causam non cõcurrentem in persona cõsulentis, nam tunc punitur accedẽs delicto,lz ꝓncipalis minime puniatur.l. qui seruo.ff. de furtis, ꝛ ibi per Bart. vnde qui ponit ensem in manu furentis, punitur de homicidio inde secuto, licet furiosus nullatenus puniatur.l. qua actione.ſ.celsus.ff.ad.l.aquil.l. qui occidit.ſ.pen.ff. de siccar.l.nihil in glo.iuncta.l.diuus Marcus.ff. de offi.ꝓsid.
23 ℂ †Vel facto videť velle, quod aliud sit consulere aliud facere,sed re vera vtrunqꝫ est facti, sed non eodem modo.l. sepe in fi.ff.de verb.sig.ſm Bal.in.d.c.i.de noua forma fidel.vel dic quod differũt,qz ꝙsilium importat operã verboꝝ,ꝛ tractatuum qui precedunt, qñ aliquid facti fieri vult factuz aũt importat ipsam realem executionem,ꝛ manualem,nec statur in finibus verbalis dispositionis, sed proceditur ad ipsum factum exequẽdo, verba enim a factis differunt,ꝛ aliud est factuz, aliud verba.l.si procuratozem.ſ.si tutozes.ff.mandati.l.fi.ff. de condic.furt.vt
24 itaqꝫ vtrunqꝫ comprehẽdat apposita fuere ista verba. ℂ †Qđ tu amittas vitã,vita amitti dicit nedum per mortẽ naturalẽ,sed ẽt per ciuilem mortem,puta per sniaz.l.aut damna.ſ.i.ff. de penis de quo per doc.in.l.gallus.ſ.ꝛ quid si tm̃.ff.de lib.ꝛ postb.
25 ℂ †Membrum est membrum illud qđ in coꝛpoze nostro hẽt ꝓpriam,ꝛ destinatam operationem ſm Aristo.in.iiij.metheoroꝝ,ꝛ illud qđ bz operationem alicuius ex quinqꝫ sensibus coꝛporis,puta visus,auditus,gustus,tactus,ꝛ odoratus, quos glo. in.l.quod meo.ſ.sed enumerať venditozem.ff. de acqui.possessdicit membrum, vnde oculus qui bz operationem visus, auris que hẽt operationem auditus,lingua que hẽt operationem gustus,manus que bz operationem tactus, nasus qui bz operationem odoratus,dicunť membra, pes ẽt qui hẽt operationem de ambulandi dicit membrum, caput autem non dicit membrum, sed ꝓncipale coꝛporis nostri, ꝛ ꝓncipium.l. cum in diuersis. ff.de relig.ꝛ sumpti.fune. virilia ẽt hominis dicuntur membrũ coꝛporis,qz in coꝛpoze nostro habent ꝓncipaliter operationez generationis,ꝛ ea abscindens, punitur.l.iij.ſ. qui hominem.ff. ad.l.cornel.de siccar.ꝛ de ista materia,vide per docto.in auct. sed nouo iure.C.de ser.fugit.plene per Ange. in auctẽ. vt nullis indic.ſ.qz vero,ꝛ in.l.publicozum.ff. de pub. iudi. ꝛ ibi per Jmol.vbi ẽt vide an membrum aridum, ꝛ sterile dicatur membrum,ꝛ an barba,labia,dentes,digitus,dicantur membra.vide ibi mamille autẽ mulieris dicuntur membruz,sed non hominis, ſm Bald.in.l.data.C.qui accusa. non poss. in repeti. in carta penul.vbi ẽt dicit qꝺ statutum disponens ꝓ maleficio amputari membruz,in dubio intelligitur de manu, allegat.ſ.pe.in auc. vt nul.iudi.ꝛ de hac materia,vide ibi per Bald. illud nõ omitto, qꝺ mutilatio mẽbri equiperatur pene mortis.ſ. ꝓbibemus in auc.de collat.no.in.l.ij.C.de offi.eius,qui vicem alter. gess. no.per Gui.de cug.Bar.ꝛ alios in.l.imperatoz la.ij.ff.de stat. bo.in.l.imperium.ff.de iurisd.om.iudi.in.ij.gradu meri imperij maioris ꝑ Alex.ꝙsi.xlij.nu.xvij.vol.vij.ꝛ ꝙsi.lv.nu.iiij.e.li.

iiij. An digitus aũt sit mẽbrũ, vide Bal. ⁊ alios in. d. c. j. de no. for. fidel. qui concludunt non esse proprie membrum tradunt doctο. in auc. sed nouo iure. C. de ser. fugi. Cy. in. l. non sunt liberi. ff. de sta. ho. Bar. in. l. i. ff. de pub. iud. Ang. de aret. in trac. de maleficijs. in verbo mẽbrum, ⁊ ibi Ang. in addit. ¶ Iniuriam vel ꝙtumeliaz, que sit dr̃ia inter ista ⁊ conuitiũ, vide in. l. in prin. ff. de iniur. ⁊ in. l. apud labeonẽ. §. conuitiuz eo. ti. in prin. in casu tñ nostro loquuntur, qñ in personam dñi inferuntur. vt pz ex
26 tex. in. d. c. j. qñ aũt in rebus infert. loquitur tex. j. ¶ †Honorẽ. Honor scribi dz cum aspiratione. h. onus sine �considerãtione Joã. an. in. c. ad aures. extra de reb. eccle. non alie. est aũt honor exhibitio reuerentie in testimonium virtutis, ⁊ est magis in honorante, qz in honorato ꝯm pbm. j. ethicorum, ⁊ Egidium in lib. de regimine principum. c. viij. ⁊ qñq magis curandum est de honore, qz de commodo. l. iulianus. ff. si quis omis. cau. testa. l. fi. C. de bon. lib. ⁊ perditio honoris ac fame morte cõparatur. l. iusta. §. iusta cau sa. ff. de manu. vind. ⁊ dicit tex. quẽ ibi no. Bal. in. c. intellecto. extra de iureiu. q̃ a pace procedunt iura regni ⁊ honor corone, merito igitur maledictus censendus est, qui de eo non curat. l.
27 miles. §. socer. ff. ad. l. iul. de adulte. ¶ †Nunc. ista dictio significat tps presens, ⁊ sic loquitur de tẽpore presenti. l. si seruitus. ff. de seruit. vrban. predio. ⁊ est aduerbiũ tẽporis. vt in auct. de defenso. ciuita. §. que igitur, ibi quod nunc ⁊c. ⁊ inst. qbus alie. lz. §. nunc admonendi. verba aũt sequentia cõprehendunt bonorem futurum, ipsa ẽt dictio nunc. quãdoqz futurũ respicicit. c. i.
28 xxxiij. q. v. c. nolite. xi. q. i. ¶ †Habes. exponitur qñq. i. hr̃e possis. l. si quis sub ꝙditione. ff. de testa. tutel. l. i. §. ait prętor. ff. de postul. hz. ẽt aliqñ exponitur. i. habere poterat. l. si quis filiũ. C. de inoffi. testa. ¶ Possidebis. i. habebis. simile in. l. in rebus in verbo possidere. C. de iure dot. ⁊ dr̃ honor ⁊ dignitas possideri. l. maximarũ. §. solidorũ. C. de excusa. mune. lib. x. ⁊ probatur in. d. c. i. ⁊ sic incorporalia possidentur. i. quasi. q nota pro seruandis libellis in quibus dr̃ q quis est in possessiõe alicuius iuris, vt subaudiatur quasi, qz incorporalia quasi possidentur, non aũt possidentẽ. l. sequitur. §. qui viam. ff. de vsucap. gl. Bar. ⁊ alij in. l. iij. in prin. ff. de acqui. pos. Bal. in prelud. feud. col. ix. not.
29 scrib. in. c. querelam de elec. ¶ †Et si scivero, scire est rem per cãm cognoscere ꝯm pbm facit. l. scire, ⁊ qđ ibi not. ff. de legib. ⁊ in. c. occidit. xxiij. q. viij. ⁊ qđ no. gl. in. l. in summa. §. idẽ labeo. ff. de aq. plu. arcen. verbuz aũt sciendi generaliter accipit. xxij. q. v. c. hoc vr̃, ⁊ dr̃ scire cui denuntiatum est. l. quinquaginta. ff. de excus. tuto. l. itẽ veniunt. §. petitam. ff. de peti. here. facit qđ not. gl. in. l. si tutor. C. de pericu. tuto. dr̃ ẽt quis scire per vehementem opinionẽ consonam veritati, vt not. in. l. cum quidã. §. quod dr̃. ff. de acqui. here. que vehemens opi. nascitur ex immediatis indicijs, vt no. in. l. dolum ex insidijs. C. de dolo ⁊ in. l. si quis ita dederit. §. si quis cũ ignoraret. ff de test. tutel. vide tñ quod not. gl. in. l. libera. ff de peculio, dr̃ ẽt quis scire per locuz a cõiter accidentibus, vt no. in. l. neqz. C. de proba. ⁊ dicit Inno. quod dicimur scire indubitanter id qđ nunqz vidimus, naz non vidimus Cesarem, neqz Christuz crucifigi, ⁊ tñ dicimur firmiter hoc scire. ita. d. c. cũ in cã. extra de iur. calum. ⁊ in. c. si quis eps. extra de iureiu. ⁊ qui refugit scientiaz hr̃ pro sciente. l. fulcinius. §. qd sit latitare. ff. ex quib. can. in pos. eat. ⁊ no. Bald. in. c. vassallus in prin. si de feud. fue. contro. inter do. ⁊ agna. ⁊ iõ pariter iudicatur de eo qui scit, ⁊ qui scire dz. l. q te. ff. si cer. pet. ⁊ l. qui fundum. §. si fundum. ff. pro empto. ⁊ l. qui cum alio. ff. de reg. iur. ⁊
30 no. bal. in. d. c. vassallus. ¶ †Vel audiuero. Addit suprascriptis, qz quãuis perfecte non scinerit, si tñ audinerit tenetr̃ vassallus impedimentũ prestare ne fiat, idẽ si viderit, ⁊ verbum video ꝙprehendit sensum auditus. l. videamus. ff. de in lit. iur. l. si mihi ⁊ titio. ff. de leg. ij. l. item apud labeonem. §. ait prętor. ff. de in iur. ⁊ iõ testis qui audinit, deponere põt quod vidit, facit quod no. Spec. in tit. de teste. §. j. ver. item q non prohibet ⁊ Butr.
31 in. c. taz literis. de testibus. Ang. in. l. testiũ. C. de testi. ¶ †Cõtra te qđ dr̃ hic in dño intelligit̃ ẽt de filio eius argu. l. j. §. dñe. ff. ad silleia. ⁊ ibi no. Bart. ¶ Pro posse meo, vltra posse igit̃ non tenetur, ⁊ benefacit tex. in. d. l. i. §. occisorum, ⁊ qđ ibi not. Bar. ff. ad silleia. ⁊ in. l. itẽ querit̃. §. exercitu. ff. locati. l. nepos pculo. ff. de verb. sig. no. Jser. in. c. ij. de feud. sine culp. nõ am. ⁊ in. c. i. §. i. qb. mo. feu. am. faciunt que no. Abb. in. c. vt iusta. extra de off. ordi. ⁊ dr̃ potentia quadruplex iuris facti, ꝯm naz, ⁊ ꝯm bonos mores, ꝯm bal. j. ff. de inuest. rup. vel irrit. fac. test. qui allegat Inn. in. c. sciscitatus. de rescrip. ⁊ reputaẽ impossibile, q non decet ꝯm Card. in rep. c. lz vitanda. de elec. ⁊ in. c. p-
32 pendimus in rep. de snia excõi. ¶ †Impedimentũ prestabo. te netur ergo fidelis vigore huiusce ꝓmissiõis, ⁊ fidelitatis impedire ne contra dominum per alium cõmittatur delictum simile est in seruo. vt. d. l. i. §. in eo. ff. ad silleia. simile est ẽt in filio. l. ij. ⁊ l. vtrum. ff. ad. l. pompei. de parici. simile est ẽt in quocũqz respectu delicti, q vellet cõmitti ꝑ principez vel Remp. l. si qs. C. ad l. iul. maiest. simile est ẽt in subdito respectu iurisdictionis, naz ẽt ei iurat, q seruabit honorẽ mẽbrum. vt est tex. in. c. i. qualiter vasal. iur. deb fidel. in fi. not. Bynus in. l. culpa caret. ff. de reg. iur. Jser. in. c. i. §. persona, q̃ sit pri. cau. bñfi, am. ⁊ Saly. in l. si qs. C. ad. l. iul. maie. bñfacit. l. oẽ delictũ. §. propositũ. ff. de re milit. Ja. de. s. Geor. in sua inuest. feu. in ver. qui qdez inuestiti prestiterunt iurm fidelitatis. col. ij. Aduerte tñ qz dixit Ange. in. d. l. ij. ff. ad. l. pompei. de paric. q nõ reuelantes tractatum ꝑ dominum vel ciuitatẽ maxime si sunt forenses nõ tenentur pena mortis, quibus adde qđ scripsit Saly. in. d. l. quisquis. in fi. vtrum autem sciens delictum debere perpetrari ⁊ nõ prohibẽs puniatur recurre ad gl. in. l. culpa caret. ff. de reg. iur. per By. ⁊ in reg. non caret culpa. extra lib. vi. ⁊ per Bart. in. l. vtruz. ff. ad. l. pompei. de paric. Ang. in. l. fi. C. ad silleia. Saly. in. d. l. quisquis. vbi plene, ⁊ per Bald. in. l. vt vim. ff. de iur. Joan. an. in addi. in ti. de treug. ⁊ pac. ⁊ Jser. in. d. §. persona. vbi ẽt Modern. ⁊ adde bonum tex. in. c. dilecto. circa fi. de sent. excõ. lib. vi. c. fi. xxiij. q. iij. ⁊ c. acqui. põt. xxiij. q. iiij. Aduerte ẽt, qz ⁊ si predicta verba impedimẽtum prestabo addita nõ forent, vassallus tñ qui tenetr̃ nõ inferre damnuz, tenetur ẽt curare ne alius inferat cum prohibere possit. l. in illa stipulatione per te non fieri. ff. de verb. ob. l. inter stipulantem. in prin. eo. ti. ⁊ itẽ dãnũ inferre vr̃ qui non prohibet cũ põt, ne fiat. l. ij. ⁊ iij. ff. de noxe. l. itẽ qz §. exercitu. ff. locati. c. error. lxxxiij. di. c. sicut. extra de homici.
33 ¶ †Anã cito. simile verbũ hẽs in epla liquet igitur. C. de sum. tri. ⁊ fi. cath. ⁊ in. c. cũ super qõne. de ꝙcess. prebẽ. intellige antẽ cũ aliquo spacio ⁊ interlusorio tpis. iuxta ea que tradunt in. l. quo. n. ff. rẽ rat. hab. gl. in. l. emilius. ff. de minor. facit tex. in. c. fi. de elec. in. vi. vbi ingt ne cito manum imponas, qñ aliqd cito vel incõtinenti fieri dz. ⁊ qz cito ꝙmode fieri poterit. c. sciendũ. xxix. di. ⁊ hoc iudicis arbitrio relinquit̃. l. i. ff. de iur. delib. c. de causis de offi. deleg. ⁊ vide Bal. in. l. qñis. C. edic. diu. Adri.
34 ⁊ Bar. in. l. cũ pecuniã. ff. de donatio. ¶ †Nuntiabo, q ergo te netr̃ impedire ne qd fiat, si non põt tenetr̃ nuntiare ꝙcorder. l. itez qrit̃. §. exercitu. ff. locati. ad idẽ tex. in auc. vt liceat matri ⁊ auie in. §. cãs ver. si ꝑ imperiũ. col. viij. ⁊ si denuntiare non potuit nõ tenetr̃. d. §. exercitu. idẽ si potuit denuntiare, tñ dñs non potuisset ꝓuidere. l. si vehenda. §. si ea ver. paulus. ff. ad. l. rodiã de iactu. ⁊ no. qz per istũ tex. vr̃ posse dici, qđ si vassallus ꝓhibuit ne ꝑ dñm machinatio tractata effectũ habuit, non tenetr̃ denuntiare dño dictã machinationẽ, nã tenetr̃ denuntiare si ꝓhibere non
35 põt. ¶ †Auxiliũ. quatuor modis auxiliũ prestaẽ, armis, manu, clamore, ⁊ obiectu corporis. l. i. §. tulisse ⁊ l. cuz dñs. ff. ad silleia. de quo plenius no. ꝑ Bar. ⁊ Ange. in. l. is q opem. ff. de furtis. Mutuando ẽt pecuniã dr̃ qs prestare auxiliũ ꝯm Bar. in. l. cui insq. ff. ad. l. iul. maie. Itẽ eundo cũ aliquo ꝓbaẽ, ⁊ not. ꝑ Bal. in ti. de pace iura. fir. in. §. fi. de auxilio aũt prestando ꝑ vassallũ dño alias differemus suo loco. ¶ Prestabo. i. dabo. l. q insulã. §. fi. ff. locati. qñq intelligit̃. i. tradã. l. ex empto. ff. de actio. ẽp. bñfacit tex. in. l. i. C. de fideicõ. liber. ¶ Contigerit. si'e verbuz hr̃ in. c. i. ⁊ ij. vt lite pẽd. lib. vi. ¶ Rẽ. Rei appellatio gñalis est. l. i. in fi. ff. si cert. pet. ⁊ iura ⁊ cãe ꝙtinent̃. l. rei appella. ff. de verb. sig. inst. de actio. §. i. ⁊ instí. de reb. corp. in prin. ⁊ l. i. ff. de re. di. ⁊ oẽm ꝓctũ ⁊ obligationẽ ꝙtinet. l. nois. ff. ꝓbo. sig. ⁊ estimationẽ rei inst. de oblig. q̃ ex delic. nasc. §. itẽ si fullo. ⁊ administrationẽ rei ꝙ suaꝙ. l. ij. ff. de minor. ap. ẽt rei ꝙtinet̃ id qđ est extra patrimoniũ. l. ij. in fi. C. de ꝙstit. pec. in gl. ¶ Hẽs, intelligit̃ cũ effectu. l. nomẽ filiaꝙ. §. fi. ff. de ꝓb. sig. not. ꝑ Archi. in. c. si gratiose de rescriptis li. vi. ⁊ dr̃ qs hr̃e qñq rõne dñij, qñq possessionis seu detentionis. l. i. ff. de fideicõ. lib. facit. l. offm̃. ff. de rei vẽd. ⁊ l. i. §. qđ aũt. ff. de vi ⁊ vi arm. dr̃ ẽt qs hr̃e qđ similiter possidet. l. si in emptione. §. oĩum. ff. de ꝓh. emp. ¶ †Fortui
36 to casu, Casus fortuitus est accidens qđ p custodiã curã, vel diligentiã mẽtis humane euitari non põt ab eo qui patit̃. ꝓbaẽ hec diffinitio in. l. si ea res. ff. de actio. ẽpt. ibi custodia aduersus vis parũ ꝓficit in. l. sed de dãno. ff. locati. ibi in qua. n. custodia consequi potuit in dãnũ ab eo dari possit, quasi dicat nulla, ⁊ l. ad eos. ff. cõmod. ibi qua. n. cura vel diligentia possumus ne aliqs iniuria dãnũ det, quasi dicat impossibile est. Quid enim tam firmum est, quod vim pati non possit? certe nihil. l. fluminum. §. labeo. ff. de dam. infecto. l. in rebus. ff. commod. l. cõtractus. ff.

de reg.

de reg. iur. ⁊ adde bonum text. in §. thesauros insti. de re. diui. facit tex. in l. que fortuitis. C. de pig. actio. in l. j. §. si eo tpe. ff. de admi. rer. ad ciuit. pertin. Est aũt dña sic inter casum fortuitũ ⁊ improuisum ꝑm glo. in l. j. C. de sicca. est. n. casus fortuitus, qñ non precedit aliqua cã dependẽs ab eo cui iste casus vult imputari. Casus aũt improuisus est qué culpa precedit ꝑm Bald. in d. l. j. ⁊ no. qó casus fortuitus varijs modis ꝗngit, qñq;. n. facto nature, vt in tempestate maris, vel fluminis. l. fistulas. §. fruenta. ff. de ꝓhẽ. emp. l. ex ꝗducto. §. si vis ⁊ §. sed si vredo, ⁊ l. martius, aut terremotu. d. l. fluminũ. §. labeo. item ꝗngit casus fortuitus in ardore solis non ꝗsueto. itẽ ex aere corrupto, ⁊ locustis ⁊ bis similibus de qbus fit mentio in dictis iuribus maxime in. d. §. si vis, ⁊. §. sed si vredo. facto aũt hois ꝗngit casus fortuitus, puta vi latronum, vi exercitus, falsa snia, ⁊ falso testimonio igne ab alio immisso. ⁊ in futuro facto, de quo non erat suspicandũ. l. si vt certo. §. qó vero. ff. ꝗmod. l. in rõne. ff. ad. l. falci. l. item quare. §. exercitu. ff. locati. l. si merces. §. vis maior. l. ex ꝗducto. §. idẽq; dõm. l. si fundũ. l. dñs horreoꝝ. l. pen. §. nauẽ, ⁊. l. videamus. §. q vinũ. ⁊ ff. mãdati. l. inter cãs. §. non oia, ⁊. l. ij. §. solet. ff. de here. vendi. l. cũ duobus. §. dãna. ff. ꝓ socio. l. si putator, ⁊. l. q foueas. ff. ad. l. agl. ⁊ adde q̃ no. in. c. olim. de ꝗuet. ꝑ Bald. in d. l. q̃ fortuitis. Vtrũ aũt furtũ dicaꝫ casus fortuitus, recurre ad ea que traduntꝫ in. l. j. C. depositi, vbi ẽt dr̃ qd de incendio, ⁊ in. l. iij. §. cognoscit. ff. de offi. prefe. vig. ⁊ per Bal. in. d. l. q̃ fortuitis, ⁊ in. l. si creditor eo. tí. Ang. ꝗ. ccxi. ⁊ seq. Guerra ẽt an ꝗnea tur inter casus fortuitos. vide tex. in. l. ex ꝗducto. §. si vis versi. idẽ dõm. l. sed de dãno. l. si merces. §. vis maior. ff. locati. l. in rebus. in prin. l. ad eos. ff. cõmod. ꝑ Jo. an. in addi. Spec. in tí. de locati. circa prin. ⁊ bal. in pace ꝗstãt. in §. vassalli. An ẽt pestis ꝗnineaꝫ inter casus fortuitos. vide ꝑ Bal. ⁊ Salic. in. d. l. que fortuitis, ⁊ ꝑ preceptorẽ meũ honorandũ. d. Ripam in trac. suo de peste in rub. de priuilegijs ꝯctuũ cã pestis ver. sed pone qꝑ sit venditũ. nu. lxvij. vbi plura circa hanc mãm subdit, ⁊ ibi quare casus fortuitus dicaꝫ insolitus, ⁊ non preuisus nu. lxix. Et qualiter differat casus fortuitus ab improuiso Hypol. de marsi. in. l. j. nu. lxxx. C. ad. l. corne. de sicca. Qualiter aũt probeꝫ casus fortuitus. vide plene ꝑ doc. in. l. ij. §. qó diximus. ff. si qs cau. ⁊ in. l. si qs ex argentarijs. §. pretor. ff. de eden. ⁊ ꝑ Bal. ⁊ alios in. l. si creditor. C. de pig. actio. ⁊ Bar. in. l. scire opꝫ. §. sufficit. ff. de excusa. tut. Nota ẽt ex hoc tex. dũ. d. iniuste vel fortuito casu qꝑ in institia ⁊ casus fortuitus eqparantꝫ ꝑm Bald. facit. l. cũ duobus. §. fi. ff. ꝓ socio. ⁊ iõ aduocatus q perdit cãm per iniustã sniam iudicis, põt dicere clientulo qꝑ fortuito casu cãm amisit, faciunt q̃ scribit Cy. in. l. ij. C. qó me. cã. Bal. in. l. fallus col. pe. C. de furtis qó tene mẽti. ¶ †Amittere, dr̃ amittere ille qui rẽ hꝫ. l. non vr̃ amittere. ff. de reg. iur. l. j. in prin. ff. quib. mo. vsufr. ami. dicit aũt Hosti. in. c. qr nonnulli. de cleri. residen. qꝑ ille ꝑprie amittere dr̃ rẽ qui ꝑpetuo eã amittit. ¶ Recuperare, simile verbuꝫ hr̃ in. l. j. C. de sumptuũ recuper. lib. x. accipiẽ ẽt qñq;ꝫ pro retinere. c. qm̃ frequenter. §. in alijs extra vt lit. non ꝗest. ¶ Retinere, lꝫ retinere proprie sit in eo qó habemus, tñ qñq;ꝫ verificaꝫ in eo, qó non habemus rõ passus retinere nedũ excipere, sed agere põt. l. post emancipationẽ. §. fi. ff. de leg. iij. ¶ †Juste, qd aũt si iniuste, an teneaꝫ adiuuare dñm, recurre ad tradita in. c. dño guerrã. in titu. hic finiẽ lex. deinde ꝗsue. reg. incip. pondera tñ qr forte hoc casu, qñ expresse in forma fidelitatis dictuꝫ est iuste non teneaꝫ dñm defendere, qñ iniuste vult alium offendere, ⁊ sic cessat illa disceptatio, que fit in. d. c. j. in prin. per Andr. isern. Bal. ⁊ alios. An vassallus teneaꝫ iuuare dñm, qñ ꝗstat qó iniuste bellũ infert, nam intelligo procedere qñ simpliciter facta ẽ fidelitas, ⁊ non specificatum, qñ iuste voluerit alium offendere quasi voluerit vassallus specificando ⁊ dicendo iuste, qó non velit teneri, qñ vellet alium iniuste offendere. l. expressa. ff. de reg. iur. lꝫ enim arguere per argum̃. a ꝯrio sensu. l. j. §. huius rei. ff. de offic. eius cui mand. est iurisd. facit. l. si cũ dotẽ in prin. ff. sol. matri. ⁊ ibi nota. ⁊ in. l. gallus. §. ⁊ quid si tm̃, ⁊ ibi Bar. ff. de libe. ⁊ postbu. hec etenim restrictio est fauorabilis, vt non extendatur ad casum in quo dñs vult iniuste aliũ offendere, ⁊ ꝗsonat iuri naturali ac diuino, put. d. Bal. in. d. c. j. in prin. facit ad idẽ quod scribit Ang. in. l. qdã cũ filiũ. ff. de verbo. obli. vbi. d. qó vigore ꝗfederationis facte inter duos principes per quã promiserunt inuicẽ se defendere ⁊ guarantire vnus non teneꝫ aliũ defendere pro iniurijs sibi iuste illatis. super quo tñ cogitandum relinquo, Juste ẽt intelligitur ⁊ exponitur. i. legitime. l. iij. §. de illo. ff. pro socio ⁊ iuste. i. recte in auc. de hered. ⁊ falc. in. §. exheredatos, ex quo vr̃ posse dici qó si omissis legitimis solennitatibus dñs procedit ad guerrã, puta non precedente diffidatione, quo casu bellum dr̃ iniustũ ⁊ illicitum. vt no. Jo. and. in. c. j. de homicid. lib. vj. in nouella, vel omissis alijs que requirunt̃ ad hoc. vt bellum iustũ dicatur de qbus per Bar. in. l. hostes. ff. ó captiuis. Hosti. in sum. de treug. ⁊ pac. Butr. in. c. olim el. j. de rest. spolia. Bal. in. l. ij. C. de seruit. ⁊ an vassallus non teneaꝫ iuuare dominum in tali bello, si dicta forma fidelitatẽ prestitit, vcz qr expresse iurauit iuuare dñm si sciuerit eũ iuste velle aliqué offendere. ¶ Inde, simile verbum hr̃ in. l. diuortio. §. si fundum. ff. sol. matri. ⁊ in. c. cum ꝑm. de prebend. ¶ Specialiter. i. noiatim. l. sed ⁊ si quis cau. ⁊ ipsi vassallo. l. exẽplo. C. de decurio. lib. x. ⁊ sic opus est ad horum verboꝝ significationẽ, qr per ipsum dñm aut eius literis, aut nuntijs requiratꝫ ipse vassallus noiatim, ⁊ nõ in genere, puta qr requirat titium vassallum suum, vt auxiliũ ipsi
39 dño in tali guerra prestet. ¶ †Generaliter, requisitio ⁊ admonitio generalis regulariter sufficit, qñ nescitur quis nominatiꝫ, citari debeat ⁊ requiri, vt legitur in auct. omnes. C. si ab hered. se abst. ⁊ in. l. si eo tpe C. de remis. pig. ⁊ in auc. de hr̃d. ⁊ falc. §. si vero absunt. c. in presentia. extra de procur. ⁊ ibi per Inno. su per verbo plenã, ⁊ in. c. cum in tua, qui ma. accu. pos. ⁊ in. c. fi. extra de maio. ⁊ obe. ⁊ per Jo. an. in addi. Specu. in tit. de. i. ⁊ ij. decreto. §. nunc dicamus ver. sed pone qó vnus, vbi aũt certus est aduersarius, ⁊ ei noiatim preiudicari dꝫ, tunc nominatim ⁊ specialiter est requirendus, vt probaꝫ in dictis iuribus, vt probaꝫ in. l. i. §. denuntiari. ff. de ventre inspic. ⁊ no. Bar. in. l. si qs instituaꝫ. ff. de here. insti. ⁊ ibi vide Bal. ⁊ Bar. in ꝗstitutione ad reprimendũ in verbo per literas, ⁊ per Bal. in. l. nam ita divus. ff. de adoptio. pulchre per Imol. in. c. ex tue. col. ix. extra de cle. non resi. ⁊ no. qr ignorantia agentis non hꝫ tollere talem specialẽ citationem. l. cũ miles. §. i. ff. ex quib. cau. maio. ⁊ not. in. c. cum qui. de dolo ⁊ contu. lib. vi. si tñ aduersarius est certus, sed incertus est locus. vbi tunc generalis sufficit admonitio ꝑm Imol. no. in. d. c. ex tue. ꝓp igitur istud verbũ gñaliter. sufficit in casu nostro qꝑ vassallus gñaliter requiratꝫ per proclamma gñale, aut edictum publice propositũ. iuxta tradita in. l. ꝗsenta neũ, ⁊ in auc. qui semel. C. qũo. ⁊ qñ iud. ⁊ in. d. auctẽ. si oẽs, ⁊ in d. c. cum in tua, ꝯctus enim ex conuentione legem accipiunt. l. j. §. si conuenerit. ff. depos. vtrum aũt si iudex cõmittit nuntio, qꝑ citet titium, ⁊ seium in specie, ⁊ generaliter oẽs quoꝝ interest, ⁊ virtute huius gñalis clausule citet Semproniũ an ꝯ ipsum procedi possit, ⁊ valeat processus factus ꝯ ipsum non cõparentem.
40 vide plene dños de Rota decis. clxv. ¶ †Requisitus, non teneꝫ igiꝫ vassallus iuuare dñm, nisi ab eo fuerit requisitus ⁊ ponderaꝫ, qr iste tex. loquiẽ in casu in quo dñs vult alium offendere. Si aũt alius vellet dñm offendere, tunc absq; requisitione dñi dꝫ dño auxilium prestare vetando talem offensam pro posse ne fiat, vel ipsam statim dño denuntiando vel si dño aliquod magnum immineret periculum, puta qr foret obsessus in aliquo castro per eius inimicũ, naꝫ tunc ẽt non requisitus tenetur dño auxilium prestare tex. est in. d. c. lꝫ in tit. si de feu. fue. cõtro. inter do. ⁊ agna. ⁊ hoc cũ primũ põt, vt in. c. i. §. preterea. in ti. que sit pri. cã benefi. ami. ⁊ in. c. i. §. ad hoc. in tit. hic fi. lex. iuramentũ enim interpellat ipsum vassallum, qó eo sciente dñm egere seruitio sibi debito illud prestet, gl. est valde no. quã no. Jmo. in. c. breui. extra de iureiu. pro qua solco allegare tex. in. d. c. licet.
41 ¶ †Vtrũ aũt vassallus q teneꝫ dño seruitiũ prestare, teneaꝫ vltro non reqsitus prestare, ⁊ si non prestiterit cadat a feudo, distinguo, aut loqmur in recto feudo ꝑ quo indeterminata debentur seruitia, ⁊ isto casu non teneꝫ vassallus nisi reqsitus seruitiuꝫ prestare, casus est in. d. c. lꝫ vassallus, si tñ interpellaretꝫ a dño, teneretꝫ seruitiũ prestare, vt colligiꝫ ex illo text. ⁊ vnica tm̃ reqsitio, ⁊ non terna sufficeret facta a dño interpellante ipsum vassallũ ad prestãdũ seruitiũ, qr ois terminus extraindicialis est perẽ prorius ꝑm Inno. in. c. cũ a nobis. de elect. vltra mediũ apparatus ⁊ Bal. in. l. si tẽpora. C. de fide instru. ⁊ iure bas. fisc. lib. x. ⁊ gl. ⁊ Bar. in. l. qui rome. §. cohr̃des. ff. de verb. oblig. optime facit gl. in cle. j. in ver. requisierit. extra de heret. Inno. ⁊ Joã. an. in. c. ad petitionẽ. extra de accus. ⁊ in. c. ꝗsuluit. de of. dele. Bal. in. l. nã ita divus. ff. de adop. ⁊ in. l. si qñ. C. de test. ꝛ. venio ad mãm, ⁊ in. c. j. de milite vas. q ꝗte. est, ⁊ in. c. ex insinuatione. exr̃ de rescr. ⁊ in. l. ad perẽptoriũ, ⁊ ibi ꝑ Ang. ff. de iudi. ⁊ in. l. ꝓperãdũ. §. y. C. e. ti. ⁊ in. l. fi. C. de edic. di. Adri. tol. col. xiij. no. Ant. de bu. ⁊ Jmo. in terminis nr̃is in. c. ego. n. exr̃ de in rein. Ex tñ intelligo, qñ ꝑ dñm petiẽ ab inuestito seruitiũ, vt dixi, si aũt petitur, qó veniat ad recipiendã inuestituram, tunc procedit quod dr̃ in. c. j. §. j. que sit pri. cau. bñfi. am. Aut loquimur

in vassallo ꝙditionato, puta quí singulo anno annuã pensionem
prestare tenet, puta libram piperis, vel accipitrem, vel certam
pecunie ꝙtitatẽ, ⁊ tunc quero an talis vassallus cessans a tali p
station̄e, ẽt non requisitus cadat, ⁊ presuppositō qō cadat, quã-
to tpe cessandum est. ⁊ qm̄ hic articulus longa indiget disputa
42 tione, reseruabimus in calce huius. q. ℂ †Secreto, Secreta
dn̄orum merito subiectis committunt. l. proximos. C. de proxi.
sacr. scrin. lib. xij. ꝙcordat. c. ego eps. extra de iureiu. dicuntur
aũt secreta siue credentie ea, que vulgus ignorat arg. l. j. §. sum-
ma cũ vtilitate. ff. de his qui deiec. vel effud. ⁊ si vassallus reuel
lat secreta dn̄i, ꝑfacit iuro fidelitatis sue, vt hic p3, ideo priuat
feudo, no. Bal. in pace ꝙstã. circa fi. super verbo credẽtia, pōt
ẽt dici secretum id, qō dn̄s prohibuit alijs reuellari, facit quod
legit in. c. omnis vtriusq; sexus. extra de peni. vbi ẽt vide qn̄ di
cat aliquid actum, per qō pandat dictum in secreto, fallit tn̄ sin
gulariter, nisi dn̄s occulte peccauerit, qr vassallus peccatũ eius
denuntiare poterit, nō ob. iuro, vt dicit Archi. in. c. de forma.
xxij. q. i. allegat in arg. c. admonendi. ij. q. vij. qō capl'm facit ꝑ
consiliarios principis, qui aliqñ sequunt eius voluntatem diui-
nis legibus ꝑriam, sibiq; more canum applaudunt, non. n. hoc
facere debent, sed resistere, qm̄ eius iniusta mandata obseruare
minime obligant, vt per Fely. in. c. ij. de maio. ⁊ obe. Semi. in
d. c. admonendi, qr virtute iuri non sunt ad ea astricti, ẽt si spe-
cialiter iurassent, qm̄ iurm illicitum maius esset peccatũ execu-
tioni mandare q̄ꝑ periuriu incurrere. c. vnusquisq; xcij. q. iiij.
c. veniens. de iureiu. ⁊ facit qō no. tradit Jser. in. c. i. de for. fi-
del. vbi inquit, q̄ si dn̄s dicat vassallo in secreto, quod vult occi
dere Sempronũ, qr interfecit sibi vnũ suem siluestrem, ꝺ3 ei p-
suadere, quod non occidat, ⁊ totis viribus elaborare ne faciat
argu. c. vr. xxij. q. v. ⁊ pōt dicere ipsi sempronio custodias te, qr
parat tibi mors, non dicẽdo per quẽ, vt dicit gl. in. c. verũ. xiij.
distin. ⁊ sequit Afflictus. in. d. c. i. col. ij. ver. fallit sing. ℂ Cō
silium, Princeps ẽt cōmittit se ꝙsilio suorum, vt legit in. l. diui
fratres. ff. de iurepatr. proprie aũt dr̄ ꝙsilium, qñ requirit ante
actum celebratum, ⁊ ante q̄ꝑ ꝙclusum sit quid agendum, probat
in. c. cum in veteri, ⁊ ibi no. Jnno. extra de elec. ⁊ glo. in. c. sepe
extra de verbo. signi. traditur in. l. si quis mihi bona. §. iussu3. ff.
de acqui. heredi. Ille aũt qui alteri consulit, ꝺ3 prius interroga
re, ⁊ bene discutere in quo statu negotium se h3. l. quod dr̄. §. mi
les testiñ. ibi requisiui. ff. de testa. mil. male aũt consulit, qui sibi
nescit ꝙsulere. l. cũ clericis. C. de epis. ⁊ cle. ⁊ vbi est consiliũ, ibi
est salus. l. humanũ. C. de legi. l. non dubiũ. ff. de dinor. ꝙsulere tn̄
non ibi est salus. l. humanum. C. de legibus. l. non dubiũ. ff. de di
nor. ꝙsulere tn̄ non interpellatus a dn̄o non tenet. arg. c. i. §. nō
cogitur, de eo qui interf. frat. Jser. in. c. i. in fi. qualiter vassal-
lus iur. deb. fidel. Aflic. post alios in. d. c. i. in. viij. no. de for.
fideli. virum aũt quis ex consilio obliget, dic q̄ non regulariter
. l. ij. ff. mand. ⁊ in reg. iuris nullus. lib. vi. ⁊. c. cuꝫ olim. de arbi.
quod procedit, qñ consilium respicit cōmodum eius cui consu-
lit, secus vbi respicit vtilitatem tertij ꝑm doct. maxime Jmol. in
c. dilectus el. ij. in fi. extra de prebẽ. quod tene menti. Nota ẽt
quod consilium inferiorũ non est respuendũ, facit. c. ad audien
tiã de consue. ⁊ nota, q̄ l3 regulariter quis ex consilio non tenea
tur, vt in. l. consi. ff. de reg. iur. c. nullus ex consilio. eo. tit. in. vi.
gl. in. l. i. C. de ser. fug. tn̄ fallit in vassallo, vt hic, sunt alij casus
quibus qs tenet ex ꝙsilio, de quibus in. d. c. nullus per Fely. ⁊
43 Mod. in. c. i. de off. deleg. Bec. in. d. l. cõsilij in prin. ℂ †Mi
bi videbit, p verbũ mihi vr̄ prelatũ a sapiente, vel ab eo a quo
ꝙsilium petit, dari dr̄ ꝙsilium probat in. l. i. in prin. ⁊ ibi no. bal.
ff. de excus. tuto. prelatũ aũt a iudice inducit sniam. l. quid tn̄. §.
si arbiter, ⁊. l. die ꝑferre. §. si plures. ff. de arbit. ℂ Magis, hec
dictio ponit qñq; ꝙparatiue. l. iubere. ff. de iurisd. om. iudic. ⁊ ibi
no. lib. vi. ff. de leg. i. qñq; electiue, vt in auc. de exhib. re. §. ij. ⁊
ibi gl. ⁊ in. l. in cõmodato. §. sicut. ff. cõmod. ⁊ in. l. emancipatum
§. fi. ⁊ ibi gl. ff. de senat. ⁊ ponit ꝙparatiue, qñ ponit inter ea que
simul participãt, electiue vero qñ ponit inter ea q̄ simul nõ par
ticipant. i. inter ea inter que non est proprie positiuũ ⁊ ꝙparati-
uum, qr vnũ alteri non subalternat, verbi gr̄a volo esse magis di
ues q̄ꝑ pauper, nã dictio pauper non pōt esse positiuũ ꝙparati-
uo dictionis diuitis, seu dit iuris, in casu tn̄ nostro ponet ꝙpara
tiue vel electiue, put exiget mã, super qua petet ꝙsiliũ. ℂ Expe
dire. i. oportere vel ꝙuenire, vt legit in. c. non solũ extra de reg.
⁊ p Archi. in. c. cũ expediat. de elec. lib. vi. ℂ Tibi, psonã dn̄i
respicit, non. n. dignitatẽ aut rẽ, ⁊ iō cũ persona finit, vt not. in
c. mandata sup verbo te. extra de presump. facit. c. tibi. ⁊. c. si p
te. de elec. in. vi. hinc forte sumpta ẽ occasio q̄ mortuo dn̄o vas
sallus tenet facere recognitionẽ de feudo filio dn̄i, ⁊ iō si facta
sit pro eo dn̄o ⁊ successoribus, non tenet vassallus hr̄di dn̄i iura
44 re fidelitatẽ, vt. ꝭ. late dictũ est. ℂ †Ex mea psona, p intellectu
istoꝝ verboꝝ illud non ignores, qō tale sacr̄m ꝺ3 ⁊ pōt prestari
per vassallũ, q̄ alteri dn̄o prius personã suã non astrinxerit, se-
cus si alij eã astrinxerit, qr tunc obligat de persona seruire ei ꝑ
quẽlibet, ⁊ sic ꝑ aliũ, cuius postea vassallus efficiatur, scdo vero
seruiet p substitutũ, iuxta facultates feudi, q̄s ab eo t3, tales. n.
opera p substitutũ prestari pñt. Spec. in tit. de feud. §. qm̄ ver.
xij. queritur, facit. l. in operis. ff. locati. ⁊. l. ij. C. q̄ pot. in pig. bab. l.
imperialẽ in fi. de prob. feu. alie. p Fed. nã prior fidelitas semp
vr̄ excepta, ⁊ seruari ꝺ3 arg. c. qr tua. l. dis. faciunt no. p Rom̄.
qsi. xlvij. incõsulte ⁊ perperã igit agũt, qui subditi ⁊ vassalli sunt
alterius dn̄i, dum prestant scdo fidelitatẽ indistincte non reser-
nato debito de quo vinciant priori dn̄o, nam vt vides prestando
huic dn̄o sacr̄m fidelitatis ꝑ3 nouã ⁊ antiquã formã fidelitatis,
⁊ vt cõiter fit, non pñt de psona sua aliqd agere ꝑ priorẽ dn̄m, ⁊
si agunt, put forte opus est, tanq̄ astricti rõne prioris obligatio
nis, tn̄ infringunt scdam obligationẽ, ⁊ tanq̄ temerarie iurãtes
puniri pñt. ⁊ pōdera hec verba ex mea psona, nam ista pars vr̄
tm̄mō astringere vassallũ, qō cũ persona sua faciat ꝛc. dictio. n.
ex. denotat cãm immediatã, vt no. in. l. i. §. ex incendio. ff. de incen.
rui. naufr. ⁊ in. l. i. C. si seruus exte. si ergo p aliñ faceret, non vi
deret ex psona sua fecisse, ⁊ qñter diceret ꝑfecisse huic clausule
fidelitatis. ℂ Vel tuoꝝ, qui qtineant appellatione tuoꝝ. vide
inst. de iniu. in. §. patit, ⁊ in tit. q. mo. feu. ami. §. j. qtinent ẽt vas
salli, ⁊ adherẽtes dn̄i. vt. c. j. extra de post. prela. not. Jnn. in. c.
p illoꝝ. de prebẽ. Bal. in. l. talẽ. §. fi. ff. de here. insti. vide Bar.
in. l. senatoꝝ. C. de digni. lib. xij. ⁊ in. l. j. C. de thesau. li. x. ⁊ bal.
in. l. j. ff. de sta. ho. ex his inferri pōt, qō si vassallus facit ⁊ pcu-
rat qō frater suus ⁊ cõuassallus iniuste detrudat in carcerẽ ty-
rãnicũ ꝑfacit promissioni ⁊ iuro fidelitatis. captura. n. hmõi h3
in se iniuriã. tex. est in. l. fi. C. de aboli. ⁊ no. Jnno. in. c. qr. n. ex-
tra de iudi. facit qō dixit in. c. cũ qtingit de sen. excõ. ⁊ in. c. di-
lectus. de appel. Bal. in. l. p diuersas col. vj. C. mãd. in. l. si ve-
ro. §. cui p rei qualitate. ff. qui satisd. cogã. Ang. in. l. nostro car
cere de exact. Tributo. lib. x. col. v. Alber. de rosa. in. l. si non
quitij. C. de iniur. imo atrox iniuria dr̄ ꝑm Bal. in. c. j. §. fi. que
sit pri. cau. bñfi. am. ⁊ ibi dicit qō ob talẽ iniuriã priuat feudo,
Magna est itaq; vassalli obligatio erga dn̄m de qua late p Af
flictu3 decis. cclxv. Illustrissime, qño aũt declarent verba anti-
que forme solẽnitatis vltra doct. in. d. c. j. vide pulchre Jacob.
de. s. Geor. in trac. feud. in ver. q qdẽ inuestiti prestiterunt iur3
fidelitatis col. iiij. versi. quero que sunt illa que qtinent in iura-
mento fidelitatis ⁊ Aflict. in. d. decis. cclxv.

SVMMARIVM

1 An vassallus conditionatus cessans a prestatione debiti census
ẽt non requisitus cadat a feudo.
Et quanto tempore cessando.
Dies interpellat p hoie, ⁊ parat actionẽ ad interesse vel penã
p̄missam non aũt resolnit ꝑctũ noiatũ, secus in innoiatis. ac
ẽt in nominatis pensionatis. 2.
2 In penalibus licita est extensio ex identitate rationis.
3 Quenis qtumacia insurgẽs ẽt ex minima re est digna excõica.
Immo tanto maior est qtumacia q̄to ex re minori insurgit.

ℂ An vassallus conditionatus cessans a prestatione de
biti census etiam non requisitus cadat, ⁊ quan-
to tẽpore cessare debeat. Questio. cx.

1 Ad hoc articulo varias opi. reperio. Prima
fuit opi. Spec. in tit. de locat. §. nunc
aliqua ver. lxxxv. expresse tenẽtis vassallũ cessantẽ a
solone annue pẽsionis ẽt vltra triẽniũ non cadere a
feudo quã ẽt secutus est Semi. in. c. ad aplice de re iudi. lib. vi.
Jnn. in. c. ij. col. xx. de feu. sequit ẽt Bal. in. c. fi. col. pe. extra
de re iu. Ro. in. l. j. §. j. ff. de publi. Jo. fab. in. l. ij. C. de iu. emph.
Alex. qsi. ix. viso thema. lib. iij. vbi testat hãc esse magis cõem
sniam, sequit ẽt Jas. in. d. l. ij. nu. xliij. ⁊ in prelud. feu. nu. lix. di
cit hanc esse magis cõem idez testat Curt. iunior in trac. suo feu
do. in. xxxix. cã priuatiõis feudi in. iiij. parte, pro cuius opinio.
fundamẽto primo facit, qm̄ nulla lege vel consuetudine cauet
vassallũ cessantem a solutione canonis cadere a feudi igitur ꝑ-
rium asseuerare incongruum videtur, erubescimus enim cum

fine

sine.Uloquimur.Lillam.C.de collatio.cum vulga. ¶ Secundo stringit tex.in.c.lz vassallus si de feud.fuer.contro.inter dom. ꝛ agna.vbi vassallus quantocunqz tẽpore steterit absqz prestatione debiti seruitij,non interpellatus non priuatur feudo.
¶ Tertio probatur,nam iura disponentia emphiteotaz cessantem canonem soluere per biennium vel triennioz,cadere ab emphiteosi.c.potuit,locati.l.ij.C.de iur.emphi.sunt penalia,propterea non extendenda sunt ad alium casum quam expressum. c.statutum de elec.lib.vj.faciunt no.per Bald.in.c.vassallus lib.j.si de feud.fue.contro.inter dom.ꝛ agna.col.ij.vbi vult qp pena illius.c.non vendicet sibi locum in contractu emphiteoti cozqz dispositio illius.c.est penalis,que non trahitur ad casus nõ expressos,ꝛ fuit ratio Semi.in.d.c.ad apostolice. ¶ Quarto suadetur,quoniam similiter videmus censuariuz cessantez cẽsum soluere etiam per mille annos non cadere a censu,vt nota. gl.Innocen.ꝛ alij in.c.constitutus.extra de relig.dom. Imol. in.c.ad audientiam.extra de reb.eccle.non alie. ¶ Quinto loco comprobari põt,qz videmus quod in contractibus nominatis si vnus pro parte sua adimpleat,alter vero nolit adimplere, quod is qui implenit agit ad supplementum contractus ꝛ inter esse altero morante, non aũt põt rem traditam recuperare.l.in ciuile.C.de rei vendi.videtur igitur dicendum,quod ex quo pro parte dñi impletus est contractus feudi, lz vassallus cesset pro parte sua adimplere,quod minime agi possit ad recuperationẽ feudi cũ contractus feudi sit contractus nominatus ꝑm Bar. in.l.iurisgentiuz.ff.quinimmo col.clxj.ff.de pactis, Bal.ꝛ Ange.in.l.legitima.ff.de pactis. Imol.in.c. que in ecclesiarum.extra de constitu. Soci.consi.clxj. visis inuestituris colũ.ij.in.ij. parte,ꝛ late Moder.papi.in suo trac.in col.prin.q.prime partis,ꝛ lz in contractu emphiteotico,aliter decisuz videatur illud episcopale,videtur igitur non trahendum ad consequentiaz.l. ius singulare.ff.de leg.ꝛ secundum hanc opinio.consuluit collegium Mediolanense,vt refert Marti. de laude. in.c.j.colũ. ij.de his qui feud.dare pos.ꝛ omnes Moder.supra relati.
¶ Secunda fuit opinio Inn.in.d.c. ad apostolice qui tenuit, qp immo si cessauerit per dictum tempus biennium.s.vel triennium,eum cadere a feudo motus per illum text. in versi.posset merito reprehendi.ex quo colligit ipse, qp lz Pontifex posset regem priuare regno suo ex quo debitam pensionez biennio nõ solnit.c.fi.extra locati tamen ex causa que interesse tantum sedis apostolice tangit,non priuat, sed solum illum reprehendit, ita inquit Inn.formaliter,ex quibus verbis satis aperte demõstratur eum sentire vassallum cessantem biennio soluere,feudo priuari posse.quam opi.secutus est Bal.in.d.c. ad apostolice quod legit vna cum.d.c.fi.de re iud.col.pe.dicens formaliter, qp si feudatarius non soluerit pensionem per biennũ feudo priuari põt,quoniam hoc in vsibus feudorum expressum non reperitur. Idem tenet Bald.in.c.que in ecclesiarum col.iiij.extra de constit.ver.ꝛ nota,dicens notandum esse qp si feudum est fictuale,lz feudatarius infra annum investituram petierit,ꝛ fidelitatem fecerit,ac omnia solenniter obseruauerit,tamen si p biẽnium cessauerit in solutione canonis vel partis totum feudum amittit,vt no.Inn.in.d.c.ad apostolice,ꝛ allegat pro hoc opi. quam vnicam esse ait in.c.j.ff.sed nec est alia,que fuer.pri.can. benefi.ami.vbi nulla iustioz est cã perdendi feudum,qz id propter quod datum est feudum,facere recusare, sequitur ẽt Joã. an.in.d.c.ad apostolice.Fulgo.in consi.vlti.idem alibi Bal. in.l.edem.col.iij.ver.sed nunquid pro vno nũmo.C. locati vbi ait qp pro vno nũmo non soluto vassallus ꝛ emphiteota cadunt, eo qz in eo honoz domini repzesentatur, ꝛ in banc partem magis inclinare videtur Alexã.consi.xi.col.fi.lib.v. ꝛ Curt.iunioz loco allegato. ¶ Tertia fuit opi.Cardi.3ab. in.d.c.posuit.distinguentis,an feudum concedatur pro simplici pensione tantum,an vero pro fidelitate ꝛ pensione,ꝛ hoc secundo casu procedat opi.Spec.s.relata cui dist.adherere videtur Alua. in.d.c.j.ff.sed nec est alia, ꝛ Bartho. veron. Lepol. in.c.i.in cartam in quinta differentia de feud.cog. quem refert ꝛ sequit Joã.bertach.de fir.in reper.suo in verb. feudatarius col.iiij. in fi.ꝛ in verbis emphiteosis.colum.quarta in princi. ¶ Quarta fuit opi.Jo.de imol.in.c.ij.extra de feud.col.xvi. ver.vnuz dictũ restat distinguentis,qõ aut vassallus requisitus recusat pstare seruitiũ debitũ,qõ tpe ꝯractus feudi pollicitus ẽ,ꝛ sic facta dñi requisitione illud non facit,tunc perdit feudũ,ꝛ ad dñm reuertitur,vt probari vꝫ in.d.ff. sed nec est alia, facit qõ habet per gl.ꝛ Imol.ꝛ alios in.c.breui.extra de iureiu. Aut nõ fuit requisitus,tñ fuit negligens in prestando seruitium in tẽpore debito,ꝛ tunc ẽt si per triennium cessauerit, ex quo non fuit requisitus non cadat,qm̃ hoc iure expressum non reperitur sua detur ratione,qm̃ si requisitus vnica requisitione tm̃ non prestat seruitium,priuatur feudo.d.ff.sed nec est alia, quod nõ est in emphiteota,qui ꝛ si in primo anno requisitus non soluat, tñ non priuatur emphiteosi.d.c.potuit.ergo ad hoc,vt qui in vno grauatur in alio releuetur.Lcum qui.ff.de iureiu. vꝫ qp feudatarius nõ requisitus ẽt per triennium cessans non soluendo censum vel seruitium prestandum,non perdat feudum,pro hac opi. facit tex. in.d.c.lz vassallus,vbi quantocunqz tẽpore feudatarius steterit sine prestatione seruitij minime monitus non cadit,accedit pterea qm̃ lz in vno alteretur,natura feudi non dz in alijs dici alterata.c.j.de feud.non habente propz.nat.feud sed de natura recti feudi est qp vassallus non monitus vt seruitia prestet non cadat.d.c.lz,vbi doct.ꝛ in.c.j.ff.ad hoc maxime Alua. hic fi. lex.in vsi.feu. Igitur dicere debemus, qp ꝛ si alterata fuerit natura feudi ratione annue pensionis prestande ꝯ propriaz feudi naturam.c.i.in fi.de feud.dat.in vic.leg.cõm.repz.c.i.ff.fi.in quib.cau.feud.ami.tñ respectu suo non dicatur alterata p dictum.c.primum. ¶ Quinta fuit opi. Marti. de laud. in.d.c. j.col.iij.qui inquit, quod aut pensio promissa prestatur in signũ honoris vel preeminentie ꝛ subiectionis, magis qz cõmodi pecuniarij,puta si prestetur ensis,libra piperis,accipiter, brauiñ, vel banderia,que quidem prestari solent in signum subiectiõis, vt no.Anto.de but.in.c.in literis de resti.spolia.vbi dicit qp si aliqua castra dant ciuitati brauium vel banderias significatur subiectio castrorum ciuitati,ꝛ quidem honoz,ꝛ hoc casu cum tale feudum magis innitatur gratie,qz cõmodo pecuniario, lz per mille annos cessaret ẽt requisitus non cadit,aut pensio promissa est notabilis,ꝛ maximi valoris pp quam verisimile est principaliter dñm feudum concessisse,puta si quispiam investitus fuerit de castro ex quo annuatim mille aurei percipiunt cuz pacto qp singulo anno quingentos aureos persoluat,tunc ex quo talis cõcessio magis adheret nature emphiteosis qz feudi,dz cessans biennio vel triennio soluere cadere a feudo,faciunt no.p Bal. in.l.liberti in fi.C.de oper.liber.vbi ait qp si concessum sit feudũ pro annua pensione non est propzie feudũ,sed magis emphiteosis,faciunt ẽt no.per eundem Bal.in ti. de pace constã.in verbo libellariũ,in fi.Hanc di.secutus est cõsulendo Alber.bru. consilio.xli.in secundo dubio post alios,de quibus per eum.
¶ Sexta fuit di.Jas.in prelu.feu.nu.lxiij.q altius exordiẽdo qstituit tres casus siue tria mẽbra. Primũ est, qñ loquimur in recto ꝛ proprio feudo,p quo indeterminata debentur seruitia,ꝛ hoc casu,nisi vassallus fuerit requisitus non cadit a feudo, ẽt si p mille annos cessauerit a solutione,vt est tex.in.d.c.lz vassallus ꝛ in.d.c.i.ff.ad hoc.ꝛ in.c.j.in fi.an ille q interf. fra.domi.sut. ¶ Scõm mẽbrum est,qñ vltra personalia seruitia realis modica pensio in signũ recognitionis superioritatis dñi est promissa,vt accipiter,brauium,ꝛ similia,vt dixi statim, ꝛ hoc casu dicit ipse qp iudicaꝫ de hoc feudo tanqz pprio, qp nisi fuerit requisitus non cadit,vt in primo membzo, ꝛ in hoc differt a Marti. opi.qui volebat qp ẽt si foret requisitus non caderet. ¶ Tertiũ est qñ vltra personalia seruitia maxima pensio est promissa, ꝛ b casu putat,si maioz erat pensio,qz prestatio seruitiozũ,ex quo talis ꝯctus magis adheret nature emphiteosis.ꝛ innoiato ꝯctui qz pprio feudo,qp cadat,vt p eũ,que distinctio fere eadẽ est cũ opi.Marti.Quid dõm. ¶ Puto qsiderari dẽre tres casus. Primus est,qñ vassallus fuit requisitus ꝛ monitus vt pensionez prestaret,ꝛ ille renuit,ꝛ hoc casu puto qp statiz volente dño feudo priuari possit,sicut qñ requisitus vt personale prestet seruitiũ, reclamat.d.c.j.ff.sed nec est alia.cum nulla diuersitatis rõ assignari posse minime videaꝫ.l.illud.ff.ad.l.aql.cũ vulga.qõ tñ intelligo si monitus fuerit post euentũ diei solonis, qm̃ añ non teneꝫ iuribus vulg. ¶ Scõs casus est, qñ monitus non renuit,sz negligens non soluit,ꝛ tũc qrit̃ an priuari possit, ꝛ dico qp sic.p tex.in.d.c.j.ff.ad hoc, hic finit lex. vbi si vassallus monitus vt prestet seruitiũ,illud facere diu steterit,ꝛ amittit feudũ,faciũt q scribunt̃ p Imol.in.c.ij.col.x.ver.vnũ restat dubium de feud. And.iser.ꝛ Alua.in.d.ff.sed nec in alia.Cu.qsil.clxiij.incip. prelatus col.ij. Prepo.in prelu.feu.col.viij. Alber.bru.in.d. qsi.xlj.in.iij.dubio. ¶ †Quãto añt tpe in mora eẽ dz vt cadat, in hoc varie fuere opi.aliqui.n.vt Inno.ꝛ alij.s.relati.tenuere regri lapsum triennij,sicut in emphiteota arguendo a simili, qp non ita facile admitto,qm̃ vt dictũ est dispositio.l.secunde.C.de iure emphiteo.ꝛ dicto.c.potuit.est cõtra regulas cões,quo fit, vt eo casu argu.de emphiteosi ad feudum deduci minime pos-

sit, neq; econtra, iuxta no. per Alex. in l. diuortio. §. si fundum. ff. solu. matri. ⁊ consil. cvj. viso themate. col. penul. volu. iiij. in .l. si mihi ⁊ titio. col. v. ff. de verb. obli. faciunt no. per Moder. papien. in tractatu suo in. iij. q. princi. prime partis col. iij.

¶ Nonnulli alij tenuerunt statim elapso anno eum priuari posse si cessauerit, quoniam dies interpellat pro homine. l. magnaz .C. de contraben. ⁊ commit. stipula. quam opinio, secutus videtur Bal. in. d. c. l3 vassallus, si de feu. fuer. contro. inter domi. ⁊ agna. vbi inquit in primo notab. quod ei qui non vult aliquid consequi, sed ius quesitum conseruare. non imminet ius offerendi, quod intellige, nisi sit appositus dies, q; ne in penam incidat dz offerri. Item illa. ff. de constitu. pecu. idem sentit Bal. in. d. c. j. §. ad hoc, ⁊ ibi etiam Jacob. de belui. ⁊ Jacob. Aluar. Albertus bru. in dicto consi. xlj. in tertio dubio circa finem. Hoc idem videtur voluisse Curti. iunior, l3 non audeat pedes figere loco supra allegato, sed nec ista opinio satisfacit, quoniam licet dies interpellet pro homine dicta. l. magnam, tamen talis interpellatio non causat casum a feudo, ⁊ sic a contractu, sed tantum parat actionem ad interesse vel penam promissam. d. l. magnã, vt videmus in alijs contractibus nominatis. iuxta nota. in. l. si insulam. ff. de verbo. obliga. ⁊ ille casus qui sequitur ob non factam solutionem venit ex. l. dispositione, que nullum prefixit terminum tali casui, ⁊ q; dies ipse non sit cã videri potest in emphiteota, qui l3 monitus primo anno non soluat non statiz cadit d. l. ij. dicto. c. potuit. Qua propter mihi placet opinio. Roma. in. l. i. §. i. ff. de public. vbi inqt arbitrio iudicis id iudicari, ⁊ monetur, quoniam ex quo nullum certum ⁊ determinatuz tempus lex, vel consuetudo prefixit statur iudicis terminationi. l. i. in fi. ff. de iure deliberan. vltra eum etiam facit q; videmus in feudo recto si vassallus monitus non prestet seruitium non amittit statim feudum, nisi post interpellationem diu steterit, quod quidẽ iudicis arbitrio determinat, vt est casus in. d. §. ad hoc, vbi docto. nisi forte dixeris aliam rationem esse in feudo recto, quam in hoc, q; ex quo indeterminata, ⁊ sine prestituto tempore debẽtur seruitia nimirum, si non statim facta interpellatione nõ cadit, licet non prestet seruitiuz, q; debet habere aliquod tempus quo preparare possit ad prestandum tale seruitium, quod non est in hoc feudo, q; potuit puidere eueniente fine anni se teneri ⁊ ita considerat Bald. ⁊ post Aluar. in dicto §. ad hoc. col. ij.

¶ Tertius casus est, quando minime monitus fuit negligens in prestando annuam pensionem, ⁊ debitum certum seruitiuz, ⁊ licet docto. presertim Jmol. supra relatus teneant eum non cadere ét si per mille annos cessasset, tamen puto ẽtrariam opinionem de iure veriorem, ⁊ considero q; in omnibus contractibus in quibus annua pensio prestatur, ⁊ vtile dominium tantum in accipientem transfertur, ob non solutionem pensionis cadit accipiens, vt videmus in empiteota dicta. l. ij. in colono simplici. .l. quero. §. inter locationem. ff. locati. in locatore ad longum tẽpus Jas. in dicta. l. ij. nume. xxxix. in conductore vectigalis, vt per Bald. in. l. edes. C. locati. Barto. ⁊ Jmol. in. l. vectigalia. §. j. ff. de publica. ⁊ sic fere in omnibus contractibus pensionatis, idem igitur videtur dicendum in hoc. ¶ Secundo moneor quoniam tale feudum datur sub modo vt annuam pensionem prestet. l. i. vbi glos. C. de his que sub modo, si ergo modus studiose non obseruetur deficiente causa ⁊ forma, debet deficere eius esse. d. l. quero. §. inter locatorez. ita inquit in terminis bal. in. l. fi. C. de liber. cau. ¶ Tertio facit, quoniam eisdem modis quibus reuocatur donatio talibus etiaz reuocatur, amittiturq; feudum, vt est tex. in. c. i. §. predictis modis, vbi omnes docto. que fuer. prima causa benefi. amit. sed ob non obseruantiam pactorum reuocatur donatio. l. fi. C. de reuoc. dona. Igitur pariter feudum. ¶ Accedat vltra illum. Quarto quoniam sicut, quando expresse est monitus venit expellẽdus, si diu steterit sine prestatione taliũ seruitiorum, vt dixi pariter q̃n die eueniente diu remoratur, cum dies ipse pro homine interpellet. d. l. magnam. ¶ Quinto pro hac opinio. videtur casus secundum intellectuz Bald. in. d. §. ad hoc. in versic. recusauerit, vbi quando vassalus recusat prestare seruitia etiam non monitus amittit feudum, Bald. intelligit quando certum seruitium certo die promissum est, ⁊ illud die prestituto non soluit, quia videtur recusare solutionem. ⁊ ideo feudum amittit. aliter tamen illum tex. intelligit Jser. ibi. quicquid tamen sit, sentit ibi Bald. ⁊ Aluaro. in col. ij. quod tempore prefixo prestationi seruitij, si illud debito tempore vassallus non prestet etiam non monitus, quod cadit. idez reperio tenuisse Jserni. in. c. ij. An ille qui interf. fratrem domini sui. Bal. in q̃s. cxci. incipien. inter cetera pacta prima parte, ⁊ q; nõ consideranda sit interpellatio q̃ firmo per tex. in. d. c. l3. vbi quando vassallus scit domino periculum imminere, tenetur vltro seruitium prestare, alias feudum amittit, q̃uis si nesciret periculum imminere satis foret si domino petenti paratus foret seruire, ecce qualiter ibi ponderatur scientia temporis ⁊ casus quo vassallus tenetur seruire, ⁊ tunc requisitio non est necessaria sic in proposito, ex quo vassallus scit obligationem fore, ⁊ diem prestandum annuam pensionem non soluendo non potest dici etiaz si non requisitus, non negligens, ⁊ sic feudo priuari dz, faciunt nota. per glos. ⁊ Jmol. in. ca. breui. extra de iureiuran. dum dicunt, q; dies certa pro homine interpellat. Preterea certo non debet fieri denunciatio, faciunt not. per Barto. in. l. denuntiasse. §. fi. ff. ad. l. iuliam. de adulte. Bal. in. d. l. magnam in. iij. nota. facit etiam optime ad hoc text. in. d. c. apostolice ver. posset etiam meritro reprehendi iunct. gl. ⁊ Inno. supra relatis. ¶ Quanto autẽ tpe cessare debeat vt cadat, dico idem q̃ludendum vt predicto. Scõo membro ne plus tacita interpellatio operaretur, q̃ expressa. q̃. l. cum quid. ff. si certũ pet. cum expressum sit fortius tacito. iuxta not. per Alb. in. l. de quibus. col. ij. ff. de legibus, l3 doc. aliter sentiant, nec obstat q; tex. in. d. c. ad apostolice videatur requirere cursum pluriũ annorũ, q̃n illud est ex facti q̃tingentia, que narratur ad maiorem regis ruborẽ ⁊ q̃fusionẽ. Ex predictis demonstratur, alias opiniones esse falsas, ⁊ l3 adductis p̃ p̃ijs opi. ex deductis appareat solu. spãtius ñ ñdendo dico ad primũ adductum pro opinio. Spe. ⁊ cõis. dum dicebatur nullo iure expressuz esse vassallum nõ soluentẽ annuam pensionẽ cadere, ex supra deductis, satis iure expressum esse, imo illuz cadere ad tex. in. d. c. l3 ñdetur q; loquitur in recto feudo pro quo incerta ⁊ indeterminata debẽnt seruitia, tum respectu qualitatis ⁊ q̃titatis seruitij, tum ét incerta respectu tpis nimirum, si prestare nõ tenetur nõ requisitus, qõ secus est in casu nr̃o, vbi annua pensio venit prestãda, vt tradit Alua. in. d. §. ad hoc. ⁊ faciũt que dicit Jas. circa illum text. in prelud. feudo. nu. lxv. Jmmo ille tex. vñ retorqueri in verbis sequentibus, vt dixi statim. Nõ obstat rõ Hemi. q; dispositio tex. in. d. ca. potuit, ⁊ d. l. ij. est penalis q̃n dupliciter respondetur. Primo q; nõ tractatur de extendendo cum de iure satis exp̃ssum hoc videatur. Scõo ñde q; imo in penalibus licita vñ extensio ex idẽtitate rõnis, vt est casus in. c. i. §. predictis modis, vbi Bal. dicit illuz tex. esse sing. ad hoc, que sit pri. cau. benefi. amit. tradit Beci. in. l. si quis id q; nu. xlvij. ff. de iurisd. om. iud. late Ang. are. in. §. ius aũt ciuile insti. de iur. nat. gen. Non obstat ét no. in. d. c. cõstitutus, q̃n procedunt in censuario in quez omne ius est translatum. ideo cessans a prestatione, nõ ita facile cadit, l3 soluere cogi possit, sed difficultas nostra loquitur in vassallo in quem tantum vtile transfertur dominiuz directo penes dominum remanente. c. i. §. penulti. de cap. Conrad. cap. i. per quos fiat inuestitu. c. i. de inuestitu. de re. alie. fact. ergo de censuario ad vassallum non tz argumen. l. papi. exuli. ff. de minori. Non obstat etiaz q; in contractibus nominatis regulariter non licet illi qui adimplenit pro parte sua alio nolente reuocare rez traditam dicta. l. in ciuile, quoniam respondeo, q; non procedit in pensionatis contractibus in quibus vtile tantum dominium trãsfertur. vt dixi supra. ¶ Secundo dico q; aliud in alijs q̃ctibus nominatis, aliud in hoc qui licet sit nominatus, in plerisq; sapit naturam q̃ctus innominati. iuxta tradita per Bal. in. d. c. q̃ in ecclesiarum. extra de q̃stitutio. Et ideo in hoc sapit naturam contractus innominati. iuxta tradita in. l. fi. ⁊. l. si pecuniã ff. de condi. ob cau. faciunt notat. per Jas. in prelud. feud. nu. lxvi. Non ét iuri consonam opinio. Cardi. esse reor, quoniam directo obstat tex. in. d. c. ad apostolice, vbi iurauerat rex fidelitatem, ⁊ pollicitus fuerat annuam pensionem mile aureoz. Et nihilominus feudo priuari potest, ob non factam solutionẽ. preterea tex. in. d. §. sed nec est alia, indistincte loquitur. Igitur generaliter debet intelligi. l. de pretio. ff. de public. ⁊ contrarium etiam expresse tenuit Bal. in. d. c. que in ecclesiarum. dum dicit vt supra relatum est, q; l3 iurasset fidelitatem, ⁊ omnia solenniter acta fuissent, tamen ex cessatione prestationis priuari põt feudo, ex toto nõ ét satisfaciunt dis. Barti. ⁊ Jas. dñ presupponũt, q; si modicũ venit soluendũ in signũ recognitionis nõ dẽre cadere, q; in emphiteosi id q; prestat, pmittit in signuz supioritatis, ⁊ recognitionis tm̃. vt dicit bal. in. l. itẽ verberatũ. §. si qs rẽ ff. de rei vẽd. ⁊ tñ cadit, ⁊ fuit rõ Jas. in plud. feu. nu. lxij. q̃uis Curt. loco supra alle. dixerit aliud esse in emphiteosi in qua tm̃ illud modicũ in signuz recognitionis prestat, aliud in q̃ctu feudi in quo vltra modicũ promittit fidelitas, sed saluari põt Jas. q̃n

si emphiteota

si emphyteota pro emphyteosi vltra illud modicum quod prestari solet ex pacto teneatur domino iurare fidelitatem, vt sepenumero accidit si cessauerit soluere cadit, ſm Barto. in consil. clvj. In nomine domini, faciunt que scribit Jacob. de sancto Georgio in tractatu de homagio. col. iij. versicu. tertius casus, posset tamen huic rationi responderi aliter per ea que supra dicta sunt. ¶ Secundo redduntur falsę predicte distin. ex eo qđ dici soler q̄ quelibet contumacia etiam ex re minima insurgens est digna excommunicatione, immo tanto maior est excommunicatio quanto ex re minori insurgit, vt dixit gl. singu. in. c. duo sunt. cxvj. distin. Panor. in. c. j. col. iij. extra de iudi. ergo quãto magis est minimum illud, quod prestatur a vassallo domino, tanto maior eius est negligentia. efficacius igitur puniendus videtur. Et premissa omnia maxime procederent, quando feudatarius iurasset se obseruaturũ quecunq̄ promissa in contractu, quoniam iuramentum addit. vt sine interpellatione teneretur prestare seruitium secundum no. per glo. ⁊ docto. in. d. c. breui. presertiz Imol. ex quibus omnibus videtur verior Inn. opinio

FINIS

TOMVS

SEPTIMVS

Tractatuum de Feudis explicit.

VENETIIS

Diligenti cura, ac summo studio elaboratus.

Registrum.

a b c d e f g h i

k l m n o p.

Omnes Quaterni.

colorchecker CLASSIC
calibrite
mm